Yo’owe Jesukrijtota itom ya’ariaka’u betchi’bo ju’u bemelaka liojta betana lutu’uria ya’ari

Yaqui New Testament

Contents

MATEEO 1
MAEKOS 54
LUUKAS 90
JOAN 146
Hch. 190
ROMAANOM 250
1 KORINTIOM 275
2 KORINTIOM 299
KAALATAM 314
EPEESIOM 324
PILIPENSEM 334
KOLOSENSEM 341
1 TESALONISENSEM 347
2 TESALONISENSEM 352
1 TIMOTEEO 355
2 TIMOTEEO 362
TIITO 368
PILEMON 371
EBREEOM 372
SANTIAAKO 390
1 PEEO 396
2 PEEO 403
1 JOAN 407
2 JOAN 413
3 JOAN 414
JUURAS 415
APOKALIPSIS 417

Yo'owe Jesukrijtota itom ya'ariaka'u betchi'bo ju'u bemelaka liojta betana lutu'uria ya'ari (El Nuevo Testamento en yaqui)
New Testament in Yaqui (MX:yaq:Yaqui)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaqui

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaqui [yaq], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Yaqui
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0720-2

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
f1151531-f330-51af-8fd4-d13c73020f71

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Mateo' teamta ji'ojteka'u

Yo'owe Jesukrijtota, jume' aapo'ik amet yeu simriam

1 Inim ji'ojtei, Jesukrijtota betana jume'
bat a' yo'owawam team. Aapo, ini'i Labi-
ituka'uta betana intok Apra'amtuka'uta be-
tana yeu simriatukan.
2 Ju'u Apra'amtuka'u, Isaak teamta
yoemiakan. Ini'i intok juka' Jakoobo'
teamta yoemiakan, ju'u ket Juraa' teamta
yoemiaka'u intok jume' iniamak werim.
3 Ju'u Juraatuka'u, Paarej teamta yoemiakan
intok juka' Saara' teamta. Ju'u inime'e
ae, Tamar tean. Ju'u Paarejtuka'u,
Ejrom teamta yoemiakan, ket ju'u Aram
teamta yoemiaka'u. 4 Ju'u Aram tuka'u,
Aminarap teamta yoemiakan. Ini'i intok,
juka' Na'ason teamta yoemiakan, ket
ju'u Salmon teamta yoemiaka'u. 5 Ju'u
Salmontuka'u, Booj teamta yoemiakan.
Ju'u inia ae intok, Ra'ab tean. Ju'u Booj
teame intok, Oobel teamta yoemiakan. Ju'u
inia ae intok, Rut tean. Ju'u Oobel teame,
Issai' teamta yoemiakan. 6 Ju'u Issai' teame
intok, juka' che'a yo'o ya'ari, Labii' teamta
yoemiakan. Ini'i che'a yo'o ya'ari, Labii'
teame intok, ju'u Uriaj teamta jubiasuka'u,
juka' Salomon teamta yoemiakan.
7 Ju'u Salomon teame intok, Roboam
teamta yoemiakan. Ini'i ket, Abiaj teamta
yoemiakan, ket ju'u Asa'ap teamta yoemi-
aka'u. 8 Ju'u Asa'ap teame intok, Josapat
teamta yoemiakan. Ini'i ket, Jooram teamta
yoemiakan, ket ju'u Osiaj teamta yoemi-
aka'u. 9 Ju'u Osias intok, Joatam teamta
yoemiakan. Ini'i ket, Akaaj teamta yoemi-
akan, ket ju'u Esekiaj teamta yoemiaka'u.
10 Ju'u Esekiaj teame intok, Manaseej teamta
yoemiakan. Ini'i ket, Amoos teamta yoemi-
akan, ket ju'u, Josiaj teamta yoemiaka'u.
11 Ju'u Josiaj teame intok, Jekoniaj teamta
yoemiakan, intok jume' aamak werim. Ini'i,
taewaim, juka' ijra'eliita yoemrata, bwiaraa
Babiloonia' tea'u, utte'apo am tojiwako.
12 Iniat chukula ju'u Jekoniaj teame,
Salalti'el teamta yoemiakan. Ini'i ket,
Sorobabel teamta yoemiakan. 13 Ju'u Sorob-
abel teame intok Abiul teamta yoemiak.
Ini'i ket, Eliakim teamta yoemiakan, ket
ju'u Asoor teamta yoemiaka'u. 14 Ju'u Asoor
teame intok, Sarook teamta yoemiakan.
Ini'i intok, Akiim teamta yoemiak, ket ju'u
Eliul teamta yoemiaka'u. 15 Ju'u Eliul teame
intok, Eleasar teamta yoemiak. Ini'i ket,
Mattan teamta yoemiak, ket ju'u Jakoobo'
teamta yoemiaka'u. 16 Ju'u Jakoobo' teame
intok, Jose' teamta yoemiak, juka' Maria'
teamta kuuna. Ini'i, Maria' teame aapo
ju'u Jesuj teame ju'u Krijtopo ta'eewame, a'
aekan.
17 Junuen san Apra'amtuka'uta jiapsao
naatekai, Labiituka'uta taewaimmeu taj-
tia, woj mamni ama naiki, ju'u yoemra
nat tomti kateka, jume' yo'otu sakakame.
Intok ket, Labiituka'uta jiapsao naatekai,
juka' ijra'eliita yoemrata, bwiaraa Babilo-
nia' tea'u, utte'apo am tojiwaka'po tajtia,
ket woj mamni ama naiki ju'u yoemra nat
tomti kateka, jume' yo'otu sakakame. In-
tok ket, junak naatekai, Jesukrijtota yeu
tomteka'po tajtia, intok juchi, woj mamni
ama naikiak.

Jesukrijtota yeu a' yoemtuka'po

18 Jesukrijtota yeu a' yoemtuka'uta inen
yeu siika. Ju'u a' aewa Maria, Jose' teamta
a' kunabaeka junuen aamak ean. Intok
bat naataka, kee nau am jiapsao, aapo ju'u
Maria, Liojta tu'u jiapsita betana, a jita a'
joa'apo aman, juka' yeu a' yoemianee'uta
jaibu a' mabetlatukan. 19 Ju'u Josee, Mariata
kunawa, ini'i, Liojta bichapo tu'u yoem-
tukan. Taa inia betana, aapo, Mariata, ka
si'ime bichapo yeu a' bwiseka, a' ju'uneiyaa
i'an. Ala aapo, kaabeta a' ju'uneiyaa'po, a'
su'u tojibaen.
20 Intok aapo'ik iniat kee tu'isi ju'uneao,
achai Liojta betana ankeles, tenkupo bena-
sia au yeu machiak, intok:
—Josee, Labiituka'uta betana yeu simria
—ti au jiiak—, kaachin eenee juka' Maria'
teamta em a' jupnee'u betana. Bwe'ituk
ju'u a' yoemianee'u, Liojta tu'u jiapsi be-
tana weye. 21 Aapo o'outa asoane. Ju-
naka'a intok, empo, Jesuj ti jiame a' tea-
tuane. Junuen teanee bwe'ituk juka' a'
yoemrawata, ka tu'ik bem ya'ari betana, am
jinne'une.
22 Si'ime ini'i yeu siika junuen yeu a'
chupne' betchi'bo, juka' achai Liojta,
senuk aet ju'uneetuaka, inen jiaka a'
teuwaaka'uta:

23 Ju'u beeme, a' yoemianee'uta mabetne.
Intok o'outa yoemiane.
Juna'a san Emanuel ti teane.
Lios itomake ti jiubaeme.
24 Junak intoko, ju'u Josee, busakai, Liojta
betana ankelejta a' tejwaaka'uta yaak. In-
tok juka' Mariata jup betchi'bo a' mabetak.
25 Taa ka tua emo jubekame benasi jiapsan,
aapo'ik Mariata o'outa a' use'u tajtia. Ju-
naka'a intoko, Jesuj ti jiame a' teatuak.

2

Waate, jume' suawaka, maakom teame, a' bitbaeka aman au yajakame

1 Ju'u Jesus, ili jo'araa Beleem ti teaka'po
yeu tomtek, bwiaraa Jurea' tea'po. Juka'
che'a yo'o ya'ari, Eroorej teamta, si'ime
junama'a bwiaraapo a' yo'otuko. Junak in-
tok waate o'owim jitat ju'uneame, Maakom
teaka, inime'e, ta'ata yeu we'e betana
kateka, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u yajak.
2 Intok juname'e nattemaek:

—Jaksa aane ju'u, juriommeu che'a
yo'owe yeu tomtekame. Bwe'ituk ta'ata yeu
weama'a betana, aapo'ik betana chokita te
bichak. Itepo inim yajilam a' yo'oribaekai.

3 Ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame, inika'a
ju'uneiyaakai, tu'isi ka aet yanti elaka
taawak. Intok ket si'ime jume' junama'a
Jerusalen tea'po jiapsame. 4 Junak intoko
ju'u yo'o ya'ari, Eroorej teame, si'ime jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu, in-
tok jume'e, Moiseejta nesauta, yoemrata
am majtammeu nau chaaeka, ameu nat-
temaek jakun yeu a' tomtine'po juka' Kri-
jto'o teamta. 5 Bempo intok inen au jiiak:

—Jurea bwiaraa, jo'araa Beleem tea'po.
Bwe'ituk seenu, ju'u Liojta betana
ju'uneetuawakame inen a' ji'ojtek:

6 Empo intoko, bwiaraa Juraa' tea'po jo'ara
Beleem teame, eiyaa watchisi empo
maachi junama'a bwiaraapo, jume'
yo'owem bichapo.
Bwe'ituk senu, yo'otaka tawaneeme, ee
betana yeu machine, nee betana
Ijra'eliita yoemrata a' suuaneeme.

7 Junak intoko ju'u Eroorej teame, etbwa
juname'e suawakammeu chaaek, intok
ameu nattemaek tua jak weyeo juka'
chokita yeu a' machiaka'po. 8 Junak intoko,
jo'araa Beleem tea'u am bittuak intok:

—Aman eme'e sajaka, junae ili usita
betana tu'isi nattemaine. Intok eme'e a'
teako, a'abo nee tejwaane. Junuen ne ket
aman sikaa, a' yo'orine' betchi'bo —ti ji-
akai.

9 Inika'a yo'o ya'arita ameu teuwaaka'uta
jikkajaka, jume' suawakame sajak. Junak
intoko ju'u choki, ta'ata yeu weama'a
betana aneka, bem bichaka'u, ame pat
weyen. Junuen su, chukula, ju'u ili usita
ane'epo bepa kiktek. 10 Jume' Maakom
teaka, jitat ju'uneame intok, junak, juka'
chokita a' bichakai, tua alleak. 11 Inime'e
intok, jum kariu kimukai, ili usi o'outa,
a' malawa Maria' teamtamak ama bichak.
Junak intoko, tonommea japteka, intok
a' yo'orek juka' ili usi o'outa. Sep intok
juka' beje'ewaekamta bem weiyaa'uta,
etapoka intok sawai tomita, intok kopaalim
benaka tattaawamta insienso' teamta,
intok jita, win jubak, miira' teamta
a' miikak. 12 Chukula, tenkupo benasi
ju'uneetuawakai, ka intok Eroorej teamtau
luula bem nottine'po betana, bempo
ta'abwi bo'ot bem bwiaarau bicha nottek.

Jum bwiaraa Ejipto' tea'u bichaa bem yeu sajaka'po

13 Chukula, jume' o'owim suawakame
am saka'asuko, achai Liojta betana anke-
les, tenkupo benasi Josee' teamtau au yeu
machiak. Intok inen jiiak:

—Yejte'e, usita intok a' malawata
weiyaaka, intok bwiaraa Ejipto' tea'u bicha
yeu weene. Junaman intok empo tawane,
in enchi tejwaa'po tajtia. Bwe'ituk ju'u
Eroorej teame, juka' ili usita jariunee a'
me'e betchi'bo.

14 Junak intok ju'u Josee, yejteka, waka'a
ili usita intok a' malawata weiyaaka in-
tok tukaapo, bwiaraa Ejipto' tea'u bicha
amemak yeu siika. 15 Junama'a bempo
taawak, Eroorej teamta a' muke'u tajtia.
Ini'i inien yeu siika junuen yeu a' yuma'ane'
betchi'bo juka'a, achai Liojta, senuk aet
ju'uneetuaka inen jiaka a' teuwaaka'uta:
“Ejipto' tea'a betana nee, in yoemiabeu
chaaek”, ti jiakai.

Juka' Eroorej teamta, jum, jume' ili usim a' su'a teboka'po

16 Ju'u Eroorej teame junak, jume'
susuawakame betana, jak wa'am a'
eiyaawaka'uta ju'uneiyaakai, tua o'omtek.
Intok si'ime jume' ili uusim, illitchim,

wooi wasuktiammeu tajtia, jum jo'araa
Beleem tea'po intok wate au jeela ili
jo'arammetchi jiapsame, am su'a tebok.
Jume' susuawakame betana, chokita jak
weyeo tua bem a' bichaka'u, junae betana
tejwaawaka'u, taewaita ju'uneiyaakai, am
su'a tebok. 17 Junuen chupuk ju'u Jeremiaj
tuka'uta, Liojta betana aet ju'uneetuawaka,
inen a' teuwaaka'uta:
18 Ili jo'ara Ramaa' tea'po, jiokot jiuwaka
intok bwanwame ama jikkajituk.
Ju'u jamut, Rakel teame, a' yoemiam
betchi'bo bwaanan.
Intok kaabeta a' jiapsi yecha'a i'an.
Bwe'ituk juname'e jaibu kokkolamtukan, ti
a' jiaka'po.
19 Taa chukula, juka' Eroorej teamta muk-
suko, Liojta betana ankeles, Ejipto' bwiaraa'
tea'po, tenkupo benasi, Josee' teamtau au
yeu machiaka, intok:
20 —Yejteka, ili usita a' weiyaaka intok
a' malawata, bwiaraa Ijra'eel tea'u nottine.
Bwe'ituk jaibu kokkosuk jume'e, juka' usita
a' me'ebaeme —ti au jiiak.
21 Junak intoko, ju'u Josee yejtek intok
aapo, juka' usita intok a' aewata, bwiaraa
Ijra'el tea'u bicha am nuk siika. 22 Taa
ju'u Josee, Arkelao' teamta, jum Jurea
bwiaraapo a' achaiwa Eroorejtuka'uta
betchi'bo a' yo'o ya'arituka'po ju'uneakai,
aman a' weenee'uta majjaek. Intok
tenkupo benasi ju'uneetuawakai, bwiara
Kalilea' tea'u bicha siika. 23 Junaman
yepsakai jo'ara Nasaret tea'u jo'atek. Ini'i
yeu siika junuen, Liojta betana jume'
ju'uneetuawakame bem teuwaaka'uta, a'
chupne' betchi'bo, Jesukrijtota, nasaa-
reenopo a' ta'eena'ati bem jiaka'uta.

3

Joan, ju'u yee babatoowame, bweka pa'aku jinabaka

1 Junakriapo taewaimmet ju'u Joan yee
babatoowame, pa'akun bweka pa'ariau si-
ika, bwiaraa Jurea' tea'po yee majtakai.
2 Intok:
—Ka tu'ik bo'o joowamta betana emo
temaine. Bwe'ituk achai Liojta betana, inim
a' nesaunee'u abe yuuma —ti jiakan.
3 Ini'i Joan jiba juna'atukan, wa'a,
juka' Isa'iajtuka'uta, Liojta betana
ju'uneetuawaka, inia betana inen a'
ji'ojteka'u:
Mekka bweka pa'ariapo senuk jiawai, chaae
nokpo noka'u jikkajiwa, inen jiakai:
"Juka' achai Liojta, a'abo bittuanemta ma-
bet betchi'bo,
Aawas enchim jiapsim tu'utene.
Juka' inim ka tu'ik su'u tojine", ti jiakai.
4 Ju'u tajo'ori ju'u Joan teamta atteaka'u,
kameeyo boae ya'aritukan. Ju'u wikosa in-
tok, bea tukan intok waka wo'ochim benam
intok ket juyapo mumu ba'awam bwa'een.
5 Bwe'u jo'araa Jerusalen tea'po jo'aakame
intok si'ime jume'e, jum bwiaa jurea' tea'po
intok jume'e, batwee Joran tea'u ka mekka
jiapsame, au nau yaajan a' jikkaji betchi'bo.
6 Juname'e intok, bem ka tu'uwa ya'arim
Liojtau bicha am teuwaasuko, aapo ju'u
Joan, batwee Jooraan tea'po am bato'owaa
simen.
7 Taa ju'u Joan, inime'e nasuk jume'
paiseompo ta'eewame intok jume'
saruseompo ta'eewame, juebenam,
bato'owaa betchi'bo aman kateme
bichakai:
—Ka tu'i yoemra, bakochim benasi a
yee bai ta'aame, jabesa enchim tejwaak,
junuen, Liojta betana, unnaa jiokot
machika a'abo weyemta betana enchim
ama yo'eebaane' betchi'bo. 8 Ala eme'e ka
tu'ik betana enchim emo temae'uta, tu'isi
enchim jiapsa'ue a' ju'uneiyaa tebonee
a' lutu'uriatuka'po. 9 Intok eme'e, ka
emo nasuk emo che'ewareka: "Itepo
Apra'amtuka'uta betana te yeu katriam",
ti jiubaeka'eene. Bwe'ituk ju'u achai
Lios, kia inime'e tetammea juni'i, juka'
Apra'amtuka'uta betana, yoemrata yeu
katriam tuneeme a jooa. 10 Jume' tepwam
jaibu im jipu'uwa, jume' juyam chukta
betchi'bo. Intok si'ime juya, ka tu'ik
tatakame, chuktawaka intok taya'atune.
11 Inepo ala, nee ju'u ka tu'ikut enchim
emo temae'uta a' teuwaakai, ba'apo ne
enchim bato'owaa. Taa ju'u, net cha'aka,
chukula yebijneeme, aapo, Liojta betana
tu'u jiapsi emot jiapsituaka, wepulsi tu'ik
jiba emot tawaaka, junuen a' chupa'ane.
Juna'a, aapo che'a nee bepa yo'otaka
nesawe. Junuen inepo, kia a' bochawam in
a' weiyaarianee'u juni'i, ka neu lutu'uria.
12 Tiikom ae wij wijtawa'uta jaibu mampo
jipuemta benasi machika. Intoko jume'
tiikom tu'utene. Otata intok, omola a'
tawaane. Jume' aapo'ik tiikom, bachiata

auka'u am tojine. Taa juka' otata, a' taya'ane, tajita jiba yuu beete'po —ti ameu jiiak.

Jesukrijtota, a' bato'owaawaka'po

13 Junak intoko ju'u Jesukrijto, bwiaraa Kalilea' tea'a betana, batwee Joran tea'u yepsak, jumun Joanta ane'ewi. Junuen juka' Joanta a' bato'owaane' betchi'bo. 14 Che'a bat ka junen ean ju'u Joan. Intok Jesujtau inen jiiak:

—Ineponee ala juna'a, ju'u em bato'owaa'ea'u. Empo intoko nee su enchi bato'owa i'a —ti au jiiak.

15 Taa ju'u Jesus:

—Taa inien aune. Bwe'ituk utte'a, si'imeta juka' achai Liojta tu'uree'uta, itom a' chupa'ane'po —ti au jiiak.

Junak san ju'u Joan aamak eak. 16 Aapo ju'u Jesus, bato'owaasuakai, ba'apo yeu siika. Junama'a sep ju'u teeka au etapokamta benasi aayuk. Aapo ju'u Jesus intok, Liojta betana tu'u jiapsita, wokkoita benasi ko'om weyemta, bichak, aet ko'om yejtesusekamta. 17 Junak intoko, teeka betana senu jiawai inen jiaka jikkajiwak:

—Ini'i juna'a in yoemia, in nake'u. Ae betchi'bo ne tua allea —ti jiakai.

4

Bebeje'erita, juka' Jesujta a' ji'optuabaeka'po

1 Chukula sepia ju'u Jesus, Liojta tu'u jiapsie ju'uneetuawakai, mekka, kaabeta ane'u bicha siika. Junuen, juka' bebeje'erita, ka tu'ikut a' ji'obilaane' betchi'bo.

2 Woi taka taewaim intok woi taka tukaariammeu tajtia, ka ji'ibwaka ama aanek. Chukula intoko tebaurek. 3 Junak intoko, ju'u bebeje'eri, Jesujtau yepsak. Intok junuen, ka tu'ik a' ya'a i'aka:

—Lutu'uriapo, empo Liojta betana yoemiarituko, inime'e tetam, paan aune' betchi'bo nesaune —ti au jiiak.

4 Taa ju'u Jesus:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ka bwa'aawamtae jiba senu jiapsine, ala ketchia, si'ime Liojta betana noki weyemtae" —ti jiaka a' yoopnak.

5 Junak intoko ju'u bebeje'eri, aapo'ik, bwe'u jo'ara Jerusalen teaka, Liojta betana attearipo ti ta'eewa'u bicha a' nuk sikaa, intok junama'a, bwe'u te'opopo jikau bepa a' ja'amutuak. 6 Intok ini'i:

—Lutu'uriapo empo Liojta betana yoemiarituko, emo ko'om jimaa. Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Ju'u achai Lios, jume' ankelesimmet nesaune,
juname'e enchi suuane' betchi'bo,
bempo bem maammea enchi nu'une,
junuen jita tetat juni'i,
ka ko'okosi em aune' betchi'bo
—ti au jiiak.

7 Ju'u Jesus ket inika'a a' yoopnak:

—Ketchia Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ka empo juka' em Lios achaita ji'obilaabaane" —ti jiakai.

8 Juchi wee'po ju'u bebeje'eri, aapo'ik mekka jikat, bwe'u kawiu jikau yeu a' nuk siika. Intok aniat si'imekut, ka nanau machi yoemrata, intok juka' bem ujyoriawata intok eiyaawatchik ama ayukamta a' bittuak. 9 Intok:

—Ineponee si'imeta inika'a ne enchi a' makne, empo tonommea weeka, enchi nee yo'orineeo —ti au jiiak.

10 Junak intoko ju'u Jesus:

—Mekka'e bebeje'eri. Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Em achai Liojta yo'orinee intok aapo'ik jiba nok jikkajine" —ti au jiiak.

11 Junako ju'u bebeje'eri, juka' Jesujta a' to'o siika. Ankelesim intok au yajaka, au be'eemtat a' anian.

Ju'u Jesus jum Kalilea' tea'po a' tekileu naate

12 Ju'u Jesus, juka' Joan yee babatoowamta, a' eta'ituka'po ju'uneakai, junak bwiaraa Kalilea' tea'u bicha siika. 13 Taa ka jum ili jo'araa Nasaret tea'po taawak. Ala, jo'araa Kapernaum tea'u jo'aabaeka aman bicha siika, bwe'u jo'ara, bwe'u bau ba'a mayoat, bwiaraa Sabuloon intok Naptali'iti teaka'po. 14 Ini'i yeu siika junuen, Isa'iajtuka'uta, Liojta betana ju'uneetuawaka, juka' a' teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo:

15 Bwiaraa Sabuloon intok Naptali' teame,
bo'ota baweu bicha aet bo'oka'u,
batwee Joran tea'po beasi, ta'ata
ama yeu we'e betana.
Bwiaraa Kalilea' teame, jume' ka juriom
jiapsa'po.

16 Ju'u yoemra, Liojta betana weyemtat
ka ju'uneaka, ka machiku aneme
benaeka'um, bwe'u tachiriata

benasi, Liojta betana lutu'uriata
ju'uneiyaatuawak.
Jume' intoko bem ka ju'uneaka' betchi'bo,
jiba yuu ka machiku bem
kokkone'po jiapsa'um, ju'u Liojta
nok lutu'uria, taji tachiriata benasi,
machiku taawak, ti a' jiaka'po.
17 Junako ju'u Jesus yee majta taitek, inen
jiakai:
—Ka tu'ik betana emo temaine. Bwe'ituk
achai Liojta betana inim a' nesaunee'u, abe
yuuma.

Ju'u Jesus naikika jume' kuchureom aamak am nunuk

18 Ju'u Jesus, bawe Kalilea' tea'po
bwikolakut weyekai, wooim nau wewerim
bichak. Senu Simoo' tean, ket Peeommea
ta'eewame. Ju'u intoko senu Antej tean.
Juname'e kuchureomtukan. Intok inime'e
bem jite'im ba'au a' jimmaan. 19 Junak intok
ju'u Jesus:
—Eme'e nemak katne. Inepo intok, ne
ta'abwi tekilta enchim makne, ju'u inim
yoemrata jiapsammeu, bem jinne'uimtune'
betchi'bo ne enchim ameu noktuane —ti
ameu jiiak.
20 Bempo intoko sep su, bem jite'im su'u
tojaka aamak sajak.
21 Che'a ili bichau bicha weyekai, juchi
woika nau wewerim bichak ju'u Jesus.
Jakoobo' teamta intok Joan teamta, Se-
bereo' teamta u'usim. Juname'e, bwe'u
kuta kanoapo aanen bem achaiwatamake,
bem jite'im tu'utekai. Junammeu ket
chaaek ju'u Jesus. 22 Junama lautipo in-
tok, bempo, bwe'u kuta kanoata intok bem
achai ama su'u tojaka, aamak sajak.

Jesus yoemrata juebenak majta

23 Ju'u Jesus si'ime Kalilea bwiaraat
weyen, a' yepsa'apo juriom nau yaaja'po
yee majtakai. Juka' bemela nok lutu'uriata
betana, achai Liojta inim a' nesaunee'u
betana yeteu nookan. Intok si'imem jume'
ka nanau machik ko'okoakame emo am
inne'etetuakai. 24 Bwiaraa Siiria' tea'po
si'imeku ju'uneiyaawak ju'u Jesus. Intok
si'ime jume' ka nanau maisi jiokot emo
bichame au tojiwak. Ko'okoeme intok jak
wanteme. Intok jume' bebeje'erita betana
jiokot emo bichame, intok jume' kobapo
ko'okoeka wat watteme. Intok jume' ka
emo taka yekame. Jesus intok, inime'e
emo ine'etetuak. 25 Bwiaara Kalilea' tea'po
betana tua juebenaka aamak sajak. Intok
ili jo'aram Lekapolij tea'a betana intok
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana, intok
jurea bwiaara betana, intok batwee Joran
tea'awaetana jo'aakame aamak sajak.

5

Ili se'e kaupo aapo'ik teuwaaka yee a' majtaka'u

1 Ju'u Jesus, si'ime junaka'a yoemrata
bichakai, ili kawiu jikau sikaa, junama'a
yejtek. Junak intoko jume' a' majta'um au
nau yajak. 2 Ju'u Jesus intok inime'e majta
taitek:

Jabemsa jaisa jume' tua alleeneeme

3 —Tua alleenee jume' Liojta betana
bem jiapsimmeu tu'ik ameu a' be'ee'uta
ju'uneame. Bwe'ituk bempo, teekau, Liojta
yo'otaka a' kateka'u jiapsine.
4 'Tua alleenee jume' junuen ket ka
alleame. Bwe'ituk inime'e, bem jiapsi
jo'anaa'uta, Liojta betana amet autuanaa.
5 'Tua alleenee jume' ka emo jabeleme,
bwe'ituk bempo Liojta betana bwiata ameu
na'ikiarita mabetne.
6 'Tua alleenee jume'e, tua junen jiaka,
Liojta am joo i'a'uta a' joopeame. Bwe'ituk
aapo junaet am anianee yuma'isi aet yeu
kat betchi'bo.
7 'Tua alleenee jume' yee nak jiokoleme.
Bwe'ituk ju'u Lios juname'e am jiokoine.
8 'Tua alleenee jume'e, tua junen jiaka,
tu'ikut jiapsekame. Bwe'ituk bempo Liojta
bitne.
9 'Tua alleenee jume' nau eewamta
tu'ureme. Bwe'ituk bempo Liojta betana
yoemiarimpo ta'eenaa.
10 'Tua alleenee jume'e, achai Liojta
junen tu'isi am jiapsi i'a'po aman jiapsaka,
inim watem betana jiokot emo bichame.
Bwe'ituk bempo teekau Liojta yo'otaka a'
kateka'u bem jiapsinee'uta bitne.
11 'Tua eme'e alleenee enchim nee
suale' betchi'bo watem betana jaana
jiawaawa'ateko intok jiokot bitwakai. Intok
si'ime ka lutu'uriata enchim beje'eka am
nokao. 12 Tua kaitat jain eaka alleene.
Bwe'ituk eme'e, Liojtamak ama butti
emou tu'ik bitne. Bwe'ituk ket jiba
inien su watem betana jiokot bitwak,
jume' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu

noktuawakame, emo bepat che'a bat jiapsaka'um.

Jume' inim jiapsammeu onata intok tachiriata benasi maachi

13 'Eme'e, ju'u inim yoemrata nasuk ji-
apsakai, Liojta betana juka' ameu tu'ik
juname'e ket a' mabettua, onata tu'ika
bwa'apo a' weye'e benasia. Taa ju'u oona a'
kiawaita ta'aruko kaachin juchi a sawaanaa.
Jaibu kaita'po tu'ine. Ala wo'otanaa intok
aet naj katnaa.
14 'Eme'e inim ju'u yoemrata betchi'bo
ket, tachiriata benasi mamachi. Kawit
jikat bwe'u jo'aratuko, kaachin a au
essone. 15 Intok kia kaabe tachiriata
ya'ane, jitaa betuk wajiwa a' mana'
betchi'bo. Ala juna'a jikat mana'anaa
junuen si'imem jo'araapo aneme amet
a' machine' betchi'bo. 16 Junuen ketchia
eme'e, Liojta betana enchim tachiriata
benaka jipue'uta, si'imem bichapo tu'ik
enchim joa'ue a' ju'uneiyaatuane. Junuen
bempo, tu'ik enchim joa'uta bichakai,
enchim achai Liojta, teekau katekamta a'
yo'orine.

*Ju'u Jesus, Moiseejtuka'uta betana ne-
saurim yee majta*

17 'Ka eme'e juka' nesaurita Moiseej-
tuka'uta ji'ojteita intok kia juka'a, Liojta be-
tana ju'uneetuawaka bem yee majtaka'uta,
yeu a' tawaabaeka inim ne yebijlaa ti eane.
Kannee yeu a' tawabaeka yebijlaa. Ala
inepo junaka'a tua juka' a' teuwaa'uta, in
ya'anee'ue a' chupa'abaekai. 18 Bwe'ituk
lutula wee'po ne inen emou jiia, inim
teekata intok bwiata ketun ayuka a' bitwao,
ju'u Liojta betana nesauri, jita juni'i tua
kaita ama yeu tawaanaa, si'imeta juka' yeu
yuma'anemta a' chupsu'utajtia. 19 Junuen
san ju'u Liojta betana nesaurita jita'po
juni'i, juka' che'a kaita teuwaa machik
juni'i, ka a' nok jikkajame, intok watem jiba
junaka'a majtakai, teekau Liojta yo'otaka
a' kateka'abichapo, juna'a che'a kaita
teuwaane. Taa ju'u, si'imem nok jikkajame
intok watem jiba junaka'a majtakai, juna'a,
Liojta yo'otaka a' kateka'abichapo che'a
eiyaanaa. 20 Bwe'ituk inen ne emou jiia,
enchim ka jume' Moiseejtuka'uta betana
nesaurim yee majtame bepa intok jume'
paiseompo ta'eewame bepa che'a tu'isi
Liojta ea'po aman ka enchim jiapsao,
kaachin eme'e, Liojta kateka'u lutu'uriane.

Ju'u Jesus, omti eewamta betana yee majta

21 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naatakai
enchim yo'owasuka'ummeu inien: "Ka
jissu'abaane, bwe'ituk jabe juni'i yee su'ari,
ya'uraa bittuanaa", i ameu a' jiuwaka'po.
22 Taa inepo nee inen emou jiia, jabeta juni'i,
ale benasi yoemtamak a' o'omteko, ini'i,
Liojta betana ya'uraa bittuanaa. Ju'u intok,
juka' ale benasi yoemta tua jaana, ka tu'isi
au a' nokao, inim ya'uraa bittuanaa. Ju'u
intok, ale benasi yoemta, ka suawa'ara, ti au
jiakame, jiba yuu taji beeteu a' yebijnee'u
au chupiatune.
23 'Junuen san beja, empo Liojtau bicha
em na'ikiarita te'opou a' toji'isekai intok
junama'a empo, senuk ele benasi yoemta
jita'apo juni'i ka emak a' tu'iriaka'u
waate'eteko, 24 juka' Liojtau bicha em
na'ikiari, jiba junama'a te'opopo a' su'u
tojinee intok junae ele benasi yoemtamak
bat emo tu'utene. Junak empo a te'opou
nottinee intok juka' Liojtau bicha em
na'ikiarita ama a' mabet tebone.
25 'Senuk enchi a' beje'eeo intok enchi a'
ya'uraa bittuaseko, ketun aamak weyeka
aamak emo tu'utene. Junuen ka ya'uttau
bicha enchi a' su'u tojine' betchi'bo.
Bwe'ituk junako ju'u ya'ut, ye'e'etammeu
enchi su'u tojine, intok juname'e enchi
eta'ine. 26 Tua ne lutu'uriapo inen eu jiia,
juka' em wikiria'uta ka tua si'imeta enchi
a' beje'etuasuko, junama'a ka a em yeu
weene'po.

*Ju'u Jesus, jamutta ka a' jubeka aamak au
tu'uriwamta ka a' tu'ireaka'u yee majta*

27 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat
naataka inen: "Ka ta'abwi jamuttamak
emo tu'urine", ti a' jiuwaka'po. 28 Taa
inepo ne inen emou jiia, jabetaka juni'i
jamuttamak au tu'uribaeka a' bichakame,
juna'a junaemak a' jiapsipo jaibu ka tu'isi
aulatune.
29 'Inien san beja, empo, batatana em
pusimmea, Liojta bichapo jita ka tu'ik
ya'ane'eteko, yeu am wikeka, mekka am
su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'ine, takaapo
wepulaik ama be'eeka, intok ka junuen
si'ime ju'u em takaa, tajita ka tutuke'u
jimmaatune. 30 Intok batatana em mamam
junuen enchi am tawaaneeo, am chuktane,

intok mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a
juni tu'ine, takaapo, wepulaik ama be'eeka,
intok ka junuen si'ime ju'u em takaa, tajita
ka tutuke'u jimmaatune.

Ju'u Jesus, jubiwaita jaisa a' jimaanaa'u, ka a' tu'ureaka'u yee majta

31 'Ketchia, bat naataka inen teuwaawak:
"Jabetaka juni'i a' jubiawata su'u tojibaeme,
ini'i, junae betana ya'uraapo ji'osia ya'arita
a' maknee'u a' utte'a", ti teuwaawak.
32 Taa inepo ne inen ne emou jiia, wa'a
a' jubiawata su'u tojame, taa junaka'a
ka ta'abwiku mak ka tu'isi a' aulatuko,
juna'a, a' jubiawata ta'abwiku mak au a'
tu'urituane. Intok ju'u, juka' jamutta
su'u tojirita jubekame, ini'i ketchia, Liojta
bichapo ka tu'isi aune.

Ju'u Jesus jaisa jita juni'i teuwaawaka tua jita lutu'uriatewamta betana yee majta

33 'Intok ketchia eme'e a' ju'uneiyaa,
jume' bat katriammeu inen a'
teuwaawaka'po: "Ka a' koptaka yeu
a' yuma'ariane, juka'a, achai Liojta
bichapo aneka a' chupne'eti jiaka em
teuwaaka'uta", ti teuwaawak. 34 Taa inepo
inen ne emou a' teuwaa, lutu'uriatune'eti
jiaka enchim noka'uta, ka jita betchi'bo
enchim a' noknee'u. Kia teekata juni'i
eme'e ka teuwaane, bwe'ituk ini'i juna'a,
Liojta yo'otaka ama a' kateka'u. 35 Intok
kia juka' bwiata juni'i, bwe'ituk ini'i juna'a,
aapo'ik Liojta aet wokeka kateka'u. Intok
kia juka' bwe'u jo'araa Jerusalen teamta
juni'i, bwe'ituk ini'i bwe'u jo'ara juna'a,
juka' che'a si'imem bepa yo'o ya'ari yeu a'
pu'ala'u. 36 Kia em koba juni'i ka teuwaaka
jita lutu'uriatebaane. Bwe'ituk empo,
chonim wepu'ulaik juni'i, tosaisia oo
chukuisia ka a' ya'ane. 37 Wepulsi eme'e,
enchim teuwaanee'u, jeewi, oo e'e, ti
jiune. Bwe'ituk ju'u inia mak naa buusti
nokwame, bebeje'erita betana weye.

Ju'u Jesus, yeteu jujutwamta betana yee majta

38 'Eme'e a' ju'uneiyaa, che'a bat naatakai
inen jiuwaka'po: "Wa'a seenu, juuka'a
senuk, pusim a' ta'arutuakame, ini'i ket,
pusim ta'arune. Intok ju'u, juka' senuk
tamim a' ta'arutuakame, juna'a ket tamim
ta'arune." 39 Taa inepo inen ne emou jiia,
juka' ka tu'ik joamta, empo ka a' beje'ene.
Ala empo, juka' batatana jopemmet enchi
chochonakamta, ket sekka'atana empo au
kuaktene. 40 Senuk enchi a' ya'uraa bittuaka
intok inika'a, junama'a ya'uraapo, supem
enchi a' u'aabao, jume' em bepa supem in-
tok ket a' makne. 41 Seenuk, pu'aktita senu
kiloometrota enchi a' weiyaasao, empo naa
buustia juchi junae beekisi a' weiyaane.
42 Juka' jita eu netanemta, a' mikne. In-
tok juka'a, jita eu reewemta, junuen a'
reuwaane.

Ju'u, jume' yee beje'eme, am nak ta'eewame

43 'Ketchia eme'e a' ju'uneiyaa, che'a
bat naatakai inen jiuwaaka'po: "Juka' ee
naapo jo'aakamta a' nakne. Juka' in-
toko enchi beje'emta a' omtane." 44 Taa
inepo inen ne emou jiia, jume' enchim
beje'eme, am nakne. Jume' intoko ka
tu'isi emou nokame, tu'ik ame tana a'aune.
Jume' enchim omtame, tu'uwata am joo-
riane. Jume' ka tu'isi jaana emou nokaka
intok jiokot enchim joame, Liojtau bicha
am nokriane. 45 Junuen eme'e, enchim
yo'owa Lios, teekapo katekamta betana
yoemiarimtune. Bwe'ituk aapo, jume' tu'i
yoemem intok kia jume' ka tu'i yoemem
betchi'bo juni'i, juka' ta'ata yeu weam-
tua. Intok tu'isi jiapsame intok kia ka
tu'isi jiapsame betchi'bo juni'i, yuyuktua.
46 Bwe'ituk eme'e, jume' enchim eiyaame
jiba nake'eteko, kaita chukula emou tu'ik
ama bitne. Kia jume' yo'oraata betana
tomita bem nau tojine' betchi'bo tekilta
joame juni'isu ket inika'a jooa. 47 Intok
eme'e, jume' emo mak werim jiba tetebo-
tua'ateko, kaita tu'ik eme'e jooa. Bwe'ituk
inika'a jume' ka Liojta sual ta'aame juni'isu
a' jooa. 48 Eme'e, yuma'isi yee eiyaane,
ju'u, juka' enchim yo'owa Lios, teekau
katekamta si'imem yuma'isia am eiya'a be-
nasia.

6

Ju'u Jesus, ju'u tu'ik bo'o jooriawaka jiapsiwamta betana yee majta

1 'Eme'e, Liojta sualeka a' yo'oreka
juka' enchim joa'uta, ka eme'e, watem
bichapo enchim bittune' betchi'bo jiba
a' joone. Bwe'ituk junuen eme'e a' bo'o
jooria'ateko, junak ju'u enchim yo'owa
Lios, teekau katekame, emou tu'ik tua
kaita enchim bittuane. 2 Junuen san
empo jume' jiokot eame ania'ateko, ka
si'imem a' ju'uneiyaatuane, jume' waate,

ka lutu'uriapo emo tu'u joame, jum
te'opompo intok jum naj katwa'apo a'
joa'a benasia. Inime'e junuen aane junuen
watem tu'ik ame tana teuwaane' betchi'bo.
Taa inepo ne tua inen emou a' teuwaa,
lutula wee'po junama bem eiyaanaa'u
jiba, Liojta betana chukula bem bitnee'u
kaitatune. 3 Taa empo jume' jiokot eame
jita'apo am aniakai, taa inika'a empo,
kia juka' emak jo'aakamta juni'i, ka a'
ju'uneiyaatuakai. 4 Ala juka' em yaaka'uta
kaabe a' ju'uneiyaane. Ju'u intoko em
yo'owa Lios, juka' kaabeta ju'uneiyaaka em
joa'uta a' bichame, aapo, juka' chukula eu
tu'ik enchi bittuane.

Ju'u Jesus, jaisa Liojtau bicha yee nokria'u betana yee majta

5 'Eme'e intoko Liojtau bicha yee nokri-
akai, kaaa eme'e wame'e ka lutu'uriapo
bempo emo tu'u joame benasi a' bo'o
jooriane. Inime'e jum te'opopo intok
jum naj katwa'apo ja'abweka, bem Lioj-
tau bicha noknee'u a' tu'ure junuen wa-
tem am ju'uneiyaane' betchi'bo. Inepo
ne inen emou jiia, lutula wee'po junama
bem eiyaanaa'u jiba, Liojta betana chukula
bem bitnee'u kaitatune. 6 Taa empo, Li-
ojtau bicha yee nokria'ateko, em karipo
wajiwa, pueetata eta'ika intok empola, em
achai Lios junuen emak jiba anemtau bicha
yee nokriane. Junako ju'u Lios, juka' kaa-
beta ju'uneiyaaka em joa'uta a' bichame,
chukula aapo juka' tu'ik enchi bittuane.

7 'Junuen, Liojtau bicha emo
nokria'ateko, ka naa buusti kia beja nok
baanee wame'e ka Liojta sual ta'aame ane'e
benasia. Intok inime'e junuen, juebenak
bem teuwa' betchi'bo, Liojta am jikkaji
machiaka ane'e benasia. 8 Junuen eme'e
ka juname benasi anne. Bwe'ituk ju'u achai
Lios jaibu ju'unea ju'u emou be'eemtat kee
au bicha enchim nokao. 9 Junuen san eme'e,
Liojtau bicha inen emo nokrianee:

Itom achai Lios, teekau katekame. Em
yo'orinaa'uta eu lutu'uriatune.
10 Che'a yo'otaka em nesaunee'uta, inim it-
omaktune.
Ju'u em joo i'a'uta inim ya'atune.
Jiba junaen teekau a' joowa'a benasia.
11 Juka' bwa'awamta jiba itou be'eemta, i'an
itou autuane.
12 Ka tu'ik itom ya'arit itom jiokoine.
Junuen itom jume' ka tu'ik itou yaakame
itom am jijiokoe'e benasia.
13 Unnaa itom ae ji'obilaanaa'uta, ka itou
autuane.
Ala, bebeje'erita betana itom jinne'une.
Bwe'ituk ju'u che'a yo'otaka si'ime utte'ata
jipueka em nesawee'u, intok ju'u
yo'orisi maisi em eiyaanaa'u, jiba
yuu betchi'bo eu aune.
Tua junuentune.

14 'Bwe'ituk eme'e junuen jume' waatem,
ka tu'ik emou yaakame junaet am ji-
jiokoe'eteko, ju'u enchim achai Lios, teekau
katekame ket enchim jiokoine. 15 Taa
junuen enchim watem ka jijiokoeo, ju'u
enchim achai Lios, ka tu'ik enchim ya'arit
ka enchim jiokoine.

Jesus, ka ji'ibwaka Liojta yo'oriwamta betana yee majta

16 'Eme'e ka ji'ibwalamtaka junuen
Liojta yo'ore'eteko, ka eme'e jume' ka
lutu'uriapo, bempo emo tu'u joame junuen
emo siokame benasi emo joame benasi
anne. Bwe'ituk bempo inien aane, junuen
ka ji'ibwaka Liojta bem yo'ore'po bem
ju'uneiyaana' betchi'bo. Inepo ne inen
emou jiia, lutula wee'po junama bem
eiyaanaa'u jiba, Liojta betana chukula
bem bitnee'u kaitatune. 17 Taa empo,
ka ji'ibwalataka Liojta yo'oreka au bicha
nokbae'eteko, emo pujbaa baksianee intok
tu'isi emo chichikne. 18 Junuen ka ji'ibwaka
Liojta em yo'oree'uta, kaabeta enchi
ju'uneiyaane' betchi'bo. Ju'u em achai
Lios jiba, junama'a aapola jiba emak aneme
ju'uneene. Intok aapo, chukula juka' eu
tu'ik enchi bittuane.

Teekau, kaitau a tamachiatuka, ju'u tu'i

19 'Ka inim bwiapo eme'e, juka'
eiyaawatchika, beje'emta, bu'uuk nau
tojibaane. Inim, yoeriam a jita moiyaa'po
intok jita momoyee'po intok jume' jita
e'etbwame jak kimuka jita e'etbwa'po. 20 Ala
eme'e, teekau juka' chukula eiyaawatchika,
emou tu'ik jipu'ubaeka'eene, jum yoeriam
ka a jita moiyaa'po. Intok kaita mo-
moyee'po. Intok kia jume' jita etbwawamta
tu'ureme ka ane'epo. 21 Bwe'ituk eme'e, jum
enchim eiyaa'uta intok beje'emta ayuka a'
jipue'po, junama'a ket eme'e junaet jiba
jiapseka, aet emo temaine.

Ju'u takaata betchi'bo, jita tachiriata bena

22 'Em puusim ee betchi'bo, tachiriata
benasi maachi. Junuen san, empo jume'
em puusim tu'ireako, ketchia si'ime ee
betchi'bo mamachine. 23 Taa jume' em
puusim ka tu'ireako, ketchia, si'ime ee
betchi'bo ka mamachi benane. Empo in-
toko, ju'u a' lutu'uria ti eaka em suale'u,
ini'i ka mamachika ka lutu'uriatuko, jiba
ini'i inien machika, juchi ae bepa jiba
betchi'bo eu ka tu'ine.

Liojta intok tomita a' eiyaawame

24 'Jabe juni'i, kaibu wooim tekoka nanan-
cha a nesauta am jooriane. Bwe'ituk senuk
omtaka juka' senuk intok nakne. Oo juka'
senuk che'a jikkajaka juka' senuk intok ka
a' eiyaane. Ket, kaabe, Liojta a' joo i'a'uta
joaka intok junaewit yu'in tomibaane.

Lios jume' a' yoemiam am bicha

25 'Junuen ne emou jiia, enchim bwa'eeka
oo junuen enchim je'eeka jiapsinee'u
betchi'bo, eme'e ka jain eene. Intok kia
ju'u enchim tajo'onee'u betchi'bo juni'i.
Ju'u jiapsiwame, bwa'amta bepa che'a
eiyaawatchi. Intok ju'u takaa, ju'u tajo'ota
bepa che'a eiyaawatchi. 26 Jume' wikitchim
naas nenne'eme, eme'e mammatene.
Inime'e ka e'echa intok kia ka bachiata
tobo tobokta, junuentaka juni'i ju'u
enchim achai Lios, teekau katekame, am
jiji'ibwatua. Eme'e, jume' wikitchim bepa
che'a juni'i eiyaawa. 27 Intok emo nasuku
kaabe aane unnaa jain au eetuaka juni'i,
nasuk aman batata a yo'otune.

28 'Intok enchim nat bepa ujyoik
tajo'onee'u betana ka aet jain eene. Maa
su ket jume' wajpo seewam yoyyo'otume
mammatene. Juname'e kaita joaka ka
jiji'ikame. 29 Taa junuentaka juni'i, inen ne
emou jiia, ju'u che'a yo'o ya'ari Salomon
tuka'u, yu'in ujyoik atteaka juni'i, ka
inime'e watem benasi ujyoireakan. 30 Ju'u
achai Lios intok, juka' juyata i'an wajpo
ayukamta junuen ujyoisi a' joakai, juka'
chukula tajiu wo'otanamta, enchim che'a
juni san aapo aniane, kaita a suale'am.
31 Junuen san eme'e ka jain emo eetuanee
inien jiakai: "Jitasa tee bwa'ane, oo jitasa te
ji'inee oo jitasa tee tajo'otene", ti jiakai,
32 bwe'ituk jume' ka Liojta sual ta'aame,
si'ime inia weemtat jiba jiapsek. Taa
eme'e juka' Liojta, teekau jiapsamta sual
ta'aa, si'imeta inika'a emou a' be'ee'po
jaibu ju'uneamta. 33 Junuen san eme'e,
Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, juka'
aamak enchim lutu'urianee'ut, iniat bat
emo temaine. Intok aapo'ik junuen tu'isi
enchim jiapsi i'a'utchi iniat jiapsekai. Intok
ketchia si'imeta inika'a eme'e a' mabetne.
34 Junuen san, chukula taewaimmet
emou auneemtat ka emo jain eetuane.
Bwe'ituk juname'e taewaimmetchi aet emo
temainaame aune. Ala chikti ta'apo ju'u
obisi emou ayukamtat junaet jiba emo
temaine.

7

Ka eme'e watemmet ka tu'ik bitnee

1 'Ka eme'e watem jita'apo ka tu'isi am
tatawaane. Junuen juka' Liojta ka enchim
a' ya'uraa bittuane' betchi'bo. 2 Bwe'ituk
aapo, jiba junaen enchim watem juka' ka
tu'ik enchim amet a' bicha'a benasia, ju-
naen enchim ya'uraa bittuane. Intok juka'
watemmeu enchim joa'u benakue, ket ju-
naen emou a' nottane. 3 Iniamak empo,
senukut a' pujpo ili sankoata bichamta be-
nasi maachi, em pujpo intok juka' sankoata
che'a bwe'uuk em jipue'po ka emo mam-
matekai. 4 Junuentuka'ateko empo: "Juka'
ili sankoata em pujpo jipue'uta, nee enchi
yeu a' wikriabae", ti kaachin a au jiune,
em pujpo juka' che'a bwe'uuk sankoata
jipuekai. 5 Ka tu'i yoemtakai emo tu'u
joame, empo bat tu'isi em jiapsinee'ut emo
ju'uneiyaane, junak intok senuku tu'isi a'
jiapsinee'u betana a au nokne.

6 'Juka' eiyaawatchik, lutu'uriata Liojta
betana weyemta, jume' inim tua ka tu'i
yoememmeu ka inimmeu a' teuwaabaane.
Chukula inime'e junuen, ka jume' chu'um
juju'enam benasi, enchim am ya'ane'
betchi'bo. Intok jiba inika'a, kaitau a
tamachiatuka lutu'uriata, jume' tiusi, ka
tu'ik tu'ureme ka a' majtabaane. Chukula,
ka jume' bawepo tetam, pejlam teame,
koowimmeu wo'otawaka'a benasi machika,
inime'e intok amet chep cheptisune'
betchi'bo.

Enchim waata'u a'aune, ka a' rojiktakai intok pueetau ja'abweka a' ponnee

7 'Enchim waata'uta, Liojtau bicha a'
a'aune, ju'u Lios intok, enchim a' bittuane.
Intok kia juka' Liojta betana enchim
jaiwa'uta juni'i, eme'e a' bitne. Maa

su eme'e pueetata pona'ateko eme'e
kima'anaa. [8] Bwe'ituk wa'a, a' waata'uta
a'auneeme a' mabetne. Wa'a intoko
a' waata'uta jaiwame, a' teune. Intok
kibachanaa ju'u pueetau weyeka a'
poname.
[9] 'Kaabe aane emo nasuku a' yoemiawata,
bwa'awamta a' a'awao, tetata a' mikbaa-
neeme. [10] Oo inika'a, kuchuta a' a'awao,
bakotta a' mikbaaneeme. [11] Bwe'ituk
eme'e junuen ka tu'i yoememtakai juni'i,
jume' enchim yoemiam, tu'ik enchim
am miknee'uta, a' ta'aa. Jiba tua ju'u
enchim Lios, teekau katekame, aapo, jume'
aapo'iku bicha tu'ik a'awame, junaka'a
tu'ik am mikne.
[12] 'Junuen san eme'e watem betana tu'ik
jiba bitbae'eteko, junaen jiba eme'e tu'ik
ameu joone. Bwe'ituk jiba ini'i ama weye
Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteipo, intok
wame'e bat naataka yeteu noktuawakame
ji'ojteka'u.

Jiba yuu jiapsiwa'u bichaa, ju'u aet aman kikkimuwa'u, na'ulai

[13] 'Eme'e, na'ulaika aet aman kikku-
muwa'po, jiba yuu jiapsiwa'u bicha kimune.
Ju'u aet aman kimuwame intok ju'u
bo'o, jiba yuu kokkowa'u bicha bo'okame,
bweeka, juebenaka intok junaet aman
sasaka. [14] Taa ju'u aet aman kikkimuwame
intok kia ju'u bo'o juni'i, jiba yuu jiapsiwa'u
bicha bo'okame, tua nana'ulai, intok ka
bweeka, iniet intok ka juebenaka aet aman
sasaka.

Ju'u juya a' takaanee'ue a ju'uneiyaatunee

[15] 'Jume' ka lutu'uriata nokaka, Liojta be-
tana emo noktuawa'ati jiame betana eme'e
emo suuane. Bwe'ituk inime'e, Krijtopo
emo mak werim benasi emo joaka emou
yaaja, taa bempo, roobom, bwalam benasi
emo ya'arikai. [16] Taa eme'e ju'u bem bo'o
jooria'ue a amet ju'uneene. Bwe'ituk juya
wichakamta, pa'asim ka a' tatakaka intok
kia ju'u ka tu'i juya, chunam ka tataka'a
benasia machikai. [17] Junuen san si'ime wa'a
tu'i juya, tu'ik tataka. Intok si'ime wa'a
ka tu'i juya, ka tu'ik tataka. [18] Ju'u juya,
tu'ikai, kaachin ka tu'ik tatakane. Ju'u
intok, kia ka tu'i juya juni'i, kaachin a
tu'ik takane. [19] Si'ime ju'u juya, ka tu'ik
tatakame, chuktanaa intok taji beete'po
taya'atune. [20] Junuen san eme'e, ju'u bem
bo'o jooria'ue a amet ju'uneene.

Ka si'ime, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u yajinee

[21] 'Ka si'ime wame'e: "In yo'owa", ti neu
jiame, Liojta yo'o nesaweka a' kateka'u a
jiapsine. Ala wame'e, achai Liojta, teekau
katekamta joo i'a'uta joame jiba a aman ji-
apsine. [22] Junaka'a taewaita yumako juebe-
naka inen neu jiunee: "Itom achai, ee be-
tana ito lutu'uriak ti jiaka, juka' em nokta
te yee majtak. Intok ket junaen em team
teuwaaka, jume' bebeje'erita ka tu'i jiapsim
jipueme, itepo yeu am bepriak. Intok ket
jiba junaen itepo juka' ka a jootu maisi
machik tee yu'in a' yaak", ti jiuneemme.
[23] Taa inepo junak inen ameu jiunee: "Jak-
woo juni'i ne ka enchim nemak ee ta'aak.
Mekka em kaate, eme'e, ka tu'ik ya'alame."

Senu weemta betana, jume' wooi lutu'uriam

[24] 'Junuen san wa'a, juka' in teuwaa'uta a'
jikkajaka a' bo'o jooriame, juna'a, seenuk,
tu'isi suawaka, junaka'a senu tetata bepa
karita a' yaaka'a benasi machine. [25] Chukula
yuk taiteka jume' batwem tapunak intok
jeekam aet sajak intok au a' tataptuan taa
juna'a kari ka wechek bwe'ituk juna'asu,
tetat kutti nawakan. [26] Taa wa'a, inika'a
in teuwaa'u a' jikkajaka intok ka a' bo'o
jooriame, juna'a, seenuk tu'isi ka suawaka,
junaka'a se'eta bepa karita a' yaaka'a be-
nasi machine. [27] Yuk taiteka, jume' batwem
tapunak intok jeekam aet sajak, juna'a kari
intok wechek intok tua jiokot taawak.
[28] Juka' Jesujta ameu a' noksuko, jume'
ama aneme, aapo'ik bempo'im majtasuka'u
betana a' suum eiyaan. [29] Bwe'ituk aapo,
senuk yo'o utte'akamta benasia am majtan,
intok ka jume' Moiseejtuka'uta nesaurim
yee majtame benasia.

8

Ju'u Jesus, senuk lepra' teamtae ko'okoemta au a' ine'etetua

[1] Junak Jesujta, ju'u ili kau betana ko'om
a' siiko, juebenaka aamak sajak. [2] Junama
intok, seenu, lepra' teamtae ko'okoeka, au
ruktek. Ini'i, Jesujtau tonommea kikteka:
—In yo'owa, empo junen ea'ateko ika'a
ko'okoata a nee u'aa —ti au jiiak.
[3] Junak intok ju'u Jesus aet mamteka:
—Junen ne ea, junuentune, tu'ine'e —ti
au jiiak.

Inien a' jiusuko ju'u sa'awakame, a' ko'okoa betana au ine'etek. [4] Ju'u Jesus intok:

—Yuu, kaabetau a' teuwaane. Ala, jiba aman sika intok ju'u te'opopo che'a yo'otau yebijne. Intok Moiseejtuka'uta nesaweka'po aman, junaka'a Liojtau em na'ikiaka'uta aman weiyaane. Junuen si'imem ju'uneene' betchi'bo, em ko'okoata betana jaibu em tu'isuka'po —ti au jiiak.

Jesus senuk romanota, sontaommeu ya'ut, a' u'usi au a' ine'etetua

[5] Jo'ara Kapernaum tea'u Jesujta yebissuseo, senu Roma' tea'a betana, sontaommeu ya'ut, Jesujtau ruktek intok inen au ujbwanak:

[6] —In yo'owa, in ili uusi, jo'aapo bo'oka ka au yeeka intok ama butti jiokot a' inne'a —ti au jiakai.

[7] Jesus intok:

—Inepone aman sikaa, au a' ine'etetuane —ti au jiiak.

[8] Ju'u sontao ya'ut a' yoopnak:

—Achai, ka neu cha'aka in jo'au em yebijne'po. Ala kia au a' ine'etene' betchi'bo, junuen a' teuwaanee jiba. Junak intok au ine'etenee ju'u in uusi. [9] Bwe'ituk inepo ne juni'i watem che'a nee bepa nesaweme jipue. Taa intok ket nee naa buusti sontaom in sawe'um ne jipue. Juname betana senuk jakun ne a' wee saao, aman weene. Senuk intok ket, a'abo weye ti ne au jiao, juna'a neu weene. Juka' intok in jo'apo nesauta nee jooriamta jita juni'i nee a' ya'asao, ini'i a' jojoa.

[10] Junak ju'u Jesus inika'a ae tana jikkajakai, a' suum eiyaak. Intok jume' aamak katemmeu inen jiiak:

—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime inim Ijra'el yoemrata nasuku, inepo kee jabeta ta'aa, inia o'outa benasia, tua tu'isi Liojtat a yoem'eamta. [11] Inen ne, inepo emou jiia, juebenam jume' ta'abwi yoemra, mekka, ta'ata yeu we'e betana intok ket, ta'ata aman weche'u betana aman yajine'po. Intok inime'e, ju'u Apra'am teamtamak intok ju'u Isaak intok ju'u Jakoop teamtamak joteka am ji'ibwane'po jum teekau, Liojta a' yo'otaka a' kateka'awi. [12] Taa wame'e intoko junaman Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u an'ea'um, inime'e, pa'akun ka mamachikun yeu tawaanaa. Intok junama'a, inime'e bwannee intok ko'okoleka emo tam kumne —ti ameu jiiak.

[13] Junak intok ju'u Jesus, ju'u sontao ya'uttau:

—Em jo'au nottinee intok junuen, tua em a' sualeka'a benasia ya'atune —ti au jiiak.

Ju'u intoko ju'ubwa yo'otume junama'a sep su au ine'etek.

Jesus, Peota jamut ase'ebwa, au a' ine'etetua

[14] Jesus ket ju'u Peo' teamta jo'au yepsak. Junama'a intoko Peota jamut ase'ebwa, taji wecheka intok bo'okamta ama bichak. [15] Aapo, mampo a' bwisek. Ju'u taji wechia intok sep su a' su'u tojak. Junak intok aapo yejtek. Sep intok jita am jooria taitekai.

Jesus, ko'okoeme tua juebenam emo ine'etetua

[16] Ka machiao yumakai ket juebenaka bebeje'erita betana ka tu'i jiapsim amet aneka, Jesujtau tojiwak. Aapo intok, kia sejtul ameu nonokaka si'imem yeu beebak. Intok ket, si'imem jume' ko'okoeme, emo am ine'etetuak. [17] Ini'i inien yeu siika, junuen waka'a bat naataka Liojta betana chukula yeu weenemta ju'uneetuawaka nonokame, Isa'iajtuka'uta teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo inen a' jiaka'uta: "Aapo, juka' itom ka au yuma'uta mabetak. Intok ito betana juka' ko'okoata itom u'aak", ti a' jiaka'uta.

Jume' Jesujtamak katbaeka'um

[18] Junak ju'u Jesus, tua juebenam au nau yajame bichakai, bau ba'a waitana au toji nesaek. [19] Senu intoko, Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei yee majtame, Jesujtau ruktek, ini'i intok:

—Yee majtame, jakun juni'i em sime'u bicha, nee emak weene —ti au jiiak.

[20] Ju'u Jesus intok:

—Jume' kawisim bwia woojo'oku jo'aak. Jume' intoko wikitchim totosakamme. Taa inepo, ju'u emo benasi inim yoeme, jakun in yebijnee'uta juni'i ka jipue —ti au jiiiak.

[21] Senu aapo'ik majtim betana:

—Achai, nee jiokoe, in yo'owata ne bat ma'abae —ti au jiiak.

[22] Jesus intok:

—Nemak weene intok ela'apo wame'e Liojta bichapo ka jiapsame bebena, jume' kokkoarim ma'ane —ti au jiiak.

Ju'u Jesus, bawepo, jekata intok ba'a biaktiam, yanti cha'atutua

23 Junak intok ju'u Jesus, jum kuta
kanoapo ja'amuk. Jume' intok aapo'ik
majtim aamak kaaten. 24 Junae bau ba'at
intok, jeka tua utte'aka siika. Junuen kia
jume' ba'a ro'aktiam, juka' kuta kanoata,
bem ama kate'uta, pat pattakai. Taa ju'u
Jesus kotchen. 25 Junak san jume' a' majtim,
au sajaka a' busak. Intok:

—Achai, itom jinne'u, abe te ko'om kiimu —ti au jiiak.

26 Aapo intok:

—Jaisaaka eme'e unnaa majjae. Eme'e
tua ka yuma'isi Liojtat a yoem'ea —ti ameu
jiiak.

Junak intok, yejteka, jekatau intok bawetau nonokak. Junak intok si'ime yanti
taawak. 27 Jume' intok waate o'owim a'
suum eiyaaka intok:

—Ini'i intok, jaku'ubosa jometaka tua,
kia ju'u jeeka intok kia ju'u baawe juni'i,
aapo'ik ea'po aman aayuk —ti jiiak.

Jume' bwiaraa Kalaara' tea'po bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipueka ane'um

28 Junak ju'u Jesus, junae bwe'u bau ba'a
waitana yepsak, bwiaraa Kalaara' tea'po.
Wooi o'owim, kokkoarim mama'awa'a betana au yeu sajak intok au ruktek. Juname'e woikai, bebeje'eri ka tu'i jiapsim
amet aanen. Intok juname'e tua ama butti
emo i'ii'aan. Junuen san junae bo'ot ka a
rejtitun. 29 Juname'e intok chaai japtek:

—Jaisaakai empo itou suua Jesus, Liojta
u'usi. Jaisa kee taewata yumao su empo
itom jiokot ya'aseka a'abo weye ja'ani —ti
au jiiak.

30 Junama'a ka mekka, koowim tua juebenaka ji'ibwan. 31 Jume' intoko ka tu'i jiapsim
Jesujtau nookak:

—Itom yeu bepbae'eteko, wame koowimmet itom kimutuane —ti au jiiakai.

32 Junak ju'u Jesus:

—Tu'i, amet em kiimu —ti ameu jiiak.

Jume' ka tu'i jiapsim intok junammet
yeu sajaka intok wame koowimmet kiimuk.
Chukula ket, si'ime juname'e koowim, kau
siibau luula ko'om wattek ba'au ko'omi,
intok junama'a kokkokai.

33 Jume' koowim sua'um, womtilamtaka
ama yeu sajak. Intok inime'e, jum ili
jo'arau yajaka, si'imeta junaka'a a' teuwaa
japtek. Intok ket jume' o'owim ka tu'i
jiapsim amet ane'um, juka' ameu yeu a'
sika'uta. 34 Junak intok si'ime wa'a junama
ili jo'araapo joomem, Jesujta ane'u yeu
sajak. A' bichaka intok, au nookak junama'a bem bwiapo, omot bicha a' weene'
betchi'bo.

9

Ju'u Jesus, senuk ka au taka yekamta, au a' ine'etetua

1 Junak intok ju'u Jesus, senu kuta kanoau
ja'amuka, junae bau ba'ata beasi waitana
juchi nottek. Intok ili bwe'u jo'arau, aapo'ik
yo'otuka'po yepsak. 2 Junama'a seenu, ka
au taka yekaka au tojiwak. Ili jipetekpo
bo'o simekai. Ju'u Jesus intok, juname'e
junuen tua a' sualeme ju'uneiyaakai, ju'u
ko'okoemtau:

—Kat jain ea in yoemia. Em ka tu'uwa
ya'arimmete'e jiokoiri —ti au jiiak.

3 Junak intoko waate, jume' Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim yee majtame inen
emo eetuan: "Ini'i o'ou junuen jiaka, Liojta
beje'eka jaana ka tu'ik nooka", ti emo eetuan. 4 Taa ju'u Jesus, inime'e, ju'u bem emo
eetua'uta amet ju'uneakai:

—Jaisaaka eme'e junuen tua ka tu'isi
ea —ti ameu jiiak—. 5 Bwe'ituk jitasa
che'a ka obiachi a' chupnee'uta: "Em
ka tu'uwa ya'arimmet empo jiokoiri", oo
"Empo, yejteka intok weene", ti in au
teuwaanee'uta. 6 Junuen san enchim ne
a' ju'uneiyaa i'a, juka' inim emo benasi
yoemta, inim bwiapo junuen jume' ka
tu'uwa ya'arim, yetet a' jiokoinee'u au a'
lutu'uriatuka'po —ti jiiak.

Junak intok aapo, ju'u ka au yekamtau:

—Yejte'e, em jipetekta nu'uka intok em
jo'au weene —ti au jiiak.

7 Ju'u ka au taka yekame junak, yejteka
intok a' jo'aau bicha siika. 8 Junak ju'u
yoemra, inika'a bichaka, majjaek. Intok inime'e Liojtau bicha bem allea'uta teuwaak,
aapo'ik junuen inim yoemrata nasuk inile benak a jita a' joa'uta am bittuaka'
betchi'bo.

Ju'u Jesus, juka' Mateo' teamta au bichaa a' nunu

9 Jesus junama'a yeu siika intok
senuk Mateo' teamta bichak, ya'uraatau
bicha tomita weyemta nau a' totoja'po
katekamta. Iniau intok:

—Nemak weye —ti au jiiak.

Junak intok ju'u Mateo' teame, kikteka, aamak siika.

10 Chukula ket Jesus, jo'araapo ji'ibwan. Intok juebenaka ya'uraatau bicha tomita weyemta jume' nau a' totojame intok wate ka tuu'ii yoemem ket ama yajak. Inime'e intok ket Jesujtamak intok jume' a' majtimmak mesau jookan. 11 Taa jume' paiseeom teame inika'a bichakai, jume' Jesujta majtimmeu:

—Jaisaakai ju'u enchim majtame, inime'e tomita nau totojammak intok jume' ka tu'i yoememmak ji'ibwa —ti ameu nattemaek.

12 Inika'a ju'u Jesus jikkajak intok inimmeu inen jiiak:

—Jume' alleaka intok ka ko'okoeme ka waka'a yee jijittomta jariune. Jume' ko'okoeme ala, a' jariune. 13 Saka'abo'em intok eme'e, Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojteita, juka' a' teuwaa'uta ta'aanee: "Enchim yee nak jiokolinee'uta ne waata, intok kaa, nee yo'oribaawaka, bwara jissu'awamta." Bwe'ituk, kannee jume' Liojta bichapo tu'isi emo jiapsa'ati eame jinne'useka yebijlaa. Ala jume' ka tu'i yoemem junuen juka' ka tu'ik bem joa'uta su'u tojaka, bem a' koptane' betchi'bo.

Ka ji'ibwaka, Liojta yo'oriwa'u betana, Jesujtau a' nattemaiwaka'u

14 Junak intok jume'e, ju'u yee babatoowame Joan teamta majtim Jesujtau rukteka intok:

—Jaisaaka itepo intok jume' paiseeom teame ka ji'ibwaka Liojta yo'oriwamta juebenasi te a' jooa. Jume' intok em majtim ka junaen a' bo'o jooria —ti a' temaek.

15 Ju'u Jesus inen am yoopnak:

—Jume' jujupwa'po nunurim, kaachin siokaka ama anne, juka' au jubemta ama ketun a' aneo. Taa yuma'anee ju'u taewai, junaka'a jubemta a' kaabetuneeo, junak ala ka ji'ibwabaanaa —ti ameu jiiak.

16 'Kaabe supe moeram, tajo'ori bemelammea am cha'abwabaane. Bwe'ituk jume' bemelam ammea am cha'abwaame, baksiawaka intok nau sikaa, jume' yuuyam siutanee intok junuen che'a juni'i bwekasi siutine. 17 Intok kia ju'u bemela pa'asi ba'awa juni'i, kaachin bea boosa moeraku kima'anaa. Bwe'ituk ini'i inien ya'awako, tapunaka jume' bea boosam wojoktine. Junak intok ju'u pa'asi ba'awa wo'otine. Intok kia jume' bea boosam juni'i nasontune. Junuen san ju'u bemela pa'asi ba'awa beemela bea boosampo kima'atune. Junuen nanancha nau binwatune.

Jairo' teamta maara, intok ju'u jamut Jesujta tajo'orit mamtekame

18 Juka' Jesujta ket inika'a weemta ameu teuwaao su, senu juriommeu ya'ut ama au yepsaka au tonommea kiktek intok:

—In maara ju'ubwa jiba muuke, taa enchi aman sikaa, enchi aet mamteko juna'a juchi jiapsine —ti au jiiak.

19 Ju'u Jesus, kikteka jume' a' majtimmake aamak siika. 20 Junak intok senu jamut, woj mamni ama wooi wasuktiapo ojbo aet yeu weyeka ko'okoekai, amatana Jesujtau rukteka intok a' supe mayoat maamea aet tajtek. 21 Bwe'ituk juna'a jamut: "Kia nee a' supewammet tajtek juni'i, nee ino ine'etene", ti ean. 22 Taa ju'u Jesus kuakteka intok juka' jamutta bichaka:

—Kat jain ea in yoemia, emo'e ine'etela. Junuen em nee sualeka' betchi'bo —ti au jiiak.

Junama lautipo aapo sep au ine'etek.

23 Junak juka' Jesujta junae ya'utta jo'au yepsaka, intok jume' jiponreeom a' ma'a betchi'bo jipoonbaeme intok jume' ama aneme tua bwaname bichakai, 24 inen ameu jiia:

—Yeu em kaate bwe'ituk ka mukia ju'u usi jamut, taa ala koche.

Jume' ama aneme kia a' atbwan. 25 Taa ju'u Jesus, inime'e yeu saka'atuak. Junak intok aapo aman kibakeka intok juka' usi jamutta mampo a' bwisek. Ini'i intok sep yejtek. 26 Intok si'ime junae bwiaraat ju'u ama yeu sikame ju'uneiyaawak.

Juka' Jesujta jume' wooi liliptim a' bittuaka'po

27 Juka' Jesujta junama'a yeu siiko, liliptim woika aet cha'aka kaaten intok:

—Itom jiokole, empo Labiituka'utat katriam betana yeu simria —ti chaaekai.

28 Juka' Jesujta intok, kariu a' kibakeko, jume' woika ka bibichame au ruktek. Aapo intok ameu nattemaek:

—Jaisa eme'e inika'a in a ya'ane'uta a' suale ja'ani —ti jiakai.

Bempo intok:

—Jeewi achai —ti au jiiak.
29 Junak intok ju'u Jesus, pujpo amet
mamtek intok:
—Enchim junuen a' suale'po aman tune
—ti jiiak.
30 Inime'e intok, bem puusim sep tu'ireak.
Junak ju'u Jesus tua ameu ujbwanak:
—Inika'a, eme'e kaabeta a' ju'uneiyaatuane
—ti ameu jiakai.
31 Taa inime'e, kia junama yeu sajaka
jiba, si'ime junae bwiaraat, juka' Jesujta
yaaka'uta teuwaa japtek.

Juka' Jesujta, senuk ka nokamta a' tu'uteka'po

32 Junak bempo'im junama yeu kateo
su, waate, junaman yoemem, seenuk, ka
nokamta intok bebeje'erita ka tu'ik ji-
apsekamta, Jesujtau a' tojak. 33 Junama'a
juka' Jesujta junuen, inika'a ka tu'i jiapsita,
yeu a' bepriasuko, ju'u ka noka'u sep nok
taitek. Ju'u ama aneme yoemra, tua suum
eak intok:
—Jakwoo juni'i inim Ijra'el yoemrata na-
suk, inile benaka kee bittun —ti jiiak.
34 Taa jume' paiseeom teame:
—Ini'i o'ou jume' bebeje'eri ka tu'i ji-
apsim yeu beba, taa jiba ju'u inime'e be-
beje'erimmeu yo'ota a jita a' joa'ue —ti
jiian.

Jesujta, juka' yoemrata bichaka a' nak jiokoleka'po

35 Ju'u Jesus si'ime jume' bwere jo'aram
intok ka bwere jo'arammet wewe'aman.
Jum juriom nau emo totoja'po te'opompo
a' yepsa'apo, yee majtakai. Liojta yo'o
nesaweka a' kateka'a betana juka' bemela
nok lutu'uriata yee majtan. Intok ket si'ime
jume' ka nanau machik ko'okoakame intok
jak wanteme, emo am ine'etetuan. 36 Aapo,
juka' junama'a yoemrata bichakai, am nak
jiokolek. Bwe'ituk inime'e, ka alleewame
amet ayukan. Intok kaabetat eaka, kia beja
sioksi jiapsan, jume' bwalam, kaabeta am
suua machiaka'a benasia. 37 Junak intok
aapo, iniat nokaka, essoi nokpo, a' majtim-
meu inen jiiak:
—Tua lutu'uriapo, ju'u eechi, chuk-
tanaame, juebena. Taa jume' tekipanoame
ka juebena —ti ameu jiiak—. 38 Junuen
san eme'e, juka' echita atteakamtau bicha
nokne, junuen, tekipanoareeom, juka'
echita chuktaneeme, aman a' bittuane'
betchi'bo —ti ameu jiiak.

10

Ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooim yeu pua

1 Junak intoko ju'u Jesus, jume' woj
mamni ama wooika yeu a' pu'arimmeu
chaaek. Inime'e intok, jume' bebeje'eri,
ka tu'i jiapsim yeu beep betchi'bo, intok
si'ime ka nanau machi ko'okoata intok jak
wanteme a am tu'utene' betchi'bo, junaka
utte'ata amet autuak.
2 Inime'e juname'e, jume' woj mamni
ama woika, Krijtota yeu pu'arim team: ju'u
bat weeme, Simo' teame, ket Peeommea
ta'eewame. Intok inia saai, Antej teame.
Intok ju'u Jakoobo intok ket ju'u aapo'ik
saailawa Joan teame, jume' Sebereo' teamta
u'usim. 3 Intok ju'u Jeriipe' teame intok
ju'u Baatolome' teame. Ju'u Toomas intok
ju'u Mateeo, ju'u ya'uraatau bicha tomita
weyemta, nau totojame. Ket senu Jakoobo,
Alpeo' teamta u'usi. Intok ju'u Lebeo'
teame. Ini'i ket Tareo ti teaka'u. 4 Ket
senu Simo' teame, ini'i jume' kananiitampo
emo teuwaamak cha'aka'u. Intok Juuras,
Ijkarioote' teame, ju'u chukula Jesujta yeu
bwisekame.

Jesus, jume' a' majtim, yee am majtane' betchi'bo naas am bittua

5 Ju'u Jesus inime'e woj mamni ama
wooim naas bittuak inen amet nesawekai:
—Jume' ka jurio yoemrata jo'aaka'u
bicha eme'e ka katne. Intok kia bwiaara
Samaaria' tea'po jo'arammeu juni'i ka
yajine. 6 Ala eme'e Ijra'el yoemratau,
jume'e, bwaram chiktulam benasi in
eiyaa'ummeu bicha katne. 7 Achai Liojta
inim bwiapo a' nesaunee'u abe a' yuma'apo
yee majta sakane. 8 Wame'e ko'okoeme
am nokriaka emo am ine'etetuane. Jume'
kokkoarim eme'e juchi am jiabijtetuane.
Jume' sa'awaka, lepra' teamtae ko'okoeme,
eme'e am tu'utene. Jume' bebeje'eri ka
tu'i jiapsekame jipueme, yeu am bepriane.
Eme'e inika'a, au yumaka, Liojta betana a
enchim joa'uta, kia beja a' mabetri. Junuen
san eme'e ka tomipo jita ae joone.
9 'Sawai tomita intok kia tosai tomita
intok kia kopre tomita juni'i, ka weiyaane.
10 Intok kia juka' enchim ama nu'u
sakanee'u juni'i. Supem ka wooim

weiyaane. Intok kia chukula enchim
bochanee'um juni'i. Intok kia booniata
juni'i ka weiyaane. Bwe'ituk ju'u
tekipanoaleeo, ini'i bwa'amta a' maknaa'u
iniau lutu'uriane.
11 'Senu bwe'u jo'arau, oo junae naapo,
ili jo'arau eme'e yajako, junama'a eme'e
seenuk, enchim yoem'eiyaa'uta a' jariunee
intok junama, inia jo'apo eme'e tawane,
enchim ama anbae'po tajtia. 12 Junama'a
kariu eme'e yajako, Liojta betana yanti
eewamta ame tana waataka am tebotu-
ane. 13 Junama'a, jume' jo'aakame tu'isi
enchim mabetaka, ameu a' lutu'uriatuko,
inika'a Liojta betana yanti eewamtae am
tebotuane. Taa inime'e ka junuen ameu
a' lutu'uriatuneeo, eme'e ka inien, junae
am tebotuane. 14 Intok junama'a eme'e
ka mabetwako, intok kia ka enchim am
jikkajibaao, junak eme'e junama'a karipo
oo junama'a bwe'u jo'arapo yeu katne. In-
tok bempo'im ka amma'ali aulatuka'uta
teuwaaka, enchim wokpo juka' to'ochiata
eme'e a' tatakne. 15 Lutu'uriapo nee inen
emou jiia, juka' taewaita, Liojta yee aet
a' ya'uraa bittuanee'u yumako, ju'u ju-
nama'a jo'aakame yoemra, junuen jiokot
bem emo bitnee'u, che'a juni'i machine,
jume' bat naataka jum bwere jo'aram
Sorooma' tea'po intok Komoora' tea'po
jo'aakame bepa.

Ka tu'isi yee bitwaka, yeteu suawame

16 'Eme'e a' mammatene, inepo ne
enchim bwalam benasi machika, jumun
robom ane'u bicha ne enchim bittua.
Junuen san beja, eme'e, bakotta a au
a' suua'a benasia annee. Taa ket, juka'
wokkoita, kaitau a' sua'a benasi tu'isi
emo uju'une. 17 Emo suuanee bwe'ituk
inim ju'u yoemra, ya'uraatau enchim yeu
tojine. Intok jum juriom nau emo totoja'po
te'opompo eme'e ko'okosi joonaa. 18 Intok
ket senu yoemratau yo'o ya'arim bichapo
intok kia jume' che'a si'imem bepa yo'o
ya'arim bichapo juni'i, eme'e yeu tojitune,
enchim im nee yo'ore' betchi'bo. Junuen
eme'e nee betana weyemta ameu a'
teuwaane. Intok wame'e ka juriommeu
juni'i. 19 Taa juname'e ya'uraam bichapo
eme'e yeu tojituko, ka eme'e jain emo
eetuane, juka' enchim teuwaanee'uta oo
ju'u enchim jiunee'u betana, bwe'ituk
junak junama enchim noknee'uta, ala,
Liojta betana eme'e junaet aniatune.
20 Bwe'ituk eme'e ka juname'emtunee jume'
nokneeme, ala, ju'u aapo'ik Lios achaita
tu'u jiapsi emot aneme juna'atunee ju'u
enchim aniaka enchim noktuaneeme.
21 'Junako waate inim jiapsame, kia
tua jume' amemak werim, am su'atune'
betchi'bo yeu am bwijne. Jume' intoko
achaiwaim jume' bem yoemiam beje'eka
katne. Jume' intoko yoemiawaim bem
yo'owam beje'eka japtenee intok am
su'atebone. 22 Inim si'imekut, si'ime enchim
omtane, nemak eaka nee betana enchim
kate' betchi'bo. Taa wa'a, inim ket a'
jiapsa'po tajtia, Liojta ka koptakame, juna'a
jiba betchi'bo jinne'uitune. 23 Jak, senu
bwe'u jo'araapo, ka emomak eewao, eme'e
omot, ta'abwi bwe'u jo'arau bicha yeu
saka'ane. Bwe'ituk ne lutu'uriapo ne
inen emou jiia, kee si'ime Ijra'el yoemrata
jiapsa'abe'eka tana enchim kateo su,
juka' inim emo benasi yoemta a'abo a'
nottine'po.
24 'Kaabe ju'u majtawame, ju'u a'
majtaka'uta bepa che'a bepaasi eiyaatune.
Intok kia ju'u tekokame juni'i, kaachin
a' tekowaa bepa che'a eiyaatune. 25 Ju'u
majtawame, ju'u a' majtaka'uta benasi
jita tu'ik ta'aaka, junaemak yanti elne.
Ju'u tekokame intok ket, a' tekowata
benasi tekileu junuen yumakai, yanti
elne. Taa junuen juka' che'a yo'ota juni'i
su, bebeje'eri jiapsimmeu yo'owe ti a'
teuwaawao, jiba tua jume' a' yoemiawam
che'a juni'i junaen teuwaanaa.

Jabetasa alla, majaunaa'u

26 'Junuen san ka eme'e jume' emo be-
nasi inim yoemem majjaune. Bwe'ituk
kaita aayuk ju'u ka a ju'uneiyaawaka jiba
betchi'bo ka ju'uneiyaanaame. Intok kaita
aayuk wa'a ka ju'uneiyaawaka joowaka, jak-
woo ini'i ka ju'uneiyaatuneekai. 27 Juka'a,
tukaapo in emou teuwaaka'uta, eme'e ju-
naka'a taewapo a' teuwaane. Intok ket,
juka' omola emou jiba laauti in emou
teuwaarita, eme'e, kari jikat ja'abweka,
watemmeu kusisi a' teuwaane. 28 Inim
jume' yee sussu'ame eme'e ka majjaune,
jume'e, jiapsita kaachin joame. Ala eme'e,
juka' teekapo jiapsaka inika'a takaata intok
kia juka' jiapsita juni'i, jum taji, jiba yuu
beete'po jiba betchi'bo am tawaanemta, ju-
naka'a eme'e majaune.

[29] 'Eme'e ju'unea, wepul ili tomipo, wooi
ili wikitchim am nenenkiwa'po. Taa ju-
name'e betana wepu'ulaika juni'i ka kia
beja mukne, juka' enchim yo'owa Liojta
ka junen eao. [30] Bwe'ituk kia jume' kobat
enchim choonim juni su, si'ime, aapo ju'u
Lios am na'ikiari. [31] Ka eme'e majaune.
Bwe'ituk eme'e juni'isu ket che'a juni'i,
juname'e wikitchim, juebenam bepa che'a
eiyaawa.

Wame'e, si'imem bichapo Jesukrijtota bem suale'u a' ju'uneiyaa tebome

[32] 'Si'imem wame'e, inim yoemrata
bichapo, ne tana bem kate'epo a' teuwaaka
junuen a' lutu'uriateme, inepo nee ket, in
achai, teekau katekamta bichapo, nee be-
tana bem kate'epo junuen a' lutu'uriatene.
[33] Taa wame'e, inim yoemrata bichapo, ka
nee emo ta'a'ati jiame, ineponee ket, in
achai, teekau katekamta bichapo inime'e
junuen ka nee betana bem kate'uta a'
lutu'uriatene.

Jesujta betchi'bo, ka nau eewamta aune'eti a' jiaka'po

[34] 'Ka eme'e, inim jiapsammeu yanti
eewamta jiba a'abo nee weiya'ati eene.
Bwe'ituk kannee inika'a a'abo weiyaaka
yebijlaa, ala juka' emo beje'ewamta. [35] Inen
weyekai, ju'u yoemiawai, inim a' achai-
wata beje'ene. Ju'u intok jamut asowai, a'
malawata beje'ene. Ju'u intok jaboraiwai a'
jamut ase'ebwawata beje'ene. [36] Junuen san
we'epulaka, si'ime jume' nau wewerika nau
jo'aakame, naas emo beje'ene.

[37] 'Wa'a, juka' a' achaiwata oo a' aewata,
nee bepa che'a juni'i a' eiyaame, ka au
lutu'uriatunee in a' yoemiane'po. Intok
ket, wa'a a' ou usita oo a' marawata, nee
bepa che'a juni'i a' eiyaame, juna'a ka au
lutu'urianee in a' yoemiane'po. [38] Wa'a
intoko inim a' jiapsa'uta ka nee betchi'bo
a' su'u tojaka intok ka nemak eebaeme,
ini'i ka au lutu'uriatune, in a' yoemiane'po.
[39] Wa'a, inim jiba binwa alleaka jiapsi-
baeme, juna'a, jiba yuu a' jiapsinee'uta a'
ta'arune. Taa wa'a, nemak eaka a' jiapsi-
bae' betchi'bo, ka junuen ala ini'i a' jiapsi-
nee'uta ka a' bichakame, ini'i, jiba yuu a'
jiapsinee'uta bitne.

Ju'u chukula tu'ik bitnaame

[40] 'Ju'u tu'isi enchim mabetame, nee ma-
betlatune. Ju'u intoko junuen nee tu'isi
mabetame, waka'a nee a'abo bittuakamta
junuen mabetlatune. [41] Wa'a intoko, juka'
Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nok-
tuawamta tu'isi mabetakame, junaka'a Li-
ojta betana a' weye'po ju'uneakai, ini'i,
jiba junaka'a Liojta betana yeteu noktu-
awamta tu'ik mabetnee'uta, ale benasi a'
mabetne. Wa'a intoko juka' yoemta tu'ik
jiapsekamta tu'isi mabetakame, junuen a'
machiaka'po ju'uneakai, ini'i jiba junaka'a
tu'ik jiapsekamta tu'ik mabetnee'uta, ju-
nale benak mabetne. [42] Intok jabetaka juni'i,
inime'e nee sualeme betana seenuk, sej-
tul juni'i, sebe ba'am a' jiituame, junaka'a
junuen nemak a' ea' betchi'bo, lutu'uriapo
ini'i ket juka' au tu'ik bitne.

11

Joan ju'u yee babatoowamta betana jume' yeu pu'arim

[1] Ju'u Jesus junak, jume' woj mamni ama
wooika a' majtim tejwaasukai intok na'ikim
am bittuakai, junama'a yeu siika. Ama
bwiaraapo jume' ili bwere jo'arammet yee
majtaka intok Liojta nok lutu'uriata yeteu
teuwaakai.

[2] Ju'u intoko Joan, yee babatoowame, jum
yee e'etawa'po katekai, juka' Jesukrijtota
joa'uta inika'a ju'uneiyaak. Junak intok
aapo, jume' a' majtim betana waatem yeu
pu'aka, Jesujta aman am bitne' betchi'bo,
au am bittuak. [3] Inime'e junuen:

—Jaisa empo juna'a ju'u Krijto yebi-
jnee'u ja'ani, oo te ketun senuk bo'o bitnee
ja'ani —ti au nattemae' betchi'bo.

[4] Ju'u Jesus inime'e:

—Aman eme'e sajaka, si'imeta juka'
enchim inim bicha'uta intok enchim
jikkaja'uta, ju'u Joantau teuwaane —ti
am yoopnak—. [5] Jume' ka bibichame,
am bittuawa'po. Jume' intok lolo'im
rejte'po. Jume' intok, sa'awaka, lepra'
teamtae ko'okoeme, junae betana am
tuttu'urea'po. Jume' ka jikkajame tu'ireaka
am jijikkaja'uta. Jume' intoko kokkokame,
juchi jijiabijtetuawa'po. Jume' intoko inim
jiokot aneka jiapsammeu, Liojta betana
juka' tu'i nok lutu'uriata am majtawaa'uta
a' etejoriane. [6] Intok tua alleenee wa'a inim
net jiapseka, jiba net a' yoem'ea'uta ka a'
ta'arukame —ti ameu jiiak.

7 Juname'e saka'asuko ju'u Jesus, ju'u
Joan teamta betana ju'u yoemratau etejo
taitek:
—Eme'e aman bwe'u pa'ariau aneka, ji-
tasa eme'e bitboka aman sajak. Jaisa eme'e
senu bakata jekae naas bepwamta bitbaeka
aman sajak ja'ani. 8 Ka junuentuko, jitasa
eme'e bitboka aman sajak. Ka eme'e senuk
tu'isi ujyoisi au a'anaalata bitbaeka aman
sajak. Eme'esu ju'unea, jume' junuen ujy-
oisi emo a'anaarim, inime'e, jume' che'a
si'imemmeu yo'o ya'arim jo'aaka'po jiba
am ane'epo. 9 Junak su tua, jitasa eme'e
bitboka aman sajak. Jaisa seenuk Lio-
jta betana ju'uneaka yeteu nokamta ja'ani.
Jana'aka. Intok inika'a che'a bepa jume' bat
naataka Liojta betana yeteu noktuawame
bepa machilaakamta. 10 Ini'i Joan juna'a,
ju'u, jum Liojta nok lutu'uriapo ae betana
inien jiaka ji'ojtewakame:

Inepone, juka' nee betana yeteu
nokneemta epat a' bittuabae.
Junuen inika'a, ju'u yoemratau nokaka,
ee beas juname'e, bem emo ji-
apsi temaeka, enchi am mabetne'
betchi'bo.

11 Taa lutu'uriapo ne emou inen jiia, yoem-
rata inim jiapsa'po naateka i'an tajtia, ju'u
Joan yee bato'owamta bepa, kaabe che'a
eiyaawatchika inim jiapsak. Junuentaka
juni'i, jum teekau, Liojta yo'otaka kateka'u,
ju'u che'a ka eiyaawatchi, inia bepa che'a
eiyaanaa.
12 'Juka' Joan yee babatoowamta yep-
sak naateka, i'an tajtia, Liojta inim a'
nesawee'uta, ini'i tua beje'ewaka ka
eiyaawa. Wame'e intoko, tua aet emo
utte'a jooriame, inime'e a' yo'obaeka'ati ea.
13 Si'ime wame'e bat naataka Liojta betana
ju'uneetuawaka nokakame ji'ojteim intok
ju'u Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim,
inime'e, Liojta che'a yo'otaka kateka'u
betana weyemtat nookak, juka' Joanta
inim a' yepsak tajtia. 14 Eme'e intoko a'
sualbae'eteko, ini'i Joan juna'a, wa'a, Eliaj
teaka Liojta betana ju'uneetuawaka nokaka
yebijne' teame. 15 Jume' a' mammatebaeme
a' jikkajine.
16 'Inika'a yoemrata i'an jiapsamta,
jitausa inepo nee a' tamachiane. Inen
a tamachiatu, inime'e, ili uusim jum jita
nenenkiwa'po joteka, yeeweka, intok jume'
bem ta'aa'ummeu inen jiame bebena:
17 "Kusiata itom emou kuseo juni'i, taa
eme'e ka ye'eka. Chukula ket, kia sioksi
itom emou bwikaao juni'i eme'e ka
bwaanak." 18 Bwe'ituk juka' Joan, yee
babatoowamta inim jiapsaka, inika'a ka
yu'in a' ji'ibwaakai intok kia juka' ae
naakowamta juni'i, ka a' jeje'eekai. Intok
eme'e junaka'a, bebeje'eri ka tu'i jiapsi
aet aane ti jiia. 19 Iniat chukula ket, ju'u
inim emo benasi yoeme yepsak si'imeta
a bwa'eekai intok kia si'imeta a je'eekai.
Eme'e intok inika'a, yu'in a' ji'ibwaka intok
ae naakowamta a' je'e'eti jiia. Ket jume'
ka tu'i yoememmak intok jume' ya'uraatau
bicha tomita weyemta nau totojamtamak
a' weama'ati jiia. Taa ju'u suawa, Liojta
betana weyeme, ini'i, chukula tu'isi yeu a'
weama'ue, junae a ju'uneiyaatu.

*Jume' ili jo'arammet jiapsaka ka nok jikka-
jakame*

20 Junak intok ju'u Jesus, wame'e bwere
jo'arammet, jum aapo'ik a jita a' joa'uta
che'a bu'uuka a' yaaka'po, inimmet nokaka
am sua nok tejwaa taitek, jume' ama jiap-
same ka emo am jiapsi temaeka' betchi'bo:
21 —Tua jiokot emou machine, bwe'u
jo'ara Korasin tea'po jiapsame. Tua jiokot
emou machinee bwe'u jo'ara Betsaira'
tea'po jiapsame. Bwe'ituk jum bwere
jo'aram Tiiro' tea'po intok Siroon tea'po,
ini'i ka a jootu maisi machika, emo nasuk
ya'ari, ini'i junaman ya'atuko, jume'
junakriapo jiapsame a' bichakai, jakwoo su
bem ka tu'ik betana emo temaisu ean. Intok
chukuik atteateka intok emo napojtuaka
bem sioka'uta teuwaakai. 22 Taa inen ne
emou jiia, chukula, Liojta yee ya'uraa
bittuaneeo, junaka'a taewaita yumako,
eme'e che'a juni'i jiokot a' bitne, wame'e,
jo'aram Tiiro' tea'po intok Siroon tea'po
jiapsaka'um bepa. 23 Eme'e intoko bwe'u
jo'ara Kapernaum tea'po jiapsame, jaisa
eme'e teekau nukisi emo che'a eiyaa
machia ja'ani. Ala eme'e, jume' kokkoarim
yaaja'u ko'om tojinaa. Bwe'ituk jum bwe'u
jo'ara Sorooma' tea'po ini'i ka a jootu
maisi machika emo nasuk ya'ari junaman
ya'atuko, juna'a bwe'u jo'ara, i'an tajtia
bwe'u jo'aratu ean. 24 Taa inepo inen emou
jiia, chukula, Liojta yee ya'uraa bittuaneeo
taewaita yumako, eme'e che'a juni'i jiokot

a' bitne, wa'a yoemra, bwiaraa Sorooma'
tea'po jiapsamta bepa.

Neu eme'e kateka, jinne'uimtune, yum jo'ekame benasia

25 Junakriapo ju'u Jesus:
—Enchi ne baisaeka enchi yo'ore, achai,
teekau intok bwiau yo'owe. Bwe'ituk empo
inika'a ee betana lutu'uriata, inime'e ili
usim benasi, ka emo che'ewareme em
a' ju'uneiyaatuari' betchi'bo, juka'a, koba
susuakame intok jitat ju'uneame betana em
essoka'uta. 26 Jeewi in yo'owa, bwe'ituk
empo junuen a' tu'urek.
27 'Ju'u in yo'owa Lios, si'imeta in mampo
su'u tojiri. Intok kaabe, juka' a' u'usiwata
tua lutu'uriapo a' ta'aa, ala ju'u a' achaiwa
jiba. Intok kia juka' achaiwaita juni'i, kaabe
tua lutu'uriapo a' ta'aa, ala ju'u u'usiwai
jiba. Intok wame'e, inika'a yoemiawaita
aapo'ik a' ta'aatuabae'um jiba. 28 Si'ime
jume' inim, betteka emou aukamta betana
jiokot emo bichame intok juka' enchim
joobaeka, ka enchim au yuma'uta emou
ayukame, net eaka, neu bicha waatine.
Inepo ne intok, junae betana enchim aet
yeu yuma'atuane. 29 Juka' in enchim tekil
makbae'uta, eme'e mabetne, intok juka'
lutu'uriata eme'e junuen neu a' ta'aane.
Bwe'ituk inepo ne ka seej chukti eaka ne a
jita juiwa. Intok ket, ne ka ino che'eware.
Intok junuen eme'e, juka' jiapsi yuma'isi
yum jo'ewamta jajamne. 30 Bwe'ituk ju'u in
enchim bo'o jooria i'a'u ka obiachika weye.
Intok junuen weyeka in enchim jiapsi i'a'u
ini'i ka bettesi yuum watchisi weye.

12

Jume' Krijtota majtim, aet yum jo'e ta'apo tiikom am kojtaka'po

1 Junak ta'apo ju'u Jesus, wajpo tiikom
etchipo aman weyen, senu aet yum jo'e
taewaituko. Jume' a' majtim tebauri e'eaka
intok, inime'e jume' tiikom moakame
chuktaka, jume' bachiam bwa'ajaptek.
2 Jume' paiseompo ta'eewame junak, inika'a
bichakai, Jesujtau:
—Jume' em majtim bichaa —ti au ji-
iak—. Aet yum jo'e taewapo tekilta, ka joo
i'awamta jooa —ti au jiiak.
3 Taa aapo intok junammeu:
—Jaisa eme'e jum ji'ojteipo kee a' nokla
ja'ani, sejtul wee'po juka' Labiituka'uta
intok jume' aamak rejteme, tebaureka
juka' bem yaaka'uta. 4 Ini'i jum Liojta
yo'oriwa'po, te'opopo kibakeka, jume'
paanim, Liojtau bicha na'ikiarim ama
joka'um bwa'aka. Inime'e, aapo'ik intok
kia jume' aamak rejte'um juni'i, ka bem
bwa'a'ea'um, ala jume' te'opopo tekiakame
jiba ameu lutu'uriakan. 5 Oo jaisa eme'e
jum Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteipo
eme'e kee a' bicha ja'ani, wame'e, jum
te'opopo che'a yo'o ya'arim junama
inime'e taewaimmetchi ka bem yum
jojo'ee'uta. Intok junuentaka juni'i, inika'a
Liojta bichapo, ka tu'ik kaita ama a'
ayuka'po. 6 Junuen san inien ne emou
jiia, i'an inimi'i, junae te'opota bepa
che'a juni'i eiyaawatchika senuk ane'u.
7 Eme'e, juka' Liojta nok lutu'uriapo inen
ji'ojteitat kee aet ju'unea: "Enchim yee
nak jiokolinee'uta ne waata, intok ka juka'
bwara jissu'awaka nee yo'oribaawamta."
Iniat eme'e ju'une'ea'ateko eme'e juka'
yoemrata, kaita ka tu'ik ya'arita kaachin
ka tu'isi a' tatawaa ean. 8 Bwe'ituk ju'u
inim emo benasi yoeme, ket jiba inia aet
yum jo'e taewait juni'i, jitat a' nesaunee'ut
lutu'uriak.

Senu o'ou, ju'u wepultakana mam wakia tuka'u

9 Junako ju'u Jesus junaman yeu sika
intok ket, Liojta yo'ori betchi'bo, jume'
juriom nau yaaja'po, te'opopo yepsak.
10 Junama'a intok senu jurio, mam waki-
ataka ama aanen. Waate intoko juka' Jesu-
jta, jachin juni'i a' na'atejobaekai:
—Jaisa tu'i ja'ani, aet yum jo'e ta'apo,
ko'okoemta seenuk a' aniaka au a'
ine'etetuapo —ti au nattemaek.
11 Ju'u Jesus inen am yoopnak:
—Jabesa emo betana, senu ili a' bwalawa
jum wojo'oku, ba'aka'po ko'om a' wecheko,
junuen aet yum jo'e taewaituko, ka au
sika yeu a' wikneeme —ti ameu jiakai—.
12 Kiali'ikun senu inim yoemtaka, bwalata
bepa che'a juni'i eiyaawatchi. Junuen san
kaachin maachi, amet yum jo'e taewaim-
met, senuk, jita tu'ik a' ya'anee'u —ti ameu
jiiak.
13 Junak aapo, inia yoemtau:
—Em mamam rutukta —ti au jiiak.
Inika'a intoko, jume' a' mamawam ru-
tuktakai, juname'e, jume' senum benasi

tu'ika taawak. [14] Junako jume' paiseeom
teame junama yeu sajaka intok inime'e ju-
nama sep juka' Jesuujta, a' me' betchi'bo
nau etejo japtek.

Bat naataka, Jesujta betana teuwaawaka chupakame

[15] Junak ju'u Jesus, inika'a ju'uneiyaaka,
junama'a yeu siika. Ju'u intoko yoemra
bu'uuka aamak yeu sajak. Ju'u Jesus
intok si'ime jume' ko'okoeme emo am
ine'etetuak. [16] Intok aapo ameu ujbwanak,
aapo'ik jabetuka'po, ka bem a' etejone'
betchi'bo. [17] Ini'i junuentuk, junuen a'
chupne' betchi'bo juka' bat naataka, Li-
ojta betana ju'uneetuawaka yeteu nok-
tuawakame, Isa'iaj tuka'uta teuwaaka'uta
inen a' jiako:

[18] Ini'i juna'a ju'u nee betana tekilta joame.
Ini'i ju'u in yeu pu'ari, in nake'u.
Intok inia betchi'bo tua in allea'u.
Nee betana juka' tu'ik jiapsita nee aet autu-
ane.
Intok ini'i, nee betana juka' in yee ya'uraa
bittuanee'uta, si'ime ka nanau
machi yoemratau a' teuwaane.
[19] Ini'i ka nok nassuane.
Intok kia ka chaaine.
Intok jum bwere jo'arampo naj kat-
wammet, kaabe, chaaemta a'
jikkajine.
[20] Jabeta, jak wa'am machik juni'i, inika'a ka
yeu tawaane.
Intok kia juka' ju'ubwa jiba Liojta sual-
baemta, junae betana ka ko'om a'
eetuane.
Junuen aapo'ik inim che'a yo'otaka in-
tok lutu'uriakamtae nesaweka, ju-
nae inim a' yo'osu'po tajtia.
[21] Intok si'ime ju'u inim yoemra, bem
jinne'uimtune' betchi'bo, aapo'ikut
eaka a' bo'o bitne.

Jum, Jesujta, bebeje'eri utte'ata a' jipue'eti jiuwaka, aet nokwaka'po

[22] Junak intok seenu, ka bichaka intok
ka a nokaka, intok bebeje'erita ka tu'ik
jiapsekamta, ini'i, Jesujtau tojiwak. Ju'u
Jesus, inika'a au a' ine'etetuak. Junuen san
ini'i, juchi bichaka intok a nookan. [23] Si'ime
jume' ama aneme a' suum eiyaaka intok:

—Jaisa ini'i juna'a ja'ani, ju'u Labi-
ituka'utat yeu katriam betana weyeka, ju'u
bo'o bitwame —ti jiiak.

[24] Junak jume' paiseeom, inika'a jikka-
jakai:

—Ini'i o'ou, ju'u inimmeu yo'owe,
Beelsebuu teamta a' utte'awae jiba, jume'
bebeje'eri ka tu'i jiapsim yeu beba —ti jiian.

[25] Inimmet ju'u Jesus ju'unean bem jachin
emo eetua'po intok:

—Jita yoemrapo juni'i, junammeu ju'u
che'a yo'oraa na'ikimteko intok inime'e
nau nassuakai, inime'e emo lu'utane. In-
tok kia senu bwe'u jo'arapo oo jo'apo
jume' nau wewerim, inime'e nattepola, ka
nau ea'ateko, inime'e ka a binwa nau ji-
apsine. [26] Junuen ketchia, ju'u yo'o be-
beje'eri, juka' aapo'ik sawe'uta bebeje'erita
ket yeu bebakai, ini'i jiba aapo au beje'eka
annee. Junuen san ju'u inika'a utte'aka
a' nesawee'uta, kaachin inim binwatune.
[27] Eme'e, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim,
ju'u bebeje'erimmeu yo'owe, Beelsebuu
teamta utte'ae nee yeu am beba'ati jiia.
Junuentuka'ateko, jume' emo mak eaka re-
jteme, inime'e ket yeu am bep betchi'bo,
jabesa junau am yuma'atuari. Junuen
san jiba bempo enchim ji'oplamtuka'uta a'
teuwaa. [28] Taa inepo ne, jume' bebeje'eri
ka tu'i jiapsim, jiba ju'u Liojta tu'u jiap-
sie nee yeu am beba. Ini'i intoko, Liojta
che'a yo'otaka inim bwiapo a' nesaunee'u
a' yuma'aseka'po a' teuwaa.

[29] 'Junuen san, kaabe, senuk a au aniamta
kariu kibakeka, jita a' u'aane, inika'a ka
che'a bat a' suma'alatakai. Bwe'ituk inien
jiba inika'a a' atteawata a' u'aane.

[30] 'Wa'a ka nemak eame, juna'a nee
beje'eka jiapsine. Wa'a intoko ka nee
betchi'bo yoemrata nau totojame, ini'i
junuen, ka neu bicha am eetuane.

[31] 'Junuen san ne inen emou jiia, jume'
inim jiapsame, si'ime ju'u bem ka tu'uwa
ya'arit intok si'ime ju'u ka tu'ik bem
teuwaarit, a bem jiokoitu'po. Taa in-
ime'e, Liojta tu'u jiapsita beje'eka, ka
tu'ik teuwa'ateko, ini'i, kaachin a amet
jiokoitune. [32] Intok kia jabetaka juni'i, juka'
inim emo benasi yoemta beje'eka jita ka
tu'ik teuwaakame, jiokoitune. Taa wa'a,
juka' Liojta tu'u jiapsita beje'eka ka tu'ik
teuwaakame, ini'i, inim jiapsakai intok kia
chukula jiapsinaa'po juni'i, kaachin a aet
jiokoitune.

Ju'u juya, ju'u a' takawa betchi'bo a aet ju'uneetunee

33 'Senu tu'u yoemtuka'ateko, juna'a,
tu'ik a' joa'u aet aune, tu'i juyata, tu'ik
a' tataka'a benasia. Senu intok, ka
tu'u yoemtuka'ateko, juna'a, ka tu'ik a'
joa'u aet aune. Juka' juyata a' tataka'ue
junuen a' ta'eewa'a benasia. 34 Bakotchim
bebena ka tu'i yoemra. Jiba eme'esu,
ka tu'i yoememtakai, juka' tu'ik eme'e
kaachin a' teuwaane. Bwe'ituk ju'u senuk
teuwaanee'u, inika'a a' jiapsipo a' eeriwa
betana weye. 35 Ju'u tu'i yoeme, aapo'ik
jiapsipo, ju'u tu'ik aet ayuka'u betchi'bo,
ini'i tu'ik jiba teuwaane. Ju'u intoko ka
tu'i yoeme, ini'i a' jiapsipo, juka' ka tu'ik
jiba aet ayuka'u betchi'bo, junuen ka tu'ik
teuwaane. 36 Inepo intoko ne inen emou jiia,
chukula, Liojta yee aet ya'uraa bittuaneo
taewaita yumako, si'imem, noktuawaka,
jiokot aet emo bitne, si'ime inim ju'u
bai tiupo benaka, kaita teuwaaka bem
teuwaari betana. 37 Bwe'ituk empo, ju'u
em teuwaariaka'u betana, junaen, Liojta
bichapo ya'uraa bittuanaa. Junak intok,
kaita ka tu'ik ya'ari benasi bitnaa, oo ka
tu'isi eu chupne.

Ju'u ka tu'i yoemra, ka a jootu machik machilaata bitbae

38 Junak intok waate, jume' paiseom be-
tana intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim
yee majtame betana, inime'e Jesujtau inen
jiiak:

—Yee maj majtame, machilaata em a jita
joa'apo amani, itepo a' bitbae —ti au jiiak.

39 Jesus, inime'e inen yoopnak:

—Ju'u ka tu'i yoemra intok ka wepulsi
Liojta jiba yo'oreme, Liojta a jita joa'uta,
machilaata bitbae. Taa inime'e kaita intok
naa buusti machilaata bitne, kia juka'
Jonajtuka'uta betana ju'u ama ayuka'uta
jiba. 40 Bwe'ituk juka' Jonajtuka'uta junuen
baji ta'apo intok baji tukaapo, bwe'u
kuchuta wajiwa a' aneka'a benasia, jiba
junuen ket ju'u inim emo benasi yoeme,
baji ta'apo intok baji tukaapo, bwiata
wajiwa anne. 41 Jume'e, bwe'u jo'ara Ninibe'
tea'po jiapsaka'um, Liojta yee ya'uraa
bittuaneo taewait ama anne. Junak juka'
i'an taewaimmet yoemrata a' ya'uraa
bittuawao, intok juname'e inime'e ka
tu'isi tawaane. Bwe'ituk jume'e, bwe'u
jo'ara Ninibe' tea'po jiapsaka'um junak,
juka' Jonajtuka'uta, Liojta betana nokta
ameu a' teuwaako, inime'e ka tu'ik betana
emo temaek. Inimi'i intok, ju'u Jonaj
teamta bepa che'a eiyaawatchika senu
aane. 42 Intok ketchia, luula yejte'u betana
senu si'imem bepa yo'o ya'ari jamut, ket,
Liojta yee ya'uraa bittuaneo taewait ama
annee. Junak, juka' i'an taewaimmet
yoemrata a' ya'uraa bittuawao intok, aapo
inime'e ka tu'isi tawaane. Bwe'ituk ini'i
jamut, aapo junama'a che'a juni'i mekka
bwiaraa betana yepsak, juka' yo'o ya'ari,
Salomon tuka'uta ama butti a' suawaka'uta
jikkajibaekai ama yepsak. I'an intok
inimi'i, ju'u Salomon tuka'uta bepa, che'a
eiyaawatchika senu aane.

Juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsita jaisa a' nottinee'u

43 'Maa su, senu bebeje'eri ka tu'i ji-
apsi, senukut inim yeu siiko, juna'a mekka
anwa'abe'emu weamnee jak a' yebijnee'uta
jaiwakai. Intok ini'i junuen kaita teakai,
44 junak: "Jumun jo'arau in yeu sika'u ne
nottibae", ti ee simne. Junak nottekai ju-
naka'a yoemta aet yeu a' sika'uta, karitau
kaabeta ama ane'ebenaka ujyoisi ya'arik
intok chichikrita a' teune. 45 Junak intok
sikaa, juchi woo busanim waate bebeje'eri
ka tu'i jiapsim che'a juni'i ae bepa ma-
machin aman nu'upane. Juname'e intok
si'ime jiba junaet jiapsibaeka aet kimune.
Chukula intok ini'i, che'a juni'i bat naataka
bepa ka tu'ika tawane. Inia ka tu'i yoem-
ratau ket jiba inien yeu weene.

Ju'u Jesujta ae intok jume' a' sailawam

46 Juka' Jesujta, ju'u yoemratau ketun a'
nokao su junak jume' a' sailawam intok a'
aewa ama yajak. Inime'e pa'aku taawak
intok bempo aamak etejobaekai. 47 Senu
inen a' tejwaak:

—Ju'u em maala intok jume' em sailam,
im pa'aku aane, intok bempo emak ete-
jobae —ti au jiakai.

48 Taa aapo ju'u Jesus, ju'u a' tejwaakam-
tau:

—Jabesa ju'u in ae intok jabemsa ju-
name'e jume' in sailam —ti jiiak.

49 Junak intok jume' a' majtim naj
jikku'ubwaka intok:

—Inime'e, inepo ne in ae benasi intok
jume' nemak wewerim benasi ne am eiyaa

—ti jiakai—. [50] Bwe'ituk jabetaka juni'i,
in yo'owa, teekau katekamta ea'po aman
jiapsame, juna'a in saila oo in jamut waaim
intok kia in ae benasi machine —ti au jiiak.

13

*Senu etleotat nokaka, ju'u ta'abwik a'
teuwaaka'u*

[1] Jiba junae taewait ju'u Jesus junama
karipo yeu sika intok senu bwe'u bau
ba'au mayoau yepsaka ama yejtek. [2] Jum
a' ane'epo juebena yoemrata aman nau
yajako, ju'u Jesus, senu bwe'u kuta kanoau
ja'amuk intok ama yejtek. Ju'u intoko
yoemra si'ime juna'a bae mayoat taawak.
[3] Junak intok, aapo, jita ta'abwiku a'
tamachiaka juebenak am majtan:

—Senu etreeo etbaeka a' wasau yeu
siika. [4] Intok ini'i junuen, enchimuta
wo'ota simekai, juna'a bachia, waate bo'ot
luula wattek. Jume' intok wikitchim
ama yajaka junaka'a bwa'aka. [5] Waate
ju'u bachia ket tetam nasuk, ka yu'in
bwiaka'po wattek. Intok juna'a bachia
lauti siiwek bwe'ituk juna'a bwia bepa jiba
bwalkoekan. [6] Taa juka' ta'ata yeu yejteko,
juna'a choowok. Intok ini'i bachia, ka
mekka ko'om a' nawaka' betchi'bo, waakek.
[7] Waate bachia ket, juya wichaka'po wat-
tek. Intok ini'i wichakame yo'otuka intok
junaka'a tiikota ka a' yo'otutuak. [8] Taa
waate ju'u bachia, tu'i bwiapo wattek. Ini'i
intok, tu'ika chupuk. Waate ju'u tiiko
bachia, we'epulaka, mamni takaam bachi-
aka chupuk. Wate intoko baji takaam
bachiak. Wate intoko senu taka ama woj
mamni bachiak ju'u tiiko. [9] Eme'e intoko a'
mammatebae'eteko a' mammatene.

*Jaisa betchi'bo aapo'ik ta'abwi weyemtat
nokaka a' teuwaaka'u*

[10] Junako waate jume' a' majtim, ju'u Je-
sujtau rukteka intok inen au nattemaek:

—Jaisaaka empo inia yoemratau, jita
ta'abwiku a' tamachiaka ameu nooka —ti
jiakai.

[11] Aapo, inime'e inen yoopnak:

—Ju'u Lios, teekau aapo'ik che'a
yo'otaka a' kateka'u betana, juka'
kaabeta ju'uneiyaa'uta, enchim a aet
ju'uneetuala. Taa bempo ka junuen
inika'a ju'uneiyaatuawa. [12] Bwe'ituk wa'a
che'a a' eiyaame, ini'i che'a bepa a'
ju'uneiyaatuanaa, intok junuen yuma'isi
aet ju'uneene. Taa ju'u ka a' eiyaame, ini'i,
juka' iliikik ka jaikika a' ju'uneiyaa'uta, a'
u'aatune. [13] Junuen san nee jita ta'abwiku
a' tammachiaka ameu nooka. Bwe'ituk
bempo, juka' in joa'uta, a' bichaka juni'i,
kaita bichame benasi tatawa. Intok kia
juka' in ameu noka'uta a' jikkajaka juni'i,
kaita jikkajame benasi, ka aet ju'uneaka
tatawa. [14] Junueni inime'e i'an bem
maachiaka'ue chupia ju'u Liojta betana
ju'uneetuawaka nonokame Isa'iaj tuka'uta
inen a' teuwaaka'uta:

Jiba tua eme'e a' jikkajine, taa eme'e ka aet
ju'uneene.
Intok eme'e jiba tua a' bitne, taa ka aet
mammatene.
[15] Bwe'ituk inia yoemrata jiapsi, a jitat am
ju'une'ea'u, namakasi aulaa.
Intok kia beja tua jikkaja.
Intok inime'e, ka bibichame bebena.
Junuen puseka juni'i, kaita bitbae.
Intok nakaka juni'i, kaita jikkajibae.
Intok ka tua lutu'uriapo net ju'uneebae.
Intok kia ka neu bicha waatibae juni'i,
junuen in emo am ine'etetuane'
betchi'bo.

[16] ’Taa tua alleenee eme'e, bwe'ituk
eme'e lutu'uriapo a' mammateka a'
bicha intok tua aet ju'uneebaeka a'
jikkaja. [17] Lutu'uriapo ne junen emou jiia,
juebenaka jume' bat naataka, Liojta betana
ju'uneetuawaka yeteu nonokame intok
jume' tu'ik jiba joaka jiapsame, inika'a,
i'an enchim bicha'uta a' bitbaek taa ka
a' bichak. Inika'a i'an enchim jikkaja'uta
intok a' jikkajibaek, taa katim a' jikkajak.

*Ju'u Jesus, etleotat nokaka ta'abwik a'
teuwaaka'u, machisi a' teuwaa*

[18] ’Juka' echimuta wo'otakamtat nokaka
in emou teuwaaka'uta juka' tua a'
teuwaabae'uta i'an eme'e a' jikkajine.
[19] Jume'e, juka' Liojta aman teekau che'a
yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok
lutu'uriata a' jikkajaka intok ka aet
ju'uneame, inime'e, juka' bachiata bo'ot
wattekamta bebena. Ju'u bebeje'eri ameu
yepsaka juka' Liojta betana nok lutu'uriata
ameu teuwaawaka bem mabetaka'uta,
inime'e a' koptatuane. [20] Ju'u bachia jum
tetapo wattekame, inime'e, jume'e, juka'
Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka
intok tua alleaka sep a' mabetakame

teuwaa. [21] Taa inime'e intok junuen,
juka' tiikota ka tu'isi yuma'isi a' nawaka'a
benasi machikai, ka bibinwatu. Intok
inime'e, bettesi ameu a' ayuko oo ju'u Liojta
nok lutu'uriata betchi'bo jiokot bitwakai,
junaet ka emo alleetuaka, aet bem ea'uta
ta'arune. [22] Ju'u bachia intok, jum juya
wichaka'po yojtekame, ini'i, jume'e, juka'
Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka,
tu'isi a' mabetakame teuwaa. Taa inime'e
inim weyemtat jiapseka intok juka' inim
ujyooik bem a' eiya' betchi'bo intok ju'u
yu'in bem tomipea'u, am kokkoba. Si'ime
ini'i, Liojta nok lutu'uriat bem mabetrit,
ka a aet emo ju'uneetua. Intok juka'
tu'ik ae bem bo'o jooria'ea'uta, junuen
ka a am jootua. [23] Taa ju'u bachia intok,
tu'i bwiapo yojtekame, ini'i jume'e, juka'
Liojta betana nok lutu'uriata a' jikkajaka,
intok aet ju'uneaka intok tua yuma'isi,
nat bepaasi inime'e juka' tu'ik bem bo'o
jooriaka jiapsinee'uta a' teuwaa. Waate
intoko, ju'u bachia, wepu'ulaka, mamni
takaam bachiakame bebena. Waate intok
ju'u bachia, wepu'ulaka, baji takaam
bachiakame bebena. Wate intok ju'u
bachia, wepu'ulaka, senu taka ama woj
mamni bachiakame bebenakai.

Tiikom nasuk ka tu'i juyat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[24] Ju'u Jesus, juchi inika'a seenuk, jita
ta'abwikut nokaka inen jiiak:

—Teekau, Liojta che'a yo'otaka a'
kateka'a betana ju'u nok lutu'uria ket,
seenuk yoemta, a' waj bwiapo, tu'i bachiata
a' echaka'po benasi weye —ti jiiak—. [25] Taa
senu tukaapo si'imem kokotcheo, seenu,
ju'u, junaka'a wajta atteakamta a' beje'eka
aneme, junama'a kibakek intok ini'i, tiikom
nasuk juyata, ka tu'ik echaka siika. [26] Junak,
jume' tiikom yo'otuka intok jaibu am
moao, juna'a ka tu'i juya ket junama'a
tiikota nasuk yeu machiak. [27] Junak intoko
jume' tekilta a' jooriame, junaka'a wajta
atteakamtau sajaka a' tejwaak: "Achai,
ju'u tiiko bachia em echaka'u tu'ireakai,
jaisaakai ini'i ka tu'i juya ama yo'otuk",
ti au nattemaek. [28] Ju'u junaka'a wajta
atteakame: "Senu nee beje'eme inika'a
yaak", ti ameu jiiak. Junak intok wame'e
a' sawe'um inen a' nattemaek: "Jaisa itepo,
aman sajaka juka' juyata ka tu'ik poponnee
ja'ani", ti jiakai. [29] Taa aapo, inimmeu:
"E'e, bwe'ituk junuen eme'e juka' juyata
ka tu'ik popon pat, wame'e tiikom mak
nau a' poponne", ti ameu jiiak. [30] "Ala
che'a tu'inee eme'e ama a' su'u tojaka
junaemak a' yo'otu' betchi'bo, juka' tiikota
a' chuktawa'u tajtia. Chukula ne inepo,
jume' tekipanoareeom, juka' juyata ka tu'ik
bat bem a' chuktane' betchi'bo aman am
bittuane. Inime'e lolopola a' sumaka bem a'
taya'ane' betchi'bo am tejwaane. Chukula
intok, bempo'im juka' tiiko bachiata, jum
kari junae betchi'bo in ya'aripo nau a'
tojine' betchi'bo", ti ameu jiiak.

Mojtasa bachiat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[31] Ju'u Jesus ketchia, juchi seenuk inile
benaka jita ta'abwikut ameu nokaka:

—Liojta aman teekau che'a yo'otaka a'
kateka'a betana ju'u nok lutu'uria ket,
seenuk inim yoemta, mojtaasa bachiata a'
wajpo a' echaka'po benasi weye —ti jiiak—.
[32] Ini'i mojtaasa bachia lutu'uriapo si'ime
bachiata bepa che'a ilitchi. Taa ini'i in-
tok siweka, junama'a si'ime ili juyata bepa
che'a bwe'uusi yo'otune. Intok junuen
tua bwe'u juyata benane. Junuen che'a
bwe'uukai, kia jume' jekapo naj kateme
wikitchim a' nassa'akariampo aet a tosate.

Ju'u reberuat nokaka, ta'abwi weyemta a' teuwaaka'u

[33] Ju'u Jesus ketchia, juchi inika'a inile
benaka jita ta'abwikut ameu nokaka am
majtak:

—Liojta aman teekau che'a yo'otaka
a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria
ket, jamutta reberuata, ainam bajisi yeu
to'orimmak a' kuutaka junuen si'imek
kittita a' boyo i'a'a benasi weye —ti jiiak.

Inien jiba ta'abwik teuwaawamta, aapo'ik jaisa a' sawaa'u

[34] Jesus, si'imeta inika'a ju'u yoemratau
teuwaak junuen jita ta'abwikut nokakai.
Intok aapo kaita am majtan, ka junuen jita
ta'abwikut nokakai. [35] Ini'i junuen tuk, juka'
bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka
yeteu nonokamta a' teuwaaka'uta a'
chupne' betchi'bo, inen a' ji'ojteka'uta:
Jita ta'abwikut nokaka ne yeteu nokne.
Achai Liojta ika'a aniata ju'unaktek naateka
waka'a ka ju'uneiyaawamta nee a'
teuwaane,

ti a' jiaka'po.

Ju'u Jesus, juka' ka tu'i juya, tiikom nasuk yo'otukamtat nokaka a' teuwaaka'u machisi a' teuwaa

36 Junak intoko ju'u Jesus, jume' ama
aneme, si'ime saka'atuasuka, aapo, kariu
kibakek. Junama'a jume' a' majtim
aapo'iku rukteka intok:
—Ju'u, wajpo ka tu'i juyat nokaka
em teuwaaka'uta, ju'unakkiachisi itou
teuwaane —ti au jiiak.
37 Junak intok ju'u Jesus inimmeu:
—Ju'u, juka' tu'i bachiata echakame, ini'i
jiba ju'u inim emo benasi yoeme. 38 Ju'u
intoko waasa, ini'i jiba ju'u ania teuwaa
o'oben. Ju'u tu'i tiiko bachia, jume' Li-
ojta yoemiam teuwaa. Ju'u ka tu'i juya
bachia ket jume' bebeje'erita ea'po aman
jiapsame teuwaa. 39 Ju'u intoko a' beje'eka
aneka, juka' ka tu'i juya bachiata echakame,
jiba ju'u bebeje'eri o'oben. Ju'u jichu-
pawame intok, juka' aniata a' subimnee'uta
a' teuwaa. Jume' intok echimuta to-
boktaneeme, jiba jume' ankelesim o'oben.
40 Juka' ka tu'i juyata nau tojiwaka in-
tok inika'a junuen beete'po wo'otawaka a'
taya'ana'a benasia ket junuen machinee
juka' aniata a' subimneo. 41 Ju'u emo benasi
yoeme inim yo'otaka anekai, aapo, jume'
a' ankelej nesureom naj bittuanee intok
inime'e, si'imem jume' inim Liojta bichapo,
watem ka tu'ik am jootuame intok jume'
ka tu'isi jiapsame, nau am tojine' betchi'bo.
42 Inime'e intok jum jiba yuu beeteu am
wo'otane. Inime'e junama'a bwanaka in-
tok jiokot annee. 43 Junak intok jume'e,
si'imeku lutu'uriakamta joaka jiapsame, in-
ime'e, aman bem yo'owa, che'a yo'otaka
a' kateka'po, eiyaawatchisi, tajpa'ala bit-
tune. Eme'e intok, aet mammatebae'eteko,
a' jikkajine.

Ju'u sawai tomit nokaka, jita ta'abwik teuwaame

44 'Teekau, Liojta che'a yo'otaka a'
kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, ini'i,
seenu, waj bwiapo, yu'in sawai tomita a'
essoituka'a benasi weye. Senu intok inika'a
tomita a' teakai, intok aapo jiba junama'a
a' essone. Intok tua alleaka ini'i sikaa,
si'imeta juka' a' jipue'uta nenkinee intok
junae tomie junaka'a waj bwiata a' jinune.

Ju'u ujyooi teta, beje'eka, pejla' teamtat nokaka ta'abwik a' teuwaaka'u

45 'Ketchia ju'u Liojta che'a yo'otaka a'
kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, seenuk,
ujyooi bawepo tetam, beje'eme, pejlam
teame jaiwaka a' jijinne'u benasi weye.
46 Ini'i intok seenuk, tua beje'emta teakai,
sikaa, si'imeta juka' a' jipue'uta nenkinee
intok aapo, junae tomie, junaka'a pejlata
beje'emta a' jinune.

Ju'u, jite'immet nokaka, jita ta'abwik teuwaaka'u

47 'Intok ketchia ju'u Liojta che'a yo'otaka
a' kateka'a betana ju'u nok lutu'uria,
jite'im, baweu am jimmaawaka intok
inime'e, si'ime ka nanau machi kuchum a'
nu'uka'a benasi weye. 48 Junak jume' jite'im
tapunako, jume' kuchureeom, jum mayoau
yeu am tojine. Inime'e intok, junama'a
joteka yeu am pu'aneekai, bempo jume'
tuttu'im, jum bwe'u warimpo am nu'unee
intok jume' ka tuttu'im mekka wo'otane.
49 Junuen machine, inika'a aniata lu'uteo.
Jume' ankelesim yeu katnee junuen, jume'
tu'isi tawalame betana, jume' ka tu'isi
aulame am na'ikimtene' betchi'bo. 50 Intok
jume' ka tu'isi aulame, jum taji jiba yuu
beete'po am wo'otane. Junama'a inime'e
bwannee intok ko'okoleka emo tam kumne.

Beemelataka intok momoerataka, ju'u beje'eka atteari

51 Junak intok ju'u Jesus:
—Jaisa eme'e iniat si'imekut ju'unea
ja'ani —ti ameu nattemaek.
Bempo intoko:
—Jeewi achai —ti jiiak.
52 Junak intok aapo, inimmeu:
—Inim seenu, ju'u Moiseejtuka'uta be-
tana nesaurim yee majtame, ini'i, Liojta
che'a yo'otaka a' kateka'a betana juka'
nok lutu'uriata a' sualeka au a' majta-
sukai, aapo, seenu, yu'in jita beje'emta
atteakamta benasia tawane. Inika'a, juka'
tuttu'ik a' atteawa betana, juka' beemelata
intok ka beemelata a yeu a' pua'a benasi
maachi.

Jesus, ili jo'araa, Nasaret tea'po aane

53 Junak ju'u Jesus, inime'e jaikika jita
ta'abwikut a' tammachiaka yee majtasuka,
ama yeu sikaa, 54 intok jum, tua aman a'

bwiaarau yepsak. Junama'a aapo, jum ju-
riom nau yaaja'po yee majta taitek. Ju'u
intoko junama'a yoemra a' uttiak intok:
—Jaksa ini'i o'ou inika'a suawata a'
ta'aak. Juka' intok, ka a jootu maisi machik,
jaisa ini'i a' jooa —ti jiiak—. 55 Bwe'ituk
ini'i juna'a, ju'u kutae jita joamta u'usi.
Ju'u intoko a' malawa, Maria' tea. Jume'
Jakoobo' teame, ju'u Josee' teame, ju'u Si-
imo' teame intok ket ju'u Juuraj teame,
inime'e a' saaek. 56 Jume' intoko a' jaamut
waaim ket inim ito nasuku jo'aak. Junuen
san, jaksa aapo inika'a si'imeta ta'aak —ti
jiiak.
57 Inia betchi'bo san, inime'e, kaitat a'
jikkajibaek. Taa ju'u Jesus inimmeu:
—Juka'a, Liojta betana chukula yeu
weenemtat ju'uneetuawaka yeteu nokame,
si'ime tu'isi a' eiyaaka a' bitne. Taa inika'a,
tua jum a' bwiaraawapo joomem betana
intok jume' a' jo'apo aamak werim betana
juni'i, ka junuen eiyaatune —ti jiiak.
58 Intok aapo, junama'a ka jaikik juka' a
jita a' joa'uta ama yaak. Bwe'ituk bempo
junuen ka a' sualekai.

14

Joan, yee babatoowamta, a' me'ewaka'po

1 Junakriapo taewaimmet ju'u Eroorej
teame, bwiaraa Kalilea' tea'po yo'o
ya'atuka'u, Jesujta betana, ini'i etejori-
awak. 2 Aapo intok, jume' ama tekiaka,
aamak anemmeu:
—Ini'i jiba ju'u Joan, yee bato'owaame
tuka'u. Mukiataka jiabijtela. Kiali'ikun
junuen ka a jootu maisi machik a' joone'po
au yuma'atualaa —ti jiiak.
3 Ini'i Eroorej teame, bat naataka juka'
Joanta bwij teboka intok suma'ita, yee
e'eta'awa'u a' toji tebolatakai. Inika'a yaak,
jamut Eroriaj teaka, bat naataka a' saila,
Jeriipe' teamta jubisuka'u betchi'bo. 4 Ju'u
Joantuka'u, ju'u Eroorejtau inen jiulatukan:
—Ka eu lutu'uria em a' jubeka'a benasi a'
jipu'une'po.
5 Ju'u Eroores inika'a Joanta a' me'e
tebobaek taa juka' yoemrata a' majjaen
bwe'ituk si'ime, juka' Joanta, Liojta be-
tana ju'uneetuawaka yeteu a' noka'apo
junuen a' sualen. 6 Taa jum, juka' Eroorejta
wasuktiam yuma'ariaka a' pajko'po, ju'u,
junae jamut Eroriaj teamta jamut asoa,
aman nunurim bichapo anwa'po a' ye'eko,
junaka'a, ju'u Eroores tua a' musa'ulek.
7 Junuen aapo, iniat ka yumako, ka tu'ik
au chupnee'u teuwaaka, jita juni'i au a'
a'awaka'uta, aapo tua au a' makne'eti jiaka
nokakan. 8 Junako ini'i beme jamut, a'
malawa betana bat inen tejwaatakai, ju'u
Eroorejtau:
—Pu'atopo, juka' yee bato'owaame
Joanta koba inimi'i nee makne —ti au jiiak.
9 Ini'i, juka' junama'a che'a yo'ota Eroore-
jta, ka a' alleetuak. Taa aapo, ini'i, tua aet a'
yuma'anee'uta a' teuwaalatuka' betchi'bo,
intok jume' junaman nunurim a' jikkaji-
latuka' betchi'bo, a' makna' betchi'bo ne-
sawek. 10 Junuen san juka' Joanta aman a'
eta'ituka'po, a' koba chuktana' betchi'bo
aet nesawek. 11 Chukula ini'i koba, pu'atopo
aman tojiwak intok ju'u usi beme a' mak-
waka, intok aapo a' malabeu a' tojak.
12 Junak intok jume' Joantuka'uta a' maj-
tim ama yajaka, inime'e intok juka' takaata
nuk sajaka intok inika'a ma'ak. Chukula
inime'e sajaka intok Jesujta tejwaak.

*Ju'u Jesus, mamni miil ama aneme yoem-
rata ji'ibwatua*

13 Junak ju'u Jesus inika'a ju'uneiyaakai,
jum a' ane'epo, senu bwe'u kuta kanoapo,
aapola, omot kaabeta ane'u bicha yeu si-
ika. Taa ju'u yoemra a' ju'uneiyaakai,
intok ini'i, jume' bwere jo'aram betana
yeu sajak, junuen bwiat aet cha'aka kat
betchi'bo. 14 Juka' Jesujta junama ko'om
cheptekai, yoemrata juebenak ama anemta
bichak. Intok inime'e, am nak jiokolek.
Intok jume' ko'okoeme, bem weiyaa'um,
aapo emo am ine'etetuak. 15 Junak junama'a
jaibu ka machiseo, jume' Jesujta majtim au
rukteka intok:
—Jaibu tua kupte intok inim kaabe
jo'aak. Im aneme am kat saune, inime'e
jumun ili jo'arammeu sajaka intok bem
bwa'anee'uta bem jinune' betchi'bo —ti au
jiiak.
16 Ju'u Jesus:
—Ka utte'a bem saka'anee'u. Eme'e am
ji'ibwatuane —ti ameu jiiak.
17 Bempo intok:
—Kaita te im jipue, mamni paanim intok
wooi kuchum jiba —ti au jiiak.
18 Inimmeu Jesus:
—A'abo em neu am toja —ti ameu jiiak.
19 Junak intok aapo, juka' yoemrata,
bajpo am joote saek intok chukula jume'

mamni paanim intok jume' wooi kuchum
am nu'uka, jikau bitchuka, Liojta a'
baisaeka am rebekta taitek. Jume' a'
majta'ummeu am bwisek. Inime'e intok
junae yoemratat am na'ikimtek. [20] Si'ime
juname'e ji'ibwak intok yuma'isi jatteaka
taawak. Intok chukula, woj mamni ama
woika bwere waarim tapunak, jume'
ama yeu be'akammea. [21] Junama'a jume'
ji'ibwakame, o'ouraa, mamni miil tukan,
ketun jume' jaamuchim intok jume'
illitchim ka na'ikiatakai.

Juka' Jesujta, jum ba'a bepa a' weamaka'po

[22] Che'a chukula intok ju'u Jesus, jume' a'
majtim, jum kuta kanoapo am ja'amutuak,
bau ba'at sajaka, aapat waitana bem
yaajine' betchi'bo, aapo'ik ketun juka'
yoemrata a' saka'atuao. [23] Inime'e am
saka'atuasukai, aapo ju'u Jesus, ili kawiu
jikau siika, junama'a aapola, Liojtau bicha
nokbaekai. Tukaariau yumakai ju'u Jesus
aapola junama'a aanen. [24] Juka' bwe'u
kuta kanoata ket bau ba'a nasukun a'
weyeo, jume' ba'a biaktiam, juka' kuta
kanoata naas beban. Ju'u su jeeka am
nankika weyen. [25] Jaibu abe matchuu ini'i
Jesus ameu ruktek, ba'a bepa weyekai.
[26] Intok junako jume' majtim, aapo'ik ba'a
bepa weyemta bichakai, womtek. Intok
majjaeka:

—Ini'i, tukaapo yee wom womtame —ti
chaaen.

[27] Taa ju'u Jesus inimmeu nokaka:

—Kate'em jain ea, ineponee juna'a ju'u
im aneme. Kate'em majjae —ti ameu jiiak.

[28] Junak ju'u Peeo intok au nookak:

—Achai, empo tua juna'atuko, ba'a bepa
weyeka em ane'u nee yebijtua'e —ti au
jiiak.

[29] Ju'u Jesus intok:

—A'abo neu bicha weyema —ti au jiiak.

Junak san ju'u Peeo jum kuta kanoapo
ko'om chepteka, intok ba'a bepa wee taitek
junuen Jesujta a' ane'u au yebijbaekai.
[30] Taa aapo, juka' jekata utte'akamta
mammatekai, majjaek intok ko'om kibak
taitekai:

—Nee jinne'u'e, achai —ti chaaen.

[31] Junama'a sep ju'u Jesus, mampo a'
bwiseka intok:

—Tua empo ka yuma'isi a Liojtat yoem
ea. Jaisaaka empo ka net yoem eak —ti au
jiiak.

[32] Bempo'im intok jum bem kate'epo
ja'amuko, cha'atuk ju'u jeeka. [33] Junako
jume' kuta kanoapo kateme, Jesujtau
tonommea japteka:

—Tua lutu'uriapo, empo Liojta betana
yoemiari —ti au jiiak.

*Ju'u Jesus, jum Jenesaret tea'po jume'
ko'okoeme emo am ine'etetua*

[34] Bempo junae bwe'u bau ba'at wait-
ana sajaka, intok bwiau Jenesaret tea'awi
yeu yajak. [35] Junak ju'u yoemra, junama'a
jo'aakame, juka' Jesujta tata'aakai, inime'e,
junama'a bwiaraapo si'imekut jo'arammeu
bicha emo naas tejwaa japtek. Intok jume'
ko'okoeme si'ime jum aapo'ik ane'u au
tojiwak. [36] Juname'e intok au ujbwanan,
aapo'ikut, kia a' tajo'ori mayoat juni'i, bem
tajtine' betchi'bo. Intok si'ime jume' aet
mamtekame, emo ine'etek.

15

Ju'u inim senuk, ka tu'isi a' tatawaame

[1] Junak intoko, waate jume' paiseom
teame intok jume' Moiseejtuka'uta betana
nesaurim yee majtame, Jesujtau ruktek. In-
ime'e, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana
ama yajilamtakai, intok inime'e inen au
nattemaek:

[2] —Jaisaaka jume' em majtim, waka'a
bat naataka itom yo'owasuka'um betana
ta'eewaka joowamta ka junuen a' bo'o joo-
ria. Bwe'ituk inime'e, emo tu'utewakai, kee
ji'ibwakai, mam bajimawamta ka a' jooa.

[3] Taa ju'u Jesus inimmeu nattemaek:

—Jaisaakai ket eme'e, juka' Liojta
nesaurita ka a' jooa, junuen juka' inim
enchim ta'aaka au joiwalaa'uta enchim
a' joobae' betchi'bo. [4] Bwe'ituk ju'u Lios
inen a' nesawek: “Juka' em achaita intok
em malata yo'oreka am aniane. Intok ket,
ju'u, a' achaiwata oo a' aewata, ka tu'ik
ameu aune'eti jiaka ka tu'isi ameu nokame,
ini'i me'etune.” [5] Taa eme'e intok inen jiia:
“Seenuk, a' achaibeu oo a' aebeu: Kannee
a enchi ania, bwe'ituk si'imeta juka' in
jipue'uta, Liojtau bicha nee a' na'ikiala,
ti a' jiune'eti jiia, [6] intok jabeta juni'i, a
junuen jiamta, inika'a, juka' a' achaiwata
oo a' aewata ka a' aniane”, ti jiia eme'e.

Junuen san eme'e juka' Liojta nesauri,
tua kaita a' teuwa'a benasi a' tawaalam,
junuen juka' inim enchim ta'aaka, au
joiwalaa'uta, junaka'a enchim joobae'
betchi'bo. 7 Ka tu'i yoememtaka emo tu'u
joame, tu'isi jiiak wa'a bat naataka Liojta
betana ju'uneetuawaka yeteu nonokame,
Isa'iajtuka'u, emot nokaka, junak inen a'
ji'ojtekai:

8 Ini'i yoemra nee emo yo'ore'eti jiaka, a'
teuwaa.
Taa bem jiapsim ka neu bicha waateka
june'ela.
9 Kaita'po taawa bem nau eaka nee
yo'oree'u.
Bwe'ituk ju'u bem yee majta'u, wepulsi
inim watem betana nesau teuwaari
ausu'li.

10 Junak intoko ju'u yoemratau ama
anemtau chaaek:

—Aet mammateka nee aet jikkajine —ti
ameu jiiak—. 11 Ju'u senuk bwa'anee'u, ka
ini'i senuk ka tu'isi tawaane. Ala ju'u senuk
teuwaanee'u aet yeu weyeme su, junuen
Liojta bichapo ka tu'isi a' tatawaa —ti ameu
jiiakai.

12 Junak intoko jume' a' majtim Jesujtau
ruktekan intok:

—Jaisa empo jume' paiseom teame empo
mammatek ja'ani. Em teuwaaka'uta jikka-
jaka ka bem emo alleetuaka'po —ti au jiiak.

13 Taa aapo, essoi nokpo inen am yoop-
nak:

—Ju'u juya, jitataka juni'i, juka' in achai,
teekau katekamta ka a' echiako, chikti
nawammak popontune —ti jiakai—. 14 Kia
beja em am bicha. Bwe'ituk inime'e, ka
bibichaka, watem ka bibichame weiyaame
benasi maachi. Intok seenuk ka bichaka,
senuk ket ka bichamta weiya'ateko, jak
juni'i, wojo'oku a nau ko'om wattine.

15 Junak intok ju'u Peeo, ju'u Jesujtau:

—Inika'a em ta'abwikut nokaka em
teuwaaka'uta, ju'unakkiachisia itou a'
teuwaane —ti au jiiak.

16 Ju'u Jesus inimmeu:

—Jaisa eme'e ket ka a' mammate
ja'ani —ti jiiak—. 17 Jaisa eme'e ka
aet ju'unea ja'ani, si'imeta juka' senuk
bwa'anee'uta, to'onau bicha a' weye'po,
chukula intok ket, inika'a, takaapo yeu a'
weenee'uta. 18 Taa ju'u, senuk teuwaanee'u
aet yeu weeneme, jiapsiu yeu weye, intok
ini'i juna'a ju'u, ka tu'isi a' tatawaame.
19 Bwe'ituk jiapsi betana inen ju'u ka
nanau machika ka tu'i eeri yeu weama,
yee su'apeewame, jamutta ka a' jubeka
juni'i, aamak emo tu'uriwame oo ju'u
si'ime tiusi machika ka tu'ik joowame. Jita
etbwawame. Ju'u aa noki'ichia intoko ka
lutu'uriata yetet nok sasakawame, Liojta
beje'eka, ka tu'ik teuwaawame. 20 Ini'i
weyeme juna'a junuen ju'u senuk ka
tu'isi tatawaame. Taa ju'u, kee ji'ibwaka,
emo te'ochiaka mam bajimawamta ka a'
joowame, ka ini'i juna'a, ju'u senuk ka tu'isi
tatawaame.

*Jamut, ka jurio yoemtaka, Jesujta
sualekame*

21 Junama'a yeu sikaa, ju'u Jesus bwiaara
Tiiro'otea'u intok Siron tea'u bicha siika.
22 Intok senu jamut, bwiaraa Kananea'
tea'po jometa, ini'i junama'a bwiaraa
jo'aaka, Jesujtau yepsak:

—In yo'owa, Labiituka'utat yeu simria,
nee jiokole'e —ti au chaaek—. Bwe'ituk
ju'u in jamut asoa, bebeje'eri ka tu'i jiapsi
aet aane intok tua jiokot maisi au bicha —ti
au jiakai.

23 Taa ju'u Jesus inika'a kaita a' yoopnak.
Junak intok jume' a' majtim au yajaka intok
inen au ujbwanak:

—A' simne' betchi'bo au nooka achai.
Bwe'ituk itot cha'aka weyeka, jiba chai sime
—ti au jiakai.

24 Junak intok ju'u Jesus, ju'u jamuttau:

—Ju'u Lios, jume' bwalam chiktulame
bebenammeu Ijra'el yoemratau jiba nee
bittuari —ti au jiiak.

25 Taa ju'u jamut au rukteka intok au
tonommea kikteka:

—In yo'owa, nee ania'e —ti au jiiak.

26 Ju'u Jesus intok:

—Ka tu'ine, jume' paanim usim
bwaa'ea'um, am u'aaka intok jume' chu'um
am mikpo —ti au jiiak.

27 Taa junuentaka juni'i, aapo ju'u jamut:

—Jeewi in yo'owa, taa kia jume' chu'um
juni'i, bem teekom ji'ibwaa'po, jume'
reebeim ko'om watteme bwabwa'ee —ti
au jiiak.

28 Junak intok ju'u Jesus, iniau:

—Jeewi, tua empo Liojta a suale, em
ea'po aman eu chupne —ti au jiiak.

Intok jiba junama naateka ju'u a' jamut asoawa, yuma'isi au ine'etek.

Ju'u Jesus, juebena ko'okoeme emo am ine'etetua

29 Ju'u Jesus junama'a yeu sika intok Kalilea' tea'po, bwe'u bau ba'a bwikola weyen. Chukula ili kawiu jikau sikaa, intok junama'a yejtek. 30 Yoemra, juebenaka jum a' ane'epo au yajak. Intok inime'e, jume' ka rejteme, jume' ka bibichame, jume' ka nokame, jume' ka emo mam yekame intok waate juebenam ko'okoeme amemak weiyaakai, inime'e ju'u Jesujta bichapo nau tojiwak. Aapo intoko emo am ine'etetuak. 31 Junuen san beja ju'u ama aneme yoemra a' uttiaka a' suum eiyaak. Jume' ka a nokame, noktuawame, jume' mam lolo'im tu'ureame intok jume' lolo'im am rejte'epo intok jume' ka bibichame am bittuawame, inime'e bichakai. Intok juka' bem yo'owata, Ijra'el tuka'uta a' achai Liojta a' yo'ori japtek.

Ju'u Jesus, naiki miil ama aneme yoemrata ji'ibwatua

32 Junak intoko ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu chaaeka intok:

—Inika'a yoemrata ne tu'isi jiokole bwe'ituk jaibu baji ta'apo inim nemak aane. Intok inime'e bem bwa'anee'uta kaita nunu'ubwa. Kanne junuen, ka ji'ibwakame, bem jo'au bicha am saka'atuabae, junuen ka inime'e jum bo'ot bem tebae wattine' betchi'bo —ti ameu jiiak.

33 Jume' a' majtim junak:

—Jaksa itepo, si'ime inia yoemratau yuma'ik bwa'awamta nu'unee inimi'i kaabeta jo'aaka'po —ti au nattemaek.

34 Ju'u Jesus inimmeu:

—Jaiki paanimsa eme'e nunu'ubwa —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Woo busani, intok wate ili kuchum —ti jiaka a' yoopnak.

35 Junak aapo, juka' yoemrata ama anemta, bwiapo am jote'esaek. 36 Jume' woo busan paanim intok jume' kuchum am nu'uka, intok Liojta a' baisae'uta teuwaak. Chukula am rebektaka intok jume' a' majtimmeu bicha am bwisek. Inime'e intoko ju'u ama yoemratat am na'ikimtek. 37 Si'ime inime'e ji'ibwak intok yuma'isi jat teaka taawak. Chukula ketun jume' reebeim yeu be'eekammea woo busan waarim tapuniawak. 38 Junama'a ji'ibwakame, ju'u o'ouraa, naiki miil tukan. Ketun jume' jaamuchim intok jume' illitchim ka na'ikiatakai. 39 Chukula ju'u Jesus juka' yoemrata saka'atuako aapo kuta kanoau ja'amuka intok jum bwiaraa Maklaala' tea'u bicha siika.

16

Jume' paiseeom teame intok jume' saruseeom teame, ka a jootu machik machilaata bitbae

1 Jume' paiseom teame intok jume' saauseeom teame, Jesujta bitbaeka au noitek. Intok junuen aapo'ik jitat a' ji'optuabaekai, teeka betana machilaata, a jita a' joa'uta am bittuasaek. 2 Taa aapo inime'e inen yoopnak:

—Kupteo, eme'e: "I'an tu'ibae jume' taewaim, bwe'ituk sikiisi cha'aka ju'u ania", ti eme'e jijia. 3 Ketwoo tana intok eme'e: "I'an ka tu'ibae jume' taewaim, bwe'ituk ju'u ania sikii intok naamuk", ti eme'e jijia. Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame, eme'e juka' aniata ju'u a' machiaka'ue taewaim ju'une'eiyaa. Taa eme'e i'an taewaim betana juka' machilaata a' teuwaa'ut eme'e ka a aet ju'unea. 4 Ini'i ka tu'i yoemra intok ka wepulsi Liojta yo'oreme senu machilaata, Liojta a jita joa'uta bitbae. Taa kaita intok bittuanaa, kia juka' Jonajtuka'uta juka' au yeu a' sika'u benak machilaata jiba bittuanaa —ti ameu jiiak.

Intok inime'e ama su'u tojaka, siika.

Reberuata benaka, jume' paiseom jitasa yee majta'u

5 Junak jume' a' majtim, ju'u bwe'u bau ba'ata beas yajaka, paanim koptalamtukan. 6 Junak intok ju'u Jesus:

—Eme'e a' mammatenee jume' paiseom intok jume' saauseeom teame ju'u reberuuata benaka, ka lutu'uriata bem yee majta'u betana emo suuakai —ti ameu jiiak.

7 Jume' a' majtim:

—Ka paanim itom nu'upaka' betchi'bo aapo junuen jiia —ti naas nau jiu japtek.

8 Ju'u Jesus amet ju'une'eaka intok:

—Jaisaaka eme'e paanim ka emo nu'upak ti jiia —ti ameu jiiak—. Tua em ka yuma'isi Liojtat yoem ea —ti ameu jiiak—. 9 Jaisa eme'e, i'an tajtia kee ju'unea intok ka au waate ja'ani, jume' mamni paanim, jume' mamni miil

yoemem in amet na'ikimteka'ummewi
intok jaiki bwere warim, jume' yeu
be'ekame tapuniawakai. 10 Intok jaisa
eme'e kia ka au waate ja'ani, jume' woo
busan paanim betana, jume' naiki miil
yoememmet in na'ikimteka'ummewi juni'i,
intok jaiki bwere warim eme'e toboktak.
11 Junuen, jaisaaka eme'e ka aet ju'uneak,
ka paanimmet in emou noka'apo, jume'
paiseom betana intok saauseeom teame
betana enchim emo suua saeka intok ju'u
reberuuata benasi machik betana, nee
emou nokao —ti ameu jiiak.
12 Junak beja inime'e aet ju'uneak, Jesujta
ka wame'e paanim betana reberuat bem
am suuane' betchi'bo ameu a' nokaka'po
ala, jume' paiseom intok jume' saauseom
teame, bem yee majta'u betana junaet a'
noka'apo.

Ju'u Peeo, Jesujta a' Krijtotuka'u a' teuwaa

13 Junak ju'u Jesus, bwiaraa Sesarea pili-
ipo' tea'u yepsakai, aapo jume' a' majtim-
meu:
—Ju'u yoemra, inia inim yoemtat
nokaka, a' jabesa'ati jiia —ti ameu
nattemaek.
14 Inime'e intok:
—Waate, enchi ju'u yee babatoowame
Joantuka'u tiia. Wate intoko enchi ju'u Eliaj
tuka'u ti jiia. Ketunia waate enchi ju'u
Jeremiaj tuka'u oo jume' bat naataka Liojta
betana ju'uneetuawaka yeteu nokame be-
tana seenuk ti jiia.
15 Junak intok aapo:
—Eme'e intok, nee jabesa'ati jiia —ti
ameu nattemaek.
16 Junak intok ju'u Simoo Peeo' teame:
—Empo juna'a ju'u Krijto yeu pu'ari, ju'u
Lios jiba yuu jiapsamta u'usi —ti au jiiak.
17 Ju'u Jesus inika'a inen yoopnak:
—Tua empo alleenee Simoo, ju'u Jonaj
teamta u'usi. Bwe'ituk inika'a ka inim
senu enchi a' tejwaala. Ala ju'u in yo'owa,
teekau jiapsame enchi aet ju'uneetuala
—ti jiakai—. 18 Inepo intok ne Peeo ti
enchi teuwaa, intok inepo ne jiba inia
lutu'uriae em teuwaaka'ue, jume' Liojta
yoemiamtuneeme, ae am koba'a i'a. In-
tok kia ju'u kokkowame juni'i ka ae bepa
utte'aka a' koba'ane. 19 Ineponee ket inim
teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u
yajineeme betana enchi am tekil makne.
Juka' inim bwiapo em ka yee joo i'a'uta ket
aman teekau ka joonaa. Intok juka' inim
bwiapo em yee joo i'a'uta, ket aman teekau
joonaa.
20 Junak intoko ju'u Jesus, inime'e a'
majtimmet nesawek, aapo'ik Krijtotuka'po
aman, kaabetau am montine' betchi'bo.

Jesus, jaisa a' muknee'u a' teuwaa

21 Junama'a naatekai ju'u Jesus, jume' a'
majtim senu weemta machisi am tejwaa
taitek, a' utte'atuka'po amani, aapo'ik
Jerusalen tea'u a' weene'po intok junaman
te'opopo ju'u che'a yo'owe intok jume'
junama'a junae yoemratau yo'owem in-
tok jume' Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim
yee majtame betana aapo'ik tua jiokot
a' ya'anaa'po. Inimmeu, juname'e a'
me'ene'eti jiiak. Taa ket, baji taewaita
weyeo, aapo'ik a' jiabijtene'po betana am
tejwaak. 22 Junak intoko ju'u Peeo, omola a'
nunuka intok batte au omti nokaka a' sua
tejwaa taitek:
—Kaibu ta'apo achai, jakwoo juni'i
kaachin ini'i, junuen eu yeu weene —ti au
jiakai.
23 Taa ju'u Jesus, amau kuakteka, Peotau
inen jiiak:
—Kat neu suua, empo, ju'u be-
beje'eritumta benasi anekai. Bwe'ituk
kaita'ee nee a jootua. Empo juka' Liojta
tu'uree'ut ka ale benasi ea. Ala kia empo
inim yoemem benasi ea jiba —ti au jiiak.
24 Junak intok ju'u Jesus, jume' a' majtim-
meu:
—Jabe senu nemak eebaeme, ini'i,
inim aapo'ik betchi'bo jiba a' jiapsa'uta
a' koptane. Intok nemak a' ea' betchi'bo
mukneeka juni'i, jiba nemak eene —ti
ameu jiiak—. 25 Bwe'ituk wa'a inim aapo'ik
betchi'bo jiba, binwa jiapsibaeme, juna'a
jiba yuu a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa
wa'a, nemak a' eebae' betchi'bo, ka inien
aapo'ik betchi'bo a' eiyaakame, ini'i, jiba
yuu a' jiapsinee'uta a' bitne. 26 Bwe'ituk
inim seenu, jitasa tu'ik jajamnee inim
si'ime aniat juka' beje'emta yo'okai intok
tu'ik bichaka taa chukula, Liojtau a'
weenee'u ka au a' lutu'uriatukai. Ini'i ju'u
jiba yuu a' jiapsine' betchi'bo tua kaita
a nenkine. 27 Bwe'ituk ini'i emo benasi
inim yoeme, a' achai Liojwaa, yo'orisi
a' machiaka'a benasi aapo junaen, intok
jume' a' ankelesimmak a'abo yebijne. Intok
junako aapo, inim, we'epulaim, junuen

bem ya'ariaka'po aman, tu'isi oo ka tu'isi
au a' chupa'ane. [28] Tua lutu'uriapo ne inen
emou jiia, i'an, inim wate aane, inime'e,
juka' inim emo benasi yoemta, junuen
yo'orisi machika intok che'a yo'otaka a'
yebijnee'uta, bempo'im ka a' bichako ka
bem kokkonee'u —ti ameu jiiak.

17

Jesujta, ta'abwisi a' bittuka'po.

[1] Busan taewaim sikaa, ju'u Jesus, juka'
Peota intok juka' Jakoobo' teamta in-
tok juka' Joanta, ju'u Jakoobo' teamtamak
weri, nunuka intok aapo, aapola amemak
senu mekka jikat kawiu jikau amemak si-
ika. [2] Junaman intok aapo ame bichapo
ta'abwisi au bittebok. A' pujbawa ta'ata
benasi machisi tachiriakan. Ju'u intok
a' tajo'oriwa, tossaala tachiriata benasi
aayuk. [3] Intok bempo, junama'a sep
su, juka' Moiseej teamta intok juka' Eliaj
teamta, ju'u Jesujtamak etejome bichak.
[4] Junak intok ju'u Peeo, Jesujtau:

—Achai, tua su te tu'isi im aane. Enchi
junen eao, itepo baji ili juya karim te ya'ane.
Ee betchi'bo senuk, Moiseejta betchi'bo
senuk, intok Eliajta betchi'bo intok ket
seenuk —ti au jiiak.

[5] Ket juka' Peota nokao su, naamu, tua
beojkoka am roptak. Junama'a namupo
betana intok, jiawai jikkajituk:

—Ini'i juna'a ju'u in yoemia in nake'u, ae
betchi'bo tua in allea'u. Aapo'ik eme'e a'
nok jikkajine —ti jiakai.

[6] Inika'a jikkajakai jume' a' majtim yeu
a' pu'arim, bwiapo pepetala to'otek intok
inime'e tua womtek. [7] Junak intoko ju'u
Jesus ameu rukteka, amet mamteka intok:

—Japte'em bu —ti ameu jiiak—.
Kate'em majjae.

[8] Inime'e juchi aman bitchukai, kaabeta
intok ama bichak, juka' Jesujta aapolaik
jiba.

[9] Bempo'im junae kau betana ko'om ka-
teo, ju'u Jesus amet nesawek:

—Inika'a enchim bittuawaka'uta, kaa-
betau eme'e a' etejone. Chukula, juka' inim
emo benasia yoemta kokkoarim nasuk a'
jiabijtesuk ju'ubwa a' teuwaane —ti ameu
jiiak.

[10] Junak intok jume' a' majtim:

—Jaisaaka junen, jume' Moiseejtuka'uta
nesaurim yee majtame, a' utte'a ti jiia, juka'
Eliaj teamta bat a'abo a' yebijnee'u —ti
Jesujtau nattemaek.

[11] Junak intok ju'u Jesus inime'e inen
yoopnak:

—Lutu'uria juka' Eliaj teamta, utte'a, bat
a' yebijnee'u. Intok inika'a si'imeta a'
tu'utene'po. [12] Taa inepo ne, juka' Eliajta
jaibu a' yebissuk ti jiia. Bempo intok a' ja-
betuka'po ka a' ta'aak. Ala bempo si'imeta
juka' jiokot machik bem au ya'abae'uta au
yaak. Ket jiba junaeni ju'u inim emo benasi
yoeme, jiba inime'e betana jiokot ya'atune
—ti ameu jiiak.

[13] Junak intok jume' Jesujta majtim aet
ju'une'eak, Jesujta, ju'u Joan, yee baba-
toowamta betana ameu a' noka'apo.

*Jesus, usi o'ou, weecheka ko'okoemta, au a'
ine'etetua*

[14] Chukula junak, bempo'im jum anwa'u
am yajakai, seenu, junaman Jesujtau ruk-
teka, ini'i ket au tonommea kikteka intok:

[15] —Achai, inika'a in ou yoemiata nak
jiokole'e. Beja su, aapo epileepsia' team-
tae ko'okoeka weeche. Intok tua unnaa
jiokot au bicha. Juebenasi tajipo oo ba'apo
weeche. [16] A'abo ne ime'e em majtimmeu
ne a' tojak taa bempo ka a au a' ine'etetua
machi —ti au jiiak.

[17] Ju'u Jesus inen a' yoopnak:

—Ou, eme'e, kaita sualeka intok tua ka
tu'i yoemra. Jakwoo tajtiasa tua nee inien
enchim bitne. Jakwoo tajtiasa tua ne jiokot
emomak anne. Juka' usita em a'abo neu
toja —ti jiiakai.

[18] Junak ju'u Jesus, ju'u bebeje'eri ka tu'i
jiapsitau kuttipo au nokaka intok inika'a,
ju'u usi o'outat yeu a' simtuak. Junuen ini'i
junama'a sep tu'urekai.

[19] Chukula jume' Jesujta majtim, omola
sajaka, Jesujtamak etejoko intok bempo:

—Jaisaaka tua, itepo, juka' ka tu'i jiapsita
ka a yeu a' beebak —ti au nattemaek.

[20] Ju'u Jesus inimmeu inen jiiak:

—Bwe'ituk eme'esu tua ka a Liojtat yoem
ea. Tua lutu'uriapo ne inen jiia, eme'e,
kia ju'u mojtaasa bachiata belleekik juni'i,
Liojtat a enchim yoem ea'u emot ayuko,
inia kawiu eme'e: "Inim yeu sikaa, omot
yejtene", ti au jiu ean. Ini'i kawi intok omot
bicha weene. Junuen eme'e lutu'uriapo Li-
ojtat a yoem ea'ateko, kaita emo betchi'bo
obiachine. [21] Taa inile benaka ka tu'i jiapsi,

ini'i, ka ji'ibwawaka Liojta yo'oriwaka intok au bicha emo nokriawamtae jiba a yeu beeptu —ti ameu jiiak.

Jesus, juchi jaisa a' muknee'u a' teuwaa

22 Ketun jum bwiaraa Kalilea' tea'po nau rejtekai, ju'u Jesus, juka' inim yoemta, jume' inim ka tu'i yoemem mampo a' su'u tojina'ati jiiak. 23 Intok juname'e a' me'eenee'u. Taa ket, baji taewaim sikaa, a' jiabijtenee'u ti jiiak. Ini'i, ju'ubwa a' teuwaari, bempo'im tua sioktuak.

Te'opota betchi'bo tomita a' beje'etuawa'u

24 Juka' Jesujta intok jume' yeu a' pu'arim, bwe'u jo'ara Kapernaum tea'u yeu am yajako, junama'a jume' te'opota betchi'bo tomita nau totojame, ju'u Peotau yajaka intok:

—Ju'u enchim majtame, jaisa tomita te'opota betchi'bo ka a beje'etua ja'ani —ti au nattemaek.

25 Ju'u Peeo intok:

—Jana'aka —ti jiiak.

Junako, juka' Peota kariu a' kibakeko, ju'u Jesus bat au nonokak:

—Jaisa eu maachi Simoo —ti jiakai—. Jume' inim bwiapo che'a yo'o ya'arim, inime'e, juka' ya'uraatau bicha tomita weyemta, intok juka' jita'apo yee aniabaawaka tomita, jabemmeusa junuen a' waata, jume' ama bem bwiaraapo jomemmewi oo jume' ka junama'a bwiaraapo joomemmewi, ja'ani —ti au nattemaekai.

26 Ju'u Peeo:

—Jume' omot bwiaraa yoemratau —ti a' yoopnak.

Ju'u Jesus junak:

—Junuentuko, jume' ama bem bwiaarapo yoemem, kaita beje'etuane —ti au jiiak—. 27 Taa junuen, kaabeta ka alleetuabaekai, jum bau ba'au sikaa, jume' kuchum ammea yeu wiikwame ba'au jimmaane, intok juka' bat ama cha'atukamta yeu wikne. Junae tenpo empo tosai tomita, tua au yuma'ik teune. Juna'a, in beje'etua'ea'uta intok em aman toji'ea'uta, junae aman am beje'etuane —ti au jiiak.

18

Jabetasa chukula che'a eiyaatunee'u.

1 Jiba junako, jume' Jesujta majtim au rukteka intok:

—Jum teekau, achai Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, jabesa juna'atunee ju'u che'a eiyaawaka bitnaame —ti au nattemaek.

2 Junak intok ju'u Jesus, ili usi o'outau chaaeka, ame nasuk a' kechaka 3 intok:

—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, ju'u ka tu'ik betana ka enchim emo temaeka intok inia betana junuen, ka jume' ili usim benasi enchim eao, eme'e, jum Liojta che'a yo'otaka kateka'u kaibu aman jiapsine —ti jiiak—. 4 Junuen san, jum Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, wa'a che'a ama eiyaatuneeme, ini'i, inim che'a bepa emo eiyaawamta koptaka intok junaen inia ili usita benasi eame, juna'atune, wa'a che'a eiyaanaame. 5 Wa'a intoko, juka' ile benasi ili usita, nee a' suale' betchi'bo, tu'isi a' mabetakame, nee junen mabetne.

Senuk ka tu'ik ya'anee'u, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

6 'Jabetaka juni'i, inime'e illichim nee sualeme betana, senuk, ju'u ka tu'ik a' ya'atuakame, che'a au tu'i ean, inika'a, bwe'u tetata ae tuttujwamta, kutanaapo aet sumawaka, jum bawepo che'a mekka ko'om a' jimmaawako. 7 Jume' inim bwiapo jiapsame betchi'bo, tua ka tu'i, inim jiapsame, ju'u ka tu'ik jootuame ayukai. Ini'i jiba aunee o'oben. Taa tua jiokot au machine, ju'u o'outau, inika'a ka tu'ik yee jootuamtawi.

8 'Inien san empo, em maammea oo wokimmea, jita ka tu'ik ya'ane'eteko, am chuktaka intok mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'ine, mam lo'itaka oo wok lo'itaka jum jiba yuu jiapsiwa'u em annee'po. Intok junuen, yuma'im mamaka intok yuma'im wokeka intok jum tajita jiba yuu beete'u em anne'po bepa. 9 Intok empo em pusimmea ka tu'ik ya'ane'eteko, juname'e yeu wikeka, mekka am su'u tojine. Bwe'ituk che'a tu'inee wepu'ulaim puseka jum jiba yuu jiapsiwa'u em annee'po. Intok junuen, yuma'im puseka, jum tajita jiba yuu beete'u em annee'po bepa.

Bwala chiktulatat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

10 'Inime'e illichika nee sualeme betana, kaabem omola am eiyaane. Bwe'ituk inime'e betana jume' ankelesim am suuame, jum teekau, Liojta aman jiapsamtau jiba am ane'u —ti ne a' teuwaa—. 11 Bwe'ituk ju'u

inim emo benasi yoeme, ini'i, jume' inim
ta'aruim benasi jiapsame am jinne'ubaeka
yepsak.
12 'Jaisa emou maachi ini'i, seenu, inim
mamni takaam bwaram jipueka, intok ini'i,
juname betana seenuk ta'arukai, jiba tua
aapo, jume' naiki taka ama woj mamni ama
batan bwaram, jum kaupo to'o sikaa, intok
juka' chiktulata a' jariune. 13 Intok ini'i,
junaka'a a' teakai, jiba su tua, ini'i junae
betchi'bo che'a alleene, waate jume' naiki
taka ama woj mamni ama batanika ka emo
ta'arukame bepa. 14 Junuen san ketchia,
ju'u enchim yo'owa Lios, teekau jiapsame,
inime'e illitchim betana, wepu'ulaik juni'i,
kaabeta ta'aru i'a —ti ameu jiiak.

Seenuk, juka' aamak werik, jaisa tua a' jiokoi'ea'u

15 'Seenuk, Krijtopo emak werik ka tu'ik
eu a' yaako, aapolaiku mak etejonee in-
tok juka' ka amma'ali a' aula'u betana a'
tejwaane. Inika'a intok tu'isi enchi a' nok
jikkajako, junuen inika'a Krijtopo emak
werikumak empo juchi tu'isi nau eaka jiap-
sine. 16 Taa inika'a ka junuen enchi aet nok
jikkajako, empo seenuk oo wooim nunune,
junuen juname'e, si'imeta junama'a jikka-
jaka, junaet lutu'uriata bem ju'uneene'
betchi'bo. 17 Taa inika'a, juname'e juni'i
ka a' nok jikkajako, junak si'ime jume'
te'opopo nau anemmeu a' teuwaane. In-
tok inika'a, kia juname'e si'imem juni'i ka
am nok jikkajako, junako, itepo, inika'a
ka Liojta sualemta benasi a' eiyaanee oo
kia seenuk, ya'uraatau bicha juka' tomita
weyemta nau a' totojame betana a' weye'e
benasia.
18 'Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, inim
bwiapo si'imeta juka' enchim ka yee joo
i'a'uta, ket aman teekau ka joonaa. Intok
juka' inim bwiapo enchim yee joo i'a'uta,
ket aman teekau joonaa.
19 'Ketchia inen ne emou jiia, inim,
emo betana wooika Liojtau bicha enchim
a'aubae'ut nau eaka enchim emo nokria'ut,
ju'u in yo'owa, teekau jiapsame junuen
emou a' chupa'ane. 20 Bwe'ituk jum woika
oo bajim, nee yo'oribaeka bem nau ane'epo,
junama inepo ame nasuk annee.
21 Junak intok ju'u Peeo, ju'u Jesujtau sika
au nattemaek:
—Achai, juka' Krijtopo nemak werik,
jaikisisa jita ka tu'ik neu a' yaako intok
inepo junuen ne inika'a jiokoine. Jaisa woo
busanisia ja'ani —ti jiakai.
22 Jesus inika'a:
—Kannee junuen woo busanisia ti eu jiia,
ala, aapo'ik jaikisia junuen enchi a' jiokoi
i'a'abeekisia —ti au jiiak.

Tekokamta, senuk, ka a' jiokoibaeka'ut, nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

23 'Inia betchi'bo, Liojta aman teekau
che'a yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok
lutu'uria, inim seenuk yoemratau che'a
yo'o ya'ata, jume' aapo'ik tekoka intok a'
wikiriammak au a' tu'ute'e benasi maachi.
24 Inika'a, junaka'a ju'ubwa a' naateo, senu
juebena miiyoonim a' wikiriakai au yeu
tojiwak. 25 Junak, juka' ama tekokamta, tua
kaitae a' beje'etua machiako, ju'u a' tekowa,
inika'a, senuk omot a' atteane' betchi'bo au
a' nenki tebok chikti a' jubimmake intok
a' yoemiam intok si'imeta juka' a' jipue'u
mak junuen junae, juka' a' wikiriawa'uta a'
beje'etuana' betchi'bo. 26 Junak intok ju'u a'
tekokame, junau tonommea kikteka intok
au ujbwanak: "Achai, ka seej chukti eaka,
nee bo'o bitnee intok inepo si'imeta ne
beje'etuane", ti au jiakai. 27 Ju'u a' tekowai,
inika'a, tua a' nak jiokoleka intok juka'
aapo'ik a' wikiria'ut a' jiokoek, intok a' su'u
toji tebok. 28 Taa ini'i tekokame, jiokoli-
wakame, junama'a yeu sikaa, seenuk aamak
tekokamta teak. Inika'a ka jaikik a' wikiri-
amta. Junaka'a kuta naat a' bwiseka, a'
jiabij meme'aaka: "Juka' em nee wikiria'uta
sep nee beje'etua", ti au jiiak. 29 Junak
intok ju'u aamak tekokame, au tonom-
mea kikteka inen ujbwanak: "Achai, ka
seej chukti eaka nee bo'o bitnee intok
inepo si'imeta ne enchi beje'etuane", ti
au jiakai. 30 Taa ini'i wikiriawame, ka a'
jiokolibaek. Ala a' nuk sikaa, yee e'etawa'po
a' eta'atebokai, inika'a a' beje'etuasu'u taj-
tia. 31 Waate jume' inimemak tekokame,
inika'a ju'uneiyaakai, tua ka alleak. In-
tok inime'e, junae tekobeu sajakai, si'imeta
junaka'a yeu sikamta au etejok. 32 Junako
ju'u tekowai, junau chai tebok intok inen
au jiiak: "Empo tekipanoareo ka tu'ik ji-
apsekame, inepo si'imeta juka' em nee
wikiria'uta ne enchi aet jiokoek, em junuen
jiokot jiaka em neu nokaka' betchi'bo.

33 Empo juni ket juka' emak tekipanoamta,
in enchi jiokoleka'a benasia, jiba junuen a'
jiokoi machiakan", ti au jiiak. 34 Intok juna'a
tekowai, tua ka alleaka, junaka'a, jiokot a'
ya'a tebok juka' a' wikiria'uta si'imeta a'
beje'etuasu'utajtia.
35 Ju'u Jesus intok:
—Jiba inien ket emomak aunee ju'u in
yo'owa, teekau katekame, enchim, jume'
Krijtopo emomak werim we'epulaka, ka tua
junen jiaka, enchim emo jiokoeko —ti jiaka
ameu noksuk.

19

Emo kukunaka, emo wo'otawamtat betana, yee majta

1 Ju'u Jesus, chukula inika'a teuwaasukai,
jum bwiaraa Kalilea' tea'po yeu sikaa, jum
bwiaraa Jurea' tea'po, batwe Joran tea'po,
ta'ata ama yeu we'e betana aman yepsak.
2 Yoemra juebenaka aamak sajak. Intok
junama'a aapo, wame'e ko'okoeme emo am
ine'etetuak.
3 Junak intok jume' paiseom teame,
waate Jesujtau ruktek junuen jita'apo a'
ji'optuabaekai intok inime'e:
—Jaisa seenu, jita betchi'bo juni'i, juka'
a' jubiawata jimmaa betchi'bo, ya'uraatau,
junae betchi'bo ji'osiam a ya'atebo ja'ani
—ti au nattemaek.
4 Inime'e aapo inen yoopnak:
—Jaisa eme'e jum Liojta nok lutu'uria
ji'ojteita kee a' bicha ja'ani, inen, juka'
che'a bat naataka am ju'unaktekamta,
o'outa intok jamutta, aapo'ik am
ju'unakteka'po. 5 Inen ket ji'ojtei: "Inia
betchi'bo san, ju'u o'ou, juka' a' achaiwata
intok juka' a' aewata am to'o simnee intok
junuen ju'u a' jubiawamak jiapsine. Intok
inime'e junuen woikai, wepul yoemta beasi
tawane." 6 Junuen san inime'e jaibu ka
wooi benane, ala wepul yoemta benakai,
inia betchi'bo ju'u inim yoeme, juka' Liojta
wepu'ulai benasi a' ya'ari, kaachin a am
na'ikimtene —ti ameu jiiak.
7 Junak intok inime'e:
—Jaisaaka junen ju'u Moiseejtuka'u,
juka' jubiarita ya'uraatau ji'osia ya'arita
a' makaka junae a' jimmaa betchi'bo aet
nesawek —ti au nattemaek.
8 Ju'u Jesus inimmeu:
—Jiba junuen, tua ka enchim yee
nak jiokole' betchi'bo ju'u Moiseejtuka'u
junuen enchim jujubim a enchim am
wo'otane' betchi'bo enchim a' tu'uteriak.
Taa che'a bat naataka ka junuen weyen
—ti ameu jiiak—. 9 Inepo intok ne inen
emou jiia, ju'u a' jubi jimaakame, taa ini'i
ka juka' a' juubi ta'abwiku mak ka tu'isi a'
tawako, intok ini'i ta'abwik jubeko, ka tu'ik
ya'arine. Intok kia ju'u jamutta jimaarita a'
jubeko, ini'i ket ka tu'ik ya'arine.
10 Jume' Jesujta majtim junak inen au
jiiak:
—Inika'a weyemta inien machiako, ju'u
kunawaita a' jubimake, senuk betchi'bo ka
jujupwame che'a tu'i —ti au jiiak.
11 Ju'u Jesus inimmeu:
—Iniat ka si'ime a aet ju'unea.
Kia wame'e wepulsi Liojta betana a'
ju'uneiyaatuawame jiba —ti jiiak—.
12 Waatek ka nanau machik ayukamta
betchi'bo, wate o'owim ka jujjube. Waate
ka a jubineeka junen yoemem. Waate intok
ket, inim yoemem betana junuen ya'ari
ka jujjube. Intok ketun waate, juka' Liojta
che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok
lutu'uriata che'a bem eiya' betchi'bo ka
jujubeka tatawa. Inika'a a' chupa'aneeme
a' mabetne.

Jesus, jume' ili uusim amet mamteka, Liojtau bicha am nokria

13 Junak intoko waate ili uusim, ju'u
Jesujtau tojiwak, aapo'ik amet mamteka
intok Liojtau bicha inime'e a' nokriane'
betchi'bo. Taa jume' Jesujta majtim, jume'
aman au am tojame, am beje'eka nok
japtek. 14 Taa ju'u Jesus inen jiiak:
—Ake'em am su'u toja jume' ili uusim,
ela'pom a'abo neu katne, intok iniat
ka ameu suuane. Bwe'ituk Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'u, aman lutu'uriakame,
inime'e benasi emo eetuame juname'e —ti
jiiak.
15 Intok aapo, juname'e ili usimmet
mamteka intok am nokriasuka, intok
chukula, junama'a a' ane'epo yeu siika.

Senu ju'ubwa yo'otuka yu'in tu'ik jita jipueme, Jesujtamak etejo

16 Senu ju'ubwa yo'otume Jesujta a' bit-
baeka au siika intok ini'i:
—Tu'i yoeme, yee majtame. Jitasa inepo
tu'ik yaaka junuen juka' jiba yuu jiapsi-
wamta a' bitne —ti au nattemaek.
17 Ju'u Jesus iniau:

—Jaisaaka empo tu'i yoeme'eti neu jiia.
Kaabe intoko, wepu'ulai jiba tu'ika jiap-
same. Ini'i intok ju'u Lios juna'a. Taa
empo jiba yuu jiapsiwamta a' bitbae'eteko,
Liojta nesaurim bo'o jooriaka jiapsine —ti
au jiiak.
18 Ju'u ju'ubwa yo'otume:
—Jitaa nesaurim ti au jiiak.
Ju'u Jesus iniau:
—Ka yee sussu'ane. Jamutta ka jubeka,
ka aamak emo tu'urine. Ka jita e'etbwane.
Ka aa noki'ichiata yetet nonokne. 19 Juka'
em achaita intok juka' em aewata, am
yo'orine. Intok empo juka' ele benasi
yoemta, em emo eiya'a benasia a' nakne
—ti au jiiak.
20 Ju'u ju'ubwa yo'otume intok:
—Si'imeta inika'a inepo in ili usituka'po
naatekai ne a' chupa'i. Jitasa ketun neu
be'ee —ti au jiiak.
21 Iniau inen jiiak ju'u Jesus:
—Empo yuma'isi Liojta ea'po jiapsi-
bae'eteko, sikaa, si'imeta juka' em jipue'uta
nenkakai, jume' kaachin emo ania machim
a' mikne. Junak empo, teekau, Liojta
yo'otaka a' kateka'u, che'a si'imek bepa
beje'emta intok tu'ik a' bitne. Chukula
empo a'abo neu sikaa, intok nemak eaka
jiapsine —ti au jiiak.
22 Taa junak, juna'a ju'ubwa yo'otume,
inika'a jikkajaka, tua siokaka, ama yeu siika.
Bwe'ituk unnaa yu'in jita tu'ik atteakan.
23 Junak ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu:
—Tua nee lutu'uriapo ne inen emou
jiia, ju'u yu'in tomekamtau tua a'
obiachiaka'po, inika'a, teekau, Liojta
che'a yo'otaka a' kateka'u a' yebijnee'u.
24 Inika'a ne juchia emou a' teuwaa, juka'
naikim wokekamta, kameeyo' teamta,
ji'ikia pusimpo yeu a' weenee'u, che'a ka
a' obiachiaka'u, juuka'a yu'in tomekamta,
jum Liojta che'a yo'otaka kateka'u a'
yebijnee'u bepa —ti ameu jiiak.
25 Inika'a jiikkajakai, jume' aapo'ik maj-
tim tua aet suum eak. Intok bempo:
—Junuentuko, jabesa tua a jinne'uitune
—ti emo naas tetemaen.
26 Ju'u Jesus am bitchuka:
—Inim jume' yoemem, iniau ka yuuma.
Taa ju'u Lios, si'imeku yumaka, a' jooa —ti
ameu jiiak.
27 Junak ju'u Peeo:
—Achai, itepo te si'imeta juka' itom at-
teasuka'uta a' to'o saka'i, intok itepo emak
eaka te emak rejte. Jitasa tua itepo mabetne
—ti au jiiak.
28 Jesus inime'e inen yoopnak:
—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, ju-
nak, chukula taewaimmet, si'imeta beme-
lasi a' ayuko, juka' inim emo benasi yoemta
che'a eiyaawatchika yo'otaka a' yejteko, ju-
nak eme'e, jume' i'an inim nemak eaka,
nemak rejteme, ketchia woj mamnika in-
tok wooika, jume' che'a yo'owem jojoye'po
eme'e ama amet jote'ene, junuen jume'
woj mamni ama wooika, Ijra'el tuka'uta be-
tana yoemrata a' ya'uraa bittua betchi'bo.
29 Intok si'ime wame'e inim bem karim
to'o sajakame, oo jume' o'owimtaka oo
jaamuchimtaka jume' amemak werim, oo
kia a' achaiwata oo a' aewata oo a' ju-
biawata oo jume' bem yoemiam, oo ket
bem waj bwiam, junaka'a nemak bem ea'
betchi'bo junaka'a to'o sajakai, inime'e, ju-
naka'a mamni takaasi junae beekik ma-
betne, intok ketchia, chukula, jiba yuu jiap-
siwamta bitne. 30 Taa juebenaka jume' i'an
inim che'a eiyaawaka bitwame, junak che'a
ka eiyaanaa. Wate intok, jume' i'an inim
che'a ka eiyaawaka bitwame, junak che'a
eiyaanaa.

20

Jume' tekipanoareeommet nokaka,
ta'abwik a' teuwaaka'u

1 'Ju'u, teekau, Liojta che'a yo'otaka
a' kateka'a betana nok lutu'uria, ini'i,
seenuk waj bwiata atteaka inika'a ketwoo
yeu sikaa, pa'asim chuktaneeme a'
takeaseka'a benasi weye. 2 Ini'i, inime'e
tekipanoareeom, senu taka tosai tomim
taewapo am beje'etuarokaka, junuen
ameu nookak. Intok inime'e junen eako,
tekipanoa betchi'bo a' wasau am bittuak.
3 Che'a chukula, ketwoo, jumak batanim
jia'apo yeu siika intok juchi waatem
junama'a jita nenenkiwa'po, kia beja
kaita joame bichak. 4 Inimmeu: “Eme'e
ket jum pa'asim in chukta tebo'u sajaka
tekipanoane. Inepo intok, ne tua enchim
koba'a'ea'uta enchim makne”, ti ameu
jiiak. Intok bempo junak ket aman sajak.
5 Ju'u wajta atteakame, abe luula yejteo
juchi yeu siika, intok chukula ketchia che'a
kupteo, bajim jiao yeu sika jiba junaen

aayuk. [6] Intok ketchia, che'a kupteo,
jumak mamnim jia'apo, juchi jum jita
nenenkiwa'u bicha yeu siika. Intok juchi
waatem junaman, kaita joame bichaka
intok inimmeu: “Jaisaaka eme'e, si'ime
taewata ka tekipanoaka inim aane”, ti ameu
jiiak. [7] Inime'e: “Bwe'ituk kee jabe itom
takea machi”, ti au jiiak. Aapo junako:
“In wasau sajaka ket eme'e tekipanoane.
Inepo intok, ne, juka' enchim koba'a'ea'uta
enchim makne”, ti ameu jiiak. [8] Junak,
tukaariao yumakai, ju'u wajta atteakame,
ju'u tekileu weyekamtau inen jiiak: “Jume'
tekipanoammeu chaaeka, am beje'etuane.
Jume' che'a chukula tekipanoa japtekame
bat a' makakai. Intok jume' che'a bat
tekipanoa japtekame che'a chukula a'
makakai.” [9] Junak intok, jume' kupteo
mamnim jia'apo tekipanoa japtekame,
aman yajaka, juname'e we'epulaka,
yuma'isi senu taka tosai tomim mabetak.
[10] Chukula jume' che'a bat kimukame
aman yajakai, inime'e, che'a bepa emo a'
mabet machian. Taa ketchia, we'epulaka
senu taka pesom mabetak. [11] Inime'e
a' mabetakai, juka' wajta atteakamta
beje'eka emo nokria japtek, [12] inen jiakai:
“Inime'e, che'a chukula yajakai, senu
orata jiba takipanoak. Intok empo,
jiba ito beekik am beje'etuala. Itom,
jume' che'a yu'in tekilta yaakame, intok
si'ime taewata juka' tatariata ine'akame
benasi”, ti au jiiak. [13] Taa ju'u wajta
atteakame, juname'e betana senuk inen
yoopnak: “Nujmeea, kannee jita ka tu'ik
eu jooa. Empo'e ju'unea, senu taka tosai
tomim enchim beje'etua rokaka in emou
nokaka'po. [14] Juka' em koba'ita nu'uka
weene. Inepo inika'a che'a chukula
tekipanoa taitekamta, jiba em koba'i beekik
inepo a' makbae. [15] Jaisa ka neu lutu'uria
ja'ani, juka' in tomita, in a' sawabae'po
aman, ae in aunee'u. Oo jaisa empo junuen
in yee jiokol ta'aa'u betchi'bo iniat net
kopte ja'ani”, ti au jiiak. [16] Junuenpo aman
san, jume' i'ani inim che'a ka eiyaawaka
bitwame, junak che'a eiyaanaa. Intok
i'ani, inim che'a bat eiyaawaka bitwame,
junak che'a ka eiyaanaa. Bwe'ituk juebena
jume' nunuwakame, taa ka jaiki jume' yeu
pu'arim.

Ju'u Jesus, juchi bemelasi jaisa a' muknee'u teuwaa

[17] Ju'u Jesus intok, bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u bicha a' bo'o joobaekai, jume' woj
mamni ama wooika yeu a' pu'arim, bem-
pola, omola am nunuka, intok inen ameu
jiiak:
[18] —Junuen enchim jaibu ju'unea'a be-
nasia, Jerusalen tea'u bicha itepo jikau
kaate. Junaman intok, juka'a, inim emo
benasi yoemta, jume' te'opopo tekiakam-
meu yo'owemmeu intok jume' Moiseej-
tuka'uta betana nesaurim yee majtammeu
a' su'u tojitune. Inime'e intok a' me'etune'
betchi'bo ae tana au bicha a' teuwaane.
[19] Intok bempo, jume' ka ito benasi inim
yoemem mampo a' su'u tojine. Inime'e
intok junuen, inika'a kia a' juunn jiaawaka,
ko'okosi a' joaka intok kuuset bem a' po-
ponne' betchi'bo. Taa baji taewaita weyeka,
kokkoarim nasuk jiabijtene —ti ameu jiiak.

Jakoobo intok Joan teamta ae, ju'u inika'a a'awaka'u

[20] Junak intok ju'u Jakoobo' teamta intok
ju'u Joan teamta ae, inime'e Sebereo'
teamta u'usim, aapo, a' yoemiammak
weyeka, Jesujtau ruktek intok ini'i au
tonommea kiktek a' yo'orekai, junuen senu
weemta aapo'iku a'aubaekai. [21] Ju'u Jesus:
—Jitasa empo neu waata —ti au nat-
temaek.
Ini'i aapo:
—Inime'e woika in yoemiam betana,
chukula, jum che'a yo'otaka em yejtene'po,
seenuk batatana eu a' yejtene' betchi'bo,
juka' senuk intok, mikko'otana eu a'
yejtene' betchi'bo junuen nesaune —ti au
jiiak.
[22] Taa ju'u Jesus inen am yoopnak:
—Eme'e kate'em ju'unea enchim
a'awa'uta. Jaisa eme'e juka' jiokot, ko'okosi
machik intok ka alleaka sioksi maisi machik
in ine'enee'uta neu weyemta, nele benasi
a' ine'enee ja'ani —ti jiakai.
—Au te yuma'ane —ti jiiak bempo.
[23] Taa aapo inen ameu jiiak:
—Lutu'uria ala eme'e, jiba inile benak
jiokot ko'okosi a' ine'ene. Intok eme'e
nele benasi ka alleaka sioksi emo bitne.
Taa seenuk in batatana neu a' yejtenee'uta,
juka' senuk intok mikko'otana a' yejte-
nee'uta, ka neu lutu'uria in a' teuwaane'
betchi'bo. Ala a' bittuanaa, wame'e,
in yo'owa Liojta betana junuen ameu a'
chupa'im —ti ameu jiiak.

[24] Junak jume' waate, woj mamnika a'
majtim, inika'a jikkajaka, jume' woika nau
werim beje'eka emo omtituan. [25] Taa ju'u
Jesus ameu chaaeka:
—Jaibu enchim ju'unea'a benasia, jume'
bwere yoemratau che'a yo'o ya'arim,
juka' yoemrata, am tekoka'a benasia
a am kuakta. Intok ket inime'e yo'o
ya'arim nasuk, jume' che'a bepa bem
eiyaawame ti ta'eewame, ket bempo'im
che'a nesawee'uta am ju'uneiyaatua.
[26] Taa emo nasuku ka junuen weene.
Junuentu'eaka su ala, emo nasuku ju'u
si'imemmeu che'a yo'otubaeme, ini'i,
jume' waatem nesauta jooriane. [27] Intok
jabe juni'i emo nasuk eiyaawaka au bit
i'ame, ini'i, che'a bat naataka inime'e
nesaupo a' jiapsa'a benasi au eiyaane.
[28] Junuen juka' inim emo benasi yoemta,
ka nesauta a' jooriana' betchi'bo inim
a' yepsaka'a benasia. Ala junuen yee
aniasekai. Intok junuen, juebenam ka tu'ik
betana bem jinne'una' betchi'bo a' jiapsi
nenkibaekai.

Jesus, jume' watem woika, ka bibichame, emo ine'etetua

[29] Bempo'im jum bwe'u jo'ara Jeriko' tea'a
betana yeu am kateo, yoemra juebenaka,
Jesujtat cha'aka kat japtek. [30] Junama'a
bo'o bwiikola, liliptim woika ama jookan.
Inime'e intok juka' Jesujta junama wa'am a'
weye'po a' jikkajakai:
—Achai, Labiituka'uta yoemratat be-
tana yeu simria, itome'e jiokole —ti kusisi
chaaen.
[31] Ju'u yoemra am yaatine' betchi'bo, in-
immeu omti nookan. Taa bempo che'a
juni'i:
—Achai, Labiituka'uta yoemratat betana
yeu simria, itome'e jiokole'e —ti chaaen.
[32] Junak ju'u Jesus, junama kikteka, jume'
liliptimmeu chaaeka:
—Jitasa eme'e nee enchim ya'aria i'a —ti
ameu nattemaek.
[33] Bempo:
—Achai, juchi itom bittuane —ti a' yoop-
nak.
[34] Junak ju'u Jesus, juname'e tua am
nak jiokoleka, intok pujpo amet mamtek.
Inime'e liliptim junama sep bibichaka
taawak. Intok inime'e, Jesujtat cha'aka
sajak.

21

Jesujta jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u kibaki'iseka'po

[1] Bempo'im jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u abe am yajao, intok ket ili jo'ara Bet-
paake' tea'u am yajako, jum Oliibo kawiu
jeela. Junak ju'u Jesus, wooi jume' a' majtim
yeu pu'aka, [2] intok:
—Jum ili jo'arau bepa bicha kateka'u
eme'e katne. Junaman eme'e buu jamutta
cha'akamta intok ili buuta aamak eme'e
ama bitne. Eme'e a' woitaka intok a'abo
neu am tojine —ti ameu jiiak—. [3] Intok
senuk jachin emou a' jiao, eme'e: "Ju'u
achai a' sawabae, intok lauti am notta
roka", ti eme'e au jiune.
[4] Ini'i yeu siika junuen juka' bat naataka
Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula
yeu weenemta tetteuwaamta teuwaaka a'
ji'ojteka'uta a' chupne' betchi'bo:
[5] Jum bwe'u jo'ara, kawi Sion tea'po
jo'aakammeu eme'e inen jiunee:
"Ake'em a' mammatene, ju'u inim che'a
yo'o ya'ari emou weye, buu jamut-
tat yej simekai.
Ju'u jita pu'a pu'aktemta asoat, ini'i, ka au
che'ewarekai", ti a' jiaka'po.
[6] Intok junak jume' a' majtim sajaka in-
tok tua juka' Jesujta am saweka'po aman
aayuk. [7] Bempo juka' buu jamutta intok
juka' ili buuta au nu'upaka intok bem tet-
tebe tajo'orim bem jineka'um buummet
wattak. Jesus intok amet jikat yejtek. [8] Ju'u
intok ama yoemra, ka ilikikai, inime'e jum
bo'ot bepa bem tettebe tajo'oreka'um to'o
sakan. Waate ket juya nassa'akariam chuk-
tak. Intok inime'e, bo'ot aawas am to'o
sakan. [9] Jume' bat aapat kateme, intok ket
jume' aet cha'aka kateme, inime'e chaai
japtek:
—Juka' si'imemmeu yo'o ya'ari Labi-
ituka'uta yoemiam betana yeu simri-
atau, a' yo'oriwaka a' alleetuanaa'u au
lutu'uriatune. Tu'isi a' eiyaawa'u au bicha
teuwaawaka mabettunee ju'u, achai Liojta
betana lutu'uriaka a'abo weyeme. A'
yo'oriwaka a' alleetuanaa'u tua Liojtau
lutu'uriatune —ti chaae japtek.
[10] Junak juka' Jesujta jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u a' kibakeko, si'ime jume'
junama'a jiapsame, ka nanancha eewame
ama ayukan. Juebenaka intoko:

—Jabesa ini'i —ti nattemaen.
11 Ju'u intok yoemra:
—Ini'i juna'a ju'u Jesuj teame, chukula yeu weenemta tetteuwaame. Ju'u bwiaraa Kalilea' tea'po, jo'ara Nasaret tea'po joome —ti jiian.

Jesus, juka' te'opopo ka joo'eewamta, inika'a ama tu'ute

12 Chukula ju'u Jesus jum te'opou, Liojta ama yo'oriwaa'u kibakeka intok junama'a si'imem jume' jita nenkaka intok ama jita jinume, yeu am beebak. Jume' yoemratau tomita nanakuliame, jume' bem meesam, intok ket ama jume' wokkoim nenenkame, bem amet joka'um naas am wo'otariak. 13 Intok inen ameu jiiak:
—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ju'u in kari, kari Liojtau bicha emo nokria betchi'bo kari ti teane", ti ji'ojtei. Taaa eme'e, jume' jita e'etbwam ama e'eusee'u, kau wojo'oriata benasi a' ya'ari —ti ameu jiiak.
14 Junama'a te'opopo waate liliptim intok lolo'im, Jesujtau ruktek. Aapo intok inime'e emo ine'etetuak. 15 Taa junak, jume' junama'a te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta betana nesauri ji'ojteim yee majtame, inime'e, aapo'ik machilaa, ka a jootu maisi weyemta a' joamta bichakai, intok jume' ili uusim junama'a te'opopo aneka: "Yo'oriwaka intok a' alleetuanaa'u au lutu'uriatune, ju'u si'imemmeu yo'o ya'ari, Labiituka'uta yoemiam betana yeu simriatau", ti chaaeme jikkajakai, inime'e emo o'omtituak, 16 intok Jesujtau inen jiiak:
—Jaisa empo juka' inime'e teuwaa'uta jikkaja ja'ani —ti jiiak.
Jesus intok inime'e yoopnak:
—Jana'aka, a nee a' jikkaja. Taa jaisa eme'e inia betana junuen jum Liojta nok lutu'uriapo inika'a ji'ojteita kee bicha ja'ani:

Jume' tua illitchim, intok jume' ketuni che'eeme, empo, inime'e che'a yuma'isi enchi am yo'oribaeka junuen am bwiktualaa, ti a' jiaka'po.

17 Junak junama'a am su'u tojak. Intok junama'a bwe'u jo'ara betana yeu sikaa, ili jo'ara Betaania' tea'u bicha yeu siika. Junaman aapo yeu matchuk.

Jesus, ju'u chuna ouwo ka tatakamtau, ka tu'isi au a' chupnee'u, au teuwaa

18 Ketwoo tana junak jum bwe'u jo'arau nottisekai, ju'u Jesus tebauri'e'eak. 19 Aapo bo'o mayoat, chuna'ouwota weyekamta bichaka intok iniau ruktek. Taa junae ouwot kaita teak, sawa ausu'liakan. Junak ju'u Jesus, junau:
—Kate'e intok juchi takane —ti au jiiak.
Intok junama'a sep waakek ju'u chuna'ouwo. 20 Inika'a bichakai jume' Jesujta majtim tua ae tana suum eak, intok ju'u Jesujtau nattemaek:
—Jaisaaka tua, ju'u chuna'ouwo tua sep waakek —ti jiakai.
21 Inime'e ju'u Jesus inen yoopnak:
—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia, enchim tua junen jiaka Liojtat eaka intok ka ta'abwisi enchim eao, ka eme'e inika'a chuna'ouwotau in yaaka'uta jiba, a' joone, ala ketchia, eme'e inia kautau a inen jiunee: "Inim sookteka, intok jum baweu emo jimmaane", ti enchim jiao, ini'i intok junuen aune. 22 Intok si'imeta waka'a, Liojtau bicha nokaka enchim a'awa'uta, eme'e junuen a' suale'eteko, eme'e a' mabetne.

Jesujta jabeta betanasa lutu'uriaka a' nesawee'u

23 Junak intok ju'u Jesus jum te'opou kibakek, junama'a intok ket yee a' majtao su, jume'e, jum te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' juriommeu yo'owe, Jesujtau ruktek, intok inime'e:
—Jita ya'uraata betanasa empo lutu'uriata makwaka inika'a jooa. Intok jabesa junuen iniat enchi sawek —ti au nattemaek.
24 Ju'u Jesus, inime'e inen am yoopnak:
—Ineponee ket junuen, senu weemta emou nattemaibae, inika'a intok enchim neu teuwaako, junak inepo enchim tejwaane, jita lutu'uriae inika'a in a' joa'apo —ti jiakai—. 25 Juka' Joanta, yee a' bato'owaane' betchi'bo, jabesa aet a' sawek, ju'u Lios oo jume' inim yoeme —ti ameu jiakai.
Taa inime'e, bempo naas emo tetemai japtek inen jiakai:
—Lios a'abo a' bittuak ti itom jiao, junak su aapo: "Jaisaaka intok eme'e ka a' sualek", ti itom yoopnane. 26 Intok: "Inim jume' yoemem betana", ti itom jiao, itepo jume' inim aneme te jinile bwe'ituk

si'ime, juka' Joanta, Liojta betana a' nokt-
uawaka'po junuen a' suale —ti jiakai.
[27] Junuen san inime'e Jesujtau:
—Katte ju'unea —ti au jiiak.
Junak intoko aapo:
—Inepo nee ket junuen ka enchim
tejwaane, jabeta betanasa lutu'uriaka
inika'a in a' joa'apo —ti ameu jiiak.

Jume' wooi yoemiarimmet nokaka,
ta'abwik a' teuwaaka'u

[28] Ju'u Jesus ameu inen jiiak:
—Jaisa ini'i emou maachi. Senu yoeme,
woim u'usekai, ini'i intok senuku inen jiiak:
"In yoemia, i'an empo jum wasau, pa'asim
in echiu sikaa, tekipanoane", ti au jiiak.
[29] Ju'u inia u'usi: "Kannee junen ea", ti a'
yoopnak. Taa ini'i, chukula ta'abwisi eaka,
intok aman tekipanoabaeka aman siika.
[30] Chukula ket ju'u achaiwai, ju'u senuku
sika intok jiba junaen au jiiak. Ini'i intoko:
"Jeewi achai, aman ne weye", ti a' yoopnaka
taa ka aman siika. [31] Inime'e wooim betana,
jabesa juka' a' achaiwata joo i'a'uta yaak
—ti ameu jiiak.
Bempo intok:
—Ju'u bat weyeme —ti jiiak.
Junak ju'u Jesus inen ameu jiiak:
—Tua lutu'uriapo nee inen emou
jiia, jume' ya'uraatau bicha tomita
weyemta nau totojame, intok jume' ka
tu'i jaamuchim, inime'e emo bepat, jum
Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u yajine.
[32] Bwe'ituk ju'u Joan, yee babatoowame,
juka' tu'isi jiapsiwamta enchim majtaka
emou yepsak. Eme'e intok ka a' sualek.
Taa jume' ya'uraatau bicha tomita
weyemta nau totojame intok jume' ka tu'i
jaamuchim ala, a' teuwaa'uta sualek. Taa
eme'e inika'a bichaka juni'i, ka tu'ik betana
ka emo temaek junuen a' sual betchi'bo.

Jume' tekipanoareeom, ka tu'u jijiapsekam-
met nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[33] 'Juchi seenuk, jita ta'abwikut nokaka
in teuwaa'uta eme'e jikkajine. Ju'u senuk,
bwe'u wajta atteakame, junama'a juebena
pa'asi ouwom ja'abwak. Inika'a intok
a' koratuaka, ket pa'asita ama ba'awa'u
betchi'bo senuk yaak. Intok si'imeta a suua
betchi'bo, mekka jikau tetam nat chayak.
'Chukula ini'i, junaka'a waj echita, wate
tekipanoareeommeu tomipo a' reu teboka,
mekka bicha yeu siika. [34] Junak pa'asim
chuktanaa'u yumakai, ini'i, jume' tekilta
a' jooriame, juname'e tekipanoareeommeu
junama'a echiu am bittuak, jum echipo
aapo'iku weyemta a' lutu'uriatuka'po
aman, bem a' mabetne' betchi'bo. [35] Taa
jume' tekipanoareeom, jume' aman
bittuarim bwiseka intok senuk tua ko'okosi
yaak, ket senuk me'ak, senuk intok ket
mamaasuk. [36] Ju'u wajta atteakame, bat
bepa juchi che'a bu'uum, jume' tekilta
a' jooriame aman bittuak. Taa jume'
junama'a tekipanoareeom, inime'e si'imem
junuen nanancha am yaak.
[37] 'Junuen su, tua chukula, ini'i, juka'
tua aapo'ik ou yoemiata aman bittuak: "In
uusi inime'e, aapo'ik yo'orine", ti eakai.
[38] Taa junak, juka' usiwaita bichakai, jume'
tekipanoareeom inen naas nau jiian: "Ini'i
juna'a ju'u chukula inia atteariu tawa-
neeme. Nau te a' me'ene. Junuen juka' bem
at teamak itepo tawa betchi'bo." [39] Junuen
san, inime'e a' bwiseka junama'a wajpo yeu
a' nuk sajaka a' me'ak.
[40] Ju'u Jesus:
—Junak, ju'u wajta atteakame aman not-
teko, juname tekipanoareeommak jaisa tua
amemak aune —ti nattemaek.
[41] Bempo inen au jiiak:
—Juname'e ka tu'ik jiapsekame, juna'a,
kia ili juni'i ka am jiokoleka am su'ane.
Intok ini'i, juka' waj bwiata, tatta'abwi
tekipanoareeommeu a' reu tebone. In-
ime'e, taewaita yumako junama'a echipo a'
mabet'ea'uta au a' tojineemmeu.
[42] Jesus junak inen ameu jiiak:
—Jaisa juka' Liojta nok lutu'uria ji'ojteita
jakwoo juni'i kee a' bicha ja'ani, ama ji'ojtei:

Ju'u tua tu'i teta, jume' kaateme yeu
tawaaka'u, ini'i, che'a bat naataka
nawataka yeu siika.

Inika'a ju'u in yo'owa Lios inien a' ya'ari.

Ini'i intok tua itou uttia watchisi yeu
weama.

[43] Junuen san ne inen emou jiia, juka' Li-
ojta che'a yo'otaka a' kateka'u, enchim
lutu'uria'ea'uta, eme'e ka a' bitne, in-
tok inika'a, ju'u yoemra, juka' Liojta,
aapo'ik ea'po aman tu'isi jiapsisukame,
a' bittuanaa. [44] Ju'u intoko tetata be-
tana teuwaawame, jabetaka juni'i, ju'u inia
tetat wechekame, kot kottisune. Taa ju'u
teta intoko, senukut ko'om wecheka'ateko,
inika'a jotchisi a' tutujne.

45 Junak jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok jume' paiseom teame,
inime'e juka' Jesujta, ta'abwikut nokaka
a' teuwaa'uta jikkajakai, aapo'ik be-
mpo'immet a' noka'apo aet mammatek.
46 Junako inime'e a' bwijbaeka'e'eak, taa
juka' yoemrata ama anemta majjaen.
Bwe'ituk ju'u ama yoemra, juka' Jesu-
jta, Liojta betana weyeka a' noka'apo
ju'uneiyaaka a' sualen.

22

Jujupwaka, pajkot nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

1 Ju'u Jesus juchi jita ta'abwikut nokaka
am majta taitek intok inen ameu jiian:
2 —Jum teekau, Liojta che'a yo'otaka
a' kateka'a betana, ju'u nok lutu'uria,
seenuk, yoemratau che'a yo'o ya'arita,
a' yoemiawata juptuabaeka, pajkota a'
ya'ariaka'a benasi weye. 3 Ini'i, jume'
tekilta a' jooriame yeu pu'aka, aman
am bittuak, jume' nunurim tejwaane'
betchi'bo. Taa juname'e ka aman yeu
yajibaek. 4 Chukula juchi wate jume' tekilta
a' jooriame aman bittuak inen ameu jiakai:
"Wame'e nunurimmeu, juka' bwa'aamta
jaibu a' ya'asuak, ti eme'e ameu jiune.
Jume' wakasim intok jume' wate naikim
wowokekame che'a a'awim ne jaibu am
su'a tebosuk. Intok kaita inim be'ee.
A'abo am kat chaune", ti ameu jiiak. 5 Taa
inime'e, jume' aman nunuwaka'um, kia
beja am jikkajak. Inime'e betana seenu,
a' wasau bicha siika, ju'u senu intok,
omot a' tekileu bicha siika. 6 Jume' waate
intok junaka'a che'a yo'o ya'arita, wame'e
a' tekipanoareeom am bwiseka intok
jijiokot am yaak, bem am sussu'a'po tajtia.
7 Junak intok ju'u che'a yo'o ya'ari, unnaa
o'omtek. Intok ini'i, jume' a' sontaowam,
juname'e yee sussu'ame, am su'aane'
betchi'bo aman am bittuak. Intok inime'e
ili bwe'u jo'araata ama bem jo'aaka'uta
am taya'aria betchi'bo. 8 Chukula jume'
tekilta a' jooriammeu inen jiiak: "Si'ime
yuma'isi, kaita ama be'ee juka' jujupwamta
a' chupne' betchi'bo. Taa wame'e che'a
bat nunuwakame, ka ameu cha'aka, bem
a'abo katnee'u. 9 Junuen san eme'e, bwe'u
jo'arapo che'a amet rejtiwa'um bo'ommeu
sajaka, junama'a si'imem jume' enchim
tea'um, inim jujupwa'u am nunune."
10 Juname'e tekilta a' jooriame, junaman
bwe'u jo'arau yeu sajaka intok si'imem
juname'e bem tea'um nau nunuk, tuttu'i
yoemem intok kia jume' ka tuttu'i yoemem
juni'i. Intok junuen junama bwe'u karipo
ju'u yoemra tapunak.
11 'Junak ju'u che'a yo'o ya'ari, jume'
aman nunurim bitbaeka aman kibakek. In-
tok senuk junama'a anemtat remtek. Taa
ini'i, ka junuen jujupwa'po an betchi'bo
junaka'a tajo'orekai. 12 Iniau intok inen
jiiak: "Empo achai, jaisa tua junuen ka
inim an betchi'bo emo a'anaalataka a'abo
kibakek", ti au jiiak. Taa ini'i kaita a'
yoopnak. 13 Junak ju'u che'a yo'o ya'ari, ju-
nama'a jume' sawammeu: "Inika'a, mampo
intok wokpo a' suma'ane, intok pa'akun, ka
machikun a' jimmaane", ti ameu jiiak. Ini'i,
junama'a bwannee intok ko'okoleka au tam
kumne. 14 Bwe'ituk juebena jume' jiba yuu
jiapsi betchi'bo nunuwakame, taa ka jaiki
jume' yeu pu'arim.

Ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritau bicha, ju'u tomi na'ikiawame

15 Junak intok jume' paiseom teame, ju-
nama yeu sajaka intok nau eaka junuen,
aapo'ik, jita juni'i a' teuwaatuaka, junaet
a' nana'atejo betchi'bo. 16 Junuen san in-
ime'e, waatem ame betana kateme, intok
ket waatem jume' Eroojrej teamta betana
kateka, aamak eame, Jesujtau am bittuak
inen au am jiune' betchi'bo:
—Yee maj majtame, ju'uneate
lutu'uriata em noka'apo, intok juka' Liojta
betana nok lutu'uriata ka ta'abwisi intok
em yee a' majta'apo, intok juka' inim
yoemrata noka'uta, kaachin eaka, kia beja
a' jikkaja. Bwe'ituk empo ka inim watem,
ju'u bem machiaka'ut amet tu'ureka tu'isi
am tawaa. 17 Iniat itom etejoriane. Jaisa
tu'i ja'ani, ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritau
bicha tomita weyemta a' makpo, oo ka tu'i
ja'ani —ti au jiiak.
18 Taa ju'u Jesus inimmet mammatek be-
mpo'im ka tu'ik bem au ya'abae'po intok
inimmeu:
—Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame.
Jaisaaka eme'e iniat junuen nee ji'optuabae
—ti ameu jiiak—. 19 Juka' tomita,
ya'uraaatau bicha enchim nana'ikia'uta
nee a' bittuane —ti ameu jiiak.

Inime'e intok, junak junaka'a tosai
tomita au tojak. 20 Inika'a bichakai, ju'u
Jesus inimmeu:
—Jabesa inika'a pujbak intok jume' team
iniat ji'ojtei —ti ameu nattemaek.
21 Bempo:
—Jiba ju'u Romapo, si'imem bepa yo'o
ya'ari, Sesar teame —ti a' yoopnak.
Junak ju'u Jesus inen ameu jiiak:
—Junuen san eme'e, ju'u inim che'a
yo'otau bicha weyemta au a' na'ikiane. Li-
ojtau bicha weyemta intok eme'e, Liojtau
bicha a' na'ikiane —ti ameu jiiak.
22 Inika'a bempo jikkajakai, aet suum eaka
taawak. Intok junama'a a' su'u tojaka,
sajak.

*Kokkolam jaisa tua lutu'uriapo am jiabijte-
nee'u betana au nattemaiwa*

23 Jiba junae taewait, waate, jume'
saruseeom teame betana Jesujta bitbaeka
aman au yajak. Inime'e saruseeom teame,
jume' kokokame, ka am jijiabijte'eti jiaka
a' teuwaa. Junuen san iniat nokaka au a'
teuwaak:
24 —Yee maj majtame, ju'u Moiseejtuka'u
inen jiiak: "Yoemta senuk, jubeka intok ka
yoemiaka a' mukuko, ju'u junae sailawa,
ju'u jokoptulata a' jupne'eti jiiak, intok ju-
naemak yoemiane, ju'u a' saai mukukamta
betchi'bo", ti jiiak. 25 Junuen san ket, inim
ito nasuk woo busanika nau wewerika ji-
apsan. Ju'u che'a yo'owe jubeka intok
muukuk. Ini'i junuen ka yoemiakai, juka'
a' jubeka'uta, a' saila aet cha'aka weyemtau
a' tawaak. 26 Iniamak woika, ju'u senuku
juni'i jiba junaen su yeu siika. Chukula
intok, iniamak bajikuu juni'i ketchia. Intok
junuen nat cha'aka jume' woo busanika
nau werimmeu yumakai. 27 Intok inime'e
si'imemmet chukula ju'u jamut juni'i ket
muukuk. 28 Inien san, jume' kokoarim nasuk
am jiabijtesuko, juname'e woo busanika
nau werim betana, jabesa a' jubeka tawane.
Bwe'ituk inime'esu si'ime a' jubekan takai.
29 Ju'u Jesus inimmeu:
—Tua ji'oplam —ti ameu jiiak—.
Bwe'ituk eme'e, Liojta betana nok lutu'uria
ji'ojteita ka a' ta'aa. Intok kia aapo'ik
Liojta tua a' utte'aka'uta juni'i. 30 Bwe'ituk
junak jume' kokoarim jiabijteneeo, kaabe
jujupne. Intok kia jume' marakame juni'i
ka am kukunatuane. Bwe'ituk inime'e, kia
jume' Liojta ankelesim, teekau jiapsame
bebenane. 31 Taa jume' intok kokkoarim,
tua am jijiabijte'u betana, jaisa eme'e
jum Liojta nok lutu'uria ji'ojteipo, jiba
aapo'ik emou teuwaari, kee a' bicha ja'ani,
inen jiamta: 32 "Ineponee juna'a, Apra'am
teamtau ju'u Isaak teamtau intok ju'u
Jakoop teamtau ju'u bem Lios." Junuen
san, aapo, ka jume' kokkolammeu, taa ala
jume' jiba yuu jiapsammeu Lios.
33 Inika'a jikkajakai ju'u yoemra, junuen
yee a' majta'ut, aet suum eaka taawak.

*Liojta betana ju'u nesauri che'a
eiyaanaame*

34 Jume' intoko paiseeom teame, juka'
Jesujta, jume' sauseeom teame, junaet am
yaatituaka'po ju'une'eakai, inime'e emo
nau tojak. 35 Juname'e betana intok seenu,
Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee ma-
jtame, ini'i a' ji'optuabaeka inen au nat-
temaek:
36 —Yee majtame, Moiseejta nesauri
ji'ojteim betana, jitasa juna'a ju'u che'a
eiyaanaame —ti au jiakai.
37 Jesus iniau:
—"Juka' em yo'owa Liojta, empo, ka
jiapsita bepa taa tua em tu'u'eeriae in-
tok ket em a jita mammate'ue a' nak
yo'orine." 38 Ini'i juna'a ju'u nesauri ju'u
che'a eiyaa'eewame. Intok ju'u che'a bat
jikkaji'eewame. 39 Intok ju'u chukula, inia-
mak wooikai, batte ju'u senuk bena. Ini'i
intok inen jiia: "Juka' ele benasi inim
yoemta, em emo eiya'a benasi, junaka'a
nak'eiyaane." 40 Inime'e woikai jume'
nesaurim juname'e jume' Moiseejta be-
tana nesaurim intok ket wame'e che'a bat
naataka, Liojta betana ju'uneetuawaka bem
teuwaaka yee majta'uta, amet a' chupe'um
—ti au jiiak.

*Jabeta yoemiam betanasa tua yeu simria
ju'u Krijto*

41 Jume' paiseeom teame junama'a ketun
nau am aneo, ju'u Jesus ameu nattemaek:
42 —Ju'u Krijto' teamta betana jaisa eme'e
jiia. Jabeta betanasa ini'i yeu simria.
Bempo intok:
—Labiituka'uta yoemiam betana ini'i
weye —ti au jiiak.
43 Junak intok ju'u Jesus inimmeu:
—Junak su jaisaaka ju'u Labiituka'u, Li-
ojta tu'u jiapsie ju'uneetuawaka nokaka,

inika'a a' yo'owa rokak —ti ameu jiiak—.
44 Bwe'ituk ju'u Labiituka'u inen jiiak:
Ju'u yo'owa Lios, ju'u in yo'owabeu inen jiiak:
"In batatana neu yejtene, jume' enchi beje'eka aneme, junuen ee betchi'bo, in am koba'asu'utajtia", ti jiiak.
45 Inien san, jaisa tua junuen ju'u Krijto, Labiituka'uta betana yeu simriatune, junuen jiba aapo ju'u Labii teamta a' yo'owa rokakai —ti ameu jiiak.
46 Intok kaabe, kia jita juni'i, ka a' yoopnak. Intok junae taewait naateka, kaabe intok juchi au nattemaibaeka'eak.

23

Jesus, jume' paiseeom intok jume' Moisee tuka'uta betana nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

1 Junak intok ju'u Jesus ju'u yoemratau intok jume' a' majtimmeu inen jiiak:
2 —Jume' Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame, inime'e, Moiseejta betana nesauri ji'ojteim, bem teuwaa'uta, machisia bem yee a' majtane' betchi'bo junuen iniau lutu'uriak.
3 Inien san eme'e am nok jikkajine. Intok si'imeta juka' bem enchim joo i'a'uta a' chupa'ane. Taa bem junuen jiapsaka bem joa'uta, eme'e ka a' joobaane. Bwe'ituk bempo, senu weemta yee majtaka juni'i, ka junuen junaka'a jooa. 4 Bwe'ituk inime'e, bempo unnaa bettek yee majtaka, juka' jeela juni'i ka a jootumta, intok bempo, yoemrata junaka joo i'a. Taa bempo intok kia ili juni'i ka a' bo'o jooriabae. 5 Inime'e, si'imeta juka' bem joa'uta, bem bitna' betchi'bo a' jooa. Bwe'ituk inime'e, jum koba meje'eku intok mampo, juka' Liojta noki ji'ojteita a' kima'ika amet bem a' chaya'inee'uta junuen a' tu'ure. Intok jume' watem bepa, che'a ko'om tajti, tettebem se'ebekame bem bepa supempo bem koba'anee'uta.
6 Inime'e, pajkompo ji'ibwawa'po, che'a nasukun bem joonee'uta tu'ure. Intok jum juriom te'opompo, jume' che'a eiyaawame jojoye'po bem joonee'uta ket tu'ure.
7 Intok jum aet naj katwa'ummet, inime'e, yoemrata tua yo'orisi am tetebotua i'a. Intok ket juname'e, yee maj majtame, ti am teuwaa i'a.
8 'Taa eme'e, kaabeta junuen, yee maj majtame, ti enchim ta'aatuane. Bwe'ituk si'ime eme'e em nau weri. Intok ket eme'e wepu'ulaik jiba enchim maj majtamta a' jipue, juka' Krijtota. 9 Intok ketchia eme'e inim kaabeta junuen achai yo'owapo ta'aane. Bwe'ituk eme'e wepu'ulaik jiba achai yo'owak, juka' teekau jiapsamta.
10 Intok kia eme'e inim, kaabeta betana, yo'o ja'abwaim ti enchim ta'aatuane. Bwe'ituk ju'u yo'owe Jesukrijto aapola juna'a ju'u emou yo'otaka weyekame. 11 Wa'a, inim watem tu'iku aniame, ini'i juna'atune, ju'u emo nasuk che'a eiyaanaame. 12 Bwe'ituk wa'a, aapo au che'a yo'o joame, ini'i, ka eiyaawaka, ko'om eiyaanaa. Taa wa'a ka au che'ewareka, au ko'om eiyaame che'a eiyaatune.
13 'Tua jiokot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e, Liojta betana juka' nok lutu'uriata yee ae jinne'uitu'ea'uta, eme'e inime'e kaaet am ju'uneetua. Junuen kia eme'e juni'i ka a' mabetbae, intok kia jume' junuen a' mabetaka jinne'uimtu'ea'um, eme'e ka a junuen am autua.
14 'Tua jiokot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e, jume' jaamut jokoptuim, jume' bem karim bem attea, eme'e emo am attea mamaka, chukula intok eme'e junuen, binwa Liojtau bicha emo noktuaka ame bichapo junuen junaet jijiawite. Inia betchi'bo san eme'e che'a juni'i beppa jiokot emo bitne.
15 'Tua jiokot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta betana nesaurim yee majtame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame. Eme'e, bwiat intok bawet, mekka tajtia rejteka junuen enchiim suale'uta, senuk, ka emo benasi juriotaka a' sualtuabaekai, intok junak eme'e iniau yumako, junaka'a seenuk, eme'e junuen che'a juni'i emo bepa jiba yuu beete'u bicha betchi'bo ka tu'isi a' tatawa.
16 'Tua jiokot emou machinee eme'e, ka bibichaka watem bo'ota tetejwaame bebenakai, inen jiame: "Seenu, juka' te'opota

teuwaaka jita tua au a' ya'ane'eti jia'ateko,
ini'i junaet ka a' utte'a joorianee junaka'a
a' ya'ane' betchi'bo. Taa ini'i junuen, jum
te'opopo, sawai tomita junuen teuwaaka
nokako ala, ini'i junaet a' utte'a jooria-
ane." 17 Ka suawaka intok ka bibichame
bebena, jitasa che'a eiyaawatchi, ju'u sawai
tomi oo ju'u te'opo, junaka'a sawai tomita,
Liojta a' atteaka'a benasi a' bittebome
18 Intok ketchia eme'e inen jiia: "Seenu,
ju'u te'opopo wajiwa, juka' bwaram ama
aet susu'awaa'uta a' teuwaaka, jita tua
a' lutu'uriatune'eti jia'ateko, ini'i junaet
ka a' utte'a jooriane. Taa ini'i, ju'u,
jum bwaram aet susu'awa'ut ayuka, Lio-
jtau bicha na'ikiarita teuwaako, ini'i ju-
naet a' utte'a jooriane." 19 Ka suawaka
intok kaitat ju'uneame bebena. Jitasa che'a
eiyaawatchi, ju'u Liojtau bicha na'ikiari oo
ju'u, jum te'opopo bwaram aet susu'awa'u,
ini'i juka' Liojtau bicha na'ikiarita aet
ayukamta, Liojta a' atteaka'a benasi a' bit
tebome. 20 Bwe'ituk wa'a, juka' bwaram ama
aet su'awa'uta teuwaaka, jita a' chupne'eti
jiame, ini'i, ka junae betchi'bo jiba a'
teuwaane, ala ket juka' junaet ayukamta
teuwaane. 21 Intok ju'u, juka' te'opota
teuwaaka, jita a' chupne'eti jiame, ini'i,
ka juka' te'opota jiba teuwaaka nokne,
taa ala ket, Liojta, juka' junama jiapsamta
teuwaane. 22 Ketchia ju'u teekata teuwaaka
jita a' chupne'eti jiame, ini'i, juka' Lio-
jta ama che'a yo'otaka aet a' kateka'uta
ket teuwaaka noknee. Intok ket inien
naa buusti, juka' Liojta junaet katekamta
teuwaakai.

23 'Tua jiokot emou machine, eme'e, Moi-
seejta betana nesaurim yee majtame intok
eme'e paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka
emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e ju'u juya
menta' teamta betana intok ju'u aniijta
intok ju'u komiino' teamta betana juka'
watek Liojtau bicha weyemta eme'e au a'
nana'ikia. Taa eme'e, jume' nesaurim be-
tana juka' che'a eiyaawatchika yee a' ma-
jta'uta, kia beja a' bicha, lutu'uriata bo'o
jooriawamta, yee nak jiokoliwamta intok
juka' Liojta sual ta'eewamta. Ini'i juna'a
ju'u enchim joo'ea'u junae ju'u wateku mak
nawi. 24 Eme'e ka bibichaka watem bo'ota
tetejwaame bebena, eme'e Liojta betana
nok lutu'uriat emo ju'uneeleka, juka' che'a
kaita teuwaamta, inika'a bat naataka a'
weye'e benasi a' jooa, taa juka' bat naataka
enchim joo'ea'uta, kia beja a' bichaka a'
kopkopta, senuk wete'poita yeu a' meeyaka
juni'i, juka' kameeyo' teamta a' je'ekamta
benasi anekai.

25 'Tua jiokot emou machine, eme'e, Moi-
seejtuka'uta betana nesaurim yee maj-
tame intok eme'e paiseeom teame, ka tu'i
yoememtaka emo tu'u joame. Bwe'ituk
eme'e juka' baasota intok juka' pu'atota
pa'ariatana tu'ulisi am babaksia, taa ini-
ime'e, wajiwa tana ju'u enchim etbwaka
intok jain juni'i jita waatiawamtae enchim
nu'ula'ue tapuni. 26 Paiseeo' teame ka
bichamta benakai, juka' baasota intok juka'
pu'atota che'a bat wajiwa tana am bak-
siane, junako inime'e ket pa'ariatana ka
jaiti machine.

27 'Tua jiokot emou machine, Moisee-
jta betana nesaurim yee majtame intok
paiseeom teame, ka tu'i yoememtaka emo
tu'u joame. Bwe'ituk eme'e kia jume'
kokkoarim ma'arimpo, bepa inime'e to-
tosaisi ya'arimtaka kia pa'ariatana ujyoisi
am mamachiaka'a benasi eme'e mamachi.
Taa inime'e wajiwa tana, mukia otammea
intok kia si'ime ka nanau machika ju'u
jaiti machikue tappunikai. 28 Inien eme'e
mamachi. Watem bichapo kia bitpo tu'i
yoemem bebena. Taa Liojta bichapo ju'u
enchim emo tu'u joa'u, tokti ka lutu'uria
intok tua ka tu'uwa emot aayuk.

29 'Tua jiokot emou machine, Moiseejta
betana nesaurim yee majtame intok
paiseeom teame, ka tu'u yoememtaka
emo tu'u joame. Eme'e junen jume' bat
naataka Liojta betana ju'uneetuawaka
yeteu nonoka'um, inime jum bem ma'aripo
karim eme'e am jojooria. Intok jume'
tuttu'i yoememtusukame betchi'bo, jitae
juname benasi ya'arim eme'e ujyoisi am
jojoa. 30 Intok ket eme'e inen jijia: "Itepo
ala, jume' bat naataka itom yo'owasuka'um
jiapsao taewaimmet jiapsaka'ateko, kaibu
te juname'e ee'aniaka jume' Liojta betana
yeteu nonoktuawame am su'aa ean."
31 Taa junuen su jaibu eme'e, juname'e
Liojta betana yeteu nonoktuawame am
su'akammet enchim yeu katriamtuka'uta
aet emo ju'uneiyaa. 32 Junuen san eme'e,
waka'a bat naataka enchim yo'owasuka'um
inien bem naateka'uta, a' chupa'ane.

33 'Ka tu'i yoemem, bakotchim bebena,
kaachin eme'e ama yo'eene, taji jiba yuu
beete'po jiokot enchim emo bitnee'u
betana. 34 Jiba inia betchi'bo san, inepo,
chukula, jume' Liojta betana ju'uneaka
yeteu nokneeme nee emou am bittuane,
koba susuakame intok jume' a yee
majtame. Taa eme'e, inime'e betana
waatem su'ane. Watem ket eme'e,
kuusimmet am popontebone. Watem
intok ket eme'e jum juriom nau yaaja'po,
jiokot am joone. Intok ket jum ili bwere
jo'arammet eme'e am jajjane. 35 Junuen
san emot ayunee ju'u ka tu'ika ya'ari,
si'imem jume' tuttu'i yoememtusuka'um,
bem su'awaka'u betana, ju'u che'a bat
tu'isi jiapsisukame Abeltuka'uta betana
naatekai, ju'u Sakariaj teaka, Berekiaj
teamta yoemiata, jiapsaka'u tajtia. Inika'a,
jum Liojta te'opo, a' yo'oriwa'po intok
jum bwaram aet susu'awa'po, inime' nasuk
enchim me'aaka'uta. 36 Tua lutu'uriapo ne
inen emou jiia, si'ime inia betana ju'u ka
tu'ika ya'ari, jume' i'an inim jiapsammet,
inime'e a' ya'ari benasi amet aune.

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po jiapsame betchi'bo bwaana

37 'Jerusalen tea'po jiapsame, eme'e,
jume' Liojta betana ju'uneetuawaka
chukula yeu weenemta teuwaame
sussu'ame, intok jume' enchim tejwaa-
neeka, Liojta emou bittuarim mamaame,
juebenasi ne jume' inim jiapsame neu
nau am tojaka am jinne'ubaek, juka' totoi
jamutta, jume' ili a' asoam, a' masam
betuk nau a'atotoja'a benasia, taa eme'e
ka junen eak. 38 Yuu, i'an jum enchim
bwe'u te'opopo junama'a ju'u Lios ka intok
ama aneka emomak tuka ju'uneiyaane.
39 Bwe'ituk inen ne emou jiia, eme'e ka
intok nee bitne, chukula taewaita yuma'u
tajtia, inen enchim jiuneeo: "Yo'oriwaka
a' alleetuanaa'u au aune, ju'u achai Liojta
betana lutu'uriaka, a'abo weemtau", ti
enchim jiuneeo.

24

Jesus, juka' bwe'u te'opota chibela a' tataptune'eti jiia

1 Jesus jum te'opopo yeu siika. Intok
jaibu a' simeo, junak jume' a' majtim au
ruktek intok te'opopo jume' bwere karim
a' tetejwaa japtek. 2 Taa ju'u Jesus inen am
yoopnak:

—Eme'e si'imeta inika'a junuen a' bicha.
Lutu'uriapo ne inen emou jiia, inime'e,
wepu'ulaika juni'i, teta ka jikat tawane.
Si'ime chibela tataptune —ti jiiak.

Aniata inim kee subimneeo, ju'u machilaa yeu weeneeme

3 Junak intok bempo, jum Oliibo'okawi'
tea'u bicha sajak. Juka' Jesujta intok ju-
nama'a a' kateko, junak jume' a' majtim au
yajaka, junama'a bempola jiba, inime'e:

—Inika'a jakwoo a' chupne'po oo jakwoo
yeu a' weene'po enchi te itou a' teuwaa i'a.
Jitaa machilaasa aunee enchi a'abo notteo
intok juka' aniata a' lu'utineeo —ti au jiiak.

4 Junak Jesus inimmeu:

—Tu'isi emo suuane, eme'e kaabeta
enchim bai ta'aatuane —ti ameu jiiak—.
5 Bwe'ituk juebenaka nee teuwaaka inim ya-
jinee intok: "Ineponee juna'a ju'u Krijto", ti
jiakai, intok inime'e juebenam bai ta'aane.
6 Inimi'i intok aman jakuni, nassuawamta
eme'e jikkajine. Taa eme'e ka majaune.
Bwe'ituk utte'a junuen a' weene'po. Taa ju-
nak ketun kee lu'utinee ju'u ania. 7 Bwe'ituk
senu bwiaraapo yoemra, juka' ket senuk
omot bwiaraapo yoemrata beje'eka nas-
suane. Intok ju'u senu yoemratau che'a
yo'o ya'ari, ta'abwi yoemratau yo'o ya'arita
beje'eka nassuane. Intok tebaa aune.
Ko'okoa weene. Intok jak chukti ju'u bwia
au yoonee. 8 Si'ime ini'i, kia ju'u ju'ubwa
naatemetune, ju'u aet emo jiokot bitnaame.

9 'Intok junak eme'e watemmeu yeu
totojinaa, junuen jiokot enchim joona'
betchi'bo. Intok eme'e susu'anaa. Intok
si'ime yoemra enchim omtanee enchim ne-
mak ea' betchi'bo. 10 Juname'e taewaim-
met, juebenaka, Liojta bem sual ta'aa'uta
a' koptane. Intok emo naas omtane. In-
tok jiba bempo, emo naas yeu bwi'ibwijne.
11 Juebenaka inim yeu machine, jume' yee
bai tatta'aame, Liojta betana emo noktu-
awa'ati jiakai, intok juebena yoemrata bai
ta'aane. 12 Intok ju'u ka tu'uwai ayuka
weyeme, unnaa aune. Junuen juebe-
naka, naas bem emo nak ta'aa'uta kop-
tane. 13 Taa wa'a, inim a' jiapsa'po tajtia,
juka' a' sual ta'aa'uta ka a' koptakame,
jinne'uitune. 14 Ini'i intoko, Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'a betana nok lutu'uria,
si'ime aniat, jume' a' teuwaame annee.

Junuen si'imekut, si'ime juka' ka nanau
yoemrata a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Tua
junak san junen si'ime aet lu'utine.

15 'Ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka
yeteu nokakame, Laniel tuka'u, wae, Liojta
bichapo ka tu'ik yee jootuamta intok
kaita be'aaka jita nanasontemta betana a'
ji'ojtek. Eme'e junak, inika'a jum te'opopo,
Liojta tua ama ane'e benasi a' yo'oriwa'po
inika'a ama anemta a' bicha'ateko (ju'u
inika'a nokame, aet ju'uneeka a' noknee)
16 junako jume' bwiaraa Jurea' tea'po
aneme, inime'e kawiu bicha sep bamsi
yeu katne. 17 Ju'u intoko, kari jikat
aneme ka ko'om chepteka, jita wajiwa
nu'ubaeka'eene. 18 Ju'u intoko wajpo wea-
mame, ini'i, kia a' tajo'owa nu'u betchi'bo
juni'i, ka nottibaeka'eene. 19 Tua jiokot
ameu machine, wame'e jaamuchimmeu,
juname'e taewaimmet abe usemmewi oo
jume' illitchim asoakammewi. 20 Liojtau
bicha eme'e emo nokriane, inika'a enchim
yeu katnee'uta ka sebeako intok kia aet
yum jo'e taewait juni'i, ka yeu a' weene'
betchi'bo. 21 Bwe'ituk junako, ju'u unnaa
jiokot emo bitwame tua aunee. Ini'i aniata
ju'unaktewak naateka kaita ale benakai,
intok kia chukula juni'i kaita ale benaka
aunee. 22 Intok juka' Liojta, juname'e
taewaim junaka'a weenemta, ka lauti a'
kechao, kaabe jinne'uitu ean. Taa junaka'a,
aapo junuen lauti amau a' tawaane, jume'
aapo'ik yeu pu'arim nakeka, aapo'ik am
jinne'ubae' betchi'bo.

23 'Junak san, junuen seenuk: "Ake'em a'
bicha, inim yebijlaa ju'u Krijto", oo: "Ju-
nama'a yebijlaa ju'u Krijto", ti emou a'
jiao, eme'e ka a' sualne. 24 Bwe'ituk inim
yeu machinee jume' yee bai tatta'aame,
inime'e emo Krijto joakai, intok waate, Li-
ojta betana bem noktuawa'a benasi emo
joakai. Intok inime'e machilaata intok
suum watchisi machik joone. Junuen yee
bai ta'aabaekai, junuen jiba aapo'ik Lio-
jta yeu pu'arim a am bai ta'a'ateko juni'i,
am bai ta'a'abaekai. 25 Jaibu nee inika'a
emou teuwaala, ketun kee yeu a' yumao
su. 26 Inia betchi'bo san: "Ake'em a' bicha,
junum bweka pa'akun aane", ti emou ji-
uwao, kate'em aman rejte, oo: "Inim karipo
wajiwa aane", ti emou am jiao, ka am
sualne. 27 Bwe'ituk senu yuku be'oktiata,
ta'ata yeu we'e betana naateka, aman a'
weche'u tajtia a' jibaoka'a benasi, junuen
machine, junak, juka' emo benasi yoemta
a'abo a' notteo. 28 Jum, juka' mukiata
bo'oka'po, junama'a jume' bwere wiirum
nau yajine.

*Juka' inim yoemta, jaisa weyeka teeka be-
tana a' yebijnee'u*

29 'Juname'e taewaim, jiokot amet emo
bitwakame am simsuko, sep ju'u ta'a
ka machisi tawane. Ju'u meecha, ka
tachiriane. Jume' chokim teeka betana
ko'om wattine. Intok kia teekapo, ka
bittaka, jume' utte'akame, inime'e juni'i
emo yoone. 30 Junak intok, teekapo ju'u emo
benasi yoemta betana, senu machilaa aune.
Intok inim si'ime bwiat ju'u ka nanau machi
yoemra bwanne. Intok juka' emo benasi
yoemta yo'o nesaweka intok tua yo'orisi
machika, teeka betana, namupo weyemta a'
bitne. 31 Intok jume' ankelesim a' sawe'um
naas bittuane. Junuen juname'e, jume' bem
sisi'iwook kusiam, kusisi am jiutuaka, naiki
jekam kate'e betana, si'ime bwiat, jume'
aapo'ik yeu pu'arim bem nau am nunu
betchi'bo.

32 'Inika'a, juka' chuna'ouwota, ju'u
a' machiaka'ut a' ta'aane. Ini'i, jume'
nassa'akariam sisiariako intok jume'
sawam am basiweeo, junak eme'e
ju'une'ea, jaibu juka' tasariata a'
yuma'ase'uta. 33 Ket jiba junaeni, junak
si'imeta inika'a a' weyeo, a' bicha'ateko,
eme'e ju'uneene, si'imeta aet lu'utinee'uta
a' yuma'aseka'u. 34 Lutu'uriapo ne inen
emou jiia, si'ime ini'i yeu weene, juka'
yoemra i'an jiapsamta kee a' kokko su.
35 Ju'u teekapo bitwame intok ini'i bwia
ayukame, inime'e lu'uteka, ka intoko tune.
Taa ju'u in teuwaari, ini'i ka lu'uteka, jiba
yuu tawane.

36 'Taa tua juka' taewaita intok kia tua
jak weyeo a' yuma'anee'uta juni'i, kaabe
ju'unea. Kia jume' teekau ankelesim intok
kia aapo ju'u Liojta u'usi juni'i. Inika'a, ju'u
achai Lios, tua aapo jiba a' ju'uneiyaa.

37 'Juka' Noe'etuka'uta jiapsao junaen yeu
a' sika'a benasia, ket jiba junaen yeu weene,
juka' inim yoemta junak a'abo a' notteo.
38 Taa junakriapo, ju'u aniata kee ba'ae
a' subimneeo, jume' junama'a jiapsame,
ji'ibwawaka intok bwe'uusi jita ji'iwamta

weetuaka emo alleetuan. Jujupwaka in-
tok jume' bem maaram am kukunatuakai.
Juka' Noe'etuka'uta, jum bwe'u kuta kari
kanoau a' kibakeo taewata yuma'u taj-
tia. 39 Intok bempo kaita mammatek, juka'
ba'ata yepsaka si'imem a' nuk siiko, ju-
nak ju'ubwa inime'e ju'une'eakai. Ket jiba
inien su machinee juka' emo benasi yoemta
a'abo a' notteo. 40 Junak taewait, o'owim
woika wajpo nau rejteka, wepu'ulaka nuk
saka'anaa, senu intoko junama tawaanaa.
41 Jaamuchim woika nau tuseka, junama'a
senu nuk saka'anaa, ju'u intoko senu ju-
nama tawaanaa.

42 'Eme'e ka koptelaka emo suuanee
bwe'ituk eme'e ka ju'unea, jak weyeo
juka' yo'ota a' yebijnee'u. 43 Taa iniat
eme'e ju'uneene, juka' yo'ota jo'aakamta,
juka' jita a' etbwarianeemta, tukaapo jak
weyeo a' yebijnee'uta ini'i ju'unea'ateko,
ka kocheka bo'o bitnee intok jum kariu jita
etbwa betchi'bo ka aman a' kibaktua ean.
44 Inien san ket eme'e, yuma'isi, kaita emou
be'eeka bo'o bitne. Bwe'ituk ka a' bo'o
bitwaao intok kia ili juni'i ka au waatiawao
su yebijnee ju'u emo benasi yoeme.

Tekoka, yuma'isi a yoem eiyaatume, intok tekoko ju'u ka a yoem eiyaatume

45 'Ju'u yo'ota tekilta a' jooriame, inika'a,
ju'u a' tekowa a' jo'aapo jume' a' yoemi-
ammeu a' to'o simnee'u, juname'e am
ji'ibwa'eao, junak aapo'ik am ji'ibwatuane'
betchi'bo. Ini'i, suawaka intok ka ta'abwisi
eame tune. 46 Tua alleenee ju'u tekoka
tekilta joame, ini'i a' tekowa betana aapo'ik
junak yepsaka, juka' tekilta a' joo'ea'uta,
junuen a' joaka teunaame. 47 Lutu'uriapo
ne inen emou jiia, inika'a, ju'u a' tekowa,
juna'a, si'imeta a' atteabeu tua aapo'ik au a'
yo'otuka'a benasi a' tawaane. 48 Taa juna'a
tekokame intok, junuen ka tu'i yoemtuko
intok ini'i, juka' a' tekowata ka lauti a'
nottine'eti eaka, 49 intok waate jume' ale
benasi tekokame, jiokot joo taiteka in-
tok ji'ibwawamta weetuaka intok jume'
nanaakommak jita je'eeka'ateko, 50 junako,
ju'u inia tekowa, juka' tekokamta, taewait
tua ka a' bo'o bichao intok jak weyeo
ka a' ju'uneao nottine. 51 Intok inika'a,
che'a bettesi, tua jiokot au a' chupa'ane.
Jiba jume' ka tuttu'i yoememtaka emo
tu'u joame, ka tu'isi tawaarituka'a be-
nasi a' yaakai. Junak ini'i bwanne, intok
ko'okoleka, au tam kumne.

25

Jume' woj mamni bebememmet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

1 'Junuentuk san, teekau, Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'a betana ju'u nok
lutu'uria, woj mamni bebemem, bem
tachiriam nu'uka intok inime'e, jujupwa'u
sajaka, junuen juka' jupbaemta am
nankibae'e benasi machine. 2 Inime'e
betana mamnika ka a suasi emo uju'un,
mamnika intok tua a emo anian. 3 Jume' ka
a suasi emo uju'ume, jume' bem tachiriam
nuk sajaka, junuen, juchi am tapuniaka ae
am beetinee'uta kaita nu'upak. 4 Taa jume'
a emo aniame, jume' bem tachiriammak
nau, ae am beetinee'uta ket jita'apo a'
nu'upak. 5 Intok junuen, juka' jupbaemta ka
a' yepsao, si'ime yetem ameu yumaka intok
junen su kokochok. 6 Junak intok, jaibu
nasuk tukaata weyeo, seenu: "A'abo weye
ju'u jupbaeme, yeu em kateka a' nanke", ti
chaaeka jikkajituk. 7 Juname'e bebemem,
si'ime joteka intok bempo jume' bem
tachiriam tu'ute japtek. 8 Intok junak, jume'
mamnika, ka a suasi emo uju'ume, jume' a
emo aniammeu: "Enchim, inime'e, juka' ae
am beetinee'uta, eme'e illikik itom mikne.
Bwe'ituk jume' itom tachiriam tutuke", ti
ameu jiiak. 9 Taa jume' bebemem, a emo
aniame: "E'e, bwe'ituk junuen ito betchi'bo
intok kia emo betchi'bo juni'i ka yuma'ane.
Ala eme'e, jumun a' nenenkiwa'u sajaka
eme'e emo betchi'bo a' jinuko, che'a
tu'ine", ti ameu jiiak. 10 Taa jume' mamnika,
ka a suasi emo uju'ume aman junaka'a
ket am nu'eeo su, ju'u jupbaeme yepsak.
Jume' bebemem, kaita ameu be'eeme,
iniamak jum jujupwaa'u kiimuk. Intok ju'u
pueeta pattawakai. 11 Chukula jume' wate
bebemem yajak, intok: "Japchi, japchi itom
kimu tua", ti jiiak. 12 Taa aapo: "Lutu'uriapo
ne ka enchim ta'aa", ti ameu jiiak.

13 Junak intok ju'u Jesus, a' majtimmeu:

—Eme'e emo suuanee bwe'ituk eme'e ka
ju'unea juka' taewaita intok kia jak weyeo
juka' emo benasi yoemta a' yebijnee'uta
—ti ameu jiiak.

Juebena tomi reu teboit nokaka, ju'u ta'abwik a' teuwaaka'u

14 'Teekau, Liojta che'a yo'otaka a'
kateka'a betana ju'u nok lutu'uria, senuk
yoemta, inika'a mekka omot bwiarau bicha
yeu simeka, junak jume' a' tekipanoa-
reeommeu chaaeka intok tomita chubala
betchi'bo ameu a' to'o sika'a benasi weye.
15 'Inime'e betana seenuk, mamni miil
tosai tomim jumak a' makak. Juka' senuk
intok ket, jumak wooi miilim a' makak.
Intok juchi juka' senuk, jumak senu miilim
a' makak. We'epulaim au bem yuma'alaapo
aman a' makakai. Junak intok ini'i mekka
bicha yeu siika. 16 Ju'u tekoka, jume' mamni
miil tosai tomim mabetakame, ini'i junae
tekipanoak intok junuen juchi ae beekim
mamni miil tosai tomim yo'ok. 17 Ket jiba
junaeni, ju'u jume' wooi miil tosai tomim
mabetakame, junae junuen ket juchi wooi
miilim yo'ok. 18 Taa ju'u jume' senu miil
tosai tomim mabetakame, ini'i sikaa, intok
juka' a' tekowata tomi bwiapo wojo'oriata
a' yaaka'po ama a' essok.
19 'Juebena taewaim sikaa, chukula not-
tek ju'u, inime'e teeko. Intok ini'i, ju-
nae betana a' ju'uneiyaabaeka, amemak au
tu'ute taitek. 20 Ju'u, jume' mamni miil
tosai tomim mabetakame bat au yepsak.
Intok ini'i juchi jume' wate mamni miilim,
ju'u a' tekobeu su'u tojak: "Achai, mamni
miilim empo nee makakan, intok inim ee
betchi'bo aayuk juchi mamni miil takai
jume' in kobaka'um", ti au jiiak. 21 Ju'u
tekowai iniau: "Tua su tu'i, empo tua
tu'i yoemtaka ka ta'abwisi eaka in tekil
jojoame. Ka jaikikut tu'isi yuma'isi em
aet yeu sika' betchi'bo, inepo nee che'a
bepa wateku enchi yo'o ya'ane. Kibakeka
alleewamta inim nemak bitne", ti au ji-
iak. 22 Chukula intok ju'u, jume' wooi
miilim tosai tomim mabetakame, au yep-
sak intok ini'i, ju'u a' tekobeu: "Achai,
wooi miilim empo nee makakan, intok inim
ee betchi'bo aayuk juchi wooi miil takai
jume' in kobaka'um", ti au jiiak. 23 Ju'u
tekowai intok iniau inen jiiak: "Tua su
tu'i, tua empo tu'i yoemtaka, ka ta'abwisi
eaka in tekilta jojoame. Ka jaikikut tu'isi
yuma'isi em aet yeu sika' betchi'bo, in-
epo nee che'a bepa wateku enchi yo'o
ya'ane. Kibakeka, alleewamta inim ne-
mak bitne", ti au jiiak. 24 Taa junak, ju'u
tekoka, jume' senu miil tosai tomim ma-
betakame yepsaka, ju'u a' tekobeu: "Achai,
ju'uneanne, bettek em yeteu jiapsaka'po,
ka em echaka'po em jitchupa'po. Intok jum
kaita em wo'otaka'po juni'i, em nau a' to-
toja'po. 25 Junuen san ne majaeka, intok ne
sikaa, juka' em tomi jum bwiapo ne a' essok.
Taa inim aayuk ju'u em attea", ti au jiiak.
26 Ju'u tokowai inen a' yoopnak: "Empo
tekoka ka tu'i yoemtaka intok obeme. Ka in
echaka'po in jitchupa'uta intok jum kaita in
wo'otaka'a betana in nau a' totoja'uta empo
ju'uneakai, 27 inia betchi'bo san empo juka'
in tomita, jume' tomita tekipanoammeu a'
reu tebo ean, intok junuen inepo, notteka,
juka' in tomita au a' kobaka'uta kia naa
buusti a' mabet ean", ti au jiiak. 28 Ini'i intok,
jume' ama anemmeu inen jiiak: "Jume'
senu miilim ake'em a' u'aaka, juka'a, jume'
woj mamni miilim jipuemta am makne.
29 Bwe'ituk wa'a a' jipue'uta, ini'i tu'ikut a'
sawaame, iniau junuen che'a juni'i au aune.
Taa wa'a a' jipue'uta, ini'i ka junuen a'
sawaame, kia juka' iliikim a' jipue'uta juni'i,
a' lu'utasune. 30 Intok inika'a, tekoka junuen
jita betchi'bo juni'i ka tu'ik, pa'akun, ka
machikun eme'e yeu a' jimmaane. Junama
ini'i bwanaka intok ko'okoleka, kusisi au
tam kumne", ti jiiak.

Inim ka nanau machi yoemrata, chukula aapo'ik betana jaisa am ya'uraa bittuanaa'u

31 'Juka' inim yoemta, che'a si'imem bepa
yo'otaka junaen a'abo a' notteo, ini'i,
si'ime jume' a' ankelesiwam ae konila jap
sakakai, aapo jum che'a yo'orisi machika,
yo'owem jojoye'po yejtene. 32 Junak intok
si'ime aniat ju'u yoemra, aapo'ik bichapo
nau yajine. Aapo intok inika'a nat-
tepola a' na'ikimtene, juka' bwaram su-
uamta jume' bwaram, chibam betana a'
na'ikimte'e benasia. 33 Jume' bwalam be-
nasi a' bicha'um, a' batatana am ja'abwane.
Jume' intok chibam benasi a' bicha'um, a'
mikko'otana am ja'abwane. 34 Junak in-
tok ju'u che'a yo'otaka katekame, jume' a'
batatana ja'abwekammeu: "Eme'e, jume'
in achai betana tu'ik emou na'ikiari, neu
em kaate. Liojta aniata ju'unaktek naateka
juka' emou na'ikiarita nemak enchim yo'o
nesaunee'uta eme'e mabetne. 35 Bwe'ituk
nee tebaureko, eme'e nee ji'ibwa miikak.
Nee ba'a ji'ipeao, eme'e nee ba'a miikak.

Ka in bwiaraa be'emu ne weamsuko, eme'e,
karita chubala in ama tawanee'uta nee
reuwaak. 36 Intok ka nee tajo'osuko, eme'e
nee a' mimiksuk. Nee ko'okoeo intok
eme'e nee ju'uneiyaabaeka neu yaajisuk.
Intok nee eta'ituko juni'i, eme'e nee ani-
abaeka neu yaajisuk." 37 Junako jume'
tu'isi tawalataka yeu sajakame inen ji-
unee: "Achai, jaksa itepo tebauremta enchi
bichaka intok itepo enchi ji'ibwa miikak.
Oo jakwoosa itepo enchi ba'ae mukemta
bichaka intok te enchi ba'a miikak. 38 Oo jak-
woosa ka em bwiaraa be'emu enchi weam-
suko, itepo, karita chubala em ama tawa-
nee'uta enchi reuwaak. Oo jakwoosa ka
enchi tajo'osuko te enchi a' mimiksuk. 39 Oo
jakwoosa itepo ko'okoemta oo eta'ita enchi
ju'uneiyaaka te eu sajaka enchi bichak."
40 Ju'u che'a yo'otaka katekame intok inen
am yoopnanee: "Lutu'uriapo ne inen emou
jiia, eme'e, si'imeta juka' tu'ik inime'e ne-
mak werim, kia inime'e betana che'a ka
eiyaawame juni'i, juka' enchim yaaka'uta,
junaka'a jiba eme'e nee betchi'bo a' ya'ari."
41 'Junak ju'u che'a yo'o ya'aritaka
katekame, jume' mikko'otana au anem-
meu: "Omot bicha katnee eme'e, ka
tu'ikun bicha na'ikiarim, jum tajita jiba
yuu beete'u bicha, inika'a, ju'u bebeje'erita
betchi'bo intok jume' a' ankelesim aamak
eame betchi'bo ya'arita ayuka'u bicha.
42 Bwe'ituk nee tebaureo intok eme'e ka
nee ji'ibwa miikak. Nee ba'a ji'ipeao intok
eme'e ka nee ba'a miikak. 43 Ka in bwiaraa
be'emu ne weamsuko intok eme'e, chubala
in ama tawanee'uta ka nee reuwaak.
Intok nee ka tajo'osuko, eme'e ka nee a'
mimiksuk. Intok nee ko'okoeo intok nee
eta'ituko, eme'e ka nee ju'uneiyaabaeka
neu yaajisuk", ti ameu jiune. 44 Junak intok
bempo: "Achai, jakwoosa itepo tebauremta
oo ba'ae mukemta oo ka em bwiaraa
be'emu enchi weamakamta oo ka enchi
tajo'osukamta te enchi bichak oo enchi
ko'okoeo oo enchi eta'ituko, intok itepo
ka enchi aniakai", ti au jiune. 45 Ju'u che'a
yo'o ya'aritaka katekame intok inen am
yoopnanee: "Lutu'uriapo ne inen emou
jiia, si'imeta waka'a inime'e wepu'ulaiku
juni'i, juka' ka enchim yaaka'uta, junuen
inime'e betana tua ka eiyaawatchimmeu
juni'i, ket eme'e nee betchi'bo ka a' yaak."
46 Chukula inime'e, jum jiba yuu betchi'bo
bem jiokot emo bitnee'u yajine. Jume'
intoko, Liojta betana tu'isi mabetrimtaka
yeu sajakame, inime'e, jum jiba yuu
jiapsinaa'u yajine.

26

Jesujta bwij betchi'bo, aet nau etejowaka a' tu'utewame

1 Junak juka' Jesujta, si'imeta inika'a jaibu
a' teuwaasukai, jume' a' majtimmeu:
2 —Enchim jaibu ju'unea'a benasia, wooi
taewaim be'ee, ju'u bwara jisu'awaka pa-
jkonaamta aet weeneo. Ju'u intoko emo be-
nasi yoeme, watem mampo su'u tojitunee
junuen kuuset a' popontune' betchi'bo —ti
ameu jiiak.
3 Juname'e taewaimmet jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owe, jume' Moiseej-
tuka'uta betana nesaurim yee majtame
intok jume' juriommeu che'a yo'owe,
inime'e, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a
yo'owe, Kaipaaj teamta bwe'u karipo ama
yaajiwa'po emo nau tojak. 4 Junama'a
inime'e junuen juka' Jesujta junuen a' bai
ta'aaka a' bwiseka intok a' me' betchi'bo
aet nau etejok. 5 Taa inime'e:
—Ka pajko taewaimmetchi a' bwijne,
junuen ju'u yoemratau ka yanti elwamta ka
ameu ya'a betchi'bo.

Senu jamutta, ba'ata tua win jubak, Jesujtat a' yaaka'po

6 Jesus, ili jo'ara Betaania' tea'po aanen,
senu Simon teamta jo'apo. Ini'i, Lepra'
teamta ko'okoak ti ta'eewame. 7 Senu ja-
mut intok, jita'apo tosai tetae ya'aripo,
ochokok ba'ata benak tua win jubaka, un-
naa beje'emta weiyaakai au ruktek. Junak,
juka' Jesujta mesau a' kateko, aapo kobat,
junaka'a ba'ata si'imeta aet yaak. 8 Jume'
Jesujta majtim junak, inika'a bichakai,
o'omtek intok inime'e:
—Jaisa betchi'bo inika'a kia beuti a'
wo'otak —ti jiu japtek—. 9 Ini'i, yu'in
tomipo a nenkitun. Junuen jume' jiokot
eame am ania betchi'bo —ti jiakai.
10 Ju'u Jesus inika'a jikkajaka intok inim-
meu:
—Jaisaaka eme'e inia jamuttau suua.
Ini'i, aapo'ik neu ya'ari, tu'uwa jiba —ti
ameu jiiak—. 11 Bwe'ituk jume' jiokot
jiapsame eme'e jiba inim emo mak am
bitne, taa nee eme'e ka jiba inim emo
mak bitne. 12 Ju'u inika'a jamutta ya'ari
junuen inika'a ba'ata benak win jubak net

a' ya'arikai, iniae aapo, nee ma'atuneeo
juka' net ya'a'eewamta jaibu a' ya'ari.
13 Lutu'uriapo ne inen emou jiia, jak juni'i,
inika'a nok lutu'uriata a' teuwaawa'po
si'ime aniatchi, ket inika'a jamutta ju'u
a' ya'ari teuwaatunee junuen aapo'iku
waatina' betchi'bo.

Ju'u Juuras, Jesujta yeu bwijbaeka, te'opopo yo'owemmak etejo

14 Junak intoko jume' woj mamni ama
wooika, Jesujta majtim betana, seenu, Ju-
uras Ijkarioote' teame, te'opopo tekiakam-
meu yo'owemmeu sikaa, amemak etejok.
15 Intok ini'i:

—Jaikiksa eme'e nee makne, junuen
juka' Jesujta enchim mampo in a' su'u to-
jine' betchi'bo —ti ameu jiiak.

Junako bempo, senu taka ama woj mam-
nik tosai tomim a' beje'etuak. 16 Junama'a
naateka ju'u Juraj teame, junammeu juka'
Jesujta su'u toji betchi'bo, jakwoo che'a a'
tu'ireaka'uta bo'o bichan.

Kupteo Jesukrijtota, a' majtimmak a' ji'ibwaka'po

17 Bat ju'u taewait, jume' paanim ka re-
beruakame bwa'awaka pajkota aet naateeo,
jume' Jesujta majtim Jesujtau rukteka intok
inen au nattemaek:

—Jakunsa empo, juka' pajkot kupteo em
bwa'anee'uta, itom a' tu'ute i'a —ti jiakai.

18 Aapo inen ameu jiiak:

—Bwe'u jo'arau eme'e katnee, aman inia
senu yoemta a' jo'awi. Junama'a intok iniau
eme'e: "Nee betana si'imeta aet chupnee'u,
ju'u taewai yuma'asek. Intok jum em jo'apo
ne, jume' in yeu pu'arimmak, juka' pajkot
joowamta a' chupa'abae", ti jiia —ti eme'e
au jiune.

19 Jume' a' majtim, Jesujta am saweka'po
aman aayuk. Intok pajkot kupteo
bwa'aneemta yaakai.

20 Junak tukaariau yuma'aseka, ju'u Je-
sus, jume' woj mamni ama woika yeu a'
pu'arimmak mesau ruktek. 21 Bempo'im
intok ketuni ji'ibwaao, aapo:

—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, emo
betana senu nee yeu bwijne —ti ameu jiiak.

22 Junak intok bempo tua emo sioktuak.
Intok inime'e we'epulaka:

—Achai, jaisa inepo juna'atunee ja'ani
—ti au nattemai japtek.

23 Jesus intok inime'e:

—Wa'a in pu'atopo nemak ji'ibwakame,
ini'i juna'atunee wa'a nee yeu bwijneeme
—ti am yoopnak—. 24 Ju'u emo benasi
yoemtau, Liojta nok lutu'uriapo aapo'ik
betana junuen a' ji'ojteituka'po aman au
chuppe. Taa tua jiokot au machine, ju'u
yeu a' bwijneemtawi. Inia o'outau che'a
juni'i tu'i ean, ju'u ka yeu a' yoemtu'ea'u
—ti jiiak.

25 Junak intok nookak ju'u Juuras, ju'u
aapo'ik yeu bwijneeme intok:

—Yee majtame, jaisa tua inepo
juna'atunee ja'ani —ti au jiiak.

Jesus:

—Jeewi, empo juna'a —ti a' yoopnak.

26 Bempo'im ketuni ji'ibwao su, ju'u Je-
sus, paanim nu'uka, ame betchi'bo Lio-
jta baisaek. Intok juname'e rebektasukai,
jume' a' majtimmeu am bwisek:

—Ake'em am bwa'ee, ini'i in taka o'oben
—ti ameu jiakai.

27 Chukula ket juka' pa'asi ba'awata
ama ayuka'u nu'uka, ae betchi'bo Liojta
baisaeka intok inika'a bempo'immeu bicha
a' bwisek:

—Si'ime eme'e inika'a ji'ine —ti ji-
iak—. 28 Bwe'ituk ini'i in ojbo o'oben,
Liojta mak bemelasi emo tu'utewamta
a' lutu'uriatuka'uta a' teuwaame. In-
tok ini'i, juebenammeu tu'ineeka, bem ka
tu'uwa ya'arim betana am jiokoi betchi'bo
wo'otituneeme —ti jiiak—. 29 Taa inepo ne
inen emou jiia, inika'a pa'asi betana ba'ata,
kannee intok emomak a' ji'ine, ju'u taewait,
chukula in achai che'a yo'otaka a' kateka'u,
pa'asi ba'awata bemelaka ka inile benak,
itom nau a' ji'ineeo tajtia.

Jesus, Peota, inika'a ka au a' ta'a'ati a' jiunee'u betana junuen a' teuwaa

30 Intok chukula, jume' bwiikim bwik-
suka, Oliibo'okawi' tea'u bicha yeu sajak.
31 Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—Si'ime eme'e inia tukaariat nemak
enchim ea'uta a' koptane —ti ameu ji-
iak—. Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo:
"Juka' bwaram suuamta ne a' me'ene, jume'
bwalam intok na'ikimtune", ti ji'ojtei. 32 Taa
chukula, inepo kokkoarim nasuk jiabijte-
suko, jum bwiaraa Kalilea' tea'u ne emo pat
anne —ti ameu jiiak.

33 Junak intok ju'u Peeo:

—Si'imem junuen emak bem ea'uta am koptak juni'i, inepo ne kaibu junuen aune —ti au jiiak.

34 Ju'u Jesus junak:

—Lutu'uriapo ne eu inen jiia, inia tukaariat, totoi o'owiata kee a' kuseo, empo, temaiwaka, bajisi ka nee emo ta'a'ati jiune —ti au jiiak.

35 Ju'u Peeo:

—Kia nee emak me'etuneeka juni'i, kannee ee betana tiune —ti au jiiak.

Intok si'ime jume' a' majtim ket jiba junaen jiian.

Jesus, jum Jetsemani' tea'awi Liojtau bicha nooka

36 Junak intok ju'u Jesus, jume' a' majtimmak, aman jum Jetsemani' tea'u yepsak. Junammeu intok:

—Inim jooye, ket imin, Liojtau bicha ne noka'u tajtia —ti ameu jiiak.

37 Intok Peota intok wooi jume' Sebereeo' teamta u'usim nunuka, junama'a tua siokaka intok ka allee taitek. 38 Junak intok aapo inimmeu:

—Tua nee ama butti ka ine'emaisi sioka. Inim eme'e tawane, intok nemak eme'e eaka ka kokotne.

39 Junako ju'u Jesus, juchi ili bichau bicha sikaa, intok tonommea weeka, bwiau ko'om cha'aka, Liojtau bicha nookak:

—In yo'owa, a junuen yeu a' weyeo juni'i, inika'a bettesi jiokot machika neu weyemta, ka junuen yeu a' weetuane. Taa ini'i, ka in ea'po amantune, taa tua em junen ea'po amantukai —ti jiakai.

40 Junak intok, jume' yeu a' pu'arim tawala'u notteka intok kokochemmeu yepsak. Peotau intok:

—Jaisa eme'e kia senu orapo juni'i, ka kokocheka a in taawak ja'ani —ti ameu nattemaek—. 41 Kate'em kokkoche. Intok Liojtau bicha em emo nokria junuen ka tu'ikut ka enchim ji'opne' betchi'bo. Lutu'uriapo eme'e tu'ikut jiapsek, taa ju'u inim enchim takaa, tua ka au yuuma —ti ameu jiiak.

42 Inia mak, woosa aman sikaa:

—In yo'owa, inika'a jiokot neu weenemta, jiba junuen a' utte'atuneo, junako, tua em ea'po amantune —ti jiaka Liojtau bicha nookak.

43 Sep notteka intok juchi jume' yeu a' pu'arim kokochemmeu yepsak. Bwe'ituk inime'e yetem ka yu'een. 44 Inime'e kia am to'o sikaa, intok iniamak bajisi, juchi Liojtau bicha nokbaeka siika, jiba juka' bat a' teuwaaka'uta au teuwaakai. 45 Junak intok jume' a' majtim tawala'u nottek intok:

—Jaisa eme'e ketun yum jo'eka kokkoche ja'ani. Yuma'asuk ju'u oora juka' emo benasi yoemta aet ka tu'i yoememmeu a' su'u tojinaa'u —ti jiiak—. 46 Jote'em, jante bu. A'abo weye ju'u nee yeu bwijneeme.

Jesus, bwijritaka nasuk weiyaawa

47 Jesujta ketun a' nokao su, junak ju'u Juuraj teame ama yepsak. Ini'i, jume' woj mamni ama woika, Jesujta yeu pu'arimmak na'ikiatuka'u. Intok wate juebenaka aamak kaaten, tettebe kuchi'im intok kutam weiyaakai. Inime'e, te'opopo tekiakammeu yo'owem intok jume' junama'a juriommeu che'a yo'owem betana katekai. 48 Ini'i Juuras, ju'u yeu a' bwisekame, senu machilaata am tejwaalatukan:

—Ju'u, in aet tentenee'u juna'atune. A' bwiseka a' weiyaane —ti jiakai.

49 Junak intok aapo, ju'u Jesujtau rukteka intok:

—Ketchi allea, yee majtame —ti au jiiak.

Intok aet tentek.

50 Ju'u Jesus:

—Jalla'i, jitasa empo a'abo nu'usek —ti au jiiak.

Junak inime'e au rukteka intok aapo'ik Jesujta bwiseka intok a' nuk sajakai.

51 Ketun ama am aneosu, seenu, Jesujtamak eame, jume' tebe a' kuchi'im yeu wikeka intok juka' te'opopo tekiakammeu yo'ota sawee'u nakammet a' chuktak. 52 Junak intok ju'u Jesus iniau:

—Jume' em tebe kuchi'im bem weeka'po am kecha —ti au jiiak—. Bwe'ituk si'ime wame'e bem tebe kuchi'immea nassuame, inime'e ket tettebe kuchi'immea su'atune. 53 Empo tu'isi ju'unea, inia betchi'bo in yo'owabeu bicha in a ino nokria'po, intok i'an lautipo, woj mamni ama wooika batayoonim bepa, ankelesim aapo'ik neu bittua'ea'po. 54 Taa junuentuko, kaachin yeu yumaa ean, jum Liojta nok lutu'uriapo junuen nee betana utte'a a' chupne'po ju'u ji'ojtei.

55 Junak intok ju'u Jesus jume' a' bwijbokammeu:

—Eme'e, tettebem kukuche'ekai intok kukutakai a'abo yeu sajak nee jita etbwareotuka'a benasi nee bwijbaekai. Chikti ta'apo jum te'opopo nee emo nasuk aneka yee majtan intok junak eme'e ka nee nuk sajak. 56 Taa si'ime ini'i inien weye, juka'a, jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka, jum Liojta nok lutu'uriapo bem teuwaaka'uta a' chupne' betchi'bo.

Junak intok si'ime jume' Jesujta majtim, aapolaik su'u tojaka, tennek.

Jesus, si'ime ju'u jurio yoemratau yo'oraata bichapo jipu'uwa

57 Jume'e, juka' Jesujta bwisekame, Kaipaaj teamtau, ju'u jume' te'opopo tekiakammeu che'a si'imemmeu yo'otau a' tojak. Junama'a jume' Moiseejta betana nesaurim yee majtame intok jume' juriommeu che'a yo'owem emo nau tojilamtuka'awi. 58 Taa ju'u Peeo, mekka aet cha'aka weyen, jum junama'a che'a yo'o ya'arita bwe'u kariu kimuwa'u tajtia. Junama'a ini'i kibakekai. Intok jume' waate junama'a ya'uraata betana yee suuatuawammak yejtek. Junuen junaka'a weyemta, jachin yeu a' weene'po a' ju'uneiyaabaekai.

59 Jume'e, jum te'opopo tekiakammeu yo'owe, ket jume' ama juriommeu yo'owe intok si'ime ju'u ama nau yo'oraa, inime'e, senuk Jesujta beje'eka, ka lutu'uriata teuwaanemta jaiwan. Junuen nesaubaekai a' me'etune' betchi'bo. 60 Taa inime'e, kaita a' beje'eka ayukamta ju'uneiyaak. Juebenaekan o'oben, jume' aman yajaka intok aa noki'ichiata teuwaakame. Taa inimmet chukula, woika, ka lutu'uriata teuwaaka ama yajak. 61 Inime'e:

—Ini'i o'ou, sejtul inen jiiak: "Juka' Liojta te'opota inepo a' tatabe, intok baji ta'apo ne juchi a' yecha'aneekai", ti jiakai.

62 Junak ju'u, jum te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, kikteka intok Jesujtau:

—Jaisa empo ka montibae ja'ani. Jitasa ini'i, inime'e enchi beje'eka teuwaa'u —ti au jiiak.

63 Taa ju'u Jesus, kaita a' yoopnak. Junak intok ju'u jume' te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe:

—Ju'u Lios, jiba yuu jiapsamta betana lutu'uriaka ne, inepo lutu'uriata enchi teuwaa i'a. Empo ju'u Krijto, ju'u Liojta yoemiatuko, itom tejwaane —ti au jiiak.

64 Ju'u Jesus iniau:

—Inepo ne juna'a em a' teuwaari benasi —ti au jiiak—. Intok ket ne inen emou jiia, juka' emo benasi yoemta, Lios, si'ime utte'akamta, a' batatana betana kateka intok inika'a, teeka betana namupo ko'om weyemta, eme'e a' bitne —ti au jiiak.

65 Junak intok ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, tua ka a' tu'uree'uta teuwaakai, a' supewam siutak, intok:

—Ini'i o'ou ju'u a' noka'ue, Liojta beje'eka ka tu'ik teuwaala —ti jiiak—. Iniae, ju'u a' beje'eka nokneeme ka utte'atune. Eme'e a' jikkajila, Liojta beje'eka juka' ka tu'ik a' teuwaaka'uta. 66 Jaisa emou maachi.

Bempo:

—Ka tu'ika aet aayuk intok ini'i me'etunee jiba —ti jiiak.

67 Junak intok pujbat aet chit wattiwak. Intok ko'okosi joowan. Wate intok pujbat a' chonan. 68 Intok inime'e:

—Empo ju'u Krijtotakai, ka ju'uneakai jabesa junuen enchi chochonak —ti au jiian.

Juka' Peota, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

69 Junuen a' weyeo su, ket ju'u Peeo junama'a tebatpo wajiwa tana ketun katekan. Intok senu jamut ama sawame, au rukteka:

—Empo ket, Jesus ju'u Kalilea' tea'u jometamak weaman —ti au jiiak.

70 Taa ju'u Peeo, si'imem bichapo:

—Kannee ju'unea jitat em noka'apo —ti jiaka, ka au a' ta'a'ati jiiak.

71 Juka' Peota jaibu yeu a' simbaeo su, junak juchi senu jamut a' bichaka intok jume' ama anemmeu:

—Ini'i ket, Jesus, jo'ara Nasaret tea'u jo'aakamtamak weaman —ti jiiak.

72 Intok juchi wee'po ju'u Peeo, tua lutu'uriata au noka'ati jiaka:

—Kannee a' ta'aa junaka'a o'outa —ti jiiak.

73 Che'a chuubatuka jume' junama'a ane'um, Peotau rukteka:

—Lutu'uria, empo ketchia junamemak weye. Bwe'ituk junuen em noka'ut juni'i, empo ju'unakkiachi —ti au jiiak.

[74] Junak intok ini'i, jita ka tu'ik au
chupne, ka a' junuentuko, tua lutu'uriata
au noka'ati jiaka:
—Kannee a' ta'aa inika'a o'outa —ti ji-
akai.
Junama'a lautipo senu totoi o'owia
kukusuk. [75] Junak ju'u Peeo, Jesujta
au teuwaaribeu wawaatek: "Juka' totoi
o'owiata kee a' kukuseo, temaiwaka, bajisi
empo ka emo nee ta'a'ati jiulatune", ti a'
jiaka'u. Ju'u Peeo intok junama'a yeu sika
intok a' juiwaka tua bwaanak.

27

Juka' Jesujta, Pilaatotau yeu a' tojiwaka'po.

[1] Junak yokoriapo, si'ime jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owe, intok jume' juriom-
meu che'a yo'owe, inime'e, juka' Jesujta
me'e betchi'bo nau lutu'uriabaeka nau ete-
jok. [2] Inime'e, aapo'ik suma'ita nuk sajaka
intok ju'u kobanao, Ponsio Pilaato' teamtau
a' nu'upak.

Jurajta jaisa au a' me'aka'u

[3] Juuras ju'u yeu a' bwisekame junak,
juka' Jesujta me'etune' betchi'bo aet
nesawakamta a' ju'uneiyaakai, au koptaka,
jume' senu taka ama woj mamni tosai
tomim, jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok junama'a juriommeu che'a
yo'owemmeu am nottak. [4] Intok:
—Liojta bichapo ne ka tu'ik ya'ari.
Senuk, ka tu'ik kaita ya'arik, a' me'etune'
betchi'bo yeu a' bwisekai —ti ameu jiiak.
Taa bempo:
—Ini'i, ito betchi'bo kaita teuwaa.
Inika'a empo a' ya'ari, em mampo aayuk
—ti au jiiak.
[5] Junak ju'u Juuras junaka'a tomita, jum
te'opopo na'ikim a' wo'otaka intok sikaa,
au chayak.
[6] Jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe,
junaka'a tomita nu'uka, intok:
—Inika'a tomita, jum te'opo tomita
auka'po, katte a aman a' jipue. Bwe'ituk
ini'i, senuk a' me'etune' betchi'bo ae
beje'etuari —ti jiiak.
[7] Chukula inime'e, wepulsi nau eaka,
junae tomie, junuen, senu Babuta
tekipanoamta waj bwia, ae jinu betchi'bo
etejok. Junuen jume' ka ama joomem
ama bem mama'anee'uta a' jipu' betchi'bo.
[8] Inia betchi'bo san juna'a waasa i'an
taewaimmeu tajtia, Ojbo bwia ti teuwaawa.
[9] Intok inien yeu chupuk ini'i, ju'u Liojta
betana ju'uneetuawaka, Jeremiaj teamta
inika'a: "Jume' senu taka ama woj mamni
tosai tomim nu'uka. Tomita, juka' Ijra'el
yoemrata ae betchi'bo a' a'awaka'uta.
[10] Intok inimmea, senuk babu bwiata ama
tekipanoamta waj bwiata jinuk. Tua juka'
achai Liojta nee aet saweka'po amani", ti a'
teuwaariaka'uta.

Jesus, Pilaatota betana ya'uraa bittuawa

[11] Jesus, ju'u kobanaota bichapo yeu toji-
wak. Ini'i intok:
—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u, jume'
juriommeu che'a yo'o ya'ari —ti au nat-
temaekai.
Ju'u Jesus iniau:
—Lutu'uria, junuen em a' teuwaari be-
nasia —ti au jiiak.
[12] Intok junako jume' te'opopo tekiakam-
meu yo'owe intok jume' juriommeu che'a
yo'owe, jitat a' nana'atejoo, Jesus kaita am
yoopnak. [13] Junak ju'u Pilaato:
—Jaisa empo ka a' jikkaja ja'ani si'imeta
juka' enchi beje'eka teuwaawamta —ti au
jiiak.
[14] Taa Jesus, kaita a' yoopnak. Junuen san
ju'u kobanao, tua a' suum eiyaaka taawak.
Intok kaita ae tana teuwaa machiakan.

Jesus, a' me'etune' betchi'bo aet nesawa

[15] Intok ketchia, ju'u kobanaao, juname'e
pajko taewaimmet senuk eta'ita yeu a'
weene'po junuen waatiawamta, yeu a'
su'u tojine'po junuen a' bo'o joorian.
[16] Junakriapo intok, senu tua ta'eewaka,
Barabaaj teaka eta'itaka jipu'uwan. [17] Intok
bempo'im junako ama nau aneo, ju'u
Pilaato:
—Jabetasa eme'e su'u toji i'a, juka'
Barabaj teamta oo juka' Jesujta, Krijto ti
teuwaawamta —ti ameu nattemaek.
[18] Bwe'ituk aapo, bempo'im aet kopte'
betchi'bo, bem yeu a' tojilatuka'po, a' mam-
matelatukan.
[19] Juka' Pilaatota ket jum yo'otaka
yeyesa'po a' katek su, ju'u a' jubiawa nokta
au bittuak: "Ka au suuane, iniau si'imeku
tu'i yoemtawi. Bwe'ituk tutukabiak tua
nee jantiaachik tenkuk, jiba inia o'outa
betchi'bo", ti au jiakai.
[20] Taa jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok jume' juriommeu che'a

yo'owe, juka' yoemrata ama anemta nok
yu'uk junuen Barabaaj teamta a' su'u
tojinaa'uta a'awaka intok juka' Jesujta
muknee'uta bem a' teuwaane' betchi'bo.
21 Ju'u kobanaao juchi ameu nokaka inen
ameu nattemaek:
—Inime'e woim betana, jabetasa eme'e
su'u toji i'a.
Bempo intok:
—Juka' Barabaaj teamta —ti jiiak.
22 Ju'u Pilaato intok:
—Juka' Jesujta su, juka' Krijto' teamta,
jaisa nee a' ya'ane —ti ameu nattemaek.
Si'ime juname'e:
—Kuuset a' popon tebone —ti jiaka a'
yoopnak.
23 Junak intok ju'u Pilaato:
—Jitasa ka tu'ik ini'i ya'arikai —ti ameu
jiiak.
Taa bempo:
—Kuuset a' popon tebone —ti juchi
chaaen.
24 Ju'u Pilaato intok, junuen kaita a
tu'utetu'po ju'uneakai, ala, junaka'a
junama'a ka nau eewamta ayuka'uta
bichakai, ba'am a'awaka intok si'ime
junama'a aneme bichapo mam bajimak
inen:
—Inika'a yoemta ka tu'ik kaita ya'arika
a' mukneemta betana ju'u ka tu'uwa ka net
aayuk, eme'e a' ya'ari —ti jiakai.
25 Ju'u yoemra intok si'ime:
—Itepo intok jume' itom yoemiam a'
muknee'u betana, itom a' ya'ariaka'po
itepo ju'unea —ti jiaka a' yoopnak.
26 Junako ju'u Pilaato, juka' Barabaaj
teamta yeu a' simtuaka, chukula juka' Je-
sujta bepsu teboka, kuuset a' popontune'
betchi'bo ameu a' su'u tojak.
27 Chukula jume' kobanaaota betana son-
taaom, kobanaaota bwe'u kariu wajiwa
tana, sontaom ane'u a' tojak. Intok si'ime
ju'u sontaoraa au nau tojiwak. 28 Junak
sep, inime'e, a' supe wattak intok ta'abwim,
unnaa sikiim a' supetuakai. 29 Intok juya
wichakamta nat ko'elai yaaka, kobat aet
a' yechak. Batatana mampo intok, bakata
benak a' makak. Junak intok ae bichapo
tonommea jajapteka, intok a' junn ji-
aawaka:
—Ketchi allea, ju'u juriommeu che'a
yo'o ya'ari —ti au jiian.
30 Ketchia, inime'e aet chit wat watten.
Intok juka' bakata benak a' nu'uka, kobat
ae a' beban. 31 Chukula junuen, jak wa'am a'
bitchukai, jume' sikii supem a' yecha'ariak
intok inime'e a' supewampo juchi a' ko-
batuak. Chukula inime'e junuen kuuset a'
poponne' betchi'bo yeu a' nuk sajak.

Jum kuuset a' popontuka'po

32 Junak junama'a yeu katekai, senu
yoemta, bwe'u jo'ara Sireene' tea'a betana
jo'aaka, Simon teamta nankek. Inika'a,
inime'e, kuujta Jesujta weiyaa'uta, utte'apo
a' pu'aktituan.
33 Junuen kateka, inime'e jum Kolkota'
tea'u yajak. Ini'i nooki intok, Mukia kobata
kateka'po, ti jiubae. 34 Junama'a inime'e,
juka' Jesujta, pa'asi ba'awata, chibu jit-
toatamak kuukuutita a' ji'ituak. Taa inika'a
jiwekai, ju'u Jesus ka a' waatak.
35 Junak, jaibu kuuset a' poponsuako,
jume' sontaaom, ju'u Jesujta tajo'ori nat a'
na'ikimte betchi'bo, nau ja'atek. Junuen
yeu chupukai ju'u, juka' Liojta betana
ju'uneetuawaka a' teuwaaka'uta: "In
tajo'ori, inime'e nat na'ikimtek, aet nau
ja'atekai", ti a' jiaka'uta. 36 Chukula inime'e
junama jootek a' suuabaekai. 37 A' koba
bepa intok ji'ojtei, inia betchi'bo junuen
a' me'ewaka'u ama chaya'awak: "Ini'i
juna'a ju'u Jesus, ju'u juriommeu che'a yo'o
ya'ari", ti jiakai.
38 Ketchia, woika jume' jita e'etbwame
aamak kuusimmet poponwak. Seenuk
a' batatana, senuk intok a' mikko'otana.
39 Jume' intoko junama'a aet wa'am kateme,
ka a' yo'oreka nookan, jikau intok ko'om
kobatekai. 40 Intok inime'e:
—Empo, juka' Liojta te'opota tatabeka
intok baji ta'apo juchi emo a' yecha'ane'eti
jiame, junum emo jinne'u. Empo tua Liojta
yoemiatuko, junum kuuset em poponripo
ko'om weye'e, —ti jiakai.
41 Junuen ketchia jume' te'opopo teki-
akammeu yo'owe intok jume' Moiseej-
tuka'uta nesaurim yee majtame, jume'
paiseeom teammake intok jume' juriom-
meu che'a yo'owe, ket junuen ka a' yo'oren
intok bempo nau:
42 —Watem jinne'uk taa aapo ka a au
jinne'u —ti jiian—. Ini'i lutu'uriapo Ijra'el
yoemratau che'a yo'o ya'arituko, junum

a' poponripo ko'om weene itom a' sualne' betchi'bo —ti nau jiakai—. 43 Liojtat
a' ea'uta teuwaalaa. I'an ela'po Lios a'
jinne'une, lutu'uriapo naksi a' eiyaakai,
aapo su junuen itou, Liojta betana au
yoemiari'iti jiakai.
44 Kia jume' jita e'etbwame aamak ju-
nama'a kuusimmet popontukame juni'i,
ket ka a' yo'oreka au nookan.

Jum, Jesujta muke'epo

45 Junak, junama'a si'imekut ka machisi
taawak, luula katek naateka, kupteo, bajim
jia'u tajtia. 46 Intok jumak ket jiba junama'a
bajim jiao, Jesus kusisi:
—Eli Eli, lama sabaktani —ti chaaek.
Ini'i: Achai Lios, achai Lios, jaisaaka empo
nee inim inepolaik koptala, ti jiubae.
47 Waate, jume' junama'a ane'um, junuen
a' jikkajaka:
—Ini'i, bat naataka ju'u Liojta betana
ju'uneetuawaka nokakame, Eliaj teamtau
chaae —ti jiian.
48 Juname betana seenu, lauti buiteka,
jita, ba'ata nunu'emta ejponja' teamta
nu'uka, chukula intok junaka'a binaakre-
tae a' komoniaka, tebe kutat a' sumaka
intok aman jikau au a' yuma'ariak, junuen
junaka'a a' ji'ine' betchi'bo. 49 Taa jume'
waate:
—A' su'u toja, bo'o bitneete. Jumak juni'i
ju'u Eliaj teame a'abo a' jinne'une —ti jiiak.
50 Ju'u Jesus juchi wee'po kusisi chachaek.
Intok junak muukuk. 51 Junama lautipo,
Liojta te'opopo jume' bwe'uu tajo'orim
cha'akame, nanana'aku nasuk, jikat
naateka ko'om tajti siutek. Ju'u bwia
intok au yoyoak, jume' bwere tetam
intok na'ikim jamtek. 52 Jume' intok
kokkoarim ama ma'atuka'um, emo etapok.
Juebenak intok waate jume' Liojta sualeka
kokkokame, bem takaam juchi jiapsak.
53 Intok chukula, juka' Jesujta, kokkoarim
nasuk a' jiabijtesuko, inime'e junama'a
bem ma'arimpo yeu sajak. Intok ju'u bwe'u
jo'ara, Liojta yeu pu'ariu, Jerusalen tea'u
kiimuk. Junaman inime'e, juebenaka am
bichakai.
54 Junako ju'u sontao ya'ut intok jume'
aamak juka' Jesujta suuame, juka' bwiata
au yoakamta intok juka' watek yeu sikamta
bichaka, inime'e tua majaek, intok:
—Lutu'uriapo, ini'i yoeme, Liojta betana
yoemiaritukan —ti jiiak.
55 Junama'a juebena jaamuchim, mekka
ja'abweka a' bitchun. Inime'e intok,
bwiaraa Kalilea' tea'a betana naateka,
Jesujtamak rejteka intok a' anialamtukan.
56 Ame nasuk ju'u Maria Maareena' teame,
ket ju'u senu Maria, ju'u Jakoobo' teamta
intok Jose' teamta ae. Inime'e intok ju'u
Sebereeo' teamta yoemiam ae ama aanen.

Teta wojo'oku Jesujta tekwaka'po

57 Junak, tukaariau yuma'asekai, yoeme,
tua tomeka, Jose ti teaka, ini'i, ili bwe'u
jo'ara Arima tea' tea'po jo'aakai, aman
yepsak. Intok ini'i ket, bat naataka Jesujta
mak eaka jiapsaka'u. 58 Junak ini'i, Pilaato'
teamtau sika intok juka' Jesujta takaawata
au a'awak. Pilaato junak nesawek, a'
makna' betchi'bo. 59 Ju'u Josee, juka' takaata
nu'uka, bwe'u tajo'orim tossaalaimpo
a' biijtaka, 60 intok ini'i, bemelaka, jum
tetapo ya'ari, a' attea, aapo'ik betchi'bo a'
ya'ateboka'po, junama'a a' teekak. Chukula
junaka'a, jum ama kima'awa'po, bwe'u
tetae a' pattasuka, siika. 61 Intok junama'a
ket, Maria Maareena' teame intok ju'u senu
Maria, a' tekwaka'po bichapo jookan.

Sontaom, teta wojo'oriau, Jesujta bo'oka'po au a' suua'po

62 Juchi yokoriapo, aet yum jo'ewamta
taewaita betchi'bo, si'imeta tu'utesuako,
aet chukula jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok jume' paiseeom teame, in-
ime'e ju'u Pilaatotau yajaka 63 intok inime'e:
—Achai, wae yee bai tatta'asukamtau
itepo waatek, ketun jiapsakai, junaka'a
inen: “Baji taewata weyeka, kokko-
lam nasuk au jiabijtene'eti”, jiaka a'
teuwaaka'ubewi —ti au jiiak—. 64 Inia
betchi'bo jum a' bo'oka'u, empo baji
taewata simsu'utajtia a' bitneeme aman
bittuane. Junuen jume' a' majtim ka
aman sajaka tukaapo juka' takaata bem
a' nuk sajaka, intok chukula, yoemratau:
“Kokolam nasuk jiabijtek”, ti bem jiune'
betchi'bo. Bwe'ituk junuen yeu a' siiko,
ini'i, bat naataka bepa, che'a bwe'u aa
noki'ichia tu ean —ti au jiiak.
65 Ju'u Pilaato inimmeu:
—Junum eme'e am jipue jume' son-
taaom. Eme'e, aman sajaka, jum a'
bo'oka'po, tu'isi enchim a' waata'po aman,
a' suua tebone —ti ameu jiiak.

66 Junak intok inime'e sajaka intok jum a'
bo'oka'u a' bitneeme aman tojak. Bwe'u
teta, junaka'a ae pattita, ya'uraata betana
machilaata ama chayak. Intok jume' son-
taom ama to'o sajakai.

28

Kokolam nasuk Jesujta a' jiabijteka'po.

1 Junak juka' taewai, aet yum jo'ewamta
a' simsuko, intok woo busan taewaim
aet naate'u yeu matchusekai, ju'u Maria
Maareena' teame intok ju'u senu Maria'
teame, inime'e, aman juka' tetapo
wojo'oria ya'arita bitbaeka sajak. 2 Junama
lautipo intok, ju'u bwia tua utte'aka au
yoyoak. Achai Liojta ankeles teeka betana
ko'om yepsaka june'elaekan. Ini'i junama'a
yepsaka, tetata, tetapo wojo'oriata ae a'
pattita, omola a' kechaka intok ae bepa
yejtek. 3 Ini'i ankeles, yuku be'oktiata
benasi mamachiakai, a' tajo'oriwa intok,
sapam benasi tossaalaikai. 4 A' bichaka,
jume' sontaaom ama a' suua'um, emo
yooak majjaekai. Intok inime'e, kia
kokkolam benasi taawak. 5 Junak ju'u
ankeles, jume' jaamuchimmeu:

—Kate'em majjae —ti ameu jiiak—.
Ju'uneane, juka' Jesujta a'abo enchim
jaiwa'po, juka' kuuset popontukamta,
6 inim kaabe, bwe'ituk jiabijtelaa, aapo'ik
jiaka'a benasia. A'abo kateka, jum a'
tekwaka'po em a' jiiwe. 7 Lauti eme'e
sajaka intok jume' a' majtimmeu eme'e:
"Mukiatukan, taa i'an aapo jiabijtela. Intok
jum bwiaraa Kalilea' tea'u aapo emo pat
anne. Junaman eme'e a' bitne", ti eme'e
ameu jiune. Ini'i juna'a, ju'u in emou
teuwaa'ea'u —ti ameu jiiak.

8 Junak jume' jaamuchim jum tetapo
wojo'oria ya'ari betana sep bamsi yeu sa-
jak, majjaekai, intok tua alleakai ketchia.
Intok inime'e tenneka, Jesujta majtimmeu,
juka' bemelasi ayukamta teuwaabaeka sa-
jak. 9 Seej chukti inim, ju'u Jesus ameu
kikteka intok ameu tebotek. Bempo ju-
nak Jesujtau rukteka intok a' wokiu a'
iba'acha'aka a' yo'orek. 10 Intok aapo:

—Kate'em majjae. Aman em sajaka,
jume' nemak werim etejoriane, jum
bwiaraa Kalilea' tea'u bicha bem katnee'po,
intok aman bem nee bitne'po —ti ameu
jiiak.

Jume' sontaaom a' suua'um, ju'u bem teuwaaka'u

11 Ket jume' jaamuchim kateo su,
waate jume' sontaaom, a' suuatuawa'um,
inime'e, bwe'u jo'arau sajaka intok jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu,
si'imeta juka' yeu sikamta ameu teuwaak.
12 Inime'e te'opopo tekiakammeu yo'owe,
jume' juriommeu che'a yo'owemmeu
sajaka, amemak etejok junuen jitat nau
lutu'uriabaekai. Chukula inime'e, jume'
sontaaommeu yu'in tomita ameu na'ikiak.
13 Intok inimmeu inen jiiak:

—Eme'e, tukaapo enchim ket
kokkocheo, jume' Jesujta majtim ama
yajaka, juka' takaata etbwak, ti jiune.
14 Intok juka' kobanaaota inika'a a'
ju'uneiyaak juni'i, itepo te a' nok koba'anee
intok kaita emou weene' betchi'bo itepo
enchim aniane —ti ameu jiiak.

15 Junak intok jume' sontaaom junaka'a
tomita mabetaka, intok sajaka, juka' bem
tejwaawaka'uta a' yaak. Intok jume' juriom
i'an tajtia junuen a' lutu'uriate.

Jesujta jume' a' majtim, jitasa bempo'im a' tekil makaka'u

16 Junuen san jume' woj mamni ama
wepulaka, Jesujta majtim, bwiaraa Kalilea'
tea'u bicha sajak, jum kawi, Jesujta am
tejwaalatuka'awi. 17 Intok junak, inime'e,
juka' Jesujta bichakai a' yo'orek. Taa wate
ala, ka junuen witti a' juna'atuka'po a'
ta'aak o'oben. 18 Junak intok ju'u Jesus ameu
rukteka intok inimmeu:

—Teekau intok kia inim bwiapo juni'i,
si'imekuu che'a in yo'otunee'uta, inepo ne
i'an a' mabetri —ti ameu jiiak—. 19 Junuen
san eme'e, inim si'ime ka nanau machi
yoemratau sajaka, intok inime'e nee betana
weyemta bem sualne' betchi'bo ameu
noknee. Liojta betana intok a' yoemiawata
intok aapo'ik tu'u jiapsi betana lutu'uriaka,
eme'e am bato'owaa sakane. 20 Intok eme'e,
si'imeta juka' in enchim aet tejwaa'uta,
junaka'a, bempo'im a' bo'o jooriane'
betchi'bo eme'e am majta sakane. Intok
inim si'imeta lu'ute'u tajtia, jiba ta'apo in
emomaktune'po eme'e a' ju'uneiyaane.

Maekoj teamta ji'ojteka'u

Ju'u Joan yee babatoowame, jum bweka pa'aku jinabakawamta weetua

1 Liojta tu'i nok lutu'uria inim naateka ji'ojtewa. Ini'i weeme intok, Liojta usi betana nooka, ju'u Jesukrijto' teamtatchi.

2 Bat naataka ju'u Isa'iajtuka'u, Liojta betana noktuawakame, inika'a inien weenemta a' teuwaak, intok a' ji'ojtek, inen jiakai:

Senuk epat weenemta, intok epat a' lutu'uria ya'anemta ne epat na'a bittuabae, ti jiia ju'u Lios.

Juna'a intok, ju'u yoemra enchi bat mabetneeme, eewas, bem jiapsim bem tu'utene' betchi'bo, ameu nokbae.

3 Ju'u jiawai bweka pa'aku chaipo benasi machine:

"Juka' achaita, a'abo weyemta, enchim mabetne' betchi'bo, aawas enchim jiapsim tu'utekai, juka' ka tu'i weyemta su'u toja'em", ti jiiak.

4 Inien a' weye'po, ju'u Joan yee babatoowame, juna'a junen ama yeu yepsak, bweka pa'aku, intok Liojtau bicha bem emo jiapsi kuaktanamta ameu teuwaak. Intok bem ka tu'uwa ya'arim betana, aet emo jiokoitune' betchi'bo, ket ameu nookak, intok inen auka, bem batoowatune'po amani. 5 Junaman intok, Jurea bwiara betana, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po betana, a' jikkaji betchi'bo, juebenaka aman emo nau tojak, ju'u Joantawi. Intok a' noka'po aman a' jikkajaka bem jiapsipo a' sualekai. Junama'a batwe Joran tea'po emo batoowatebok; bem ka tu'uwa ya'arim Liojtau bicha am teuwaakai.

6 Ini'i Joan teame kameyo boa ausu'lik supe ya'arimpo kobakan; beata wikosakan. A' bwa'ee'u waka wo'ochim benaekan, intok juka' mumu ba'awata je'een. 7 Intok ameu nokaka inen jiiak:

—Chukula senu a'abo yebijne, juna'a tua Liojta betana utte'akai. Ne intok, ka neu lutu'uriatu maisi maachi, kia au kom pokteka, a' bocha wikiawam in a' woitariane'po amani. 8 Ne intok —ti jiia ju'u Joan—, kia lautipo betchi'bo, ba'ammea ne enchim batoowa, taa juna'a, Liojta tu'u jiapsi emot autuane —ti jiia.

Jesujta batoowawaka'po

9 Jesus intok, juname'e taewaimmet, senu ili jo'ara Nasaret tea'po betana, bwia Kalilea' tea'po katekame, juna'abo tana, Joan yee babatoowamtau aman yepsak. Intok aapo ket batwe Joran tea'po batoowatuk. 10 Intok junama'a batwepo, ba'apo yeu simsuka, sep, juka' teekata, na'ikim au a' etapolaata benasi bichak ju'u Joan. Intok juka' Liojta tu'u jiapsi, wokkoita benasi, aet ko'om yejtesusekamta bichak. 11 Intok juna'abo, teeka betana, jiawai aman ko'om yuumak, inen jiakai:

—Empo ju'u in yoemia —ti jiia—, tua in nake'u, intok etana in allea'u, tu'isi net aayuk —ti jiamta jikkajituk.

Jum bebeje'erita Jesujta ka tu'ik a' ya'atuabaeka'eaka'po

12 Junama'a sepsu, ju'u Liojta tu'u jiapsi, mekka bicha, senu bweka pa'ariau bicha a' weene' betchi'bo, junuen a' jiapsipo a' eetuak juka' Jesujta. 13 Juna'a Krijto intok, woi taka taewaimpo tajtia, junama'a bweka pa'aku, aapola aanek. Ju'u yoo bebeje'eri, Satanaj teame intok, ka tu'ik a' yaa i'akai, a' utte'a jooriaka, au yepsaka ama aamak aanen. Pocho'oku ka nanau machik yoawara ame naat aanen ketchia. Intok Liojta sawe'um, ankelesim teame, a' ania betchi'bo ama aamak aanen.

Jesus, juka' Liojta betana aet a' tekil makri'u bo'o jooria taite

14 Juka' Joan yee babatoowamta, ya'uraapo eta'ituko, aet chukula, ju'u Jesus, Kalileom bwiarau yepsak. Junama'a intok, juka' Liojta nok lutu'uriata a' teuwa simen. 15 Intok:

—Taewaim yuma'asuk —tiaka—, Liojta amet yee saune' betchi'bo —ti jiia ju'u Jesus—. Inia betchi'bo —tiia—, enchim ka tu'uwa ya'arim ka intok am bo'o jooriaka, Liojta tu'i nok lutu'uriata suale'em —ti jiia.

Jesus, jume' naiki kuchuleom aamak am kat i'a

16 Junama'a intok, Kalilea' tea'po, intok bawe naat weamaka, woi yoemem ama bichak, emo sairakame. Juka' Simo' teamta intok juka' Antej teamta bichak. Juname'e intok, kuchum yeu baubaekai, bem jite'im ba'au jimaalataka ama aanen. Bwe'ituk kuchuleomtukan. 17 Junammeu intok ju'u Jesus inen jiiak:

—Nemak ne enchim kat i'a —tiia—. Bwe'ituk ta'abwi tekilta ne enchim joo i'a. Bwe'ituk yoemrata, bem jinne'utune' betchi'bo, enchim ne ameu nok i'a —ti ameu jiiak ju'u Jesus.

18 Juname'e intok, bem ae tekipanoa'uta, kia ama wo'otaka, sep Jesujtamak sajak.

19 Junama'a intok, che' a bichau jeela weyeka ju'u Jesus, juchi jume' woi yoemem bichak, emo sairakame, Jakoobo' teamta, Sebereo' teamta u'usi, intok juka' a' sairawata Joan teamta bichak. Intok kuta kanoat jikat jokame, intok bem jite'im cha'abwammeu yepsak. 20 Jesus intok sep junammeu, aapo'imak am katne' betchi'bo ket ameu nookak. Juname'e intok, bem achaiwata, Sebereo' teamta, intok a' tekipanoareommak nau, jum barkopo to'o sajaka, Jesujtamak sajak.

Senu yoeme, bebeje'eri ka tu'i jiapsita a' jiapsipo jipue'u

21 Si'ime nau, bwe'u jo'ara Capernau' tea'u yajak. Junama'a intok, sabala ta'apo beja, Liojta yo'ori betchi'bo intok Liojtau bicha nok betchi'bo, jum juriom nau emo totoja'po, bwe'u kariwi kibakeka ju'u Jesus, ama yee majta taitek. 22 Juname'e intok, Jesujta yee majtaka'ut, tu'isim a' sum eiyaak. Bwe'ituk aapo ju'u Jesus, yee a' majta'ue, seenu, yo'o lutu'uriakamta benasi ameu nookak, intok ka jume' bem maejtom ama'a yee majta'um benasia. 23 Junaman lautipo intok, bwe'u karipo nau emo totojiwa'po, senu yoeme aman yeu yepsak, bebeje'eri jiapsita a' jiapsipo aet aneo, ka tu'isa'a eetua'u.

24 Juna'a intok, chai nokpo, inen au jiiak:

—Empo Jesus —ti jiia—, bwe'u jo'ara Nasaret tea'po jo'aakame, jitasa empo itomak lutu'uriak —ta' temaek—. Empo jumak ka amma'ali itomak a'abo bo'o jooseka weye ja'ani —ta' temaek—. Ette ju'unea, Liojta betana em tu'u jiapsi usiarituka'po —ti jiia.

25 Taa ju'u Jesus, junae bebeje'erita ka tu'i jiapsita, yoemta jiapsipo wajiwa katekamta nok yaatituak.

—Junue yoem jiapsipo em kateka'po yeu weye'e —tau jiiak.

26 Junak intok, junaka'a yoemta, ju'u bebeje'eri jiapsi aet ane'u, tu'isi utte'aka a' takaawata au yootuak, intok aet yeu weepatchi, kusisi a' chachaituak. 27 Si'ime ama aneme intok, Jesujta yaaka'uta bichaka a' sum eiyaak. Juname'e intok a' bichaka, inen nau jiu japtek:

—Jitasa tua ini'i —ti nau jiu japtek—. Bemela wemta itom bittuabae, intok utte'akamta nooka. Intok juka' bebeje'eri jiapsitaka juni'i, a' nesawe'po aman auk.

28 Intok junama'a naateka, aapo'ik Jesujta a jita joa'apo aman, jum bwiara Kalilea' tea'po, si'imekut ju'uneyya japteak.

Jesus, Simo' teamta jamut ase'ebwawa, au a' inne'etetuak

29 Junama'a nau emo totojiwa'po yeu sikaa, Simo' teamta intok Antej teamta jo'au bicha sikaa, junaman kibakek ju'u Jesus. Ju'u intok Jakoobo' teame, intok ju'u Joan teame aamak kaaten ketchia. 30 Ju'u Simo' teamta jamut ase'ebwawa intok, tu'isi taji wecheka, ama bo'okan. Intok a' ko'okoe'po aman, Jesujtau sep nokwak. 31 Juna'a intok, mampo a' bwiseka, a' yechak. Ju'u taji wechia intok, sep a' su'u tojak. Sep intok am ji'ibworia taitek.

Jesus, juebenam ko'okoeme emo am inne'etetuak

32 Intok kuptisuko, intok ju'ubwa ta'ata aman wetchuko, jume' ko'okoeme aman au yeu tojiwan, Jesujtawi. Intok jume' bebeje'eri jiapsim bem jiapsimpo jipueme, au tojiwan. 33 Intok junama'a bwe'u jo'arapo jo'akame, batte si'ime au jeela, aman au yajak, puetawi. 34 Intok junama'a juebenam, ka nanau machi ko'okoakame, emo am ine'etetuak. Intok ket junalensu, jume' bem jiapsimpo juka' bebeje'erita betana ka tu'im jiapsekame, pa'akun yeu am bepriak, intok kaita am noktuak. Bwe'itukim aet ju'unean.

Jesus, jum bwiara Kalilea' tea'po jinabaka

35 Juchi yokoriapo, tu'isi ketwoo tana, matchuu, yejteka ju'u Jesus, kaabeta ane'u bicha, ili mekka'ekun bicha siika. Junama'a intok Liotau bicha nookak. 36 Ju'u Simo' teame intok jume' aamak rejteme, aet chukula a' jariubaeka yeu sajak. 37 A' teak intok inen au jiiak:

—Juebenaka intok, aman enchi jaiwa —tau jiiak.

38 Taa ju'u Jesus, inen ameu jiiak:

—Omot, ta'abwi jo'arammeu bicha te saka'ane —tameu jiiak—, Liojta nokta

in ama nokne' betchi'bo. Bwe'ituk inia
betchi'bo ne a'abo yebijla —ti jiia ju'u Jesus.
39 Juna'a intok, Kalilea bwiarat si'imekut
naj weyeka, emo nau totojiwaka ama emo
majtawa'apo, ama ameu yepsaka, juka' Li-
ojta nokta ameu teuwaak. Intok jume'e
bem jiapsimpo juka' ka tu'ik, bebeje'eri
jiapsekame, pa'akun yeu am bepriak.

Jesus juka' senuk sa'awakamta, ka a jitto-
tumta au a' ine'etetuak

40 Senu intok, jitae juni'i ka a yoremta
taka sa'awakai, ama Jesujtau yepsak. Intok
aapo'ik bichapo tonommea kikteka, chikti
a' jiapsie au ujbwanaka:
—Achai —ti jia—, in takapo, juka'
sa'awata, empo junen ea'ateko, a'
yore'etuane —ti au jiiak.
41 Ju'u Jesus intok, a' jiapsipo tu'isi a'
jijiokoleka:
—Jeewi —tau jiiak—. Yore'enee'e —tau
jiaka, a' takawapo aet mamtek.
42 Juna'a intok, sep takaapo tu'ireak.
43-44 Ju'u Jesus intok, kaabetau a' etejo saeka
au nokaka, inen au jiiak:
—Tua kaabetau em etejone'po aman, aet
emo suua'e. Taa che'a juni san, jume'e
bem te'opopo ama tekiata makritaka, ameu
yo'o ya'arimmeu aman ameu sika, em
taka sa'awata, a' yore'etuawaka'po aman,
ama junammeu a' etejo'e. Intok Moi-
sejtuka'uta nesaulatuka'po aman aune'e,
em taka sa'awata a' tu'uteituka'po aman,
jume' ama tekiakame, bem aet ju'uneene'
betchi'bo.
Intok inen au jiaka, a' simtuak.
45 Taa juna'a intok, aman sika, si'imekut,
si'imemmeu nas a' etejo taitek. In-
tok inia betchi'bo san, ju'u Jesus, bwere
jo'arammeu, ka witti a aman kibaken. Taa
che'a juni'i, bwere jo'aram mayoat, pa'ariat
tatawan. Junama'a intok, si'imekut betana,
yoemra ama au nau yaajan.

2

Jesus, ka au takaa yekamta, au a'
ine'etetuak

1 Ka jaiki taewaita simsuko, intok aet
chukula, bwe'u jo'ara Kapernao' tea'u yeu
yepsak ju'u Jesus. Junama'a intok, senu
jo'arapo, ama a' ane'epo ju'uneyyatuk.
2 Junama'a intok, tu'isi juebenaka ama ya-
jak. Jo'arapo wajiwa ka ama jak kiaka
juni'i, pa'akun yeu tajti tapunisi ama aanen.
Jesus intok, juka' Liojta nok lutu'uriata
ameu teuwaaka ama aanen. 3 Junak in-
tok, senu yoeme, lo'itaka, a' takaawata
ka a yekamta, naikika nau, aapo'ik Je-
sujtau bicha, chikti a' jipetekwamak, a'
pu'ateka kaaten. 4 Junak intok, juebena
yoemrata ama tapunisi ane' betchi'bo, in-
tok ka a aman kimukai, juka' ko'okoemta,
kari jikat a' nuk ja'amukamme. Junak
intok, junama'a bepa, juka' karita wojok-
taka, juka' ko'okoemta, chikti a' jipetekwa-
mak, Jesujtau ko'om teekak. 5 Junak intok
ju'u Jesus, junuen aneme bichaka, intok
bem jiapsimpo, tua a' sualeme ju'uneyyaka,
ko'okoemtau inen jiiak:
—Jeewi, in yoemia —tiia—, si'imeta
waka'a ka tu'ik em ya'ari'ut, aete'e
jiokoiri'e —ti au jiiak.
6 Junama'a intok, bem maejtomtaka,
waate ama jookan. Intok Jesujta junuen
jiamta jikkajaka, bem jiapsipo inen emo
eetuan: 7 "Jaisaaka tua ini'i inen jiia Liojta
bepa au yo'o jooa," inien jiakai. "Bwe'ituk
ka kia jabe juni'i, juka' ka tu'uwa ya'arita a
yetet a' jiokoe. Taa ju'u Lios jiba a yetet a'
jiokoe", tiian. 8 Jesus intok sep inien bem
ea'uta bem jiapsipo amet a' ju'uneyyaka
inen ameu jiu taitek:
—Jaisa betchi'bo eme'e, enchim jiapsipo
inien emo eetua 9 Ju'u ko'okoemtau, jaisa
ne au jia'atek beja, ne tu'isi au jiu ean:
"Em ka tu'uwa ya'arita betana'e jiokori'e",
ti ne au jia'ateko, oo: "Yejteka, juka' em
jipetekta nau lopoktaka, bamsea, em wee-
bae'u bicha weye", ti ne au jia'ateko Intok
inie wooi weemta betchi'bo, jitasa che'a
ka neu obiachi ean 10 Taa i'an ne enchim
a' ju'uneyya'ii'a, Lios utte'awata net a'
ayu'upo amani, intok, aapo'ik Liojta be-
tana in usiwaituka'po aman, neu lutu'uria,
ka tu'uwata ya'alame in a am jiokoine'
betchi'bo.
Junak intok, lo'itaka intok a' takaawata
ka a yekamtau inen jiiak:
11 —Inepone eu nooka, kikteka, juka' em
jipetekta nau ropoktaka, em jo'au bicha
weye'e, ti ne eu jiia.
12 Juna'a intok, ama aneme, si'imem
bichapo, sep kikteka, a' jipetekwata nau
ropoktaka, bempo'im nasuk aman yeu si-
ika. Juname'e intok, tu'isi a' suum eiyaaka
taawak. Intok Liojta, tu'uwa noktae teuwaa
japteka, inen jiian:

—Jakwoo juni'i, inien yeu simlamta te kee bichan —tim jiian.

Jesus, juka' Lebi' teamta, aamak a' wee ii'a

13 Jesus, junama'a yeu sika intok, bawe mayoau bicha siika. Intok juebena yoemra aman au nau yajak. Junak intok, aapo, Liojta nok lutu'luriata am majtan. 14 Junama'a intok, che'a bichau jeela weyekasu, senu yoemta, Lebi' teamta ama bichak. Junaka'a intok, ju'u Alpeo' teame a' u'usekan. Ini'i Lebi' teame intok, ya'uraapo betana ama saiwaka, juka' tomita, ya'uraata ae beje'etuanaamtae, junaka'a, aapo ju'u Lebi' teame, nau a' totojituawan. Jesus intok, aapo'iku inen jiiak:

—Nemak weye'e —ti au jiiak.

Juna'a intok, a' kateka'po, kikteka, sep Jesujtamak siika.

15 Chukula intok, ju'u Lebi' teamta jo'aapo, ju'u Jesus, a' majta'ummak nau, junae jo'aapo ama ji'ibwan. Waate intok, juna'a Lebi' teamta benasi, ya'uraapo saiwaka, jiba junaka'a tekilta joame, ket aman au yajak. Intok jume' ka tu'uwata bo'o jooriame, juebenaka ket ama aanen. Intok si'ime nau, junama'a Jesujta ji'ibwa'po ama aamak nau jookan. Bwe'ituk juebenaka Jesujtamak rejten. 16 Jume' intok, bem maejtom, inime'e junen, jume' wate juriom, paiseom teammak nau eame, inime'esan, Jesujta, ya'uraapo tekiakamtamak, intok ka tu'isi anemmak a' ji'ibwamta bichaka, Jesujta majtimmeu inenim jiiak:

—Jaisaaka tua, ju'u enchim majtame, jume' ka tu'isi anemmak ji'ibwa, intok jume' ya'uraapo saiwaka a' tekiakammak ji'ibwa —ti am temaek.

17 Jesus intok, inien am jiao am jikkajaka, inen ameu jiu taitek:

—Jume' tu'ik takaaka, ka ko'okoeme, kaachin juka' yee jijittomta waatane. Taa ju'u ko'okoeme ala a' waatane, juka' yee jijittomta. Inienpo aman san, nejpone a'abo ne yebijla, jume' ka tu'isi aulammeu nok betchi'bo, bem jinne'umtune' betchi'bo. Bwe'ituk jume' jaibu tu'isi jiapsame, juname'e, lutu'uriata bo'o jooria.

Jesus, Liojta yo'ori betchi'bo, ka ji'ibwawamta betana temaiwa

18 Jume' Joan yee babatoowamta majtala'um, intok jume' waate juriom, bem junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo ta'eewame, juname'e taewaimmet, ka jiji'ibwan. Junuen aneka, Liojta emo yo'orituan. Junak intok, waate, Jesujtau sajak intok a' temaek:

—Jaisaakai —tiian—, jume' paiseom teame, intok Joan yee babatoowamta majta'um, inime'e taewaimmetchi, Liojta yo'ori betchi'bo, ka jiji'ibwa —tim a' temaek—. Taa jume' em majtim, ka inien a' bo'o jooria —ti jiakai.

19 Jesus intok, inen ameu jiiak:

—Jaisa jujupwaa'u, intok jiji'ibwa'po, jume' junaman nunuritaka, ama aneme, jaisa ka alleaka, ka aman ji'ibwanee ja'ani Ka junuen weye. Bwe'ituk junako, ju'u jubeme, au sioktuane. Che'a juni san, juka' jubemta ketuni ama aneo, alleaka aamak eaka, ji'ibwane —tiia—. 20 Taa chukula ket —tiia ju'u Jesus—, taewaim yuma'ane —tiia—, juka' jubemta kaabetuko, junak intok, siokrimmea ka ji'ibwane.

21 'Inien a' wee'po san —tiia ju'u Jesus—, kaabe ju'u bemela tajo'orim, moera tajo'orimmet jitcha'abwabaane. Bwe'ituk baksiapat, ju'u bemela tajo'orim, si'imeta nau wikeka, jume' tajo'o moeram nau wikeka, am siutane. 22 Inien a' wee'po san ketchia, intok kia jabe juni'i, juka' pa'asi ba'awata, bemelasi ya'ata, bea boosa ya'aripo, ju'u moerapo, kaachin ama a' to'obaeka'eene. Bwe'ituk ama'a to'aaka'ateko, ju'u bea, a' moeratuka' betchi'bo, lauti siutane. Junak intok ju'u pa'asi ba'awa wo'otine, intok kia ju'u bea juni'i, nasontune.

Jume' Jesujta majta'um, yum jo'e taewaet, tiikom kauta

23 Jesus intok, sabala ta'apo, yum jo'e taewaet, tiikom, jaibu wake'epo aman weyen. Jume' a' majta'um intok, aamak kateme, juka' tiikom kautakai, am biitakai, am bwa'een. 24 Waate juriom, paiseompo emo teuwaame, intok junuen aneme bichaka, Jesujtau inen jiian:

—Jume' em majta'um bicha'e —ti au jiian—. Sabala ta'apo, kaitat mammawaka, Lioj waatiawa'a taewaituko juni'i, inime'e inien aane —tiian.

25-26 Jesus intok inen am yoopnak:

—Jaisa eme'e, jum Liojta ji'osia ji'ojteimpo ka'a nokla ja'ani, juka' Labiituka'uta a' yaaka'uta Bwe'ituk, aapo

ju'u Labii' teame, tebaurekai, intok jume' aamak rejteme juni'i. Junak intok ju'u Abiatar teame junaman tekiakamtau ama yo'otukan. Ju'u Labii' teame, aman karipo, Liojta aman yo'oriwa'po kibakek. Kariu kibakeka, intok jume' paanim, ama tekiakame bwaa'ea'um, ju'u Labiit am bwa'aka, intok ka aapola jiba am bwa'aka, taa ket jume' aamak rejteme am miikak.

27 'Junuen a' wee'po san, ju'u sabala taewai, yum jo'e taewaita Lios a' ju'unaktela, yoemtau tu'uwaitune' betchi'bo, aet yum jo'ekai. Taa ju'u taewai, ka yee utte'a jooria. 28 Inia betchi'bo san, nejpo, emo benasi yoemtaka juni'i, yee a sawe, yum jo'e taewait juka' bem a bo'o jooria'po amani.

3

Ju'u o'ou, mam waklame

1 Juname'e taewaimmet, jum juriom emo nau totojiwa'u kariu kibakek. Junama'a intok, senu o'ou ama katekan, wepul takana mam wakiatakai. 2 Sabala taewaituka'po aman intok, junaka'a jitto machiaka, jume' ama aneme junuen, Jesujta suuan, junuen a' ayuk juni'i, sep a' na'atejobaeka ean. 3 Junak intok ju'u Jesus junae yoemta, waki mamakamtau:

—A'abo neu sikaa, in bichapo kikte'e —ti au jiiak.

4 Junak intok ju'u Jesus, si'imemmeu inen nattemaek:

—Sabala ta'apo, jitasa che'a tu'i ean, tu'uwata yeteu joowame, oo ka tu'uwata Oo senuk me'etune'po, oo senuk jinne'utune'po.

Taa junuen a' jiao intok, ka wotti tawawak. 5 Jesus intok, si'imem, ka alleaka naj bitchun. Intok bem namakak jiapseka' betchi'bo, au sioktuak. Junae yoemtau intok, wakiak mamakamtau inen jiiak:

—Em mamam rutukta'e —ti au jiiak.

Juna'a intok, a' mamawam rutuktak. Intok sep tu'ureak. 6 Taa jume' waate juriom, bem junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo ta'eewame, inime'e junen, junama'a yeu sajaka, jume' eroorianom teammak nau eaka, emo nau tojaka, nau wepul lutu'uriata ya'abaekai, Jesujta jachin juni'i a' bwiseka, bem a' me'ene' betchi'bo.

Juebena yoemra, jum bwe'u bau ba'a bwikola aane

7 Taa ju'u Jesus intok, a' majta'ummak nau, baweu bicha siika. Intok Kalilea' bwiaraapo jo'aakame aamak sajak. Intok ket junalensu, Jurea bwiaraapo jo'aakame ketchia. 8 Intok ket jiba junalensu, bwe'u jo'arapo Jerusalenpo jo'aakame. Intok Tiiro' tea'po jo'aakame. Intok Siron tea'po jo'aakame. Intok Irumea bwiaraapo jo'aakame. Intok waate, batwe Joranta beaj jo'aakame. Inime'e junen, si'ime, suum watchisi machik a' joa'apo aman a' ju'uneyyaka, juna'abo, si'imekut betana, juebenaka ama au nau yajak, Jesujtawi. 9 Junama'asan, juebena yoemrata ama au nau yaja' betchi'bo, intok ka ama nau a' pitta i'aka, a' majta'ummeu inen jiiak:

—Juka' kuta kanoata, junama'a ba'apo bo'okamta, mayoau jeela rukta'em —ti ameu jiiak, ama ja'amubaekai.

10 Bwe'ituk aapo ju'u Jesus, junama'a jaibu juebenam emo inne'etetualatukan. Intok jume' waate, ko'okoeka, ama aneka, kia aet mamte betchi'bo, nat emo yuu'an, intok aapo'ik bat batte ba'au ko'om a' taben. 11 Intok inen ket ama yeu siika, jume' bebeje'eri eerita, bem jiapsimpo amet aneme, juname'e junen, juka' Jesujta bichaka, aapo'ik bichapo tonommea jajapten. Jume' bebeje'eri jiapsim intok, inien am chaituak:

—Empo juna'a, Liojta usiwai —tim jiian.

12 Taa ju'u Jesus intok, a' jabetuka'po ka'a ju'uneyyatune' betchi'bo, kuttipo ameu nookak.

Ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooim, Aamak a' rejti i'a'um yeu pu'a

13 Aet chukula intok, senu kawiu, jika pa'ariau bicha siika. Intok junaman kateka, ameu chaitebok, jume' a' majta'um, yeu a' pu'ala'ummewi. Juname'e intok aman au yajak. 14 Junama'a aapo'ik mak nau an betchi'bo, intok aet chukula juka' Liojta nok lutu'uriata bem a' nok sakane' betchi'bo, aet a' tekil maknee'um, woj mamni ama wooim yeu pu'ak, ju'u Jesus. 15 Junak intoko, utte'awata amet autuak, bebeje'eri jiapsi eerita, bem jiapsipo amet aneme, pa'akun yeu am bepriane' betchi'bo. 16 Juname'e intok inen teakan. Seenu, Simo' tea. Junaka'a intok, Peeom a' teatuak. 17 Jume' watem team intok,

iiyime juname'em. Jakoobo' teame, Se-
bereo' teamta u'usi. Intok a' sailuawa,
ju'u Joan teame. Juname'e ket ta'abwim
teatuak. Ebreo nokpo nokwame. Juname'e
intok, Bo'aneerjim tea. Jiak nokiu juchi
a' kuaktituk intok teekapo yuku ru'uti ji-
ame, ti jiubae. 18 Intok ju'u Antej teame.
Intok ju'u Jeriipe' teame. Intok Battome'
teame. Intok ju'u Mateo' teame. Intok
ju'u Tomaj teame. Intok ket Alpeo' teamta
u'usi, Jakoobo' teame. Intok ju'u Tareo'
teame. Intok senu Simo' teame, kananiita'
teammak nau eame. 19 Intok ju'u Juuras
Ijkarioote' teame, ju'u chukula a' nenki-
neeme.

Liojta tu'u jiapsiwa jaana jiawaawa'po

20 Junak intok a' jo'awawi yeu yepsak.
Taa junama'a a' aneo intok, tu'isi juebe-
naka ama au nau yajak. Aapo intok, kia
ammea ka ji'ibwan. 21 Taa jume' Jesujta
wawaekame, intok, inien a' jikkajaka, aman
a' aneo au sajaka, ama yeu a' wikbaen, "ka'a
suatula", ti jiakai.

22 Waate ket ama aanen, maejtompo
ta'eewame, Jerusalen tea'a betana. Ju-
name'e ket inen jiian:

—Juka' yo'o bebeje'eri jiapsi e'eri aet
ane'e —tiian. Juna'a eeri intok, bem nokpo,
Be'elsebuupo ta'eewan.

Intok ket inen jiian:

—Yo'o bebeje'eritamak a' lutu'uriak
—tiian—. Kiali'ikun junae utte'awatae,
jume' bem jiapsimpo jume' waate be-
beje'eri e'eerim yetet ane'um, yeu am
bepria —tiian.

23 Jesus intok, juname'e maejtommeu
chaiteboka:

—Jaisa i'an —tiia—, aapo ju'u yoo be-
beje'eri, Satanaj teame, aapo au yeu bep-
baanee ja'ani —ti am temaek—. Ka junu-
entune —tiia.

Junak intok, ta'abwi weemtau a' tam-
machiaka inen ameu jiiak:

24 —Kia wa'a senu bwiaraapo, si'ime
ama nau jo'aakame, nasuk aman emo
na'ikimteko, intok nau nassuabae'eteko,
juname'e, ka binwatukasu, kaita'po tawane
—tiia—. 25 Intok ket jiba junalensu, jume'
wepul jo'arapo nau jo'aaka, intok emo
ee beje'eteko, juname'e ka a nau jiap-
sine —tiia—. 26 Inien san beja, ju'u yoo
bebeje'eri, Satanaj teame, jaisa i'an aapo
jume' ka tu'i jiapsi eerim, aapo'ik attearim,
jaisa am beje'eka anne. Bwe'ituk aapo ju'u
Satanaj teame junuen anne'eteko, kaachin
am saune —tiia.

Junak intok:

27 —Kia jabe juni'i —tiia—, jo'arapo
wajiwa aman jita etbwabaeka ama
kibake'eteko, taa ju'u intok, ama jo'aakame,
utte'aka'ateko, intok ama ane'eteko,
ju'u ama jita etbwabaeme, kaita a'
u'uraane. Taa kia juka' ama jo'aakamta a'
sumaka'ateko, junak ala, a jita ama etbwane
—tiia—. Inepone, ju'u o'outa, utte'akamta
sumakamta benasi ne maachi.

28 'Inepo intok, lutula we'epo ne inien
ne emou jiia, batte si'ime wa'a ka tu'uwa
ya'arime, a jiokoitu. Intok juka' bat
naataka, Liojtat jaana jiuwamta juni'i, a
amet jiokoitu. 29 Taa juka' ka tu'uwa
ya'arita, senu weemta jiba ka a aet yee
jiokoitu, waka'a Liojta tu'u jiapsiwata jaana
a' jiawaanaa'u. Bwe'ituk inien wa'a jaana
a' jiawaakame, jiba yuu betchi'bo ka a aet
jiokoitune.

30 Jesus inien ameu nookak, bwe'ituk
bempo juka' bebeje'eri jiapsi eerita, jaiti
machik aet ane'etiakai, tiian.

Ju'u Jesujta aewa, intok jume' a' ou sailam

31 A' aewa, intok a' sailawam ama yajaka,
pa'aku japteka, aman au chaitebok. 32 Intok
jume' che'a Jesujtau jeela jokame, inen au
jiiak:

—Ju'u em maala, intok jume' em sailam,
pa'akun ja'abweka, eu chaitebo —tim au
jiian.

33 Taa ju'u Jesus intok inen am yoopnak:

—Jabesa ju'u in maala intok, jabesa
jume' in sailam —ti am temaek.

34 Junak intok, si'imem, ae nape konila
jokame naj bitchuka inen jiiak:

—Inime'e juname'e, jume' in aem, in-
tok jume' nemak werim. 35 Bwe'ituk si'ime
juka'a, in achaita ea'apo aman aneme, ju-
name'e nemak werimtune. Oo ne ket a' ae
rokne.

4

Etleotat nokaka, yee ae a' majtabae'u

1 Intok juchi wee'po, bawe mayoat aneka,
yee majtataitek. Intok tu'isi bu'uuka aman
au nau yajak. Intok bu'uuraata ama
ane' betchi'bo, utte'atukan, kuta kanoat,
bawepo bo'okamtat, jikau a' ja'amune'po.
Aapo intok, ama jikat katekan. Ju'u

bu'uura intok, pa'akun tana, bawe mayoat
ja'abwekan. 2 Aapo intok ju'u Jesus, intok,
ta'abwi weemtau a' tammachiaka, juebena
weemta am majtan. Intok am majtaka, inen
ameu jiiak:
3 —Neche'em jikkaja —ti ameu jiiak—.
Senu yoeme, echimuta etbaeka, a' wasau
bichaa siika. 4 Junama'a wajpo intok, senu
wok bo'ota bo'oka'po, ju'u echimu, waate
ama yojtek. Wikichim intok junaka'a sep
bwa'aka —tiia—. 5 Omot intok, tetata
auka'po ket ju'u wate echimu ama yo-
jtek. Junama'a intok, ka mekka ko'om a'
bwalkoeka' betchi'bo —tiia—, ju'u echimu
ama yojtekame sep siwek. Taa ka mekka
ko'om a' nawatuka' betchi'bo, 6 ta'ata unnaa
utte'aka aet yejteka' betchi'bo, sep waakek
—tiia—. 7 Waate echimu intok, juya, un-
naa wichaka'po yojtek. Juna'a juya intok,
junae echimu siwekamtamak nau yo'otuka,
a' chouyaka, intok ka'a takatuak. 8 Ju'u wate
echimu intok, tua tu'i bwiapo yojtekame,
juna'a, siweka intok yo'otuka, yu'in taakak.
Jum wepul sako etwaka'po, jichupaka, senu
taka ama woj mamni sakom toboktituk.
Omot intok, wepul sako etwaka'po, jichu-
paka, baji taka sakom toboktituk. Omot
intok, wepul sako etwaka'po, jichupaka,
mamni taka sakom toboktituk.
9 Intok inika'a weemta ameu noksuka, aet
chukula inen ameu jiiak:
—A' mammatebaeme, a' mammatene
—ti ameu jiiak.
10 Chukula intok, bempola tawaka, jume'
woj mamni ama wooim, yeu a' pu'ala'um
aamak ama tawakame, intok jume' waate,
che'a aamak eame, ameu a' teuwaaka'uta
betana a' temai japtek, jitat a' noka'apo.
11 Ju'u Jesus intok, inen am yoopnak:
—Inepone enchim a' ju'uneyyatuala,
juka' Liojta che'a a' nesawamta betana
weyemta, aapo'ik atteata, juka' bat
naataka, ka aet ju'uneyyawa'utachi.
Taa jume' waate, jume' ka aet emo
ju'uneetuabaemcha aneme, inimmeu,
juna'a si'ime weeme, ta'abwiku a' tam-
machiaka ameu teuwaawa. 12 Tu'isi bem a'
bichaka juni'i, ka a' mammatene' betchi'bo.
Intok kia juka' nokta jikkajaka juni'i, ka
a aet ju'uneene' betchi'bo, intok Liojtau
bicha ka emo jiapsi kuaktane' betchi'bo.
Intok junuen bem ka tu'uwa ya'arim amet
jiokoitune' betchi'bo.
13 Junak intok, inien ameu jiiak:
—Jaisa eme'e juni'i ka aet ju'uneak,
ju'ubwa in emou teuwaaka'utachi, ju'u a'
teuwaa'ut Junuentuka'ateko intok, jaisa
tua, juka' ta'abwi weemta, jitau a' tam-
machiaka, emou a' nokwako, jaisa tua a
aet ju'uneene 14 Ju'u bachiata echame, Liojta
tu'u nok lutu'uriata yeteu a' teuwaamta
benasi mamachi. 15 Bwe'ituk waate yoemra
aane, juna'a echimu, bo'ot yejtekamta
benasi maachi. Liojta noki jikkajaka,
taa chukula a' jikkajisuko, namakak bem
jiapseka' betchi'bo, ju'u Satanaj teame,
ameu yepsaka, juka' nok lutu'uriata, Li-
ojta betana weyemta, aawas a' koptitu-
ane. 16 Ju'u bwia intok, tetakamta be-
tana in nokaka'u, si'ime wame'e, Liojta
nokta jikkajaka, alleaka a' sualeme be-
nasi maachi. 17 Intok bem jiapsipo ka
binwa aet eeneeme, juname'e, taa bem
omtawaa'uta ju'uneyya taiteko, emo a'
rojiktatuaka, sep a' su'u tojibaeka eene.
18-19 Juyata, wichakamta betana in emou
nokaka'u intok, ju'u bachia ama wajiwa
yojtekame, inime'e junen wame'e inim
bwiapo aukamta che'a emo naktuame,
yu'in tomita waatame, emo ae alleetu-
abaekai, Liojta nok lutu'uriata bepa a'
waatakai. Inia betchi'bo san, inim bwiapo,
ju'u Liojta nok lutu'uria, kaita amet a' au-
tua, juka' jiapsitau tu'uwatunemta. 20 Taa
waate, juka' Liojta nok lutu'uriata jikka-
jakame, intok a' mabetaka, bem jiapsipo
a' tawaakame, intok Liojtau bicha jiba
emo eetuame. Inime'e junen, juname'e,
wa'a bachia, tu'i bwiapo yojteka, intok
yu'in bachiakamta benasi maachi. Inime'e
junen, Liojta nok lutu'uriat jiapseka, a'
tekipanoa. Waate intok, kia juka' bachi-
ata, we'epulaim, senu taka ama woj mamni
bachiakamta benasi maachi. Wate intok,
juka' bachiata, we'epulaim, baji taka bachi-
akamta benasi maachi. Wate intok, juka'
bachiata, we'epulaim, mamni taka bachi-
akamta benasi maachi.

*Si'ime ju'u ka aet ju'uneewame, yeu bwij-
tunee*

21 Intok ket, inien san beja:
—Kia jabetaka juni'i —ti ameu jiiak—,
a' jo'awapo wajiwa tachiriatunemta
jinukame, juna'a, kaachin, bwe'u waata
betuk wajiwa a' mana'abaane. Intok

kia a' bobo'obetuk juni'i, kaachin ae tuk
a' mana'abaane. Taa che'a juni san,
jikat a' mana'ane, tu'isi a' tachiriane'
betchi'bo. 22 Bwe'ituk wa'a che'a bat
naataka, ka ju'uneyyawa'u, a ae emo
jiapsi jinne'uwame, oo ju'u si'ime ka a
aet ju'uneetume, juna'a si'ime, chukula
ju'uneyyatune. 23 In noksuka'ut, aet
mammatebaeme, aet mammatene, ju'u a'
teuwaa'utchi.
24 Taa ket inen ameu jiiak:
—Juka' enchim jikkajaka'uta, tu'isi em
aet suuaka, a' jikkajine. Bwe'ituk Liojta,
tua a' waata'po aman, junuen aet jiapseka
a' bo'o jooria'ateko, ju'u Lios ket junuen,
juka' emou tu'inee'uta, emou a' autuane.
Intok kia jaarekisia em a' maktune, eme'e
a' mammateme. 25 Bwe'ituk, ju'u che'a a'
mammatekame, Liojta betana, che'a juni'i
aet ju'uneetuanaa. Taa intok, ju'u ka aet
mammatekame, kia juka' iliikik a' mam-
mateka'ut juni'i, aawas a' koptituanaa.

*Ju'u bachia yo'otukamtat nokaka, yee ae a'
majta'u*

26 Intok naa buusti, tiia:
—Ket inien bena, ju'u Liojta utte'awa
nesauta kateka'po betana ju'u lutu'uria
weyeme —tiia—. Senu yoemta, bwiapo,
echimuta wo'otaka'a benasia mamachi
—tiia—. 27 Juna'a intok, tukaaria yumak,
kotne. Intok taewaita yumak, yejtene.
Ju'u echimu intok, aapola bwiapo basiune.
Intok yo'otune. Aapo'ik juka' o'outa ka
ju'uneao juni'i —tiia—. 28 Bwe'ituk ju'u
bwia, a' utte'aka'po aman, juka' echimuta,
ama a' wo'otawaka'uta, a' babasiuyaa.
Juna'a intok tiiko, kia beja bat siulatune.
Chukula intok moane. Chukula intok
sewane. Intok sep jeela bachiataitine.
29 Juka' etta, wakeo intok, a' chuktaneeme
au kima'atune. Bwe'ituk jichupawaa'u
taewaitune.

*Ju'u mojtaasa bachiat nokaka, yee ae a'
majta'u*

30 Intok ket inen ameu jiian:
—Liojta utte'a nesawamta, ama naa bu-
usti, jita ta'abwikuusa tua, te a' tam-
machiane —ti am temaek—. 31 Juna'a
ala inen maachi, mojtaasa bachiatau ta'a
tammachiane. Bwe'ituk juna'a, si'ime
bachiata junama'a bwiapo etwamta bepa
che'a amma'ali beletchi. 32 Taa chukula,
jaibu etrituko, siweka, yo'otuka, intok ju-
nama'a si'ime juyata bepa, che'a bwe'uusi
yo'otuka, na'ikim nassa'akariane. Wi-
kichim juni'i, a ama tosatene.

*Jesus, yee majtabaeka, ta'abwi weemtat
nokakai yee ae majtan*

33 Intok juebena weemta, ka nanau
machikue, bem a aet ju'uneene'ut ameu
nookan. 34 Intok bu'uraatau, jita ameu
teuwaabae'eteko juni'i, ta'abwi machi-
laatau a' tammachiaka ameu a' nookan.
Taa chukula, jume' a' woj mamni ama
wooimmeu, a' majta'ummeu, junaka'a
weemta machisi ameu a' teuwaan.

*Ju'u Jesus, juka' jekata cha'atutua. Intok
bawe buaktiam cha'atutua*

35 Intok jiba junae taewait, kuptisuko, a'
majta'ummeu inen jiiak:
—Inie bawe ba'ata waetana bicha te
katne —ti ameu jiiak.
36 Intok juka' bu'uu yoemrata, ama
anemta to'o sikaa, intok jiba junama'a
kuta kanoapo, bem ane'epo, omot bicham
bawet bo'o joo japtek. Intok ket waate
ama aanen, wate kuta kanoammetchi.
Juname'e intok ket aamak sajak. 37 Intok
tu'isi bwe'uusi jejekak. Intok jume' bawe
biaktiam, kuta kanoapo wajiwa am beban.
Intok che'ewasu ba'ae tapunan. 38 Aapo
intok ju'u Jesus, kuta kanoapo, amapo,
bwe'u tajo'orim nat ropoktimmet bo'oka,
kotchimen. A' majta'um intok a' busaka:
—Rabii —tim au jiiak—. Jaisa, abe inim
itom kokko'u juni'i, empo kia kaachin emo
eetua ja'ani —tim a' temaek.
39 Junak intok sep busak, ju'u Jesus, intok
yejteka, jekatau:
—Yaate'e —ti au jiiak.
Bawetau intok ket junalensu:
—Yanti cha'atu'e —ti au jiiak.
Junak intok, ju'u jeeka cha'atuk. Aet
chukula intok si'ime, yanti taawak. 40 Jesus
intok bempo'immeu inen jiiak:
—Jaisaaka eme'e, unnaa emo majjaitua
—ti am temaek—. Jaisa eme'e, enchim
jiapsipo, Liojtat ka yoem'ea —ti am temaek.
41 Juname'e intok, tu'isim a' suum eiyaka
taawak. Intok inenim jiian:
—Ini'i intok, jabetakasa tua Kia ju'u
jekataka juni'i, intok kia ju'u bawetaka
juni'i, aapo'ik nesaweka'po aman aauk —ti-
ian.

5

Ju'u yoeme, bwiara Kalaara' tea'po jomeme, bebeje'eri ka tu'i jiapsi e'eerim, a' jiapsipo jipueme

1 Intok sekka'ana bawe betana, bwiara
Kalaara' tea'po yajak. 2 Aapo Jesus in-
tok, kuta kanoapo yeu siika, junama'a
intok senu yoeme, kokkoarim ma'ari'po
jiba a'aneka, intok bebeje'eri ka tu'i jiapsi
eerita a' jiapsipo aet aneka, Jesujtau yeu
sikaa, a' nankek. 3 Juna'a intok, kokkoarim
ma'ari kari ya'arim jiba jojo'an. Intok kia
sisi'iwok wikiam ya'arimmea juni'i, ka a
suma'atun. 4 Bwe'ituk jue benasia, sisi'iwok
wikiammea, intok mampo ae a' suma'im
susumawan. Intok mampo yee ammea
susumammea chatchaawan. Taa juname'e
wikiam intok, aapo a' utte'awammea am
chuk chuktan. Intok mampo ae a' suma'im
juni'i, chuk chukti wiiken. Intok kia jabe
juni'i ka'a yu'een. 5 Juna'a intok, tukaariat
intok taewait naa buusti, kaupo jiba chai
sisimen. Intok kokkoarim ma'ari'po jiba
weaman. Intok tetammea jiba ko'okosi
au joo sisimen. 6 Intok Jesujta mekka'ekut
bichaka, au tajtia buiteka, au tonommea
kikteka, a' yo'ori taitek. 7 Junak intok ju'u
bebeje'eri jiapsi, aet wajiwa aneme, kusisi
inien a' chaituak:

—Jesus —tiia—, Lios, si'imem bepa
yo'orisi machik u'usi —tiia—. Jitasa empo
nemak lutu'uriak. Liojta betchi'bo eu ne
ujbwana, ka bat ko'okosi em nee ya'ane'
betchi'bo —ti au jiiak.

8 Bwe'ituk ju'u Jesus, inen jaibu au jiu-
latukan:

—Empo, bebeje'eri ka tu'i jiapsi, inie
yoemta jiapsipo wajiwa betana yeu weye'e
—ti au jiulatukan.

9 Jesus intok, junau, ka tu'i jiapsitau:

—Jaisa empo teak —ti a' temaek.

Juna'a intok, inen a' yoopnak:

—Bu'uuraapo te ta'eewa, bwe'ituk tu'isi
juebenate —ti a' yoopnak. Bem nokpo
intok, Lejionpo ta'eewan.

10 Junak intok juname'e bebeje'eri, ka
tu'i jiapsi e'eri, tu'isim Jesujtau jiokot ji-
aka am au ujbwana, junama'a bwiaraapo
pa'akun mekka bicha ka bem yeu beeptune'
betchi'bo. 11 Junama'a intok, senu kawiu
jeela, kowim tu'isi juebenaka ama ji'ibwa
sasakan. 12 Juname'e si'ime intok, bebeje'eri
jiapsi ka tu'i e'eri, Jesujtau tu'isi jiokot ji-
aka, au ujbwanan:

—Juname'e kowimmeu itom bittua'e,
amet itom kimune' betchi'bo —ti au jiakai.

13 Junak intok ju'u Jesus junen ameu a'
chupak. Juname'e ka tu'i jiapsi eeri intok,
junae yoem jiapsitat yeu sajaka, juname'e
kowi jiapsimmet kiimuk. Juname'e intok
wooi miil kowimtukan. Intok si'ime, kau
bemte'utchi, luula tenneka, baweu ko'om
watteka, ama am kokkok.

14 Jume' intok, am suuame, junama'a
yeu tenneka, wasampo bem ama wa'am
kate'epo, a' etejo sasakan, intok bwe'u
jo'arau yeu yajaka, ket junuen a' lutu'uria
yaak. Junama'a jo'aakame intok, aman
bicha yeu sajaka, aman a' bit betchi'bo,
intok jita ama yeu sika'apo aman aet
ju'uneebokai. 15 Intok Jesujtau yajaka,
waka'a bat naataka juebena bebeje'erita
ka tu'u jiapsi eerita a' jiapsipo wajiwa
aet anemta, tu'isi supetuaritaka, yuma'isi
suakamtam ama bichak. Intok aet emo
jiapsi womtak. 16 Intok jume' waate ama
aneme, bat naataka juka' bebeje'eri ji-
apsi ka tu'i eeriakamta, jachin au yeu
a' sika'apo aman, junammeu a' etejon.
Intok kowimmeu, jachin ameu yeu a'
sika'apo juni'i, ket bempo'immeu a' etejok.
17 Junak intok, si'ime jume' ama jo'aakame,
Jesujtau ujbwan japtek, junama'a bem
bwiaraapo betana, pa'akun bicha yeu a'
weene' betchi'bo.

18 Junak intok juka' Jesujta, kuta kanoau
a' ja'amubaao, ju'u bat naataka juka' be-
beje'eri ka tu'i jiapsi eeriakamta, junam-
mea jiokot au bichaka'u, juna'a, Jesujtau
ujbwanan, aamak weebaekai. 19 Taa ju'u
Jesus ka junen e'eak:

—Em jo'au bicha siime —ti au jiiak—.
Liojta, juka' tu'uwata enchi a' ya'ariaka'po
aman, intok tua enchi a' jijiokoloka'po
aman, am etejoriane —ti au jiiak.

20 Junak intok juna'a, sep siika, intok
Lekaapolij tea'po, juka' Jesujta, tu'uwata
au a' yaaka'po aman, intok tua a' ji-
jiokoloka'po aman, naas a' etejo taitek.
Junama'a jo'aakame intok, tu'isi a' suum
e'eiyaak.

Jairo' teamta maarabeu jaisa au yeu sika'apo, intok ju'u senu jamut, Jesujta supemmet mamtekame

21 Jesus intok, juchi kuta kanoapo, jiba
junama'a bawepo, omot bicha yeu sikaa,
omot yeu yepsak. Junama'a intok, bawe
mayoau jeela a' aneo, tu'isi juebenaka ama
au nau yajak. 22 Junama'a intok, seenu,
juriom emo nau totojiwaka'po, ama yo'o
ya'arime, intok Jairo' teakai. Juna'a ama
Jesujtau bicha yeu sikaa, au yepsaka, au
tonommea kikteka, 23 tu'isi au ujbwanak:

—Ju'u in maara, unnaa ko'okoe, intok
abe muuke —ti au jiian—. Empo aman au
sikaa, aet mamte'e, tiia. Bwe'ituk junuen-
tuka'ateko, juna'a, au inne'eteka, jiapsine
—ti au jiiak.

24 Jesus intok aamak siika. Junak intok,
juebena yoemra aamak sajaka, nasuk a'
weeyaka, kia nau a' pitta sakan. 25 Junama'a
intok, senu jamut, woj mamni ama wooi
wasuktiapo, ojbota jiba wo'otan. 26 Intok
juebena yee jijittome a' jittolatukan. Intok
si'imeta a' jipue'uta amet wiutak. Intok
kia junuentaka juni'i, yu'in eewamta
kaita jajamek. Che'a juni'i, ka tu'i
simen. 27 Intok Jesujta ama ane'e betana
ju'uneyyaka, juebena yoemrata ama
ane'epo, nasuk aman kibakeka, Jesujtau
amatana au yepsaka, a' supewammet
mamtek. 28 Bwe'ituk inen au eetuan: "Kia
ne a' supewammet mamteka'ateko juni'i,
ino ne ine'etenee", ti au eetuak. 29 Junak
intok junama'a lautipo, ju'u ojbo sep
cha'atuk. Intok junae ko'okoata betana
au a' inne'eteka'po aman, a' takaawata
tu'isi maisi a' inne'an. 30 Junak intok,
ju'u Jesus, senuku tu'uwatunemta aapo'ik
takaapo yeu simlatau ju'uneyyaka, bu'uu
yoemratau bicha kuakteka, inen ameu
nattemaek:

—Jabesa ju'u in supemmet mamtekame
—ti ameu nattemaek.

31 A' majta'um intok, inen au jiiak:

—Empo yekaka ju'unea, yoemrata tu'isi
enchi nau pitta'po, intok: "Jabetasa junen
em supemmet, et mamteka'po", nattemae
ja'ani.

32 Aapo intok, ju'u Jesus, nape konila,
si'imem naj bitchutaitek, ju'uneebaekai, ja-
beta aet mamteka'po. 33 Junak intok ju'u ja-
mut, au yoakai, intok au majjaituaka, jachin
au yeu simla'po aman, ju'uneakai, Jesujtau
yepsaka, aapo'ik bichapo, tonommea kik-
teka, aapo'iku au yeu bwiseka, au nookan
Jesujtawi. 34 Junak intok ju'u Jesus inen au
jiiak:

—In jamut yoemia —tiia—, em a' suale'
betchi'bo, emo ine'etela'e. Kaachin eaka
weene. Intok inia em ko'okoata betana emo
ine'etelatakai —ti au jiiak.

35 Ket junuen a' nokaosu, ju'u yo'o
ya'arime, Jairo' teamta jo'aa betana, waate
ama au yajak, inien jiakai:

—Em mara muukuk —tim au jiian—.
Kat intok inika'a yee majtamta suate bicha
—tiian.

36 Taa ju'u Jesus inien jiuwamta jikkajaka,
yo'o ya'aritau Jairo' teamtau, inen jiiak:

—Kate'e jachin emo eetua'e —ti au ji-
iak—. Net yoem'ea'e —ti au jiiak.

37 Intok kaabeta intok aamak wee'ii'ak,
taa juka' Peo' teamta jiba intok juka'
Jakoobo' teamta, intok juka' Joanta,
Jakoobo' teamta saira. 38 Junak intok,
juriom emo nau totojiwa'po betana, ju'u
ama yo'o ya'arimta jo'apo yepsak. Intok
juebenammeu, bwanaka, te'inemmeu
yepsak. 39 Jesus ameu kibakeka, inen ameu
jiiak:

—Jaisa em aulamtaka, ama butti jiia —ti
am temaek—. Ju'u usi jamut ala, kia beja
kotche, taa ka mukia —ti ameu jiiak.

40 Junuen a' jiao intok, juebenaka kiala'a
atbwaka, jak wa'am a' eeyan. Junak intok,
aapo ju'u Jesus, pa'akun bicha si'imem yeu
beebaka, usi jamutta bo'okau, a' malawata
intok a' japchiwata, intok aamak rejteme,
wajiwa bicha am nunuk. 41 Junaka'a usi
jamutta intok, mampo bwiseka:

—Taliita kuumi —ti au te'eka.

Ini'i noki intok, kuaktituk, inen jiubae:
"Usi jamut, eu ne junen jiia, enchi ne yejte-
sae", ti jiubae ini'i nooki.

42 Juna'a usi jamut intok, sep yejteka,
naj weetaitek. Bwe'ituk woj mamni ama
wooi wasukten. Inia weemta betana intok,
jume' ama aneka a' bichame, bem jiap-
sipo, tu'isi a' suum e'eiyaak. 43 Taa ju'u
Jesus intok, tu'isi ameu ujbwanaka, kaa-
beta a' ju'uneyyane' betchi'bo, kaabeta am
etejoriasaen. Intok juka' usi jamutta a'
ji'ibwatuanesaen.

6

Jesus, jum ili bwe'u jo'ara, Nasaret tea'po aane

1 Jesus intok, junama'a yeu sikaa, tua
a' bwiarau, ama a' yo'otuka'po yeu yep-
sak. A' majta'um intok, aamak aman ya-
jak. 2 Intok juka' sabala taewata yumako,
Liojta yo'ori betchi'bo, intok Liojtau nok
betchi'bo, jume' juriom nau totojiwa'po
yepsaka, ju'u Jesus, yee majtataitek. Juebe-
naka intok a' jikkajaka, a' suum eiyaan,
intok inenim jiakai:

—Jaksa tua, ini'i, inika'a weemta ta'aak.
Intok jita koba suawasa ini'i aet ayuka'u.
Intok juka' suum watchisi machik, jaisa
tua aneka, a' jooa. 3 Jaisa ini'i ka juna'a,
yoem kapinteota u'usi, intok Maria' teaka
a' ou'asoak. Intok a' sailawaim si'ime inim
itomak aane. Ju'u Jakoobo' teame, intok
ju'u Jose' teame. Intok ju'u Juraj teame.
Intok ju'u Simo' teame. Inime'e si'ime inim
itomak aane. Intok ket a' jamut waiwam
si'ime inim itomak aane, tiian.

Intok si'ime jume' ama aneme, ae tana,
jaana emo eetuak. 4 Taa ju'u Jesus intok,
inen ameu jiiak:

—Kia jabe juni'i, Liojta betana weyemta
a' ju'uneyyatuawame, yeteu a' teuwaane'
betchi'bo. Juna'a, jak juni'i a' ane'epo, a'
noka'u betana, yo'oriwaka, jikkajitune. Taa
tua a' bwiaraapo a' jome'epo, intok jiba a'
ta'eewa'po, intok kia a' jo'awa'po juni'i, ju-
nama'a jiba, a' noka'u betana ka eeyatune,
intok ka jikkajitune.

5 Junama'a intok, bem ka'a sualbae'
betchi'bo, juka' suum watchisi machik,
tu'isi jita a' joa'uta, junama'a ka'a yaak.
Taa jume' ili ama jaikim, ama ko'okoeme
jiba, amet mamteka, emo am inne'etetuak.
6 Intok jume' ka'a sualeme betana, aapo ju'u
Jesus, tu'isi am suum eiyaaka taawak, bem
ka'a sualbae' betchi'bo. Bwe'ituk bempo
ka'a sualen.

Ju'u Jesus, jume' a' majtiwam, na'ikim am bittuak, bem jinabakane' betchi'bo

Intok junama'a ka bwere jo'aram
be'ekatana weamaka, yee majta sisimen.
7 Intok jume' woj mamni ama wooi, a'
majta'ummeu chaiteboka, na'ikim wowoim
nau, naj bittuak. Intok jume' bebeje'eri
ka tu'i jiapsi e'erita bem jiapsipo wajiwa
aneme juni'i, yeu am bepriane' betchi'bo,
utte'ata amet autuak. 8 Intok bem bo'o
joone' betchi'bo, tebe kutam jiba, mampo
am machu'utisaen. Intok kaita intok
am weeyaasaen. Kia tomita juni'i, kaita
am weeyaasae. Intok kia bo'ot bem
bwa'anee'u juni'i, ka'am weeyaasae. Intok
jita pu'aktita juni'i, ka'am weeya'ii'a.
9 Intok bea'abochampo wokteka jiba am
bo'o joosaen. Intok bem supenee'uta, ka
nat wooi a'anaata am weeyaasaen. 10 Intok
ket inen ameu jiiak:

—Enchim bo'o joa'po, jak bwere jo'arau
enchim yaja'po, senu a' jo'apo enchim
nunuka'ateko, ama jiji'ibwa betchi'bo, in-
tok ama totto' betchi'bo, junama'a jo'aapo
jiba tawaane'em, enchim ama anbae'po
tajtia. 11 Intok kia jak bwere jo'arapo
juni'i, junama'a ka mabetbaawa'ateko,
intok enchim noka'uta, ka'a jikkajibaawao,
junama'a yeu sajaka, kia juka' ama bwia
to'ochiata, enchim wokpo ama emot
chu'aktekamta, ama emo wok tatake'em,
ka tu'isi bem aula'po aman, bem a'
ju'uneyyane' betchi'bo. Inien san beja,
inien ne emou jiia, Liojta yee aet ya'uraa
bittuane'uta taewaita yumako, juna'a
jo'ara, che'a jiokot au bitne, intok bettesi
che'a au aune, ju'u bwe'u jo'ara Sorooma'
teamta bepa, intok ju'u bwe'u jo'ara
Komoora' teamta bepa.

12 Juname'e a' majtim intok, junama'a
yeu sajaka, yoemrata, juka' ka tu'ik, ka
intok bem a' bo'o jooriane' betchi'bo,
Liojta nok lutu'uriata am majta sakan.
13 Intok jume' bebeje'eri, ka tu'i jiapsi
e'erita, bem jiapsipo amet aneme, juebe-
nam junuen, pa'akun yeu am bepriak.
Intok jume' kia ko'okoeme, oliibo'ouwo
takata, aseite ya'aritae amet bemtaka, emo
am inne'etetuan.

Juka' Joan yee babatoowamta, jaisa a' mukuka'po

14 Ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame in-
tok, juka' Jesujta a jita a' joa'apo aman,
si'imekut a' ju'uneyyawa' betchi'bo, a'
jikkajak. Junak intok juna'a yo'o ya'ari
Eroorej teame:

—A' Joan yee babatoowame —ti jiian—,
bat naataka inien, yee babatoowasukame
—ti jiian—. Taa i'an kokkolam nasuk
a' jiabijtelatuka' betchi'bo, Liojta betana
utte'awae, suum watchisi machik a jooa.

15 Waate intok:

—A' Eliaj teame —ti jiian.

Wate intok:

—Liojta betana noktuawame'e —tiian—, oo waate, bat naataka jume' Liojta betana a'abo bittuarimpo a' weye'e —tiian.
16 Ju'u Eroorej teame intok, inien jiuwamta jikkajaka, aapo inen jiiak:
—Ini'i ju'u Joan yee babatoowame, in koba chuktateboka'u. Kokkolam nasuk jiabijtelataka, inim weama —tiian.
17 Bwe'ituk jiba aapo ju'u Eroorej teame, Joan yee babatoowamtat nesawek, ya'uraata ye'eta'po a' eta'anesaekai. Ju'u jamut Eroriaj teamta junuen au jiaka' betchi'bo. Ju'u jamut Eroriaj teame, bat naataka a' sailawata jubiawatukan. A' sailawa intok Jeriipe' tean. Juna'a Eroorej teame intok, a' sailawata jubi, jubi'ulatukan. 18 Bwe'ituk ju'u Joan yee babatoowame inen au jiakan, Eroorej teamtawi:
—Kate'e tu'isi aula'e —ti au jiian—, juka' em saira jubita emo a' juptualatakai.
19 Intok ket ju'u jamut, Eroriaj teame, juka' Joanta a' omtaka, a' me'epean. Taa ka ama yuuman. 20 Bwe'ituk ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame, juka' Joan yee babatoowamta au majjautuan. Bwe'ituk tu'isi aet ju'unean, a' tu'u yoemtuka'po aman. Intok tu'i lutu'uriata a' noka'apo aman, ju'u Eroorej teame. Inia betchi'bo san, juka' ka tu'ik au ya'abaemta, kaabeta au suua'ii'an. Intok juka' Joanta au nokaka'uta, ka tua aet ju'uneaka juni'i, a' yo'oreka a' jikkajan. 21 Junak intok, Eroorej teamta aet yeu tomteka'po taewai yuumak, intok pajkoteboka, intok junama'a aapo'ik ya'uraata a'abojtebok. Intok jume' waate ya'uraapo tetekiakame. Intok bwiara Kalilea' tea'a betana, jume' ama ya'uram. Junama'asan ju'u jamut Eroriaj teame, Joan yee babatoowamtau a' ya'abae'uta, au yaak. 22 Junama'a intok, jamut Eroriaj teamta jamut'asoa, aman kibakeka, ye'eka, ju'u yo'o ya'ari Eroorej teame intok, tu'isi a' musa'uleka taawak. Intok jume' ama aamak ji'ibwaka aamak ama aneme, ket a' musa'uleka taawak. Junak intok ju'u yo'o ya'ari, junae usi bemetau inen jiiak:
—Jita juni'i em waata'uta, neu a'awa'e —ti au jiiak—. Ne intok, enchi a' maktebone.
23 Intok tua au a' makne'etiakai, kia jita juni'i, au a' a'awa'uta, —kia si'imekut in nesawe'po juni'i —tiakai—, wateku, enchi yo'o yaaka enchi ama nesautuanee juni'i —ti au jiiak. 24 Juna'a usi jamut intok, a' malabeu bicha sikaa, aman au nattemaek:
—Jitaa ne tua au a'aune —ti a' temaek.
Junae mala intok inen au jiiak:
—Joan yee babatoowamta kobata, pu'atopo au a'awa —ti au jiiak.
25 Junak intok juna'a usi jamut, sep Eroorej teamtau kibakeka, inen au jiiak:
—I'an lautipo —tiia—, Joan yee babatoowamta kobata, pu'atopo neu tojine —ti au jiiak.
26 Junak intok ju'u Eroores, tu'isi ka au alleetuak, inile benasi weemta ka ya'abaekai. Taa a' noka'uta betana, a' tuatune'po aman noklataka, intok jume' waate aamak ama aneme, a' jikkajaka' betchi'bo, aet a' nok mabetaka, aapo'iku utte'atukan, a' nokaka'uta betana junuen aet a' nok mabetne'po. 27 Junak intok ju'u yo'o ya'ari, ama si'imeta suuame, intok a' nesawata betuk jipueka intok a' sawe'um, senuk, Joan yee babatoowamta kobata aman a' nu'une' betchi'bo, aet a' sawek. Juna'a intok, Joan yee babatoowamta eta'ipo aman au sikaa, a' koba chuktak. 28 Junae Joan yee babatoowamta koba intok, pu'atopo, Eroorejta kateka'u yeu tojiwak. Junama'a intok, ju'u u'usi jamut a' makwak. Ju'u usi jamut intok a' malabeu a' tojak.
29 Bat naataka intok, junae Joan yee babatoowamta majtaka'um, inien a' ya'awaka'po aman a' ju'une'eeyaka, a' takaawata aman nu'uka a' ma'ak.

Ju'u Jesus, mamni miil o'owim ji'ibwatua

30 Jume' Jesujta majta'um intok, aapo'ik betana naj bittuarime, juchi si'ime aman au yeu yajaka, si'imeta waka'a bem tekil yaaka'uta, intok bem yee majtaka'uta, Jesujtau a' lutu'uria jooan. 31 Junak intok ju'u Jesus inen ameu jiiak:
—Eme'e, nemak, kaabeta ane'u bicha te nau saka'ane. Intok junama'a, chubala juni'i, yum jo'e betchi'bo, tiia.
Bwe'ituk junama'a bem ane'epo, ju'u yoemra tu'isi juebenaka, waate saka'asakan, wate intok au yeu yaji sakan. Intok ka a yum jo'en. Intok kia ka ammea a ji'ibwan juni'i. 32 Junak intok, kuta kanoapo ja'amuka, kaabeta ane'epo, omot bicha sajak. 33 Waate intok, bawe mayoa mak lopola ja'abwekame, mekka'ekut

ja'abwekame, ama wa'am am kateo,
am junamemtuka'po amet ju'une'eaka,
yeu a' yebijnee'u bicha, aapat bo'o joo
japtek. Intok jume' ka bwere jo'arampo
jo'aakame juni'i, intok kia bwere jo'arampo
jo'aakame juni'i intok, yeu a' yebijne'ewi
tenneka, aapat aman aawas aneka a' bo'o
bichan. 34 Jesus intok aman yebijsuseka,
juebena yoemrata ama aawas anemta teak.
Intok am jijiokolok. Bwe'ituk, kia bwala
chiktulamtaka, kaabeta am suua'a benasi
machiakan. Junama'a intok, juebena
weemta am majtataitek. 35 Intok jaibu tu'isi
kupti taiteo, a' majta'um aman au yajaka
inen au jiiak:

—Tu'isi te mekka, pa'ariapo aane, intok jaibu tu'isi kupte —tim au jiiak—.
36 Tu'i ean —tiian—, inika'a yoemrata,
empo, bem bwa'anee'uta bem aman jinune'
betchi'bo, inim ka itou mekka, jume' ili
jo'aram joka'awi am bittuaka'ateko —tiian—. Bwe'ituk kaitam bwa'amachi —tim
au jiiak.

37 Aapo ju'u Jesus intok am yoopnaka:

—Eme'e am ji'ibwatua'em —ti ameu jiiak.

Bempo intok inien a' temaek:

—Jaisa jumak, te aman sajaka, tiian,
paanim woi sientom lenaariom jinuriaka,
am a'a'aboj betchi'bo ja'ani, tiian. Jaksa te
jita nu'uka am ji'ibwatuane' betchi'bo.

38 Jesus intok:

—Jaiki paanimsa eme'e nunu'ubwa —ti
am temaek—. Aman sajaka a' bicha'em —ti
ameu jiiak.

Aman am ju'uneyyaka intok:

—Mamni paanim, intok wooi kuchum
—tim au jiiak.

39 Junama'a intok, baj sialiku, bu'uuraata,
nat wikiaka am jootesaen. 40 Junuen auka
intok, junama'a intok, mamamni takaasia, aet nat wikiakai, taa nattepola, joote
japtek. Intok ket, woi taka ama woj mamnisia, aet nat wikiakai nattepola, waate
ama joote japtek. 41 Jesus intok, jume'
mamni paanim nu'uka, intok jume' wooi
kuchum, teekau jikau bitchuka, Liojta bai
saek. Chukula intok, jume' paanim rebektataiteka, a' majta'ummeu am bwisek. Juname'e intok, junae yoemrata, si'imemmet
amet am na'ikimtene' betchi'bo. Intok
jume' wooi kuchum ket junalensu amet
na'ikimtewak. 42 Intok juname'e si'ime, jiapsi yuma'isi ji'ibwak. 43 Jume' paanim intok jume' kuchum ama yeu be'ekame intok,
woj mamnim ama wooim warimtaka tobok-
tituk. 44 Jume' intok, inien a'aboj wakame,
mamni miil yoememtukan.

Ju'u Jesus, ba'a bepa weama

45 Jesus intok, jume' a' majta'um, kuta
kanoau am ja'amusaeka, am bamijtuataitek, aapat, Betsaira' tea'u bicha am
katchaekai. Juka' bu'uuraata ama au
anemta saka'atuasu'po tajtia. 46 Si'imem
na'ikim saka'atuasuka intok, ju'u Jesus,
senu kauta kateka'u bicha siika, junaman
Liojtau bicha nok betchi'bo.

47 Intok jaibu jeo jomteo, ket aapo'iksu
waki bwiapo aapolaik aneosu, ju'u kuta
kanoa, baweta nasuk jeela weaman. 48 Ju'u
Jesus intok am bichak, kuta kanoapo aneka,
jibweeta lottilamtakai. Bwe'ituk ju'u jeeka
am nankika weyen. Intok maukaapo, abe
matchuu, bawe bepa weyeka, ameu yepsak ju'u Jesus, intok amepat au weetuan
waja'aleka weyen. 49 Bempo intok bawe
bepa weemta a' bichakai, tukaapo, jita
yee wom womtame ama weama, ti ean.
Intok emo a' majjaituaka emo chaituan.
50 Bwe'ituk si'ime a' bichaka, emo womtak.
Taa aapo ju'u Jesus intok, sep ameu nookak:

—Kate'em jachin emo eetua'em —ti
ameu jiiak—, intok katem emo majjaitua.
Bwe'ituk inepone juna'a —ti ameu jiiak.

51 Intok kuta kanoau ameu ja'amuka,
juka' jekata sep cha'atutuak. Bempo intok,
majjaurimmea, batte jachin aayuk. Intok
tu'isi aet im suum'eaka taawak. 52 Bwe'ituk
jume' mamni paanimmea intok jume' wooi
kuchummea, bu'uum ammea a'abojwamtat
betana, junaet ka a ju'unean, Jesujta a jita
a' joa'apo. Bwe'ituk bempo ketuni ka'a
mammaten.

Ju'u Jesus, jume' ko'okoeme, Jenesaret tea'po jo'aakame, emo am inne'etetua

53 Intok juna'abo, waetana betana bem
ane'epo, Jenesaret tea'u bwiarau yeu
yajaka, junama'a kuta kanoapo bawe
mayoau yeu yajaka, bem aet rejte'u, jitau a'
sumaka, yeu sajak. 54 Junama'a jo'aakame
intok, sepim aet ju'uneak. 55 Junama'a
jo'aakame intok, naj tenneka, jume'
bem ko'okoiriawame, si'imekut betana,
bem jipetekipo, kia jak juni'i, aapo'ik

ane'etea'po jikkajaka, junaman au yeu
tojiwan jume' ko'okoeme. 56 Intok ka kia
bwere jo'arampo yeu a' yepsa'apo juni'i,
intok kia bwere jo'arampo a' yepsa'apo
juni'i, intok si'imekut, wasammetchi a'
weama'po, junama'a aet naj rejtiwa'po,
jume' ko'okoeme yeu tojiwan. Intok
Jesujtau ujbwanwan, kiala'a supewammet
juni'i, aet mamte betchi'bo. Jume' intok, a'
supewammet aet mamtekame, sepim emo
inne'eten.

7

Juka' yoemta jiapsiwa, ju'u ka tu'isi a' tawaame

1 Junama'a intok, bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'a betana, jume' waate juriom, bem
junuen a' suale' betchi'bo, paiseompo
emo teuwaame, intok jume' juriommeu
maejtom, juname'e Jesujtau nau yajak.
2 Juname'e intok, Jesujta majta'um, ka
bajimalataka ji'ibwame bichaka, jiapsita
juni'i, jaiti jooan, tiian, intok ka tu'isi am
tawa'atiian. 3 Bwe'ituk jume' waate juriom,
paiseompo emo teuwaame, intok si'ime
jume' juriom teame, bem yo'owasuka'um
junuen aet am majtalataka, junuen bem aet
joiwala'po aman a' bo'o joorian. Bwe'ituk
ka bajimalamtaka, kaachin ji'ibwane.
4 Intok kia jakun weamaka juni'i, a'
jo'awapo yeu yepsaka, ka bajimala'atek,
ka ji'ibwane. Intok che'a ta'abwi weemta
juebenak im jooan. Pu'atom bem
ama jiji'ibwa'uta, intok bem ama ba'a
jeje'ee'uta, intok bem aet ji'iboboa'uta,
intok bem aet ji'ibwowamta, sisi'iwok
soto'otuko juni'i, intok babu soto'otuko
juni'i, intok bem aet toto'uta, junaka'a
si'ime weemta, ba'ammea a' si'i si'itaka a'
te'ochian. Junuen a' sualeka, junuen a' bo'o
joorian. 5 Jume' waate juriom, paiseompo
emo teuwaame, intok jume' juriommeu
maejtom, Jesujtam temaek:

—Jaisa betchi'bo —tiian—, jume' em
majta'um, bat naataka yo'oraata, ju'ubem
aet yee majtaka, intok junuen aet joi-
walataka, junuen a' bo'o jooriawa'po, in-
ime'e em majta'um ka inien a' bo'o joo-
ria —tim a' temaek—. Bwe'ituk bem
sawaa'uta, ito benasi ka'a ba'a si'i si'ita.
Intok kiam ka babajimaka juni'i, jiji'ibwa
saka.

6 Jesus intok inen am yoopnak:

—Pa'akun tana, eme'e, bitpo tu'i yoe-
memtu machika juni'i, taa enchim jiap-
sipo wajiwa, ka tu'i yoememtaka junuen
em maachi. Inien a' wee'po san ju'u
Isa'iajtuka'u emot nokaka, inien a' ji'ojtek:

Ini'i yoemra, ti ji'ojtek, kia tenie nee emo
yo'oritua, tiia.
Taa bem jiapsim, tu'isi mekka neu aane,
tiia.
7 Intok kia tenie, junuen bem emo nee
yo'oritua'u, kaita'po taawa.
Bwe'ituk o'owim betana weyemta intok
yee majtawamta, junaka'a emo bo'o
jooria saka, tiia.

8 'Bwe'ituk tua junaka'a Lioj nesaurita
su'u tojilamtaka —tiia, ju'u Jesus—,
o'owim betana weyemta junuenim emo
a' majtalamtaka junuen aet joiwalataka a'
bo'o jooria. Bem ama aet jiji'ibwaa'uta,
intok bem ama aet ba'a jejje'ee'uta, intok
si'imeta bem sawaa'uta, ba'a si'i si'itakai
a' te'ochia, intok kia ta'abwi weemta bo'o
jooria —ti ameu jiiak.

9 Intok ket inen ameu jiiak:

—Juka' enchim aet joiwalaa'uta, intok
yoemrata enchim aet sawee'uta, junaka'a
che'a tu'ureka a' bo'o jooriabaeka, tua
junaka'a Lios nesauta, kia kaita'po em
a' tawaala. 10 Bwe'ituk Moiseejtuka'u,
Liojta betana inien a' mabetaka, ji'ojteita
to'o siika. Juna'a ji'ojtei intok inen
jiia: "Em achaita intok juka' em malata,
am yo'oreka'am bicha'e", ti jiiak. Wa'a
intok, "A' malawata intok a' achaiwata,
ju'ena noktae am nok beje'ekame, juna'a,
ya'uraapo yeu tojiwaka, muk maisia bettesi
aet autuanaa." 11 Taa eme'e intok, kia
jabe juni'i a' achaibewi intok a' malabewi
inen jia'ateko, tiia: "In enchim mik'ea'uta,
Liojpo betana weyemtat na'a sawana'
betchi'bo, junaka'a Liojta betchi'bo na'a
e'eriala." Intok inien ameu jiaka'ateko,
junak jaibu, ka au utte'atune, a' yo'owawam
a' aniane' betchi'bo, ti jiia eme'e.
(Juname'e juriom intok, inika'a tomita
teuwaabae'etek, Korbanpo tiaka, ebreo
nokpo a' teuwa.) 12 Inien intok eme'e aneka,
enchim yo'owam ka aniabaeka'eene.
13 Bwe'ituk, Liojta nesaurita ka enchim
chupa'abae' betchi'bo, ju'u enchim aet
joiwalaa'utae, intok enchim junuen a'
tekipanoa'utae, inie weemtae, Liojta
nesaurita kaita'po tawaala'em. Intok ket

juebenak wate weemta inile benasi machik
eme'e bo'o jooria.
14 Intok si'imemmeu ama anemmeu
chaaeka:
—Netche'em jikkaja —tiia—. Intok aet
mammate —ti ameu jiiak. 15 Kia jabe yoem-
taka juni'i, a' takaabeu tu'inee'uk, bwa'ako,
intok a' jitataka juni'i, junae, ka tu'isi a'
jiapsi tawaanee'u, ka au aune. Taa ju'u a'
jiapsiwa betana yeu weeme, juna'a ala, a'
jiapsiwata ka tu'isi a' tawaane. 16 Ju'u a'
mammatebaeme a' mammatene.
17 Junama'a intok, juka' si'ime yoem-
rata ama yeu sikaa, senu jo'arau kibakek,
ju'u Jesus. Junama'a intok a' majta'um,
ta'abwi weemtau a' tammachiaka'uta, in-
tok yoememmeu a' teuwaaka'uta, junaka'a
weemta, ju'ua' teuwaa'ut, au im nattemaek.
18 Aapo intok inen ameu jiiak:
—Jaisa eme'e ket kaita em a mammate
ja'ani —ti am temaek—. Jaisa eme'e
ka aet ju'unea, kia jabe yoemta juni'i,
si'imeta a' bwa'ee'u, juna'a weeme a' ji-
apsiwata kaachin a nasontene —tiia—.
19 Bwe'ituk juna'a weeme, a' jiapsipo ka
ko'om weama, bwe'ituk si'ime a' bwa'ee'u,
to'onau luula ko'om weene, chukula intok
a' pocho'okuntenaa.
Inien jiaka san, si'ime bwa'aamta a' tu'i,
tiia, intok kaabeta a jiapsi nasonte'etiia.
20 Taa intok ket inen jiia:
—Si'ime wa'a ka tu'i eeria, intok
ka tu'i nooki, yoemta jiapsipo yeu a'
weye'etiia. Inia betchi'bo san, au a' jiapsi
nasonte'etiia. 21 Bwe'ituk yoem jiapsipo
ju'u ka tu'u'eewame yeu weama. Jubeka
juni'i, ta'abwi jamuttamak au tu'uribaeka
a' jiapsipo eene. Intok kia kee jubeka
juni'i, kia jabe jamuttamak au tu'uribaeka
a' jiapsipo eene. Intok juka' a yee bai
ta'aawamta weetua. Intok yee su'awamta.
22 Ju'u jita etbwawame, intok jain juni'i, jita
waatiawame, intok emo i'awame. Intok
yee bai ta'aawame. Intok ka tiuwame.
Intok a yee sibowame. Intok watemmet
ju'enasi nokwame. Intok unnaa jikat emo
eeyawame. Intok ka suasi emo uju'uwame.
23 Ini'i si'ime ka tu'uwa weeme, yoemta
jiapsipo yeu weye, intok a' jiapsiwa junae
ka tu'isi taawa.

*Senu jamut, ka Ijra'elpo yoemratakai, Jesu-
jta sualek*

24 Junama'a yeu sika intok, bwe'u jo'ara
Tiiro' tea'u bicha intok Siroon tea'u bicha
aman yepsaka, senu jo'arapo kibakek. In-
tok kaabeta a' ju'uneyya i'an. Taa junu-
entaka juni'isu, ka a eusek. 25 Bwe'ituk
senu jamut, a' jamut'asoawata, bebeje'eri
ka tu'i jiapsi eerita a' jiapsipo aet anemtae,
ko'okoirian. Juna'a jamut intok, aapo'ik
Jesujta ama ane'epo a' jikkajaka, au sikaa,
bwiau tajtia ko'om pujbaka, au tonommea
kiktek. 26 Juna'a intok, rieka jamuttukan.
Intok senu bwiarapo, Siro peniisa' tea'po
jometukan. Juna'a jamut intok, tu'isi Je-
sujtau ujbwana, juka' bebeje'eri ka tu'i ji-
apsi e'erita a' jamut'asoawatat, a' jiapsipo
wajiwa aet anemta, pa'akun yeu a' bepria
i'akai. 27 Taa ju'u Jesus, essoi nokpo inen au
jiiak, jamuttawi:
—Ili chu'ummeu, ju'u bwa'aame kaachin
bat a ameu mana'atune. Bwe'ituk jume'
a' yoemiarimmeu bat weye, bem bat
ji'ibwatuanaa'u —ti au jiiak.
28 Taa ju'u jamut intok, junae essoi nok-
tae, ju'ua' tawaa'ut, aet ju'uneaka, ket ju-
nalensu, essoi nokpo:
—Jeewi japchi —ti a' yoopnakai—.
Jume' ili chu'um juni'i ket usiwaim, bem aet
ji'ibwa betuk jokaari, juka' betukun ko'om
yojtemta a bwa'ane —ti au jiiak.
29 Junak intok ju'u Jesus, inen a' yoopnak:
—Inien em lutu'uriata nokaka'
betchi'bo, em a' waata'po aman eu aune. Ka
jain'eaka weene. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri
ka tu'i jiapsi eeri, em jamut'asoabet a'
jiapsipo wajiwa aet ane'u, yeu simlaa —ti
au jiiak.
30 Juna'a jamut intok, a' jo'awau bicha
siika. Ju'u a' jamut'asoawa intok, ju'u be-
beje'eri ka tu'i jiapsi e'eriata a' jiapsipo
wajiwa aet ane'uta, junama'a jaibu aet yeu
simlatau, junama'a jipetekpo bo'okamtau
yepsak.

*Ju'u Jesus, senuk, naka pittaka, ka a
nokamta au a' inne'etetuak*

31 Junak intok ju'u Jesus, bwiara Tiro'
tea'po yeu sika intok, senu bwiarau,
Siron tea'po aman, naa buusti sikaa, senu
bwiarau yepsak. Junama'a intok, woj
mamni bwere jo'aramtukan. Juna'a intok,
Lekaapolij tea junama'a bwiara. Chukula
intok Kalilea baweu yepsak. 32 Junama'a
intok senu yoeme, naka pittaka intok

nee'o, au tojiwak. Intok au ujbwanwan,
aet a' mamtene' betchi'bo. 33 Intok aapolaik
kaabeta ane'epo, omot bicha a' nuk sikaa,
junama'a a' nakawapo a' mam pusiawam
aet ja'abwak. Intok mam pusiapo au
chittuaka, junae yoemta ninpo aet mamtek.
34 Jesus intok teekau jikau bitchuka, bwe'um
jiabijteka:

—Eppata —ti te'eka.

Ini'i noki, jiak nokpo kuaktituk intok,
inen jiubae: "Tu'urea'e", ti jiubae.

35 Sep intok a' niniwa tu'ureak. Intok
tu'isi a nookan ju'u nee'o. 36 Intok kaabetau
a' etejone'po aman, kutti au nookak. Taa
junuen au a' noka' nasuk su, che'a juni san,
si'imekut naas a' etejotaitek. 37 Junama'a
intok, si'ime, tu'isi a' suum eiyaan:

—Si'imeta a' joa'u, tiaka, tu'isi a' jojoa.
Bwe'ituk jume' ka jikkajame, a jikkajitua.
Intok jume' ka a nokame juni'i, nonoktua.

8

Ju'u Jesus, naiki miil ijra'elpo yoemem, ji'ibwatua

1 Juname'e taewaimmet intok, ju'u
yoemra tu'isi bu'uuka ama aanen. Intok
im kaita bwa'amachiakan. Junak intok ju'u
Jesus, a' majta'ummeu chaaeka:

2 —Inika'a yoemrata ne tu'isi na'a
jiokoleka na'a bicha —ti ameu jiiak—.
Bwe'ituk jaibu baji taewaim inim ne-
mak aneka, intok kaita bwa'amachi
—ti ameu jiiak—. 3 Intok ne ka'am
ji'ibwatuaka'ateko, intok bem jo'arammeu
bicha am saka'atuaka'ateko, bo'ot tebae,
ka pappeaka, wattinemme. Bwe'ituk
bempo'im betana, waate che'a mekka
betana inim aane.

4 Jume' a' majta'um intok inen a' yoop-
nak:

—Jaksa te tua, inim kaita auka'po, ama
butti bwa'amta nu'uka, inika'a yoemrata a
a'abojne —tim a' temaek.

5 Jesus intok:

—Jaiki paanimsa eme'e nu'uka rejte —ti
ameu nattemaek.

—Woo busanim —tim te'ekamme.

6 Junak intok, juka' yoemrata, nat wiki-
aka am jootesaeka amet nesawek. Intok
jume' woo busanim paanim nu'uka, Li-
ojtau bicha nok suka, am rebektataitek.
Junak intok, a' majta'ummeu am manak.
Jume' a' majta'um intok, yoemrata bichapo
am manak. 7 Intok ket ka jaiki kuchum
nu'uka rejten. Intok ket juname'e nu'uka,
Liojtau bicha noksuka, junae yoemrata
bichapo mana'awak. 8 Intok si'ime, ji-
apsi yuma'isi, jobo'oji'ibwakamme. In-
tok yeu be'aka'uta, woo busan waarim-
taka, tapunika toboktituk. 9 Intok junuen
aman a'abojwame, toktim naiki miiltukan.
10 Intok am saka'atuasuka, a' majta'ummak
nau, sep, kuta kanoau ja'amuka, senu bwia-
rau, Lalmanuuta' tea'u bicha siika.

Jume' paiseom teame, machilaata bitbaeka, Jesujta a' yaa'ii'a

11 Junama'a a' yepsao intok, jume'
waate juriom, paiseom teame, aman au
yajaka, aamak emo nok bwijlatukan, a'
ji'obila betchi'bo, Liojta betana, teekapo,
senu machilaata ko'om weenemta a'
ju'unaktesaen. 12 Jesus intok, tu'isi bwe'um
jiabijteka, inen jiiak:

—Jaisa betchi'bo tua, ini'i yoemra
machilaata a'awa. Lutula wee'po, tiia,
eme'e ka'a bittuanaa, juka' machilaata.

13 Junama'a am to'o sika intok, kuta
kanoau ja'amuka, sekka'ana, omot bicha
siika.

Jume' paiseom teame, jaisa bem yee maj majta'po, ju'u Jesus, a' reberua tiaka nookan

14 Intok bem bwa'anee'uta, bem weeya-
nee'u, aawaj koptekamme. Junama'a kuta
kanoapo bem kate'epo, wepul paanim jiba
nu'uka kaaten. 15 Junak intok ju'u Jesus,
essoi nokpo paiseom teame betana, intok
Eroorej teamta betana, juka' ka tu'ik bem
yee majta'uta betana, emo ama suuasaeka
ameu nookan. Intok reberuapo a' teuwaaka
ameu nookan.

16 Junak intok, jume' a' majta'um, naas
emo temae japtek, inienim jiakai:

—Paanim ka itom weeya' betchi'bo ju-
mak reberuata itou teuwa —tim jiian.

17 Junak intok ju'u Jesus amet ju'uneaka,
inen ameu jiiak:

—Jaisaaka eme'e, paanim ka weeya'
betchi'bo eme'e nok saka. Jaisa eme'e kai-
tat mammateka, intok kaitat ju'unea ja'ani.
Oo enchim jiapsim namakasi aula ja'ani
—ti am temaek—. 18 Bwe'ituk eme'e, in
ya'ala'uta enchim pusimmea bichaka'uta,
intok in nokaka'uta enchim nakammea
jikkajaka'uta, ili juni'i em ka'a jajjamlata
benasi em aula. Katem a au waate juni'i.

19 Jaisa eme'e ka au waate ja'ani, mamni
miilim yoemem a'aboj betchi'bo, jume'
mamni paanim in amet na'ikimteka'po.
Intok jaikika waarimsa intok ama yeu
be'ekame, jaiki waarimsa eme'e aman tapu-
niak —ti am temaek.
Bempo intok:
—Woj mamni ama wooi waarim —ti ji-
iak.
20 —Intok jume' woo busan paanim,
jume' naiki miilim yoemem in ammea
a'abojseka'posu, jaiki waarimsa ama tobok-
tituk, ama yeu be'ekame betana.
Bempo intok:
—Woo busan waarim ama toboktituk
—tim au jiiak.
21 Junak intok ju'u Jesus inen ameu jiiak:
—Jaisa betchi'bo eme'e ka a aet ju'unea,
ju'ubwa in emou nokaka'uta betana —tiia.

Ju'u Jesus ili jo'ara Betsaira' tea'po jometa, liptita puj tu'ute

22 Junak intok, Betsaira' tea'u bicha
sikaa, aman yepsak. Junama'a intok, senu
yoeme, liptitaka ama au tojiwak. Intok
aet a' mamtene' betchi'bo au ujbwanwan.
23 Junak intok, junaka'a yoemta liptita,
mampo bwiseka, junama'a ili ka bwe'u
jo'ara a' ane'epo, pa'akun bicha yeu a'
nuk siika. Intok a' pujpo a' chitta amet
yaak. Junak intok ae bepa mamteka, jaisa
ka'a bicha ja'ani, ti au nattemaek. 24 Juna'a
yoeme intok, ili bit jeelaika, inen jiiak:
—Yoemem ne naj kateme ne bicha
—tiia—, taa kia juyam benasi mamachime.
25 Intok juchi intok a' pusiwammet aet
mamteka, junak intok si'imeta tajpa'alasia
machisi bittaitek. 26 Junak intok ju'u Jesus,
junaman ka bwe'u jo'arau bicha, ka intok
a' weesaen, juka' tu'uwata au a' yaaka'uta
ka junaman a' etejo'ii'akai. Kiali'ikun a'
jo'awau bicha a' simsaeka a' tejwak.

Ju'u Peeo, tua lutu'uriapo juka' Jesujta a' Krijtotuka'po aman, a' teuwaa

27 Junama'a intok ju'u Jesus, a' ma-
jta'ummak, jum bwe'u jo'ara Sesarea pili-
ipo' tea'po, waate ka bwere jo'aram au jeela
joka'um, junama'a wa'am yeu siika. Bo'ot
intok a' majta'ummeu nattemae taitek:
—Jume' yoemem, nee jabesa ti jiia.
28 A' majta'um intok inen au jiiak:
—Enchi Joan yee babatoowame'etiia.
Waate intok enchi Eliaj tiia. Wate intok,
jume' bat naataka, Liojta betana yeteu nok-
tuawame betana enchi weye'etiia.
29 Junak intok aapo inen ameu nattemaek:
—Eme'e intok, nee jabesa'atiia.
Peeo intok:
—Empo ju'u Krijto —ti au jiiak.
30 Junak intok ju'u Jesus, aapo'ik, kaa-
betau a' etejosaeka am tejwak.

Ju'u Jesus, jaisa a' mukne'po betana a' teuwaa

31 Intok inen a' utte'a, tiia, juka' emo
benasi yoemta, jiokot au a' bitne'po, intok
junama'a yo'o ya'arim betana kaita'po a'
bitna'po betana. Intok ama bem maejtom,
intok ama te'opopo nesaweme, jume' che'a
ama yo'o ya'arime betana, intok me'etune.
Taa baji taewaita weyeo, jiabijtene, tiia.
32 Inika'a weemta intok, machisi ameu a'
teuwaan. Junak intok ju'u Peeo, aapolaik
omot bicha yeu a' nuk sikaa, junuen a'
jiaka' betchi'bo, ili a' nok buitaitek. 33 Junak
intok ju'u Jesus, amau bicha, jume' waate a'
majta'um naj bitchuka, omti nokpo, Peotau
inen jiiak:
—Mekka jakun bicha weami'ise'e.
Bwe'ituk, kia che'a tu'isi, Satanajtumta
benasi neu jiia. Bwe'ituk Liojta betana
weyemtate'e ka ju'unea. Taa inim bwiapo,
yoemratat betana weyemtat jiba'e ju'unea
—ti au jiiak.
34 Intok yoemratau chaitebok, intok a'
majta'ummeu intok:
—Kia jabetaka juni'i —ti ameu jiiak—,
in lutu'uriata nemak atteabaeme, juna'a
intok inim aniapo weyemtae ae emo
alleetuawamta, ka intok junae au taka
alleetuabaeka'eene. Bwe'ituk junuen au
utte'atune. Taa in ea'po aman jiba an
sisimne. Intok inien aneme, che'a tu'isi,
kia kuujta pu'atemcha weene. 35 Bwe'ituk
si'ime wa'a i'an lautipo inim aniapo, si'ime
weemtatchi, junae tana jiba au eetuaka
jiapsa'ateko, junuen auka'ateko, juka'
Liojtau bicha yuu jiapsinamta ka teune.
Taa si'ime wa'a nee betchi'bo intok inie in
tu'i nokta betchi'bo, jachin ya'awaka'ateko
juni'i, intok kia me'ewaka'ateko juni'i,
juna'a ala, junae, jiapsi jinne'uritune.
36 Bwe'ituk jita tu'uwatasa ama jajamne,
ju'u yoeme, si'ime juka' aniapo ujyoriata
a' atteako, chukula intok, mukuko, ju'u
a' jiapsiwa Liojtau a' weenee'u, ka au

lutu'uriatuka'ateko. 37 Bwe'ituk ju'u junuen
mukukame, juchi inim jiapsibae'eteko,
kia jaiki tomita beje'etuaka'ateko juni'i,
kaachin juchi jiapsine. 38 Bwe'ituk kia
jabe juni'i, nee tana, intok in tu'i nokta
betana au tiutuakame, inim bwiapo inim
jiapsame nasuku, jume' ka tu'uwata
weetuaka, ka Liojta jiba emo yo'orituame,
juname'ebichapo emo tiutuakame, ne-
jpone ket emo benasi yoemtaka, ket
juname'e betana ne ino tiutuane, jume' in
yeu pu'arimmak, intok Lios achaita ujyoria
at teamak ne a'abo ko'om yepsako.

9

1 Intok juchi intok, inen ameu jiia:
—Lutula wee'po —tiia—, inim waate
aane, juka' Lioj nesawamta utte'awakamta,
a'abo ko'om yebijnemta bitneeme, kee
kokkokai, inim ket jiapsaka a' bitne —tiia.

Jum Jesujta ta'abwisi bitwaka'po

2 Busan taewaita simsuk intok, ju'u Je-
sus, juka' Peota intok juka' Jakoobo' teamta
intok juka' Joanta, bempolaim yeu nuk
sikaa, omot bicha, bwe'u kawiu, jikau im
ja'amuk. Junama'a intok, aapo ju'u Jesus,
bempo'im bichapo, ta'abwisi bittuk. 3 A'
tajo'owa intok, kaupo tosai sapam benasi,
unnaa beojkosia tosaisia machiakan. In-
tok inim bwiapo kia jabe juni'i, tajo'orim
baksia'atek, kaibu junuen tossaalaisi am
basuane. 4 Junama'a intok, ju'u bat naataka,
Liojta betana, yeteu noktuawame, Eliaj
teame, intok ju'u Moiseej teame, ket ama
yeu machiak. Intok Jesujtamak nau etejok.
5 Junak intok ju'u Peeo, Jesujtau:
—Tu'isi ne allea achai —tiia—, itom
inim ane' betchi'bo —tiia—. Tu'i ean, itepo
inim baji ili juya karim yaaka'ateko, senuk
ee betchi'bo, senuk intok Eliaj teamta
betchi'bo. Intok Moiseejta betchi'bo, ket
seenuk.
6 Bwe'ituk ju'u Peeo, womtilataka, kaita
nok machika junuen au jiian. 7 Naamu intok
amet ko'om yejteka am roptak. Junama'a
namupo intok senu jiawai jikkajituk:
—Ini'i juna'a, ju'u in yoemia —tiame—,
tu'isi in nake'u, enchim nok jikkajinee'u.
—Junuen jikkajituk ju'u jiawai.
8 Junama'a intok, seej chukti, kaita'po
taawak ju'u naamu. Junak intok bempo,
naj bitchuka juni'i, kaabeta intokim naa
buusti bichak, taa Jesujta jiba, aapolaik ama
weekamta.
9 Junae kauta betana intok ko'om sa-
jaka, ju'u Jesus, bem bichaka'uta, kaa-
beta am etejoriasaeka am tejwak. Taa
juka' emo benasi yoemta, kokolam na-
suk a' jiabijtesuko, junak ju'ubwa, bem
bichaka'uta am etejosaen. 10 Intok junuen
bem tejwawaka'po aman, junaka'a bem
bichaka'uta, bem jiapsipo jiba a' jipueka,
bempola jiba a' ju'uneyyan, intok, juka'
ame benasi yoemta, kokolam nasuk a' ji-
abijtenee'utat ameu nokwakamtat, junaet
ka ju'uneaka, jiba aet emo temaen. 11 Junak
intok bempo, juka' Jesujta temaek:
—Jume' itom maejtom intok, tiian, jaisa
tua jiubaeka inen jiia, a' utte'a tiia, juka'
Eliaj teamta bat yebijne'po —ti a' temaek.
12 Aapo intok ju'u Jesus:
—Lutula wee'po —tiia—, ju'u Eliaj
teame bat yebijne. Juna'a intok, inim ama
be'emta, aapo a' tu'uteka a' tu'u ya'ane.
Taa jum Liojta ji'osiampo, juka' emo benasi
yoemtat betana ket senu weeme ama
ji'ojtei, juna'a intok, junau, tu'isi jiokot
machine, intok kaita'po a' bittune —tiia—.
13 Taa ju'u Eliaj teame intok, jaibu yebijsula,
junau intok, si'imetam au yaak, ji'ojteita
aapo'ik betana junuen a' teuwa'po amani.

*Ju'u Jesus, juka' ju'ubwa yo'otumta, be-
beje'eri ka tu'i jiapsi a' jiapsipo jipuemta ye'a
beepriaka au a' inne'etetua*

14 Intok watem a' majta'ummeu yepsaka,
bempo'im nape konila, yoemrata bu'uuk
ama anemmeu yepsak. Intok waate bem
maejtom, jume' Krijtota majtimmak emo
nok bwijlame. 15 Junak intok, si'ime ju'u
yoemra ama aneme, Jesujta am teaka a'
suum eiyaak. Junak intok a' tebotua
betchi'bo au bicha tennekamme.
16 Junak intok ju'u Jesus bempo'im
temaek, a' majta'ummak, jitat amemak am
nok nassua'po.
17 Senu intok, inen ama a' yoopnak:
—Yee majtame —ti au jiakai—, in
yoemia ne eu nu'upak. Bwe'ituk ini'i,
juka' bebeje'eri, ka tu'i jiapsita eerita a'
jiapsipo aane. Junae betchi'bo intok ka
a nooka. 18 Juna'a intok, kia jak juni'i,
bwiapo naas au a' ro'a ro'aktatua. Intok
tenpo sosomo'ochiakai. Intok tu'isi au
tam kukume. Intok che'ewasu taka waake.
Nejpo intok em majtimmeu a' tojakan,

pa'akun yeu a' bepriasaekai. Taa kati'im
a pa'akun a yeu a' bepriak.
19 Junak san ju'u Jesus inen am yoopnak:
—Ini'i yoemra, tua kaita a suale —ti
ameu jiakai—. Jaisa inim jiba nee emomak
an machian, intok jiba inim jiokot nee ino
bit i'a ja'ani —ti ameu nattemaek.
Junaka'a intok, junuen ko'okoemta au
a' toji nesaen. 20 Juna'a usi'o'ou intok
sep aman au tojiwak. Ju'u bebeje'eri ka
tu'i jiapsi eeri, usi'o'outat aneme, Jesujta
ta'aakai, sep juka' usi'o'outa bwiapo au
jibeptuak. Intok naas au a' ro'aktituan.
Tu'isi tenpo somo'ochiakai. 21 Jesus intok a'
achaibeu nattemaek:
—Jakwoo naatekasa a' junule
bena'atiakai.
Juna'a intok:
—Kia ili a' usituka'po naateka —tiia—.
22 Jue benasia intok ju'u bebeje'eri ka tu'i ji-
apsi eeri, a' jiapsipo aneme, tajipo au a' jim-
maatua. Intok kia ba'apo juni'i, bat batte
ama a' meme'a. Taa empo a' jinne'u'uteko,
itom jiokoleka, itom ania'e —ti au jiiak.
23 Junak intok ju'u Jesus:
—Em inen neu jia'apo, "Empo a'
jinne'u'uteko", ti em neu jia'apo. Che'a juni
san, empo em jiapsipo, Liojta suale'eteko, a
jinne'utu. Bwe'ituk si'ime wa'a a' jiapsipo
a' sualeme, kaita aawas aayuk —tiia.
24 Junak intok, usi'o'outa achaiwa, kia
bwan nok jeelaika:
—Ana'a suale —tiia—, taa netche'e
ania'e, che'a yuma'isi in jiapsipo che'a in a
enchi sualne' betchi'bo —ti au jiakai.
25 Jesus intok, juka' bu'uuraata, bu'uuk au
bicha katemta bichakai, juka' bebeje'eri ka
tu'i jiapsi eerita, usi'o'outa jiapsipo wajiwa
katekamtau, omti nokpo, inen au jiiak:
—Empo, bebeje'eri ka tu'i jiapsi —tiia—,
inika'a usi'o'outa ka a noktuamta, intok ka
a' jikkajituamta, pa'akun aet yeu weye'e.
Intok ka intok a' jiapsipo aet kibakne —ti
au jiiak.
26 Junak intok ju'u bebeje'eri ka tu'i ji-
apsi eeri, junae jiapsipo betana pa'akun
yeu weyeka, juka' usi'o'outa tu'isi chaituan.
Intok naas au a' wiiktuan. Intok mukiata
benasi taawak. Juebenak intok, junuen ama
a' bichaka, "Muukuk", tim jiian. 27 Taa ju'u
Jesus, mampo a' bwiseka, a' yechaka, intok
sep kiktek.
28 Junama'a intok ju'u Jesus, senu jo'arapo
kibakeka, junama'a intok aapolaik, jume' a'
majtim inen a' temaek:
—Jaisaakai tua, itepo ka a pa'akun yeu
a' beebak, juka' ka tu'i jiapsita —tim a'
temaek.
29 Aapo intok inen am yoopnak:
—Ini'i weeme —tiia—, ka kia jachin
juni'i pa'akun a yeu a' beepne. Bwe'ituk
pa'akun yeu a' bepriabae'eteko, intok che'a
a' yo'ori betchi'bo, ka ji'ibwaka, ka je'eka,
intok Liojtau bicha a' nokriakai —tiia.

Ju'u Jesus, juchi a' teuwaa jaisa a' mukne'po betana

30 Junama'a yeu sajaka intok, bwiara
Kalilea' tea'po ama wa'am sajak. Je-
sus intok, kaabem am ju'uneyya'ii'an.
31 Bwe'ituk juka' ame benasi yoemta, a'
me'eneeme mampo su'u tojinaa'u, intok
junuen ya'asuako, baji taewaita weyeo,
jiabijtene. Inika'a weemta am majtaka,
kaabeta intok naa buusti a' ju'uneyya'ii'an.
Taa a' majtim jiba a' ju'uneyya'ii'an. 32 Taa
juname'e intok, inie nokit, ka ju'unean.
Intok a' temaineeka juni'i, emo a' tiutuan.

Jume' Jesujta majta'um nasuk, jabesa ju'u che'a ama yo'o ya'atuneeme

33 Junak intok, bwe'u jo'ara, Kapernao'
tea'u yajak. Junama'a intok, jo'arapo
aneka, Jesus inen ameu nattemaen:
—Jitasa eme'e bo'ot, jitasa nau ete-
josakan.
34 Taa bempo intok ka'a yoopnak.
Bwe'ituk jum bo'ot, bempo'im nasuk,
jabeta che'a ama yo'o ya'atune'po aman,
naas emo aet temae sakan. 35 Junak intok
ju'u Jesus, yejteka, jume' woj mamni ama
wooi a' majtimmeu chaaek, intok:
—Emo tana —tiia—, seenu, emou au
yoo'eeyabae'eteko, juna'a, si'imemmet
chukula weene. Intok si'imem nesauta
jooriane —tiia.
36-37 Ili usita intok, bempo'im nasuk
bichapo kechaka, chukula intok a'
maammea a' ibaktakai:
—Kia jabe juni'i —tiia—, in teampo,
inien ili usim mabetakame, che'a tu'isi kia
nee mabetne. Wa'a intok nee mabetakame,
che'a tu'isi kia nee a'abo bittuakamta ma-
betlatune —tiia.

Ju'u, ka itom ee beje'eka aneme, itomak eaka aane

38 Ju'u Joan intok:

—Yee majtame —tiia—, senuk te bichak, bebeje'eri ka tu'i jiapsita e'erita, watem jiapsimpo anemta, em teampo ameu nokaka, pa'akun yeu am bepriame. Junaka'a intok, ka itomak a' weama' betchi'bo, katte junuen a' ansaeka ta'a tejwak.

39 Junak intok ju'u Jesus:

—Katem au suua —ti ameu jiiak—. Ake'em a' su'u toja'em. Bwe'ituk kaabe aane, sep ka tu'isi net nokbaaneeme, neae aman intok in team teuwaaka, senuku au tu'uwatunemta, ka kia jabe juni'i a' joaka au a' yaakame —tiia—. 40 Bwe'ituk si'ime wa'a, ka itom beje'eka aneme, itomak eaka aane. 41 Intok kia jabe juni'i, nee teuwaaka enchim ba'am mikaka'ateko juni'i, Krijtota betana enchim atteari'po, juname'e, lutula wee'po, Liojta betana tu'uwata mabetne.

Juka' ka tu'isi yee'antuammet nooka ju'u Jesus

42 'Intok inime'e, nee sualeme betana, kia jabe juni'i ka tu'ik am ya'ane' betchi'bo ameu noka'ateko, che'a tu'i ean, juna'a, tetata kutanaapo aet suma'awaka, baweu ko'om a' jimaatune'po. 43 Intok em maamea, ka tu'uwata ya'abae'eteko, intok junae betchi'bo, jiba yuu taji beete'po enchi antuaneemta, che'a tu'i ean, juname'e mamam chuktituko. Taa ka che'a wooim mamaka, jum tajita ka tutuke'po jiba yuu beete'po ka yej ean. 44-45 Intok ket jiba junalensu, em wokimmea, jakun bicha sikaa, aman ka tu'uwata ya' betchi'bo, che'a tu'i ean, junaka'a wepul wokim chuktituko, taa ka che'a wooim wokeka, jum tajita ka tutuke'po jiba yuu beete'po ka yej ean. 46-47 Intok ket jiba junalensu, em pusimmea em bichaka'u, ka tu'isi enchi eetua'ateko, che'a tu'i ean, juname'e wepul pusim yeu am wikeko, bwe'ituk che'a tu'i ean, Liojta nesawau si'imeta kateka'u, wepu'ulaim puseka ama kibakeka'ateko, taa ka che'a wooim puseka, jum tajita jiba yuu beete'po yejnee. 48 Junama'a intok, jakwoo juni'i tajita ka tutuke'po ama anne. Junama'a intok bem takaa, jiba yuu ama anne. Intok ket bwichiam jiba auka'po benasi machine. Inime'e junen ama anne. Jum bwichiam jakwoo juni'i ka kokko'po. Intok jum tajita jakwoo juni'i, ka tutuke'po.

49 'Bwe'ituk si'ime jume' nee sualeme, jiokot emo bitne, kia taji rupaktiatae, senuk sassaawa'a benasia, wakasim peutame, si'imekut on si'itawa benasia. Taa junae, jiokot emo bitnamtae, jiapsi tu'utenamta jajamne. Intok Liojta enchim yo'orine' betchi'bo. 50 Bwe'ituk juka' bwa'amta kiawata mak betchi'bo, ju'u oona tu'i. Taa juka' onta, on kiawata ka jipue'eteko, jitaesa cho'okosi a' ya'anee juka' onta. Kiali'ikun san, juka' onata jum bwa'aa'po, a' tu'ireaka'a benasia, eme'e juni'i ket junalensu, tu'isi em nau jiapsaka, watem enchim emou a' suawa'une' betchi'bo enchim bichaka emo benasi bem jiapsine' betchi'bo. Intok yanti jiapsiwame emot naas aune.

10

Ju'u Jesus, emo kukunaka emo su'u tojiwamtat nooka

1 Junama'a yeu sika intok, Jurea bwiaraapo ama naa buustia siika. Intok batwe Joran waetana yepsak. Junama'a intok, juebenaka juchi aman au nau yajak. Aapo intok, jiba am majta'a benasia am majtan. 2 Jume' waate juriom intok, paiseom teame, ama au yajaka, kiala'a ji'obila' betchi'bo au nattemaek:

—Jaisa, senu a' jubiawata a jimmaanee ja'ani —tim au nattemaen.

3 Taa aapo ju'u Jesus intok, inen am yoopnak:

—Ju'u Moiseejtuka'u, jaisa emot a' nesawek —ti am temaek.

4 Bempo intok:

—Ju'u Moiseejtuka'u ala —tiian—, jubiarita to'o sim betchi'bo, ya'uraapo, ji'osiata yeu jimmaanesaeka a' nookak. Juname'e ji'osiammea intok, senu, a' jubiawata a to'o simne —tiian.

5 Jesus intok am yoopnaka:

—Enchim namakak jiapseka' betchi'bo —tiia—, juna'a Moiseejtuka'u inika'a nesauta ji'ojtetebok —tiia—. 6 Taa aniata naateka'po naateka, ju'u Lios ka junuen a' waatan. Bwe'ituk inien ji'ojtei, ju'u Lios, o'outa ju'unaktek, intok jamutta ju'unaktek. 7 Inia betchi'bo san ju'u o'ou, a' malawata intok a' achaiwata to'o sikaa, a' jubimak jiapsine. 8 Ka intok wooi yoemem benasia tawane. Inien san beja, woiriaka juni'i, nappat, wepul yoemta benasi eeyatune. 9 Inia betchi'bo san, wooi jiapsita nau tojirita, Liojta wepul jiapsita

ya'arita, inim bwiapo, ju'u yoeme, kaachin
junaka'a a na'ikimtene —ti ameu jiian.
10 Chukula intok, senu jo'arapo, junae
weemta betana, jume' a' majtim au nat-
temaek. 11 Aapo intok am yoopnaka:
—Kia jabe juni'i —tiia—, a' jubiawata
jimmaakame, intok ta'abwik jamuttamak
jiapsa'ateko, juna'a, tua a' juprita a' kun-
abeu lutu'uriawame, junaka'a, ta'abwi ja-
mutta ama lutu'uria makako, juna'a, tua
a' jamut juprita betchi'bo ka tu'isi tawane.
12 Intok ket junalensu, kia jamuttaka juni'i,
a' kuna jimmaako, intok ta'abwi o'outamak
yejteko, juna'a, tua a' kunabeu lutu'uriapo,
junaka'a ta'abwi o'outa au kunatuakamta,
tua a' kunawata betchi'bo ka tu'isi tawane.

Ju'u Jesus, jume' ili usimmeu, ameu tu'uwatunemta, Liojtau bicha am bwanria

13 Waate intok, junama'a, ili usim, Jesuj-
tau tojan, amet am mamte'ii'akai. Taa a'
majtiwam intok, aman yeu am tojammeu,
ameu emo omtituan. 14 Jesus intok junuen
am bichaka, au o'omtituaka, a' majtimmeu
inen jiiak:
—Inime'e ili uusim ela'po a'abo neu to-
jinaa, katem ammeu suua —ti ameu ji-
iak—. Bwe'ituk, inime'e ili usim benasi
emo eetuame, juka' Liojta utte'a nesawata
kateka'po au lutu'uriane, ama jiapsine'
betchi'bo —tiia—. 15 Lutula wee'po ne inen
jiia, kia jabetaka juni'i, Liojta utte'a ne-
sawata, ili usita benasi ka au eetuaka'ateko,
junaka'a, Lios utte'a nesawata kateka'po, ka
a aman kibakne —ti ameu jiiak.
16 Juname'e ili usim intok, we'epulaim
am iba'ibaktaka, amet mamaka, ameu
tu'uwatunemta, Liojtau bicha am nokrian.

Ju'u ju'ubwa yo'otume, yu'in tomekame

17 Aapo intok, junama'a yeu sikaa,
bo'ot a' weyeo, senu au tajtia buiteka,
aapo'ik bichapo, tonommea kikteka au
nattemaeka:
—Tu'u yoeme —tiia—. Yee mamajtame
—ti Jesujtau jiiak—. Jaisa ne auka tua, juka'
yuu jiapsiwamta net aune —ti a' temaek.
18 Jesus intok:
—Jaisaakai empo nee tu'u jiapsek, tiia.
Bwe'ituk inim kaabe aane, tu'u jiapsekame.
Taa ju'u Lios jiba tu'u jiapsekame —tiia—.
19 Empo jaibu Liojta nesaurim ta'aa:
“Jubeka, ka ta'abwi jamuttamak emo
tu'uribaane. Etbwawamta juni'i, ka bo'o
jooriane. Intok yee su'ana'uta juni'i. Ka aa
noki'ichiata nokne. Intok yetet, juka' ka
lutu'uriata, kate'e amet a' nokne. Intok
em achaita intok em malata, tu'isi am
yo'orinee” —ti au jiiak.
20 Juna'a intok inen a' yoopnak:
—Yee maj majtame —ti au jiakai—.
Inika'a weemta, in usituka'po naateka,
yuma'isi ne si'imeta ya'ari —tiia.
21 Junak intok ju'u Jesus, a' noka'utat be-
tana aet mammateka, a' jiapsipo a' nak-
taitek, intok inen au jiakai:
—Senu weeme jiba eu be'e —ti au
jiiak—. I'ane'e sik, juka' si'imeta em
jipue'uta nenkaka, intok pooberaatat
a' na'ikimtene —tiia—. Junak intok,
aman teekapo ee betchi'bo, che'a eu
tu'uwatunemta aune —tiia—. Chukula
intok, in bo'o jooria'uta, nemak a' joo
simne. Intok nee betchi'bo em jiokot
emo bitne'po, ka jain emo eetuaka, kiala'a
inne'aka jiapsine —tiia.
22 Taa juna'a intok, Jesujta inien au a'
teuwa' betchi'bo, ka au alleetuaka siika.
Bwe'ituk tu'isi jita yu'in beje'ewakamta
jipuen.
23 Junak intok ju'u Jesus a' majtim naj
bitchuka, inen ameu jiiak:
—Tua tu'isi ameu obiachi, jume' yu'in
totomekammewi, Liojta utte'a nesawata
kateka'u bem yajine'po —tiia.
24 Junak intok, jume' a' majtim, inien
bem ameu nokwaka'uta betana aet emo
suum'eetuak. Taa ju'u Jesus intok, juchi
ameu noktaiteka:
—In yoemiam —ti ameu jiiak—. Tu'isi
ameu obiachi, Liojta utte'a nesawata
kateka'po, bem yajine'po, jume' yu'in
tomeka, junaet eaka aet jiapsekammewi
—ti ameu jiiak—. 25 Kameota ji'ikia
pusimpo ama yeu a' weene'po bepa, ju'u
yu'in tomekamtau che'a obiachi, Liojta
utte'a nesauta kateka'u a' yebijne'po —ti
ameu jiiak.
26 Bempo intok, inia weemtat aet ee maj-
jautuan. Bem jiapsimpo inen emo eetuakai:
—Junuentuka'ateko intok, jabesa tua a
jinne'utune —ti emo eetuan.
27 Jesus intok bempo'im naj bitchuka,
inen ameu jiiak:
—Yoemtau obiachisi machiaka'u, Liojta
betchi'bo, tua ka obiachi. Bwe'ituk aapo'ik
betchi'bo kaita obiachisi machika aayuk.

[28] Peeo intok inen au jiutaitek:
—Achai —tiia—, itepo, itom atteata
si'imeta to'o saka'alataka intok te em ea'po
aneka, emak te rejte —ti au jiiak.
[29] Jesus intok a' yoopnaka:
—Lutula wee'po —ti au jiiak—. Kia
jabetaka juni'i, tu'isi nee au naktuakai,
intok in nok lutu'uriata a' bo'o jooriaka,
yee a' majtabaekai, intok junue betchi'bo
a' jo'awata to'o sika'ateko, oo jume'
aamak werim to'o sika'ateko, intok kia
a' jubiawata intok a' yoemiawaim juni'i
to'o sika'ateko, intok waj bwiawata to'o
sika'ateko, [30] ju'u inien aukame, che'a juni
san, si'imeta juka' a' su'u tojaka'uta bepa,
i'an, inime'e taewaimmetchi, che'a bu'uuk
atteane, jume' Liojpo betana aamak wer-
imtuneeme, intok yoemiamtuneeme, intok
yu'in jo'araata jipu'unee a' mabettune'po,
intok waj bwiawam juni'i. Taa junuentaka
juni'i, watem betana omtanaa. Intok juka'
jiokot au a' bicha'u, jiba aet aune. Taa
chukula, Liojtau bicha juka' yuu jiapsiwame
aet aune. [31] Taa juebenaka jume' che'a
emo eeyame, juname'e junen, aman che'a
ko'om'eeyarimtune. Intok juebenaka jume'
ka emo che'a eeyame, juname'e junen,
aman che'a eeyarimtune.

Juchi bemelasi, ju'u Jesus, jaisa a' mukne'po betana a' teuwaa

[32] Intok bo'ot, Jerusaleneu bicha jikau
bo'okamtat kateka, Jesus bat weyen, a'
majtim intok aet cha'aka kateka, aman
Jerusaleneu bem yajine'ewi aman, emo
majjaituaka juni'i, aet cha'aka kaaten.
Bwe'ituk aman, bempo'im betchi'bo,
ka tu'ik au machian. Junak intok ju'u
Jesus, jume' woj mamni ama wooim
a' majtimmeu, junama'a bo'ot omot
bicha bempolaim yeu wikeka, junama'a
bempolaimmeu, si'imeta waka'a au
ya'anaa'uta ameu teuwaak:
[33] —I'an te Jerusaleneu yajako —tiia—,
junama'a, ju'u emo benasi yoeme, te'opopo
yo'o yaa'uchim mampo intok jume' maej-
tom mampo su'u tojitune. Intok a' me'ena'
betchi'bo, ta'abwi yoemrata mampo su'u
tojitune, junuen nau a' wepul lutu'uria
yaakai. [34] Junama'a intok, juname'e a' bee-
baka, jaana a' jiawaane. Intok aet im chit
wat wattine. Intok im a' me'ene. Taa
juna'a, baji taewaita weyeo, jiabijtene —ti
ameu jiiak.

Ju'u Jakoobo' teame, intok ju'u Joan teame, Jesujtau ujbwanta a'awa

[35] Junak'intok, ju'u Jakoobo' teame, intok
ju'u Joan teame, Sebereo' teamta u'usim,
Jesujtau rukteka, inienim au jiia:
—Achai —tim au jiiak—. Itom eu
a'awa'uta, itom a' ya'ariane —tim au jiiak.
[36] Aapo intok:
—Jitasa eme'e waataka —tiia—, enchim
nee a' ya'aria'ii'a —ti am temaek.
[37] Bempo intok:
—Ito tana —tiian—, senuk em batatana
yej betchi'bo, senuk intok, em mikko'otana
yej betchi'bo, itom junen autua'e —ti au
jiiak—, emak ama an betchi'bo, enchi
yo'otaka yejteko.
[38] Jesus intok am yoopnaka:
—Tua em ka ju'unea —ti ameu jiiak—,
ju'u enchim a'awa'ut. Jaisa eme'e si'imeta
juka' ko'okosi machik neu weyemta,
intok waka'a in jiapsipo, ko'okosi in
inne'enee'uta, jaisa eme'e nele benasi a'
inne'ene —ti am temaek.
[39] Bempo intok:
—Jeewi —tim a' yoopnak.
Jesus intok inen ameu jiiak:
—Lutula wee'po —tiia—, inien neu
aunemtat betana, wate weeme emou aune
—tiia—. Intok a eme'e a' inne'e sakane.
[40] Taa batatana senuk neu yejtenemta,
intok mikko'otana senuk neu yejtenemta,
junaka'a weemta, inepone ka a yeu am
pu'a. Taa wame'e Lioj'achaita betana
yeu pu'awame, juname'e junuen ama
jote'etuanaa —ti ameu jiiak.
[41] Jume' waate, woj mamni a' majtim in-
tok, inien jiame jikkajaka, Jakoobo' teamta
intok Joan teamta emo ameu omtituan.
[42] Taa ju'u Jesus, si'imemmeu chaaeka, inen
ameu jiiak:
—Eme'e tu'isi ju'unea —tiia—, inim
bwiapo, jume' tekiataka ya'uttuko,
yoemratau au yo'o joaka, nesawamta
weetua. Taa juname'ebepa ket aane,
ame bepa nesaweka, bempo'im juni'i
saweme —tiia—. [43] Taa emo nasuk ka inien
weye. Bwe'ituk kia jabetaka juni'i, emo
nasuk au yo'o joobae'eteko, juna'a, che'a,
enchim si'imem nesauta jooriane —tiia—.
[44] Intok kia jabe juni'i, emotana, bat au
yo'o joobaeme, juna'a, emou si'imemmeu,
nesaureopo tawane —tiia—. [45] Bwe'ituk
ju'u emo benasi yoeme, kaabeta, nesauta

a' ya'ariane' betchi'bo a'abo yepsak. Taa
che'a juni san, aapo, si'imem nesauta
ya'ariabaekai a'abo ameu yepsak. Intok
kia a' jiapsiwata juni'i, juebenam betchi'bo
nenkine —tiia.

Ju'u Jesus, juka' liptita, Bartimeo' teamta, puj tu'ute

46 Junak intok, bwe'u jo'ara, Jeriko' tea'u
bicha sajak. Junama'a intok, Jeriko' tea'po,
a' majtimmak yeu siika. Intok juebena
yoemem ket aamak sajak. Senu yoeme, lip-
titaka, Bartimeo' teame, Timoteo' teamta
u'usi, juna'a bo'o mayoat kateka neta-
nen. 47 Intok aman weyemta, a' Jesus nasa-
reeno'otuka'po aman, a' jikkajaka, inen ji-
aka chaitaitek:
—Jesus —tiia—, Labii' teamta u'usi, nee
jiokole'e —ti au jiakai.
48 Intok juebenaka, ka jaiti a' jiusaeka, au
omten. Taa juna'a che'a juni san kusisi
chaaeka inen jiian:
—Labiituka'utat yeu simria, nee
jiokole'e —ti jiian.
49 Junak intok, Jesus, kikteka, junae yoem
liptitau chaitebok. Junau intok inen ji-
uwan:
—Aet yoem'ea'e, kikte'e. Bwe'ituk aapo
eu chaae —tim au jiiak.
50 Junak intok juna'a, a' jijine'um, kia ama
to'o kikteka, Jesujtau bicha sikaa, aman au
yepsak. 51 Jesus intok inen au noktaitek:
—Jitasa empo nee enchi ya'aria i'a —ti a'
temaek.
Juna'a yoem lipti intok:
—Achai —tiia—. Juchi in bitne'
betchi'bo, in pusim tu'ute'e —ti au jiiak.
52 Jesus intok inen au jiiak:
—Em jiapsipo em a' suale' betchi'bo, ka
jain eaka weene. Juche'e bitne'e —ti au
jiakai.
Junak intok sep bittaitek. Intok Jesujtat
cha'aka katemmak, amemak siika.

11

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'awi yebijsusek

1 Intok Jerusaleneu jeela kateka, intok
jume' wooi ka bwere jo'arammeu nau
jokammeu, Betpaake' teamtau intok Be-
taania' teamtau jeela yajak. Junama'a in-
tok ket, Jerusaleneu jeela, senu kawi ama
katekan. Oliibo'ouwo intok tu'isi ama
bu'uureakan. Junak san beja, senu nesauta
a' ya'ariana' betchi'bo, jume' a' majtim be-
tana wooim yeu pu'aka, aman am bittuak,
2 intok inen ameu jiakai:
—Itopat bat sajaka, jo'arau yajaka, ju-
nama'a senu buu'aso'olaata cha'akamta em
bitne. Junaka'a intok, kia jabe yoeme
juni'i, kee a' kaba'ite. A' buttaka, a'abo
newe'em a' tojine —ti ameu jiiak—. 3 Intok
senuk, jaisaaka eme'e a' butta, ti enchim
temaeka'ateko, "achai chubala betchi'bo
a' waata, taa chukula juchi a'abo a' bit-
tuarokaka nooka", ti ameu jiune. "Junak
intok sep a'abo a' bittuane" —ti jiia ju'u
Jesus.
4 Juname'e intok, junam bicha sajaka,
juka' ili buu'aso'olaata ama jo'arau aman
kimuriata naapo, pa'akun tana, bo'otchi
cha'akamta a' teak. Junak intok a' butta
japtek. 5 Junama'a intok wate ama aanen,
senu intok inen ameu jiiak:
—Jaisaakai eme'e ili buu'aso'olaata butta
—ti am temaek.
6 Junak intok juname'e, Jesujta, bem amet
a' saweka'po, intok bem ameu a' nokaka'po
aman, junaeu a' teuwaak. Junak intok
sep, bem a' nuk saka'ane' betchi'bo su'u
tojiwak. 7 Junaka'a buu'aso'olaata aman
nu'uka intok, Jesujtau a' tojak. Junak in-
tok bem bepa supem aet wattak. Junae
buu'aso'olaatat intok, ju'u Jesus aet jikat
yej simen. 8 Junama'a intok, aapat juebe-
naka ama aneme, jum bo'ot aet wa'am a'
weene'po, bem jiniam tetekan. Waate intok
nassa'akariam chuktaka, junama'a bo'ot
aawas a' toto'an. 9 Aapat kateme, intok kia
ama'a kateme juni'i, alleerimmea chaaeka
inenim jiian:
—Itome'e jinne'u'e —tiian—. Tu'isi
tawaari, achai Liojta betana lutu'uriaka
inim weyeme —tim jiu sakan—. 10 Rei
Labiita bat naataka, inim si'imekut tu'isi a'
nesausuka'a benasia, juchi junaen benasi
inim a' aune' betchi'bo, Lios aapo, teekapo
betana junae betchi'bo enchi aniaka, emak-
tune —tim jiu sakan.
11 Junak intok Jesus, Jerusaleneu yepsaka,
junama'a bwe'u te'opota kateka'u kibakek.
Junama'a intok si'imeta ama aukamta naj
bitchuka, siika. Betaania' tea'u bicha siika.
Jume' woj mamni ama wooim a' majtim-
make. Bwe'ituk jaibu unnaa kupten.

Ju'u Jesus, juka' chuna'ouwota, ka tatakamta, bettesi au nooka

12 Juchi yokoriapo intok, junama'a Be-
taania' tea'po betana yeu sajaka, tebauri-
taitek ju'u Jesus. 13 Mekka'ekut intok, senu
chuna'ouwota, sia koja weekamta bichaka,
aman au siika, takam a' jipue'eti'eakai. Au
yepsaka intok, kia sawa ausu'litukan. Intok
ka tatakan. Bwe'ituk kee taewaim yuuman
a' takane' betchi'bo. 14 Junak intok, Jesus
junae chuna'ouwotau:

—Kiale'e, jakwoo juni'i, kaibu'e takane'e
—ti au jiiak—. Intok kia jabe juni'i, ka enchi
taka bwa'ane —tiiak.

Intok junuen au a' jia'apo, jume' a' maj-
tim a' jikkajak.

Ju'u Jesus, jum te'opopo, ka tu'isi anemta,
pa'akun yeu am beeba

15 Intok juchi'intok, Jerusaleneu yajaka,
ju'u Jesus juchi aman bwe'u te'opou
kibakeka, jume' ama jita nenkame pa'akun
yeu beeptaitek. Intok jume' ama jita
jinume. Intok jume' watem, bem tomita
ama bem nanakulia'po, intok bem aet
a' jipue'uta, junaka'a juni'i, mekka am
biaktariak. Intok jume' ama wokkoim
nenenkame, intok bem aet joka'um
junaka'a juni'i, mekka am biaktariak.
16 Intok junama'a pa'ariatchi te'opopo
nape konila bo'okame, kia jabeta juni'i
junama'awa'am kaita weeya'ii'an. 17 Intok
inen am majtaka, inen am tejwa:

—Jaisa eme'e ka ju'unea —tiian—, inien
a' ji'ojteituka'po: "Ini'i in te'opo, si'ime
yoemrata betana, ama Liojtau bicha nok
betchi'bo te'opopo ta'eenaa." Taa eme'e,
tesompo, jume' jita e'etbwamta bo'o jooria-
me, ama emo euse'po benasi, inien a' kari
ya'ari'em —ti ameu jiiak.

18 Intok jume' te'opopo yaa'uchim intok
jume' bem maejtom, inien a' jia'apo a'
jikkajak. Intok kialim a' me'ebaeka juni'im
ean. Taa katim a' me'an, bwe'ituk junuen
auneekai, juni'im majjaen, juka' yoemrata
aet yee a' majta'apo betana bem a' suum
eeya' betchi'bo. 19 Intok kupte' betchi'bo,
junama'a bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po, ju'u
Jesus ama yeu siika.

Ju'u chuna'ouwo waakek

20 Yokoriapo intok, ketwootana,
chuna'ouwota weeka'po aman sajak.
Juna'a chuna'ouwo intok, nawau tajtia
wakiataka yeu matchulatukan. 21 Junak
intok ju'u Peeo, tukariapo, Jesujta au a'
teuwaaka'utau wawaateka:

—Itom majtame —tiia—, ju'u
chuna'ouwo, tuuka, junuen em au bette
nokie jiaka'u, waakek —ti au jiiak.

22 Jesus intok junak:

—Liojta, em jiapsipo yoem'ea'e —ti au
jiiak—. 23 Bwe'ituk em jiapsipo tu'isi a jita
suale'eteko, kia senu kawibeu, a' kateka'po
a' sookteka, baweu au a' jimmaasae'eteko
juni'i, junuen au ean —ti ameu jiiak—.
24 Junuen san beja, inien ne emou jiia,
Liojtau bicha nokaka, si'imeta waka'a
enchim au netanee'u, juna'a weeme,
enchim a' mabetne'po betana aet eaka,
a' suale'em —tiia—. Intok junuen aet
suale'eteko, enchim netanee'u, emou aune
—tiia—. 25 Intok Liojtau bicha noka'ateko,
senuk beje'eka aulatuko, junuen em Liojtau
noka'apo a' jiokoine. Lios achaita teekapo
katekamta betana senuku, enchim ka
tu'uwa ya'ari'ut, enchim aet jiokoine'
betchi'bo. 26 Bwe'ituk eme'e, kaabeta a
jiokoe'eteko, ju'u Lios achai juni'i, teekapo
katekame, senuku enchim ka tu'uwa
ya'ari'ut, ket junalensu ka enchim a aet
jiokoine —tiia.

Jesujta temaiwa'po, jabeta betanasa,
lutu'uriata a' jipueka, junuen a' anne'po

27 Jesus intok, a' woj mamni ama wooi ma-
jtimmak, juchi Jerusaleneu yepsak. Aapo
intok junama'a te'opopo naj weyen. Ju-
nak intok junama'a te'opopo saiwame, bem
yo'o ya'urammak, intok jume' bem mae-
jtom, intok jume' ama si'ime yoemratau
a' yo'oraa, aman au sajaka, ama au yajaka
Jesujtawi, a' temaek. 28 Junak intok:

—Inien em aune' betchi'bo —tiian—,
jabesa enchi aet tekil makri —ti a'
temaek—. Intok jabesa juna'a, inien enchi
antuame —tiian.

29 Junak intok ju'u Jesus am yoopnak:

—Nee ket senu weemta emou nat-
temaibae —tiia—, intok enchim nee aet
yoopnako, nee ket enchim tejwane, a'
jabetuka'po, inika'a nee tekil makrime.
30 Joan yee babatoowamta ba'apo yee a'
batoowa'u, jaku'ubosa aet sauritaka junuen
yee batoowan, Liojta betana, oo inim
bwiapo yoem nesautukan ja'ani, netche'em
aet yoopna —ti ameu jiakai.

31 Junak intok juname'e, bempo'im nasuk,
ka kusisi inien jiu japtek:

—Liojta betana, ti te jiaka'ateko:
“Jaisaaka intok, eme'e ka'a sualek”, ti itou
nattemaine. 32 Taa inim bwiapo, yoem
nesauta betana a' mabetlataka junuen yee
batoowan ju'u Joan yee babatoowame, ti te
jia'ateko, ito betchi'bo ka tu'ine —ti jiian.
Bwe'ituk bempo, juka' yoemrata emo
majjaituan ju'u ameu am ya'ane'po betana.
Bwe'ituk ju'u yoemra, junaka'a Joan yee
babatoowame tuka'uta, tua lutu'uriapo, Li-
ojta betana yeteu a' noktuawaka'po aman
a' eeyaka, tu'isi emo a' yo'orituan. 33 Inia
betchi'bo san, Jesujta, kaachin a yoopna
machika:
—Katte ju'unea —tim jiiak.
Jesus juni'i, ket junuen am yoopnak:
—Nee juni'i, ne kaachin enchim a
tejwaane, jabeta ea'po junuen in ane'epo
—ti ameu jiiak.

12

*Pa'asi etripo, tekipanoareom, ka tu'i ji-
apsekammet nokaka, yee majtan ju'u Jesus*

1 Intok senu weemta am majtabaeka,
ta'abwi weemtau a' tammachiaka inen
ameu nok taitek:
—Senu yoeme —tiia—, yu'in pa'asi
ouwota eechak. Intok korate betchi'bo,
juyata ama jijjo'ak. Intok pa'asi taka
ba'awata nu'u betchi'bo a' baba'awa'umta
ama ya'atebok. Intok mekka aniau bicha
bitchuu betchi'bo, yu'in tetata jikau bicha
nat cha'abwak.
’Junuen auka intok, ta'abwim mampo
a' su'u tojak. Intok pa'asi'ouwo takata,
ama toboktitunemta, bempo'immak watek
aman nu'u betchi'bo, lutu'uriata yaak.
Junak intok, omot, mekka bwiarau bicha
siika ju'u. 2 Pa'asim bwaseo intok, senuk,
a' nesaureowata, aman, pa'asi wajta
tekipanoammeu bittuak. Pa'asim bwaseme
ama chuktawame au lutu'uriamta aman
nu'utuawakai. 3 Taa juname'e intok, kaita
a' makaka, kia june'elaka simtuaka, intok
ko'okosi a' yaakai. 4 Intok juchi intok,
senuk a' nesaureowata aman ameu juchi
bittuak. Taa junaka'a intok, tiusi maisi a'
yaaka, koba jamti a' mamaasuka a' simtuak.
5 Intok juchi intok, senu nesaureowata
aman bittuak. Junaka'a intok im me'ak.
Intok juchi intok, bu'uuka aman bittuak.
Juname'e juni'i ket junalensu, watem
ko'okosi yaak, watem intok su'ak.
6 ’Junak san beja, wepul pu'ilaik useka,
intok tu'isi a' nakeka juni'i, junaka'a
junaman bittuak: “Jumak juni'i”, ti'eaka,
“in a' useka'po aman, emo a' yo'orituanee”,
ti au eetuakai. 7 Taa juname'e pa'asi etta
tekipanoame, intok junaka'a usiwaita
aman weyeo a' bichaka, inenim jiiak:
“Inika'a pa'asi etta atteaneeme, a'abo
weye”, tiian. “Taa inika'a pa'asi etrita
itou a' tawane' betchi'bo, ite a' me'ene.
Junak intok itou tawanee”, tim nau jiiak.
8 Junak intok, junaka'a bwiseka, a' me'aaka,
junama'a pa'asi etripo, pa'akun bicha,
mekka jakunim a' tojak.
9 ’Tua ju'u tekowaita intok inika'a pa'asi
etrita atteakame junaman yepsako, jume'
ama tekipanoame, jaisa tua ya'aneekai.
Juname'e bat a' tekipanoasuka'um junuen
bem auka' betchi'bo, tokti am su'aka
kaita'po am tawane —tiia—. Intok juka'
pa'asi wajta ta'abwim mampo a' su'u
tojitebone —tiia.
10 ’Jaisa, Liojta nok lutu'uriapo inen a'
ji'ojteipo aman, eme'e kee a' noklaa ja'ani.
Juna'a ji'ojtei intok, net nokaka, tetapo nee
teuwaaka, inen jiia:

Juka' tu'i tetata, tiia, kari aet utti nawa-
nee'uta, jume'e, juka' karita joame,
tua junaka'asu, pa'akun yeu tawaak.
Chukula, juna'a teta, jiba junae karita
betuk, samita nau yuma'apo, ae-
tuk yecha'awak, bem ka junen eao
juni'i.

11 Inika'a weemta yaakame intok, ju'u achai
Lios aapo juna'a.
Intok itom bichapo suum watchisi machisi
maachi.

12 Junak intok, junaka'a weemta, ta'abwi
weemtau a' tammachiaka, aapo'ik ameu
noka'uta, bempo'immet junuen a' noka'ati
ju'uneaka, a' bwiseka a' me'ebaeka ean.
Taa juka' bu'uuraata ama anemta majjae'
betchi'bo, kaachin a' yaaka, kia beja ama a'
to'o sajak juka' Jesujta.

*Jume' paiseom, ya'utta beje'etuawamtat
tomita betana nokaka, Jesujta ji'optuabaen*

13 Chukula intok, Jesujtau watem paiseom
betana intok eroorianom teame betana
aman au bittuawak, jita juni'i, a' nonoktu-
aka, a' na'atejo betchi'bo. 14 Juname'e intok,
junama'a au yajaka:
—Yee majtame —tim au jiiak—.
Ju'uneate, lutu'uriata jiba em noka'apo.

Intok kaabeta betana em emo suua'po.
Bwe'ituk ee betchi'bo kaabe bwere
yaa'uchim —tiian—. Che'a juni san,
empo si'imem nanancha eeyaka am bicha
—tiian—. Che'a juni san lutu'uriakamta
ausu'litae Lioj tu'u lutu'uriata e'e yee
majta'e —tiian—. Inia betchi'bo san, senu
weemta te eu nattemaibae —tim au jiian—.
Jaisa tu'inee ja'ani, oo ka tu'inee ja'ani,
ju'uyo'o ya'ari Sesar teamtau tomita aman
au tojipo —tiian—. Junae tomie, ya'uraapo
saiwame ae beje'etuana' betchi'bo. Inien
san beja, itom tejwaane, jaisa te a'
beje'etuane, oo te ka'a beje'etuane —tim
a' temaek.

15 Junak intok ju'u Jesus, aapo'ik, bem a'
bai ta'aabae'po aman amet ju'uneaka, inen
ameu jiiak:

—Jaisa betchi'bo eme'e nee aet
ji'obilaabae —ti am temaek—. Juka' tomita
neu toja —tiia—, na'a bitbae —ti ameu
jiiak.

16 Junak intok, bempo junaka'a tomita au
tojak, aapo intok:

—Ini'i pujba —tiia—, intok inime'e
team, tomit katekame, jabesa juna'a —ti
am temaek.

Bempo intok:

—Ini'i juna'a, ju'u yo'o ya'ari Sesar
teamta pujbawa, intok a' teawam —tim a'
yoopnak.

17 Junak intok ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Si'imeta waka'a Sesar teamtau bicha
au a' lutu'uriaka'uta, ake'em a' maka'em
—tiia—. Intok si'imeta waka'a Liojtau
bicha au a' lutu'uriaka'uta, ake'em a'
maka'em —tiia.

Intok junuen ameu a' jiaka' betchi'bo,
tu'isim a' suum'eeyak.

Ju'u Jesus, jiabijtewamta betana temaiwa

18 Junak intok jume' saruseom teame,
kokkolam jiabijtene'po, junaka'a taewaita
jakwoo juni'i, ka yuma'ane'etiame, aman
au yajak Jesujtawi, intok inen au nat-
temaek:

19 —Yee majtame —tiian—, ju'u Moi-
seejtuka'u, ji'ojteita inien to'o siika, a'
saiwata, kaabeta useka intok a' jubi to'o
mukuko, a' sairawata a' jubi'une'po aman
au utte'a'atiia, a' saiwata betchi'bo yoemi-
ane'eteakai. 20 Inien a' wee'po san, woo
busan o'owim nau weweriakan. Ju'u
bat weyeme, jubeka, intok ka yoemi-
aka muukuk. 21 Aet chukula weyeme in-
tok, juchi a' jubi'uka juni'i, ka yoemiaka
muukuk. Junaet chukula weeme juni'i,
a' jubi'uka juni'i, ka yoemiaka muukuk.
22 Junuen nat cha'aka jume' woo busan
o'owim nau weweriaka'um, junuen emo a'
jubi makaka juni'i, kia jabe juni'i, junae
jamuttau kia wepul yoemiata juni'i ka au
to'o kokkok. Chukula kia aapo juni'i ju'u ja-
mut muukuk —tim au jiiak—. 23 Kokkolam
jiabijtene'po taewaita yumako, juname'e
jiabijteko, jume' woo busan nau wewerim
betana, jabesa tua aamak tawane. Bwe'ituk
si'ime emo a' jubi maklatukan —tiian.

24 Junak intok ju'u Jesus am yoopnaka:

—Tu'isi em ji'opla'em —tiia—. Bwe'ituk
Liojta nok lutu'uriat em ka ju'unea.
Intok kia Liojta utte'awat juni'i em ka
ju'unea. 25 Bwe'ituk junaka'a taewaita
yumako, kokkolam aet jijiabijtenee'u, emo
jujupnaame kaitane. Bwe'ituk junaman
teekapo, ankelesim benasia inime'e,
juname'e benasi machine —tiia—. 26 Intok
kokkolam jiabijtene'po betana eme'e, jum
Moiseejtuka'uta ji'osia ji'ojteimpo ka'a
nokla ja'ani, junama'a ili juya beete'utchi
ji'ojtek, intok Liojta inien au a' nokaka'po
inen au jiakai: “Inepone Apra'amta
Liojraa”, tiia. “Intok Isaak teamta Liojraa,
intok Jakoobo' teamta Liojraa, inim nemak
jiapsamme”, ti jiia ju'u Lios. 27 Ini'i
Lios intok, ka kokkoarimmeu Lios, taa
jiapsammeu Lios —tiia—. Inien san beja,
eme'e tu'isi ji'opla'em, kokkoarim ka
jijiabijte'etiakai —ti ameu jiiak ju'u Jesus.

Liojta betana nesauri, si'imem bepa che'a eeyatunaame

28 Intok senu maejto, junuen emo nau
nok bwijlaame jikkajaka, intok Jesujta tu'isi
am yoopnaka'po aman, a' jikkajaka, aman
Jesujtau yepsaka, au nattemaek:

—Liojta nesauta betana —tiaka—, jitaa
nesaurisa, che'a utte'a itom a' ya'anee'u
—ti a' temaek.

29 Jesus intok a' yoopnaka:

—Si'ime nesaurita betana, ini'i
juna'a, ju'u che'a utte'a itom ya'ane'u:
“Ijra'eliitam teame, ake'em a' jikkajaka
a' mammate'em, tiia. Ju'u itom Lios
achai, wepul Lios jiba juna'a” —ti ameu
jiakai—. 30 “Intok em Lios achaita, tu'isi

chikti em jiapsi utte'awatae, intok em jiapsi
tu'i'eeritae, em achai Liojta yo'oreka a'
nakne'em", tiia. "Intok tu'isi aet jiapseka,
a' nesawe'po aman weene." Ini'i juna'a,
ju'u che'a tu'i nesauri. 31 Aet chukula
weyeme intok, batte ale benasi maachi:
"Em emo nake'e benasi", ti jiame, "ket
junalensu yoemrata a naknee", ti jiame.
Intok ini'i wooi nesauri, jume' waate si'ime
nesaurita bepa, che'a eeyawatchi, ti ne eu
jiia.
32 Junak intok ju'u maejto inen a' yoop-
nak:
—Tua su tu'i, yee majtame —tiia—.
Lutu'uriate'e nooka, kaabeta intok Lioj-
tuka'po, tiaka, taa wepul jiba juna'a ju'u
Lios, ti em jia'apo. 33 Intok chikti itom
jiapsie, intok itom tu'i'eewamtae intok
si'ime itom jiapsi'utte'awatae, junuen itou
cha'aka, junuen itom a' nakne'epo. In-
tok tu'isi aet jiapseka a' nesawe'po aman
weene'po ket junuen itou cha'aka, junuen
itom a' bo'o jooriane'po. Intok juka' yoem-
rata junuen itom am nakne'epo ket junuen
itou cha'aka —tiia—. Intok te inien a'
bo'o jooria'ateko, inim si'ime tekiata intok
Liojta yo'ori betchi'bo, wakasim su'aaka am
tattaawa'abepa, ite che'a tu'isi aunee inien
ane'eteko —ti au jiiak.
34 Jesus intok junak, tua junuentuka'po
aman, juka' maejtota junuen a' yoopnaka'
betchi'bo, a' mammateka, inen a' yoopnak:
—Empo i'an, juka' Liojta tu'i nok
lutu'uriatat abe tu'isi aet ju'unea —ti au
jiiak.
Junak intok, Jesujta junuen a' jiaka'
betchi'bo, kaabe intok ta'abwi weemta a'
temaebaeka ean.

Jabesa a' u'usek, juka' Krijtota

35 Jesus intok, junama'a bem te'opopo am
majtaka, inen ameu jiiak:
—Jaisa betchi'bo —tiia—, jume' maej-
tom, juka' Krijtota Labii' teamta a' yoemiak,
ti jiamme. 36 Bwe'ituk juka' Labiituka'uta,
Liojta tu'u jiapsi inien a' jiutuak:
Ju'u tua achai yo'owe Lios, tiaka, in achai
Krijtotau:
"In batatana yejte'e", ti au jiiak.
"Si'ime wame'e, ka enchi am sau i'aka ji-
apsame, taa che'a tu'isi, kia enchi
beje'eka aneme, inime'e si'imem, in
enchi am nok jikkajitua'po tajtia",
tiia.
37 Jaisa i'an ju'u Labiituka'u juka' Krijtota
usine. Bwe'ituk kia aapo'itaka juni'i, a'
achai Krijto rokak.
Intok juebenaka ama aneme, alleaka Je-
sujta jikkajan.

Jume'e, bat naataka, Liojta ameu nokri, yee majtame, ka tu'isi bem ane'e betana, ju'u Jesus am na'atejo

38 Intok jiba am majtasimeka:
—Jume' maejtom betana emo'em
suua'em —tiia—. Bwe'ituk juname'e, emo
Lioj waatituamcha aneme benasi, emo tebe
a'aabi'itotua. Intok jum kaayepo, juka'
tu'isi yo'orisi maisi ameu tebotewamta
eeyamme. 39 Intok jum Lioj waati betchi'bo,
emo nau totojiwa'po, inime'e maejtom
junama'a, ka amapo joobaeka'eene. Che'a
juni san, bat bem jote'ene'uta che'a
waata. Intok emo a'abojwa'po, jiba bat
jote'ebaeka'eene. 40 Taa ka amma'ali
aane. Bwe'ituk inime'e junen, jamut
jokoptuim, bem atteata, kia tomituk juni'i,
intok kia waj bwiatuk juni'i, intok kia
karimtuk juni'i, am u'uraa. Chukula
intok, bem bitna' betchi'bo, tu'isi a Lioj
waate tiuna' betchi'bo, binwa juka' Liojtau
bicha nokwamta weetua jume' maejtom.
Inimmeu san junen, che'a bettesi amet
aune, jiokot bem annee'u.

Ju'u poloobe jamut jokoptuita, wooi ili kopre tomim, Liojtau bicha a' mikaka'um

41 Junama'a bwe'u te'opopo intok, Jesus
katekan, tomita ama jojjo'awa bichapo. In-
tok juka' yoemrata bitchun, tomita aman
tojamta. Yu'in totomekame intok, che'a
bu'uuk ama jojo'an. 42 Senu jamut intok,
poloobetaka intok jokoptuitaka, ama yep-
sak. Juna'a intok, wooi kopre tomim ama
joak, tu'isi ka beje'ewaekamta. 43 Junak
intok ju'u Jesus, a' majta'ummeu chaaeka:
—Lutula wee'po —ti ameu jiiak—, ini'i
poloobe jamut jokoptui, Liojta bichapo,
si'ime jume' che'a bu'uuk ama joakame
bepa che'a bu'uuk ama joak. 44 Bwe'ituk
si'ime jume' waate, bem ameu yeu bi'ila'uta
ama joak. Taa ini'i jamut, a' poloobe'a'po
aman, juka' ili a' jipue'uta, tokti si'imeta
ama joak, bwa'amta ae a' jinu'ea'uta juni'i.

13

Ju'u Jesus, juka' te'opota a' wiutatune'etiia

1 Jume' Jesujtaim junama'a te'opopo yeu
sajaka, intok senu a' majtiwa:
—Achai —ti au jiiak—. Yuu, inime'e
bwere karim, bwere tetammea ya'arim
bicha'e —ti au jiiak.
2 Jesus intok a' yoopnaka:
—Inime'e bwere karim enchim
bichaka'um —ti au jiiak—, taewai aapo
yuma'ane, inime'e karim si'ime bem
tataptune'po. Intok inime'e bwere tetam
intok, kia wepu'ulaik juni'i, ka nat joka
tawane. Taa si'ime jeto chibela tataptune.

*Juka' aniata kee subimneeo, yeu machi-
neeme*

3 Senu ili kawiu intok, oliibo'ouwota
bu'uuka, juna'a intok te'opota bichapo ka
au mekka au machiata katek. Jesus intok,
junaman bicha sikaa, junama'a aanen. Ju-
nama'a intok aapolaik, ju'u Peo' teame, in-
tok Jakoobo' teame, intok ju'u Joan teame,
intok ju'u Antej teame, inen a' tetemae
japtek:
4 —Inien auneeme —tiian—, jakwoosa
yeu weeneekai —ti a' temaek—. Intok
jitaa machilaasa aune, inika'a taewata abe
yuma'asuseo —tim a' temaek.
5 Jesus intok am yoopnaka:
—Kaabeta enchim bai ta'aane'po be-
tana emo'em suua'em —ti ameu jiiak—.
6 Bwe'ituk in team teuwaaka, juebenaka yeu
machine. Intok: “Inepo ju'u Krijto”, tim
jiune. Intok bu'uum bai ta'aane.
7 ’Taa nassuawamta em jikkaja'ateko,
intok kia nassuabaawa tiuwamta juni'i,
katem jachin emo eetua. Bwe'ituk utte'a
junuen yeu a' weene'po. Taa juna'a, kee
ju'u subimwatuneeme. 8 Bwe'ituk ju'u
waate yoemratau yo'oraa, ta'abwi yoem-
ratau yo'oraatamak nassuane. Intok kia
o'omotchuu, ju'u bwia au yoowame aune.
Intok tebaetune. Taa ini'i si'ime weeme, kia
ju'ubwa naatewame, jiokot eenaa'u.
9 ’Taa eme'e, emo naas em suua'em
—tiia—. Bwe'ituk juriom ya'uraata
bichapo yeu tojitune. Intok jum juriom nau
emo totoja'po bemmucha'atune'em. Intok
kia che'a yo'o ya'arim bichapo, intok yo'o
yaa'uchim bichapo nee betchi'bo, junama'a
yeu totojinaa'em. Juka' Liojta tu'u
nok lutu'uriata bem jikkajine' betchi'bo.
10 Intok in tu'i nok lutu'uriata inim bwiapo
jiapsammeu, si'imem yeu tajtia, ameu
teuwaatune'po aman, utte'a, junuen bat
ameu a' teuwaana'po, kee juka' chukula
yeu weenemta yeu a' weyeo. 11 Intok eme'e,
aman yaa'uchim bichapo nu'upawako,
aman tojiwako, ju'u enchim nokne'epo
betana, ka jain eene. Intok kaachin
emo eetuakai. Taa junama'a lautipo,
enchim noknee'uta nokne. Bwe'ituk Liojta
tu'u jiapsi, aapo'ik enchim noktuabae'po
aman enchim noktuane. 12 Intok kia a'
sairaka juni'i, kiala'a me'etuneo juni'i,
yeu a' bwijne. Intok kia achaiwaitaka
juni'i, a' yoemiata junuen ya'a tebone.
Jume' yoemiamtaka juni'i, bem achaim
beje'eka japtene. Intok am su'ane.
13 Intok eme'e si'ime, nee betchi'bo
omtanaa'em. Taa wa'a a' muke'epo tajtia
nee yoem'eeyaakame, intok nee sualeme,
juna'a jiapsi jinne'uritune.
14 ’Taa eme'e, juka' senu o'outa, Liojta
te'opopo, ka ama an machika juni'i, ama
anemta bichaka'ateko (inika'asan junen
ji'ojtek ju'u Lanieltuka'u, Liojta betana
noktuawakame), Liojta te'opota jaana a'
eeyaka, intok junama'a Jerusalen tea'po
ayukamta bu'uuk nasonteneeme (inika'a
inien jiamta nokame, tua aet ju'unee
betchi'bo, aet mammateka a' noknee).
Junak intok, junaka'a junen ama anemta
bicha'ateko, jume'e, bwiara Jurea' tea'po
aneme, kawiu bicha saka'ane. 15 Ju'u
intok, karita bepa aneme, ko'om sikaa,
ka wajiwa kibakeka a' weeya' betchi'bo
jita nu'ubaeka'eene. 16 Wa'a intok, wajpo
aneme juni'i, ka juchi amau bicha not-
tibaeka'eene, a' jijine'um aman nu'ubaekai.
17 Taa juname'e taewaimmet intok, tu'isi
jiokot machine. Jaamuchimmeu abe
asoammeu, intok jume' bem ili asoam
jaibu chi'ituammewi. 18 Inia betchi'bo
san, Liojtau bicha emo nokria, ka seberia
mechammet, junam bicha enchim katne'
betchi'bo. 19 Bwe'ituk juname'e taewaim-
met, tu'isi jiokot machine. Bwe'ituk,
Liojta ke'esamriapo aniata ju'unakteka'po
naateka inien jiokot machinee'u, kaitatuk.
Taa i'an, juname'e taewaimmet, jiokot
machinee'u junuen aune. Intok aet chukula
junale benasi jiokot machinee'u, jakwoo
juni'i, ka intok junuentune. 20 Taa ju'u achai
Lios, ka binwa junuen a' an'ii'a' betchi'bo,
kaita intok taewaita naa buusti am makak.
Bwe'ituk, ka junuen auka'ateko, kaabe
jiapsi ean. Taa aapo ju'u Lios, juname'e ama

yeu a' pu'arim betchi'bo, junaka'a junuen
anemta junama'a nukisi jiba junuen a'
anne' betchi'bo, ka intok naa buusti junuen
a' antuak.
21 'Inien a' wee'po san: "Krijto wa'am
aane", ti senuk jia'ateko, ka'a sual-
baeka'eene. Oo: "Wa'am jak a' yebijlaa",
ti a' jiao juni'i, ka'a sualbaeka'eene.
22 Bwe'ituk juebenaka emo Krijtom tiaka,
yeu machine. Waate intok, emo, Liojta
betana noktuawaka bittuarim, tiaka yeu
machine, intok yee bai ta'a' betchi'bo,
sualwatchisi machik, machilaata am joone.
Intok kia suum watchisi machik juni'i
joone. Intok Liojta yeu pu'arim a am bai
ta'a'ateko juni'i, am bai ta'aabaekai. 23 Taa
eme'e, aet emo suua'em. Bwe'ituk inika'a
weemta, kee yeu weyeo, jaibu ne si'imeta
enchim tejwasula.

Inim bwiapo, jaisa a'abo a' yebijne'po, ju'u ito benasi yoeme

24 'Taa intok, juname'e taewaimmetchi,
jiokot machisi maisi yeu simsuka'po, ju'u
ta'a ka machisi tawane. Intok kia ju'u
mala meecha juni'i ka machiriane. 25 Jume'
chokim intok, teeka betana ko'om yoj-
tine. Intok si'ime ju'u teekapo ayukame,
au yoyoone. 26 Junak intok, seenu, namupo
a'abo weeka bitnaa. Emo benasi inim
yeu yoemtakai, yo'orisi machisia, intok
tu'isi utte'awakai. 27 Junak intok, a' ne-
saureo'ankelwam, si'imekut naas am bit-
tuaka, aapo'ik yeu pu'ala'um nau am toji
betchi'bo, si'ime bwiat yeu tajtia, na'ikim
aneme nau am toji betchi'bo —tiia—.
28 'Senu weemta ne enchim ma-
jtabae —tiia—. Eme'e —tiia—, juka'
chuna'ouwota, basiu taitemta bicha'ateko,
eme'e jaibu ju'uneene, juka' tatariata
a'abo weye'po. Junaka'a mammateka
ju'uneene. 29 Ket junalensu, bat naataka
in emou teuwaaka'uta junuen yeu a' machi
taiteko, ket eme'e a aet ju'uneene, juka'
Liojta usiwai, che'ewasu ka mekka a'
be'ee'po, inim wain ko'om a' yebijne'po
—tiia—. 30 Lutula wee'po —tiia—, in emou
teuwaaka'u, i'an inime'e taewaimmet, inim
bwiapo jiapsame, juka' in teuwaaka'u, kee
am kokkousu, yuma'isi si'ime yeu machine
—ti ameu jiiak—. 31 Ju'u teeka juni'i,
lu'utine, intok kia bwia juni'i lu'utine. Taa
in noki, ka lu'uteka, jiba betchi'bo aune
—tiia—.
32 'Taa kaabe a' ju'uneyya junaka'a tae-
wata, jak weyeosu a' yuma'ane'po. Kia
ankeltaka juni'i, ka'a ju'uneyya, teekapo
aneme. Intok kia Liojta usiwai juni'i ka'a
ju'uneyya, taa aapo jiba ju'u achai Lios
ju'unea —tiia—.
33 'Taa eme'e —tiia—, junaka'a taewata,
jak weyeo a' yuma'ane'po ka enchim aet
ju'unea' betchi'bo, juka' bejak in emou
teuwaaka'uta yeu a' wee taiteko, tu'isi aet
mammateka, Liojtau bicha emo nokria, in-
tok kulupti juka' emo benasi yoemta a'
yebijnee'uta bo'o bitne. 34 Bwe'ituk ini'i
weeme, iiyilen maachi, senu yoeme, mekka
bicha simbaeka, a' jo'awapo a' nesaure-
owam, we'epulaim jitat am tekil makaka,
sika'a benasi maachi, intok juka' senuk, jum
a' jo'awapo jum ama yeu rejtiwa'po si'imeta
a' suuasaeka, junama'a a' to'o siika —tiia—.
35 Junuen san beja, junaka'a, jak weyeo
a' nottine'po ka ju'uneaka, oo kupteo
tana yebijne, oo nasuk tukaata weyeo, oo
matchuu bicha, totoim kukuseo, oo tua
matchusuk, a' yebijne'po ka ju'uneewa'
betchi'bo, jiba a' bo'o bichaka ama anne.
Eme'e juni san, netchem bo'o bichaka
tawane. 36 Bwe'ituk enchim ka emo suuao,
inepo seej chukti emou yepsako, enchim
kokocheme teune —tiia—. 37 Intok si'imeta
waka'a in emou teuwaa'uta, si'imemmeu
ne yeu tajti a' teuwaaka ne junen jiia, bem
nee bo'o bicha'po amani.

14

Jaisa juka' Jesujta a' bwij betchi'bo, ju'u nau emo tu'utewame

1 Chukula intok, wooi taewata be'eeo,
bem pajko, bwala'aso'ola jisu'awa taewait-
une' betchi'bo, intok jume' paanim ka re-
beruakame, bwa'a taewaitune' betchi'bo.
Intok jume' te'opopo, ama saiwame bepa
che'a yo'o yaa'uchim, intok jume' maej-
tom, Jesujta etbwa bwij betchi'bo, intok
a' me'etune' betchi'bo, awim a' jaiwan,
junuen a' ya'abaekai. 2 Inenim nau jiakai
intok:
—Ka jume' taewaim weye'po te inen
aune, bwe'ituk te junuen ayuek —tiian—,
juka' yoemrata, itou omtineekai, ka yanti
eewame aune —tiian.

Ju'u senu jamut, juka' ochokok, tu'isi win-jubak, Jesujtat a' bemtak

3 Aapo'ik intok, Jesujta, jo'ara Betaania'
tea'po aneo, junama'a yoeme Simo' teame,
bat naataka junerasi taka sa'awakai, ju-
nama'a jo'aaka, ju'u Jesus intok, junae
jo'aapo aanen. Aet jiji'ibwawapo intok,
aapo'ik aman yejteko, senu jamut, ama
Jesujtau yepsaka, juka' ochokok tu'isi win
jubak, naaro' teamta ausu'lik, intok tu'isi
beje'ewakamta weeyan. Junama'asan juka'
ili tosai teta soto'ita, aet a' auka'uta, jam-
taka, junaka'a ochokok a' kobawapo aet
a' to'aak. 4 Waate intok ama aneme, inia
weemta betchi'bo emo o'omtituak, inen
emo eetuakai:

—Jaisaaka tua, beuta'a yaak —tim ji-
akai—. 5 Bwe'ituk ini'i ochoko win jubak,
che'a tu'i ean, bu'uu tomipo nenkitu ean.
Bwe'ituk a' beje'ewa'u, batte senu wasuk-
tiapo tekipanoaka ama kobaka'u, junaka'a
beje'ewaek. a' nenkak intok juna'a tomi
poobemmet na'ikimte'eewan.

Inia betchi'bo san, junaka'a jamutta a'
beje'eka, ae tana nookan.

6 Taa Jesus intok, junammeu:

—Ake'em a' su'u tojaka, katem suati
a' bicha —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk
ini'i jamut, tu'uwata neu ya'ala —tiia—.
7 Bwe'ituk jume' poloobem jiba emo
mak anne, intok tu'uwata enchim ameu
ya'abae'po aman, jiba emou aune. Taa nee
ka jiba inim emo mak annee. 8 In mukuka,
in aet ma'ana'ata'apo neu ya'anaa'uta,
ini'i jamut, ket be'eeo aapo jaibu inika'a
ochokok win jubak a' yuma'ala'po aman,
in takaat net a' si'itala. 9 Lutula wee'po
inien ne emou jiia, ini'i Liojta tu'i nokta,
kia jak juni'i, si'ime bwiat yeu tajtia,
a' teuwaawa'po, inika'a jamutta, juka'
ochokok win jubak, net a' si'itaka'po aman,
ket teuwaatunee aapo'iku waatitune'
betchi'bo.

Ju'u Juuraj Ijkarioote' teame, juka' Jesujta a' nenkibaeka, te'opopo yaa'uchimmak au tu'ute

10 Junak intok ju'u Juuraj Ijkarioote'
teame, woj mamni ama wooi a' majtimpo
na'ikiatuka'u, juna'a, jume' te'opopo
saiwame, bem yaa'uchimmeu sikaa, Jesujta
ameu yeu bwiseka, bempo'im mampo a'
su'u tojine' betchi'bo amemak au tu'utek.
11 Juname'e intok, a' jikkajaka, junae
weemta betana, emo alleetuaka, intok
tomita a' mikrokaka a' tejwak. Chukula
intok ju'u Juuraj Ijkarioote' teame, a'
bwijtune' betchi'bo, aet tekipanoa taitek.

Kupteo, Jesujta ji'ibwa'po

12 Intok, ju'u bem pajko, jume' paanim
ka reberuakame bwa'e taewaita yumako,
intok jume' bwara'aso'olam aet su'anaa'u.
(Juna'a intok pajkua'atea tiia.) Junak san
beja, jume' a' majtim:

—Jakunsa —tiian—, jume' paanim ka
reberuakame, intok juka' bwala jisu'ari jis-
sobata itom bwaa i'a —tim a' temaek.

13 Junak intok, aapo, wooi a' majtim,
bwe'u jo'arata kateka'u am bittuak, intok:

—Senu o'outa, soto'po ba'am weeyamta
enchim nankika weene —tiia—. Junaet
cha'aka em katne —ti ameu jiiak—. 14 Intok
senu jo'arapo a' kibakeko, junaman, ju-
naka'a karita atteakamtau eme'e yajaka,
inen au jiunee: "Ju'u yee majtame inen
jiia: Inim em jo'apo, jume' paanim ka re-
beruakame, intok juka' bwara jisu'ari jis-
sobata, aet a' bwa'a taewaita yumaka'po
aman, inim em jo'apo a' ji'ibwarokaka
nokla. Kiali'ikun te a' ju'uneyyabae, jakuni
itom ji'ibwane'po." 15 Junak intok juna'a,
junama'a, junae karita bepa, intok senu
bwe'u kari katek. Junaka'a intok enchim
tejwane. Junama'a intok si'ime aayuk, itom
ae ji'ibwanee'u. Eme'e junen intok, ju-
nama'a, ito beasi si'imeta ama tu'utene.

16 Jume' majtim intok, aman bwe'u
jo'arau bicha sajaka, junuen ameu
jiuwaka'po aman, junuen ameu yeu
siika. Intok paanim, ka reberuakame,
intok bwara jisu'ari jissobata, bwa'ana'po,
junama'a si'imeta tu'ulisi tu'utekamme.

17 Kupteo yumak intok, ju'u Jesus, jume'
woj mamni ama wooi ama a' majtim-
mak, junaman, paanim ka reberuakame,
intok juka' bwara jisu'ari jissobata, bem
bwa'ane'po yepsak. 18 Junama'a intok, ama
aet jiji'ibwawa'po, ji'ibwa betchi'bo, ama
jootekai, Jesus inen jiiak:

—Lutula wee'po —tiia—, emo tana senu
aane, i'an nemak inim ji'ibwame, nee yeu
bwiseka nee nenkineeme —tiia.

19 Junak san beja, bempo, ka emo alleetua
japtek, intok we'epulaka inen au jiu japtek:

—Jumak juni'i inepo ja'ani —ti jiakai.

20 Junak intok aapo am yoopnaka:

—Jume' woj mamni ama wooim betana
—tiia—, wepu'ulaka juna'atune —tiia—.

Pu'atopo in ji'ibwa'po, paanim komoniaka, am bwa'akame —tiia—. [21] Taa lutula wee'po, ju'u emo benasi yoemta betana junuen a' ji'ojteituka'po aman, au chupne. Taa tu'isi ae betchi'bo jiokot machine, junae o'outawi, ju'u, yeu a' bwiseka a' nenkakamtau —tiia—. Che'a tu'i ean —tiia—, juna'a o'ou, jakwoo juni'i ka inim yeu tomteka'ateko —tiia.

[22] Junak intok ju'u Jesus, ketuni am ji'ibwaosu, juname'e paanim, ka reberuakame, nu'uka, Liojtau bicha noksuka intok, am rebekta taiteka a' majtimmet naas am na'ikimte taitek:

—Jibabu —tiakai—, ini'i juna'a, ju'u in taka benasi machik, enchim bwa'anee'u.

[23] Juka' pa'asi ba'awata aet auka'uta intok, nu'uka, Liojtau bicha nookak. Liojtau bicha au nokriasuka intok, junaka'a pa'asi ba'awata, bem a' ji'ine' betchi'bo, naas am maktaitek. [24] Intok:

—Ini'i juna'a —tiakai—, ju'u in ojbota benasi maachi. Liojta betana bemelasi lutu'uria ya'ari, juebenam betchi'bo wo'otineeme. [25] Lutula wee'po —tiia—, inika'a pa'asi ba'awata ne kaa'intok ne inim emo mak a' ji'ine —tiia—. Taa taewai yuma'ane, junaman Lios yo'o nesaweka kateka'u, ta'abwi, bemelak pa'asi ba'awata in emo mak ji'inee'uta yuma'ane —tiia.

Ju'u Jesus, juka' Peo' teamta, ka au a' ta'aatiune'po betana a' tejwa

[26] Junama'a intok, Liojtau bicha weyemta juka' bwikta bwiikak. Junama'a intok, junuen ausuka, senu kawiu, tu'isi oliibo'ouwota auka'u bicha sajak. [27] Junama'a Jesus intok, inen ameu jiiak:

—Inie tukaariat, si'ime eme'e, neu aunemta betana emo womtaka, nee to'o tennine'em —tiia—. Bwe'ituk chupi'iseka weye ju'u Ji'ojtei inen jiame: "Bwaram womteka, na'ikim bem tennine' betchi'bo, juka' am suuamta ne me'enee", ti jiia ju'u ji'ojtei. [28] Taa chukula intok, ne jiabijtesuko, bwia Kalilea' tea'u bicha ne emo pat weene —tiia.

[29] Junak intok, ju'u Peeo inen au jiiak:

—Eu aunemta betana, si'imem emo womtaka'ateko juni'i, inepone kaachin ino majjaituaka enchi to'o simbaeka'eene —ti au jiiak.

[30] Taa ju'u Jesus intok, aapo'ik inen yoopnak:

—Lutula wee'po —ti au jiiak—, ne inen ne eu jiia, inie tukaariat, totoi'o'owiata kee wosa a' kukuseosu, empo, bajisi temaiwako, junalensu ket, bajisi, ka nee emo ta'aa tiune.

[31] Taa ju'u Peeo, che'a juni san au ousi eetuaka:

—Kia nee a eemak muke'etek juni'i —tiia—, nee eemak mukne —tiia—, intok jiba ino enchi ta'aa tiakai.

Jume' waate juni'i, ket jiba junaensu jiian.

Ju'u Jesus, jum, Jetsemani' tea'awi, Liojtau bicha bwaana

[32] Junak intok, sajaka, Jetsemani' tea'u yajak. Jesus intok, junama'a am joosaeka am tejwaak. Bwe'ituk bempo'immeu, ameu ili mekka, aapola, Liojtau bicha nokbaeka ean.

[33] Taa juka' Peo' teamta nuk siika, intok juka' Jakoobo' teamta intok juka' Joan teamta. Intok tu'isi au jachin eetuataitek. Intok ka au alleetuataitek. [34] Juname'e bajika intok, aamak sajakammeu:

—In jiapsi abe siok muke —ti ameu jiaka—, emo'em suuaka, im em taawa —ti ameu jiiak.

[35-36] Junak intok ju'u Jesus, jum a' ane'epo, mekka jeela sikaa, bwiapo, tonommea kikteka, Liojtau bicha nokbaekai, jumak juni'i, junama'a lautipo, ka ine'e maisi machik au weyemta, ka utte'atune, ti eakai. Intok Liojtau bicha nokaka, inen jiiak:

—In achai —tiia—, empo che'a, si'imeta a jooa. Inika'a neu weyemta, empo a omot bicha, ta'abwisi a' kuaktaka'ateko, junuen aune. Taa ka in junen ea'po, taa em ea'po amantune.

[37] Junak intok, jume' baji a' majtim, a' to'o sika'apo aman, ameu yepsaka, kokocheme teaka, Simotau:

—Jaisa empo koche Simo —ti a' temaek—. Jaisa empo kia chubala juni'i, ka kocheka a aane —tiia—. [38] Ka tu'uwata ka enchim ya'ane' betchi'bo, aet emo suuaka Liotau bicha noka'em —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk ju'u jiapsi ala, tu'uwau bicha jiba ea, taa ju'u enchim takaa, ka ama aawe —tiia.

[39] Intok juchi'intok, bat naataka, Liojtau bicha nok betchi'bo, tonommea a' kikteka'u bicha sikaa, junaman, jiba junaka'a, bat naataka junaman a' teuwaa'uta

nookak. [40] Junak intok, jume' baji a' majtim
a' to'o sika'apo aman ameu yepsaka, juchi
kokocheme teak. Bwe'ituk juname'e in-
tok bem yete kokkolamtuka' betchi'bo, kia
kaita nok machiakan, juchi bem kokocheka
teuwaaka' betchi'bo. [41] Bajisi junuen auka
beja, juchi juname'e bajimmeu notteka:
—Jaisa eme'e ketuni kokoche —tiia—,
intok ketuni yum jo'ewamta weetua
—ti am temaek—. Jote'embu —tiia—.
Eme'e jaibu kaachin an machi. Bwe'ituk
yuma'asuk ju'u in teuwaaka'u, emo benasi
inim yoemtukame, ka tu'i jiapsi yoemem
mampo a' su'u tojinaa'u. [42] Japte'em.
Bwe'ituk a'abo weye ju'u nee yeu bwiseka,
nee nenkineeme.

Ju'u Jesus, bwijritaka weeyawa

[43] Ket a' nokaosu intok, ju'u Juuras
Ijkarioote' teame bat naataka woj mamni
ama wooi a' majtimpo na'ikiarituka'u,
juebena yoememmak ama Jesujtau yepsak.
Te'opopo saiwame, bem yo'o ya'uram
betana intok junama'a yoemrapo che'a
ama yo'o ya'arim betana, intok junama'a
bem maejtom betana, aman bittuarim-
takai. Waate tettebem kukuche'eka
kaaten. Wate intok bwere kutam mampo
machu'utisakan. [44] Ju'u yeu a' bwijneeme
intok a' nenkineeme, jaibu senu machilaata
am maklatakai, inen ameu jiulatukan:
—Te aman yajako —tiaka—, waka'a a'
pujbawapo, in aet tentenee'u, junaka'a,
eme'e, tu'isi a' suuaka a' bwiseka a'
weeyane —ti ameu jiulatukan.
[45] Intok ama yajaka, ju'u Juraj Ijkarioote'
teame, Jesujtau rukteka, a' pujbawapo aet
tenteka:
—Yee mamajtame —ti au jiiak.
[46] Junak intok juname'e, junuen
bem tejwarimtuka'po aman, Jesujta
bwisekamme. [47] Jesujta majtim betana
intok, seenu, a' bainapo jume' tebe
kuchi'im yeu wikeka, te'opopo nesawemta
a' nesaureowata aman bittuarita, naka
chukta'a beebak. [48] Jesus intok, ameu
nokaka:
—Jaisa nee etbwareotuka'a benasia
eme'e, mampo kuche'eka, intok kutam
machu'uteka a'abo nee bwij betchi'bo,
a'abo neu yajak —ti am temaek—.
[49] Kati'ikun nee chikti ta'apo, emomak
jum te'opopo aneka intok yee majtan.
Junama'a intok jaisaakai eme'e ka nee
bwisek —ti am temaek—. Taa juka'
ji'ojteita junuen a' chupne' betchi'bo,
utte'a inien a' ya'atune'po —tiia.
[50] Junama san, jume' a' majtim, si'ime a'
to'o tennek.

Ju'u ju'ubwa yo'otume, a' to'o wantekame

[51] Taa seenu, ju'ubwa yo'otume, ka
tajo'oreka taa kia bwe'u tosai tajo'orimmea
au ropti jintuarika, junama'a Jesujtaimmak
ama aanen. Junak intok, jume'e, Jesujta
junuen bwisekame, ket junaka'a ju'ubwa
yo'otumta aamak weeyabaeka, ammea au
a' jintuarim bwisek. [52] Taa juna'a intok, am
mamajuka, jume' a' jineka'um, bem mampo
a' to'o buiteka, ama yo'eeka, june'elaka
siika.

Ju'u Jesus, yo'o ya'uraata bichapo jipu'uwa

[53] Jesujta intok, te'opopo che'a yo'o
ya'ataka, nesawemta jo'au tojiwak.
Junama'a intok, si'ime jume' ama te'opopo
ju'u yo'oora intok junama'a yoemrapo ama
yo'o ya'arime ama aanen. Intok si'ime
jume' junama'a bem maejtom. [54] Taa ju'u
Peo' teame, a' weeyawao, ili mekka, aet
cha'aka weyen. Intok a' junama'a jo'ara
mayoau tajtia aamak yepsak. Te'opopo
yo'o ya'ataka nesawemtau a' tojiwako.
Intok ama saiwammak, tajimmeu kateka
sukawen ju'u Peeo.
[55] Intok junama'a, ju'u yo'oora, jum
te'opopo nesaweme, intok si'ime ju'u
ya'uraa, Jesujta me' betchi'bo, watem, jitat,
ka tu'ikut betana, a' me'etune' betchi'bo,
a' na'atejonemta waatan. Taam kaabeta
teak. [56] Bwe'ituk juebenaka, aa noki'ichiata,
ka tu'ik ae tana nookan. Taa bem aet
noka'u, intok aetana a' waatiawa'po aman,
ka ama yeu weaman. Bwe'ituk utte'atukan,
wooi oo baji yoemem, nanancha bem
a' teuwaane' betchi'bo, juka' bem a'
na'atejonee'uta. [57] Junak intok, waate, a'
beje'eka, aa noki'ichiata nok japtek inenim
jiakai:
[58] —Itepote che'a, inika'a inen ti jiamta
te jikkajila. Aapo, ika'a te'opota, maamea
ya'arita au tatapne, tiia. Baji ta'apo intok,
ta'abwi te'opota, ka maamea ya'atunemta
au ya'ane'etiia.
[59] Taa junuentak juni'i, a' beje'eka bem
teuwaa'u, ka nanancha a' teuwaak. A'
waatiawa'po aman ka yeu weaman.

60 Junak intok ju'u te'opopo che'a
yo'otaka, ama nesaweme, nasuk kikteka,
Jesujtau:
—Jaisa empo kaita am yoopna machi —ti
a' temaek—. Inika'a weemta enchi beje'eka
nokammewi. Jaisa lutu'uria ja'ani, bem et
noka'uta —ti a' temaek.
61 Taa aapo intok, ju'u Jesus, tua kaita
am yoopnariak. Juchi intok ju'u te'opopo
che'a yo'otaka ama nesaweme, juchi au
nattemaeka:
—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u Kri-
jto —ti a' temaek—. Intok ju'u, tua
yo'oriwamta Liojta betana, empo usiwai
—ti a' temaek.
62 Junak san beja, ju'u Jesus:
—Inepo juna'a —ti au jiiak—. Intok
juka' Liojta usiwaita empo bitne, Liojta,
si'ime utte'awata betana, intok a' batatana
katekamta bitne. Intok ket, namupo a'abo
ko'om weyemta'e'e bitne —ti au jiiak.
63 Junak intok ju'u te'opopo, che'a ama
yo'o ya'arime, kujteerimmea, au supe siuti
wikeka, ama anemmeu inen jiiak:
—I'an, junuen a' nokaka' betchi'bo
—tiia—, junuet a' nok bwijlataka, intok
a' beje'eka aet nokneeme, kaabe intok
waatiatune —tiia—. 64 Eme'e a' jikkajila,
junuen ju'enasi a' jiaka'po. Jaisa emou
maachi —ti am temaek.
Juname'e intok, si'ime, a' me'e i'aka
nookan.
65 Waate intok, aet chit watti japtek. Intok
a' puj suma'ika, a' beebaka, inen au jiian:
—Noolia —tiian—, itom tejwaa jabeta
ju'u enchi choname —tim au jiakai.
Jume' waate intok, ama saiwame, a'
chonaka, ko'okosi a' jooan.

Ju'u Peeo, Jesujta ka au ta'aa, tiia

66 Te'opopo che'a yo'o ya'arita, jamut ne-
saureowa aman ko'om siika. Peota in-
tok junama'a betuk a' ane'epo, 67 tajimmeu
sukawemta bichaka, tu'isi a' bitchuka, inen
au jiiak:
—Jaisa empo ket, Jesuj nasareeno' team-
tamak empo weaman ketchia —ti au nat-
temaek.
68 Taa aapo ju'u Peeo intok:
—Tua ne ka'a ta'aa junaka'a —ti au ji-
iak—. Intok ne kia ka ju'unea jachin em neu
jia'apo —tiia.
Intok junama'a, ama yeu rejtiwa'po,
pa'akun bicha yeu siika. Intok ju'u to-
toi'o'owia kukusek. 69 Ju'u jamut nesaureo
intok, juchi a' bichaka, ama anemmeu inen
jiiak:
—Ini'i ket juna'a, Jesujtaim betana
weyeme —tiia.
70 Taa ju'u Peeo intok, juchi, ka'a
lutu'uria'atiaka nookan. Intok juchi intok,
chukula, jume' ama aneme:
—Lutula wee'po —tiian—, empo
amemak weaman —tim Peotau jiian—,
intok'e Kalileotakai. Bwe'ituk bempo'im
benak nooka.
71 Taa ju'u Peeo, tua a' sualna' betchi'bo
inien au noktaitek:
—Tua ne ka'a ta'aa junaka'a o'outa
—tiia—, enchim nee aamak weama
tia'u. Intok ka tu'uwa neu a'aune'uta net
aune'etiia, in noki ka lutu'uriatuko —tiia.
72 Junak intok ju'u totoi'o'owia, inia-
mak nau, jaibu wosa kukujlatukan. Junak
intok ju'u Peeo, Jesujta au nokaka'utau
wawaateka, inen au a' jiaka'po: "Juka' to-
toi'o'owia kee wosa kukuseo, empo bajisi
netana temaiwaka'ateko, junama'a empo
ket junalensu, ket bajisi, ka emo nee ta'aa
tiune." Peeo intok, junuen au nokwakam-
tau wawaateka, bwan taitek.

15

Ju'u Jesus, Pilaato' teamtau tojiri

1 Yokoriapo intok, jume' te'opopo sai-
wame, bempo'im bepa che'a ama yo'o
ya'arime, intok jume' yoemratau che'a
ama yo'o ya'arimmak, intok bem maejtom-
mak, intok si'ime ya'uraamak nau, wepulsi
nau a' lutu'uriateka, Jesujta, mampo nau
suma'ita, Pilaato' teamtau tojak. 2 Pilaato
intok inen au nattemaek:
—Jaisa empo juna'a, ju'u juriommeu ju'u
rei —ti au jiakai.
Jesus intok:
—Lutu'uria, em noka'u —ti a' yoopnak.
3 Jume' te'opopo saiwame, bempo'im
bepa che'a yo'o ya'arime, juebenakut be-
tana a' na'atejoka ama aanen. 4 Pilaato
intok juchi au nattemaek:
—Juebena weemtat betana em
na'atejowa'po, jaisa empo ka'am yoopn-
abae —ti a' temaek—. Jaisa empo kaita am
yoopna machi.

5 Taa ju'u Jesus, kia junuentak juni'i,
ka'am yoopnak. Pilaato intok, tu'isi au a'
suum eeyatuan.

Ju'u Jesus, a' me'etune' betchi'bo, aet nesauri

6 Taa juname'e taewaimmet intok, pajko
taewaituko, junuen a' bo'o jooriawa'po
aman, ya'uraapo eta'ita, kia jabeta juni'i,
bem a'awaka'uta, jiokoiritaka, su'u totto-
jiwan. 7 Junama'a intok ye'e'eta'awa'po,
watemmak, senu eta'itukan, Barabaj
teame. Bwe'ituk juna'a, watemmak nau
eaka, ya'uraata beje'eka aulammake, yee
su'awamta weetuan. 8 Ju'u bu'uura ama
yajaka intok, junuen a' bo'o jooriawa'po
aman, pajko taewaituka' betchi'bo, senuk
ama su'u tojina'po betana a' teuwaan.
9 Pilaato intok:

—Jaisa eme'e, juka' juriommeu yo'o
ya'ari' teamta nee su'u toji'ii'a —ti am
temaek.

10 Bwe'ituk aapo ju'u Pilaato tu'isi
ju'unean, yo'o ya'uraata, Jesujtat kopteka,
aman au tojiwaka'po. Bwe'ituk ju'u
te'opopo yo'o ya'uraa, ka'a bibitpean, juka'
yoemrata che'a am eeya i'akai. 11 Taa
jume' te'opopo che'a ama yo'oora, juka'
bu'uurata amemak eene' betchi'bo, ameu
nookan, Barabajta su'u tojitune'po betana.
12 Junak san beja ju'u Pilaato:

—Jaisa eme'e nee aet nesau'ii'a, inika'a
juriommeu yo'o ya'ari' teamtat —ti am
temaek.

13 Bempo intok chai nokpo inen jiian:

—Kuuset popontaka, me'etune —ti
chaaen.

14 Taa ju'u Pilaato intok, inen ameu jiia:

—Jitasa ka tu'ika ya'alataka, eme'e ku-
uset a' muk i'a —ti am temaek.

Taa bempo intok, che'a kusisi chaaeka,
inen jiia:

—Jiba kuuset popontaka, me'etune —ti
jiakai.

15 Ju'u Pilaato intok, si'ime juka' yoem-
rata ama anemtamak, tu'isi tawaabaekai,
Barabaaj teamta jiokoi tebok. Juka' Jesujta
intok, bat a' bemmucha'ateboka, chukula,
kuuset a' popontune' betchi'bo aet ne-
sawek.

16 Junak intok jume' sontaom, jum yo'o
ya'uraa karita korapo wajiwa a' kibachak.
Juna'a intok Pretoorio' tea. Junama'a
intok, si'ime ju'u sontaoraa, emo nau tojak.
17 Junama'a intok, unnaa sik saalaim teebem
wokimmeu tajtia supetuawak. Intok juka'
juyata tu'isi wichakamta jijjo'aaka, a'
koona yaaka, a' kobawapo aet a' yechak.
18 Junama'a intok, sep au tebote pat:

—Jaisa empo jiia, juriommeu yo'o ya'ari
—ti au jiu japtek—, emo a' yo'orituamcha
aneka.

19 Intok bwe'u bakae, kobat a' bebaka,
ko'okosi a' jooan. Intok aet'im chit wat
watten. Intok a' yo'oremcha aneka, kia
jak wa'am a' eeyaka, au tonommea ja-
japten. 20 Junuen jaanam aet noksuka intok,
jume' sik saalaim supem, bem a' supetu-
aka'um, juname'e a' yecha'ariaka, jiba a'
supewampo a' kobatuak. Intok kuuset a'
popontune' betchi'bo, yeu nuk saka'awak.

Kuuset popontaka, muuke, ju'u Krijto

21 Senu o'ou intok, Sireene' bwiara' tea'a
betana joome, juna'a intok Simo' teaka,
intok Rupo' teamta intok Alejanro' teamta
achai, waj betana yebijsusekan. Junama'a
wa'am a' weyeo intok, Jesujta aniasaiwakai,
juka' kuujta pu'aktatuawak.

22 Intok senu ili bwia kawiu, kolkota'
tea'po tojiwak. Juna'a intok, kuakti-
tuko, Mukia koba, ti jiubae. 23 Junama'a
intok, juka' pa'asi ba'awata, wantiriata
cha'atuamta miira' teamtamak nau kuu-
tita, a' ji'ii'aka, au ji'obek. Taa aapo intok,
ka'a je'eka. 24 Intok kuuset a' poponsuako,
aet chukula, a' supewam, naikisi reebeik
am na'ikimtek. Jume' reebeim intok,
we'epulaim amemak tawane' betchi'bo,
ja'atepo nau yeuwak.

25 Intok kuuset a' poponwa'po, tua batan
jiao junen ya'awak. 26 Intok a' na'atejoka
junuen a' ya'awaka'po, ju'u ji'ojtei inen
ji'ojteitukan: "Juriommeu yo'o ya'arituka'
betchi'bo", ti ji'ojteitukan. 27 Aamak in-
tok, naa buusti, wooi etbwareom aamak
lopola bem kuusimmet poponwak. Senu
a' batatana, senu intok a' miko'otana.
28 "Ka tu'i yoememmak junuen ya'atuk",
ti jiakame, junama'a chupuk ju'u senu
ji'ojteipo, jakwoo naateka junuen teuwar-
ituka'u.

29 Ama amet wa'am kateme intok, kialim
jaana aet jiaka, au koba wiu wiuten, intok
inenim au jiian:

—Empo che'a, juka' Liojta te'opota
tatabeka'ateko juni'i, intok baji ta'apo
juchi emo a' ya'ane, ti bat naataka junuen

jiusukame, [30] empo, emo jinne'uka, kuuset
ko'om weye'e —tim au jiian.
[31] Intok ket jiba junaensu jume' te'opopo
saiwame betana, ama ya'uram, bem mae-
jtommak nau, jaanam aet nookan, inenim
jiakai:
—Watem jinne'uk. I'an intok, aapo ka a
au jinne'u —tim nau jiian—. [32] Empo —ti-
ian—, ijra'eliitammeu Krijto yo'o ya'ari'i
teame, junum kuuset em poponikut betana
ko'om weye'e intok junuen enchi ayuko, ite
a' bichaka, te enchi sualne —tim au jiakai.
Jume' intok, aawit ama ket kuuset po-
ponwakame, ka tu'isi aetana nookan.
[33] Intok tua luula kateko naateka, si'ime
bwiat, bajim jia'apo tajtia, ka machisi
tawakan. [34] Intok junama'a, bajim jia'apo,
ju'u Jesus kusisi chaaeka, inen jiian:
—Eloi, Eloi, lama sabaktani. —Ini'i noki
intok, inen jiubae: "Lios in achai, jaisa
betchi'bo empo kia nee jimaalataka, neaj
koptilata benasi aulaa", ti jiubae.
[35] Junama'a intok, senu ama aneme,
junuen a' jia'apo aman a' jikkajaka:
—Eliaj teamtau a' chaae —tiia.
[36] Junama'a lautipo intok, ju'u seenu,
senu weemta, ejponja' teamta, juna'a intok
komoniawak, ba'ata nunu'ee, binaakretae
a' komoniaka, tebe bakapo a' sumaka, aman
jikau au a' noitak, intok inen jiakai:
—Chubala em bo'o bicha —tiia—. Jumak
juni'i ju'u Eliaj teame au a' chaae'u, au
yepsaka, ko'om a' yecha'ane —ti jiiak.
[37] Taa ju'u Jesus, junama'a lautipo, ku-
sisi chaipat, muukuk. [38] Junak intok, jum
bwe'u te'opopo, unnaa bwe'u tajo'orim,
ama wajiwa cha'aka'um, nasuk'aman, jikat
naateka, ko'om tajti, siutek. [39] Ju'u intok,
sontao ya'ut, aapo'ik bichapo ane'u, junuen
a' jiaka a' mukuka'po aman a' mammateka,
aapo'ik betana inien a' teuwaak:
—Lutula wee'po, ini'i o'ou, kuuset po-
poniakame, Liojta usiwai —tiia.
[40] Intok mekka'ekut, waate jaamuchim
aman ja'abweka, a' bitchun. Juname'
nasuk intok, ju'u Maria, bwe'u jo'ara
Maareena' tea'a betana jometaka ama
aanen. Intok ju'u senu ju'ubwa yo'otume,
Jakoobo' teamta intok a' saira, Jose' teamta,
juname'e ae, ket ama aanen, Maria' teame,
intok ju'u Salome' teame. [41] Juname'e
jaamuchim intok, jum bwiara Kalilea'
tea'po intok, tu'isi a' suuaka, aet emo
tekil makritukan. Intok wate juebena
jaamuchim ket junalensu aet emo tekil
makritukan, Jerusalen tea'po, jum yee a'
majta'apo, aamak naj kuaktisukame.

Jesus ma'ari

[42] Junae taewait, kupteo, ket jeo
jomteo, juchi yokoriapo intok sabalatubae'
betchi'bo, intok aet yum jo'etuneeo,
junaka'a sabalata, kee yumao, si'imeta
baa ya'asubaeka ean. [43] Junue betchi'bo
senu yoeme, Jose' teame, Arima tea'
tea'po jo'aakame, juna'a intok ya'utuka,
yo'oriwan. Intok ket jiba junalensu, juna'a,
Liojta utte'a nesawata inim aniau ko'om a'
yuma'ane'po aet bo'o bichakan. Juna'asan,
au ou bujtaka, Pilaato' teamtau kibakek.
Intok juka' Jesujta takaata a'awak. [44] Ju'u
Pilaato intok, lauti a' mukuka' betchi'bo,
a' suum'eeyak. Juka' ya'uttau intok
chaitebok, juka' Jesujta muksuka'po, oo
kee a' muke'epo aetana ju'uneebaekai.
[45] Intok ya'utta betana, Jesujta muksuka'po
junuen lutu'uriata makwaka, juka' Jesujta
takaa, Jose' teamtau su'u tojiwak. [46] Juna'a
Jose' teame intok, bwe'u tosai tajo'orim
jinuka, chukula intok ko'om a' yechaka,
bwe'u tosai tajo'orimpo a' biijtaka, kau
sibapo, wojo'oriata ya'ari'po, junama'a
a' tekaka, intok juka' pattiriata, tetae
ya'arita, junae a' pattak. [47] Ju'u Maria, bwe'u
jo'ara Maarena' tea'po jometaka, intok
senu yoeme, Jose' teamta ae Maria' teame,
juname'e a' bichak junum a' tekri'po.

16

Ju'u Jesus jiabijte

[1] Intok sabala taewata simsuka'po aet
chukula, ju'u Maria, Maareena' tea'po
joome, intok ju'u senu ju'ubwa yo'otume,
Jakoobo' teamta maala, Maria' teame, in-
tok Salome' teame, senu weemta, tu'isi
win jubak jinuk, aman au toji betchi'bo, a'
takaawabet a' to'o betchi'bo. [2] Yokoriapo
intok, lominko ta'apo, tu'isi ketwootana
yeu sajaka, aman a' tekri'u bicha sajak,
ju'ubwa ta'ata yeu weyeo. [3] Intok bo'ot
kateka inen nau jiusakan:
—Jabesa tua, juka' bwe'u tetata, ae pat-
tita, mekka itom biaktariane —tim nau jiu
sakan.
[4] Aman yajaka intok, juka' bwe'u tetata
a' tekri'ipo, aet a' pattituka'uta, mekka
biaktita teak. Bwe'ituk tu'isi bwe'uuriakan.

5 Junama'a a' tekri'ipo intok, ama kimuka,
senu ju'ubwa yo'otumta, tossaalaim,
ko'om tajti supekamta, junama'a batatana
katekamta am bichak. Intok emo
womtekamme. 6 Taa aapo ju'u ju'ubwa
yo'otume intok:
—Kate'em emo wom womta —ti ameu ji-
iak—. Ne ju'unea —tiia—, juka' Jesus nasa-
reenota, kuuset poponwakamta enchim a'
jaiwa'po. Juna'a ala, inim a' tektuka'po
ka aane. Bwe'ituk jiabijtesuk. Intok inim
ka aane. Intok junum a' bo'osuka'po a'
bicha'em, a' kaabe'po. 7 Taa aapo'ik a'
teuwala'a benasia, i'an eme'e sajaka, a'
majtim aman lutu'uriata makne. Intok
juka' Peo' teamta, bwiara Kalilea' tea'po,
ameas a' ane'epo aman. Junaman bem
a' bitne' betchi'bo. Intok junuen bem
a' ju'uneyyane' betchi'bo, am lutu'uria
makne.
8 Juname'e intok, junama'a, a'
bo'osuka'po, yeu sajaka, womtilamtaka,
emo yoaka, intok tu'isi emo majjautuaka
tennek. Intok kia bem womtilam-
tuka' betchi'bo, junaka'a junuen bem
ju'uneyyaa'uta, kaabetau a' etejon.

Ju'u Jesus, Maria Maareena' teamtau au yeu machia

9 Taa ju'u Jesus, lominko ta'apo, tua
ketwootana, jiabijteka, Maria Maareena'
teamtau bat au yeu machiak. Bat
naataka intok junaka'a, jume' woo
busan bebeje'eri ka tu'i jiapsi eerita a'
jiapsipo a' jipu'usuka'um, pa'akun yeu
beeprialatukan. 10 Aapo ju'u Maria intok,
bat naataka aamak rejtisuka'um, aapo'ik
betana, emo jiapsi sioktuaka anemmeu,
aman ameu yepsaka, am lutu'uria makak.
11 Juname'e intok, a' juchi jiapsa'po aman
junuen a' jikkajaka, intok aapo'ik junuen a'
bichak, tia'apo, katim a' suale.

Ju'u Jesus, jume' wooi a' majtimmeu au yeu machia

12 Taa chukula, wasau bicha, woika
katemmeu, ta'abwisi au ya'alataka, ameu
au yeu machiak. 13 Juname'e intok, notteka,
jume' wate aman lutu'uria makbaekai.
Junuentak juni'i, juname'e ka sualwan.

Ju'u Jesus, a' majtim am tekil maka, a' nok lutu'uriata bem a' jinabakane' betchi'bo

14 Intok juchi'intok, aet chukula,
jume' woj mamni ama wepu'ulaimmeu,
jiji'ibwawa'po nau anemmeu, ameu au
yeu machiak, ju'u Jesus. Intok kaita bem
a suale'po betana, intok namakak bem
jiapseka'a betana, junama'a witti ameu
a' teuwan, jume'e, bat naataka junuen
a' jiabijteka'po aman a' bichaka, intok
bempo'immeu a' etejowaka'po, intok
junuen ka bem a' sualeka'po betana,
junama'a junuen ameu nookan. 15 Intok
inen ameu jiiak:
—Si'ime bwiat na'ikim sajaka, inim
bwiapo jiapsammeu, inika'a tu'i nokta,
Liojta betana weyemta, ameu teuwane
—tiia—. 16 Wa'a intok, enchim jikkajaka
intok a' sualeka, au batoowatebokame,
juna'a a' jiapsi jinne'utune. Taa wa'a
ka'a sualekame, juna'a, jiba betchi'bo
ka tu'uwata betuk tawane. 17 Intok
inika'a machilaata amet ju'uneyyane,
wame'e a' sualneeme. Bwe'ituk juname'e,
bemelak, ka bem nokta nokaka, ta'abwik
nokne. Intok neas lutu'uriaka, jume'e,
bem jiapsimpo bebeje'eri ka tu'i jiapsi
eeriakame, pa'akun yeu am bepriane.
18 Intok, senuk, kia aakamta a' ki'ilatuk
juni'i, junaka'a kaachin autuane. Intok jita,
junae a' muknee'ue, joyokamta je'eka'atek
juni'i, kaachin aune. Intok ko'okoemtat
mamaka, Liojtau bicha a' nokria'ateko, au
a' inne'etetuane.

Ju'u Jesus, teekau jikau cha'atu

19 Ju'u yo'owe Jesus intok, inika'a si'ime
weemta ameu a' noksuko, teeka betana,
jikau nuk cha'atuwak. Junaman mabet-
waka, intok Liojta batatana yejtetuawak.
20 Juname'e intok, yeu sajaka, si'imekut, Li-
ojta tu'i noki teuwa sasakan. Ju'u achai
Lios intok jiba amemaktukan. Intok machi-
laata bem joa'utae, junaka'a, Liojta nok
lutu'uriata tua a' lutu'uriaten. Tua junuen-
tune.

Lukaj teamta ji'ojteka'u

Jitasa a' ji'ojteneeka inia bepat teuwaawame

1 Juebenaka au ji'opla, juka' inim ito na-
suk yeu sikamta si'imeta yuma'isi, tu'isi
a' ji'ojtebaekai, 2 tua junama wa'am intok
jume' a' wee taitek naateka a' bichakame,
intok junak inika'a, Krijtota betana nok
lutu'uriata tekiaka, yee majtakame, itom a'
majtaka'a benasia. 3 Inepo juni'i ket nee
inika'a aet nee suaka, tua a' naatelaapo
naateka nee ino a' majtai. Intok nee inika'a
yuma'isi in eu a' ji'ojtenee'u, nee junuen
a' tu'i machia, tua in naksi eiyaa'u Teopilo'
teame. 4 Junuen, juka' lutu'uriata em ma-
jti, tu'isi intok yuma'isi em a' ta'aane'
betchi'bo.

Senu ankeles, Joan ju'u yee babatoowamta yeu tominee'u a' ju'uneiyaa tebo

5 Junak juka' Eroorej teamta, bwiaraa
Jurea' tea'po che'a a' yo'otuko, seenu,
te'opopo tekiakame, Sakariaj teaka ama ji-
apsan. Ini'i, senu Abiaj teamtaim betana
tekiakammak weyen. Ju'u inia jubiawa,
Elisabet tean. Intok ini'i ket, ju'u che'a bat
naataka, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a
yo'owe, Aaron teamta yoemrata betana yeu
simriakan. 6 Inime'e nau, Liojta bichapo
yuma'isi si'imeku tu'isi jiapsan. Intok Lio-
jta betana juka' nesauri ji'ojteita, yuma'isi
a' bo'o joorian. Junuen beja, kaabe jita ka
tu'ik betana a amet nokakai. 7 Taa inime'e
ka yoemiakan, bwe'ituk ju'u Elisabet teame
ka a yoemian. Ketchia bempo nawit jaibu
tua yo'otuimtukan.

8 Senu ta'apo, junak ju'u Sakariajta, aa-
mak tekiakame, inime'e junuen, Liojta
bichapo, jume' te'opopo tekiakame joa'uta
bem a' ya'anee'uta ameu a' yumako, 9 jume'
te'opopo tekiakame nasuk, bem a' bo'o joo-
ria'a benasia, junuen, ju'u Sakariaj team-
tau yeu pu'awaka au yuumak, aapo'ik jum
Liojta te'opopo wajiwa aneka, junama'a,
kopaalim benak win jubak a' taya'ane'
betchi'bo. 10 Junaka'a kopaalim benak win
jubak ket a' taya'awaao, si'ime jume' ama
aneme, pa'aku aneka Liojtau bicha nookan.
11 Junako, ju'u Sakariiaj teamtau, Liojta be-
tana ankeles, junama'a junaka'a win jubak
a' tattaawa'po, batatana weyeka au yeu
machiak. 12 Juka' ankelejta bichakai, ju'u
Sakariias, kaachin an machiakan. Intok tua
majaen. 13 Taa ju'u ankeles iniau:

—Sakariias, kat emo majjaitua —ti au
jiiak—. Bwe'ituk ju'u Lios, aapo'iku bicha
em emo nokriaka'uta a' ju'uneiyaala. Intok
Elisabeet em juubi, o'outa yoemiane, ju-
naka'a intok, empo Joan ti a' teatuane —ti
au jiiak—. 14 Tua em allea'u intok Liojtau
bicha em a' baisae'u et aune. Intok juebe-
naka inika'a yeu yoemtuko tua alleene.
15 Bwe'ituk ju'u em yoemia, Liojta bichapo
tua eiyaawaka bitnaa. Ini'i, pa'asi ba'awata
intok juka' ba'ata yee nanaakoamta ka
ji'ine. Intok Liojta tu'u jiapsi, kia kee
yeu a' tomteo naatekai yuma'isi aet an-
nee. 16 Ini'i, jume' Ijra'el yoemrata betana,
juebenam, bem achai Liojta, juchi am suale'
betchi'bo am aniane. 17 Ini'i Joan, itom
yo'owata bepa weene. Intok ini'i, ju'u
bat naatakai Liojta betana noktuawakame,
Eliaj tuka'uta benaka, Liojta betana utte'ata
aet aune. Junuen, jume' achaiwaim, bem
yoemiammak am tu'ute betchi'bo. Intok
jume'e, kaita yo'oreme, Liojta bem yo'ori
ta'aane' betchi'bo. Ini'i inien, ju'u yoem-
ratau noknee, junuen juka' itom yo'owata,
tu'isi bem a' mabetne' betchi'bo —ti au
jiiak.

18 Ju'u Sakariaj teame ju'u ankelejtau:

—Jaisa tua ne witti iniat ju'uneene —ti
au nattemaek—. Bwe'ituk jaibu nee tua
yo'otui intok kia ju'u in jubi juni'i —ti au
jiiak.

19 Ju'u ankeles inika'a inen yoopnak:

—Inepo nee Jabiel tea. Intok inepo,
Liojta betana juka' tekilta nee a' jooa. Jiba
aapo junuen inia bemelak betana nee eu
nokne' betchi'bo ne eu bittuak. 20 Taa i'an,
juka' in eu teuwaaka'uta, ka em a' sualeka'
betchi'bo, ka nokaka empo tawane. Intok
empo ka a noknee, juka' em yoemiata yeu
a' tomte'po tajtia. Ini'i, taewai au yeu a'
pu'arit chupne —ti au jiiak.

21 Intok junama'a, ju'u yoemra, pa'aku
aneka, jiba juka' Sakariajta a' bo'o bichan.
Intok inime'e ka ju'unee machiakan,
aapo'ik junama'a te'opopo binwatuka,
ka yeu a' weyeo. 22 Pa'akun yeu sikaa,
ju'u Sakariaj teame ka a ameu nookan.
Junak bempo ju'une'eak, aapo'ik junama'a
te'opopo wajiwa, Liojta betana jita a'

bittuawaka'po. Intok ini'i maammea ameu
nookan. Bwe'ituk ka nokaka tawalatukan.
23 Junak taewaim simsuko, Sakariaj
teamta jum te'opopo a' joo'ea'uta ya'asuka,
a' jo'au bicha siika. 24 Iniat chukula ju'u a'
jubiawa, Elisabet teame, juka' chukula yeu
a' yoemianee'uta mabetak. Intok mamni
mechammeu tajtia a' jo'a betana ka mekka
bicha yeu siika, naas waateka: 25 "Ju'u in
yo'owa Lios, inile benak nee bittuak, i'an
junuen, watem ka intok jaana nee eiyaane'
betchi'bo", ti ean.

Senu ankeles, Jesujta yeu tomtinee'u a' ju'uneiyaa tebo

26 Busan meecham am weyeo, ju'u Lios
senu ankeles, Jabiel teamta, bwiaraa
Kalilea' tea'po, ili jo'ara Nasaret tea'u a' bit-
tuak, 27 junuen inika'a, senu jamut bemeta,
Maria' teamtau a' noitine' betchi'bo. Ini'i
beeme, seenuk, Jose' teamta a' kunanee'ut
ju'uneaka jiapsan. Inika'a, ju'u bat naataka
che'a yo'o ya'ari Labiituka'uta yoemiam
betana yeu simriata. 28 Ju'u ankeles, jum
aapo'ik kateka'u au yepsak. Intok ini'i:

—Alleewame eu aune, empo, Liojta be-
tana tu'ik bichame. Ju'u itom yo'owa Lios
emak aane. Intok ju'u Lios, si'ime jaa-
muchim bepa tu'ik eu ya'ari —ti au jiiak.

29 Taa junak aapo, juka' ankelejta
bichakai, kaachin an machika taawak
inika'a au a' teuwaaka'u betana. Intok
ju'uneepean, jitat tua, junuen jiaka a'
noka'ut. 30 Junako ju'u ankeles:

—Maria, kat majjae. Bwe'ituk Lios
enchi yeu pu'ari, junuen juka' kaitau a
tamachiatuka tu'ik enchi bittua betchi'bo
—ti au jiiak—. 31 I'an empo, chukula
em yoemianee'uta mabetnee intok empo
o'outa yoemianee intok inika'a empo Jesuj
ti a' teatuane —ti au jiiak—. 32 Bwe'ituk
ini'i, aapo tua eiyaanaa. Lios ju'u aman
teekau jiapsaka, si'imem bepa yo'orisi
machika, Liojta yoemia ti ta'eenaa.
Ju'u achai Lios intok, ju'u che'a yo'o
ya'atuka'u, Labiita, aapo'ik inika'a aet
yeu simriatuka'uta benasia, che'a a' yo'o
ya'ane. 33 Junuen, jiba betchi'bo, juka' Ijra'el
yoemrata, aapo'ik am kuaktane' betchi'bo.
Intok ju'u a' nesawee'u jakwoo juni'i ka
lu'utineekai.

34 Junak ju'u Maria, ju'u ankelejtau:

—Jaisa tua ini'i yeu weene, inepo kaabe
o'outamak katekai —ti au nattemaek.

35 Ju'u ankeles inika'a inen yoopnak:

—Liojta betana ju'u a' tu'u jiapsiwa ju-
naet enchi aniane. Intok teekau che'a
eiyaawatchika Liojta, ju'u a jita a' joa'u,
ka bittaka, namuta benasi enchi roptane.
Junuen san, ju'u o'ou, yeu tomtineeme,
wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsine. Intok
ini'i, Liojta betana yoemiari ti ta'eenaa.
36 Ketchia, wa'a em wawaai, Elisabet teame
o'outa yoemiane, ini'i jaibu tua yo'otuitaka
juni'i. Junuen san ju'u ka a yoemia' teame,
i'an busan mecham po weye, bwe'uukai.
37 Bwe'ituk Liojta betchi'bo, tua kaita aayuk,
ka a' joa'u.

38 Junak ju'u Maria:

—Inepo, ju'u in yo'owa Liojta betchi'bo
jiba ne jiapsa. Ela'po ju'u Lios junuen em
neu jia'a benasi neu a' chupa'ane —ti au
jiiak.

Junak ju'u ankeles siika.

Ju'u Maria, senuk Elisabet teamta jo'au a' noiteka'po

39 Juname'e taewaimmet ju'u Maria, tua
au bamijtuakai, ili jo'arau, bwiaraa Ju-
rea' tea'u, kaupo kateka'u bicha siika.
40 Intok junaman, ju'u Sakariaj teamta kariu
yepsaka, tawabaeka aman kibakek. In-
tok juka' ama Elisabet teamtau tebotek.
41 Junak ju'u Elisabet, aapo'iku tebote-
wakamta, aapo'ik a' jikkajako, inia tompo
ju'u uusi au yoyoak. Intok ju'u Elisabet
junama'a lautipo, yuma'isi Liojta tu'u jiapsi
aet aanek. 42 Junak aapo, tua kusisi nokaka:

—Ju'u Lios, che'a si'ime jaamuchim
bepa, inim kaita ale benaka tu'ik eu ya'ari.
Intok kia ju'u em yoemiabeu juni'i tu'ik
ya'arialaa. 43 Ka neu lutu'uriak junuen
juka' in yo'owata ae a'abo sikaa, nee a'
bitne' betchi'bo. 44 Bwe'ituk kia juka'
em teboteka'uta, nee a' jikkajak jiba,
ju'u in asoa, alleerimmea in tompo au
yoyoak. 45 Tua alleenee empo a' sualekame.
Bwe'ituk junuen yeu yuma'ane, ju'u achai
Liojta eu teuwaari —ti au jiiak.

46 Junako inen jiiak ju'u Maria:

Tua ne junen jiaka, in yo'owa Liojta, alleaka
a' bai sae.
47 Intok in jiapsi, juka' in yo'owata, ju'u nee
jinne'uneemta betchi'bo tua allea.
48 Bwe'ituk ju'u Lios, inika'a kaita'po che'a
eiyaawaka ae betchi'bo jiapsamta,
tu'ik a' ya'arialaa.

Intok inim naateka ju'u yoemra jiapsame,
tua alleewamta bichame ti ne tana
a' teuwaane.
49 Bwe'ituk Lios, ju'u si'imeku yumaka a
jita joame, eiyaawatchika, tu'ik nee
bittualaa.
Wepulsi tu'uwata aet ayukame ti ta'eewa.
50 Aapo, si'imem wame'e a' yo'ori ta'aaka
jiapsame, jiba am nak jiokoleka am
bitne.
51 Eiyaawatchik bweresi weyemta ya'ari.
Jume' emo che'ewareka jikat emo eiyaame,
am koobak.
52 Jume' che'a yo'otaka jokaa, nesaweme,
junaka'a am u'aak.
Jume' intok, jita'apo juni'i, ka che'a
eiyaawame, am yo'ori tebola.
53 Jume' kaitae emo ania machim, tu'ik yu'in
am bittuak.
Jume' intok totomekame, kaitamak am
tawaakai.
54 Ae betchi'bo jiapsisukamta, Ijra'el
tuka'uta betana juka' yoemrata, a'
aniak.
Aapo'ik a' nak jiokolinee'uta ka koptak.
55 Inika'a a' chupne'eti jiaka, itom
yo'owasuka'ummeu a' teuwaaka'po
amani.
Ju'u Apra'am tuka'utawi intok jume' aet
yeu katriammeu bicha, junuen jiba
betchi'bo tuneekai.
56 Ju'u Maria intok, junama'a ju'u Elisa-
betta mak, baji metpo ama taawak. Intok
chukula, juchi ini'i a' jo'au bicha nottek.

*Joan, juka' yee babatoowamta yeu yoem-
tuka'po*

57 Chukula intok yuumak ju'u taewai,
juka' Elisabetta junuen aet a' yoemia-
nee'u betchi'bo. Intok ini'i, ili o'outa
asoak. 58 Jume' ae naapo jo'aakame, in-
tok a' wawaim, a' uttiaka a' alleetuabaeka
aman au yajak, achai Liojta junuen tua tu'ik
a' ya'arialaa'uta ju'uneiyaatakai. 59 Jume'
woj naiki taewaim weyeo, waate, jume'
juka' usita sirkunsiraaroaneeme aman ya-
jak. Juname'e intok, Sakariahta, a' achai-
wata team a' teatuabaen. 60 Taa ju'u a'
malawa:
—E'e, ka junueni. Ini'i che'a, Joanim ti
teane —ti jiiak.
61 Intok inime'e:
—Jaisa betchi'bo, em wawaim betana,
kaabe junuen teak —ti au jiiak.
62 Junak, ju'u usita achaibeu, inime'e
maammea au nattemaek, junuen aapo'ik
jachin a' teatuabae'po ju'uneebaekai. 63 Ju'u
a' achaiwa, jita aet a' ji'ojtenee'uta a'awak
intok: "Joanim ti teane", ti ji'ojtek. In-
tok iniet si'ime suum eaka taawak. 64 Jiba
junama lautipo ju'u Sakariaj teame juchi
a nookak. Intok aapo, Liojtau bicha tua
alleaka a' baisae'uta teuwaa taitek. 65 Intok
si'ime jume' ae naapo jo'aakame, tua suum
eaka intok aet jachin eaka taawak. Intok
junama Jurea bwiaraa' tea'po kawimmet,
si'imekut jo'arammet, ju'u yeu sikame,
naas etejowan. 66 Si'ime jume' inika'a
ju'uneiyaa sakame, au waateka intok be-
mpo naas nau nattemaen:
—Chukula, jitasatunee tua ini'i ili uusi
—ti jiakai.
Bwe'ituk tua lutu'uriapo, ju'u achai Lios,
si'imeku tu'ik a' bittuan.

*Sakariaj teamta, ju'u Liojta bai saeka au
bicha tua alleaka a' nokaka'u*

67 Ju'u a' achaiwa, Sakariaj teame, ju'u
Liojta tu'u jiapsie yuma'isi aet aneka intok
Liojta betana a' noktuawaka'uta teuwaaka
inen jiiak:
68 A' baisaeka a' yo'orinaa'u, Ijra'el yoem-
rata achai Liojtau aune.
Bwe'ituk a'abo itou yebijlaa, aapo'ik betana
yoemratawi intok itom jinne'ulaa.
69 Senuk, tua si'ime utte'aka, itom
jinne'uneemta itom maki.
Ju'u aapo'ik betchi'bo jiapsame, Labi-
ituka'uta nat tomti yoemrata
betana.
70 Junuen aapo'ik, juka' itou a'
chupa'anee'uta a' teuwaaka'a
benasia.
Che'a bat naataka taewaimmet naateka,
jume' wepulsi aapo'ik betchi'bo
jiapsaka, chukula yeu weenemta
teteuwaame am noktuakai.
71 Junuen aapo, wame'e itom beje'eka
aneme betana, intok si'ime
jume' itom omtame betana itom
jinne'uka,
72 Intok aapo, jume' che'a bat naataka itom
yo'owasuka'um nak jiokoleka intok
aapo'ik betana juka' ameu bicha,
bemela lutu'uriata a' teuwaari,
aapo'ik ka a' koptanee'uta teuwaak.
73 Ini'i juna'atuk, ju'u achai Liojta, tua
a' chupa'ane'eti jiaka, ju'u itom

yo'owa, Apra'amtuka'utau bicha a'
teuwaaka'u.
74 Junuen aapo, wame'e itom beje'eka
aneme betana, itom au
jinne'une'eti jiakai, junuen, kaabeta
majaeka, aapo'ik itom joo i'a'uta,
itom joone' betchi'bo.
75 Si'imemmak wepulsi lutu'uriakamta
jiba bo'o jooriaka intok aapo'ik
betchi'bo jiba jiapsakai, taewaim,
inim itom jiapsa'u tajtia.
76 Empo intoko in yoemia, Lios, teekau
jiapsamta betana weyeka chukula
yeu weenemta teuwaame ti empo
ta'eenaa.
Bwe'ituk empo itom yo'owata bepat
weyeka, ju'u yoemratau noknee.
77 Junuen juka' aapo'ik yeu pu'arik
yoemrata ju'uneetua' betchi'bo,
bem ka tu'uwa ya'arimmet am
jiokoitune'po intok junuen a bem
jinne'uitune'po.
78 Bwe'ituk ju'u itom Lios, aapo'ik tua yee
a' nakeka intok yee a' nak jiokole'
betchi'bo, mekka jikat, teeka be-
tana, bemela taewaita benaka itou
a' bittuari.
79 Junuen jume' Liojta betana lutu'uriat
ka ju'uneaka jiapsame, jume' ka
tu'ik betchi'bo, kokko maisi jiokot
emo bichammeu, tachiriata benaka,
lutu'uriata ameu nu'upa betchi'bo.
Intok junuen, iniae, yanti, ka jain eaka inim
itom jiapsine' betchi'bo.
80 Intok ju'u ili uusi yo'otu simen. Intok
ini'i, Liojta betana weyemtat suatu simen.
Intok yo'otu chupuko, mekka, pa'akun kaa-
beta tua jo'aaka'po jo'aakan, junak taewai,
chukula, ju'u Ijra'el yoemratau, aapo'ik au
a' ta'aa tebok tajtia.

2

Jesujta, yee jinne'unemta yeu yoemtuka'po

1 Jiba juname'e taewaimmet, jum
Romapo, ju'u che'a yo'o ya'ari Aukuujto'
teame nesawek, junama'a yoemrata
ju'uneiyaa betchi'bo, kaabeta be'eka a'
ji'ojte tebok. 2 Ini'i bat weyeka, ya'awak,
juka' Sirineeo' teamta bwiaraa Siiria' tea'po
a' kobanaaotuko. 3 Utte'atukan, si'imem,
tua jak juni'i bem jomemtuka'u, bem
katnee'po, junuen junaman emo ji'ojte
tebo betchi'bo. 4 Inia betchi'bo san, ju'u
Jose, bwiaraa Kalilea' tea'po, ili jo'araa
Nasaret tea'a betana yeu sikaa, intok
Jurea' tea'u, ili jo'ara Beleem tea'u bicha
yeu siika, Labiituka'uta yeu tomteka'u.
Bwe'ituk ju'u Jose, Labiituka'uta nat tomti
yoemrata betana weyen. 5 Ini'i ili jo'ara
Beleem tea'u siika, Maria' teamtamake,
inim au ji'ojte tebobaekai, ju'u chukula tua
a' kunanemtamake. Intok ini'i Maria jaibu
abe yoemiakai. 6 Intok inime'e ket junama'a
Beleem tea'po am aneo su, yuumak, ju'u
taewai, juka' Mariata aet a' yoemianee'u
betchi'bo. 7 Junama'a aapo juka' ke'esam
o'outa asoak. Intok chukula, tosampo
a' biijtaka, jum bepaaka, jume' naikim
wokekame jaja'abwee'po, jita'apo a' teekak.
Bwe'ituk junama'a bwe'u karipo jakun tawa
betchi'bo, ame betchi'bo kaita tukan.

*Ankelesim, jum jume' bwalam suuareeom-
meu, yeu am machiaka'po*

8 Junama ili jo'ara Beleem tea'u ka
mekka, waate, bwaram suareeom, juyapo,
tukaapo toto'een, bem bwaram suuakai.
9 Junama lautipo, Liojta betana, ankeles
ameu yeu machiak, intok Liojta betana
ujyoika tachiria amet konila taobiakan.
Intok inime'e tua majjaen. 10 Taa ju'u
ankeles:
—Ka eme'e majjaune —ti ameu jiiak—.
Bwe'ituk, nokta bemelaka tu'ik ne emou
weiyaa. Ini'i, si'imem betchi'bo tua ae
alleewame tuneekai. 11 I'an jum jo'ara, ju'u
Labiituka'uta yoemtuka'po, juka' enchim
jinne'uneemta yeu a' tomteka'uta, ini'i,
Krijto ju'u itom yo'owa. 12 Intok enchim aet
ju'uneene' betchi'bo, eme'e juka' ili usita
tajo'orimpo biijtitaka, jum bepaaka, jume'
naikim wokekame jaja'abwe'po, bo'okamta
eme'e a' teune.
13 Junama lautipo, junae ankelejtamak,
juebenaka waate, teekau ankelesim yeu
machiak. Inime'e nanawit nokaka Liojta
yo'oren intok inen jiian:
14 Teekau, Liojta alleaka a' yo'orinaa'u au
aune.
Intok inim bwiapo jiapsame nasuk, aapo'ik
tua tu'ik ya'ari a' bichammeu,
si'imeku, yanti, ka jain eewame
aune,
ti jiian.
15 Junako, chukula jume' ankelesim juchi
teekau bicha am notteko, jume' bwaram
suuame, naas inen nau jiu japtek:

—Jantebu ma jum jo'ara Beleem tea'u
bicha te katnee inika'a yeu sikamta a' bit
betchi'bo, intok juka' achai Liojta itom
ju'uneiyaatuari —ti jiakai.
16 Inime'e, lauti tenneka intok Mariatau
intok Joseetau intok ju'u ili usitau,
junama'a, bepaaka, naikim wokekame
jaja'abwee'po ama bo'okamtau yajak.
17 Junak inime'e, inika'a bichaka, ju'u
ili usitat nokaka, juka' ankelejta ameu
teuwaaka'uta a' etejok. 18 Intok si'ime
jume'e, inime'e teuwaa'uta jikkajakame,
ju'u bem teuwaa'u betana kaachin jiu
machika taawak. 19 Taa ju'u Maria,
inika'a si'imeta au teuwaawaka'uta,
ka a' koptaka, aet jiapseka jiba au
waaten. 20 Jume' bwaram suuame, bempo,
si'imeta juka' bem jikkajaka intok bem
bichaka'u betchi'bo, tua Liojta yo'oreka
intok bem allea'uta au bicha teuwaaka,
nottek. Bwe'ituk si'imeta, tua ameu a'
teuwaawaka'po aman, yeu siika.

Ju'u ilitchi Jesuj teame, ini'i te'opopo Liojtau su'u tojiwaka, nokriawa

21 Woj naiki taewaim weyeka, sirkun-
siraaroawak ju'u ili uusi. Intok ini'i Je-
suj ti teatuawak, jiba jume' team juka'
ankelejta bat naataka Mariata, chukula a'
yoemianee'uta kee a' mabetao, junak a'
tejwaaka'um.
22 Jume' taewaim, Liojta bichapo bem
emo tu'utenee'um yumako, inika'a,
Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei junuen a'
teuwa'a benasia, bempo juka' ili usita,
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u a' nuk sajak,
junaman inika'a, wepulsi Liojta betchi'bo
jiba a' jiapsine' betchi'bo, au bicha a'
nokriakai. 23 Bempo, inien aayuk, bwe'ituk
jum Liojta betana jume' nesaurimpo:
"Si'ime wa'a ke'esam o'ou yeu tomtekame,
ini'i, wepulsi Liojta betchi'bo jiba a'
jiapsine' betchi'bo, Liojtau su'u tojituka,
au bicha nokrianaa", ti ji'ojtei. 24 Inime'e
junaman sajak junuen Liojta nesauripo a'
ji'ojteituka'a benasi, jume' woi kuukum oo
jume' wooi ommo'okolim, Liojta yo'oreka
am su'a betchi'bo.
25 Juname'e taewaimmet intok, senu
Simeeon teaka, Jerusalen tea'po jiapsan.
Ini'i tua tu'i yoemtukan, Liojta yo'ori
ta'aakai intok juka' Ijra'el yoemrata aniaka
a' jinne'uneemta, a' yebijnee'uta bo'o
bichan. Ju'u Liojta tu'u jiapsi inika'a
Simeeon teamta aniaka aamaktukan.
26 Intok a' ju'uneetualatukan, juka' Krijtota,
achai Liojta a'abo bittuanee'ut, kee a'
bichaka, ka a' muknee'uta. 27 Ini'i yoeme,
te'opou siika, Liojta tu'u jiapsie aman a'
weene'po ju'uneetuawakai. Intok junak
jume' ili uusi Jesujta yo'owam, inika'a,
te'opou a' nu'upako, junuen juka' nesauri
ji'ojteita a' teuwaa'po aman au a' chup
i'akai, 28 ju'u Simeeon, inika'a, mampo
nu'uka intok a' allea'uta, achai Liojtau
bicha a' teuwaak:
29 Achai Lios, i'an ala empo jaibu tua kaachin
eaka, in muknee'uta a neu chupa.
Bwe'ituk, inia ee betchi'bo jiapsamtau, em
chupne'eti jiaka teuwaarita, empo
a' chupa'i.
30 In pusimmea nee a' bitlaa juka' yee
jinne'unemta.
31 I'an, si'ime yoemratau em yeu machiari.
32 Ini'i, aapo juna'a, ju'u si'ime jume'e,
ka Ijra'elta yoemratau, tachiriata
benasi machika, juka' ee betana
lutu'uriata ameu a' teuwaaneeme.
Intok ju'u, ee betana, juka' Ijra'el yoemrata
a' yo'ori teboneeme,
ti jiakai.
33 Josee intok ju'u Jesujta ae, ili usita
betana juka' Simeeon teamta teuwaaka'uta
jikkajakai, alleaka, aet suum eaka taawak.
34 Junak ju'u Simeeon teame, Liojtau bicha,
tu'ik am a'auriak. Intok ju'u Maria, Jesujta
aebeu inen jiiak:
—A' ju'uneiyaane, ini'i ili uusi, Ijra'el
yoemrata nasuk juebenam, Liojta bichapo
tu'isi oo ka tu'isi bem tawanee'uta, am
bittua betchi'bo au na'ikiari. Aapo'ikut
Liojta betana weyeme yeu machine, iniat
juebenam ka a' mabetnee'ut, 35 intok junuen
ju'uneiyaanaa, we'epulaim, ju'u jachin bem
ea'u. Taa si'ime ini'i ee betchi'bo jiokot emo
bitwame tune, kia jume' tebe kuchi'im naa
buusti et am kikteka'a benasi —ti au jiiak.
36 Senu jamut Liojta betana ju'uneetuawaka
nokame ket ama aanen. Ini'i Aana'ati
teakai. Aseer tuka'uta nat tomti yoemratat
yeu simriataka. Senu Panu'el teamta a'
marakan. Ini'i jaibu tua yo'otui tukan.
Aapo tua bemetaka kunalatukan, intok
woo busan wasuktiapo a' kunamak jiapsi-
latukan. 37 Intok i'an ini'i jokoptuitukan,
naiki taka ama naiki wasuktekai. Ini'i,

jiba jum te'opopo a' annee'ut ka koptan.
Ala, achai Liojta a' joo i'a'uta joakai,
jamak ka ji'ibwaka, Liojta yo'orekai intok
au bicha nokakai tukaariat naa buustia.
38 Ini'i Aana, jiba junama lautipo ama
ameu ruktek. Intok chukula, Liojta a'
baisae'uta au a' teuwaasukai, junama'a,
si'ime jume' Jerusalen tea'po jo'aaka am
jinne'utunee'uta a' bitbaemmeu, ili usi
Jesujta betana ameu nok taitek.

*Jum ili jo'ara, Nasaret tea'u am notte-
waka'po*

39 Junak chukula, si'imeta juka' achai Lio-
jta nesauri ji'ojteita ya'asukai, bempo jum
bwiaraa Kalilea' tea'po, tua bem jo'aaka'u,
Nasaret tea'u bicha nottek. 40 Ju'u ili
uusi intok, yo'otu simeka, che'a juni'i taka
utte'itun. Intok che'a juni'i koba suawakan.
Ju'u Lios intok, si'imeku tu'ik yu'in a' bit-
tuan.

*Ju'u Jesus, woj mamni ama wooi wasukteka,
jum te'opopo aane*

41 Jume' a' yo'owaawam, chikti wasukti-
apo, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u yaajan.
Junuen junaman, Liojta yo'ori betchi'bo,
bwalam su'awaka pajkoa' teamta a' bit
betchi'bo. 42 Jesujta woj mamni ama wooi
wasuktiam a' yuma'ariako, junak si'ime,
jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha sa-
jak, jaibu junuen aman pajkotuko a' joowa'a
benasia. 43 Junak, juka' pajkota a' chupsuka
intok bempo'im notteo, ju'u uusi Jesus,
ini'i junama'a bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po
taawak, a' aewa intok kia ju'u Josee juni'i,
bempo ka ju'uneakai. 44 Inime'e, Jesujta,
si'ime jume' am bicha bo'o joammak a'
weye'eti eaka intok junuen si'ime taewata
bo'o joaka kuptek. Taa junak, jume' bem
wawaim nasuku intok bem ta'aa'um na-
suku a' jaiwaka 45 ka a' teak. Junak bempo,
Jerusalen tea'u bicha nottek, junaman a'
jariubaekai.

46 Baji taewaita sikaa, te'opopo a' teak.
Jume' Moiseejta nesaurim yee majtame na-
suk kateka am jikkajaka intok ameu nat-
temaemta a' teak. 47 Intok si'ime inime'e a'
jikkajakame, tua a' suawaka'u betana intok
aapo'ik jachin am yoopnaka a' teuwaaka'u
betana a' uttiaka a' suum eiyaak. 48 Jume' a'
yo'owawam junama'a a' bichakai, kaachin
ee machika, kia a' bitchuka taawak. A' aewa
intok inen au jiiak:

—Uusi, jaisaaka empo inien itom yaak.
Ju'u em yo'owa intok inepo, tua te jachin
eaka tee enchi jariusuk —ti au jiiak.

49 Junak ju'u Jesus:

—Jaisaaka intok eme'e nee jaiwan. Jaisa
eme'e ka ju'unea ja'ani, inim in yo'owata
nee a' joo i'a'uta, in joo'ea'u —ti ameu jiiak.

50 Taa bempo, aapo'ik ameu a'
teuwaaka'ut, tua ka aet ju'uneak.

51 Intok junak aapo jo'ara Nasaret tea'u
bicha amemak nottek. Intok juchi jiba
junaen, bempo'im nok jikkajakai. Ju'u a'
aewa si'imeta inika'a, aapo ka a' koptaka,
jiba au waaten. 52 Intok Jesujta junuen su,
che'ewasu koba suawaka intok a' yo'otu
simeo intok Lios, intok kia ju'u yoemra
juni'i, si'imeku ae allean.

3

*Ju'u Joan, yee babatoowame, bweka pa'aku
jinabaka Liojta betana juka' nok lutu'uriata a'
teuwaa sime*

1 Junakriapo juka' Tibeerio' teamta
junama che'a si'imem bepa yo'o nesawekai,
woj mamni ama mamni wasuktiam a'
weiyaao, ju'u Ponsio Pilaato' teame
bwiaraa Jurea' tea'po kobanaao tukan. Ju'u
Eroorej teame intok bwiaraa Kalilea' tea'po
kobanaao tukan. Ju'u a' sailaawa Jeriipe'
teame intok, bwiaraa Iturea' tea'po intok
Trakooniitij tea'po kobanaao tukan. Ju'u
Lisaniaj teame, bwiaraa Abileenia' tea'po
kobanao tukan. 2 Ju'u Anaas intok ju'u
Kaipaaj teame, inime'e, jume' te'opopo
tekiakammeu che'a yo'otukan. Juname'e
taewaimmet ju'u Lios, ju'u Joantau,
Sakariiaj teamta u'usibeu, aman mekka
pa'akun a' jiapsa'u, au nookak. 3 Intok ini'i
Joan, ju'u batwee Joran tea'u jeela, si'ime
ili jo'arammet siika. Junama yoemratau a'
utte'ati jiian, ka tu'ik betana ta'abwisi eaka
intok bem bato'owaatune'po junuen ju'u ka
tu'ik bem ya'ari betana amet am jiokoitune'
betchi'bo. 4 Ini'i junuen yeu siika, jiba juka'
Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu
weenemta teuwaakame, Isa'iajtuka'uta a'
teuwaari benasia:

Mekka bweka pa'aku, senuk chaaemta a'
jiawai jikkajiwa:
"Itom yo'owata a' mabet betchi'bo, eme'e,
ka tu'ik betana emo tu'utene", ti
jiakai.

"Intok inika'a, tu'isi emou yepsaka, enchim
a' mabetne' betchi'bo, tu'ik eme'e
ya'arine.
5 Si'ime jume' ka emo jabeleme, tu'ik ameu
be'eemta a' ju'uneiyaame, bempo
yuma'isi a' mabetne.
Si'ime jume' emo che'ewareka intok emo
eiyaame, inime'e ko'om tojinaa.
Jume'e, juka' ka tu'ika, ka amma'ali
weyemta tekipanoame, inime'e
chukula tu'ik lutu'uriata bo'o
jooriane.
Jume' intoko, juka' Liojta betana nok
lutu'uriata ka tu'isi yee a' majtame,
inime'e ka nappat junuen a' bo'o
jooriane", ti a' jiaka'po.
6 "Intok junuen, si'ime wa'a inim yoemra,
Liojta jachin yee a' jinne'unee'uta a'
bitne", ti jiakai.

Joantau nookak

7 Junak juka' yoemrata junuen Joanta am
bato'owane' betchi'bo aman au bicha yeu
am kateo, aapo:
—Ka tu'i yoemra, bakotchim bebena
—ti ameu jiiak—. Eme'e ka ju'u enchim
bato'owaimtunee'ue, tua ka tu'ika jiokot
emo bitnaamta abe a'abo yuma'u betana,
junae enchim ama yo'eene'eti eene.
8 E'e, ala eme'e ka tu'ik betana ta'abwisi
enchim ea'uta ju'unakkiachisi emot a'
bitna' betchi'bo, tu'isi jiapsine. Intok ka
eme'e, ju'u Apra'amtuka'uta nat tomti
yoemrata betana emo kate'eti jiubaane.
Bwe'ituk ju'u achai Lios, kia inime'e
tetammea juni'i, Apra'amta betchi'bo
jume' ae betana emo yeu katriam ti
jiame a am ju'unakte. 9 Liojta betana tua
jiokot machika enchim bitnee'uta kaita
be'ee. Juka' juya, taka'eaka, ka tu'ik
tatakamta tepwammea chuktawaka, tajipo
a' taya'atune'e benasia —ti ameu jiiak.
10 Junako jume' ama aneme:
—Junak su, jaisa tua itepo auneekai —ti
au nattemaek.
11 Ju'u Joan inime'e inen yoopnak:
—Wa'a, wooim supekame, ini'i, juka'
wepulaim juni'i ka supekamta, wepulaim
a' mikpo yuma'i. Ju'u intoko bwa'awamta
jipueme, ini'i jiba junaen, ju'u kaita jipuem-
tau bicha watek na'ikiane —ti jiakai.
12 Ketchia jume' ya'uraatau bichaa tomita
weyemta nau totojame, waate, Joantau
emo bato'owaabaeka aman yajaka intok
Joantau:
—Yee majtame, itepo su jaisa te
auneekai —ti au nattemaek.
13 Ju'u Joan intok inimmeu:
—Ya'uraata betana nesau ji'ojteipo,
tomita enchim yeteu a' a'au'ea'uta jiba, ka
junae bepa a' a'aune —ti ameu jiiak.
14 Ketchia sontaaom waate:
—Itepo su, jaisa tua te auneekai —ti au
nattemaek.
Aapo inime'e inen yoopnak:
—Kaabeta eme'e jita u'aanee jita
betchi'bo am majau tetejwaakai. Intok
kia ju'u ka bem ya'arit juni'i, ka am
nana'atejokai. Intok eme'e, enchim
beje'etuawa'ue, yanti elne.
15 Ju'u yoemra baa ju'uneepeaka bo'o
bichan. Jumak juni'i ju'u Joan juna'a ju'u
Krijto' teame ti eakai. 16 Taa ju'u Joan
si'imemmeu inen jiiak:
—Inepo ala, lutu'uriapo nee ba'ammea
enchim bato'owaa. Taa senu yebijne,
juna'a, aapo si'imeku Lios eerie a' tu'u
jiapsita emot jiapsituaka, ae enchim
bato'owaane. Aapo nee bepa yo'o'utte'aka
jikkajiwa. Junuen san, kanne ino jabele, kia
a' bochawam in a' woitariane'po. 17 Aapo
jaibu inim, senuk tiikota tu'ute betchi'bo,
ae am wij wijtawamta mampo a' jipue'e
benasi maachi, junuen jume' a' yoemiam
omola a' jipu'ubae'po am tawaane. Intok
jume' ka a' yoemiam, omot, taji beeteu
jiokot bem emo bitnee'u bicha am tawaane.
Juka' bachiata toboktaka intok juka' otata
tokti a' tayaka'abenakai —ti ameu jiiak.
18 Inile benakue intok watek juebenak
tu'ikue am nok tejwaaka ju'u Joan junuen
juka' bemela nok lutu'uriata ju'u yoem-
ratau a' teuwaan. 19 Ketchia ini'i, juka'
kobanaaota, Eroorej teamta a' sua tejwaak,
inika'a a' sailawaa, Jeriipe' teamta ju-
ubi, Erooriaj teamta jubi'ulatukan. In-
tok ket juka' watek ka tu'ik a' yaaka'u
betchi'bo. 20 Taa ju'u Eroorej teame, inika'a
nok jikkaji'eaka su, ketuni juchi ka tu'ik
yaak, juka' Joanta a' eta'atebokai.

Jesukrijtota a' bato'owaawaka'po

21 Inika'a kee yeu weyeo, junak juka'
Joanta si'ime junama yoemrata a'
bato'owaao, ju'u Jesus ket bato'owaatuk.
Aapo'ik intok ketuni Liojtau bicha a' nokao
su, teekau machilaa bittuk. 22 Intok juna'abo

ju'u Liojta tu'u jiapsi, ju'unakkiachisi,
wokkoita benasi Jesujtat ko'om siika. Teeka
betana intok jiawai:

—Empo juna'a ju'u in yoemia tua in
nake'u, ee betchi'bo nee tua allea —ti jiaka
jikkajituk.

Jesukrijtota, jume' aapo'ik amet yeu simriam

23 Ju'u Jesus inim jumak senu taka ama
woj mamni wasukten junak juka' yoemrata
mak a' tekilwata naatekai. Ini'i, watem
junuen a' suale'po aman, ju'u Jose' teaka a'
u'usek tean. Ju'u Josee intok, senuk Eli'iti
teaka a' u'usekan. 24 Ini'i intok ket, Matat
teaka a' yoemiakan. Ini'i intok ket, Lebi'
teaka a' yoemiakan. Ini'i ket, Melki' teamta
betana yoemiaritukan. Ini'i ket Jana' teaka
a' yoemiakan. Ini'i ket, Jose' teaka a' yoemi-
akan. 25 Ini'i ket Matatiaj teamta betana
yoemiaritukan. Ini'i ket Amoj teaka a'
yoemiakan. Ini'i ket Na'um teamta betana
yoemiaritukan, ini'i ket Esli' teamta betana
yoemiaritukan, ini'i ket Nakkai' teaka a'
yoemiakan. 26 Ini'i ket Ma'at teamta betana
yoemiaritukan, ini'i ket Matatiaj teaka a'
yoemiakan. Ini'i ket Semei' teaka a' yoemi-
akan, ini'i ket Jose' teamta betana yoemiar-
itukan. Ini'i ket Jura' teaka a' yoemiakan.
27 Ini'i ket Joana' teamta betana yoemiar-
itukan. Ini'i ket Resa' teaka a' yoemiakan,
ini'i ket Sorobabel teaka a' yoemiakan. Ini'i
ket Salati'el teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Neri' teaka a' yoemiakan. 28 Ini'i ket Melki'i
teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket
Ari'iteaka a' yoemiakan, ini'i ket Koosam
teaka a' yoemiakan, ini'i ket Elmoram teaka
a' yoemiakan, ini'i ket Er teaka a' yoemi-
akan. 29 Ini'i ket Josue' teamta betana
yoemiaritukan. Ini'i ket Elieser teaka a'
yoemiakan, ini'i ket Jorim teaka a' yoemi-
akan, ini'i ket Matat teaka a' yoemiakan.
30 Ini'i ket Lebi' teamta betana yoemiar-
itukan, ini'i ket Simeon teaka a' yoemiakan,
ini'i ket Jura' teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Jose' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jonan
teaka a' yoemiakan, ini'i ket Eliakim teaka
a' yoemiakan. 31 Ini'i ket Melea' teamta be-
tana yoemiaritukan. Ini'i ket Mainan teaka
a' yoemiakan, ini'i ket Matata' teaka a'
yoemiakan, ini'i ket Natan teaka a' yoemi-
akan. 32 Ini'i ket Labii' teaka a' yoemi-
akan. Ini'i ket Issai' teamta betana yoemi-
aritukan. Ini'i ket Obel teaka a' yoemi-
akan, ini'i ket Booj teaka a' yoemiakan,
ini'i ket Salmon teaka a' yoemiakan, ini'i
ket Na'ason teaka a' yoemiakan. 33 Ini'i ket
Aminarap teamta betana yoemiaritukan.
Ini'i ket Aram teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Ejrom teaka a' yoemiakan, ini'i ket Paarej
teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jura' teaka
a' yoemiakan. 34 Ini'i ket Jakoop teamta
betana yoemiaritukan, ini'i ket Isaak teaka
a' yoemiakan, ini'i ket Apra'am teaka a'
yoemiakan, ini'i ket Tare' teaka a' yoemi-
akan, ini'i ket Nakor teaka a' yoemiakan.
35 Ini'i ket Seruk teaka a' yoemiakan, ini'i
ket Rakau' teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Pelek teaka a' yoemiakan, ini'i ket Eber
teaka a' yoemiakan, ini'i ket Sala' teaka
a' yoemiakan. 36 Ini'i ket Kainan teamta
betana yoemiaritukan, ini'i ket Arpaksat
teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Sem teaka a'
yoemiakan, ini'i ket Noe' teaka a' yoemi-
akan, ini'i ket Lamek teaka a' yoemiakan.
37 Ini'i ket Matusalem teamta betana yoemi-
aritukan, ini'i ket Enok teaka a' yoemiakan,
ini'i ket Jaret teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Majalale'el teaka a' yoemiakan, ini'i ket
Kainan teaka a' yoemiakan. 38 Ini'i ket Enoj
teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Set
teaka a' yoemiakan, ini'i ket Adam tuka'uta
betana yoemiaritukan. Ini'i ket, Liojta be-
tana yoemiaritukan.

4

Bebeje'erita, Jesujta a' ji'optuabaeka'po

1 Ju'u Jesus, yuma'isi Liojta tu'u jiapsi
aet anekai, jum batwee Joran tea'a be-
tana nottek. Intok ju'u Liojta tu'u jiapsie
ju'uneetuawaka, mekka pa'ariau, kaabeta
ane'ebe'emu bichaa siika. 2 Junaman, woi
taka taewaimmeu tajtia ama aanek. Ju'u
intok bebeje'eri jitat a' ji'optuabaek. Si'ime
juname taewaimmet aapo ka ji'ibwaka, in-
tok chukula tebaurek. 3 Junak intok ju'u
bebeje'eri:

—Empo lutu'uriapo Liojta yoemiatuko,
inika'a tetata paan ya'ane —ti au jiiak.

4 Jesus inika'a inen yoopnak:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo: “Ju'u inim
yoeme, ka bwa'amtae jiba jiapsine. Ala
ketchia ini'i, si'ime ju'u Liojta betana nok
lutu'uriae”, ti ji'ojtei —ti jiakai.

5 Chukula ket ju'u bebeje'eri, mekka jikau
kawiu a' nuk siika. Intok chubalapo su ini'i,
si'ime aniat juka' ka nanau machi yoemrata
jokame a' tejwaak. 6 Intok ini'i bebeje'eri:
—Inepo si'imeta inia aniat yoemrata be-
tana nesawamta intok ujyoriata enchinee
a' makne. Bwe'ituk si'imeta inika'a in-
eponee a' mabetri. Intok inepo juka' in
a' makbae'uta nee a' maknee —ti au ji-
iak—. 7 Enchi tonommea weeka, nee enchi
yo'oreo, si'ime ini'i eu lutu'uriatune —ti au
jiiak.
8 Taa Jesus:
—Kat neu suua, mekka bicha weene.
Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo: "Em
yo'owa Liojta jiba a' yo'orine, intok aapo'ik
jiba a' joo i'a'uta joone", ti ji'ojtei.
9 Chukula intok ju'u bebeje'eri, bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'u a' nu'upak. Intok ju-
nama'a bwe'u te'opopo jikat a' tojaka intok
inen au jiiak:
—Lutu'uriapo empo Liojta yoemiatuko,
inim ko'om bicha emo jimmaa, 10 bwe'ituk
Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:
Ju'u Lios, jume' a' ankelesim, enchi am
suuane' betchi'bo, amet nesaune.
11 Inime'e bem mampo enchi toboktane,
junuen jita tetat juni'i, ka em wokim
ko'okosi aune' betchi'bo
—ti au jiiak.
12 Ju'u Jesus iniau:
—Ketchia, Liojta nok lutu'uriapo inen
ji'ojtei: "Juka' Liojta em yo'owata empo ka
a' ji'obilabaane" —ti jiaka a' yoopnak.
13 Intok junuen ju'u bebeje'eri, Jesujta
ji'optua betchi'bo kaita intok teakai, junak
aapo'ik ili binwa a' su'u tojak.

Jesus, jum bwiaraa Kalilea' tea'po a' tekileu naate

14 Ju'u Jesus, bwiaraa Kalilea' tea'u juchi
nottek, tua yuma'isi Liojta tu'u jiapsi aet
aneka, si'imeta a joakai. Intok junama'a
si'ime bwiaraat yeu tajti aapo etejowan.
15 Junama'a si'imekut, jum juriom emo nau
totoja'po, yee majtan. Intok si'ime, a'
teuwaa'ut a' tu'ureka a' uttian.

Jesus, jum ili jo'ara Nasaret tea'po aane

16 Junak intok ju'u Jesus, ili jo'ara Nasa-
reet tea'u bicha jum aapo'ik yo'otuka'po
siika. Sabalat, aet yum jo'e ta'apo aapo jum
juriom nau emo totoja'po yepsak, aapo'ik
jiba a' bo'o jooria'po amani. Intok ju-
nama'a, Liojta nok lutu'uriata nokbaeka
kiktek. 17 Ju'u Isa'iaj tuka'uta, Liojta betana
ju'uneetuawakamta ji'ojteka'uta aapo'iku
bwijwak. Juname'e intok etapokai, inen
ji'ojteita ama teak:
18 Achai Liojta betana ju'u tu'u jiapsi, ne-
maktuka nee ania.
Bwe'ituk aapo, wepulsi iniau nee yeu
pu'ari junuen, jume' kaitae emo
ania machimmeu, bemelaka, tu'ik
betana in ameu nokne' betchi'bo.
Jume' tua siok kokkome, am jiapsi jo'a
betchi'bo nee ameu bittuari.
Jume'e, bebeje'erita betana eta'im be-
nasi emo bichame, bem su'u toji-
tunee'uta ameu teuwaa betchi'bo.
Intok jume' ka bibichame benasi tawalame,
bittua betchi'bo.
Intok wame'e, watem betana ka tu'ik bit-
tuawame, juname betana bem ani-
anaa'uta.
19 Junuen, i'an, tu'isi weyeka achai Lio-
jta yee aet a' jiokoinee'uta juka'
taewaita a' teuwaa betchi'bo, ti a'
ji'ojteituka'po.
20 Junak ju'u Jesus, juname'e ji'ojteim
etaka, ju'u junama'a tekiakamtau am
bwiseka, yejtek. Taa si'ime jume' ama
aneme jiba a' bitchuka tawako, 21 aapo nok
taiteka intok:
—I'an inimi'i lautipo emo bichapo yeu
yuma'alaa ju'u inim, Liojta nok lutu'uriapo
ji'ojtei —ti jiiak.
22 Si'ime, Jesujta betana tu'ik teuwaan.
Intok inime'e, aapo'ik tua ujyoisi ameu a'
noka'u betchi'bo a' uttiaka suum eiyaan.
Intok inime'e:
—Jaisa ka ini'i juna'a ja'ani, ju'u Josee'
teamta u'usi —ti nau nattemaen.
23 Ju'u Jesus inimmeu:
—Witti jiba tua eme'e, a inen yetet
nokwa'a benasi, inen neu jiubaanee:
"Empo emo jittone, jitebitakai." Iniae:
"Bwe'u jo'ara Kapernaom tea'po em
yaaka itom jikkajaka'uta, ket inim tua em
bwiaraapo a' ya'ane", ti jiubaekai.
24 Junak aapo naa buusti ameu nokaka
intok:
—Lutu'uriapo inen ne emou jiia, Liojta
betana ju'uneetuawaka nokame, kaabe
ju'u tua a' bwiaraapo tu'isi mabettuneeme
—ti ameu jiiak—. 25 Inika'a nee a'
lutu'uriatukan ti jiia. Junako Ijra'el
yoemrata nasuk, ju'u Liojta betana yeteu
noktuawakamta Eliaj tuka'uta a' jiapsao,

jaamut jokoptuim am bu'uusuka'u junak,
baji wasuktia ama busan metpo ka
yukuka intok si'ime junama'a bwiaarat tua
tebaatuko. [26] Taa ju'u Eliaj teame, kaabe
jume' Ijra'el yoemrata nasuk jokoptuim
jo'aakammeu bittuawak. Ala senu jokoptui,
jo'ara Sarepta' tea'po, bwe'u jo'ara Siroon
tea'u ka mekka jo'aakamtau bittuawakai.
[27] Ketchia, jum Ijra'el yoemrata nasuk, ju'u
Liojta betana yeteu noktuawame, Eliseo'
teamta a' jiapsao, jume' takaapo sa'awaka,
lepra' teamtae ko'okoeme juebenaekan.
Taa juname nasuk kaabe au ine'etetuawak.
Ala seenu, omot bwiaraa Siiria' tea'po
jometaka, Naaman teakai jiba —ti ameu
jiiak.

[28] Inika'a teuwaawakamta jikkajakai,
si'ime jume' junama'a juriom nau emo
totoja'po ane'um, inime'e tua o'omtek.
[29] Inime'e intok, Jesujta junama'a ili bwe'u
jo'arapo pa'akun yeu a' tojaka intok
junama'a kaupo, junaka'a jo'araata aet
kateka'ut tua bepa jikau a' tojak. Juna'abo
bepa, ko'om a' jimmaabaekai. [30] Taa Jesus,
inimmet yeu sika intok junama yeu siika.

Seenu, bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipu'usukame

[31] Junak intok Jesus, bwe'u jo'ara Kaper-
naom tea'u, bwiaraa Kalilea' tea'u bicha
siika. Junama'a intok sabalat, aet yum jo'e
ta'apo yoemrata a' majta taitek. [32] Inime'e
intok, aapo'ik am majta'u betana tua a'
suum eiyaan. Bwe'ituk aapo, a' teuwaa'u,
bat weyeka tua lutu'uriata ameu nookan.

[33] Junama'a juriom nau emo totoja'po,
seenu, bebeje'eri ka tu'u jiapsi aet aneka
ama aanen. Ini'i intok kusisi inen
chachaekai:

[34] —Kat itou suua. Jaisaaka empo a'abo
itou yepsak Jesus, jo'ara Nasaret tea'po
joome. Jaisa empo a'abo itom jiokot
tawaasek ja'ani. Enchi ne ta'aa intok
ne ju'unea, Liojta betana yoemiaritaka ae
betchi'bo jiba em jiapsa'u —ti jiakai.

[35] Jesus, sep ju'u bebeje'eri ka tu'u jiapsi-
tau kuttipo nonokak:

—Ka monteka, inika'a yoemta a' su'u
tojine —ti jiakai.

Junako ju'u bebeje'eri ka tu'u jiapsi, ju-
naka'a, juname bichapo, bwiau a' tatabek.
Taa inika'a tua kaachin a' yaaka, a' su'u
tojak.

[36] Si'ime a' uttiaka a' suum eaka taawak.
Inime'e intok:

—Ini'i, a' teuwaa'u ka kia beja nooki. Ala
ini'i tua nesaweka intok tua utte'akamta,
jume' bebeje'eri ka tu'u jiapsimmeu nooka.
Intok inime'e yeu rejte —ti naas nau jiian.

[37] Intok junama'a bwiaraapo si'imekut,
ini'i junuen ae betana etejowan.

Jesus, ju'u Simo Peeo' teamta jamut ase'ebwa au ine'etetua

[38] Junak ju'u Jesus junama'a juriom nau
emo totoja'po yeu sika intok Simo' teamta
jo'au kibakek. Ju'u, Simo' teamta ja-
mut ase'ebwa tua taji wecheka ko'okoen.
Ini'i intok Jesujtau nokriawak. [39] Inika'a
bo'oka'u ju'u Jesus rukteka intok au ko'om
po'okteka, taji wechiata a' su'u tojine'
betchi'bo nesawek. Ini'i intok sep a' su'u
tojak. Junama'a sep aapo yejteka intok jita
am jooria taitek.

Jesus, ko'okoeme, tua juebenam emo ine'etetua

[40] Junama'a ta'ata aman wetsuko, sep
si'ime jume'e, ka nanau machik ko'okoaka,
ko'okoiriawame, inime'e ju'u Jesujtau am
tojak. Intok aapo inime'e, we'epulaimmet
mamteka intok emo am ine'etetuak.
[41] Juebena ko'okoeme betana ket jume'
bebeje'eri ka tu'u jiapsim yeu sajak.
Inime'e intok chaaeka:

—Empo juna'a ju'u Liojta yoemia —ti
jiian.

Taa ju'u Jesus, jume' bebeje'eri ka tu'u
jiapsimmeu kuttipo ameu nonokaka in-
tok kaita am noktuak. Bwe'ituk inime'e,
aapo'ik junen Krijtotuka'po ju'unean.

Ju'u Jesus, bwiaraa Kalilea' tea'po aneka, Liojta betana juka' nok lutu'uriata yee majta

[42] Yokoriapo matchuu, ju'u Jesus ju-
nama'a bwe'u jo'arapo pa'akun bicha, kaa-
beta ane'u yeu siika. Taa ju'u yoemra
a' jaiwaka intok junama aapo'ik ane'u au
yajak. Bempo aapo'ik ama a' tawaa i'aka ka
a' simne' betchi'bo au nookan. [43] Taa ju'u
Jesus inimmeu inen jiiak:

—Utte'a, bemelaka, Liojta che'a yo'otaka
a' kateka'u betana juka' tu'i nok lutu'uriata,
waate jume' ili jo'arammeu ket in a'
teuwaane'po. Bwe'ituk jiba inia betchi'bo
inepo a'abo bittuari.

[44] Intok junuen ju'u Jesus, junama'a
bwiaraa Kalilea' tea'po, jum juriom emo
nau totoja'po te'opommet yee majtan.

5

Liojta a jita joa'apo aman, kuchum tua yu'in yeu wikwaka'po

1 Sejtul ju'u Jesus, bwe'u bau ba'a
Jenesaret tea'po inim mayoat aanen.
Junama intok ju'u yoemra juebenaka
nau yajaka inime'e kia ama nau a' pit
pittan bwe'ituk inime'esu, Liojta betana
nok lutu'uriata jikkajibaekai. 2 Jesus,
junama'a bau ba'a mayoat, wooi bwere
kuta kanoam ba'apo kia beja cha'akammeu
yepsak. Bwe'ituk jume' kuchureeom
inime'e junama to'o saka'alataka intok
inime'e jume' bem jite'im baksian. 3 Junak
ju'u Jesus juname betana senu kanoa, Simo'
teamta atteau ja'amuk intok iniau, che'a
ba'au a' ruktane' betchi'bo au nookak.
Junak ju'u Jesus junama'a yejtek, chukula
intok ama jikat kateka juka' yoemrata
majta taitek. 4 Junak, junammeu noksukai,
ju'u Simo' teamtau:

—Inika'a kuta kanoata ba'ata che'a
bu'uukun a' nuk sika intok kuchum nu'u
betchi'bo enchim jite'im ko'om jimmaane
—ti au jiiak.

5 Ini'i Simoo intok:

—Yee maj majtame, si'ime tukaata te
inim tekipanoala kaita bwij machikai. Taa
ne jume' jite'im sep ba'au ne am jimmaane,
i'an em junen a' nesawe' betchi'bo —ti jiaka
a' yoopnak.

6 Junak inime'e aman bem tejwaawaka'uta
yaakai, kuchum ka ilikim ama teaka, junuen
kia jume' jite'im juni'i chukti taitek. 7 Junak
inime'e, jume' wate amemak rejteme,
senu ta'abwi kuta kanoapo anemmeu,
maammea ameu chaaek, junuen inime'e
aman am aniane' betchi'bo. Inime'e ameu
sajaka intok jume' wooi kuta kanoam
tapuniak, kia tua inime'e abe ammea
roptekai.

8 Inika bichakai ju'u Simoo Peo' teame,
Jesujta bichapo tonommea kikteka intok:

—In yo'owa, inim nee to'o simne.
Bwe'ituk tua nee ka tu'i yoeme —ti au jiiak.

9 Bwe'ituk ini'i Simoo majaen intok kia
si'ime jume' wate aamak rejteme juni'i
junuen jume' kuchum bem yeu wikeka'
betchi'bo. 10 Ju'u Jakoobo intok ju'u Joan,
seenu, Sebereo' teamta yoemiam, Simo'
teamtamak tekipanoame, inime'e ket
womtilamtukan. Taa ju'u Jesus Simo'
teamtau:

—Ka majaune, empo i'an naateka
jume' inim yoemem, bem jinne'uimtune'
betchi'bo am jariune —ti au jiiak.

11 Intok junako inime'e, jume' kuta
kanoam bwiau yeu am tojisukai, si'imeta
junama'a su'u tojaka intok Jesujtamak yeu
sajak.

Ju'u Jesus, senuk lepra' teamtae ko'okoakamta au a' ine'etetua

12 Junak, Jesujta junama senu ili bwe'u
jo'araapo a' aneo, seenu, lepra' teamtae,
unnaa ko'okoeka au yepsak. Intok ini'i,
Jesujta bichakai, tonommea kikteka, bwiau
ko'om cha'aka intok au ujbwanak:

—Achai, empo junen ea'ateko, inia in
ko'okoata betana nee ino ine'etetuane —ti
jiakai.

13 Junak intok Jesus, inika'a, aet mamteka:

—Jana'aka, junuentune. Sep tu'ika
tawane —ti au jiiak.

Aapo'ik inika'a teuwaako, ju'u lepra'
teame ko'okoa iniat kaitatuk. 14 Junako
ju'u Jesus inia betana aet nesawek inika'a
kaabetau a' teuwaasaekai:

—Ala sikaa, intok aman ju'u te'opopo
tekiakamtau noitinee jiba. Intok em
tu'ureaka' betchi'bo intok inia betana
empo Liojta yo'ori betchi'bo, inien
ko'okoeme aman toji'ea'uta aman tojine,
juka' Moiseejtuka'uta a' nesaweka'a
benasia, junuen si'imem ju'uneene'
betchi'bo, em ko'okoa betana jaibu em
tu'ireasuka'po —ti au jiakai.

15 Taa ju'u tu'ika Jesujta joa'u nooki,
che'ewa su si'imekut weyen. Yoemra intok
juebenaka au nau yaajan a' teuwaa'uta
jikkajibaekai intok aapo'ik ju'u bem
ko'okoa betana am tu'utene' betchi'bo.
16 Taa ju'u Jesus, pa'akun, omot, kaabeta
ane'u bicha yeu sisimen, intok junaman
Liojtau bicha nonokan.

Jesus, senuk ka au taka yekamta, au a' ine'etetua

17 Sejtul, juka' Jesujta yee a' majtao,
junama waate paiseeom teame intok
Moiseejta nesaurim yee majtame ket
junama aanen. Inime'e jume' ili jo'aram
be'ekatana, bwiaraa Kalilea' tea'po
intok Jurea' tea'po jokame betana intok
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana ama
yajilamtakai. Liojta betana intok ju'u
a jita a' joa'uta aet bitwan, aapo jume'

ko'okoeme emo ine'etetuakai. [18] Intok
waate o'owim junama yajak, seenuk, ka
au taka yekamta, tapejtim benaku a'
weiyaakai. Intok inime'e, inika'a kariu
Jesujta ane'u a' nuk kimubaen. [19] Taa
inime'e, juka' bu'uuraata betchi'bo kaak
luula a aman kiimuk. Junako inime'e kari
jikau ja'amuka intok junama'a jikat, jume'
babue ya'arim kooktaka, juka' ko'okoemta,
jipetekpo ama aneme nasuk, Jesujtau
ko'om a' teekak. [20] Ju'u Jesus, inime'e
junuen tua a' sualeme ju'uneiyaakai, ju'u
ko'okoemtau:

—Empo in nake'u, jume' em ka tu'ik
ya'arimmet, i'an ne enchi jiokoe —ti au
jiiak.

[21] Junak jume' Moiseejta nesaurim yee
majtame intok jume' paiseeom teame, in-
ime'e: "Jabetaka sa ini'i, a' nokie Liojta
beje'eka, ka tu'ik teuwaame. Kaabe intok ka
tu'uwa ya'arimmet a yee jiokoe, aapo Lios
jiba", ti bempo ee japtek.

[22] Taa Jesus, inime'e ju'u bem emo ee-
tua'ut witti ju'uneaka intok:

—Jaisaaka eme'e junuen emo eetua —ti
ameu jiiak—. [23] Bwe'ituk jitasa che'a ka
obiachi a' chupnee'u: "Em ka tu'uwa
ya'arimmet empo jiokoiri", oo: "Empo,
yejteka intok weene", ti in au teuwaa-
nee'u —ti ameu jiiak—. [24] Tu'i, junuen san
enchim ne a' ju'uneiyaa i'a juka' inim emo
benasi yoemta, inim bwiapo junuen jume'
ka tu'uwa ya'arim, yetet a' jiokoinee'ut,
yo'o'utte'ata aet ayuka'po.

Junako aapo, ju'u ka au yekamtau:

—Eu ne nooka. Yejteka em jipetekta
nu'uka intok em jo'au weene —ti au jiiak.

[25] Ju'u san ka au taka yekame, junama
lautipo bempo'im bichapo ka obiachisi kik-
tek. Ini'i, juka' a' jipetekta nu'uka in-
tok a' jo'aau bicha siika, alleaka Liojta a'
baisae'uta teuwaakai. [26] Si'ime jume' ama
aneme, junaet suum eaka taawak, intok
inime'e, Liojta bem yo'ore'uta a' teuwaan.
Intok tua majjaika:

—I'an inim itepo te juka' ka jiba bitwaka,
tua ka a jootu maisi weyeka ya'arita itepo
bitlaa —ti inime'e jiian.

*Ju'u Jesus, Lebi' teamta aamak au bicha a'
nunu*

[27] Iniat chukula ju'u Jesus junama yeu
sika intok seenuk Lebi' teaka, ya'uraata be-
tana tomita nau totojamtau yepsak, inika'a
jum junaka'a tomita a' totojiwa'po ama au
katekamta, intok iniau:

—Nemak weene —ti au jiiak.

[28] Junak intok ju'u Lebii' teame sep kik-
teka intok si'imeta junama su'u tojaka, Je-
sujtamak yeu siika.

[29] Iniat chukula ju'u Lebi' teame, a'
jo'aapo Jesujta betchi'bo ji'ibwa teboka,
bwe'uusi alleewamta weetuan. Junama
intok ket juebenaka waate, ale benasi
ya'uraata betchi'bo tomita nau totojame
ama aanen. Intok wate ket ama yajilame
bempo'immak mesau jookan. [30] Taa jume'
paiseeom teame intok jume' inimemak,
Moiseejta nesaurim yee majtame, inime'e,
Jesujta majtim ka amma'ali am ane'eti ji-
aka, nok japtek. Intok inimmeu:

—Jaisaaka eme'e, jume' tomita nau to-
tojammak intok jume' ka tu'i yoememmak
emo alleetuaka intok amemak ji'ibwa —ti
ameu jiiak.

[31] Inime'e inen yoopnak ju'u Jesus:

—Jume' kaita inne'aaka, ka ko'okoeme,
juka' jittoata am makneemta ka a' jariune.
Ala jume' ko'okoeme. [32] Kannee jume' tu'i
yoemem jinne'uimtune' betchi'bo ameu
noki'isek. Ala, jume' Liojta bichapo ka tu'i
yoemem, junuen inime'e, ka tu'ik betana
emo am temaine' betchi'bo, junaka'a kop-
takai —ti ameu jiiak.

*Ka ji'ibwaka, Liojta yo'oriwa'u betana Jesu-
jta temaiwame*

[33] Junak intok bempo:

—Jaisaaka jume' Joan tuka'utamak
eame intok jume' paiseeom teammak
eame, inime'e jaarekisi ka ji'ibwaka Liojta
yo'oriwamta intok Liojtau bicha nokwamta
weetua. Taa jume' em majtim inime'e jiba
junaen ji'ibwa, ka jume' watem benasia —ti
Jesujtau nattemaek.

[34] Jesus inen am yoopnak:

—Kaachin eme'e, jum jujupwaa'u, jume'
nunurim a utte'a jooriane, inime'e ka
ji'ibwaka ama anne' betchi'bo, ket juka'
jupbaemta ama a' aneo. [35] Taa yuma'anee
ju'u taewai, junak inime'e, juka' jupbaemta
am u'aatuneeo. Junak ala inime'e ka
ji'ibwane —ti ameu jiakai.

36 Ketchia aapo inile benak ta'abwik
teuwaaka ameu nookan:
—Kaabe bemela supem chuktaka,
jume' moeram ammea cha'abwabaane.
Junuen ini'i ayuko, jume' bemela supem
nasontene, intok che'a ket, jume' bemela
tajo'orim, moerampo ka ama tu'i —ti
jiakai—. 37 Intok kia, ju'u bemela pa'asi
ba'awa juni'i, kaachin moera bea boosampo
kima'anaa. Bwe'ituk junuentuko, ju'u
bemela pa'asi ba'awa, jume' bea boosam
siutane. Intok ju'u paa'sai ba'awa intok
kia jume' bea boosam juni'i junuen
nasontune. 38 Junuen san, ju'u bemela
paasi ba'awa, beemela bea boosampo
kima'atune. Junuen nanancha binwatune.
39 Intok kia kaabe, wa'a, juka' pa'asi
ba'awata binwatuk ya'arita je'eeme,
chukula bemelak ji'ibaane. Bwe'ituk ini'i:
"Ju'u binwatuk weeria che'a tu'i" —ti
jiakai.

6

Jume' Krijtota majtim, aet yum jo'e ta'apo, tiikom am kautaka'po

1 Sejtul, senu aet yum jo'e taewait Jesujta
ket jum tiiko etpo aman a' weyeo, jume' a'
majtim aamak kateme, jume' tiikom chukta
sakan. Chukula bempo maammea am bi-
itaka, jume' bachiam bwa'a sakan. 2 Junak
intok waate, jume' paiseeom teame:
—Jaisaaka eme'e, yum jo'e taewait, tek-
ilta, ka joo'eewamta a' jooa —ti ameu nat-
temaek.
3 Inime'e, Jesus inen yoopnak:
—Jaisa eme'e, jum ji'ojteimpo kee
a' bicha ja'ani, sejtul junak juka' Labi-
ituka'uta, aapo'ik intok jume' aamak
rejteme, bempo'im tebaureka, aapo'ik
yaaka'uta. 4 Ini'i jum Liojta te'opou
kibakeka intok jume' paanim, Liojtau bicha
na'ikiarim am nu'uka inime'e bwa'aka.
Intok ket jume' aamak aneme mikakai.
Inime'e paanim, kia jume' te'opopo
tekiakame jiba bwa'aa'ea'um —ti jiakai.
5 Ketchia aapo inimmeu:
—Ju'u inim emo benasi yoeme, aet
yum jo'e taewait, jitat nesau betchi'bo ket
yo'o'utte'aak —ti ameu jiiak.

Seenuk, ju'u wepul takana a' mamam ka yekame

6 Chukula juchi senu aet yum jo'e ta'apo,
Jesus, juriom nau emo totoja'po kibakeka,
junama yee majta taitek. Junama senu ama
yoeme, batatana mamam tua ka am yekaka
ama aanen. 7 Jume' Moiseejta nesaurim yee
majtame intok jume' paiseeom teame, in-
ime'e Jesujta bitbaeka ama jak ja'abwekan,
juka' ama anemta junae aet yum jo'e ta'apo
a' tu'utek juni'i, intok junuen iniat jiaw-
iteka a' na'atejobaekai. 8 Taa Jesus ju'unean,
aapo'ik betana jachin bem emo eetua'po.
Intok ju'u ka au mam yekamtau:
—Kikte'e, imin nasukun keka —ti au
jiiak.
Ini'i kikteka, aman siika. 9 Junak intok
ju'u Jesus jume' watemmeu:
—Senu weemta ne emou nattemaibae
—ti ameu jiiak—. Aet yum jo'e taewait,
jitasa itepo junen joo i'awa, juka' tu'ik, oo
juka' ka tu'ik. Senuk jinne'uwame oo jiap-
sita senuk ta'arutuawame —ti ameu jiiak.
10 Junak Jesus, jume' aamak ama aneme,
si'imem bitchusuka intok, ju'u o'outau:
—Mamam rutukta —ti au jiiak.
Ini'i junuen am rutuktaka intok jume' a'
mamam tu'ureak. 11 Taa jume' waate, ka a'
tu'ureme, tua o'omtek. Intok inime'e naas
nau nattemai japtek, Jesujta beje'eka, juka'
bem ya'anee'u betana.

Jesus, jume' woj mamni ama wooim aamak eeneeme yeu pua

12 Junakriapo, inime'e taewaimmet ju'u
Jesus junama senu kawiu bicha siika Liojtau bicha nokbaekai. Junama intok si'ime tukaapo Liojtau bicha nokaka ama aanek.
13 Junak, yokoriapo yeu matchukai, jume' a'
majtimmeu chaaek. Intok junama, inime
betana, woj mamni ama wooim yeu pu'aka.
Inime'e ket, apojtolim ti am teatuakai.
14 Inime'e inen te teakai: Ju'u Simoo' teame,
ini'i ket aapo'ik Peeo ti a' teatuaka'u. Ju'u
intok Anteej teame, ju'u Simo' teamta saila.
Ju'u Jakoobo' teame intok ju'u Joan teame.
Ju'u Jeriipe intok ju'u Baatolome' teame.
15 Ju'u Mateeo intok ju'u Toomas. Ju'u senu
Jakoobo' teame, Alpeo' teamta u'usi. Intok
ju'u senu Simo' teame, ini'i kananijtam ti
teuwaawammak ea'u. 16 Ju'u, ju'u Jakoobo'
teamtamak weri, Juuraj teame. Intok ju'u
senu Juuras, Ijkarioote ti teuwaa'u. Ini'i,
chukula Jesujta yeu bwisekame.

Jesus, yoemrata juebenak majta

17 Ju'u Jesus, inimemak kau betana ko'om
siika. Intok aapo jume' a' majtimmak

weyeka, senu bweka pa'akun yepsak. Ket
junama'a yoemra juebenaka aanen. In-
ime'e, bwiaraa Jurea' tea'a betana intok
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana, intok
mekkaa, jume' bwere jo'aram, Tiiro in-
tok Siroon tea'po, bawe mayoat jokame
betana. Inime'e, Jesujta jikkaji betchi'bo
intok ket junuen, bem ko'okoa betana
aapo'ik am tu'utene' betchi'bo ama yaji-
latukan. 18 Jume'e, bebeje'eri ka tu'i ji-
apsimmea, jiokot emo bichame, ketchia
inime'e tuttu'ika taawak. 19 Si'ime jume'
ama aneme, Jesujtat mamtebaen, bwe'ituk
aapo, a jita a' joa'ue, si'imem tu'uten.

Tua lutu'uriapo alleewame, intok juka' ka alleewamtat ta'eewame

20 Junak ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu
bitchuka intok inen ameu jiiak:

—Tua alleenee eme'e, jume' Liojta be-
tana weyemta emou a' be'ee'po ju'uneame.
Bwe'ituk emou lutu'uria, jum Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'u, enchim annee'u.

21 'Tua alleenee eme'e, i'an tebaureme
benasi Liojta betana tu'ik bo'o bichame.
Bwe'ituk eme'e tu'ik bitne.

'Tua alleenee eme'e, i'an opoam
wo'otame, bwe'ituk chukula eme'e
alleewamta bitne.

22 'Tua alleenee eme'e, ju'u yoemrata
betana omtawaka oo ket enchim yeu am
tatawaao, oo ka enchim yo'oreka emou
am nokao, oo jita tua ka tu'ireaka'a benasi
enchim am bichao, ju'u inim emo benasi
yoemta mak enchim ea' betchi'bo. 23 Junaka
taewaita yuma'anemtatchi tua eme'e
yuma'isi alleenee intok enchim allea'uta
teuwaaka cheptine. Bwe'ituk teekau eme'e
tua emou tu'ik bitne. Junuen ju'uneakai,
jiba inien jume' inime'e yo'owasuka'um,
wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka
noktuawakame, jiokot am yaaka'po.

24 'Taa tua jiokot emou machinee eme'e,
jume' tua yu'in emo totomek ti eammeu.
Bwe'ituk eme'e, juka' alleewamta inim
jaibu a' bitlaa.

25 'Tua jiokot emou machine, eme'e, jume'
i'an kaita emou be'eeka jiapsame. Bwe'ituk
chukula ju'u enchim ae jiapsinee'uta emou
bi'ine.

'Tua jiokot emou machine, eme'e, jume'
i'an inim alleewamta bichaka acheme.
Bwe'ituk eme'e chukula tua ka alleaka
bwanne.

26 'Tua jiokot emou machine, junak
si'imem tu'ik emo tana am nokao.
Bwe'ituk jume' junuen emou jiame, bem
yo'owasuka'um, bat naataka jume' ka
lutu'uriata teuwaaka, Liojta betana emo
noktuawa'ati jiakame, ket junuen am
uttiaka am bichan.

Jume' yee beje'eme, am nak ta'eewame

27 'Taa emou, jume' nee jikkajammeu ne
inen jiia, jume' enchim beje'eka aneme, am
nakne. Intok jume' ka enchim tu'ureme,
eme'e tu'ik ameu joone. 28 Jume' ka tu'ik
emou bicha teuwaame, eme'e tu'ik ame
tana waatane. Jume' intok ka enchim
yo'oreka emou nokame, eme'e Liojtau
bicha am nokriane. 29 Senuk, pujbat
seka'atana enchi a' chochonako, senu
takana intok ket au kuaktine. Intok senuk
em bepa supem utte'apo enchi a' u'aako,
inika'a jume' em supem intok ket a' makne.
30 Waka'a eu netanemta, a' mikne. Waka'a
intok jita em atteata enchi a' u'aakamta,
ka au a' a'aubaane. 31 Tu'ik watem betana
emou a' joo bo'o bicha'a benasia, eme'e ket
junaen junammeu tu'ik joone.

32 'Bwe'ituk eme'e, jume' enchim nakeme
jiba am nake'eteko, kaita tu'uwa ini'i.
Bwe'ituk kia jume' ka tu'i yoemem
juni'i, inika'a jooa. 33 Oo eme'e wame'e
tu'ik enchim jooriame jiba tu'uwata
jooria'ateko, kaita tu'uwa ini'i. Bwe'ituk
kia jume' ka tu'i yoemem juni'i ketchia
inika'a jooa. 34 Intok eme'e, wame'e jita ame
tana enchim mabet bo'o bicha'um jiba jita
rereuwa'ateko, kaita tu'uwa ini'i. Bwe'ituk
jiba jume' ka tuttu'i yoemem ket jume'
wate ka tu'i yoememmeu jita rereuwaa,
ket ame betana jita mabet bo'o bichakai.
35 Taa eme'e, jume' enchim beje'eka aneme
am nakne. Intok tu'ik joone. Intok
jita enchim reu teboka'u betchi'bo, kaita
mabet bo'o bichakai. Junuen teekau
chukula juka' kaitau a tamachiatuka tu'ik
enchim bitnee'uta, ka iliikine. Intok
eme'e lutu'uriapo, teekau jiapsamta Liojta
yoemiamtune. Bwe'ituk jiba aapo juni'isu
ket, jume' ka tu'i yoememmak intok jume'
kaita a bai saemmak tu'ika am nake. 36 A
eme'e yee nak jiokoline, junuen enchim
yo'owa Liojta yee a' nak jiokole'e benasia
tu'ik yeteu joakai.

Ka eme'e, watemmet ka tu'ik bitnee

37 'Ka eme'e watem jitat ka tu'isi ane'eti
jiune, intok junuen Lios kaachin enchim
ya'uraa bittuane. Ka eme'e watem jita'apo
ka tu'isi am tatawaane, intok Lios kaachin
junuen ka tu'isi enchim tawaane. A eme'e
yee jiokoinee intok junuen Lios a enchim
jiokoine. 38 A eme'e yee miknee intok Lios
tu'ik enchim bittuane, yuma'isi, nat bepaa
kaita be'eeka emou a' autuane. Ju'u Lios,
watem enchim am bicha'a benasia, ket jiba
junaen emou a' chupa'ane.

39 Ju'u Jesus inika'a ta'abwikut teuwaaka
ameu nookan:

—Ju'u senu ka bichame, kaachini
juka' senuk ka bichamta a omot bicha a'
weiyaane. Inime'e jiba su tua, chubalapo
su wojo'oku nau ko'om wattineekai. 40 Ju'u
majtawame, kaachin ju'u a' majtamta
bepa che'a eiyaatune. Ini'i chukula
a' majtawa'uta chupa'asuka yeu siiko,
junuen a' majtaka'u benasi eiyaawaka yeu
weeneeka juni'i.

41 'Jaisa tua empo ju'u emak werikut,
pujpo ili sankoata bicha, em pujpo in-
tok, unnaa bwe'uuk em jipue'po ka emo
ju'uneiyaakai. 42 Intok empo, em pujpo
juka' che'a bwe'uuk sankoata ka a' bichakai,
empo tua kaachin, ju'u emak weriku: "Ne-
mak weri. Juka' ili juyata pujpo em
jipue'uta, nee enchi yeu a' wikria tua", ti a
au jiune. Empo intok juka' unnaa bwe'uuk
pujpo em jipue'po ka emo ju'uneiyaakai.
Ka tu'i yoemtaka emo tu'u joame, empo
bat tu'isi em jiapsinee'ut emo ju'uneiyaane,
junak intok, senuk emak weriku, tu'isi a'
jiapsinee'u betana a au noknee.

Ju'u juya a' takanee'ue, a ta'aatunee

43 'Kaita ju'u juya, tu'i juyataka intok ka
tu'ik takaneeme. Intok kia ju'u juya ka
tu'ika, tu'ik takaneeme kaita. 44 Bwe'ituk
we'epulaka ju'u ouwo, inime'e, bem taka'ue
ta'eenaa. Ju'u ouwo wichakame, kaachin
juka' chunata takane. Intok kia jume'
pa'asim juni'i, juya sarsa'a teamta betana
ka pu'anaa. 45 Ju'u yoeme, tu'ikai, tu'ik
ausu'lik teuwaane, bwe'ituk tu'ik jiba aet
ayuka' betchi'bo. Ju'u intok yoeme, ka
tu'ikai, ka tu'ik teuwaane, bwe'ituk ka tu'ik
jiba aet ayuka' betchi'bo. Bwe'ituk ini'i,
juka' aapo'ikut ayukamta, a' noka'ue su a'
teuwaaneekai.

Senu weemta betana, jume' wooi lutu'uriam

46 'Jaisa betchi'bo tua eme'e: "In
yo'owapo" nee teuwaa, juka' in teuwaarita
intok ka a' joakai. 47 Emou ne a' teuwaabae,
juka' nemak eaka intok in teuwaarita a'
bo'o jooriamta, jabetau a' tamachiatu'po.
48 Ini'i, senuk karita a' yaaka'a benasi
maachi. Taa bat naataka juna'a, mekka
ko'om ji'ibwejek. Intok ini'i tetata bepa
a' nawatuak. Ju'u batwee tapunakai, ju'u
ba'a utte'aka aet siika, taa kaachin a' yaak
bwe'ituk ini'i su tetat nawakantakai. 49 Taa
wa'a, juka' in teuwaarita jikkajaka intok ka
a' bo'o jooriame, ini'i, senuk karita bwiat
ka nawakamtat a' yaaka'a benasi maachi.
Ju'u intok batwee tapunakai intok ju'u ba'a
utte'aka aet sikaa, ini'i wecheka intok tua
ju'u wechia jiba taawak.

7

Jesus, romaanotaka sontaommeu ya'utta, inika'a tekokamta senuk au a' ine'etetua

1 Junak Jesus, ju'u yoemratau inika'a
si'imeta noksukai, bwe'u jo'ara Kaper-
naom tea'u bicha siika. 2 Junama'a seenu,
Roma' tea'a betana jometaka, sontaommeu
ya'ut, ini'i seenuk a' nesaureowata tu'isi a'
nake'uta ama jipuen. Juna'asan ko'okoen,
jaibu muki'isekai. 3 Junak ju'u sontao ya'ut,
Jesujta etejowamta jikkajakai, ini'i jume'
juriommeu yo'owem, watem au bittuak,
inime'e juka' aapo'ik nesaureowata junuen
aman a' tu'utene' betchi'bo au am nokne'
betchi'bo. 4 Inime'e Jesujtau rukteka intok
junae betana tua au ujbwan japtek:

—Ini'i ya'ut au lutu'uriak em a' ania-
nee'u betana —ti jiakai—. 5 Bwe'ituk aapo
itom yoemra nakeka a' bicha, intok jiba
aapo juka' itom ama nau yaaja'u karita itom
ya'aria tebok —ti jiakai.

6 Junak ju'u Jesus inimemak siika. Taa
bempo'im jo'arau jeela am kateo, junak
ju'u ya'ut, watem a' ta'aa'um, Jesujtau am
bittuak:

—Achai, ka emo lottane, bwe'ituk tua
ka neu lutu'uria in jo'au em yebijne'po.
7 Inia betchi'bo ka inepo aman enchi bitbaek
juni'i. Taa ala, a' ine'etenee'uta teuwaane
jiba, intok au ine'etenee ju'u in nesaureo, ti
bem au jiune' betchi'bo. 8 Bwe'ituk jiba in-
epo juni'i, watem che'a nee bepa nesaweme

jipue. Intok inepo ne ket naa buusti sontaom in sawe'um nee jipue. Juname betana, senuk jakun ne a' wee saao, aman weene. Senuku intok ket: “A'abo weye”, ti ne au jiao, neu weene. Juka' intok in nesaureota, jitat nee saweo, a' jojoa —ti au jiiak.

9 Inika'a jikkajakai ju'u Jesus, a' suum eiyaaka a' uttiaka taawak. Intok jume' aamak katemmeu bitchuka:

—Tua lutu'uriapo, kia inim Ijra'el yoemrata nasuk juni'i, ne kee jabeta ju'uneiyaa, tua tu'isi Liojtat a yoem'eamta, inia o'outa benasi —ti ameu jiiak.

10 Inime'e aman au bittuarim intok chukula jo'arau notteka, ju'u junama tekokamtau jaibu tu'iku yajak.

Jesus, jokoptuita ou yoemia mukiata, jiabijtetua

11 Iniat chukula ju'u Jesus ili bwe'u jo'ara Nain tea'u bicha weyen. Intok jume' a' majtim intok wate yoemra juebenaka aamak kaaten. 12 Junaman jeela yebissusekai, mukiata ma'aboka weiyaawamta bichak. Ini'i, wepu'ulaika jiba, a' malawa jokoptuita yoemiakan. Junama ili bwe'u jo'arapo, juebena yoemra junae jamuttamak kaaten. 13 Inika'a bwanamta bichaka ju'u yo'owe Jesukrijto tua a' jiokolek intok aapo'iku:

—Kat bwaana —ti au jiiak.

14 Junak ju'u Jesus au rukteka intok ju'u jitat ama a' weiyaawa'ut mamtek. Jume' a' weiyaa'um sep japtek. Intok ju'u Jesus ju'u mukiatau:

—Ju'ubwa yo'otume, ineponee eu junen jiia, yejte'e —ti au jiiak.

15 Junako ini'i mukiatuka'u, yejteka intok nok taitek. Ju'u Jesus intok junak a' malabeu a' su'u tojak. 16 Inika'a junuen bichakai, si'ime majjaen. Intok juname'e, Liojta bem a' yo'oree'uta teuwaa japtek inen jiakai:

—Senu tua eiyaawatchika, Liojta betana ju'uneetuawaka nokame ito nasuk yeu machiala.

Ket inime'e:

—Ju'u achai Lios a' yoemrabeu wawaatek —ti jiian.

17 Intok bwiaraa Jurea' tea'po si'imekut intok inia konila ka mekka bwiaarapo joomem betana ju'uneiyaatuk ju'u Jesujta yaaka'u.

Joan, ju'u yee babatoowamta betana jume' yeu pu'arim jakun bittuarim

18 Ju'u Joan, si'ime inia betana a' ju'uneiyaak. Bwe'ituk jume' a' majtim au a' etejok. Junako juname betana wooim yeu pu'aka 19 intok inime'e, Jesujtau am bittuak junuen bempo'im, lutu'uriapo aapo'ik ju'u Krijto yebijneemetuka'po oo ta'abwik bem bo'o bitne'po betana bem au nattemaine' betchi'bo. 20 Jume' Joanta betana aman bittuarim junuen Jesujtau ruktek intok:

—Ju'u Joan, ju'u yee babatoowame, a'abo itom bittuari, junuen tua lutu'uriapo enchi ju'u Krijto yebijneemetuka'po oo ta'abwik itom bo'o bitne'po betana itom eu nattemaine' betchi'bo —ti au jiiak.

21 Inime'e ama yajako, junama lautipo Jesus juebenam bem ko'okoat intok si'ime ka tu'ikut am tu'utek. Intok bebeje'eri ka tu'i jiapsim betana am tu'utekai. Intok ket juebenam jume' ka bibichame emo ine'etetuak. 22 Junuen san ju'u Jesus inimmeu:

—Eme'e aman sajakai intok si'imeta juka' inim enchim bichaka'uta intok enchim jikkajaka'uta Joantau a' teuwaane. Jume' ka bibichame am bittuawa'po intok jume' lolo'im rejte'epo. Jume' sa'awam, lepra' teamtae ko'okoeme emo am ine'ete'po. Jume' ka jikkajame am jikkaja'po. Jume' intoko kokkokame, juchi jijiabijtetuawa'po. Intok jume' kaitae emo ania machika jiapsammeu, Liojta betana juka' tu'i nok lutu'uriata am majtawaa'uta a' etejorianee juka' Joanta —ti ameu jiiak—. 23 Intok ket, tu'ikut tua alleenee wa'a, inim net jiapseka jiba net a' yoem'ea'uta ka au tiutuakame —ti ameu jiiak.

24 Junak jume' Joanta betana aman bittuarim sajako, Jesus ju'u Joan teamta betana ju'u yoemratau nok taitek:

—Aman bweka pa'ariau yeu sajaka, jitasa eme'e bitboka aman aanen. Ka eme'e bakata jekae naas bepwamta bitbaeka aman sajak. 25 Ka junuen tuko, jitasa eme'e bitboka aman sajak. Ka eme'e senuk tu'isi ujyoisi au a'anaalata bitbaekai aman sajak. Eme'esu ju'unea, jume' junuen ujyoisi emo a'anaarime intok inim ayukamtae jiba emo alleetuame, inime'e, jume' che'a si'imemmeu yo'o ya'arim jo'aaka'po jiba am ane'epo. 26 Junak su jitasa eme'e

bitboka aman sajak. Seenuk Liojta betana
ju'uneetuawaka yeteu nonokamta ja'ani.
Jana'aka. Intok ini'i senuk Liojta betana
chukula yeu weenemta teteuwaamta bepa
che'a eiyaawatchikai. 27 Ini'i Joan jiba
juna'a, wa'a, Liojta nok lutu'uriapo ae be-
tana inen ji'ojtewakame:

Inepone, juka' epat sikaa, yeteu nokneemta
nee aman bittuane.
Junuen inika'a, yoemratau nokaka, eewas
juname'e bem emo jiapsi temaine'
betchi'bo.

28 Taa ineponee inen emou jiia, juka' yoem-
rata inim jiapsa'po naateka i'an tajtia, ju'u
Joan yee babatoowamta bepa, kaabe, che'a
ae bepa eiyaawatchika jiapsila. Junuen-
taka juni'i, wa'a jum teekau, Liojta yo'otaka
kateka'u tua che'a ka eiyaawatchikai juni'i,
ae bepa che'a eiyaawatchine.
29 Inika'a jikkajakai, si'ime ju'u yoemra
intok jume' ya'uraatau bicha tomita
weyemta nau totojame, ju'u Joanta betana
bato'owaawakame, inime'e, Liojta si'imeku
lutu'uriakamta jiba a' joaka a' tu'ure'po
ju'unean. 30 Taa jume' paiseom teame intok
jume' Moiseejta nesaurim yee majtame,
inime'e Joanta betana kee bato'owaa'um,
juka' Liojta ame betchi'bo ya'abaeka'uta ka
a' mabetbaek. 31 Junak intok ju'u Jesukrijto
inen jiiak:

—Jitau sa tua nee a' tamachianee juka'
yoemrata i'an inim jiapsamta. Jaisa inime'e
mamachi. 32 Inime'e, ili uusim, jum jita
nenenkiwa'po yeeweka intok jume' bem
ta'aa'ummeu inen jiame bebena: "Kusiata,
tua ujyoisi itom emou kuseo juni'i, eme'e ka
ye'eka. Chukula intok kia sioksi itom emou
bwikaao juni'i, taa eme'e ka bwaanak."
33 Bwe'ituk ju'u Joan yee babatoowame inim
jiapsaka, inika'a ka yu'in ji'ibwaao, intok
kia juka' ae nanaakowamta juni'i, ka a'
je'eekai, eme'e intok, bebeje'eri ka tu'i ji-
apsi aet aane'eti jiia. 34 Iniat chukula intok
ket ju'u inim emo benasi yoeme yepsak,
si'imeta a bwa'eekai intok pa'asi ba'awata
ne je'eekai, intok eme'e, inika'a yu'in
a' jiji'ibwaka intok ae nanaakowamta a'
je'e'eti jiia. Intok kia jume' ka tu'i yoemem-
mak intok jume' ya'uraatau bicha tomita
weyemta nau totojammak a' weama'ati jiia.
35 Taa ju'u suawa Liojta betana weyeme,
jume' aapo'ik Liojta betana suawakammet
a ju'uneiyaatu.

Jesujta, senuk Simon tea'u ju'u paiseo'
teamta a' jo'apo aane

36 Jume' paiseom betana seenu, Jesujta a'
ji'ibwa nunuk. Jesus intok inia jo'au yepsak
intok junama'a mesau yejtekai. 37 Junak
intok senu ka tu'i jamut, jiba junama ili
bwe'u jo'arapo jo'aakame, Jesujta junae
paiseota jo'au a' ji'ibwaseka'po ju'uneaka,
ini'i, jita tosai tetae ya'aripo, ochokok tua
win jubaka weiyaaka ama yepsak. 38 Intok
ini'i, Jesujta wokiu yejtek. Intok bwanaka,
a' opoam Jesujta wokimmet ko'om weyekai.
Chukula a' chonimmea a' wacha'ariakai.
Intok amet tenteka, juka' ochokok win
jubak amet to'aak. 39 Ju'u paiseo, Jesujta
nunulame a' bichakai: "Ini'i lutu'uriapo
Liojta betana weyeka yeteu nokametuko,
inia jamut, aet mammamtat ju'une ean,
inika'a jachin a' jiapsa'ut. Bwe'ituk ini'i tua
ka tu'i jamut ti," au eetuan. 40 Junak ju'u
Jesus, ju'u paiseotau:

—Simoo, senu weemta ne eu teuwaabae
—ti au jiiak.

Ju'u paiseo intok:

—Neu a' teuwaa yee majtame —ti a'
yoopnak.

41 Ju'u Jesus iniau:

—Waate woika, seenuk tomita yee
rereuwamta a' wikiriian. Seenu, mamni
siento tosai tomim a' wikiriian. Senu intok
woi taka ama woj mamni tosai tomim a'
wikiriian. 42 Inime'e intok ka a' beje'etuao,
ju'u tomita am reuwaalame, ju'u bem a'
wikiria'ut am jiokoek. Nee tejwaa, inime'e
woim betana jabesa tua che'a a' nak machi
—ti a' temaek.

43 Ju'u Simoo' teame:

—Ju'u, che'a bu'uukut jiokoiwakame, ti
nejpo ea —ti au jiiak.

Jesus intok:

—Tua empo junaen a' teuwaala —ti au
jiiak.

44 Junak ju'u Jesus juka' jamutta bitchuka,
ju'u Simo' teamtau inen jiiak:

—Inia jamuttat mammatene. Inim em
jo'apo nee yepsaka, empo intok ba'am in
ammea wok baksianee'um ka neu tojak.
Taa ini'i jamut a' opoammea in wokim
baksiala intok a' chonimmea am wachakai.
45 Intok empo ka nee ibaktaka nee tebo-
tuak. Taa ini'i, nee im yepsak naatekai
in wokimmet tettente. 46 Empo kia juka'
ochokok ka kobat net yaak. Taa ini'i, aapo
wokpo juka' ochokok win jubak net to'aak.

47 Inia betchi'bo ne inen eu jiia, tua a nee
a' nak yo'oree'uta a' teuwaa, tua bu'uuk
a' ka tu'uwa ya'arit a' jiokoituka'u. Taa
wa'a ka bu'uukut jiokoiri, ini'i, nee a' nak
ta'aanee'uta ka junuen aet yeu machine.
48 Junako ju'u jamuttau:
—Em ka tu'uwa ya'arimmet empo
jiokoiri —ti au jiiak.
49 Jume' aman nunurim junama'a aamak
joka'um, bempo naas inen nau jiu japtek:
—Jabesa tua ini'i, yoemtaka, kia jume' ka
tu'uwa ya'arim juni'i a jiokoekai.
50 Taa Jesus ju'u jamuttau:
—Ka tu'ik betana empo jinne'uri junuen
em nee suale' betchi'bo. Kaachin eaka
weene —ti au jiiak.

8

Jaamuchim, Jesujta aniasukame

1 Iniat chukula ju'u Jesus, juebena ili
bwere jo'arammet intok jume' che'a ilitchi
jo'arammet weyeka, Liojta yo'o nesaweka a'
kateka'u betana juka' nok lutu'uriata yee a'
majtakai. Jume' woj mamni ama woika a'
majtim intok aamak kaaten. 2 Kechia waate
jaamuchim, inime'e aapo'ik bebeje'eri ka
tu'i jiapsim betana intok ko'okoat aapo'ik
tu'uteka'um, aamak kaaten. Inime nasuk
ju'u Maria Maareena' teame weyen. Ini'i,
woo busan bebeje'eri ka tu'i jiapsim betana
tu'ureakame. 3 Kechia ju'u Joana' teame,
ju'u Chusa' teamta, ini'i, ju'u kobanao
Eroorej teamta a' jipue'u yo'o ya'ataka, tek-
ilta joamta juubi. Ket ju'u senu Susaana'
teame intok juebenaka waate jaamuchim.
Inime'e, ju'u bem atteae, au be'emtat a'
aniakai.

*Senu etreeotat nokaka, ju'u ta'abwik a'
teuwaa'u*

4 Juebenaka junama ka mekka ili bwere
jo'aram betana yeu sajak junuen juka' Je-
sujta bitbaekai. Intok junak juebenam ju-
nama nau yajako, aapo jita ta'abwiku a'
tamachiaka ameu nookak, inen ameu ji-
akai:
5 —Senu etreeo, etbaeka a' waj bwiau yeu
siika. Ini'i intok junuen juka' echimuta
wo'ota simekai, waate ju'u bachia, bo'ot
wattek intok aet cheptiwak. Jume' wik-
itchim intok a' bwa'aka. 6 Wate ju'u
bachia ket, tetam nasuk wattek. In-
tok juna'a bachiata siwekai, sep waakek,
ba'arik au be'e' betchi'bo. 7 Waate ju'u
bachia ket, juya wichakamta nasuk wat-
tek. Intok ju'u juya wichakame, aamak
yo'otuka, ka a' yo'otu tuak. 8 Taa waate
ju'u bachia, tu'i bwiapo wattek. Intok
ini'i yo'otuka, junak tu'ika chupuk. Kia
ju'u echimu wo'otawakame, we'epulaka,
mamni takaam bachiaka chupukai.
Inika'a teuwaasuka ju'u Jesus, tua kusisi
nokaka:
—Eme'e a' jikkajibae'eteko, a' mam-
matene —ti ameu jiiak.

*Jaisa betchi'bo aapo'ik ta'abwikut nokaka,
ju'u a' teuwaaka'u*

9 Junako jume' a' majtim, inika'a jita
ta'abwikut nokaka a' teuwaa'uta, ju'u a'
teuwaabae'ut au nattemaek. 10 Inimmeu
intok inen jiiak:
—Ju'u Lios, aapo'ik teekau che'a
yo'otaka a' kateka'a betana, juka' kaabeta
ju'uneiyaa'uta, enchim ju'uneiyaatuari.
Taa jume' watemmeu ne junuen jita
ta'abwiku a' tamachiaka ameu nooka.
Bwe'ituk inime'e jita bichaka juni'i, ka a'
bichame benasi taawa intok juka' ameu
teuwaawamta jikkajaka juni'i, ka aet
ju'unea.

*Jesus, etreeotat nokata, ta'abwik a'
teuwaaka'u machisi a' teuwaa*

11 'Ini'i juna'a, ju'u inia jita ta'abwiku a'
tamachiawaka teuwaawamta a' teuwaa'u.
Ju'u bachia, juka' Liojta betana nok
lutu'uriata teuwaa. 12 Ju'u intoko wate
bachia bo'ot luula wattekame, jume' a'
jikkajame teuwaa. Taa ju'u bebeje'eri ameu
yepsaka intok juka' nok lutu'uriata bem
jikkajaka'uta, ae beas am kop koptitua
junuen ka bem a' sualeka intok ka bem
jinne'uimtune' betchi'bo. 13 Ju'u bachia,
tetapo wattekame ket, jume'e, juka' Liojta
nok lutu'uriata jikkajaka intok alleaka a'
mabetakame teuwaa. Taa inime'e, tiikota
ka yuma'isi a' nawaka'a benasi, jumak
a' sualnee chuuba taewaimmeu tajtia.
Taa jiokot bem emo bitnee'u a' yumako,
inime'e, inika'a omola tawaane. 14 Intok ju'u
wate bachia, juya wichaka'po wattekame,
ini'i, jume' a' jikkajame teuwaa. Taa
inime'e jiba benasi jiapsa. Intok ju'u bem
aet jiapseka'ut intok yu'in tomipeewamtat
intok inim chubala ae alleaka jiapsiwamtat
jiba bem jiapseka, inime'e ka wepulsi Liojta
betchi'bo jiapsa intok junuen Liojta betana

weyeka, tu'ik ka a' joaka jiapsa. [15] Taa ju'u
wate bachia, tu'i bwiapo wattekame, ini'i,
jume' bem tu'u jiapsie intok tua junen jiaka,
Liojta nok lutu'uriata a' nok jikkajame
intok a' bo'o jooriaka jiapsame teuwaa.
Inime'e bem mabetlaa'u ka koptaka intok
Liojta betana weyeka, juka' tu'ik yu'in a'
joaka jiapsa.

Jita tachiriat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[16] 'Kaabe, jita tachiriata tayaka intok
inika'a junuen chukula jitae a' patta
betchi'bo oo jum tottowa'abetuku a' mana'
betchi'bo. Ala ini'i, jikat a' mana'anee
junuen jume' ama anemmet a' tachiriane'
betchi'bo. [17] Bwe'ituk kaita ju'u etbwa
ya'arime oo etbwa teuwaari, ini'i ka
ju'uneiyaatuneeme. Ala ju'unakkiachisi
ju'uneiyaatune.

[18] 'Junuen san eme'e tu'isi a' mammateka
a' jikkajine. Bwe'ituk wa'a, juka' Liojta
a' yoem eiyaame, ini'i che'a juni'i junaet
anianaa. Taa wa'a, juka' Liojta ka a' yoem
eiyaame, ini'i, kia juka' a aet au yoem'ea'ati
a' ea'uta, a' u'aatune.

Jesujta ae intok jume' a' sailawam

[19] Junak intok ju'u Jesujta ae intok jume'
aamak werim, inime'e, jum aapo'ik ane'u
yajak. Taa ka a aman au rukten, tua juebe-
naka ama ane' betchi'bo. [20] Senu Jesujta
tejwaak:

—Em ae intok jume' emak werim wa'am
pa'aku aane, intok bempo enchi bitbae —ti
au jiakai.

[21] Taa aapo inimmeu:

—Wame'e, juka' Liojta nok lutu'uriata
jikkajaka intok a' nok jikkajaka jiapsame,
inime'e inepo in ae intok jume' nemak
werim benasi ne am eiyaane —ti jiiak.

*Ju'u Jesus, bawepo, jekata intok ba'a biak-
tiam yanti cha'atutua*

[22] Sejtul wee'po ju'u Jesus jume' a' maj-
timmak, senu kuta kanoau ja'amuk. Intok
inimmeu:

—Bwe'u bau ba'ata waitana bicha te
katne —ti ameu jiiak.

Inime'e yeu sajak. [23] Intok ketun be-
mpo'im ba'at bo'o joao su ju'u Jesus ko-
chok. Junama bau ba'apo intok, jeeka, tua
utte'aka seej chukti ameu yepsak. Ini'i
intok juka' kuta kanoata ba'ae a' tapunia
taitek, ko'om kimu maisi anekai. [24] Junak
intok bempo, Jesujtau sajaka a' busak intok:

—Yee majtame, inim te abe ko'om kiimu
—ti au jiiak.

Junak Jesus, yejteka intok ju'u jekatau
intok ba'a ro'aktiammeu, yanti a' tawane'
betchi'bo nookak. Intok si'ime yuma'isi
yanti taawak. [25] Junak intok aapo a' majtim-
meu:

—Jaksa ju'u enchim a nee suale'u —ti
ameu jiiak.

Taa bempo, womtilamtaka suum ean.
Intok naas nau nattemaen:

—Jabesa taka tua ini'i, jekata intok juka'
ba'ata a au nooka. Ini'i intok a' teuwaa'po
aman aane.

*Ju'u, bwiaraa Kalaara' tea'po, bebeje'eri ka
tu'i jiapsita jipueka ane'u*

[26] Junen su, inime'e bwiaraa Kalaara'
tea'u yeu yajak. Kalilea' tea'abewit, bwe'u
bau ba'ata beasi. [27] Juka' Jesujta junama'a
bwiau ko'om a' chepteo, seenu, junama ili
bwe'u jo'arapo joome au ruktek. Binwatun
ini'i, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim aet
anekai. Ka tatajo'oren, intok kia ka jo'arapo
jiapsan. Ala jum kokkoarim ma'aripo jiba
aanen. [28] Junak ini'i, Jesujta bichakai, au
tonommea kiktek chaaekai:

—Kat neu suua Jesus, che'a yo'orisi
machika ju'u Liojta u'usi. Ka jiokot em nee
ino bittuane' betchi'bo ne eu ujbwana —ti
jiiak kusisi nokakai.

[29] Aapo inien jiiak bwe'ituk ju'u Jesus,
juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsita a' su'u tojine'
betchi'bo au nookan. Ju'u ka tu'i jiapsi jue
benasi a' kokkoban. Intok junama'a waate,
a' eta'abaekai, a' bwiseka, sisi'iwook wiki-
ammea, mampo intok wokpo a' sussuman.
Taa ini'i, inime'e chuk chuktan. Intok ju'u
ka tu'i jiapsi, mekka bweka pa'akun bicha a'
sisimtuan. [30] Ju'u Jesus:

—Jaisa empo teak —ti au nattemaek.

Aapo intok:

—Lejion, ti ne ta'eewa —ti a' yoopnak.

Inika teuwaak bwe'ituk tua unnaa juebe-
naekan jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim aet
kimulamtuka'um. [31] Inime'e ka tu'i jiapsim
Jesujtau nookak, junuen jum che'a mekka
ko'om siba wojo'okun ka aman am bit-
tuane' betchi'bo. [32] Junama kaupo intok
koowim juebenam ama ji'ibwan. Jume' ka
tu'i jiapsim au nookak, juname'e koowim-
met am kimune' betchi'bo. Ju'u Jesus intok

junaet am jikkajak. [33] Junak intok jume'
ka tu'i jiapsim sep su junaet yeu sajaka
intok juname kowimmet kiimuk. Inime'e
intok si'ime, kau sibau ko'om tenneka in-
tok bwe'u bau ba'au ko'om wattek, junama
kokkokai.
[34] Juname kowim suua'um, junaka'a
yeu sikamta bichakai, tua suum eaka,
sep junama yeu tennek, senu junama
ka mekka bwe'u jo'arau, intok bem
sajaka'ut intok wasampo jo'arammet a'
etejokai. [35] Jume' junama jo'aakame,
junama yeu sikamta bitbaeka aman sajak.
Inime'e jum Jesujta ane'u yajakai, junaka'a
bebeje'eri jiapsimmea koba'ita ama bichak,
Jesujta wokiu katekamta, suaka intok
tajo'orekamta. Intok inime'e aet ee maj-
jaeka taawak. [36] Jume' intoko a' bichakame,
junammeu a' etejok, juka' bebeje'eri ka
tu'i jiapsimmea koba'isukamta jachin a'
tu'ireaka'po. [37] Junako ju'u yoemrata si'ime
ju'u junama'a bwiaraa Kalaara' tea'po
jo'aakame, Jesujtau nok japtek junama'a
yeu a' simne' betchi'bo. Bwe'ituk inime'e
tua majjaen. Junuen san ju'u Jesus, jum
bwe'u kuta kanoau ja'amuka ama yeu
siika. [38] Juna'a bebeje'eri ka tu'i jiapsimmea
koba'isukame au nookan, aapo'ik aamak
a' weetuane' betchi'bo. Taa Jesus ama a'
tawane' betchi'bo au nookak:
[39] —Em jo'aau bicha nottinee intok
si'imeta juka' tu'ik Liojta eu ya'ari,
junammeu a' teuwaane —ti au jiiak.
Junuen ini'i, sikaa, intok si'ime ju-
nama jo'arat a' teuwaak, juka' Jesujta au
yaaka'uta.

Jairo' teamta maara, intok ju'u jamut, Jesujta tajo'orit mamtekame

[40] Juka' Jesujta juchi jum bwe'u bau ba'ata
waitana a' notteko, ju'u yoemra alleaka a'
mabetak. Bwe'ituk junama'a si'ime a' bo'o
bichan. [41] Junak intok seenu, Jairo' teaka
ama au yepsak. Ini'i, jum juriom nau emo
totoja'po yo'o ya'aritakai. Ini'i Jesujtau
tonommea kikteka bwiau ko'om cha'atuka
intok a' jo'aau a' yebijne' betchi'bo au ujb-
wanak. [42] Bwe'ituk aapo wepu'ulaik jiba
marakan, woj mamni ama wooi wasukteka,
jaibu muki'isekamta. Juka' Jesujta am bicha
yeu siiko, tua juebenaka aamak kaaten, kia
nau a' pit pittakai.
[43] Intok inime nasuk senu jamut, woj
mamni ama wooi wasuktiapo, ojbo aet yeu
weyeka ko'okoekai. Intok ini'i, jume' jit-
toata ta'aammet si'imeta juka' a' jipue'uta
wiutalatukan. Taa juname betana kaabe
a' tu'ute machikai. [44] Ini'i, aapo ama tana
Jesujtau rukteka intok a' supe mayoammet
a' bwisekai, junama lautipo intok ju'u ojbo
cha'atuk.
[45] Junak intok ju'u Jesus:
—Jabesa net mamtek —ti nattemaek.
Si'imem junama'a: "Kaabe", ti am jiao,
ju'u Peeo intok jume' aamak rejteme:
—Yee majtame, ini'i yoemra bu'uukai
inim aneme enchi nau pit pitta intok enchi
naas yuu'a. Jaisaakai empo intok: "Jabesa
net mamtek", ti jiia —ti au jiiak.
[46] Taa ju'u Jesus:
—Senu net mamtek. Bwe'ituk ne
machisi ju'uneak, nee betana in utte'ae,
senuk a' tu'ureaka'po —ti jiiak.
[47] Ju'u jamut, a' ju'uneiyaawaka'po
ju'uneakai, au yoaka, intok Jesujtau rukteka
a' wokiu au tonommea kiktek. Junama'a
si'imem bichapo a' teuwaak junuen aapo'ik
aet a' mamteka'uta intok ket junama sep a'
tu'ureaka'uta. [48] Iniau ju'u Jesus:
—In yoemia, junuen em nee sualeka'
betchi'bo empo tu'ureak. Alleaka intok ka
jain eaka weene —ti au jiiak.
[49] Juka' Jesujta ket a' nokao su, seenu, ju'u
juriom nau emo totoja'po yo'o ya'ari, Jairo'
teamta jo'aa betana ama yepsak intok Jairo'
teamtau:
—Ju'u em mara muksuk. Kat intok naa
buusti ju'u yee mamajtamta aet suati bittua
—ti au jiiak.
[50] Taa Jesus, junaka'a jikkajaka:
—Ka majjaune, ka ta'abwisi eaka a' su-
alne, ju'u intok em maara sep tu'ine —ti au
jiiak.
[51] Junaman jo'arau yepsakai, kaabeta in-
tok aamak aman kimutuak taa juka' Peota
juka' Jakoobota, juka' Joanta intok jume'
junae usi jamutta yo'owawam jiba. [52] Si'ime
ae betchi'bo ka alleaka intok bwaanan. Taa
Jesus:
—Kat em bwaana. Ka mukia ju'u usi
jamut, koche ala —ti ameu jiiak.
[53] Taa inime'e a' atbwan bwe'ituk
ju'unean a' mukiatuka'po. [54] Junak intok
Jesus, mampo a' bwisek intok kusisi
nokaka:
—Empo uusi, yejte'e —ti au jiiak.
[55] Intok aapo, jiapsi juchi au nottek. Intok
ini'i sep su yejtek. Jesus intok a' ji'ibwatua

nesaek. 56 Jume' a' yo'owawam intok alleer-
immea ka ju'uneame benasi taawak. Taa
Jesus inimmeu nookak, juka' junama yeu
sikamta, tua kaabemmeu bem a' etejone'
betchi'bo.

9

*Jesus, jume' woj mamni ama wooi a' maj-
tim, naas bittua*

1 Ju'u Jesus, jume' woj mamni ama wooim
a' majtimmeu nau chaaeka intok inime'e,
si'ime ka nanau machika bebeje'eri ka
tu'i jiapsim a yeu beep betchi'bo intok
si'ime ko'okoata a bem tu'utene' betchi'bo
yo'o'utte'ata amet autuak. 2 Inime'e ket, Li-
ojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana juka'
nok lutu'uriata am teuwaa betchi'bo intok
jume' ko'okoeme bem emo am ine'etetua
betchi'bo naas am bittuak. 3 Intok inen
ameu jiiak:

—Bo'ot betchi'bo kaita eme'e weiyaane.
Kia booniata enchim ama nu'unee'uta,
bwa'aamta intok tomita juni'i ka weiyaane.
Supem, ka wooim weiyaane. 4 Jak juni'i,
jo'arapo enchim yajaka'u, junama'a enchim
ama anbae'po tajtia ama annee. 5 Intok jum
ka enchim mabetbaawa'po, bwe'u jo'arapo
eme'e yeu katnee. Intok wokpo bwiata
emot cha'atukamta, eme'e a' tattakne, be-
mpo'im ka amma'ali aulatuka'uta junuen a'
teuwaakai —ti ameu jiiak.

6 Junuen inime'e yeu sajak, intok si'ime
ili ka bwere jo'arammet sajak. Intok
si'imekutchi Liojta nok lutu'uriata, yee
jinne'umta a' teuwaaka intok jume'
ko'okoeme tu'utekai.

*Joan, yee babatoowamta jaisa a'
me'ewaka'po*

7 Ju'u kobanaao Eroorej teame si'imeta
juka' Jesujta joa'uta ju'uneiyaak, intok
kaachin an machiakan. Bwe'ituk waate,
juka' Joantuka'uta, kokkolam nasuk juchi
jiabijtek, ti jiian. 8 Wate, aapo'ik ju'u Liojta
betana ju'uneetuawaka yeteu nonokame,
Eliaj teamta inim yeu a' machiak, ti jiian.
Waate intok ket, che'a bat naataka, wate
jume' Liojta betana yeteu noktuawakame,
senuk a' jiabijtelame'e ti jiian. 9 Taa ju'u
Eroores inen jiiak:

—Jiba inepo su ne a' koba chukta tebok
juka' Joantuka'uta. Junak su, jabesa tua
ini'i, inien machika tua juebenak joaka in
jikkaja'u.

Intok Eroores, inika'a ta'aabaeka ean.

*Ju'u Jesus, mamni miiltaka ama aneme,
ji'ibwatua*

10 Junak jume' aapo'ik majtim nottekai,
juka' bem yaaka'uta, Jesujtau a' etejok. Ju-
nak intok aapo am nunuka, intok omot,
kaabeta tua ane'u bicha sajak, bwe'u jo'ara
Betsaira' tea'u jeela. 11 Taa ju'u yoemra am
ju'une'eakai, aet cha'aka sajak. Intok ju'u
Jesus, junaman, inime'e au am ruktituak.
Intok aapo, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a
betana juka' lutu'uriata ameu teuwaak. In-
tok jume' ko'okoeka kateme am tu'utekai.

12 Junak junama kupti taiteko, jume' woj
mamni ama wooi Jesujta majtim au ruk-
teka:

—Inika'a yoemrata saka'atua'e, junuen
sajaka, bem yum jo'eene' betchi'bo intok
jum che'a ka mekka ili jo'arammeu,
intok wasammet jo'arammeu sajaka,
bem bwa'anee'uta bem jariune' betchi'bo
bwe'ituk inim pa'aku itom ane'epo, tua
kaak jita aayuk —ti au jiiak.

13 Taa Jesus:

—Eme'e am ji'ibwatuane —ti ammeu ji-
iak.

Bempo:

—Kaita te jipue. Tua mamni paanim
intok wooi kuchum jiba —ti au jiiak—.
Kia itepo si'ime inia yoemrata betchi'bo
bwa'amta ama jakun a' jinuk jiba —ti au
jiiak.

14 Bwe'ituk inime'e, jumak mamni miil
o'owimtukan. Taa ju'u Jesus jume' a' maj-
timmeu:

—Woi taka ama woj mamamnisia, nat-
tepola eme'e am jote'esaene —ti ameu ji-
iak.

15 Junuen inime'e ayuka, si'ime jote'esuk.
16 Junak intok ju'u Jesus jume' mamni
paanim intok jume' wooi kuchum nu'uka
intok teekau jikau bitchuka, juname
betchi'bo Liojta bai saek. Juname'e
paanim rebektakai intok jume' kuchum
na'ikimteka, jume' a' majtimmeu am
bwisek junuen ju'u yoemratat bem am
na'ikimtene' betchi'bo. 17 Inime'e si'ime
ji'ibwaka intok tua yanti elaka taawak.
Chukula intok woj mamni ama wooi
bwere waarim, jume' yeu be'ekammea
tapuniawak.

*Peeo, Jesujta aapo'ik a' Krijtotuka'po a'
teuwaa*

18 Sejtul, junak Jesujta omola, kaabeta
ane'u, Liojtau bicha a' nokao, jume' a' maj-
tim ket aamak aanen. Aapo:
—Ju'u yoemra, nee jabesa'ati jiia —ti
ameu nattemaek.
19 Bempo inen a' yoopnak:
—Waate, enchi ju'u yee babatoowame,
Joan, ti jiia. Wate ket, enchi ju'u Eliias, ti
jiia. Wate intok ket enchi, che'a bat naataka
jiapsisuka, wate jume' Liojta betana yeteu
noktuawakame, senuk a' jiabijtelame'e ti
jiia —ti au jiiak.
20 Junak intok aapo ameu nattemaek:
—Eme'esu, nee jabesa'a ti jiia.
Ju'u Peeo intok:
—Empo juna'a ju'u Krijto, Liojta yeu
pu'ari —ti au jiiak.

Jesus, jaisa a' muknee'u betana a' teuwaa

21 Taa ju'u Jesus tua ameu ujbwanaka,
inika'a, kaabetau bem a' teuwaane'
betchi'bo. 22 Intok ket inen ameu jiiak:
—Ju'u inim emo benasi yoeme, tua jiokot
au bitne. Intok ini'i jume' juriommeu
yo'owem betana intok jume' te'opopo teki-
akammeu yo'owem betana intok ket, jume'
Moiseejta nesaurim yee majtame betana,
ka a' mabettunee'uta junuen bitne. In-
ime'e, in me'etune' betchi'bo net nesaune.
Taa baji taewaita weyeka jiabijtene —ti
ameu jiiak.
23 Chukula si'imemmeu inen jiiak:
—Seenu, ju'u nemak eebaeme, ini'i, ka
tu'ik a' tu'uree'uta a' koptane. Intok
chikti ta'apo, nemak eaka jiapsine, jiokot
au bichaka juni'i. 24 Bwe'ituk wa'a, inim
ayukamtat jiba eaka, tu'isi jiapsibaeme,
ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta ta'arune. Taa
wa'a nemak a' ea' betchi'bo, mukneeka
juni'i, kaachin eame, juna'a, jiba yuu a'
jiapsinee'uta a' bitne. 25 Bwe'ituk jitasa tu'ik
jajamnee seenu, si'imeta juka' inim bwiapo
tu'ik kobaka, taa intok junaet jiba betchi'bo
ka tu'ikun bicha au ta'aruko. 26 Bwe'ituk
seenuk, inika'a, nee betana intok ju'u in
nok lutu'uriata betana au a' tiutuakamta,
ju'u inim emo benasi yoeme, chukula,
che'a si'imem bepa yo'o ya'ataka intok a'
Lios achaiwa betana yo'orisi machika a'
eiyaanaa'uta aet bitwaka intok jume' Lio-
jta ankelesimmak a'abo nottekai, ket junae
betana au tiutuane. 27 Lutu'uriapo ne inen
emou jiia, jume' inim aneme betana, wate
inim rejte, inime'e, juka' Liojta che'a yo'o
nesaweka au a' jiapsa'uta, ka a' bichaka ka
bem kokkone'po.

*Jesujta, chuubaa ta'abwisi, teekau jiap-
same benasi a' bittuaka'po*

28 Chukula, woj naiki taewaim sika inika'a
teuwaakai, Jesus senu kawiu siika, juna-
man Liojtau bicha nokbaekai. Juka' Peota
intok juka' Jakoobota intok juka' Joanta
inime'e ket aamak nunukai. 29 Juka' Jesujta
intok ket, Liojtau bicha a' nokao su, ju'u
a' pujbawa ta'abwisi bittuk. Ju'u intok
a' tajo'oriwa tua tossaaisi intok beojkosi
taawak. 30 Junak intok o'owim wooika aa-
mak etejoka bittuk. Inime'e, ju'u Moisees
intok ju'u Eliias tukan. 31 Inime'e, Lio-
jta betana tatchiriapo ja'abwekai. Intok
bempo, Jesujta chukula jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po a' muknee'u betana nau
etejon. 32 Ju'u Peeo intok jume' aamak
rejteme, tua kokotpeaka juni'i, ka koko-
chok. Intok inime'e, Jesujtat inien juka'
Liojta betana tachiriata, ka a teuwaatumta,
intok jume' woika aamak aneme am bichak.
33 Junak juname'e o'owim, Jesujta ama a'
to'o sakao, ju'u Peeo inen au jiiak:
—Yee majtame, tu'isi te im aane. Itepo,
baji ili juya karim te ya'ane, senuk ee
betchi'bo, senuk Moiseejta betchi'bo intok
senuk Eliajta betchi'bo —ti jiakai.
Taa ju'u Peeo tua ka ju'uneaka nookan.
34 Aapo'ik intok ketun a' nokao su, namu am
pattak. Inime'e intok tua majjaen junuen
namupo wajiwa emo bichakai. 35 Junak in-
tok junama namupo betana jiawai jikkaji-
tuk:
—Ini'i juna'a ju'u in yoemia in nake'u.
Aapo'ik eme'e a' nok jikkajine —ti jiakai.
36 Chukula junaka'a jiawaita junuen a'
noksuko, inime'e Jesujta aapolaik jiba ama
bichak. Bempo intok kaita teuwaak intok
juka' bem bichaka'uta kaabetau a' etejok.

*Jesus, usi o'ou, bebeje'eri ka tu'i jiapsita
jipu'usukamta au a' ine'etetua*

37 Juchi yokoriapo bempo'im junae kau
betana ko'om am yajako, yoemra juebenaka
Jesujta nankika au kaaten. 38 Junak intok
seenu, juname betana, tua kusisi au nokaka:
—Yee majtame, nee jiokoine, in usi
nee bitria. Bwe'ituk tua nee inika'a jiba
uusek —ti au jiiak—. 39 Intok senu be-
beje'eri ka tu'i jiapsi a' kokkoba intok ini'i
a' chatchaitua intok weettua, intok tenpo

a' sommo'ochiatua. Intok jiokot au a' bit-
tuaka intok ka a' su'u tottojibae. [40] Jume' em
majtimmeu ne jaibu a' nokriasuk, juka' ka
tu'i jiapsita betana bempo'im a' tu'utene'
betchi'bo, taa inime'e ka au yuumak.
[41] Jesus inime'e inen yoopnak:
—Uu eme'e, ka tu'i yoemra kaita
sualeme. Jakwoo tajtisa ne inim emomak
aneka inien emomak ino bitne. A'abo a'
tojinee juka' em yoemiata —ti jiakai.
[42] Taa junak juka' usita weiyaawao, ju'u
ka tu'i jiapsi junae ko'okoae juchi a' wet-
tuak. Taa Jesus, ju'u ka tu'i jiapsitat ne-
saweka juka' usita tu'utek. Junak intok a'
yo'owamak a' simtuak. [43] Intok si'ime, ju'u
Liojta utte'aka a jita a' joa'u betchi'bo suum
ean.

Jesus, juchi wee'po jaisa a' muknee'u a' teuwaa

Inime'e si'ime ket junuen, ju'u Jesujta
jita a joa'u betchi'bo am suum eao su, aapo,
jume' a' majtimmeu:
[44] —Inika'a em tu'isi mammate, intok ka
aawas koptine. Inepo, ju'u inim yoeme,
ka tu'i yoemem mampo su'u tojitune —ti
ameu jiiak.
[45] Taa inime'e, aapo'ik ameu teuwaa'ut ka
ju'unean, bwe'ituk ka aet ju'unee i'awan.
Intok inime'e, junae betana machisi a'
teuwaane' betchi'bo, au nattemaineeka
juni'i, majjaen.

Jabesa tua juna'atune, ju'u che'a eiyaatuneeme

[46] Junak intok jume' a' majtim, bempo'im
nasuk jabeta che'a a' eiyaatunee'u betana
aet nau etejo japtek. [47] Taa Jesus inimmet
ju'une'eak, jachin bem emo eetua'ut. Junak
intok aapo, ili usita yeu pu'aka, ae naapo a'
kechak. [48] Intok inimmeu:
—Inika'a ili usita, nee betana a' weye'
betchi'bo, ju'u tu'isi a' mabetakame, nee
junuen mabetlatune. Wa'a intoko nee
junuen tu'isi mabetakame, ketchia junuen,
a'abo nee bittuakamta mabetlatune. Ju'u
emo nasuk che'a ka eiyaawaka bitwame,
ini'i junen che'a eiyaawametune —ti ameu
jiiak.

Ju'u ka itom beje'eka aneme, ini'i ket itomak eenee

[49] Junak ju'u Joan inen au jiiak:
—Yee majtame, senuk te bitlaa,
inika'a, em team teuwaaka jume' ka tu'i
jiapsekamta tu'utemta. Itepo intok, ka
itomak a' weama' betchi'bo, ka junuen
junaka'a an saek.
[50] Taa ju'u Jesus inimmeu:
—Kate'em au suuane, bwe'ituk ju'u ka
itom beje'eka aneme, ini'i itomak ea —ti
jiiak.

Jesus, Jakoobo' teamta intok Joan teamta batte omtipo am nok tejwaa

[51] Junako juka' taewaita, Jesujta teekau
bicha a' nottineeo abe a' yumao, aapo
junaet tua kaachin au eetuaka, junaman
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha yeu si-
ika. [52] Aapat bat watem bittuakai. Inime'e
intok, ili bwe'u jo'ara, bwiaraa Samaaria'
tea'po kateka'u bicha, junuen junama a'
yebijnee'uta a' jariu betchi'bo aman yajak.
[53] Taa ju'u junama'a yoemra, ka ama a'
mabetbaaek. Bwe'ituk inime'e, Jerusalen
tea'u bicha a' weye'po ju'uneakai. [54] Jume'
a' majtim, Jakoobo intok Joan teame, inien
a' ju'uneiyaakai, inime'e:
—Achai, jaisa tu'inee ja'ani, itepo a teeka
betana tajita ko'om simtuaka junuen in-
ime'e am lu'uta betchi'bo, juka' Liojta be-
tana noktuawakamta Eliaj tuka'uta ayuka'a
benasia —ti au jiiak.
[55] Junak ju'u Jesus am nok tejwaak:
—Eme'e ka ju'unea, iniat jitat enchim
jiapseka'po —ti ameu jiakai—. [56] Bwe'ituk
ju'u emo benasi yoeme, ka yee su'a
betchi'bo inim yebijlaa. Ala yee
jinne'ubaekai.
Junak intok bempo si'ime, omot, ka yu'in
jo'arau bicha sajak.

Jume' Jesujta mak eaka, aamak katbaeka'um

[57] Bempo'im junuen bo'o joa'po, senu Je-
sujtau:
—Achai, jakun juni'i em yebijnee'u, ne
emak weene —ti au jiiak.
[58] Junak ju'u Jesus iniau:
—Jume' kawisim bem bwia wojo'oriam
jipue, intok jume' wikitchim totosak. Taa
ju'u inim yoeme, jakun a' yebijnee'uta
juni'i, ka jipue —ti au jiiak.
[59] Ju'u Jesus, senuku:
—Nemak weene —ti au jiiak.
Taa juna'a:
—Achai, nee bo'o bitne, in yo'owata
muksuka nee a' ma'a'u tajtia —ti au jiiak.
[60] Jesus inen a' yoopnak:

—Kat aman weama. Ela'apo jume'e, Liojta bichapo ka jiapsame bebena, jume' bem kokkoarim ma'ane. Taa empo nemak eaka Liojta yo'otaka a' kateka'a betana juka' nok lutu'uriata teuwaa simne —ti au jiakai.

61 Junak intok juchi senu inen au jiiak:

—Achai, emak ne weene, taa in jo'au jo'aakame bat nee aman tejwaatua —ti au jiiak.

62 Taa ju'u Jesus inen au jiiak:

—Wa'a mo'iti taiteka intok chukula amau bitchukame, ini'i, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana tekileu ka au yuma'ane.

10

Jesus, jume' baji taka ama woj mamni, yeu a' pu'aka'um, naas bittua

1 Iniat chukula ju'u yo'owe Jesukrijto ket juchi wate, baji taka ama woj mamnim yeu pu'ak. Intok inime'e, wo wooim nau, si'ime bwere jo'arammeu intok ka bwere jo'arammeu aapo'ik wa'am weenee'u, aapat naas am bittuak. 2 Ket inen ameu jiiak:

—Lutu'uriapo jume' jinne'uimtuneeme, echita waksuka'a benasia machika, tua juebena. Taa jume' tekilta ya'aneeme tua ka juebena. Junuen san eme'e, ju'u iniau yo'otau bicha noknee, aapo'ik, jume' tekilta ya'aneeme a' tekileu am bittuane' betchi'bo. 3 Eme'e yeu katnee, enchim bwaaram benaka, jume' roobom ane'u bicha in enchim bittua'po ju'uneakai. 4 Enchim ama nu'uu sakanee'uta oo kia tomita ama enchim weiyaanee'uta intok kia bocham juni'i ka naa buusti weiyaane. Intok eme'e bo'ot kaabeta binwa tebotuaka etejobaane. 5 Eme'e, jak jo'arapo juni'i yajakai, che'a bat eme'e: "Liojta betana tu'ika emo maktune", ti ameu jiune. 6 Intok junama'a wame'e jo'aakame, juka' Liojta betana tu'ik a' mabetbaao, junuen enchim ameu teboteka'uta ame betchi'botune. Taa ka emomak am eao, junuen enchim ameu teboteka'uta ka inime' betchi'botune. 7 Jak juni'i enchim yajaka'po, junama'a wepul jo'arapo jiba tawane. Intok juname'e bem jipue'uta bwa'ane. Bwe'ituk ju'u tekipanoame, tomita a' koba'anee'uta au lutu'uriak. Ka eme'e o'omot su yajine. 8 Jak senu ili bwe'u jo'arapo yajaka, enchim mabetwaka'po, junama emou tojiwamta bwa'ane. 9 Junama'a jume' ko'okoeme eme'e am tu'utene. Intok inimmeu: "Liojta inim bwiapo a' nesaunee'u abe yuuma", ti ameu jiune. 10 Taa eme'e senu ili bwe'u jo'arau yajaka, junama ka mabetwako, eme'e junama'a jo'arapo amet naj katwa'ummet yeu sajaka intok inen jiunee: 11 "Kia itepo inim enchim bwe'u jo'arapo juka' bwiata, wokpo itot cha'atukamta juni'i, itepo te emo bichapo a' tatake, junuen ka tu'isi enchim aula'uta enchim a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Taa juka' Liojta inim bwiapo yo'otaka a' nesaunee'uta, abe a' yuma'u, inika'a ju'uneiyaane", ti ameu jiune. 12 Inepo ne inika'a inen emou teuwaa, Liojta yee aet ya'uraa bittuanee'u taewaita yumako, jume' junama'a bwe'u jo'arapo jo'aakame betchi'bo, che'a juni'i jiokot machine, jume' bwe'u jo'ara Sorooma' tea'po jo'aasukame bepa.

Jume' bwe'u jo'arammet jiapsaka, ka nok jikkajakame

13 'Tua jiokot emou machine, bwe'u jo'ara Korasin tea'po jiapsame. Tua jiokot emou machine, bwe'u jo'ara Betsaira' tea'po jiapsame. Bwe'ituk inika'a ka a jootu maisi machika, emo nasuk ya'ari, jum bwere jo'aram Tiiro intok Siroon tea'po ini'i ya'atuko, jume' junakriapo jiapsame a' bichako, jakwoo su emo temaisu ean intok chukuik atteateka intok kobat emo napojtuaka, bem sioka'uta teuwaakai. 14 Taa juka' taewaita yumako, junuen Liojta yee ya'uraa bittuaneeo, eme'e che'a juni'i jiokot emo bitne, jume' bwere jo'aram Tiiro intok Siroon tea'po jiapsaka'um bepa. 15 Eme'e intoko, bwe'u jo'ara Kapernaom tea'po jiapsame, jaisa eme'e teekau enchim yajinee'u, emo uttia machia ja'ani. Ala eme'e, jume' kokkoarim yaaja'u tajtia ko'om tojinaa.

16 'Wa'a enchim jikkajineeme, nee junen ket jikkajilatune. Wa'a intok ka enchim eiyaaka ka enchim mabetakame, nee junen ket ka mabetlatune. Wa'a intok, ka nee eiyaaka ka nee mabetakame, Liojta juka' nee a'abo bittuakamta junuen ka mabetlatune.

Jume' baji taka ama woj mamnim yeu notteka'po

17 Jume' baji taka ama woj mamni naj bittuawakame, tua alleaka nottek:

—Achai, kia jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim juni'i, ee betana utte'ata itot ayukamtae, itom ameu nokao, inime'e itom nok jikkajak —ti au jiakai.

18 Jesus inimmeu:

—Lutu'uria, bwe'ituk jiba ineponee a' bichak juka' bebeje'erita, teeka betana yuku be'oktiata benasi ko'om a' wecheko —ti ameu jiiak—. 19 Jiba inepo nee emot a' autuari, enchim au yuma'anee'u jume' bakotchimmet intok jume' machilimmet juni'i a enchim cheptine' betchi'bo, intok kia si'ime bebeje'eri utte'ata enchim a' koba'ane' betchi'bo, tua kaachin eme'e anekai. 20 Taa ka eme'e alleenee junuen jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim enchim teuwaa'uta bem a' joa' betchi'bo. Ala, teekau, Liojta jiapsa'u enchim lutu'uriaka'uta ju'uneiyaakai.

Jum Jesujta tua a' alleaka'po

21 Junama lautipo ju'u Jesus, Liojta tu'u jiapsi betchi'bo tua alleaka inen jiiak:

—Enchi ne baisaeka enchi yo'ore in achai, bwiapo intok teekau yo'owe. Bwe'ituk empo, inika'a ee betana lutu'uriata, inime'e ili usim benam, ka emo che'ewaremmeu em am ju'uneiyaatuari betchi'bo. Intok jume' koba susuakame intok jitat ju'uneammeu em essoka'u. Jeewi in achai Lios, bwe'ituk empo su junuen a' tu'urekai.

22 'Ju'u in achai Lios, kaita yeu be'eka, si'imeta in mampo su'u tojilaa. Kaabe ju'unea juka' usiwaita a' jabetuka'uta taa ju'u achaiwai, aapo jiba. Intok kaabe ju'unea juka' achaiwaita a' jabetuka'uta, taa ju'u usiwai jiba. Intok wame'e, inika'a usiwaita aapo'ik, junaka'a a' ta'aatuabae'um jiba.

23 Junak intok ju'u Jesus jume' a' majtimmeu bitchuka omola bempolaimmeu inen jiiak:

—Tua alleene, jiba inika'a i'an enchim bicha'uta, wame'e ket a' bichame. 24 Bwe'ituk inepo ne inen jiia, juebenaka jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nokakame, intok jume' inim che'a yo'o ya'arim, inika'a i'an enchim bicha'uta, a' bitbaek, taa ka a' bichak. Intok inika'a i'an enchim jikkaja'uta, a' jikkajibaek, taa ka a' jikkajak.

Senuk tu'i yoemta, Samaaria' tea'a betana jometat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

25 Junak intok seenu, Moiseejta nesaurim yee majtame, ini'i junama Jesujtau ruktek junuen a' ji'optuabaekai. Intok ini'i inen au nattemaek:

—Yee maj majtame, jitasa tu'ik nee yaaka, juka' jiba yuu jiapsiwamta bitne —ti au jiakai.

26 Jesus inen a' yoopnak:

—Jum Moiseejta nesauri ji'ojteimpo jaisa ji'ojtei —ti jiakai.

27 Ju'u Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame inen a' yoopnak:

—"Juka' em yo'owa Liojta, ka jiapsita bepa a' nak yo'orine, intok ket tua em tu'u eeriae intok alleaka em jiapsa'ue intok em a jita mammate'ue a' nak yo'orine. Intok empo, juka' ele benasi inim yoemta, em emo eiya'a benasia a' naknee" —ti au jiakai.

28 Junak ju'u Jesus iniau:

—Tua empo amma'ali jiia. Inika'a em teuwaa'uta ya'ane, intok empo jiba yuu jiapsine —ti au jiiak.

29 Taa ju'u Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, aapo'ik ju'u a' nattemaeka'u betana, lutu'uriata au jipu'uleka:

—Jabesatunee ini'i, ju'u nele benasi yoeme —ti au jiiak.

30 Ju'u Jesus junak inen a' yoopnak:

—Senu yoeme, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana bo'ot senu bwe'u jo'arau Jerikoo' tea'u bicha ko'om weyen. Inika'a intok, waate, jita yee u'aame au yeu sajaka, si'imeta a' u'uraak, kia a' tajo'oriwa chiktia. Inime'e ket ko'okosi a' yaaka intok batte mukiata ama to'o sajak. 31 Tua junak su seenu, te'opopo tekiakame jiba junae bo'ot weyen. Taa ini'i, junaka'a bichakai, naa buusti siika. 32 Ketchia seenu, ju'u Lebi'ituka'uta yoemiam betana yeu simria, ini'i junaet cha'aka ama yepsak. Ini'i intok junaka'a bichakai, kia ama naa buusti siika. 33 Taa senu yoeme, bwiaraa Samaaria' tea'a betana jometakai, jiba junae bo'ot weyeme, ini'i junaka'a bichakai, tua a' jiokolek. 34 Junak intok, inia o'outau ruktek. Inika'a, ko'okosi a' ya'aripo, ochokokue intok pa'asi ba'awae a' jittok. Tettebe tajo'orimmea a' sumakai. Chukula intok inika'a, aapo a' kaba'it a' ja'amutuak. Senu jo'arau a' reu jinula'u a' tojakai intok junama'a a' suuak. 35 Yokoriapo juna'a Samaaria' tea'po joome,

simekai, wooi tosai tomim yeu wikeka intok junaka'a, junama'a jo'aakamta am miikak. Intok inen au jiiak: “Inika o'outa nee suuariane, intok empo naa buusti jita aet wiutako, inepo nottek ne enchi a' beje'etuane”, ti jiakai. [36] Junak su, juname bajim betana, empo jabesa tua juna'atuk ti ea ju'u, jume' jita yee u'aame betana ko'okosi ya'awakamta, aapo'ik au a' eiya'a benasi junaka'a eiyaakame —ti au jiiak.

[37] Ju'u Moiseejta nesaurim yee majtame:

—Ju'u, junaka'a nak jiokolekame —ti au jiiak.

Junak ju'u Jesus:

—Beja ma, empo ket jiba inile benak bo'o jooriane —ti au jiiak.

Jesus, Maata intok ju'u Maria' teamta jo'aapo a' ane'epo

[38] Jesus ketun a' sika'u bicha bo'o joaka intok senu ili bwe'u jo'arau yeu yepsak. Junama'a intok senu jamut, Maata' teakai a' jo'apo a' mabetak. [39] Ini'i Maata' teame, senuk Maria' teamta jamut waekan. Ini'i aapo Jesujta wokiu yejtek junuen juka' aapo'ik teuwaa'uta jikkajibaekai. [40] Taa Maata, juebenaka a' joo machikut tua obisi au bichan. Intok aapo Jesujtau rukteka inen au jiiak:

—In yo'owa, jaisa empo a' tu'ureka a' bicha ja'ani, juka' in waai inim tekilpo ka nee a' ania'uta. Nee a' ania saune —ti au jiiak.

[41] Taa Jesus inen a' yoopnak:

—Maata, empo juebena weyemtat emo obisi eetua intok ka allea. [42] Taa wepu'ulaika jiba aayuk ju'u lutu'uriapo obisi aet emo bit'eewame. Ini'i Maria inika'a che'a tu'ik yeu pu'ari. Intok inika'a, kaabe a' u'uraane —ti au jiiak.

11

Jesujta, Liojtau bicha emo nokriawa'u betana yeteu a' noka'apo

[1] Sejtul juka' Jesujta ama jakun, Liojtau bicha a' nokaao, intok junako a' ansuko, a' majtim betana seenu:

—Achai, Liojtau bicha itom nokne' betchi'bo itom majtane, juka' Joanta jume' aapo'ik majtim a' majtaka'a benasia —ti au jiiak.

[2] Jesus inen ameu jiiak:

—Eme'e Liojtau bicha noka'ateko, inen eme'e jiunee:

Itom yo'owa, teekau katekame, eu lutu'uriatunee si'imem betana em yo'orinaa'u.

Che'a yo'otaka em nesawee'uta, inim tee a' bitne.

Ju'u em joo i'a'uta inim bwiapo ya'atune, junuen jum teekau benasia.

[3] Inia taewait juka' itom bwa'anee'uta, yuma'isi itou a' autuane.

[4] Itom ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoine, bwe'ituk ket te itepo, si'imem jume' ka tu'ik itou ya'alame, am jijiokoe.

Aet itom ji'opnee'u, kaita itou autuane.

Ala, ka tu'ik betana itom ania.

[5] Ju'u Jesus ket inen ameu jiiak:

—Maasuko, senuk emo betana te iniat inen jiune. Juna'a jabeta a' ta'aa'uta ayuka, intok ini'i nasuk tukaapo a' jo'au yepsaka, iniau: “Empo, in nake'u, paanim bajim nee reuwaane. [6] Bwe'ituk seenu, in ta'aaka in eiyaa'u, mekka betana, ju'ubwa in jo'au yepsa. Intok inika'a nee kaita a' mik machi”, ti jiakai. [7] Maasu juna'a senu intok ket, wajiwa aneka, a inen a' yoopna ean: “Kat a'abo neu suua. Patti ju'u pueeta. Intok jume' uusim inim nemak to'oka. Kannee a yejteka jita eu toja”, ti jiakai. [8] Junuentaka juni'i, ini'i junuen yejteka, ka tua kia aapo'ik a' ta'a' betchi'bo jiba, ala junuen, ka naa buusti au a' suane' betchi'bo, si'imeta a' waata'uta a' mikne. [9] Junuen san inepo inen emou jiia, enchim waata'uta a'aune, ju'u Lios intok emou a' autuane. Juka' emou be'eemta jariune, intok eme'e a' bitne. Intok pueetata pona'ateko juni'i, eme'e a' etaporianaa. [10] Bwe'ituk ju'u, a' waata'uta a'awame, a' mabetne. Ju'u intoko juka' au be'emta a' jaiwame, a' bitne. Intok kibachanaa, ju'u, pueetau weyeka a' poname.

[11] ’Kaabe aane emo nasuku, yoemiaka, a' usiwa paanim a' a'awao, tetata a' mikbaaneeme. Oo kuchuta a' a'awao, bakotta a' mikbaaneeme. [12] Oo totoi kabata a' a'awao, machilta a' mikbaaneeme. [13] Eme'e junuen, ka tu'i yoememtaka juni'i intok jume' enchim yoemiam, tu'ik enchim am miknee'uta a' ta'a'ateko, jiba tua ju'u enchim achai Lios, teekau katekame, wame'e junuen aapo'iku bicha, juka' a' tu'u

jiapsiwata a'awame, aapo tua lutu'uriapo
amet a' jiapsituane.

Jum Jesujta, bebeje'eri utte'ata jipue' teaka, aet nokwaka'po

14 Juka' Jesujta, senuk, inika'a, bebeje'eri
ka tu'i jiapsi aet aneka, junae ka nokamta,
aapo'ik a' tu'uteo, intok junak, inika'a be-
beje'eri ka tu'i jiapsita yeu siiko, ju'u ka
noka'u, a nookak. Ju'u bu'uura ama aneme,
iniat a' uttiaka taawak. 15 Taa waate inen
jiiak:

—Ini'i o'ou, jume' bebeje'eri ka tu'i jiap-
sim yeu beba o'oben, taa jiba ju'u, inimmeu
yo'owe, Be'elsebuul teamta utte'ae, a jita a'
joa'ue a' joakai —ti jiiak.

16 Waate ket a' ji'optuabaeka, junuen
teeka betana machilaata a' ju'unakte saen.
17 Taa ju'u Jesus, inime'e jachin bem emo
eetua'po ju'uneakai inen ameu jiiak:

—Jitaa bwiaraapo juni'i, ju'u ama yoem-
ratau yo'oora au na'ikimteka, emo beje'eka
nau nassuakai, inime'e emo lu'utane. Intok
kia jume' nau wewerika, senu jo'araapo
jo'aakame, inime'e ka nau eakai, ka a
nau jiapsine. 18 Junuen san ket, ju'u be-
beje'eri, juka' aapo'ik sawe'uta bebeje'erita
yeu beba'ateko, ini'i, aapo au beje'eka anne.
Junuen san, ju'u a' nesawee'u kaachin bin-
watune. Inika'a ne teuwaa junuen, enchim,
jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, ju'u be-
beje'erimmeu yo'ota, Be'elsebuul teamta
utte'awae, yeu ne am beba'ati jia' betchi'bo.
19 Taa inientuko, jabesa, jume' waatem emo-
mak eame, inime'e ka tu'i jiapsim yeu
am bep betchi'bo, jabesa utte'a amet au-
tua. Junuen san, jiba juname'e, enchim
ji'oplatuka'uta a' teuwaa. 20 Taa inepo
jiba ju'u Liojta utte'awaesan nee jume' be-
beje'erita ka tu'i jiapsim yeu am beba. Ini'i
intoko, Liojta che'a yo'otaka inim bwiapo
a' nesaunee'u, inim a' yuma'aseka'uta a'
teuwaa.

21 'Yoemta seenuk, ousi au eiyaamta,
inika'a, ju'u ae au a' anianee'uta jipueka,
intok inika'a a' jo'arata a' suuao, junama'a
ju'u a' suua'u, kaita au weene. 22 Taa inika'a
beje'eka, senu che'a ae bepa utte'aka ama
yepsaka intok a' yu'ukai, junak ini'i, ae a'
nassuanee'um, si'imem a' u'aane. Intok
si'imeta juka' a' jo'araapo a' nu'uka'uta, a'
na'ikimtene.

23 'Wa'a ka nemak eame, juna'a, nee
beje'eka aane. Wa'a intok, ka nemak
eaka, jume' jinne'uimtuneeme nau toto-
jame, ini'i junuen, ka a am jinne'u tebo.

Juka' bebeje'erita ka tu'i jiapsita, jaisa a' nottinee'u

24 'Ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi, jabe
senukut yeu siiko, junak ka anwa'abe'emu
weamne, jak a' yebijnee'uta jaiwakai. Intok
junuen, ka a' teakai, junak: "Jumun in
yeu sika'u ne nottibae", ti eene. 25 Junuen
nottekai, junaka'a yoemta aet yeu a' sika'u,
karita kaabeta ama ane'ebenak a' teune,
ujyoika intok chi chikrita benak. 26 Junak
intoko ini'i, sikaa, intok juchi woo busanim
jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, che'a juni'i
ae bepa ka tuttu'im nu'upane. Intok ju-
name'e si'ime, jiba junae o'outat tawabaeka
aet kimune. Chukula intok ini'i, che'a
juni'i, bat naataka bepa machika tawane.

Tua lutu'uriapo ju'u tua alleewame

27 Juka' Jesujta ketun inien weyemtat a'
nokao su, ju'u bu'uuraata betana senu ja-
mut chaaen:

—Tua alleewamta bitnee wa'a ja-
mut, inim enchi yoemiaka intok enchi
yo'oturiakame —ti jiakai.

28 Taa aapo inen jiiak:

—Alla che'a tu'isi tua alleenee wame'e,
Liojta noki jikkajaka intok a' teuwaa'uta
joaka jiapsame —ti jiiak.

Ju'u ka tu'i yoemra, ka a jootu machik machilaata bitbae

29 Ju'u yoemra junama Jesujta ane'u, che'a
juni'i bu'uuka au nau yajan. Aapo intok
nokaka, inen ameu jiu taitek:

—Ju'u yoemra i'an jiapsame, ini'i ka
tu'i yoemra. Intok ket, in a jita joa'ue
aman machilaata bitbae. Taa inime'e,
kaita intoko naa buusti machilaata bittua-
naa. Taa kia juka' Jonaj teamta ju'u a'
yaaka'u benak jiba bittuanaa. 30 Bwe'ituk
juka' Joonajtuka'uta, bwe'u jo'ara Ninibe'
tea'po jiapsaka'ummeu aapo'ik a' machi-
laatusuka'a benasia, ketchia junuen ju'u
inim yoeme i'an yoemra inim jiapsammeu
machilaatune. 31 Juka' taewaita, Liojta yee
aet a' ya'uraa bittuanee'u yumako, juka'
yoemrata a' ya'uraa bittuanaao, wa'a ja-
mut ya'ut, sur betana joome ama annee.
Intok ini'i, juka' yoemrata i'an jiapsamta,
ka tu'isi a' tawaane. Bwe'ituk ini'i jamut,

aapo junama'a che'a mekka a' bwiaraa betana juka' yo'o ya'ari Salomontuka'uta, tua a' koba suawaka'uta, jitat a' ju'unea'uta aet a' jikkajibaeka yepsak. I'an intok inimi'i, senu ju'u Salomontuka'uta bepa che'a eiyaawatchika aane. [32] Wame'e, bwe'u jo'ara Ninibe' tea'po jiapsisuka'um, inime'e, taewait Liojta yee ya'uraa bittuaneo ama anne. Intok junak juka' inim yoemrata ya'uraa bittuanao, inika'a, bempo ka tu'isi a' tawaa tebone. Bwe'ituk jume' junama jiapsisuka'um, juka' Jonaj tuka'uta, Liojta betana nok lutu'uriata ameu a' teuwaako, bempo, ka tu'ik betana emo temaek. I'an intok inim, ju'u Jonaj tuka'uta bepa senu che'a eiyaawatchika aane.

Jume' puusim, ju'u takaata betchi'bo jita tachiriata bena

[33] 'Kaabe, senu tachiriata tayaka intok inika'a, kobi'ikut a' mana'abaane. Intok kia senu jita ama e'eria betchi'bo ya'arita betuk juni'i. Ala ini'i, jikat a' mana'ane, junuen junama jume' kimummet a' tachiriane' betchi'bo. [34] Jume' puusim senuk betchi'bo, tachiriata benasi maachi. Junuen san ketchia, jume' em puusim tu'ireako, si'ime ee betchi'bo mamachine. Taa jume' em puusim ka tu'ireako, ketchia, si'ime ee betchi'bo ka mamachi benane. [35] Aet emo suuanee juka' Liojta betana weyeka em ju'uneiyaa'uta, inika'a ka ta'abwisi em a' nayyotene' betchi'bo. [36] Bwe'ituk empo junuen yuma'isi si'imeku Liojta lutu'uria weiyaaka jiapsakai, kaita ka tu'ik ta'abwisi joakai, junak si'imeku machisi empo ju'unakkiachisi a' ju'uneiyaane, junuen tachiriata tajpa'ala et a' machiaka'a benasia.

Jesus, jume' paiseeom intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

[37] Juka' Jesujta a' noksuko, jume' paiseom teame betana senu a' jo'au a' ji'ibwa nunuk. Ju'u Jesus junama yepsaka, mesau yejtek. [38] Ju'u paiseo kaachin jiu machiakan, aapo'ik Jesujta ka bempo'im junuen au joiwalatuka'po aman, ji'ibwabaeka, ka junaen mam bajimaka ji'ibwakamta bichakai. [39] Taa ju'u yo'owe Jesukrijto iniau inen jiiak:

—Eme'e jume' paiseeom teame, juka' baasota intok juka' pu'atota pa'ariatana tu'isi am baksiane. Taa eme'e intok, wajiwa tana, jita etbwaka intok ka tu'ik yaaka enchim nu'ula'ue, junae tappuni. [40] Ka suawa'am, eme'e ju'unea, ju'u juka' takaata yaakamta, ket juka' jiapsita aet katekamta a' yaaka'po. [41] Junuen san eme'e, juka' watemmeu bicha enchim nana'ikia'uta, tua junen jiaka a' joonee intok junuen si'ime enchim joa'u, Liojta bichapo tu'ine.

[42] 'Tua jiokot emou machinee eme'e paiseeom teame. Eme'e ju'u juya menta' teamta betana intok ju'u juya ruura' teamta betana intok si'ime jume' ji'um betana, juka' Liojtau bicha weyemta eme'e au a' na'ikia. Taa eme'e juka' si'imeku lutu'uriata bo'o jooriawamta ka a' chupa'ala intok juka' Liojta enchim nak yo'oree'uta eme'e kia beja a' bicha. Ini'i juna'a ju'u enchim joo'ea'u. Taa junae ju'u wateku mak nawi.

[43] 'Tua jiokot emou machine, eme'e paiseeom teame, bwe'ituk eme'e jum te'opompo che'a bichau wajiwa, yo'owam jojoye'po enchim jojo i'a. Intok eme'e jum bwe'u jo'aapo amet naj katwa'po si'imem betana tua yo'orisi enchim am tetebotua i'a.

[44] 'Tua jiokot emou machine, eme'e paiseeom teame, ka tu'u yoememtaka juni'i, emo tu'u joame. Bwe'ituk eme'e jum kokkoarim ama ma'aritaka ka ju'uneiyaawame bebena. Jume' intok naj rejteme ame bepa naj kateka juni'i, ka ju'unea.

[45] Junak intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame betana seenu:

—Yee majtame, inika'a empo teuwaaka, ket itom ka alleetua —ti au jiiak.

[46] Taa ju'u Jesus inen au jiiak:

—Tua jiokot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtammeu. Bwe'ituk eme'e unnaa bettek yee majtaka, juka' jeela juni'i ka a jootumta, intok eme'e, watem junaka'a joo i'a. Taa eme'e intoko kia ili juni'i ka a' bo'o jooriabae.

[47] 'Tua jiokot emou machinee bwe'ituk eme'e, jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawakame, jiba jume' bat naataka enchim yo'owasuka'um su'aka'um, eme'e jum bem ma'ari'po bepa jitae ujyooi karim benam am jooria. [48] Inien enchim joa'ue, juka' bat naataka enchim yo'owasuka'um yaaka'ummak enchim ea'uta a' teuwaa. Bwe'ituk bempo am su'ak,

eme'e intoko junama'a juname'e ma'aripo
bepa ujyooi karim benam am jooria.
49 'Inia betchi'bo ju'u achai Lios, aapo'ik
suawae a' nok lutu'uriapo inen jiiak:
"Inepone, jume' nee betana chukula yeu
weenemta tetteuwaame intok jume' in
yeu pu'arim ne emou bittuane. Inime'e
betana intok eme'e, watem su'anee watem
intok jiokot emo bittuane." 50 Bwe'ituk ju'u
Lios, juka' i'an yoemrata, si'imem jume'
Liojta betana noktuawaka yeu pu'arim,
Liojta aniata ju'unaktewak naateka, jume'
su'awakame betchi'bo, inime'e, bempo'im
a' yaaka'a benasi amet a' bitne. 51 Ju'u che'a
bat Abeltuka'uta me'ewaka'po naateka,
ju'u Sakariaj teamta, jum te'opopo,
Liojta yo'oriwa'po intok jum bwaram
aet susu'awa'po, inime' nasuk enchim
me'aaka'u tajtia. Inia betchi'bo ne inen
emou jiia, ju'u Lios, juka' yoemrata i'an
jiapsamta, bempo'im a' yaaka'a benasia
amet a' bichaka am ya'uraa bittuane.
52 'Tua jiokot emou machine, eme'e
Moiseejtuka'uta nesaurim yee maj-
tame, bwe'ituk eme'e Liojta betana
nok lutu'uriata betana eme'e jiba a'
ju'uneiyaaka a' eta'i bebena. Taa eme'e
junae enchim jinne'uimtune' betchi'bo
ka a emo ania. Intok kia jume' jinne'uim
tubaeme eme'e ka a junuen am autua.
53 Juka' Jesujta inika'a weemta ameu
a' teuwaasuko, jume' Moiseejtuka'uta ne-
saurim yee majtame intok jume' paiseeom
teame, tua ka aamak alleaka taawak. In-
tok inime'e, tua juebena weemta au nat-
temaeka suati a' bit japtek. 54 Inime'e, jitae
a' ji'optuaka, junuen jitaa a' teuwaaka'ue
juni'i, a bem a' na'atejonee'uta jaiwakai.

12

*Jesus, ju'u ka lutu'uriataka, lutu'uriata be-
nasi yee majtawamta beje'eka yee majta*

1 Ket junuen a' weyeo su, ju'u yoemra
junama'a, ka iliikika, juebena miiltaka ama
au yajan. Junuen juebenaka kia ama nat
chep chepteka juni'i. Intok ju'u Jesus, a'
majtimmeu bat inen jiu taitek:
—Eme'e, jume' paiseeom teame betana,
reberuatau a tamachiatuka, ka lutu'uriae
bem emo tu'u joa'u betana emo suuane.
2 Bwe'ituk si'ime ju'u ka ju'uneiyaawaka
bo'o jooriawame, chukula ju'uneiyaatune.
Intok si'ime ju'u etbwa bo'o jooriawame
ket chukula ju'uneiyaatune. 3 Inien
san, si'imeta juka' ka machiku enchim
teuwaaka'uta, juna'a, taewapo jikkajitune.
Intok kaabeta ane'epo, oo karipo wajiwa
ju'u enchim teuwaarita, ini'i, chukula kari
jikat betana kusisi teuwaatune.

Jabetasa alla, junen majjai ta'aanaa'u

4 'Emou, jume' tua in nak ta'aa'ummeu
ne inen jiia, jume' inim itom takaam
a su'ame, taa intok chukula inia bepa
ka tu'ik kaita intok a joame, inime'e ka
enchim majjaunee'uta ne emou teuwaa.
5 Taa jabeta ala enchim majjaunee'uta ne
enchim tejwaabae. Juka' jiapsiwamta
senuk u'aasuka, aet chukula, taji jiba yuu
beete'po a yee tawaa betchi'bo utte'akamta
ala eme'e majjaune.
6 'Eme'e ju'unea, mamnim jume' ili wiki-
itchim, inime'e wooi ili tomipo am ne-
nenkiwa'po. Taa ju'u Lios, inime'e be-
tana wepu'ulaik juni'i ka koptai. 7 Bwe'ituk
kia jume' kobat enchim choonim juni
su, si'imem we'epulaka na'ikiarim. Ka
eme'e majjaunee bwe'ituk eme'e su, che'a
juni'i tua juebena ili wikitchim bepa che'a
eiyaawa.

*Wame'e, si'imem bichapo, Jesukrijtota bem
suale'u a' ju'uneiyaa tebome*

8 'Ineponee emou inen jiia, si'imem jume'
inim yoemrata bichapo net eaka ne tana
bem kate'uta junuen a' lutu'uriateme, in-
epo ju'u inim yoeme, ket in achai Liojta
ankelesim bichapo inime'e nee betana am
kate'epo junuen a' lutu'uriatene. 9 Taa
wame'e intok, inim yoemrata bichapo ka
nee tana emo kate'eti jiame, inime'e betana
in achai Liojta ankelesim bichapo ket, ka
bem nemak ea'uta ame tana teuwaanaa.
10 'Intok jabetaka juni'i, inika'a inim
yoemta beje'eka nokakame, ini'i a aet
jiokoitune. Taa ju'u, juka' Liojta tu'u jiap-
sita beje'eka ka tu'ik teuwaakame, ka a aet
jiokoitune.
11 'Jum juriom te'opommeu oo jume'
yetet nesaweme intok ju'u ya'uraata
bichapo eme'e yeu tojiwako, eme'e
ju'u enchim am yoopnaanee'u betana
oo enchim teuwaanee'u betana ka jain
eene. 12 Bwe'ituk jak weyeo enchim emo
nokrianee'uta a' yumako, ju'u Liojta tu'u
jiapsi enchim aet ju'uneetuane, tua jachin
enchim teuwaanee'ut.

Unnaa yu'in tomipeewamta, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

13 Ju'u bu'uurata betana senu Jesujtau
inen jiiak:
—Empo, yee majtame, juka' nemak
werik, au lutu'uriaka iniamak itom nau
atteaka'uta, junama'a nee a' mak saune —ti
au jiiak.
14 Taa ju'u Jesus iniau:
—E'e. Kaabe inim jitau nee yo'o ya'ari,
intok kia jitaa in nat na'ikimte betchi'bo
juni'i —ti au jiiak.
15 Ketchia ju'u Jesus inen jiiak:
—Aet em bichaka, tu'isi aet emo suuanee
si'ime ju'u jain juni'i jita waatiawamta be-
tana. Bwe'ituk seenu, ka bu'uuk a' jipue'
betchi'bo jiba jiapsine.
16 Junak intok ju'u Jesus inia ta'abwiku a'
tamachiaka ameu nookak:
—Seenu, tua yu'in tomeka jiapsan. Intok
inia waj bwiam tua yu'in chupuk. 17 Ini'i
yu'in tomekame intok junak: "Jaisa ne
tua anne", ti ee taitek. "Jak ne ka a'
kima'amachi juka' bachiata." 18 Chukula
intok inen aubaeka'eak: "Inen ne aunee:
Jume' bachiata ama kima' betchi'bo karim
ne am tatapnee junuen watem, che'a bw-
erem ya'a betchi'bo intok junama'a inepo
si'imeta juka' bachiata intok in jipue'uta ne
ama kima'ane", ti eakai. 19 "Junak nee jaibu
a inen jiunee: I'an ala nee juebena wasuk-
tiam betchi'bo ne tua yu'in jita jipue. I'an
naateka, yum jo'eka, ji'ibwaka intok jita
je'eka nee tua alleene, ti ne a jiune." 20 Taa
iniau ju'u Lios: "Empo ka suawa'aa, jiba
inia tukaariat empo mukne. I'an su ju'u em
nau tojiri, jabesa tua aamak tawaneekai",
ti au jiiak. 21 Jiba inien au chuchupe, ju'u
inim beje'emta jain juni'i aapo'ik betchi'bo
jiba, nau totojamtau. Taa ini'i intok junuen,
Liojta betana weyeka ayukamta, ili juni'i ka
aet au eetuamtau.

Lios, jume' a' yoemiam am bichaka am suua

22 Chukula ju'u Jesus jume' a' majtimmeu:
—Junuen san nee inen emou jiia,
eme'e, juka' enchim bwa'eeka jiapsi-
nee'u betchi'bo intok kia juka' enchim
tajo'otenee'u betchi'bo juni'i, kaachin
eene. 23 Bwe'ituk ju'u jiapsiwame, ju'u
bwa'amta bepa che'a eiyaawatchi. Intok
ju'u takaa, ju'u tajo'ota bepa che'a
eiyaawatchi. 24 Jume' konim eme'e
mammatene. Inime'e ka e'echa. Intok
kia ka bachiata tobo tobokta. Intok kia jak
bem a' e'erianee'uta juni'i ka jipue. Taa
junuentaka juni'i, ju'u Lios am mimika.
Eme'e, inime'e wikitchim bepa che'a juni'i
eiyaawa. 25 Intok emo nasuk tua kaabe,
ini'i, ju'u tua unnaa jachin au a' eetua'
betchi'bo, junaen, senu batata nasuk'aman
juni'i, juchi a' yo'otuneeme. 26 Junuen,
eme'e ka jaikiku juni'i ka yumakai, jaisaaka
eme'e wate weemtat emo temaeka emo au
yuma'amachia.
27 'Jume' juyam sesewame jachin bem
yoyyo'otune'po eme'e am mammatene. In-
ime'e kaita joaka, ka jiji'ika. Taa inien-
taka juni'i, kia ju'u che'a yo'o ya'ari Sa-
lomontuka'u, yu'in ujyoik atteaka juni'i,
ka inime'e watem benasia ujyoisi machi-
akan. 28 Junuen, ju'u achai Lios juka'
i'an wajpo juyata, juka' chukula wakeka
taya'atunemta, junuen ujyoisi a' joakai,
aapo che'a juni san enchim tajo'onee'uta
emou autuane, eme'e kaita a suale'am.
29 Junuen san beja eme'e ka jain emo eetu-
anee ju'u enchim bwa'anee'u betana intok
enchim ji'inee'u betana. 30 Bwe'ituk jume'e,
ka Liojta sual ta'aame, si'ime inia weemtat
jiba jiapsek. Taa ju'u enchim achai Lios,
si'imeta inika'a emou a' be'ee'uta ju'unea.
31 Taa eme'e emo betchi'bo Liojta betana
weyeka enchim jiapsimmeu tu'i'eamtat aet
emo temai sakanee intok si'imeta inika'a
waatek chukula eme'e ket a' miknaa.

Teekau ju'u kaitau a tamachiatuka, ju'u tu'ika bitwame

32 'Bwalam benasi in eiyaa'um, ka eme'e
majjaune. Tua eme'e iliiki o'oben, taa
ju'u enchim achai Lios emo betana inien
aapo'ikumak yo'otaka enchim annee'uta
junuen a' waatak. 33 Juka' enchim
jipue'uta eme'e nenkinee intok eme'e,
jume' jiokot eame mikne. Intok junuen
ayuka, si'imeta bepa eiyaawatchika, ka
lu'utineemta intok ka moineemta, teekau
junuen jipu'ubaekai. Junaman juka' jita
e'etbwamta ka anne'ewi intok kia jume'
yoeriam, kaita a momoiya'awi. 34 Bwe'ituk
eme'e, jum juka' eeiyaawatchika, beje'emta
enchim jipue'po, junaman ket eme'e jiba
aet jiapsine.

Yuma'isi emo jipueka, bo'o bit'eewame

35 'Jiba eme'e ka emo koptaine, ka
machiku tachiriam jiba nunu'ubwame

benakai. [36] Eme'e, kia jume' tetekokame
benasi eene. Inime'e, juka' bem teko,
jum jujupwa'u betana nottinemta a'
bo'o bichame benakai. Junuen aapo'ik
yepsaka, pueetata a' poponak sep a'
etaporia betchi'bo. [37] Tua alleenee
jume' tetekokame, inime'e bem teko,
ka kokochemmeu a' yebijnee'um. Tua
lutu'uriapo ne inen ne emou jiia, jiba
aapo ju'u bem teeko, mesau am joaka aet
jiapseka, aapo am a'abojne. [38] Ela'po inika'a
nasuk tukaapo oo abe matchuu a' yebijneeo
juni'i, junuen ka kokochemmeu yepsakai,
inime'e a' tekokame tua lutu'uriapo
bem allea'u ameu aune. [39] Intok eme'e
inika'a ju'uneiyaane, waka'a jo'aakamta,
inika'a jak weyeo juka' jita nunu'emta a'
yebijnee'uta a' ju'uneao, inika'a ka kot'ea'u,
intok jum kariu jita etbwa betchi'bo, ka
aman a' kibaktua'ea'u. [40] Eme su juni
ketchia, jiba junaen yuma'isi, kaita emou
be'eeka a' bo'o bitne. Bwe'ituk tua ka
au waatiwao su yebijnee ju'u emo benasi
yoeme.

Tekoka, yuma'isi a yoem eiyaatume, intok tekoka, ju'u ka a yoem eiyaatume

[41] Junak intok ju'u Peeo:

—Achai, inika'a ta'abwiku a' tamachiaka
em teuwaaka'uta, jaisa empo ito betchi'bo
jiba a' teuwaak, oo si'imem betchi'bo ja'ani
—ti au nattemaek.

[42] Ju'u yo'owe Jesukrijto inen jiiak:

—Inile benasi mamachinee ju'u yo'ota
tekilta a' jooriame. Ini'i suawaka intok ka
ta'abwisi eame. Inika'a, ju'u a' tekowa a'
jo'aapo jume' a' yoemiammeu a' to'o sim-
nee'u, juname'e aapo'ik am ji'ibwaneeo,
junak am ji'ibwatuane' betchi'bo. [43] Tua
alleenee ju'u tekokame, ini'i, ju'u a' tekowa
nottekai, junuen juka' tekilta a' joo'ea'uta,
a' joaka teunaame. [44] Lutu'uriapo ne
inen emou jiia, junaka'a, ju'u a' tekowa,
si'imeta a' atteabeu, aapo'ik au yo'otaka
a' kecha'ane. [45] Taa juna'a tekokame in-
tok, juka' a' tekowa ka lauti a' nottine'eti
eaka intok ini'i, jume' waate tekokame in-
tok jume' jaamuchim ama tekipanoame, ka
tu'isi am bichaka intok ji'ibwawamta intok
nanaakowamta weetuaao, [46] junako, wa'a a'
tekowa, taewait intok jak weyeo, juka' a'
tekokamta ka a' bo'o bichao su yebijne. In-
tok inika'a tua ka a' jiokoleka, unnaa bettesi
jiokot au a' chupa'ane. Intok jiba jume'
Liojta ka sual ta'aame benasi au a' chupakai.

[47] 'Ju'u tekokame juka' a' tekowata joo
i'a'uta ju'uneiyaaka taa ini'i ka aet jiapseka
a' koptaikai, intok kia ka a' nok jikkajakai,
ini'i tua bettesi jiokot ya'atune. [48] Taa
ju'u tekokame, juka' a' tekowata joo i'a'uta
ka ju'uneiyaaka intok ini'i ka a' joo'ea'uta
joakai, ini'i ka tua bettesi jiokot au weene.
Bwe'ituk wa'a che'a yuma'isi Liojta betana
weyemtat ju'uneaka a' mabetlame, ini'i ju-
nae betana au waatianaa. Ju'u intoko che'a
yu'in a' ya'anee'uta maki, ini'i junae betana
au waatianaa.

Jesujta betchi'bo, ka nau eewamta aunee'u, a' utte'atuka'po

[49] 'Ineponee bemelasi weyeka nok
lutu'uriata, tajiu a tammachiatumta ne
a'abo toji'isek. Intok inepo inika'a jaibu
a' weetuapea. [50] Utte'a, ketun juka' unnaa
jiokot in ino bitnee'ue in ji'obilaatune'po
intok inika'a neu chupsu'u tajtia, tua ka
in yanti ela'u neu aune. [51] Jaisa eme'e,
yanti elwaka jiapsiwamta nee a'abo bwiau
jiapsammeu ne a' weiya'ati ea ja'ani. Ka
junueni, ala, ka nau eewaka jiapsiwamta ne
a'abo weiyaa. [52] Bwe'ituk i'an inim bichau
bicha, mamnika nau werika, inime'e ka nau
eene. Bajika, jume' wooim beje'ene. Jume'
woika intok, jume' bajim beje'ene. [53] Inen
weyekai, ju'u achaiwai, a' yoemiawata
beje'ene. Ju'u yoemiawai intok a' yo'owata
beje'ene. Ju'u malawai a' jamut asoawata
beje'ene. Ju'u marawai intok a' malawaita
beje'ene. Ju'u asekawai, a' jaboraiwaita
beje'ene. Ju'u jaboraiwa intok a' asekawata
beje'ene.

Jiba taewaim betana ju'u machilaa

[54] Ju'u Jesus ket ju'u yoemratau inen jiiak:

—Eme'e, jume' naamum, ta'ata aman
weeche'e betana jikau cha'atume bichakai,
eme'e sep, i'an yukbae'eti jiia. Intok inien
yeu weama. [55] Intok sur betana jekata
buiteo, eme'e sep, i'an tattabae'eti jiune.
Intok junuen tattae. [56] Ka tu'i yoemem-
taka emo tu'u joame, eme'e, juka' aniata
oo teekata jachin a' machiaka'uta bichaka,
taewaim ju'une'eiyaa. Taa eme'e inime'e
taewaimmet enchim amet jiapsa'ummet
weenemta juka' a' teuwaa'uta eme'e ka a
aet ju'unea.

Ju'u enchi beje'eka anemtamak em emo tu'utenee'u a' jariunee

57 'Jaisaakai eme'e ju'u che'a emou
lutu'uriatu machik intok emou tu'i machik
juni'i, ka aet a ju'unea. 58 Senuk enchi a'
beje'eeo intok enchi a' ya'uraa bittuaseko,
ket aamak weyeka, aamak emo tu'utenee
junuen ka ya'uttau bicha enchi a' su'u
tojine' betchi'bo. Bwe'ituk junako ju'u
ya'ut, jume' yee e'etammeu enchi su'u
tojinee intok juname'e enchi eta'ane.
59 Inen ne eu jiia, junama'a empo ka a yeu
weene, ka si'imeta juka' em wikiria'uta
empo ka a' beje'etuasuko.

13

Ka tu'ik bo'o jooriaka jiapsiwamta betana emo temaiwamta a' utte'atuka'u

1 Jiba juname'e taewaimmet jeela, waate,
Jesujtau yeu yajak. Inime'e intok, juka' Pi-
laato' teamta jume' waate, bwiaraa Kalilea'
tea'po joomem a' su'aka'uta au teuwaakai.
Intok inika'a aapo'ik jiba juname'e bem
ojbo, jume' naikim wokekame, Liojta yo'ori
betchi'bo bem su'aka'um, inime'e ojbomak
ket a' kuutaka'uta. 2 Ju'u Jesus intok inen
ameu jiiak:

—Jaisa eme'e, inime'e bwiaraa Kalilea'
tea'po joomem, inika'a ameu yeu sika'
betchi'bo, si'ime jume' waate bem
bwiaarapo joomem bepa che'a ka bem tu'i
yoememtuka' betchi'bo junuen am ayuk
ti ea ja'ani. 3 Kannee inien yeu a' sika'a ti
jiia. Eme'e intoko junuen ka tu'ik joowamta
betana ka enchim emo temaeko, si'ime
eme'e juni'i ket kokkone. 4 Oo jaisa eme'e,
wame'e woj mamni ama woj naikika, tebesi
jikau bicha karita benaka ya'arita Siloe'
teamta amet wecheko, inime'e kokokame,
inime'e, jume' waate junama'a bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po joomem bepa jita che'a ka
tu'ik am ya'ariaka' betchi'bo junuen am
ayuk ti ea ja'ani. 5 Kannee inien yeu a'
sika'a ti jiia. Eme'e intoko junuen, ka tu'ik
joowamta betana ka enchim emo temaeko,
si'ime eme'e juni'i ket kokkone.

Chuna ouwo ka tatakamtat nokaka jita ta'abwik a' teuwaaka'u

6 Junak intok ju'u Jesus, inika'a jita
ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookan:

—Seenu, a' waj bwiapo chuna'ouwota
echiakan. Intok ini'i, junaka'a a' takasuk
ja'ani ti eaka, aman a' bit betchi'bo siika.
Taa junama junaet tua kaita teak. 7 Junak
intok ini'i, ju'u junaka'a wajta suuamtau
inen jiiak: "Beja ne baji wasuktiapo a'abo
iniat chunam jajaiwa intok ne jiba kaita
tettea. A' chuktane. Jaisa betchi'bo ini'i kia
beja inim bwiata jinne'ulatune", ti au jiiak.
8 Taa ju'u, junaka'a waj bwiata suuame inen
a' yoopnak: "Inia wasuktiat jiba inim a' su'u
tojinee achai, bwiata nee a' bwalkoteriaka
intok bwiata utte'ata maknemta nee au
to'obae. 9 Intok inien ya'awak, jumak juchi
wasuktiat takane. Taa junuen ka a' takako,
junak ala a' chuktane", ti au jiiak.

Jesus, senu aet yum jo'e ta'apo, jamutta po'ola tawalata au ine'etetua

10 Sejtul, senu aet yum jo'e ta'apo ju'u
Jesus senu juriom te'opopo yee majtan.
11 Intok junama, jamut, woj mamni ama
woj naiki wasuktiapo ko'okoeka ama aanen.
Inika'a, senu bebeje'eri ka tu'i jiapsi tua
po'ola a' tawaalatukan. Aapo ini'i tua ka a
rutukten. 12 Ju'u Jesus ama a' bichakai, au
chaaeka:

—Jamut, empo beja, em ko'okoa betana
kaita intok et aayuk —ti au jiiak.

13 Junak intok aapo ju'u Jesus aet mamtek.
Intok junama lautipo ju'u jamut rutuk-
tek. Intok sep, Liojtau bicha a' allea'uta
teuwaa taitek. 14 Taa ju'u junama'a juriom
te'opopo yo'o ya'ari, ini'i o'omtek, juka'
Jesujta junaka'a jamutta aet yum jo'e ta'apo
a' tu'uteka' betchi'bo. Intok ini'i, jume'
ama anemmeu inen jiiak:

—Busan taewaim aayuk amet
tekipanoanaame. Juname'e taewaimmet
eme'e tu'ibaeka a'abo katne. Intok ka ju'u
aet yum jo'e ta'atchi.

15 Junak intok ju'u yo'owe Jesukrijto
inika'a inen yoopnak:

—Ka tu'i yoemtaka juni'i emo tu'u
joame. Jaisa emo betana kaabe ju'u a'
wakajta oo a' buuru aet yum jo'e ta'apo
a' woitaka, jakun a' ba'a ji'ituaneeme.
16 Inika'a jamutta intoko, ju'u Apra'am
tuka'uta betana yoemiammet yeu simriata,
inien ju'u bebeje'eri, iniae ko'okoae, woj
mamni ama woj naiki wasuktiapo jiokot
au a' bittuamta, jaisa ini'i aet yum jo'e
ta'apo ka inia a' ko'okoa betana ka aet
aniatu'eewan ja'ani —ti jiakai.

17 Juka' Jesujta inika'a a' teuwaasuko,
si'ime jume' a' beje'eka kateme, tua tiweka

taawak. Taa si'ime ama yoemra tua allean Jesujta tua eiyaa watchika a' joa'uta bichakai.

Mojtaasa bachiat nokaka jita ta'abwik a' teuwaaka'u

18 Junak intok inen jiiak:

—Jita benasa intok jitausa nee a' tamachiane, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana ju'u nok lutu'uria. 19 Ini'i, seenuk inim yoemta, mojtaasa bachiata a' waj bwiapo a' echaka'abena. Intok ini'i junuen tua bwe'u juyata benasi yo'otuneeka, junuen tua bwe'uuka, kia jume' jekapo naj kateme juni'i a' nassa'akariampo a am tosate'e benasi weye.

Reberuat nokaka jita ta'abwik a' teuwaaka'u

20 Ketchia inen ameu jiiak ju'u Jesus:

—Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana ju'u nok lutu'uria, jitausa ne a' tamachiane. 21 Ini'i, senu jamutta ainam bajisi jitae yeu to'orim, iliikik reberuata junamemak nau a' kuutaka, junuen si'imek kittim a' boyotua'a benasi weye.

Na'ulaika, ju'u aman aet kimuwame

22 Bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha bo'o joakai, ju'u Jesus, ili bwere jo'arampo intok kia junama che'a ka bwere jo'arammet a' weye'ut, yee majtan. 23 Junama'a senu aanek:

—Achai, jaisa tua iliikinee ja'ani jume' jinne'uimtuneeme —ti au nattemaekai.

Aapo intok:

24 —Na'ulaika am bicha aet aman kikkimuwa'u luula eme'e kimubaeka'eene. Bwe'ituk ineponee inen emou jiia, juebenaka aman yajibaane, taa ka a aman yajine. 25 Juka' jo'araka ama katekamta jaibu pueetata a' pattasuko, eme'e, jume' pa'aku aneme, junau ja'abweka a' ponaka inen: "Achai, itom kimutua", ti eme'e jiune. Taa aapo: "Kannee ju'unea jaku'ubo enchim kate'u", ti enchim yoopnane. 26 Junak intok eme'e inen jiu japtenee: "Itepotee emak rejteka emak jiji'ibwasuk. Intok empo itom bwe'u jo'arapo bo'ommet yee mamajtasuk", ti jiune. 27 Taa aapo inen enchim yoopnanee: "Jaibu ne enchim tejwaala, ka in ju'unea'po, jaku'ubo enchim kate'epo. Saka'abu'em si'ime eme'e jume' ka tu'ik joaka jiapsame", ti jiakai. 28 Junaman eme'e bwannee intok enchim tamim kusisi jiune, eme'e, juka' Apra'am teamta intok Isaak teamta intok Jakoobo' teamta intok si'ime wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka noktuawaka'um, aapo'ik Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u aamak aneme bichakai, eme'e intoko pa'akun yeu beeprimtakai. 29 Bwe'ituk junak ju'u ka nanau machi yoemra, ta'ata yeu weama'a betana intok ta'ata aman weeche'e betana intok norte betana intok sur betana ama yeu yajine, junuen, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'po, mesau jote' betchi'bo. 30 Junako, waate, jume' i'an inim che'a ka eiyaawame, inime'e junaman che'a eiyaarimtune. Wate intok, jume' i'an inim tua eiyaawame, junaman junak che'a ka eiyaarimtune.

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po jiapsame betchi'bo bwaana

31 Jiba junae taewait, waate paiseeom teame Jesujtau yajaka inen jiiak:

—Inim yeu weene, bwe'ituk ju'u yo'owe, Eroorej teame enchi me'etebobae —ti au jiiak.

32 Taa aapo inime'e inen yoopnak:

—Eme'e aman sajaka, junae yee a' bai ta'aane' betchi'bo suawakamtau inen jiunee: "A' ju'uneiyaane, inia taewait intok yooko, inepo inim jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim jipueme intok jume' ko'okoeme ne am tu'uteka emo am inne'etetuane'po. Intok matchuk ta'apo inepo ansune. 33 Taa utte'a, inia taewait intok yooko intok matchuko, juka' in bo'o jooria'uta in a' weetuane'po." Bwe'ituk senuk, juka' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawamta, mekkaa, ka jum Jerusalen tea'po yeu a' muknee'u, kaachini junuentune.

34 'Bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po jiapsame, eme'e, jiba jume' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonoktuawame sussu'ame. Intok jume' Liojta betana enchim tejwaane' teaka emou bittuawame am mamaasukame, jue benasi ne inim jume' jiapsame neu nau am tojaka am jinne'ubaek, juka' totoi jamutta jume' ili a' asoawam nau a' totoja'a benasia, taa eme'e tua ka junen eak. 35 Yuu, i'an ju'u enchim bwe'u te'opo, junama'a ju'u Lios ka intok anneeka a' ju'uneiyaanaa. Intok inepo ne inen emou jiia, enchim ka intok nee bitne'po, junak juka' taewaita

a' yuma'u tajtia inen enchim jiuneeo:
"Yo'oriwaka a' alleetuanaa'u au aune, ju'u
achai Liojta betana a'abo weyemtau", ti
enchim jiuneeo.

14

Jesus, seenuk tua taka bajiyata au ine'etetua

1 Sejtul, senu aet yum jo'e taewait inen
yeu siika. Ju'u Jesus, seenu, paiseom
teammeu ya'utta jo'au aapo ji'ibwaseko,
jume' intoko waate paiseeom aapo'ik mam-
mateka ama aanen. 2 Junama'a intok
ket, ae bichapo, senu tua taka bajiyaataka
ko'okoeka ama aanen. 3 Junak intok ju'u
Jesus, jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee
majtame intok jume' paiseeom teame inen
temaek:

—Jaisa tu'i machi ja'ani, senuk
ko'okoemta, a' tu'uteko inien aet yum
jo'e ta'apo oo ka tu'i ja'ani —ti ameu
nattemaek.

4 Taa inime'e ka monteka taawak. Junak
intok ju'u Jesus, ju'u ko'okoemtau rukteka,
a' tu'utek, intok inika'a a' sim saek. 5 Jume'
paiseommeu intok aapo:

—Jabesa emo nasuk, juka' a' buuwata oo
a' boejta, bwia wojo'oku, ba'aka'po ko'om
a' wecheko, ini'i ka junama sep yeu a' wik-
baaneeme, inika'a junuen kia aet yum jo'e
taewaituko juni'i.

6 Inime'e intok tua kaita a' yoopnak.

Jume' jujupwaka, pajkou nunuwakame

7 Ju'u Jesus, junaman jume' nunurim,
inime'e tua bat jum yo'owem mesau jo-
joyee'um yeu pu'aka ama joteme bichakai,
inen am nok tejwaak:

8 —Senuk jum jujupwaa'u enchi a'
nunuko, empo ka tua jum che'a bichau
jojoowa'po yejtebaane. Bwe'ituk junama'a
senu ta'abwika, ee bepa che'a eiyaawaka
aman nunuritaka a ama yebijne. 9 Intok
junak ju'u enchim aman nunukame aman
eu sikaa, junak: "Ika'a junum a' yejtua",
ti eu jiune. Junak intok empo, tua tiweka
juni'i, junaman che'a amau yejtene. 10 Ala
empo junuen nunuwako, junaman che'a
amau jojoowa'po yejne. Junako junuen,
ju'u enchim aman nunukame, yepsaka,
inen eu jiunee: "In nake'u, a'abo che'a
bichau yeesa", ti jiune. Junuen empo jume'
ama mesau emak jokame betana che'a
uttiawaka bitnaa. 11 Bwe'ituk ju'u, aapo
au yo'o joame, ini'i ka eiyaawaka bitnaa.
Taa ju'u intoko ka au che'ewareme, juna'a,
tu'isi eiyaawaka bitnaa.

12 Ketchia aapo junaman jo'arau a'
nunukamtau inen jiiak:

—Empo jakwoo juni'i, taewapo oo
kupteo, ji'ibwa tebo'oteko, ka jume' em
nak ta'aa'um oo jume' emak werim oo
jume' mekka jo'aaka em wawaimmeu oo
kia jume' totomeka ee naapo jo'aakame
juni'i, ka inime'e aman nunune. Bwe'ituk
inime'e ket, chukula enchi ji'ibwa nunune,
intok junuen empo, em ya'ari betchi'bo
juchi a' mabetne. 13 Taa empo ala, alleewaka
ji'ibwa tebo'oteko, empo, jume' jiokot
eaka jiapsame, jume' ka emo taka yekame,
jume' lolo'im intok jume' ka bichame,
inime'e aman nunune. 14 Intok empo
tua alleewamta bitne. Bwe'ituk inime'e
kaachin a enchi a' beje'etuane. Taa ala
empo chukula, jume' Liojta bichapo tu'isi
tawalame kokkolamtaka am jiabijteo, junak
empo juka' eu tu'ik si'imek bitne.

Tukaapo, tua ji'ibwa tebowamtat nokaka,
ta'abwik a' teuwaaka'u

15 Inika'a jikkajakai, junama'a mesau
jokame betana senu Jesujtau inen jiiak:

—Tua alleenee wa'a, junaman Liojta
che'a yo'otaka a' kateka'u aman aamak
ji'ibwaneeme —ti jiiak.

16 Iniau inen jiiak:

—Seenu, tukaapo tua bwe'uusi ji'ibwa
teboka, intok ini'i tu'isi juebenam aman
nunu tebok. 17 Intok tukaapo junama'a jaibu
kupteka ji'ibwabaawao, ini'i, jume' nesauta
a' jooriame betana senuk, jume' aman
nunurimmeu: "A'abo em kaate, bwe'ituk
jaibu si'ime yuma'isi ama jipu'uwa", ti
ameu a' jiune' betchi'bo, ameu a' bittuak.
18 Taa juname'e si'ime emo jiokoi tebosau
japtek. Ju'u seenu, che'a bat nokakame
inen jiiak: "Ju'ubwa jeela nee waj bwiata
jinuk intok utte'a in aman noitine'po a'
bit betchi'bo. Nee aet jiokoine", ti ji-
iak. 19 Ju'u juchi seenu, nokaka inen ji-
iak: "Boesim, mamni japteriam ammea
mo'iti betchi'bo ne jinula. Inime'e intok
ne aman ji'obilaabae. Eu ne ujbwana, nee
jiokoine", ti jiiak. 20 Ju'u intok seenu, inia-
mak bajikai, ket inen jiiak: "Ju'ubwa jiba
ne pajkoka juube intok jiba inia betchi'bo

ne ka a aman weene", ti jiiak. [21] Ju'u
sawame, a'abo notteka, a' tekobeu inika'a
si'imeta teuwaak. Junak intok ju'u tekowai,
o'omteka intok ju'u a' sawe'u inen jiiak:
"Aman sikaa, lauti jum bwe'u jo'arapo amet
naj katwa'ummet, si'imekut intok jume'
kaitae emo ania machim intok jume' ka
emo taka yekame intok jume' lolo'im, intok
jume' ka bibichame a'abo am weiyaane",
ti au jiiak. [22] Che'a chukula intok ju'u
sawame: "Achai, jaibu ne si'imeta juka'
em teuwaaka'uta ne a' ya'asuk. Taa intok
ketuni wate im be'ee", ti au jiiak. [23] Junak
intok ju'u tekowai, ju'u a' sawe'u: "Lauti
aman yeu sikaa, jum naj katwa'apo intok
bo'ommet juchi waatem, utte'apo juni'i,
a'abo am nunune. Junuen inim jo'aapo am
tapunne' betchi'bo", ti au jiiak. [24] "Bwe'ituk
lutu'uriapo ne inen emou jiia, wame'e che'a
bat naataka a'abo in nunuka'um betana,
tua kaabe inim kupteo nemak ji'ibwane", ti
jiiak.

Krijtota mak eaka jiapsiwamta, ka yeupo benasi a' weye'po

[25] Yoemra tua juebenaka Jesujtat cha'aka
kaaten. Aapo intok kuakteka inen ameu
jiiak:

[26] —Kia jabetaka juni'i, ini'i nemak eaka
in majti tubaeme, taa ini'i, a' yo'owam oo
a' jubiawata oo a' yoemiam intok jume' aa-
mak werim ka omola am tawaalata benasi
am eiyaabaeme, intok ini'i, kia inim tu'isi
a' jiapsa'uta juni'i, ka junuen a' eiyaame,
ini'i kaachin nee betana a' majtitune, ka
junuen au lutu'uriane. [27] Intok wa'a, ini'i
nee betchi'bo a' jiapsiwata a' ta'arunee'ut
ju'uneaka, ini'i ka junuen nemak eebaeme,
juna'a kaachin nemak eaka nee betana
majtitune. [28] Emo betana seenu, ini'i mekka
bit betchi'bo, karita benaka tebesi jikau
a' yo'oturianee'uta ya'abae'eteko, jiba tua
ini'i, che'a bat naataka, kateka, junama'a
juka' a' kima'anee'uta a' na'ikiane. Junuen
ae a' chupnee'u, au a' yuma'ireaka'uta
ju'unee betchi'bo. [29] Ka junuentuko, ini'i,
aet a' nawanee'uta naateko, chukula intok
ka a' chupakai, si'ime jume' a' bichame,
jaana aet nok japtene. [30] Intok inen jiunee:
"Ini'i yoeme, karita benaka a' ya'abae'uta
naatek intok ka a' chupak", ti inime'e jiune.
[31] Oo senu, a' bwiawapo yo'o ya'ari, ini'i,
juchi juka' senuk yo'o ya'arita beje'eka
nassuabae'eteko, jiba tua ini'i ket che'a bat
naataka, kateka, ju'uneebaane, jume' woj
mamni miil sontaommea, aapo, juka' senu
taka miil sontaom weiyaamta beje'eka,
tu'isi yeu a' weene'po ju'uneebaekai.
[32] Intok ini'i ka ama yumakai, juka' senu yo'o
ya'ata, a' beje'eka weyemta, ketuni mekka
a' aneo, aapo ini'i, aapo'ik betana watem
au bittuane, junae betana a' kaitatunee'uta
am a'aune' betchi'bo. [33] Junuen san, emo
betana, jabetaka juni'i, wa'a, si'imeta juka'
a' jipue'uta, ka omola a' tawaame, ini'i ka
nemak eaka nee betana majtitune.

Juka' onta a' cho'okoa ta'aruko, jaisa a' tawanee'u

[34] 'Ju'u oona tua tu'i o'oben, taa ini'i
a' cho'okoawata ta'aruko, kaachin intok a
sawatune. [35] Ini'i, kia bwiata betchi'bo juni'i
ka tu'i, oo waka korapo wo'otapo juni'i ka
tu'i. Ini'i, kia mekka wo'otanaa ala. Ju'u a'
jikkajibaeme a' mammatene.

15

Bwala chiktulatat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[1] Si'ime jume' ya'uraata betana, tomita
nau totojame, intok jume' tua ka tu'i
yoemem, inime'e, Jesujta a' jikkajibaeka
au ruk rukten. [2] Intok inia betchi'bo
jume' paiseeom teame intok jume' Moisee-
jtuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e
aet nokaka:

—Ini'i yoeme, jume' tua ka tu'i yoemem
au yaajitua, intok amemak jiji'ibwa —ti
jiian.

[3] Junak intok ju'u Jesus, inika'a jita
ta'abwiku a' tammachiaka ameu nookan:

[4] —Jabe juni'i emo nasuku seenu,
mamni takaam bwalam jipueka intok ini'i,
junama'a wepu'ulaik ta'aruko, jiba tua
ini'i, jume' naiki taka ama woj mamni
ama batanim jum wajpo am suua'po,
am to'o sikaa, intok ini'i, juka' bwalata
a' ta'aruka'uta a' tea'u tajtia a' jariune.
[5] Intok ini'i, junaka'a teakai, a' jenommet
a' tekaka, a' nuk simne, tua alleakai. [6] Intok
ini'i, a' jo'au yepsakai, jume' a' ta'aa'um
intok jume' ae naapo jo'aakame nau am
nunuka inen ameu jiunee: "In allea'uta
eme'e nemak bitne. Bwe'ituk juka' bwalata
in ta'aruka'uta, ne a' teusuk", ti jiune.
[7] Ineponee inen emou jiia, jiba inile benasia,
teekau jiapsame nasuk che'a alleewame

aune, seenuk ka tu'ik joamta, ka tu'ik
betana au a' temaeko, jume' naiki taka
ama woj mamni ama batanika tu'i yoemem,
inime'e kaita ka tu'ikut emo temaineeme
bepa.

*Tomi ta'aruit nokaka, ta'abwik a'
teuwaaka'u*

8 'Oo ketchia, ju'u jamut, woj mamni
tosai tomim jipueka, intok ini'i, junaka'a
wepu'ulaik ta'aruko, jiba su tua ini'i,
tachiriata yaaka, jum a' karipo, junaka'a a'
tea'u tajtia, tu'isi ama jichikne. 9 Intok ini'i,
junaka a' teusukai, junak jume' a' nakeka
a' ta'aa'um intok jume' ae naapo jo'aakame
nau nunuka inen ameu jiunee: "In allea'uta
eme'e i'an nemak a' bitne. Bwe'ituk juka'
tosai tomita in ta'aruka'uta, ne a' teusuk",
ti jiakai. 10 Ineponee inen emou jiia, jiba
inile benasia ket, teekau, jume' Liojta
ankelesim nasuk, tu'isi alleewame aune,
seenuk, ka tu'ik joamta juka' ka tu'ik betana
au a' temaeko.

*Yoemiawaita, tua eiyaawatchik, kia beja a'
wo'otaka'ut nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u*

11 Ju'u Jesus inen jiiak ketchia:
—Senu yoeme, wooim ou yoemiakan.
12 Inime'e betana intok ju'u che'a ka yo'owe,
a' achaibeu: "Achai, juka' chukula neu
tawanee'uta, in au lutu'uriaka'uta, baat nee
a' makne", ti au jiiak. Junak intok ju'u
achaiwai, bem au lutu'urianee'uta amet
na'ikimtek. 13 Ka jaiki taewaim simsuka,
chukula, ju'u che'a ka yo'owe, usiwai, ju-
nama a' atteawa nenkak. Intok junae
tomie, ini'i, mekka ta'abwi bwiaraau bicha
siika. Junaman, ini'i, si'imeta ae au allee-
tuaka, ka tu'isi jiapsaka a' lu'utak. 14 Taa
junak inika'a si'imeta jaibu a' lu'utasukai,
iniat chukula junama bwiaraapo, tua kaita
bwa'amachiwaka tebaatuk. Intok ini'i tua
ama tebbauri taitek. 15 Junak intok ini'i,
junama bwiaraapo jometa senuku yoem-
tau yepsak, tekilta jaiwakai. Juna'a in-
tok junama a' wasau, kowim a' suuane'
betchi'bo aman a' bittuak. 16 Intok ju-
nama'a, jume' ju'upam benaka, kowim
bwa'ee'um bwa'aka, jobo'opean. Taa tua
kaabe jita a' mimikan. 17 Junak intok ini'i
inen au eetua taitek: "In achaimak a'
tekipanoareeom, tua juebenaka bwa'aame,
kaita be'eeka ameu aayuk. Inepo intok
inim abe tebae muuke. 18 In achaibeu
bichaa ne nottinee intok ne inen au ji-
unee: In yo'owa, Liojta beje'eka intok kia
enchi beje'eka juni'i nee ka tu'ik ya'ala.
19 Ka neu lutu'uria, jaibu em yoemiapo em
nee ta'aanee'u. Ala ime'e eu tekipanoame
benasi nee mabetne", ti eakai. 20 Junak
intoko ini'i bo'o joo taitek. Intok junuen a'
achaiwata jo'aau nottek.

'Inika'a ketuni mekka a' weamao, ju'u
a' achaiwa a' bichaka tua a' jiokolek. A'
nankika au sikaa, intok a' ibaktaka intok
aet tenteka, junuen a' mabetak. 21 Junako
ju'u yoemiawai inen au jiiak: "In yo'owa,
Liojta beje'eka intok enchi beje'eka nee
ka tu'ik ya'ala. Jaibu ka neu lutu'uria,
em yoemiapo em nee ta'aane'po", ti jiiak.
22 Taa ju'u achaiwai, jume' a' sawa'ummeu
inen jiiak: "Lauti em, juka' tajo'ota che'a
tuttu'ik a'abo yeu tojaka intok inika'a
eme'e tajo'otuane. Mam pusiapo intok ket
aniiliota a' yecha'ariane. Bochampo intok
ket em a' woktuane. 23 Juka' beseeota, awiri-
arita a'abo tojaka a' me'ene. Ji'ibwaneete
intok alleaka pajkota te ya'ane. 24 Bwe'ituk
ini'i in yoemia, kia mukiataka intok juchi
jiapsakamta benasi neu maachi. Ite a'
ta'arukan, taa i'an te a' teulaa." Intok
junuen, inime'e bwe'uusi alleewamta wee-
tua japtek.

25 'Taa ju'u che'a yo'owe usiwai, wasau
aanen. Intok ini'i nottiseka, intok a' jo'aau
jeela weyeka, jiponwamta intok yi'iwamta
jikkajak. 26 Junak intok junama'a, senu
usi o'outau chaaeka, ju'u ama weye'ut au
nattemaek. 27 Ju'u usi o'ou inen au jiiak:
"Ju'u em saila yepsak. Ju'u em achai intok,
juka' beseeota awiriarika a' me'e tebok.
Aapo'ik kaachin machika, ka ko'okoeka a'
yepsaka' betchi'bo." 28 Taa ju'u che'a yo'owe
usiwai au o'omtituak. Intok ka a' kibak-
baao, ju'u a' achaiwa ama yeu siika a'
kibakne' betchi'bo au nokbaekai. 29 Ini'i
intok a' achaibeu inen jiiak: "Empo tu'isi
ju'unea, juebena wasuktiapo ee betchi'bo
in tekipanoalaa'po. Jakwoo juni'i ka enchi
beje'eka aulatakai. Taa empo sejtul juni'i,
in nak ta'aa'ummak in alleene' betchi'bo,
kia ili chibata wepu'ulaik juni'i kee nee mi-
ika. 30 Taa i'an, ini'i em yoemia yebijlaa, ini'i,
ka tu'i jaamuchimmak ju'u bu'uu tomi, kia
beja a' beutakai, intok i'an empo juka' be-
seota che'a awiriarita a' me'elaa." 31 Junak
intok ju'u achai inen au jiiak: "In yoemia,

empo inim jiba nemak aane. Intok si'ime
ju'u in jipue'uta, ket empo nemak a' atteak.
32 Taa i'an tua inien utte'a, pajkoka intok
alleewamta itom weetuanee'u. Bwe'ituk
ju'u em saila, mukiataka intok juchi jiap-
sakamta benasi maachi. Intok ta'aruitukan,
taa itepo a' teulaa."

16

Ju'u tekipanoareommeu weyeka, ka a yoem eiyaatumtat nokaka ta'abwik a' teuwaaka'u

1 Ju'u Jesus ket inen a' majtimmeu jiiak:
—Senu tekowai tua yu'in tomeka, ini'i,
seenuk tekileu a' yo'o ya'ari jipuen. Ini'i
tekowai intok, aman tejwaawak junaka'a
tekilpo a' yo'o ya'ari, juka' beje'emta
aapo'ik jipue'uta, kia beja a' wiutaria'po
betana. 2 Junak intok ju'u tekowai junau
chaaeka intok inen au jiiak: "Jaisa lutu'uria
ja'ani, ee betana ini'i neu teuwaari. Juka'
tekilta em ya'ari, nee a' ju'uneiyaatuane.
Bwe'ituk ka intok empo inim in tekilpo
yo'otaka tekipanoane." 3 Junak ini'i, tekileu
yo'owe: "Jaisa ne anne. I'an juka' in teeko
tekilta nee a' u'aaneeo. Wajpo tekilta in
ya'ane' betchi'bo ne ka utte'ak. Intok kia
jak in netanee'uta, nee tiiwe", ti ee taitek.
4 "Jaibu ne ju'unea ju'u in aunee'ut, junuen
ka nee tekileko, watem bem jo'aampo tu'isi
nee mabbetneeme anne' betchi'bo", ti eak.
5 Junak intok ini'i, jume' a' tekowata wikiri-
ammeu, we'epulaimmeu chaaek. Ju'u bat
au yepsakamtau: "Jaikiksa empo a' wikiriia
juka' in teeko", ti au nattemaek. 6 Ini'i
intok: "Mamni taka bwere bariilim oliibo
aseitekame", ti a' yoopnak. Ju'u tekileu
yo'owe junak inen au jiiak: "Inim aayuk
ju'u em nu'uri ji'ojteitakai. Kateka, noo-
lia juchi seenuk inia betana nasuk'aman
jiba em wikiria'uta a' ji'ojtene", ti au jiiak.
7 Chukula intok juchi senuku: "Empo su
intoko, jaikiksa a' wikiriia juka' in teeko",
ti au nattemaek. Ini'i intok: "Mamni
taka tiiko sako jikimaim nee a' wikiriia",
ti a' yoopnak. Junak intok ini'i: "Inim
aayuk ju'u em nu'uri ji'ojteitakai. Taa i'an
noolia, kateka juchi seenum naiki takaata
jiba em wikiriaa'po a' ji'ojtene", ti jiakai.
8 Iniae ju'u tekowai ju'uneak, juka' ka tu'i
yoemtaka, tekileu yo'ota, jita inile benak a'
joonee'uta a' suawaeka'po. Bwe'ituk jume'
inim bwiapo ayukamtat jiba jiapsekame,
nau eaka jita bem nau a' joonee'ut, che'a
tu'isi a' jooa, jume' Liojta yoemiam bepa.
9 'Inepo ala nee, inim bwiapo tua ka
tu'ik weye'po, juka' beje'eka ayukamta,
inim watem junamemak eaka enchim am
ta'aane' betchi'bo nee enchim a' sawaa-
nee'uta enchim tejwaa. Junuen juka'
beje'eka ayukamta emou a' lu'uteko, jum
jiba yuu enchim annee'u, jume' junaman
enchim mabetneeme anne' betchi'bo.
10 'Ju'u, ka jaikika au su'u tojirimak,
junaet a yoem'eiyaatukame, ketchia
ini'i, juebenaka au su'u tojirimmak,
junaet a yoem'eiyaatune. Ju'u intok,
ka jaikika au su'u tojirimmak, junaet ka
a yoem'eiyaatuka a' joame, ini'i, ju'u
juebenaka au su'u tojirimmak juni'i,
ka a yoem'eiyaatune. 11 Junuen san,
eme'e inim bwiapo tua ka tu'ika beje'eka
ayukamta mak eme'e ka yoem'eewatchisia
a' sawaakai, Liojta betana lutu'uriapo
si'imeta bepa beje'ekamta, kaabe emou
a' su'u tottojine. 12 Intok eme'e, juka'
ka enchim atteata enchim jipue'uta,
ka eiyaawatchisi a' sawa'ateko, kaabe
junuen juka' enchim au lutu'uriaka enchim
bitnee'uta a enchim a' mabettuane.
13 'Jabe juni'i tekipanoareotakai, kaibu
wooim tekoka, nanancha a nesauta am joo-
riane. Bwe'ituk senuk omtaka, juka' senuk
intok nakne. Oo juka' senuk che'a jikkajaka,
juka' senuk intok ka a' eiyaane. Inien san
kaabe, Liojta a' joo i'a'uta a' jooa intok ket
junaewit yu'in tomibaane.
14 Jume' paiseeom teame, inime'e jiba tua
yu'in bem tominee'uta eiyaame, si'imeta
inika'a jikkajan. Intok Jesujta betana in-
ime'e jaana nookan. 15 Jesus junak inimmeu:
—Eme'e, ka tu'i yoememtaka juni'i,
yoemrata bichapo emo tu'u joame. Taa
ju'u Lios emot ju'unea. Bwe'ituk inimi'i,
ju'u jume' yoemem betchi'bo tua bem ae
emo eiyaa tebo'uta, inika'a, ju'u Lios ka a'
bibitpea —ti ameu jiiak.

Jesujta, Moiseejtuka'uta betana nesaurim, intok Liojta yo'otaka a' kateka'a betana a' nokaka'u

16 'Juka' yee babatoowame, Joan teamta
inim jiapsaka'po taewaimmeu tajtia, jume'
Moiseejtuka'uta betana nesaurim intok
jume' Liojta betana ju'uneetuawakame yee
majtaka ji'ojteka'u, inim tu'ireakan. Taa

junama naateka chukula bicha, Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'u betana juka' bemela
tu'i nok lutu'uria yee majtawa. Junaman
bicha intok, si'ime aman jiapsibaeka, emo
utte'a jooria.
17 'Teekapo chokim intok kia ini'i bwiia
intok aet ayukame, che'a ka obiachi a'
lu'utinee'u, Liojta nesauri ji'ojtei betana
wepul nokita, kaita a' teuwa'a benasi a'
tawanee'u bepa.

Jesus, emo kukunaka emo wo'otawamatat betana yee majta

18 'Seenu, ini'i a' jubiwa jimaaka intok
ta'abwik jubekai, ini'i, Liojta bichapo ka
tu'ik ya'arine. Intok ju'u jamut jimaarita
a' jubekame, ket Liojta bichapo ka tu'ik
ya'arine.

Seenu, tua tomekame intok ju'u Laasaro' teamtat a' nokaka'po

19 'Senu yoeme tua tomeka jiapsan. Ini'i
intok tua ujyoika intok beje'emta a'attean.
Intok chikti ta'apo ini'i, tua ujyoisi weyeka,
pajkoka au alleetuan. 20 Intok ketchia,
senu yoeme, tua kaitae au ania machi-
akai, Laasaro' teaka jiapsan. Ini'i in-
tok si'ime takaat sa'awakan. Intok ju-
nae tomekamta pueetau bichapo bwiapo
yeyesan. 21 Ini'i kaitae au ania machime,
junae yu'in tomekamta ji'ibwa'po ko'om
yojtemtae jobo'opeaka ama katekan. Intok
inika'a kia jume' chu'um juni'i, au rukteka,
sa'awapo a' tete'ebwan. 22 Chukula junak
juna'a jiokot jiapsame muukuk. Inika'a
intok jume' Liojta ankelesim, teekau, ju'u
Apra'amtau, jume' Liojta yoemiam, kokko-
suka bat bem yaaja'u a' tojak. Ket ju'u yu'in
tomekame mukuka, ma'awak. 23 Ju'u yu'in
tomekame, jum jiba yuu taji beete'po jiokot
au bichakai, jikau bitchuka, omot mekka
juka' Apra'amta intok Laasaro' teamta ket
aamak katekamta bichak. 24 Junako ini'i:
"Itom yo'owa Apra'am, nee e'e jiokoe intok
empo juka' Laasaro' teamta a'abo neu a' bit-
tuane, junuen kia a' mam pusiawata juni'i,
baisi ba'am a'abo tenpo net a' chaktane'
betchi'bo. Bwe'ituk inim tajipo ne tua
jiokot ino bicha", ti jiaka au chaaek. 25 Taa
ju'u Apra'am inen au jiiak: "Au waate'e
in yoemia, junaman jiapsakai, empo tua
tu'ik jiba bichak. Ini'i Laasaro' teame intok
tua jiokot ka tu'isi au bichak. Taa aapo
i'ani inim tu'ik alleewamta bicha, empo
intoko jiokot machik bicha. 26 Intok ama
naa buustia inim enchim intok itom joka
nasuk, tua bwe'uuka, mekka ko'om jaki-
ata benaka ito nasuk bo'oka. Junuen san
jume' inim aman bicha katbaeme ka a aman
yaja. Jume' intok aman joka inim bicha
katbaeme juni'i ka a a'abo yaja", ti au ji-
iak. 27 Junak intok ju'u yu'in tomekame:
"Eu ne ujbwana in yo'owa Apra'am, juka'
Laasarota, in yo'owata jo'aau em a' bit-
tuane' betchi'bo. 28 Junaman mamnika ne-
mak wewerim, junammeu a' nokaka intok
junuen, juname'e ka junuen ket a'abo inim
in jiokot ino bicha'u am yajine' betchi'bo",
ti au jiiak. 29 Taa ju'u Apra'am iniau inen
jiiak: "Juname'e, juka' Moiseej tuka'uta
betana nesauri ji'ojteita intok wame'e Lio-
jta betana ju'uneetuawaka nokakame, bem
ji'ojteka'uta, bempo a' jipue. Juname'e
ji'ojteim ela'po bempo bichaka a' nok jikka-
jine", ti au jiiak. 30 Ju'u yu'in tomeka'u inen
jiiak: "Lutu'uria o'oben in yo'owa Apra'am.
Taa inime'e, bempo, kokkoarim betana
senu jiabijteka intok ameu weyeo, ka tu'ik
betana emo temaine", ti jiiak. 31 Taa ju'u
Apra'am: "Inime'e, Moiseej tuka'uta be-
tana ji'ojteita intok wame'e, Liojta betana
ju'uneetuawaka nokakame ji'ojteka'uta, ju-
naka'a ka nok jikkajakai, kia kokkoarim
betana seenuk junuen ameu yepsak juni'i,
junaka'a juni'i bempo ka a' sualne", ti au
jiiak.

17

Senuk ka tu'ik ya'anee'u, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

1 Ju'u Jesus a' majtimmeu inen jiiak:
—Ju'u ka tu'uwa weyeme inim jiba aune.
Taa tua jiokot au machine, ju'u yoemtawi,
watem inile benak a' jootuamtawi. 2 Che'a
au tu'i ean iniau, bwe'u teta ae tutujwamta,
kutanaapo au a' suma'awaka, baweu a'
jimaatunee'u, junuen inime'e, jume' il-
litchim nee sualeme, ka tu'ik a' jootuane'po
bepa. 3 Eme'e emo suuane.
'Seenuk, Krijtopo emak werik enchi
beje'eka, Liojta bichapo ka tu'ik a' yaako,
empo junaet a' sua tejwaane. Inika'a intok
junaet au temaeka'ateko, empo a' jiokoine.
4 Inika'a intok, senu ta'apo juni'i, woo bu-
sanisi junuen enchi beje'eka ka tu'ik a'
yaako, intok ket woo busanisi inika'a eu

yepsakai: “Kannee intok inika'a joone”, ti
eu a' jiao, em a' jiokoinee'u eu utte'a.

Liojtat yoem'ee ta'eewamta juebenak ae joowa'u

5 Jume' aapo'ik yeu pu'arim inen yo'owe
Jesukrijtotau jiiak:
—Che'a juni'i Liojta itom sual ta'aane'
betchi'bo, itom aniane —ti au jiiak.
6 Junak ju'u yo'owe Jesukrijto inimmeu:
—Eme'e, kia ju'u mojtaasa bachiata
beleekik juni'i, Liojta enchim a suale'uta a'
ta'a'ateko, inia juya sikoomoro' teamtau a
inen jiu ean: “Inim, chikti nawamak yeu
sikaa, intok aman baweu kiktene”, ti ji-
akai, ini'i juya intok enchim a' teuwaaka'po
aman au ean.

Juka' tekokamta au a' lutu'uriaka'u

7 ’Emo nasuk seenu, senuk tekilta a' joo-
riamta junuen takeakai intok inika'a wasau
a' mo'ite'u betana oo inika'a, bwaaram
a' suua'a betana a' notteo, kaachin ini'i:
“Yepsaka, ji'ibwa”, ti au jiune. 8 Ala iniau:
“Tukaapo in bwa'anee'uta ya'ane. Intok
a'abo neu a' tojisune. Ket nee ji'ibwaao,
chukula intok empo ji'ibwane”, ti iniau
jiune. 9 Junaka'a a' sawee'uta, junuen juka'
aet a' sawekame inika'a a' yaaka' betchi'bo,
kaibu aet a' bai saune. 10 Eme'e juni'i
ketchia, Liojta betana si'imeta juka' tek-
ilta enchim joo i'awa'uta eme'e junaka'a a'
ya'asukai, inen eme'e jiu ean: “Tua itepo
watem bepa tekoka itom tekil joa' betchi'bo
tee ka tuttu'i. Bwe'ituk itepo kaita intok,
tua juka' itom a' joo lutu'uriaka'uta jiba te
ya'ari”, ti eme'e jiu ean.

Jesus, woj mamnika jume' lepra' teamta ko'okoakame emo ine'etetua

11 Bwe'u jo'arau Jerusalen tea'u bicha
naa buusti ketun bo'o joakai ju'u Jesus,
jume' bwiaraam Samaaria' tea'po intok
Kalilea' tea'po aman siika. 12 Junaman
ili jo'arammeu yebissusekai, woj mamnika
o'owim, inime'e lepra' teamtae ko'okoekai
au yeu sajak. Taa inime'e, mekka au
ja'abweka taawak. 13 Intok inime'e:
—Jesus, yee maj majtame, empo itom
jiokole —ti chaaen.
14 Jesus inime'e bichakai:
—Aman jume' te'opopo yo'owemmeu
yajaka emo ju'uneiyaa tebone —ti ameu
jiiak.

Inime'e intok junam bicha ket kateka
su, ju'u bem ko'okoa betana tu'ireak.
15 Junak intok juname betana seenu, junuen
tu'isuka au bichakai, nottek, tua eakai
Liojta a' bai sae'uta teuwaakai. 16 Ini'i,
Jesujtau tonommea kiktek bwiau tajti
ko'om cha'akai. Junuen beja a' bai
saubaekai. Intok ini'i yoeme, bwiaraa
Samaaria' tea'po jometukan.
17 Junak ju'u Jesus:
—Che'a bempo woj mamniakan jume'
bem ko'okoa betana tu'ireakame. Jaksa
aane jume' waate batanikai. 18 Jaisa ini'i ka
juriotakai omot jometa jiba, aapola a'abo
nottek junuen tua junen jiaka, Liojta a' bai
sae'uta a' teuwaabaekai ja'ani —ti jiiak.
19 Junak intok junae yoemtau:
—Kikteka intok baa weene. Junuen Lio-
jta em a' sualeka' betchi'bo empo tu'ireak
—ti au jiiak.

Jaisa weyeka juka' Liojta inim nesaunee'u ju'u a' yebijne'po

20 Jume' paiseeom teame Jesujtau nat-
temaek, juka' Liojta inim a' nesaunee'u
betana jak weyeo a' aune'eti jiakai. Aapo
intok inime'e inen yoopnak:
—Liojta inim che'a a' nesaunee'u, ini'i,
ka jitae a bittuka weene. 21 Kaabe: “Inim
aane”, ti jiune, oo: “Junaman jakun aane”,
ti jiune. Bwe'ituk ju'u, juka' Liojta che'a
yo'otaka inim a' nesawee'u jaibu inim weye
—ti jiiak.
22 Junak intok a' majtimmeu inen jiiak:
—Taewai yuma'ane, junak enchim juka'
inim emo benasi yoemta, sejtul ta'apo
juni'i, emomak anemta enchim a' bitpee-
neo, intok eme'e ka a' bitne. 23 Intok:
“Inim aane.” Oo: “Junaman aane”, ti
emou jiunaa. Taa eme'e ka am bicha
katbaane. Intok kia inime'e, ka amet
cha'aka rejtinee juni'i. 24 Bwe'ituk teekapo
yuku be'oktiata, ta'ata yeu weama'a be-
tana naateka, aman a' weche'u tajtia a'
jibaoka'a benasi, junuen machine, juka'
inim emo benasi yoemta, junak a'abo a'
notteo. 25 Taa ini'i, che'a bat naataka,
utte'a inika'a tua jiokot au a' bitne'po. In-
tok jume' i'an inim jiapsame betana ka
a' mabettune'po. 26 Juka' Noe'etuka'uta
jiapsao yeu a' sika'a benasia ket jiba ju-
naen yeu weene, juka' inim yoemta abe
a'abo a' nottineeo. 27 Inime'e, ji'ibwaka,

jita je'eeka, jujupwamta weetuan. Intok jume' bem maarawam am kukunatuan. Juka' Noe'etuka'uta jum bwe'u kuta kari kanoau a' kibakeo taewaita yuma'u tajtia. Inim intok, ba'ae subimneeka intok si'ime kokkok. [28] Juka' Loot tuka'uta jiapsao yeu a' sika'a benasia, ket jiba junaen yeu weene. Inime'e, ji'ibwawamta weetuaka intok jita je'een. Jita jinuwaka, jita nenkiwame weyen. Echaka intok karim joowan. [29] Taa juka' Loot teamta junama bwe'u jo'ara Sorooma' tea'a betana yeu a' siiko, teeka betana, taji asupre'ebeetemtamak kuraik ama ko'om yukuk. Intok juname'e si'imem su'aak. [30] Ket inimmeu yeu a' sika'a benasia yeu weene, taewait juka' inim yoemta a'abo aniau yeu a' machiako.

[31] 'Junae taewait, senu kari jikat aneka, ini'i, wajiwa jita jipuekai, ka ko'om cheptaka a' nu'ubaane. Senu intok, wajpo anekai juni'i, ini'i ka a' jo'aau nottibaeka'eene. [32] Ju'u Loot tuka'uta jubibeu yeu sikamtau eme'e au waatine. [33] Wa'a inim jiba, alleaka a' jiapsinee'uta che'a a' eiyaame, ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa wa'a nemak a' ea' betchi'bo junuen a' jiapsinee'uta ka a' eiyaakame, juna'a, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' bitne.

[34] 'Ineponee inen emou jiia, junae tukaariat, wepul jipetekipo, woika nau to'oka, junama'a senu nuk simnaa. Ju'u senu intoko junama tawaanaa. [35] Jaamuchim, woika nau tuseme, junama senu nuk simnaa. Ju'u intoko senu junama tawaanaa. [36] Wajpo wooika nau rejteka, junama'a senu nuk simnaa, ju'u intoko seenu, junama'a tawaanaa.

[37] Inime'e inika'a jikkajakai:

—Achai, jakunsa ini'i yeu weene —ti au nattemaek.

Aapo intok:

—Jak juni'i mukiata bo'oka'po, junama'a jume' bwere wiirum nau yajine —ti ameu jiiak.

18

Jamut jokoptuitat intok ju'u yo'oraapo tekiakamtat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[1] Ju'u Jesus intok inimmeu junuen inime'e, ka a' rojiktaka jiba Liojtau bicha bem yee nokrianee'uta am majtabaeka, jita ta'abwikut nokaka inika'a ameu teuwaak. [2] Inen ameu jiiak:

—Senu ili bwe'u jo'araapo, seenu, ini'i yee ya'uraa bibittuaka yo'o ya'atukan. Ini'i, kia Liojta ka yo'ori ta'aan intok inim juni'i, kaabeta au ta'aatuan. [3] Jiba junama'a ili bwe'u jo'araapo ket, jamut jokoptui inim jo'aakan. Ini'i, kia jiba junae yo'o ya'uttau yeu yeepsan. Junuen inia bichapo, senuk a' beje'eka anemta betana jita'po aapo'ik lutu'uriata a' jipu'unee'ut, junaet a' ania i'akai. [4] Binwaa ta'apo juna'a yo'o ya'ari ka a' aniabaek. Taa chukula ini'i: "Ineponee kia Liojta ka yo'ori ta'aaka juni'i, intok nee kia kaabeta ino ta'aatuaka juni'i, [5] junuentaka juni'i, inika'a jamut jokoptuita jiba a'abo neu a' sua' betchi'bo, nee iniat a' aniabae, junuen inika'a ka intoko a'abo a' suaka intok nee a' lottane' betchi'bo", ti jiiak.

[6] Junak intok ju'u yo'owe Jesukrijto inen jiiak:

—Inika'a junuen teuwaak ju'u ka tu'i yee ya'uraa bittuame. [7] Ju'u Lios intok juni'i ket jiba tua ame betchi'botune, jume' aapo'ik yeu pu'arim, tukaariat intok taewait naa bujtia au bicha emo nokriame. Jaisa am bo'o bittuanee ja'ani. [8] Ineponee inen emou jiia, aapo kia chubala juni'i ka bo'o bichaka ame betchi'botune. Taa chukula ju'u inim yoeme a'abo notteko, jiba tua ketun jume' a' sualeme inim bwiapo am teune.

Ju'u paiseotat intok ju'u ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojamtat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

[9] Ju'u Jesus juchi inika'a jita ta'abwiku a' tamachiaka, waatem, jume' che'a si'imeku tu'isi emo jiapsa'ati eaka, watem intok kia jak wa'am bichame betchi'bo a' teuwaakai. Aapo intok inen jiiak:

[10] —Woika o'owim Liojtau bicha nokbaeka, te'opou yajak. Ju'u senu paiseeo tukan. Ju'u senu intok, ya'uraatau bicha tomita weyemta junaka'a tekilekan. [11] Ju'u paiseeo, weyeka, Liojtau bicha nokaka, inen jiian: "Empo Lios, tua ne enchi baisae, ka jume' watem benasi in machiaka' betchi'bo. Inime'e jita nunu'ee, ka tu'isi jiapsaka intok ka tu'i jaamuchimmak emo tu'uritua. Intok ne kia inia ya'uraapo tekilekamta benasi juni'i ne ka maachi. [12] Inepo semaanapo woisi ka ji'ibwalataka ne Liojta yoyo'ore. Intok inepo, si'ime ju'u in koba'u betana, jum woj mamnisi

na'ikiaripo, wepu'ulaik ne ama eu bicha
a' nana'ikia." [13] Taa ju'u senu intok,
ya'uraapo tekilekame, ini'i amau mekka
taawak. Ini'i intok kia teekau bicha juni'i
ka jikau bitchubaekai, ala taupo au chonaka
intok: "Oo empo, achai Lios, nee jiokole,
ka tu'i yoemta", ti au jiiak. [14] Ineponee
inen emou jiia, ju'u ya'uraapo tekilekame,
aapo a' jo'awau notteka, ini'i jaibu tua
junama wa'am Liojtamak au tu'utelatakai
yepsak. Taa ju'u paiseeo, ka junuen ayukai.
Bwe'ituk, ju'u che'a au yo'o joame, ini'i
chukula che'a ka eiyaawaka bitnaa. Taa ju'u
ka au che'ewareme, juna'a chukula che'a
eiyaawaka bitnaa.

Jesus, jume' ili uusim amet mamteka, Liojtau bicha am nokria

[15] Ketchia jume' ili uusim ju'u Jesujtau
tojiwan, junaen aapo'ik amet mamtene'
betchi'bo. Taa jume' Jesujta majtim inika'a
bichakai, jume' aman au am tojame am
nok beje'e japtek. [16] Taa ju'u Jesus jume' a'
majtimmeu chaaeka inen ameu jiiak:

—Ake'em am su'u toja. Ela'pom neu
katnee jume' ili uusim. Kate'em ammeas
jajapte. Bwe'ituk ju'u Liojta aman che'a
yo'otaka a' kateka'u, jume' inime'e benasi
emo eetuame betchi'bo. [17] Lutu'uriapo ne
inen emou jiia, ju'u, ka ili usim benasi au ee-
tuaka, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u be-
tana juka' nok lutu'uriata a' mabetakame,
juna'a kaibu aman jiapsine.

Senu ju'ubwa yo'otuka, tu'ik yu'in jipueka, Jesujtamak etejo

[18] Junama'a jume' yoemratau yo'owem
betana senu Jesujtau nattemaek:

—Tu'i yoeme, a yee majtame. Jitasa
utte'a in ya'anee'u inepo junae juka' jiba
yuu jiapsiwamta a' bitne —ti au nattemaek.

[19] Iniau intok inen jiiak ju'u Jesus:

—Jaisaaka empo nee tu'u yoeme ti jiia.
Kaabe intoko tu'i yoeme. Wepulai jiba. Ini'i
intok aapo ju'u Lios juna'a —ti au jiiak—.
[20] Empo Liojta betana nesauri ji'ojteimmet
ju'unea: "Ta'abwi jamutta, ka a' jubeka,
ka aamak emo tu'urine. Ka yee sussu'ane.
Ka jita e'etbwane. Ka aa noki'ichiata yetet
nonokne. Em achai intok em ae yo'orine"
—ti au jiiak.

[21] Ini'i yoeme intok:

—Inika'a si'imeta, in ili usituka'po
naateka nee a' ya'ari —ti jiiak.

[22] Inika'a ju'u Jesus jikkajakai:

—Ketuni senu weeme eu be'ee —ti
au jiiak—. Si'imeta juka' em jipue'uta
nenkaka, inika'a, jume' jiokot jiapsammet
a' na'ikimtene. Intok junak empo teekau,
Liojta mak, juka' che'a eiyaawatchik bitne.
Chukula intok nemak weene —ti au jiiak.

[23] Taa juna'a, inika'a jikkajakai tu'isi au
sioktuak. Bwe'ituk aapo unnaa yu'in jita
atteakan. [24] Junuen siokaka tawakamta a'
bichakai, ju'u Jesus:

—Tua obiachi, jume' yu'in jita at-
teakame betchi'bo, inime'e, Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'u bem jiapsinee'u
—ti jiiak—. [25] Juka' naikim wokekamta,
kameeyo' teamta ji'ikia pusimpo yeu a'
weene'po che'a ka obiachine, juka' yu'in
tomekamta jum Liojta che'a yo'otaka
kateka'u a' yebijne'po bepa —ti jiiak.

[26] Junako jume' a' jikkajakame:

—Junuentuko, jabesa tua a jinne'uitune
—ti au nattemaek.

[27] Ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Inim jume' jiapsame, ju'u obiachika,
bem ka a joa'uta, ju'u Lios ala junaka'a a
jooa —ti ameu jiiak.

[28] Ju'u Peeo:

—Achai, itepote si'imeta juka' itom at-
teasuka'uta tee a' to'o saka'i emak eaka
emak rejtibaekai —ti au jiiak.

[29] Junak aapo inen am yoopnak:

—Tua lutu'uriapo nee inen emou jiia,
jabeta juni'i, a' jo'ara oo a' yo'owawam oo
jume' tua aamak wewerim oo a' jubiarita oo
jume' a' yoemiawam, Liojta che'a yo'otaka
a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata
a' eiya' betchi'bo, inime'e ju'u am to'o
sikame, [30] ini'i ket inim jiapsaka, che'a bepa
au tu'ik mabetnee intok jum chukula jiap-
siwao, juka' jiba yuu jiapsiwamta bitne —ti
ameu jiiak.

Ju'u Jesus, juchi bemelasi jaisa a' muknee'u teuwaa

[31] Ju'u Jesus intok jume' woj mamni ama
wooim yeu a' pu'arim, bempola, omola
nunuka:

—Itepote bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
bicha tee bo'o joa. Junaman intok si'imeta
juka'a, jume' Liojta betana ju'uneetuawaka,
ju'u inim yoemta betana nokaka bem
ji'ojteka'uta, junaman a' chupne'po.
[32] Bwe'ituk ini'i, junaman jume' ka inim

yoemem mampo su'u tojinaa. Intok jaana
jiaawaawaka, ka yo'oriwaka ka tu'isi au
noknaa. Intok aet chit wattinaa. 33 Ini'i
ko'okosi ya'anaa intok chukula, juname'e
a' me'ene. Taa baji taewaita weyeo,
kokkoarim nasuk jiabijtene —ti ameu jiiak.
34 Taa bempo inia betana ka a' jajamek.
Intok kia ka ju'unean jitat ameu a'
teuwaa'po. Bwe'ituk ini'i weyeme ame
betchi'bo aet ju'uneepo ameu obiachiakan.

*Senuk ka bichamta, bwe'u jo'ara Jeriko'
tea'po jo'aakamta au a' ine'etetua ju'u Jesus*

35 Juka' Jesujta, bwe'u jo'ara Jeriko' tea'u
jeela a' yebijsuseeo, senu lipti bo'o mayoat
kateka, watem betana jita a' mik bo'o
bichan. 36 Ini'i, junama'a yoemrata juebe-
nak ama wa'am katemta jikkajakai, ini'i
ka bichame, ju'u ama weye'ut, watemmeu
nattemaek. 37 Ini'i intok, juka' Jesujta,
Nasaret tea'po jometa ama wa'am a' weye'u
tejwaawak. 38 Junak intok ini'i:

—Achai Jesus, Labiituka'uta betana
yoemratat yeu simria, empo nee jiokole
—ti au chaaek.

39 Jume' aman bat kateme, juname'e a'
yaatine' betchi'bo au nookan. Taa aapo
che'a juni'i:

—Achai, Labiituka'uta betana yoemratat
yeu simria, empo nee jiokole —ti chaaek.

40 Junak intok ju'u Jesus, junama kikteka,
au a' toji nesaek. Au a' tojiwako, ju'u Jesus
inen au nattemaek:

41 —Jitasa empo nee enchi ya'aria i'a —ti
au nattemaek.

Ju'u ka bichame intok:

—Achai, juchi ne bitbae —ti a' yoopnak.

42 Ju'u Jesus intok:

—Juchi bitne —ti au jiiak—. Empo
junuen em nee sualeka' betchi'bo,
tu'ireaka'e —ti au jiiak.

43 Junama lautipo sep bichak ju'u lipti.
Intok Jesujta mak yeu siika, Liojta a' bai
sae'uta teuwaakai. Intok ket ju'u yoemra
si'ime inika'a bichakame, ket Liojtau bicha
bem allea'uta a' teuwaan.

19

Jesus, Sakeo' teamta jo'apo aane

1 Junak intok ju'u Jesus junama'a bwe'u
jo'araa Jerikoo' tea'u kibakek intok junama
bwe'u jo'araapo aman weyen. 2 Junama
intok, senu tua yu'in jita atteaka, ini'i
Sakeo' teaka aman jo'aakan. Ini'i intok,
jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta
nau totojammeu yo'o tukan. 3 Ini'i Sakeo'
teame, Jesujta ket a' ta'aabaek. Taa ka
a' bit machiakan bwe'ituk yoemra juebe-
naka Jesujtamak kaaten. Ini'i Sakeo' teame
intok tua kome'elaa tukan. 4 Junak aapo
bat buiteka intok aapo'ik junuen a' bit
betchi'bo, bwe'u juya sikoomoro'o team-
tat ja'amuk junama'a omola Jesujta wa'am
we'ea'po. 5 Junama'a ju'u Jesus wa'am
weyeka, jikau bitchuk intok:

—Sakeeo, lauti ko'om chepte. Bwe'ituk
i'an nee em jo'aapo tawaabae —ti au jiiak.

6 Junak intok ju'u Sakeeo' teame, lauti
ko'om cheptek. Intok tua alleaka, Jesujta a'
jo'aau a' mabetak. 7 Inika'a bichakai, si'ime
Jesujtat nok japtek, aapo'ik senuk ka tu'i
yoemta jo'aapo a' tawabaeka ama a' yepsak,
ti jiakai. 8 Junak ju'u Sakeeo, kikteka intok
ju'u yo'owe Jesukrijtotau:

—A' bitnee achai. Si'imeta juka' tu'ik in
jipue'uta, nasuk'aman nee jume' jiokot ji-
apsammet nee a' na'ikimtene. Intok inepo
jabeta bai ta'aaka, jita a' etbwarialatuko,
junae betana, naikisi che'a bepa nee a' not-
tane —ti au jiiak.

9 Ju'u Jesus intok inen au jiiak:

—I'an inim jo'araapo jiapsammeu yu-
umak ju'u am jinne'unaa'u. Beja ini'i
yoeme su ket, ju'u Apra'amtuka'utat be-
tana yoemiammet yeu simria —ti jiiak—.
10 Bwe'ituk ju'u inim emo benasi yoeme,
inim jume' ka tu'ikut emo ta'arulame,
juname'e jaiwaka intok am jinne'ubaeka
yebijlaa —ti jiiak.

*Woj mamni tosai tomim ket ammea
tekipanoammet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u*

11 Juka' yoemrata Jesujta inia a' teuwaa'u
betana ketun inime'e a' jikkajao su, aapo
jita ta'abwiku a' tammachiaka ameu
nookan. Bwe'ituk aapo bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u jaibu ka mekka aanen.
Bempo intok, aapo'ik Liojta inim aniapo
che'a yo'otaka a' nesaunee'uta junama'a
sep a' naate machian. 12 Junak intok inen
ameu jiiak:

—Yoeme seenu, tua eiyaawaka
yo'oriwame betana yoemiataka jiapsan.
Ini'i, mekka omot bwiarau bicha siika,
junuen junaman, junama yoemratau, che'a
ama yo'otaka yeu a' pu'ana' betchi'bo.
Intok chukula juchi nottibaekai. 13 Taa

kee simekai, junama'a woj mamnim
jume' a' tekipanoareeommeu chaaek.
Inime'e we'epulaimmet, wepul tosai tomi,
tua beje'emta amet na'ikimtek. Intok
inen ameu jiiak: “Inika'a tomita eme'e
tekipanoane, in notte'u tajtia”, ti ameu
jiiak. 14 Taa junae a' bwiaraapo joome,
ju'u yoemra ka a' waatan. Intok inime'e
jum a' sika'u bicha: “Itepo inika'a o'outa
te ka itou a' yo'otu i'a”, ti bem jiune'
betchi'bo, aman am bittuak. 15 Taa ini'i, jiba
junama che'a yo'otaka yeu pu'atuka, intok
a' bwiaraau bicha nottek. Juna'abo ini'i
nottekai, jume' tekilta a' jooriaka, tomita
amet a' na'ikimteka'ummeu chaai tebok.
Ini'i, juname'e, we'epulaim, jaikik am
koba'iaka'ut ju'uneebaekai. 16 Ju'u seenu,
bat au yepsaka: “Achai, ju'u em tomi, woj
mamnisi naa buustia au bu'uurialaa”, ti au
jiiak. 17 Ju'u yo'o ya'ari inen a' yoopnak:
“Tua su tu'i, empo tu'i yoemtaka a tekilta
jojooa. Ka jaikikut juni'i, tu'isi yuma'isi
em yeu sika' betchi'bo, woj mamni bwere
jo'arammeu ne i'an enchi yo'o ya'ane”,
ti au jiiak. 18 Juchi senu au yepsaka
intok: “Achai, ju'u em tomi, mamnisia
naa buustia au bu'uurialaa”, ti au jiiak.
19 Inika'a ket aapo inen yoopnak: “Empo,
mamni bwere jo'arammeu'e yo'otune”,
ti au jiakai. 20 Junak intok juchi senu
au yepsaka, ini'i: “Achai, ju'u em tomi
inim aayuk. Paayumpo nee a' jipueka a'
e'erialatukan”, ti jiiak. 21 “Bwe'ituk ne enchi
ee majjaen, yeteu empo bettek jiapsek,
kaita em jo'aripo jita em nunu'ee'po,
intok ka em echaka'po em jitchupa'po
ju'uneakai”, ti jiiak. 22 Junak ini'i yo'o
ya'ari inen au jiiak: “Empo, ka tu'ika ka
a tekilta jooa. Jiba ju'u em teuwaa'ue
su nee ka tu'isi enchi tawaane. Empo,
yeteu bettek in jiapseka'po intok kaita
in jo'aripo jita in nunu'ee'po intok ka
in echaka'po in jitchupa'po ju'uneakai,
23 junako empo juka' in tomita, jume' tomita
tekipanoammeu a' reu tebo ean. Intok
junuen inepo nottesukai, juka' in tomita
intok au a' kobaka'uta kia naa buusti a'
mabet ean”, ti au jiiak. 24 Ini'i intok, jume'
ama anemmeu inen jiiak: “Eme'e, juka'
tomita em a' u'aa intok ika'a, jume' woj
mamnim jipuemta a' makne”, ti ameu jiiak.
25 Bempo inen au jiiak: “Taa su, achai, ini'i
jaibu woj mamnim tosai tomim jipue”, ti
au jiiak. 26 Ju'u yo'o ya'ari inen am yoopnak:
“I'an ne inen emou jiia, wa'a tu'ik weyemtat
che'a juni'i jiapsekame, ini'i junuen, Liojta
betana che'a juni'i a' miktune. Taa wa'a
inien tu'ikut ka aet jiapsekame, ini'i kia
ju'u ilikikut aet a' jiapseka'ut juni'i ae beaj
koptituanaa. 27 Jume' intoko nee beje'eka
aneka, inime'e ka nee ameu yo'otu i'a'um
betana intoko, a'abo am tojinee intok
inime'e eme'e nee bichapo am su'ane”, ti
jiiak.

Jesujta, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u kibaki'iseka'po

28 Chukula inika'a teuwaasukai ju'u Jesus
ketuni bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha
bo'o joobaeka yeu siika. 29 Junak aapo jume'
ili bwere jo'aram Betpaake' tea'u intok Be-
taania' tea'u aman jeela yepsakai, jum Oli-
ibo kawi' tea'u jeela, ju'u Jesus, wooi jume'
a' majtim aman bittuak. 30 Inen ameu jiakai:

—Aman ili jo'ara, tua ka mekka itou
katekamtau eme'e katne. Junaman eme'e
yeu yajaka, buuta cha'akamta a' teune.
Inika'a kee jabe aet yejtemta. Junaka'a
woitaka, a'abo a' tojine —ti ameu jiiak—.
31 Senuk intok: “Jaisaaka eme'e a' woita”,
ti emou a' jiao, eme'e: “Ju'u itom achai a'
sawabae”, ti eme'e au jiune.

32 Inime'e a' majtim aman sajaka intok
bempo si'imeta Jesujta ameu a' teuwaaka'a
benasi ama a' teak. 33 Bempo intok juka' ili
buuta am woitao su, jume' a' atteakame:

—Jaisaakai eme'e a' woita —ti ameu nat-
temaek.

34 Bempo intok:

—Juka' yo'owe Jesukrijtota inika'a a'
sawabae' betchi'bo —ti jiiak.

35 Junuen inime'e, Jesujtau aman a' tojaka
intok tajo'orim bempo'immet cha'aka'um
ju'u buutat to'aaka, Jesujta aet ja'amutuak.
36 Aapo'ik Jesujta intok ket a' weye'ut lu-
ula, bempo, bem tajo'ori amet cha'aka'um
aawas am to'o sakan. 37 Aapo'ik junama
Oliibo kawi' tea'po betukun bo'ot ko'om a'
yebisuseo, si'ime jume' a' sualeka ama aa-
mak kate'um, inime'e si'imeta juka' Liojta
a jita joa'apo aman, suum watchisi machik
bem bitlaa'u betchi'bo, alleerimmea chai
japtek. Intok Liojtau bicha bem a' bai
sae'uta a' teuwaakai. 38 Inime'e inen jiakai:

—A' alleetuawaka a' yo'orinaa'u au
lutu'uriatune, ju'u che'a yo'o ya'ari, achai

Liojta betana lutu'uriaka a'abo weyemtawi.
Teekau jiapsammeu yuma'isi ka jain
eewame aune. Intok che'a bepa Liojta a'
yo'orinaa'u jiba au aune —ti jiakai.
39 Junak intok waate paiseeom, inime'e
ama bu'uurata nasuk kate'um:
—Yee majtame, inime'e emak eaka inim
kateme, am nok yaatituane —ti Jesujtau
jiiak.
40 Taa ju'u Jesus inime'e yoopnak:
—Ineponee emou inen jiia, inime'e
junuen yaateko, jume' tetam chaaine —ti
jiiak.
41 Junak aapo, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
jeela yepsakai, junaka'a bwe'u jo'arata
bichakai, ju'u Jesus a' jiokoleka ae betchi'bo
bwaanak. 42 Inen jiakai:
—Kia inia taewait juni'i nee enchim
ju'uneetuapea, jita tua juka' yanti jiapsi-
wamta emot a' autuamta. Taa i'ani ini'i
tua ka a ju'uneiyaatu. Intok eme'e ka a'
ju'uneiyaane. 43 Bwe'ituk taewaim ka tu'ika
emo betchi'bo yuma'ane. Jume' enchim
beje'eka aneme konila mekka jikau enchim
am koratuaka, intok junuen enchim am
kontaika, si'imekut betana luula enchim
amunaao. 44 Inim si'ime bwiau tajtia tatap-
tune. Jume' inim jiapsame su'atune. Intok
inim teta wepulaka juni'i, jak karipo ka
tataptuka ama bi'ine. Bwe'ituk eme'esu
inia taewait, Liojta enchim jinne'ubaeka
emou a' yepsako, enchim ka a' ta'aabaeka'
betchi'bo.

Jesus, juka' te'opopo ka joo'eewamta, inika'a ama tu'ute

45 Junak intok ju'u Jesus junama bwe'u
te'opopo yepsak. Intok junama'a wajiwa
si'imem jume' jita nenkaka intok jume' jita
jinume, pa'akun yeu beep taitek. 46 Intok
inen ameu jiiak:
—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen
ji'ojtei: “Ju'u in te'opo, Liojtau bicha emo
nokria betchi'bo kari tune”, ti ji'ojtei. Taa
eme'e, jume' jita e'etbwame, ama e'eusee'u
kau wojo'oriata benasi a' ya'ari —ti jiiak.
47 Chikti ta'apo ju'u Jesus jum te'opopo
aneka yee majtan. Taa jume' jum te'opopo
tekiakammeu yo'owem intok jume'e, Moi-
seejtuka'uta nesaurim yee majtame in-
tok kia jume' junama yoemratau che'a
yo'owem, inime'e nau eaka, Jesujta jachin
bem a' me'e tebonee'ut aet tekipanoan.
48 Taa kaachin juni'i ayuka a' me'e machi-
akan. Bwe'ituk si'ime ju'u yoemra ama
aneme, a' teuwaa'uta tua a' tu'ureka a'
jikkajan.

20

Jesujta, jabeta betanasa lutu'uriaka a' ne-sawee'u

1 Sejtul, senu ta'apo juka' Jesujta jum
te'opopo aneka intok juka' yoemrata ma-
jtaka, intok Liojta betana nok lutu'uriata
juka' yee jinne'umta ameu a' majtao, jume'
jum te'opopo tekiakammeu yo'owem intok
jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee maj-
tame, intok jume' juriommeu yo'owe ama
au yajak. 2 Intok inime'e inen au nattemaek:
—Itom tejwaane, jita ya'uraata betana
lutu'uriaka empo inika'a jooa. Oo jabesa
inika'a em nesaunee'ut et a' autuak —ti
jiakai.
3 Junak Jesus inimmeu:
—Ineponee ket junaen senu weemta
emou nattemaibae, nee tejwaane. 4 Juka'
Joantuka'uta yee a' bato'owaane' betchi'bo,
jabesa aet a' sawek, ju'u Lios oo jume' inim
yoemem ja'ani, nee tejwaane —ti ameu
jiiak.
5 Taa inime'e bempo naas emo tetemai
japtek inen jiakai:
—Jaisa te jiune. Itepo: “Junaka'a, Liojta
a'abo a' bittuak”, ti itom jiao, junak aapo:
“Jaisaakai eme'e ka a' sualek”, ti itou
nattemaine. 6 Taa intok: “Inim jume'
yoemem betana”, ti itom jiao, ju'u yoemra
si'ime itom mamaasukai itom su'ane.
Bwe'ituk inime'e, juka' Joantuka'uta, Liojta
betana ju'uneetuawaka a' noktuawaka'uta
tua junuen a' suale —ti jiian.
7 Bempo intok ka emo ju'unea'a ti jiaka a'
yoopnak. 8 Junak intok ju'u Jesus:
—Junuentuko, inepo juni'i ket nee ka
enchim tejwaanee jabeta betana utte'aka
inika'a in a' joa'apo —ti ameu jiiak.

Jume' tekipanoareeom ka tu'u jijiapsekam-met nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

9 Chukula ju'u Jesus ju'u yoemratau nok
taitek intok jita ta'abwiku a' tamachiaka
ameu nookan:
—Seenu, a' wajpo, pa'asi ouwom
juebenam ja'abwak. Chukula intok
wate tekipanoareommeu a' reu tebok.
Intok ini'i, junama'a omot bicha sikaa,
aman binwatuk. 10 Juname'e pa'asim

chuktawao taewaita yumako, ini'i, tekilta a'
jooriamta, juname'e tekipanoareommeu a'
bittuak, junama'a echipo, aapo'iku bicha a'
lutu'uriatuka'po aman a' a'aune' betchi'bo.
Taa juname'e, ko'okosi a' yaak intok kaita
a' makaka a' simtuak. 11 Junak intok
ju'u, junaka'a wajta atteakame, tekilta a'
jooriamta juchi senuk aman bittuak. Taa
inika'a ketchia, bempo ka a' yo'oreka au
nokaka, ko'okosi a' yaaka intok kaita a'
makaka a' simtuak. 12 Ju'u wajta atteakame
iniat cha'aka, juchi senuk aman bittuak.
Taa inime'e tekipanoareeom ket inika'a
juni'i, ko'okosi a' yaak intok pa'akun yeu
a' tojak.

13 'Si'imemmet che'a chukula juna'a wa-
jta atteakame: "Jaisa tua nee aune", ti
au eetuak. "Jiba nee juka' in yoemi-
ata, tua in nake'uta nee aman bittuane.
Inika'a bicha'ateko jumak juni'i inime'e a'
yo'orine", ti jiakai. 14 Taa jume' tekipanoa-
reeom inika'a ameu yepsamta bichakai,
inen emo tejwaak: "Ini'i juna'a ju'u chukula
inika'a atteaneeme. Ate a' me'ene, junuen
juka' bem at teamak itepo tawa betchi'bo",
ti jiakai. 15 Junak intok inime'e a' bwiseka,
junama'a wajpo yeu a' nuk sajaka a' me'aak.

Ju'u Jesus intok junak inen jiiak:

—Juna'a wajta atteakame, jaisa tua in-
ime'emak aune. 16 Junaman sika intok ini'i,
juname'e tekipanoareeom su'ane. Juka'
bwiata intok tatta'abwim a' makne —ti
jiiak.

Jume' aman aneme inika'a jikkajaka:

—Lios ka bat junen jiune —ti jiiak.

17 Taa ju'u Jesus inime'e bitchukai inen
jiiak:

—Junak su, jum Liojta nok lutu'uriapo
ju'u ji'ojtei inen jiame, jitasa teuwaabae:

Wa'a teta, jume' kakaateme yeu tawaaka'u,
Chukula ini'i teta, che'a bat naataka ama
nawataka yeu siika, ti jiame.

18 Jabetaka juni'i ju'u inia tetat wechekame,
ini'i si'imekut kot kottisune. Taa ini'i teta
intok senukut ko'om wecheka, junaka'a kia
a' tutujne —ti jiiak.

Ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritau bicha, ju'u tomi na'ikiawame

19 Jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe
intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee
majtame, inime'e jiba junama sep Jesujta
bwijbaeka'eak. Bwe'ituk inime'e aet mam-
maten, inika'a jita ta'abwiku a' tamachi-
aka a' nokaka'uta, jiba ame betchi'bo su a'
teuwaaka'po. Taa bempo juka' yoemrata
majjaen. 20 Junako inime'e, bempo jume'
aet mammateneeme, watem yo'oriwame
benasi emo ya'arikai aman bittuak. In-
ime'e, jita juni'i a' teuwaatuaka, junuen
junaet ju'u kobanaotau a bem yeu a' tojine'
betchi'bo. 21 Jiba inia betchi'bo inime'e inen
au nattemaek:

—Yee majtame, ju'uneate juka' em
teuwaa'uta intok juka' em yee majta'uta,
tua a' lutu'uriatuka'po. Intok ka empo
inim jume' watem emo am uju'u'uta amet
che'a ta'aaka am bicha. Ala empo, Liojta
betana nok lutu'uriata ka ta'abwisia, tua a'
lutu'uriatuka'po aman empo yee a' majta.
22 Itom tejwaane, jaisa tu'inee ja'ani, ju'u
jum Romapo si'imem bepa yo'o ya'aritau
bicha tomita weyemta a' beje'etua'po, oo
ka tu'i ja'ani —ti au nattemaek.

23 Taa ju'u Jesus inimmet ju'une'eak, ka
tu'ik au bicha bem ea'po intok inen ameu
jiiak:

—Jaisaaka eme'e inile benakue nee
ji'optuabae —ti ameu jiiak—. 24 Eme'e
juka' tosai tomita, senuk nee bittuane.
Jabesa inika'a pujbak intok jume' team iniat
ji'ojteim —ti jiiak.

Bempo intok:

—Ju'u si'imem bepa che'a yo'o ya'ari,
Sesar teamta betana —ti au jiiak.

25 Junak intok aapo:

—Junuen san eme'e, ju'u inim si'imem
bepa che'a yo'o ya'ariu bicha weyemta,
au bicha a' na'ikiane. Intok Liojtau bicha
weyemta ket eme'e, Liojtau bicha a'
na'ikiane —ti ameu jiiak.

26 Intok inime'e junuen, ju'u yoemrata
bichapo, kaitat a' ji'optuak. Alla inime'e
ju'u aapo'ik am yoopnaka'u betana, tua
suum eaka ka montek.

*Kokkolam jaisa tua lutu'uriapo am jiabijte-
nee'u betana au nattemaiwa*

27 Iniat chukula, waate jume' sauseeompo
ta'eewame betana, Jesujtau aman noitek.
Inime'e, jume' kokkokame ka am jijiabi-
jte'eti jiia. Junuen san inime'e Jesujtau inen
jiiak:

28 —Yee majtame, ju'u Moiseejtuka'u,
ji'ojteita itom a' ya'ariak, yoemta senuk,
jubeka intok ka yoemiaka a' mukuko, ju'u

junae sailawa, juka' jokoptulata a' jupne'eti
jiakai, intok junaemak yoemianee ju'u a'
saai mukukamta betchi'bo —ti jiakai—.
29 Ket junuen san, woo busanika nau wew-
erika jiapsan. Ju'u che'a bat weyeme ju-
ubek. Taa ka yoemiaka muukuk. 30 Ju'u iniat
cha'aka weyeme intok, juka' jokoptuita ju-
ubek. Intok ini'i ket ka yoemiaka muukuk.
31 Junak intok, iniamak bajika, juchi ju'u
senu a' juubek. Intok jume' waate juni'i, ket
jiba junaen aayuka, woo busanim yuma'u
tajtia. Intok si'ime ka yoemiaka kokkok.
32 Intok inime'e si'imemmet chukula, ju'u
jamut juni'i ket muukuk. 33 Junak su, jume'
kokkoarim am jiabijteneeo, inime betana
jabesa a' jubeka tawane. Junuen jume' woo
busanika a' jubekantakai —ti au jiiak.

34 Junak ju'u Jesus inen am yoopnak:

—I'an jume' inim bwiapo jiapsame,
jume' o'owim intok jume' jaamuchim
emo jujube. 35 Taa wame'e kokkoarim
nasuk jijiabijtineeka intok aman chukula
jiapsinaa'u lutu'uriaka aman yajineeme,
junaman inime'e ka jujupne. Intok kia
jume' marakame, inime'e, bem maram
juni'i, ka am kukunatuane. 36 Bwe'ituk
inime su ka intok kokkone. Bwe'ituk
inime'e, teekau jume' Liojta ankelesim
bebena intok inime'e kokkoarim nasuk
bem jiabijteka' betchi'bo, Lios am yoemiak.
37 Kia aapo ju'u Moiseejtuka'u juni'i, jum
Liojta nok lutu'uriapo, aman jum ju'u
juya beete'utat a' noka'apo, ini'i, jume'
kokkolam am jijiabijte'ut a itom aet
ju'uneetua. Junama san juka' Liojta, juka'
Apra'am teamta, waka'a Isaak teamta
intok juka' Jakoop teamta bempo'im
a' Lios yo'owaka'u ama a' teuwaakai.
38 Taa ju'u Lios, ka jume' jiba betchi'bo
kokkolammeu Lios. Ala, jume' jiba yuu
jiapsame betchi'bo. Bwe'ituk aapo'ik
betchi'bo si'ime jiapsa.

39 Junak intok jume' Moiseej tuka'uta ne-
saurim yee majtame betana waate:

—Tua'e amma'ali jiia, yee majtame —ti
au jiiak.

40 Intok junama'a bempo ka intok au ruk-
tek, naa buusti au nattemaibaekai.

Jabeta yoemiam betanasa tua yeu simria ju'u Krijto

41 Ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Junak su, jaisaaka ju'u Krijto' teame,
ju'u Labiituka'uta yoemiammet yeu simria,
ti jiuwaa. 42 Bwe'ituk jiba aapo ju'u Labi-
ituka'u, jum Salmom ji'ojteimpo inen a'
teuwaak:
Ju'u in yo'owa Lios, ju'u in yo'owabeu inen
jiiak:
"In bata tana neu yejtene,
43 Jume' enchi beje'eka kateme, in am
koba'asu'u tajtia", ti a' teuwaak.
44 Ju'u Krijto, kaachin Labiituka'uta betana
yeu simriatune, junuen jiba aapo ju'u Labii'
teame a' yo'owa rokakai.

Jesus, jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

45 Si'ime ju'u yoemra ama aneme a' jikka-
jan, juka' Jesujta a' majtimmeu inen a' jiako:
46 —Jume' Moiseej tuka'uta nesaurim
yee majtame betana, eme'e emo su-
uane. Bwe'ituk inime'e tettebem bem
supenee'uta tu'ure. Intok jum bwere
jo'arampo jita nenkiwa'po che'a anwa'po,
yo'orisi emo tetebotua i'a. Intok jum
bem te'opompo, che'a bichau wajiwa,
yo'oraata jojoye'po bem joonee'uta juni'i
tu'ure. Intok ket inime'e, pajkompo bichau,
che'a bat bem jojoonee'uta waata. 47 Intok
inime'e ket, jume' jaamut jokoptuim, jume'
bem karim bem attea, emo am attea
mamaka. Chukula intok inia betana bem
aet jiawitenee'uta jaiwakai, Liojta yo'ori
ta'aa ti jiuna' betchi'bo, binwaa ja'abweka,
Liojtau bicha emo nonoktua. Inime'e
juname'e jume'e, chukula che'a bepaa
jiokot emo bittuanaame.

21

Jokoptuita kaita jipueka, inika'a tomita wooi jusai tomim Liojtau bicha a' na'ikiaka'um

1 Jum Liojta te'opopo ju'u Jesus, wame'e
tua yu'in totomeka, tomita Liojtau bicha
weyemta, jum a' jojoawaa'po ama tojame
bichak. 2 Junama'a ket, tua kaitae au ania
machika, senuk jamut jokoptuita, wooi ili
kopre tomim ama joakamta bichak. 3 Aapo
intok inen jiiak:

—Tua nee lutu'uriapo inen emou jiia,
junuen inika'a, tua kaitae au ania machika
jamut jokoptuita, che'a si'imem bepa yu'in
ama a' jo'alatuka'u —ti jiiak—. 4 Bwe'ituk
si'ime jume' waate, juka' naa buusti yu'in
bem jipue'uta a'abo totoja. Taa ini'i jamut,

aapo jiokot a' jiapsa' nasuk juni'i, si'imeta a'
jipue'uta, kia juka' ae a' ji'ibwa'ea'uta juni'i
ama joak —ti jiiak.

Jesus, juka' bwe'u te'opota chibela tatap-
tune'eti jiia

5 Waate junae bwe'u te'opot bem bicha'ut
nau etejon. Intok junama'a tua ujyooika
tetammet intok si'imeta junama'a, Liojtau
bicha na'ikiaritaka aman tojirita betana.
Junak intok ju'u Jesus inen jiiak:
6 —Taewai yuma'ane, si'imeta inika'a
i'an enchim bicha'uta, chibela tataptuka,
tetata inim wepu'ulaik juni'i ka jikat
tawane —ti jiiak.

Aniata inim kee subimneeo, ju'u machilaa
yeu weeneeme

7 Junak intok au nattemaiwak:
—Yee majtame, ini'i jakwoosa yeu wee-
neekai. Jitaa machilaasa aunee inika'a
weyemta jaibu chupneeo —ti jiakai.
8 Ju'u Jesus inen jiiak:
—Tua tu'isi eme'e emo suuane. Intok
kaabeta eme'e enchim bai ta'aatuane.
Bwe'ituk juebenaka nee betana emo
kate'eti jiaka yajine. Inime'e: "Ineponee
juna'a ju'u Krijto", ti jiune. Intok ket:
"Inime'e taewaim juname'e, a' nottineeo",
ti jiune. Taa eme'e ka amemak eene.
9 Intok junak eme'e aman jakun nassuawa
ti jiuwao, intok ya'uraata emo beje'eka
nassuamta jikkajakai, eme'e ka majjaune.
Bwe'ituk utte'a inika'a bat weenee'u. Taa
iniamak kee lu'utinee ju'u ania —ti jiiak.
10 Junak intok ket inen jiiak:
—Ju'u senu yoemra, juka' ket senuk
yoemrata beje'eka nassuane. Senu
bwiaraapo yoemra ket, juka' senuk
bwiaraapo yoemrata beje'eka nassuane.
11 Jak chukti bwia au yoaka, ko'om kibakne.
Tebaatune. Intok ko'okoa o'omot su weene.
Intok teekapo tua suum watchisi machika
aune. Intok jita teuwaaka, machilaa yu'in
weenee ti jiiak.
12 'Taa si'imeta inika'a kee yeu weyeo,
eme'e bwijnaa intok emou suuanaa. Ju-
riom nau emo totoja'po eme'e yeu tot-
tojiwaka, ya'uraa bittuanaa. Intok eme'e
e'etanaa. Intok jume' che'a yo'o ya'arim
bichapo intok jume' kobanaaom bichapo,
enchim nemak ea' betchi'bo eme'e yeu to-
tojinaa. 13 Junak, inien emou weyeka nee
betana juka' lutu'uriata eme'e a' teuwaane.
14 Junuen san eme'e a' ju'uneiyaane, junuen
chukula junama enchim emo nokriaka
enchim teuwaanee'uta, ka bat naataka aet
enchim ju'uneenee'u betana. 15 Bwe'ituk
ineponee juka' enchim teuwaanee'uta in-
tok suawata nee emot a' autuane. Inika'a,
jume' enchim beje'eka aneme, kaabe au
yuma'ane, intok kia kaabe a' beje'eka
noknee juni'i. 16 Taa eme'e, kia jume'
enchim yo'owawam betana intok jume' tua
emo mak werim betana intok kia jume'
enchim nakeka enchim ta'aa'um betana
eme'e yeu bwijtune. Emo betana intok
waate su'atune. 17 Intok enchim nemak ea'
betchi'bo, si'imem betana eme'e omtanaa.
18 Taa enchim kobat, kia wepul chooni juni'i,
ka ta'aruitune. 19 Intok inien a' machiak
juni'i, eme'e enchim suale'ut ka ta'abwisi
eaka jiapsa'ateko, eme'e, jiba yuu jiapsi-
wamta bitne.
20 'Jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po
eme'e, sontaaom ka iliikim nau a' konta-
lame eme'e am bicha'ateko, junak junuen
eme'e ju'uneene, inika'a lauti a' tatap-
tune'po. 21 Junako, jume' bwiaraa Jurea'
tea'po aneme, inime'e kawiu bicha katne.
Ket jume' intok, jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po aneme junama yeu katne. Intok
jume' wajpo aneme, inime'e ka jum bwe'u
jo'arau nottibaeka'eene. 22 Bwe'ituk ju-
name'e taewaimmet ju'u Lios, tua amet
jiokot yee bittuane. Junak si'imeta juka'a,
jum Liojta nok lutu'uriapo ji'ojteita a'
chupneeo. 23 Intok tua jiokot ameu ma-
chine, wame'e jaamuchimmeu juname'e
taewaimmet jume' abe usibaemmewi oo il-
litchika che'eeme asoakammewi. Bwe'ituk
junakriapo inim bwiapo tua weenee ju'u
unnaa jiokot emo bitwame. Intok inia
yoemrata betchi'bo, tua ka jiokoliwaka
amet jiokot emo bitwametune. 24 Waate
jum nassuawa'u su'anaa. Wate intok bwi-
jrimtaka, si'ime aniat tatta'abwi yoemratau
naas nuk saka'anaa. Intok jume' ka inim
joomem, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po,
inime'e jume' wasuktiam junuen bem ama
an i'awa'um simsu'u tajtia ama nesaweka a'
nayyotene.

Juka' inim yoemta, jaisa weyeka teeka be-
tana a' yebijnee'u

25 'Junak intok ta'atchi, intok ju'u
mechachi, intok jume' chokimmetchi
juni'i, machilaa aune. Intok jume' inim
bwiapo jo'aakame, a' jita tuka'po ka a

ju'uneene. Intok inime'e, tua jantiachika
jum bawepo jume' ba'a biaktiam jiame
jikkajaka, majjaune. [26] Inim si'ime aniat,
juka' yeu weenemta ju'uneiyaaka, ju'u
yoemra tua majjaeka kia wattine. Bwe'ituk
kia jume' teekapo ka bittaka jume' utte'aka
nesaweme juni'i, emo yoone. [27] Intok
junako inime'e, juka' inim yoemta teeka
betana, namupo, nesaweka intok tua
yo'orisi machika a'abo weyemta a' bitne.
[28] Inika'a weyemta yeu machi taiteko, eme'e
ka ko'om eene. Intok a' bo'o bichaka, jikau
bitchune. Bwe'ituk tua lauti eme'e inim
jinne'uitune.

[29] Ketchia inika'a jita ta'abwiku a'
tamachiaka ameu nookak:

—Eme'e, juka' chuna'ouwota mam-
matene, oo kia jita juyataka juni'i, [30] eme'e,
ini'i jume' sawam jaibu am basiweo, am
bichakai, jiba eme'e su junuen ju'uneenee
juka' tasariata a' yuma'aseo. [31] Jiba junaen
su ketchia, si'imeta inika'a eme'e a'
bicha'ateko, eme'e jaibu su ju'uneene,
Liojta a'abo bwiau yo'otaka a' nesaunee'u
abe a' yuma'apo.

[32] 'Lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime
ini'i yeu weene, i'an inim juka' yoemrata
kee a' kokkou su. [33] Ju'u teeka intok ini'i ju'u
bwia, inime'e lu'utine. Taa ju'u in teuwaari,
ini'i, ka lu'uteka, jiba yuu tawane.

[34] 'Tu'isi eme'e emo suuane, ka eme'e
inim juka' ka tu'ik bo'o jooriawamtat,
nanaakowamtat intok inim aniapo weyem-
tat jiapsiwamta betchi'bo, junaet, Liojta
enchim yo'oreka jiapsa'uta a' koptabaane.
Junuen juka' taewaita a'abo in aet not-
tinee'uta, ka enchim a' etbwa nu'une'
betchi'bo, [35] jite'i yecha'ita a' wecheka'a
benasia. Bwe'ituk juna'a taewai, si'ime
yoemra inim si'imekut jiapsammeu junuen
yuma'ane. [36] Ka eme'e emo koptaika jiapsi-
baane. Intok eme'e, Liojtau bicha enchim
emo nokrianee'uta ka koptane, junuen
si'imeta inika'a yeu weenemta betana a
enchim ama yo'eene' betchi'bo. Intok ju'u
inim yoemta bichapo tu'isi enchim mabe-
trimtune' betchi'bo.

[37] Ju'u Jesus, taewapo jum te'opopo yee
maj majtan. Tukaapo intok, kawi oli-
ibo' tea'po tawabaeka, am bicha sisimen.
[38] Junama intok ju'u yoemra si'ime, chikti
ta'apo, tua ketwoo su, te'opou yeu yaajan,
junuen a' jikkajibaekai.

22

Jesujta bwij betchi'bo, aet nau etejowaka a' tu'utewame

[1] Jaibu yuma'asekan ju'u pajko taewai,
jume' paanim ka reberuakame bwa'anaao,
ju'u, bwaram aet jissu'awame pajkopo
ta'eewame. [2] Jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta ne-
saurim yee majtame, inime'e, juka' Jesujta,
jachin ayuka bem a' me'enee'uta jaiwan.
Bwe'ituk bempo juka' yoemrata majjaen.

[3] Junak intok ju'u bebeje'eri, ju'u Juraj
teamtat kibakek. Ini'i ket ju'u Ijkariootim-
mea ta'eewame. Ket jume' woj mamni
ama wooim mak na'ikiatuka'u. [4] Ini'i intok,
jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu
intok jume' ama nesawemmeu siika, intok
inime mak etejok, jachin ayuka aapo'ik
juka' Jesujta ameu a' su'u tojinee'u be-
tana. [5] Inime'e intok tua alleak. Intok nau
eaka, tomita a' mak rokak. [6] Ju'u Juuraj
teame junuen amemak a' tu'ureka, intok
junama naateka a' bwiseka ameu a' su'u
toji betchi'bo, jakwoo che'a kaabeta aamak
ane'uta bo'o bichan.

Kupteo Jesukrijtota a' majtimmak a' ji'ibwaka'po

[7] Junak yuumak ju'u taewai, paanim
ka reberuaka aet bwabwa'awaao, inim
junak, bwalata wasuktemta junaet a'
meme'ewaao. [8] Jesus intok, juka' Peota
intok juka' Joanta sawek:

—Eme'e aman sajaka, kupteo, pajkot
itom bwa'anee'uta, itoas a' yaaka ama a'
jipu'une —ti ameu jiakai.

[9] Bempo intok:

—Jakunsa empo junaka'a itom a' yaa i'a
—ti au nattemaek.

[10] Jesus inen am yoopnak:

—Junaman bwe'u jo'arau eme'e yajako,
seenuk, bwe'u babu soto'ipo ba'am
weiyaamta eme'e bitne. Inika'a eme'e,
jo'arau a' yepsa'u tajtia eme'e aamak aman
yajine. [11] Intok eme'e, junama jo'arapo
yo'otau: "Ju'u yee majtame: Jaksa inim
karipo inepo jume' in majtimmak, pajkot
kupteo inepo ji'ibwane, ti jiia", ti au jiune.
[12] Junak intok aapo, junama'a karipo, juchi
senu bwe'u kari, bepa katekamta enchim
tejwaane. Inika'a jaibu tu'uteita. Junama'a
eme'e a' ya'anee juka' itom bwa'anee'uta
—ti ameu jiiak.

13 Bempo intok aman sajaka intok
si'imeta juka' Jesujta tua junuen ameu
a' teuwaari benasi ama a' bichak. In-
tok junama'a, inime'e pajkot tukaapo
bwa'anaamta ama a' yaak.
14 Junama'a junak ka machiao yumakai,
ju'u Jesus intok jume' aapo'ik yeu pu'arim,
mesau ruktek. 15 Junak intok ju'u Jesus
inimmeu:
—Tua ne lutula wee'po inika'a pajkot
tukaapo bwa'awamta emomak ne a'
ya'apean, ketun kee inepo me'etukai —ti
ameu jiiak—. 16 Bwe'ituk inepo inen a'
lutu'uria ti jiia, ka intok inika'a pajkopo
ka machiao bwa'awamta emomak juchi
in a' bwa'anee'u. Chukula teekau junak
achai Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, i'an
inika'a a' teuwaa'uta in a' yuma'u tajtia —ti
jiiak.
17 Junak intok, pa'asi ba'awata ama
auka'uta nu'uka, Liojta bai saeka intok:
—Inika'a em nu'uka, si'ime nau a' ji'ine
—ti ameu jiiak—. 18 Bwe'ituk inika'a pa'asi
ba'awata, ka intok nee a' ji'ine, chukula
junak, achai Liojta yo'otaka a' nesauneeo
itom a' bicha'u tajtia —ti jiiak.
19 Chukula ket jume' paanim nu'uka, Li-
ojta bai saeka junak intok juname'e am
rebektaka, bempo'immeu am bwisek inen
jiakai:
—Ini'i in taka o'oben, emou tu'ineeka,
jiokot ya'atuka me'etuneeme. Inika'a
eme'e, neu waati betchi'bo a' joone —ti
ameu jiiak.
20 Ket chukula ji'ibwasukai, juka' pa'asi
ba'awata auka'uta junuen ameu bwisek in-
tok inen jiiak:
—Ini'i pa'asi ba'awa juna'a, ju'u emou
tu'ineeka, bemelasi weyeka, Liojtamak emo
tu'utewamta, ojbo in wo'otaka'ue a' chu-
piatuka'uta a' teuwaame —ti ameu jiiak—.
21 ’Taa ne ju'unea, juka' nee yeu bwi-
jneemta, inim itom ji'ibwa'po, nemak a'
ane'epo. 22 Bwe'ituk ju'u inim yoeme,
Liojta nok lutu'uriapo aapo'ik betana a'
ji'ojteituka'po aman junaen au chupe. Taa
tua jiokot au machine, ju'u, junuen yeu a'
bwijneemtawi —ti jiiak.
23 Junak intok bempo naas nau nattemai
japtek, jabeta tua junen yeu a' bwijne'po
betana.

Jabetasa ama che'a eiyaanaa'u betana,
naas nau nattemaiwaka'po

24 Chukula inime'e, bempo'im nasuk, ja-
beta ama che'a ameu a' yo'otunemta au
a' lutu'uriatunee'u betana aet nau etejok.
25 Taa ju'u Jesus inen ameu jiiak:
—Jume' inim bwere yoemratau che'a
yo'o ya'arim, junaka'a yoemrata am
tekoka'a benasia a am kuakta. Intok ketchia
inime nasuk jume' che'a yo'owe, inime'e,
tu'ik si'imem jooriame ti ta'eewa. 26 Taa
emo nasuk ka junuen weene. Ala emo
nasuk ju'u che'a eiyaawame, ini'i, si'imem
bepa che'a chukula a' weye'e benasia au
eiyaane. Ju'u intoko nesaweme, ini'i,
jume' waatem nesauta a' jooria'a benasia
au eiyaane. 27 Bwe'ituk inime'e betana,
jabesa juna'a ju'u che'a eiyaawame, ju'u
mesau rukteka ji'ibwaneeme, oo ju'u,
bwa'amta iniau totojame. Ju'u mesau
yejteka ji'ibwaneeme juna'a o'oben. Taa
inepo, nee inim emo nasuk aneka, jabeta
nesauta a' joa'a benasia nee jiapsa —ti
ameu jiiak.
28 ’Eme'e su intok juname'em, jume'e,
inim tua obiachiku, sioksi in ino bicha'po,
jiba i'an tajtia nemak naj kuakteme. 29 Inia
betchi'bo san, inepo, chukula, yo'otaka
enchim nemak annee'u betana, lutu'uriata
nee enchim makne, in achai Liojta betana
in a' makrituka'a benasia. 30 Junuen
junaman, che'a yo'otaka in annee'po,
mesau kateka in ji'ibwanee'u, enchim
nemak ama ji'ibwane' betchi'bo. Intok
eme'e, jume' che'a yo'owem jojoye'po
jote'ene, junuen jume' woj mamni ama
wooika, Ijra'eltuka'uta betana yoemrata,
a' ya'uraa bittua betchi'bo.

Jesus, Peota, inika'a ka au a' ta'a'ati a'
jiunee'u betana junuen a' teuwaa

31 Ket inen jiiak ju'u Jesukrijto:
—Empo Simoo, a' ju'uneiyaane, juka'
bebeje'erita emou suuaka, kia tiikota,
jekae naas a' beba'a benasia enchim a'
ji'optuabae' betchi'bo, Liojtau bicha a'
noklatuka'po. 32 Taa inepo, nee jaibu Liojtau
bicha enchi nokriasula, junuen, jiba Liojtat
eaka em a' suale'uta, ka em a' koptane'
betchi'bo. Intok empo aet chukula, inia
betana tu'isi yeu simlatakai, junak jume'
Krijtopo emak werim inime'e Liojta bem
suale'u betana, ka ta'abwisi intok bem
eene' betchi'bo am aniane.

33 Ju'u Simo'o teame intok:
—Achai, emak eta'anaaka juni'i, intok
kia ne emak me'etuneeka juni'i, jiba ne
emak weene —ti au jiiak.
34 Taa ju'u Jesus:
—Inen ne eu jiia Peeo, jiba i'ani, juka'
totoi o'owiata kee a' kukuseeo, bajisi empo
nee betana temaiwaka, ka nee emo ta'a'a ti
jiune.

Aapo'ik jiokot au a' bitnee'u, yuma'aseka'u

35 Junak intok ju'u Jesus inen ameu nat-
temaek:
—Sejtul, junak nee enchim naas saweko,
enchim ama nu'u sakanee'uta oo tomi
boosata intok kia bocham juni'i ka enchim
weiyaane'eti jiakai, jaisa junak jita emou
be'eka ja'ani —ti ameu nattemaek.
Bempo intok:
—Tua kaita —ti au jiiak.
36 Junak intok aapo inen jiiak:
—Taa i'ani, wa'a ama a' nu'unee'uta oo
tomi boosata a' jipueme, ini'i a' weiyaane.
Ju'u intoko ka tebe sisi'iwook kuchi'im
jipueme, ini'i jume' a' bepa supewam
nenkaka junae tomie am jinune. 37 Bwe'ituk
inepo nee a' lutu'uriatune'eti jiia, inika'a,
jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojteita
junuen neu a' chupne'po: "Intok ini'i,
jume' ka tu'i yoememmak na'ikiatuk",
ti jiamta. Bwe'ituk si'ime ju'u Liojta
nok lutu'uriapo nee betana ji'ojtei, utte'a
junuen a' chupnee'u —ti ameu jiiak.
38 Junak intok bempo:
—Yuu achai, woika im aayuk jume' tet-
tebe sisi'iwook kuchi'im —ti jiiak.
Aapo intok:
—Inime'e jibatune —ti jiiak.

Jesus, jum Jetsemani' tea'awi, Liojtau bicha nooka

39 Junak intok ju'u Jesus junama yeu sikaa,
jiba aapo'ik aman yeepsa'a benasia, oli-
ibo'okawi' tea'u bicha siika. Jume' a' maj-
tim intok aamak yeu sajak. 40 Junak, jum a'
sika'u yepsakai, inen ameu jiiak:
—Liojtau bicha eme'e emo nokriane,
junuen ka tu'ik enchim ya'anee'ut ka
enchim ji'opne' betchi'bo —ti ameu jiiak.
41 Chukula sep ju'u Jesus, junama'a am
ane'epo, che'a bichau jeela siika, senuk
tetata a' mekka a' jimmaala'abe'emu. Ju-
nama intok Liojtau bicha nok betchi'bo
tonommea kiktek. 42 Intok:
—In yo'owa, empo junen ea'ateko,
inika'a bettesi jiokot machika neu weyemta
betana ka nee a' bittuane. Taa ka in ea'po
amantunee taa tua em junen ea'po amani
—ti jiiak.
43 Junak intok teeka betana senu Lio-
jta ankeles junama au yeu machiak, ini'i
junuen utte'ata aet autuasekai. 44 Intok
aapo junuen tua jiokot bettesi au bichakai,
che'a juni'i bepa Liojtau bicha au nokria
simen. Ju'u intok a' tata bujtiawa, kia bwere
ojbo chaktiam benasi bwiau ko'om yojten.
45 Junama'a Liojtau bicha a' noka'apo kik-
teka, jume' a' majtim tawala'u bicha si-
ika. Inime'e intok siokrimmea yumiataka,
kokocheme teak. 46 Junak intok:
—Jaisaaka eme'e kokoche. Jote'em in-
tok Liojtau bicha emo nokrianee junuen ka
tu'ikut, ka enchim ji'opne' betchi'bo —ti
ameu jiiak.

Jesus, bwijritaka, nasuk weiyaawa

47 Juka' Jesujta junama'a ketuni a' nokao
su, waate juebenaka ama au yajak. Ju'u
Juuraj ti teaka'u, ini'i jiba jume' woj mamni
ama wooika Jesujta yeu pu'arimmak
na'ikiatuka'u, juname bepat weyen. Intok
ini'i Jesujtau ruktek a' pujbawat aet tente
betchi'bo. 48 Junak ju'u Jesus:
—Juuras, jaisa empo inien aet tenteka,
juka' inim emo benasi yoemta, yeu a'
bwiseka, watem mampo a' su'u toja ja'ani
—ti au nattemaek.
49 Jume' Jesujtamak rejteme, juka' ama
weyemta bichakai aapo'iku:
—Achai, jaisa tua itepo inime'e tettebe
sisi'iwook kuchi'immea nassuanee ja'ani
—ti au nattemaek.
50 Jume' Jesujta mak rejteme betana,
seenu, ju'u te'opopo tekiakammeu yo'ota
sawee'uta, batatana naka chukti a' beebak.
51 Taa ju'u Jesus:
—Kate'em ameu suua, ini'i jibatune —ti
jiiak.
Junak intok ju'u Jesus, junaka'a
ya'uraapo sawamta nakammet mamteka,
a' tu'utek. 52 Junama sep, te'opopo
tekiakammeu yo'owemmeu intok jume'
te'opopo nesaweme intok ju'u yoemratau
yo'owemmeu, jume' a' weiyaabaeka aman
au yajilammeu:
—Eme'e tettebem kukuche'ekai intok
kukutakai, nee jita etbwareo tuka'a benasia

eme'e a'abo neu yeu sajak —ti ameu jiiak—.
53 Junako chikti ta'apo jum te'opopo nee
emo nasuk aneeo, eme'e kia juni'i ka neu
suuak. Taa i'an ka machiku emou tu'i, juka'
bebeje'erita utte'ata emot ayuka a' weyeo.

Juka' Peota, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

54 Junak intok inime'e, juka' Jesujta
bwiseka, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a
yo'ota kariu aman wajiwa a' tojak. Ju'u
Peeo intok mekka aet cha'aka weyen.
55 Junama'a wajiwa, waate jum bwe'u tebat
nasuku nayaka intok junama ameu jootek.
Ju'u Peeo intok ket amemak ama yejtek.
56 Junak intok senu jamut, junama sawame,
aapo'ik junama tajiu katekamta bichakai,
tua a' bitchuka, intok:

—Ini'i o'ou ket Jesujtamak weaman —ti
jiiak.

57 Taa ju'u Peeo, ka a' lutu'uria'ati ji-
ubaeka:

—Kannee a' ta'aa —ti jiiak.

58 Che'a chukula intok juchi senu a'
bichaka:

—Empo ket juname betana weye —ti au
jiiak.

Taa ju'u Peeo:

—E'e, kannee juna'a —ti jiiak.

59 Che'a chukula, jumak senu orata
weyekai, juchi senu ket:

—Tua lutu'uriapo ini'i yoeme aamak
weaman bwe'ituk Kalilea bwiaarapo joome
—ti jiiak.

60 Junak intok ju'u Peeo inen jiiak:

—Empo achai, tua kannee ju'unea jitat
em etejoo'ut —ti jiiak.

Jiba junama lautipo juka' Peota ketuni a'
nokao su, totoi o'owia kukussuk. 61 Junak
intok ju'u yo'owe Jesukrijto au bicha kuak-
teka junama'a Peotat remtek. Ju'u Peeo in-
tok, ju'u yo'owe Jesukrijtota au teuwaala'u
wawaatek: “I'an empo, totoi o'owiata kee
kuseo, bajisi empo ka nee emo ta'a'ati jiu-
latune”, ti au a' jiaka'ubewi. 62 Junak intok
ju'u Peeo junama yeu sikaa, intok tua ka
alleaka bwaanak.

Jesujta junn jiaawaawaka ka a' yo'oriwaka'po

63 Jume' Jesujta a' suuatuawame, ka a'
yo'oreka au nookan intok ko'okosi a' jooan.
64 Intok a' puj pattaika, pujbat a' chonaka au
nattemaek:

—Ka ju'uneaka itom tejwaa, jabeta enchi
chochonak —ti jiakai.

65 Intok ket wate juebenak au teuwaan
junuen ka a' yo'oribaekai.

Jesus, si'ime ju'u jurio yoemratau yo'oraata bichapo jipu'uwa

66 Yokotuko taewapo, jume' junama jurio
yoemratau yo'owe intok jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseej
tuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e
emo nau tojak. Intok juka' Jesujta si'ime
ju'u ama ya'uraatau yeu a' tojak. Junama
bempo:

67 —Itom tejwaane, jaisa empo juna'a
ja'ani ju'u Krijto' teame —ti au jiiak.

Aapo inime'e inen yoopnak:

—Inia betana, lutu'uria ti ne emou jiao,
eme'e ka nee sualne —ti ameu jiakai—.
68 Intok kia nee emou nattemaeo juni'i,
eme'e kaibu nee tejwaane. Intok kia eme'e
ka nee su'u tojinee juni'i. 69 Taa i'an naateka
ju'u inim emo benasi yoeme, Lios, che'a
si'ime utte'akamtamak a' batatana aamak
yejtene —ti jiiak.

70 Junako sep juname'e si'ime:

—Junak su, jaisa empo juna'a ja'ani ju'u
Liojta u'usi —ti au nattemaek.

Ju'u Jesus intok:

—Jeewi, inepo nee juna'a, jiba enchim a'
teuwaari benasia —ti ameu jiiak.

71 Junak bempo inen jiiak:

—Kaabe intok waatiatune, ju'u a'
beje'eka a' na'atejoneeme. Jiba itepo te
a' teuwaarita aet a' jikkajila.

23

Juka' Jesujta, Pilaatotau yeu a' tojiwaka'po

1 Junak intok junama si'ime japteka, intok
aapo'ik Jesujta ju'u kobanaao Pilaato'oti
teakamtau a' tojak. 2 Junama'a intok in-
ime'e sep su a' na'atejo japtek inen jiakai:

—Itepo, tee inika'a o'outa inim ito-
mak yoemrata, ka yanti a' eltuamta te a'
ju'uneiyaa. Juka' tomita jum bwe'u jo'ara
Romapo, ju'u che'a yo'o ya'aritau bicha
weyemta, ka itom a' bejje'etuane'e ti jiia.
Intok ketchia, aapo au ju'u che'a yo'o ya'ari
a' Krijtotuka'u a' teuwaa —ti jiakai.

3 Junak ju'u Pilaato inen au nattemaek:

—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u, jume'
juriommeu che'a yo'o ya'ari —ti jiiak.

Jesus intok:

—Ineponee juna'a, jiba em a' teuwaari
benasi —ti a' yoopnak.
4 Junak intok ju'u Pilaato, jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owemmeu intok ju'u ju-
nama'a yoemratau:
—Tua ne kaita ka tu'ik inia yoemtat a'
bicha —ti ameu jiiak.
5 Taa inime'e che'a juni'i jiian:
—Ini'i, yee a' majta'ue inim jurea
bwiaraapo, si'ime yoemrata ka yanti eltua.
Kalilea bwiaraa' tea'po naateka intok i'an
inim ket junaen a' weetua —ti jiian.

*Juka' Jesujta, Eroorej teamtau yeu a' toji-
waka'po*

6 Ju'u kobanaao Pilaato inika'a jikkajaka,
juka' yoemta, bwiaraa Kalilea' tea'po a'
jometuka'uta nattemaek. 7 Intok junak
junaman a' jometuka'u tejwaawakai,
ju'u Kalilea bwiaraa' tea'po kobanaao,
Eroorej teamtau a' bittuak. Bwe'ituk
ini'i ket juname'e taewaimmet, bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'po anekai. 8 Ini'i
Eroorej teame, Jesujta bichakai, tua alleak.
Bwe'ituk binwatuk naateka a' bitpeaka
ean. Bwe'ituk aapo'ik betana etejowamta
jikkajilatukan. Intok ket jita a' joa'uta,
machilaata aet bitbaeka ean. 9 Aapo tua
juebenak au nattemaek, taa ju'u Jesus
kaita a' yoopnak. 10 Ketchia junama'a jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume'
Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame,
inime'e ka yaateka a' na'atejoka ama aanen.
11 Junak intok ju'u Eroorej teame intok
jume' a' sontaaowam, kia jak wa'am a'
bichak. Intok ka a' yo'orekai, ujyooik intok
beje'emta, yo'o ya'ari tajo'ori benakue a'
tajo'otuak. Junama'a ju'u Eroorej teame
juchi ju'u Pilaato' teamtau a' bittuak. 12 Jiba
junae taewait ju'u Pilaato intok ju'u Eroorej
teame emo nau tu'uteka emo eiyaa japtek.
Bwe'ituk bat naataka bempo emo bejje'een.

Jesus, a' me'etune' betchi'bo aet nesawa

13 Junak intok ju'u Pilaato, jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owe intok jume' junama'a
jurio yoemratau yo'owem intok juka'
bu'uuraata nau a'awaka, 14 intok inimmeu
inen jiiak:
—Eme'e inika'a yoemta inim neu a'
tojak. Intok inim yoemrata, ka yanti
aapo'ik am eltua ti jiakai. Taa inepo, jiba
inim enchim bichapo nee a' temaisuk intok
eme'e ju'unea, ju'u enchim a' na'atejoo'u
betana, ka tu'ik kaita in aet teula tuka'u.
15 Intok kia ju'u Eroorej teame juni'i,
bwe'ituk aapo juchi a'abo itou a' bittualaa.
Joo, eme'e ju'unea, ini'i kaita ka tu'ik ya'ari
junae a' me'etune' betchi'bo. 16 Junuen san,
nee a' bepsu teboka intok chukula nee a'
su'u tojine —ti jiiak.
17 Junae pajko taewait, juka' yoem-
rata alleetua betchi'bo, ju'u Pilaatotau
utte'atukan, senuk eta'ita, aapo'ik a'
jiokoeka yeu a' su'u tojine'po. 18 Taa
juname'e si'ime nanancha chai japtek:
—Inika'a ka jiokoeka, a' me'e tebone.
Juka' Barabaaj teamta yeu su'u tojine —ti
jiakai.
19 Ini'i Barabaaj teame, jum bwe'u
jo'arapo, ya'uraata beje'eka nassuawamta
ya'alatukan intok yee su'ari betchi'bo, ama
eta'itukan. 20 Ju'u Pilaato, juka' Jesujta su'u
toji peaka ean intok juchi ameu nookak.
21 Taa bempo che'a juni'i, kusisi:
—Kuuset a' popon tebone —ti chaaek.
22 Iniamak bajisi ju'u Pilaato:
—Jitasa ka tu'ik ya'alatakai. Nee kaita
aet teulaa junae a' me'etunee'uta au
chupne' betchi'bo. A' bepsu teboka, intok
chukula ne a' su'u tojine —ti ameu jiiak.
23 Taa bempo che'a juni'i naa buusti
chaaeka nookan, kuuset a' popontunee'u
a'awakai. Intok juka' bu'uuraata intok
jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe
junuen ka yaateka am chaae' betchi'bo,
inime'e juka' bem a'awa'uta am ya'ariawak.
24 Ju'u kobanaao Pilaato, juka' bem
a'awa'uta junen su a' ya'ababaek. 25 Intok
junuen aapo, juka' bem su'u toji i'a'uta
ameu yeu a' su'u tojak. Juka' bem bwe'u
jo'arapo ya'uraata beje'eka, nassuawamta
ya'alatuka intok yee a' su'ariaka' betchi'bo
ama eta'ita. Jesujta intok bempo'im
mampo a' su'u tojak.

Jum kuuset a' popontuka'po

26 Junama'a juka' Jesujta, kuuset a'
popontunee'u bicha a' weiyaawa'po,
juname'e, senu yoemta, bwe'u jo'ara
Sireene' tea'a betana jometa, Simon teaka,
waj betana weyemta nankeka, au nookak
intok inika'a, juka' kuujta a' pu'aktatuaka,
Jesujtat cha'aka a' weiyaatuan.
27 Yoemra bu'uuka aet cha'aka kaaten.
Intok juebena jaamuchim inime'e, aapo'ik
betchi'bo tua ka bem allea'uta teuwaakai

bwaanan. [28] Taa ju'u Jesus inime'e
bitchukai, inen ameu jiiak:

—Eme'e jaamuchim Jerusalenpo
joomem, kate'em nee betchi'bo bwaana.
Ala eme'e emo bwanriane, intok jume'
enchim yoemiam. [29] Bwe'ituk chukula
taewaim yuma'ane, junak: "Tua alleenee
jume' ka a yoemiakame intok jume' kaabeta
chi'ituakame", ti jiunaao. [30] Junak intok ju'u
yoemra, jume' kawimmeu nokaka: "Itot
wattine", ti jiu japtene. Intok jume' ili
bwia kawimmeu: "Itom essone", ti jiune.
[31] Bwe'ituk, nee, tu'ik joamta juni'i inien
jiokot joakai, eme'e, ka inien jiapsame,
chukula che'a juni'i jiokot joonaa —ti jiiak.

[32] Ketchia aamak woika jume' tua ka
tu'ika ya'arika weiyaawan, jum Jesujta mak
nau su'abaawakai. [33] Junak bempo jum
Mukia koba' tea'u yajakai, junama'a juka'
Jesujta kuuset poponak. Intok ketchia
jume' woika ka tu'ik ya'arika aamake. Senu
a' batatana, senu intok a' miko'otana.
[34] Juka' Jesujta, jaibu kuuset a' poponwao:

—Achai, am jiokoine, bwe'ituk inime'e
ka ju'uneaka juka' bem joa'uta a' jooa —ti
jiiak.

Intok jume' sontaaom, aapo'ik Jesujta
tajo'orita nat na'ikimte betchi'bo, amet nau
ja'atek. [35] Ju'u yoemra junama aneka a'
bitchun. Intok kia junama'a ju'u yoemratau
yo'oora juni'i, ama aneka, ka a' yo'oreka
nookan inen jiakai:

—Aapo watem jinne'uk. I'an ela'po
aapo, aapola au jinne'une, lutu'uriapo
aapo ju'u Krijto' teame, Liojta betana yeu
pu'arituko —ti jiian.

[36] Jume' sontaaom juni'i ket junaen ka
a' yo'oreka au nookan, intok au rukteka
chibusi cho'okok ba'ata a' ji'ituabaekai.
[37] Intok inen au jiian:

—Lutu'uriapo empo ju'u juriommeu
che'a yo'o ya'arituko, empo emo jinne'une
—ti jiian.

[38] Aapo'ik a' koba bepa intok ji'ojtei
chaya'atukan, ini'i rieeko nokpo intok latin
nokpo intok ebreo nokpo ji'ojteitukan:
"Ini'i juna'a ju'u juriommeu che'a yo'o
ya'ari", ti jiakai.

[39] Jume' ka tu'ik ya'arika junama kuusim-
met aamak chaya'ituka'um betana seenu,
ka a' yo'oreka:

—Lutu'uriapo empo ju'u Krijto tuko,
empo emo jinne'unee intok itom ket
jinne'une —ti au jiiak.

[40] Taa ju'u seenu, iniamak ama jikat po-
pontuka'u, iniau nookak:

—Jaisa kia jeela juni'i empo ka Liojtat ee
majjae ja'ani. Jiba empo inim itomak jiokot
emo bichakai —ti au jiiak—. [41] Itepo ala tee
lutu'uriaka inien jiokot ito bicha bwe'ituk
itom ya'ari betchi'bo itou lutu'uria inien
jiokot itom ito bitnee'u. Taa ini'i o'ou, ka
tu'ik tua kaita ya'ari.

[42] Junak aapo:

—Jesus, neu waatine, chukula empo
che'a yo'otaka nesau taiteko —ti jiiak.

[43] Ju'u Jesus iniau:

—Lutu'uriapo ne eu inen jiia, tua i'ani,
jum Liojta yoemiam che'a bat yaaja'u, em
nemak ama annee'u —ti au jiiak.

Jum, Jesujta jaisa a' mukuka'po

[44] Junama jumak jaibu luula yejten. Ju-
nak intok si'imekut junama'a ka machika
taawak. Ini'i junuen kupteo, bajim jia'u
tajtia ka machikai. [45] Ju'u ta'a juni'i ka
tachiriaka taawak. Jume' intoko, jum Liojta
te'opopo jume' bwe'u tajo'orim ammea a'
pattituka'um, inime'e nanana'aku nasuk,
jikat naateka, ko'om tajtia siutek. [46] Junak
intok ju'u Jesus, kusisi inen chaaek:

—In yo'owa Lios, in jiapsita nee em
mampo su'u toja —ti jiakai.

Inika'a intok teuwaaka, muukuk.

[47] Junak ju'u Romapo betana, junama son-
taaommeu ya'ut, si'imeta juka' ama yeu
sikamta a' bitchukai, Liojta yo'orek inen
jiakai:

—Lutula wee'po, ini'i yoeme, kaita ka
tu'ik ya'ariakan.

[48] Si'ime ju'u yoemra ama ane'u, juka'
junama yeu sikamta jaibu bitchukai, tua
bem a' juiwa'uta teuwaaka, taupo emo
chonaka, junama yeu sajak. [49] Taa si'ime
jume' aapo'ik Jesujta ta'aa'um intok ket
jume' jaamuchim, jume' Kalilea bwiaraa'
tea'a betana naateka a' sualeka, aamak re-
jtisuka'um, bempo junama ili aman mekka
ja'abweka, inika'a weyemta a' bitchuka
taawak.

Teta wojo'oku, Jesujta tekwaka'po

[50] Junama intok senu yoeme, ini'i tua
tu'i yoemtaka, intok Liojta yo'ori ta'aakai,
Jose' teaka ama jiapsan. Ini'i, jurea

bwiaraa' tea'po, ili bwe'u jo'ara Arima
tea'ati teaka'po jometakai. Aapo junama
juriommeu yo'o ya'uraapo na'ikiatukan.
51 Ini'i Jose' teame, Liojta inim bwiapo che'a
yo'otaka kateka a' nesaunee'uta a' bit bo'o
bichan. Junuen san ini'i, junama juri-
ommeu yo'oraata bem yaaka'u betana ka
amemak ean. 52 Aapo junak ju'u kobanaao,
Pilaato' teamtau noiteka intok junau juka'
Jesujta takaawata au a'awak. 53 Chukula
junama'a kuuset ko'om a' teksukai, aapo,
bwe'u tosai tajo'orimpo a' biijtak. In-
tok inika'a, tetapo yee ma'a betchi'bo
wojo'oriata ya'aripo, kee jabeta ma'awa'po,
junama a' teekak. 54 Inim junak yokoriapo
aet yum jo'e taewaituka' betchi'bo, junaet
a' yuma' betchi'bo si'ime tu'utewan. Juna'a
taewai jaibu abe naatekai.

55 Jume' jaamuchim, Kalilea bwiaraa'
tea'a betana naateka, ju'u Jesujta mak
aman yajilamtuka'um, inime'e junaman
a' ma'awaka'u bicha sajaka a' bichak.
Intok juka' takaata jachin a' tekwaka'ut
a' mammatek. 56 Intok inime'e jaibu bem
jo'arau nottisukai, bempo juka' ba'ata
intok ochokok tua win jubak a' ya'ariak.
Junak intok Moiseej tuka'uta junuen a'
nesaweka'po aman, ju'u aet yum jo'e
taewait bempo junuen yum jo'ekai.

24

Kokkolam nasuk Jesujta a' jiabijteka'po

1 Semaanata aet naate'u yeu matchukai,
inime'e jaamuchim, tua ketwoo junaman
tetapo wojo'oriata ya'ariu bicha nottek,
juka' win jubak intok ochokok bem
tu'uteka'uta weiyaakai. Waate jaamuchim
intok ket amemak kaaten. 2 Junaman be-
mpo yajakai, juka' bwe'u tetata wojo'oriata
ae pattita, omola biaktita teak. 3 Intok
junama wajiwa bempo kiimuk. Taa juka'
yo'owe Jesukrijtota a' takaawata ka ama
a' teak. 4 Inime'e bempo womtilamtukan,
kaachin an machikai. Seej chukti intok
wooi o'owim, tua tojsasaalaik tajo'oreka
ameu ja'abwekame teak. 5 Bempo'im intok
junuen ketun tua majjaeka, tonommea
ja'abweka, bwiau ko'om am cha'ako,
juname'e o'owim:

—Jaisaaka eme'e inim kokkolam nasuk
juka' jiapsamta jaiwa —ti ameu jiiak—.
6 Kaabe inimi'i bwe'ituk kokkoarim nasuk
juchi jiabijtela. Au waatine, aapo'ik ke-
tuni Kalilea bwiaraa' tea'po aneka, inien
emou a' jiaka'po. 7 A' utte'atune'eti jiakai,
aapo'ik juka' inim yoemta, ka tu'i yoememmeu a' su'u tojinaa'uta. Juname'e, kuuset
a' poponne'eti jiakai. Intok baji taewaita
weyeka, juchi a' jiabijtenee'u betana.

8 Junako bempo, aapo'ik Jesujta
teuwaaka'ubeu wawaatek, 9 intok chukula
bempo jum tetapo wojo'oriata ya'ari
betana nottekai, si'imeta inika'a, jume'
woj mamni ama wepu'ulaika yeu a'
pu'aka'ummeu intok si'ime jume' waate
ama anemmeu a' teuwaak. 10 Jume' inika'a
lutu'uriata, jume' Krijtota yeu pu'arimmeu
a' etejokame inime'em tukan, ju'u Maria
Maareena' teame, intok ju'u Joana' teame
intok juka' Jakoobo' teamta ae, Maria'
teame intok jume' waate jaamuchim. 11 Taa
ini'i, bempo'im teuwaa'u, jume' Krijtota
yeu pu'arim betchi'bo, ka suawakamta
benaekan. Intok bempo iniat ka am sualek.
12 Taa junuentaka juni'i, ju'u Peeo junama
yeu sikaa, intok buiteka junaman tetapo
wojo'oriata ya'ariu yepsak. Intok junuen
aapo junama wajiwa jiwekai, jume' bwe'u
tosai tajo'orim omola katekame bichak.
Junak intok a' jo'au nottek, junama yeu
sikamta betchi'bo tua suum'eakai.

Ili jo'ara Ema'uj tea'u bicha bo'ot Jesujta bitwaka'po

13 Jiba junae taewaitchi, jume' majtim
betana woika, ili jo'ara Ema'uj tea'u bicha
kaaten. Ini'i, jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u betana woj mamni ama wepul kilo-
ometrom jiba. 14 Inime'e, si'imeta juka' ama
yeu simlata nau etejo sakan. 15 Intok ketuni
nau am etejoka intok emo am tettemaeo
su, jiba aapo ju'u Jesus, ameu rukteka intok
amemak wee taitek. 16 Taa inime'e intok, kia
a' bichaka juni'i, aapo'ik a' jabe tuka'ut san
ka aet ju'uneetuawan. 17 Junak intok ju'u
Jesus:

—Jitasa eme'e nau etejo saka bo'o joakai.
Jaisaaka eme'e tua sioka —ti ameu nat-
temaek.

18 Inime'e betana seenu, ju'u Kleopaaj ti
teame inen jiiak:

—Si'imekut ju'uneewa inime'e taewaim-
met, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po yeu
sikamta betana. Jaisa empo junama kateka
juni'i, inika'a ka ju'uneiyaa ja'ani —ti au
jiiak.

19 Aapo junak:

—Jitasa ama yeu siika —ti ameu nat-
temaek.

Bempo intok:

—Ju'u Jesus, jum Nasaret tea'po jometau
yeu sikame. Ini'i, chukula yeu ween-
emta a' tetteuwaa'u. Aapo, Liojta bichapo
intok yoemrata bichapo juni'i, juka' a'
joa'uta intok yee a' majta'uta tua machisi
utte'aka a' weetuan. 20 Intok inika'a, jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume'
inim itom yoemratau yo'ooraata, aapo'ik
kuuset popontuka a' mukne' betchi'bo, be-
mpo'im aet nesaweka'uta. 21 Itepo intok
te aet bo'o bichan, aapo'ik junuen, inim
juka' Isra'el yoemrata, ta'abwi ya'uraata
betana a' jinne'une'po. Intok naa bu-
ustia, i'an iniat chukula, jaibu baji tae-
waim weye juna'a yeu sikaari. 22 Ito
betana wate jaamuchim ala itom wom-
tala o'oben. Bwe'ituk bempo tua ket-
woo junaman tetapo wojo'orita ya'ari'u
noiteka, 23 intok inime'e junuen, junaman
a' takaawata ka teakai, itom ane'u itou
yajjak intok bempo, ankelesim, inime'e Je-
sujta a' jiapsa'po am tejwaakame emo am
bichak, ti jiakai. 24 Junama sepia, ito betana
wate o'owim junaman tetapo wojo'oriata
ya'ari'u sajaka, intok bempo, jume' jaa-
muchim a' teuwa'a benasi aman a' mam-
mateka a' bichak. Taa aapo'ik juka' Jesujta
ka a' bichak —ti jiiak.

25 Junak ju'u Jesus inimmeu:

—Tua eme'e ka suawaka, kaita a mam-
mate. Intok si'imeta juka'a, jume' Liojta
betana ju'uneetuawaka, bem teuwaaka'uta,
a' sual betchi'bo tua bibinwatu —ti
ameu jiiak—. 26 Jaisa emo betchi'bo
jum ji'ojteimpo ka ju'unakkiachi ja'ani,
juka' Krijto'o teamta, teekau kee che'a
yo'otaka a' yejteeo, junuen tua jiokot au
a' bitnee'uta, au a' utte'atuka'u —ti ameu
jiiak.

27 Junak intok aapo, jum Liojta nok
lutu'uriapo, jum Moiseejtuka'uta ji'osia
ji'ojteim betana naateka, intok ket si'ime
jume' Liojta betana ju'uneetuawaka nokaka
bem ji'ojteim betana, juka' aapo'ik betana
ama ji'ojteita, jachin a' jiubae'po, machisi
ameu a' teuwaakai.

28 Jum ili jo'arau, Ema'uj ti tea'u jeela
bempo yajibokai, ju'u Jesus, naa buustia
weebaemta benaekan. 29 Taa bempo, ju-
nama'a a' tawane' betchi'bo au nookak:

—Inim itomak tawane, bwe'ituk tua
kupte intok abe ka machia —ti jiakai.

Junak ju'u Jesus ama jo'arau amemak
yepsak ama tawabaekai. 30 Intok aapo
jaibu mesau amemak katekai, aapo, jume'
paanim nu'uka, ame betchi'bo Liojtau bicha
noksukai, junak am rebektaka intok ameu
am bwisek. 31 Junama lautipo sep be-
mpo aet ju'uneetuawak, intok aapo'ik a'
jabetuka'uta a' ta'aak. Taa junak aapo seej
chukti ama kaabetuk. 32 Junak bempo inen
nau jiian:

—I'an te ju'unea, jum bo'ot itomak
a' etejo simeka intok juka' Liojta nok
lutu'uriapo ji'ojteita ju'unakkiachisia itou
a' teuwaao, aapo'ik betchi'bo juka' jiapsipo
itom siok'allea'uta itom a' ine'aka'po —ti
nau jiian.

33 Junak bempo, ka intok bo'o bichaka
juchi yeu sajak. Intok bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u nottek. Junaman bempo,
jume' woj mamni ama wepu'ulaika, Jesujta
yeu pu'arim, intok jume' waate amemak
rejteme nau emo tojilammeu yajak.
34 Inime'e nau aneme intok:

—Lutu'uriapo jiabijtek ju'u yo'owe Je-
sukrijto. Ju'u Simoo' teame intok a' bichak
—ti ameu jiiak.

35 Junak intok ket inime'e, jum bo'ot bem
bichaka'uta, intok Jesujta, aapo'ik junuen
jume' paanim rebektaka ameu am bwiseko
bempo'im aet ju'uneetuawaka'uta ameu a'
etejok.

Jesus, jume' a' majtim, nau anemmeu au yeu machia

36 Bempo'im inia weyemtat ketuni nau
am etejoo su, junak ju'u Jesus bempo'im
nasuk kiktek intok ameu tebotek:

—Yanti elwame emou aune —ti jiakai.

37 Bempo tua womtilataka intok tua ma-
jjaeka, senuk ka jiapsamta emo bicha'a ti
eakai. 38 Taa ju'u Jesus inimmeu:

—Jaisaakai eme'e womtilaa. Jaisa
betchi'bo eme'e inia betana ka inien
a' lutu'uria'ati ea —ti ameu jiiak—.
39 Mampo intok wokpo em nee bicha, jiba
ne inepo juna'a. Net em mamma intok
junuen em ju'uneene. Bwe'ituk inien
takaakamta enchim nee bicha'a benasi, ju'u
ka jiapsame, ka takaak —ti ameu jiiak.

40 Inien ameu jiupat intok a' mamam
intok a' wokiwam am bittuak. 41 Taa
bempo'im junuen alleerimmea intok
suum'eaka, ketun ka a' sualeo, aapo ju'u
Jesus:

—Jitasa in bwa'anee'u inim aayuk ja'ani
—ti ameu nattemaek.

42 Junak intok bempo kuchuta soba'ita
rebbeik intok muumum ba'awakame au to-
jak. 43 Aapo a' mabetaka intok ama ame
bichapo ji'ibwak. 44 Junama sepia aapo in-
immeu:

—Ju'u neu yeu sikame, jiba wa'a
ketuni emomak aneka ju'u in emou
teuwaaka'u. Ini'i, jum Moiseejtuka'uta
ji'osia ji'ojteipo intok jume' Liojta betana
ju'uneetuawakame nokaka bem ji'ojteipo
intok jume' bwikim benaka salmom tea'po,
ju'u neu chupne'eti jiaka, si'ime wa'a nee
betana ama ji'ojtei juna'a —ti ameu jiiak.

45 Junak aapo, inime'e, Liojta betana
ji'osia ji'ojteimmet, machisi amet am
ju'uneetuak. 46 Intok inen ameu jiakai:

—Junuen ji'ojtei, juka' Krijto' teamta, a'
utte'atuka'u a' me'etunee'uta, taa intok
ket, baji taewaita weyeka, kokkoarim
nasuk a' jiabijtenee'uta —ti jiakai—.
47 Intok ketchia, jiba aapo'ik betana
lutu'uriaka, si'ime aniat yoemratau bicha,
jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po naateka,
inimmeu, ka tu'ik betana bem emo
temaeka junuen bem ka tu'uwa ya'arimmet
bem jiokoitunee'ut aapo'ik betana ameu
nokna'a —ti jiakai—. 48 Eme'e intok, inia
betana si'imeta bitlamtaka, a' teuwaa saka.
49 Intok a' ju'uneiyaane. Inepone, juka' in
achai Liojta betana emou a' chupne'eti
jiaka emou na'ikiarita, ineponee emou a'
bittuane. Taa inim bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po eme'e tawane, Liojta betana weyeka,
juka' utte'ata emot a' autuawa'po tajtia —ti
ameu jiiak.

Ju'u Jesus, jum teekau juchi a' notte'po

50 Junak intok ju'u Jesus, junama bwe'u
jo'arapo yeu am nuk siika, ili jo'ara Betaa-
nia' tea'u tajtia. Junama intok ame bepa
jikau mamteka Liojtau bicha ameu tu'ik
am a'auriak. 51 Intok ketuni junuen am
nokriaka su, aapo laauti jikau siika intok
junuen teekau jikau tojituk. 52 Bempo in-
tok junama'a a' yo'orisukai, juchi junama
Jerusalen tea'u nottek, tua alleakai. 53 Intok
bempo, jiba jum Liojta te'opopo aanen, Li-
ojta bem yo'oree'uta, alleaka a' teuwaakai.
Junuentune.

Joan teamta ji'ojteka'u

Juka' Liojta betana nok lutu'uria'ati teakamta inim a' yoemtuka'u

1 Ke'esamriapo, si'imeta aet naateko, ju'u
Krijto, Liojta betana nooki ti ta'eewame
jaibu jiapsan. Ini'i nooki ti teakame, aapo
Liojta mak aanen. Intok aapo Liojtukan.
2 Junuen san, aapo ke'esamriapo si'imeta
aet naateo, aman Liojta mak aanen.
3 Si'imeta juka' inim ayukamta aapo a'
ju'unaktei. Tua kaita aayuk, ju'u ka aapo'ik
betana weyeka ayukame. 4 Ju'u jiapsiwame
aapo'ikut ayukan. Ini'i jiapsiwame intok,
inim jume' jiapsame betchi'bo, tu'uwataka
tachiriata benasi aapo a' weiyaan. 5 Ini'i,
tachiriapo teuwaawame intok, jum ka
machiku, ka tu'isi weyemta beje'eka,
tachiriata yeu a' machialaa. Ju'u ka
machiria intok ka a' koba'amachi.
6 Senu inim aanek, Joan ti teakai, Li-
ojta betana a'abo bittuaritakai. 7 Ini'i,
aapo juka' tachiriapo ta'eewamta betana
a' nokne' betchi'bo a'abo yepsak. Junuen
aapo'ik teuwaa'ue, junaka'a bem sualne'
betchi'bo. 8 Ini'i Joan, aapo ka juna'atukan
ju'u tachiriapo ta'eewame. Taa aapo
wepulsi junae betana a' lutu'uriatuka'uta
nokne' teaka a'abo bittuaritukan. 9 Ju'u
tachiriapo ta'eewame, lutu'uriapo Liojta
betana weyeme, ju'u si'ime jume' inim ji-
apsammeu tu'ik weiyaame, aapo a'abo inim
yebissusekan.
10 Intok wa'a nooki ti teakame, aapo inim
bwiapo aanen. Intok aapo inika'a aniata
a' ju'unakteka juni'i, jume' inim jiapsame,
a' jabetuka'po ka a' ta'aak. 11 Aapo inim
bwiapo, aapo'ik ju'unakteipo yepsak. Taa
inim jume' aapo'ik betana kateka jiapsame,
inime'e ka a' mabetak. 12 Junuentaka juni'i,
waate tu'isi a' mabetaka intok a' sualek.
Inime'e, bempo'immeu aapo, Liojta betana
bem yoemiam tunee'uta ameu chupuk.
13 Inime'e ka jak weyeo senu yoemratat yeu
katriam bebena intok ka inim yoemem yeu
tom tomte'ebenakai. Intok kia ka jabe
yoemta junuen a' ea' betchi'bo junuen Li-
ojta yoemiarim. Ala inime'e, Liojta betana
yoemiarim.
14 Intok juna'a nokipo ta'eewame, aapo
ito benasi au yoem yaak. Intok inim ito
nasuk jiapsak, tua yee nak ta'aakai intok
lutu'uria aet ayukai. Intok jiba aapo'ik
Liojta betana wepulaika a' yoemia tuka'
betchi'bo, aapo'ik juka' tua ujyooik intok
eiyaawatchik aet ayuka'uta, itepo tee a'
bitlaa. 15 Ju'u Joan, yee babatoowame, inia
betana ju'uneaka, ka a' essoka, si'imem
bichapo inen jiiak:

—Ini'i juna'a wa'a, junak aet nokaka:
“Net cha'aka yebijneeme, juna'a che'a nee
bepa eiyaawatchi, bwe'ituk aapo nee bepa
che'a bat jiapsan” —ti jiakai.

16 Itepo tee si'ime juka' tu'ika, kaitau
a tamachiatuka, aet ayukamta intok ka a
lu'utemta a' mabetri. Inika'a tu'ik junuen
nat chulukai. 17 Jume' nesauri ji'ojteim, ju'u
Moiseej tuka'uta betana weyeka ji'ojtewak.
Ju'u intoko, ka itou cha'aka juni'i, yee
a' nak jiokolee'u intok aapo'ik betana
lutu'uriata, aapo ju'u yo'owe Jesukrijto a'
weiyaa. 18 Inim tua kee jabe Liojta bicha,
taa aapo'ik Liojta betana ju'u wepu'ulaika
jiba a' yoemia, ini'i aapo a' yo'owa Liojtamak wepu'ulai benasi aamak jiapsame,
aapo juna'a ju'u itom a' ta'aatuakame.

Joan, ju'u yee babatoowame, Jesukrijtota aapat tuka a' ta'aa tebokame

19 Jume' juriom jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po jo'aakame, inime'e, wate
te'opopo tekiakame intok waate, inime'e
te'opopo bem joa'ut am aniame, Lebiitam
teame, ju'u Joan teamtau am bittuak,
junuen aapo'ik a' jabetuka'ut bem au
nattemaine' betchi'bo. 20 Aapo intoko tua
machisi lutu'uriata nenkak inen jiakai:

—Ineponee ka juna'a ju'u Krijto' teame
—ti jiakai.

21 Junak intok bempo juchi au nattemaek:

—Jabesa'akun empo. Jaisa empo juna'a
ja'ani, ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka
nokakame, ju'u Eliaj tuka'u ja'ani —ti ji-
akai.

Ju'u Joan intok:

—Kannee juna'a —ti jiiak.

Chukula ket juchi:

—Junak su, jaisa empo juna'a ja'ani, wa'a
Liojta betana ju'uneetuawaka nokneeka
bo'o bitwame —ti au nattemaiwak.

Aapo intok:

—E'e —ti am yoopnak.

22 Junak intoko:

—Junak su jabesa empo junuentuko. Bwe'ituk utte'a, jume' a'abo itom bittuakammeu lutu'uriata itom ameu teuwaanee'u. Jaisa empo ee betana itom tejwaa machi —ti au jiuwak.

23 Ju'u Joan inime'e inen yoopnak:

—Ineponee ju'u, mekka pa'aku, kaabeta jo'araka'po, chaaeka inen nokamta jiawai: "Juka' yo'ota a'abo yebijnemta a' mabet betchi'bo, juka' ka tu'ik su'u tojaka, aawas emo tu'utene", ti jiame, tua ju'u Isa'iajtuka'u, Liojta betana ju'uneetuawaka aapo'ik a' teuwaaka'a benasia.

24 Jume' aman ju'u Joanta mak etejokame, inime'e, paiseeom teame betana aman au bittuarimtukan. 25 Inime'e intok:

—Junak su, empo ka ju'u Krijto tuko intok kia ka Eliaj tuko intok kia ka ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka nokame yebijneeka bo'o bitwame tuko juni'i, jaisaaka intok empo yee babatoowa —ti au nattemaek.

26 Ju'u Joan inimmeu inen jiiak:

—Ineponee ba'ammea yee babatoowa. Taa inim emo nasuku senu aane ka enchim ta'aa'u. 27 Aapo net cha'aka yebijne, ini'i ala lutu'uriapo che'a nee bepat weyeka juni'i. Inepo, jume' aapo'ik bocha wikiam in a' woitarianee'u kia juni'i kanne ino jabele —ti jiiak.

28 Si'ime ini'i, jum ili jo'ara Betaabara' tea'po yeu siika. Ini'i, batwee Jooraan tea'po, ta'ata yeu we'e betana taawa. Jum juka' Joanta yee a' babatoowa'awi.

Jesus, Liojta betana ili bwala ti ta'eewame

29 Yokoriapo intok ju'u Joan, juka' Jesujta aapo'iku bicha weyemta bichaka:

—Yuu, ake'em a' bicha. Ini'i juna'a wa'a Liojta betana ili bwala ti teuwaawame, ju'u inim bwiapo jiapsame, bem ka tu'uwa ya'arita aapo a' mabetneeme. 30 Aapo'ik betana nee nookan junak inepo: "Chukula net cha'aka senu o'ou yebijne, ini'i che'a nee bepa eiyaawatchikai. Bwe'ituk aapo che'a nee bepat jaibu jiapsan", ti ne jiakai. 31 Jiba inepo juni'i, nee aapo'ik a' jabetuka'ut ne ka ju'unean. Taa inepo nee jiba junuen ba'ammea ne yee bato'owaaka ne yebijlaa, jiba junuen juka' Ijra'el yoemrata, tua lutu'uriapo a' jabetuka'uta bem a' ta'aane' betchi'bo —ti jiiak.

32 Ju'u Joan ket inen jiiak:

—Ineponee intok, juka' Liojta tu'u jiapsita, wokkoita benaka, teeka betana ko'om weyeka intok inia aapo'ikut tawakamta ne bichak —ti jiiak—. 33 Inepo ketun nee ka ju'unean, junaka'a a' jabe tuka'ut, taa ju'u, ba'ammea nee yee bato'owaane' betchi'bo nee a'abo bittuakame, juna'a ket: "Empo jak juka' Liojta tu'u jiapsita, senukut ko'om weyeka intok junaet tawakamta a' bichako, ini'i juna'atunee ju'u, Liojta tu'u jiapsita emot autuaka, junae yee babatoowaneeme", ti neu jiiak. 34 Inepo intok jaibu a' bitlaa intok jiba ineponee inien weyeka aapo'ik junuen Liojta betana a' yoemiatuka'uta, nee a' teuwaa —ti jiiak.

Che'a bat kateka, jume' Jesujta yeu pu'aka'um

35 Juchi yokoriapo intok ju'u Joan intok wooika jume' a' majtim, jiba junama'a juchi ama rejten. 36 Intok aapo, juka' Jesujta junama wa'am weyemta bichakai:

—Yuu, ake'em a' bicha. Ini'i juna'a ju'u, Liojta betana ili Bwala ti teuwaawame —ti ameu jiiak.

37 Jume' woika Joanta majtim aapo'ik junuen jiamta a' jikkajaka, bempo ju'u Jesujta mak sajak. 38 Junak intok ju'u Jesus, amau bitchuka intok bempo'im aet cha'aka kateme bichakai:

—Jitasa eme'e jaiwa —ti ameu jiiak.

Bempo intok:

—Yee majtame, jakunsa empo jo'aak —ti au jiiak.

39 Jesus intok inimmeu:

—A'abo kateka a' bitne —ti jiaka am yoopnak.

Junak intok bempo aman sajaka intok a' jo'aaka'po a' bichak. Intok junae taewait ama aamak taawak, bwe'ituk jaibu kupten, jumak naikim jiao.

40 Wooika jume' Joanta jikkajaka intok Jesujta mak sajakame betana, senu Antej ti teakan, Simoo Peeo' teamtamak weri. 41 Ini'i Antej teame, tua bat, kee jita intok yaakai, juka' aamak werik, Simoo' teamta jaiwak, intok:

—Juka' Mesiaj ti teamta te a' ju'uneiyaa —ti au jiiak. Ini'i, Krijto ti jiubae.

42 Junama sep ju'u Antej teame juka' Simoo' teamta, jum Jesujta ane'u a' tojak. Ju'u Jesus intok inika'a bichakai:

—Empo Simoo' tea juka' Jonaj teamta u'usi. Taa empo Sepaajpo ta'eenaa —ti au jiiak. Inime'e team intok, ket Peeo ti jiubae.

Jesujta, juka' Jeriipe' teamta intok Natana'el teamta aamak am nunuka'po

43 Juchi yokoriapo intok ju'u Jesus Kalilea bwiaraa' tea'u bicha weebaeka intok senuk, Jeriipe' teamta bichaka, junau:

—Nemak weene —ti au jiiak.

44 Ini'i Jeriipe' teame intok, ili jo'ara Betsaira' tea'po jometukan. Jum Antejta intok Peota jo'aaka'po. 45 Ini'i Jeriipe' teame intok, senuk Natana'el teamta jaiwaka intok:

—I'an itepo waka'a o'outa, Moiseej tuka'uta jum a' nesauri ji'ojteimpo aapo'ik betana ji'ojtewakamta, intok ket jume' Liojta betana ju'uneetuawaka nokame, inime'e aapo'ik betana ji'ojtewakamta, junaka'a itepo aman te a' bichak, ju'u Jesus ti teakamta, ju'u Jose' teamta u'usi, jo'ara Nasaret tea'po joome —ti au jiiak.

46 Ju'u Natana'el intok:

—Jaisa aman ili jo'ara Nasaret tea'po jitaa tu'ika a ama yeu wee machi ja'ani —ti au jiiak.

Ju'u Jeriipe intok:

—A'abo sika a' bitne —ti au jiiak.

47 Junak Jesus intok, juka' Natana'el teamta au weyemta bichaka:

—Inim senu weye, tua lutu'uriapo Ijra'el yoemrata betana usiaritakai, aapo'ikut ju'u yee bai ta'aawame kaita aet aayuk —ti jiiak.

48 Junak intok ju'u Natana'el teame:

—Jaisa empo nee ta'aa —ti au nattemaek.

Jesus intok:

—Juka' Jeriipe' teamta kee enchi tejwaao, empo aman chuna'ouwota betuk enchi kateko, nee enchi bichak —ti au jiiak.

49 Junak ju'u Natana'el:

—Yee majtame, empo tua juna'a ju'u Liojta yoemia. Empo tua juna'a wa'a, inim Ijra'el yoemratau che'a yo'o ya'ari —ti au jiiak.

50 Ju'u Jesus iniau:

—Jaisa empo, chuna'ouwota betuk enchi kateko nee enchi ino bichak ti in eu jia' betchi'bo jiba, empo nee suale ja'ani —ti au jiiak—. I'an empo inia weemta bepa che'a juni'i suum watchisi machik empo bitne —ti au jiiak.

51 Ketchia ju'u Jesus iniau:

—Tua ne a' lutu'uriatune'eti ne emou jiia, eme'e, juka' teekata au etapolaata intok jume' Liojta ankelesim, ju'u inim yoemta a' kateka'po, ae bepa ko'om bicha intok jikau bicha kateme eme'e am bitne —ti au jiiak.

2

Ili jo'ara Kanaa, jum bwiaraa Kalilea' tea'po jujupwaka'po

1 Baji taewaim sikaa, chukula, jum mekka ili jo'ara bwiaraa Kalilea' tea'po kateka, Kanaa' tea'po, jujupwan. Junama'a Jesujta ae ket ama aanen. 2 Ju'u Jesus intok jume' a' majtim ket junaman jujupwa'u nunuwak. 3 Junama'a juka' pa'asi ba'awata lu'uteko, ju'u Jesujta ae intok aapo'iku:

—Ju'u pa'asi ba'awa lu'utek —ti au jiiak.

4 Taa ju'u Jesus:

—Jaisaaka empo iniet nee tetejwaa. Ketun kee yuuma ju'u taewai inien weyemta in a' ya'anee'u —ti au jiiak.

5 Taa ju'u Maria, jume' junama'a nesauta joammeu:

—Si'imeta juka' aapo'ik enchim aet tejwaa'uta, junaka'a eme'e a' joone —ti ameu jiiak.

6 Junama'a busan bwere teta soto'im manekan. Inime'e, jume' juriom, Liojta bichapo emo tu'ute betchi'bo emo komoniaka, bem sawa'um. Junama'a we'epulaimpo, jumak naiki taka oo mamni taka liitro ba'am ama kiareakan. 7 Ju'u Jesus, jume' ama nesauta joammeu:

—Inime'e soto'im ba'ammea am tapuniane —ti ameu jiiak.

Juname'e intok junuen, tua am tappuniak. 8 Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—I'an ala, watem ama yeu to'aaka, intok eme'e ju'u inim pajko jujupwa'po junama yo'o ya'ariu am tojine —ti ameu jiiak.

Bempo intok junuen aman au am tojak. 9 Ju'u intok junama'a pajko jujupwa'po yo'o ya'ari, jume' ba'am jaibu pa'asi ba'awa tulame am jiiwek, ka ju'uneakai jakun bem nu'uwaka'u. Ala jume' nesauta ama joame jiba junammet ju'unean. Bwe'ituk bempo jume' ba'am ama yeu to'alatukan. Junuen san ju'u ama pajko jujupwa'po yo'o ya'ari, ju'u ama jubemtau chaaek, 10 intok inen au jiiak:

—Inim si'ime, juka' pa'asi ba'awata ji'inaamta, juka' che'a tu'ik bat yeteu

totoja. Chukula intok jume' nunurim jaibu
junaka'a yu'in am ji'ilatuko, junak juka'
che'a ka tu'ik ameu totoja. Taa empo juka'
che'a tu'ik i'an ju'ubwa itou a' tojilaa —ti
au jiiak.
11 Ini'i jum ili jo'ara bwiaraa Kalilea'
tea'po kateka, Kanaa' tea'po Jesujta
yaaka'u, inim tua ujyoisi eiyaawatchika
a' joa'uta, aapo a' bit tebobaekai, ju'u
machilaa a jita a' joaka a' yaaka'uta, tua
ke'esamria tukan. Jume' a' majtim intok
junama'a aapo'ik sualek.
12 Iniat chukula aapo, bwe'u jo'ara Kaper-
nau' tea'u bicha siika. A' aewa intok jume'
a' sailawam intok jume' aapo'ik majtim ket
aamak katekai. Junama'a bempo ka jaiki
ta'apo aanek.

Jesus, juka' te'opopo ka joo'eewamta, inika'a ama tu'ute

13 Junama san jaibu juriom pajko, bwalam
aet jissu'a taewaita ka mekka a' be'eeo,
ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
siika. 14 Junama Liojta bwe'u te'opopo,
aapo, jume' boesim intok jume' bwaaram
intok wokkoim nenenkame ama bichak.
Intok ket jume' tomita nanakuliariame
jum bem tekipanoa'po jokammeu yepsak.
15 Inika'a aapo bichakai, ju'u Jesus, tet-
tebe wikiam nat jijjo'aaka am jibebia yaak.
Intok junama'a te'opopo si'imem, chikti
bem bwarammak intok bem boesimmak,
pa'akun yeu am beebak. Jume' tomita
nanakulia'um, juka' bem tomita ko'om am
wo'otariak. Jume' intoko meesam na'ikim
am wo'otariak. 16 Wame'e wokkoim ama
nenenkammeu intok:

—Inika'a em pa'akun yeu tojine. In
achaita te'opo, eme'e, ka jitaa ama nenki
betchi'bo karita benasi a' tatawaane —ti
ameu jiiak.

17 Junak intok jume' a' majtim, Liojta
nok lutu'uriapo inen ji'ojteitau wawaatek:
"Juka' in yo'owata te'opota, aet jiapseka tua
in a' eiya' betchi'bo, ini'i nee lu'uta", ti a'
jia'apo.

18 Junak intok jume' juriom:

—Inika'a em joone'po, lutu'uriata em
jipue'ut a itom ju'uneene' betchi'bo, jitaa
machilaatasa empo a itom bittua —ti au
nattemaek.

19 Ju'u Jesus intok inen am yoopnak:

—Eme'e inika'a te'opota mojaktane, in-
eponee intok baji taewaim weyeo, juchi
bemelasi nee a' yecha'ane —ti ameu jiakai.
20 Junak jume' juriom inen jiiak:

—Woi taka ama busan wasuktiapo ini'i
te'opo ya'awak. Empo intok kaachin
junuen baji ta'apo a' yecha'ane —ti au jiiak.
21 Taa ju'u te'opo Jesujta teuwaa'u, jiba
aapo a' taka teuwaan o'oben. 22 Inia
betchi'bo san, chukula, Jesujta kokkoarim
nasuk juchi jiabijteko, jume' a' majtim
inika'a aapo'ik teuwaaka'ubeu wawaatek.
Intok bempo Liojta nok lutu'uria ji'ojteita
sualek intok waka'a nokita aapo'ik ameu
teuwaari.

Jesus, kaabeta be'eeka, si'imemmet ju'unea

23 Junak Jesujta jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po, junama'a juriom bwalam
jissu'aka pajkota weye'po a' aneo, ju-
nama'a juebenaka aapo'ik machilaata
a jita a' joa'uta a' bichaka, aapo'ik
sualek. 24 Taa aapo ju'u Jesus, inime'e
ka am yoem'eiyaak. Bwe'ituk juname'e
si'imemmet ju'uneiyaakai. 25 Aapo tua
kaabeta betana a' bo'o bichan, aapo'ik inim
watem betana a' etejorianee'uta, bwe'ituk
aapo, jume' inim yoeme, bem eerimmet
ju'uneakai.

3

Jesus intok ju'u yo'owe Nikoreemo' teamta nau ane'epo

1 Junama'a seenu, paiseeom teame be-
tana weyeka Nikoreemo' teaka ama aanen.
Ini'i intok jume' juriommeu yo'oraata mak
na'ikiaritukan. 2 Ini'i Nikoreemo' teame,
tukaapo Jesujta a' ane'epo au noitek intok
inen au jiiak:

—Yee majtame, ju'uneate Liojta betana
em itom majtane' betchi'bo a'abo em bit-
tuarituka'po. Bwe'ituk kaabe machilaata a
jita a' joa'uta a' jooa em a' joa'a benasia,
Liojta ka aamak tuko —ti au jiiak.
3 Junak intok ju'u Jesus iniau:

—Lutu'uriapo ne inen eu jiia, wa'a ka
juchi yeu yoemtukame, ini'i, Liojta che'a
yo'otaka a' kateka'uta, ka a' bitne —ti au
jiiak.
4 Ju'u Nikoreemo' teame aapo'iku:

—Taa jaisa tua inien ju'u o'ou, yo'otaka a
juchi yeu yoemtune. Jaisa ini'i juchi a' mal-
abeu a notteka intok junuen juchi bemelasi
yeu yoemtunee ja'ani —ti au nattemaek.

5 Ju'u Jesus inen au jiiak:
—Lutu'uriapo ne inen jiia, wa'a, ju'u
ba'ae ta'eewamtae intok ju'u Liojta tu'u
jiapsie ka juchi bemelasi yoemtukame, ini'i,
Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, kaachin
a aman jiapsine —ti a' yoopnak—. 6 Wa'a
inim yoemem yo'owaka yoemtukame, ini'i,
jiba inim yoemtaka jiapsine. Wa'a in-
tok, ju'u Liojta tu'u jiapsi betana beme-
lasi yoemtukame, ini'i, ale benasi jiapsi-
wamta jipu'une. 7 Ka empo aet jachin eene,
si'imem juchi bemelasi bem yeu yoem-
tunee'uta a' utte'a ti in eu jia' betchi'bo.
8 Ju'u jeeka a' weebae'u luula weama, juka'
a' jiawaita empo a' jikkaja, taa jaku'ubo a'
weye'ut intok kia jakun bichaa a' weye'ut
juni'i, empo ka a ju'uneene. Inien ketchia
inia bebena, si'ime jume'e, Liojta tu'u jiap-
sita betana bemelasi yoemtulame —ti au
jiiak.
9 Junak intok ju'u Nikoreemo:
—Jaisa tua ini'i inien tune —ti juchi au
nattemaek.
10 Ju'u Jesus inika'a:
—Empo ju'u inim Ijra'el yoemrata na-
suk tua yo'oriwaka yee majtakai, jaisa iniat
empo ka ju'unea ja'ani —ti a' yoopnak—.
11 Lutu'uriapo ne inen eu jiia, itepote ala,
juka' itom ju'uneiyaa'uta a' teteuwaa, intok
itepo, juka' itom bitlaa'uta, a' ju'uneiyaaka
a' lutu'uriate. Taa eme'e intoko, juka'
itom emou teuwaa'uta, eme'e ka a' suale.
12 Eme'e ju'u jitaa inim bwiapo ayukamta
betana nee emou nokao juni'i, eme'e ka nee
sualekai, jaisa tua eme'e nee sualne, teekau
ayukamta betana nee emou nokao.
13 'Inim tua kee jabe teekau Liojtau yepsa.
Ala wa'a juna'abo teeka betana yepsakame
jiba. Ini'i, ju'u inim emo benasi yoeme,
ju'u teekau joome. 14 Intok jiba junaen, bat
naataka, juka' Moiseejtuka'uta, jum bweka
pa'aku, juka' sisi'iwook bakotta, kutat a'
chayaka'a benasia, junuen ket ju'u inim
emo benasi yoeme, utte'a, junuen kutat
jikat a' chaya'atunee'u. 15 Junuen beja si'ime
jume' a' sualeme, inime'e ka jiba betchi'bo
kokkoka, taa ala inime'e, jiba yuu jiapsi-
wamta bem bitne' betchi'bo.

Liojta kaabem be'eeka, inim jiapsame si'imem a' nake'u

16 'Bwe'ituk ju'u Lios, inim aniapo juka'
yoemrata, tua a' nakekai, aapo juka' wepul
a' yoemiata, jiokot au a' bitne' betchi'bo
a' su'u tojak. Junuen beja, si'ime jume'
a' sualeme, inime'e, ka jiba betchi'bo
kokkoka, taa ala inime'e, jiba yuu jiap-
siwamta bem bitne' betchi'bo. 17 Ju'u
Lios, ka jume' inim bwiapo jiapsame, ka
tu'isi am tawaabaekai, juka' a' yoemiawta
a'abo a' bittuak. Taa ala aapo, inime'e
jinne'ubaekai.
18 'Wa'a, juka' Liojta yoemiata a' sual
ta'aame, ini'i, ka tu'isi a' tawaanaa'uta, ka
a' bitne. Taa wa'a ka a' sual ta'aame,
ini'i jaibu ka tu'isi tawaari, junuen juka'
wepu'ulaika Liojta yoemiata, aapo'ik ka a'
sualeka' betchi'bo. 19 Jume' ka a' sualeme,
jaibu ka tu'isi tawaarim. Bwe'ituk juka'
Liojta yoemiata, ju'u tachiriapo ta'eewame,
a'abo bwiau a' yepsako, inime'e, juka' ka
tu'ik, ka machik benak che'a a' tu'urek,
ju'u tachiriapo ta'eewamta bepa. Bwe'ituk
bempo ka tu'ik bo'o jooriakai. 20 Si'ime
jume' ka tu'ik joaka jiapsame, inime'e, juka'
tachiriapo ta'eewamta ka tu'ure, intok kia
ka au ruktibae juni'i, junuen, juka' ka tu'ik
bem bo'o jooria'ut ka amet a' ju'uneiyaana'
betchi'bo. 21 Taa jume'e, lutu'uriapo bem
bo'o jooria'ea'uta a' joaka jiapsame, in-
ime'e ju'u tachiriau rukte, junuen ju'u
bem joa'ut, Liojta betana aniawaka bem a'
joa'uta a' ju'uneiyaana' betchi'bo.

Joan, ju'u yee babatoowame, juchi wee'po Jesujta jaisa ae bepa a' eiyaawatchiaka'u a' teuwaa

22 Iniat chukula ju'u Jesus a' majtim-
mak Jurea bwiaraa' tea'u bicha siika. Ju-
nama'a intok aapo, jume' a' majtimmak
ili juebena ta'apo ama taawak, bempo yee
bato'owaakai. 23 Ju'u Joan teame intok
ketchia, ili jo'ara Enon tea'po, ini'i, senu
jo'ara Salim tea'po ka mekka, aapo yee
bato'owaan. Bwe'ituk junama'a tua ba'a
bu'uureakan. Ju'u yoemra intok junaman
Joantau yajaka bato'owaawan. 24 Ini'isan,
juka' Joanta jum ye'e'etawa'u kee a' tojiwao
yeu siika.
25 Junak intok waate jume' Joanta majtim,
junama wate juriommak emo nok bwisek,
jachin emo ba'atuawaka, junuen Liojta
bichapo emo tu'utewamta betana. 26 Junuen
san, inime'e, juka' Joanta a' tejwaaboka au
sajak:
—Yee majtame, a' ju'uneiyaane, wa'a
batwee Joran tea'abeas, ta'ata yeu we'e

betana emak ane'u, ju'u em aapo'ik betana
itou nokaka'u, i'an ket juna'a yee bato'owaa
intok si'ime jeela aamak eaka au yajja —ti
au jiakai.

27 Junak intok ju'u Joan:

—Kaabe aane, ini'i, juka' au yumaka a'
joonee'uta aet ayukame, ka Liojta betana
a' mabetlatkai —ti ameu jiiak—. 28 Jiba
eme'esu nee jikkajak, machisi, ineponee ka
juna'a ju'u Krijto ti nee jiako. Ala inepo
nee, senu yeu pu'aritaka nee aapat bit-
tuari ti nee jiako. 29 Jum pajko jujupwa'po,
ju'u, juka' jubiwaituneemta mabetneeme,
juna'a ju'u kunawaitune. Ju'u intoko, juka'
jupbaemta binwatuk naateka a' ta'aame,
ini'i ama aneka intok nokamta a' jikka-
jaka, tua alleene. Ket jiba junaeni, inepo
junae betchi'bo ne tua allea. 30 Juna'a,
aapo che'ewa su bichau bicha, yo'orisi a'
eiyaanaa'u au lutu'uriatune. Nee intoko,
che'a juni'i ka eiyaawatchisi in machinee'u,
utte'a.

Ju'u teeka betana inim aneme

31 Ju'u jikat teeka betana a'abo yebi-
jlame, utte'a, ini'i inim si'imem bepa a'
yo'otunee'u. Ju'u intoko inim bwiapo
yeu yoemtulame, ini'i bwiae ya'ari intok
inim bwiapo ayukamtat jiba ju'uneaka a'
teuwaane. Taa ju'u jikat teeka betana
yebijlame, utte'a, ini'i inim si'imem bepa
a' yo'otunee'u. 32 Intok aapo a' bitla'uta
intok a' jikkajila'uta a' teuwaa. Taa inika'a
aapo'ik teuwaa'uta, tua kaabe a' suale.
33 Taa seenu, wa'a a' sualeka a' mabetakame,
ini'i junuen, achai Liojta betana nokita tua
a' lutu'uriatuka'uta a' ju'uneiyaa tebone.
34 Bwe'ituk ju'u, Liojta betana yeteu bittuari,
ini'i, Liojta betana juka' nokta weyemta a'
teuwaa. Bwe'ituk ju'u achai Lios, juka' a'
yoemiawata juka' a' tu'u jiapsiwata, kaita
be'eeka aet autua. 35 Ju'u achaiwai Lios,
juka' aapo'ik yoemiata a' nak ta'aa. Intok
aapo, aapo'ik mampo si'imeta su'u tojilaa.
36 Wa'a, juka' Liojta yoemiata sualeme, ini'i,
juka' jiba yuu jiapsiwamta bitne. Taa wa'a,
Liojta yoemiata ka a' sualbaeme, ka a' bit-
nee junaka'a yuu jiapsiwamta. Ala juna'a,
Liojta betana tua jiokot au a' chupnee'u au
aune.

4

*Jesus intok ju'u jamut, bwiaraa Samaaria'
tea'po joome*

1 Jume' paiseeom junak, juka' Jesujta,
ju'u Joanta bepa che'a juni'i juebenam
aamak eame ane'epo intok che'a yu'in
aapo'ik am bato'owaa'uta a' ju'uneiyaak.
2 Lutula wee'po, ka aapo ju'u Jesus yee
bato'owaan o'oben. Ala jume' aapo'ik
majtim. 3 Intok junak, junama'a ju'u Je-
sus, inika'a ju'une'eiyaakai, Jurea bwiaraa
betana yeu siika, junuen Kalilea bwiaraa'
tea'u bicha juchi nottibaekai.
4 Aapo junam bicha weyekai, bwiaraa
Samaaria' tea'po wa'am a' weenee'uta
utte'atukan. 5 Junuen san aapo junama
senu ili jo'ara Sikar tea'u yepsak. Samaaria
bwiaraa' tea'po junama waj bwia juka'
Jakoop tuka'uta, a' yoemiawa Jose' teamta
a' mikla'u jeela. 6 Junama'a jume' Jakoop
teamta posom teaka ama manekan. Bo'o
joo lottilatakai ju'u Jesus junama'a juname
bepa yejtek. Junama jumak luula yejteo.
7-8 Jume' aapo'ik majtim intok, ili jo'arau
Sikar tea'u inime'e bem bwa'anee'uta
jinubaeka aman saka'alamtukan. Junak
san bwiaraa Samaaria' tea'po joome, senu
jamut junama posou ba'am nu'useka ama
yepsak. Ju'u Jesus iniau:

—Ba'am nee miika —ti au jiiak.

9 Junak intok ju'u jamut Samaaria' tea'po
joome, Jesujtau:

—Jaisaaka empo, jurio yoemtakai, nee
bwiaara Samaaria' tea'po jometau ba'a ne-
tane —ti au nattemaek.

(Bwe'ituk jume' juriom, jume' bwiaraa
Samaaria' tea'po joomemmak ka nau
tuttu'ireakan.) 10 Junak intok ju'u Jesus,
inen a' yoopnak:

—Empo juka' tua eiyaawatchik, Lio-
jta betana weyeka, yee a' mika'uta a'
ju'uneiya'ateko intok juka' eu ba'a ne-
tanemta a' jabetuka'po, empo neu am a'au
ean, ineponee intok ba'am yee jiapsituame
enchi am mik ean —ti au jiakai.

11 Ju'u jamut intok:

—Japchi, kia jita juni'i, ba'am em ae yeu
wiknee'uta, empo kaita jipue. Posom intok
tua mekka ko'omi. Jaksa empo jume' ba'am
yee jiapsituame nu'uka, nee am mikneekai
—ti au jiiak—. 12 Ju'u Jakoobo' teame, ju'u
itom yo'owasuka'u, inime'e posom yaaka,

itou am to'o siika. Inime'e betana ju-
nako jiba aapo'ik, intok jume' a' yoemi-
awam intok jume' aapo'ik wakaseka'um
inim ji'isuka'po. Intok jaisa empo i'an junae
aapo'ik bepa che'a yo'owe ja'ani —ti au
nattemaek.
13 Ju'u Jesus inen a' yoopnak:
—Si'ime jume'e, inime'e inim ba'am
je'ekame, juchi ba'a ji'ipeene. 14 Taa wa'a,
jume' ba'am in a' miknee'um am je'ekame,
juna'a jakwoo juni'i ka intok ba'a ji'ipeene.
Bwe'ituk jume' ba'am in a' miknee'um, in-
ime'e, jume' ba'am ka lu'u lu'uteka yeu
weyeme benasi aet aune, junuen aapo'ik
ammea jiba yuu jiapsine' betchi'bo —ti au
jiiak.
15 Junak intok ju'u jamut:
—Japchi, juname'e ba'am nee mikne,
junuen ka intok in ba'a ji'ipeene' betchi'bo
intok kia ka intok a'abo ba'am maneka'u in
babatne' betchi'bo —ti au jiiak.
16 Junak ju'u Jesus:
—Em kunabeu aman chaaeka intok ju-
nak aapo'iku mak juchi a'abo weene —ti au
jiiak.
17 Ju'u jamut intok:
—Kannee kuunak —ti au jiiak.
Jesus intok junak inen au jiiak:
—Lutu'uriata'e teuwaa, junuen, ka emo
kunak ti jiakai. 18 Bwe'ituk empo i'an tajtia
mamnim kunalataka juni'i, kia i'an ju'u
em aamak kateka'uta, empo ka a' kuunak.
Inien jiaka'ut empo lutu'uriata teuwaalaa
—ti au jiiak.
19 Inika'a jikkajaka ju'u jamut:
—Japchi, i'an ne ju'unea, Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
em noka'apo —ti au jiiak—. 20 Jume' che'a
bat naataka itom yo'owasuka'um, jume'
inim Samaaria' tea'po joome, bempo inim
ini'i kaupo Liojta yo'orisuk. Taa eme'e
jume' juriom, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po
a' juna'ati jiia, jum itom a' yo'ori'ea'po —ti
au jiiak.
21 Ju'u Jesus inika'a inen yoopnak:
—Iniat nee sualne, taewai yuma'ane,
junak enchim, kia ka inia kawiu sajaka,
intok kia ka jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u sajaka juni'i junak achai Liojta enchim
a' yo'orineeo —ti au jiakai—. 22 Eme'e
jume' Samaaria bwiaraa' tea'po joomem,
kate'em ju'unea ju'u enchim yo'oree'ut.
Taa itepo ala, tee ju'unea ju'u itom
yo'oree'ut, bwe'ituk ju'u yee jinne'uneeme,
juriom betana yeu machine —ti au jiiak—.
23 Taa i'an taewai yuma'asek intok jiba
i'an su juna'a, jume' lutu'uriapo achai
Liojta yo'orineeme, inime'e tua junen jiaka
intok Liojta tu'u jiapsi betana aniawaka,
lutu'uriapo bempo'im a' yo'orineeo.
Bwe'ituk ju'u achai Lios, jume' aapo'ik
yo'orineeme, junuen bem a' yo'orinee'uta
ame tana a' waata. 24 Ju'u Lios ka inim
bittaka aapo jiapsa. Jume' intoko a'
yo'oreme, inime'e, ju'u aapo'ik tu'u jiapsie
aniawaka, tua bem tu'i'eerimmea intok ka
jiapsita bepa bem a' yo'orinee'uta utte'a
—ti au jiiak.
25 Junak ju'u jamut:
—Ju'uneanee ala, juka' Mesiaj teaka
juka' ket Krijtopo ta'eewamta, inim a' yebi-
jnee'uta. Intok junak aapo a'abo yepsako,
aapo si'imeta machisi itou a' teuwaane —ti
au jiiak.
26 Ju'u Jesus iniau:
—Inepo nee juna'a ju'u em teuwaa'u,
jiba inepo emak etejome —ti au jiiak.
27 Junen su jume' Jesujta majtim au ya-
jak. Intok bempo kaachin jiu machi,
juka' Jesujta junuen jamuttamak a' ete-
jomta bichakai. Taa kaabe, ju'u a' waata'ut
oo ju'u aamak a' etejoo'u betana au nat-
temaek. 28 Junako ju'u jamut, juka' a' babu
soto'iwata ama to'o sika intok aapo junama
ili jo'arau bicha siika intok jume' junaman
jo'aakammeu inen jiiak:
29 —A'abo kateka, eme'e senu o'outa, tua
si'imeta in ya'arita neu teuwaarita a' bitne.
Jumak juni'i ini'i juna'a, ju'u Krijto' teame
—ti ameu jiiak.
30 Junak juname'e, junama'a ili jo'arapo
yeu sajakai, intok Jesujta ane'u bicha yeu
kat japtek. 31 Imin intok ketunia jume'
aapo'ik majtim Jesujtau nookan:
—Yee majtame, ili'e ji'ibwa —ti au jiakai.
32 Taa aapo inimmeu:
—Ineponee bwa'amta benaka in
bwa'anee'uta inepo a' jipue, enchim tua
ka ta'aa'uta —ti ameu jiiak.
33 Jume' aapo'ik majtim junak bempo nau:
—Jaisa senu jita a' bwa'anee'uta au tojak
ja'ani —ti nau jiian.
34 Taa ju'u Jesus inimmeu:
—Juka' a'abo nee bittuakamta ea'po
aman in aunee'u, intok juka' aapo'ik betana

tekilta in a' chupa'anee'u, ini'i juna'a,
wa'a bwa'amta benasi in bicha'u —ti ameu
jiiak—. 35 Kati'in eme'e inen jijia: "Ketuni
naiki mecham be'ee echimuta chuktana'
betchi'bo." Taa ineponee inen emou jiia,
jume' a'abo kateka, jinne'uimtuneeme,
eme'e mammatene, inime'e echimuta
jaibu a' chuktanaa'u a' tu'ireaka'a benasi
maachi —ti ameu jiiak—. 36 Wa'a am
jinne'uimtune' betchi'bo ameu nokakame,
ini'i, echimuta toboktamta benasi maachi.
Intok aapo, a' tekilwa betchi'bo au tu'ik
bitne. Ju'u intoko a' ya'ari, ini'i, jume'
jinne'uimtukame, bem jiba yuu jiapsinee'u
juna'a. Junuen juka' echakamta intok juka'
junaka'a toboktakamta, inime'e nau aet
alleene' betchi'bo. 37 Bwe'ituk lutu'uria
ju'u inim inen jijiuwame: "Ju'u senu
etne, ju'u intok inika'a toboktaneeme,
ta'abwine." 38 Ineponee jum tekilta ka
enchim ya'ariu, echita a' toboktanee'u
enchim aman bittuala. Junuen san, waate
che'a bat juname'e jume' tekipanoalame.
Eme'e intok juname'em, jume' bem tekil
ya'ariapo juka' ili ama be'eemta joaka, ae
betana tu'ik mabetneeme.
39 Juebenaka jume' junama bwiaraa
Samaaria' tea'po ili jo'arapo joome Jesujta
sualek juka' jamutta, juka' a' lutu'uria
ti jiaka ameu a' teuwaaka'u betchi'bo:
"Si'imeta juka' in ya'ari neu teuwaala",
ti jiakai. 40 Junuen san jume' bwiaraa
Samaaria' tea'po joome aman au yajakai,
au ujbwanak bempo'immak a' tawane'
betchi'bo. Ju'u Jesus wooi ta'apo junama
amemak taawak. 41 Intok junama'a waate
che'a juebenaka jiba aapo'ik juka' a'
teuwaa'uta jikkajakai a' susualek. 42 Junak
intok inime'e ju'u jamuttau:
—I'an ka ju'u em itou teuwaaka'u
betchi'bo jiba te a' suale. Ala junuen jiba
itepo tee ket aapo'ik jikkajilamtakai. Intok
aapo'ik tua lutu'uriapo a' Krijtotuka'uta,
ju'u inim yoemrata jinne'uneeme ket itepo
ju'unea.

Jesus, yo'oraata betana tekilekamta inia yoemiawata au ine'etetua

43 Wooi taewaim simsuk chukula ju'u Je-
sus, bwiaraa Samaaria' tea'po yeu sika in-
tok bwiaara Kalilea' tea'u bicha yebijbaeka
bo'o joo taitek. 44 Bwe'ituk jiba aapo'ik
Jesujta junuen jiaka'a benasia: "Seenuk,
waka'a Liojta betana ju'uneaka chukula
yeu weenemta tetteuwamta, ini'i, tua a'
bwiaraapo ka eiyaatune", ti jiakai. 45 Junak
aapo'ik jum bwiaraa Kalilea' tea'u juchi a'
yepsako, jume' junama'a joome tu'isi a'
mabetak. Bwe'ituk inime'e ket jum bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'po, bwala jissu'awaka
pajkowaka'u aanen. Intok inime'e si'imeta
juka' junama pajkopo aapo'ik yaaka'uta a'
bitlatukan.
46 Junak intok ju'u Jesus, bwiaraa Kalilea'
tea'po, ili jo'ara Kanaa' tea'u juchi not-
tek. Junama aapo'ik a jita a' joa'apo aman,
ba'am pa'asi ba'awata am yaaka'po. Ju-
nama intok ju'u che'a yo'o ya'arita ne-
sawe'po tekilta joame, ini'i jum bwe'u
jo'ara Kapernao' tea'u senuk ko'okoemta
usekai. 47 Junako, ju'u yo'oraata betana tek-
ilta joame, juka' Jesujta, Jurea' tea'a betana
jum bwiaraa Kalilea' tea'u a' yepsaka'ut
ju'uneakai, aman a' ane'u au noiteka in-
tok a' jo'au sika intok juka' a' yoemiawata
au a' ine'etetuane' betchi'bo au ujbwanak,
inika'a jaibu abe mukemta. 48 Junak ju'u
Jesus iniau inen jiiak:
—Jitaa machilaata intok juka' jita senuk
a joa'uta suum watchika senuk a joa'uta ka
a' bichakai, eme'e kaita sualne —ti au jiiak.
49 Taa ju'u yo'oraata betana tekilta joame
inen au jiiak:
—Achai, lauti aman weene, juka' in
yoemiata kee a' mukeo —ti au jiiak.
50 Junak ju'u Jesus iniau:
—Em jo'aau nottine. Ju'u em yoemia
tu'isuk —ti au jiiak.
Ini'i, juka' Jesujta au teuwaaka'uta a'
sualeka intok junuen siika. 51 Junak a' jo'au
aapo'ik yebijsuseeo, jume' aapo'ik tekoka
tekipanoame, a' nankika:
—Em yoemia tu'isuk —ti au jiiak.
52 Junak intok ameu nattemaek jak weyeo
aapo'ik au a' ine'ete taiteka'po. Bempo
intok:
—Tuuka, luula yejtesuka ko'om kuakteo,
ju'u taji wechia a' su'u tojak —ti au jiiak.
53 Ju'u yo'owe junak ju'uneak, jiba junama
orapo juka' Jesujta: "Ju'u em yoemia
tu'isuk", ti au a' jiaka'po a' tu'ireaka'po.
Junak aapo intok si'ime jume' aamak
jo'aakame juka' Jesujta sualek.
54 Ini'i san juna'atuk, iniamak woika, juka'
Jesujta aapo'ik suum watchik machilaata a

jita a' joa'ue a' yaaka'u, aapo'ik Jurea' tea'a
betana bwiaraa Kalilea' tea'u nottekai.

5

Ba'am maneka'po Betejta' tea'po, senuk ka a au taka yekamta, au ine'etetua ju'u Jesus

1 Iniet chukula jume' juriom senu pajkota
weetuan. Junak intok ju'u Jesus, bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'u juchi nottek. 2 Junama
bwe'u jo'arapo, senu pueeta, Bwaram ama
yeu rejte ti ta'eewa'u jeela, bau ba'am be-
nam manek. Inime'e intok ebreo nokpo,
Betejta' teakai. Ini'i ae konila, mamni bw-
ereka mekka jikau, jitae ya'arim, jekkaam
jipuen. 3 Junama'a jekka ya'arimpo jume'
ko'okoeme tua juebenaka ama tojirimtaka
bwiapo to'okan. Ka bibichame, jume'
lolo'im, intok jume' ka emo taka yekame.
Inime'e, jume' ba'am emo naas kuuta bo'o
bichakai. 4 Bwe'ituk wate taewaimmet,
inim ba'a maneka'po senu ankeles ama
ko'om yepsaka, jume' ba'am nau kuu ku-
utakai. Junama intok iniet chukula, ju'u
che'a bat junama ba'apo kibakekame, ini'i,
jita ko'okoata aet ayuka'u betana juni'i,
tuttu'irean. 5 Juname betana senu o'ou,
senu taka ama woj mamni intok ama woj
naiki wasuktiapo ko'okoekai ama bo'okan.
6 Ju'u Jesus junama bo'okamta bichakai, in-
tok junuen jaibu binwatuk naateka junuen
a' ko'okoe'ut ju'une'eakai, iniau:

—Jaisa empo emo ine'etepea ja'ani —ti
au nattemaek.

7 Ju'u ko'okoeme inen a' yoopnak:

—Achai, jume' ba'am emo naas kuu-
tasuk, ju'u nee ama ko'om yecha'aneeme
neu be'ee. Bwe'ituk nee ama ko'om wee-
bae'ebeleki, ta'abwika che'a bat ama ko'om
weama —ti au jiakai.

8 Ju'u Jesus iniau:

—Yejte'e, intok juka' em aet bo'oka'uta
toboktaka, weene —ti au jiiak.

9 Jiba junama lautipo intok ini'i o'ou
tu'ika taawak. Intok juka' aet a' bo'oka'uta
nu'uka naa wee taitek. Taa junama intok
sabala taewaitakai. 10 Jume' juriom ju'u au
ine'etetuawakamtau inen jiiak:

—I'an che'a aet yum jo'e taewai, juka' em
aet bobo'uta empo ka a' pu'anam ean —ti
au jiiak.

11 Ju'u o'ou inen am yoopnak:

—Ju'u nee tu'utekame, aapo: "Juka' em
aet bobo'uta nu'uka weene", ti neu jiiak.

12 Junak inime'e:

—Jabesa juna'a, ju'u: "Juka' em aet
bobo'uta nu'uka weene", ti eu jiakame —ti
au nattemaek.

13 Taa ini'i ka ju'unean jabeta au a'
ine'etetuaka'uta, bwe'ituk ju'u Jesus ju'u
bu'uura junama anemta nasuk kaabetu-
latukan. 14 Chukula ju'u Jesus, inika'a jum
bwe'u te'opopo teaka:

—A' mammatene, i'an ala empo tu'ikai,
ka intok bat naataka benasi ka tu'ik joone,
junuen kaita naa buusti intok, che'a ka tu'ik
em bitne' betchi'bo —ti au jiiak.

15 Ini'i o'ou junak sikaa, intok jume' ju-
riom tejwaak juka' a' tu'utekamta a' Jesuj
tuka'u. 16 Jiba inia betchi'bo san jume' ju-
riom Jesujtau suua japtek. Intok inime'e
a' me'ebaen, junuen aapo'ik aet yum jo'e
ta'apo inien weemta a' joa' betchi'bo. 17 Taa
ju'u Jesus inimmeu:

—Ju'u in yo'owa Lios i'an tajtia jiba tu'ik
jooa. Inepo intok ketchia tekilta tu'ik jooa
—ti jiiak.

18 Jiba inia betchi'bo san jume' juriom
che'a juni'i aapo'ik me'ebaeka ean.
Bwe'ituk aapo junuen ka jum nesauri
ji'ojteimpo aet yum jo'e taewaita jiba
junuen ka a' bo'o jooriakai, taa ketchia,
aapo'ik jiba ju'u Liojta benasi au a' joa'
betchi'bo, aapo juka' Liojta au a' yo'owak ti
a' jia'ue.

Ju'u, juka' Liojta yoemia utte'ata jipueka a jita a' joa'u

19 Junak ju'u Jesus inimmeu:

—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, juka'
Liojta yoemia, ini'i aapo a' ea'po tua kaita a
joone. Ala wepulsi juka' a' yo'owata aapo'ik
joa'uta a' bichaka'uta, junaka jiba a jooa.
Juka' achaiwaita si'imeta juka' a' joa'uta,
ket ju'u a' yoemiawai junaka'a a joone.
20 Bwe'ituk ju'u achaiwai juka' a' yoemi-
awata nak ta'aa. Intok jiba aapo'ik si'imeta
a' joa'uta, junaka'a a' ju'uneiyaatua. Intok
ketchia, aapo'ik a jita a' joa'uta, inia bepa
che'a suum watchisi machik a' tejwaaka
a' jootuane, junaka'a a' bichaka eme'e
kaachin jiu machine. 21 Bwe'ituk jiba
junuen juka' achaiwaita, jume' kokkoarim
bem takaam jojoaka intok am jiapsitua'a
benasia, ket jiba junalensu ju'u yoemi-
awa, jume' jiapsiwamta a' makbae'um,
inime'e a' mamaka. 22 Ju'u achai Lios,

inim kaabeta ya'uraa bittuane. Ala aapo,
juka' usiwaita si'ime lutu'uriata a' maki,
inika'a yee a' ya'uraa bittuane' betchi'bo.
23 Junuen inim si'imem, juka' usiawaita bem
a' yo'ori ta'aane' betchi'bo, jiba juka' achai-
waita bem a' yo'ori ta'a'a benasi. Ju'u,
juka' yoemiarita ka a' yo'ori ta'aame, kia
juka' achaiwaita, juka' a'abo a' bittuakamta
juni'i, junuen ka a' yo'ori ta'aane.

24 'Tua nee lutu'uriapo junen jiaka nee
inika'a teuwaa, wa'a, juka' in teuwaa'uta
a' mammateka a' jikkajame, intok juka'
Liojta, a'abo nee bittuakamta a' sualeme,
ini'i, jiba yuu jiapsine. Intok ini'i, ka
tu'isi a' tawanee'uta ka a' bitne, bwe'ituk
ini'i, Liojta bichapo ka tu'isi tawaritaka
a' muk'ea'u betana jaibu jinne'uritaka,
jiba yuu jiapsiwamta jipue. 25 Tua ne
lutu'uriapo junen jiaka inika'a teuwaa, tae-
wai yuma'ane, intok jiba i'an su jaibu
yuma'alaa, junak jume' kokkoarim juka'
Liojta yoemiata, aapo'ik jiawaita am jikka-
jineeo. Jume' intoko a' jikkajakame, jiba
yuu jiapsine. 26 Bwe'ituk ju'u achai Lios
utte'ak, junuen jiba aapo juka' jiapsi-
wamta yetet a' autua betchi'bo. Intok
ketchia aapo, juka' yoemiawata junaka'a
utte'ata aet autuari, junuen juka' jiapsi-
wamta yetet a' autuane'ebetchibo. 27 Intok
ketchia aapo'ik yee a' ya'uraa bittuane'
betchi'bo, si'ime lutu'uriata aet autuari,
junuen aapo'ik inim bwiapo a' yoemtuka'
betchi'bo. 28 Iniet eme'e ka aet emo suum
eetuabaane. Bwe'ituk chukula, taewai
yuma'ane, junako si'ime jume' kokkoarim
aapo'ik jiawaita am jikkajineeo. 29 Intok
inime'e, jum bem ma'arimpo yeu katne.
Wame'e tu'ik joaka jiapsisukame, inime'e,
jiba yuu bem jiapsine' betchi'bo jiabijtetu-
anaa. Taa jume' intoko ka tu'ik joaka jiap-
sisukame, inime'e, ka tu'isi bem tawaana'
betchi'bo jiabijtetuanaa.

*Jesujta, utte'ata jipueka, a jita a' joa'u be-
tana machisi ayukame*

30 'Inepo kia in ea'po aman, tua ne
kaita a jooa. Ala inepo nee tua in a'
tejwaawa'po aman junuen nee yee bichaka
ka tu'isi yee tawaa. Ju'u intok junuen,
ka tu'isi in yee tatawaa'u, wepulsi junaen
jiba lutu'uriak. Bwe'ituk inepo, kannee
juka' in joobae'uta in ea'po aman nee a'
jooa, ala inepo, juka' in yo'owata, a'abo nee
bittuakamta a' ya'a i'a'uta junaka'a ne jooa.
31 Inepo intoko, jiba inepo in jabetuka'uta
a' lutu'uriate'eteko, ju'u in teuwaa'u, nee
betana tua kaita teuwaa ean. 32 Taa ket senu
aane, ini'i, in jabetuka'usata lutu'uriata
teuwaame. Inepo intok ne ju'unea, inika'a
juka' nee betana a' teuwaa'uta, junuen
lutu'uriataka a' teuwaa'u. 33 Eme'e, wa-
tem ju'u Joan yee babatoowamtau am nat-
temai betchi'bo au am bittuak. Ju'u intoko
aapo'ik junammeu teuwaaka'u lutu'uria.
34 Taa inepo, kannee inim senuk in ja-
betuka'ut lutu'uriata teuwaaneemtat ea.
Inika'a inepo a' teuwaa iniae enchim nee
sualeka enchim jinne'uimtune' betchi'bo.
35 Ju'u Joan, aapo inim jita beeteka a'
tachiriaka'a benasia machiakan. Eme'e
intoko, chuubaa juni'i weyeka, aapo'ikut
enchim ju'uneiyaaka'ue tu'ik mabetaka in-
tok, tua jiapsi yuma'isi alleak. 36 Taa in-
epo, nee ket a' ju'uneiyaa, waka'a che'a
tu'isi weyeka, in jabetuka'uta, ju'u Joanta
nee betana a' teuwaaka'u bepa juka' a'
teuwaamta. Inim ju'u in joa'u, ini'i, jiba ju'u
achai Liojta betana a' ya'asaiwaka ju'u in
tejwaawaka'u, ini'i, lutu'uriapo in yo'owa
Liojta betana a'abo in bittuarituka'uta a'
teuwaa. 37 Ketchia, ju'u achai Lios, ju'u
a'abo nee bittuakame, aapo in jabetuka'uta
lutu'uriata teuwaala. Junuen ka tua aapo
emou yepsaka juni'i, intok kia ka tua aapo
emou noklataka juni'i. 38 Taa juka'a, Liojta
betana weyeka nok lutu'uriata, eme'e ka
tua junen jiaka a' jikkajilam. Bwe'ituk, nee,
jiba juka' achai Liojta a'abo bittuakamta,
eme'e ka nee suale. 39 Eme'e, Liojta betana
weyeka jume' ji'osia ji'ojteim, tua eme'e
amet suaka emo am majta. Bwe'ituk eme'e,
juka' jiba yuu jiapsiwamta inim ji'ojteimpo
emo a' bit machia. Taa junuentaka juni'i,
inime'e Liojta betana ji'osia ji'ojteim, ju-
name'e, jume' nee betana lutu'uriata a'
teuwaame o'oben. 40 Eme'e intok tua ka
nemak eebae, junuen juka' jiba yuu jiapsi-
wamta enchim bit betchi'bo.

41 'Inepo nee inim tua jabeta betana
juni'i, juka' yo'orisi weyeka net nokwamta
kannee a' waata. 42 Intok naa buustia
ineponee enchim ta'aa. Intok ket ne
ju'unea, achai Liojta ka enchim a' nak
ta'aa'u. 43 Inepo, jiba in achai Liojta be-
tana lutu'uriaka ae betchi'bo nokaka nee
inim yebijlaa. Eme'e intok ka junuen nee

mabetbae. Taa senuk, kia aapo'ik au yo'o
ya'arika a' weyeo, junaka'a ala, eme'e tu'isi
a' mabetne. 44 Kaachin eme'e a nee su-
alne, junuen eme'e emo nasuk jitat emo
eiyaawaka emo bitwamta nat jaiwakai. In-
tok ju'u wepulsi aapolaika jiba Liojta betana
eiyaawaka tu'isi enchim mabetnaa'uta ka
a' jaiwa. 45 Ka eme'e, ju'u in achai Liojta
bichapo nee enchim na'atejobae'eti eene.
Wa'a enchim yeu bwijneeme, jiba ju'u
Moiseejtuka'u, aapo'ik nesaurimmet tu'ik
enchim aet bit bo'o bicha'u juna'atune.
46 Bwe'ituk junuen eme'e waka'a Moiseej-
tuka'uta teuwaaka'uta a' suale'eteko, nee
juni'i ketchia eme'e sual ean, bwe'ituk aapo
ju'u Moiseej tuka'u nee betana juka' neu
chup'ea'uta a' ji'ojtek. 47 Taa eme'e in-
tok, juka' aapo'ik ji'ojteka'uta eme'e ka a'
sualekai, jaisa tua eme'e juka' in emou
teuwaa'uta a' sualbae.

6

Jesus, mamni miiltaka bepa ama aneme ji'ibwatua

1 Iniat chukula aapo ju'u Jesus, junama'a
bwe'u bau ba'a Kalilea' tea'po, ini'i ket
jiba Tibeeriammea ta'eewakai, ba'at wae-
tana bicha siika. 2 Yoemra tua juebenaka
aapo'ikut cha'aka kaaten. Bwe'ituk in-
ime'e, aapo'ik machilaata, tua a jita a' joaka,
jume' ko'okoeme emo am ine'etetuala'uta
a' bitlamtukan. 3 Junak ju'u Jesus junama
senu ili bwia kawiu jikau sika intok ju-
nama'a a' majtimmak yejtek. 4 Junama jaibu
jume' juriom bwara jisu'aka, ju'u bem pajko
yuma'asekan. 5 Ju'u Jesus junak junama'a
naj bitchukai intok juka' yoemrata tua
juebenaka aet cha'aka katemta bichakai,
ju'u Jeriipe' teamtau:

—Jaksa tua itepo si'ime inia yoemrata
betchi'bo yuma'ik bwa'amta jinunee tua
—ti au jiiak.

6 Taa aapo inien jiiak junuen kia juka' Jeri-
ipe' teamta a' ea'uta jikkajibaekai. Bwe'ituk
jiba aapo ju'u Jesus tu'isi ju'unean ju'u
a' ya'anee'u betana. 7 Junak ju'u Jeriipe'
teame:

—Naiki miil tosai tomim paanim, kia
illikika juni'i junuen we'epulaimmeu juni'i
ka yuma'a ean —ti a' yoopnak.

8 Junak intok a' majtim betana seenu,
Antej teame, Simoo Peeo' teamta saai inen
jiiak:

9 —Senu ili usi inim weama, ini'i mamni
sebaara paanim nunnu'ubwa intok wooi
kuchum. Taa ini'i tua ka jaiki, ju'u juebena
yoemrata betchi'bo —ti au jiiak.

10 Junak intok ju'u Jesus:

—Si'imem inime'e, eme'e am
jote'esaune —ti jiiak.

Junama bem ane'epo tua basotukan.
Jume' intok junama jotekame jumak
mamni miil o'owimtukan. 11 Junak ju'u
Jesus jume' paanim nu'uka intok chukula,
Liojta aapo'ik a' baisae'uta teuwaasukai,
jume' a' majtimmeu am bwisek. Jume' a'
majtim intoko, si'ime wame'e junama'a
jokammet am na'ikimtek. Ju'u Jesus jume'
kuchum intok ketchia jiba junaen ayuka
amet am na'ikimtek, inika'a yoemrata
tua ameu a' be'ee'po aman am mikakai.
12 Junako bempo'im junammea am yanti
elao, ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu:

—Jume' reebeim ama yeu be'ekame nau
tojine, junuen kaita kia wo'otine' betchi'bo
—ti ameu jiiak.

13 Inime'e, bempo nau tojaka intok jume'
reebeim, jume' mamni sebaara paanim be-
tana bem bwa'asuka'po yeu be'eekame, in-
ime'e, woj mamni ama wooi jume' che'a
bwere waarim ammea tapuniak. 14 Junak
intok ju'u ama yoemra, juka' Jesujta a jita
a' joa'uta, machilaata a' bichakai:

—Tua lutu'uriapo, ini'i juna'a, ju'u Liojta
betana ju'uneetuawaka chukula yeu ween-
emta teteuwaame, inim yebijneeka bo'o
bitwa'u —ti jiiak.

15 Taa junak ju'u Jesus, utte'apo a' nuk
sajaka junuen bempo'im junama'a ameu
a' yo'o ya'abae'po amet ju'une'eakai, aapo
junama kaupo juchi che'a mekka jikau siika
junaman aapola anbaekai.

Jum Jesujta ba'a bepa a' sika'apo

16 Junak jaibu ka machisuko, jume' Jesu-
jta majtim, bwe'u, bau ba'au bicha ko'om
sajaka, 17 inime'e, senu bwe'u kuta kanoau
ja'amuka intok junama bwe'u bau ba'at
bo'o joo japtek waetana bicha, bwe'u jo'ara
Kapernao' tea'u yeu yajibaekai. Junama'a
jaibu tua ka mamachiakan intok ju'u Jesus
ketun kee aman ameu notten. 18 Junak in-
toko, jeeka tua utte'aka yebij taitek. Jume'
ba'a buaktiam intok mekka jikau jajapten.
19 Junak intok bempo, mamni oo busan kilo-
ometrom ba'at bo'o joakai, bempo juka'

Jesujta, bem ama kate'u ruktemta a' bichak,
ba'a bepa weyemta intok inime'e a' maj-
jaek. 20 Taa aapo:
—Inepo nee im weye. Kate'em majjae
—ti ameu jiiak.
21 Junak intok bempo, bem ama kate'u,
tua junen eaka amemak a' ja'amutuak. In-
tok bempo chubalapo su bwiau bem sa-
jaka'u yeu yajak.

Ju'u yoemra, Jesujta jaiwakame

22 Juchi yokoriapo ju'u yoemra, junama
bwe'u bau ba'ata waetana tawaka'um, in-
ime'e ju'une'eak, jume' Jesujta majtim
junama'a wepu'ulaka jiba kuta kanoapo
bem sajaka'po, juka' Jesujta intok ket ka
amemak a' sika'u. 23 Taa chukula junuen
su wate bwere kuta kanoam, bwe'u jo'ara
Tibeeria' tea'a betana ama yajak, junama'a
yo'owe Jesukrijtota jume' paanim betchi'bo
Liojta baisaeka bem am bwa'aka'anaapo.
24 Ju'u bu'uura junama'a, juka' Jesujta intok
kia jume' a' majtiwam juni'i, kaabe ama am
bichakai, bempo, inime'e ama bwere kuta
kanoammeu ja'amukan intok bwe'u jo'ara
Kapernao' tea'u bicha sajak, Jesujta ama
jariubokai.

*Jum, Jesujta, bwa'aame jiba yuu yee jiapsi-
tuame ti aapo'ik au teuwaaka'po*

25 Inime'e junuen, junae bwe'u bau ba'a
waetana yajaka, juka' Jesujta ama teak, in-
tok bempo:
—Yee majtame, jakwoosa empo inim
yepsak —ti au nattemaek.
26 Taa ju'u Jesus inimmeu:
—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, eme'e
nee jaiwa, kia nee betana yuma'isi enchim
ji'ibwaka' betchi'bo. Intok ka juka'a, a jita
joaka machilaata in yaaka'ut enchim aet
ju'uneaka' betchi'bo. 27 Ka eme'e inim ju'u
bwa'amtat lu'utineemtat jiba emo temaine.
Ala eme'e, Liojta betana bwa'amta benaka,
ka lu'utineemtat eene. Inika'a jiba yuu jiap-
siwamta enchim aet bitnee'uta. Ini'i juna'a,
bwa'amta benaka, juka' inim yoemta emot
a' autuanee'u. Bwe'ituk ju'u achai Lios,
aapo'ik nee yeu a' pu'aka'po, iniae a' bit
tebo.
28 Junak intok inime'e:
—Jaisa itepo ayuka intok juka' Liojta
inim itom joo i'a'uta joaka, junuen aet yeu
yuma'asakane —ti au nattemaek.
29 Junak intok ju'u Jesus inimmeu:
—Juka' aapo'ik Liojta emo tana a'
waataka enchim a' joo i'a'u, ini'i, ju'u
aapo'ik Liojta a'abo a' bittualata enchim
a' sualnee'u juna'a —ti ameu jiiak.
30 Inime'e junak inen au nattemaek:
—Jita machilaatasa empo a itom bit-
tua, junuen junaka'a bichaka intok a enchi
itom sualne' betchi'bo. Jita benaka empo
a bit tebo. 31 Wame'e bat naataka itom
yo'owasuka'um, bo'o joaka, jum bweka
pa'aku, bwa'aame, manna' teamta bwa'aka.
Jiba jum Liojta nok lutu'uriapo: "Ju'u achai
Lios, juname'e, teeka betana bwa'awamta
am miikak", ti jiaka a' ji'ojtei'i benasia.
32 Ju'u Jesus inime'e inen yoopnak:
—Lutu'uriapo ne inen ne emou jiia, ka
wa'a Moiseejtuka'u juna'atuk ju'u teeka be-
tana bwa'amta am mikakame. Ala ju'u
in yo'owa Lios juna'a, ju'u tua lutu'uriapo
bwa'aame ti teaka, teeka betana weyemta
enchim miklame. 33 Bwe'ituk Liojta be-
tana weyeka, ju'u bwa'aame ti teaka yee a'
mika'u, ini'i, wa'a teeka betana yebijlame
juna'a. Intok ini'i juna'a ju'u jume' inim
jiapsame jiba yuu jiapsiwamta amet autu-
ame.
34 Junako inime'e:
—Achai, junaka'a bwa'aamta jiba chikti
ta'apo itou a' autuane —ti au jiiak.
35 Junak ju'u Jesus:
—Ineponee juna'a, ju'u bwa'aame ti
teaka, jiba yuu jiapsiwamta yetet autu-
ame. Wa'a nemak eaka jiapsibaeme, ini'i,
aapo'ik jiapsiu a' tebauri'i benasi a' ea'u,
kaitatune. Wa'a intoko, nee sualeme, a'
jiapsiu ba'a ji'ipea'a benasi a' ea'u, kai-
tatune. 36 Taa jaibu in emou jiaka'a be-
nasia, eme'e inien, junuen nee bitlataka
juni'i, ka nee suale. 37 Inim si'ime wame'e
in achai Liojta neu bicha yeu pu'arim,
inime'e nemak ee sakane. Ju'u intoko,
junuen nee sualeka neu rukteme, kaachin
nee yeu a' tawaane. 38 Bwe'ituk kannee in
ea'po aman aubaeka, teeka betana ne a'abo
yepsak. Ala, juka' a'abo nee bittuakamta
ea'po aman aubaekai. 39 Ju'u intoko, ju'u in
yo'owa, a'abo nee bittuakamta, a' waataka
a' chupa'a i'a'u, ini'i, si'ime wame'e aapo'ik
neu bicha yeu pu'arim, jabeta juni'i, ka in
a' ta'arunee'u juna'a. Ala inime'e, chukula
taewait, jume' kokkoarim jiabijteneeo, in
am jiabijtetuanee'u juna'a. 40 Waka'a a'abo
nee bittuakamta waataka a' ya'a i'a'u ini'i,

si'imem wame'e, juka' Liojta yoemiata
bem jiapsimmea a' bichame benaka aapo'ik
sualeme, inime'e juka' jiba yuu jiapsiwamta
am bitnee'u juna'a. Inime'e intok chukula
taewai jume' kokkoarim jiabijteneeo, in-
eponee am jiabijtetuane.

41 Junak jume' juriom Jesujtat nok
japtek ju'u aapo'ik: "Ineponee juna'a,
ju'u bwa'amta benaka teeka betana inim
yepsakame", ti a' jiaka'ue. 42 Intok inime'e:

—Jaisa ini'i ka juna'a ju'u Jesus, ju'u
Jose' teamta u'usi ja'ani. Itepotee juka' a'
achaiwata intok juka' a' malawata tee am
ta'aa. Jaisaaka intok ini'i, teeka betana inim
au yebijla'ati jiia —ti bempo jiiak.

43 Ju'u Jesus junak inimmeu:

—Kate'em intok emo nasuk, juka' in
emou teuwaaka'uta a' beje'eka nooka —ti
ameu jiiak—. 44 Kaabe inim nemak eaka
nee sualne, inika'a, ka juka' in yo'owata
inim a'abo nee bittuakamta, nemak a'
eene' betchi'bo, ka junaet a' aniao. In-
eponee intok inika'a chukula jume' kokko-
lam jiabijteneeo, inepo nee a' jiabijtetu-
ane. 45 Wame'e che'a bat naataka Liojta
betana ju'uneetuawaka, chukula yeu ween-
emta nokame, jum bem ji'ojteimpo: "Ju'u
Lios, inime'e si'imem majtane", ti inen
ji'ojtei. Junuen san si'ime wame'e, juka' in
yo'owa Liojta betana juka' nok lutu'uriata
a' jikkajame intok junama'a aapo'ik betana
weyemta au a' ta'aame, inime'e nemak eaka
jiapsine.

46 'Lutu'uria ala, inim tua kee jabeta juka'
achai Liojta a' bicha'u. Ala ju'u aapo'ik
bitlame, ini'i wa'a aapo'ik Liojta betana
inim yebijlame juna'a. Aapo jiba a' bit-
laa. 47 Eme'e iniat nee sualne, wa'a nemak
eaka nee sualeme, ini'i, juka' jiba yuu a'
jiapsinee'uta jaibu a'et aayuk. 48 Ineponee
juna'a, wa'a bwa'amta benaka, jiba yuu
jiapsiwamta yetet autuame. 49 Bat naataka
wame'e enchim yo'owasuka'um jum bweka
pa'aku, bempo, bwa'amta juka' mannaa'
teamta bwa'aka. Taa junuentaka juni'i,
juname'e si'ime kokkok. 50 Taa inepone, ju'u
bwa'amta benaka teeka betana weyemtat
nooka. Inika'a, ju'u a' bwa'akame junuen
ka mukneekai. 51 Ini'i bwa'amta benaka yee
jiapsituaka, teeka betana yepsakame, jiba
ineponee juna'a. Wa'a inika'a bwa'amta
benak bwa'akame, aapo jiba yuu betchi'bo
jiapsine. Ju'u bwa'amta benaka in yee
bwa'atuanee'u, jiba ini'i in taka juna'a.
Inika'a, inepo inim jume' jiapsame, jiba yuu
bem jiapsine' betchi'bo ne a' nenkine —ti
ameu jiiak.

52 Junak jume' juriom inime'e bempo chu-
ubaa junaet nau etejok:

—Jaisa ini'i aapo a' taka itom a'
bwa'atuaneekai tua —ti jiakai.

53 Jesus intok inimmeu:

—Lutu'uriapo ne inen jiia, eme'e, inia
ju'u inim yoemta betana juka' a' takaawata
ka a' bwa'ako intok kia juka' a' ojbowata
juni'i ka a' je'ekai, eme'e kaibu jiba yuu
jiapsine —ti ameu jiiak—. 54 Ju'u inika'a
in takaata bwa'akame intok in ojbota
je'eekame, ini'i juka' jiba yuu jiapsiwamta
a' mabetlaa. Inepo intok, chukula taewai
jume' kokolame jiabijteneeo, inepo nee
a' jiabijtetuane. 55 Bwe'ituk ini'i su in
takaa, tua lutu'uriapo wa'a bwa'aame'
teaka ta'eewame. Ju'u su intok in ojbo,
ini'i tua lutu'uriapo ju'u ji'iwame' teakai.
56 Wa'a inika'a in takaata bwa'ame' teaka
a' bwa'aneeme intok inika'a in ojbota
ji'iwame ti ta'eewamta a' ji'ineeme,
wepu'ulaika benasi nemak eaka jiapsine.
Inepo intok ket jiba junaen aamak jiapsine.
57 Ju'u in yo'owa Lios, ju'u a'abo nee
bittuakame, jiba yuu a' jiapsa'u aapo'ikut
aayuk. Aapo'ik betana intok, jiba yuu in
jiapsa'u net aayuk. Jiba junuen ketchia,
wa'a inika'a bwa'aame ti ta'eewamta
a' bwa'aneeme, nee betana jiba yuu a'
jiapsa'u aet aune. 58 Wae bwa'aame ti
teaka, teeka betana inim yepsakamtat
nee emou etejo. Ini'i bwa'aame, ka ju'u
bat naataka jume' enchim yo'owasuka'um
bem bwa'aka'u bwa'awame manna' teamta
bena, intok kia junuentaka juni'i, jiba
kokkokai. Wa'a inika'a bwa'awame ti
teakamta a' bwa'aneeme, jiba yuu jiapsine.

59 Ju'u Jesus, jum bwe'u jo'ara Kaper-
nao' tea'po juriom te'opopo nau anwa'apo
inika'a weyemta yee a' majtak.

*Ju'u nooki, jiba yuu jiapsiwamta yee bit-
tuame*

60 Inika'a yee a' majta'uta jikkajaka,
juebenaka jume' a' majtim betana:

—Ini'i aapo'ik teuwaa'u, tua obiachi aet
ju'uneepo. Jabesa iniat a' sual machi —ti
nau jiiak.

61 Junako ju'u Jesus, junae weyemtat bem
ka a' tu'ureka intok emo nasuk bem aet
naas noka'apo ju'uneakai:
—Jaisa ini'i inen ka enchim alleetuak
ja'ani —ti ameu nattemaek—. 62 Junak
su, jaisa tua eme'e an ean, junuen eme'e
juka' inim yoemta, teekau bat naataka a'
jiapsa'u bicha juchi jikau weyemta eme'e a'
bicha'ateko. 63 Ju'u Liojta tu'u jiapsi juna'a
ju'u, jiba yuu jiapsiwamta yee bittuame.
Ini'i itom taka intok, iniat kaita'po yee ania.
Ju'u intoko in emou teuwaari, Liojta tu'u
jiapsi betana weyeka, jiba yuu jiapsiwamta
yee bittua. 64 Taa emo nasuk ketuni wate
aane, jume' ka nee sualeme —ti jiiak.
Bwe'ituk ju'u Jesus sep naatelaa'po
naateka jabem junuen ka a' suale'um
ju'unean. Intok juka' chukula yeu a'
bwiseka a' nenkinemta a' jabetuka'ut
ju'unean. 65 Intok:
—Inia betchi'bo san ne inen emou jiiak,
inim kaabeta nemak eaka nee a' sualnee'u,
in yo'owa junuen nemak a' eene' betchi'bo
ka junaet a' aniao —ti ameu jiiak.
66 Jiba junama naatekai juebenaka jume'
Jesujta majtim aamak rejtisuka'um, a' to'o
sajak. Intok ka intok au yajakai. 67 Junak
intok ju'u Jesus jume' woj mamni ama wooi
a' majtimmeu:
—Jaisa eme'e ket nee to'o saka'abae
ja'ani —ti ameu nattemaek.
68 Taa ju'u Simoo Peeo' teame:
—Achai, jabetausa intok itepo katne,
enchi to'o sajakai. Ju'u em teuwaa'u nooki,
jiba yuu jiapsiwamta yee bittuaka nooki.
69 Itepo jaibu te enchi suallaa. Intok itepo
ju'unea ju'u em Krijtotuka'u ju'u Lios jiba
yuu jiapsamta yoemia —ti au jiiak.
70 Ju'u Jesus inen a' yoopnak:
—Ineponee enchim woj mamnim ama
wooim yeu pu'ak. Intok junuentaka juni'i,
emo betana seenu, ini'i ka ta'abwi be-
beje'erita bena —ti au jiakai.
71 Inien jiakai ju'u Jesus, ju'u Juuras Ijkari-
oote, senu Simoon teamta u'usibet nookan.
Bwe'ituk ju'u Juuras, ini'i junuen chukula
ju'u yeu a' bwijneeme tukan, jume' woj
mamni ama wooimmak na'ikiaritaka juni'i.

7

Jesujta sailawam, ka a' sualeka'po

1 Iniet chukula ju'u Jesus, bwiaraa Kalilea'
tea'po jiba weaman intok aapo jum bwiaraa
Jurea' tea'po ka anbaekai. Bwe'ituk juna-
man jume' juriom a' me'ebae' betchi'bo.
2 Taa junako juka' pajkota, jume' juriom
bem jo'aam be'ekatana juya karim joaka
bem pajkota. Ini'i jurio yoemrata ket
bem pajkoo abe a' yumao, 3 jume' aapo'ik
sailawam aapo'iku inen jiiak:
—Kat inim tatawa. Bwiaara Jurea' tea'u
bicha weene. Junuen junaman jume' emak
eaka em majtim ket juka' a jita em joa'uta,
bem a' bitne' betchi'bo. 4 Bwe'ituk seenu,
ini'i, si'imekut au a' ta'aa i'a'ateko, ini'i
ka etbwa a' joa'uta joone. I'an empo inile
benaka eiyaawatchik joakai, kia bu'uuraata
bichapo em bitna' betchi'bo a' joone —ti au
jiiak.
5 Bwe'ituk junama'a kia tua jume' a'
sailawam juni'i, aapo'ik ka sualen. 6 Junak
intok ju'u Jesus inimmeu:
—Ketun kee yuuma ju'u taewai junaet in
aman weenee'u. Taa enchim aman katne'
betchi'bo kaita emoas aayuk —ti ameu ji-
iak—. 7 Jume' inim weyemta bo'o jooriaka
jiapsame, enchim kaachin a omtane. Taa
inime'e nee tua omta bwe'ituk inepo, in-
ime'e, tua nee machisi juka' ka tu'ika bem
joa'uta aet am ju'uneetua. 8 Eme'e junaman
pajkou katne. Inepo nee ka aman weenee
bwe'ituk kee yuuma ju'u taewai junaet in
aman weenee'u —ti ameu jiiak.
9 Intok aapo inika'a ameu teuwaasukai,
junama aapo, bwiaraa Kalilea' tea'po
taawak.

Jum Jesujta juya karim joowaka, pajkopo a' ane'epo

10 Taa chukula jume' a' sailawam am bicha
am saka'asuko, aapo ju'u Jesus ket junaman
pajkou siika. Taa junak aapo etbwa junuen,
kaabeta tua a' bichao o'oben. 11 Jume' ju-
riom junama pajkopo a' jaiwan intok in-
ime'e:
—Jaksa tua aane wa'a yoeme —ti nat
jiakai.
12 Junama bu'uuraata nasuk juebenaka
aapo'ik betana nokaka, waate: “Tua tu'i
yoeme”, ti jiian. Taa wate intok: “Ka
lutu'uria, bwe'ituk inim yoemrata bai
tatta'aa”, ti jiian.
13 Taa junama'a kaabe ame betana juka'
bem ae tana ea'uta machisi a' teuwaan,
juka' juriommeu yo'oraata junaet am nok
tejwaa majjaekai.

[14] Juka' pajkota jaibu taewaika nasuk-
laapo a' weyeo, junak ju'u Jesus te'opou
yepsaka intok junama wajiwa yee majta
taitek. [15] Jume' juriom intok inia betana
suum eaka taawak, intok:

—Jaisa tua ini'i yu'in jita ta'aa, ini'i ka jak
au majtalatakai —ti jiian.

[16] Ju'u Jesus junak inime'e:

—Ju'u in yee majta'u, ka nee betana
weye. Ala ini'i, wa'a inim nee a'abo
bittuakamta betana weye —ti am yoop-
nak—. [17] Inim jabetaka juni'i, ju'u achai
Liojta waataka a' joo i'a'uta a' joobaeme,
ini'i in yee majta'ut, Liojta betana a'
weye'po, oo kia nee betana jiba a' weyeka
in a' teuwaa'ut, machisi aet ju'uneene.
[18] Ju'u aapo a' ea'po jiba jita nokame,
ini'i, yoemrata a' eiyaaka a' yo'ori i'aka
junuen noknee. Taa wa'a, juka' a'abo a'
bittuakamta a' eiyaawaka a' yo'ori i'aka
junuen nokame, ini'i tua lutu'uriata jiba
noknee. Intok yee a' bai ta'aanee'u iniat
kaita aune.

[19] 'Ju'u Moiseejtuka'u juka' nesauri
ji'ojteita enchim ji'oteriak. Taa junuentaka
juni'i, emo nasuk kia jabe juni'i, kaabe a'
chupaka a' bo'o jooria. Junak su, jaisaaka
eme'e nee me'ebae —ti ameu jiiak.

[20] Ju'u bu'uuraa inen aapo'ik yoopnak:

—Bebeje'erita betana ka tu'i jiapsita et
aane. Kaabe enchi me'ebae —ti au jiakai.

[21] Jesus inen ameu jiiak:

—Aet yum jo'e ta'apo senu weemta in
a' yaaka' betchi'bo eme'e si'ime a' suum
eiyaa. [22] Taa ju'u Moiseejtuka'u, juka'
sirkunsision teamta, jiba enchim a' bo'o
jooriane' betchi'bo, enchim tejwaak. Taa ka
aapo inika'a bat a' yaaka juni'i. Ala inika'a,
che'a bat naataka enchim yo'owasuka'um
a' naatekai. Intok eme'e inia betchi'bo, kia
sabalata aet yum jo'e taewait juni'i, senu
ili usi o'outa a' sirkunsiraaroane. [23] Junuen
san, eme'e, Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei
a' chupa'abaekai, ili usi o'outa junuen aet
yum jo'e ta'apo juni'i a' sirkunsiraaroa-
neekai, jaisaaka intok eme'e neu omte
junuen aet yum jo'e ta'apo, senuk tua in a'
tu'uteka' betchi'bo. [24] Kia bitpo jiba, inim
senuk ka tu'i yoemta benasi a' machiaka'ut,
eme'e a' bichakai, ka junae eme'e ka tu'isi
a' tatawaabaane. Ala senuk jita ka tu'ik a'
joa'ut tua aet ju'uneaka, junae jiba, ka tu'isi
a' tatawaane.

Jesus, jaku'ubo tanasa a' weye'u, a' teuwaa

[25] Junak intok waate jume' bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po jo'aakame:

—Jaisa ka ini'i juna'a ja'ani, ju'u
me'ebaawaka jariuwame —ti jiaka nat-
temae japtek—. [26] Junum aane i'ani,
juebenam mak aneka intok yee majtakai.
Intok kaabe au monte. Jaisa tua lutu'uriapo
ju'u ya'uraa, a' Krijtotuka'uta a' suale ja'ani
—ti jiian—. [27] Taa itepo tee tu'isi ju'unea
inika'a jakun a' jometuka'ut. Taa ju'u
Krijto'o teamta inim a' yepsako, junak tua
kaabe ju'uneenee jaku'ubo a' weye'po —ti
jiian.

[28] Inika'a jikkajakai ju'u Jesus, intok aapo
ket jum te'opopo yee majtakai, tua kusisi
nokakai:

—Junuen san eme'e nee ta'aa intok
eme'e, jakun in jometuka'ut ju'unea. Taa
inepo nee ka kia in ea'po inim a'abo
yebijlaa. Ala inepo, senuk ju'u tua a
yoem eiyaatuka intok junae tua ka enchim
ta'aa'u betana nee a'abo bittuaritaka weye.
[29] Junaka'a inepo nee a' ta'aa. Bwe'ituk jiba
inepo aapo'iku mak nee aman aanen intok
jiba aapo a'abo nee bittuari —ti jiiak.

[30] Junak intok juname'e a' bwiseka
a' weiyaabaaen. Taa kaabe au ruktek.
Bwe'ituk junama'a, junae betchi'bo, ju'u
taewai kee yuuman. [31] Taa juebenaka jume'
junama te'opopo aneme aapo'ik sualek,
intok inime'e:

—Ju'u Krijto' teame junak a'abo yepsako,
kaachin a jita a' joa'uta intok machilaata
inia bepa a' joone —ti jiiak.

Jume' paiseeom, watem jume' yee suuame, Jesujta bem a' bwijne' betchi'bo, au am bittua

[32] Jume' paiseeom teame, inime'e, Jesu-
jta betana juka' yoemrata a' teuwaa'uta
jikkajak. Junak intok bempo intok jume'
junama te'opopo tekiakammeu yo'owe, in-
ime'e nau, junama'a te'opopo, waatem
jume' yee suuatuawame junuen aapo'ik
bem a' bwijne' betchi'bo, Jesujtau am bit-
tuak. [33] Junak intok ju'u Jesus junammeu:

—Tua ka binwa inepo inim emomak an-
nee. Intok chukula inepo ju'u a'abo nee
bittuakamtau nee juchi nottine. [34] Eme'e
inim nee jariunee taa eme'e ka jak nee
teune. Bwe'ituk eme'e jum in yebijnee'u ka
a aman nemak yajine —ti ameu jiiak.

35 Junak wame'e juriom, bempo nau nat-
temae japtek:
—Jakunsa ini'i weeneeka itepo ka a' te-
une. Oo jaisa aapo, aman jume' juriom, in-
ime'e ju'u yoemra rieekom teammak kuu-
tilammeu, intok jume' rieekom majtabaeka
aman weeneekai ja'ani. 36 Jaisa aapo ji-
aka junuen: "Eme'e inim nee jariunee taa
eme'e ka jak nee teune, bwe'ituk eme'e jum
in annee'u ka a aman yajine", ti jiakai.

*Batwee ba'am benaka, jiba yuu jiapsi-
wamta weiyaame*

37 Ju'u taewai juka' pajkota aet lu'ute'u,
ini'i che'a juni'i yo'oriwan. Jiba junako,
junae taewait ju'u Jesus, kikteka intok tua
kusisi nokakai:
—Jabetaka juni'i, ju'u ba'a ji'ipeame, ini'i
neu sika intok ba'a ji'ine —ti jiiak—. 38 Jum
Liojta betana ji'osia ji'ojteim tua junuen
a' jia'a benasia: "Inim jabeta juni'i, juka'
nee sual ta'aamta betana, batwee ba'am
buiteme benaka yee jiapsituame ka aet
lu'utine" —ti jiiak.
39 Inien jiaka ju'u Jesus, jume' a' sualeme,
Liojta betana juka' a' tu'u jipasiwata bem
mabetnee'uta a' teuwaan. Bwe'ituk junak
ju'u Liojta tu'u jiapsiwa, bempo kee a' ma-
bettuawan. Bwe'ituk ju'u Jesus, kee junuen
teekau yo'otaka yejten.

*Yoemrata nasuk ka nau eewamta yeu
sika'apo*

40 Waate junama'a bu'uuraata betana
inika'a jikkajaka:
—Tua lutu'uriapo ini'i juna'a, ju'u Liojta
betana ju'uneetuawaka chukula yeu ween-
emta teteuwaame ini'i yebijneeka bo'o
bitwa'u —ti jiian.
41 Wate intok:
—Ini'i juna'a, wa'a Krijto' teame —ti
jiian.
Taa junama'a ket waate:
—E'e, ju'u Krijto' teame kaachin,
bwiaara Kalilea' tea'a betana jometune —ti
jiaka aanen—. 42 Jum Liojta betana weyeka
ji'osia ji'ojteimpo, juka' Krijto' teamta,
ju'u che'a yo'o ya'ari Labiituka'utat yeu
katriam betana a' weenee'uta intok jum
ili jo'ara Beleem tea'po betana, jiba ju'u
Labiituka'uta a' jiapsaka'po, junama'a a'
jometunee'uta a' utte'atunee'u, ti ji'ojtei.
43 Junuen san ju'u yoemra, aapo'ik Je-
sujta betchi'bo ka nanancha eaka taawak.
44 Waate intok, a' bwiseka a' weiyaabaen, taa
kaabe au suuak.

Junama ya'uraata, Jesujta ka a' sualeka'po

45 Jume' ama te'opopo yee suuatuawame,
inime'e, jume' paiseeom intok jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owem ane'u
nottek. Juname'e intok:
—Jaisaaka eme'e ka a' nu'upak —ti ameu
nattemaek.
46 Jume' intok ama te'opopo yee suuatu-
awame:
—Tua jakwoo juni'i itepo kee jabeta
inim, junaka'a o'outa, aapo'ik yee a' majta'a
benasi nokamta a' jikkajilamtukan —ti am
yoopnak.
47 Junak intok jume' paiseeom, inimmeu:
—Jaisa ket eme'e inia betana emo bai
ta'aa tebolam ja'ani —ti ameu jiiak—.
48 Ju'u itou yo'ooraata betana kaabe a' su-
allaa. Intok kia jume' paiseeom betana
juni'i. 49 Taa wa'a yoemra, Moiseej tuka'uta
betana juka' nesauri ji'ojteita ka a' ta'aame,
inime'e ka tu'isi tawalam —ti jiian.
50 Ju'u Nikoreemo' teame, ju'u che'a
bat naataka Jesujta mak etejo betchi'bo
tukaapo au noitekame, ini'i, jume'
paiseeom mak weyen. Aapo intok:
51 —Juka' inim ae itom nesawee'uta, a'
jia'a benasia, itepo kaabeta ka tu'isi a'
tawaane, inika'a ka bat a' jikkajakai, junuen
ju'u a' yaaka'ut ju'unee betchi'bo —ti ameu
jiiak.
52 Junak bempo inen au jiiak:
—Jaisa empo tua lutu'uriapo, bwiaraa
Kalilea' tea'po ket joome ja'ani. Liojta
betana weyeka ji'osia ji'ojteim emo ma-
jta. Intok empo junuen a' ju'uneiyaane,
Liojta betana ju'uneetuawaka chukula yeu
weenemta nokame, kia wepu'ulaika juni'i,
bwiaraa Kalilea' tea'a betana ka a' jome-
tuka'po —ti au jiiak.
53 Junak intok bempo, nau etejosuka,
si'ime we'epulaka, bem jo'aammeu bicha
sajak.

8

Ju'u ka tu'i jamut

1 Taa ju'u Jesus, ili kawi Oliibo' tea'u bicha
siika. 2 Yokoriapo intok matchuu, aapo
juchi jum te'opou nottek. Junama'a si'ime
ju'u yoemra aman au ruktek. Aapo in-
tok junama wajiwa yejteka intok bempo'im
majta taitek. 3 Junak intok jume' Moiseej

tuka'uta nesaurim yee majtame intok jume'
paiseeom, inime'e, jamutta, ta'abwi o'outa,
ka a' kunaka aamak au tu'uremta bem
teaka'uta au tojak. Inika'a intok bempo,
jume' ama aneme bichapo a' kechak. 4 Intok
Jesujtau inen jiiak:
—Yee majtame, inika'a jamutta, jiba
jum ka tu'ik a' joa'apo itepo a' teak.
5 Jum Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteimpo
inile bebena jaamuchim, tetammea ma-
maasuaka bem sussu'anaa'uta a' teuwaa.
Empo su inia betana jaisa jiia —ti au jiiak.
6 Bempo inime'e inika'a teuwaak junuen
a' ji'optuabaekai, intok junuen chukula a
aet a' na'atejo betchi'bo. Taa junak intok
ju'u Jesus ko'om yejteka, intok maammea
bwiapo ji'ojte taitek. 7 Taa inime'e intok jiba
au nattemaeo, junako aapo kikteka intok:
—Emo betana, ju'u, ka tu'ik ka a'
ya'alame, ini'i bat tetae a' maya'ane —ti
ameu jiiak.
8 Intok aapo junak juchi ko'om yejteka,
bwiapo ji'ojte taitek. 9 Taa inime'e,
bempo inika'a jikkajakai, Liojta bichapo
ka tu'ik bem ya'ari'ut emo ju'uneiyaakai,
we'epulaka ama yeu kat japtek, junama
jume' che'a yo'owe bat yeu sajakai.
Chukula intok inime'e si'imem saka'asukai,
ju'u Jesus, inika'a jamutta aapolaika ama
to'o saka'awakamta jiba ama bichakai.
10 Junako ju'u Jesus, kikteka intok junama'a
kaabeta intok, juka' jamutta jiba ama
bichaka:
—Jaksa aane jume' enchi nana'atejo'um.
Jaisa juname'e betana kaabe ka tu'isi em
tawaanaa'uta a' a'awak ja'ani —ti au nat-
temaek.
11 Ju'u jamut intok:
—E'e japchi, tua kaabe —ti au jiiak.
Junak ju'u Jesus iniau:
—Kia nee inepo juni'i, kaitat ka tu'isi ne
enchi tawaane. Noolia weye, taa juka' ka
tu'ik ka intok a' ya'ane —ti au jiiak.

Jesus, jume' inim jiapsame betchi'bo tachiriata bena

12 Ju'u Jesus juchi wee'po ju'u yoemratau
nookak intok inimmeu:
—Ineponee juna'a ju'u, inim jiapsam-
meu, tachiriapo ta'eewaka yee aniame.
Ju'u nemak eame, ini'i, nee betana juka'
lutu'uriata Liojta betana weyeka intok jiba
yuu yee jiapsituamta a' bitne. Intok juna'a
ka intok bai ta'aaritaka, ka machiku anemta
benane —ti ameu jiiak.
13 Junak intok jume' paiseeom teame:
—Empo jiba empo su nokaka Liojta be-
tana em weye'uta a' lutu'uriate. Ini'i intok
ee betana em teuwaa'uta, kaita lutu'uriate
—ti au jiiak.
14 Jesus inen am yoopnak:
—Ju'u nee betana in teuwaa'u, ela'po
inepo jiba nee betana a' teuwaaka juni'i,
jiba lutu'uria. Bwe'ituk ineponee ju'unea
jaku'ubo tana in yebijlaa'u. Intok ket
chukula jakun bichaasa in weenee'ut. Taa
eme'e, jaku'ubo tana in yebijlaa'ut intok
kia jakun bichaa in weenee'ut juni'i, eme'e
ka ju'unea. 15 Eme'e, jume' inim yoemem,
inime'e tua bem yee ya'raa bittua'a benasia
jiba, ka tu'isi yee tatawaa. Inepo ala inim
i'an, kaabeta jitat ya'uraa bittuane. 16 Taa
ineponee inim yee ya'uraa bittua'ateko
juni'i, ineponee ka ta'abwisi taa tua junama
wa'am a' yaa ean. Bwe'ituk inepo kannee
inepola junuen yee ya'uraa bittua, alla
ju'u in yo'owa, a'abo nee bittuakame
nemak junuen yee ya'uraa bittua. 17 Inim
ju'u enchim ae nesawee'u ji'ojteimpo,
watem wooim jita betana nanancha a'
lutu'uriateeo, inime'e itom am sualnee'u
ama ji'ojtei. 18 Junuen tuko, jiba ineponee
juna'a ju'u inime betana seenu, nee
betana lutu'uriata teuwaame. Ju'u intoko
in yo'owa a'abo nee bittuakame juna'a
ju'u juchi seenu, nee betana lutu'uriata
teuwaame —ti ameu jiiak.
19 Junako bempo:
—Jaksa aane ju'u em yo'owa —ti au nat-
temaek.
Jesus intok:
—Eme'e, nee juni'i ka ta'aa intok
kia juka' in yo'owata juni'i. Eme'e nee
ta'a'ateko, ket juka' in yo'owata eme'e ta'aa
ean —ti ameu jiiak.
20 Ju'u Jesus inika'a weyemta teuwaak,
aapo ket jum te'opopo yee majtakai. Ju-
nama wajiwa, jum tomita Liojtau bicha
weyemta a' jojoawa'anaapo. Taa junama'a
kaabe a' bwisek. Bwe'ituk ju'u taewai
junuen au a' weenee'u kee yuuman.

Jum in weene'u eme'e ka a aman katnee

21 Jesus juchi inen ameu jiiak:
—Ineponee simne. Eme'e intok nee jar-
iune. Taa eme'e inim enchim ka tu'uwa
ya'arit ka jiokoirimtaka kokkone. Junae

betchi'bo eme'e, jum in weenee'u ka a
aman katne —ti ameu jiiak.
22 Junak intok jume' juriom ama aneme
inen jiian:
—Jaisa aapo au me'ebae ja'ani intok inia
betchi'bo aapo, jum aapo'ik weenee'u itom
ka a aman katne'e ti jiia —ti jiian.
23 Junak ju'u Jesus inimmeu:
—Eme'e inim bwiapo joome. Taa in-
eponee teekau yoeme. Eme'e inim jiap-
siwa'a benasia inien jiapsa. Taa ineponee
ka inien inim jiapsiwa'a benasi jiapsa —ti
ameu jiiak—. 24 Inia betchi'bo san inepone,
enchim ka tu'uwa ya'arimmet ka jiokoir-
imtaka enchim kokkone'eti jiiak. Bwe'ituk
eme'e, nee junen ju'u Liojta betana in yeu
pu'arituka'uta ka junuen a' sualekai, eme'e
enchim ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, ka
tu'isi tawarimtaka kokkone —ti ameu jiiak.
25 Junak intok inime'e, bempo:
—Junak su jabesa'akun empo —ti au
nattemaek.
Jesus intok:
—Inia betana che'a bat nee jaibu enchim
tejwaasuk —ti am yoopnak—. 26 Tua ne ke-
tun juebenak in enchim nok tejwaanee'uta
intok jitat enchim in ya'uraa bittuanee'uta
nee a' ju'uneiyaa. Taa wa'a nee a'abo
bittuakame, aapo lutu'uriata nooka. Ju'u
intoko jume' inim jiapsammeu in teuwaa'u,
ini'i aapo'ik betana in ju'uneiyaaka'u juna'a
o'oben —ti jiiak.
27 Taa bempo tua ka aet ju'uneak, aapo'ik
ju'u a' yo'owawa Liojta betana ameu a'
noka'apo. 28 Inia betchi'bo aapo inimmeu:
—Eme'e, chukula juka' inim emo
benasi yoemta, kutat jikat a' poponsuko,
junak ju'ubwa eme'e, Liojta betana in
weye'ut, intok ket in ea'po aman, kaita
in joa'uta, wepulsi juka' in yo'owata
nee ju'uneiyaatuaka'uta, junaka'a jiba in
noka'ut, eme'e net ju'uneene. 29 Bwe'ituk
wa'a, inim a'abo nee bittuakame, aapo
inim nemak aane. Ju'u in yo'owa ka nee
inepolaik koptalaa. Bwe'ituk ineponee
jiba nee juka' aapo'ik eiyaa'uta nee a' bo'o
jooria.
30 Junak juka' Jesujta inika'a weemta a'
teuwaako, tua juebenaka a' sualek.

Jume' Liojta yoemiam, intok jume' ka tu'ik bo'o jooriaka au emo su'u tojilame

31 Junak intok ju'u Jesus, jume' juriom a'
sualeka'ummeu:
—Eme'e, ju'u in emou teuwaa'u be-
tana ka ta'abwisi eaka, ka a' kopta'ateko,
lutu'uriapo eme'e in majtimtune. 32 Intok
eme'e, juka' Liojta betana lutu'uriata a'
ju'uneiyaane. Intok jiba ini'i lutu'uria, ju'u
enchim teko betana enchim su'u tojinaa'ut
enchim aet yeu yuma'atuane —ti ameu
jiiak.
33 Bempo, aapo'ik:
—Itepo ju'u Apra'amtuka'uta yoemiam
betana te yeu katriam. Intok itepo jakwoo
juni'i tee kaabeta tekoka jiapsilaa. Jaisaakai
intok empo itom su'u tojirimtune'e ti jiia
—ti a' yoopnak.
34 Jesus inimmeu:
—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime
wame'e Liojta bichapo ka tu'ik joaka jiap-
same, inime'e, junae ka tu'ik betana ka
a emo su'u tojame bebenane —ti ameu
jiiak—. 35 Senu ju'u tekokame, ini'i, ka
jiba jum a' tekowata jo'aapo yoemiammak
a na'ikiatu. Taa ju'u junama'a senu
yoemiaritakai jiba junamemak na'ikiatune.
36 Junuen a' wee'po san, juka' yoemiarita
aapo'ik enchim a' su'u toji teboko, ju-
nak eme'e jiba betchi'bo ka tu'ik betana
su'u tojirimtaka jiapsine. 37 Inepo jaibu
ne ju'unea, ju'u Apra'amtuka'uta yoemiam
betana enchim yeu katriam tuka'po. Taa
eme'e nee me'ebae, bwe'ituk juka' in emou
teuwaa'uta, eme'e ka tua junen jiaka a'
mabetbae. 38 Inepo nee, ju'u in yo'owa be-
tana in ju'uneiyaatuawaka'u betana nee a'
nooka. Eme'e intoko juka' enchim yo'owata
enchim tejwaari, junaka'a eme'e bo'o jooria
—ti ameu jiiak.
39 Junak bempo:
—Ju'u Apra'amtuka'u juna'a ju'u che'a
bat naataka itom yo'owasuka'u —ti a'
yoopnak.
Taa ju'u Jesus:
—Lutu'uriapo eme'e, Apra'amtuka'u
betana yeu katriamtuko, eme'e aapo'ik
joaka jiapsisuka'a benasi jiapsi ean. 40 Taa
junuentaka juni'i, juka' lutu'uriata, jiba
aapo'ik Liojta betana in mabetaka'uta,
inika'a nee emou nokao juni'i, eme'e nee
me'ebaeka'ea. Ju'u Apra'amtuka'u kaita
inile benak yaak. 41 Eme'e jiba juka' enchim
yo'owata bo'o jooria'u a' bo'o joa —ti jiiak.
Junak bempo:
—Itepo, katte, jamut ka kunakamta be-
tana kia beja yoemiarim. Itepo si'ime

wepu'ulaik te yo'owak, juka' Liojta —ti au
jiiak.
42 Ju'u Jesus junako inimmeu:
—Lutu'uriapo eme'e juka' Liojta a'
yo'owaka'ateko, eme'e nee nak ta'aa ean.
Bwe'ituk inepone, Liojta betana weyeka
ne inim aane. Inepo nee ka kia beja in
ea'po inim yebijlaa, ala, aapo ju'u Lios
nee a'abo bittuari. 43 Jaisa betchi'bo eme'e,
ju'u in emou teuwaa'ut ka ju'unee machi.
Inien maachi, juka' nee betana lutu'uriata
in yee majta'uta, ka enchim a' jikkajibae'
betchi'bo. 44 Ju'u enchim yo'owa, ini'i ju'u
bebeje'eri juna'a. Eme'e intok jiba aapo'ik
betana kaate. Intok eme'e jiba juka' aapo'ik
tu'uree'uta a' joobae. Ju'u bebeje'eri che'a
bat inim si'imeta ju'unaktewak naateka yee
su'awamta a' weetua. Ini'i, juka' lutu'uriata
tua ka a' sawa. Intok ini'i, jakwoo juni'i
a' teuwaa'u ka lutu'uria. Aapo juka' aa
noki'ichiata teuwa'ateko, junak jiba aapo'ik
junuen a' machiaka'a benasi aane. Bwe'ituk
aapo ka lutu'uriata nonoka, intok si'ime
ju'u aa noki'ichia aapo'ik betana weye.
45 Taa nee intok junuen juka' lutu'uriata
in a' teuwa' betchi'bo, eme'e ka nee suale.
46 Emo betana tua kaabe aane, ini'i, juka' jita
ka tu'ik in ya'ari, nee ju'uneiyaaka a nee
yeu bwijneeme. Intok junuen ineponee
lutu'uriata nee nokao, jaisaaka eme'e
ka nee suale. 47 Wa'a Liojta mak eaka
jiapsame, ini'i, Liojta betana juka' nok
lutu'uriata a' jikkajine. Taa junuen, eme'e
ka Liojta betana kateka, ka aamak eakai,
inia betchi'bo eme'e ka a' jikkajibae —ti
ameu jiiak.

Krijto, juka' Apra'am tuka'uta kee jiapsao taewaimmet jaibu jiapsan

48 Junak intok jume' juriom aapo'iku:
—Lutu'uriata te jipue itepo, bwiaara
Samaaria' tea'a betana em jometuka'u, in-
tok bebeje'eri ka tu'i jiapsita et ane'e ti
jiakai —ti au jiiak.
49 Junak ju'u Jesus inimmeu:
—E'e, kia jita bebeje'eri jiapsita juni'i
ka net aane. Ala ju'u in joa'u, ini'i, juka'
in yo'owa Liojta a' yo'ori tebonee'u juna'a.
Eme'e intok naa buustia ka nee yo'oreka
nee bicha. 50 Ineponee juka' eiyaawaka in
yo'orinaa'uta nee ka a' waata. Ala seenu,
ini'i nee yo'ori i'ame aane. Intok juna'a
aapo inim a yee ya'uraa bittua. 51 Wa'a in
teuwaa'uta a' nok jikkajame, ini'i jakwoo
juni'i ka mukne. Iniat eme'e nee sualne —ti
ameu jiiak.
52 Junak intok jume' juriom:
—I'an ala itepo witti ju'unea, bebeje'eri
jiapsita et ane'epo —ti au jiiak—. Ju'u
Apra'amtuka'u intok si'ime jume' bat
naataka Liojta betana ju'uneetuawaka
chukula yeu weenemta teuwaame, si'ime
kokkok. Empo intok: "Wa'a in teuwaa'uta
a' nok jikkajame, ini'i, jakwoo juni'i ka
mukne", ti empo jiia. 53 Jaisa empo ju'u itom
yo'owasuka'u Apra'amtuka'uta bepa che'a
yo'owe ja'ani. Aapo muukuk intok jume'
Liojta betana ju'uneetuawaka chukula yeu
weenemta teuwaame si'ime ket kokkok.
Jabeta benasia sa empo emo jooa —ti au
jiiak.
54 Junak ju'u Jesus:
—Ineponee yo'orisi in eiyaanaa'uta nee
betana a' waatakai, junak ju'u yo'orisi in
eiyaanaa'u, kaita betchi'bo tune. Taa ju'u
nee yo'ori tebome, ju'u in yo'owa juna'a,
jiba ju'u, nokaka, Lioj ti enchim teuwaa'u
—ti am yoopnak—. 55 Taa eme'e junaka'a
tua ka a' ta'aa. Ineponee ala nee a' ta'aa.
Intok inepo ka ino a' ta'a'ati jia'ateko, tua
nee emo benasi aa noki'ichi ean. Taa inepo
nee tua lutu'uriapo a' ta'aa. Intok inepo
juka' aapo'ik teuwaa'uta, kaita be'eeka a'
noki chupa. 56 Ju'u Apra'amtuka'u, wa'a
che'a bat naataka enchim yo'owa, enchim
aet yeu katria, aapo tua alleak. Bwe'ituk
taewaim inim in annee'uta a' ju'uneiyaa
machiakai. Intok iniat ju'uneaka junuen
aapo tua ama butti alleak —ti ameu jiiak.
57 Junak jume' juriom Jesujtau:
—Empo kee san wooi taka ama
woj mamni wasukte, intok empo juka'
Apra'amtuka'uta jaisa emo bichak ti jiia
ja'ani —ti au jiiak.
58 Ju'u Jesus inen am yoopnak:
—Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia,
juka' Apra'amtuka'uta kee yoemtuu, inepo
nee jaibu nee jiapsan —ti ameu jiakai.
59 Junak intok jume' juriom, tetam
nu'uka, Jesujta ammea mamaasubaekai.
Taa aapo ju'u Jesus au essoka intok inimmet
wa'am weyeka junama'a te'opopo yeu siika.

9

Jesus, senuk liptikaka yoem tukamta au ine'etetua

1 Junama jak wa'am katekai, Jesus senuk
yeu a'a tomteka'po naatekai, liptita ama
bichak. 2 Jume' a' majtim intok:
—Yee majtame, jaisaaka tua ini'i yoeme,
ka bichaka yeu tomtek. Jaisa jume' a'
yo'owawam ka tu'ik bem a' ya'ala' betchi'bo
ja'ani, oo jiba aapo'ik ka tu'ik a' ya'ari
betchi'bo ja'ani —ti au nattemaek.
3 Ju'u Jesus inimmeu:
—Ka ini'i aapo, ka tu'ik a' ya'ari
betchi'bo, intok kia ka jume' a' yo'owawam
ka tu'isi aula' betchi'bo juni'i ini'i inien
yeu yoemtuk. Ala ini'i junuen yoemtuk,
inien Liojta a jita joa'uta a' bitna' betchi'bo
—ti ameu jiiak—. 4 Ketun taewaituko, itepo
juka' nee a'abo bittuakamta betana tekilta
itom a' ya'anee'uta utte'a. Bwe'ituk lauti ka
machine, junak kaabeta a tekipanoaneeo.
5 Inepo ketun inim aniapo anekai, nee,
jume' inim jiapsammeu, inepo tachiriata
benasi nee ameu maachi —ti jiiak.
6 Inika'a teuwaasuka, chukula ju'u Jesus,
bwiapo chit wattek intok iniae techoata
iliikik yaaka intok ju'u ka bichamta a' pusim
bepa a' yaak. 7 Junak intok inen au jiiak:
—Aman jum ba'a maneka'u, emo bak-
siane, Siloe' tea'awi.
Inime'e team: Aman Bittuari, ti jiubae.
Ju'u ka bichame aman sikaa, au baksiak.
Intok ini'i notteka jaibu bichan. 8 Junak
jume' ae naapo jo'aakame intok jume' bat
naataka aapo'ik ka bichamta a' ta'aa'um,
inime'e:
—Jaisa ini'i ka juna'a, bat naataka kateka
netane'u ja'ani —ti jiiak.
9 Waate:
—Ini'i juna'a —ti jiian.
Wate intok:
—Ka aapo juna'a, taa tua ale bena —ti
jiian.
Taa jiba ini'i, aapo:
—Lutu'uria, ineponee juna'a —ti jiiak.
10 Junak intok bempo:
—Jaisa empo puj tu'utewaka a bicha —ti
au nattemaek.
11 Aapo intok:
—Seenu, wa'a Jesuj teame, aapo
techoata yaaka, pujpo net a' yaak intok
inen neu jiiak: “Aman jum ba'a maneka'u,
Siloe' tea'u emo baksiane”, ti neu jiiak. Nee
intok aman siika, intok nee junuen ino
pujba baksiasukai beja, ne bit taitek —ti
am yoopnak.
12 Junak inime'e:
—Jaksa intok i'an aane juna'a —ti au
nattemaek.
Aapo intok:
—Kannee ju'unea —ti ameu jiiak.

Jume' paiseeom, liptetaka au ine'etetuawakamtau nattemai

13 Junak intok inime'e, juka' bat naataka
liptituka'uta, jume' paiseeommeu yeu a'
tojak. 14 Taa junae taewai junuen juka'
Jesujta techoata yaaka intok juka' liptita
a' tu'uteko, inika'a aet a' yum jo'e tae-
wai tuka' betchi'bo, 15 jume' paiseeom inia
o'outau juchi au nattemaek, jaisa yeu sika
i'an tu'ika a' bicha'po. Aapo intoko:
—Pujpo techoata net yaak. Inepo intok
ino baksiaka i'an intok ne jaibu bicha —ti
ameu jiiak.
16 Junak jume' paiseeom betana waate:
—Ju'u inika'a yaakame, kaachin Liojta
betana weene. Bwe'ituk ini'i, juka' aet yum
jo'e taewaita ka a' yo'ore —ti jiian.
Taa wate intok:
—Jaisa tua aapo inika'a machilaata a'
joone, junuen ini'i ka tu'i yoem tuko —ti
jiian.
Inia betchi'bo san, bempo'im nasuk ka
nau eewame ayukan. 17 Intok inime'e juchia
ju'u bat naataka ka bicha'utau:
—Empo su jaisa jiia, ju'u yoeme enchi
bittuakamta betana —ti au nattemaek.
Ini'i intok:
—Inepo ala nee, junaka'a, senu inim Li-
ojta betana ju'uneaka chukula yeu ween-
emta tetteuwaka a' yoeme'e ti jiia —ti
ameu jiiak.
18 Taa jume' juriom, inika'a, junuen bat
naataka a' liptituka'uta, intok juchi a'
bicha'uta ka a' sualbaen. Inime'e chukula
junae yo'owammeu chai tebokai, 19 intok
junammeu:
—Jaisa ini'i juna'a enchim yoemia, ju'u
enchim liptitaka yeu a' yoemtuk ti jia'u.
Junak su jaisa auka i'an bicha —ti ameu
nattemaek.
20 Jume' a' yo'owawam intok:
—Ju'uneate inika'a itom a' yoemiaka'po,
intok junuen liptitaka yeu a' yoemtuka'po.
21 Taa itepo, katte ju'unea jachin yeu sika
intok i'an a' bicha'po. Intok kia jabeta
junen aapo'ik a' bittuaka'po juni'i, te ka
ju'unea. Inia betana eme'e aapo'iku nat-
temaine, aapo su jaibu yo'owe intok jiba

aapo a enchim lutu'uria maka —ti ameu
jiiak.
22 Jume' a' yo'owawam inien jiiak, jume'
juriom bem majjae' betchi'bo. Bwe'ituk
jume' juriom jaibu nau lutu'uriakan, ja-
beta juni'i, juka' Jesujta a' Krijto'oti jiamta,
jum juriom te'opompo, ka intok ama a'
lutu'urianee'u betana. 23 Inia betchi'bo san,
jume' a' yo'owawam: "Inia betana aapo'iku
nattemaine, aapo su jaibu yo'owe", ti ji-
akan.
24 Junak intok jume' juriom, ju'u bat
naataka ka bichamtau juchi chaaek intok:
—Inia betana, yuma'isi, achai Liojta jiba
em a' bai sae'uta a' teuwaane. Itepo te
ju'unea, junaka'a o'outa, a' ka tu'i yoem
tuka'uta —ti au jiiak.
25 Junak intok juna'a:
—Inepone, inika'a aapo'ik a' ka tu'i yoem
tuka'u betana nee ka ju'unea. Inika'a
bat naataka in liptitaka, taa i'an intok in
bicha'uta, inika'a ala nee ju'uneiyaa —ti am
yoopnak.
26 Inime'e intok juchi wee'po iniau:
—Jitasa eu yaak. Jaisa enchi puj tu'utek
—ti au nattemaek.
27 Ini'i intok:
—Jaibu ne enchim tejwaasuk, eme'e in-
tok ka nee sualek. Jaisaaka eme'e juchi
wee'po nee enchim tejwaa i'a. Jaisa eme'e
ket aapo'ik Jesujta mak eebae ja'ani —ti
ameu jiiak.
28 Junako inime'e, inika'a ka a' yo'oreka
au noksuka intok:
—Empo ala junaemak eaka jiapsa. Taa
itepo tee juka' Moiseej tuka'utamak eaka
te jiapsa —ti au jiiak—. 29 Itepo, juka'
Liojta, ju'u Moiseej tuka'utau a' nokaka'ut
tee ju'unea. Taa inika'a, kia jakun a' jome-
tuka'ut juni'i, te ka ju'unea —ti au jiiak.
30 Junak ini'i o'ou inimmeu:
—Ju'u enchim teuwaa'u suakiachisi
maachi. Eme'e, jakun a' jometuka'uta ka
ju'unea. Aapo intok nee puj tu'uteka nee
bittuak —ti jiiak—. 31 Tu'isi ite ju'unea,
juka' Liojta, jume' ka tu'ik joaka jiapsame,
ju'u bem a'awa'ut aapo'ik ka a' jikkaja'po.
Ala, jume' aapo'ik yo'oreka intok aapo'ik
ea'po aman jiapsame, bem a'awa'ut am
jikkaja ju'u Lios. 32 Inim jakwoo juni'i,
kee senuk betana jikkajiwa senuk ka
bichaka yeu tomtekamta inika'a juchi a'
bittuaka'u betana. 33 Ini'i o'ou ka Liojta
betana weye'eteko, tua kaita inile benak
machilaata a joo ean —ti ameu jiiak.
34 Junak intok bempo iniau:
—Empo em yeu tomteka'po naateka, ka
tu'i yoemtakai, jaisa ket empo jitat itom
majtabae ja'ani —ti au jiiak.
Intok inime'e, bempo bem te'opopo,
juka' a' lutu'urianee'uta a' u'aak.

Jume' Liojta betana weyemtat ka ju'uneaka, liliptim bebena

35 Ju'u Jesus juka' liptituka'uta, junama'a
bem te'opopo ka intok ama a' lutu'uriane'
betchi'bo yeu bepwakamta ju'uneiyaak. In-
tok chukula junaka'a bichakai:
—Jaisa empo juka' inim yoemta a' suale
ja'ani —ti au nattemaek.
36 Ini'i o'ou intok:
—Achai, inia betana nee tejwaanee
a' jabe tuka'uta junuen nee a' sualne'
betchi'bo —ti au jiiak.
37 Ju'u Jesus junau:
—Jaibu empo a' bitlaa. Ineponee juna'a,
inim ju'u em aamak etejo'u —ti a' yoopnak.
38 Junako ini'i o'ou Jesujtau tonommea
kikteka a' yo'orek intok:
—Achai, enchi nee suale —ti au jiiak.
39 Junako ju'u Jesus:
—Inepo nee inim bwiau ne yepsak,
junuen Liojta bichapo tu'ika bemelak
ya'uraata inim aune' betchi'bo, junuen
iniae, jume' liliptim bebenam, inime'e am
bitne' betchi'bo. Jume' intok bibichame,
inime'e, liliptim benasi am tawane'
betchi'bo —ti jiiak.
40 Junak intok jume' paiseeom, waate
junama'a aamak aneme, inika'a a'
teuwaaka'uta jikkajaka:
—Jaisa itepo intok ketchia liliptim
bebena ja'ani —ti au nattemaek.
41 Jesus intok inimmeu:
—Eme'e lutu'uriapo liliptim benaeko, ju-
nak enchim ka tu'uwa ya'arim betchi'bo,
ju'u ka tu'isi enchim tawaa'u ka emot
au ean. Taa eme'e emo bibicha'ati jia'
betchi'bo, eme'e jiba iniat juka' ka tu'ik
enchim ya'ari'uta jiba emot tatawaa.

10

Bwala koratat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

1 'Tua lutu'uriapo ne inen emou jiia,
ju'u, jum bwaram ja'abweka'u, ka ju-
nama'a jum bem yeu rejte'epo luula aman

kibakeme, taa omot aman kibakekame,
ini'i jita e'etbwametune. [2] Taa ju'u, ju-
nama'a, inime'e yeu rejte'epo aman luula
kibakneeme, ini'i ala juna'a, ju'u inime'e
bwaaram suuareeo. [3] Inika'a, ju'u bwaram
yeu rejte'epo jiba aneka a' suuame, a'
kibakne' betchi'bo, pueetata a' etaporiane.
Jume' intoko bwaram inika'a jiawai ta'aane.
Ini'i, jume' bwaram bem teampo ameu
chaaeka intok junama'a bem ja'abweka'po
yeu am nuk sisime. [4] Intok ini'i, si'ime jume'
a' bwarawam yeu nuk simsukai, aapo ame
pat weene. Intok jume' a' bwalam a' jajanee
bwe'ituk a' jiawai ta'aa. [5] Taa inime'e, senuk
ka bem ta'aa'uta, ka a' jajane. Ala junaka'a
a' to'o tennine. Bwe'ituk inime'e, ju'u ka
bem ta'aa'uta, ka jiawai ta'aakai.

[6] Ju'u Jesus inika'a, jitaa ta'abwik
teuwaaka, am majtan. Taa bempo, ju'u
aapo'ik ameu teuwaabae'ut ka aet ju'uneak.

Jesujta, bwalam tu'isi am suuame ti aapo'ik au teuwaaka'po

[7] Junak intok ju'u Jesus juchi wee'po inen
ameu jiiak:

—Lutu'uriapo ne inen emou jiia,
ineponee juna'a, ju'u, jume' bwalam
ja'abweka'u aet aman am kikkimu'u.
[8] Si'ime jume' nee bepat a'abo yajakame,
inime'e, jita e'etbwaka intok yee ko'okosi
joaka jita am u'aame. Taa jume' Liojta
yoemiam, bwalam benasi ta'eewame, ka
am nok jikkajak. [9] Ineponee juna'a, ju'u aet
aman kimu betchi'bo, pueetapo ta'eewame.
Wa'a net yoem eaka aman yebijneeme,
ini'i jinne'uitune. Intok ini'i, bwalata a'
weyeka'po, yeu weamaka intok yeepsaka,
tu'i bajta a' tettea'a benasi machine.

[10] 'Ju'u jita e'etbwaneeme, ini'i wepulsi,
etbwabaeka, jissu'abaeka intok jita
nasontebaekai yebijne. Taa inepo nee
ala inim yebijlaa, junuen jiapsiwamta
emot autua' betchi'bo, intok inika'a, kaita
be'eeka, yuma'isi emot a' autua' betchi'bo
ne inim yebijlaa. [11] Ineponee juna'a ju'u,
jume' bwaram tu'isi am bichame. Ju'u,
jume' bwalam tua am nakeka am bichame,
ini'i a ame betchi'bo muuke. [12] Taa ju'u, kia
tomita betchi'bo jiba tekipanoame, ini'i,
juka' roobota ameu weyemta a' bichakai,
jume' bwaram su'u tojaka buitine. Bwe'ituk
ini'i ka juna'a ju'u am nakeka am bichame.
Intok ini'i, jume' bwaram ka aapo am
atteakai. Junak intok ju'u roobo, jume'
bwaram, watem am bwiseka am su'ane,
jume' watem intok na'ikim beepne. [13] Ini'i
am to'o bui buite bwe'ituk aapo kia tomita
betchi'bo jiba tekipanoa, intok jume'
bwaram betchi'bo kaachin au eetuakai.

[14-15] 'Ineponee juna'a, ju'u bwaram tua am
nakeka am bichame. Juka' in yo'owata,
aapo'ik nee a' ta'a'a benasia, intok nee
aapo'ik a' ta'a'a benasia, ket jiba junaen in-
eponee jume' in bwaram nee am ta'aa. Be-
mpo intok ket nee ta'aa. Intok inepo jume'
in bwalam betchi'bo in jiapsita nenkine.
[16] Ketchia, wate tatta'abwi, ka inim bwalam
nee am jipue. Inime'e ka inim bwaram
benasi in eiyaa'um jiapsa'po joomem. In-
ime'esan, utte'a a'abo in am tojinee'u. In-
tok inime'e, in ameu noka'uya a' jikkajine.
Junak intok inim si'ime wepulsi nau to-
jiritune, intok wepu'ulaine, ju'u tu'isi am
nakeka am bichame.

[17] 'Inia betchi'bo ju'u in yo'owa nee nak
ta'aa. Bwe'ituk ineponee inim in me'etune'
betchi'bo ne in jiapsita a' nenenka junuen
chukula juchi in a' mabet betchi'bo. [18] Inim
kaabe jiapsita a nee u'aa. Ala inepo
nee in junen ea'po aman jiba a' nenkine.
Neu lutu'uria, jiapsita in a' nenkaka intok
chukula in a' mabetne' betchi'bo. Ini'i
juna'a, ju'u, juka' in yo'owata nee aet a'
saweka'u.

[19] Jume' juriom junak inika'a a'
teuwaaka'uta a' jikkajakai, bempo'im
nasuk juchi ka nau eewame ayukan.
[20] Juname betana juebenaka:

—Jaisaaka eme'e a' teuwaa'uta jikkaja,
inika'a bebeje'eri jiapsita aet aneka intok ka
suatulata —ti jiian.

[21] Taa waate, inime'e:

—Kaabe senu bebeje'eri jiapsita aet
aneka intok a inien nok ean. Ju'u
bebeje'erita ka tu'i jiapsekame, kaachin
jume' liliptim juchi a am bittuane —ti jiian.

Juka' jurio yoemrata, Jesujta ka a' waataka'po

[22] Inim sebe'etaewaim tukan. Intok
jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po, inim
juka' bwe'u te'opota, Liojtau bicha aet
a' na'ikiawaka'u waatiwaka, pajkowan.
[23] Ju'u Jesus jiba junama'a, Liojta bwe'u
te'opopo, ae konila junama'a Salomon
tuka'uta aapo'ik jitae mekka jikau a' jekka
ya'arim tea'po ama weaman. [24] Jume' intok

juriom juebenaka inim au yajaka, konila au japteka intok:

—Jakwoo tajtiasa itepo ee betana tua kaita ju'uneiyaane. Empo junen ju'u Krijto tuko, sep witti itom tejwaane —ti au jiiak.

25 Ju'u Jesus intok inimmeu:

—Jaibu ne inia betana a' teuwaalaa intok eme'e ka nee sualek. Ju'u machilaa, ju'u in yo'owa betana lutu'uriaka in joa'u, jiba inika'a machisi a' teuwaa. 26 Taa inika'a eme'e ka a' suale. Bwe'ituk eme'e, jume' bwalam benasi in eiyaa'ummak ka amemak na'ikiarim, jiba bat naatakai in emou jiaka'a benasia —ti ameu jiiak—. 27 Jume' in at team, bwalam benasi in eiyaa'um, inime'e nee jiawai ta'aa. Ineponee am ta'aa. Bempo intok nemak eaka jiapsa. 28 Inime'e jiba yuu jiapsiwamta inepo nee amet autua. Intok inime'e jakwoo juni'i ka kokkone. Intok kaabe inim in am jipue'po, nee am u'aane. 29 Inime'e, ju'u in yo'owa nee betchi'bo yeu am pu'ari. Intok aapo inim che'a si'imem bepa yo'o utte'akai. Inien san aapo'ik am jipue'e betana tua kaabe a am nu'une. 30 Inepo intok ju'u in yo'owa, itepo te nau wepu'ulai.

31 Junak intok jume' juriom juchi wee'po tetam nu'uka, aapo'ik ammea mamaabaekai. 32 Jesus intok inimmeu:

—Inim enchim bichapo tua juebenak tu'ik nee ya'ari, ju'u in yo'owa Liojta betana a jita a' joa'ue aniawakai. Inia weyemta betana jita betchi'bosa eme'e nee mamaabae —ti ameu jiiak.

33 Jume' juriom intok:

—Katte itepo inia tu'ik em ya'ari betchi'bo enchi mamaabae. Ala ju'u, Liojta beje'eka tua ka tu'ik em teuwaa'u betchi'bo. Empo wepulsi kia yoemtaka, taa intok jiba empo su emo Lios jooa —ti a' yoopnak.

34 Ju'u Jesus inime'e inen yoopnak:

—Jiba jum enchim nesauri ji'ojteipo inim, juka' Liojta: "Inepone, enchim liosim ti jiia", ti a' jiaka'u ama ji'ojtei. 35 Itepo su te ju'unea, juka'a, jum Liojta nok lutu'uriapo teuwaarita, ka ta'abwisi intok weyeka, a' ji'ojtei tuka'po. Intok ju'u Lios junuen, jume' aapo'ik betana juka' nok lutu'uriata a' mabetakame, aapo Liosimpo am ta'aak. 36 Intok junuen, nee Liojta betana yeu pu'awaka intok a'abo nee bittuawako, jaisa tua eme'e, Liojta beje'eka a' omtituamta nee a' teuwa'ati jiia, kia junuen: "Ineponee Liojta yoemia", ti in jiaka' betchi'bo. 37 Nee intoko, ka ju'u in yo'owa Liojta betana weyemta machilaata nee a' joao, ka eme'e nee sualne. 38 Taa inika'a weyemta nee a' bo'o jooriao, junuen, eme'e nee ka sualeka juni'i, taa juka' machilaata in joa'uta eme'e inika'a a' sualne. Junuen, juka' achaita, aapo'ik net a' ane'uta intok nee ket aapo'ik in yo'owabet in ane'uta a' ju'uneiyaaka, inien a' lutu'uria tuka'uta a' mabet betchi'bo —ti ameu jiiak.

39 Inim juchi wee'po, inime'e, bempo a' bwiseka a' weiyaabaen. Taa ju'u Jesus, inime betana aapo au jinne'uka yeu siika.

40 Junako ju'u Jesus, jum batwee Jooraan tea'po, ta'ata yeu we'e betana juchi aman notteka intok ama taawak, jiba junama'a, jum bat naataka juka' Joan tuka'uta yee a' bato'owaaka'po. 41 Junama'a juebenaka au noitek. Intok inime'e:

—Lutu'uria, ju'u Joan tuka'u kaita machilaata, a jita a' joa'uta yaaka juni'i, taa si'ime ju'u, inia yoemta betana a' teuwaaka'u lutu'uria tukan —ti jiian.

42 Junama'a a' ane'epo intok, tua juebenaka a' sualek.

11

Juka' Laasaro' teamta mukuka'po

1 Junama junak, senu Laasaro' teaka ko'okoen. Ini'i, kia ili jo'ara Betaania' tea'po jo'aakai. Ket jiba junama ju'u Maria' teamta intok a' akkoowa Maata' teamtaim bem jo'aaka'po. 2 Ini'i Maria' teame, ju'u ko'okoemta Laasaro' teamta jamut waai, aapo juna'atukan, ju'u, yo'owe Jesukrijtota wokimmet juka' ochokok win jubakamta amet to'oka intok a' choniwammea am wachakame. 3 Inien san inime'e woika nau wewerika, Jesujtau nokta bittuak:

—Itom yo'owa, ju'u em aamak tu'ika, em ta'aa'u, tu'isi ko'okoe —ti jiakai.

4 Ju'u Jesus inika'a ju'uneiyaakai:

—Ini'i ko'okoa, ka aapo'ik a' mukne' betchi'bo weye. Ala ini'i, juka' achai Liojta tua si'imeku a' eiyaawachiaka'uta a' bitna' betchi'bo. Intok ketchia, inia ko'okoata betchi'bo, juka' Liojta usiwaita, si'imeku a' eiyaawachiaka'uta a' bitna' betchi'bo —ti jiiak.

5 Ju'u Jesus, juka' Maata' teamta intok juka' a' jamut waai intok juka' Laasaro' teamta, tua am nakeka juni'i, 6 aapo juka'

Laasaro' teamta a' ko'okoe'po tejwaawakai,
jiba jum a' ane'epo, juchi wooi ta'apo ama
taawak. 7 Chukula, aapo jume' a' majtim-
meu:
—Bwiaraa Jurea' tea'u bicha te juchi not-
tine —ti ameu jiiak.
8 Jume' a' majtim junak aapo'iku:
—Yee majtame, i'an jeela jume' juriom
junama jo'aakame, tetammea enchi ma-
maasuka enchi me'ebaen. I'an intok, jaisa
empo juchi aman weebae ja'ani —ti au jiiak.
9 Ju'u Jesus inimmeu:
—Eme'e ju'unea, juka' taewaita, woj
mamni ama wooim a' oraka'po. Ju'u tae-
wapo weamame, ini'i ka te'itine. Bwe'ituk
aapo inim aniapo tachiriata ayukamtae
bichakai. Junuen san, katte jain eaka am
bicha katne, bwe'ituk juka' taewaita in aet
muknee'u a' yuma'anee'uta ketuni be'ee
—ti ameu jiiak—. 10 Taa seenu, tukaapo
weama'ateko juna'a ala a te'itine, tachiriata
au a' be'e' betchi'bo.
11 Che'a chukula ju'u Jesus a' majtimmeu:
—Ju'u itom aamak tutu'ika itom eiyaa'u,
Laasaro' teame koche. Taa ineponee aman
sika a' busa'ane —ti ameu jiiak.
12 Junak jume' a' majtim:
—Achai, aapo kotche'eteko, tu'ibaeka
junen koche —ti au jiiak.
13 Taa ju'u Jesus, juka' Laasaro' teamta a'
mukuka'uta ameu a' teuwaabaen o'oben.
Jume' a' majtim intok, senuk inim yum
jo'eka a' kotche'ut a' noka'ati ean. 14 Junen
su, chukula ju'u Jesus ju'unakkiachisia:
—Ju'u Laasaro mukia —ti ameu jiiak—.
15 Inepo, ka ama in aneka' betchi'bo nee
kaachin ino eetua. Bwe'ituk ini'i, emo
betchi'bo che'a tu'isi yeu weama. Junuen
enchim nee sualne' betchi'bo. Taa jantebu,
aman te a' bitne —ti ameu jiiak.
16 Junak intok ju'u Toomaj teame, wa'a
wo'oli ti teuwaawame, ini'i, jume' waate
aamak yeu pu'arimmeu:
—Jantebu itepo ketchia, junuen aman
aamak nau kokko betchi'bo —ti ameu jiiak.

Jesus juna'a, ju'u yee jiabijtetuaka, jiba yuu jiapsiwamta yee makame

17 Aman yepsakai ju'u Jesus, juka' Laasaro
tuka'uta, jaibu naiki ta'apo jum senu
tetapo wojo'oriata ya'aripo a' ma'aritau
aman yepsak. 18 Ju'u ili jo'ara Betaania'
teame, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u ka
mekkaekan, jumak wooi kiloometrom
ama mamni siento meetrom tukan jiba.
19 Jume' juriom betana intok, juebenaka
aman Maata' teamtau intok Maria' teamtau
aanen, juka' bem abachi mukuka'a betana
am jiapsi jo'abaekai. 20 Ju'u Maata' teame,
juka' Jesujta aman a' yebijsuseka'po a'
ju'une'eiyaakai, aapo a' nankibaeka yeu
siika. Taa ju'u Maria' teame a' jo'awapo
taawak. 21 Ini'i Maata intok ju'u Jesujtau:
—In yo'owa, enchi inim aneo, ju'u in
abachi ka muk ean —ti au jiiak—. 22 Taa
ket ne ju'unea, juka' Liojta, si'imeta juka'
aapo'iku bicha em a'awa'uta, a enchi a'
bittua'po —ti au jiiak.
23 Ju'u Jesus, aapo'iku:
—Ju'u em abachi juchi jiapsine —ti au
jiiak.
24 Ju'u Maata intok junak:
—Lutu'uria, ju'uneanee chukula taewait,
jume' kokkoarim jiabijteneeo, juchi a' ji-
apsinee'u —ti au jiiak.
25 Junak ju'u Jesus iniau:
—Ineponee juna'a, ju'u kokkoarim na-
suk yee jiabijtetuaka, jiba yuu jiapsiwamta
yetet utuane. Junuen, wa'a nee sualeme,
kia mukiataka juni'i, juna'a juchi jiapsine.
26 Intok jabetaka juni'i, ketun inim jiapsaka
intok nee sualeme, ini'i, jakwoo juni'i ka
mukne. Jaisa empo inika'a suale ja'ani —ti
au jiiak.
27 Aapo intok:
—Jeewi in yo'owa. Inepo nee enchi
junen ju'u Krijtotuka'u enchi suale. Ju'u
Liojta yoemia ju'u inim bwiau yebijneeka
bo'o bitwame —ti au jiiak.

Jesujta, jum Laasaro' teamta bo'oka'u a' bwanaka'po

28 Chukla inika'a teuwaasukai ju'u Maata,
ju'u a' waaibeu Maria' teamtau chaaebaeka
au siika intok junau:
—Ju'u yee majtame im aane intok eu
chaae tebo —ti jiaka, ka kusisi a' tejwaak.
29 Kia inika'a jikkajaka jiba ju'u Maria,
kikteka intok Jesujta ane'u au siika. 30 Ju'u
Jesus junama ili jo'ara Betaania' tea'u ke-
tun kee aman kibaken. Taa ketun, jiba
jum Maatata au yepsaka'po aanen. 31 Junak
jume' juriom a' jo'apo a' jiapsi yechaka aa-
mak ama ane'um, junuen Mariata, kikteka
intok sep yeu sikamta bichakai, inime'e
aet cha'aka sajak, bempo, juka' Laasaro

tuka'uta ma'ariu sika aman a' bwanbae'eti
eakai.
32 Junak intok ju'u Maria, Jesujta ane'u
yepsakai, aapo'iku tonommea kikteka in-
tok:
—In yo'owa, enchi im aneo, ju'u in
abachi ka muk ean —ti au jiiak.
33 Ju'u Jesus, juka' Mariata intok jume'
juriom aamak ama yajakame bwaname
bichakai, tua a' sioka'u intok a' jiapsipo tua
a' juiwa'u aet ayukan. 34 Intok aapo:
—Jakunsa eme'e a' teekak —ti ameu nat-
temaek.
Bempo intok:
—Itom yo'owa, a'abo sika a' bitne —ti au
jiiak.
35 Junak ju'u Jesus bwaanak. 36 Junak jume'
juriom:
—Ake'em a' bicha, tua a' nakken —ti
jiian.
37 Taa juname betana waate:
—Ini'i, waka'a liptita a' bittuakame,
jaisa juka' Laasaro tuka'uta, ka a' mukne'
betchi'bo a' ania ean ja'ani —ti jiiak.

*Laasaro' teamta kokkolam betana jiabijtet-
uawaka'po*

38 Jesus, juchi tua jiapsipo a' juiwaka, jum
tetapo wojo'orita ya'ariu ruktek. Ini'i, senu
kau tejtukan. Intok ini'i, senu bwe'u tetae
pattitukan. 39 Junak ju'u Jesus:
—Juka' tetata em omola kechaa —ti jiiak.
Ju'u Maata, ju'u mukukamta mak weri:
—In yo'owa, ini'i jiba tua jumak, jaibu
tua juuba, bwe'ituk jaibu naiki taewaim
jipue mukiatakai —ti jiiak.
40 Taa ju'u Jesus iniau:
—Jaisa inepo, juka' Liojta betana tua
eiyaawatchika, a jita a' joa'uta em a' bit-
nee'uta, ka eu teuwaala ja'ani. Inika'a enchi
a' sualeo —ti au jiiak.
41 Junak intok ju'u teta omola biaktawak.
Ju'u Jesus intok teekau jikau bicha bitchuka
intok:
—In yo'owa, enchi ne bai sae, bwe'ituk
empo ju'u in teuwaa'ut nee jikkaja.
42 Ju'uneane, ju'u in teuwaa'ut, jiba em nee
aet jikkaja'po. Taa inika'a nee teuwaa jume'
inim aneme aniabaekai, junuen inime'e,
em a'abo nee bittuaka'po bem a' sualne'
betchi'bo —ti jiiak.
43 Chukula, inika'a teuwaasuka, kusisi
nokaka:
—Laasaro, junum a'abo yeu weye —ti
jiiak.
44 Ju'u intoko mukia tuka'u, yeu siika,
mampo intok wokpo tajo'orimmea biijti
takai. A' pujbat intok ket tajo'orimmea
bi'iti takai. Ju'u Jesus inimmeu:
—Tajo'orim em a' woitaria, a' weene'
betchi'bo —ti ameu jiiak.

*Jesujta bwij betchi'bo, aet nau etejowaka a'
tu'utewame*

45 Inia betchi'bo jume' juriom betana
juebenaka Jesujta sualek. Jume' Mariata
mak aman yajakame intok Jesujta yaaka'uta
a' bichakame. 46 Taa inime betana waate,
jume' paiseeom teammeu lauti sajaka in-
tok inime'e juka' Jesujta yaaka'uta ameu
teuwaak. 47 Junako jume' paiseeom intok
jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe, in-
ime'e, ju'u jurio yoemratau, si'ime ju'u
yo'oraata ama emo nau toji tebok intok
inimmeu:
—Jaisa tua tee aune. Ini'i o'ou, machi-
laata juebenak, a jita a' joa'ue a' jooa —ti
jiian—. 48 Itepo inika'a junuen a' su'u to-
jako, si'ime ju'u inim yoemra a' sualne.
Junak jume'e, jum bwe'u jo'ara Rooma'
tea'po yo'ooraa, sontaaom a'abo bittuaka
intok inime'e itomak nassuaka, itom bwe'u
te'opota tatapnee intok inim yoemrata a'
lu'utane —ti jiian.
49 Taa inime'e betana seenu, Kaipaaj
teame, ju'u junae wasuktiat, si'ime jume'
te'opopo tekiakammeu che'a yo'o tuka'u,
ini'i inimmeu:
—Eme'e kaita em tatta'aa —ti ameu
jiiak—. 50 Intok kia eme'e ka a' mammate
juni'i, ito betchi'bo che'a a' tu'ireaka'u,
junuen inim senuk itom yoemrata
betchi'bo, wepu'ulaik jiba a' muknee'u.
Intok ka junuen si'ime yoemrata a'
lu'utanaa'u —ti ameu jiiak.
51 Taa aapo ju'u Kaipaaj teame, ka aapo
a' ea'po junuen jiiak. Ala aapo junae
wasuktiat, jume' te'opopo tekiakammeu
che'a yo'o ya'atakai, aapo, Liojta betana
aet ju'uneetuawaka junuen, Jesujta ju'u ju-
rio yoemrata betchi'bo a' muknee'uta a'
teuwaak. 52 Intok ka kia junae yoemrata
betchi'bo jiba, taa ketchia si'imem jume' Li-
ojta yoemiam, aniat na'ikimtulame junuen
nau am toji betchi'bo. 53 Junuen san, jiba
junae taewait naateka, ju'u jurio yoem-
ratau yo'oora, juka' Jesujta a' me'e tebo

betchi'bo, inime'e nau etejoka a' lutu'uria yaak.

54 Inia betchi'bo san ju'u Jesus, ka intok ju'u jurio yoemrata nasuk ame bichapo weaman. Ala aapo, jum a' ane'u betana yeu sika intok aman bweka pa'ariau yeu ka au mekka kateka, ili bwe'u jo'ara Epra'im tea'u bicha siika. Junama'a a' majtimmak tawakai.

55 Junama'a jaibu ka mekka be'een, jume' juriom bwala jissu'aka pajko jiba bem joa'uta a' yuma'anee'u. Yoemra intok juebenaka junama'a ili ka bwere jo'aram be'ekatana junaman bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u nau yajak. Inime'e junuen, juka' pajkota, kee a' naateo, Liojta bichapo emo tu'utewamta a' ya'abaekai. 56 Junama'a waate, Jesujta jaiwan. Intok jum te'opopo anekai, bempo:

—Jaisa eme'e jiia, jaisa a'abo pajkou yebijnee ja'ani, oo ka a'abo weene —ti nau nattemaen.

57 Jume' paiseeom intok wame'e te'opopo tekiakammeu yo'owe, inime'e, jabeta juni'i, Jesujta jakun a' ane'uta a' ju'uneiyaamta, junaka'a bempo'im a' tejwaanee'uta a' teuwaalatukan, junuen bempo'im a' bwijne' betchi'bo.

12

Senu jamutta, ba'ata tua win jubak, Jesujtat a' yaaka'po

1 Busan taewaim be'eeka, Liojta yo'oreka, juka' bwala jissu'awaka pajkowamta kee a' yumao, ju'u Jesus, jum ili jo'ara Betaania' tea'u noitek. Junaman jum Laasaro' teamta, inika'a mukiataka jiba aapo'ik Jesujta juchi a' jiabijtetuakamta a' jo'aaka'awi. 2 Junama'a bempo, Jesujta alleaka, tu'isi a' mabet betchi'bo, kupteo bem nau bwa'anee'uta a' yaak. Ju'u Maata ama am a'abosen. Ju'u intoko Laasaro, ama mesau jokammak katekan aapo'iku mak ji'ibwakai. 3 Junako ju'u Maria, jumak litrota nasuk'aman, juya naaro' teamta win jubaekamta, ochokok ausu'lik intok tua beje'emta, ama a' nu'upak. Intok inika'a Jesujta wokimmet a' yaakai. Chukula intok chonimmea a' wacha'ariakai. Junama karipo si'imekut junae win jubakue tapunak. 4 Junak intok ju'u Juuras Ijkarioote' teame, senu Simo' teamta yoemia, ini'i ket jume' Jesujta majtimmak na'ikiatuka'u intok jiba ini'i chukula aapo'ik yeu bwijnee'u, aapo:

5 —Che'a tu'i ean ini'i ochokoka win jubakue ya'ari, busan miil tosai tomimpo nenkiwako, junae jume' kaitae emo ania machim aniawako —ti jiiak.

6 Ju'u Juuraj teame inika'a teuwaak, taa ka lutu'uriapo jume' kaitae emo ania machim a' eiya' betchi'bo. Ala ini'i, a jita etbwakai. Intok ini'i, jiba aapo su juka' bem tomi boosata a' makritakai intok junama juka' ama a'ayumta a' nunu'een. 7 Junak intok ju'u Jesus:

—Kia beja a' bicha. Bwe'ituk aapo inika'a, chukula nee ma'anaao betchi'bo a' e'eriala —ti ameu jiiak—. 8 Jume' kaitae emo ania machim jiba eme'e inim emo nasuk am bitne. Taa nee, eme'e ka jiba inim bitne —ti ameu jiiak.

Te'opopo tekiakammeu yo'owe, Laasaro' teamta beje'eka a' me'ebaeka'po

9 Jerusalenpo juebenaka jume' juriom betana, juka' Jesujta, jum ili jo'ara Betaania' tea'po a' ane'epo a' ju'uneiyaak. Intok inime'e aman sajak. Inime'e, ka juka' Jesujta jiba, taa ketchia junuen juka' Laasaro' teamta, juka' Jesujta mukiataka, juchi a' jiabijtetuaka'uta aman bitbaekai. 10 Junako jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe, bempo aet nau etejok, junuen juka' Laasaro' teamta ket bem a' me'e tebo betchi'bo. 11 Bwe'ituk jiba aapo'ik Laasarota betchi'bo, juebenaka jume' juriom ka intok bempo'im mak ean taa Jesujta mak eaka a' sualbaekai.

Jesujta, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u kibakiseka'po

12 Yoemra tua juebenaka jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po aanen junuen junama'a, Liojta yo'ori betchi'bo bwala jissu'awaka pajkowamta bitbaekai. Yokoriapo intok inime'e, juka' Jesujta junaman bwe'u jo'arau a' yebijnee'uta a' ju'uneiyaak. 13 Junako inime'e junama'a tako sawam chuktaka, intok Jesujta nanki betchi'bo yeu sajak. Intok inime'e:

—Yee jinne'ume. Yo'oriwaka tu'ikue teuwaanaa ju'u Liojta betana lutu'uriaka itou che'a yo'otaka a'abo weyeme —ti jiian kusisia.

14 Ju'u Jesus, ili buuta teaka intok junaet yej simen, jiba jum Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo:

[15] Ka majjaunee eme'e, bwe'u jo'ara Sion
tea'po joomem.
A' ju'uneene, juka' inim emou che'a yo'o
ya'arita,
Ili buutat yej simeka a'abo emou a' weye'u,
ti a' jia'a benasia.
[16] Jume' a' majtim che'a bat inia weemtat
tua ka aet ju'uneak. Taa chukula, junak
juka' Jesujta, kokkoarim nasuk a' jiabijteko,
junak inime'e au wawaatek si'imeta inika'a
aapo'ik betana a' ji'ojtei tuka'po intok ket
jiba junaen au yeu a' sika'apo.
[17] Ju'u yoemra, juka' Jesujta junak tetapo
wojo'oriata ya'aripo intok Laasarotau
nokaka, mukiataka juchi a' jiabijtetuaka,
aamak ama ane'um, inime'e, juka' bem
bichaka'uta naas a' teuwaan. [18] Inia
betchi'bo ju'u bu'uuraa, Jesujta nankibaeka
au yeu sajak. Bwe'ituk inime'e, juka'
machilaata, a jita a' joa'uta a' yaaka'ut bem
ju'uneiyaaka' betchi'bo. [19] Junako jume'
paiseeom bempo su naas nau:
—Ake'em a' mammate, tua kaachin in-
tok itom an machiaka'u. Yuu, si'ime ju'u
inim yoemra aamak eaka aamak saka —ti
jiian.

Wate riekom teame, Jesujta bem jaiwaka'po

[20] Jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po ju'u
yoemra, pajkopo Liojta yo'oribaeka, jume'
aman yajilame nasuku, yoemra riekom
teame betana waate ama aanen. [21] Inime'e,
Jeriipe' teamtau yajak, ju'u, jum bwiaraa
Kalilea' tea'po ili jo'ara Betsaira' tea'po
jo'aakamtawi, intok inime'e au ujbwanak:
—Achai, juka' Jesuj teamta te bitbae —ti
au jiakai.
[22] Ju'u Jeriipe' teame intok sikaa, juka'
Antej teamta tejwaak. Inime'e intok, be-
mpo nau, Jesujtau sajaka a' tejwaak. [23] Junak
intok ju'u Jesus inimmeu:
—Yuma'asuk ju'u taewai, juka' inim
emo benasi yoemta, juka' a' ya'aa'ea'uta,
aapo'ik a' chupaka junuen, yo'orisi a'
eiyaanaa'uta au a' chupneeo —ti ameu ji-
iak—. [24] Lutu'uriapo ne inen emou jiia,
ju'u tiiko bachia, ka bwiapo etwa'ateko
intok ini'i ka siwekai, junuen, wepulsi
bachiatunee jiba. Taa ini'i, senuk mukuka,
bwiapo a' ma'awaka'a benasi, ini'i junuen
etwakai, intok siwekai, junak yu'in bachi-
ane. [25] Wa'a inim bwiapo, alleaka a' jiapsi-
nee'uta jiba eiyaaka jiapsame, ini'i, jiba yuu
a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa wa'a, inim
bwiapo jiba alleaka a' jiapsinee'uta ka ae
betchi'bo a' eiyaakame, ini'i, jiba yuu a'
jiapsinee'uta aet bitne. [26] Inim wa'a, in a' joo
i'a'uta joaka jiapsibaeme, ini'i, nemak eaka
jiapsine. Intok jum in ane'epo, ket ama an
ean ju'u in a' joo i'a'uta a' joame. Inim
seenuk, nemak eaka in joo i'a'uta joamta,
ju'u in yo'owa inika'a a' yo'ori tebone.

Jesujta jaisa aapo'ik muknee'u, machisi a' teuwaaka'po

[27] 'I'an tua ne kaachin an machi benasi
ea. Jaisa tua ne au jiune. Jaisa inepo:
"In yo'owa, i'an neu weenemta betana nee
jinne'une", ti ne au jiunee ja'ani. Taa
nee jiba tua inia betchi'bo su nee a'abo ne
yebijlaa. [28] In yo'owa, tua i'an bepa yuma'isi
eiyaawatchisi yo'orisi em machiaka'uta a'
ju'uneiyaatuane —ti jiiak.
Junako, teeka betana jiawai jikkajituk:
—Jaibu nee tua bepa yuma'isi
eiyaawatchisia yo'orisi in machiaka'uta
nee yeu a' ju'uneiyaatualaa. Intok ne juchi
wee'po, junuen ino ju'uneiyaa tebone —ti
jiakai.
[29] Ju'u yoemra junama aneka a' jikkajame,
inime'e, teeka betana jitaa ru'u ti jiiak, ti
jiian. Waate intok:
—Ankeles au nookak —ti jiian.
[30] Junak intok ju'u Jesus inimmeu:
—Ini'i jiawai, ka nee betchi'bo, taa ala
emo betchi'bo jikkajituk —ti ameu jiiak—.
[31] Jiba i'an, junuen inim aniapo jiapsame,
ka tu'isi tawaka, bem ya'uraa bittuanaa'u
ameu aune. Intok i'an ju'u bebeje'eri, ju'u
inim si'imem sawame, ini'i koba'itaka yeu
beeptune. [32] Intok chukula, inepo nee inim
kuuset jikau toboktawako, inim si'imem
jume' jinne'uimtuneeme, inepo, jiba neu
bicha am waatine' betchi'bo junuen ne am
eetuane.
[33] Inika'a teuwaaka, jiba aapo'ik a'
muknee'ut nokaka a' teuwaan o'oben.
[34] Ju'u ama yoemra intok:
—Itepo te jum itom nesauri ji'osia
ji'ojteimpo inen jiaka nokwamta, juka'
Krijto' teamta, jiba yuu a' jiapsine'eti
jiamta tee a' jikkajilaa. Jaisaaka intoko
empo, juka' inim yoemta, jikau a'
toboktitune'eti jiia. Jabesa ini'i, ju'u inim
yoeme —ti au jiiak.
[35] Junako ju'u Jesus inimmeu:

—I'an ketun inim emo nasuk aane ju'u
tachiriapo ta'eewame. Taa tua ka binwaa.
Junuen san eme'e nemak eaka jiapsa'em,
tachiriata benaka in emomak ane'epo taj-
tia. Junuen, ka tu'ika ka enchim bo'o
jooriane' betchi'bo, seej chukti ka machiku
rejteme benakai. Bwe'ituk ju'u ka machiku
weamame, ini'i ka ju'unea jak luula a'
weye'po —ti ameu jiiak—. 36 Junuen eme'e,
juka' tachiriapo ta'eewamta a' sualnee ke-
tun inim a' aneo. Intok junuen eme'e
inia tachiriapo ta'eewamtamak eame ti
ta'eenaa.

Inika'a weyemta teuwaasuka, chukula
ju'u Jesus, yeu sika intok ame betana au
essok.

Jaisaaka juka' jurio yoemrata, Jesujta ka a' sualeka'po

37 Juka' Jesujta inien juebenaka a jita
a' joa'u, machilaata bempo'im bichapo
a' ya'alatuk juni'i, inime'e ka a' sualen.
38 Bwe'ituk utte'atukan, inen juka' Liojta
betana ju'uneaka, chukula yeu weenemta
noka'uta, Isa'iaj tuka'uta a' teuwaaka'uta:

Achai Lios, kaabe juka' itom ameu
teuwaa'uta a' sualek.
Kaabe inim juka' tua suum watchisi
machika,
Liojta a jita a' joa'uta a' bichaka juni'i,
junuen a' suale, ti a' teuwaaka'uta.

39 Inien san inime'e ka a' sualen. Bwe'ituk
ju'u Isa'iaj tuka'u ketchia inen a' ji'ojtek:

40 Ju'u Lios, bibichaka, ka bibichame benasi
am tawaak.
Intok a jitat bem ju'une'ea'uta am u'aak.
Junuen, nee betana weyemta bichaka, ka
aet bem ju'uneene' betchi'bo.
Intok nee betana weyemtat, ka tua junen
jiaka bem aet ju'uneene' betchi'bo.
Intok kia inime'e, junuen in am jinne'une'
betchi'bo, ka neu bicha am waatine'
betchi'bo, ti jiakai.

41 Ju'u Isa'iaj tuka'u inika'a teuwaak, jiba
juka' Jesujta betana, tua yuma'isia che'a
eiyaawatchisi a' machiaka'uta, aapo'ik
a' bittuawaka' betchi'bo. Intok junuen
aapo'ik betana a' teuwaak.

42 Junuentaka juni'i, jume' juriom be-
tana juebenaka Jesujta sualek. Intok in-
ime betana waate ya'uraata mak na'ikiarim
juebenaka a' sualekai. Taa inime'e, jume'
paiseeom teame majjaeka, junuen juriom
bem te'opompo bem lutu'uriaka'uta, ka
bem a' u'aana' betchi'bo, inime'e jum
anwa'po ka witti a' etejon. 43 Inime'e
junuen, yoemrata betana yo'oriwaka bem
eiyaanaa'uta che'a juni'i bem a' tu'ure
betchi'bo, Liojta betana tu'isi aet bem bit-
naa'u bepa.

Ju'u yoemra, Jesujta teuwaaka'ue ya'uraa bittuanaa

44 Ju'u Jesus inim:

—Wa'a nee sualeme, ka wepulsi nee
jiba sualne, taa ketchia juka' in yo'owata,
a'abo nee bittuakamta junuen sualne —ti
jiiak kusisi nokakai—. 45 Ju'u intoko inim
nee bichame, ini'i ketchia juka' a'abo
nee bittuakamta a' bicha. 46 Inepo in-
tok nee inim tachiriapo ta'eewame inim
a'abo aniau nee yebijlaa, junuen wame'e
nee sualeka jiapsame, inime'e ka inim ju'u
ka lutu'uriat bem ji'oplamtune' betchi'bo.
47 Taa wa'a, in teuwaarita a' jikkajaka, in-
tok ini'i ka junaka'a a' nok jiikajaka a'
jiapsao, ka inepo juna'a, ju'u ka tu'isi a'
tawaaneeme. Bwe'ituk inepo nee ka junuen
jume' inim bwiapo jiapsame ka tu'isi am
tawaa betchi'bo, ala, inepo junuen am
jinne'u betchi'bo nee a'abo yepsak. 48 Ju'u
inim ka nee mabetbaeme, intok kia in
teuwaarita juni'i, ka junaka'a a' nok jikka-
jaka jiapsame, ini'i, ju'u ka tu'isi a' tawaa-
neeme aane. Ju'u nok lutu'uria in teuwaari,
chukula taewai, yee aet ya'uraa bittuanaao,
ini'i junen juna'a, ju'u ka tu'isi a' tawaa-
neeme. 49 Bwe'ituk inepo nee tua ka in
ea'po aman in tu'uree'uta nooka. Ju'u in
yo'owa a'abo nee bittuakame, aapo nee aet
tejwaala ju'u in teuwaanee'u betana intok
ju'u in yee majtanee'u betana. 50 Intok
ju'unea nee, juka' in yo'owa betana ne-
saurita, inika'a jiba yuu jiapsiwamta yee
bittua' betchi'bo a' weye'po. Junuen san
ju'u in teuwaa'u, inika'a inepo, jiba in
yo'owa nee aet a' tejwaari benasia, junuen
nee a' teuwaa —ti jiiak.

13

Jesujta, jume' a' majtim a' wok baksiaka'po

1 Inim beja jaibu senu taewai be'een, Li-
ojta yo'ori betchi'bo bwala jissu'awaka pa-
jkonaao. Ju'u Jesus, aapo'ik ka intok inim a'
annee'ut intok a' yo'owabeu bicha a' not-
tinee'ut, juka' taewaita a' yuma'asuka'ut
ju'unean. Aapo, jume' inim aapo'ikumak

eaka jiapsame, jiba am nakek. I'an intoko
inim, tua kaita be'eeka, aapo'ik tua am
nake'uta a' bit teboka a' ju'neiyaa tebon.
2-4 Ju'u bebeje'eri junak jaibu juka' Ju-
uras Ijkarioote' teamta, senu Simoo' teamta
yoemia, inika'a, Jesujta yeu bwiseka a'
nenkine' betchi'bo junuen a' eetuan. Je-
sus ju'unean, ju'u achai Liojta betana
inim a' yebijlatuka'po, ket intok Liojtau
bicha a' nottinee'ut. Intok ketchia, juka'
achai Liojta, si'imeku yo'o utte'ata aet
aulatuka'po. Junuen san, aapo, ka machi-
ako bem ji'ibwa'po, mesau a' kateka'po,
kikteka, bepa a' supeka'um yechaka, in-
tok tajo'orim emo ammea wawachawame
nu'uka, wikojpo am chayak. 5 Junak in-
tok aapo, jum ama babajimawa'po, ba'am
to'aaka intok aapo jume' a' majtim am wok
baksia taitek. Intok jume' tajo'orim, wiko-
jpo a' chaya'immea am wok wachakai.
6 Aapo'ik juka' Simoo Peeo'o teamta a'
wok baksiabaao, ini'i:
—Achai, jaisa empo nee wok baksiabae
ja'ani —ti au nattemaek.
7 Ju'u Jesus:
—Empo i'an ka aet ju'unea ju'u in
joa'utchi. Taa iniat empo chukula
ju'uneene —ti au jiiak.
8 Taa ju'u Peeo:
—Nee ala, empo jakwoo juni'i ka nee wok
baksiane —ti au jiiak.
Jesus intok:
—Ka nee enchi wok baksiako, empo ka
intok nemak lutu'uriane —ti a' yoopnak.
9 Junak ju'u Simoo Peeo' teame:
—Junuentuko achai, ka wokim jiba, taa
mamam intok kobat ket nee baksiane —ti
au jiiak.
10 Taa ju'u Jesus iniau:
—Ju'u ju'ubwa u'uba'alame, aet chukula
wokim a' baksianee'uta jiba au bi'ine.
Bwe'ituk ini'i takaat si'imekut basulatakai.
Eme'e jaibu Liojta mak emo tu'utelamtakai,
senuk a' uba'alatuka'abebena. Taa ka
si'imetakai o'oben.
11 Aapo junuen: “Eme'e ka si'imetakai”, ti
jiiak, bwe'ituk aapo ju'unean, jabeta yeu a'
bwiseka a' nenkinee'ut.
12 Chukula inime'e wok baksiasukai, Je-
sus, bepa a' tajo'oreka'umpo juchi kobateka
intok jum mesau juchi yejteka intok inim-
meu:
—Jaisa eme'e ju'u inim in emou ya'arit
tu'isi ju'unea ja'ani —ti ameu jiiak—.
13 Eme'e, yee majtame intok itom yo'owa
ti nee ta'aa. Intok tu'isi em jiia, bwe'ituk
inien lutu'uria. 14 Junuen san, inepo,
yee majtame intok enchim yo'owatakai,
enchim nee wok baksialatakai, ketchia
emou cha'aka, emo nasuk enchim emo wok
babaksianee'u. Inika'a teuwaakai, juka'
enchim jaitaka, kaabeta joonee'ut enchim
emo anianee'ut nee a' teuwaa. 15 Inepo
nee inika'a enchim a' suawa'une' betchi'bo
a' ya'ari. Junuen jiba juka' in ya'arita,
enchim a' joone' betchi'bo. 16 Lutu'uriapo
ne inen emou jiia, kaabe ju'u tekoka jiap-
same, a' teko bepa che'a eiyaatune. In-
tok kaabe, ju'u yeu pu'aritaka jakun bit-
tuari, ju'u a' saweka yei a' pu'akamta bepa
che'a eiyaatuneeme. 17 Eme'e inia weyemtat
ju'uneakai intok a' bo'o jooria'ateko, eme'e
tua alleene.
18 ’Kannee si'imem emo betchi'bo inika'a
teuwaa. Ju'unea nee, jabemmet junen in
yeu pu'ariaka'po. Taa juka'a, jum Liojta
nok lutu'uriapo ji'ojtei, utte'a a' chupne'po:
“Ju'u nemak ji'ibwame, ini'i nee beje'eka
kiktela”, ti a' jiaka'po. 19 Inika'a kee a'
chupeo nee jaibu emou a' teuwaa, junuen
eme'e inika'a a' chupeo a' bichakai, ju-
nak che'a bat naataka emou junuen in
ino teuwaaka, nee juna'atuka'uta enchim
nee sualne' betchi'bo. 20 Tua lutu'uriapo
ne inien emou jiia, wa'a, juka' in au bit-
tuarita, tu'isi a' mabetneeme, ini'i nee ma-
betlatune. Wa'a intok nee mabetneeme,
ini'i, waka'a nee a'abo bittuakamta mabet-
latune.

Jesus, juka' Jurajta ye'a bwijne'po machisi a' teuwaa

21 Chukula inika'a teuwaasukai, Jesus a'
jiapsipo tua ka ine'emaisia a' juiwa'u aet
ayukan. Intok junak machisi:
—Lutu'uriapo ne inen emou jiia, emo
betana senu nee yeu bwiseka nee nenkine
—ti jiiak.
22 Junako jume' aapo'ik majtim naas emo
bitchu japtek, jabetat junuen a' noka'apo
tua ka ju'uneakai. 23 Jume' a' majtim
betana seenu, ini'i ju'u Jesujta tua nake'u,
junama'a kupteo ji'ibwawa'po Jesujtau
chapti kateka ji'ibwan. 24 Ju'u Simoo Peeo'
teame, inika'a maammea au jiku'ubwaka
a' tejwaak, au a' nattemaine' betchi'bo
jabetat junen a' noka'apo. 25 Junak intok
ini'i Jesujtau che'a rukteka:

—Achai, jabesa juna'a —ti au nattemaek.
[26] Jesus intok:
—Paanim ne ba'awapo ne komoniane, inime'e intok, ju'u in au am bwijnee'u, juna'atune —ti au jiiak.
Inien san paanim rebbeim ba'awapo komoniaka, intok ju'u Juuras Ijkarioote' teamtau, senu Simo' teamta yoemiabeu am bwisek. [27] Inika'a Juuraj teamta intok kia inime'e paanim a' nu'uka a' bwa'aka jiba, ju'u bebeje'eri a' jiapsiu yepsak. Junak ju'u Jesus:
—Juka' em ya'anee'uta, i'an lauti a' ya'ane —ti au jiiak.
[28] Taa jume' ama mesau joka ji'ibwame betana, kaabe aet ju'uneak jachin betchi'bo inien au a' jiaka'po. [29] Taa juka' Juraaj teamta, inika'a tomi boosata a' maktuko, waate, juka' Jesujta iniau, pajkota betchi'bo jita bem waata'uta a' jinu i'aka, oo wame'e jiokot eame, jita aapo'ik am miknee'u betana au a' noka'ati ean. [30] Chukula, ju'u Juuras, paanim mabetsuka, sep yeu siika. Inim beja, jaibu tukaaria tukai.

Ju'u ta'abwi nesauri, che'a chukula bemelaka weyeme

[31] Juka' Jurajta yeu simsuko chukula ju'u Jesus inimmeu:
—I'an juka' inim emo benasi yoemta, tua bepa a' eiyaawatchiaka'u aapo'ikut bittune. Ju'u intoko aapo'ik juka' achai Liojta, che'a yo'orisi a' machiaka'uta, jiba nee betchi'bo bittune. [32] Junuen san, juka' achai Liojta che'a yo'orisi a' machiaka'uta, jiba ju'u inim yoemta a' ya'anee'ue aman a' bittuneekai, junuen ketchia, ju'u achai Lios, nee betana tua bepa in eiyaawatchiaka'uta a' bit tebone. Inika'a intoko aapo tua lauti a' ya'ane. [33] Tua in nake'um, jaibu nee ka binwaa, chuubaa jiba inim emo mak annee. Eme'e nee jariune, taa jiba jume' juriommeu in jiaka'a benasi i'an ket ne emou a' teuwaa, jum in annee'u eme'e ka a aman yajine. [34] Inika'a bemela nesaurita enchim bo'o joorianee'uta nee enchim tejwaa, emo nasuk tua enchim emo nak ta'aanee'uta. Jiba junuen in enchim nak ta'a'a benasia, eme'e ket inien a emo naas nak ta'aane. [35] Jiba inien enchim naas emo nakeo, si'ime ju'u inim yoemra ju'uneene, nee betana kateka enchim nemak ea'ut.

Jesus, Peota, inika'a ka au a' ta'a'ati a' jiunee'u betana junuen a' teuwaa

[36] Ju'u Simoo Peeo' teame, Jesujtau:
—Achai, jakunsa empo siime —ti au nattemaek.
Ju'u Jesus intok:
—Jum in weenee'u, i'an empo ka a aman weene. Taa chukula empo a aman neu yebijne —ti au jiiak.
[37] Junak ju'u Peeo:
—Achai, jaisaaka i'an nee ka a emak weene. Kia ee betchi'bo mukneeka juni'i, kaachin ne jiia —ti au jiiak.
[38] Ju'u Jesus iniau:
—Jaisa tua empo nee betchi'bo muknee ja'ani. Iniat nee sualne, totoi o'owiata kee a' kuseo, empo, temaiwaka, bajisi ka emo nee ta'a'ati jiune —ti au jiiak.

14

Wepulsi Jesujta betchi'bo jiba, achai Liojtau bicha a yajitu

[1] 'Ka eme'e a' juiwaka, unnaa jachin emo eetuane. Achai Liojtat intok net juni'i ket eme'e yoem'eene. [2] Aman jum in yo'owata jiapsa'u, tua juebena jume' ama jiapsinaa'um. Ka junuen a' lutu'uriatuko, ineponee jaibu nee enchim tejwaasu ean. Junuen san nee inepo aman sika intok aman enchim jiapsinee'um nee enchim tu'uteriane. [3] Intok chukula inepo aman sikaa, intok aman enchim jiapsine'po a' tu'utesuko, ineponee juchi a'abo nottinee junuen am bichaa enchim weiyaa betchi'bo. Junuen enchim, jum in jiapsa'u, jiba junama'a enchim anne' betchi'bo. [4] Intok eme'e ju'unea jakun bicha in sime'ut, intok jachin aman yaajiwa'ut eme'e ju'unea.
[5] Ju'u seenu, Toomaj teame, aapo'iku:
—Achai, itepo che'a ka ju'unea jakun bicha em sime'ut, junuen jaisa itepo jak luula ama yaajiwaa'ut ju'uneene —ti au jiiak.
[6] Ju'u Jesus, inika'a:
—Inepone ju'u bo'o, ju'u lutu'uria, intok ju'u jiapsiwame; kaabe in achaibeu weene, kaa ino betchi'ibotuko —ti a' yoopnak—.
[7] Nee, eme'e ta'a'ateko, ket eme'e jiba juka' in yo'owata a' ta'aa ean intok aapo'ik inim naateka eme'e a' ta'aa. Bwe'ituk aapo'ik jiba inim eme'e a' bicha.
[8] Junak intok ju'u Jeriipe' teame:

—Achai, juka' em yo'owa Liojta empo
inim itom a' bittuanee intok iniae tua itepo
yanti elne —ti au jiiak.

9 Jesus inika'a:

—Empo Jeriipe, tua nee binwa ta'apo
inim emomak aane, intok, jaisa empo kee
nee ta'aa ja'ani. Wa'a nee inim bichame,
ini'i, juka' in yo'owata bitlatune. Junak
su, jaisaaka empo juka' in yo'owata nee
enchim a' bittuane' betchi'bo neu nooka
—ti a' yoopnak—. 10 Jaisa empo jiba nee
junen in yo'owabet ane'epo intok aapo'ik
net a' ane'uta inien ka a' suale ja'ani.
Juka' in emou teuwaa'uta, inepo kannee
in ea'po aman a' teuwaa. Ju'u in yo'owa
jiba aapo net jiapsame, jiba aapo'ik betana
juka' machilaa, a jita a' joa'uta, a' bit tebo.
11 Eme'e, ju'u in yo'owabet in ane'uta, intok
aapo'ik net a' ane'uta, nee betana inien
a' sualne. Oo ka inien nee sualekai, kia
ju'u in joa'u betchi'bo juni'i, nee sualne.
12 Lutu'uriapo nee inen emou jiia, wa'a nee
sual ta'aame, ini'i ketchia juka' machilaa in
joa'uta a' joone. Intok ini'i che'a bepa suum
watchisi machik joone. Bwe'ituk inepo i'an
nee ju'u in yo'owata jiapsa'u nee siime.
13 Intok eme'e, Liojtau bicha, jita juni'i, net
yoem'eaka enchim a'awa'uta, enchim nee
a' bittuane. Junuen juka' a' yoemiawata
a' joa'ue, juka' a' yo'owawata che'a bepa
tua yo'orisi a' machiaka'uta a' bit tebone'
betchi'bo. 14 Kia jita juni'i, net yoem'eaka,
Liojtau bicha enchim a'awa'uta, inponee
enchim a' bittuane —ti ameu jiiak—.

*Jesujta, juka' Liojta tu'u jiapsi, a' sualem-
meu a' bittuanee'u a' teuwaa*

15 'Lutu'uriapo eme'e nee nak ta'a'ateko,
in enchim aet nesaweka in teuwaaka'uta,
nee aet jikkajine. 16 Inepo intok nee, ju'u
in yo'owabeu nokne, aapo'ik betana waka'a
enchim aniaka emomak tuneemta aapo'ik
emou a' bittuane' betchi'bo. Junuen
inika'a, jiba emomak a' anne' betchi'bo.
17 Ini'i ju'u Liojta tu'u jiapsi, nee betana
lutu'uriat yee ju'uneetuame. Wame'e inim
jiba ka Liojta ta'aaka jiapsame, inime'e ka
a' mabeta. Bwe'ituk inime'e ka aet emo
temaikai. Intok kia ka a' ta'aa juni'i. Taa
eme'e jaibu aet ju'unea. Bwe'ituk ini'i,
aapo inim emomak aane, intok jiba emot
tawane. 18 Kannee inim kia beja enchim
to'o simne. Juchi nee a'abo nottine, junuen
inim emomak an betchi'bo. 19 Inim tae-
waim ka bu'uuka be'ee, inim ju'u yoemra,
ka intok nee bitneekai. Taa eme'e juchi
nee bitne. Eme'e jiapsine, jiba in jiapsa'
betchi'bo. 20 Junaka'a taewaita yumako,
eme'e machisi ju'uneene, in yo'owabet in
ane'u. Enchim intok net ane'u. Nee in-
tok ket emot ane'u. 21 Wa'a, jume' ne-
saurim nee betana teuwaarim, am ta'aaka
intok am bo'o jooriaka jiapsame, ini'i, tua
lutu'uriapo nee a' nak ta'aa'uta aet bit
tebo. Ju'u intoko in yo'owa, waka'a nee
nak ta'aamta, aapo inika'a a' nakne. Intok
inepo juni'i ketchia nee inika'a nakne. In-
tok aapo'ikumak in ane'uta, nee machisi a'
ju'uneiyaatuane —ti ameu jiiak.

22 Senu Juuras, ka ju'u Ijkarioote' teame:

—Achai, jaisaaka empo itomak em
ane'uta, itom jiba a' ju'uneiyaatuane, intok
ka ket junuen ju'u wate yoemra inim
jiapsammewi —ti au nattemaek.

23 Ju'u Jesus iniau:

—Wa'a nee nak ta'aame, ini'i, ju'u in
teuwaarit nee nok jikkajine. Ju'u intok in
yo'owa aapo'ik nakne. Junak intok ju'u in
yo'owa intok inepo, itepo nau iniau yajaka,
aapo'ikut te jiapsine. 24 Wa'a ka nee nak
ta'aame, ini'i ju'u in teuwaarit ka a' nok
jikkajaka jiapsa. Ju'u Liojta betana nok
lutu'uria in teuwaaka enchim jikkaja'u, ini'i
ka nee betana weye. Ini'i ju'u in yo'owa
a'abo nee bittuakamta betana weye.

25 'Si'imeta inika'a nee emou teuwaa,
ketun inim emomak anekai. 26 Taa ju'u
Liojta tu'u jiapsiwa juka' in yo'owata
nee betchi'bo in we'ea'po emou a'
bittuanee'uta, enchim aniaka intok junuen
enchim jiapsi jo'ane. Ini'i si'imekut
a enchim ju'uneetuanee intok si'imeta
waka'a in enchim majti, au enchim
waatituane.

27 'Inim inepo yuma'isi yanti elwamta
emo tana waataka nee siime. Inika'a
alleerita ka jain eewamta nee betana a'
mabetne. Taa inepone, ka jume' inim,
ka Liojta ta'aaka jiapsame, yanti elwamta
ka binwatunemta inime'e yeteu bicha a'
waata'a benasi, nee emot a' autua. Ka
eme'e jain eene. Intok kia ka majjaunee
juni'i. 28 Eme'e, in simne'eti jiaka, intok ket
a'abo notteka, juchi in emomak anne'eti
jiaka in nokaka'uta, jaibu eme'e nee jikka-
jila. Eme'e lutu'uriapo nee nak ta'a'ateko,

eme'e alle ean junuen in yo'owabeu bicha
in sime'epo ju'uneakai. Bwe'ituk aapo
che'a juni'i bepa eiyaawatchisi katek.
29 Inika'a inepo, kee yeu a' yumaao nee
emou a' teuwaa, junuen inika'a a' chupeeo,
junak enchim nee sualne' betchi'bo.
30 'Kaita intok nee tua emomak etejonee
i'ani. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri, ju'u, jume'
inim jiapsame saweme, a'abo weye. Ini'i
ka nee bepa utte'ak, o'oben. 31 Utte'a
inien a' chupnee'u, junuen jume' inim
jiapsame, juka' in yo'owata in a' nak
ta'aa'po bem ju'uneene' betchi'bo. In-
tok juka' aapo'ik nee tejwaaka nee aet
a' saweka'uta, junaka'a in a' joa'ut, bem
ju'uneene' betchi'bo. Japte'em bu, inim
omot bicha te katne.

15

Pa'asi ouwot intok jume' a' nassa'akariammet a' noka'apo

1 'Inepo nee juna'a, inim inepolaa
jiba takai, ju'u tu'i pa'asi ouwotau a
tammachiatume, ju'u intok in yo'owa
junuen, ju'u inika'a ouwota a' suuamta
benakai. 2 Aapo, nee betana kia wepu'ulaika
juni'i, jume' in nassa'akariam betana,
ka tatakame, am chuk chukta. Taa
aapo, jume' nassa'akariam tatakame,
inime'e bicha intok am tutu'ute junuen
che'a juni'i yu'in bem takane' betchi'bo.
3 Eme'e, jiba ju'u nok lutu'uriae, in enchim
majtaka'ue, eme'e jaibu nassa'akariam
tu'uteim taka'abebena. 4 Ka eme'e nee
koptaika, nemak eaka jiapsine. Jiba in
enchim ka koptaka in enchim eiya'a
benasia. Senu nassa'akaria, kia aapolaika,
kaachin ini'i a takane, ini'i junuen, ju'u
ouwou ka cha'akai. Eme'e juni'i ketchia,
kaachin Liojta ea'po aman tu'ik joaka a
jiapsine, eme'e nee koptaika ka nemak eaka
jiapsa'ateko.
5 'Inepo nee juna'a, ju'u pa'asi
ouwopo ta'eewame, eme'e intok jume'
nassa'akariam benakai. Ju'u nemak eaka
jiapsame, iniamak intok inepo aamak
tukai, ini'i, Liojta ea'po aman, yuma'isi
tu'ik joaka jiapsine. Bwe'ituk eme'e
ka net eaka jiapsakai, tua kaitau eme'e
yuma'ane. 6 Wa'a nee koptaka intok ka
nemak eaka jiapsame, ini'i pa'akun jimmaa
tune. Intok jume' ka tu'i nassa'akariam
chuktim benaka, wakeka intok tajipo am
taya'awaka'abenane.
7 'Eme'e ka nee koptaka intok nemak
eaka jiapsa'ateko, intok juka' in enchim
majtaka'uta ka koptakai, eme'e Liojtau
bicha juka' enchim waata'uta a' a'aune,
intok eme'e a' maktune. 8 Ju'u in yo'owa
eiyaawaka yo'orinaa, inim aapo'ik ea'po
aman yuma'ik tu'ik joaka enchim jipasao.
Intok junuen eme'e iniae, tua lutu'uriapo
nee betana kateka enchim majtimtuka'po
ta'eenaa. 9 Inepo ne ala enchim nak ta'aa,
jiba juka' in yo'owa Liojta aapo'ik nee a'
nak ta'a'a benasia. Junuen san, eme'e ne-
mak eaka jiapsine, enchim in nak ta'aa'uta
jiba enchim a' bitne' betchi'bo. 10 Eme'e
intoko juka' nookta, in nesaurita eme'e a'
nok jikkaja'ateko, inien in yee nake'uta,
jiba eme'e a' bitne. Jiba junuen juka' in
yo'owata a' nesaurim in am nok jikkaja'a
benasia, intok junuen aapo'ik nee a' nak
ta'aa'uta jiba in a' bicha'a benasia.
11 'Inepo nee inien emou nooka, junuen,
net a' bichaka nemak enchim alleene'
betchi'bo. Intok inien tua yuma'isi
alleewamta eme'e bitne. 12 Ju'u nooki in
nesauri, ini'i juna'a, enchim naas emo nak
ta'aanee'u, in enchim nak ta'a'a benasia.
13 Tua ju'u senuk a yee a' nak ta'aa'u,
ini'i, senuk aapo'ik jiapsiwata, jume' a'
nak ta'aa'um betchi'bo a' nenkinee'u
juna'atune. Inia bepa senuk che'a yee
a' nak ta'aanee'u, kaita. 14 Jiba eme'e
in jalla'im tune, eme'e junuen juka' in
teuwaari nesauta a' bo'o jooria'ateko.
15 Ineponee i'an, kannee intok inepo, nee
tekokame ti nee enchim ta'aane. Bwe'ituk
juka' tekokamta, inika'a a' tekowata joa'ut
kaachin a aet a' ju'uneene' betchi'bo.
Ala inepone, in jalla'im ti nee enchim
ta'aane. Bwe'ituk inepo, si'imeta waka'a
in yo'owa betana in tejwaarita, ineponee
emou a' teuwaalaa. 16 Ka eme'e juname'e,
nee yeu pu'akame, ala inepo nee enchim
yeu pu'ari, intok ineponee emou noklaa,
inim Liojta ea'po aman jiapsaka, junuen
yoemratau sajaka, Liojta betana lutu'uriata
enchim ameu nokne' betchi'bo. Intok
inia enchim joonee'u betana weyeme, ka
lu'utekai. Intok inien, ju'u achai Lios,
iniat net yoem'eaka, si'imeta waka'a
enchim au bicha a'awa'uta, aapo enchim
a' bittuane. 17 Ini'isan juna'a ju'u in

enchim aet saweka'u, enchim naas emo
nak ta'aanee'uta.

Jume' inim bwiapo jiapsame, Jesujta intok jume' aamak eame, omta

18 'Eme'e inim yoemrata betana i'an
omtawakai, inia betana ju'uneene, che'a
bat nee juni su junuen am omtaka'po.
19 Enchim inien jume' inim ka Liojta ta'aaka
jiapsame benasi enchim jiapsao, inime'e
inim jiapsame, bempo'im naas emo eiya'a
benasia enchim eiyaa ean. Taa inepo inim
bempo'im nasuk ne enchim yeu pu'ala.
Intok jiba inia betchi'bo juname'e enchim
omta. Bwe'ituk junuen eme'e ka intok
amemak eaka jiapsa. 20 In emou teuwaaka'u
eme'e waatinee: "Kaabe ju'u tekokame, a'
tekowa bepa che'a eiyaatune", ti jiakai.
Juname'e neu suasukai, ketchia enchim
juni'i, inime'e omtaka emou suuane. Intok
inime'e, juka' in am majtaka'uta, a' nok
jikkajisukai, ket inime'e, juka' enchim
am majta'ut enchim jikkajine. 21 Si'imeta
inika'a bempo emou ya'ane, taa jiba
enchim nemak ea' betchi'bo. Bwe'ituk
bempo, juka' a'abo nee bittuakamta ka a'
ta'aakai.
22 'Bempo tua kaita ka tu'ika amet auka'a
benasi bit'eewan, nee ka inim yepsaka in-
tok ameu nokako. Taa i'an inime'e, Liojta
bichapo, juka' ka tu'ik bem ya'ari betana,
kaitat jiawite machi. 23 Bwe'ituk ju'u nee
omtame, ini'i ket juka' in yo'owata omta.
24 Inime'e, tua kaita ka tu'ika amet auka'a
benasia bit'eewan, ame nasuk juka'a, inim
jabeta juni'i kee jee a' yaaka, inika'a ka
nee a' yaako. Taa inime'e inika'a jaibu
a' bitchuk. Intok a' bitlataka juni'i, in-
ime'e nee omta, intok ket junuen, juka'
in yo'owata omta. 25 Taa ini'i inien weye,
bwe'ituk utte'a inika'a nokita, bem nesauri
ji'ojteimpo ji'ojteita a' chupne'po: "In-
ime'e, tua kaita betchi'bo nee omtak", ti
ji'ojteita.
26 'Taa chukula, juka' yee aniaka intok
yee jiapsi joamta a'abo a' yepsako, Liojta
tu'u jiapsi, aapo'ik betana lutu'uriat yee
ju'uneetuaneeme, ju'u in yo'owa betana
in emou bittuanee'u, aapo, nee betana
ju'u lutu'uriat yee ju'uneetuane. 27 Intok
eme'e juni'i ketchia, inim nee betana juka'
lutu'uriata a' teuwaane, bwe'ituk eme'e,
inim tekilta in a' naateka'po naateka nemak
aanek.

16

1 'Inika'a weyemta nee emou teuwaa,
junuen emou weenemta betana ka enchim
ko'om eene' betchi'bo. 2 Jum juriom
te'opompo enchim lutu'uriaka'uta eme'e
a' u'aatune. Intok kia taewai yuma'ane,
junak emo betana senuk me'aakamta iniae
Liojta betana tu'ik a' joa'a benasi a' ee-
neeo. 3 Inika'a ya'ane, bwe'ituk inime'e,
juka' in yo'owata intok nee juni'i, kee jee
itom ta'aakai. 4 Inika'a ne emou teuwaa,
junuen, junak inika'a taewaita yumako, inia
betana jaibu in emou noklatuka'u enchim
au waatine' betchi'bo.

Juka' Liojta tu'u jiapsita inim a' joa'u

'Inika'a nee ka sep naatelaapo naateka
emou a' teuwaak, inepo emomak in aneka'
betchi'bo. 5 Taa i'an inepo nee siime, junuen
aman ju'u a'abo nee bittuakamtamak juchi
an betchi'bo. Emo betana intok tua kaabe
neu nattemae jakun bichaa in sime'ut. 6 Ala
eme'e, enchim sioka'u tua emot aayuk
inika'a weyemta in emou a' teuwaaka'
betchi'bo. 7 Taa inika'a lutu'uriataka nee
emou a' teuwaa, emo betchi'bo che'a juni'i
tu'isi yeu weama in simnee'u. Bwe'ituk
junuen nee ka simeo, ju'u, enchim aniaka
intok enchim jiapsi joame, aapo ka emou
yebijne. Taa junuen inepo aman siiko,
emou inepo nee a' bittuane. 8 Junako, ini'i
yepsako, inim juka' yoemrata, ka tu'ik a'
ya'ariaka'u betana, inika'a inia betana au a'
temaituane. Intok Liojta betana inim tu'isi
yee a' jiapsi i'a'u, inika'a a' ayuka'po. Intok
bempo'im, Liojta betana am ya'uraa bittua-
naa'ut emo am temaituane. 9 Ini'i yoemra,
Liojta bichapo ka tu'ik ya'ari, bempo'im ka
nee sual ta'a' betchi'bo. Aapo iniat am
ju'uneetuane. 10 Intok inime'e, inim Liojta
tu'isi yee jiapsi i'a'uta inika'a a' ayuka'po
am mammatetuane. Bwe'ituk i'an inepo
ju'u in yo'owata ane'u bicha ne siime. Intok
eme'e inim ka intok nee bitne. 11 Intok
inim Liojta yee ya'uraa bittuanee'uta a'
ju'uneiyaane. Bwe'ituk ju'u, juka' inim
yoemrata koba'ika a' saweme, ini'i jaibu ka
tu'isi au a' chupnee'uta au na'ikiari.
12 'Ketun tua juebenaka in emou
etejo'ea'u aayuk o'oben, taa iniat eme'e
i'an ka a aet ju'une ean. 13 Chukula
ju'u Liojta tu'u jiapsi, lutu'uriat yee
ju'uneetuame emou yepsako, ini'i si'ime
ju'u nee betana lutu'uria weyemtat

enchim aet ju'uneetuane. Bwe'ituk,
ka ini'i kia a' ea'po aman a' tu'uree'ut
enchim ju'uneetuaka enchim noktuane,
ala ini'i, si'imeta waka'a Liojta betana a'
jikkaja'ut enchim ju'uneetuane. Intok
jiba aapo ket ju'u chukula yeu weenemtat
enchim ju'uneetuane. 14 Ini'i, aapo in
yo'orinaa'uta jiba waatakai, yee aniane.
Bwe'ituk aapo juka' nee betana lutu'uria
weyemta, ne tana a' mabetaka, enchim
a' ju'uneiyaatuane. 15 Si'ime ju'u, juka' in
yo'owata jipue'uta, ket inepo a' atteak.
Inia betchi'bo san inepo, juka' Liojta tu'u
jiapsi, juka' nee betana weyemta ne tana a'
mabetaka, intok inika'a, ineponee aapo'ik
enchim aet a' ju'uneiyaatuane'eti jiiak.

Siokwamtat cha'aka, chukula alleewame aunee

16 'Tua ka bu'uuka be'ee, inim ka intok
enchim nee bitneeo. Taa aet chukula, sep
jeela, eme'e juchi nee bitne. Bwe'ituk inepo
nee, ju'u in yo'owata jiapsa'u bicha nee
siime.

17 Junako jume' a' majtim betana waate
naas nau nattemaek:

—Aapo: "Tua ka bu'uuka be'ee, itom
ka intok a' bitneeo, intok aet chukula, sep
jeela itom juchi a' bitne'e", ti jiakai. Intok,
"Inika'a jiba aapo'ik yo'owata ane'u bicha
a' sime'u betchi'bo", ti jiakai. Jaisa ini'i
jiubaeka inika'a teuwaa. 18 Jitasa iniae aapo
teuwaa: "Ka bu'uuka be'ee", ti a' jia'ue.
Katte aet ju'unea jitat a' noka'ut —ti jiakai.

19 Jesus inimmet, bem au nattemaebae'po
amet mammateka:

—Ineponee emou inim: "Ka bu'uuka
be'ee, enchim ka intok nee bitnee'u intok
chukula sep jeela juchi enchim nee bit-
nee'u", ti jiiak. Jaisa eme'e inia betana
junuen nau nattemae ja'ani —ti ameu ji-
iak—. 20 Lutu'uriapo ne inen emou jiia,
chukula eme'e bwanakai intok tua siokne.
Taa ju'u inim yoemra inia betana tua
alleene. Taa inien eme'e tua ka alleakai
juni'i, chukula ju'u enchim sioksi ea'u, ini'i,
seej chukti emo betchi'bo tua alleewame
tuneekai. 21 Jamut seenu, usibae'eteko,
junak ini'i ka alleene, taewai, jiokot au
a' bitnee'uta a' yumaka' betchi'bo. Taa
ini'i, chukula, juka' ili usita yeu yebij-
suko, ini'i, jiokot au a' bichaka'u ka au
waatine, tua alleeakai, inim ili usita yeu
yoemtuka'po ju'uneakai. 22 Ket jiba inieni
i'an eme'e ka enchim allea'u emot aayuk.
Taa chukula juchi nee enchim bitnee intok
junako eme'e tua yuma'isi enchim allea'u
emot aune. Ini'i alleewame junuen, ka
intok lu'utineekai.

23 'Junako inika'a taewaita yumako,
eme'e kaita intok neu bicha a' a'aune.
Lutu'uriapo ne inen emou jiia, ju'u in
yo'owa, si'imeta juka' iniat net yoem'eaka,
au bicha enchim a'awa'uta, aapo enchim
a' bittuane. 24 Eme'e i'an tajtia, ka inien
Liojtau enchim a'awa'uta iniat net eaka
a' jooa. Inien eme'e aune, intok enchim
a'awa'uta eme'e a' bitne, junuen tua
yuma'isi enchim alleene' betchi'bo.

Jesukrijto, jaisa inim juka' ka tu'ik koba'i

25 'Si'ime inika weyemta inepo nee
jita ta'abwiku a' tammachiaka emou a'
teuwaalaa. Taa chukula taewai yuma'ane,
junako ka intok inien jita ta'abwiku a'
tammachiaka in emou nokneeo. Ala inepo
junak, in yo'owa betana weyemta machisi
ne emou a' teuwaane. 26 Junako junaka'a
taewaita yumako, eme'e juka' enchim
waata'uta, junaet net eaka, Liojtau bicha
noknee. Ineponee intok jaibu junaet in
yo'owabeu ka enchim nokriane. 27 Bwe'ituk
jiba aapo ju'u in yo'owa enchim nak ta'aa,
jiba nee enchim nak ta'aaka intok aapo'ik
Liojta betana in a'abo yepsaka'po junuen
enchim a' suale' betchi'bo. 28 Lutu'uria,
aman ju'u in yo'owata jiapsa'u, aapo'ik
betana ne yeu siika inim anbaekai. Taa
i'ani inepo nee inim yeu simnee, juchi ju'u
aman in yo'owa mak anbaekai.

29 Junako jume' a' majtim:

—I'an ala empo tua ju'unakkiachisi itou
nooka, intok ka jita ta'abwiku a' tammachi-
akai. 30 I'ani itepo ju'unea, si'imekut tu'isi
em ju'unea'u, intok ka utte'a inia betana
eu nattemainaa'u. Inia betchi'bo, Liojta
betana a'abo em yepsaka'po itepo a' suale
—ti au jiiak.

31 Junak ju'u Jesus inimmeu:

—Junuen san, inika'a jaisa eme'e
lutu'uriapo a' suale ja'ani —ti ameu jiiak—.
32 Bwe'ituk taewai yuuma, intok jiba i'an
juna'a, junak enchim we'epulaim, enchim
atteau bicha enchim na'ikimtuka intok
eme'e nee inepolaik to'o saka'aneeo. Taa
kannee inepolai, bwe'ituk ju'u in yo'owa
nemak aane. 33 Si'imeta inika'a nee emou

teuwaa junuen, net eaka, yanti elaka
enchim jiapsine' betchi'bo. Inim bwiapo
utte'a, jiokot enchim emo bitnee'u. Taa
eme'e ka jain eene, bwe'ituk inepo, jume'
inim nee beje'eka aneme, inepo nee am
koba'i.

17

Jesus, jume' a' majtim Liojtau bicha am nokria

1 Chukula inika'a teuwaasukai, Jesus
teekau jikau bitchuka intok:
—In yo'owa, taewai yuma'asuk ti ji-
iak. Juka' em yoemiata, che'a bepa a'
yo'orinaa'uta aet bit tebone, junuen juka'
em yoemiata, che'a bepa em yo'orinaa'uta
et a' bit tebone' betchi'bo. 2 Bwe'ituk jiba
empo, juka' em yoemiata, si'ime yoemra
inim jiapsame bepa a' nesaunee'u, utte'ata
aet autualaa, junuen si'ime jume' au bicha
em yeu pu'aka'um, jiba yuu jiapsiwamta
aapo'ik am bittuane' betchi'bo. 3 Ju'u
jiba yuu jiapsiwamta bitwame intok, ini'i,
enchi juka' wepu'ulaika tua lutu'uriapo Li-
ojta, intok Jesukrijtota, juka' a'abo em bit-
tuaka'uta a' ta'eewame, juna'a.
4 'Ineponee inim bwiapo enchi
yo'oriwaka aet enchi eiyaanaa'uta nee a'
ya'ari. Intok inepo nee a' chupa'i juka' em
nee a' ya'ane'eti jiaka em nee tejwaaka'uta.
5 Junuen san achai, bat naataka, aniata
kee yeu a' machiao naateka, che'a bepa
yo'oriwaka emak in aneka'a benasia, i'ani,
jiba junaen nee emak jiapsituane.
6 'Jume' inim bwiapo jiapsame betana em
neu bicha yeu pu'aka'um, inepo nee, em
jabetuka'uta ne machisi am ju'uneetualaa.
Inime'e, empo am atteaka intok i'an empo
neu bicha am na'ikialaa. Intok inime'e, ee
betana juka' nok lutu'uriata, a' nok jikka-
jilam. 7 I'an bempo ju'unea, junuen si'imeta
juka' em nee aet aniaka, in ya'ari, ee betana
a' weye'u. 8 Bwe'ituk inepo nee ee betana
juka' nokta em nee tejwaaka'uta, junaka'a
nee am majtalaa. Bempo intok a' mabetlaa.
Intok inime'e lutu'uriapo ee betana inim in
yepsaka'uta, a' ju'uneiyaalaa. Intok em nee
a'abo bittuaka'uta a' suallaa.
9 'Inime'e, inepo eu bicha nokria. Kannee
jume' wate inim bwiapo jiapsame nokria.
Ala jume' neu bicha em yeu pu'arim nee
nokria bwe'ituk empo am atteak. 10 Si'imeta
juka' in attea, empo nemak a' atteak. Intok
si'imeta juka' em attea, inepo emak a' at-
teak. Intok iniat eiyaawaka in yo'orinaa'u
neu aayuk.
11 'Ineponee ka nee intok inim bwiapo
tawane. Taa bempo inim tawane. In-
epo nee intok inim yeu siime aman emak
an betchi'bo. Empo in yo'owa, wepulsi
tu'ika et ayukame, jume' neu bicha em
yeu pu'aka'um, jiba ee betchi'bo am ani-
aka am suuane, junuen inime'e yuma'isi
nau eaka bem jiapsine' betchi'bo, jiba
enchi nemak itom nau eaka jiapsa'a bena-
sia. 12 Junako, inim bwiapo inepo amemak
anekai, jume' neu bicha em yeu pu'aka'um,
inepo ee betana em utte'ae aniawaka nee
am suuaka, ka tu'ik betana nee am ani-
asuk. Inime'e betana tua kaabe, jitat
ta'abwisi eaka, nee betana au na'ikimtek.
Taa kia wa'a jaibu bebeje'eritau au nenkil-
ame jiba, junuen aapo'ik betana Liojta nok
lutu'uriapo ji'ojteita a' chupne' betchi'bo.
13 'I'an nee inepo aman em ane'u bicha
nee siime. Taa nee ketun inim bwiapo
anekai inika'a nee teuwaa, junuen be-
mpo'im inien tua in allea'uta, inika'a tua
yuma'isi bem nemak a' bitne' betchi'bo.
14 Bempo'im inime'e inepo juka' ee betana
nok lutu'uriata nee am majtalaa. Taa jume'
inim, ka emak eaka jiapsame, inime'e omta.
Bwe'ituk bempo ka jume' inim jiapsammak
eaka jiapsa, jiba nee juni'i ka junamemak
eaka in jiapsa'a benasia. 15 Inepo, kannee
inim yeu em am nuk simne' betchi'bo ne
eu bicha am nokria. Ala bebeje'erita betana
em am jinne'une' betchi'bo am nokriakai.
16 Junuen, nee ka jume' inim jiapsammak
eaka in jiapsa'a benasia, bempo juni'i ket
ka junamemak eaka jiapsa. 17 Inime'e ju'u
em nok lutu'uriat bempo'im ju'uneetuaka,
iniae, wepulsi ee betchi'bo bem jiapsinee'ut
am ania. Ju'u ee betana nooki juna'a ju'u
lutu'uria. 18 Jiba em jume' inim aniapo
jiapsammeu, em nee bittuaka'a benasia,
junuen ket inepo, bempo'im nee jume' inim
jiapsammeu am bittualaa. 19 Intok inepo
jiba bempo'im betchi'bo nee wepulsi em
nee yaa i'a'uta a' ya'abaeka nee eu ino su'u
toja junuen bempo'im ket, tua lutu'uriapo,
inien wepulsi eu emo su'u tojine' betchi'bo.
20 'Taa nee ka bempo'im betchi'bo jiba
ne eu bicha nooka, taa ketchia wame'e
che'a chukula, jiba bempo'im nee betana
ameu noknee'ue, nee sualneeme betchi'bo.

[21] Si'imem inime'e yuma'isi nau eaka bem
jiapsine' betchi'bo, ne eu nooka. In yo'owa,
jiba enchi nemak itom nau eaka jiapsa'a
benasia, bempo'im itomak wepu'ulai be-
nasi bem jiapsine' betchi'bo. Inien bem
jiapsa' betchi'bo, jume' watem inim jiap-
same, em a'abo nee bittuaka'uta a' su-
alne' betchi'bo. [22] Inepo inime'e, jiba ju-
naka'a tua eiyaawatchika weyemta, ee be-
tana in mabetri, ineponee am bittualaa.
Junuen, wepulsi nau eaka bem jiapsine'
betchi'bo, enchi nemak itom nau eaka ji-
apsa'a benasia. [23] Inepo, ka bittaka ne amet
jiapsakai, empo intok ket net jiapsakai.
Junuen beja inime'e tua yuma'isi bem nau
eaka jiapsine' betchi'bo. Intok junuen jiba
inia betchi'bo ju'u inim yoemra, em nee
a'abo bittuaka'uta, a bem a' mammatene'
betchi'bo. Intok ket tua em nee nake'e
benasia, em am nake'uta.

[24] 'In yo'owa, inime'e, empo neu bicha
am na'ikiari. Intok inime'e, inepo jiba jum
in annee'u nemak am an i'a. Junuen in-
ime'e aman, juka' che'a bepa eiyaawatchika
ujyoriata em net autuarita, bem a' bitne'
betchi'bo. Bwe'ituk empo, inim ani-
ata kee a' ju'unaktewao naateka, empo
nee nak ta'aalaa. [25] In yo'owa, wepulsi
a' lutu'uriatuka'po aman yee ya'uraa bit-
tuame, eu nee nooka. Jume' inim bwiapo
jiapsame ka enchi ta'aa. Taa inepo nee,
ala enchi ta'aa. Intok inime'e in majtim,
a'abo em nee bittuaka'ut ju'unea. [26] Inime'e,
inepo tua em jabetuka'ut, nee machisi et
am ju'uneetualaa. Intok ketun naa buustia
nee inim enchi ju'uneiyaa tebone. Junuen
em nee nak ta'a'a benasia, bempo'im ket
a emo nak ta'aane' betchi'bo. Intok ket
junuen jiba nee juni'i, ka bittaka in amet
jiapsine' betchi'bo.

18

Jesus, bwijritaka, nasuk weiyaawa

[1] Chukula aapo inika'a teuwaasukai,
ju'u Jesus jume' a' majtimmak yeu siika,
junuen jakia Setroon teamta beas anbaekai.
Junama'a wajpo juyam tatakaka echitukan.
Inim Jesus a' majtimmak ama yepsak. [2] Ket
ju'u Juuraj teame, ju'u yeu a' bwijneeme,
aapo junama'a juyam echipo ta'aan.
Bwe'ituk ju'u Jesus, jume' a' majtimmake
juebenasi junama a'anen. [3] Junuen san
ju'u Juuraj teame junama yepsak, juebena
sontaaom weiyaakai, intok waate, jume'
te'opopo yee suuatuawammake. Inime'e,
jume' te'opopo tekiakammeu yo'owem
betana intok jume' paiseeom betana
aman bittuarimtakai. Inime'e, tettebem
kukuche'eka intok mampo tachiriam
weiyaaka kaaten. [4] Taa ju'u Jesus, si'imeta
juka' au yeu weenemta betana jaibu
ju'uneakai, yeu sikaa, intok inimmeu:

—Jabetasa eme'e jaiwa —ti ameu nat-
temaek.

[5] Bempo:

—Juka' Jesujta, Nasaret tea'po jometa
—ti a' yoopnak.

Ju'u Jesus intok:

—Ineponee juna'a —ti ameu jiiak.

Ju'u Juuraj teame, ju'u aapo'ik yeu
bwisekame ket inime'emak ama weaman.
[6] Juka' Jesujta: "Ineponee juna'a", ti ameu
a' jiako, inime'e amau rukteka intok bwiau
ko'om to'otek. [7] Junak intok ju'u Jesus juchi:

—Jabetasa eme'e jaiwa —ti ameu nat-
temaek.

Bempo intoko:

—Juka' Jesujta, Nasaret tea'po jometa
—ti jiiak.

[8] Junak ju'u Jesus:

—Jaibu su ne enchim tejwaasuk in
juna'atuka'po. Eme'e nee jaiwa'ateko,
inime'e nemak rejteme am saka'atuane —ti
ameu jiiak.

[9] Ini'i inien tuk, jiba aapo'ik Jesujta,
ju'ubwa jeela: "Jume'e, in yo'owata
neu bicha yeu a' pu'aka'um betana, tua
kaabe, jitat ta'abwisi eaka, nee betana au
na'ikimtek", ti a' teuwaaka'uta, junuen
a' chupne' betchi'bo. [10] Junak ju'u Simoo
Peeo'o teame, ini'i, tebem sisi'iwook
kuche'ekame, yeu am wikeka intok senuk,
Malko' teaka, ju'u te'opopo tekiakammeu
yo'ota sawe'uta, inika'a batatana naka
chukti a' beebak. [11] Taa Jesus, ju'u Peotau:

—Jume' kuchi'im, em yeu am wikeka'po
am ketcha. Inien, juka' in yo'owata, jiokot
nee ino a' bit i'ao utte'atune, inien tua
jiokot in ino bitnee'u —ti au jiiak.

Jesus, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'oweta bichapo aane

[12] Junak jume' sontaaom yeu pu'arim,
ju'u ameu weyekamtamake, intok jume'
te'opopo yee suuatuawame, inime'e,
Jesujta bwiseka intok a' sumaka, [13] chukula
ket, bempo che'a bat ju'u Anaj teamta kariu

a' tojak. Juka' Anaj teamta, ju'u Kaipaaj
teame a' ase'ebwakan. Ini'i ju'u junae
wasuktiat ama te'opopo tekiakammeu
che'a yo'otuka'u. 14 Ini'i Kaipaaj teame
jiba juna'atukan, ju'u juriommeu: "Si'ime
jurio yoemrata betchi'bo, wepu'ulaik a'
muknee'po aman, bempo'im betchi'bo
che'a a' tu'inee'uta", ti a' teuwaakame.

Juka' Peota, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

15 Simoo Peeo' teame intok senu Jesujta
majti, inime'e Jesujtat cha'aka kaaten.
Ini'i senu Jesujta majti, junama'a te'opopo
tekiakammeu yo'ota betana ta'eewan.
Junuen san ini'i, Jesujta mak junama'a
yo'ota kariu bicha, jitae bat kora ya'ariu
aman kibakek. 16 Taa ju'u Peeo, junama'a
aman kikkimuwa'po, pa'aria tana taawak.
Inien san ju'u senu majti, ju'u te'opopo
tekiakammeu yo'ota betana ta'eewame,
ini'i yeu sika intok juka' jamutta, aman
kikkimuwa'po yee suuamta, a' tejwaaka,
juka' Peota aman kibachak. 17 Junak ju'u ja-
mut, aman kikkimuwa'po a' suuatuawame,
Peotau:

—Jaisa empo ka juna'a ketchia, inia
o'outa betana senu a' majti ja'ani —ti au
nattemaek.

Ju'u Peeo intok:

—E'e, ka inepo juna'a —ti a' yoopnak.

18 Junama'a sebekai, jume' junama'a jitaa
suuame, intok jume' tekoka ama sawame,
nayaka, oubammeu ja'abweka sukawen.
Ju'u Peeo ket junama'a amemak oubammeu
weyeka sukawen.

Juka' te'opopo che'a yo'ota, Jesujta a' temae'po

19 Ju'u te'opopo tekiakammeu che'a
yo'owe, Jesujtau nattemai taitek, jabem
a' majtimtuka'ummet intok aapo'ik juka'
junen yee a' majta'u betana. 20 Iniau ju'u
Jesus:

—Inepo nee inim si'imem ane'ebichapo
yeteu nonoksuk. Intok jum juriom
te'opompo, intok inim bwe'u te'opopo,
si'ime jume' juriom nau emo totoja'po jiba
aneka nee yee majtasuk. Junuen san kaita
nee etbwa teuwaalaa, 21 jaisaaka empo neu
su nattemae. Jume' nee jikkajilammeu
nattemainee intok bempo ela'po a'
teuwaanee juka' in am majtalatuka'uta.
Bempo tu'isi ju'unea juka' in ameu
noklatuka'uta —ti au jiiak.

22 Junak Jesujta inien jiako, junama
te'opopo yee suuame betana, senu ama
aneme, pujbat a' chochonaka intok:

—Kat ju'u te'opopo tekiakammeu che'a
yo'otau junuen jiia —ti au jiiak.

23 Ju'u Jesus inika'a inen yoopnak:

—Ka tu'ik nee teuwaariako, junae betana
a' teuwaane. Taa juka' in teuwaarita a'
tu'ireako, jaisaaka empo nee chona —ti au
jiakai.

24 Junak ju'u Anaas, aapo'ik suma'ita,
Kaipaaj teamtau, ju'u te'opopo tekiakam-
meu che'a yo'otau a' bittuak.

Juka' Peota, juchi wee'po, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

25 Ju'u Peeo ketun junama'a tajimmeu
weeka sukawen. Iniau intok:

—Jaisa empo ka juna'a, ju'u inia o'outa
betana majti ja'ani —ti au jiuwak.

Peeo intok:

—E'e, ka inepo juna'a —ti jiiak.

26 Junak intok seenu, juka' te'opopo teki-
akammeu che'a yo'ota tekokame, ini'i ju'u
seenu, Peota naka chukti a' bebaka'uta a'
wawaekame, aapo Peotau:

—Jaisa nee ka enchi jum juya etripo aa-
mak bichak ja'ani —ti au jiiak.

27 Ju'u Peeo, juchi ka au a' ta'aa ti jiaka
nookak. Junama'a intok sep, totoi o'owia
kukussuk.

Juka' Jesujta, Pilaatotau yeu a' tojiwaka'po

28 Junak intok ju'u Jesus, Kaipaaj
teamta kari a' kateka'a betana, aman
ju'u kobanaaota bwe'u kariu nu'upawak.
Junama'a jaibu matchun. Jume' juriom
intok junaman bwe'u kariu ka aman
kiimuk. Inime'e, Liojta junuen bem a'
yo'oree'ut, junuen ayuka Liojta bichapo ka
tu'ik emo ya'a machiakai. Intok junuen,
Liojta yo'ori betchi'bo, kupteo, bwala
jissobata bem bwa'ee'uta, ka a emo a'
bwa'ane'eti eakai. 29 Inia betchi'bo ju'u
kobanao Pilaato' teame, pa'akun yeu siika
junuen ameu nokbaekai. Intok aapo
inimmeu:

—Jitat sa eme'e inika'a o'outa a' na'atejo
—ti ameu jiiak.

30 Bempo, inika'a:

—Ka tu'ik ka a' ya'ariako, itepo ka eu a'
toji ean —ti a' yoopnak.

31 Junak ju'u Pilaato:

—Eme'e a' nuk sajaka intok jiba enchim
jachin nesawe'po aman a' ya'uraa bittuane
—ti ameu jiiak.
Jume' juriom intok:
—Taa itepo jume' juriom, ka iniau
lutu'uriak, senuk a' me'etunee'ut itom aet
nesaune' betchi'bo —ti au jiiak.
32 Junuen chupuk ju'u, aapo'ik Jesujta,
tua jachin weyeka a' muknee'u betana a'
teuwaariaka'uta. 33 Pilaato, jum bwe'u kariu
wajiwa juchi aman kibakeka, Jesujtau chaai
teboka intok:
—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u, jurio
yoemratau che'a yo'o ya'ari —ti au nat-
temaek.
34 Jesus intok iniau:
—Inika'a inia betana nattemaekai, jaisa
empo kia emo a' ju'uneiyaaka a' nattemae
ja'ani, inika'a inim in che'a yo'o ya'ari
tuka'u, oo watem betana a' jikkajilatakai
—ti au jiiak.
35 Pilaato ju'u kobanaao a' yoopnak:
—Ineponee ka jurio. Ju'u inim ele be-
nasi jurio yoemra intok jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owe, inime'e junen enchi
a'abo neu tojak. Jitasa empo ya'ari —ti au
jiiak.
36 Junak ju'u Jesus:
—Che'a yo'otaka in nesaunee'u, ka i'an
inim juna'a. Nee junuen inim nesaweo,
junak jume' nemak eaka rejteme, nassua
ean, junuen, juriommeu ka in su'u tojina'
betchi'bo. Taa che'a yo'otaka in nesawe'u,
ka i'an inim juna'a —ti a' yoopnak.
37 Pilaato intok:
—Junak su, jaisa empo lutu'uriapo juna'a
ja'ani, ju'u che'a yo'o ya'ari —ti au nat-
temaek.
Jesus inika'a:
—Ineponee juna'a ju'u che'a yo'o ya'ari,
jiba em a' teuwa'a benasia. Ineponee inim
yoemtuk, intok inepo juka' lutu'uriata
ju'uneiyaa tebobaekai nee inim a'abo
yepsak. Si'ime jume'e, juka' lutu'uriata
bo'o jooriaka jiapsame, inime'e, juka' in
teuwaa'uta a' jikkajine —ti a' yoopnak.
38 Ju'u Pilaato aapo'iku:
—Jitasa intok juna'a, ini'i lutu'uria —ti
au jiiak.

Jesus, a' me'etune' betchi'bo aet nesawa

Inien au nattemaisuka ju'u Pilaato juchi
yeu siika, jume' juriommeu nokbaekai. In-
tok junammeu:
—Kaita ka tu'ik nee inia o'outat teu
machi —ti jiiak—. 39 Taa eme'e au joi-
walataka jiba junuen a' bibicha, chikti
bwala jissu'awaka pajko taewaitchi, seenuk
eta'ita in emou a' su'u tottojamta. Junak
su, jaisa eme'e juka' juriommeu che'a yo'o
ya'arita nee a' su'u toji i'a ja'ani —ti ameu
jiiak.
40 Junako si'ime juchi chaai japtek:
—Ka junuka'a su'u tojine. Ala juka'
Barabaaj teamta su'u tojine —ti jiakai.
Ini'i Barabaaj teame intok jita etb-
wawamta tu'uren.

19

1 Junako ju'u Pilaato, juka' Jesujta, sep tua
jiokot maisi a' bepsu tebok. 2 Jume' son-
taaom intok, juya wichakamta nat ko'elaa
yaaka, Jesujta kobat a' yechak. Kutko sikiim
intok a' supetuak. 3 Chukula inime'e, au
rukteka:
—Ketchi allea, empo jurio yoemratau
che'a yo'o ya'ari —ti au jiiak.
Intok inime'e, pujbat a' chonan.
4 Junako ju'u Pilaato juchi yeu sika intok
junammeu:
—Ake'em a' bicha. Inim ne yeu a' tojilaa
junuen enchim ju'unee i'akai juka' ka tu'ik,
kaita in aet tettea'po —ti ameu jiiak.
5 Jesus intok aman yeu siika, juka' juy-
ata wichakamta nat ko'elaisi ya'arita, ko-
bat jipuekai intok jume' kutko sikiim supe
simekai. Junak ju'u Pilaato:
—Ini'i juna'a, ju'u o'ou —ti ameu jiiak.
6 Junak jume' te'opopo tekiakammeu
yo'owe intok jume' te'opopo yee suuatu-
awame a' bichaka:
—Kuuset a' popon tebone, kuuset a' po-
pon tebone —ti chaai japtek.
Junak ju'u Pilaato inimmeu:
—Eme'e a' weiyaaka intok junuen kuuset
a' poponnee ma. Bwe'ituk ineponee tua
kaita ka tu'ik aapo'ikut tettea —ti ameu
jiiak.
7 Taa inime'e juriom aapo'iku:
—Itepo te inim itom ae nesawee'uta a'
jipue. Intok inia nesauripo a' jia'a benasia
a' muknee'uta au chupne. Bwe'ituk ini'i,
Liojta betana a' yoemiarituka'a benasi au
ta'aa tebon —ti au jiiak.
8 Inika'a ju'u Pilaato jikkajaka, che'a juni'i
majaek. 9 Aapo juchi wee'po junama bwe'u
kariu bicha kibakeka intok aapo Jesujtau:
—Jakunsa empo joome —ti au jiiak.

Taa ju'u Jesus kaita a' yoopnak.
10 Junak ju'u Pilaato:
—Nee empo kaita yoopnabae ja'ani. Jaisa empo ka ju'unea ja'ani, kuuset enchi popon tebo betchi'bo, intok ketchia, enchi su'u toji tebo betchi'bo juni'i, in a nesawe'u —ti au jiiak.
11 Ju'u Jesus inika'a:
—Tua kaita empo yo'otaka em net a nesaunee'uta jipu'u ean, Liojta betana ka a' maktuko. Inia betchi'bo, wa'a, nee eu tojakame, che'a juni'i ee bepa ka tu'ik ya'ari —ti a' yoopnak.
12 Jiba inim naatekai ju'u Pilaato, jatchin juni'i ayuka, Jesujta a' su'u tojibaeka ean. Taa jume' juriom:
—Inika'a empo yeu su'u tojako, juka' che'a yo'o ya'arita Sesar teamta, empo a' beje'eka annee. Inim jabetaka juni'i, aapo che'a si'imem bepa au yo'o joobaeme, ini'i juka' Sesar teamta, jum Romapo che'a yo'otaka katekamta a' beje'eka annee —ti aet chaaek.
13 Junak ju'u Pilaato, inika'a jikkajaka, Jesujta pa'akun yeeu a' toji teboka, intok aapo, jum yo'o ya'arim yeyesa'po yejtek. Ebreo nokpo Kabaata' tea'po. Ini'i nooki, bwiapo teta chitta chibelai, ti jiubae. 14 Inimi'i jaibu senu taewai be'een, Liojta yo'ori betchi'bo bwala jissu'uawaka, pajkota weeneeo. Jaibu jumak luula yejteo. Junak ju'u Pilaato, jume' juriommeu:
—Inim aane ju'u, emou che'a yo'o ya'ari —ti ameu jiiak.
15 Taa bempo:
—Me'etune, me'etune, kuuset a' popon tebone —ti chaaen.
Ju'u Pilaato inimmeu:
—Jaisa inepo inika'a emou yo'o ya'arita kuuset a' popon tebonee ja'ani —ti ameu nattemaek.
Taa jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe:
—Itepo kaabeta intok ta'abwik che'a itou yo'o ya'arita te a' jipue, waka'a jum bwe'u jo'ara Roma' tea'po yo'otaka katekamta jiba —ti a' yoopnak.
16 Junak ju'u Pilaato ameu a' su'u tojak junuen kuuset a' popontune' betchi'bo.
Bempo intok yeu a' nuk sajak.

Jum kuuset a' popontuka'po

17 Junuen ju'u Jesus yeu siika, juka' kuujta pu'atekai. Junuen, jum ili kawi Mukia koba' tea'u yebijneekai. Ebreo nokpo Kolkota' tea'u. 18 Junama'a, aapo kuuset popontuk. Intok aapo'iku mak ket woika kuusimmet jikat poponwak, aapo'ik kecha'awaka'po nau bicha, Jesujta nasuk tawaakai. 19 Ju'u Pilaato, ji'ojteita kuuset bepa jikat a' popon tebok: "Jesus, Nasaret tea'po joome, juriommeu che'a yo'o ya'ari", ti jiamta. 20 Jume' juriom betana juebenaka inika'a ama ji'ojteita nookak. Bwe'ituk jum Jesujta kuuset a' poponwaka'po, bwe'u jo'arau ka mekkaekan. Ini'i ji'ojtei intok, ebreeo nokpo intok rieeko nokpo intok latin nokpo ji'ojteitukan. 21 Inia betchi'bo juriom betana jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe, inime'e Pilaatotau:
—Inika'a ka junuen: "Juriommeu che'a yo'o ya'ari", ti a' ji'ojtene. Ala empo: "Ini'i, ju'u juriommeu che'a yo'o ya'ari ti au teuwaame", ti ji'ojtene —ti au jiiak.
22 Taa ju'u Pilaato, inime'e:
—Ju'u in ji'ojteka'u junuen tawane —ti am yoopnak.
23 Chukula jume' sontaaom, Jesujta kuuset a' poponsuka, a' tajo'oriwata nu'uka intok naikisi nat a' na'ikimtek, inika'a bempo'im we'epulaim betchi'bo. Bempo ket, jume' tebe tajo'orim bepa a' jineka'um, am nu'uka. Inime'e intoko, ka jak nau am ji'ikrituka' betchi'bo, jikat ko'om tajti wepu'ulaikai, 24 jume' sontaaom:
—Katte am siutane —ti nau jiiak—. Ala te amet nau ja'atek tu'inee junuen jabeta amemak a' tawaanee'ut ju'unee betchi'bo —ti nau jiiak.
Inien chupuk wa'a bat naataka jum Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo: "Inime'e, juka' in tajo'ori nat na'ikimtek, aet nau ja'atekai", ti a' jiaka'po. Inien, inika'a junen yaak jume' sontaaom.
25 Junama'a kuuseu, Jesujta aet poponiu, Jesujta ae intok a' aewata akkoowa, intok Maria, Kleeopaj teamta jubiawa, intok Maria Maareena' teame ama aanen. 26 Ju'u Jesus, a' malawata intok waka'a a' majtita, tua a' nake'uta ae naapo weyekamta bichakai, a' aebeu:
—Ju'u eu weyekame, em yoemiatune —ti au jiiak.
27 Chukula ket ju'u a' majtibeu:
—Inika'a eu weyekamta, empo aek —ti au jiiak.

Intok junama'a naateka, ini'i majti,
aapo'ik jo'au a' jo'ane' betchi'bo a'
mabetak.

Jum Jesujta jaisa a' mukuka'po

28 Iniat chukula ju'u Jesus junuen juka'
a' ya'a'ea'uta si'imeta jaibu a' chupsuka'ut
ju'uneakai, juka' jum Liojta betana ji'osia
ji'ojteimpo ji'ojteita a' chupne' betchi'bo:
—Ba'ae ne muuke —ti jiiak.
29 Junama'a ili soto'i, binaakre' team-
tae tapunika ama manekan. Junak in-
tok juname'e, junama'a, ba'ata nunu'emta,
ejponja' teamta komoniaka, tebe kuta,
isoopo' teamtat a' chayaka intok jikau, te-
niu au a' noitak. 30 Jesus inika'a binaakreta
je'eka, chukula aapo:
—Jaibu si'ime chupsuk —ti jiiak.
Junak intok aapo, ko'om kobateka,
muukuk.

Jum, senu sontaota, tebe kuta bwawik jipuemtae, sana'ita betuk a' soaka'po

31 Inimi'i wepul taewai jiba be'een, bwala
jisuawaka pajkota weene' betchi'bo, jume'
juriom intok, jume' takaam ka kuusimmet
aet yum jo'e taewait am tawaa i'an.
Bwe'ituk juna'a aet yum jo'e taewai, tua
beja yo'oriwaka eiyaawan. Inia betchi'bo
bempo, Pilaatotau nookak, jume' kuuset
cha'akame, aapo'ik am wok kotta tebone'
betchi'bo, intok junuen inime'e lauti
kokoka, inime'e, bem takaam junama
bem ko'om jo'ana' betchi'bo. 32 Junako
jume' sontaaom aman sajaka, intok bempo
junaman jume' woika aman kuusimmet
popontukame, inime'e nanancha nau bicha
wokim am kottariak. Jume' Jesujta mak
ama popontukame. 33 Taa inime'e, Jesujtau
japtekai, jaibu mukiata bichaka intok inia
betchi'bo ka a' wok kottak.
34 Taa jume' sontaaom betana, seenu,
aapo'ik tebe kuta sisi'iwookta bwawiakam-
tae, sana'ita betuk a' so'ak. Inim in-
tok sep, ojbo ba'amak ama yeu siika.
35 Ju'u inika'a inim a' teuwaame, ini'i a'
bichak. Intok ini'i lutu'uriata nooka. Aapo,
lutu'uriata a' noka'apo ju'unea, intok aapo
inika'a teuwaa, junuen ket enchim a' su-
alne' betchi'bo. 36 Bwe'ituk ini'i inien yeu
sikame inien tuk, junuen, Liojta betana
ji'osia ji'ojteimpo: "Ini'i, ota wepu'ulaik
juni'i, ka a' kottarianaa", ti jiamta a' chup
betchi'bo. 37 Omot intok ket, Liojta betana
ji'osia ji'ojteimpo: "Bempo, waka'a takaata
bem so'aka'uta, a' bitne", ti jiia.

Teta wojo'oku Jesujta tekwaka'po

38 Iniat chukula ju'u Josee' teame, wa'a
ili jo'ara Arima tea'ati teaka'u jo'aakame,
ini'i, Pilaatotau nookak, juka' Jesujta
takaawata a' weiyaabaekai. Ini'i Josee,
Jesujta mak eaka a' sualen, junuen aapo ka
au ju'uneiyaa teboika juni'i, jume' juriom
a' majjae' betchi'bo. Inika'a, Pilaato a' nok
mabetak. Ju'u Josee intok aman siika juka'
Jesujta takaata a' nu'u betchi'bo. 39 Ketchia
ju'u Nikoreemo' teame, ini'i bat naataka
tukaapo Jesujta mak etejokame, ini'i, senu
taka ama woj mamni kiilom betteakamta,
miira' teamta intok alooej teamta nau
kuutik aman au a' nu'upak. 40 Junuen san
ini'i Josee intok ju'u Nikoreemo, bempo
juka' Jesujta takaata toboktaka intok
bempo, tajo'orim, tettebesi yeu wo'otim,
iniae nau kuutia win jubasi ya'arimmea a'
biijtak, inika'a, jume' juriom jume' kokolam
ma'a betchi'bo, bem a' joa'a benasia
ayukai. 41 Junama'a, jum Jesujta kuuset
poponwaka'anaapo, ujyoisi juya etritukan,
intok jiba inim, yee ma'a betchi'bo, tetapo
wojo'oriata bemelasi ya'atukan, kee jabeta
ama ma'awakai. 42 Junama'a bempo a'
teekak juka' Jesujta takaata. Bwe'ituk
ini'i tetapo wojo'oriata ya'ari, junama ka
mekkaakai. Intok junama'a jume' juriom
juka' aet yum jo'e betchi'bo taewaita jaibu
abe a' naate' betchi'bo.

20

Kokolam nasuk, Jesujta a' jiabijteka'po

1 Lominkot, semaanata aet naateo, ju'u
Maria Maareena' teame, tua ketwoo, jum
tetapo wojo'oriata ya'ariu siika, ketun ka
machiako. Intok aapo junaka'a tetapo
wojo'oriata ya'arita jaibu ka pattita teak.
2 Junak intok aapo, jum Simoo Peeo' teamta
intok juka' senu majtita, wa'a, Jesujta tua
naksuka'uta, inime'e joka'u tajtia buiteka
intok:
—Itom yo'owa, tetapo wojo'oriata ya'ari
betana yeu nuk saka'awak, itepo intok tee
ka ju'unea jakun a' tojiwaka'u —ti ameu
jiiak.
3 Junak intok Peeo intok ju'u senu ma-
jti, bempo junaman tetapo wojo'oriata
ya'ariu bicha yeu sajak. 4 Inime'e woika

nau tenni japtek. Taa ju'u seenu, Peota
bepa che'a utte'a buiteka intok ini'i, tetapo
wojo'oriata ya'ariu bat yepsak. 5 Aapo
kia aman wajiwa ko'om bitchuka intok
junama'a jume' tajo'orim, tettebesi yeu
wo'otim ama jokame jiba bichak. Taa
ka aman kibakekai. 6 Chukula ket ju'u
Simoo Peeo' teame, aet cha'aka ama yep-
sak. Intok aapo aman kibakek tetapo
wojo'oriata ya'ari'po. Aapo ketchia ju-
name'e tajo'orim tettebesi yeu wo'otim
ama jo'arim bichak. 7 Intok ketchia ini'i,
jume' tajo'orim, aapo'ik pujbat intok ko-
bat ammea a' suma'im tuka'um, ka jume'
tettebesi yeu wo'otim mak katekame, ala
tottimtaka intok omola yecha'im ama am
bichak. 8 Junak intok ketchia ju'u senu,
Jesujta majti aman kibakek. Ju'u che'a bat
aman tetapo wojo'oriata ya'ariu yepsaka'u.
Intok ini'i, juka' ama yeu sikamta bichaka
intok kokkoarim nasuk a' jiabijteka'uta a'
sualek. 9 Bwe'ituk inime'e, jum Liojta be-
tana ji'osia ji'ojteimpo weyemta, juka' Je-
sujta kokkoarim nasuk a' jiabijtenee'u a'
utte'atuka'ut, kee aet ju'unean. 10 Junak
intok juname'e Jesujta majtim, bem jo'aau
bicha nottek.

*Jesujta, Maria Maareena' teamtau yeu a'
machiaka'po*

11 Taa ju'u Maria, junama'a pa'aku
tetapo wojo'oriata ya'aripo naapo taawak,
bwanakai. Ketun bwanakai, aapo aman
ruktek junuen junama tetapo wojo'oriata
ya'ariu wajiwa aman bitchubaekai.
12 Junama intok wooi ankelesim, tua
tosaalaim tajo'orekame, Jesujta takaata
bo'osuka'po jokame bichak. Senu a'
kobasuka'a betana katekame. Senu intok
a' woksuka'a betana katekame. 13 Inime'e
ankelesim intok aapo'iku:

—Jamut, jaisaaka empo bwaana —ti au
nattemaek.

Aapo inimmeu:

—Juka' in yo'owata a' nuk saka'awaka'
betchi'bo. Nee intok ka ju'unea jakun a'
tojiwaka'ut —ti ameu jiiak.

14 Aapo inien jiusuka, junak kuakteka in-
tok Jesujta ama weekamta bichak. Taa
ka ju'unean aapo'ik junen a' Jesuj tuka'po.
15 Junak ju'u Jesus:

—Jamut, jaisaakai empo bwaana. Ja-
betasa empo jaiwa —ti au nattemaek.

Aapo, juka' junama'a juya etrita suuamta
ama ane'eti eaka:

—Japchi, empo a' nuk simlatuko, nee
tejwaa jakun em a' tojaka'po, in aman a'
nu'une' betchi'bo —ti au jiiak.

16 Ju'u Jesus junak:

—Maria —ti au jiiak.

Aapo ju'u Maria, au kuakteka intok a'
ta'aaka, ebreeo nokpo:

—Rabboni —ti au jiiak.

Ini'i, yee majtame ti jiubae.

17 Jesus iniau:

—Inim nee sim tua. Bwe'ituk ketun
nee kee aman in yo'owata a' jiapsa'u jikau
weye. Taa ala, sika intok aman jume' nemak
werim tejwaane, in yo'owabeu intok ket
enchim yo'owabeu, intok in Liojtau intok
enchim Liojtau bicha nee weebae'eti jiune.

18 Junak intok ju'u Maria Maareena'
teame, ini'i, jume' Jesujta majtim aman
tejwaak, aapo'ik juka' yo'ota a' bichaka'uta.
Intok jiba Jesujta junaka'a bemela weyemta
au a' teuwaaka'po.

*Jesujta, jume' a' majtim nau ane'epo, ameu
ye'a machiaka'po*

19 Jiba junae taewait, semaanata aet
naate'utchi, tukaapo, jume' Jesujta majtim
nau aanen. Intok ama yeu rejtiwa'um
eta'ikai, jume' juriom bem majjae'
betchi'bo. Junama'a ju'u Jesus yepsaka
intok jume' aapo'ik majtim nasuk kikteka
intok ameu tebotek:

—Ka jain eaka enchim yanti elnee'u
emou aune —ti jiakai.

20 Inien jiusuka aapo chukula a' mamam
intok sana'ita betuk ko'okosi a' ya'ari'po
am bittuak. Intok bempo tua alleak aapo'ik
juka' yo'ota juchi a' bichakai. 21 Junak intok
ju'u Jesus, juchi:

—Enchim yanti elnee'u emou aune —ti
ameu jiiak—. Jiba juka' in yo'owata inim
nee yeteu a' bittuaka'a benasia, jiba inien
ineponee inim enchim naas bittuabae —ti
ameu jiiak.

22 Junak intok aapo ame bepa jiabi-
jtekamta benasi ayuka:

—Liojta betana juka' tu'u jiapsita eme'e
mabetne —ti ameu jiiak—. 23 Inim wame'e
enchim, Liojta tu'u jiapsi betana aniawaka,
inime'e, bem ka tu'uwa ya'arimmet enchim
am jiokoi tebonee'um, inime'e, bem ka
tu'uwa ya'arimmet jiokoitune. Wame'e

intoko, bem ka tu'uwa ya'arimmet, Liojta tu'u jiapsi betana aniawakai enchim ka jiokoi tebonee'um, inime'e, bem ka tu'uwa ya'arimmet ka jiokoitune —ti ameu jiiak.

Toomaj teamta, yo'owe Jesukrijtota jiabijtelata a' bichaka'po

24 Taa ju'u Toomaj teame, jume' woj mamni ama woika, jume' Jesujta majtim mak weyeme, ju'u wo'ori ti teuwaawame, ini'i, ka ama amemak aanen, juka' Jesujta ameu a' noiteo. 25 Chukula wate aapo'ik majtim iniau:

—Juka' yo'ota, itepo a' bitlaa —ti au jiiak.

Taa ju'u Toomas junammeu:

—A' mampo a' wojoktipo ka bichakai, intok jum sisi'iwookim japsuka'po nee ka mam pusiateko, intok kia jum a' sana'ita betuk a' so'aripo ka aet mamteko, kannee a' sualne —ti ameu jiiak.

26 Woj naiki taewaim simsuka chukula, jume' Jesujta majtim juchi senu karipo nau aanen. Taa inim ala ju'u Toomas amemak aanen. Junako, junaka'a tu'isi a' pattituk juni'i, ju'u Jesus aman kibakeka ka teutaka, ame nasuk kikteka intok ameu tebotek:

—Enchim yanti elnee'u emou aune —ti jiakai.

27 Junama'a aapo sep Tomajtau:

—Em mam pusiam im tutta. Intok ime'e in mamam bicha. Intok empo im in sana'ita betuk, ama net mamtene. Intok ka naa buusti nee betana ta'abwisi eene, ala empo nee sual ta'aane —ti au jiiak.

28 Junak ju'u Toomas, aapo'iku:

—In yo'owa intok in achai Lios —ti au jiiak.

29 Jesus intok iniau:

—Toomas, i'an ala empo nee suale, taa kia junuen tua nee bichaka jiba. Tua alleewame tu'uwa ame tana waatianaa, wame'e, kaita bichaka, nee sualekame —ti au jiiak.

Inika'a ji'osia ji'ojteita, jaisa betchi'bo a' weye'po

30 Ketchia ju'u Jesus, jume' a' majtim bichapo tua juebenak machilaata a jita a' joa'ue a' yaak, ini'i, inim ji'osia ji'ojteimpo ka weyekai. 31 Taa ini'i weyeme machilaa i'an inim ji'ojtewak, juka' Jesujta, Liojta betana usiwaitaka a'abo a' bittuarituka'uta enchim a' sualne' betchi'bo, intok junuen eme'e a' sualekai, jiba yuu jiapsiwamta enchim bitne' betchi'bo.

21

Jesujta, woo busanika jume' a' majtim, bawepo anemmeu ye'a machiaka'po

1 Iniat chukula ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu juchi au yeu machiak, jum bwe'u bau ba'a Tibeeriaj tea'po bwikola. Inen aapo ayukai. 2 Inimi'i, Simoo Peeo, intok Toomas ju'u wo'ori ti ta'eewame, ju'u Natana'el teame, ini'i jum bwiaraa Kalileapo ili jo'ara Kanaa' teapo joome, jume' Sebereeo' teamta u'usim intok juchi wate woika jume' Jesujta majtim, inime'e ama nau aanen. 3 Wa'a Simoo Peeo' teame inimmeu:

—Kuchum ne yeu bause —ti ameu jiiak.

Bempo:

—Itepo ket te aman emak katbae —ti au jiiak.

Inime'e aman sajaka intok kuta kanoau ja'amuk. Taa bempo junae tukaariat kaita yeu wikek. 4 Junak junama'a jaibu yeu matchuu, Jesus junama'a bawe mayoat yeu machiak. Taa jume' a' majtim ka ju'unean, juka' ama anemta aapo'ik juna'atuka'po. 5 Junak ju'u Jesus, inimmeu:

—Uusim, jaisa eme'e kee jita yeu wike ja'ani —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Kaita —ti a' yoopnak.

6 Junak intok ju'u Jesus, inimmeu:

—Batatana bicha am jimmaanee jume' jite'im, intok eme'e junama'a yeu am wikne —ti ameu jiiak.

Inien inime'e aayuk. Intok chukula bempo, jume' jite'im junama ba'apo ka a yeu am wiken, kuchum inim tua yu'in am weiyaakai. 7 Junako ju'u aapo'ik majti, Jesujta tua nake'u, ju'u Peotau:

—Ju'u itom yo'owa ama weama —ti au jiiak.

Ju'u Simoo Peeo, junaka'a juka' bem yo'owata ama ane'uta a' jikkajakai jiba, tajo'po kobateka, ba'au au jimaak, mayoau tajtia bajumbaekai. Bwe'ituk tajo'owattilatukan. 8 Jume' waate Jesujta majtim, kuta kanoapo ba'a mayoau yeu yajak. Inime'e, jume' jite'im kuchummea tapunim yeu wik sakakai. Bwe'ituk junama'a mayoau tajtia kia jumak mamni taka waaktitukan jiba. 9 Bwiau yeu yajakai, inime'e junama'a taji oubampo kuchuta ama bo'okamta intok ket paanim ama teak.

10 Ju'u Jesus inimmeu:

—Jume' kuchum ju'ubwa enchim yeu wikeka'um watem a'abo tojine —ti ameu jiiak.

11 Ju'u Simoo Peeo, kuta kanoau ja'amuka intok mayoau tajti jume' jite'im, kuchum-mea tappunim yeu wikek. Woo busan taka ama woj mamni ama baji kuchum tukan. Inime'e intok tua juebenaeka juni'i, ka chuktek jume' jite'im. 12 Junak ju'u Jesus, inimmeu:

—A'abo kateka em ji'ibwa —ti ameu ji-iak.

Inime'e a' majtim betana, tua kaabe au nattemaek aapo'ik jabetuka'ut, bwe'ituk juka' bem yo'owata ama ane'uta emo ju'unea'ati ean. 13 Junako ju'u Jesus, aman rukteka intok jume' paanim nu'uka intok bempo'immeu am bwisek. Intok juka' kuchuta juni'i jiba junaen ameu a' bwisekai.

14 Inim iniamak ju'u Jesus, a' majtimmeu bajisi ameu au yeu machialatukan aapo chukula kokkoarim nasuk jiabijtesukai.

Jesujta, Simoo Peeo' teamtamak a' etejo'po

15 Junama'a ketwoo, bempo ji'ibwasukai, ju'u Jesus, Simoo Peeotau:

—Simoo, Jonaj teamta yoemia, jaisa empo inime'ebepa nee nakke ja'ani —ti au nattemaek.

Ju'u Peeo intok:

—Jeewi in yo'owe, empo ju'unea in enchi eiyaa'u —ti a' yoopnak.

Ju'u Jesus iniau:

—Inientuko, empo jume' ju'ubwa nee sual japteme, bwala aso'olam benasia in eiyaa'um, inime'e am majtaka tu'isi nee am suuariane —ti au jiiak.

16 Chukula juchia, iniamak woosa:

—Simoo, Jonaj teamta u'usi, jaisa empo nee nakke ja'ani —ti au nattemaek.

Ju'u Peeo:

—Jeewi in yo'owe, empo ju'unea in enchi eiyaa'u —ti a' yoopnak.

Aapo:

—Junuentuko, jume' nee sualeka, bwaram benasi in eiyaa'um, inime'e nee betana weyemtat am aniane —ti au jiiak.

17 Iniamak bajisia aapo:

—Simoo, Jonaj teamta u'usi, jaisa empo lutu'uriapo tu'isi nee eiyaa ja'ani —ti au nattemaek.

Ju'u Peeo intok junak au sioktua taitek junuen, iniamak bajisia: “Jaisa empo tu'isi nee eiyaa”, ti au a' nattemaeka' betchi'bo, intok aapo:

—In yo'owe, empo'e si'imekut ju'unea, empo ju'unea junuen in enchi eiyaa'u —ti au jiiak.

Ju'u Jesus iniau:

—Junaentuko, empo wame'e nee sualeka, bwalam benasi in eiyaa'um, nee betana weyemtat am majtaka, nee am suuariane —ti au jiiak—. 18 Iniat empo nee sualne, junak empo bat che'a ju'ubwa yo'otukai, empo em tajo'po kobateka intok empo em yeu weebae'u bicha wewe'aman. Taa chukula, empo jaibu yo'otuitakai, junak em mamam empo na'ikim am to'one, intok ta'abwika enchi tajo'otuane, intok juna'a, ka em weebae'u bicha juni'i, enchi weiyaane —ti au jiiak.

19 Inika'a teuwaakai ju'u Jesus, juka' Peota jachin ayuka, mukuka intok iniae aapo'ik Liojta a' yo'ori tebonee'uta a' teuwaak. Chukula intok aapo ju'u Jesus, Peotau:

—Empo jiba nemak eaka jiapsine —ti au jiiak.

Wepulaka ju'u Jesujta tua a' nake'u

20 Juchi bicha kuaktekai, ju'u Peeo, juka' Jesujta majti aapo'ik tua nake'uta, inika'a amet cha'aka weyemta bichak. Jiba wa'a, kupteo ka machiako, Jesujta amemak ji'ibwaka'po aapo'iku pitti kateka'uta, intok ini'i: “Achai, jabesa juna'atune, ju'u enchi yeu bwijneeme”, ti au nattemaeka'uta. 21 Junako, ju'u Peeo inika'a bichakai, Jesujtau:

—In achai, iniau su, jaisa au chupne —ti au nattemaek.

22 Jesus inika'a:

—Junuen inika'a, chukula nee a'abo not-teo tajtia inim nee a' jiapsi i'ao juni'i, empo inim iniat kaachin eene. Empo jiba nemak eaka jiapsine —ti a' yoopnak.

23 Junako, jume' Krijto nau sualeme na-suk, inika'a Jesujta majti ka a' muknee'uta etejowan. Taa Jesus iniau ka junuen ka a' muknee'uta au teuwaak, ala aapo: “Inika'a, chukula nee a'abo notteo tajtia inim nee a' jiapsi i'ao juni'i, empo inim iniat kaachin eene”, ti jiiak jiba.

24 Ini'i jiba juna'a ju'u Jesujta majti, inim ae betana etejowame, ju'u inika'a a' lutu'uriateka a' teuwaaka intok inika'a weyemta ji'ojtekame. Ite intok ju'unea,

si'imeta juka' a' teuwaa'uta, lutu'uriataka
a' weye'uta.
[25] Ketchia tua juebenaka, wate weyeme
aayuk, Jesujta ya'ari, ini'i intok we'epulaka
ji'ojte tuko, si'ime jume' ji'osia ji'ojtei
tu'ea'um, kia jumak inim aniapo ka kia ean,
ti ne ea. Tua junuentune.

Krijtota yeu pu'arim, ju'u bem ya'ari

Ju'u Jesus, jume' a' sualemmeu, Liojta tu'u jiapsi amet a' na'ikiatune'po betana nooka

1 Tua in nake'u Teopilo' teame, jum che'a
bat weyeka ji'osiata in eu ji'ojteipo, Jesukri-
jtota betana si'imeta, bat naataka naateka,
intok aapo'ik, teeka betana jikau a' ma-
betwa'po tajtia, si'imeta juka' aapo'ik yaaka
intok juka' yee a' majtasuka'uta betana
ne eu ji'ojtek. 2 Aapo junak kee teekau
nottekai, jume' yeu a' pu'arim, aapo, Li-
ojta tu'u jiapsie aniawaka, bem joonee'ut
am tejwaak. 3 Chukula, aapo me'etuka,
jiabijtesukai, aapo ju'u Jesus jiapsaka ameu
au yeu machiak. Intok chukula, aapo
junuen junama'a woi taka taewaimmeu taj-
tia ameu au yeu mamachiakai. Junuen
tua lutu'uriapo a' jiapsa'uta bempo'im a'
ju'uneiyaatuakai. Intok ket aapo, achai Li-
ojta yo'o nesaweka a' kateka'u betana juka'
lutu'uriata ameu a' teuwaakai.
4 Intok aapo ketuni amemak anekai, jum
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po kaakun am
katnee'po betana am tejwaak. Inimmeu
aapo:
—Inim eme'e bo'o bitne, achai Liojta
betana waka'a emou a' chupne'eti jiaka
a' teuwaarita, jiba in emou a' teuwaaka'a
benasia. 5 Bwe'ituk ju'u Joan, yee baba-
toowame ba'ammea yee babatoowak. Taa
ka juebena taewaim sikaa, inepone, Liojta
betana, juka' a' tu'u jiapsita ne emou a'
bittuane —ti ameu jiiak.

Juka' Jesujta teekau jikau sika'apo

6 Junak bempo Jesujtamak si'ime nau
anekai, aapo'iku nattemaek:
—Itom yo'owa, jaisa jiba i'an junen
empo inim itom jume' juriom, romaano
ya'uraata betana su'u tojiwaka, juchi inim
itom nesaunee'ut iniat itom aniaka itom a'
tu'uteriane, ja'ani —ti jiakai.
7 Aapo intok inimmeu:
—Eme'e, jakwoo, oo jita ta'apo juka' in
yo'owa Liojta, aapo'ik jiba au lutu'uriaka
a' ya'anee'uta, junae betana enchim a'
ju'uneiyaanee'uta ka emou lutu'uria —ti
ameu jiiak—. 8 Taaeme'e chukula, juka'
Liojta tu'u jiapsita mabetsukai, eme'e inim
si'imekuu yuma'anee intok ka jain eaka,
yeu sajaka nee betana weyeka, juka' nok
lutu'uriata inim bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po intok bwiaraa Jurea' tea'po intok ket
jumun bwiaraa Samaaria' tea'po, intok kia
inim bwiapo, che'a mekka bicha tajti eme'e
a' teuwaane —ti ameu jiiak.
9 Inika'a aapo teuwaasukai, bempo'im
ketun a' bitchuu su, ju'u Jesus junama'a
yeeu, teekau jikau siika intok aapo juna-
man namupo kaabetuk. Inime'e intok ka
intok inim a' bichak. 10 Bempo'im junuen
juka' Jesujta a' simeo, aman teekau a'
bitchuu su, junama'a o'owim woika, to-
jsassaalaik atteaka bempo'im naapo yeu
machiak. 11 Inime'e intok bempo'immeu:
—Eme'e, bwiaraa Kalilea' tea'po
joomem, ka intok teekau jikau a' bitchune.
Jiba ini'i Jesus, inim emo tana, teekau jikau
sikame, aapo jiba inien, junuen a' sika
enchim a' bichaka'a benasia juchi nottine
—ti ameu jiiak.

*Ju'u Matiaj teame yeu pu'awak, Juraj-
tuka'uta ane'epo tawane' betchi'bo*

12 Junak inime'e junama'a Oliibo kawi'
tea'a betana yeu sajaka intok bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u nottek. Juna'abo aman ka
mekkaa, jumak wepul kiloometro tukan
jiba. 13 Junak bempo jum Jerusalen tea'u
yajakai, junama'a kari bem ama joka'apo,
junama'a karita bepa juchi senu bepaata
ya'ariu jikau ja'amuk. Inime' nasuk, inen
teakame ama aanen: ju'u Peeo' teame,
ju'u Jakoobo, ju'u Joan, ju'u Anteej teame,
ju'u Jeriipe, ju'u Toomas, ju'u Baatolomee'
teame, ju'u Mateeo, ju'u senu Jakoobo, ini'i
senu Alpeo' teamta yoemia, ju'u Simoo,
ini'i jume' kananijtam ti emo teuwaam-
mak ea'u, intok ju'u Juuras, juka' Jakoobo'
teamta mak weri. 14 Inime'e si'ime jiba
wee'po, nau eaka, jume' Jesujta mak wer-
immak intok juka' a' aewata Maria' teamta
mak, intok junama'a jume' waate jaa-
muchimmake emo nau totojan junuen Li-
ojta yo'oreka intok au bicha yee nokria
betchi'bo.
15 Juname'e taewaimmet ju'u Peeo, ju-
nama'a jume' Krijtota nau sualeme nasuk
kiktek. Inime'e jumak si'ime nau, busan
taka tukan. Aapo intok inimmeu:
16 —Krijtopo nemak werim, utte'atukan,
wa'a, jum Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo,

bat naataka jaibu Labiituka'uta, Liojta tu'u
jiapsie noktuawaka junuen Jurajtuka'uta
betana, ju'u, jume' Jesujta bwiseka a'
nuk sajakame am tejwaakamta betana a'
teuwaaka'uta junuen a' chupne'po —ti
ameu jiiak—. 17 Bwe'ituk ju'u Juurajtuka'u
itomak na'ikiatukan intok ketchia aapo,
jiba ito benasi itom tekil jooan. 18 Taa
juna'a, sikaa, intok ju'u tomie, ka tu'ik
ya'arika a' makwaka'ue, waj bwiata jinuk.
Chukula intok aapo, jikat betana kobae
ko'om wecheka intok toma pejteka, in-
tok a' tompo ayukame si'ime yeu wat-
tek. 19 Chukula, jume'e, bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po jiapsame junae betana a'
ju'uneiyaaka, bempo, junaka'a waj bwiata,
Akellamak ti a' teatuak. Ini'i nooki, bem
nokpo, Waj bwia ojboe beje'etuari, ti jiubae.
20 Bwe'ituk jum ji'osia ji'ojteim, Salmom
tea'po:

Ju'u a' kariwa jimmaatunee
intok kaabe ama jo'ane,
ti jiia. Intok ketchia jiba junama'a
ji'ojteimpo:

Ta'abwika, tekil a' joa'uu tawane,
ti ji'ojtei.

21-22 'Inim ito nasuk wate aane, inime'e,
juka' yo'owe Jesukrijtota inim itomak a'
aneka'po tajtia, bat junak ju'u Joan tuka'uta
betana a' bato'owaawaka'po naateka,
chukula aapo'ik teekau a' notteka'po tajtia,
jiba ta'apo itomak aneme. Inien san
i'an junuen, inime betana seenuk, juka'
yo'owe Jesukrijtota, kokkoarim nasuk a'
jiabijteka'po itomak a' teuwaaneemta,
inime'e betana itom yeu a' pu'anee'uta
utte'a.

23 Junama'a ame betana senuk amemak
tawaane' betchi'bo, woika yeu pu'awak.
Ju'u seenu, Jose Barsabaj teame, ket Ju-
jto'oti teuwaawame. Intok seenu, Matiaj ti
teakai. 24 Intok chukula bempo Liojtau bicha
am nokriak:

—Achai Lios, empo junen inim si'imem
jiapsi ta'aame, inime'e woim betana jabeta
em yeu pu'aariaka'uta itom yeu a' pu'ane'
betchi'bo itom ania —ti jiakai—. 25 Junuen
aapo'ik, jume' Krijtota betana yeu pu'arim,
tekilta bem joa'uta, jiba juka' Juraj tuka'uta,
ka tu'ik ya'arika junuen a' tawa'ea'uta
junuen au chupuka a' ta'aruka'uta, inika'a
a' joone' betchi'bo.

26 Junako bempo junammet ju'unee
betchi'bo, jitae amet nau yeewekame
benasi aayuk. Intok junak junuen inim
ju'u Matiaj teame ama teuwaatuk. Junama
naateka ini'i, aapo, waate jume' woj
mamni ama wepu'ulaika jume' Krijtota yeu
pu'arimmak na'ikiatuk.

2

Liojta tu'u jiapsi yepsaka'po

1 Junak chukula, Jesukrijtota muk-
suka intok aapo'ik kokkoarim nasuk
a' jiabijtesuka, woo busan semaanam
simsuko, taewai, bem nokpo Pentekojtej
ti ta'eewame yumaka, si'ime wame'e
Krijtota nau sualeme, inime'e wepulsi
karipo si'ime nau aanen. 2 Junama'a seej
chuktia, teeka betana weyeka, jiawai, suum
watchika jikkajituk. Inika'a, bwe'u jekata
yepsaka'abenakai. Intok junuen, jum kari
bem joka'apo si'imekut yumakai. 3 Junak
intok, bempo'im ane'epo taji buaktiam
benaka ama bittuk. Inime'e bempo'im
we'epulaim bepa cha'atukai. 4 Intok
junak inime'e si'ime, Liojta betana a' tu'u
jiapsiwata yuma'isi a' mabetak. Intok
inime'e si'ime, tatta'abwi, ka bem nokpo,
nok japtek. Junuen jiba juka' Liojta tu'u
jiapsita am noktua'a benasia.

5 Jiba juname'e taewaimmet junama'a
bwe'u jo'ara Jerusalen ti teaka'po, jurio
yoemra, inime'e Liojta yo'ori betchi'bo,
bem suale'ut tua yuma'isi a' joame, in-
ime san, mekka omot tatta'abwi bwiaraam
betana jomemtaka ama anekai. 6 Junak
junama bem ane'epo, junaka'a jiawaita a'
jikkajituko, junama ju'u bu'uuraa ama nau
yajak. Intok inime'e betana kaachin ee
machika kialam bitchuka taawak. Bwe'ituk
inime'e, juname'e si'ime, we'epulaka bem
nokpo nokame jikkajan. 7 Inime san junen
tua suum eaka am bichaka intok bempo:

—Si'ime inime'e nokame itom
jikkaja'um, bwiaraa Kalilea' tea'po joomem
o'oben —ti nau jiian—. 8 Taa itepo
i'an inime'e, bempo'im we'epulaka, itom
aamak yo'otuka itom nokpo nokame
jikkaja. 9 Inim ito nasuk yoemra aane,
bwiaaram inen teaka'po betana joome.
Jum Paartia' tea'po, jum Meeria' tea'a
betana, jum Elamiita' tea'a betana, jum
Mesopotaamia' tea'po joome. Ket jum
Jurea'a betana, jum Kapparoosia' tea'a

betana, jum Ponto' tea'a betana, Aasia'
tea'a betana. [10] Jum Riijia' tea'a betana,
jum Pampiilia' tea'a betana, jum Ejiipto'
tea'a betana. Jum Aprika' tea'po senu
bwe'u jo'araa Sireene' tea'a betana jume'
che'a wa'am bicha jo'aakame. Inim
ketchia, yoemra Roma' tea'a betana inim
jooka. Inime'e betana waate juriom yeu
yoemtulamtakai, wate intok ka juriomtaka,
taa juriom junuen Liojta yo'oreka bem bo'o
jooria'uta ame benasi a' sualeme. [11] Ketchia
waate jum bwiaraa bawepo kateka, Kreeta'
tea'a betana, intok ket bwiaraa Araabia'
tea'a betana inim aane. Taa junuen taka
juni'i, si'ime itepo inim, bempo'im, Liojta
betana juka' che'a bepa eiyaawatchika
kaitau a tamachiatuka a' ya'arita, itepo,
we'epulaka, tua itom tatta'abwi nokpo a'
teuwaame jikkaja.

[12] Si'ime jume' am bichame suum eaka
intok kaachin ee machiakan. Intok inime'e:

—Jitasa tua si'ime ini'i itom bicha'u —ti
nau nattemaen.

[13] Taa waate kia am junn jiaawaka intok:

—Inime'e che'a, pa'asi ba'awata yee
nanaakomta ji'ilamtaka june'ela —ti jiian.

Peota yoemratau teuwaaka'u

[14] Junako ju'u Peeo, watem jume' woj
mamni ama weepulaika, Jesukrijtota yeu
pu'arimmak, ama kikteka intok kusisi
nokaka:

—Eme'e, Jurea bwiaarapo joomem intok
eme'e inim bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po ji-
apsame, inika'a ju'uneiyaanee intok inika'a
in emou teuwaabae'uta a' mammatene.
[15] Inime'e enchim bicha'um, katim naako
enchim am eiya'a benasia. Bwe'ituk ketuni
ketwoo, ju'ubwasu batanim jiakai. [16] Ala
ini'i enchim bicha'u, juna'a ju'u chukula
yeu weenemta tetteuwaame, Joel tuka'uta,
che'a bat naataka aapo'ik teuwaari juna'a.
Junak inen jiakai:

[17] Che'a chukula taewaimmetchi ti jiia ju'u
Lios, nee betana inepo juka' in tu'u
jiapsita ne si'ime im bwiapo jiap-
same nee a' ju'uneiyaatuane.

Jume' enchim yoemiarim, o'owimtaka,
jaamuchimtakai, juka' nee betana
weyemta a' teuwaane.

Jume' ju'ubwa yo'otume, ka si'imem a
bicha'uta bibittuanaa.

Jume' intoko yo'otuim, inime'e jita tet-
tenku tuanaa,

ti jiiak ju'u Joeltuka'u.

[18] Jiba juname'e taewaimmet, inepo juka'
nee betana tu'u jiapsita nee jume'
in yeu pu'arimmet, o'owimtaka
intok jaamuchimtaka, nee a'
ju'uneiyaatuane.

Inime'e intok, juka' nee betana weyemta a'
teuwaane.

[19] Jikat teekau inepo, jita ka jiba bitwaka,
junerak a' bit tebone.

Intok inim bwiapo inepo machilaata ne
ya'ane.

Ojbota benak, tajita intok bwichiata benak,
jaawata benasi weyemta.

[20] Ju'u intoko ta'a, tua ka machisi tawane.

Ju'u intok meecha, ojbota benasi sikii
chukuisi bittune.

Ini'i, wa'a yo'owe Jesukrijtota aapo'ik yeu
pu'arita taewaita kee a' yumao.

Junak juna'a taewai, che'a bepa kaita intok
ale benasi taewai che'a machika bit-
tuneekai.

[21] Intok junak, jabetaka juni'i, wa'a tua
junen jiaka ju'u itom yo'owabeu
bicha aapo'ik a' jiokolinee'uta
a'awame, juna'a jinne'ui tune,

ti jiiak ju'u Joeltuka'u.

[22] ’Junuen san eme'e, Ijra'el tuka'uta be-
tana a' yoemiammet yeu katriam, inika'a
in teuwaabae'uta a' jikkajine. Jesus, ju'u
Nasaret tea'po joome, aapo, achai Liojta
betana inim emo bichapo, aapo'ik che'a
bepa kaitau a tamachiatuka a jita a' joa'ue
a' yaaka'ue, intok si'imeta machilaata, jiba
aapo'ik achai Liojta emo bichapo aapo'ik
Jesujta a' ya'atuakai, junae a' Krijtotuka'uta
a' teuwaak, enchim jaibu a' ju'uneiya'a
benasia. [23] Taa junuentaka juni'i, inika'a
che'a bat naataka naateka, juka' Liojta
tua junuen a' chup i'a'po aman, aapo'ik
emou a' su'u tojiwako, junak eme'e a'
bwiseka intok junuen wame'e ka Liojta
yo'ori ta'aame betana aniawaka, eme'e, ku-
uset a' popon tebokai a' me'aak. [24] Taa ju'u
Lios, aapo'ik mukiataka, juchi a' jiapsituak,
kokkowamta betana ama a' yo'eetuakai.
Bwe'ituk aapo kaachin mukiataka junuen
tawa ean. [25] Bwe'ituk ju'u che'a yo'o ya'ari,
Labiituka'u, jiba aapo'ik Jesujtat nokaka:

Ineponee juka' achai Liojta jiba nemak
aneka intok jiba nee aniamta nee a'
yoem eiyaak.

Intok junuen, kaita in majjaune' betchi'bo,
aapo si'imeku yumaka nemak tukai.
26 Jiba inia betchi'bo inepo in allea'u tu'isi
net ayukan,
Intok inepo tua alleaka, aapo'ik in bai
sae'uta ne a' teuwaak.
Ket jiba inia betchi'bo san, kaitat jain eaka
nee bo'otene.
27 Bwe'ituk empo kaachin, jume' kokkoarim
jiba betchi'bo ane'u nee tawaane.
Intok kia empo, inika'a em yeu pu'arita,
aapo'ik takaawata nasontene'
betchi'bo, ka ama a' su'u tojine.
28 Ketchia empo, jum jiba yuu jiapsiwa'u
jachin aman yaajiwa'uta, nee a'
ju'uneiyaatuak.
Intok empo nemak aneka, tua alleewamta
nee a' bittuane, ti jiiak.
29 'Eme'e, nele benasi inim yoemem,
a itepo a' ju'uneiyaa, juka' che'a bat
weyeka itom yo'owasuka'uta, Labiituka'uta
a' mukuka'po intok ket a' ma'atuka'po.
Bwe'ituk tetapo wojo'oria a' ma'awaka'po,
ini'i ketun tee im a' bicha. 30 Taa ju'u Labii
tuka'u aapo, Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weemta teuwaan. Intok aapo
ju'unean, juka' Liojta jita teuwaaka tua a'
lutu'uriatunee ti jiakai, aapo'ik yeu katriam
betana juka' seenuk, Liojta yeu pu'arita
a' yebijne'po. Intok aapo'ik yo'otaka a'
yej suka'po, inika'a ama yo'otaka a' yejte-
nee'uta. 31 Junuen san ju'u Labii tuka'u, tua
ju'uneamta benasi, Jesukrijtota, kokkoarim
nasuk a' jiabijtenee'uta a' teuwaak. In-
tok ketchia aapo'ik, jume' kokkoarim jiba
yuu betchi'bo bem ane'u, aapo'ik ka ama
a' tawanee'uta. Intok kia aapo'ik taka
juni'i, ka ama a' nasontunee'uta a' teuwaak.
32 Intok ini'i, ju'u Lios, jiba inika'a Jesujta,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuak. Intok jiba
inien yeu sikamta betana jiba itepo tee
a' ju'uneiyaaka a' teuwaa. 33 Junuen san
jiba aapo, achai Liojta a' kateka'u sikaa, a'
batatana yejtek. Intok a' yo'owa betana
juka' a' tu'u jiapsiwata au a' na'ikiarita,
aapo a' mabetak. Intok si'ime ini'i enchim
bichaka'u intok enchim jikkajaka'u, jiba
aapo'ik betana weye. 34 Bwe'ituk ka ju'u
Labiituka'u juna'atuk ju'u teekau sikame.
Bwe'ituk jiba aapo ju'u Labii tuka'u:
Ju'u in yo'owa Lios, ju'u yeu pu'ari in
yo'owabeu:
"Inim in kateka'po, batatana yesa'e", ti au
jiiak.
35 "Chukula, si'ime wame'e enchi beje'eka
aneme, yuma'isi bem eu emo su'u
toja'po tajti,
Junaet in enchi aniasu'po tajtia", ti jiiak ju'u
Labii tuka'u.
36 'Si'ime ju'u im Ijra'el yoemra tua witti
a' lutu'uriatuka'po a' ju'uneiyaa'em, inika'a
Jesujta enchim kuuset poponaka'uta, juka'
achai Liojta, si'imemmeu a' Krijtotaka in-
tok si'imeku aapo'ik a' yo'o ya'ariaka'uta.
37 Inika'a bempo jikkajisukai, inime'e,
bem sioksi ea'u amet ayukan, intok ju'u
Peo' teamtau intok jume' waate Krijtota
yeu pu'arimmeu nattemaek:
—Ito mak werim, itom tejwaanee inia
betana, jaisa te annee —ti ameu jiakai.
38 Junako ju'u Peeo:
—Liojta bichapo eme'e, ka tu'ikut betana
emo temaeka a' koptane. Intok we'epulaka,
eme'e Jesujtau bicha nokaka, ae betchi'bo
emo bato'owaa tebonee junuen enchim
ka tu'uwa ya'arimmet enchim jiokoina'
betchi'bo. Intok junuen aapo ju'u Lios,
juka' aapo'ik betana a' tu'u jiapsita emot
a' autuane —ti jiiak—. 39 Bwe'ituk ini'i
yetet autuanna'ateaka ju'u chupneeka, bat
naataka teuwaari, jiba emo betchi'bo in-
tok kia jume' enchim yoemiam betchi'bo
juni'i weye. Intok kia si'ime wame'e, che'a
mekka tajti jiapsame betchi'bo ketchia,
ini'i, wame'e juka' achai Liojta aapo'iku
bicha yeu a' pu'abae'um betchi'bo weyekai
—ti jiiak.
40 Inia betana ameu nokakai intok, ket
watek ameu teuwaakai, ju'u Peeo inimmeu
nookak intok tu'ik betana am sua tejwaakai,
intok:
—Inim ka tu'ik joaka jiapsammak ka
amemak eene —ti jiakai.
41 Junuen san juname'e inime betana
juka' Liojta betana nok lutu'uriata sualeka
a' mabetakame bato'owaaimtuk. Intok jiba
junae taewait, jumak baji miiltaka junama'a
jume' Krijtota sualemmak ee japtek. 42 Intok
si'ime, jume' Krijtota yeu pu'arim betana
bem majtawa'ut jiapseka a' bo'o joorian.
Intok si'ime, si'imeku nanancha eaka ji-
apsan. Intok Liojtau bicha yee nokriakai.
Intok paanim rebekta betchi'bo emo nau

totojan, junuen Jesukrijtota a' mukuka'u
waati betchi'bo.

Jume' bat Krijtota sualeka'um, jaisa jiap-
saka'u

43 Intok si'ime jume' ama aneme, si'imeku
Liojtat ee majjaen. Intok Liojta a jita
joa' betchi'bo, ka a joo tu machik intok
machilaata, jume' Krijtota yeu pu'arim a'
jootuawan. 44 Intok si'ime wame'e Krijtota
sualekame, juname'e jiba wee'po nau aa-
nen. Intok bempo, juka' bem attea, si'ime
nau a nau a' jipuen. 45 Inime'e, juka' bem at-
teata, intok si'imeta waka'a bem jipue'uta
a' nenenkan intok junuen bempo, junaka'a
tomita, junama'a bempo'immeu a' be'ee'po
aman nat a' na'ikimtekai. 46 Intok chikti
ta'apo bempo jum Liojta bwe'u te'opopo
emo nau totojan. Intok ketchia, chukula,
watem jo'aa be'ekatana sajaka, paanim re-
bekta betchi'bo, Jesukrijtota a' mukuka'u
waatekai. Intok bempo tua alleaka in-
tok kaabe emo che'ewareka nau aneka
jiji'ibwan. 47 Intok Liojta yo'oreka, au
bicha bem allea'uta a' teuwaan. Intok
junama'a bem bwe'u jo'arapo, si'ime ju'u
yoemra am eiyaaka am bichan. Intok
junuen ju'u yo'owe Jesukrijto, chikti ta'apo,
ama aapo'ik sualeme jume' jinne'uim tume,
che'a juni'i am bu'uurian.

3

Jum, juka' lo'ita au inne'etetuawaka'po

1 Sejtul wee'po ju'u Peeo intok ju'u
Joan teame, inime'e kupteo, bajim jia'apo,
junama'a junak Liojtau bicha nokwamta
joowao, bempo te'opou yajibokan.
2 Junama'a, chikti ta'apo senu ama yoeme,
yeu a' tomteka'po naateka lo'itakai, ini'i
jiba ama a'anen. Ini'i jum te'opou jiba
totojiwan junama'a ama kimuwa'po, ini'i
Tua Ujyooi ti ta'eewa'po intok junama'a
yeechawan junuen jume' aman yajammeu
a' netane' betchi'bo. 3 Junak junama'a,
ju'u lo'itaka yeu tomtekame, Peota intok
Joanta, jum te'opou kimume bichakai,
bempo'im a' jiokoleka a' mikne' betchi'bo
ameu netanen. 4 Junako ju'u Peeo intok ju'u
Joan, a' mammateka a' bitchun. Ju'u Peeo
intok:

—Itom mammatene —ti au jiiak.

5 Ini'i junuen amet bo'o bichan, juname'e
jita a' mik machiakai. 6 Taa ju'u Peeo:

—Sawai tomi intok kia tosai tomi juni'i
kaita. Taa in jipueka in ju'uneiyaa'uta nee
enchi ya'ariane. Ju'u Jesus, Nasaret tea'po
jometa betana lutu'uriaka ne eu nooka,
kikteka intok weene —ti au jiiak.

7 Junak intok ju'u Peeo, batatana mampo
a' bwiseka a' kechak. Intok sep junama'a,
aapo, wokpo intok tero'okimpo utte'ituk.
8 Junako wa'a lo'itaka yeu tomtekame, kupti
kikteka intok junuen a' wokimmet weyeka
wee taitek. Ini'i intok bempo'immak jum
te'opou kibakek, tu'isi weyeka, jikau chepti
simeka, Liojta alleaka a' bai sae'uta au
bicha teuwaakai. 9 Junama'a si'ime yoemra,
junuen weamamta intok Liojta alleaka a'
bai sae'uta au bicha a' teuwaamta a' bichak.
10 Intok inime'e, juka' ama yeu sikamta
betchi'bo, tua suum eaka a' bichak. Bempo
su junaka'a yoemta tu'isi a' ta'aan. Intok
ju'unean, jiba aapo'ik juna'a tuka'u, ju'u,
te'opopo, pueeta Tua Ujyooi ti ta'eewa'po,
ama kateka a' netansuka'u.

Jum te'opopo jekkaapo, Salomoonimmea
ta'eewa'po, Peota teuwaaka'u

11 Ju'u lo'itaka yeu tomteka'u, ini'i ju-
nama tu'ireakame, Peota intok juka' Joanta
am bwisika, ka am su'u tottojan. Ju-
nak intok junama'a ju'u bu'uuraa, ama
yeu sikamta tua a' suum eiyaaka, ama
te'opopo lebela, jekka ya'ari Salomonta at-
tea ti ta'eewa'po, junama Peotaim ane'u
tenneka ama nau yajak. 12 Juname'e junuen
bichakai ju'u Peeo, junae yoemratau:

—Ijra'el yoemra, jaisaaka eme'e itom su
bichaka suum ea, junuen itom a jita joa'
betchi'bo, oo Liojta tua itom yo'ori ta'aa
betchi'bo, inika'a, itom au a' tu'uteka'a
benasia. 13 Ala, ju'u Apra'amtuka'uta Lios,
intok juka' Isaak tuka'uta intok Jakoop
tuka'uta intok jume' itom yo'owasuka'um
Lios, aapo, juka' a' yoemiata, Jesujta, jiba
juka' enchim inim ju'u yo'o ya'araatau yeu
tojaka'uta, aapo, inika'a tua a' eiyaa teboka
a' yo'o ya'ari. Junak aapo'ik juka' kobanao
Pilaatota, jiba a' jiokoeka a' su'u tojibaao
juni'i, eme'e ka junen eak. 14 Eme'esan
junaen, waka'a wepulsi Liojta betchi'bo ji-
apsaka intok si'imeku lutu'uriata a' joo-
riaka jiapsaka'uta a' jiokoi tebo'eaka su,
eme'e senuk yee su'arika, eta'ita junaka'a
a' su'u toji tebok. 15 Junuen eme'e a' me'aak,

aapo'ik juka' jiba yuu jiapsiwamta yetet au-
tuamta. Taa ju'u Lios, junuen mukukamta,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuak. Intok
itepo inia weyemta betana ju'uneiyaaka a'
teuwaa. 16 Jiba aapo ju'u Jesus juna'a, oo
junuen aapo'ik Jesujta itom yoem eiyaa'u
juna'a, inika'a o'outa inim enchim bichaka
intok enchim ta'aa'uta inien utte'ata aet
autuakame. Inien aapo'ik Jesujta sual-
wame, tua yuma'isi au a' ine'etetualaa jiba
enchim si'imem a' bicha'a benasia.

17 'Nele benasi inim yoemem, ju'uneanee
junuen junak enchim intok jume' enchim
ya'uraata, aapo'ik Jesujta me'aakai, aapo'ik
tua a' jabe tuka'ut ka enchim ju'unea'
betchi'bo, junuen enchim auka'po. 18 Taa
ju'u achai Lios, jiba inien weyemtae a'
chupan waka'a che'a bat naataka, jume' yeu
pu'arim chukula yeu weenemta teuwaame
jaibu a' teuwaarita, a' utte'atuka'u,
aapo'ik yeu pu'arik Krijtota tua jiokot au
bitnee'uta. 19 Inia betchi'bo, eme'e ka tu'ik
betana emo temaine. Intok juchi Liojta mak
emo tu'utenee junuen enchim ka tu'uwa
ya'arimmet enchim jiokoina' betchi'bo.
Junako ju'u itom achai Lios, emou tu'ika,
yuma'isi jiapsi yanti elwamta enchim
bittuane, 20 junuen juka' Jesukrijtota, juka'
bat naateka jiba emo betchi'bo yeu pu'arita
emou a' bittuakai. 21 Junuentaka juni'i,
lautipo utte'a, juka' yo'owe Jesukrijtota
teekau a' annee'u o'oben. Chukula juka'
Liojta aawas, inim tua a' machi'ea'a
benasia a' tu'utesu'po taewata yuma'apo
tajtia. Che'a bat taewaimmet, jiba
jume' aapo'ik yeu a' pu'arim, jume'
chukula yeu weenemta teuwaame junak
jiapsakame a' teuwaatuakai. 22 Maasuko,
ju'u Moiseejtuka'u wame'e bat taewaimmet
itom yo'owasuka'ummeu: "Ju'u Lios itom
yo'owa, aapo, jiba jume' emo benasi
yoemem betana senuk, chukula yeu
weenemta tetteuwaamta emou yeu a'
pu'ane, jiba aapo'ik nee emou yeu a'
pu'aka'a benasia. Junaka'a eme'e, emou
a' noka'ut, si'imeku a' nok jikkajine.
23 Bwe'ituk si'ime jume'e, junaka'a, chukula
yeu weenemta tetteuwaanemta ka a' nok
jikkajame, inime'e, Ijra'el yoemrata mak ka
na'ikiataka lu'utanaa", ti ameu jiiak.

24 'Junuen san, si'ime jume' junen Li-
ojta betana ju'uneetuawaka chukula yeu
weenemta tetteuwame, Samuel tuka'uta
taewaimmet naateka, chukula bicha, in-
ime'e taewaimmet yeu sikamtat nokaka a'
teuwaakan. 25 Ju'u, chukula yeteu tu'ineeka,
Liojta, jume' chukula yeu weenemta tet-
teuwaame noktuaka, itou a' chupne'eti ji-
aka a' teuwaaka'uta, jiba emo betchi'bo
teuwaari. Intok jiba emou tu'ika a' weene'
betchi'bo, ju'u Lios, che'a bat taewaimmet,
itom yo'owasuka'ummak senu lutu'uriata
a' chupneemta au teuwaak. Junak aapo
ju'u Apra'amtuka'utau: "Si'ime ju'u ka
nanau machi yoemra inim jiapsame, ju'u
yoemra et yeu katriam betchi'bo, inime'e
juka' che'a bepa ameu tu'ik bitne", ti ji-
akai. 26 Junak ju'u Lios, juka' a' yoemiawata,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuakai, aapo'ik
emou che'a bat a' bittuak, junuen tu'ik ae
betana enchim mabetne' betchi'bo, junuen,
enchim we'epulaim, ka tu'ik joowamta su'u
tojaka enchim a' koptane' betchi'bo.

4

Ju'u Peeo intok ju'u Joan, ya'uraata bichapo aane

1 Juka' Peota intok juka' Joanta ketuni
junuen ju'u bu'uuraatau am nokao su,
jume' te'opopo tekiakame intok ju'u
yee suuammeu yo'owe, inime'e, jume'
saruseeom teammak ama yajak. 2 Inime'e
omten, Peota intok Joanta, juka' yoemrata
bem a' majtaka intok bempo'im, juka'
Jesujta kokkolam nasuk a' jiabijteka'
betchi'bo, junuen jume' kokkoarim, bem
jijiabijtetuanee'uta a' lutu'uriatuka'po a
ju'ueniyaatu ti bem a' teuwa' betchi'bo.
3 Junako inime'e, ini'i ya'uraa, am bwiseka
intok jum yee e'etawaa'u am kiimak juchi
yokoriapo tajtia, bwe'ituk junama'a jaibu
kuptekai. 4 Taa juebenaka jume' junama'a
Liojta nok lutu'uriata a' jikkajisukame,
Krijtota sualeka a' mabetak. Intok jume'
junuen ama a' sualekame, kia jume' o'owim
jiba na'ikiawaka, inime'e batte jumak
mamni miil tukan.

5 Yokoriapo jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po jume' juriommeu ju'u ya'uraa, jume'
che'a ama yo'owe, intok jume' Moiseej
tuka'uta nesaurim yee majtame emo nau
tojak. 6 Ketchia junama'a ju'u Anaj teame,
ini'i junama'a te'opopo tekiakammeu
yo'otuka'u, intok ket ju'u Kaipaaj teame
intok ju'u Joan teame, intok ju'u Alejanro'

teame, intok si'ime jume' junama ya'uraata
betana wawairaa. 7 Junako inime'e,
juka' Peota intok Joanta ameu am toji
tebok. Intok inime'e, junama'a nasuk am
ja'abwaka:
—Jita yo'o utte'ae sa oo jabeta betana
sa lutu'uriaka eme'e inika'a jooa —ti ameu
nattemaek.
8 Junak ju'u Peeo, Liojta tu'u jiapsie tu'isi
aniawaka, inimmeu:
—Inim yoemrata nesaweme, intok
ketchia jume' Ijra'el yoemratau yo'owe
—ti jiiak—. 9 I'an enchim, senuk inim
lo'itaka, juka' tu'ik a' ya'ariawaka'uta
betana junuen inika'a jachin a' tu'uriaka'ut
ju'uneebaeka enchim itou nattemaeo,
10 inim emo bichapo itepo te a' ju'uneiyaa
tebo, junuen si'ime juka' inim Ijra'el
yoemrata a' ju'uneiyaane' betchi'bo,
inika'a o'outa, Jesukrijto, Nasaret tea'po
jometa, jiba juka' enchim kuuset poponaka
intok juka' chukula, Liojta, kokkoarim
nasuk a' jiabijtetuaka'uta, aapo'ik a jita
joa' betchi'bo, ini'i o'ou inim si'imem emo
bichapo tu'ika weyek. 11 Ini'i Jesus junen
juna'a, ju'u tetapo ta'eewame, jiba aapo,
ju'u, enchim jume' kaateme benaka yeu
tawaaka'u. Taa junuentaka juni'i aapo
chukula, teta, si'imeta aet nawaka'u benaka
yeu simlaa. 12 Kaabe intok aane ju'u yee
jinne'ume. Bwe'ituk ju'u Lios, kaabeta
intok inim bwiapo, juka' yee jinne'unemta
itou yeu pu'ari junaka'a ta'abwik itom
jinne'unemta, taa juka' yo'owe Jesukrijtota
jiba —ti ameu jiiak.
13 Junako ju'u ya'uraa, juka' Peota intok
juka' Joanta, kaitat jain eaka am nokame
bichakai, intok bempo, inime'e ka am ma-
jtalatuka'uta a' ju'uneiyaakai, intok in-
ime'e, si'imem benasi kia bem ama yoe-
mem tuka'ut amet ju'uneakai, tua am suum
eiyaak. Junak bempo, Jesujta mak bem re-
jtisuka'ut, machisi ju'uneak. 14 Ketchia ju'u
o'ou, ini'i ka weamaka tu'ireakame, ini'i
Peotaimmak ama ame bichapo weyekan.
Intok jiba inia betchi'bo, bempo kaita a am
beje'eka nookan. 15 Junako inime'e, junama
nau anwa'apo yeu am katne' betchi'bo
amet nesaweka intok bempo junama'a, ju-
name betana nau etejoka ama taawak.
16 Inime'e intok:
—Jaisa te tua amemak annee inime'e
o'owimmake —ti jiian—. Bwe'ituk
si'ime jume' inim bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po joome ju'unea bempo'im inika'a
machilaata, ka a jootu machik bem a'
ya'ariaka'po. Intok inia betana ka a'
lutu'uria tuka'uta te kaachin a' teuwaa.
17 Taa inika'a yeu simlata, ka intok inim
ju'u yoemrata betana a' ju'uneiyaa tune'
betchi'bo, ya'uraae te am womtane, junuen
inim bichau bicha ka intok bempo'im
watemmeu juka' Jesujta betana weyeka
bem teuwaa'uta, bem a' teuwaane'
betchi'bo —ti nau jiian.
18 Junak chukula jume' Peotaimmeu chai-
wak intok ju'u yo'oraa, juname'e bempo'im
jachinpo juni'i, Jesujta betana weyemta ka
intok bem a' etejone' betchi'bo intok kia
ka intok aapo'ik betana bem yee majtane'
betchi'bo amet nesawek. 19 Taa ju'u Peeo
intok ju'u Joan, juka' yo'oraata:
—Jiba eme'e a' tu'u bitne, Liojta bichapo
a' lutu'uriaka'u, enchim itom nok jikka-
jinee'u, aapo'ik Liojta nok jikkaji'eaka su
—ti am yoopnak—. 20 Bwe'ituk itepo tee,
waka'a itom bitlataka intok itom jikkaji-
laa'uta, utte'a, bichau bicha itom a' teuwaa
sakanee'u —ti jiiak.
21 Junako ju'u ama ya'uraa juchi am wom-
tak. Taa yeu am su'u toji tebok, bempo'im
kaachin a jiokot am ya'a teboka' betchi'bo.
Bwe'ituk si'ime ju'u ama yoemra, juka'
ama yeu sikamta betchi'bo Liojtau bicha
alleaka bem a' bai sae'uta teuwaan. 22 Ju'u
o'ou inien auka, Liojta a jita joa' betchi'bo
tu'ureakame, ini'i woi taka wasuktiam bepa
yo'otukan.

Jume' Krijtota sualeme, jiba Liojtat bem yoem eene' betchi'bo intok kaabeta bem majjaine' betchi'bo, Liojtau emo nokria

23 Ju'u Peeo intok ju'u Joan, su'u toji-
wakai, bempo jume' waate ame mak Kri-
jtota sualeme ane'u nottek. Intok bempo
junammeu si'imeta juka'a, jume' te'opopo
tekiakammeu yo'owem, intok juka' wate
ya'uraata bem ameu nokaka'uta am etejo-
riak. 24 Juname'e intok, juka' aapo'ik ameu
teuwaaka'uta jikkajisukai, bempo si'ime Li-
ojtau bicha nookak:
—Itom yo'owa, empo juna'a, Lios,
teekata intok bwiata, juka' baweta intok
si'imeta juka' ayukamta a' yaakame.
25 Empo, ju'u em tu'u jiapsie, juka' em tekilta
joamta, Labiituka'uta a' aniaka a' noktuaka:

Jaisaakai ju'u inim ka nanau machi yoemra
emo toboktai,
Jume' intok wate inim jiapsame, ju'u
kaita'po tu'ikut jiapsek.
[26] Inim jume' bwere yoemrammeu jume'
che'a yo'otaka yeu pu'arim intok
jume' waate yaa'uchim mak,
Liojta intok aapo'ik yeu pu'arik, Krijtota a'
beje'ebaeka emo nau tojak, ti jiiak.
[27] 'Ini'isan tua lutu'uria, inim itom bwe'u
jo'arapo, ju'u Eroorej teame intok ju'u
kobanao, Ponsio Pilaato' teame intok wate
ka inim jomemmak intok ket ju'u Ijra'el
yoemratamak, inime'e si'ime juka' Jesujta,
juka' kaita'po ka tu'ik joaka jiapsamta in-
tok juka' wepulsi ee betchi'bo yeu pu'arika
em yoemiata, a' beje'eka emo nau tojak.
[28] Jiba iniae bempo, si'imeta waka'a che'a
bat jaibu a' tu'uteitaka a' chupne'eti jiaka
em teuwaarita, junuen tua em yeu a' wee
i'a'po aman a' yaak. [29] I'an intoko, achai
Lios, jiba bempo'im itou am sua'u a' bicha,
intok itom, jume' em tekilta joame, junuen
ka ko'om eaka intok ka majjaeka, juka' ee
betana nok lutu'uriata a' teuwaa betchi'bo
itom ania. [30] Intok junuen si'imeta a em
joa'ue, jume' ko'okoeme tu'uteka, intok
machilaata intok ka a joo tu machik, Jesujta,
wepulsi ee betchi'bo jiapsamta betana yo'o
lutu'uriaka, itom a' joone' betchi'bo, itom
ania.
[31] Junama'a junak bempo'im Liojtau bicha
emo am nokriasuko, junama jum bem nau
ane'epo au yoyoak. Intok inime'e inim
si'imetaka, juka' Liojta tu'u jiapsi yuma'isi
amet aanek. Intok bempo, witti, kaitat jain
eakai juka' Liojta betana nok lutu'uriata a'
teuwaa sakan.

*Si'imeta juka' bem jipue'u, si'ime nau a'
atteakan*

[32] Junama'a ju'u bu'uura, Krijtota sual-
lame, inime'e si'ime nanancha eaka jiap-
san intok si'ime nanancha emo eiyaan.
Intok tua kaabe, juka' bem atteata nau
naken. Ala, bempo ju'u bem atteae, ket
watem ae anian. [33] Jume' Krijtota yeu
pu'arim intok, inime'e, yo'owe Jesukrij-
tota, kokkoarim nasuk a' jiabijteka'u be-
tana juka' lutu'uriata, tua machisi, Liojta
betana a' utte'ae aniawaka, bichau bicha a'
teuwaa sakan. Intok inime'e si'ime, Liojta
betana juka' ameu tu'ika weyemta bichan.
[34] Bempo'im nasuk intok, kaabe jita'apo
san jiokot ean, bwe'ituk si'ime wame'e waj
bwiakame, oo kakkarekame, inime'e, ju-
naka'a nenenkan. [35] Intok juka' tomita,
jume' Krijtota majtim yeu pu'arimmeu a'
totojan. Intok junama'a we'epulaimmeu a'
bee'po aman amet na'ikimtewan. [36] Maa
suko bempo'im nasuku, ju'u Lebii tuka'utat
yeu saka'ariam betana yeu simriataka, Jose'
teaka ama aanen. Ini'i, bwiaraa, bawepo
yeu kateka, Chipre' tea'po jometakai, Jesu-
jta yeu pu'arim nasuk ket ta'abwisi, Bern-
abeem ti teuwaawame. Inime'e team, ju'u a
yee jiapsi joame ti jiubae. [37] Ini'i yoeme san,
waj bwiata a' jipue'uta nenkaka intok juka'
tomita, jume' Krijtota yeu pu'arimmeu a'
tojak.

5

Juka' ka tu'ik, Ananiajtaim yaaka'u

[1] Taa senu ama aanen, ini'i Ananiaj
ti teaka intok ju'u a' jubiawa, Sappiira'
teame, inime'e waj bwiata nenkak. [2] Ini'i
o'ou junae tomita betana wateku mak
taawak, juka' watek intok jume' Krijtota
yeu pu'arimmeu, inika'a tomita yuma'ika a'
si'ime tuka'a benasia ameu a' tojak. [3] Junak
ju'u Peeo iniau:

—Empo Ananias, jaisaaka empo juka'
bebeje'erita inien Liojta betana tu'u
jiapsita em a' bai tatta'aabaane' betchi'bo
inien enchi a' eetuane' betchi'bo au emo
su'u tojak intok juka' tomita, bwiata
betchi'bo em makwaka'uta junuen ka
yuma'ik a'abo tojaka, taa wateku mak
tawakai —ti au jiiak—. [4] Juka' bwiata,
kee a' nenkakai, empo a' atteakan. Intok
inika'a empo a' nenkisukai, juka' tomita
empo'e a' atteakan, ka utte'atukan em
a'abo a' tojine'po. Jaisaakai empo inika'a
ya'abaek. Liojta bichapo inika'a yee bai
ta'aabaawamta ya'ari, ka ito bichapo —ti
au jiiak.
[5] Inika'a jikkajakai ju'u Ananias, junama'a
wechek mukiatakai. Jume' intoko inika'a
ju'uneiyaakame, si'ime tua majjaen.
[6] Junako, ju'ubwa yo'otume ama yajaka
intok junaka'a takaata, tajo'orimmea a'
biijtaka intok inime'e a' ma'a betchi'bo a'
nuk sajak.
[7] Junama'a, jumak baji oram simsuko,
juka' inia Ananiaj tuka'uta jubiawa ket ju-
naman yepsak, juka' junama yeu simlata ka
ju'uneiyaakai. [8] Ju'u Peeo iniau:

—Nee tejwaa, jaisa juka' waj bwiata eme'e, tomi enchim neu tojaka'uta beekiku a' nenkak ja'ani —ti au nattemaek.

Aapo intok:

—Jana'aka, inia beekiku nenkiwak —ti au jiiak.

9 Junako ju'u Peeo:

—Jaisaaka eme'e junuen nau eaka, juka' Liojta tu'u jiapsita ji'obilabaaek —ti a' temaek—. Wana'a a'abo kaate jume'e, em ku nasuka'uta a' ma'akame. I'an intok inime'e enchi ket nuk saka'ane —ti au jiiak.

10 Jiba junama'a, aapo Peotau, mukiataka wechek. Junako jume' ju'ubwa yo'otume aman kimuka, mukiata teaka, intok a' nuk sajaka a' kunawata naapo a' ma'ak. 11 Junama intok si'ime jume' Krijtota sualeme intok waate si'ime jume' inika'a yeu sikamta ju'uneiyaakame, bem majjae'u amet ayukan.

Yu'in Liojta a jita joa'apo aman ya'awakame

12 Junama ju'u yoemrata nasuk, jume' Krijtota yeu pu'arim, Liojta a jita joa'ue, machilaata intok ka a jootu machik bu'uuk jooan. Intok junama'a lebela, junama bwe'u te'opopo, jekka ya'ari, Salomon tuka'uta ya'ari ti ta'eewa'po, si'ime emo nau totojan. 13 Junama'a wate ama joome, kaabe intok amemak emo na'ikiabaeka ean. Taa si'ime ju'u yoemra am eiyaaka am bichan. 14 Junama san, tua juebenaka, inime'e o'owimtaka intok jaamuchimtaka, yo'owe Jesukrijtota sualek. 15 Ju'u ama yoemra intok ket, jume' ko'okoeme, bem karimpo pa'akun bo'ommeu, chikti bem jipetekimmak yeu am totojan. Junuen, jumak juni'i ju'u Peeo junama wa'am weeka watemmet jekkaanee ti eakai. 16 Ketchia, junama'a ka mekka ili jo'aram betana, yoemra juebenaka, jum jo'ara Jerusalen tea'u yaajan, inime'e, ko'okoeme intok jume'e, ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsie jiokot emo bichame weiyaakai. Inime'e intok si'ime tu'irean.

Peeo intok Joantaimmeu suuawa

17 Junako ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe intok jume' saruseeompo emo teuwaaka junama junae mak aneme, inime'e tua amet kopten. 18 Intok inime'e junuen, jume' Krijtota majtim am bwiseka, jum yee e'etawa'po am eta'atebok. 19 Taa junama'a, Liojta betana ankeles, tukaapo jum bem eta'impo jume' pueetam am etaporiaka, intok junama'a yeu am tojak, intok:

20 —Te'opou sajaka, eme'e junama ju'u yoemratau, si'imeta inia bemelaka, jiba yuu jiapsiwamta betana, ameu a' teuwaane —ti ameu jiiak.

21 Inika'a jikkajakai, yokoriapo bempo ketwoo su, jum te'opou yajaka yee majta japtek.

Imin intok ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe intok jume' aamak ama aneme, inime'e, si'ime jume' junama'a Ijra'el yoemratau yo'oraata nau tojjaka intok inime'e, juname'e yee e'etawa'u am nu'uneeme aman bittuak. 22 Taa junako jume' ya'uraapo tekiaka yee suuatuawame aman am eta'iu yajakai, ka ama am teak. Intok inime'e junak nottek. 23 Intok:

—Ama bem eta'ita yuma'isi pattita te a' teak. Intok jume' ama am suame, ama pueetata bichapo ja'abweka am suuan. Taa junama'a itepo etapoka intok ama kimukai, kaabeta ama teak —ti jiakai.

24 Junako ju'u te'opopo tekiakammeu yo'owe, intok ju'u, jume' ya'uraapo tekiaka yee suuatuawammeu yo'owe, intok jume' te'opopo tekiakame, inika'a jikkajakai, inime'e, jaisa tua chupnee si'ime ini'i ti naas nau jiian. 25 Jiba junama'a lautipo, senu ama yepsak, intok ini'i:

—Wame'e jum yee e'etawa'u enchim eta'ateboka'um, te'opopo aneka, juka' yoemrata majta —ti ameu jiiak.

26 Junak intok ju'u yee suuatuawammeu yo'owe, ini'i, jume' ama ya'uraapo tekiakammak sikaa, juname'e aman am nu'uka. Taa kaachin am yaakai, ju'u yoemra betana emo mamaasuna'ati eaka majjaekai. 27 Aman am nu'upawako, jum ya'uraata ane'epo nasuk am ja'abwak. Intoko ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe inimmeu:

28 —Itepo te, ju'u Jesujta betana weyemta tua ka intok enchim yee a' majtane' betchi'bo, te kutti emot nesaulaa. Eme'e intok che'a juni'i aayuk. Eme'e intok inim bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po enchim majta'uta, kaabeta yeu be'eeka, si'imekut naas a' teuwaari. Intok eme'e, inika'a

o'outa a' me'ewaka'uta, itom a' me'aaka'a
benasia a' teuwaabae —ti ameu jiiak.

29 Junako ju'u Peeo intok jume' wate Krij-
tota yeu pu'arim iniau:

—Itou utte'a, emo bepat, Liojta bat itom
nok jikkajinee'uta. 30 Ju'u bat taewaim-
met itom yo'owasuka'ummeu Lios, aapo,
juka' Jesujta, jiba juka' kuuset a' poponaka
enchim me'aaka'uta, kokkoarim nasuk a'
jiabijtetuak. 31 Ju'u Lios intok, aapo'ik, aa-
mak yo'otaka a' annee'uta intok si'imeku
a' yo'o ya'arika intok yee a' jinne'une'
betchi'bo, yeu a' pu'ari, junuen inim juka'
Ijra'el yoemrata, ka tu'ik betana au a'
temaeka intok bem ka tu'uwa ya'arimmet
junuen am jiokoitune' betchi'bo. 32 Jiba inia
yeu sikamta betana, itepo ju'uneaka te a'
lutu'uriate. Intok ju'u Liojta tu'u jiapsi, Lio-
jta, jume' a' nok jikkajame amet jiapsituari,
juna'a yee aet ju'uneetua —ti ameu jiiak.

33 Junak ju'u ya'uraa, inika'a jikkajakai,
tu'isi o'omtek intok inime'e su'abaaen.
34 Taa junama'a junae ya'uraata nasuk, senu
paiseeo, Kamali'el ti teaka, ini'i, Moiseej
tuka'uta nesaurim yee majtame, junama'a
si'imem betana yo'oriwame ama aanen.
Aapo, kikteka intok jume' Krijtota yeu
pu'arim, chubala junama yeu am bittua
tebok. 35 Chukula aapo, ju'u ya'uraatau:

—Eme'e, inim Ijra'el yoemra. Inime'e
o'owim jachin enchim ame tana ea'u be-
tana aet em emo suua —ti ameu jiiak—.
36 Eme'e ju'u Teuraaj teamtau waatine,
jaibu ili binwatuko, ini'i au che'ewareka
ka kia beja au yoeme'eti jiaka yeu siika.
Inika'a intok o'owim, jumak naiki siento
taka a' sualeka, aamak eak. Taa ini'i
me'etuk. Jume' intok aamak eame, in-
ime'e na'ikimtuk. Intok junama'a si'ime
lu'utek. 37 Che'a chukula intok, junak
yoemrata tea ji'ojtewaka taewaimmet, ju'u
Juuras, bwiaraa Kalilea' tea'po joome au
che'ewareka yeu siika. Inika'a ket juebe-
naka aamak eak. Taa ini'i ket me'etuk,
intok si'ime jume' aamak ea'um na'ikim sa-
jak. 38 Inia betchi'bo san inime'e o'owim, ka
ameu suuaka am su'u tojine. Bwe'ituk ini'i
bem weetuaka intok bem yee majta'u, kia
inim jiapsame betana weye'eteko, kaita'po
tawaka, lu'utine. 39 Taa inika'a, Liojta be-
tana a' weyeo, eme'e kaachin au annee. Aet
em mammatene, ji'obek juni'i, Liojta mak
nassuame benasi machika yeu katne —ti
ameu jiiak.

40 Junama'a si'ime, ameu a' teuwaaka'u
mak eaka a' mabetak. Junak intok jume'
Krijtota yeu pu'arimmeu chaae teboka in-
tok am bepsu teboka intok bempo, in-
ime'e ka intok naa buusti Jesujta betana
weyemta bem yee a' majtane' betchi'bo
amet nesaweka intok chukula am su'u to-
jak. 41 Jume' Krijtota yeu pu'arim, ju-
nama'a ya'uraa ane'epo betana yeu sa-
jak intok bempo tua alleakan, bempo,
yo'owe Jesukrijtota mak bem eaka jiapsa'
betchi'bo, junuen tiusi intok jiokot bem
emo bichaka'u betchi'bo. 42 Intok bempo,
bichau bicha, ka a' su'u tojaka, yee maj-
tan. Intok chikti ta'apo jum te'opopo intok
jo'arammet kateka, Jesujta a' Krijto tuka'po
a' lutu'uriaten.

6

Jume' tekilta maknaame, woo busanika yeu pu'awak

1 Jiba juname'e taewaimmet, junama'a
jume' Krijtota sual sakame che'a juni'i
juebenaekai, jume' rieeko nokta nokame,
inime'e, jume' ebreeo nokta nokame ji-
tat am beje'eka nok japtek. Juname'e,
rieeko nokame bempo'im betana jume'
jamut jokoptuim, junama'a chikti ta'apo,
bwa'amta na'ikimtewaao, ka yuma'isi am
mimikwa'a ti jiakai. 2 Junako jume' woj
mamni ama woika Krijtota yeu pu'arim
junama'a si'ime jume' Krijtota sualeme nau
tojaka intok inimmeu:

—Ka tu'ine, itepo juka' Liojta betana
nok lutu'uriata itom yee majta'uta su'u
tojaka intok junuen juka' bwa'amta yetet
na'ikimtewamtat itom ito temainaa'u —ti
ameu jiiak—. 3 Inia betchi'bo Krijtopo it-
omak werim, eme'e emo nasuk, woo bu-
sani o'owim, inime'e a yoem eiyaatume
intok koba susuakame intok Liojta tu'u ji-
apsi yuma'isi a' nok jikkajaka jiapsame yeu
pu'aka, intok inia weemta betana inika'a
am tekil makne. 4 Itepo tee bichau bicha
Liojtau bicha nokwamta weetuaka intok
Liojta betana nok lutu'uriata yee majtabae,
ti ameu jiiak.

5 Junama'a nau aneme si'ime inika'a
ameu teuwaawakamta a' tu'ureka intok be-
mpo junak juka' Teban teamta ama yeu
pu'ak, inika'a tu'isi Liojtat yoem eaka intok

Liojta tu'u jiapsita tu'isi a' nok jikkajaka
jiapsamta. Intok juka' Jeriipe' teamta, intok
juka' Rookoro' teamta intok juka' Nikanoor
teamta intok juka' Timoon teamta intok
juka' Parmenaj teamta intok juka' Niko-
laaj teamta, ini'i, bwe'u jo'ara Antiokia'
tea'po jometaka intok che'a bat naataka
aapo jume' juriom junuen Liojta a' sualeka
bem joa'uta, junamemak a' sualekame, in-
ime'e ama yeu pu'atuk. 6 Chukula inime'e,
jume' Krijtota yeu pu'arimmeu nau toji-
wak. Bempo, inime'e, ame bepa mamtek
Liojta betana tu'ik ame tana waatakai intok
ket jiba junuen, Liojtau bicha am nokriakai.
7 Liojta betana ju'u nok lutu'uria,
si'imekut teuwaawaka sualwan. Intok
jume' Krijtota sual sakame jum bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'po, che'a juni'i bepa
bu'uurean. Intok junama'a jume' te'opopo
tekiakame ket juebenaka Krijtota sualeka
a' mabet sakan.

Juka' Teban teamta bwijwaka'po

8 Ju'u Teeban, ini'i, a' joa'ut Liojtat eame
intok Liojta betana tu'ik weyemta a' joakai,
aapo junuen, ju'u yoemrata nasuk ka a
joo tu machik intok machilaata tu'ik jooan.
9 Junako waate, senu bwe'u karipo juriom
nau emo totoja'po, junama'a jume' Ka
tekoka jiapsame ti emo teuwaame ama
nau yaaja'po, inime'e intok waate, bwe'u
jo'ara Sireene' tea'a betana joomem, in-
tok bwe'u jo'ara Alejanria' tea'a betana,
intok bwiaara Siliisia' tea'a betana, intok
bwiaraa Aasia' tea'a betana joomem, in-
ime'e Tebanta mak nok nassua japtek. 10 Taa
juname'e ka a' beje'eka aanen bwe'ituk
aapo, Liojta betana tu'u jiapsie aniawaka
junae suawaka nookan. 11 Junako in-
ime'e, watem beje'etuak, junuen, juname'e
Moiseejtuka'uta intok Liojta beje'eka ka
tu'ik nokamta ti a' jikkajilaa ti bem ji-
une' betchi'bo. 12 Inien inime'e ayuka, ju-
nama yoemrata intok junama'a yoemratau
yo'oraata intok jume' Moiseej tuka'uta ne-
saurim yee majtame ka yanti eewamta in-
ime' nasuk yaak. Inime'e, seej chukti
Tebantau yajaka a' bwisek intok bempo,
ju'u bem yo'o ya'uraatau yeu a' tojak.
13 Juname'e ket, watem aapo'ik beje'eka,
ka lutu'uriata nokneeme jaiwak. Inime'e
intok:

—Ini'i o'ou, ka nok yaateka, inika'a itom
bwe'u te'opota itom eiyaa'uta intok Moi-
seej tuka'uta nesauri ji'ojteim beje'eka ka
am yo'oreka jaana jiia —ti jiame—. 14 Itepo
tee, inika'a: "Ju'u Jesus, ju'u Nasaret tea'po
joome, inika'a Liojta bwe'u te'opota a'
tatapnee intok juka' Moiseejtuka'uta itom
majtaka'uta au joiwalataka itom joa'uta,
ta'abwisi a' ya'ane", ti jiamta tee a' jikka-
jilaa —ti jiame.
15 Junak intok ju'u junama ya'uraa in-
tok si'ime wame'e junama jokame, inime'e,
juka' Tebanta a' bitchukai, a' pujbawata, Li-
ojta sawe'uta ankelejta benak pujbakamta
bichak.

7

Jum Teban teamta au nokria'po

1 Junako ju'u te'opopo tekiakammeu
yo'owe, juka' Tebanta:
—Jaisa lutu'uria ja'ani si'ime ini'i —ti au
nattemaek.
2 Aapo intok:
—Nele benasi inim yoemem, intok eme'e
itom yo'owam benasi itom eiyaa'um, nee
jikkajine. Ju'u che'a bepa yo'orisi machika
itom yo'owa Lios, bat taewaimmet itom
yo'owa tuka'uta Apra'am teamta, junak
bwiaraa Mesopotaamia' tea'po a' jiapsaka
intok ketun kee aman bwe'u jo'ara Aran
tea'u a' jo'ateo, aapo au yeu machiak —ti
ameu jiiak—. 3 Intok aapo ju'u Lios, junau:
"Inika'a bwiaraa intok inim em wawaim
am to'o sika intok imin ta'abwi bwiaraa
in enchi tejwaanee'u bicha weene", ti au
jiiak. 4 Junako ju'u Apra'am tuka'u junama
bwiaraapo, senu takana, Kal team ti tea'a
betana, yeu sika intok omot bwe'u jo'ara
Araan tea'u yepsaka ama jo'atek. Chukula,
ju'u a' achaiwa a' yo'owa a' mukuko, ju'u
Lios, juka' Apra'amta inim bwiaraa, i'an
enchim jiapsa'po a' tojak. 5 Taa inim
bwiaraapo, chukula au tu'ika a' bitnee'uta,
tua kaita au na'ikiak. Intok bwiata a'
jo'ane'po kia ilitchik juni'i ka a' miikak. Taa
chukula junae betana a' bittuanee'uta au a'
na'ikiak. Intok aapo'ikut chukula jume' a'
yoemiammeu a' tawanee'uta a' tejwaak.
Junuen junakriapo taewaimmet aapo'ik
Apra'amta ka a' yoemiako juni'i. 6 Ketchia
ju'u Lios, jume' aapo'ikut yeu katriam
juname'e omot ka bem bwiaraapo am
jiapsine'eti jiiak. Intok junama, naiki siento

wasuktiammeu tajtia, jinurim benasi,
utte'apo am tekipanoatuawaka intok tua
jiokot emo am bitne'eti jiiak. 7 Ketchia
ju'u Lios iniau: “Inepone, junaka'a ta'abwi
yoemrata utte'apo ame betchi'bo enchim
tekipanoatuaneeme, am ya'uraa bittuanee
intok chukula bempo em yoemra, junama'a
yeu katnee intok a'abo inim bwiaraapo
yajaka, in am joo i'a'uta joaka intok nee
nak yo'oreka jiapsine”, ti au jiiak. 8 Ju'u
Lios, Apra'am tuka'utamak jita tu'ik au
chupne'eti jiaka, senu lutu'uriata aamak
yaak. Intok jiba junae lutu'uriau waati
betchi'bo, juka' sirkunsision teamta a'
ya'ane' betchi'bo aet a' tejwaak. Inia
betchi'bo, junak, juka' a' usiwa Isaak
teamta yeu tomteko, ju'u Apra'am junaka'a
a' woj naiki taewaeo, a' sirkunsiraaroak.
Intok ju'u Isaak teame juni'i, chukula, juka'
Jakoop teamta u'useka, jiba junaen a' yaak.
I'i Jakoop teame juni'i ket, chukula, woj
mamni ama wooim yoemiaka, jiba junaen
am yaak. Inime'e chukula kateme junen,
jume' woj mamni ama woika, ka nanau
machi yoemra, Ijra'el tuka'uta betana
kateme ti ta'eewame, juname'e, inime'e
yo'owasuka'um tukan.

9 ’Inime'e, ju'u Jakoop tuka'uta
yoemiam, ket inime'e itom bat naataka
yo'owasuka'um tukame, inime'e, bem saila,
Josee' teamtat kopteka, intok inime'e,
aapo'ik mekka bwiaara Ejipto' tea'u bicha a'
weiyaana' betchi'bo, watemmeu a' nenkak.
Taa ju'u Lios, Josee' teamtamak tuka, a'
anian. 10 Intok si'imekut tua jiokot au a'
bichaka'ut, kaita a' juiwane' betchi'bo,
utte'ata aet autuak. Intok ket koba suawata
aet autuak. Intok junuen junama'a bwiaraa
Ejipto' tea'po ju'u che'a yo'o ya'ari, Paraon
teamta betana tu'isi a' bittune' betchi'bo.
Ini'i intok, juka' Jose' teamta, junama
bwiaraa Ejipto' tea'po, intok kia junama,
jiba aapo'ik ju'u che'a yo'o ya'arita a'
jo'aapo aukamtau a' yo'o yaak.

11 ’Chukula junak junama'a Ejipto'
bwiaraa' tea'po intok Kanaan bwiaraa'
tea'po, si'imekut tu'isi tebaatuk intok tua
jiokot emo bitwak. Jume' intoko itom che'a
bat yo'owasuka'um, bem bwa'anee'uta ka
jak a' tettean. 12 Taa junak ju'u Jakoop,
bwiaraa Ejipto' tea'u, tiikom ju'uneiyaaka,
jume' a' yoemiawam, jiba jume' che'a bat
itom yo'owasuka'um aman am bittuak.
Inim, junak bempo ke'esam aman noiten.
13 Taa chukula bempo'im wosa aman noiteo,
ju'u Josee' teame, jume' a' saiwammeu
aapo'ik juna'atuka'po am ta'aatuak. Intok
junuen ju'u ama bwiaraapo che'a yo'o
ya'ari, Joseeta jita yoemrata betana a'
weye'po ju'uneak. 14 Junako ju'u Josee,
a' achaiwata a' yo'owa Jakoopta intok
si'ime jume' aamak jo'aakame, intok bem
yoemiam, aman au am nu'upa nesawek.
Inime'e intok si'ime nau, baji taka ama woj
mamni intok ama mamniakan. 15 Junuen
yeu sika'apo san, ju'u Jakoop tuka'u,
bwiaraa Ejipto' tea'u sikaa, aman jo'atek.
Junama chukula aapo muukuk. Intok kia
junama ket si'ime jume' che'a bat itom
yo'owa suka'um juni'i ama kokkok. 16 Inia
aapo'ik betana ju'u a' taka tawakame,
che'a chukula, jo'ara Sikem tea'u tojiwak.
Intok junaman, kau tejpo teta wojo'oria
ya'ariapo, junama'a Apra'amtuka'uta, tosai
tomie senu Amor teamta yoemiammeu
jum jo'ara Sikem tea'po a' jinulaatuka'po,
junaman ma'atuk.

17 ’Junako, Liojta machilaae senu
lutu'uriata tua Apra'amtau a' chupne'eti
jiaka a' ju'uneiyaatuari, tua abe a' chupeo,
junaman bwiaraa Ejipto' tea'po ju'u Ijra'el
yoemra tua bepa bu'uureak. 18 Junako,
jum Ejipto bwiaarapo, senu ta'abwika
aman che'a yo'o ya'atuk. Ini'i, Josee
tuka'uta a' jabetuka'ut ka ju'uneakai.
19 Ini'i che'a yo'o ya'ari, bemelasi ama
yejtekame, juka' ito benasi yoemrata bai
ta'aaka intok juname'e jiokot ka tu'isi am
bichak. Intok jiba inime'e jume' che'a
bat itom yo'owasuka'um junuen jume'
usekame, bem ou yoemiam ju'ubwa yeu
tomteme, am kokkone' betchi'bo, utte'apo,
mekka am totojituakai. 20 Jiba junuen
juname'e taewaimmet ju'u Moisees yeu
yoemtuk. Ini'i intok tutu'uli usitukan.
Intok inika'a, a' yo'owawam bem jo'apo,
baji metpo a' uju'uuk. 21 Junak intok,
inika'a a' yo'owawam utte'apo mekka a'
tojituawako, jiba junama Ejipto' tea'po, ju'u
che'a yo'o ya'arita maara, a' tojiwaka'u a'
teaka, a' nu'uka intok inika'a, aapo'ik a'
asoakamta benasi a' yo'oturiak. 22 Jiba inia
betchi'bo ju'u Moiseejtuka'u, junama'a,
si'imeta juka' Ejipto bwiaraapo yoemrata
ta'aaka ju'uneiyaa'ue, iniae majtaituk.

Intok ini'i, tua yo'o'utte'akan. Si'imeta a'
teuwaaka'ut intok a' joa'utchi juni'i.
23 'Junak chukula, aapo jaibu woi taka
wasukteka beja, aapo ini'i Moisees, junama
jume' ale benasi yoemem, jume' ijra'eliitam
teammeu noitibabaek. 24 Junama'a Ejipto'
tea'po jometa seenuk, juname'e ale be-
nasi yoemra betana senuk jiokot a' joamta
bichak. Junuen junaka'a a' jinne'ubaeka in-
tok a' jujutriabaeka, ju'u Moisees, junaka'a
Ejiptopo jometa me'aak. 25 Bwe'ituk aapo
junuen jume' ale benasi ijra'eliita yoemem,
Liojta aapo'ik ameu bittuaka, junama am
jinne'unee'ut am ju'unee machian. Taa be-
mpo ka junuen a' mammatek. 26 Juchi yoko-
riapo ju'u Moisees juchi aman weamaka,
junama'a nanancha ijra'eliita yoemem nau
nassuame teak. Intok inime'e, aapo ka nau
nassua i'aka, inimmeu: "Eme'e, nanancha
ijra'eliita yoememtaka, jaisaaka eme'e nau
nassua", ti ameu jiiak. 27 Junako, juka' aa-
mak ama anemta jiokot a' joame, Moiseejta
yu'aaka, intok: "Jabesa enchi itom em nau
tu'utene' betchi'bo, itou enchi yo'o yaak",
ti jiiak. 28 "Jaisa empo nee ket me'ebae
ja'ani, tuka juka' inim Ejiptopo yoemta
em me'aaka'a benasia", ti au nattemaek.
29 Inika'a jikkajisuko ju'u Moisees, junama'a
tawa majjaeka intok, omot bwiaraau, Mar-
ian tea'u bicha siika. Junama'a, ka ama
jometaka juni'i, ama jo'aaka intok ama
jubeka, wooim u'usekan.
30 'Woi' taka wasuktiam simsuka aet
chukula, mekka se'e pa'akun, senu kawi,
Sinai' tea'u ka mekkaa, junama'a a' aneo,
Liojta sawe'u ankeles, senu juya teaka
beete'po aapo'iku au yeu machiak. 31 Juka'
Liojta betana ama a' bicha'uta, tua a' suum
eiyaak. Taa junak, junama'a che'a tu'isi a'
bitbaeka au ruktekai, aapo, achai Liojta be-
tana jiawaita jikkajak: 32 "Ineponee juna'a,
wame'e che'a bat em yo'owasuka'um Lios.
Ineponee Apra'amtau, intok Isaaktau intok
Jakooptau Lios", ti au jiiak. Junako ju'u
Moisees, majjaeka au yooan. Intok aapo
tua ka intok a' bitbaek. 33 Ju'u achai Lios
intok aapo'iku: "Emo bocha yecha", ti au
jiiak. "Bwe'ituk bwia i'an em weeka'po, neu
a' na'ikiarituka'a benasi a' yo'orine", ti au
jiiak. 34 "Ineponee jum bwiaara Ejipto' tea'u
juka' in yoemrata in yeu pu'ari, jiokot am
ane'uta nee a' ju'uneiyaa. Bem jiokot jiaka
neu noka'uta, nee a' jikkajilaa. Intok inepo
junae betana am jinne'ubaeka, a'abo ko'om
yebijlaa. Nemak weene, bwiaraa Ejipto'
tea'u ne enchi bittuabae", ti au jiiak.
35 'Junuen, bempo'im junaman juka'
Moiseejta ka a' mabetlamtuko juni'i, intok
juname'e: "Jabesa enchi itou yo'o ya'ari,
intok itom enchi nau tu'utene' betchi'bo",
ti au jiulatuk juni'i, ju'u Lios junammeu
a' yo'o yaaka intok junama'a bem am
jinne'une' betchi'bo ameu a' bittuak, juka'
ankelejta, jum juya beete'po aapo'iku
au yeu machiakamta a' sawakai. 36 Ini'i
Moisees, juna'a ju'u, jume' che'a bat itom
yo'owasuka'um, bwiaraa Ejipto' tea'po
yeu am nuk sikame. Intok jiba aapo, jiba
junama bwiaraapo, intok jum bwe'u se'e
pa'aku, intok Sikii bawe' tea'po, junama'a,
woi taka wasuktiammeu tajtia ka a joo
tu machik intok machilaata yaakame.
37 Jiba ini'i Moisees juna'atuk, ju'u, ju'u
Ijra'el yoemratau: "Ju'u Lios, chukula, jiba
inim enchim yoemrata nasuk, emo betana
seenuk, Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta teuwaamta emou
a' bittuane, jiba aapo'ik nee emou a'
bittuaka'a benasia. Junaka'a, ala eme'e a'
nok jikkajine", ti ameu jiame. 38 Ketchia
jiba ini'i Moisees, aapo, mekka bwe'u se'e
pa'ariau, juka' bu'uuraata nasuk, intok
kawi Sinai' tea'u, Liojta betana ankelejta
aamak nokakamta mak, intok jiba jume'
che'a bat itom yo'owasuka'ummak aneme.
Intok jiba aapo, Liojta betana nokim, jiba
yuu jiapsiwamta weiyaamta itou a' teuwaa
betchi'bo a' ju'uneiyaatuawakame.
39 'Taa inime'e che'a bat naataka itom
yo'owasuka'um, ka a' nok jikkajibaek. Ala
bempo omola a' tawaaka, intok bwiaraa
Ejipto' tea'u juchi nottibaen. 40 Junak be-
mpo, Aaron teamtau: "Jitae jume' itom
yo'orinee'um, juname'e ito pat kateka,
bo'ot itom anianeeme itom am ya'ariane.
Bwe'ituk itepo tee, Moiseejta, bwiaraa
Ejipto' tea'po itom yeu nuk sikamta, jakun,
a' tawaka'ut, te tua ka ju'unea", ti au jiian.
41 Junako inime'e, jita bem yo'orinee'uta,
beseota benak yaak. Chukula intok a' yo'ori
betchi'bo, naikim wokekame a' su'ariak.
Intok inime'e, junaka'a bempo bem maam-
mea ya'ari betchi'bo alleak. 42 Junak in-
tok ju'u Lios, ka intok am aniaka am kop-
tak. Intok aapo, teekapo jume' chokim
bem yo'orine' betchi'bo am su'u tojak.

Bwe'ituk jiba jum Liojta betana jume'
chukula yeu weenemta teuwaamta, bem
ji'osia ji'ojteimpo:
Jaisa tua eme'e inim Ijra'el yoemra, jume'
naikim wokekame su'aka enchim ne
yo'oribae' betchi'bo,
Woi taka wasuktiampo tajti jum bwe'u se'e
pa'akun aneka, juname'e am su'ak
ja'ani.
43 Ka junueni.
Ala eme'e, enchim kate'u bicha
juka' enchim ya'arika enchim
yo'oree'uta,
Molok teamta lona kari ama a' kateka'u,
Intok juka' chokita enchim ya'arika enchim
yo'oree'uta, Rimpan teamta,
Inime'e emomak am nuk weiyaan.
Jiba jita benaka am yo'oribaeka enchim
ya'arim.
Jiba inia betchi'bo, inepone, enchim tua
jometaka enchim bwiaraa betana,
senu bwiaraa Babiloonia' tea'po,
Che'a wa'am bicha nee enchim bittuane, ti
jiia ju'u achai Lios.
44 'Jum bwe'u se'e pa'aku rejtekai, jume'
che'a bat naataka itom yo'owasuka'um,
juname'e juka' lonae bem kari ya'ari'po,
jume' wooi bweka tetam, Liojta woj mamni
nesaurim amet ji'ojteim, ama wajiwa am
jijipuen. Ini'i kari ya'ari, jiba Liojta juka'
Moiseejtuka'uta ya'asaeka'a benasia, junak
aapo'ik junuen machik a' ya'anee'u betana
a' tejwaaka aapo'ik a' bichaka'po benasi
ya'atuk. 45 Wame'e che'a bat naataka itom
yo'owasuka'um, inika'a lona kari ya'arita,
bempo aamak taawak. Intok chukula
wame'e, ju'u senu Josue' teamta mak bo'o
joakame junako bempo wate yoemrata, ju-
name'e bem bwiata ameu a' yo'okai, in-
ime'e, Liojta am aniaka' betchi'bo, juka'
bwiata ameu a' tawane' betchi'bo, ju-
name'e ama yeu sajaka junak bempo inim
bwiarau amemak a' weiyaan. Ini'i inien
tuk, Labiituka'uta taewaim aapo'ik amet a'
jiapsa'u tajtia. 46 Ini'i, ju'u che'a yo'o ya'ari
Labii tuka'u, ju'u Lios ae betana alleaka
aapo che'a bepa yuma'isi au tu'ik a' bittuak.
Intok aapo ket kari, aapo'ik Liojta, juka'
Jakoop tuka'uta yo'oreka'uta, junama jak
a' ya'aria betchi'bo, Liojtau bicha nookak.
47 Taa ju'u, inika'a Liojta ama yo'orinaa'uta
karita, ju'u a' yaakame, chukula ju'u a'
yoemia ju'u Salomon tuka'u juna'atuk.
48 Taa junuentaka juni'i, ju'u Lios teekau
jiapsame, aapo ka inim jabeta betana kari
ya'aripo jiapsa o'oben. Bat naataka seenuk,
Liojta betana ju'uneetuawaka chukula yeu
weenemta teuwaamta a' jiaka'a benasia:
49 Ju'u teeka juna'a, ju'u che'a yo'otaka ne-
saweka in aet kateka'u benak.
Ini'i intoko bwia, jiba jita in aet wokeka
kateka'u benakai, ti jiia ju'u achai
Lios.
Inien san eme'e kaachini inim, jitae nee a
kaateriane, ti jiia.
Oo intok kia jak inim in yum jo'enee'u
juni'i, ka neu utte'a.
50 Jiba ineponee juna'a, ju'u, bwiata, teekata
intok si'imeta ju'unaktekame, ti jiia
ju'u achai Lios.
51 'Eme'e jiba inien namakak jiapsek.
Intok eme'e, jiba jume' ka Liojta sual
ta'aame benasi juka' lutu'uriata ka
jikkajibae intok kaita sualekai. Eme'e,
jiba juka' Liojta betana tu'u jiapsita
beje'eka, ka aamak ea. Jiba eme'e, jume'
enchim yo'owasuka'um bebena —ti ameu
jiiak—. 52 Jume' che'a bat naataka enchim
yo'owasuka'um, bempo jume' Liojta betana
ju'uneetuawaka chukula yeu weenemta
teteuwaa'um, kaabeta be'aaka, si'imem
jiokot emo am bittuak. Bempo bat naataka,
jume'e, juka' si'imeku lutu'uriata bo'o
jooriaka jiapsamta, inim a' yebijnee'uta a'
teuwaakame, am su'ak. Intok i'an aapo'ik
inim a' yepsako, eme'e a' bwiseka intok a'
me'aak. 53 Eme'e jiba juka' Liojta betana nok
lutu'uriata a' nesaurim, jume' ankelesim
emou tojita mabetakai, ka a' nok jikkaja
—ti ameu jiiak.

Jum Teban teamta me'ewaka'po

54 Junako bempo inika'a ameu a'
teuwaawakamta jikkajakai, intok inime'e,
Tebantau tua omten kia emo tam
kumekai. 55 Taa ju'u Teeban, Liojta tu'u
jiapsie yuma'isi aet anekai, teekau jikau
bitchuka intok aapo junaman Liojta betana
machilaata intok ket Jesujta, achai Liojta
batatana au weyekamta bichak. 56 Junak
aapo:
—Ake'em a' bicha. Teekau nee,
ju'unakkiachisi machilaata bicha, intok
ketchia juka' inim ito benasi yoem tuka'uta,
Liojta batatana au weyekamta ne bicha —ti
jiiak.

57 Taa bempo tua ka a' jikkajibaeka,
emo naka pattak, intok tua kusisi chaaeka
intok si'ime au tenneka a' bwisek. 58 Intok
inime'e, junama'a bwe'u jo'arapo yeu
a' nuk sajaka intok juname'e a' mamaa
japtek. Intok jume' junuen a' me'ena'
betchi'bo aet nesaweme, inime'e, bem bepa
tajo'oreka'um, senu ju'ubwa yo'otume,
Saulo'oti teaka'utau am jo'ariakan. 59 Intok
junama'a ketun bempo'im a' mamaao, ju'u
Teban teame Liojtau bicha nookak:

—In yo'owa Jesukrijto, in jiapsi nee em
mampo a' su'u toja —ti jiakai.

60 Chukula tonommea kikteka, intok ku-
sisi chachaeka intok:

—Achai Lios, inika'a ka tu'ik bem ya'ari
betchi'bo, ka aet am ya'uraa bittuane —ti
jiiak.

Inika'a teuwaasuka, muukuk.

8

Juka' Saulo' teamta, jume' Krijtota sualeme ka tu'isi bicha'po

1 Ju'u intoko Saulo' teame, inika'a a'
me'enaa'uta, junuen a' me'aakammak ean.

Jiba junae taewait naateka, jume'
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po Krijtota
sualeme, tua jiokot bit japteak. Junama'a
juname'e, jume' bwiaraa Jurea' tea'u
bicha intok bwiaraa Samaaria' tea'u bicha
yeu na'ikimtuk. Kia jume' Krijtota yeu
pu'arim jiba junama'a Jerusalenpo tawakai.
2 Junama'a waate, Liojta tua yo'ori ta'aame,
inime'e juka' Tebanta ma'ak. Intok
inime'e ae betchi'bo tua siokakai. 3 Junako
junama'a ju'u Saulo' teame, jume' Krijtota
sualemmeu suuan am lu'utabaekai. Intok
ini'i, jo'araat weyen junuen jume' o'owim
intok kia am jaamuchim tuk juni'i, yeu am
wikeka intok junuen inime'e, yee e'etawa'u
am bittuabaekai.

Jum Samaaria bwiaraa' tea'po, Krijtota nok lutu'uriata a' majtawaka'po

4 Taa junuen intok, jume' junama
bwe'u jo'araapo Jerusalen tea'a betana
yeu na'ikimtukame, inime'e bem kate'ut
si'imekut Krijtota betana juka' nok
lutu'uriata a' teuwaa sakan. 5 Inime'e
betana ju'u seenu, Jeriipe' teakai, bwiaara
Samaaria' tea'po, senu ili ka bwe'u jo'arau
sika intok junama'a yoemrata, Krijtota
betana yoemratau nok taitek. 6 Junama'a
ju'u yoemra nau yaajan, intok si'ime,
juka' aapo'ik Jeriipe' teamta ameu a'
teuwaa'uta, a' mammateka a' jikkajan.
Intok ketchia, inime'e, ka a joo tu machik
machilaata a' joa'uta bichan. 7 Bwe'ituk
junama'a juebenaka jume' bebeje'eri ka
tu'i jiapsekame, inime'e junae betana
tu'irean. Juname'e ka tu'i jiapsim intok,
inime'e jiokot emo bichammet, kusisi am
chachaituaka amet yeu kateka am su'u
tojan. Intok junama ketchia juebenaka,
ka emo taka yekame intok ketchia wame'e
wokpo lolo'im tu'irean. 8 Inien weyeka
san junama'a ili bwe'u jo'araatchi, aapo'ik
ane'epo, junama yoemrata nasuk tua
alleewan.

9 Taa junama'a ket, senu Simoo' teaka
ama jo'aakan. Ini'i junen, che'a bat naataka
junama'a ili jo'araapo, juka' ama yoem-
rata, ju'u ka tu'ik yee bai ta'aawamta a'
ta'aa'ue, suum watchisi machik joaka, in-
tok au yo'ori teboka. 10 Junama'a, jume'
che'a iilitchimpo naateka, jume' ama che'a
yo'owemtaka juni'i, si'ime, tua a' sualeka a'
jikkajan. Intok inime'e:

—Ini'i o'ou a' joa'u, Liojta a jita joa'ue a'
jooa —ti jiian.

11 Inika'a bempo a' sualen, bwe'ituk
ini'i, binwatuk naateka, ka tu'ik yee bai
ta'aawamtae, tua binwatuk naateka am bai
ta'aariakan. 12 Taa junak inime'e, bempo
juka' Jeriipeta, Liojta teekau che'a yo'otaka
a' kateka'u betana lutu'uriata intok yo'owe
Jesukrijtota lutu'uriapo, Liojta betana yeu
pu'aritaka a'abo a' bittuarituka'po ameu a'
teuwaawao, bempo a' mabetaka, Krijtota
sualekai, o'owimtaka intok jaamuchimtaka
chiktia, emo bato'owaa tebok. 13 Intok
junama'a, jiba ju'u Simoo' teame juni'i a'
sualeka intok ket bato'owaawak. Intok
aapo a' ea'po, Jeriipe' teamtamak naas wee
taitek. Intok ini'i, waka'a, Liojta a jita joa'
betchi'bo, tua ka a joo tu machik intok juka'
machilaata joowamta bichakai, tua a' suum
eiyaan.

14 Chukula intok, jume' Krijtota yeu
pu'arim aman bwe'u jo'ara Jerusalenpo
ane'um, bwiaara Samaaria' tea'a be-
tana joomem Liojta betana juka' nok
lutu'uriata bem a' mabetaka a' sualeka'po
ju'uneiyaaka, juka' Peota intok juka' Joanta
junaman am bittuak. 15 Inime'e intok
junak aman yajakai, junama'a Samaaria
bwiaraapo Krijtota sualeme, junuen juka'

Liojta tu'u jiapsita amet an betchi'bo,
Liojtau bicha am nokriak. [16] Bwe'ituk
inime'e betana kee jabe juka' Liojta tu'u
jiapsita a' mabetan, inime'e wepulsi yo'owe
Jesukrijtota sualeka jiba bato'owaarim
tukan. [17] Junako ju'u Peeo intok ju'u Joan,
inime'e Krijtota sualemmet mamteka intok
junuen inime'e juka' Liojta tu'u jiapsita a'
mabetakai.

[18] Junako ju'u Simoon, junuen jume'
Krijtota yeu pu'arim, inime'e inimmet
mamteko juka' Liojta tu'u jiapsi juname'e a'
mabetame bichakai, aapo tomita am mak-
baen, [19] junammeu:

—Eme'e inika'a utte'ata enchim
jipue'uta net ket a' autuane. Junuen
junak jabeta juni'i, junaet in mamteka'uta,
junaka'a juka' Liojta tu'u jiapsita a'
mabetne' betchi'bo —ti ameu jiiak.

[20] Junak intok ju'u Peeo iniau:

—Empo em tomimak ka tu'ikun bicha
na'ikiatune. Bwe'ituk inien juka' Liojta
yee mika'uta, tomie a jinutu ti em ea'
betchi'bo —ti au jiiak—. [21] Empo inile
benaka itom bo'o jooria'po, kia ili juni'i
ka iniau lutu'uriak. Bwe'ituk empo, Li-
ojta bichapo ka aamak eaka ka tu'isi ji-
apsa —ti jiiak—. [22] Inien inika'a Liojta
bichapo ka tu'ik em jiapsa'u betana emo
temaika a' koptane. Intok inia betana Lioj-
tau bicha emo nokriane, jumak juni'i inien
em eaka'ut aapo enchi jiokoine. [23] Bwe'ituk
et ne mammate, inien ama butti jitat em
kopte'u. Intok juka' ka tu'ik em joopea'uta,
em ka a' su'u toja'u —ti au jiiak.

[24] Junako ju'u Simoon, Peotaimmeu:

—Eme'e, Liojtau bicha nee nokriane,
junuen inika'a weemta enchim neu
aune'eti jia'uta, ka junuen neu a' chupne'
betchi'bo —ti ameu jiiak.

[25] Chukula bempo junama'a yo'owe
Jesukrijtota betana bem ju'uneiyaa'uta
intok Liojta betana nok lutu'uriata junama
a' teuwaasukai, bempo jume' Krijtota
yeu pu'arim, junama'a bwiaraa Samaaria'
tea'po, juebena ili ka bwere jo'arammet,
Krijtota betana juka' nok lutu'uriata
a' teuwaasuka intok junak chukula,
Jerusalemmeu nottek.

*Ju'u Jeriipe intok ju'u, bwiaraa Etiopia'
tea'po joome*

[26] Iniat chukula, Liojta betana senu anke-
les, Jeriipe' teamtau:

—Inim yeu sikaa, luula yejte'u bicha
weene, ju'u bo'ot, inim Jerusalenpo
naateka, jo'ara Kaasa' tea'u bicha
bo'okamtatchi —ti au jiiak.

Ini'i juna'a ju'u bo'o, bweka pa'ariapo
aman bo'okame. [27] Ini'i Jeriipe junuen ju-
nam bicha yeu siika. Intok bo'ot weyekai,
seenuk, bwiaraa Etioopia' tea'u jometau
yepsak. Ini'i eunuuko tukan. Ini'i in-
tok ketchia, yo'oorapo yo'o tekiakan in-
tok junama'a bwiaara Etiopia' tea'po, ja-
mut taka junama'a che'a yo'o ya'ari, Kan-
daakij teamtau chapti, junae yo'ota tomi
ama jipu'uwamta a' suuatuawan. In-
tok ini'i, bwe'u jo'ara Jerusalenpo, juna-
man Liojta a' yo'ori betchi'bo, aman noiti-
latukan. [28] Ini'i o'ou, a' bwiaraau bicha
nottika weyen. Intok a' kaba'i karopo yej
simeka intok ini'i, bat naataka Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
teuwaamta, Isa'iaj tuka'uta ji'osia ji'ojteim
nok simen. [29] Junako ju'u Liojta tu'u jiapsi,
Jeriipe' teamta:

—Junae karopo weyemtau a' yebi-
jne' betchi'bo, au rukte'e, junuen a'
ju'uneetuak.

[30] Intok junak ju'u Jeriipe, buiteka lauti
junau ruktekai, inika'a, Isa'iaj tuka'uta
ji'osia ji'ojteim nokamta jikkajaka, intok:

—Jaisa empo ju'u em noka'ut ju'uneaka
a' nooka ja'ani —ti a' temaek.

[31] Ini'i yoeme intok:

—Kaachin nee aet ju'uneene, kaabeta
senuk ju'uneamta nee a' tejwaao —ti jiiak.

Intok junako, aamak ja'amuka aamak a'
yej simne' betchi'bo au nookak.

[32] Jum Liojta nok lutu'uria ji'ojteimpo a'
noka'u inen ji'ojtei tukan:

Bwalata benasi nu'uwaka me'etuk.
Intok jiba juka' bwala aso'olaata,
Jume' a' boa'ume bichapo ka a' bwabwana'a
benasi,
Aapo ket junuen ka au nokriak.
[33] Ka yo'oriwaka jiokot ya'atuk.
Intok aapo'ik aniaka a' nokriame, kaabe
tuk.
Tu'ik jiba joaka jiapsan, taa ka tu'ik joamta
benasi ya'awak.
Intok jume' aapo'ik betana kateme
a' yoemiam tunee'um kaabe
tuneemta benasi machian.

Bwe'ituk aapo inim bwiapo a' jiapsa'po
me'ewak.
34 Ju'u yo'o ya'uraapo tekiakame, juka'
Jeriipetau:
—Tua ne eu ujbwana, ju'u chukula yeu
weenemta teuwaame, inim aapo au teuwaa
ja'ani, oo senuk ta'abwik betana weyemta
teuwaa, nee tejwaane —ti au jiiak.
35 Junako ju'u Jeriipe, jiba junama'a
aapo'ik noka'apo, junama'a ji'ojteita au
teuwaa taitek, intok aapo, Jesukrijtota
betana juka' nok lutu'uriata au teuwaak.
36 Intok junako, bempo, bem kate'ut, senu
ba'a maneka'po wa'am katekai, ju'u yo'o
ya'uraapo tekiakame, Jeriipetau:
—Im ba'am. Jaisa nee ka a
bato'owaatunee ja'ani —ti au jiiak.
37 Ju'u Jeriipe intok junau:
—Empo chikti em jiapsie Krijtota
suale'eteko, aa'ee bato'owaatu —ti au jiiak.
Juna'a o'ou intok:
—Yo'owe Jesukrijtota, Liojta betana a'
yoemiari tuka'uta nee a' suale —ti au jiiak.
38 Junako bempo, bem ama kate'uta
karota kechaka, intok bempo nau junama'a
ba'au ko'om sajak. Ju'u Jeriipe intok
junama'a a' bato'owaak. 39 Junako,
bempo'im junama ba'apo yeu sajako, ju'u
Liojta tu'u jiapsi, juka' Jeriipeta seej chukti
junama'a omot bicha a' nuk siika. Ju'u
intok yo'o ya'uraapo tekiakame, ka intok
a' bichak. Taa ini'i tua alleaka bichau bicha
bo'o joak. 40 Ju'u Jeriipe intok, senu ili bwe'u
jo'araa Asooto' tea'u yepsaka ju'unean.
Intok junak aapo, junaman juebena ili
jo'arammet weyeka, senu jo'ara, Sesarea'
tea'u a' yepsa'apo tajtia, Jesukrijtota
nok lutu'uriata junama si'imekut teuwaa
simen.

9

Saulo' teamta, Jesukrijtota sualeka'po

1 Jiba junako, ju'u Saulo' teame, bichau
bicha jume' Jesukrijtota sualeme am
lu'utapeaka, jiokot bem joowaka, watem
su'a tune' betchi'bo ameu suuan. Jiba
inia betchi'bo, ju'u te'opopo tekiakammeu
che'a yo'o ya'aritau noitek, 2 junau
lutu'uriata jipu' betchi'bo, ji'osiata
a'awakai, junuen junae, bwe'u jo'ara Lama-
jko' tea'u sikaa, jum juriom te'opompo,
inime'e Krijtota nok lutu'uriata a' sualeka
a' jikkajame ama jaiwaka, intok inime'e,
o'owim intok kia am jaamuchim tuk juni'i,
am bwiseka, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
am tojaka am eta'abaekai. 3 Taa junak
aapo'ik bwe'u jo'ara Lamajko' tea'u jeela
bo'ot ketun a' weyeo, seej chuktia teeka
betana tachiria tua utte'aka aet ko'om
taobiak. 4 Junako ini'i Saulo bwiau ko'om
wechek. Intok junama'a, jiawaita:
—Saulo, Saulo, kat neu suua —ti au ji-
amta jikkajak.
5 Junak ju'u Saulo:
—Jabesa empo achai —ti au nattemaek.
Juna'a jiawai intok juchi:
—Ineponee juna'a ju'u Jesus, jiba ju'u em
au sua'u, taa empo junuen aneka, empo'e
emo jiokot jooa, juka' boejta, kuta bwawik
temuka, au ko'okosi a' joa'a benasia —ti au
jiiak.
6 Junak ju'u Saulo, majjairimmea au
yoakai:
—In yo'owa, jitasa empo nee joo i'a —ti
au nattemaek.
Ju'u Jesus intok:
—Kikteka, jum bwe'u jo'arau weene. In-
tok junaman empo tejwaatune, juka' em
joonee'uta —ti au jiiak.
7 Jume' o'owim, waate Saulo' teamtamak
kate'um tua womtilamtaka intok ama
ja'abweka ka nookan. Bwe'ituk inime'e,
junaka'a jiawaita jikkajan taa kaabeta
bichakai. 8 Junako ju'u Saulo, chukula
junama'a bo'opo kikteka taa ini'i puj
remtekai, tua ka bichan. Junuen san
jume' waate a' wik sakaka intok junaman
bwe'u jo'araa Lamajko' tea'u a' nu'upak.
9 Junama'a intok aapo, junuen ka bichaka
ama aanek, ka ji'ibwaka intok ka ba'a
je'eekai.
10 Junama'a Lamajko' tea'po senu Krij-
tota sualeme Ananiaj teame ama jo'aakan.
Iniau ju'u yo'owe Jesukrijto, tenkupo be-
nasi aapo'iku au yeu machiak intok iniau:
—Empo Ananias —ti au jiiak.
Aapo intok:
—Im ne aane in yo'owa —ti au jiiak.
11 Junako ju'u yo'owe Jesukrijto iniau:
—Inim bwe'u jo'arapo, senu aet rejti-
wame bo'opo, Lutula bo'oka ti ta'eewa'u
empo weene. Junaman intok, senu Ju-
uraj teamta jo'apo, Saulo' teaka, bwe'u
jo'ara Tarso' tea'a betana jometa ama a'
nattemaine. Bwe'ituk juna'a Liojtau bicha

au nokria. [12] Intok ini'i tenkupo bena-
sia, seenuk yoemta, Ananiaj teamta a'
kateka'u kibakeka intok aapo'ik juchi a'
bitne' betchi'bo, aet mamteka a' nokriamta
bittuawa —ti au jiiak.

[13] Inika'a jikkajakai ju'u Ananias:

—In yo'owa, juebenaka inia o'outa
betana intok jiba inika'a bwe'u jo'ara
Jerusalenpo jume' enchi sualeme, unnaa
ka tu'ik ameu a' ya'alatuka'uta neu a'
etejolaa, [14] intok i'ani aapo jiba inim a'abo
yebijlaa, te'opopo yo'owam betana ji'osiata
weiyaakai, junuen si'ime jume' enchi
sualeme, am bwiseka am weiyaa betchi'bo
—ti jiiak.

[15] Taa ju'u yo'owe Jesukrijto aapo'iku:

—Noolia aman weye. Bwe'ituk inika'a
yoemta, inepo nee yeu a' pu'ari, junuen,
wate tatta'abwi yoemratau intok inia
yoemratau che'a yo'o ya'arimmeu intok
ketchia, inim ju'u Ijra'el yoemratau, nee
betana juka' nok lutu'uriata weyemta,
ameu a' nokne' betchi'bo —ti au jiiak—.
[16] Jiba ineponee ket a' ju'uneiyaatuane,
aapo'ik nemak eaka a' jiapsa' betchi'bo, aet
juebenaku tua jiokot au a' bitnee'uta —ti
au jiiak.

[17] Junako ini'i Ananias junaman Saulo'
teamta kateka'u kariu yepsak. Intok juna-
man au kibakekai, aet mamteka intok aapo:

—Krijtopo nemak weri Saulo, ju'u
yo'owe Jesukrijto, aman bo'ot bina bicha
em weye'ut eu au yeu machiakame, juchi a
em bitne' betchi'bo, intok aapo'ik Liojta
betana a' tu'u jiapsita et a' kibakne'
betchi'bo, nee eu bittuari —ti au jiiak.

[18] Junama'a aet mamtesuako, sepia a'
pusimpo, jitaa, kuchu kupem benaka
ama ko'om yojtek. Intok junak sep bit
taitek. Junak intok ini'i Saulo, junama su
sep bato'owaawak. [19] Iniat chukula aapo,
utte'ata bwij betchi'bo, juchi ji'ibwak.
Intok junama'a aapo bwe'u jo'ara Lamajko'
tea'po, jume' Krijtota sualemmak jiba ili
jaiki ta'apo ama amemak taawak.

*Ju'u Saulo, jum Lamajko' tea'po, Jesukrij-
tota betana juka' nok lutu'uriata teuwaa*

[20] Junama sepia ju'u Saulo, jum juriom
te'opommet ama anemmeu nok taitek. In-
tok Jesujta tua lutu'uriapo Liojta betana a'
yoemiari ti jiakai. [21] Si'ime jume' junuen
a' jikkajame, inime'e tua a' suum eiyaan.
Bempo intok:

—Jaisa ka ini'i juna'a ja'ani, ju'u, jum
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po, jume' Je-
sukrijtota yo'oreme am lu'utabaeka ameu
suame. Intok jaisa ka aapo juna'a ja'ani,
inim a'abo jiba bempo'im am bwiseka,
am nuk sika intok junuen junaman jume'
te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu am
tojibaeka, inim yepsakame, ja'ani —ti jiian.

[22] Taa ju'u Saulo junama'a che'a bepa
au ou bujtaka, Jesukrijtota betana juka'
nok lutu'uriata a' teuwaan. Intok junuen
juka' Jesujta a' Krijto tuka'po, machisi a'
teuwaakai. Junuen jume' juriom jum Lama-
jko' tea'po jiapsame, a' teuwaa'ue am nok
kokobakai.

Saulo, juriom betana ama yoek

[23] Junama'a chukula, juebena taewaim
weyeo, jume' juriom nau eaka nau ete-
jok, junuen juka' Saulo' teamta bem a'
me'enee'u betana. [24] Taa aapo inika'a a'
ju'uneiyaak. Jume' juriom, taewait in-
tok tukaariat naa buusti, bempo junama'a
bwe'u jo'arapo ama yeu katwa'ummeu, yeu
a' wee bo'o bichan a' me'ebaekai. [25] Taa
junako jume' a' majtim aamak Krijtota
sualeme, bempo jitaa bwe'u warita benaku
wikiammea, a' yechaka intok tukaapo ju-
nama'a bwe'u jo'ara konila mekka jikau teta
korata beas, ko'om a' yechak. Intok inien
aapo juname'e betana ama yo'eek.

Saulo, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po aane

[26] Chukula ju'u Saulo, bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u yepsakai, junama'a, jume'
Krijtota sualemmeu yebijbaen. Taa
junama'a juname'e si'ime a' majjaen,
bwe'ituk jumak ka lutu'uriapo Krijtota
suale ti bem ea' betchi'bo. [27] Taa junuentaka
juni'i, ju'u seenu, Bernabe' teame, inika'a
aman ameu a' nu'upaka intok jume'
Krijtota yeu pu'arimmeu junama'a a'
ta'aatuak. Juname'e junaka'a Saulo'
teamta bo'ot a' weye'ut yo'owe Jesukrijtota
aapo'iku au yeu a' machiaka'uta, intok ket
juka' yo'owe Jesukrijtota au nokaka'uta
intok jiba aapo'ik Saulota jum bwe'u
jo'ara Lamajko' tea'po, Krijtota betana
weyemta, ka jain eaka a' nokaka'u betana
am etejoriak. [28] Junako ju'u Saulo junama'a
Jerusalenpo taawak, intok jume' Krijtota
sualemmak naas weyen. [29] Junama'a aapo,

kaitat jain eaka, Krijtota betana weyemta
teuwaa simen. Junama'a juriomtaka,
rieeko nokta nokammak tua etejokai.
Taa inime'e a' me' betchi'bo nau ean.
30 Junak jume' Krijtota sualeme, inika'a
ju'uneiyaaka, juka' Saulo' teamta, senu
jo'ara Sesarea' tea'u bicha a' tojak. Intok
junama'a, bwe'u jo'ara Tarso' tea'u a'
bittuak.
31 Junuen junako, si'ime wame'e, bwiaraa
Jurea' tea'po intok jum bwiaraa Kalilea'
tea'po intok bwiaraa Samaaria' tea'po waet,
jume' Krijtota sualeme, yanti elwame amet
ayukan. Intok inime'e che'a juni'i yuma'isi
Krijtota sual sakan. Intok bempo, achai
Liojtat ee majjaen a' nok jikkajakai. Intok
Liojta betana a' tu'u jiapsie aniawaka, che'a
juni'i bu'uuka Krijtota sualen.

Eneaj teamta au inne'etetuawaka'po

32 Junako ju'u Peeo junama'a jume' Kri-
jtota sualeme, bem jo'aaka'ummeu am
bichakai, junak ketchia aapo ili bwe'u jo'ara
Liira' tea'u, Krijtota sualemmeu noitek.
33 Junama'a aapo seenuk, Eneaj ti teaka,
woj naiki wasuktiapo ka au taka yekaka
bo'okamtau yepsak. 34 Junak intok Peeo
iniau:

—Empo Eneas, yo'owe Jesukrijto enchi
tu'utene. Yejte'e, juka' em jipetekta a'
tu'ute'e —ti au jiiak.

Ju'u Eneaj teame intok sep yejtek.
35 Inika'a intok, si'ime jume' ama jo'ara
Liira' tea'po intok ama ka mekka Saroon
tea'po joomem, tu'ureakamta a' bichak.
Intok inime'e junak junuen, bat naataka
bem sualeka bem bo'o jooria'uta, su'u
tojaka, intok Krijtota sualek.

*Ju'u jamut Tabiita' teamta juchi jiabi-
jteka'po*

36 Jiba juname'e taewaimmet, junak
bwe'u jo'ara Joppe' tea'po, jamut, Tabiita'
teaka, Krijtota sualeme ama jo'aakan.
Inime'e team, Maso jamut ti jiubae. Ini'i
jamut tu'ik joaka, intok jume' jiokot aneka
jiapsame am aniaka jiapsan. 37 Juname'e
taewaimmet, ini'i Tabiita' teame ko'okoi
wecheka intok muukuk. Intok inika'a,
chukula a' takaawa baksiawaka, karipo
bepa juchi senu kari ya'ariu jikau tekri tuk.
38 Ini'i jo'ara, Joppe' teame, Peota ama ane'u
jo'ara Liira' tea'u ka mekkaekan. Intok
junuen, junaman Krijtota sualeme, Peota
ama ane'ut ju'uneakai, watem wooim nau
aman au bittuak, lauti, ka bo'o bichaka
ama jo'ara Joppe' tea'u a' weene'po a'
tejwaaneeme.
39 Junako ju'u Peeo junamemak siika. In-
tok aapo'ik aman a' yepsako, junama'a
kariu, junaka'a takaata bo'oka'u tojiwak.
Intok junama'a si'ime jume' jaamut jokop-
tuim bwanaka au japtek. Intok aapo'ik
Peota, supem intok tajo'ota, junaka'a Tabi-
ita'atuka'uta, jiapsaka a' ya'arim, a' bittuak.
40 Taa ju'u Peeo, junako, si'ime jume' ama
aneme yeu kat saek. Intok tonommea kik-
teka, Liojtau bicha nookak. Junak intok
junama'a ju'u mukiatau kuaktaka:

—Tabiita, yejte'e —ti au jiiak.

Junako aapo remtek. Intok junama'a
Peota bichakai, yejtek. 41 Aapo ju'u
Peeo, mampo a' bwiseka a' yechak.
Junako jume' Krijtota sualemmeu intok
jume' jaamut jokoptuimmeu chaaeka,
junama'a, jiapsamta ameu a' kechak.
42 Ini'i yeu sikame, junama'a bwe'u jo'ara
Joppe' tea'po si'imekut ju'uneiyaatuk.
Intok junama'a, tua juebenaka, yo'owe
Jesukrijtota sualek. 43 Ju'u Peeo junak,
junama bwe'u jo'ara Joppe' tea'po seenu,
waka beam bwabwalkoteka, Simo' teamta
jo'apo, ili jaiki ta'apo ama aamak taawak.

10

Ju'u Peeo intok ju'u Korneelio' teame

1 Senu bwe'u jo'ara Sesarea' tea'po, o'ou
Korneelio' teaka ama jo'aakan. Ini'i, senu
batayoon sontaaom, inime'e Itaalianom
ti ta'eewaka, junama'a aapo mamni taka
sontaommeu ya'uttukan. 2 Ini'i Kornee-
lio' teame san, si'ime jume' a' jo'aapo
jo'aakammak, Liojta a' yo'ori ta'aan. In-
tok si'imeku a' ee majjau ta'aaka jiap-
san. Ketchia, aapo junama'a jume' ju-
riom ania betchi'bo, tomita yu'in ameu
bicha nana'ikian. Intok jiba wee'po Li-
ojtau bicha nookan. 3 Junama'a sejtul
ta'apo kupteo bicha, jumak bajim jia'apo,
aapo Liojta betana jita bittuawak, junama'a
aapo, Liojta betana ankelejta a' kateka'u,
au kibakekamta machisi a' bichak. Juna'a
intok:

—Korneelio —ti au jiiak.

4 Ini'i Korneelio, junaka'a ankelejta tua a'
majjaeka a' bitchuka taawak. Junak intok
aapo:

—Jitasa ini'i achai Lios —ti a' temaek.

Junako ju'u ankeles:

—Ju'u Lios, au bicha em yee nokri-
alaa'ut, junaet enchi jikkajilaa. Intok
ketchia inim jume' jiokot eame, tu'ik em am
ya'arialaa'u betana a' ju'uneiyaa. 5 Junuen
san, o'owim waatem, bwe'u jo'ara Joppe'
tea'u, juka' seenuk Simo'oti teaka, ket
Peommea ta'eewamta, aman am nu'une'
betchi'bo aman am bittuane. 6 Juna'a,
senu ale benasi Simo'oti teaka, beam bwab-
walkoteme, tua bawe mayoau karekamta, a'
jo'aapo aane.

7 Aapo junak, juka' ankelejta au
nokakamta a' simsuko, ju'u Korneelio,
a' jo'aapo a' sawe'um betana wooim yeu
pu'ak, intok sontaota seenuk, ket Liojta
yo'ori ta'aaka, aapo'ik yoem eiyaa'uta
inime'e ama yeu am pu'ak. 8 Inimmeu
aapo, si'imeta juka' a' bichaka'uta ameu a'
teuwaak. Intok chukula aapo, bwe'u jo'ara
Joppe' tea'u bicha am bittuak.

9 Yokoripao juname'e ketuni am bicha
am bo'o joao su intok inime'e jaibu ju-
naman bwe'u jo'ara Joppe' tea'u jeela
am kateo su, junaman ju'u Peeo, junama
kariu jikau ja'amuk, junama'a jumak luula
kateko, junaman jikat Liojtau bicha nok-
baekai. 10 Aapo tua tebaureka intok jaibu
ji'ibwabaen. Taa ketun a' ji'ibwa joori-
awao su, tenkupo benasi jita bittuawak.
11 Junama'a intok, aapo, teekata au etap-
olata benasi, intok juna'abo, bwe'u tosai
tajo'orim benam, juname'e naikisi nape
konila wikiaka suma'itaka, bwiau ko'om
weyeme bichak. 12 Junama'a bwe'u tajo'po
wajiwa, si'ime ka nanau machika juapo ji-
apsaka naikim wokekame intok bakotchim
intok wikitchim ama aukan. 13 Junako aapo,
jiawaita au nokamta jikkajak:

—Kikte'e Peeo, em bwa'abae'uta
me'aaka a' bwa'ane —ti jiamta.

14 Taa ju'u Peeo junako:

—E'e achai, inepo jakwoo juni'i inika'a
jaiti maachik intok ka bwa'aa'eewamta nee
ka a' bwa'alaa —ti a' yoopnak.

15 Juna'a jiawai junako juchi au nookak,
intok ini'i:

—Waka'a Liojta betana tu'uteitaka a'
tu'i'iti a' jia'uta, junaka'a empo ka a' jaitane
—ti au jiiak.

16 Inika'a, aapo bajisi a' bichak. Ju-
nak intok juname'e bwe'u tajo'orim juchi
wee'po teekau jikau siika. 17 Ketuni juka'
Peota, juka' a' bittuawaka'ut ju'uneepeaka
au a' waateo su, junama'a a' jo'aau ya-
jak jume' Korneeliota betana aman bit-
tuarim. Inime'e juka' Simoon teamta kari
nattemaeka kate'um, junama'a aet yeu re-
jtiwa'po ja'abwekan. 18 Bempo junama'a
chaaeka, ju'u senu Simoo Peeo' teamta ju-
nama'a jo'arapo katek ja'ani ti jiaka nat-
temaen. 19 Intok juka' Peota ketun ju'u a'
bittuawaka'u a' waateo su, ju'u Liojta tu'u
jiapsi:

—Yuu, baji o'owim a'abo enchi bitbok.
20 Ko'om sikaa, ka jain eaka amemak weene.
Bwe'ituk inepo nee eu am bittuari, ti a'
eetuaka a' ju'uneiyaatuak.

21 Junako ju'u Peeo, jum jume' Korneeli-
ota betana katemmeu ko'om siika. Intok
junammeu:

—Ineponee juna'a ju'u enchim jaiwa'u.
Jaisa eme'e jiaka kaate —ti ameu jiiak.

22 Bempo aapo'ik:

—Ju'u sontaao ya'ut, Korneelio' teamta
betana tee kaate. Ini'i, tua tu'i yoeme intok
Liojta majjau ta'aaka a' yo'ore. Intok inika'a
ketchia si'ime jume' juriom tua a' eiyaaka a'
yo'ore. Inika'a, Liojta betana senu ankeles,
a' jo'au em weene' betchi'bo, a'abo enchi
nu'una' betchi'bo intok junuen aapo'ik em
au teuwaanee'uta a' jikkajine' betchi'bo a'
ju'uneetuak —ti au jiiak.

23 Junako ju'u Peeo, inime'e junama'a
kariu, aamak am nunuk. Bempo intok
junae tukaariat aamak ama taawak. Yoko-
riapo ju'u Peeo junamemak siika. In-
tok ketchia junama'a Joppe' tea'u, Krijtota
sualeme betana waate aamak kaaten.

24 Juchi yokoriapo bempo jum bwe'u
jo'ara Sesarea' tea'u yajak. Junama'a
ju'u Korneelio, aapo junama'a, wate a'
wawaimmak intok jume' aapo'ik eiyaaka
ta'aa'um aman a' nunula'ummak jaibu a'
bo'o bichan. 25 Junako juka' Peota a' jo'au
a' yepsako, ju'u Korneelio junama'a au yeu
siika a' mabet betchi'bo. Intok ini'i, a'
yo'oribaeka au tonommea kiktek. 26 Taa ju'u
Peeo a' kechak intok:

—Kikte'e, ineponee ket jiba ele benasi
inim bwiapo yoeme —ti au jiiak.
27 Intok aapo ketun au nokaka su,
junama'a kariu kibakeka intok junama'a
juebenaka ama nau yajilammeu yepsak.
28 Junak intok ju'u Peeo junammeu:
—Eme'e jaibu ju'unea, seenuk jurio
yoemrata, Liojta junuen itom a' suale'
betchi'bo ka itou a' lutu'uria tuka'u,
seenuk, ka ito benasi juriota ka aamak
itom eenee'ut. Intok kia a' jo'aau juni'i,
ka a itom noite'ut. Taa ju'u Lios, i'an
nee a' ju'uneiyaatuari, kaabeta, ino
che'ewareka, jak wa'am in a' eiyaanee'uta.
29 Inia betchi'bo san, inepo, kia nee aman
tejwaawakai jiba, yokoriapo sep nee a'abo
siika. Junuen san eme'e nee tejwaanee
jita betchi'bo enchim neu chaaeka'po —ti
ameu jiiak.
30 Junako ju'u Korneelio:
—I'an naiki taewaim weye beja, jumak
jiba inaeko, jiba inim in jo'apo nee
Liojta yo'ori betchi'bo, ka ji'ibwan intok
nee kupte'u bichaa aapo'iku bicha jiba
in noka'uta nee weetuan. Junama'a
junak, seej chukti senu o'ou, tua beojkok
tajo'oreka, aapo neu au yeu machiak.
31 Juna'a intok: “Korneelio”, ti neu jiiak.
“Ju'u Lios, juka' aapo'iku bicha em noka'u,
enchi aet jikkajilaa intok jume' jiokot
eame, tu'ik em am ya'arialaa'uta a'
ju'uneiyaa. 32 Junuen san o'owim waatem,
bwe'u jo'arau Joppe' tea'u, juka' seenuk,
Simo'oti teaka, ket Peommea ta'eewamta
aman nu'uneeme aman am bittuane.
Ini'i ket, senu ale benasi Simo'oti teaka,
beam bwabwalkoteme, tua bawe mayoau
karekamta, a' jo'aapo aane. Juna'a, a'
yepsaka, emak etejone”, ti neu jiiak.
33 Junuen san inepo ne, ka bo'o bichaka,
nee enchi aman jariu tebok. Intok empo
tu'isi'ee aulaa i'an a'abo sika inim anekai.
I'an si'ime te itepo inim Liojta bichapo nau
aane. Intok itepo, si'imeta waka'a achai
Liojta betana em itou teuwaa i'awaa'uta,
itepo a' jikkajibae —ti jiiak.

Jum Korneeliota jo'apo, Peota teuwaaka'u

34 Junako ju'u Peeo, junama'a nok taitek
intok aapo:
—I'an nee tu'isi ju'unea, juka' Liojta,
kaabeta yeu be'aaka, si'imem jume' inim
aniapo jiapsame, nanancha a' eiyaa'po
—ti jiiak—. 35 Ala aapo, inim bwiapo, jitaa
yoemrata betana juni'i, si'imem wame'e
a' ee majjaeka a' yo'oreme, intok juka'
tu'ik joaka jiapsame, aapo'ik betana am
yoemiarimtune' betchi'bo a am mabeta.
36 Ju'u Lios, wame'e Ijra'el tuka'utat yeu
katriam a' yoemiam, Liojta mak emo
nau tu'utewamta betana juka' lutu'uriata
inimmeu a' teuwaak, Jesukrijtota, juka'
si'imeku che'a yo'otaka jiapsamta ameu
a' bittuakai. 37 Eme'e tu'isi ju'unea, ju'u
Jurea bwiaraapo si'ime jum bwiaara Kalilea'
tea'po naateka, chukula juka' Joan yee
babatoowamta yee a' majtaka intok aapo'ik
yee bato'owaaka naateka, juka' ama yeu
sikamta. 38 Ketchia juka' Liojta, Jesus,
jo'ara Nasaret tea'po jometa, aapo'ik
betana a' tu'u jiapsie, si'imeku utte'ata
aet autuaka, intok junuen, tu'ik jiba joaka
a' jiapsa'po intok aapo'ik si'imem wame'e
bebeje'erita betana jiokot emo bittuawame,
junae betana aapo'ik am tu'uteka'uta,
eme'e a' ju'uneiyaa. Aapo inika'a si'imeta
jooan, achai Liojta aamak tuka' betchi'bo.
39 Jiba itepo, tee si'imeta juka' Jesujta,
aapo'ik jum bwiaraa Jurea' tea'po inim
si'imekut, intok ket jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po, juka' a' yaaka'uta, a'
bitlataka, tee a' teuwaa. Juna'a, chukula
kuuset popontaka, me'etuk. 40 Taa ju'u
Lios, baji taewaita weyeka a' me'etuko,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuak. Intok aet
chukula, ket jiba aapo'ik itou au yeu a'
machiatuak. 41 Junama'a, ka si'imemmeu
au yeu machiak, taa ala itou jiba au yeu
machiakai. Itou, itepo jume' bat naataka
aapo'ik Liojta aapo'ik betana juka' nok
lutu'uriata itom a' teuwaane' betchi'bo
yeu a' pu'arimmeu, itepo tee chukula
mukiataka intok kokkoarim nasuk juchi
a' jiabijtesuko, aapo'ik jiapsamtamak
te ji'ibwak intok pa'asi ba'awata tee
je'eka. 42 Intok jiba aapo, inim ju'u
yoemratau itom a' majtane' betchi'bo,
intok ketchia, achai Liojta jiba aapo'ik
Jesujta jume' inim jiapsammeu intok
kia jume' kokkoarimmeu juni'i, aapo'ik
si'imem a' ya'uraa bittuane' betchi'bo
ameu a' yo'o ya'ariaka'u betana inika'a
itom a' lutu'uriatene' betchi'bo, itom aet
sawek. 43 Ketchia, bat naataka jaibu si'ime
wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta nokame, juname'e

Jesujta betana jaibu a' teuwaalatukan,
bempo, si'ime wame'e a' sualeme, aapo'ik
am ya'ariala'u betchi'bo, bem ka tu'uwa
ya'arimmet a am jiokoitu'u ti jiakai.

Jume' ka juriomtaka, Liojta tu'u jiapsita mabetakame

44 Ketun juka' Peeota ameu a' nokao
su, junako junama'a si'ime jume'
aapo'ik Liojta betana lutu'uriata ameu
a' noka'uta a' jikkajammeu, ju'u Liojta
tu'u jiapsi, ju'unakkiachisi ameu yumaka,
bempo'immet kiimuk. 45 Jume' intoko
juriom Krijtota sualeka, Peotamak aman
rejte'um, inime'e, wame'e ka juriomtaka,
ta'abwi yoemra, ketchia junuen juka' Liojta
tu'u jiapsi amet ane'um am bichakai,
tua am suum eiyaak. 46 Bwe'ituk bempo,
juname'e, tatta'abwi, ka bem noki am
nokame jikkajak. Intok Liojtau bicha bem
a' bai sae'uta intok bem allea'uta teuwaame
jikkajak. 47 Junak intok ju'u Peeo:

—Inime'e inien, jiba juka' Liojta tu'u
jiapsi, itom a' mabetaka'a benasi a' mabet-
lamtukai, jaibu am bato'owaatunee'u ameu
lutu'uria —ti jiiak.

48 Intok junak aapo, juname'e, a'
sualeka intok yo'owe Jesukrijtota betana
lutu'uriaka, bem bato'owaatune' betchi'bo
amet nesawek. Chukula bempo, juka' Peota
junama'a ili jaiki ta'apo juni'i, amemak a'
tawane' betchi'bo au nookak.

11

Peota, jum Jerusalenpo, jume' Krijtota sualemmeu a' lutu'uria yaaka'po

1 Wame'e Krijtota yeu pu'arim, intok
jume' wate Krijtota sualeme, bwiaraa
Jurea' tea'po joomem, bempo, jume'
wate yoemra, ka juriom ket Liojta betana
juka' nok lutu'uriata a' mabetaka bem a'
sualeka'uta a' ju'uneiyaak. 2 Intok junako,
juka' Peota, jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u a' notteko, junama'a jume' jurio
yoemrata, jume' Krijtota sualeme, inime'e
a' beje'eka nok japtek. 3 Inime'e junak:

—Jaisa eaka empo, jume' ka jurio yoe-
memmeu sikaa, amemak aneka intok empo
ket amemak ji'ibwak —ti au jiiak.

4 Junak ju'u Peeo, bempo'im, juka' au yeu
sikamta, si'imeta teuwaak. Intok aapo:

5 —Bwe'u jo'ara Joppe' tea'po nee
aanen. Intok junama'a, Liojtau bicha inepo
nokakai, Liojta betana machilaata nee
bittuawak. Junama'a inepo, jitaa, tua bwe'u
tajo'orim benaka, inime'e naikisi nape
konila wikiaka, bwiau neu ko'om weyeme
nee bichak. 6 Junak junama'a wajiwa
jita ama ayuka'ut ju'uneebaeka, tu'isi
a' bichakai, junama'a, juyapo jiapsaka,
naikim wowokekame intok bakotchim
intok kia wikitchim inepo ama bichak.
7 Intok junama'a jiawaita: “Kikte'e Peeo,
em bwa'abae'uta me'aaka a' bwa'ane”, ti
neu jiamta ne jikkajak. 8 Taa inepo intok:
“E'e achai. Bwe'ituk inepo, jakwoo juni'i
nee inile benak ka bwa'a'eewamta nee ka
a' bwa'alaa”, ti nee au jiiak. 9 Junak intok
juna'a jiawai teeka betana juchi wee'po:
“Juka' Liojta betana tu'uteitaka a' tu'i'iti
a' jia'uta, junaka'a empo ka a' jaitane”, ti
neu jiiak. 10 Junaka weemta bajisi inepo
nee a' bittuawak. Intok iniat chukula
juna'a si'ime juchi teekau jikau siika. 11 Jiba
junama lautipo, waate bajika junama jo'ara
in kateka'po neu yajak, senu bwe'u jo'ara,
Sesarea' tea'a betana nee jaiwaka ama
yajak. 12 Junak intok junaman ju'u Liojta
tu'u jiapsi, junam bicha ka jain eaka in
amemak weene' betchi'bo, junuen nee
ju'uneetuak. Ketchia, jiba inime'e itomak
Krijtota sualeme, juriomtakai junaman
nemak sajak. Junaman itepo si'ime
junaka'a senu yoemta jo'apo yajak. 13 Juna'a
intok jiba jum a' jo'aapo, senu ankelejta
au weyeka, inika'a: “O'owim waatem,
bwe'u jo'ara Joppe' tea'u, juname'e, senuk
Simoo Peo' teamta aman nu'uneeme
aman bittuane. 14 Juna'a intok enchi
etejoriane, junuen enchi intok kia si'ime
jume' emak jo'aakame enchim jinne'uim
tunee'uta, enchi tejwaane”, ti au jiamta, a'
bichaka'uta, itom etejoriakai. 15 Junako ju-
nama'a nee am majtaka ameu nok taiteka,
ju'u Liojta tu'u jiapsi ju'unakkiachisi ameu
yumaka, amet kiimuk, jiba bat naataka itou
yumaka itot a' kimuka'a benasia. 16 Junako
inepo, bat naataka juka' yo'owe Jesukrijtota
aapo'ik: “Lutu'uria ala, juka' Joan tuka'uta,
ba'ammea yee a' bato'owaasuka'u. Taa
eme'e, Liojta betana a' tu'u jiapsi emot
kimuka, eme'e junae bato'owaim benane”,
ti a' jiaka'u ne wawaatek. 17 Junuen, ju'u
Lios, bempo'im ket jiba ito benasia itom
jume' yo'owe Jesukrijtota sualeme, juka'
itot a' autuarita, juname'e ket aapo amet
a' autuarikai, inepo tua nee ka ino ama

yuma'alek, aapo'ik Liojta betana weyemta
in a' beje'eka annee'u —ti ameu jiiak ju'u
Peeo.
18 Junako, chukula jume' bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po, Krijtota sualeme inika'a
teuwaawakamta a' jikkajisukai, bempo,
kaita intok a' beje'eka nookak. Intok
inime'e, alleaka Liojta bem a' yo'oree'uta
teuwaan, intok:
—Lutu'uria, ju'u Lios i'an ket juka'
tatta'abwi intok ka jurio yoemrata, ju-
name'e, juka' ka tu'ik a' koptaka intok
junuen juka' jiba yuu jiapsiwamta bem a'
bitne' betchi'bo, inika'a am ya'aria i'aka,
ametana a' waata —ti jiakai.

Bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po, waate, ka juriomtaka, Krijtota sual taite

19 Juka' Teban teamta a' me'ewako,
junama'a ket jume' waate Krijtota sualeme,
jiokot bitwaka ameu suawan. Intok
junama'a waate, utte'apo, mekka bicha,
bwiaraa Peniisia' tea'u tajtia intok Chipre'
tea'u bicha intok Antiokia' tea'u tajtia
na'ikimtukai. Junaman bempo, Krijtota
betana juka' bemela nok lutu'uriata, ju'u
jurio yoemratau jiba a' teuwaan, taa kia
jume' ka juriommeu ka a' teuwaakai. 20 Taa
waate Krijtota sualeme, bwiaraa Chipre'
tea'po intok Sireene' tea'po joomem,
inime'e aman bwe'u jo'ara Antiokia' tea'u
yajak. Bempo junaman ket jume' ka
juriommeu, yo'owe Jesukrijtota betana
juka' bemela nok lutu'uriata ameu nookak.
21 Inime'e, ju'u yo'owe Jesukrijto, bem joa'ut
amemak tuka am anian. Intok junuen,
junama'a, tua juebenaka, bat naataka
juka' bem sualeka bem au joiwalaa'uta, a'
koptaka intok yo'owe Jesukrijtota sualek.
22 Chukula junako jume' bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po, Krijtota sualeme, junama
yeu sikamta a' ju'uneiyaakai, junama'a
bempo juka' Bernabee' teamta junaman
bwe'u jo'ara Antiokia' tea'u bicha a' bit-
tuak. 23 Ju'u Bernabee' teame junaman
yepsakai, junama'a jume' Krijtota sualeme,
juka' Liojta betana tu'ik ame nasuk a'
auka'uta a' mammatekai, aapo tua alleak.
Intok aapo junama'a, si'imem wepulsi, tua
junen jiaka, bichau bicha yo'owe Jesukrij-
tota bem sualnee'u betana ameu nookak.
24 Bwe'ituk ini'i Bernabee' teame, tua
tu'u yoemtukan, intok Liojta tu'u jiapsie
yuma'isi aniawakai intok a' joa'ut Liojtat
yoem ean. Intok junuen aapo'ik betchi'bo
tua juebenaka Krijtota susualeka a' ma-
betak.
25 Iniat chukula ju'u Bernabee' teame,
bwe'u jo'ara Tarso' tea'u bicha siika, juna-
man juka' Saulo' teamta jariubaekai. In-
tok junaman aapo a' teakai, inika'a, bwe'u
jo'ara Antiokia' tea'u bicha aamak a' nunuk.
26 Intok junama'a bempo, jume' ama Krij-
tota sualemmak, wasuktiapo ama amemak
taawak. Junama'a tua juebenam juka' Li-
ojta nok lutu'uriata am majtakai. Jiba
jum bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po junen,
junama'a tua bat jume' Krijtota sualeme,
krijtiaanom ti ta'ee japteak.
27 Jiba juname'e taewaimmetchi junak,
waate jume' Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta tetteuwaame, in-
ime'e, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana,
aman bwe'u jo'ara Antiokia' tea'u yajak.
28 Inime'e betana seenu, Aakapo' teakai,
ini'i, jume' Krijtota sualeme nasuk kikteka
intok Liojta tu'u jiapsi betana aniawaka
a' ju'uneetuawakai, junama'a bwiaraapo
si'imekut tua tebaatunee'uta a' teuwaak.
Ini'i weeme, Kaaurio' teamta junama'a
aapo'ik che'a yo'o ya'atuko taewaimmet
tua junuen chupuk. 29 Junak san, jume'e,
bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po, Krijtota
sualeme, bempo, bem ama yuma'alaapo
aman, junaman bwiaraa Jurea' tea'u,
Krijtota sualeme ania betchi'bo, jita
junammeu a' bittuabaeka nau eak. 30 Junuen
bempo aayuk. Intok bempo, junaka'a
bem nau tojaka'uta, junaman Jurea
bwiaraa' tea'u, Krijtota sualemmeu yo'o
ya'arimmeu, juka' Bernabee' teamta intok
Saulo' teamta, bempo'immak ameu a'
bittuakai.

12

Jakoobo' teamta me'ewaka'po intok Peota eta'awaka'po

1 Junako, jiba juname'e taewaimmet,
ju'u Eroorej ti teaka, junama yoemratau
che'a yo'o ya'ari, aapo junama'a jume'
Krijtota sualeme betana, watem ka tu'isi
am bit taitek. 2 Junak juka' Jakoobo' teamta,
Joan teamtamak werik, tebe kuchi'immea
a' me'e tebok. 3 Intok inika'a aapo'ik
yaaka'uta, jume' juriom a' tu'urekame
am bichakai, aapo juka' Peota ket a' bwij

tebok. Ini'i yeu sikame, jume' paanim ka
reberuakame bwa'awaao taewaimmet yeu
siika. 4 Juka' Peota bwijsukai, chukula a'
eta'atebok. Intok junama'a, sontaaom,
naikisi nanaikika nau a' suuatuawan.
Junuen, Liojta yo'ori betchi'bo, paanim
ka reberuakame bwa'awaka a' pajkosuako,
si'ime junama'a ju'u jurio yoemrata
bichapo yeu a' tojaka a' me'ebaeka ean.
5 Junuen san, ju'u Peeo junama'a a' eta'ipo
katekan, ini'i tu'isi suuawakai. Taa jume'
Krijtota nau sualeme, bempo tua junen
jiaka, jiba Liojtau bicha a' nokria sakan.

Ju'u Lios, juka' Peota jum a' eta'ipo ama a' yo'eetuak

6 Jiba junae tukaariatchi, aapo'ik yoko-
riapo juka' yo'o ya'ari Eroorej teamta ju-
nama'a jurio yoemratau yeu a' tojineeo,
ju'u Peeo, junama'a wooi sontaaom a' su-
uame nasuk bichapo wooi sisi'iwook wiki-
ammea suma'itaka kochen. Waate jume'
sontaaom intok junama'a yee e'etawa'po
pueetapo ama aneka a' suuan. 7 Seej chukti
intok, achai Liojta betana senu ankeles ama
yepsak. Intok junama'a yee e'etawa'po
si'imekut taobiakai. Ini'i ankeles intok,
juka' Peota sana'po aet mamteka a' busak.
Intok iniau:

—Lauti yejte'e —ti au jiiak.

Junako jume' sisi'iwook wikiam, mampo
ammea a' suma'im, ko'om wattek. 8 Junak
intok ju'u ankeles:

—Tu'isi'ee tajo'oteka intok bochampo
wokte'e —ti au jiiak.

Junako juka' Peota junuen auko, ju'u
ankeles:

—Bepa em tajo'oreka'um et tekaka, ne-
mak weye —ti au jiiak.

9 Ju'u Peeo junuen junae ankelejtat
cha'aka yeu siika. Junuen juka' ankelejta
aamak ane'uta, a' lutu'uriatuka'ut oo
ka a' lutu'uriatuka'ut tua ka ju'uneakai,
ala, junae betana, aapo, Liojta betana
jitaa au bittuawa'ati eakai. 10 Taa junuen
bempo junama'a jume' a' suuatuawaka
che'a bat ja'abwekammet wa'am sajaka,
chukula intok juchi waate, inime'e bepat
ja'abwekammet wa'am sajaka, intok
bempo'im pa'akun yeu kat betchi'bo,
sisi'iwookie ya'ariu am yajako, ini'i, aapola
au etapok. Junama'a bempo yeu sajak, juchi
senu bo'ou katekai, ju'u ankeles junama'a
a' to'o siika. 11 Junak ju'u Peeo, ju'une'eaka
intok aapo:

—I'an nee ju'unea, ka jita ta'abwika, tua
a' lutu'uriatuka'u, ju'u achai Lios a' ankel-
wata neu bittuak junuen Eroorejta intok
si'imeta juka'a, jume' juriom neu ya'abae'u
betana, nee jinne'uk —ti eak.

12 Junau ketun waateka su, ju'u Peeo,
Maria' teamta, Joan Maekoj teamta ae jo'au
bicha siika. Junaman jo'arapo intok, juebe-
naka Liojtau bicha aapo'ik nokriaka ama
aanen. 13 Junak intok, junama korau puee-
tata a' ponao, senu usi jamut, Roore' teaka,
a' jabetuka'po a' bitbaeka yeu siika. 14 Taa
i'i, aapo juka' Peota a' jiawa ta'aakai, ka
pueetata a' etaporiak, ala aapo, tua al-
leaka, wajiwa bicha wantek, juka' Peota
ama weeka'uta, jume' watem tejwaabaekai.
15 Junak intok bempo:

—Kia beja ee nooka —ti au jiiak.

Taa aapo tua a' lutu'uria'ati jiian. Taa
junuentaka juni'i, bempo naa buusti:

—Ka aapo juna'a, ju'u a' suuame a'
ankelejwa ama weama —ti jiiak.

16 Ju'u Peeo intok junama weyeka, jiba
ameu a' poonan. Intok junako, bempo
beja pueetata etapokai, intok junama'a a'
bichaka, tua womtek. 17 Taa aapo, am
yaatine' betchi'bo, maammea am tejwaak,
intok aapo, bempo'im, juka' achai Liojta
jum yee e'etawa'po yeu a' nuk sika'uta am
etejoriak. Intok aapo bempo'immeu:

—Inika'a eme'e, ju'u Jakoobo' teamtau
intok jume' waate Krijtota sualemmeu a'
etejone —ti jiiak.

Junak intok aapo, junama'a omot bichaa
siika.

18 Junama'a yokoriapo jume' sontaaom
nasuk, kaachin an machiwaka emo bwee
weiyaawan. Bwe'ituk inime'e, Peota jachin
yeu a' sika'ut ka ju'unean. 19 Ju'u yo'o ya'ari
Eroorej teame a' jariu tebok intok junuen,
chukula ka a' teakai, jume' sontaaom a'
sua'ummeu chaaeka, am tetemaisuk. Ju-
name'e intok, kaita a jiawitekai, aapo amet
nesawak bem su'atune' betchi'bo. Chukula
ju'u Eroores, jum Jurea bwiaarapo yeu
sikaa, intok omot bwe'u jo'ara Sesarea'
tea'u jo'atek.

Eroorej teamta jaisa mukuka'po

20 Ju'u Eroores, ju'u yoemra, bwere
jo'aram Tiiro' tea'po intok Siroon tea'po

jomemmak ka allean. Taa bempo junau
noiti betchi'bo, emo nau tu'utek. Inime'e
intok, inika'a che'a yo'o ya'aritau chapti
weyeka tekilta a' jooriamta, Blajto' teamta,
au tu'u nokaka, amemak a' eetuak. Intok
bempo, jiba aapo'ik au noktuaka, bemo'im
nasuk nau eewamta a'awak. Bwe'ituk ini'i
yoemrata, si'imeta bem bwa'ee'uta, junae
yo'o ya'ata, a' bwiaraa betana a' mabetan.
21 Ju'u Eroores, bempo'im, taewaita aman au
bem yajinee'uta am tejwaak. Intok junaka'a
taewaita yumako, aapo, junama'a, tajo'ori,
che'a yo'o ya'arim sawa'po kobateka intok
junama'a yoemrata bichapo, yo'o ya'arim
jojoye'ut jikat yejtek. Intok aapo junama'a
yo'o nokie ujyoisi ameu nookak. 22 Junako
juna'a yoemra, ama a' jikkajame:

—Ini'i nokame, ka kia beja yoeme, ala
lios ini'i —ti chaae japtek.

23 Jiba junama'a lautipo, achai Liojta
betana senu ankeles, a' ko'okoi wettuak,
aapo'ik junuen au a' yo'ori teboka'
betchi'bo, aapo Liojta yo'ori'eaka su. Intok
chukula aapo, junae, bwichia bwa'ataka
muukuk.

24 Taa Liojta betana ju'u a' nok
lutu'uriawa, che'a juni'i sualwan, intok
si'imekut weyeka teuwaawan.

25 Junako chukula, ju'u Bernabee intok
ju'u Saulo' teame junaman bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po, bem tekil chupakai, ju-
nama'a juka' Joan Maekoj teamta amemak
weiyaaka, bwe'u jo'araa Antiokia' tea'u
bicha nottek.

13

*Ju'u Bernabee intok ju'u Saulo' teame, Lio-
jta betana bem tekil makri a' naatek*

1 Jum bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po, Kri-
jtota sualeme nasuk jum bem te'opopo,
jume' Liojta betana ju'uneetuawaka nok-
tuawame intok jume' a yee majtame ama
aanen. Bempo intok inime'em tukan: ju'u
Bernabee' teame intok ju'u Simeon teame,
ini'i ket Nekrommea ta'eewame. Intok
ju'u Luusio' teame, bwiaraa Sireene' tea'po
joome. Intok ju'u Manaen teame, ini'i
junen, bwiaara Kalilea' tea'po yo'o ya'ari
Eroorej teamtamak nau yo'oturiari tukan.
Intok ju'u Saulo' teame. 2 Inime'e ju-
nak junama'a, Liojta yo'ori betchi'bo ka
ji'ibwalamtakai, nau am anekai, Liojta am
yo'oreeo, ju'u Liojta tu'u jiapsi:

—Juka' Bernabee' teamta intok juka'
Saulo' teamta, tekil in ameu yeu a' pu'ariu
am ja'abwane —ti am ju'uneetuak.

3 Junak chukula intok bempo junuen ka
ji'ibwaka Liojta yo'oreka intok au bicha
noksukai, jume' waate, Liojta amemak
tune' betchi'bo bempo'immet mamteka,
am saka'atuak.

*Jume' Bernabeetaim, jum bwiaraa Chipre'
tea'po nok saka*

4 Chukula bempo, ju'u Liojta tu'u jiapsie
ju'uneetuawakai, ju'u Bernabee intok ju'u
Saulo, bempo, bwe'u jo'ara Seleusia' tea'u
bicha sajak. Intok jiba junama'a, bempo,
senu bwiaraa, bawepo yeu bo'oka, Chipre'
tea'u bicha bawet bo'o joo betchi'bo, bwe'u
kuta kanoau ja'amuk. 5 Bempo junaman,
tua bawe mayoau senu bwe'u jo'ara, aman
bwiau yeu yaajiwa'u, Salamina' tea'u yajak.
Junama bempo, jum juriom te'opommet
kateka, Liojta betana juka' bemela nok
lutu'uriata yee majtan. Ju'u Joan ket in-
ime'e aniaka amemak weaman. 6 Junama'a
bwiaraa baweu yeu bo'oka'po si'imekut sa-
jaka intok, chukula bwe'u jo'ara Pappo'
tea'u yeu yajak. Junama'a intok, senu jurio,
BarJesuj teamta ama ta'aak. Ini'i jitaa ka
tu'ik ta'aaka yee sisibowamta bo'o joorian.
Intok yee bai tatta'aan, aapo, Liojta be-
tana weyeka au noka'ati jiakai. 7 Ini'i yee
bai tatta'aame, junaman bwiaarapo ju'u
kobanaao, Serjio Paulo' teaka, ini'i tua koba
suawakai, iniamak au chaya'iakan. Ju'u
kobanaao, ju'u Bernabee intok ju'u Saulo'
teamtau, ameu chai tebok bwe'ituk ini'i,
aapo, Liojta betana juka' nok lutu'uriata
jikkajibaekai. 8 Taa ju'u yee sisibome,
ini'i ket Elimaaj ti ta'eewame, bempo'im
beje'en, juka' junama kobanaaota, juka'
Liojta betana nok lutu'uriata Bernabeeta
intok Saulota bem majta'uta, ka a' sualne'
betchi'bo au a' jaiwakai. 9 Junak ju'u Saulo,
ini'i ket, Paplo ti ta'eewame, Liojta tu'u
jiapsie yuma'isi aniawakai, tua a' bitchukai,
10 intok junau:

—Yee bai tatta'aara, tua ka tu'i yoeme,
bebeje'erita betana weyeka yoeme, intok
si'imeta juka' tu'ika weyeka ta'eewamta,
beje'eka aneme. Jaisaaka empo juka' Li-
ojta betana weyeka nok lutu'uriata ka a'
sual i'aka a' beje'eka aane —ti au jiiak—.
11 Ju'u achai Lios, junuen i'an jiokot enchi

tawaane. Ka bichaka empo tawane. Intok
binwaa empo ta'ata ka bitne —ti au jiiak.

Junama'a sepia ini'i, tua ka machik be-
naka au yumaka, ka bichaka taawak. In-
tok aapo junak, senuk mampo a' bwiseka
a' weiyaaneemta jariu taitek bwe'ituk ka
bichan. [12] Junako ju'u kobanaao, junama'a
juka' ama yeu sikamta bichakai, ini'i, Kri-
jtota betana weyemta sualek. Aapo, juka'
yo'owe Jesukrijtota betana nok lutu'uriata
a' yo'oreka, tua a' suum eiyaakai.

Ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, jum bwiaraa Pisiiria' tea'po senu bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po aane

[13] Ju'u Paplo intok jume' aamak rejteme,
inime'e jum junama'a jo'ara Pappo'oti
teaka'po, bawet naa buusti bo'o joobaeka,
senu bwe'u kuta kanoau ja'amuka intok
junama'a, bwiaraa Pampiilia' tea'u, senu
bwe'u jo'ara Perke' tea'u yeu yajak. Taa
ju'u Joan Maekoj teame junama'a am to'o
sika intok juchi bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
bicha nottek. [14] Chukula bempo junama'a
jo'ara Perke' tea'po yeu sajaka, omot senu
bwiaara Pisiiria' tea'u, bwe'u jo'ara An-
tiokia' tea'u bicha yajak. Junaman be-
mpo yajakai, senu aet yum jo'e ta'apo, be-
mpo senu juriom te'opou yajaka junama'a
jootek. [15] Junako, chukula Moiseej tuka'uta
betana jume' nesauri ji'ojteim intok jume'
Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu
weenemta tetteuwaa'um ji'ojteim, inime'e
am noksuako, aet chukula, jume' junama'a
te'opopo yo'otaka ama tekiakame, be-
mpo'im tejwaa tebok:

—Itomak werim, eme'e, jume'
inim aneme betchi'bo, nokta tu'ikut
yee'aniamta a' weiya'ateko, baa eme'e a'
teuwaane —ti ameu jiiakai.

[16] Junako ju'u Paplo, kikteka intok am
yaateka a' jikkajine' betchi'bo maammea
ameu nokaka, junak aapo nok taiteka:

—Eme'e, Ijra'el yoemra, intok eme'e
jume' Liojtat jiapseka a' yo'ori ta'aame, nee
jikkajine —ti ameu jiiak—. [17] Ju'u inim
Ijra'el yoemratau Lios, junako che'a bat
taewaimmet, aapo'ik betana yoemiam be-
nasi bem ta'eena' betchi'bo au bicha yeu
am pu'ak. Intok aapo, juname'e, jum
bwiaraa Ejipto' tea'po, ka ama jomem-
taka juni'i, ketun ama am jiapsao, tua am
eiyaa teboka, bwe'u yoemrasi am yaak.
Intok chukula jiba aapo, tua a jita a'
joa'ue, junama bwiaarapo yeu am nuk si-
ika. [18] Ju'u Lios, aman mekka bwe'u se'e
pa'ariau, ka amma'ali bem jiapsa'ut, ju-
nak woi taka wasuktiampo tajtia, si'imeku
amemak tu'u'ansuk. [19] Intok ju'u Lios,
aapo jum bwiaara Kanaan tea'po, woo bu-
sani ka nanau machi yoemrata, bempo'im
aniaka, am koobak. Junuen juname'e
yoemram, bem bwiawa, bempo'immeu a'
tawane' betchi'bo. [20] Iniat chukula, ket
jumak naiki siento ama woi taka intok
ama woj mamni wasuktiampo tajtia, aapo
ju'u Lios, bempo'im jume' yo'oraapo, yee
nau tu'ute betchi'bo, junaka'a tekiakame
ameu yeu pupu'aka am kuaktan. Chukula
si'imemmet cha'aka, juka' Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
tetteuwaame, Samuel tuka'uta taewaim-
meu tajtia. [21] Junako bempo, senuk, be-
mpo'im betana che'a bepa ameu yo'otaka
yeu pu'atuneemta a'awak. Junak intok ju'u
Lios, woi taka wasuktiammeu tajtia, Saul
teamta, senu Kiij teamta yoemia, inika'a
ameu yo'o yaak. Inika'a, ju'u Benjamin
tuka'utat yeu katriam betana yeu simriata.
[22] Iniat chukula ju'u Lios, inika'a junama'a
a' yo'o ya'ari'po, yeu a' simtuaka, intok
juka' Labii' teamta bempo'immeu a' yo'o
yaak. Inia betana aapo ju'u Lios: "Juka'
Labii' teamta juka' Issai' teamta yoemiata
nee inim ju'uneiyaa. Ini'i nee alleetua intok
si'imeta juka' in joo i'a'uta a' ya'aneeme",
ti jiiak. [23] Jiba junae Labii tuka'uta yoemi-
ammet yeu katriam betana weyeme, jiba
ini'i Jesus juna'atuk. Aapo'ik inim juka'
Ijra'el yoemrata a' jinne'une' betchi'bo,
ameu a' bittuak, bat naataka aapo'ik Liojta
ameu a' na'ikiaka'a benasia. [24] Juka' Jesujta,
kee inim bwiau a' yepsao, ju'u Joan yee ba-
batoowame inim si'ime juka' Ijra'el yoem-
rata, Liojta betana lutu'uriata am majtan.
Intok aapo inimmeu: "Juka' ka tu'ik be-
tana emo temaeka a' koptaka intok emo'em
bato'owaane'eti," jiiak. [25] Intok junak ju'u
Joan, ju'u yee babatoowame, chukula inim
bwiapo a' ya'a'ea'uta abe a' chupakai, aapo:
"Ineponee ka juna'a, enchim bo'o bichaka
nee juna'ati ea'u. Taa net chukula senu
a'abo yebijne. Junaka'a, inepo, kia a'
bocha wikiawam nee a' woitarianee'u ka
neu cha'aka", ti jiiak.

[26] ’Eme'e, nele benasi ju'u Apra'amtuka'uta
yoemiammet yeu katriam, intok si'ime
eme'e, Liojta ee majjaeka a' yo'ori ta'aame,
ini'i Liojta betana yee jinne'uka a' nok
lutu'uria, emo betchi'bo weyeka a'abo
bittuari. [27] Bwe'ituk junako, jume' jum
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po jiapsa'um
intok kia inimmeu ju'u yo'oraa juni'i, juka'
Jesujta tua a' jabetuka'ut ka ju'unean.
Intok kia jume' che'a bat naataka Liojta
betana ju'uneetuawaka, chukula yeu
weenemta tetteuwaame, aapo'ikut nokaka
bem ji'osia ji'ojteim teuwaa'ut, chikti aet
yum jo'e taewaipo juriom te'opommet
nokwammet juni'i ka ju'unean. Intok
junuen, jiba bempo junak juka' Jesujta,
a' me'etune' betchi'bo aet nesawekai,
junuen bempo junaka'a bat naataka au
chupneeka ae betana teuwaarita, yeu a'
yuma'atuak. [28] Intok bempo junuen a'
me'etune' betchi'bo, ka tu'ik tua kaita aet
teaka juni'i, bempo ju'u kobanaao, Pilaato'
teamtau nookak, aapo'ik a' me'etunee'u
betana aet a' nesaune' betchi'bo. [29] Junak
intok chukula, bempo si'imeta juka'a, jum
Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo aapo'ik
betana ama teuwaarita a' ya'asukai, bempo
junama kuuset a' popontuka'po ko'om a'
tekaka intok a' ma'ak. [30] Taa ju'u Lios,
aapo'ik junuen mukiataka, kokkolam nasuk
juchi a' jiapsituak. [31] Intok junama'a ju'u
Jesus juebena taewaimpo, jume'e, jum
bwiaraa Kalilea' tea'po naateka, bwe'u
jo'ara Jerusalenmeu bicha a' weyeo jume'
aamak rejtisuka'ummeu au yeu machiaka
au bit tebok. I'an intok jiba bempo
juname'e, jume' inim yoemratau aapo'ik
betana weyemta a' teuwaame.

[32] ’Junuen san jiba itepo tee ju-
naka'a Liojta betana bat naataka itom
yo'owasuka'ummeu, ameu a' chupne'eti
jiaka a' teuwaaka'u betana, juka' bemela
nok lutu'uriata, itepo emou a' teuwaa.
[33] Junuen, itepo, jiba juname'e bat
katriammet yeu katriam, jiba i'an juka'
Jesujta, kokkoarim nasuk a' jiabijtetuaka,
juka' itou a' na'ikiaka'uta, itou a' chu-
pak. Inika'a junuen jum lipro Salmom
tea'po, salmo woiku a' ji'ojteituka'po
aman: “Empo juna'a in yoemia, i'an ne
enchi yoem ju'unaktelaa”, ti a' jiaka'a
benasia. [34] Ju'u Lios, bat naataka jaibu
aapo'ik mukuka intok kokkoarim nasuk
a' jiabijtetuanee'uta, junuen juka' a'
takaawata ka a' nasontune' betchi'bo
jaibu a' teuwaariakan. Aapo'ik betana
ji'osia ji'ojteimpo: “Ju'u Labiituka'utau
tu'ik a' bitnee'uta au a' chupne'eti jiaka
in teuwaarita, enchim nee a' bittuane”,
ti jiakai. [35] Inien san ket, juchi senuku
ji'osia ji'ojteim, Salmom tea'po: “Empo
juka' wepulsi ee betchi'bo jiapsamta em
yeu pu'ari, a' takaawata empo ka ama
a' nasontutuane”, ti ji'ojtei. [36] Bwe'ituk
lutu'uria ala, juka' Labiituka'uta, aapo'ik
jiapsao aawit kateka juka' yoemrata,
juname'e jiba junuen juka' Liojta aet a'
saweka'po aman, ameu yo'o ya'aritusuka
am aniak. Chukula intok aapo muukuk.
Intok junuen ket, aapo che'a bat naataka
a' yo'owasuka'um am to'oka'u, amemak
ma'atuk. Intok ju'u a' takaawa junama'a
nasontuk. [37] Taa ju'u, juka' achai Liojta,
kokolam nasuk aapo'ik a' jiabijtetuaka'uta,
a' takaawa ka nasontuk. [38] Eme'e nele benasi
inim yoemem, eme'e, jume' ka tu'uwa
ya'arim jachin yetet am jiokoiwaa'ut,
Jesujta betana yee amet a' jiokoiwaa'uta a'
ju'uneiyaane. [39] Jiba aapo'ik betana, si'ime
wame'e, aapo'ik sual ta'aame, inime'e,
Moiseejtuka'uta nesaurim bo'o jooriaka
jiapsaka, si'imeta juka' ka a bem aet jiokoi
tu'u betana, juname'e jiokoirim tune.
[40] Junuen san eme'e a' mammateka, iniat
emo suuane, juka'a, wame'e Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
teteuwaame, bem ji'ojteka'uta ka emou
junuen a' chupne' betchi'bo, junak:

[41] Eme'e, jaana jita eiyaaka nonokame.

Inia weemta betana suum ea.

Intok chukula, ka tu'isi tawarimtaka
kokkone.

Bwe'ituk inepo, jiba ineponee Liojtakai,
enchim taewaimmetchi, tua
machisi suum watchik nee joone,

Junaka'a eme'e, junae betana senuk emou
a' teuwaao juni'i, ka a' sualne,

ti jiakai.

[42] Chukula junama'a juka' Paplota in-
tok jume' aamak rejteme, junama'a juriom
te'opopo yeu am sajako, waate jume' ka
jurio yoemrataka ama jiapsame, juname'e,
chukula juchi aet yum jo'e taewait, jiba
junae weyemta, bempo'im ameu nokne'
betchi'bo ameu nookak. [43] Junako chukula,

junama'a juriom nau yaaja'po, ama weetu-
awamta a' chupuko, juriom betana juebe-
naka, intok ket waate, ka juriomtaka, taa
jurio yoemrata, Liojta bem yo'oree'uta ame
benasi a' sualeka a' yoem'eiyaame intok
tua ka a' koptaka aet jiapsekame, inime'e,
juka' Paplota intok Bernabee' teamta, be-
mpo'immak ee japtek. Bempo intok ju-
name'e, junuen bemelasi weyeka, Liojta yee
nake' betchi'bo, tu'ik, ka bem a' koptane'
betchi'bo ameu nookan.
44 Iniat cha'aka, juchi woo busan taewaim
sikaa, juka' aet yum jo'e taewaita yumako,
junama'a bwe'u jo'araapo ju'u yoemra, ju-
nama'a juka' Liojta nok lutu'uriata jikka-
jibaeka, batte si'ime aman ameu yeu yajak.
45 Taa junako, jume' juriom, junama'a yoem-
rata juebenak ama aneme bichakai, inime'e
tua ka a' tu'ureka amet kopten. Intok juka'
Paplota beje'eka nok japtek intok tu'isi ka
a' yo'oreka, jaana aet nok japtek. 46 Junako
ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, ka jain eaka,
witti nokakai:
—Utte'atukan, Liojta betana juka'
bemela nok lutu'uriata, enchim ju-
riomtuka'po aman, emou bat a'
teuwaatunee'uta. Taa i'an intok, eme'e
ka a' jikkajibaekai, intok jiba eme'e su
juka' jiba yuu jiapsiwamta, enchim au
lutu'uriaka'uta, ka emou a' cha'aka'a
benasi aneka a' bit tebokai, i'an te itepo,
jume' ka juriommeu bicha te katbae.
47 Bwe'ituk aapo ju'u achai Lios inien itom
aet sawek:
Si'ime aniat yoemrata, ju'u lutu'uriat enchi
aet am ju'unee tuane' betchi'bo,
Intok inim bwiapo, ka jak be'eeka, ju'u yee
jinne'uimtunee'ut,
Em yee aniane' betchi'bo, nee enchi yeu
pu'ari,
ti jiakai.
48 Inika'a jikkajakai, jume' ka juriom-
taka ama aneme, allean. Intok bempo,
yo'owe Jesukrijtota betana weyeka, juka'
nok lutu'uriata, tua a' tu'i'iti jiu japtek. In-
tok junama'a si'ime jume' che'a bat naataka
naateka junuen, jiba yuu jiapsiwamta bem
bitne' betchi'bo junuen ameu a' chupa'im,
inime'e Krijtota sualek. 49 Intok junuen
san ju'u Krijtota nok lutu'uria junama
bwiaarapo jiapsammeu, si'imekut weyeka
teuwaawak. 50 Taa jume' juriom, junama'a,
waate jaamuchim, Liojta yo'ori ta'aaka
intok tua eiyaawammak intok junama'a
bwe'u jo'arapo jume' yo'o ya'arimmak ete-
joka intok inime'e, bempo juka' Paplota in-
tok juka' Bernabeeta beje'eka an betchi'bo,
amemak bem eene' betchi'bo am tejwaak,
junama'a bem bwiaraapo yeu am beepsu'po
tajtia. 51 Junako jume' Paplotaim, bwiata
wokpo amet cha'atulata tatakek junuen ju-
naka'a yoemrata, ka tu'isi bem aulaa'ut
bem a' mammatene' betchi'bo. Junak intok
bempo, bwe'u jo'ara Ikoonio' tea'u bicha
yeu sajak. 52 Taa jume' Krijtota sualeme,
tua alleaka intok Liojta betana tu'u jiapsita
yuma'isi amet anekai ama aanen.

14

*Ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, jo'ara Ikoo-
nio' tea'po aane*

1 Junama'a bwe'u jo'ara Ikoonio' tea'po
ju'u Paplo intok ju'u Bernabee' teame, in-
ime'e nau, senu juriom te'opopo kiimuk.
Intok junama'a bempo, junuen Krijtota
betana juka' nok lutu'uriata tua yuma'isi
nookak. Junae, tua juebenaka Krijtota
sualek, juriomtakai intok kia jume' ka juri-
omtakai juni'i. 2 Taa jume' juriom, Krijtota
nok lutu'uriata ka a' sualeme, junama'a
jume' ka juriom, jume' Krijtota sualeme
beje'eka, ka amemak am eene' betchi'bo, ka
tu'isi amet nookan. 3 Inia betchi'bo bempo
binwaa junama taawak. Intok bempo, witti,
ka jain eaka nookak, achai Liojtat yoem
eakai. Intok junaen, aapo ju'u achai Lios,
aapo'ik betana tua yee a' nak ta'aa'uta bem
teuwaa'uta, machisi a' ju'uneiyaa tebon,
junuen bempo'im, machilaata intok juka'
ka a joo tu maisi machik, bempo'im a'
joone' betchi'bo am aniakai. 4 Taa junama
bwe'u jo'arapo ju'u yoemra ka nau ean.
Waate, jume' junama'a juriommak eaka,
wate intok, jume' Krijtota yeu pu'arimmak
eakai. 5 Junak intok jume' junama'a ju-
riom intok jume' ka juriomtakai, jume' ju-
nama'a yoemratau yo'o ya'arimmak emo
tu'utek, junuen jiokot am yaaka intok am
mamaasuakai. 6 Taa ju'u Paplo intok ju'u
Bernabee' teame junaka'a ju'une'eiyaakai,
bempo, senu bwiaara Likaonia' tea'u, wate
bwe'u jo'aram, Lijtra' tea'awi intok Leerbe'
tea'awi yeu sajak intok junama'a ka mekka

konila ili jo'arammeu ket sajaka, [7] intok junaman ket, Krijtota betana nok lutu'uriata
a' ju'uneiyaa teboka a' teuwaan.

Paplota jum jo'ara Lijtra' tea'po mamaasuaka'po

[8] Jum bwe'u jo'arapo Lijtra' tea'po san,
seenu, yeu a' tomteka'po naateka wokpo
lo'itaka, ini'i, jakwoo juni'i ka weamaka,
ama katekan. [9] Ini'i o'ou, juka' Paplota
noka'uta a' jikkajan. Junak intok ju'u
Paplo tu'isi aet mammatek, intok ju'uneak,
aapo'ik, a' tu'ine' betchi'bo, yuma'isi Lio-
jtat a' ea'po. [10] Junako ju'u Paplo, junau,
kusisi nokaka:

—Em wokimmet tu'isi lutula kikte —ti
au jiiak.

Junak intok aapo, junama tu'isi kik-
teka intok sep weam taitek. [11] Junama'a
junuen, juka' Paplota ya'ari a' bichakai, ju'u
bu'uuraa junama'a Likaonika nokpo chaae
japtek:

—Jume' liosim, inim yoemem bebenaka
a'abo itou ko'om yajilam —ti jiakai.

[12] Juname'e intok, juka' Bernabee'
teamta, aapo'ik lios Jupiter ti jiian.
Juka' Paplota intok, ket aapo'ik, lios
Merkuurio'oti jiian. Bwe'ituk aapo
ju'u Paplo, che'a bat weyeka, a' noka'
betchi'bo. [13] Ju'u intoko, juka' Jupiter
teamta te'opo, junaman jo'arau yaajiwa'po
mayoau ju'u junama'a tekiakame, junaman
juya sewam koko'ela ujyoisi ya'arim,
intok toorom su'a betchi'bo junaman
jo'arau yaajiwa'awi am nu'upak. Intok
junama'a aapo intok ju'u bu'uura nau
eaka, bempo'im yo'oreka intok jume'
toorom ama su'ariabaen. [14] Taa junako
jume' Krijtota yeu pu'arim, Bernabee intok
ju'u Paplo, junaka'a ju'une'eiyaakai, bem
ka junuen a' tu'uree'uta a' teuwaakai,
bempo emo tajo'ori siutaka intok junama'a
bu'uuraata nasuk kiimuk, intok chaaeka:

[15] —Eme'e achaim, jitasa eme'e jooa.
Itepo tee jiba emo benasi kia beja
yoemem. Intok i'ani itepo, jiba inika'a,
kaita teuwaamta enchim a' su'u tojaka
intok juka' Lios, jiba yuu jiapsamta,
juka' teekata intok juka' bwiata intok
juka' baweta intok si'imeta juka' ama
jiapsamta a' ju'unaktekamta enchim a'
sualne' betchi'bo emou nokbaeka. [16] Che'a
bat naataka, jume' junak jiapsaka'um
taewaimmet, juname'e si'imem, ju'u
Lios, bem jiapsibae'po aman am jiapsine'
betchi'bo kia am su'u tojiriakan. [17] Taa
junuentaka juni'i, bempo'im betchi'bo,
ju'u tu'ik a' joa'ue, aapo, aapo'ik a'
jabetuka'ut jiba am ju'uneetua simen. Aapo
ju'u Lios yuyuktua. Intok juka' echita
tu'isi a' chuchuptua. Intok juka' itom
bwa'anee'uta, yuma'isi itou a' autua. Intok
ket junuen itom ae alleenee'uta.

[18] Taa bempo inika'a ameu a' teuwaaka
juni'i, bempo juka' bu'uuraata, am
yo'oribaeka junuen jume' toorom am
su'ariaka bem am pajkoriabae'ut, batte ka
junaet am yu'uk.

[19] Junak intok junama'a, juriom waate,
Antiokiia' tea'a betana intok Ikoonio' tea'a
betana ama yajaka intok juka' bu'uuraata
nok yu'uka, juka' Paplota a' mamaasuk.
Juname'e intok emo a' me'esuk ti eaka,
junama'a bwe'u jo'ara betana, mayoau
pa'akun bicha yeu a' wikek. [20] Taa chukula
jume' Krijtota sualeme ama konila au
japteo su, aapo ju'u Paplo, yejteka intok
juchi junaman bwe'u jo'arau kibakek. Intok
juchi yokoriapo aapo, ju'u Bernabee' team-
tamak, jo'ara Leerbe' tea'u bicha yeu sajak.

[21] Junama jo'ara Leerbe' tea'po, Krijtota
bemela nok lutu'uriata yee majtasuka, be-
mpo junama'a bem noka'ue juebenam Kri-
jtota sualtuakai. Bempo, jo'ara Lijtra'
tea'u, jum Ikoonio' tea'u intok Antiokiia'
tea'u juchi nottek. [22] Junaet bem kate'ut,
jume' Krijtota sualeme, ka bem ko'om eene'
betchi'bo, intok ka ta'abwisi eaka, Krijtota
bem sualnee'ut ameu nookak. Intok bempo
ameu:

—Jum Liojta che'a yo'otaka a' jiapsa'u
yaji betchi'bo, a' utte'atune'e —ti jiian—,
che'a bat jiokot emo bitnaa'u —ti jiian.

[23] Ketchia bempo junaman te'opom
be'ekatana, jume' ama ameu yo'o
ya'arimtuneeme yeu pu'ak. Intok bempo,
ka ji'ibwaka Liojta yo'oreka intok Liojtau
bicha am nokriasukai, juname'e, ju'u Lios
bem suale'uta, aapo'ik amemak tunee'uta
a' a'awak.

Ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, bwiaraa Siiria' tea'po jo'ara Antiokiia' tea'u notte

[24] Chukula bempo, bwiaara Pisiiria' tea'po
wa'am sajaka intok jum senu bwiaraa
Pampiilia' tea'u yeu yajak. [25] Bempo,

bwe'u jo'ara Perke' tea'po Krijtota bemela
nok lutu'uriata yee majtaka, junak intok
senu bwe'u jo'ara Atalia' tea'u bicha sa-
jak. [26] Junama bempo, bawet bo'o joo
betchi'bo, bwe'u kuta kanoau ja'amuka in-
tok junama'a junuen bwe'u jo'ara Antiokia'
tea'u bicha sajak. Jiba jum, bempo'im, ju'u
tekil bem ya'asuka'uta, yeu pu'awaka, Liojtau bicha bem nokriawaka'po. [27] Junako bempo, jum Antiokia' tea'u yajakai, junama'a jume' Krijtota sualeme nau tojaka intok ameu si'imeta juka' Liojta am aniaka bem yaaka'uta intok junuen achai Liojta jume' ka jurio yoemra, ket Krijtota ta'aaka a bem a' suale' betchi'bo, amemaktuka bempo'im am aniaka'uta am etejoriak. [28] Junama'a intok ju'u Paplo intok ju'u Bernabee jume' Krijtota sualemmak binwaa ama amemak taawak.

15

Jum jo'ara Jerusalen tea'po nau etejo jume' Krijtota yeu pu'arim

[1] Jiba junako juname'e taewaimmet, waate, bwiaraa Jurea' tea'a betana joomem, jo'ara Antiokia' tea'u yajilame, jume' Krijtopo nau werim am majta japtek. Inime'e intok, bempo'im jinne'uimtune' betchi'bo, a' utte'atune'eti jiian, juka' Moiseejtuka'uta, a' nesaweka'a benasia, bempo'im emo sirkunsiraaroa tebonee'uta ti jiakai. [2] Ju'u Paplo intok ju'u Bernabee' teame, junamemak junae weemta betana am beje'eka tua amemak nok nassuak. Intok junuen san, junama'a ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, intok junama waate ket yeu pu'awak, jum Jerusalen tea'u sajaka, jiba inika'a weemta betana, junama bwe'u jo'arapo, jume' Krijtota yeu pu'arimmak intok jume' jum Krijtota sualemmeu yo'o ya'arimmak aneka, amemak etejoka a' tu'ute betchi'bo.

[3] Bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po jume' Krijtota sualeme junuen junam bicha am bittuak. Inime'e intok junam bicha bo'o joakai, bwiaraa Peniisia' tea'u intok bwiaraa Samaaria' tea'u te'opompo japte sakakai, junama'a, jume' ka jurio yoemra, bat naataka bem au joiwalataka bem suale'uta, a' su'u tojilamtaka intok junuen juka' Liojtamak eaka bem jiapsa'uta ama etejoria sakan. Junama'a si'ime jume' Krijtopo nau werim tua allean inika'a teuwaawamta jikkajakai.

[4] Junako ju'u Paplo intok ju'u Bernabee, jum Jerusalen tea'u yajakai, bempo junama'a jume' Krijtota sualeme betana intok jume' Krijtota yeu pu'arim betana intok jume' junama'a Krijtota sualemmeu yo'o ya'arim betana, bempo juname betana tu'isi mabettuk. Intok junak bempo junama'a, si'imeta juka'a, Liojta a jita a' joa' betchi'bo, bem yaaka'uta ameu a' teuwaak. [5] Taa junak, jume' paiseeom betana, waate Krijtota nok lutu'uriata sualeme, inime'e japteka intok:

—A' utte'a'a —ti jiian—, jume' ka juriomtaka, Krijtota sualeme, am sirkunsiraaroanee'uta, intok jume' Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim bem a' bo'o jooriaka bem jiapsinee'uta am tejwaanee'u —ti jiakai.

[6] Junako jume' Krijtota yeu pu'arim intok jume' junama'a te'opopo, Krijtota sualemmeu yo'o ya'arim, junuen nau etejoka, ini'i weeme jachin tua a' lutu'uriatuka'ut tu'isi ju'uneebaekai, emo nau tojak. [7] Junama'a ane'epo binwaa junuen junaet nau etejosuka, ju'u Peeo, kikteka, intok junammeu:

—Krijtopo nemak werim, eme'e jaibu ju'unea, jaibu ili binwatuk, juka' Liojta, emo nasuk nee yeu a' pu'aka'po, junuen Krijtota bemela nok lutu'uria yee jinne'umta, wame'e ka jurio yoememmeu in ameu a' teuwaaka, bempo'im a' sualne' betchi'bo —ti jiiak—. [8] Intoko aapo, yetet ju'uneame, bempo'im tu'isi a' mabetaka'uta, machisi a' ju'uneiyaa tebok, jiba ito benasia, aapo'ik betana juka' a' tu'u jiapsiwata amet autuakai. [9] Intok aapo ju'u achai Lios, kaita'po ta'abwisi, taa ito benasi bempo'im eiyaak. Bwe'ituk ketchia ito benasia, Krijtota bem suale' betchi'bo, ka tu'uwa ya'arimmet am jiokoeka, junaka'a bem su'u toji betchi'bo am aniak. [10] Junuen san i'ani, jaisaaka eme'e, juka' Liojta yee jinne'ubaeka a' ya'arita, ka junuen a' mabetbae. Intok eme'e, jume' Krijtota sualeme, juka' che'a betteka obiachik am joo i'a, juka'a, jiba itom intok kia wame'e bat naataka itom yo'owasuka'um juni'i, itom ka a chupiasi bo'o jooriasuka'uta. [11] Taa ala, che'a juni san, itepo tee, kaita tu'ik ya'arika, juka' yo'owe Jesukrijtota tua yee a' nak jiokole' betchi'bo, jiba bempo'im benasia

itom jinne'uimtuka'uta junuen te a' suale
—ti jiiak.
12 Junak intok juname'e si'ime ka intok
montek. Intok juname'e, juka' Bernabee'
teamta intok juka' Paplota, Liojta a jita a'
joa' betchi'bo, machilaata intok juka' tu'ik,
ka a joo tu machik, jume' ka juriom nasuk
bem yaaka'uta bempo'immeu am teuwaao,
tu'isi am jikkajak. 13 Junako bempo'im ama
am noksuko, ju'u Jakoobo' teame, kikteka
intok:
—Krijtopo nemak werim, chubala nee
jikkajine —ti jiiak—. 14 Ju'u Simoo Peeo,
juka' achai Liojta che'a bat tu'ik ame
nasuk a' teuwaaka'uta, ket jiba junaen
jume' ka juriomtaka, bempo'im nasuk
juebenaka Liojta yoemiamtuneeme yeu a'
pu'aka'uta itom etejorialaa. 15 Jiba ini'i,
jume' che'a bat naataka, Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
tetteuwaame ji'ojteka'u, jum Liojta nok
lutu'uria ji'osia ji'ojteimpo a' teuwaari
benasi chupia:
16 Iniat chukula nee, inepo,
Juchi wee'po inim yoemrata Labiituka'utat
yeu katriam nasuk,
Ka ta'eewaka kaabem benaka juni'i,
Inime'e, karita wechiata,
Ama bi'ilaatae kaata bemelak juchi senuk
a' kaateka'a benasia nee jiba junuen
aune.
17 Junaen si'ime jume' waatem inim jiap-
same bempo'immet chukula,
Achai Liojtamak eaka ket a bem a' sualne'
betchi'bo.
Intok jiba inime'e betana ka nanau machi
yoemra,
Nee yo'oreka, in jinne'urim ti ta'eewame.
18 Inien nooka ju'u achai Lios,
Aapo ju'u che'a bat naataka taewaimmet
inika'a,
Aapo'ik ju'uneiyaaka a' ya'abae'uta,
A' ju'uneiyaa tebokame,
ti jiakai.
19 'Jiba inia betchi'bo, inepo nee, jume'
ka juriomtaka intok inime'e, bat naataka
bem au joiwalataka bem suale'uta, a' su'u
tojaka junuen Liojtamak eaka jiapsibaeme,
kaita'po ameu suanaa'uta nee a' teuwaa.
20 Ala, tu'ine, bempo'im, jume' ka liosimtaka
ya'arim yo'oriwame betchi'bo joowamta,
ka bem a' joobaanee'u. Intok kaabeta,
jamutta, ka a' jubeka, kaachin aamak au
a' tu'urinee'u betana. Intok juka' wakajta
bamsoalata intok kia ojbota, ka bem a'
bwa'anee'u betana, inia betana itom ameu
ji'ojtinee'uta —ti jiiak—. 21 Bwe'ituk che'a
bat naataka taewaimmet naateka, inim
si'imekut aane jume'e, Moiseej tuka'uta be-
tana nesauri ji'ojteim yee am majtame. In-
ime'e, chikti aet yum jo'e taewaita yumao,
jum juriom te'opompo nokwakai.

22 Junako jume' Krijtota yeu pu'arim intok
jume' junama'a Krijtota sualemmeu yo'o
ya'arim, junama'a, si'ime jume' Krijtota
sualemmak, bempo'im nasuk, watem yeu
pu'aka, intok inime'e, jo'ara Antiokia' tea'u
bicha, Paplotamak intok Bernabee' teamta-
mak am bittua betchi'bo, junuen a' tu'urek.
Junama'a bempo, juka' Juraj teamta, ket
Barsabaaj ti ta'eewamta, intok juka' Silaj
teamta, inime'e, Krijtopo nau werim nasuk
che'a eiyaawaka tekilekame yeu pu'atuk.
23 Intok chukula inime'emak inika'a inen
ji'ojteita amemak ameu a' bittuak:

"Jiba itepo, jume' Krijtota yeu pu'arim
intok jume'e, inim jume' Krijtota sualem-
meu yo'o ya'arim intok jume' waate inim
Krijtopo nau werim, itepo tee, jume'
ka juriomtaka, Krijtota sualeme, eme'e
jum bwe'u jo'ara Antiokia' tea'po intok
bwiaraa Siiria' tea'po intok Siliisia' tea'po
jo'aakame, si'imem te am tebotua. 24 Inim
itepo, waatem ka itom ea'po inim, aman
emou yajaka, ta'abwisi emou jiaka ka
enchim yanti eltuaka intok Liojta betana
enchim suale'u betana ka a witti enchim
aet ju'uneetua. Inime'e, a' utte'a ti jiakai,
enchim emo sirkunsiraaroa tebone'po
intok Moiseej tuka'uta nesaupo aman
enchim katnee'po, ti jiakai. 25 Inia betchi'bo
san, inim itepo, nau eaka, si'ime a'
lutu'uria yaak, inim ito nasuk, watem yeu
pu'aka, bempo'im aman enchim am bitne'
betchi'bo te junuen a' tu'urek. Inime'e,
jume' Krijtopo itomak werim, tua itom
nake'um, ju'u Bernabee' teamta mak intok
ju'u Paplo' teamta mak aman emou am
bittua betchi'bo. 26 Bempo san jume'
Paplotaim junen, itom yo'owa, yo'owe
Jesukrijtota mak bem ea' betchi'bo, ka
jain eaka, bem kokko machiku naj kateme.
27 Junuen san itepo inim, juka' Juraj teamta
intok juka' Silaj teamta itepo emou am
bittualaa. Bempo intok emo mak aneka
junuen, si'imeta juka' inim yeu sikamta,

machisi emou a' teuwaane. [28] Bwe'ituk inia
betana, ju'u Liojta tu'u jiapsi inen itom
aet ju'uneetualaa, intok itepo juni'i inen
a' tu'ireaka'uta ju'uneaka, emo betchi'bo,
kaita intok naa buusti, betteka enchim
joone'ut itom enchim tejwaanee'u, kia
juka' che'a utte'ataka itom joonee'uta jiba.
[29] Waka'a naikim wokekame, wame'e ka
liosimtaka yo'oriwame betchi'bo su'arim,
junaka'a wakajta ka a' bwa'ane. Intok kia
ojbota juni'i, intok kia juka' bamsoaka
mukukamta juni'i ka bwa'ane. Intok
kaabe, jamutta, ka a' jubeka aamak au
tu'urine. Eme'e inia weyemta betana emo
suua'ateko, Liojta bichapo tu'isi em annee.
Lios emo maktune." Inika'a ameu ji'ojtek.

[30] Junuen san, bempo inien junam bicha
bittuarimtaka bo'o joakai aman Antiokia'
tea'u yeu yajak. Bempo junama'a, jume'
Krijtota sualeme nau yaajame, nau am
tojaka intok juka' ji'osia ji'ojteita am
makak. [31] Intok junako, jume' Krijtopo
amemak werim junaka'a ji'osiata am
noksuko, juka' junama'a junuen weyeka
ameu teuwaawamta betchi'bo, tua bem
allea'u amet ayukan. [32] Ju'u Juuras intok
ju'u Silaaj teame, intok ketchia bempo,
inime'e, Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta tetteuwaakai,
bempo junuen junama'a ju'u bu'uuk
bem noka'ue, junama'a jume' Krijtota
sualeme, bichau bicha, ka ko'om eaka
Krijtota bem sualnee'ut tu'isi am aniak.
[33] Bempo intok junama'a ili jaiki ta'apo ama
aneka, junama'a jume' Krijtota sualeme,
bempo'im juchi jume' ama ameu am
bittuakammeu bicha, yanti elaka bem
nottine' betchi'bo, am tebotuak. [34] Taa
ju'u Silaaj teame, junama'a Antiokia'
tea'po tawababaek. [35] Ju'u Paplo intok ju'u
Bernabee, ket bempo junama'a bwe'u jo'ara
Antiokia' tea'po tawaka intok junama'a
wate juebenammak, Liojta betana juka'
bemela nok lutu'uriata a' teuwaaka, yee
a' majta sakan.

Ju'u Paplo juchi wee'po a' naate, juka' Krijtota betana a' tekil maki

[36] Junama'a ili binwatuka, chukula ju'u
Paplo ju'u Bernabee' teamtau:

—Juchi te, jume' jo'aram, si'imekut Lio-
jta bemela nok lutu'uriata itom yee a' ma-
jtasuka'ummet, jume' Krijtota sualemmeu
sajaka, te am ju'uneiyaane —ti au jiiak.

[37] Ju'u Bernabee intok ketchia, juka' Joan
Maekoj teamta amemak a' wee i'an. [38] Taa
ju'u Paplo, aapo'ik amemak a' weenee'uta,
ka a' tu'i machiak. Bwe'ituk aapo'ik,
jum jo'ara Pampiilia' tea'po am su'u to-
jaka intok junak ka bicha'u bicha amemak
a' tekipanoaka' betchi'bo. [39] Inia betana
bempo tua nau nok nassuakai, junuen
bempo junama'a emo na'ikimtek. Ju'u
Bernabee intok, ju'u Maekoj teamtamak
omot bicha siika, intok bwe'u kuta kanoat,
bwiaraa Chipre' tea'u bicha bawet bo'o
joak. [40] Paplo intok ket, juka' Silaj teamta
yeu pu'ak. Aapo, junama'a jume' Krijtota
sualeme betana, achai Liojta amemak tune'
betchi'bo aapo'iku bicha nokriasuakai, yeu
siika. [41] Intok junuen, aapo, bwiaraa Si-
iria' tea'po intok bwiaraa Siliisia' tea'po
wa'am yeu siika. Junama'a aapo, jume'
te'opommet Krijtota sualeme junuen, be-
mpo'im ka ko'om eaka, jiba Krijtota bem a'
sualne' betchi'bo, ameu nookak.

16

Ju'u Timoteo' teame, Paplo intok Silajtaimmak aane

[1] Junuen ju'u Paplo intok ju'u Silaaj
teame, bempo, wate jo'aram, Lerbe' tea'u
intok Lijtra' tea'u yajak. Junaman intok
bempo, seenuk Krijtota sualemta, Timo-
teo' teamta ama ta'aak. Inia ae, juria ja-
muttaka intok Krijtota sualen. Taa ju'u
a' achaiwa, rieko yoem tukan. [2] Jume'
ama jo'ara Lijtra' tea'po intok jum Ikoo-
nio' tea'po jo'aaka, Krijtopo nau werim,
bempo, tu'ik ae tana nookan. [3] Inika'a
Timoteota, ju'u Paplo aamak a' wee i'ak.
Intok inika'a ju'u Paplo, aapo jume' juriom
junaman junaet jiapsame, kaachin am ee-
tua betchi'bo, juka' Timoteota a' sirkun-
siraaroa tebok. Junama'a si'imem aapo'ik
achaiwa a' rieko yoem tuka'po ju'uneewa'
betchi'bo. [4] Intok si'ime, jum ili jo'arammet
bem wa'am kate'umpo, bempo, jume' Krij-
topo nau werimmeu, bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po aneka, jume' Krijtota yeu pu'arim
betana intok ama Krijtota sualemmeu yo'o
ya'arim betana, bempo'im yee majta sai-
waka bem tejwaarita, junae betana ameu
a' teuwaak. [5] Jiba junuen san, jume'

te'opommet Krijtota sualeme, yo'owe Jesukrijtota che'a juni'i yuma'isi a' yo'oreka aet yoem ean. Jume' intoko, Jesukrijtota sual sakame, chikti ta'apo che'a juni'i bu'uu sakan.

Jum tenkupo benasi, Paplota senuk bwiaraa Maseroonia' tea'po jometa a' bichaka'po

6 Ju'u Liojta tu'u jiapsi, bempo'im jum bwiaara Aasia' tea'po, juka' junama'a ili ka bwereka bwiaarammet, juka' Krijtota bemela nok lutu'uriata ka ama bem a' teuwaanee'u betana am ju'uneetuak. Inien san bempo, junama'a ili bwiaraa Riijia'ati teaka intok Kalaatia'ati teaka, junammet luula sajaka, 7 intok junuen bempo, juchi senu bwiaraa Miisia' tea'u kimuwa'po yajak. Junama'a yeu sajaka, bempo, senu ili bwiaraa Bitiinia'ati tea'u kimubaeka ean. Taa ju'u Jesukrijtota tu'u jiapsi, ka aman bem yajinee'ut am ju'uneetuak. 8 Junako bempo, junama bwiaara Miisia' tea'u ka tawaka, naa buusti, baweu bicha, bwe'u jo'ara Tooaj tea'u bicha ko'om yajak. 9 Junama'a ju'u Paplo, tukaapo, tenkupo benasi, machilaata bittuawak. Junama'a aapo seenuk, bwiaara Maseroonia'ati tea'u betana jometa au weyeka intok: “Maseroonia' tea'u sikaa, intok itom aniane”, ti au jiamta bichak. 10 Junama'a, juka' Paplota junaka'a machilaata bitchuko, itepo sep, bwiaara Maseroonia' tea'u bicha tee yeu katbabaek. Jaibu junaman junammeu, juka' Krijtota bemela nok lutu'uriata, Liojta itom ameu a' teuwaane'po itom a' ju'uneetualatuka'u.

Paplo intok ju'u Siilas, jo'ara Piliipoj tea'po nau aane

11 Junama'a jo'ara Tooaj tea'po itepo, bwe'u kuta kanoau ja'amuka tee bawet witti sajaka intok bawepo bwia yeu kateka, Samotraasia' tea'u te yajak. Intok junama'a, juchi bawet sajaka, yokoriapo jo'ara Neapolij tea'u yeu yajak. 12 Intok junama'a, bwiapo kateka, te jo'ara Piliipos tea'u tee sajak. Junama'a romaano yoemra juebena ama jo'aakan. Intok jiba junama'a, juna'a bwiaraa Maseroonia' tea'po, ju'u bwe'u jo'ara, che'a eiyaawame. Junama'a itepo ili jaiki ta'apo ama taawak. 13 Junama'a senu aet yum jo'e ta'apo, itepo junama'a bwe'u jo'arapo pa'akun, batwee mayoau bicha tee yeu sajak, junaman Liojta yo'oreka au bicha nok betchi'bo jiba nau yaajiwa'u. Junama'a itepo aneka intok itepo, Krijtota nok lutu'uriata betana, jume' jaamuchim junama'a anemmeu tee a' teuwaak. 14 Juname'e betana seenu, Liiria' tean. Ini'i intok, bwe'u jo'ara Tiatiira' tea'a betana jometa ama aanen. Tajo'ota kutko sikiik, tua beje'emta nenenkakai. Jiba ini'i jamut Liojta sualeka a' yo'oreme, ama teuwaawamta jikkajan. Inika'a, ju'u achai Lios, juka' Paplota teuwaaka'uta, alleaka a' mammate' betchi'bo, junuen a' eetuak. 15 Ini'i, aapo, chukula si'ime jume' aamak jo'aakammak nau bato'owaasuakai, itou nookak:

—Eme'e, tua lutu'uriapo junuen yo'owe Jesukrijtota in a' suale'uta nee mammateka, junuen a' lutu'uriatuka'po ju'unea'ateko, in jo'au tawa betchi'bo ama yajine —ti jiakai.

Intok tua junen jiaka nokakai, ite junama'a taawak.

16 Sejtul jum batwee mayoau, jiba Liojtau bicha nokbaeka, jiba itom nau yaaja'u bicha itepo katekai, junama'a senu usi jamut itou yeu siika. Ini'i san, bebeje'eri jiapsi aet aneka, junae aniawaka, ka aet ju'uneewamta betana, machisi a' teteuwaakai. Inika'a san, wate, utte'apo a' tekipanoatuaka intok juname' betchi'bo yu'in tomita kokkoban. 17 Ini'i usi jamut, juka' Paplota intok itom nau kateo, itot cha'aka wee taitek, chaai nokpo intok:

—Inime'e o'owim, juka' si'imem bepa che'a yo'orisi machik Liojta betchi'bo jiapsaka intok aapo'ik betana nokta, yee ae jinne'uwamta emou a' teuwaame —ti jiakai.

18 Ini'i usi jamut, jiba ili jaiki ta'apo junuen jiba aanen. Junen su chukula ju'u Paplo, ae suati eaka intok au notteka, intok ju'u ka tu'i jiapsi iniat anemtau:

—Yo'owe Jesukrijtota betana lutu'uriakai, iniat aapo'ikut em yeu weene' betchi'bo ne enchi aet sawe —ti au jiiak.

Intok junuen ju'u ka tu'i jiapsi, junama sep yeu siika.

19 Taa junako, jume'e, juka' usi jamutta a' tekipanoatuame, junae junuen ka intok a bem ae tomi yo'onee'uta bichakai, bempo, juka' Paplota intok juka' Silaj teamta

am bwiseka intok ama bwe'u jo'arapo, na-
sukun bicha junama'a ya'uraatau yeu am
tojak. [20] Junama'a ya'uraapo, jume' yetet
nesawemmeu am nu'upaka intok:

—Inime'e o'owim, jurio yoememtakai,
inim itom bwe'u jo'arapo yoemrata emo
beje'eka intok ka nau am eetua —ti jiian—.
[21] Intok ket inime'e, wate weemta, itom
romaano yoemem tuka' betchi'bo, ka itom
a mabetaka intok ka a itom bo'o jooria'uta,
yee majta —ti ameu jiiak.

[22] Junako junama'a ju'u yoemra, be-
mpo'im beje'eka an japtek. Ju'u ya'uraa
intok, am tajo'o watta teboka, intok kuta
jibebiammea am bepsu tebok. [23] Chukula
inime'e tua jiokot maisi am bepsuakai, ket
jum yee e'etawa'u am kiimak. Intok ju-
name'e, junama'a juka' eta'im susuamta,
aapo'ik inime'e tua yuma'isi, tu'isi ama am
jipu'une' betchi'bo a' tejwaak. [24] Junako,
inien tejwaawakai, ju'u eta'im susuame, ju-
nama'a yee e'etawaa'u che'a wajiwa bicha
am tojaka intok bwe'u kuta, tekkuria'
tea'po am woktuaka, ama am su'u tojak.

[25] Taa junama'a jumak jaibu nasuk
tukaapo juka' Paplota intok juka' Silaj
teamta ketun Liojtau bicha nokaka intok
a' yo'oreka, au bicha am bwikao intok wate
junama'a jume' eta'im ketun am jikkajao
su, [26] junama'a seej chuktia ju'u bwia au
yoyoak. Juna'a junuen tua utte'aka au
yoyoakai, kia jum yee ama eta'ipo junaka'a
kutti nawakamta, naas yoyoak. Intok
junama'a lautipo si'ime jume' pueetam
emo etapok. Intok junama'a si'ime jume'
ama eta'im, jume' sisi'iwook wikiam, inime
betana ko'om wattek. [27] Junama'a, ju'u,
jume' ama eta'awame sua betchi'bo a'
tekiakame, busaka, intok junak aapo, jume'
yee ama eta'im emo etapolame bichakai,
aapo jume' tebe aapo'ik kuchi'im yeu wikek
inimmea au me'ebaekai. Bwe'ituk aapo,
junama'a si'ime jume' eta'im yeu am sajak
ti eakai. [28] Taa ju'u Paplo junau:

—Si'ime te im aane. Kate'e jain emo
joobae —ti kusisi au nookak.

[29] Junak intok junama'a ju'u eta'awame
suame, tachiriata a'awaka, aapo wajiwa
bicha buiteka ama yepsak. Intok majjaeka
au yoaka junama Paplotau intok ju'u Silaj
teamtau tonommea kikteka bwiau ko'om
cha'aka. [30] Junak intok junama pa'akun yeu
am nuk sikaa, intok:

—Achaim, nee tejwaane, jitasa tua
utte'atunee in ya'anee'u, junuen junae
in jinne'uitune' betchi'bo —ti ameu
nattemaek.

[31] Bempo inika'a:

—Juka' yo'owe Jesukrijtota empo a'
sualeka aet eene, intok junak empo
jinne'uitunee intok kia si'ime jume' emak
jo'aakame juni'i jinne'uimtune —ti a'
yoopnak.

[32] Intok bempo, iniau intok si'ime jume'
aapo'ikumak jo'aakammeu, Jesukrijtota be-
tana juka' bemela nok lutu'uriata ameu
a' teuwaak. [33] Intok junama'a jak weyeo
tukaapo, ju'u, jume' eta'im sua betchi'bo
a' tekiakame, bempo'im, jume' jum jiokot
maisi siu siuti bem bepsui'ipo am baksiak.
Intok chukula, aapo intok jume' aamak
jo'aakame si'ime bato'owaatuk. [34] Inime'e,
aapo chukula, sep a' jo'au am nunukai intok
am ji'ibwatuak. Intok aapo intok si'ime
jume' aamak jo'aakame, inime'e, achai Li-
ojta a' ta'aaka a' sualeka' betchi'bo, tua
allean.

[35] Yokoriapo ketwoo ju'u junama'a
ya'uraa, jume' naj kateka yee suuatuawame
aman am bittuak, ju'u eta'im suuatu-
awamtau, inime'e, jume' Paplotaim aapo'ik
am su'u tojine'po a' tejwaane' betchi'bo.
[36] Junako ju'u eta'im suuatuawame,
Paplotau sikaa, intok:

—Inim ju'u ya'uraata betana, enchim
yeu su'u toji betchi'bo nee aet sawaa.
Junuen san eme'e, ka jain eaka, baa yeu
katne —ti au jiiak.

[37] Taa ju'u Paplo, jume' naj kateka yee
suuatuammeu:

—Itepo, jiba jum Romaanom bwiaarapo
amemak jomem benasi lutu'uriaka juni'i,
si'imeraata bichapo te bepsuwak, jita itom
ya'ariaka'u betana ka ya'uraa bittuawakai
juni'i. Intok jum yee e'etawa'u tee
kima'awak. I'an intoko bempo etbwa itom
su'u tojibae. E'e, katte junen ea. Am
tejwaane, bempo a'abo sajaka, itom yeu
su'u tojine —ti ameu jiiak.

[38] Jume' junuen ya'uraapo sawame
junammeu notteka, inia betana am
tejwaak. Juname'e intok, bempo'im
Romaanom bwiaarapo bem lutu'uriaka'uta
a' ju'uneiyaaka, womtek. [39] Junuen san,

inime'e Paplotau intok Silaj teamtau aman
sajaka, junae betana ameu emo jiokoek.
Junak intok junama'a yee e'etawa'po yeu
am su'u tojaka, intok bempo'im junama
bwe'u jo'arapo bem yeu katnee'u betchi'bo
ameu nookak. 40 Junama'a bem eta'ipo
yeu sajakai, bempo, ju'u Liiria' teamta
jo'au yajak. Intok junama'a, chukula
jume' Krijtopo nau werim bichaka intok,
ka ko'om eaka, Krijtota bem sual sakane'
betchi'bo ameu nokakai, junama yeu sajak.

17

Jum jo'ara Tesaloonika' tea'po, emo beje'ewamta ama yeu sika'apo

1 Junuen bempo bo'o joakai, ili jo'aram
Ampiipolij tea'po intok Apoloonia' tea'po
wa'am sajaka, chukula, bwe'u jo'ara Tesa-
loonika' tea'u yeu yajak. Junama'a senu
juriom nau yaaja'po te'opo ama katekai.
2 Intok ju'u Paplo, jiba aapo'ik a' bo'o joo-
ria'a benasia, junaman nau yaajiwaa'u si-
ika. Intok aapo, bajisi, chikti sabala, aet
yum jo'e ta'apo ama ameu nookak. 3 Intok
aapo, jiba jum Liojta ji'osia ji'ojteimpo,
ama weyemta ameu nokaka, juka' Kri-
jto'oti ta'eewamta, jiokot a' bitnee'uta
intok ket junuen aapo'ik me'esuaka aet
chukula kokkoarim nasuk a' jiabijtinee'uta
a' utte'atuka'u, machisi ameu a' teuwaak.
Intok ket:

—Jiba ini'i Jesus, aapo'ik betana in emou
noka'u, aapo juna'a ju'u Krijto —ti ameu
jiakai.

4 Junako junama'a jume' juriom betana,
waate Krijtota sualeka a' mabetak. In-
tok inime'e ju'u Paplotamak intok Silaj
teamtamak tu'ika, amemak ee japtek. Ju-
nama'a ketchia jume' rieekomtaka, jaibu
Liojta yo'oreme, juebenaka. Intok jaa-
muchim, juebenaka jume' junama'a che'a
eiyaawame, si'ime Krijtota sualek. 5 Taa
junako, jume' juriom ka amemak Krijtota
sualeme intok, junammet kopteka, inime'e,
wate tua ama ka tu'i yoemem, kia rejteme
nau tojaka, junaman bwe'u jo'arapo ju'u
yoemrata nasuk ka yanti eewaka intok ka
nau eewamta am ya'a i'akai. Inime'e,
seenuk Jason teamta jo'apo utte'apo ki-
imuk. Junama'a juka' Paplota intok juka'
Silaj teamta jaiwakai. Intok junama'a
yeu am wikeka, bu'uuraata bichapo yeu
am tojibaekai. 6 Taa junama'a jume' bem
jaiwa'um ka am teakai, bempo, juka' Jason
teamta, utte'apo ama yeu a' wikeka, inika'a,
intok waate junama'a Krijtota sualeme, in-
ime'e, junama bwe'u jo'arapo ya'uraatau
yeu am tojak. Intok kusisi nokaka:

—Jume' o'owim, Paplotaim, inim
si'imekut kateka, yee amemak ee i'aka,
si'ime yoemrata, bem tu'i eerim am
nanasonteme, bempo i'an ket im yajilam
—ti chaaen—. 7 Ini'i Jason teame intok, a'
jo'awapo am mabetlataka, ama am jipue.
Si'ime bempo, Romapo juka' che'a bepa
yo'o ya'ari, Sesar teamta betana nesaurim
beje'eka kaate. Bwe'ituk inime'e, seenuk,
ta'abwik che'a bepa yo'o ya'arita ket a'
ane'e ti jiia, Jesuj teamta —ti jiaka chaaen.

8 Inika'a inen jiuwamta jikkajakai, ju'u
ama bwe'u jo'arapo yoemra, intok jume'
ama yo'o ya'arim, ka bem yanti ela'u amet
ayukan. 9 Taa ju'u Jason teame intok jume'
waate Krijtota ama sualeme, tomita yeu kat
betchi'bo am beje'etua'ea'uta am maksuka
ama yeu su'u tojiwak.

Jume' Paplotaim, jo'ara Berea' tea'po aane

10 Junama lautipo, jume' ama Krijtota
sualeme, juka' Paplota intok juka' Silaj
teamta, tukaapo, jo'ara Berea' tea'u bicha
yeu am bittuak. Bempo aman yajaka, jiba
junama'a, juriom te'opou bem nau yaaja'u
sajak. 11 Inime'e juriom im joomem, jume'
bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'po jomem
bepa tu'u jijiapseka a jootun. Bwe'ituk
inime'e, juka' Krijtota betana bemela nok
lutu'uriata ameu teuwaawamta, tua junen
eaka a' jikkajaka a' mabetak intok be-
mpo chikti ta'apo bichau bicha, jum Lio-
jta betana ji'osia ji'ojteimpo, ama weyemta
tua aet mammateka a' bichan, junuen
juka' ameu teuwaawamta, tua junuen a'
lutu'uriatuka'ut machisi aet ju'uneebaekai.
12 Junuen san, inime betana juebenaka Kri-
jtota sualeka aet ean. Intok ketchia ju'u
rieeko yoemrata betana, junama'a jume'
jaamuchim, jume' che'a eiyaawaka bit-
wame intok kia ju'u o'ouraa juni'i, juebe-
naka Krijtota sualek. 13 Taa junako, jume'
juriom, jo'ara Tesaloonika' tea'po joomem,
juka' Paplota, juka' Liojta bemela nok
lutu'uriata jum jo'ara Berea' tea'po ket
yee a' majta'apo a' ju'une'eiyaakai, bempo
junaman sajaka, junaman juka' yoemrata

nasuk emo beje'ewaka, ka nau eewamta
a' yaak. [14] Taa junama'a, jume' Krijtota
sualeme, ka bo'o bichaka, juka' Paplota,
baweu bicha yeu a' weene' betchi'bo am
bicha a' bittuak. Taa intok ju'u Siilaj teame
intok ju'u Timoteo' teame, bempo jiba ama
jo'ara Berea' tea'po tawakai. [15] Junuen
jume' Paplotamak kateme, inime'e, bwe'u
jo'ara Ateenaj tea'u tajtia a' tojak. Chukula,
inime'e juchi bicha nottek. Intok juka'
Silaj teamta intok juka' Timoteo' teamta,
inime'e, ka bo'o bichaka, junaman bem au
yajine' betchi'bo, nokta ameu weiyaakai.

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Ateenaj tea'po aane

[16] Junama'a ju'u Paplo, juka' Silaj teamta
intok juka' Timoteo' teamta ketun ama
Ateenaj tea'po am bo'o bichakai, tua ka
yanti a' ela'u aet ayukan. Aapo junama'a
bwe'u jo'arapo, jak chukti jume' maam-
mea ya'arimtaka yo'oriwame unnaa juebe-
nam bichakai. [17] Jiba inia betchi'bo, aapo,
jum juriom nau yaaja'po te'opompo, jume'
juriommeu intok waate junama'a Liojta
yo'oreka a' sualemmeu nonokan. Intok
ket aapo, chikti ta'apo junama'a omot
bu'uuraata ane'epo, jita jinuwaka intok
jita nenkiwa'po, junama'a a' bicha'ummeu,
Krijtota betana ameu nookan. [18] Junama'a
sejtul, waate, jita ta'aaka emo majtame,
intok epikureeompo emo teuwaame, waate
intok ejtoikoimpo emo teuwaame, inime'e
Paplotau yajaka aamak etejo japtek. Ju-
name'e waate:

—Jaisa tua ini'i itou jiubae, ini'i o'ou tua
juebenak nokakai —ti jiian.

Taa wate intok:

—Juchi tatta'abwi liosim betana
weyemta itou nokamta bena —ti jiian.

Inien bempo jiian, juka' Paplota, Jesu-
jta betana weyeka aapo juka' bemela nok
lutu'uriata, intok jume' kokkoarim, juchi
bem jijiabijtenee'u betana yeteu a' noka'
betchi'bo. [19] Junak intok inime'e, jikawi, ili
kawita benaka, Areopako' tea'u bicha a' nuk
sajak. Junama'a nau etejobaeka jiba bem
nau yaaja'po. Intok junama'a bempo:

—Inia bemelasi weyemta betana naa
buusti itou a' teuwaane —ti au jiiak—.
[20] Bwe'ituk empo, bemelaka, ka itom jikka-
jilaa'uta itou teuwaa. Itepo intok, si'imeta
inika'a, ju'u a' teuwaa'ut ju'uneebae —ti au
jiiak.

[21] Bwe'ituk si'ime jume'e, jum bwe'u
jo'ara Ateenaj tea'po joome intok ketchia,
si'ime jume' ka ama bwiaarapo yoem-
rataka ama jo'aakame, inime'e, kaita intok
ta'abwik, kia jita bemela weemta bem ete-
jonee'uta intok bem a' jikkajinee'uta jiba
bo'o joorian.

[22] Junako ju'u Paplo, junama'a bempo'im
ama nau yaaja'u, Areopako' tea'po ame
nasuk kikteka intok:

—Eme'e achaim, inim Ateenaj tea'po
aneme, inim si'imeku nee enchim, jume'
ya'arimtaka enchim jipue'um, tua enchim
amet emo temaeka enchim am eiyaa'ut,
nee a' mammatelaa —ti jiiak—. [23] Bwe'ituk
i'an inepo, jume' enchim yo'ore'um,
enchim jipue'po naj weyeka am bichakai,
junama'a ket, jitae sa ya'arita, nookim:
“Ju'u Lios ka ta'eewamta betchi'bo”, ti
aet ji'ojteita nee ama bichak. I'an intok
inepo, jiba inia Lios, ka enchim ta'aaka
enchim yo'oree'uta, inia Liojta betana nee
nokbaeka weye —ti jiiak.

[24] ’Ini'i ju'u Lios, inim juka' bwiata
intok si'imeta juka' im ayukamta a'
ju'unaktekame, aapo ket, teekapo intok
inim bwiapo si'imeku yo'owe. Junuen
aapo, ka inim te'opom, watem ya'arimpo
jiapsa. [25] Intok kia aapo, inim jiapsame
yoemrata betana, jita a' joorianee'uta,
jita'apo jiokot a' ea'a benasia, ka a' bo'o
bicha. Bwe'ituk jiba aapo juna'a, itom
si'imem, juka' jiapsiwamta intok juka'
jekata intok si'imeta itou be'emta, itom
a' bittuame.

[26] ’Aapo, yoemta inim wepu'ulaik
ju'unakteita betana, si'ime aniat yoemrata
junaet yeu sajaka, aapo am ju'unaktek.
Junuen, inime'e, inim bwiapo na'ikimtuka,
bem jiapsine' betchi'bo. Intok inime'e,
jakun tajtia inim bem jiapsinee'u intok kia
we'epulaim, tua jakun bem jiapsinee'uta,
junaka'a am maki. [27] Junuen aapo'ik Liojta a'
jabetuka'ut bem aet ju'uneepeaka, bem aet
emo temaine' betchi'bo. Junuen inime'e,
ka bichamta naas mamma'a benasi anekai
bem a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Lutu'uria
o'oben, aapo'ik inim ka itou mekka a'
ane'u. [28] Bwe'ituk itepo, jiba aapo'ik inim
itom a' jiapsitua' betchi'bo tee naj kaate.
Ket jiba emo betana jume' nokta jaiwaka
a' koba suawa'uka, bem a' ji'ojteka'a
benasia: “Itepo, tee ala, Liojta yoemiammet

yeu saka'ariam", ti jiakai. [29] Junuen
san itepo, Liojta betana yoemiarimtakai,
itepo, juka' Liojta, aapo'ik ka inim jume'
yo'oriwame, sawai tomie, oo tosai tomie
oo kia tetae ya'arim benasi a' machiaka'uta
a' eiyaa ean. Bwe'ituk inime'e, waatem,
juname'e kia Liojta betana bem jachin
emo eetua'po aman am jooa. [30] Bwe'ituk
che'a bat taewaimmet, ju'u achai Lios,
jume' junak jiapsame, ju'u aapo'ik betana
lutu'uriata ka ju'uneaka, ka amma'ali bem
jiapsa'u betana, ka amet a' bichamta benasi
aayuk. Taa i'an inime'e taewaimmet,
inim si'imem, si'imekut jiapsame, ka
tu'ik betana ta'abwisi eaka, bem emo
temainee'uta junuen a' waata. [31] Bwe'ituk
ju'u Lios, taewaita yeu pu'ari, junak,
si'ime inim jiapsame, we'epulaimmeu
tua ameu a' lutu'uriatuka'po aman,
aapo'ik yee a' ya'uraa bittuaneeo, inika'a,
jiba aapo'ik o'outa yeu a' pu'aka'ue am
ya'uraa bittuakai. Inika'a intok aapo, a'
jabetuka'uta, si'imem a' ju'uneiyaatuak,
junaka'a, kokkoarim nasuk a' jiabijtetuakai.
[32] Junako, jume' ama nau aneme, inika'a
kokkoarim nasuk jiabijtewamta betana
teuwaawakamta a' jikkajakai, waate, jaana
a' jiaawan. Wate intok:

—Inia betana te juchi wee'po ju'ubwa tee
enchi itou a' nok i'a —ti au jiiak.

[33] Junako ju'u Paplo junama tajti nokaka,
ama am su'u tojak. [34] Taa junama'a, waate
aapo'ik teuwaaka'uta, a' sualeka aamak
eaka, au nau yajak. Inime' nasuk senu Li-
oniisio' teaka, ini'i ama nau yaajiwa'u, Are-
opako' tea'po, ju'u bwe'u jo'arapo ya'uraata
mak na'ikiaritakai, intok ketchia senu ja-
mut, Lamarij teakai, intok junamemak ke-
tun waate.

18

Ju'u Paplo, jo'ara Korinto' tea'po aane

[1] Iniat chukula aapo ju'u Paplo junama
bwe'u jo'ara Ateenaj tea'po yeu sika intok
bwe'u jo'ara Korinto' tea'u bicha yeu si-
ika. [2] Junama'a senu jurio, Akiila' teamta
ta'aak. Ini'i bwiaraa Ponto' tea'a be-
tana jometukan. Junama'a ju'u Akiila'
teame intok a' jubiawa, Risiila' teamta-
mak inime'e, bwiaraa Itaalia' tea'a betana
ju'ubwa jeela ama yajilamtukan. Junaman
inime'e yeu saka'alamtukan bwe'ituk ju-
naman ju'u che'a yo'oritaka, ju'u Kaurio'
teame, si'ime jume' juriom, jum bwe'u
jo'ara Roma' tea'a betana bem ama yeu
katnee'u junuen nesaulatukan. Ju'u Paplo
junammeu yepsak, [3] intok aapo jiba be-
mpo'im tekil ket ame benasi a' joakai, lona
karim joowamta, junuen aapo inime mak
tekipanoabaekai ama taawak. [4] Intok ju-
nama'a aapo, chikti sabala aet yum jo'e
ta'apo jum juriom te'opou yeepsan, ju-
nama'a aapo ama anemmeu nokaka intok
kia jume' juriom intok kia jume' ka juriom
juni'i, a' teuwaa'uta bem a' suale'u tajtia am
nok kokobakai.

[5] Junako, juka' Silaj teamta intok
juka' Timoteo' teamta, inime'e, bwiaara
Maseroonia' tea'a betana ama au am
yajako, aapo ju'u Paplo junak che'a
yuma'isia juka' Krijtota nok lutu'uriata
a' teuwaanee'uta a' weetuan intok jume'
juriommeu, juka' Jesujta, aapo'ik junuen
juka' Krijtota bem bo'o bicha'uta, aapo'ik a'
juna'atuka'u machisi a' lutu'uriatenee'uta
weetuan. [6] Taa jume' juriom, aapo'ik
teuwaa'uta beje'eka intok inia betana ka
tu'ik am nok japteko, junako ju'u Paplo,
ame bichapo a' supewam tatakek, inien
aapo junama'a yeu a' sime'uta teuwaakai,
intok inimmeu:

—I'an eme'e, ka tu'isi tawarimtaka
kokkoka'ateko juni'i, junae betana kaita net
aune. I'an naateka nee, inepo jume' ka jurio
yoememmeu bicha nee weene, juname'e
majtabaekai —ti ameu jiiak.

[7] Junama'a juriom te'opopo yeu sikaa,
intok senu o'ou, Jujto'oti teakamta jo'au
bicha siika. Ini'i Liojta yo'ori ta'aaka in-
tok junama'a, juriom te'opou ka mekka
jo'aakai. [8] Junama'a ju'u seenu, Krijpo'oti
teakai, junama'a juriom te'opopo yo'o
ya'ari, aapo, intok ket si'ime jume' iniamak
jo'aakame, Krijtota sualek. Intok ketchia,
juebenaka jume' junama'a bwe'u jo'ara Ko-
rinto' tea'po joomem, juka' Krijtota bemela
nok lutu'uriata a' jikkajaka a' sualeka intok
emo bato'owaa tebok. [9] Junak intok ju'u
yo'owe Jesukrijto, tenkupo benasi Paplotau
au yeu machiaka intok:

—Ka jain eene. Bichau bicha juka'
lutu'uriata teuwaa simnee ka ko'om
eakai —ti au jiiak—. [10] Bwe'ituk jiba
nee, inepo emak aane, intok inim kaabe,
jita ka tu'ik eu ya'ane. Bwe'ituk inim

bwe'u jo'arapo, juebenaka aane, jume' in
yoemiam tuneeme —ti au jiiak.
[11] Junuen san, ju'u Paplo junama'a bwe'u
jo'ara Korinto' tea'po, wasuktia ama bu-
san metpo junama yoemrata nasuk juka'
Krijtota betana bemela nok lutu'uriata am
majtakai ama aanek.
[12] Taa junak, chukula juka' Kalion teamta,
jum bwiaara Akaaya' tea'po a' kobanaao
tuko, jume' juriom, juka' Paplota beje'eka
au baeka emo nau tojak. Intok inika'a
bwiseka, kobanaota kateka'u yeu a' tojaka,
[13] intok a' beje'eka, junau:
—Ini'i o'ou inim juka' yoemrata, be-
mpo'im, ka juka' aapo'ik Liojta betana ne-
saurita tua a' weye'e benasia, taa ta'abwisi
Liojta bem yo'orinee'u betana junaen am
majta —ti au jiiak.
[14] Juka' Paplota au a' nokriabaeka a' nok
taiteo su, ju'u kobanaao, Kalion teame ju-
riom yoopnak:
—Inika'a, enchim nunu'ubwa'uta,
jissu'alataka oo yee beje'eka tua ka tu'ik a'
ya'aria tuko, junaka'a ala inepo, kaachin
jiaka, enchim juriom nee iniat enchim
jikkaji ean —ti ameu jiakai—. [15] Taa i'an
intok inika'a, nokita intok teuwaarita
jachin a' weye'ut, intok wate teammet
nok nassuawamta intok jiba inim jume'
enchim nesaurim enchim bo'o jooria'uta,
inia betana weyekai, eme'e enchim ea'po,
aman a' tu'utene. Bwe'ituk inepo nee,
inile benak betana nee ka aet nesaweka
am ya'uraa bittuabae —ti jiiak.
[16] Intok aapo, inime'e junama ya'uraata
nau yaaja'po, pa'akun bicha yeu am beebak.
[17] Junako junama'a ju'u yoemra ama aneme,
juriom te'opopo yo'ota, juka' Soojtenej
teamta a' bwiseka intok junama'a ju'u
kobanaota bichapo, maammea a' chonaka,
ko'okosi a' yaak. Taa ju'u kobanaao, Kalion
teame, inime'e inien aneme, ka ameu su-
uaka kia beja am bichan.

*Ju'u Paplo, jo'ara Antiokia' tea'u bicha not-
teka, iniamak baji wee'po a' naate juka' a' tekil
maki*

[18] Junama'a ju'u Paplo, ketun juebena
taewaim ama taawak. Chukula, junama'a
jume' Krijtota sualeme am tebotuasuka
intok, aapo senu bwiaara Siiria' tea'u
bicha bawet bo'o joobaeka, bwe'u kuta
kanoau ja'amuk. Ju'u Risiila' teame in-
tok Akiila' teame aamak katekai. Kee
simekai, jum ili jo'ara Senkrea' tea'po,
ju'u Paplo, lobola au bekta tebok, junuen
aapo au a' chupa'ane'eti jiaka a' teuwaari
ya'abaekai. [19] Junako bempo, bwe'u jo'ara
Eepeso' tea'u yajakai, ju'u Paplo juka' Risi-
ila' teamta intok juka' Akiila' teamta ju-
nama am to'o siika. Intok aapo junama'a
jum juriom te'opou yepsak. Intok junama'a
jume' juriom nau yaaja'ummeu nookak.
[20] Juname'e, bempo, aapo'ik che'a binwaa
ama amemak a' tawane' betchi'bo nookan.
Taa aapo ka am nok mabetak. [21] Junak aapo,
junama'a omot bicha weebaeka, ama am
tebotuak, intok:
—Utte'a, jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u, junaman juka' pajkota yumao junak
in ama annee'u. Taa chukula, Liojta junen
eao, a'abo enchim bit betchi'bo nee juchi
a'abo nottine —ti ameu jiiak.
Intok junama'a Eepeso' tea'po aapo,
bwe'u kuta kanoau ja'amuka intok ju-
nama'a yeu siika. [22] Junako jo'ara Sesarea'
tea'u yepsakai, junama'a ju'u Paplo naa
buusti, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u sikaa,
junama'a jume' Krijtota sualeme tebo-
tuabaeka, junaet chukula ket, junama'a
bwe'u jo'ara Antiokia' tea'u bicha siika.
[23] Junama'a aapo ili jaiki ta'apo ama anekai,
chukula juchi junama yeu sikaa, bwiaara
Kalaasia' tea'u intok Riijia' tea'u, ili bwe'u
jo'arammet siika, si'ime jume' Krijtota
sualeme ama jo'aakame, ka bem ko'om
eene' betchi'bo ameu nokakai.

*Ju'u Apooloj teame, jo'ara Eepeso' tea'po yee
majta*

[24] Jiba juname'e taewaimmet, jum bwe'u
jo'ara Eepeso' tea'u, senu jurio, Apooloj ti
teaka, bwe'u jo'ara Alejanria' tea'a betana
jometakai, ama yepsak. Ini'i, che'a bepa
a nokaka a yee majtan. Intok Liojta be-
tana jume' ji'osia ji'ojteimmet tua yuma'isi
ju'uneakai. [25] Aapo, yo'owe Jesukrijtota
betana weyemta watek tu'isi a' majtitukan.
Intok aapo, juka' a' teuwaa'ut, tua aet ji-
apseka alleerimmea nookan. Intok Jesukri-
jtota betana weyemta, tua machisi yee a'
majtakai. Taa junuen, aapo wepulsi, juka'
Joan tuka'uta yee babatoowamta betana
intok aapo'ik Jesujta betana a' teuwaarita
jiba a' ta'aakai. [26] Ju'u Apooloj teame ju-
nama'a juriom te'opopo, bem nau yaaja'u,
kaita'po jinileka, tua witti nok taitek. Taa

junama'a ju'u Risiila' teame intok ju'u Akiila' teame junama aneka a' jikkajakame, chukula inime'e, omot a' nunuka, Krijtota betana weyemta intok juka' lutu'uriata betana, che'a machisia au a' etejok. [27] Junako chukula, aapo'ik Apooloj teamta, junama senu bwiaara Akaaya' tea'u bicha a' weebaeo, jume' Krijtopo nau werim, inime'e aman a' weene' betchi'bo a' tu'ireaka'u aamak eaka, intok bempo, junaman a' sime'u bicha, ji'osiata junaman Krijtota sualemmeu ji'ojteka, junaman aamak ameu a' bittuak junuen juname'e tu'isi a' mabetne' betchi'bo. Junako aapo'ik bwiaara Akaaya' tea'po yepsakai, junama'a jume' ju'ubwa jeela, Liojta yee a' nak jiokole' betchi'bo, Krijtota sualeme, inime'e, ka ko'om eaka intok bichau bicha Krijtota bem sualne' betchi'bo, tua am aniak. [28] Bwe'ituk aapo, junama'a si'imem bichapo, jume' juriom, ka lutu'uriata bem jipue'uta, machisi a' teuwaan, junae betana bempo kaita a teuwaakai. Aapo, Liojta ji'osia ji'ojteim betana weyemta teuwaaka, juka' Jesujta junen, juka' Krijto yebijneeka, bempo'im bo'o bicha'uta, a' juna'atuka'po a' lutu'uria yaakai.

19

Ju'u Paplo, jo'ara Eepeso' tea'po aane

[1] Juka' Apooloj teamta ketun jum bwe'u jo'ara Korinto' tea'po a' aneo, ju'u Paplo junama'a kaupo luula bo'o joaka intok jum bwe'u jo'ara Eepeso' tea'u yeu yepsak. Junama'a intok aapo waate majtimmeu ama yepsak. [2] Intok inime'e, aapo:

—Junak, Krijtota sualeka, jaisa eme'e juka' Liojta tu'u jiapsi a' mabetak ja'ani —ti am temaek.

Bempo intok:

—E'e, kaita tee jikkajilamtukan, juka' Liojta tu'u jiapsita a' ayuka'po betana —ti a' yoopnak.

[3] Junako ju'u Paplo inimmeu:

—Junak su, jaisa eme'e emo bato'owaa tebok —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Ju'u Joan tuka'u, yee babatoowamta betana, yee a' bato'owaaka'a benasia —ti a' yoopnak.

[4] Ju'u Paplo:

—Lutu'uria, ju'u Joan tuka'u, yee babatoowame, jume' ka tu'ik betana emo temaime, bato'owaan. Taa junammeu aapo ketchia, aapo'ikut cha'aka weyemta, juka' Jesujta, bempo'im a' sualne'eti jiian —ti ameu jiiak.

[5] Inika'a inia betana a' jikkajakai, inime'e, yo'owe Jesukrijtota a' jabetuka'uta sualeka, bato'owaawak. [6] Intok junako juka' Paplota amet mamteka, ju'u Liojta tu'u jiapsi ameu ko'om yuumak. Intok inime'e junak, bemelak, ta'abwik ka bem nokpo nok japtek. Intok ket, Liojta betana aet ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta tetteuwaan. [7] Inime'e si'ime nau, jumak, woj mamni ama woiriakan.

[8] Junama'a ju'u Paplo, baji metpo, jum juriom te'opou yeepsan chikti aet yum jo'e ta'apo, junama'a aapo, kaitat tiweka, ka au essoka, yee majtaka intok junama'a ju'u bu'uuraatamak etejoka, aapo'ik jachin Krijtota a' suale'uta ameu nokaka, intok teekau, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' lutu'uriata, bempo'im a' suale'u tajtia ameu a' nookan. [9] Taa junama'a waate, omola a' eiyaaka intok ka a' sualbaeka, ala inime'e, Krijtota bemela nok lutu'uriata beje'eka, ju'u bu'uuraata bichapo ka tu'ik nookan. Junako ju'u Paplo, inime betana au na'ikimteka intok junama'a jume' Krijtota sualeme, senu Tiraano' teamta kari, ama yee mamajtawa'u am nuk siika. Intok junama'a aapo chikti ta'apo ameu nonokan. [10] Ini'i, wooi wasuktiapo tajtia inien weyen. Junuen san, batte si'ime jume'e, bwiaara Aasia' tea'po joomem, junama'a kia jurio yoemra taka, intok kia ka juriomtaka juni'i, inime'e, yo'owe Jesukrijtota betana juka' bemela nok lutu'uriata a' ju'uneiyaak. [11] Intok junama'a ju'u achai Lios, juka' suum watchik, aapo'ik a jita a' joa'ue, machilaata, Paplota a' jootuan. [12] Junuen, kia aapo'ik Paplota betana, kia am paayumtuko oo kia am tajo'ori takai, a' takaawat tajtawaka, inime'e, jume' ko'okoemmeu totojiwan. Intok junuen, ju'u bem ko'okoa betana emo ine'eteka intok kia jume' ka tu'i jiapsim jipueme juni'i, inime'e amet yeu rejten.

[13] Taa wate juriom, inime'e si'imekut rejteka, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, amet aneme betana, bem yeu am beepnee'uta, kia beja tua emo a' tekil maklame, inika'a joo sasakan. Inime'e ket junuen, jume'

ka tu'i jiapsim yeu bep betchi'bo, yo'owe
Jesukrijtota betana lutu'uriaka benaka a'
team teuwaaka, yeu am bepbaen. Intok
jume' ka tu'i jiapsimmeu:

—Jesujta, jiba juka' Paplota aapo'ik be-
tana yee majta'uta, inia betana lutu'uriaka,
enchim yeu katne' betchi'bo ne emot ne-
sawee —ti jiakai.

14 Jume' intok, inika'a inile benak joame,
woo busanika nau weweriakan. Senu
jurio, Ejkeeba' teaka, ini'i jum juriom
bwe'u te'opopo tekiakammeu yo'otakai,
am u'usekan. 15 Taa chukula, inime'e inien
am aubaao, ju'u ka tu'i jiapsi, inime'e:

—Juka' Jesujta, a' jabetuka'ut nee
ju'unea. Intok juka' Paplota nee ta'aa. Taa
nee enchim tua ka ta'aa —ti am yoopnak.

16 Inien jiakai intok, ju'u o'ou, juka' ka
tu'i jiapsita aet aneme, sep ameu kibakeka
amemak nassua taiteka intok ini'i, tua ama
butti utte'akai, juname'e si'imem yu'uk, in-
tok tua ka am jiokoleka, ko'okosi am yaakai,
junuen juname'e, junae karipo, ko'okosi
aulamtakai intok batte ka tajo'oreka ama
yeu tennek. 17 Junama jume' jo'ara Eepeso'
tea'po joomem, juriom takai intok kia ka ju-
riom takai juni'i, si'ime inika'a ju'uneiyaak.
Inien junae betchi'bo, juname'e si'ime, bem
majjae'u amet ayukan. Intok juname'e,
yo'owe Jesukrijtota betana, tua bem a'
eiyaaka a' yo'oree'uta a' teuwaan.

18 Ketchia, junama'a juebenaka, jume'
Krijtota sualekame, inime'e bat naataka
juka' ka tu'ik bem joosuka'uta, si'imem
bichapo junae betana emo yeu bwiseka
a' teuwaan. 19 Intok junama'a juebenaka
jume'e, juka' bebeje'erita betana weyeka,
ka tu'ik yee sisibowamta bo'o jooriame,
inime'e bem ji'osiam aman yeu tojaka intok
si'imem bichapo am tayak. Intok chukula,
si'ime juname'e liprom, bem beje'ewata a'
jaikiaka'uta ju'uneiyaawakai, juname'e jiba
woi taka ama woj mamni miil tosai tomim
beje'eakan. 20 Inien san, ju'u Krijtota be-
tana nok lutu'uriata, che'a juni'i si'imekut
weyeka, sualwan. Intok tua utte'ata aet
ayuka'ut, si'imekut machisi ju'uneiyaawan.

21 Junama'a iniat chukula ju'u Paplo,
bwiaara Maseroonia' tea'u intok Akaaya'
tea'u, junaman wate jo'arammeu noiteka
intok junama'a naa buusti, bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u bicha yebijbaeka'e'eak.
Ketchia aapo, junaman jo'ara Jerusalen
tea'u noitisuka chukula, bwe'u jo'ara
Rooma' tea'u bicha a' noitinee'u a'
utte'a'ati jiian. 22 Junako aapo, bwiaara
Maseroonia' tea'u, woika jume' aamak
rejteka a' aniame aman am bittuak, juka'
Timoteo' teamta intok juka' Erajto' teamta,
junuen aapo junama'a bwiaara Aasia'
tea'po tawaka ketun ama taewaibaekai.

Jum jo'ara Eepeso' tea'po emo beje'ewaka'po

23 Jiba juname'e taewaimmet, junama'a,
yo'owe Jesukrijtota nok lutu'uriata
beje'eka, bwe'uusi ka nau eewaka a'
beje'ewame yeu siika. 24 Ini'i, senu Remee-
tio' teaka, tosai sisi'iwookta tekipanoamta
betchi'bo yeu sikaari. Ini'i o'ou, junae tosai
sisi'iwookie, junama yo'oriwame, Riana'
teame, aapo'ik te'opota benam jojoan.
Intok ini'i, jume' aamak tekipanoame
juebenak am koba'atuan. 25 Junuen ini'i,
inime'e, intok ket waatem ale benak tekilta
joame, nau am tojaka intok:

—Achaim, eme'e tu'isi ju'unea, iniae
itom joa'ue, tu'isi itom ae jiapsa'u —ti
ameu jiiak—. 26 Taa i'an intok, enchim jaibu
ju'unea'a benasia, ini'i Paplo, inim, jume'
jiapsame betana ya'arim yo'oriwame,
inime'e ka lutu'uriapo am liosimtuka'u
ti inim a' teuwaa'u. Intok inien, jiba
iniae, yoemrata juebenak a' sualtualaa, ka
inim bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po jiba, taa
ketchia, inim bwiaara Aasia' tea'po batte
si'imekutchi. 27 Ini'i intok tua jinil wachi,
bwe'ituk inim itom tekil itom joa'u, a'
lu'utinee'u ama aune. Intok ka ini'i jiba,
taa ketchia, jiba ju'u inim yo'oriwame,
Riana' teamta a' te'opowata, si'imekut a'
ta'eewa'uta lu'utine. Intok junuen ini'i,
inim bwiaara Aasia' tea'po intok si'ime
aniat ta'eewaka tua eiyaawaka yo'oriwame,
jamut lios Riana'a teame, kia jak wa'am
eiyaawaka koptanaa.

28 Inika'a bempo a' jikkajakai, tua
o'omtek, intok:

—Tua eiyaawatchisi maachi ju'u inim
jo'ara Eepeso' tea'po yo'oriwame, Riana'
teame —ti chaai japtek.

29 Intok junuen, junama bwe'u jo'arapo,
si'imekut nattepola, ka nau eewaka ka
nanancha eewame ama yeu siika. In-
tok junama'a, waate nau eame, inime'e,
juka' Kaayo' teamta intok juka' Arijtarko'

teamta, inime'e bwiaara Maseroonia' tea'a
betana jometaka, Paplota mak rejte'um,
inime'e nau am bwiseka intok junama'a
bempo'im si'imem nau yaaja'u, senu bwe'u
kariu tajtia, bwiapo am wik sakaka ama am
tojak. 30 Ju'u Paplo junaman bu'uuratau sika
junama'a junammeu nokbaek. Taa jume'
junama'a Krijtota sualeme, a' majtim, ka
aman a' simtuak. 31 Ketchia, junama'a,
bwiaara Aasia' tea'po joomem, ya'uraapo
tekiakame betana, waate, Paplota ta'aaka
a' jalla'iwam, inime'e, junama anwa'apo
ka a' kibakne' betchi'bo, nokta au bittuak.
32 Junama'asan, ama anwa'apo, ka nanancha
eewaka, waate senu weemta chaaen, wate
intok ta'abwi weemta chaaen. Intok ju-
nama'a, ju'u che'a bu'uuraa katim ju'unean
jita betchi'bo ama anwa'u. 33 Taa junama'a,
waate bu'uuraa nasuk aneme, junaka'a ama
weyemta betana, senu Alejanro' teamtau
machisi a' teuwaaka, inika'a, jume' juriom
junama'a bu'uuraata bichapo a' kechak.
Junak ju'u Alejanro' teame, am yaatine'
betchi'bo maammea ameu nookak, junuen
junama'a jum bu'uuraata bichapo ameu,
bempo'im nokriabaekai. 34 Taa junako,
ju'u bu'uuraa, inika'a a' jurio tuka'po a'
ju'une'eakai, bempo si'ime junama'a, ju-
mak, wooi orapo tajtia:

—Tua eiyaa watchisi maachi ju'u inim
jo'ara Eepeso' tea'po yo'oriwame, Riana'
teame —ti chaaen.

35 Junako ju'u seenu, junama bwe'u
jo'arapo ama ya'uraapo tekiakame,
junama'a juka' bu'uuraata, a am yaatitua
sukai, aapo junammeu:

—Achaim inim jo'ara Eepeso' tea'po
joomem, si'ime aniat ju'uneewa, juka' tua
eiyaawaka itom yo'oree'u, Riana' teamta,
a' te'opowa intok juka' aapo'ik benaka,
teta, teeka betana ko'om wechekamta
inim bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po joomem,
inime'e bem suuane' betchi'bo itom a'
tekil makrituka'uta —ti ameu jiiak—.
36 Inika'a junuen kaabeta a' beje'eka jita
a' teuwaanee'ut ju'uneaka, kate'em naa
buusti emo toboktai, ka jita juni'i jooa,
kaita tu'isi bichakai. 37 Bwe'ituk inime'e
o'owim, enchim a'abo yeu tojirim, juka'
inim enchim yo'oreka enchim jipue'u
betana, kaita ka tu'ik ya'ari intok kia kaita
a' beje'eka teuwaalaa, juni'i. 38 Inien san,
ju'u Remeetio' teame intok jume' aamak
tekipanoame, inime'e, inim senuk jita'apo
a' beje'eka nokbae'eteko juni'i, ya'uraam,
inika'a a tu'uteme jooka, intok jume'e, inia
betana junae ya'uraata bichapo a' tu'utene,
junuen we'epulaka bem weiyaa'u betana
emo nokria betchi'bo. 39 Intok naa buusti,
eme'e jita ta'abwi weyemta junen enchim
a' tu'utebaao, juna'a, inim bwe'u jo'arapo
ya'uraata chikti metpo nau yaaja'po, ini'i,
junama tu'utetune. 40 I'an itepo inim
jinil watchisi, emo toboktawamta joame
benasi na'atejo maisi anekai, inika'a i'an
inim yeu sikamta betchi'bo. Bwe'ituk i'an
itepo, inia ka nanancha eewamta enchim
weetua'u betana te temaiwakai, kaita
lutu'uriakamtae te jiawite machi —ti ameu
jiiak.

41 Intok aapo junak, inika'a teuwaasukai,
juname'e nau aneme, am katne' betchi'bo
ameu nookak.

20

Ju'u Paplo, bwiaara Maseroonia intok Reesiau bicha bo'o joa

1 Junama'a chukula, junaka'a ka nau
eewaka ka nanancha eewamta a' lu'uteko,
ju'u Paplo, junama'a jume' Krijtota sualeka
a' majtim nau nunuka, intok junuen
inime'e, tu'ik betana intok ka ko'om
eaka, Krijtota bem sualnee'u betana
ameu nokbaekai. Che'a chukula, junak
jaibu simbaeka, Lios emomak taawa ti
ameu jiaka, bawet bo'o joaka, bwiaara
Maseroonia' tea'u bicha yeu siika. 2 Junam
bicha a' weye'ut, wate jo'aram jokammet
weaman, junama'a aapo, jume' Krijtota
sualeme, ka bem ko'om eene' betchi'bo, tua
am alleetuaka, aapo ameu nokakai. Intok
junuen chukula, aapo, bwiaara Reesia'
tea'u yeu yepsak. 3 Junama'a aapo, baji
metpo ama taawak. Intok aapo, junama'a
jaibu bwiaara Siiria' tea'u bicha bawet bo'o
joobaeka, junama'a bwe'u kuta kanoau
ja'amubaeka su, aapo, junama'a jume'
juriom, nau eaka, bawet bo'o joowa'po
jita bem au ya'abae'ut ju'une'eakai inia
betchi'bo aapo, bwiat bo'o joaka, juchi
wee'po, bwiaara Maseroonia' tea'po
wa'am sika junam bicha nottibaeka'e'eak.
4 Aapo'ik inika'a, inen teakame aamak
kaaten. Ju'u Soopater teame, bwe'u jo'ara
Berea' tea'po joome. Intok ju'u Arijtarko'
teame intok ju'u Sekunro' teame, inime'e,

bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'po joomem.
Intok ju'u Kaayo' teame, bwe'u jo'ara Lerbe'
tea'po joome. Intok ketchia ju'u Tikiiko'
teame intok ju'u Timoteo' teame intok
ju'u Toopimo' teame, inime'e, bwiaara
Aasia' tea'po joomem. 5 Inime'e Krijtopo
itomak werim, ito pat sajaka, intok bempo,
bwe'u jo'ara Tooaj tea'po itom bo'o bichak.
6 Itepo intok, junama'a, jume' paanim ka
reberuakame bwa'awaka pajkoa' teamta
a' chupsuko, itepo, bwe'u jo'ara Piliipo'
tea'po, bwe'u kuta kanoat yeu sajaka, intok
mamni taewaim weyeka te jum bwe'u jo'ara
Tooaj tea'u te am jajamek. Junama'a itepo
woo busan ta'apo ama taawak.

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Tooaj tea'po weama

7 Junama'a semaanata aet naate'ut, itepo
junama'a, Krijtota a' mukuka'u waateka,
itepo paanim rerebeim nat na'ikimte
betchi'bo te nau ito tojak. Intok junama'a
ju'u Paplo, jume' Krijtota sualeme am
majtan. Junama'a intok, aapo yokoriapo
simneekai, aapo tukaata nasuk weye'u
tajtia bichau bicha ameu nookak. 8 Senu
kari jikau bicha nat bepa karipo te nau
aanen. Junama'a intok ket, tachiriam
juebenam ama beeten. 9 Junama'a intok
senu ju'ubwa yo'otume, Eutiko'oti teakai,
ini'i, pa'akun bicha etapoipo jikat katekan.
Junama'a intok, ju'u Paplo, tua binwaa
nokakai, junuen ju'u ju'ubwa yo'otume
yetem au yumako intok junuen su chukula
tua kochokai, junama'a karim, bajisi nat
bepa jikat joka'u betana, ko'om wechek.
Intok ini'i, mukiataka toboktawak. 10 Junako
ju'u Paplo, lauti au ko'om sikaa, au ko'om
po'okteka a' ibaktak, intok:

—Kate'em majjae, jiapsine —ti ameu ji-
iak.

11 Junako ju'u Paplo, juchi jikau bicha
sikaa, intok junama, Krijtota a' mukuka'u
waateka, jume' paanim rebektaka, watem-
met am na'ikimtesuka, intok juname'e
bwa'asuka, aapo juchi ameu nookak
matchuu tajtia. Junak, junama'a ansuka,
ama yeu siika. 12 Juka' intok ju'ubwa
yo'otumta a' jiapsa' betchi'bo, si'ime, tua ka
ko'om eaka, tua bem allea'u amet ayukan.

*Jo'ara Tooaj tea'po naateka, jo'ara Mileeto'
tea'u tajtia te bo'o joa*

13 Itepo tee, bat sajaka, bwe'u kuta
kanoapo sajaka, bawet konila te sajak,
senu bwe'u jo'ara Ason tea'u tajtia, junuen
junama'a Paplota itomak a' ja'amune'
betchi'bo. Bwe'ituk aapo Paplo, wakikut
weebaeka, junuen itom tejwaalatukan.
14 Junak itepo, junama'a Ason tea'po ito
teakai, aapo junama'a bwe'u kuta kanoau
itomak ja'amuk. Junama'a intok itepo,
senu bwe'u jo'ara Mitileene' tea'u yeu
yajak. 15 Junama'a tee yeu sajak intok
juchi yokoriapo te, senu bwe'u jo'ara Kiio'
tea'po bichapo te wa'am sajak. Intok juchi
yokoriapo beja, taewapo, bawet bo'o joame
yeu yaaja'u, senu bwe'u jo'ara Saamoj tea'u
yeu yajak. Intok junama'a, senu bwe'u
jo'ara Tojiilio' tea'po tee yum jo'ek. Intok
juchi yokoriapo beja, tee senu bwe'u jo'ara
Mileeto' tea'u aane. 16 Inien tee aayuk,
bwe'ituk ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Eepeso'
tea'u ka weebaek, junama bwiaara Aasia'
tea'po ka binwa tubaekai. Bwe'ituk aapo,
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u lauti anbaekai
intok ama yuma'ateko juni'i, jume' bwala
aso'olam su'awak, junama jume' woi taka
ama woj mamni taewaim weyeo, junae
taewait ama anbaekai.

*Paplo, jo'ara Eepeso' tea'po betana, Krijtota
sualemmeu yo'o ja'abwaimmeu etejo*

17 Junuen itepo, bwe'u jo'ara Mileeto'
tea'po anekai, ju'u Paplo, jum bwe'u jo'ara
Eepeso' tea'u, jume' ama Krijtota sualem-
meu yo'o ja'abwaimmeu aman chai tebok.
18 Intok junako, inime'e au yajako, aapo:

—Eme'e tu'isi ju'unea, inim bwiaara
Aasia' tea'po, che'a bat a'abo in noiteka'po
naateka jachin emo nasuk in jiapsaka'u
—ti ameu jiiak—. 19 Jiba inim emo nasuk
aneka, inepo, juka' yo'owe Jesukrijtota
a' ya'a i'a'uta a' bo'o jooria, kaita'po ino
che'ewarekai. Intok emo betchi'bo tua
in sioka'u net ayukai. Intok juriom bem
neu sua' betchi'bo, bettesi ju'u in jiokot
ino bicha'u juni'i, tua net ayukai. 20 Taa
inepo, inientaka juni'i, juka' si'imeku emou
tu'i machika lutu'uriata, jiba wee'po nee
emou a' teuwaak. Intok junaka'a, jum
nau anwa'apo intok kia enchim jo'aampo
emomak aneka enchim a' majtakai. 21 Inim
kia jume' juriommeu intok jume' ka
juriommeu juni'i, inimmeu inepo, Liojta
bichapo ka tu'ik betana bem emo temaeka,
intok bempo'im, yo'owe Jesukrijtota
bem a' sual ta'aanee'u betana nee ameu

noklaa. [22] Junuen san inepo i'an, bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'u bicha ne weye, iniat
inepo, Liojta tu'u jiapsi betana junuen
a' utte'atuka'uta aet ju'uneetuawakai.
Junuen kia inepo, junaman jachin in
ya'atunee'ut ka ju'uneaka juni'i. [23] Senu
weemta jiba ne a' ju'uneiyaa, ini'i,
jum bwere jo'aram in weye'ummet, in
eta'atunee'uta intok juebenakut in jiokot
ino bitnee'uta, juka' Liojta tu'u jiapsi
iniau nee a' waatitua sime'u. [24] Taa
si'ime ini'i, kaachin nee eetua. Intok kia
ju'u inim jiba in jiapsinee'u juni'i, nee
betchi'bo kaita teuwaa. Ini'i junuen, inim
in jiapsa'u tajtia, jiba, tua alleaka ju'u
tekil, yo'owe Jesukrijtota nee aet a' tekil
makaka'uta, achai Liojta, aapo'ik tua yee
a' nak jiokolee'uta weyemta betana in yee
a' majta simnee'uta, inepo junuen iniat in
yeu yuma'anee'ut a' bitneekai.

[25] 'Intok nee tu'isi ju'unea, inim emo na-
suk, Liojta yo'o nesaweka a' kateka'u be-
tana juka' lutu'uriata enchim si'imem in a'
majtaka'um nasuk, kaabeta intok juchi nee
a' bitnee'u. [26] Jiba inia betchi'bo nee inepo
inen emou jiubae, inim emo betana, ja-
beta juni'i, jita'apo juni'i ka tu'isi a' weyeo,
kaita net aune. [27] Bwe'ituk inepo su, nee
si'imeta juka' Liojta betana lutu'uriataka
aapo'ik yee ju'uneiyaa i'a'ut, si'imeta, kaita
essoka nee emou a' teuwaalaa. [28] Inien a'
wee'po san, jiba eme'e emo suuane, in-
tok si'ime jume' inim Krijtota nau sualeme
am suuane, juka' Liojta tu'u jiapsita, in-
ime'e, Jesukrijtota ame betchi'bo a' ojb-
ota wo'otaka aapo'ik a' kobaka'um, jume'
aapo'ik yoemiam, inime'e, amemak aneka
enchim am suuane' betchi'bo enchim ameu
yeu a' pu'aka'um. [29] Bwe'ituk ju'uneane,
chukula inim ne yeu siiko, waatem a'abo
emou am yajinee'u, inim jume' Krijtota nau
sualeme, juname'e, roobom jume' bwaram
jiokot am joa'a benasia, inime'e, Krijtota
suale'ut ta'abwisi am eene' betchi'bo am
ji'optuabaekai. [30] Intok kia inim emo na-
suk juni'i, waate emo yo'o joone, jume'e,
juka' Liojta betana nok lutu'uriata yee
majta'eaka su, aa noki'ichiata yee ma-
jtaneeme, junuen, jume' jaibu Krijtota
sualeme, junaen ta'abwisi, ka lutu'uriata
amemak am sual i'akai, intok inimmeu
emo yo'o ya'abaekai. [31] Inien san emo su-
uane. Intok baji wasuktiapo, tukaariat in-
tok kia taewait naa buustia, junuen enchim
we'epulaim, ka enchim koptaka intok ja-
mak emo betchi'bo tua in sioka'u net
ayukai, jiba, tu'ik betana in emou nokaka'u
waatine.

[32] 'I'an intoko, Krijtopo nemak werim,
Liojta jiba emomak tunee'uta emo tana
waataka, au bicha ne enchim nokria. Intok
aapo'ik betana, tua yee a' nak jiokolee'uta
yee ju'uneiyaatuamta juka' aapo'ik nok
lutu'uriata, ka ta'abwisi eaka Krijtota
jiba enchim sualnee'ut, intok si'ime
jume' aapo'ik yoemiam, jume' wepulsi
aapo'ik betchi'bo jiapsammak enchim
na'ikiarimtunee'ut a enchim aniamta,
ka enchim a' koptanee'uta emo tana a'
waataka nee enchim nokria. [33] Inepone,
watem, kia jabeta betana juni'i, bem
tomita intok kia bem tajo'ota juni'i, ka
nee betchi'bo a' eiyaalaa. [34] Ala eme'e su
ju'unea, junuen juka' neu be'eemta, intok
ket jume' nemak rejte'ummeu be'eemta
juni'i, ito aniabaeka in maammea in
tekipanoaka'u. [35] Inepo nee jiba wee'po, ju'u
in jiapsa'ue enchim majtalaa, junuen jume'
kaitae emo ania machim ania betchi'bo
tekipannoawa'u, inia betana, yo'owe
Jesukrijtota teuwaaka'u waatekai: "Che'a
juni'i alleaka jiapsinee wa'a yee mikakame,
ju'u, mikwaka, jita mabetakamta bepa", ti
aapo'ik jiaka'u betana.

[36] Chukula inika'a teuwaasukai, ju'u Paplo
junama'a si'imemmak nau tonommea kik-
teka Liojtau bicha nookak. [37] Intok si'ime
jume' junama aneme bwaanak. Intok
inime'e, Paplota ibaktaka intok tua bem
a' nake'uta a' teuwaan. [38] Intok bempo
tua siokan, aapo'ik, bempo'im ka intok a'
bitne'eti ameu a' jiaka'u waatekai. Chukula
bempo, jum bwe'u kuta kanoau a' tojak.

21

Ju'u Paplo, Jerusalen tea'u bicha yeu siime

[1] Junako jume' Krijtota sualeme, ju-
nama'a am to'o sajakai, itepo junama'a
bwe'u kuta kanoau ja'amuka intok juchi
bawet bo'o joaka, witti, bwiia bawepo yeu
kateka, Kooj tea'u luula te sajak. Intok
junama'a yokoriapo, bwe'u jo'ara Rooraj
tea'u te sajak. Intok junama'a yeu sa-
jaka tee naa buusti, bwe'u jo'ara Paatara'
tea'u te yeu yajak. [2] Junama'a, bwe'u
jo'ara Paatara' tea'po, senu bwe'u kuta

kanoa, junama'a bwiaara Peniisia' tea'u
bicha weebaemta te ama teak. Junama'a
itepo ja'amuka intok junama yeu sajak.
3 Intok junuen, bawet bo'o joakai, senu
bwiiara bawepo yeu kateka, Chipre' team-
tat te wa'am sajak. Intok inika'a junuen
miko'otana itou a' tawaaka, itepo, jiba
bawet bo'o joaka, bwiaara Siiria' tea'u te
yeu yajak. Junama'a intok, juka' bwe'u
kuta kanoata, senu bwe'u jo'ara Tiiro'
tea'po, juka' a' weiyaa'uta ama ko'om a'
tojibaaeo, junaman te yeu yajak. 4 Junama'a
intok itepo, jume' Krijtota sualeme ama
teakai, itepo junama'a, woo busan ta'apo
te amemak ama taawak. Intok bempo,
Liojta tu'u jiapsie ju'uneetuawaka, inime'e,
juka' Paplota, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
a' weenee'u, ka au a' tu'ine'eti au jiiak.
5 Taa juname'e woo busan taewaim siiko,
itepo junama yeu sajak. Junama'a si'ime
jume' Krijtota sualeme, bem jujubimmak
intok bem yoemiammak, bempo junama
bwe'u jo'arapo pa'akun, bawe mayoau taj-
tia itomak sajak. Intok junama'a se'e
pa'akun itepo tono japteka intok Liojtau
bicha nookak. 6 Junako itepo si'ime ito
ibaktaka ito tebotuaka, intok itepo, jum
bwe'u kuta kanoau ja'amuk. Bempo intok
bem jo'ammeu nottek.

7 Bwe'u jo'ara Tiiro' tea'po yeu sajaka,
itepo inim senu bwe'u jo'ara, Tolemaira'
tea'u tajtia jiba, itepo bawet bo'o joak. Ju-
nama'a itepo, jume' Krijtopo itomak werim
teaka, tua alleaka am tebotuak. Intok itepo
junama'a senu ta'apo te amemak taawak.
8 Yokoriapo ju'u Paplo intok itepo jume'
aamak rejte'um, junama'a itepo yeu sajaka,
jum bwe'u jo'ara Sesarea' tea'u te yajak.
Junama'a itepo, Jeriipe' teamta jo'au te
yajak. Ini'i, Krijtota betana, juka' bemela
nok lutu'uriata si'imekut a' teuwaame. Ini'i
ket, che'a bat naataka, jume' woo busanika
Krijtota sualeme nasuk, wate tekilta am
ya'aria betchi'bo, yeu pu'arimtuka'um be-
tana weyen. Junama'a intok itepo aa-
mak taawak. 9 Ini'i Jeriipe' teame, naikim
marakan, kee kukuname. Inime san, Li-
ojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu
weenemta bem a' tetteuwaane' betchi'bo,
bempo au yuma'atuawan. 10 Junama'a itepo,
jaibu ili jaiki ta'apo ama jookan. Junako ket,
bwiaara Jurea' tea'a betana, seenu, Liojta
betana ju'uneetuawaka, chukula yeu ween-
emta teteuwaame, Akapo'oti teakai ama
yepsak. 11 Ini'i junama itom bichi'isekai,
intok aapo, Paplota wikoj yechaka, intok
aapo, wokpo intok mampo ae au sumak,
intok:

—Ju'u Liojta tu'u jiapsi, jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'po jume' juriom, inika'a
wikosata atteakamta inien a' suma'atune,
intok chukula jume' romaanommeu bem
yeu a' tojinee'uta, nee a' ju'uneiyaatualaa
—ti jiakai.

12 Inika'a jikkajakai, itepo, intok kia jume'
junama'a Sesarea' tea'po joomem juni'i,
itepo, juka' Paplota, jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u bicha ka a' weene' betchi'bo
tee au nookan. 13 Taa ju'u Paplo, inime'e:

—Jaisa betchi'bo eme'e bwanaka, intok
nee sioktua. Bwe'ituk jum Jerusalen
tea'po, inepo ka kia in suma'atunee'uta,
taa ketchia, kia junaman jo'arapo, yo'owe
Jesukrijtotamak in ea' betchi'bo, ama
me'etuneeka juni'i, kaachin jiia —ti am
yoopnak.

14 Intok junuen, itepo ka junaet a' yu'ukai,
itepo:

—Liojta ea'po amantunee ini'i —ti jiaka
a' su'u tojak.

15 Iniat chukula itepo, itom nunu'ubwaa'uta
nau tojisuka a' nu'uka intok itepo jum
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha te yeu
sajak. 16 Junama'a jo'ara Sesarea' tea'po,
Krijtota sualeme waate itomak kaaten.
Inime' nasuk seenu, Nasoon ti teaka, bwiaa
Chipre' tea'u betana jometaka, itomak
weyen. Ini'i jaibu binwatuk naateka,
Krijtota sualen. Intok junaman itom
sajaka'u, itepo aapo'ik jo'aau tee junen
yajibaekai.

Ju'u Paplo, Jakoobo' teamtau aane

17 Junako, junama bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u itom yajako, jume' junama'a Krijtota
sualeme, junaman tua alleaka itom ma-
betak. 18 Junama'a yokoriapo ju'u Paplo,
Jakoobo' teamta jo'aau a' bit betchi'bo ito-
mak siika. Junama intok ket, si'ime jume'
junama bwe'u jo'ara Jerusalenpo Krijtota
sualemmeu yo'owe ama aanen. 19 Inime'e,
ju'u Paplo, si'imem tebotuasukai, intok
chukula ameu, we'epulaika, juka' Liojta
a jita a' joa'apo aman, aamaktuka intok
a' aniaka, jume' ka juriom nasuk aapo'ik
yaaka'uta ameu etejok. 20 Junako jume' ama
aneme, iniat a' jikkajakai, Liojtau alleaka

bem a' yo'oree'uta teuwaan. Junak intok
inime'e, Paplotau:

—Tu'i o'oben itomak weri. Taa i'an,
tu'isi em ju'unea'a benasia, jume' juriom
nasuk tua juebenaka aane, jume' Krijtota
sualeka a' mabetlame. Intok inime si'ime,
juka' Moiseej tuka'uta betana nesaurim
ji'ojteim, bem am bo'o joorianee'uta a'
utte'atuka'u a' teuwaa —ti au jiiak—.
21 Intok inimmeu, si'ime jume' juriom ka
inim bwiaarapo joomem, inime'e, jume'
Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim, be-
mpo'im, em ka am bo'o jooriasae'u betana
intok kia jume' ili bem ou yoemiam juni'i,
em ka am sirkunsiraaroasae'u betana, intok
kia inim, juka' itom au joiwalataka, itom
bo'o jooria'uta juni'i, bem a' su'u tojinee'u
betana, inika'a si'imeta em am majta'uta,
ee betana etejoriari. 22 Inia betana su jaisa
te aune. Bwe'ituk inim ju'u bu'uuraa,
Krijtota sualeme, inim em ane'uta enchi
ju'uneiya'ateko, nau yajine. 23 Che'a tu'inee
empo inia betana weyemta a' yaako. Im
ito nasuk, naikika o'owim aane. Inime'e,
Liojta bichapo senu weemta tua bem
a' ya'anee'uta a' noklame. 24 Inime'e
weiyaane, intok jum juriom bwe'u te'opopo
amemak, Liojta bichapo emo tu'utewaka,
au emo jiokoiwamta ya'ane. Intok
inime'e, inika'a bem ya'ane' betchi'bo,
ama bem su'anee'um inika'a empo am
beje'etuariane. Intok inime'e bem
ya'anee'ut chukula, lolobola emo bekta
tebone. Junuen inim si'ime ju'uneene,
inime'e, juka' bem ee betana weyeka
ameu teuwaarita, ka a' lutu'uriatuka'u.
Ala junuen ju'uneene, enchi ket juka'a,
jume' Moiseej tuka'uta nesauri ji'ojteim
yuma'isi em am bo'o jooria'ut —ti au
jiiak—. 25 Taa jume' intok ka juriom taka,
inime'e Krijtota suallame betana, inime'e,
itepo inia weyemta betana kaachin bem
eenee'u betana, ala bempo'im, jume' ka
lutu'uriapo liosim am yo'ori betchi'bo
juka' wakajta ameu na'ikiarita, ka bem a'
bwa'anee'uta, intok kia ojbota intok kia
juka' bamsoalamta juni'i. Intok ame nasuk,
kaabeta, jamutta ka a' jubeka, ka aamak
a' tu'urinee'u betana, itepo jaibu ameu
ji'ojtesula.

Jum te'opopo Paplota bwijwaka'po

26 Junako ju'u Paplo, inime'e nok
mabetaka, juname'e o'owim aman nuk
siika. Intok junama'a yokoriapo, aapo
inime'emak nau, Liojta bichapo emo
tu'utewaka, au emo jiokoiwamta yaak.
Junako aapo junama'a, juriom bwe'u
te'opou kibakek, junuen junama'a Liojta
bichapo emo tu'utewaka au emo jiokoi-
wamta ya'asuako, taewaim jak weyeo am
chupneeo, junako, bempo'im we'epulaim
juka' Liojtau bicha bem na'ikiari, bempo'im
aman a' tojineeo, ama anemmeu a'
teuwaabaekai.
27 Taa junako, juname'e woo busan
taewaim abe lu'uteo, juriom waate, bwiaara
Aasia' tea'a betana jomemtaka, inime'e
juka' Paplota junama te'opopo a' bichaka,
intok inime'e, junama'a si'imeta juka'
bu'uuraata, ka nau eaka inime'e emo am
ee beje'etuak. Inime'e Paplota bwiseka,
28 intok:

—Eme'e, Ijra'el tuka'uta betana kateka,
inim yoemra, itome'em ania. Ini'i juna'a
ju'u, si'imekut naj weyeka, inim itom yoem-
rata beje'eka, intok ju'u Moiseej tuka'uta
nesauri ji'ojteim beje'eka, intok kia inika'a
itom bwe'u te'opota beje'eka yee maj-
tame. Intok naa buustia, ini'i i'an inim
te'opopo waate rieekom im kima'i, junuen
inika'a te'opota, Liojta im ane'e benasi
eiyaawamta, ka tu'ik au ya'alaa —ti kusisi
chaae japtek.
29 Inime'e inien jiian, aapo'ik bat naataka,
junama'a bwe'u jo'ara Jerusalenpo, senu
Eepeso' tea'a betana jometa, Toopimo'
teamtamak a' bitlamtakai. Intok i'an be-
mpo, Paplota junaka'a junama'a bwe'u
te'opou a' nu'upak ti ean.
30 Junama'a bwe'u jo'arapo si'ime a'
ju'uneiyaaka, ka yanti elwame ama amet
ayuka intok ju'u bu'uuraa aman nau
tennek. Junak intok ju'u Paplo, bwijwak
intok junama'a te'opopo pa'akun yeu
wikwak. Junako juna'a sep pattawak.
31 Inime'e intok junama'a jaibu a' me'ebaao
su, nooki, junama'a bwe'u jo'arapo si'ime
yoemrata emo toboktalaa'u betana, ama
ju'u junama'a tua juebena sontaommeu
yo'otaka ameu weyekamtau yuumak.
32 Junako ju'u sontaommeu yo'owe, jume'
a' sontaowam nau tojaka intok jume'
wate sontaao yaa'uchim nau tojak, intok
junaka'a bu'uuraata ane'u tajti buitek.

Junako ju'u bu'uuraa, juka' sontaommeu
yo'ota intok jume' wate sontaaom bichakai,
juka' Paplota bep yaatek. 33 Junako ju'u
sontaaommeu yo'owe junama'a kibakeka,
juka' Paplota a' bwij teboka intok wooi
sisi'iwook wikiammea a' suma'atebok.
Junak chukula intok, junama nattemaek,
Paplota a' jabetuka'u intok juka' a'
ya'ariaka'uta ju'uneebaekai. 34 Taa ju'u
bu'uuraa, junama'a waate senu weemta
chaaen, wate intok ta'abwi weemta chaaen.
Junuen san ju'u sontaaommeu yo'owe,
juname'e baa jo'oti jiame juka' bem
teuwaa'ut ka a ju'uneakai, jum bem sontaao
kariu a' toji tebok. 35 Junama sontaao
kariu kimu betchi'bo, jume' amet jikau
rejtiwammeu yajibokai, jume' sontaaom,
ka baeka juni'i, si'ime nau juka' Paplota
a' pu'aktak, juka' bu'uuraata omtemta
betchi'bo. 36 Bwe'ituk si'ime:

—Me'etune —ti chaaeka aet cha'aka
kaaten.

Ju'u Paplo yoemrata bichapo au nokria

37 Junako ju'u Paplo, jaibu jum sontaaom
kariu a' kibachabaawakai, aapo ju'u son-
taommeu yo'owetau:

—Nee jiokoe, senu weemta ne eu
teuwaabae —ti au jiiak.

Ju'u sontaommeu yo'owe intok:

—Jaisa empo beja rieeko noka ja'ani —ti
au nattemaek—. 38 Junak su, jaisa empo
ka juna'a ja'ani, ju'u bwiaara Ejipto' tea'po
jometaka, wa'a inim ka tua binwatuko,
inim ya'uraata beje'eka nassua tebobaeka
a' naateka. Intok jume' naiki miil o'owim,
yee susu'aka ta'eewame, jum bwe'u se'e
pa'ariau bicha yeu am nuk sikame ja'ani
—ti au nattemaek.

39 Junako ju'u Paplo iniau:

—Ineponee tua jurio yoeme. Bwe'u
jo'ara Tarso' tea'po ne joome. Juna'a,
bwiaara Siliisia' tea'u tua eiyaawaka senu
jo'arapo nee ama lutu'uriaka aman jo'aak.
I'an intok nee jiokoe, ju'u yoemratau nee
nokbae —ti au jiiak.

40 Ju'u sontaommeu yo'owe junaet a' ma-
betaka a' noktuak. Junako ju'u Paplo, ju-
nama amet jikau rejtiwa'ummet weyeka,
intok maammea juka' bu'uuraata yaatine'
betchi'bo, ameu nookak. Junako, yaati-
wako, aapo epreeo nokpo ameu nookak,
intok:

22

1 —Eme'e, nele benasi yoemem, intok
jume' che'a yo'owe, inim in ino nokriaka in
teuwaabae'ut nee jikkajine —ti jiakai.

2 Inime'e, inien aapo'ik Epreeo nokpo
ameu nokamta a' mammateka a' jikkajakai,
che'a juni'i a' mammateka yanti taawak.
Intok inimmeu ju'u Paplo:

3 —Inepo nee jurio yoeme. Jum bwiaara
Siliisia' tea'po, senu bwe'u jo'ara Tarso'
tea'po nee yeu yoemtuk. Taa inepo inim
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po nee yo'otuk.
Intok jiba inim, seenu, Kamali'el teaka,
yee majtawamta tekilekamta betana nee
ino majtak. Ini'i intok, che'a bat naataka
itom yo'owasuka'um au joiwalataka bem
bo'o jooria'uta, inika'a, Moiseej tuka'uta
betana nesaurim tua junaen a' weye'e be-
nasia au a' ta'aakai. Intok achai Liojta, tua
junen jiaka, si'ime ju'u in joa'ue, aapo'ik
yo'orinee'uta nee a' tu'urisuk. Tua enchim
si'imem i'an ane'e benasia. 4 Intok inepo
bat naataka jume' Jesukrijtota bemela nok
lutu'uriata a' sualeme, ameu suaka jiokot
am joosuk. Inime'e am su'a tebopeakai.
Intok inime'e, kia am o'owimtuko intok
kia am jaamuchimtuko juni'i, yee e'etawa'u
am kima'abaeka, inepo am bwi'ibwiseka
am suma'atebok. 5 Ju'u te'opopo tekiakam-
meu che'a si'imem bepa yo'o ya'ari, in-
tok si'ime jume' inim yoemratau yo'ooraa,
inime'e a' lutu'uriate, jum bwe'u jo'ara
Lamajko' tea'u, jume' ito benasi juriommeu
nok betchi'bo, ji'osiam bempo'im nee am
ya'ariaka'u betana. Junuen lutu'uriaka, ju-
naman san inepo, jume' Krijtota sualeme
am jariubaeka ne aman siika, junuen am
suma'ateboka intok a'abo Jerusalen tea'u
am tojaka junuen bem jiokot ya'atune'
betchi'bo.

*Ju'u Paplo au etejo jaisa Krijtota a'
sualeka'po*

6 ’Taa junako junam bicha itom bo'o
jooao, intok junaman Lamajko' tea'u abe
itom aman yajao, jumak jaibu luula kateko,
seej chuktia, teeka betana tachiria tua
utte'akai nee konila ko'om siika. 7 Intok
junama'a nee bwiau ko'om wechek intok
jiawaita: “Saulo, Saulo, kat neu suua”, ti
neu jiamta nee jikkajak. 8 Junak inepo:
“Jabesa empo achai”, ti ne au nattemaek.
Aapo intok: “Ineponee juna'a ju'u Jesus,
jo'ara Nasaret tea'po joome, jiba ju'u em

au sua'u", ti neu jiiak. [9] Jume' o'owim
nemak kate'um, juka' tachiriata bichaka
emo womtek. Taa inime'e, waka'a nokamta
a' jiawai ka a' jikkajak. [10] Junako inepo:
"Jitasa empo nee ya'a i'a in yo'owa", ti ne
au jiiak. Aapo ju'u yo'owe Jesus intok: "Kik-
teka intok jo'ara Lamajko' tea'u, jiba em
sika'u bicha weene. Intok junaman empo
si'imeta juka' em joo'ea'uta a' tejwaanaa",
ti neu jiiak. [11] Junama'a, juna'a tachiria nee
liptitekai, jume' nemak kateme, mampo
nee wik sakaka, jo'araa Lamajko' tea'u tajtia
nee yeu tojak.

[12] 'Junama'a, seenu, Ananiaj ti teaka ama
jo'aakan. Juna'a, Krijtota sualeka intok
Moiseej tuka'uta betana nesauri ji'ojteim
tua yuma'isi am bo'o jooriaka jiapsan. Ju-
nama'a intok, si'ime jume' juriom Lamajko'
tea'po jo'aakame, a' tu'i yoemtaka, tu'isi
tu'ik bo'o jooriaka a' jiapsa'uta ae tana
teuwaan. [13] Ini'i Ananiaj teame, aapo in
kateka'u, nee bitbaeka neu noitek. Intok
junama yebijpat, aapo: "Saulo, Krijtopo
nemak weri, juchi bittune", ti neu jiiak. Ju-
nama lautipo inepo bit taiteka nee aapo'ik
sep bichak. [14] Junako aapo: "Ju'u, che'a bat
naataka, jume' itom yo'owasuka'um Lios,
aapo jaibu enchi yeu pu'ariakan, junuen
aapo'ik betana weyeka, a' joo i'a'uta enchi
a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Intok Jesu-
jta, waka'a tu'ik jiba joaka jiapsamta, em
a' bichaka intok aapo'ik eu nokamta em
a' jikkajine' betchi'bo. [15] Bwe'ituk empo,
jiba aapo'ik betana weyemta, jume' inim
bwiapo jiapsame, juebenam bichapo yee a'
majtaka a' teuwaane. Intok juka' aapo'ik
betana em bitlaa'uta, intok juka' em jikka-
jilaa'uta, empo a' etejone. [16] Ka intok bo'o
bitnee beja. Jesukrijtota sualeka aet yoem
eaka, junuen em ka tu'uwa ya'arimmet em
jiokoitu betchi'bo, emo bato'owaa tebone",
ti neu jiiak.

Ju'u Paplo au etejo, jume' ka juriomtaka, jaisa ameu a' bittuawaka'po

[17] 'Junak inepo, aman jo'ara Jerusalen
tea'u juchi nee nottekai, junama'a nee,
jum bwe'u te'opou nee siika, Liojtau bicha
nok betchi'bo. Junama'a nee intok, Lio-
jta betana tenkupo benasia machilaata bit-
tuawak. [18] Junama'a nee juka' Jesukrijtota
nee bichak. Aapo intok: "Emo bamijtu-
aka lauti inim Jerusalen tea'po yeu weene.
Bwe'ituk inim juka' nee betana weyeka em
teuwaa'uta, kaabe a' mabetbaane", ti neu
jiamta ne bichak. [19] Junak intok nee inen
au jiiak: "In yo'owa. Bempo ju'unea, si'ime
jum juriom te'opommet nee naj weamaka
intok junama'a jume' enchi sualeme, jum
yee e'etawa'u in am tojaka intok jiokot in
am joosuka'u. [20] Intok junako, juka' ee be-
tana weyeka nokamta, em yeu pu'ari, Tee-
ban teamta a' me'ewako, jiba inepo nee ju-
nama'a junamemak aanen amemak eakai.
Intok kia inepo, jume' aapo'ik me'aakame,
bem bepa tajo'orim juni'i am suuariakai",
ti ne au jiiak. [21] Taa ju'u in yo'owa, aapo:
"Noolia'e aane. Bwe'ituk mekka bicha
jume' ka jurio yoemmemeu nee enchi bit-
tuabae", ti neu jiiak.

Ju'u Paplo, junama'a sontaaommeu yo'oweta mampo suuawa

[22] Inim tajtia inime'e, kaachin jiaka a'
jikkajak. Taa iniat chukula bempo:
—Junu'u o'ou me'etune. Ka intok inim
jiapsipo yuma'i —ti chaai japtek.
[23] Intok junako inime'e jiba chaaeka intok
bem tajo'ori jikau wo'otaka intok bwiata
jikau am jissaao, [24] ju'u sontaaommeu
yo'owe, juka' Paplota, jum bem sontao
kariwi a' kibachana' betchi'bo aet nesawek.
Intok ket aapo'ik bepsuna' betchi'bo
nesawek, junuen jachin betchi'bo juka'
bu'uuraata junuen a' beje'eka bem chaae'ut
ju'uneebaeka a' nok i'akai. [25] Taa chukula
juka' Paplota a' suma'ituko intok jaibu
a' bepsubaawao su, ju'u Paplo, ju'u senu
sontao ya'ut ama anemtau:
—Jaisa eme'e lutu'uriata jipue ja'ani,
seenuk Romaanom bwiaarapo jometa
benasia lutu'uriakamta enchim a' bep-
sunee'uta intok ket, junaka'a ka bat
naataka a' ya'uraa bittuakai —ti au jiiak.
[26] Inika'a jikkajakai ju'u sontao ya'ut, ju'u
sontaommeu weyeka yo'owetau sika intok
a' tejwaak:
—Ju'u em ya'abae'u betana emo suua.
Bwe'ituk ini'i o'ou, Romaanom bwiaarapo
lutu'uriak —ti au jiakai.
[27] Junako ju'u sontaommeu weyeka
yo'owe, ju'u Paplotau aman sika intok:
—Jaisa lutu'uria ja'ani, ini'i, jum Ro-
maanom bwiaarapo em lutu'uriaka'u —ti
au nattemaek.
Ju'u Paplo inika'a:
—Jeewi achai —ti a' yoopnak.

[28] Ju'u sontaommeu yo'owe junako:

—Ineponee juebena tomie a' beje'etuak junuen romaanom bwiaarapo jometune' betchi'bo junau lutu'uria betchi'bo —ti jiiak.

Paplo intok iniau:

—Ineponee in yo'owam junaka'a lutu'uriata jipue' betchi'bo nee romaanom bwiaarapo lutu'uriak —ti au jiiak.

[29] Inia betchi'bo jume'e, Paplota bepsubae'um, inime'e junama'a a' su'u tojak. Intok junaen, kia aapo ju'u sontaommeu yo'owe juni'i, junuen aapo'ik junuen romaanom bwiaarapo a' lutu'uriaka'po ju'une'eakai, ini'i junuen aapo'ik a' bwij teboka a' jipueka' betchi'bo tua majjaen.

Ju'u Paplo jurio yoemratau yo'oorata nau tojilame bichapo aane

[30] Yokoriapo ju'u sontaommeu weyeka ameu yo'owe, ju'uneebaekai tua jita betchi'bo junuen jume' juriom juka' Paplota bem a' na'atejoo'ut, jume' sisi'iwook wikiam a' u'aaka intok junama'a jume' te'opopo tekiakammeu che'a yo'owem intok junama jo'arapo ju'u yoemratau yo'oraata nau toji tebok. Junako intok Paplota pa'akun yeu a' tojaka intok bempo'im bichapo a' kechak.

23

[1] Ju'u Paplo, ju'u junama'a yoemratau yo'ooraata nau anemmeu bitchuko intok aapo:

—Achaim, nele benasi inim yoemem. Ineponee jiba i'an tajtia si'ime in ju'uneiyaaka in joa'u betana, Liojta bichapo tu'isi in jiapsa'ut ne ju'uneaka naj kuakte —ti ameu jiiak.

[2] Junako ju'u Ananiaj teame, junama'a ju'u bwe'u te'opopo tekiakammeu yo'otuka'u, ini'i, junama'a jume' Paplotau ja'abwekame, aapo'ik tenit a' chochonne' betchi'bo am sawek. [3] Taa ju'u Paplo inika'a:

—Ju'u Lios inien enchi nok yaatituane, tuata benaka ka tu'i yoeme —ti a' yoopnak—. I'an empo, Moiseej tuka'uta nesaurim am ji'ojteituka'a benasia jum kateka nee ya'uraa bittuabae o'oben, junuen intok jaisaakai juname'e nesaurim beje'eka, tenit nee chon tebo —ti au jiiak.

[4] Jume' junama'a aneme, Paplotau:

—Juka' Liojta betana te'opopo che'a si'imeku yo'o ya'aritau empo junuen nokbae ja'ani —ti au nattemaek.

[5] Ju'u Paplo intok inimmeu:

—Achaim, kannee ju'unean aapo'ik, Liojta betana te'opopo a' yo'o ya'arituka'po. Bwe'ituk Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo: "Jo'ara im jiapsa'po ama yo'o ya'arita betana, empo kaachin ka tu'ik nokne", ti ji'ojtei —ti ameu jiiak.

[6] Junak intok ju'u Paplo, junama'a yo'ooraa nau aneme juname'e betana, waatem jume' saruseeompo emo teuwaame betana am kate'u, watem intok jume' paiseeompo emo teuwaame betana am kate'u ju'une'eakai, aapo kusisi nokaka:

—Nele benasi inim yoemem. Ineponee jume' paiseeompo ti ta'eewammak weye. Jume' bat naataka in yo'owasuka'um ket paiseeom tusuka'a benasia. I'an intok, jiba jume' kokkoarim, chukula bem jiabijtinee'uta in a' bit bo'o bichaka in a' suale' betchi'bo ne inim ya'uraa bittuawa —ti jiakai.

[7] Junako, aapo'ik inika'a teuwaako, jume' paiseeom intok jume' saruseeompo emo teuwaame, inime'e, bempo nau nok nassua japtek. Intok junuen jume' ama nau aneme, nattepola nau na'ikimtek. [8] Bwe'ituk jume' saruseeompo emo teuwaame, inime'e, chukula kokkolam am jiabijtenee'uta a' kaitatune'eti jiia. Intok jume' ankelesim juni'i, am kaabe'eti jiia. Intok kia jume' ka bittaka jiapsim aneme, am kaabe'eti jiia. Taa jume' paiseeom intok, inia betana si'imeta inika'a a' ayuka'uta a' suale. [9] Junama'a juname'e, kaabe yeu be'eeka si'ime chaaen. Intok junama'a waate, jume' Moiseej tuka'uta nesaurim yee majtame, jume' paiseeommak cha'aka amemak eame, inime'e japteka intok:

—Ini'i o'ou kaita ka tu'ik ya'ari. Intok junuen, senu Liojta betana jiapsita ka bittaka anemta, oo senu Liojta ankelejta aapo'iku a' noklatuko juni'i, itepo, katte Liojta beje'eka annee —ti jiiak.

[10] Junama'a che'a juni'i chaiwaka emo beje'ewamta ama weyeo, ju'u sontaommeu yo'owe majjaen junuen junama'a juka' Paplota, na'ikim a' wiiksu machiakai. Junuen san aapo sontaaom junama'a ame nasuk yeu a' weiyaaka intok juchi jum sontao kariu a' tojineeme au am bittuak.

[11] Junak junae tukaariatchi, ju'u yo'owe
Jesukrijto aapo'iku au yeu machiak intok
aapo ju'u Paplotau:
—Kat ko'om ea Paplo. Bwe'ituk empo,
jiba inim jo'ara Jerusalen tea'po nee be-
tana weyemta em a' teuwaalatuka'a be-
nasia, ketchia empo aman bwe'u jo'ara
Rooma' tea'u inien nee betana weyeka em
noknee'uta utte'atune —ti au jiiak.

Paplota me' betchi'bo, nau eewaka emo nau tejwaawaka'po

[12] Yokoriapo intok, juriom betana
waate, juka' Paplota a' me' betchi'bo
nau lutu'uriabaeka emo nau tojak. Intok
inime'e, ka tu'ik ameu chupne'eti jiaka inen
emo utte'a joorian, kaita bem bwa'anee'ut
intok kaita bem ji'inee'ut juka' Paplota
bempo ka a' me'aakai. [13] Jume' junuen
bem aunee'u betana emo utte'a jooriame
emo teuwaalame, inime'e o'owim woi
takaata bepa tukan. [14] Junuen juname'e,
jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu
intok jume' junama'a jo'arapo yoemratau
yo'ooratau yajak intok junammeu:
—Itepote nau eaka, ka tu'ik itou
chupne'eti jiaka inien te aet ito utte'a
joorialaa, kaita itom a jiunee'ut, itepo
juka' Paplota ka a' me'a'ateko —ti ameu
jiiak—. [15] I'an intok eme'e, intok inim jume'
wate emomak yo'ooratamak nau eaka, ju'u
sontaaommeu yo'otau nokne, aapo'ik a'abo
emou yeu a' tojine' betchi'bo, eme'e aapo'ik
betana weyemtat che'a tu'isi enchim emo
aet ju'uneebae'eti jiakai. Itepo tee intok,
kee a'abo a' yepsao, a' me' betchi'bo tee
aawas annee —ti ameu jiiak.

[16] Taa ju'u Paplota akkoowata ou asoa,
junaka'a ya'abaawamta ju'uneiyaaka intok
ini'i aman sontao kariwi sikaa, Paplota
tejwaak. [17] Junak ju'u Paplo junama'a son-
tao yaa'uchim betana senuku chaaeka in-
tok:
—Ika'a ju'ubwa yo'otumta aman ju'u
sontaaommeu weyeka ameu yo'otau a'
noita. Bwe'ituk senu weemta a' etejoriabae
—ti au jiiak.

[18] Ju'u sontao ya'ut, inika'a aman ju'u
sontaaommeu yo'owetau a' nuk sika intok
iniau:
—Ju'u ama eta'i, Paplo' teame, neu
chaaeka intok aapo inika'a ju'ubwa
yo'otumta nee a'abo eu a' noitasaek. Ini'i
senu weemta eu a' teuwaabae'eti jiaka —ti
au jiiak.

[19] Ju'u sontaommeu yo'owe, juka' ju'ubwa
yo'otumta a' mampo a' bwiseka, omola a'
nuk sika intok:
—Jitasa empo neu teuwaabae —ti au
nattemaek.

[20] Junako ju'u ju'ubwa yo'otume inia be-
tana:
—Jume' juriom nau etejolam, yoko
ta'apo Paplota inim jo'arapo ju'u yo'oorata
ane'u em yeu a' toji tebonee'u betana eu
nokbaekai. Bempo kia beja nokaka, aapo'ik
betana weyemta che'a witti bempo aet emo
a' ju'uneiyaabae'eti jiakai. [21] Taa iniat ka
am sualne. Bwe'ituk inime betana woi
taka ama jaikika o'owim, eusilamtaka a'
bo'o bicha. Intok inime'e, ka tu'ik ameu
chupne'eti jiaka emo utte'a joorialaa,
kaita bem bwa'anee'ut intok kaita bem
ji'inee'ut, juka' Paplota ka a' me'a'ateko.
Intok inime'e o'owim, em amemak eaka
em teuwaanee'uta jiba bo'o bicha —ti au
jiiak.

[22] Junako ju'u sontaaommeu yo'owe,
inika'a a' sim saek juka' aapo'iku a'
teuwaaka'uta, kaabetau a' etejo saekai.

Paplota, kobanaao Perij teamta bichapo bittuawaka'po

[23] Junako ju'u sontaaommeu che'a
yo'owe, junama'a, wooi jume' a' sawe'um,
sontao yaa'uchimmeu chaaeka intok
inime'e, wooi siento sontaaom katneeme
intok baji taka ama woj mamnim kak-
aba'eka katneeme, intok wooi sientom,
tettebe kutam, sisi'iwookta bwawiakame
weiyaame, inime'e, bwe'u jo'ara Sesarea'
tea'u bicha bem katne' betchi'bo, yeu am
pu'a tebok. [24] Intok naa buustia, kaba'im
amet katnaame ket weiyaa tebok junuen
juka' Paplota a' kaba'i simne' betchi'bo.
Intok ket nesawek, aapo'ik tu'isia, kaita au
sikaa, ju'u kobanaao Perij teamtau aapo'ik
a' nu'upana' betchi'bo.

[25] Intok bempo'immak ji'osia ji'ojteita,
ju'u Perij teamtau inen jiamta aman bit-
tuak:

[26] "Inepo Kaaurio Lisiiaj ti teaka, yo'ori
maisi kobanao yo'owe Perij teamtawi,
enchi ne aman tebotua. [27] Jume' juriom
inika'a o'outa a' bwiseka intok bempo a'
me'ebaen. Taa inepo chukula, aapo'ik
romaanom bwiaarapo yoemratamak
lutu'uriata a' jipue'po ju'une'eakai, inepo,

in sawe'um sontaaommak aman sika
nee a' jinne'uk. [28] Ineponee intok, jitaa
betana bem a' na'atejoo'ut ju'uneebaekai,
junama'a jurio yoemratau yo'ooraata nau
ane'u nee ameu yeu a' tojak. [29] Intok
junama'a, bempo juriomtaka bem sualeka
juka' bem au joiwalamtuka'ut intok
bem nesaurim betana, junae betana
junaet bem a' ya'uraa bittua'uta nee a'
ju'uneiyaak. Taa junama'a, kaita aet
ayukan a' me'e betchi'bo intok kia a'
eta'atebo betchi'bo juni'i. [30] Taa ineponee
intok inia betana jume' juriom bem a'
me'ene' betchi'bo aet am tekipanoa'uta
tejwaawakai, nee, ino bamijtuaka aman
nee eu a' bittua. Intok ineponee ketchia,
jume' aapo'ik na'atejome, juka' a' beje'eka
bem noknee'uta, aman em bichapo ae
betana bem a' teuwaane' betchi'bo ne amet
nesawek. Inien jiba."

[31] Junako jume' sontaaom, inime'e, bem
au saiwaka bem tejwaarituka'po aman,
tukaariat, bwe'u jo'ara Antipaatrij tea'u
tajtia juka' Paplota nu'upak. [32] Yokoriapo,
jume' sontaaom wokimmea rejteme,
inime'e, bem yeu sajaka'u bicha bem
joka'u nottek. Jume' intok kakaba'ekame,
Paplotamak naa buustia bo'o joak. [33] Bempo
intok junaman jo'ara Sesarea' tea'u yaji
pat, inime'e, juka' ji'osia ji'ojteita ju'u
kobanaota a' makak. Intok bempo ket
juka' Paplota ama au su'u tojakai. [34] Ju'u
kobanaao, juka' ji'osiata noksukai, chukula,
Paplota jakun a' jometuka'ut au nattemaek.
Intok aapo, bwiaara Siliisia' tea'po a'
jometuka'ut ju'uneakai, [35] ju'u Paplotau:

—Jume' enchi na'atejobaeme a'abo am
yajako nee enchi jikkajibae —ti au jiiak.

Junako aapo, jum Eroorej tuka'uta, a'
ujyooi karipo, wate a' suuana' betchi'bo
nesawek.

24

Ju'u Paplo, Perij teamta bichapo au nokria

[1] Junama'a chukula, mamni taewaim
sikaa, ju'u Ananiaj teame, ju'u bwe'u
to'opopo tekiakammeu che'a yo'owe,
ini'i, jume' juriommeu yo'oraata betana
watemmak, intok seenu, am nokriabaeme,
Tertuulo' teamtamak weyeka, aman
jo'ara Sesarea' tea'u yepsak. Inime'e,
ju'u kobanaotau yajak, juka' Paplota
beje'eka a' na'atejo betchi'bo. [2] Junak
juka' Paplota junama'a yeu tojiwako, ju'u
Tertuulo' teame, aapo'ik beje'eka, bem aet
na'atejoo'uta teuwaa taitek. Ini'i, ju'u Perij
teamtau:

—Achai kobanao yo'owe, enchi te aet
baisae, i'an itepo kaita itou weyeka itepo
yanti jiapsa intok alleaka tee naj kuakte. In-
tok inim, suawaka a em nesawe' betchi'bo,
si'ime tu'isi weye. [3] Intok si'imeta inile
benak jiba itepo jak juni'i, si'imekut a'
bichaka itepo enchi aet bai sae, yo'orisi
maisi kobanao yo'owe Perij teame. [4] Taa
inim ka kia beja enchi itomak binwatune'
betchi'bo, eu ne ujbwana, junuen itom
aet jiokoeka, chubala em itom jikkajine'
betchi'bo. [5] Bwe'ituk inia o'outa betana,
itepo, aapo'ik si'imeku ka nau eewamta
joaka, si'imekut weyeka jume' juriom na-
suk, nattepola emo eiyaawamta joaka itepo
a' ju'uneiyaa. Intok ini'i, jume'e, nau eaka,
nasareenompo emo teuwammeu kobataka
weyek. [6] Ini'i ketchia, juka' Liojta bwe'u
te'opota, ka tu'ik au ya'abaek. Itepo intok,
tee a' bwiseka intok itepo tee, jiba inim
ito nesawe'ue, jiokot a' joaka a' ya'uraa
bittuabaek. [7] Taa ju'u ama sontaaommeu
yo'owe, Lisiiaj teame seej chukti itou yep-
saka, utte'apo itom a' u'aak. [8] Intok juna'a,
jume' aapo'ik beje'eka a' na'atejome, a'
utte'a'ati jiiak, eu luula bem katnee'u. Jiba
empo au nattemaeka a' noktuanee intok
junuen empo, si'imeta juka' a' na'atejoka
itom teuwaa'uta, a' lutu'uriatuka'uta a'
ju'uneiyaane.

[9] Jume' juriom junama nau ane'um, in-
ime'e ket junae betana a' lutu'uria'ati
jiaka nookan. [10] Junako ju'u kobanao,
juka' Paplota aapo'ik i'an nokne' betchi'bo,
maammea au nokaka a' tejwaak. Junak ju'u
Paplo inika'a:

—Ineponee tua nee alleaka inim ee
bichapo ne ino nokria. Bwe'ituk juebena
wasuktiapo inia yoemratau yo'otaka em
am ya'uraa bittua'ut ju'uneakai —ti jiiak—.
[11] Jiba empo inia betana ket a aet ju'uneakai,
i'an ju'ubwa, woj mamni ama wooi tae-
waim weye, inepo, Liojta yo'oribaeka ne
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u ne yepsakai.
[12] Intok junaman nee jabetamak juni'i, ka
jak nok nassuaka bitwak. Intok kia jum
Liojta bwe'u te'opopo, intok kia omot,
jita juriom te'opopo juni'i, intok kia jum
bwe'u jo'arapo jak juni'i nee ka junuen

bu'uuraata nasuk emo beje'ewamta joaka
bitwak. 13 Inime'e o'owim, bempo'im nee
beje'eka ae betana bem nee na'atejoo'uta,
kaachin a' lutu'uriate. 14 Taa ala, juka'
i'an, witti in eu teuwaa'u, ini'i, juka' bat
naataka itom yo'owasuka'um Lios, i'an ju'u
bemela lutu'uria yee jinne'ume, bempo'im
ka Liojta betana a' weye'eti jia'ue, inika'a
lutu'uriata junuen a' weye'ue nee Liojta
yo'oreka jiapsa. 15 Intok inepo inia betana,
jiba nee inime'e inim aneme benasi Liojtat
nee yoem ea, inika'a, jume' kokosukame,
chukula bem jiabijtetuanaa'u. Jume' tu'ik
joaka jiapsisukame intok kia jume' ka tu'ik
joaka jiapsisukame juni'i, inika'a nee a'
chup bo'o bichakai. 16 Inia betchi'bo in-
epo jiba wee'po inim Liojta bichapo, in-
tok kia jume' inim jiapsame bichapo juni'i,
si'imeku tu'isi weyeka in jiapsinee'ut nee
ino temae.

17 'Ili jaiki wasuktiam omot bwiaaram-
meu bicha weamsukai, juchi nee inim in
bwiaarau nee nottek, junuen inika'a, jume'
juriom ania betchi'bo tomita in nau to-
jiri, in weiyaa'uta a'abo a' tojibaekai. In-
tok juka' Liojtau bicha in na'ikiarita, in
ya'ane'eti jia'uta, a' ya'abaekai. 18 Inika
weyemta inepo ama weetuan. Junako ju-
riom, waate, bwiaara Aasia' tea'a betana
kateka ama yajaka, jum bwe'u te'opopo nee
teak, junama'a, jume' juriom a' weetua'a
benasia, nee Liojta bichapo ino tu'utesuka
nee au ino jiokoisulatuko. Taa kia ju-
nama juni'i, ka unnaa bu'uuraatamake
anekai. Intok kia jita ka nau eewamta,
ka tu'ik kaita ama joakai. 19 Jume' Aa-
sia' tea'po joomem juname'em, bempo
jume' a'abo sajaka intok i'an inim aneka
nee na'atejo'eame, juname'e, nee beje'eka
jita ka tu'ik teuwaa machiako. 20 Oo ini'i
ka junuen tuk juni'i, inime'e, bempo im
aneme, bempo a' teuwaane, junako jurio
yoemratau yo'ooraata nau ane'epo, jitaa ka
tu'ik nee ama ya'ariako juni'i. 21 Oo jumak
juni'i, amemak aneka, inepo: "Jume' kokko-
lam, chukula bem jiabijtinee'uta, inepo nee
a' suale, intok junae betchi'bo, eme'e i'an
nee ya'uraa bittua", ti kusisi nokaka in a'
teuwaaka' betchi'bo —ti ameu jiiak.

22 Inika'a jikkajisukai ju'u kobanao Perij
teame, aapo Krijtota betana weyemtat
jachin a' bo'o jooriawa'uta tu'isi ju'uneakai,
junaka'a bem weetua'uta junama'a a' su'u
tojak, intok aapo junammeu:

—Chukula juka' sontaaommeu yo'ota,
Lisiiaj teamta a'abo yepsako, junako inepo
inia betana che'a tu'isi ju'uneaka, jachin a'
chupnee'uta teuwaane —ti ameu jiiak.

23 Junako ju'u kobanaao Peris, junama'a
juka' sontaommeu weyekamta, Paplota
jum a' eta'ipo juchi a' tawaanaa'u betana
nesawek. Taa ketchia, aapo'ik tu'isi a' bit-
naa'uta, intok jume' a' eiyaaka a' ta'aame,
inime'e a' ania betchi'bo, aapo'ik au am
yaajitua saekai.

24 Junama'a jaiki taewaim sikaa, chukula
ju'u kobanao Perij teame, ju'u a' jubi-
awammak, ini'i juria yoemratakai, Rusiila'
teamtamak ama yepsaka, aapo juchi ju'u
Paplotau chai tebok, aapo'ik junuen,
yo'owe Jesukrijtota betana weyemtat
jachin a' sualwa'ut aapo'ik am etejoriane'
betchi'bo. 25 Taa junako, juka' Paplota,
aapo'iku, Liojta bichapo tu'isi emo
uju'uwaka jiapsiwamta betana, intok senuk
jachin a au a' yekanee'u betana, intok
chukula, si'imeta aet lu'uteo, Liojta bichapo
si'imem bem ya'uraa bittuanaa'u betana,
au a' nokao su, ju'u Peris womtek, intok
ini'i, Paplotau:

—I'an lautipo inia mak tu'i. Intok
chukula, nee ka tua obisi ane'eteko, juchi
nee eu chai tebone —ti au jiiak.

26 Ketchia ju'u kobanaao Perij teame,
juka' Paplota, aapo'ik yeu a' su'u tojine'
betchi'bo, tomita a' mak machian. Inia
betchi'bo aapo jiba jeela Paplotau aman
au a' totoji tebon aamak etejo betchi'bo.
27 Junuen weyeka, wooi wasuktiam siika.
Junak intok ju'u Perij teame, kobanaaopo
yeu siika. Intok junako seenu, Porsio Pee-
jto'oti teaka ae betchi'bo ama taawak. Taa
ju'u Peris intok, junama'a jurio yoemrata-
mak tu'isi tawaabaekai, juka' Paplota ketun
eta'ita ama su'u tojak.

25

Ju'u Paplo, kobanao Peejto' teamta bichapo aane

1 Junako, ju'u Peejto' teame junama'a
juka' a' ya'uraa tekiata mabetbaeka, ama
yepsak. Intok chukula, baji taewaim
simsuko, aapo, jo'ara Sesarea' tea'a betana
yeu sika intok bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u bicha siika. 2 Junama'a jume' bwe'u

te'opopo tekiakammeu yo'owem intok
jume'e, juriom nasuk junama'a che'a
eiyaawaka yo'ooratamak na'ikiarim, in-
ime'e, Paplota beje'eka, aapo'ik betana bem
teuwaa machik a' ju'uneiyaatuak. 3 Inime'e
intok, wepulsi bempo'im betchi'bo, aapo'ik
am ya'arianee'uta au teuwaakai, junuen
aapo'ik juka' Paplota, jum bwe'u jo'ara
Jerusalen tea'u a' toji tebone' betchi'bo.
Inim ju'u bempo'im ya'abaeka'ea'u, aapo'ik
jum bo'ot bem a' me'etunee'u juna'atukan.
4 Taa ini'i kobanaao Peejto' teame, juka'
Paplota, jum bwe'u jo'ara Sesarea' tea'po
a' eta'i'iti jiiak, intok aapo, junam bicha
lauti aapo au weene'eti jiaka am yoopnak.
5 Inimmeu aapo:

—Jiba inia betchi'bo san, jume' inim emo
nasuk inia betana che'a emo au lutu'uriak
ti jiaka, che'a eame, inime'e, jum bwe'u
jo'ara Sesarea' tea'u nemak katnee. Intok
junaman junaka'a o'outa, jitaa ka ya'a'ee
machik, ka tu'ik a' ya'ariako, a' na'atejo —ti
ameu jiiak.

6 Ju'u Peejto' teame junama'a jo'ara
Jerusalen tea'po, woj naiki oo woj mamni
ta'apo jiba ama aneka, juchi jo'ara Sesarea'
tea'u nottek. Junama, juchi yokoriapo
aapo, jum nau yaajiwaa'po, yaa'uchim
jojoye'po jikat yejteka, intok junama'a
sepia juka' Paplota au toji tebok. 7 Junako,
juka' Paplota junama yepsako, jume'
juriom, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana
ama yajilame, aman rukteka intok aapo'ik
beje'eka, tu'isi juebenak, bettek teuwaaka
a' na'atejok. Taa inime'e, junae bem
teuwaa'ue, aapo'ik beje'eka, tua kaita
lutu'uriatu machik a teuwaakai. 8 Junako
ju'u Paplo, junama'a yeu a' tojiripo:

—Ineponee inim, kia jume' juriom
ji'ojteim bem ammea nesaurim beje'eka
kaita nee ya'ari. Intok kia juka'a, bwe'u
te'opota beje'eka juni'i, intok kia aman
bwe'u jo'ara Rooma' tea'po, juka' che'a yo'o
ya'ata, Sesar teamta beje'eka juni'i, ka tu'ik
kaita nee ya'ari —ti jiaka au nokriak.

9 Taa ju'u kobanaao Peejto' teame, ju-
nama'a jume' juriommak tu'isi tawabaekai,
ini'i, ju'u Paplotau:

—Jaisa empo, Jerusalen tea'u bicha wee-
nee ja'ani, junuen junaman ju'ubwa nee
enchi ya'uraa bittuane' betchi'bo —ti au
nattemaek.

10 Ju'u Paplo:

—I'an lautipo inepo nee inim, bwe'u
jo'ara Rooma' tea'a betana, che'a yo'ota
ya'uraata bichapo nee aane. Inepo ju-
nae ya'uraata betana in ya'uraa bittua-
naa'uta che'a lutu'uriakai. I'an jaibu em
tu'isi ju'unea'a benasia, inim nee kaabeta
beje'eka ka tu'ik kaita ya'ari —ti a' yoop-
nak—. 11 Inim inepo, jita ka tu'ik ju-
nae betchi'bo in me'etunee'uta a' ya'ariak
juni'i, in muknee'u betana nee kaachin jiia.
Taa iniaa, ae in na'atejowa'u betana kaita
nee beje'eka lutu'uriata ama ayuko, inim
kaabe lutu'uriak, nee, bempo'immeu su'u
toji betchi'bo. I'an inepo, juka' che'a yo'o
ya'arita, Sesar teamta, jiba aapo'ik nee a'
ya'uraa bittuanee'uta inepo nee a'awa —ti
jiiak.

12 Junako, chukula jume' waate ama
ya'uraapo aneka a' aniammak nau etejo-
sukai, ju'u kobanao, Paplotau:

—Jiba empo, Romapo ju'u che'a yo'o
ya'ata betana em ya'uraa bittuanaa'uta
a'awak. Junuen san empo junae, che'a yo'o
ya'atau bicha weene —ti au jiiak.

Ju'u Paplo, senuk Akriipa' teamta bichapo aane

13 Junama'a, ili jaiki taewaim sikaa, ju-
nama'a ket ju'u senu yoemratau che'a yo'o
ya'ari, Akriipa' teakai, intok a' akkoowa,
Bereniise' teamtamak, inime'e, jum bwe'u
jo'ara Sesarea' tea'u yajak, junaman juka'
kobanaao Peejto' teamta a' bichaka a' tebo-
tuabaekai. 14 Junama'a, inime'e, ili jaiki
taewaim ama tawakai, ju'u Peejto, ju'u
Paplota betana aapo'ik ju'uneiyaa'uta, au
yeu sikamta juka' yo'o ya'ata a' etejoriak.
Intok iniau:

—Senu o'ou im katek, ini'i, Perij teamta
eta'itaka neu a' to'o sika'u. 15 Jum bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'u nee aneo, juna-
man jume'e, bwe'u te'opopo tekiakam-
meu yo'owem intok jume' jurio yoemratau
yo'ooraa, inime'e, aapo'ik beje'eka, ae be-
tana bem waata'uta nee ju'uneiyaatuak,
bempo, aapo'ik a' me'etune' betchi'bo in
a' teuwaanee'uta a'awakai. 16 Inepo, in-
ime'e: “Romaano yoemra' teame betana
ya'uraata, senuk a' me'etune' betchi'bo,
aet nesau betchi'bo ka junaen a' jooa, ju-
naka'a, jume' aapo'ik beje'eka na'atejome
bichapo a' aneka intok ka junuen aapo'ik
au aniaka au a' nokrialatuko”, ti ne am

yoopnak. [17] Inia betchi'bo san, junak bempo'im a'abo yajako, inepo kannee bo'o bichaka, ala inepo, yokoriapo sep jum nau yaajiwa'po, nesau betchi'bo in yeyesa'po ne jikat yejteka intok junaka'a o'outa nee a'abo neu a' toji tebok. [18] Taa jume' aapo'ik beje'eka nokbaeka im neu yajakame, juname'e kaita aapo'ik beje'eka, ka tu'ik teuwaak in bempo'im ae betana a' teuwaa machiaka'a benasia. [19] Inime'e kaita intok a' beje'eka ae betana teuwaan, kia bempo'im Liojta junuen bem suale'u betana, intok seenu, Jesuj ti teakamta betana, intok inika'a, mukiataka, intok ket inia betana ju'u Paplo a' jiapsa'ati jiakai inia betana jiba a' na'atejon. [20] Inepo inile bena weyemtat kaachin ama nesau machikai, inepo nee, aapo'ik Paplota nee a' temaek, aapo'ik jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u, aapo'ik am bichaa a' weebaanee'u betana, junuen aapo'ik inia betana junaman a' ya'uraa bittuana' betchi'bo, ti jiakai. [21] Taa jiba aapo'ik, ju'u che'a yo'o ya'ari, Aukujto' teamta betana aapo'ik a' ya'uraa bittuanaa'uta a' a'awaka' betchi'bo, inepo nee aapo'ik inim ketun eta'itaka a' tawane' betchi'bo ne aet nesawek, chukula junaman, jum Romapo ju'u che'a yo'o ya'atau a in a' bittua'u tajtia —ti au jiiak.

[22] Junako ju'u che'a yo'o ya'ari Akriipa' teame, ju'u Peejto' teamtau:

—Ineponee ket a' jikkajipea, junaka'a o'outa —ti au jiiak.

Ju'u Peejto intok:

—Tu'i, yoko empo a' jikkajine —ti a' yoopnak.

[23] Juchi yokoriapo ju'u che'a yo'o ya'ari Akriipa' teame intok a' akkoowa Bereniise' teame, ama yajakai, inime'e junaman jum bwe'u kari nau yaajiwa'u, tua yo'ori maisi suum watchisi ujyoisi katekai aman kiimuk, junama'a ju'u sontaoraatau yo'o ya'arimmake, intok junama'a bwe'u jo'arapo yoemratau yo'oraatamake jap sakakai. Ju'u Peejto, juka' Paplota aman yeu toji tebok. [24] Intok junak ju'u kobanaao Peejto:

—Empo, che'a yo'o ya'ari, Akriipa' teame achai, intok eme'e yo'ooraa achaim i'an inim itomak nau aneme, eme'e i'an em inim a' bicha inika'a o'outa. Inim juriom betana, juebenaka aapo'ik beje'eka neu noklam. Kia aman bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po, intok kia inim jo'ara Sesarea' tea'po juni'i, intok inime'e, aapo'ik muknee'uta jiba inim neu a' teuwaa —ti jiiak—. [25] Taa nee betchi'bo ini'i, ka tu'ika junae betchi'bo a' me'etunee nee kaita a' ya'ari'iti ea. Intok naa buustia, jiba aapo'ik, Romapo kateka, ju'u che'a yo'o ya'ari Aukujto' teamta betana a' ya'uraa bittuanaa'uta a' a'awakai, i'an inepo, junaman a' bittuabaeka'ea. [26] Intok inepo inia betana, witti lutu'uriata, ju'u in yo'owe, Romapo che'a yo'otaka katekamtau, kaita ji'ojte machikai, inim nee emo bichapo nee yeu a' tojiri, intok che'a juni'i bat naataka ee bichapo, empo achai yo'o ya'ataka Akriipa' teame, junuen inim, aapo'ik em a' tetemaeka, chukula aapo'ik betana em nee tejwaaka, jitat in ji'ojtenee'u betana ju'unee betchi'bo. [27] Bwe'ituk inien senuk eta'itaka, juchi ta'abwiku bichaa a' bittuaka intok junae betana ju'u ka tu'ik a' ya'ari betana kaita ae betana teuwaakai, ini'i, nee betchi'bo tua ka suawa maisi yeu weama —ti ameu jiiak.

26

Ju'u Paplo, ju'u yo'o ya'ari Akriipa' teamtau, jaisa au yeu a' sika'apo a' teuwaa

[1] Junako ju'u yo'o ya'ari Akriipa' teame, junama'a Paplotau:

—I'an empo a emo nokria —ti au jiiak.

Junako ju'u Paplo, weyeka, naj mamaka, aapo junama'a nok taitek:

[2] —Tua nee allea i'an im ee bichapo anekai, empo, che'a yo'o ya'ari Akriipa' teame achai, junuen inepo inim si'imeta jume' juriom nee beje'eka bem teuwaalaa'u betana nee a ino nokria betchi'bo. [3] Junuen inim itepo juriomtaka, ito nasuk itom au joiwalataka itom bo'o jooria'ut intok i'an lautipo juka' inim ito betana weyeka ka nanau machik itom tu'utebae'ut, iniat si'imekut em tu'isi ju'unea'ut, ju'uneakai. Jiba inia betchi'bo san, chuubaa juni'i, nee jiokoeka nee jikkajine —ti jiiakai—.

Ju'u Paplo a' teuwaa, kee Krijtota sualeka, jaisa a' jiapsaka'po

[4] ’Si'ime ju'u inim jurio yoemra ju'unea, bempo'im nasuk in bwiaarapo intok kia jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po, in ili usituka'po naateka jachin in jiapsaka'u. [5] Jiba bempo, inime'e ket ju'unea, intok junen ea'ateko, a' teuwaane, in ju'ubwa

yo'otuka'po naateka, jume' paiseeompo
ta'eewame, inim Liojta jachin itom
suale'uta, che'a yuma'isi aet yeu yumame,
inime mak in na'ikiatusuka'uta. 6 Intok
i'an inepo inien, inim nunu' bwiaka nee
ya'uraa bittuawa, taa jiba senu weemta,
inika'a in a' bit bo'o bicha'u betchi'bo, ini'i,
chukula, Liojta jume' kokkoarim aapo'ik
am jiabijtetuanee'uta, ket, jiba aapo'ik,
wame'e bat naataka itom yo'owasuka'um a'
bitne'eti jiaka aapo'ik ameu a' teuwaaka'u
benasia. 7 Si'ime jume' inim woj mamni
ama woika, Ijra'el tuka'uta yoemiam, ito
benasi inim yoemra, inika'a teuwaari
chupneemta a' bit bo'o bichaka jiapsa.
Intok i'an, jiba inia betchi'bo bempo, Liojta
a' alleetuabaeka a' yo'ore intok tukaariat
intok taewait naa buustia a' sual ta'aaka
jiapsa. I'an intok jiba inika'a chukula itom
bit bo'o bicha'u betchi'bo junen, jume'
juriom nee beje'eka nooka, empo achai yo'o
ya'ari Akriipa. 8 Junak su, jaisa eme'e ket
junuen juka' Liojta jume' kokolam, aapo'ik
juchi am jiabijtetuanee'uta ka inien a' suale
ja'ani.

Ju'u Paplo, jaisa Krijtota sualeme beje'eka a' ane'epo au teuwaa

9 'Jiba nee, inepo ket bat naataka inien,
wame'e aapo'ik Jesujta, jo'araa Nasaret
tea'po jometa aamak eaka a' sualeme, ju-
name'e beje'eka, juebenaka ka tu'ik in
joonee'u nee inien neu a' lutu'uria ti ean.
10 Intok jiba nee jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po junuen inika'a yaak. Jume' bwe'u
te'opopo tekiakammeu yo'owem betana
inen junau lutu'uriakai, inepo juname'e
Krijtota sualeme betana juebenam nee am
eta'atebok. Intok inime betana watem
su'awao juni'i, nee, jume' am su'abaemmak
nee e ean. 11 Jue benasi nee bempo'im nee
jiokot am joosuk junuen Krijtota bem a'
suale'uta am koptatuabaekai. Inien nee
si'ime jume' juriom te'opommet weamaka
inika'a jooan. Intok junuen nee, inepo
tua am omtakai, kia nee omot bwiaarau
bwere jo'arampo chiktia, nee ameu suaka,
weamsuk.

Ju'u Paplo juchi a' teuwaa, Krijtota jaisa a' sualeka'po

12 'Jiba inia betana weyemta bo'o jooriaka,
inepo, bwe'u jo'ara Lamajko' tea'u bicha
ne weyen. Junae weyemta inepo, jume'
te'opopo tekiakammeu che'a yo'owem be-
tana, in ya'anee'ut lutu'uriaka intok ame
betana aman saiwakai. 13 Taa junam bicha
bo'ot weyekai, inepo, luula kateko, teeka
betana tachiriata, ju'u ta'ata bepa juni'i
che'a utte'akamta nee bichak. Ini'i tachiria
nee konila, intok jume' nemak kateme
konila, itot ko'om tachiriakai. 14 Junak
si'ime tee junama'a wawattek. Junama'a
intok ket, inepo, jiawaita Epreeo nokpo
nokaka: "Empo Saulo, jaisaaka empo neu
suaka, net cha'aka weama. Inien jiba empo
su'e ka tu'ik emo jariuria, jiba juka' boejta,
kutata bwawik a' temuka, au ko'okosi a'
joa'a benasi", ti neu jiamta nee jikkajak.
15 Junako inepo: "Achai, jabesa empo", ti
ne au jiiak. Junak beja aapo ju'u yo'owe:
"Ineponee juna'a, Jesus, ju'u aet cha'aka
weamaka em au sua'u", ti neu jiiak. 16 "Taa
kikte'e bwe'ituk i'an inim nee eu ino yeu
machiak, junuen, in enchi joo i'a'uta em a'
joone' betchi'bo. Intok junuen ket, juka'
i'an em bichaka'uta intok kia juka' chukula
nee betana em ju'uneiyaanee'uta juni'i,
yeteu em a' teuwaane' betchi'bo nee enchi
yeu pu'ari. 17 Inepone, jume' juriom betana,
intok ketchia, jume'e, omot bwiaarapo ka
juriom betana, kaita em bitne' betchi'bo
nee enchi aniane. Jiba inime'e ka juri-
ommeu inim em ameu weene' betchi'bo
nee enchi ameu bittuabae. 18 Inimmeu
nee, inepo enchi ameu bittua, junuen, ka
bibichame benaka, inime'e, Liojta betana
ju'u lutu'uriae, ta'abwisi weyeka bem joa'u
betana, junae juchi am bittuakamta benasi
em am aniane' betchi'bo. Intok junuen,
ka intok ju'u bebeje'erita betana ka tu'ikut
koba'imtaka, ala, achai Liojta mak eaka
bem jiapsine' betchi'bo. Intok ketchia, be-
mpo'im nee sualeka intok nee betchi'bo,
bem ka tu'uwa ya'arimmet jiokoitaka in-
tok junuen, si'ime wame'e, wepulsi Lio-
jta betchi'bo bem jiapsine' betchi'bo yeu
pu'arimmak na'ikiaritaka, juka' jiba yuu
jiapsiwamta bem bitne' betchi'bo", ti neu
jiiak.

Ju'u Paplo, Krijtota a' joo i'a'u, a' joo sime

19 'Junuen san, empo achai yo'o ya'ari
Akriipa, junaka'a teeka betana machilaae
in tekil makri, kannee a' koptak. 20 Ala
inepo, che'a bat, jum jo'ara Lamajko' tea'po
anemmeu nee juka' Krijtota nok lutu'uriata

nee ameu a' ju'uneiyaa tebok. Chukula
nee ket jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po
intok inim bwiaara Jurea' tea'po si'imekut
intok ketchia, wame'e ka jurio yoememmeu
nee ameu nookak, inime'e, ka tu'ik betana
emo temaeka a' koptaka intok achai Liojta
mak bem eaka jiapsine' betchi'bo, intok
ta'abwisi bem jiapsa'uta teuwaaka, tu'ik
bo'o jooriaka bem jiapsinee'u betana, a'
tetteuwaan. 21 Jiba inia betchi'bo jume'
juriom jum Liojta te'opopo nee bwisek
intok inime'e junama'a nee me'ebaen.
22 Taa achai Liojta jiba nemaktuka nee a'
ania' betchi'bo, inepo nee i'an tajtia ka
ta'abwisi eaka in joa'uta weetua, inim inepo
si'imemmeu, kia jume' eiyaawammeu intok
kia jume' ka eiyaawammeu juni'i, inepo,
Jesukrijtota betana weyemta nee ameu
a' teuwaa simekai. Inepo inimmeu nee,
kia ta'abwik betana nee kaita yee majta.
Kia nee, wame'e bat naataka Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
teuwaame, intok juka' Moiseejtuka'uta,
inime'e, chukula junuen yeu a' weene'eti
jiakai. 23 Inika'a, juka' Krijto' teamta,
tua jiokot au a' bitnee'uta, intok ket,
aapo'ik muksuka, chukula jume' kokkoarim
nasuk bat jiabijteneemta aapo'ik a' juna'a
tunee'u ti jiakai. Intok ketchia aapo'ik, kia
inim juka' itom yoemrata, intok waka'a
tatta'abwi yoemrata juni'i, tachiriata
benaka, Liojta betana juka' bemela nok
lutu'uriata, aapo'ik ameu a' nu'upanee'uta,
inika'a yee majtakai —ti jiiak.

Ju'u Paplo, juka' Akriipata, Krijtota a' sual i'aka au a' nokaka'po

24 Juka' Paplota au nokriaka inika'a
weyemta ketun a' teuwaao su, ju'u kobanao
Peejto' teame, chai nokpo:

—Paplo, kate'e suatula. Unnaa em emo
majta'u enchi ka suatelaa —ti au jiiak.

25 Taa ju'u Paplo inika'a:

—Kannee ka suatula achai kobanao
yo'owe Peejto. Ala inepo, ju'u in teuwaa'u,
ini'i suawaeka, ka kia beja teuwaari,
intok ini'i che'a bat naataka lutu'uria
ala. 26 Ju'u yo'o ya'ari Akriipa' teame
junum aane inia betana weyemtat tu'isi
ju'uneame. Inia betchi'bo inepo witti, ka
jain eaka inim ae bichapo nooka. Bwe'ituk
ju'uneane, ketchia aapo'ik si'imeta inika'a
in teuwaa'uta a' ju'uneiyaa'po. Ini'i su,
ka kia jakun eusi ya'arita betana weyekai.
27 Empo su, achai yo'o ya'ari Akriipa,
juka'a, jume' bat naataka Liojta betana
ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta
tetteuwaame, bem ji'ojteka'uta a' suale,
ja'ani. Ju'uneanee inime'e em am suale'u
—ti au jiiak.

28 Ju'u yo'o ya'ari Akriipa intok aapo'iku:

—Inim empo, lautipo, ka binwa Krijtota
batte nee a' sualtualaa —ti au jiiak.

29 Junako ju'u Paplo iniau:

—Kia i'an lautipo, oo ka i'an lautia tuko
juni'i, ju'u Lios iniat itom jikkajine, junuen,
ka empo jiba, taa ketchia si'imem jume'
i'an inim nee jikkajame, Liojta betana in
mabetri, enchim ket a' mabetnee'u betana,
taa kia ka inime'e sisi'iwook wikiammake
jiba —ti au jiiak.

30 Chukula juka' Paplota noksuko, ju'u
yo'o ya'ari Akriipa kiktek. Intok ketchia
ju'u kobanaao intok junama'a ju'u Berenii-
se' teame, intok si'ime jume' wate ama
joka'um, inime'e japteka, 31 intok junama'a,
omola sajak, ju'u ama weyemtat nau ete-
jobaekai. Intok junama'a inime'e emo na-
suk nokaka:

—Ini'i o'ou, a' me'etune' betchi'bo, kaita
ka tu'ik ya'ari. Intok kia ka eta'itu'eakai
juni'i —ti jiiak.

32 Ju'u Akriipa' teame, ju'u kobanao Pee-
jto' teamtau:

—Ini'i o'ou, a' su'u tojina' betchi'bo
jaibu aet nesausu'eewan, aapo'ik ka junuen
ju'u romaanom bwiaarapo che'a yo'o ya'ata
betana a' ya'uraa bittuanaa'uta, ka jiba
aapo'ik a' a'aulatuko —ti au jiiak.

27

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Roma' tea'u bicha bittuawa

1 Junako junama'a jum bwiaara Itaalia'
tea'u bicha, bawet itom bittuababaawako,
ju'u Paplo intok jume' waate bwijrimtaka
weiyaawame, inime'e, senu sontao ya'ut
Juulio'oti teakamta mampo su'u tojituk.
Ini'i Juulio' teame, senu, tua juebenaka
ya'uraa, Aukujto' teamta betana sontaao-
raa ti teakamta, ya'ut taka na'ikiaritukan.
2 Junama itepo beja, junuen, senu bwe'u
kuta kanoau, bawet bo'o joobaeka tee ama
ja'amuk. Ini'i, bwere kuta kanoam yeu
yaaja'a betana bawe mak bwikola bwe'u
jo'ara Aramiitia' tea'po attearitaka, in-
tok bwiaara Aasia' tea'u bicha, bawemak

bwikola, wate bwere jo'arammeu yeu yebi-
jneeka, jaibu yeu simekai. Junama'a ket
seenu, bwiaara Maseroonia' tea'po, bwe'u
jo'ara Tesaloonika' tea'po jometaka, Ari-
jtarko' teaka, ket itomak weyen. 3 Juchi
yokoriapo, itepo senu bwe'u jo'ara, bwere
kuta kanoam yaaja'po Siron tea'u te yeu
yajjak. Junama'a ju'u sontao ya'ut Ju-
ulio' teame, juka' Paplota, aamak tu'ika,
tua junama'a junuen jume' aapo'ik Paplota
ta'aa'ummeu a' noitak intok juname betana
tu'isi a' bitna' betchi'bo ameu a' su'u to-
jak. 4 Junama'a, bwe'u jo'ara Siroon tea'a
betana, bawet yeu sajakai, itepo juka'a,
ba'apo yeu kateka, bwiaara Chipre' teamta,
mikko'otana itou a' tawaarika, te aet wa'am
sajak, jekata utte'aka itom nankeka itot a'
weye' betchi'bo. 5 Bichau bicha, bwiaaram
Siliisia intok Pampiilia' tea'abewit bawet
bo'o joakai intok, itepo bwiaara Liisia'
tea'u, baweu, senu bwe'u jo'ara Miira' tea'u
tee yeu yajak.

6 Junama'a ju'u, jume' sontaaommeu
yo'owe, Juulio' teame, senu bwe'u kuta
kanoata, bwe'u jo'ara Alejanria' tea'a be-
tana attearitaka intok bwiaara Itaalia' tea'u
bicha simemta ama teak. Intok aapo,
bichau bicha bawet bo'o joo betchi'bo, ju-
nama'a itom jikau ja'amutuak. 7 Jaiki ta'apo
tee tua laaauti bo'o joak intok junuen itepo
jiokot anpo katekai, baweu, bwe'u jo'ara
Niiro' tea'abewit tee rejten. Junama'a
itepo ketun juka' bwe'u jekata itom nankika
a' weye' betchi'bo, ket senu bwe'u jo'ara
Salmoon tea'abewit te aet wa'am sajak, ju-
nama'a senu bwiaara, bawepo yeu kateka,
Kreeta' teamta kontakai. 8 Intok junuen
itepo, jekata betchi'bo jiokot anpo, bwiau
ka mekka binwaa bo'o joaka, aet chukula
itepo, baweu, senu jo'ara Ujyoika ama Ja-
japtewame ti ta'eewa'po, ini'i ket, senu
bwe'u jo'ara Lasea' tea'u ka mekkaa, ju-
nama te yeu yajak.

9 Junama'a itepo rejtekai, jaibu juebena
taewaim ta'arulatakai intok junama'a ket,
bawet bo'o joo betchi'bo ka tu'i maisi
jinilwachiakan. Bwe'ituk junama'a, baji
metpo sebenemta abe a' yuma'aneeka, inia
betchi'bo ju'u Paplo bempo'immeu nookak,
10 intok aapo:

—Achaim, inim bawet itom bo'o
joonee'uta, tua ka tu'isi jinilwatchisi yeu
weene. Bwe'ituk itepo inika'a bwe'u kuta
kanoata intok juka' inim weiyaawamta tee
a' ta'arune. Intok kia itepo juni'i, a ama
kokko —ti ameu jiakai.

11 Taa ju'u, sontaaommeu weyekame,
juka' kuta kanoata atteakamta intok juka'
au yo'o kecha'ita, bem teuwaa'uta che'a
sualek, Paplota teuwaa'uta bepa. 12 Intok
junama'a jo'ara itom ane'epo seberiat ama
joo betchi'bo ka tu'ireakai, junama'a batte
si'ime jume' bo'o joame, ama bem yeu kat-
nee'uta che'a a' tu'urek. Junuen bempo,
jumak juni'i, jo'ara Peniisia' tea'u emo yeu
yaji machiakai, jiba junama Kreeta' tea'po,
senu inim bawe mayoau jo'ara kuta kanoam
ama yaajiwa'awi. Inim bwekasi, ta'ata
yeu weama'u luula, batte konila ba'ae jaw-
woikai. Intok bempo junama'a seberiata
simsu'po tajtia ama tawabaekai.

Jum bawepo ju'u bwe'u jeeka

13 Junako intok, junama'a luula yee-
jte'e betana, junae taewait a' tu'inee'uta
teuwaamta benaka, ujyoisi jeka' betchi'bo,
bempo junama'a bichau bicha a emo bo'o
joo machian. Junuen junama'a sep yeu
sajaka intok bempo junae bwiaara Kreeta'
tea'amak bwikola, bawet bo'o joo japtek.
14 Taa junama'a chukula, seej chukti, jeeka
eurakiilonpo ta'eewame, tu'isi utte'akai
itom ama kate'ut wee taitek. 15 Juna'a, omot
bicha a' weiyaa taitek juka' bwe'u kuta
kanoata. Junaka'a bwe'u jekata nankika,
kaakun a katekai, junak san itepo, kia te
au ito su'u tojak. 16 Junuen itepo kateka,
senu ili bwia bawepo yeu kateka, Kaaura'
tea'abeasi tee wa'am sajak. Junama'a ju'u
jeeka ka tua utte'akan intok itepo junama'a,
juka' ili kuta kanoata, bwiau aet yeu ko'om
chep cheptiwamta amapo cha'asimemta,
binwaa ae anekai, te jiokot anpo jikau bicha
a' yechaka, kutti a' sumak. 17 Chukula
inika'a jikau a' yecha'asukai, bempo juka'
bwe'u kuta kanoata ania betchi'bo, bwere
wikiammea yeu tajti a' wikojtuak. Iniat
chukula bempo, omot bicha, se'epo Sirte'
tea'po emo tawaa majjaekai, bempo, jekae
a' weiyaame, jume' bwebbweka tajo'orim,
tebe kutat cha'akame, ko'om yechak. Intok
junak, inime'e ju'u bwe'u jekau emo su'u
tojak. 18 Yokoriapo taewapo juka' bwe'u
jekata ketun a' utte'aka' betchi'bo, bempo,
juka' bwe'u kuta kanoata pu'ate'uta ba'au

a' wo'ota japtek. [19] Intok inim jaibu baji tae-
waita weyekai, itepo, junama'a ju'u bwe'u
kuta kanoapo sawaawamta, itom maam-
mea tee ba'au a' wo'otak. [20] Juebena tae-
waimpo itepo juka' ta'ata intok kia jume'
chokim juni'i, tee ka am bichak. Intok
juka' bwe'u jekata jiba ka cha'atuka itot
a' weye' betchi'bo, itepo jaibu kaachin ito
itepo jiapsi machian.

[21] Juebena taewaim itepo ka
ji'ibwalamtakai, ju'u Paplo ameu nau
chaaeka, ame nasuk kikteka intok:

—Achaim, si'ime tu'isi yeu we ean,
eme'e, in teuwaaka'uta a' sualeka a' nok
jikkajilatuko, intok itepo jum bwiiara
Kreeta' tea'po ka yeu sajakai, intok i'an
itepo inim ka jiokot ito bichakai intok
si'imeta inika'a inim ka a' ta'aruko —ti
ameu jiiak—. [22] Taa kate'em ko'om
ea, bwe'ituk inim ito betana kaabe te
kokkone. Taa kia ini'i bwe'u kuta kanoa
jiba nasontune. [23] Bwe'ituk tukaapo senu
ankeles neu au yeu machiak. Ini'i, ju'u
Lios, ae betana weyeka intok aapo'ik
betana tekilta in a' jooria'u, aapo'ik betana
neu bittuaritakai. [24] Juna'a intok ankeles:
"Kat majjae Paplo, bwe'ituk utte'a, jum
bwe'u jo'ara Roma' tea'po, ju'u che'a yo'o
ya'aritau em yeu yebijne'po. Intok jiba
inien inim em weye' betchi'bo, ju'u Lios,
si'imem jume' inim bwe'u kuta kanoapo
emak aneme, inim kaachin bem aune'
betchi'bo am jinne'une", ti neu jiiak.
[25] Inien san beja achaim, ousia em ea.
Bwe'ituk Liojtat nee yoem ea. Inepo, tua
juka' Liojta ankelejta neu a' jiaka'a benasia
junuen yeu a' weene'po ne ju'unea. [26] Taa
ala, chukula, itepo senu bawepo yeu kateka
ili bwiau itepo yeu tojitune —ti ameu jiiak.

[27] Junama senu tukaapo, woj mamni
ama naiki taewaim weyeka katekai, aet
chukula, bawe Aatria'ati teaka'po tee
rejten, jekae naj nunu' bwiakai. Junako
junama'a, nasuk tukaata weyeo, jume'e,
juka' kuta kanoata weiyaame ju'une'eak
bwiau bem yajiboka'uta. [28] Intok junak
wikia temejtekamtae bempo ko'om su'u
tojakai, ba'ata a' tamachiabaekai intok
ama senu taka ama woj mamni ama
busan batata ama tamachiak. Chukula
che'a bichau juchi a' tamachiak, junama'a
intok senu taka ama woo busaniakan.
[29] Intok junak bempo, ba'apo wajiwa
bwere tetammeu emo tajti majjaeka,
junama'a bwe'u kuta kanoa ama tana,
naiki bwere sisi'iwookim wikiakame ko'om
am wo'otak. Intok bempo tua baa yeu
matchuutuapeaka ama bo'o bichak. [30] Jume'
kuta kanoapo tekipanoaka a' weetuame,
inime'e junama'a ama yo'eebabaek. Intok
inien eaka, bempo juka' ili kuta kanoata
ama aet yeu yaajiwamta, ba'au ko'om a'
yecha'ajaptek, inime'e junuen, wate bwere
sisi'iwookim wikiakame, bichau bicha
ko'om am su'u tojame benasi anekai. [31] Taa
ju'u Paplo ju'u sontaommeu yo'ota intok
jume' sontaaom, inimmeu:

—Inime'e i'an ka inim jikat am tawako,
eme'e ba'apo kokkone —ti ameu jiiak.

[32] Junako jume' sontaaom, jume'e, juka'
ili kuta kanoata aet cha'aka'uta wikiata
chuktaka intok inika'a ba'au ko'om a' jim-
maak.

[33] Matchuu ketwoo, ju'u Paplo junama'a
si'imem ji'ibwane' betchi'bo ameu nookak
intok aapo:

—I'an jaibu woj mamni ama naiki tae-
waim weye, eme'e ka kokkocheka in-
tok ka yuma'isi ji'ibwakai —ti ameu ji-
iak—. [34] Nee em jikkaja, enchim ji'ibwane'
betchi'bo nee emou nooka. Ini'i emou
tu'ika enchim aniane. Bwe'ituk inim itepo
si'ime tee, yuma'isi bwiau yeu yajinee
kaachin aulatakai —ti ameu jiiak.

[35] Inien ameu jiusukai ju'u Paplo, paanim
nu'uka intok junama'a ame bichapo ame
betchi'bo Liojta bai saek. Junak aapo am
rebektaka am bwa'a taitek. [36] Chukula
junama'a si'ime a' bichaka, emo alleetu-
aka intok ket ji'ibwak. [37] Junama'a itepo
si'ime nau, wooi siento ama baji taka ama
woj mamni ama busaniakan. [38] Intok be-
mpo si'ime yuma'isi ji'ibwasukai, chukula,
junuen juka' kuta kanoata ka bettene'
betchi'bo, jume' tiikom ba'au wo'otak.

Bawepo juka' kuta kanoata ko'om kibakeka'po

[39] Junako jaibu matchuusuko, jume'e,
juka' kuta kanoata weiyaame, junama'a
bwiaarata ka a' ta'aak. Taa bempo, bwiau
yeu yaji betchi'bo, bwiau bwekasi ba'ata
yanti maneka'po, se'e pa'ariata bichaka
intok bempo juka' bwe'u kuta kanoata
aman a' ruktababaek. [40] Jume' sisi'iwookim
ammea suma'im, bwere wikiam chuktaka,
ba'apo am su'u tojak. Intok juka' kuta

kanoata ae kua kuakte'uta a' tekipanoane'
betchi'bo a' buttak. Junak intok, bicha
tana jume' bwe'u tajo'orim jekata betchi'bo
kutat jikau cha'akame, jikau am sumak.
Junako ju'u bwe'u kuta kanoa, se'e pa'ariau
bicha rukti taitek. 41 Taa ini'i junama
mayoau, wooi se'e rumu'uriam nasuk, tua
juka' ba'ata au a' nanke'u su kibakek. Intok
ini'i kuta kanoa jum se'epo bicha tana a'
bwawia junama se'epo kibakek intok ju-
nama'a kutti chu'aakai. Ju'u intok ama tana
weeme, ba'a biaktiam tua utte'akammea,
jaamola kotti taitek. 42 Junako jume' son-
taaom, jume' bwijrimtaka weiyaawame,
am su'abaen junuen inime'e ka yeu ba-
jumeka am saka'ane' betchi'bo. 43 Taa ju'u,
jume' sontaommeu yo'owe, junama'a juka'
Paplota jinne'ubaeka, intok aapo, inime'e
ka aet am sawek. Ala aapo nesawek,
jume' a bajumeme, bwiau yaji betchi'bo,
bat ba'au bem wattine' betchi'bo. 44 Intok
junama'a jume' waatem, inimmet cha'aka
junama'a kuta kanoapo kuta kottiammet
oo kuta reebeimmet, oo watemmet yeu am
kat saek. Junuen san si'ime, kaabe be'eeka
kaita bichaka, waki bwiau yeu yajak.

28

Paplo jum bwia bawepo yeu kateka, Malta' tea'po aane

1 Junako junama'a jaibu si'ime yeu ya-
jisukai beja, junama'a bawepo yeu kateka,
ili bwiaarata, Malta'ati a' teuwaawa'po te
ju'uneak. 2 Junama'a jume' yoemrataka ama
jiapsame, tu'isi itom mabetak. Bwe'ituk
bempo junama'a tua sebeka intok yukuta
itot weye' betchi'bo, bwe'um nayaka intok
junama'a itom sukau betchi'bo itom aman
ameu nunuk. 3 Junak intok ju'u Paplo,
junama'a kuta wakiam iliikim nu'uka in-
tok juname'e, aapo jum tajiu am wo'otan.
Junako junama'a weyeka, baakot tataleka
yeu buiteka, mampo aet cha'atuk. 4 Junako
jume' ama joomem, juka' bakotta, Paplota
mampo cha'akamta a' bichakai, bempo ama
nau:

—Ini'i o'ou jiba tua yee su'ari. Bwe'ituk
jum bawepo ka mukuka juni'i, ju'u Lios ka
a' jiokoeka, ka a' jiapsi i'a —ti nau jiian.

5 Taa junako ju'u Paplo, juka' bakotta,
tajipo ko'om a' tatakek intok aapo kaachin
aayuk. 6 Juname'e si'ime a' mam baji
machian, oo junama'a sep a' muk machian.
Taa chukula, binwaa bo'o bichakai junak
kaachin a' ayuko a' mammateka, inime'e
ta'abwisi aet eaka intok inime'e, juka'
Paplota, ka inim ito benasi yoeme ti jiu
japtek.

7 Junama'a itom yeu yajaka'po ka
mekkaa, jum bawepo yeu kateka bwiaarapo
ju'u ama yo'o ya'ari, Puuplio'oti teakamta,
tu'ik a' attea intok waj bwiam ka mekka
a' jipuen. Junama'a aapo itom mabetaka
intok baji ta'apo si'imekut tu'isi itom
bichak. 8 Junama'a ju'u yo'owe Puuplio'
teamta a' achaiwa, ama bo'okan. Ini'i
aapo unnaa tompo ko'okoeka intok taji
wechekai. Ju'u Paplo iniau noiteka intok
aapo, chukula Liojtau bicha a' nokriasukai,
ae bepa mamteka au a' ine'etetuak. 9 Inika'a
a' yaako, chukula junama'a bwiapo si'ime
jume' wate ko'okoeme aapo'iku yajaka
intok ket au emo ine'etek. 10 Intok bempo,
tu'isi itom bem yo'ore' betchi'bo, itom
miikak. Intok chukula, juchi wee'po
bawet bo'o joobaeka, juchi ta'abwi bwe'u
kuta kanoapo ja'amubaao, bo'ot betchi'bo
si'imeta itou be'eemta itom makak.

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Roma' tea'u yepsa

11 Junama'a bawepo nasuk bwiata yeu
kateka'po itepo baji metpo ama aneka,
junama'a senu bwe'u kuta kanoa, jiba
junama'a si'ime seberia meecham ama
aneka'po itepo ama ja'amuk. Ini'i, bwe'u
jo'ara Alejanria' tea'a betana attearitaka
intok ket, kutae ya'arim, bem suale'um,
Kajtor intok Poluk ti teakame, bicha tana
aet jo'arim tukan. 12 Bawet bo'o joaka
intok, baweu senu bwe'u jo'ara bwere
kuta kanoam yeu yaajiwa'u, Sirakuusa'ati
teaka'u te yajak. Junama'a itepo baji ta'apo
ama taawak. 13 Intok junama naateka,
itepo, tebesi bwiau jeela bawet bo'o joaka,
senu baweu bwe'u jo'ara Reejio' tea'u te
yeu yajak. Yokoriapo, luula yejte'e be-
tana jek taiteka' betchi'bo te ama yeu sa-
jak, intok juchi yokoriapo itepo, baweu,
kuta kanoam yaaja'u, bwe'u jo'ara Pote-
oli' tea'u te yeu yajak. 14 Junama'a itepo,
wate Krijtopo itomak werim te ama ta'aak.
Bempo intok, woo busan ta'apo amemak
itom tawane' betchi'bo itom nunuk. Junaet
chukula intok, bwe'u jo'ara Rooma' tea'u
bicha te yeu sajak. 15 Jume'e, bwe'u jo'ara
Rooma' tea'po jo'aaka, Krijtota sualeme,

jaibu itom ju'uneiyaan. Junuen san bempo
bo'ot aman yajiwa'u, Pooro Aapio'oti tea'po
intok ket omot Baji Tabernam tea'u tajtia
itom nankek. Am bichakai ju'u Paplo, Liojta
bai saek intok aapo yuma'isi jiapsi yejte-
latakai. 16 Junako itepo jum bwe'u jo'ara
Roma' tea'po jaibu yajilamtakai, ju'u son-
taommeu yo'owe, jume' watem bwijrim-
taka weiyaawame, ju'u aman sontao kariu
yee suuatuawammeu yo'otau am tojak. Taa
aapo, juka' Paplota, omot, senu karipo a'
jo'ane' betchi'bo, senu sontaao ama a' su-
atuawamta make ama tawaawak.

Ju'u Paplo jum bwe'u jo'ara Roma' tea'po yee majta

17 Baji taewaika ama yebijlatakai, ju'u
Paplo, junama'a bwe'u jo'ara Roma' tea'po,
aapo jume' junama'a, ju'u jurio yoemratau
yo'ooraa, nau am toji tebok intok junak,
inime'e nau aneka, aapo:

—Eme'e achaim nele benasi jurio
yoemra. Ineponee kia juka' jurio yoemrata
beje'eka intok kia bat naataka itom
yo'owasuka'um, bem au joiwalataka bem
ta'aaka bem bo'o jooria'uta beje'eka tua
kaita ya'arika juni'i, jiba nee inepo jum
bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po bwijritaka,
junama'a, jume' inim jo'ara Rooma' tea'a
betana ju'u junama ya'uraatau nee yeu
tojiwak. 18 Juname'e nee ya'uraa bittuaka
intok nee temaisukai, bempo nee su'u
tojibaen bwe'ituk bempo, junama'a in
me'etunee'ut kaita net teakai. 19 Taa
jume' juriom jiba iniat nee beje'eka
japtek, intok junama'a inepo, ka baeka
juni'i, inim ju'u che'a yo'o ya'arita
betana in ya'uraa bittuanaa'uta a'awak.
Kia inepo, juka' in bwiaarau yoemrata
beje'eka, inim yo'otau kaita a' teuwaaneeka
juni'i. 20 Jiba inia betchi'bo nee, inepo
enchim nau yajine' betchi'bo ne nookak
junuen enchim ta'aabaeka intok emomak
etejobaekai. Bwe'ituk jiba itom, Ijra'el
tuka'uta betana yoemratat yeu katriam,
Liojta betana chukula itom bit bo'o bicha'u
betchi'bo junuen inepo nee inim sisi'iwook
wikiammea suma'itaka ne aane.

21 Junako bempo aapo'iku:

—Itepo inim, ee betana junaman te Jurea
bwiaara betana, ji'osia ji'ojteita te kaita
mabetlaa. Intok kia juna'abo jume' ito
benasi juriom inim yajilame, ka tu'ik em
ya'ari, kaita itou teuwaalaa —ti au jiiak—.
22 Taa ketchia, itepo juka' em teuwaa'uta a'
ju'uneiyaapea. Bwe'ituk itepote ju'unea,
si'imekut inika'a bemelasi weyeka sual-
wamta, a' beje'eka nokwa'u —ti au jiiak.

23 Junuen san bempo, taewaita yeu pu'aka
a' tejwaak. Intok junae taewait, jum
Paplota kateka'u, yoemra tua juebenaka au
nau yajak. Intok aapo, junama'a, ketwoo
naateka, tua kupte'u tajtia, Liojta teekau
che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok
lutu'uriata ameu a' nookak. Junama'a
junuen, aapo, Moiseej tuka'uta betana
ji'osia ji'ojteim betana, intok jume' Liojta
betana ju'uneetuawaka, chukula yeu ween-
emta teuwaamta ji'ojteim betana ameu
nokaka, Jesukrijtota betana weyemta ama
ji'ojteita, ka ta'abwisi eaka am sual i'akai.
24 Junama'a, waate, juka' Paplota noka'uta
sualek. Taa wate intok, inia betana ka a'
sualek. 25 Intok junuen, bempo inia betana
ka nau eakai, waate saka'ajaptek. Junak
ju'u Paplo junammeu:

—Ju'u Liojta tu'u jiapsi, bat naataka itom
yo'owasuka'ummeu juka' Isa'iaj tuka'uta
a' ju'uneetuaka a' noktuaka, lutu'uriata
teuwaak, 26 inien junammeu:

Junae yoemratau noknee intok:

Eme'e, juka' lutu'uriata a' jikkajine, taa
junuentaka juni'i, eme'e ka aet
ju'uneene.

Intok juka' in joa'uta, eme'e a' bitne, taa
eme'e, ka a' bichamta benasi, ka a'
ju'uneiyaane,

ti ameu jiune.

27 Bwe'ituk ini'i yoemra, bem net jiapseka'ut
a' ta'arula.

Intok inime'e, jikkajaka juni'i, ka jijikka-
jame bebename.

Intok inime'e emo puj pattai, junuen kaita
bichaka intok kia bem kaita jikka-
jine' betchi'bo.

Intok kia junuen, jachin juni'i, ka tua junen
jiaka net ju'uneebae.

Intok kia, inime'e junuen in am jinne'une'
betchi'bo,

Ka neu waatibaekai,

ti ameu jiakai. 28 Junuen eme'e a'
ju'uneiyaane, inim bichau bicha inien
juka' Liojta yee a' jinne'u'uta, ka jurio
yoemratau bicha ket a' teuwaanaa'uta.
Intok juname'e, bempo ala junaka'a
jikkajaka, a' mabetne —ti ameu jiiak.

[29] Junako juka' Paplota inika'a teuwaa-
suko, jume' juriom junama yeu sajak intok
bempo naas nau nok nassuakai.
[30] Ju'u Paplo, junama'a, karita a' reu jinu-
laapo, juchi wooi wasuktiapo ama taawak.
Intok si'ime jume' ama au noitekame, al-
leaka am mabbetan. [31] Junama'a aapo, kai-
tat jain eaka, achai Liojta, teekau yo'otaka
a' kateka'u betana si'imeta juka' lutu'uriata
a' teuwaan. Intok yo'owe Jesukrijtota be-
tana weyemta yee maj majtan, junama'a
junae betana kaabe au suakai.

Romaanom

Paplo, bwe'u jo'araa Roma' tea'u Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo nee Paplo' teame, wepulsi yo'owe
Jesukrijtota tekil joame. Inepo ne Liojta be-
tana yeu pu'ari, junuen yeteu bittuaritakai,
intok Liojta betana nok lutu'uriata yeteu a'
teuwaa betchi'bo a' tekil maki.
2 Inika'a Krijtota betana nok lutu'uriata,
ju'u Lios, che'a bat naataka naatekai, jaibu
jum a' nok lutu'uriapo, watem, jume'
chukula yeu weenemta teuwaaneeme
ju'uneetuakai, inien a' lutu'uriatek. 3 Ini'i
Liojta betana lutu'uria, itom yo'owe
Jesukrijto, ju'u Liojta u'usi betana junen
weye. Aapo, ju'u Jesukrijto, juka' che'a
yo'o ya'arita Labiituka'uta yoemiam betana
inim yeu yoemtuk. 4 Taa aapo'ik Liojta
betana a' yoemiatuka'po, utte'ata aet
ayuka'ue, Liojta tu'u jiapsie aniawaka
junuen ju'uneiyaawak, kokkoarim nasuk a'
jiabijteka' betchi'bo. Tua juna'a ju'u itom
yo'owe Jesukrijto. 5 Aapo'ik Jesukrijtota
betchi'bo, ju'u Lios inika'a tu'ik itom
ya'ariak, ka itou a' lutu'uriatuk juni'i,
aapo'ik betana lutu'uriaka, yee itom
majtane' betchi'bo itom yeu pu'ak, yeteu
itom bittuakai. Intok junuen, si'ime
yoemrata belle'ekatana, a' sualeka intok a'
nok jikkajame aune' betchi'bo. 6 Inime'e
betana eme'e aane, ket Liojta betana,
Jesukrijtota yoemiamtune' betchi'bo.
7 Inien nee emou ji'ojte, si'ime eme'e,
jum bwe'u jo'araa Roma'atea'po jo'aakame.
Jume' Liojta tu'isi nake'um. Intok wepulsi
aapo'ik betchi'bo jiba jiapsi i'awaka eme'e
yeu pu'arim. Itom Lios achaita betana in-
tok yo'owe Jesukrijtota betana, emou tu'ik
enchim alleenee'uta intok yanti elwamta
em bitne.

Paplo, bwe'u jo'araa Roma' tea'u noitibae'po

8 Che'a bat naatakai, Jesukrijtota
betchi'bo, si'imem emo betchi'bo, ne in
Liojta aet baisae. Bwe'ituk enchim a'
suale'po junuen si'ime aniat yeu tajtia
ju'uneiyaawa. 9 Bwe'ituk Lios aapo, ju'u
tua junen jiaka, aapo'ik betana tekilta in
a' jooria'u, aapo'ik u'usiwa betana, juka'
nok lutu'uriata yee majtakai, aapo net
ju'unea, jiba in emou waateka, au bicha in
enchim nokria'po. 10 Jiba nee Liojtau bicha
in noka'abeleki, ne au ujbwana, aapo'ik
junen ea'po aman, i'an jumaku'u ti eaka,
jachinpo juni'i a in aman enchim bitne'
betchi'bo, aapo tu'i bo'ota nee makne.
11 Bwe'ituk enchim ne bitpea, tu'isia. Intok
junuen, Liojta tu'u jiapsita betana weyeka a
enchim joonee'ut enchim au yuma'anee'ut
enchim aniabaekai. Junuen, ka ta'abwisi
intok eaka, che'a tu'isi Krijtota enchim
sual saka'ane' betchi'bo. 12 Inen ne jiubae
o'oben, Jesukrijtota, itepo junuen nau a'
sualeka, si'imem itom naas ito anianee'u
betana.
13 Krijtopo nemak werim, enchim ne
ju'unee i'a, jue benasi in aman enchim
bitpeaka juni'i, taa i'an tajtia, ka a in emou
weye'po. Emou ne noitibaeka'ea, junuen
emo nasuk, Krijtota nok lutu'riata sualeka,
che'a juni'i yu'in a' mabetame bitbaekai.
Inim aniapo omot jue benasi jaibu inien in
a' bicha'a benasia. 14 Bwe'ituk neu utte'a in
yee majtane'po, kia am riekomtuko juni'i,
intok kia am ta'abwi yoemratuko juni'i.
Intok jume' koba suawakame, oo kia jume'
ka koba susuawakametuko juni'i. 15 Junuen
san inen ne ea, inika'a Krijtota betana nok
lutu'uriata, enchim, jume' bwe'u jo'araa
Roma'atea'po jomemmeu ket in emou a'
teuwaane'po, kaita neas aayuk.

Krijtota nok lutu'uria, utte'ata a' jipue'u

16 Inepone, juka' bemelaka, Krijtota nok
lutu'uriata betana jakwoo juni'i nee ka
ae tana ino tiutua. Bwe'ituk jiba ini'i
juna'a, Liojta betana utte'aka a' bitna'
betchi'bo weyeme. Junuen, si'imem
wame'e, inika'a sualeme am jinne'uneekai.
Junuen ini'i, che'a bat naataka jume' juriom
betchi'bo weyekai. Taa ketchia si'ime
wame'e ka jurio yoemram betchi'bo juni'i.
17 Bwe'ituk inia nok lutu'uriae, itepo a'
ju'uneiyaa, Liojta junuen wepulsi Krijtota
itom sualeka jiba junuen a itom mabeta'po.
Intok ka ta'abwisi intoko. Jum Liojta
nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i benasia: “Ju'u
junuen, Liojta betana tu'isi mabetwakame,
junuen aapo'ik sualeka jiba yuu jiapsine”,
ti jiakai.

Yoemrata betana ju'u ka tu'i ayukame

18 Bwe'ituk ite a' ju'uneiyaa, aapo'ik Liojta
teekapo a' kateka'a betana, si'ime jume' ka
a' yo'oreka, ka tu'ik jiapseka intok ka tu'ik
joame, ama butti jiokot machika ameu a'
chupne'po. Inime'e junaen ka tu'ik bo'o
jooriaka, Liojta betana juka' lutu'uriata, ka
a' ju'uneiyaatebo. 19 Bempo, juka' Liojta be-
tana weyeka, a ju'uneiyaatumta ju'uneiyaa.
Bwe'ituk Lios, aapo ameu yeu a' machiak.
20 Bwe'ituk Liojta, ka bittaka, jiba yuu a'
jiapsa'uta, ju'u aapo'ik ju'unakteka'ue a
ju'uneiyaatu. Aniata ju'unaktewaka'po
naateka machisi ju'uneiyaawa aapo'ik a' Li-
ojtuka'po intok utte'ata jiba yuu betchi'bo
aet ayuka'po. Junuen san, bempo kaitat
jiawitene. 21 Jume' bat naataka katriam
junuen Liojta ta'aasuka juni'i, ka a' yo'orek
intok ka a' baisaek juni'i, ka a' Liojtuka'a
benasia. Taa alam kaita tu'ikut emo temai
japtek. Junuen san, tu'ikut bem a mam-
matenee'uta, a' ta'aruk. 22 Intok emo sus-
suawak ti jiaka juni'i, kaita suawata amet
ayukan. 23 Intok juka' Liojta, jiba yuu jiap-
samta, yo'ori eiyaa'eewa'uta koptak. Intok,
senuk, inim yoemta, ka jiba jiapsinemta
bebenakutchi maammea ya'arika am yo'ori
betchi'bo. Intok kia wikitchim bebenam
ya'arita juni'i, intok bakotchim bebenam
intok ketunia, juyapo jume' jiapsame bebe-
nam ya'arikai.

24 Inia betchi'bo san, ju'u Lios, junuen ka
tu'ik bem bo'o jooriapea'u betana ka ameu
suuaka, au am su'u tojak. Intok junuen be-
mpo naas nau tiusi machik yaak. 25 Bwe'ituk
bempo, Liojta betana juka' lutu'uriata,
bem ta'aaka'uta, ka a' mabetaka, juka' aa
noki'ichiata sualek. Intok Liojta betana
juka' ju'unakteita yo'orek. Intok am nake.
Intok tua juka' Liojta am ju'unaktekamta,
junaka'a ka yo'orek, juka'a, jiba betchi'bo
a' yo'orinaa'u au a' lutu'uriaka'uta. Tua
junuentune.

26 Inia betchi'bo san, tua tiusi maachik
bem bo'o jooriane' betchi'bo ka ameu su-
uak ju'u Lios. Junak san, jume' jaamuchim
juni'i, o'owim bem waata'a'ea'po, bempo
su, che'a emo waatan. 27 Intok jiba bena-
sia, jume' o'owim, jaamuchim waata'eaka
su, bempo su emo waatan. Intok chikti
bem nau eaka, nanancha o'owimtaka tiusi
machik nau bo'o joorian. Intok junae
betana, bempo junaen, si'imeta juka' ka
amma'ali weyeka, bem ya'ari betana, be-
mpo bem takaampo a' inne'ak.

28 Bempo, Liojta kaabetuka'a benasia,
ka sualbaekai, aapo ju'u Lios, ka intok
amemaktuka, si'imeta juka' ka amma'ali
weyeka bem eiyaa'u am su'u tojak. Junuen,
juka' ka joo'eewamta bem joone' betchi'bo.
29 Intok si'ime ka tu'isi weyeka amet aayuk.
Ka am jubeka, ta'abwi jaamuchimmak emo
tu'uren. Ka amma'ali weyemta, jain juni'i,
ka weela'po jita waatiawamta. Tokti
betchi'bo ka tu'ik, jita nau nae. Yeem
sussu'a. Nok nanassua. Yeem bai tatta'aa.
Ka tu'i yoemem. Aa noki'ichiata teuwaaka
yetet nooka. 30 Ka tu'isi yetet nonoka. Li-
ojtam ka tu'ureka, omola a' tatawa. Kaa-
beta yoyo'ore. Tu'isi emo jabele intok
emo che'eware. Ta'abwika, ka tu'ik tua
bem a' ya'anee'u betana susuawak. Bem
yoyo'owam ka nok jikkaja. 31 Kaita mam-
mate. Bem teuwaa'uta ka chuchupa. Bem a
yee naknee'uta, ka ta'aa. Kaitat yee jijiokoe.
Yee jiokoliwamta ka ta'aa. 32 Bempo tu'isi
ju'unea, juka' Liojta tua inika'a beje'eka a'
nesaweka'ut. Ju'uneamme, inile benaka
ka tu'ik bo'o jooriame, bem kokkonee'uta
ameu a' chupne'po. Taa junuentaka juni'i,
jiba bichau bicha ka tu'ik bo'o jooria. Intok
bempo, watem ame benasi aneme, alleaka
am bicha.

2

Ju'u Lios, tua a' lutu'uriatuka'po aman yee ya'uraa bittua

1 Inia betchi'bo san, empo, kia ja-
betaka juni'i, watemmet nokaka, ka
tu'isi tawala'ati jiame, kaachin jiawitene.
Bwe'ituk junuen, watem ka tu'isi tawala'ati
jiakai, empo'e ka tu'isi emo tatawa. Empo
junuen amet nokaka juni'i, tua juka' bem
joa'uta ket a' jooa. 2 Ju'uneate, Liojta
junuen, jume'e, inika'a weemta joame, tua
junuen a' lutu'uriatuka'po amani, ameu a'
chupa'ane'po. 3 Intok empo, jume' junuen
junaka'a joame, ka tu'isi tatawaame. Intok
empo jiba junaka'a joakai, Liojta ka tu'isi
yee tawaanee'u betana, kaachin empo'e
ama yo'eene. 4 Oo jaisa empo, juka' Liojta ka
yee koptaka intok tu'isi yee jiokoleka intok
a yee bo'o bichamta, kaita'po a' bichaka,
omola a' tawaa ja'ani. Junuen aapo'ik
yee a' jiokolee'uta, jiba au bicha enchi
emo jiapsi kuaktane' betchi'bo weyemta

ka mammatekai. [5] Taa empo'e tua'e bettek
jiapseka, ka Liojta noki jikkaja. Intok empo,
ka tu'ik joowamta betana ka emo temaibae.
Inia betchi'bo san, empo, juka' taewaita,
Liojta yee aet a' ya'uraa bittuanee'ut,
jiokot maisi em bitnee'uta, che'a juni'i
eu a' bu'uuria. Bwe'ituk aapo ju'u Lios,
si'imemmeu tua ameu a' lutu'uriatuka'po
aman, ameu a' chupa'ane. [6] Junak aapo'ik,
we'epulaim, juka' bem ya'ari betana junuen
ameu a' na'ikiatuneeo. [7] Wame'e, juka'
aapo'ik bichapo bem ae uttianaa'uta intok
ae bem eiyaanaa'uta intok juka' jiba yuu
jiapsiwamta aet bem bitnee'uta, inika'a, ka
aawas kopteka juka' tu'ik jiba bem joa'ue
a' jaiwame, jiba yuu jiapsiwamta amet
autuane. [8] Taa jume' yee beje'eme intok
Liojta betana lutu'uriata ka jikkajaka, ka
tu'ik ala eiyaame, ka am jiokoleka, jiokot
ameu a' chupa'ane. [9] Si'imem jume' ka
tu'ik bo'o jooriaka jiapsame betchi'bo,
jiokot emo bitwame intok jiokot eewame
ameu aune. Jume' juriommeu batchia,
intok ketchia, jume' ka juriom betchi'bo.
[10] Taa ala ju'u Lios, am uttiateboka, yo'orisi
am eiyaa tebonee intok ka jain eaka
jiapsiwamta amet autuane, si'imem jume'
tu'ik bo'o jooriame. Che'a bat naataka
jume' juriom betchi'bo, intok ket jume' ka
juriom betchi'bo.

[11] Bwe'ituk ju'u Lios, kaabem che'a
eiyaaka, watem yeu be'aa. [12] Bwe'ituk,
Liojta betana nesaurim, Moiseejtuka'uta
ji'ojteim, si'ime jume' ka am ju'uneiyaaka
ka tu'ik yaakame, juname'e junuen,
Liojta nesaurit ka ju'uneaka juni'i,
kokkoneemme. Taa intok jume' junuen, Li-
ojta betana nesaurim, Moiseejta ji'ojteka'ut
ju'uneaka juni'i, intok ka tu'ik yaakame,
juname'e junen ju'u Lios, junae betchi'bo,
junae nesaurie, ka tu'isi am tawaane.
[13] Bwe'ituk jume'e, juka' nesaurita kia
beja a' jikkajame, ju'u Lios ka junaen
am tu'u mabetne. Ala jume'e, junaka'a
nesauta jachin a' ji'ojteipo aman jiapsame,
juname'e ala, ae tu'u mabetrimtune. [14] Taa
ju'u tatta'abwi yoemra, ka juriomtakai,
Liojta nesauri ji'ojteim, inime'e betana
ka ju'uneakai, inime'e, jum nesauri
ji'ojteimpo weyemta, bem junuen yoe-
memtaka, jitat bem ju'unea'ue a' chupako,
junak inime'e, jitat ju'uneaka bem jiapsa'u,
ini'i ame betchi'bo, nesauritaka yeu
weama. [15] Bwe'ituk inime'e, bem jachin
emo uju'uka bem jiapsa'ue, junuen emo
ju'uneiyaa tebo, Liojta nesauri jachin a'
weye'uta, yuma'isi bem am ta'a'abebena.
Bempo'im, tu'ikut oo ka tu'ikut a bem
ju'unea'u, iniat a ame tana a' teuwaa
tebo. Intok chukula, bempo ju'u bem
jiapsa'ut a bem emo nokrianee'ut oo ka
a bem emo nokrianee'ut emo ju'uneiyaane.
[16] Juka' taewaita yumako, Liojta, si'ime
yoemrata betana, bem joa'uta, kaabeta
intok ju'uneiyaa'u, we'epulaim, junaet
ameu a' chupnee'ut, am ya'uraa bittuao,
Jesukrijtota si'imemmeu yo'o yaakai.
Aapo'ik nok lutu'uriata in yee majtaka'uta
welisia, a' lutu'uriatuka'a benasia.

Jume' juriom, intok ju'u Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei weyeme

[17] Taa empo emo jurio yoemra ti ji-
akai, intok empo, nesauri, Moiseejtuka'uta
ji'ojteka'uta bo'o jooriaka, Liojta suale, in-
tok ket empo Liojtat eaka emo uttia. [18] Liojta
betana juka'a, jita yee a' joo i'a'uta empo
ju'uneiyaa, intok ju'u Liojta nesauri ji'ojtei,
juka' che'a tu'ik em yeu pu'anee'ut enchi
tejwaa. [19] Empo ket, jume' Liojta betana
lutu'uriata ka ju'uneame, em am etejori-
ane'po ama emo yuma'ale. Intok jume'
ka tu'ik bo'o jooriame, tu'isi bem jiapsine'
betchi'bo, tu'i bo'ota am tejwaa betchi'bo,
ama emo yuma'ale. [20] Jume' intok, jitat
juni'i ka ju'uneame, a emo am majtale.
Intok jume' ka a ameu noktume, a em
am nok tejwaane'po juni'i. Liojta nok
lutu'uriapo, si'imeta jachin a' weye'ut, jak-
woo juni'i ka ji'op betchi'bo, suawata intok
juka' lutu'uriata ta'aakai. [21] Juntuk san,
empo junuen watem maj majtakai, jaisaaka
empo ka junaen emo majtaka jiapsa. Empo,
juka' jita e'etbwawamta ka tu'i ti jiaka
yee majtame, jaisaaka empo jita e'etbwa.
[22] Empo, jamutta ka jubeka, ka aamak senuk
au tu'urisaekai, jaisaaka empo junaka'a
jooa. Empo, jume' ka tua liosim, maam-
mea ya'arim, yo'oriwame, ka bibitpeakai
juni'i, jaisaakai, empo su, junama'a bem
te'opompo juka' beje'ewakamta nunu'e.
[23] Empo ala, jum Liojta nesauri ji'ojteimpo
weyemta a' ta'aakai emo che'eware. Taa
empo, jiba junaka'a Liojta nesauri, ka a'
chupakai, junuen empo juka' Liojta inim

ka a' yo'ori tebo. [24] Bwe'ituk jum Liojta
nok lutu'uriapo, inen ji'ojtei: "Jume' wate
yoemem, ka juriom, enchim ka amma'ali
ane' betchi'bo, Liojtat ka tu'isi nooka", ti
jiakai.

[25] Lutu'uria ala, juka' sirkunsision
teamta, jita tu'ik a' teuwaa'po. Taa Liojta
nesauri, Moiseejtuka'uta ji'ojteka'uta
a' teuwaa'po aman a' joa'ateko. Taa
junaka'a ka joa'ateko, empo, jiba jume'
ka junaen ya'arita benane. [26] Ju'u intok
ka junuen ya'aritakai juni'i, taa Liojta
nesauri a' teuwaa'po aman a' joame, ka
junuen ya'ataka juni'i, sirkunsiraaroata
benasi eiyaanaa. [27] Taa ju'u intok, ka
junuen ya'aritakai, taa Liojta nesauri a'
teuwaa'po aman a' joame, enchi, junuen
ya'ataka juni'i, intok Liojta nesauri ji'ojteita
ta'aakai, ka junuen enchi a' chupao, juna'a,
ka tu'isi a enchi tawaa. [28] Bwe'ituk ju'u,
juriom yo'owakame, ka junae betchi'bo
jiba, lutula wee'po juriotune. Intok kia
ju'u, a' takaawapo sirkunsiraaroawakame
juni'i, ka junae betchi'bo jiba, lutula
wee'po junuen ya'arita benane. [29] Taa
ala, ju'u lutu'uriapo jurio, Liojtamak
a' ea'po au ju'uneiyaame, juna'a lutula
wee'po juriotune. Intok ju'u lutu'uriapo
sirkunsision teame, ju'u junuen ya'aritaka
intok Liojta a' jiapsi i'a'po aman jiapsame
juna'a. Ini'i, ka junuen a' weyeka a'
ji'ojtewaka'ue ju'uneiyaawa. Ala, senu, a'
sualeka a' ju'uneiyaane. Juna'atune. Ju'u
intok junuen a' bo'o jooriame, ka jume' a'
bichame betana, taa Liojta betana junuen
tu'isi aet mabetnaa.

3

[1] Junuen san, jitasa teuwaa ju'u ju-
riotuwame oo ju'u sirkunsision teame
juni'i. Jitasa yeteu tu'ik jipue. [2] Jiba
juebena weemta betchi'bo tu'i. Bwe'ituk
che'a bat naataka, ju'u Lios, juka' a' nok
lutu'uriawata, tua junen a' ea'po aman,
jume' juriom mampo a' su'u tojak. [3] Taa
inime'e betana, watem ka Liojta mak am
eebaao juni'i, aapo'ik betchi'bo tua kaachin
maachi. Ka inia betchi'bo ju'u Lios, waka'a,
jume' aapo'ik nak ta'aa'umeu bicha a'
na'ikiri a' koptane. [4] Taa ala, ju'u Liojta
joaka a' teuwaa'u, lutu'uriata ausu'lik bo'o
jooria, ela'po si'imem inim jiapsame, ka
lutu'uriata nokao juni'i. Bwe'ituk Liojta
nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Em teuwaa'u betchi'bo, empo Lios,
si'imeku em lutu'uriaka'po
ta'eenaa.
Intok empo, jume' enchi beje'eka, ka tu'isi
et nokame, am koba'ane.

[5] Taa ju'u itom ka tu'isi ane'ue, itepo, Lio-
jta junuen si'imek betana a' lutu'uriaka'po
a' ju'uneiyaatebokai, junak su, jaisa ju'u
Lios junuen junae betchi'bo jiokot itom
joakai, jaisa ka amma'ali aane ja'ani. Inim
jabeta juni'i a' teuwaane'e benasia ne jiia.
[6] Kaachin junuentune. Bwe'ituk ju'u Lios,
junuen ka amma'ali ane'eteko, kaachin
inim juka' yoemrata a ya'uraa bittua ean.

[7] Maasuko, ju'u aa noki'ichika in
teuwaa'uta, Liojta betana juka' lutu'uriata,
che'a juni'i machisi a' ju'uneiyaatebokai,
jaisaaka junuen inepo, ka tu'ik yoemta
benasi eiyaawa. [8] Junuentuka'ateko,
jaisaaka te juka' ka tu'ik, ka a' bo'o
jooriane, junuen juka' tu'ik junae itom
bitne' betchi'bo. Tua inika'asan, waate, ka
tu'isi eaka, junuen itom yee majta'ati jiia.
Taa inime'e, ka tu'ik bem na'ikiatunee'uta
ameu chupne.

Si'ime te, itepo, ka tu'isi tawalam

[9] Junak su, jaisa itepo jume' juriom teame,
ju'u wate yoemrata bepa che'a tu'i yoemra
ja'ani. Tua ka junuen lutu'uria. Bwe'ituk
jiba itepo te, kia jume' juriom intok kia
juka' wate tatta'abwi yoemrata juni'i, juka'
ka tu'ika bempo'im joa'uta, ka a' koptaka
amet a' ayuka'po, machisi tee a' teuwaalaa.
[10] Liojta nok lutu'uriapo inien a' ji'ojtei'i
benasia:

Kaabe aane, si'imeku tu'i yoeme.
We'epulaka juni'i kaabe.
[11] Kaabe aane jume' jitat a ju'uneame.
Kaabe aane jume' Liojtat jiapseka, aet emo
temaeme.
[12] Si'ime, Liojta betana emo na'ikimtelataka
jiapsa.
Si'ime, Liojta bichapo, kaita tu'ik bo'o joo-
ria.
Kaabe, jume' yeteu tu'uwata bo'o jooriame.
Kia wepu'ulaika juni'i, kaabe.
[13] Inime'e teuwaa'u, tiuraa, jaiti machi
ausu'li.
Bem teuwaa'ue, yee bai tatta'aa.
Ka tu'ik watemmet au i'akai aa noki'ichiata
amet nonoka.

[14] Wepulsi ju'u bem teuwaa'u, ka tu'ik
senuku bem chuptuapea'u juna'a.
Intok jita juni'i, ka tu'isi yeteu weechemta
teuwaa.
[15] Bempo, bem jissu'anee'ut, ka emo
temaeka a' jooa.
[16] Jak juni'i bem ane'epo, tu'ik nanasonte.
Intok ka alleewamta jooa.
[17] Intok yanti elaka bem jiapsinee'uta, ka
ta'aa.
[18] Liojta bem ee majjaunee'ut, kia ili juni'i,
ka aet emo temae.
[19] Ju'uneate, si'imeta juka' che'a
bat naataka nesauri, Moiseejtuka'uta
ji'ojteka'u, a' teuwaa'uta, jume' juriom,
inika'a nesaurita bo'o jooriaka jiapsammeu
a' teuwaa'po. Junuen, inime'e ka bempo'im
jitat jiawitene' betchi'bo. Intok junuen,
inim kaabeta yeu be'eeka, ju'u ka tu'isi
bem tawala tuka' betchi'bo, ju'u Lios,
yee ya'uraa bittuanemta bichapo bem
anne' betchi'bo. [20] Bwe'ituk kaabe Liojta
bichapo mabettune, juka' nesaurita junuen
a' weye'po a' joakai. Bwe'ituk ju'u nesauri,
wepulsi itom juka' ka tu'ik ya'ariaka'po
itom ju'uneene' betchi'bo weye.

Yee jinne'uwamta, Krijtota sualwaka jiba, a' weye'po

[21] Taa i'ani, ju'u Liojta nesaurit chukula,
ka inia Liojta nesauri betana, itepo a'
ju'uneiyaa, Liojta jachin itom jiokoleka,
itom a' tu'u mabetne'po. Inia weemta
betana intok, jum bat naataka, Liojta
nesauripo intok jume'e, aapo'ik betana
ju'uneetuawaka a' ji'ojtekame, jaibu
teuwaaritukan. [22] Ini'i intoko, Liojta
si'imem a' sualeme, inien am tu'u
mabeta'u, Jesukrijtota sualeka jiba, junuen
mabettune. Liojta bichapo, kaabe yeu
be'eeka, si'ime nanancha bitwa. [23] Bwe'ituk
kaabe yeu be'eeka, si'ime, Liojta bichapo
ka tu'ik ya'ari. Intok si'ime, Liojta bichapo
tu'isi aet bem mabet tunee'ut, tokti kaita
amet ayukai. [24] Taa ju'u Lios, tu'isi yee
a' jiokole' betchi'bo, am yoemiawam
benasi yee mabeta, ka jita tu'ik bem
ya'ari betchi'bo, taa ala, aapo, Jesukrijtota
ame betchi'bo yaaka'ue, am jinne'ula.
[25] Ju'u Lios, Jesukrijtota, itom ka tu'uwa
ya'ari betchi'bo, jiokot a' ya'atunee'uta
au chupak, kuuset a' muktuakai. Ini'i a'
ya'ari intok, jume'e, a' sualeka a' mabetame
betchi'bo jinne'uwame aet aayuk. Ini'i
inien yeu siika, Liojta si'imeku lutu'uriata
aet ayuka'po a' ju'uneiyaana' betchi'bo,
bat naataka jume' ka tu'uwa ya'arim ka
au a' bamijtuaka, ka sep junae betana
jiokot am yaakai. [26] Taa ketchia inien
yeu siika, i'an, inime'e taewaimmet,
Liojta si'imeku lutu'uriata aet ayuka'po,
a' ju'uneiyaana' betchi'bo. Intok ket,
jiba si'imeku lutu'uriaka, junuen, jume'
Jesukrijtota sualeka a' mabetame, tu'isi
mabetakai.
[27] Juntuk san, kaabe jitat au uttiane. Jaisa
betchi'bo. Inia betchi'bo, ka juka' ne-
saurita, Moiseejtuka'uta ji'ojteka'uta itom
a' chupaka a' bo'o jooria' betchi'bo, taa
ala, Jesukrijtota itom sualeka' betchi'bo
te jinne'urim. [28] Junuen san, ju'uneate,
senuk jabeta juni'i, Jesukrijtota a' sualeka,
Liojta a' tu'u mabetne'po. Ela'po su
juka' nesaurita betana bo'o jooriawamta ka
ya'alatakai juni'i.
[29] Jaisa ju'u Lios, wepulsi ju'u jurio yoem-
ratau jiba inien Liojwai ja'ani. Jaisa ju'u
wate, ka jurio yoemratau beja inien yee
jinne'uka, ka Liojwai ja'ani. Jana'aka,
juname'e juni'i ket junaen a' yo'owak.
[30] Bwe'ituk wepu'ulai jiba ju'u Lios. In-
tok Jesukrijtota sualekai, ju'u Lios, juri-
omtaka sirkunsiraaroarim, intok kia jume'
ka juriomtaka ka junuen ya'arim juni'i,
Jesukrijtota bem suale' betchi'bo, si'imem
nanancha am tu'u mabetne. [31] Junuentuko,
jaisa itepo inien Krijtota sualeka, juka' ne-
sauri ji'ojteita, kaita a' teuwa'a benasi a'
tawaa ja'ani. Kaachin junuentune. Ala
itepo, che'a juni san inika'a Liojta betana
nesaurita, jita betchi'bo a' weye'po te a'
ju'uneiyaa.

4

Apra'amtuka'uta jaisa a' jiapsaka'u, itom ju'uneiyaa'ea'u

[1] Junuen san, itepo jume' ijra'eliitam,
ju'u itom bat naataka yo'owasuka'u,
Apra'amtuka'u betana, jaisa te jiune. Inia
betana jachin a' jajameka'po. [2] Bwe'ituk
ju'u Apra'amtuka'u, aapo'ik jita tu'ik a'
yaaka'ue, Liojta betana tu'isi mabettuko,
junae betana a au uttia ean. Taa junuentaka
juni'i, ju'u Lios, ju'u au a' uttia'uta ka
a' tu'uria ean. [3] Bwe'ituk jum Liojta
betana ji'osia ji'ojteimpo inen ji'ojtei: "Ju'u

Apra'amtuka'u, Liojta sual ta'aak. Intok
jiba inien aapo'ik a' sual ta'a' betchi'bo,
ju'u Lios, kaita ka tu'ik aet ayuka'a benasi,
tu'isi a' mabetak." [4] Maa su, seenu,
tekipanoalatuko, juka' a' beje'etuawa'uta,
ka ujbwanta benasi a' mabetne, taa aapo'ik
a' wikiriawa'a benasi a' mabetne. [5] Taa
seenu, jinne'uitune' betchi'bo, ka a' joa'ue,
taa Liojta, juka' ka tu'ik ya'alata a' tu'u
mabetne'po junuen a' sualekame. Ju'u
Lios juka' junuen a' sualeka'u betchi'bo
aet jatteaka tawanee aapo'ik junuen a' tu'u
mabetne' betchi'bo. [6] Inien ket ju'u yo'o
ya'ari Labiituka'uta, juka' Liojta betana, ka
jita unnaa tu'ik a' ya'ari betchi'bo, Liojta
tu'u mabetaka'uta, aapo'ik alleewamta a'
bitnee'u betana a' teuwaak, [7] inen ji'ojtei:

Alleewamta am bitne, wame'e, juka' ka
amma'ali bem auka'ut, Liojta be-
tana aet jiokoiwakame.

Intok bem ka tu'uwa ya'arim, ka junaet am
bichakai.

[8] Tu'isi alleenee wa'a, jabeta, a' ka tu'uwa
ya'arim betana, achai Liojta, kaita a'
ya'ari'i benasi eiyaawame.

[9] Ini'i alleewame intok, ka jume'
sirkunsiraaroarim betchi'bo jiba, taa jume'
ka junuen ya'arim betchi'bo ketchia.
Bwe'ituk jaibu te inen a' teuwaalaa, Liojta
Apra'amtuka'uta, a' sualeka' betchi'bo
aet jatteaka a' tu'u mabetaka'po. [10] Taa
jakwoosa junuen junaet a' tu'u mabetak,
jaibu Apra'amta sirkunsiraaroasuako, oo
kee junuen a' ya'awao. Ka chukula,
taa tua kee junuen a' ya'awao. [11] Taa
ju'u Apra'amtuka'u, che'a chukula, juka'
junuen au a' ya'anee'uta aet tejwaawak,
junaen aapo'ik Liojta sual ta'a' betchi'bo,
Liojta a' tu'u mabetaka'po betana iniae
a' ju'uneiyaana' betchi'bo. Inien san
ju'u Apra'amtuka'u, jume' ka junuen
sirkunsiraaroawaka taa si'ime jume' Liojta
sualeme betana ket achaiwai. Intok
junueni ju'u Lios, ket bempo'im am
mabetrituka'po aman am ju'uneiyaatebo.
[12] Lutu'uria ala, juka' Apra'amtuka'uta,
jume' juriom sirkunsiraaroawakame, ket
bem a' yo'owaka'po. Taa junuentaka
juni'i, ka kia jume'e, aapo'ik betana
kateka, bem takaapo junuen ya'awakame
betana, taa ket wame'e, juka' itom yo'owa
Apra'amta kee sirkunsiraaroawaka, Liojta
a' suale'e benasia, Liojta sualeme betana
juname'emtune.

Liojta a' sualwaka' betchi'bo, aapo'ik itou a' na'ikiaka'u, a' chupaka'u

[13] Bwe'ituk ju'u Lios, Apra'amtuka'utau
intok jume' aet yeu katriammeu, inim, ame
betana, senuk si'imemmeu a' yo'otune'po
ameu a' na'ikiak. Taa inika'a, Liojta ameu
chupne'eti jiaka a' teuwaaka'u. Ka juka'
Apra'amta, nesauri ji'ojteita a' bo'o jooria'
betchi'bo au a' chupak. Taa ala, aapo'ik,
Liojta a' sualeka, junuen tu'isi mabet-
tukai. [14] Bwe'ituk juka' nesauri ji'ojteita, a'
weye'po aman, a' bo'o jooriame, juname'e
jiba juka' Liojta betana itou na'ikiawakamta
a' mabetneeo, junako, ju'u Liojta sual-
wame kaita teuwaa ean. Intok Liojta itou
chupne'eti a' jiaka'u, kaitatune. [15] Bwe'ituk
ju'u nesauri ji'ojteita, a' weye'po aman, ka
a' chupa'awame, jiokot machika, betteka
ama aayuk. Taa jume'e, ka a' jipueka
ka a' ju'uneiyaame, juname'e, kaachin a'
teuwaa'uta beje'eka aune.

[16] Junuen san ju'u itou bicha
na'ikiawakame, Apra'amta, Liojta a'
sualeka' betchi'bo weye. Junuen, ka
yeteu a' cha'aka juni'i, ka jita betchi'bo
a' weene' betchi'bo. Intok ketchia, si'ime
jume' Apra'amtat yeu katriam betana, tua
junuen a' lutu'uriatuka'po am ju'uneene'
betchi'bo. Inien ne jiia o'oben, ju'u
itou bicha na'ikiawakame, ka jume'e,
nesaurita jachin a' weye'po aman a' bo'o
jooriame betchi'bo jiba a' weye'po. Taa
ket, si'ime jume'e, Apra'amtuka'uta a'
sualeka'a benasi a' sualeme betchi'bo.
Junuen san, aapo ju'u Apra'amtuka'u itou
si'imemmeu yo'otaka yeu weama. [17] Juka'
Liojta, aapo'ik sualeka'uta bichapo, jum
Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i benasia:
"Juebena yoemratau ne enchi achai yo'o
ya'ari", ti jiakai. Bwe'ituk ju'u Lios, aapo,
jume' kokkoarim jijibijtetua. Intok juka'
ketun kee yeu machiamta, jaibu tua junuen
a' ayuka'a benasi a' tetteuwaa.

[18] Ju'u Apra'amtuka'u, juka' a' bo'o
bicha'uta a' kaitatu machiaka juni'i, jiba
Liojta yoem eiyaak. Intok junuen, juka' a'
bo'o bicha'uta au chupuk. Intok jiba juu-
eni, juebena yoemratau yo'otaka taawak,
Liojta jaibu au a' teuwaalatuka'po amani:
"Junuen ka a na'ikiatunee jume' et yeu

katriam”, ti jiakai. [19] Ju'u Apra'amtuka'u,
abe mamni taka wasukteka juni'i, taa jiba
Liojta a' suale'u ka aawaj kopteka jiba a'
yoem eiyaak. Ju'uneaka, a' jubiawa Sara'
teamta intok aapo'ik juni'i, junuen jaibu
bem yoemiane'po, unnaa yo'otakai, ka
emo jiapsi machiakai. [20] Intok kia Liojta
au na'ikiaka'u betana juni'i, jiba aet yoem
eak. Taa ala, che'a juni'i a' suale'u intok
a' yoem eiyaa'u aet ayukan intok Liojta
yo'oreka, a' alleetuak. [21] Intok aapo'ik
a' yoem eiyaanee'uta, ilitchisi juni'i, ka
au be'eka, Liojta betana si'imeta au a'
teuwaaka'uta, au a' chupa'ane'po aman,
utte'ata a' jipue'po a' sualekai. [22] Inia
betchi'bo san, ju'u Lios, junuen aapo'ik
a' sualeka' betchi'bo, aet jatteaka a' tu'u
mabetak.
[23] Ini'i intoko, Liojta a' sualeka'
betchi'bo, a' mabetwaka'u betana, ka
Apra'amtuka'uta betana jiba a' weye'po
teuwaawak. [24] Taa intok ketchia, ito
betchi'bo ji'ojtewak. Bwe'ituk ju'u Lios,
iitom, jume' kokkoarim nasuk, yo'owe
Jesukrijtota a' jiabijtetuakamta sualeme,
itom tu'u mabetla. [25] Aapo ju'u Jesukrijto,
itom ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, a'
me'etune' betchi'bo, o'owimmeu su'u
tojiwak. Intok kokkoarim nasuk jiabijte-
tuawak, junaen, Liojta bichapo itom tu'u
mabetrimtune' betchi'bo.

5

Jitasa betchi'bo, kaita ka tu'ik ya'ari benasi itom eiyaawa'u

[1] Junuen san, yo'owe Jesukrijtota itom
suale' betchi'bo, Liojta betana tu'u
mabetrimtakai, Krijtota itom ya'ariaka'u
betchi'bo, itepo aamak itom yanti ela'u
itot aayuk. [2] Jesukrijtota betchi'bo itepo,
Liojtau bicha lutu'uriak, itom a' sualeka'
betchi'bo. Aapo'ik betana juka' itom
jiapsimmeu tu'ik mabetbaekai. Inia tu'ik
betchi'bo intok, itepo, ka ta'abwisi intok a'
suale. Intok, teekapo, Liojta yo'o nesaweka
kateka'u, chukula itom aamak annee'uta
bo'o bichaka te allea. [3] Intok ka iniat
jiba, taa ketchia, itepo jiokot itom ito
bicha' nasuk juni'i, te alleaka Liojta yo'ore.
Bwe'ituk inien te a' ju'uneiyaa, ju'u, jiokot
itom ito bicha'ue, ka jain eaka a itom
bo'o bitnee'uta, che'a itom aet jajamne'po.
[4] Intok junuen ka jain eaka a bo'o bichakai,
ji'obilawakai, chukula, tu'isi itom jiapsa'ut
te ju'uneiyaanaa. Intok junuen itepo tu'isi
jiapsakai, chukula, Liojtamak, tu'ik itom
bitnee'ut te che'a jiapsine. [5] Intok ini'i,
Liojta betana tu'ika, chukula itom bit bo'o
bicha'u betana, katte aet bai ta'aatune.
Bwe'ituk ju'u Lios, aapo'ik benasi, yuma'isi
itom yee nak ta'aanee'uta itom ta'aatuari,
aapo'ik betana ju'u a' tu'u jiapsiwata itot a'
autua'ue.

[6] Bwe'ituk, kaachin itom ito jinne'u
machiako, ju'u Jesukrijto, tua ju'u taewait
au yeu a' pu'arit, si'ime ka tu'ik yoemrata
betchi'bo muukuk. [7] Bwe'ituk ka lautipo,
seenu, senuk kaita ka tu'ik ya'alata
betchi'bo a' me'etune' betchi'bo au su'u
tojineeme aane. Taa junuentaka juni'i,
jiba tua jumak, seenu, senuk unnaa
tu'u yoemta betchi'bo, a' me'etune'
betchi'bo, au su'u tojineeme aane. [8] Taa
aapo ju'u Lios, tu'isi itom a' nake'uta,
itom a' ju'uneiyaatualaa, Jesukrijtota, ito
betchi'bo a' mukuka'ue aman. Ketun
junuen itom ka tu'i yoememtuko juni'i.
[9] I'an intoko, Jesukrijtota ito betchi'bo
kuuset mukuka'ue, Liojta bichapo tu'u
mabetrimtakai, ketun che'a juni'i san,
lutu'uriaka, itepo, chukula, taewai jiokot
machika chupneemta betana aapo'ik
betchi'bo te jinne'unaa. [10] Bwe'ituk,
bat naataka, ketun itom a' beje'eka
aneo, ju'u Lios ae betana a' u'usiwa, ito
betchi'bo me'etuka, junuen aamak a itom
ito tu'utenee'uta yaak. Intok junuen,
i'an, jaibu aamak ito tu'utelatakai, che'a
juni'i, a' u'usiwata jiapsaka' betchi'bo, te
jinne'unaa. [11] Intok ka inia jiba, taa ketchia,
Liojtamak eaka te tu'isi allea itom yo'owe
Jesukrijtota betchi'bo. Bwe'ituk aapo'ik
betchi'bo, Liojtamak te ito nau tu'utelaa.

Adamtuka'u, intok ju'u Krijtota betana weyeme

[12] Junuen san, inim wepul yoemta ka tu'isi
auka' betchi'bo, inim ka tu'ik a' au taiteka'a
benasia, intok ju'u kokkowame juni'i ju'u
ka tu'ik bo'o jooriawamta betchi'bo inien
aayuk. Inien san ket, ju'u kokkowame
si'imemmeu chupuk, bwe'ituk si'ime ka
tu'ik ya'ala. [13] Che'a bat, Moiseejtuka'uta
betana, Liojta betana nesaurim kee yeu
am machiao, inim ju'u yoemra jaibu ka

tu'ik joaka jiapsan. Taa junako jume' nesaurim kaita tuka' betchi'bo, inia betana inime'e beje'eka, ka tu'ik bem ya'ariaka'uta, ka a amet bittun. [14] Taa junuentaka juni'i, Adamtuka'uta jiapsao taewaimmet naateka, intok Moiseejtuka'uta jispsa'u taewaimmeu yeu tajtia, si'imemmeu, bem kokkonee'u ameu chupuk. Ju'u intok, bem ka tu'isi auka'u, ka junuen nesauta bepa bem sajaka' betchi'bo, Adamtuka'uta auka'a benasia. Ini'i Adamtuka'u intok, juka' che'a chukula yebijnemta jachin a' machianee'uta, a' teuwaan.

[15] Taa ju'u, junuen, juka' Adamtuka'uta ka tu'isi yaaka'uta, kaachin, ju'u Liojta itom mika'u benane. Bwe'ituk junae, wepulai ka tu'isi yaaka'u betchi'bo, juebenaka kokkok. Taa ju'u senuk yoemta, itom yo'owe Jesukrijtota betchi'bo, Liojta betana, ka jita betchi'bo, itom a' jinne'u'u, che'a juni'i si'imeta bepa eiyaawatchisi maachi. Ini'i intok, unnaa juebenam betchi'bo, tu'ika weye. [16] Intok kia ju'u, juka' o'outa wepu'ulaik, junuen ka tu'isi tawaka'uta juni'i, ju'u Liojta betana itom jinne'uwaa'u, kaachin a au tammachiatu. Bwe'ituk ju'u ka tu'uwata betana nokakai, ju'u ka tu'isi itom tawaawa'uta, wepu'ulaik ka tu'uwa ya'ari betchi'bo, itou chupuk. Taa ju'u yee jinne'uwamta betana nokakai, ju'u Lios, juka' yoemrata, jachin maisi yu'in ka tuiik am ya'ariak juni'i, junuen am tu'u mabeta. Ka jita betchi'bo. [17] Bwe'ituk wepu'ulaik ka tu'uwa ya'ari betchi'bo, ju'u kokkowame, kaabem yeu be'aaka, itou chupuk. I'an intok, jume' Liojta junuen tu'isi yee a' nake' betchi'bo, intok ka jita betchi'bo a' mabetla'um, chukula, che'a juni'i bepa, jiba yuu bem jiapsinee'uta jajamne, ju'u senu inim yoeme, Jesukrijtota betchi'bo.

[18] Intok jiba inien, juka' Adamtuka'uta tua ka tu'ik a' ya'ari betchi'bo, jume' inim jiapsame, si'imem, Liojta bichapo ka tu'ik ya'ari benasi am tawaka'a benasia, ketchia jiba junaeni, inim ju'u, juka' Jesukrijtota, Liojta nok jikkajaka, sejtul, ju'u che'a si'imekut tu'isi weyeka tu'ika a' yaaka'u betchi'bo, si'ime inim jiapsame, Liojta bichapo tu'ik am ya'ari benasi bem mabetrimtaka, jiba yuu jiapsi betchi'bo ameu weye. [19] Ket jiba junaen, wepul o'outa, sejtul, ka Liojta nok jikkajaka' betchi'bo, juebenaka, Liojta bichapo ka tu'isi taawak. Intok ket jiba junaeni, wepul o'outa, Liojta a' nok jikkajaka' betchi'bo, juebenaka junae, Liojta bichapo tu'isi mabetnaa.

[20] Taa ju'u nesauri, Liojta betana weyeka, ji'ojtewak, junae, juka' ka tu'ik bo'o jooriawamta che'a juni'i ju'unakkiachine' betchi'bo. Taa ketuni juka' ka tu'ik, che'a juni'i a' bo'o jooriawao, Liojta ama butti yee a' nake'u, che'a juni'i bepa yeteu yuma'asimen. [21] Inien yeu siika, junuen, juka' ka tu'ik bo'o jooriawamta betchi'bo, juka' kokkowamta, si'imemmeu, kaabem yeu be'aaka a' yumaka'a benasia, ket jiba junaen, Liojta ama butti yee a' nake'ue, juna'a, si'imeta koba'ika, aapo'ik bichapo, itom tu'u mabetnee'uta a' yaak. Intok junueni, juka' jiba yuu jiapsiwamta, itom yo'owe Jesukrijtotae aman, itom mabetne' betchi'bo.

6

Ka tu'ik betana, kokolam benaka, taa Krijtota sualeka ju'u jiapsiwame

[1] Junuen san jaisa te jiune. Jumak te juka' ka tu'ik ketuni bo'o joorianee ja'ani, intok junaen, juka' Liojta betana, ama butti yee a' nake'uta, aapo'ik itom che'a juni'i a' bittuane' betchi'bo. [2] Kaibu junuentune. Bwe'ituk itepo ka tu'ik bo'o jooriawamta betana kokkolame benasi ito eiyaa. Junuen san, kaachin itepo ka tu'ik bo'o jooriaka jiapsine. [3] Inien eme'e a' ju'uneiyaane. Si'ime itepo, jume' Jesukrijtotamak nau eebaeka ito bato'owaatebokame, junuen itepo, aapo'iku mak kokkokame benasi itom ito eiyaa'po a' teuwaaka'po. [4] Junuen san, ito bato'owaatebokai, itepo, kokkokame benasi ito eiyaakai, Krijtotamak nau te ma'awak. Junuen ket, kokkoarim nasuk jiabijteka, intok junuen, ka bat naataka benasia jiapsakai. Junuen Jesukrijtota, kokkoarim nasuk a' jiabijtetuawaka'a benasia, achai Liojta tua ama butti a jita a' joa'u betchi'bo.

[5] Bwe'ituk itepo junuen Krijtota mak eaka, junuen ale benasi kokkokoame benasi ito eiyaalatuko, junuen ket itepo, aapo'ik a' jiabijteka'a benasia te ket jiabijtene. [6] Ju'uneate itepo, Krijtotamak itom ea' betchi'bo, bat naataka ju'u ka

tu'isi itom jiapsisuka'u betana, aamak ku-
uset kokkokame benasi itom machiaka'po.
Junuen beja juka' ka tu'ik joopeewamta itot
ayuka itom a' jootuamta, junuen a' lu'utine'
betchi'bo, intok inien bichau bicha ka intok
ju'u ka tu'ik joowamta betana koba'im taka
junuen inia betana senuk tekoka junau a'
su'u tojirika a' jiapsa'a benasia. 7 Bwe'ituk
senu mukuka'ateko, juna'a, ju'u ka tu'ik
bo'o jooriawamta betana jaibu ama yo'eela.
8 Itepo junuen, jaibu Jesukrijtotamak eaka,
aamak kokkokame benasi machiako, ket
itepo, aamak jiba yuu itom jiapsinee'uta
te a' suale. 9 Bwe'ituk ju'uneate, Jesukri-
jtota junuen, sejtul kokkoarim nasuk ji-
abijtesukai, ket, jakwoo juni'i, ka juchi
a' mukne'po. Ju'u kokkowame, jakwoo
juni'i au yuma' betchi'bo, ka intok utte'ak.
10 Bwe'ituk Jesukrijto junuen mukukai, juka'
ka tu'ik bo'o jooriawamta sejtul wechiapo a'
koba'abaeka junuen muukuk. Taa i'an jiap-
sakai, Liojtau su'u tojirika jiapsa. 11 Junuen
ket eme'e, ka tu'ik bo'o jooriawamta betana
jaibu kokkokame benasi emo eiyaane. Taa
Jesukrijtotamak eakai, Liojtau emo su'u to-
jirika, ae betchi'bo jiapsine.

12 Junuen san eme'e, juka' ka tu'ik
ka intok bichau bicha enchim a' joone'
betchi'bo, ka au emo su'u tojirika, aet emo
suuane. Junuen, bat naataka juka' ka tu'ik
enchim tu'ureka, utte'apo benasi enchim
joa'uta ka joakai. 13 Intok kia eme'e, enchim
takaam juni'i, ka bebeje'eritau em su'u
tojibaane, junuen juka' ka tu'ik ammea
bo'o jooria' betchi'bo. Ala, che'a juni san,
eme'e, Liojtau emo su'u tojine, kokkoka,
intok junuen, juchi jiabijtelame benakai,
Liojtau em enchim takaam nenkine, tu'ik
ausu'lik ammea bo'o jooriakai. 14 Bwe'ituk
ju'u bebeje'eri, i'an, ka tu'ik enchim
ya'atua' betchi'bo, ka ama emou yuma'ane.
Bwe'ituk eme'e i'an, ka juka' nesauri
ji'ojteita, jachin a' teuwaa'po aman jiapsa.
Ala eme'e, Liojta ama butti yee a' nake'
betchi'bo, aapo'ik betana tu'ik mabetrika
jiapsa.

Tekoka jiapsamtat nokaka, ta'abwi weyemta teuwaa

15 Junak su, jaisa itepo junuen, ka nesauri
ji'ojteita bo'o jooriaka jiapsakai, taa Lio-
jta betana, ama butti yee nakika betchi'bo
jinne'urimtakai, junak su, jaisa itepo ka
tu'ik joonee ja'ani. Kaibu junuentune.
16 Eme'e tu'isi ju'unea, senuk tekobaeka, in-
tok enchim au emo su'u tojako, ket junuen,
a' nok jikkajibaekai. Junak ju'u enchim
teeko, enchim atteane. Intok utte'atune,
enchim a' nok jikkajine'po. Ket jiba ile be-
nasi, eme'e, juka' bebeje'erita a' tekokame
benasi, au a emo su'u toja, ju'u enchim
kokkonee'uta emou ya'anemtawi. Oo Li-
ojtau a' tekokame benasi a au emo su'u
toja, junuen eme'e, tu'ik bo'o jooriaka jiapsi
betchi'bo. 17 Taa, Liojta ne bai sae, bwe'ituk
eme'e, bat naataka bebeje'eritau emo su'u
tojilamtaka ka tu'ik joaka juni'i, taa i'an,
eme'e, Jesukrijtota betana nok lutu'uriata,
junama wa'am majtawakai, au emo su'u to-
jaka, tua junen jiaka a' nok jikkajila. 18 Intok
eme'e, i'an, jaibu bebeje'erita betana aman
yo'eelamtaka, tu'ik ausu'lik enchim bo'o
jooriaka jiapsinee'ut emo temae. 19 Inim
a' jikkajiwa'a benasi ne a' teuwaa o'oben.
Bwe'ituk eme'e, inia betana, inien jiba
tu'isi aet ju'uneene. Junuen ket, che'a bat
naataka, enchim takaammea tua ka tu'ik
intok junuen nat bepaasi ka tu'ik joaka
jiapsisuka'a benasia, i'an junaen, eme'e,
tu'ik ausu'lik bo'o jooriaka jiapsi betchi'bo,
enchim takaam Liojtau nenkine, aet emo
utte'a jooriane. Junaen, wepulsi Liojtau
emo su'u tojika jiapsi betchi'bo.

20 Eme'e, bat naataka, ketun bebeje'eritau
emo su'u tojirika, juka' ka tu'ik joaka
jiapsisukai, junako eme'e, tu'ik enchim
bo'o jooriaka jiapsinee'uta eme'e ka ta'aak.
21 Taa eme'e tu'isi ju'unea, ju'u, bat naataka
ka tu'ik enchim joa'u, i'an enchim au
waateka, enchim aet tiwe'u betana, in-
tok kaita tu'ik enchim aet jajameka'po.
Bwe'ituk juna'a, wepulsi kokkowamta jiba
jooa. 22 Taa i'ani, bebeje'erita betana emo
yo'eelamtakai, eme'e, jaibu, i'an, Liojta be-
tana weyeka, emo tekil makri. Inia betana
ala, eme'e, tu'ik aet jajamne. Bwe'ituk iniat,
eme'e, Liojta bichapo wepulsi ae betchi'bo
jiba, enchim jiapsinee'uta ama teune. In-
tok ket, chukula, jiba yuu jiapsiwamta aet
teune. 23 Bwe'ituk wepulsi jiba, juka' ka
tu'ik bo'o jooriawamta, yee bittua'u, ka
tu'isi tawaka, kokkowame juna'a. Taa Liojta
betana, yee a' mikbae'u, ju'u jiba yuu jiapsi-
wame juna'a, itom yo'owe Jesukrijtota mak
eaka a' sualekai.

7

Emo kukunakammet nokaka, ta'abwi weyemta teuwaa

1 Krijtopo nemak werim, eme'e, juka' Liojta nesauri ji'ojteita ta'aakai, jaibu em ju'unea, juka' nesaurita, senuk ket inim a' jiapsao, jiba a' utte'atuka'po, junaka'a a' bo'o jooriane'po. 2 Maa su, jabe jamutta juni'i, kunakame, juka' kuna ket jiapsao, utte'atune, junaemak a' chupiatuka' betchi'bo, nesaupo aman. Taa juka' a' kuna mukuko, ju'u jamut junuen a' kunawa betana, au a' utte'atuka'u, ka intok junuen au utte'atune. 3 Junuen san, ju'u jamut, ket a' kunawa jiapsao, ta'abwi o'outamak jiapsa'ateko, junae betchi'bo, tua a' kunawa betchi'bo, ka tu'ik ya'ane. Taa juka' a' kunawa mukuko, aapo junuen, a' kunawa betana au a' utte'aa'ea'u, ka intok au utte'atune. Intok a juchi ta'abwik kunatune, ka junuen ka tu'isi aukai.

4 Inien ket eme'e, Krijtopo nemak werim, si'ime nau, Krijtota sualeka, aapo'ik benasi eiyaawame, aamak kokkokame benasi machika, juka' nesauri ji'ojteita enchim bo'o joorianee'uta, ka emou utte'a. Junuen i'an, ta'abwikumak enchim eaka jiapsine' betchi'bo, juka' jamutta, ta'abwik juchi a' kunaka'a benasia machikai. I'an eme'e, Krijtota betana yoemiawaim, ju'u kokkoarim nasuk jiabijtetuawakamta betana. Taa ini'i intok, Liojta betana weyemta itom bo'o jooriane' betchi'bo weye. 5 Bwe'ituk, bat naataka, ketun itom ea'po aman, ka tu'ik joaka itom jiapsao, ju'u nesauri ji'ojtei, juka' ka tu'ik itom joopea'uta, itom a' joone' betchi'bo itom au waatituak. Ini'i intok, juka' itom kokkonee'uta itom bittuak. 6 Taa i'an itepo, jume' nesauri ji'ojteim betana, bat naataka utte'apo itom bo'o jooria'um betana, junaka'a ka bo'o jooriaka, junuen ka jiapsame benasi machikai. Intok junuen san, itepo i'an, Liojta betana bemela weyemta bo'o jooriaka, a' yo'ori betchi'bo te ama yuuma. Liojta betana a' tu'u jiapsie, bemelasi jiapsakai. Intok ka bat naataka jakwoo weeria nesauri ji'ojtei bo'o jooriakai.

Ju'u ka tu'uwa, in taka betana weyeka, net ayukame

7 Junak su jaisa te jiune, jaisa ju'u nesauri ji'ojtei ka tu'ik yee jootua ja'ani. Kaachin junuentune. Taa che'a juni san, inepo, ka ju'u nesauri ji'ojteita betchi'botuko, juka' jita ka tu'ik bo'o jooriawamtat ka ju'une ean. Maasuko, kannee ju'une ean, ta'abwik atteata a' waatiawa'u, ka a' tu'ireaka'po, jum nesauri ji'ojteimpo: "Ka em attea ka a' waatabaane", ti ka ji'ojteituko. 8 Taa ju'u ka tu'ik joopeewaka net ayukame, inia weemtat ju'uneaka, jiba inia nesauriae, si'ime ka tu'ik in a' bo'o jooriapeene' betchi'bo nee au waatituak. Bwe'ituk ini'i, juka' nesauri ji'ojteita ka a' ayuko, katte itepo, ju'u ka tu'ik betana ka tu'isi tatawaa'eewan. 9 Che'a bat naataka ne, juka' nesauri ji'ojteita ka ju'uneiyaaka, ne tu'isi ino jiapsa' tean. Taa chukula, nesaurit ju'uneaka, ka tu'ik in ya'arit, intok junuen, ka tu'isi tawaka, in muknee'ut ne ju'uneak. 10 Inien a' wee'po san, jiba ini'i nesauri, juka' jiba yuu jiapsiwamta, nee bittua'ea'u, nee betchi'bo, ka tu'isi tawaka, in muknee'uta nee ju'uneiyaatuak. 11 Taa ju'u bebeje'eri inia weemtat ju'uneaka, ae nee bai ta'aak, ka tu'ik in joopea'u nee waatituaka, intok jiba junae nesauritae, ka tu'isi nee tawaka, in muknee'uta neu chupak.

12 Junuen san, ju'u nesauri ji'ojtei, juna'a, tua junuen a' weye'po aman, Liojta betana kaita ka tu'ik jipue o'oben. Intok ju'u a' teuwaa'u, Liojta betana weyeka, tu'ika aet aayuk, intok ket lutu'uria ausu'li. 13 Taa junuen san, jaisa ini'i, ju'u tu'u nesauri, junuen tu'ika, jaisa ka tu'isi nee tawaaka, in muknee'uta neu ya'aneeme ja'ani. Kaachin junuentune. Ala ju'u ka tu'uwa in ya'ari, junuen nee tawaak. Intok junuen, junuka'a ka tu'ik, a' ju'uneiyaatebok, junuen, junae tu'ikue a' yaak. Intok jiba junueni, juka' ka tu'ika ayukamta, che'a juni'i bepa ka a' tu'ireaka'uta, jiba ju'u nesaurie ju'uneiyaawak.

14 Ju'uneate, juka' nesauri ji'ojteita, ka inim betana, taa Liojta betana a' weye'po. Taa inepo ala, inim bwiapo yoemtakai, ka tu'ik betana, kia in ea'po, ne ka au yumaka, utte'apo benasi a' jooa. 15 Bwe'ituk inepo ne ka ju'unea ju'u in ino uju'u'u betana. Bwe'ituk juka' tu'ik in joopea'uta, ne ka a' jooa. Ala ne, juka' ka in tu'ure'uta su ne ala jooa. 16 Taa junuen, ka in joopea'uta su ne joakai, junuen inepo, ne a ju'uneene, juka' Liojta betana nesaurita nee betchi'bo

a' tu'ireaka'po. 17 Junuen san inepo, ka
in junen a' tu'ure' betchi'bo, ne a' jooao,
juka' ka tu'ik. Ala ju'u ka tu'ik in bo'o
jooriapea'u net ayukame junuen nee jiap-
situa. 18 Bwe'ituk inonee ju'uneiyaa, in tokti
ka tu'i yoem tuka'po. Bwe'ituk inepone,
juka' tu'isi weyemta bo'o jooriapea, taa
kannee au yuuma. 19 Bwe'ituk juka' tu'ik
in joopea'uta, ne ka a' jooa. Ala ne jiba
juka' ka tu'ik, ka in tu'ure'uta, ne che'a
jooa. 20 Junuen san, ka in joobae'uta su
joakai, inepo, ka in junen ea' betchi'bo juka'
ka tu'ik ne bo'o jooria. Taa ala, ju'u ka
tu'uwa in taka betana weyeme, junuen nee
jiapsitua.

21 Junuen san, inepo, inika'a net tettea.
Inepo tu'ik bo'o jooriapeaka juni'i, wepulsi
ju'u ka tu'uwa net aayuka'po. 22 Nejpo,
in jiapsi, net aneme ala ne, Liojta nesauri
ji'ojteita a' eiyaaka a' tu'ure. 23 Taa senu
weemta neu ayukamta ne mammatela. In
tu'i eeri beje'eka anemta. Ini'i intok, ju'u ka
tu'uwa in taka betana weeme, junuen nee
koba'ika, nee utte'a jooria.

24 In ka allea'u net aayuk. Jabesa tua, ini'i
in takaa, ka tu'isi nee tawaaka, in muknee'u
betana, ju'u nee jinne'uneeme. 25 Lios aapo
juna'a, itom yo'owe Jesukrijtota betchi'bo,
ju'u nee jinne'ume. Liojta ne tu'isi aet bai
sae. Junuen san, in tu'ik waata'u, Liojta
nesauri ji'ojteita a' chupa' betchi'bo ne aet
jiapsek. Taa in taka betana, ju'u ka tu'ik
net ayukamta betchi'bo, ju'u ka tu'uwa nee
koba'i.

8

Ju'u Liojta tu'u jiapsie, jiapsiwame

1 I'an san junueni, jume'e, Jesukrijto-
tamak eaka a' sualeme, kaachin Liojta
bichapo ka tu'isi tawaane. Jume'e, bem
taka betana ka tu'uwa amet ayukamta ka
joaka jiapsame betchi'bo, ala, Liojta be-
tana tu'u jiapsita ea'po aman jiapsame.
2 Bwe'ituk ju'u bemela lutu'uria, Jesukrijto-
tamak eaka, a' sualeka, aapo'ik tu'u jiapsi,
jiba yuu jiapsiwamta itot autuame, juna'a,
ka tu'isi in tawaanee'u betana intok in
muknee'u betana, nee jinne'ula. 3 Bwe'ituk
ju'u Lios, juka' nesaurita, Moiseejtuka'uta
ji'ojteka'uta, junuen, itom takaam betana,
juka' ka tu'ik betchi'bo, ka utte'ata jipuekai,
ka au yumaka, ka a' yaaka'uta, aapo ju'u
Lios a' yaak. Bwe'ituk ju'u Lios, tua a'
u'usiwata itou bittuak, ito benasi a' yoem
yaakai, junuen, itom ka tu'uwa ya'arim
betchi'bo, jiokot au a' bitne' betchi'bo.
Inien san ju'u Lios, juka' ka tu'ik itot
aukamta, Jesukrijtota ito benasi a' yoem
ya'arika, jiba betchi'bo a' koobak, ka intok
ka tu'isi tawaka, itom kokkone' betchi'bo.
4 Inika'a yaak ju'u Lios, junuen itom a juka'
nesauri ji'ojteita teuwaa'uta, chupiasi bo'o
jooriane' betchi'bo. Bwe'ituk ii'an, itepo
jume' Krijtota sualeme, ka itom jachin ji-
apsibae'po aman jiapsa. Taa itepo ala,
Liojta tu'u jiapsie aniawaka, aapo'ik ea'po
aman te junuen itom jiapsi i'awa'po aman
te jiapsa.

5 Bwe'ituk jume'e, kia bem ea'po aman,
bem tu'ure'uta joaka jiapsame, juname'e,
inim weyemtat jiba emo temae. Taa jume'e,
Liojta tu'u jiapsita ea'po aman jiapsame,
Liojta betana weyemtat jiba jiapsek. 6 Ju'u,
inim weyemtat, senuk au temainee'u, ka
tu'isi tawaka a' muknee'u ama aayuk. Taa
ju'u, Liojta tu'u jiapsita betana, senuk
au temainee'u, jiba yuu jiapsiwame intok
yanti elwame ama aayuk. 7 Jume' junuen,
inim bo'o jooriawamtat jiba emo temaime,
Liojtam beje'eka aane. Bwe'ituk inime'e,
ka junen bem ea' betchi'bo, kattim juka'
Liojta nesauri ji'ojteita a' bo'o jooria, intok
ka au emo su'u toja juni'i. 8 Junuen san,
jume'e, kia bem ea'po aman, bem tu'ure'uta
joaka jiapsame, juname'e kaachin, Liojta
alleetuane.

9 Taa eme'e, ka kia enchim ea'po aman,
enchim tu'uree'uta joaka jiapsa. Ala Li-
ojta tu'u jiapsita ea'po aman eme'e ji-
apsa. Ju'u Liojta tu'u jiapsi junuen emot
jiapsa'ateko. Ju'u, Jesukrijtota betana tu'u
jiapsita ka aet ane'u, juna'a, ka aapo'ik
yoemia. 10 Taa junuen, Jesukrijto emot
ane'eteko, enchim takaam, junuen, enchim
ka tu'ik ya'ari betchi'bo, kokkokame be-
nasi machikai, Liojta junuen enchim tu'u
mabetlatuka' betchi'bo, ju'u enchim jiapsi,
jiba yuu betchi'bo jiapsine. 11 Intok junu-
eni, Jesukrijtota, kokkoarim nasuk jiabij-
tetuakamta, ju'u jiapsi, emot jiapsa'ateko,
jiba aapo ju'u Lios, aapo'ik jiabijtetuakame,
aapo'ik tu'u jiapsita emot jiapsamtae, in-
ime'e enchim takaam, a lu'uteme, bemela
jiapsita amet autuane. 12 Junuen san, Kri-
jtopo nemak werim, itou utte'a, ka itom
ea'po aman itom jiapsinee'u. Ala, Liojta

tu'u jiapsi ea'po amani. [13] Bwe'ituk eme'e
junuen, enchim ea'po aman juka' ka tu'ik
enchim tu'ure'uta a' joaka jiapsa'ateko, ju-
nak, ka tu'isi tawaka enchim kokkonee'u
aet bitne. Taa Liojta tu'u jiapsie aniawaka
eme'e junuen juka' ka tu'ik enchim takaam
joopea'u betana, kokkokame benasi emo
eiyaakai, junak eme'e, jinne'urimtaka jiba
yuu jiapsine.

[14] Si'ime wame'e, Liojta tu'u jiapsie ani-
awaka, si'imeku ae tu'isi jiapsame, inime'e
Lios am yoemiak. [15] Bwe'ituk, ju'u, Liojta
betana tu'u jiapsi emot aneme, ka bet-
tek enchim bo'o jooriaka, juchi enchim
majjaunee'uta eme'e aet bitne. Taa ala,
juka'a, Liojta betana tu'u jiapsita, Liojta
itom yoemiaka'po itom a' ju'uneiyaatumta.
Intok iniae a' tu'u jiapsie, itepo, aapo'iku
bicha nokaka: "Itom achai", ti te a au
jiune. [16] Jiba ini'i, Liojta tu'u jiapsi, itom
a' ju'uneiyaatua, lutula wee'po, Liojta itom
yoemiaka'po. [17] Intok itepo, aapo'ik yoemi-
amtakai, ket itepo, aapo'ik Liojta, Krijto-
tau na'ikiari, te a' mabetne. Jiba aapo'ik
Krijtotamak te junaka'a bitne. Bwe'ituk
itepo i'an inim, Jesukrijtota benasi jiokot
ito bicha'ateko, chukula, itou na'ikiaka'uta,
aapo'ik yo'o nesaweka kateka'u, itepo a'
yo'oriwaa'uta, alleaka aamak a' bitne.

[18] Junuen taka juni'i, ini'i i'an inim
jiokot itom ito bicha'uta, iniamak tua ka a
tamachiatu, wa'a chukula aman Jesukrijto-
tamak tua yo'orisi machik ujyoika itom a'
bittuanee'u. [19] Bwe'ituk Liojta betana si'ime
jume' ju'unakteim, jiba tua eaka, jume'
Liojta yoemiam, bem yeu machianaa'uta
taewaita bitpeaka, a' bo'o bicha. [20] Bwe'ituk
ju'u ju'unaktei, Liojta bichapo, kaita'po
tu'ika taawawak. Ini'i intok, ka junuen a'
tawabae' betchi'bo, taa ala Liojta junuen
jaibu au a' chupa'abae' betchi'bo yeu siika.
Taa junuentaka juni'i, juchi bemelasi a'
aunee'uta au chup ean. [21] Bwe'ituk si'ime
ju'u ju'unaktei, utte'apo i'an a' machi-
aka'a betana intok a' lu'utinee'u betana
jinne'uitune. Junuen ket, chukula, Lio-
jta yoemiammak, bemelasi, jiba betchi'bo
bem bitnee'uta, amemak a' bit betchi'bo.
[22] Bwe'ituk, ju'uneate, i'an tajtia, si'ime
ju'u, Liojta ju'unaktei, jamutta asoabae'e
benasi jiokot a' inne'aa'uta intok ka al-
lea'uta aet a' auka'po. [23] Intok kia ka
ini'i wate jiapsame jiba, jiokot aane, taa
itepo juni'i ket, ale benasia, itepo jaibu
juka' Liojta tu'u jiapsita, chukula juka'
itom mabetnee'uta, junuen tua itom a' ma-
betne'po, itom a' ju'uneiyaatuamta, itot
aneka juni'i, tu'isi te itom jiapsipo a' juiwa,
intok itepo, jiba te a' bo'o bicha, jak
weyeo Liojta itom yoemiamtuka'po aman,
tua junuen itom a' mabetnee'uta. Ju-
nak san, jume' chukula, jiba yuu itom
takaanee'um, itot aune. [24] Bwe'ituk itepo,
chukula itom bitnee'ut, a' sualeka, aet
jiapseka te jinne'urim. Bwe'ituk seenu,
juka' chukula a' bo'o bicha'uta, jaibu a'
bicha'ateko, junako junaka'a ka intok aet
jiapseka a' bo'o bitne. Bwe'ituk juka'a,
senuk junuen bicha'uta, kaachin senu a'
bo'o bitbaeka'eene. [25] Taa ala itepo, juka'
itom chukula bo'o bicha'uta, kee bichakai,
itepo jiba te aet jiapseka, ka jain eaka,
binwa a' bo'o bitne.

[26] Ket jiba inien su, ju'u Liojta tu'u jiapsi,
ka itom a au yuma'ut ju'uneaka, itom ania.
Bwe'ituk itepo, katte ju'unea, ju'u Liojtau
bicha itom waataka itom a'aunee'ut. Taa
Liojta betana tu'u jiapsi itot aneme, Liojtau
bicha itom nokria, ka a teuwaatuka, bettesi
itom a' ine'etuaka, junuen itom nokria
sime. [27] Ju'u Lios intok, itot ayukamta
ju'uneiyaame, jaibu a' tu'u jiapsiwata, ito
betana a' teuwaa'ut ju'unea. Bwe'ituk ju'u
a' tu'u jiapsiwata, si'imeku, Liojta ea'po
aman, au bicha, itom, jume' a' yoemiawam,
nokria.

Che'a juni'i yo'olamtaka te yeu rejte

[28] Ju'uneate, juka' Liojta, jume'e, aapo'ik
nakeme betchi'bo, aapo, si'imeta bem
bicha'uta, ameu tu'ik junaet ameu a'
chupa'ane'po. Jume'e, aapo'ik, jita
betchi'bo yeu a' pu'arimmeu. [29] Bwe'ituk
jume' bat naataka Liojta jaibu am ta'aa'um,
junak bat naataka naatekai, aapo yeu am
pu'ak, junuen aapo'ik yoemia benasia
bem jiapsine' betchi'bo. Junuen, juka' a'
u'usiwata, Jesukrijtota, juebenaka jume'
nau werim bepa a' yo'otune' betchi'bo.
[30] Wame'e intoko, che'a bat naatelaapo
naateka, Liojta, aapo'iku bicha yeu a'
pu'arim, inime'e ketchia, yuma'isi bem a'
sualnee'ut am aniak. Wame'e intok inien
a' sualekame, inime'e, ketchia, aapo'ik
bichapo, kaita ka tu'ik ya'arime benasi
am bichak. Wame'e intoko inien tu'isi
a' mabetaka'um, ketchia inime'e, aapo

tua yo'orisi machika a' ane'u bem aamak annee'uta am bittuak.

Liojta, jaisa yee a' nake'u

31 I'an su, jaisa te jiunee inia betana. Ineni. Juka' Liojta junuen itomaktuko, kaabe itom beje'eka a itom koba'ane. 32 Ju'u Lios kia junuen juka' tua a' yoemiawata juni'i, ka ama a' yo'eetuaka, ala, si'imem ito betchi'bo a' muknee'uta au a' chupakai. Inien tee a ju'uneene, a' usiwamak, si'imeta juka' itou tu'ik aapo'ik itom a' bittuane'po. 33 I'an kaabe aane, jume' Liojta yeu pu'arim, ka tu'ikut a am na'atejoneeme. Bwe'ituk aapo ju'u Lios juna'a, ju'u am tu'u mabetlame. 34 Junuen san, kaabe aane, jume' ka tu'isi itom a tawaaneeme. Bwe'ituk ju'u Jesukrijto juna'a, ju'u ito betchi'bo mukukame, intok ket ju'u, kokkoarim nasuk jiabijtekame, intok ketchia, Liojtamak a' bata tana kateka, ju'u itom nokriame. 35 I'an kaabe aane, intok kia jita juni'i, kaita aane, Jesukrijtota ka intok itom a' nakne' betchi'bo, itom a' koptatuaneeme. Kia ju'u jiokot itom ito bitnee'u juni'i, oo ju'u obisi itou ayukame juni'i, intok kia jume' itou suuame juni'i, intok kia ju'u tebauriwame juni'i, oo ka tajo'owame juni'i, oo ju'u jinilwatchika itou ayukame oo kia itom su'anaa'u juni'i. 36 Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i benasia:

Ee betchi'bo, itepo, itom su'apeewa'u,
chikti ta'apo itou aayuk,
Bwaram su'abaawaka, yeu pu'arim benasi
te eiyaawa.

37 Taa si'imek inia betana, itepo, jume' Krijtota sualeme, ju'u Krijtota itom nakeka'uta betchi'bo, si'imeta itou ayukamta betana itepo aniawaka, itepo a' koba'ika yeu rejte. 38 Junuen san, inen ne a' lutu'uriatuka'po ju'unea, Liojta jiba itom a' nakne' betchi'bo, kaita itoas ayuka'po. Kia kokkowamta itom majjaunee'u juni'i. Intok kia inim jiapsaka, bettesi itou ayukame juni'i. Intok kia jume' ankelesim juni'i. Intok kia jume' inim yo'o nesaweme juni'i. Intok kia ka bittaka juni'i, juka' bebeje'erita betana utte'akame juni'i. Intok kia inime taewaimmet ayukame. Intok kia ju'u chukula yeu machianeeme juni'i. 39 Intok kia jum teekau ayukame intok inim bwiapo ayukame juni'i. Intok kia jita ta'abwika juka' Liojta ju'unaktei juni'i, tua kaita, aapo'ik achai Liojta, itom yo'owe Jesukrijtota ito betchi'bo a' yaaka'ue itom a' nak jiokolee'uta itom a' ju'uneiyaatuaka'u betana inika'a a' beje'eka itom a' koptatuaneeme.

9

Lios, juka' Ijra'el yoemrata yeu pu'ari

1 Lutu'uriata ne teuwaa, Krijtota in suale'po amani. Intok kannee kia beja junen jiia. Bwe'ituk, Liojta bichapo, tu'isi in jiapsa'ut intok Liojta tu'u jiapsie ju'uneaka, junuen a' lutu'uriatuka'po nee a' ju'uneiyaatua. 2 Ama butti in sioka'u net aayuk. Intok in jiapsi bettesi in ka allea'u, jiba net aayuk. 3 Inia betchi'bo, jiba inepo nee, Krijtota ka ta'aaka, ka tu'isi in tawaritunee'uta yeu pu'apea, junuen iniae jume' in wawaim, jume' tua nele benasi ijra'eliitam, a am jinne'uimtuneeo. 4 Inime'e Ijra'eltuka'uta betana yoemiammet yeu katriam. Intok inime'e, che'a bat naataka, Liojta betana yoemiarim benasi bitri. Inime'emak ju'u Lios, ket machisi, tua ju'unakkiachisi amemaktuk. Intok ameu bemelasi weyemta betana ameu a' lutu'uria yaak. Juka' nesaurita, Moiseejtuka'uta ji'ojteka'uta. Intok jum bwe'u te'opopo, Liojta jachin bem yo'orinee'uta am tejwaak. Intok chukula, juka' tu'ik ameu a' chupne'eti a' jiaka'uta. 5 Bempo, tua bat naataka katriam, yeu pu'arim, itom yo'owasuka'ummet yoemiarim. Intok junae yoemrata betana, ito benasi a' yoemtuka' betchi'bo, ju'u Jesukrijto, inim yoemtuk. Aapo, ju'u si'imeta bepa Liojtakai, jiba yuu betchi'bo a' yo'orinaa'uta au aune. Intok tua junuentune.

6 Taa Liojta betana weyeka, ju'u ijra'eliita yoemratau chupne' tea'uta, a' teuwaawaka'uta, ka jak ka ameu chupuk o'oben. Ala, ka si'ime jume' Ijra'eltuka'uta betana yeu katriam, lutu'uriapo Liojta bichapo a' yoemiawaimpo eiyaawa. 7 Intok kia jume' Apra'amtuka'uta betana yeu katriam, ka si'ime, lutu'uriapo, Liojta bichapo juname'e a' yoemiawam benasi eiyaawa. Taa ala Lios inen au a' teuwaakan: "Jume' tua et yeu katriamtuka, em yoemiam benasi ta'eenaame, Isaak teamtat yeu katriam, juname'emtune." 8 Ini'i inika'a teuwaa o'oben, jabeta juni'i, ka inim jita yoemrata

betana a' weyeka juni'i, ka junae betchi'bo
jiba, Liojta betana a' yoemiatune'po. Ala,
jume' tua lutu'uriapo aet yeu katriam
benasi eiyaawame, jume' Liojta ju'u
Apra'amtuka'utau a' teuwaaka'po aman,
au a' chupaka'utat betana aet yeu katriam
juname'em. 9 Bwe'ituk ju'u, Liojta,
Apra'amtuka'utau chupne'eti jiaka'u, ini'i
juna'a: "Juchi wasuktiat, inim taewaita
weyeo, ne notteo", ti jiia, "junako, ju'u
Saara'a teame o'outa aso'olatune."

10 Intok ka ini'i jiba, taa wooi, jume' Re-
beeka' teamta ou'asoam, wepu'ulaik nau
achaika juni'i, juka' itom yo'owasuka'uta
Isaak teamta. 11-13 Taa junako, inime'e ke-
tun kee yeu am yoemtuu, intok kia jita
tu'ik oo ka tu'ik, kee am ya'alatuko juni'i,
ju'u Lios, ju'u Rebeeka' teamtau: "Ju'u
che'a yo'owe, juka' Jakoop teaka, chukula
weemta bepa che'a ka eiyaatuka, inika'a
a' jikkajine'eti," au jiiak. Ini'i, jum Liojta
nok lutu'uria ji'ojteipo ket inien a' ji'ojtei'i
benasi weye: "Juka' Jakoobo' teamta nee a'
nak ta'aak. Taa juka' Esau' teamta intok
nee ka junuen a' nakek", ti a' jia'apo. Jiba
inien chupiataka taawak ju'u aapo'ik Liojta
a' nesawee'po aman, yee yeu a' pu'aa'u,
ini'i, wame'e tua aapo'ik junuen a' waata'po
aman yeu a' pu'awaa'u. Junammet juka'
bem ya'ariaka'uta ka amet bichakai.

14 Junak su, jaisa te tua jiune, jaisa,
ju'u Lios ka amma'ali weyemta jooa
ja'ani. Kaibu junuentune. 15 Bwe'ituk
Moiseejtuka'utau nokaka inen au jiiak
ju'u Lios: "Inepo junen eaka, jume' in
jiokolibae'um ne jiokoine. Intok juka' in
nak jiokolibae'uta, ne nak jiokoline", ti
jiiak. 16 Junuen san ju'u, senuk, Liojta betana
mabetnee'u, ka senuk ea'po aman, oo
aapo'ik au a' utte'a jooria' betchi'bo weye.
Ala Liojta yee nak jiokole' betchi'bo weye.
17 Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo,
ju'u bwiaraa Ejiipto' tea'po yo'o ya'uttau,
Paraon teamtau inen au a' jiaka'u, ji'ojtei:
"Enchi ne yo'o ya'ut ya'ala, jiba nee betana,
juka' in utte'ata, eewas a' ju'uneiyaa
i'akai. Intok junuen si'ime yoemrata
betana, in jabetuka'po a' ju'uneiyaatune'
betchi'bo." 18 Junuen san ju'u Lios, juka' a'
nak jiokolibae'uta, junuen a' nak jiokoline.
Intok ket, jabeta juni'i, ka aamak a' eene'
betchi'bo, junuen a' beje'eka a' eetua.

19 Taa empo inen a nattemainee: "Junu-
entuka'ateko, jaisaaka ju'u Lios yee ka tu'isi
tawaa. Bwe'ituk kaabe, Liojta beje'eka an
betchi'bo au yuma'ane." 20 Taa empo, kia
yoemtakai, jabesa empo junuen, Liojta em
beje'ene' betchi'bo. Maasu, ju'u babue
ya'ari, ju'u a' yaakamtau: "Jaisaaka empo
inien nee yaa", ti ka a au jiune. 21 Bwe'ituk
ju'u babuta tekipanoame, junae babue, a'
ya'abae'uta ya' betchi'bo, lutu'uriak, jiba
junae babue, senuk soto'ita yeu pu'arita
benak a' ya'ane. Senuk intok ket, ka junaen,
ta'abwisi jachin machik a' ya'ane.

22 Ini'i su, inien ju'u Lios, wame'e tua
jiokot ameu a' chup'ea'um, lu'uta'eewame,
inime'e aapo tua binwaa amet bo'o bichaka
inien yee jiokot a' bittua'uta intok si'ime
utte'ata aet ayuka'uta junuen a' ju'uneiyaa
tebokai. 23 Inika'a yaak junuen, aapo inim
itomake, aapo'ik betana kaita aapo'ik be-
naka jiba yo'orisi machika, a' nesawee'uta
itom a' ju'uneiyaatuabaekai, iitom, jume'
aapo'ik tua a' nak jiokoleka'um. In-
tok jaibu, bat naatelaapo naateka yeu a'
pu'arim, junale benak tua eiyaawatchika
yo'orisi machik, itom aman aamak a' bitne'
betchi'bo. 24 Ju'u Lios, aapo itom nunuk,
waatem jurio yoemrata betana, watem in-
tok ket, jume' ka juriom betana. 25 Jum
Oseajtuka'uta ji'ojteka'po a' jia'a benasia:

Jume'e, bat naataka ka in yoemi-
amtuka'um, juname'e, i'an in
yoemiampo ne am ta'aane.

Intok juka'a, bat naataka ka in nakeka'uta,
i'an ne a' nak ta'aane.

26 Intok jiba jum bwiaraapo:

"Eme'e ka nee betana yoemrapo ta'eewa",
ti ameu jiuwaka'po,

Jiba junama'a, inime'e, Lios, yuu jiapsamta
betana, bem yoemiawaimtuka'po
ta'eenaa.

27 Taa ket jume' intok Ijra'el yoemrata
betana, ju'u Isa'iaj tuka'u inen a' teuwaak:
"Ijra'eltuka'uta betana, jume' aet yeu
katriam, se'eta bawe mak bwikola aukamta
benasi ka a na'ikiatu maisi juebenaka juni'i,
kia jume'e, si'imem inime'e betana, ka
jaikika yeu be'ekame jiba, jinne'uimtune.
28 Bwe'ituk ju'u itom achai Lios, aapo'ik
inim bwiapo yeu weene'eti jiaka a'
teuwaari, kaita be'eeka, chubalaposu,
aet yeu yuma'ane." 29 Jiba aapo'ik, juka'

Isa'iajtuka'uta bat naataka a' jiaka'a
benasia:
Juka' ankelesimmeu Lios, teekapo
katekamta,
Jume' itot yeu katriamtuneeme ka itom
mikako,
Wooi, jume' bwere jo'aram, Sorooma intok
Komoora' teame kaita'po tawaka'a
benasi te au ean.

Jume' juriom, intok ju'u Krijtota betana nok lutu'uria

30 Junak su inen te jiune. Jume' ka juriom-
takai, intok Liojta betana bem tu'u mabet-
tunee'uta, bat naataka ka a' jariwa'um. In-
ime'e, juname'emtuk, jume' Liojta bichapo
tu'isi mabetwakame. Inime'e, Jesukrij-
tota bem sualeka' betchi'bo, junuen, Liojta
bichapo tu'u mabetwak. 31 Taa ka junu-
eni jume' Ijra'eltuka'uta betana yoemra,
jume' nesauri ji'ojteim bo'o jooria'um, Lio-
jta bichapo junae tu'isi tawa machikai, kat-
tim junaka'a nesauta weye'po aman aet yeu
yuumak. 32 Bwe'ituk bempo, bempo'im ka
Liojta sualeka, a' bo'o jooriaka' betchi'bo.
Ala, bempo, tu'ik bo'o jooriaka tu'u ma-
bettubaen. Junae betchi'bo Jesukrijtota ka
sualeka, senuk tetat te'iteka'a benasi aet
ji'obek. 33 Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i
benasia:
Yuu, ti jiia ju'u Lios, jum kaupo, Sion tea'po,
senuk ne aman bittuane.
Inika'a, tetata, aet te'itinaa'uta benasi
maachik.
Juebenaka aet ka tu'isi tawane.
Taa ju'u, a' sualeme, ka ae tana bai
ta'aatune.

10

1 Krijtopo nemak werim, ju'u tua junen ji-
aka in eiyaa'u intok Liojtau bicha in noka'u,
ini'i, juka' jurio yoemrata a' jinne'uitunee'u
juna'a. 2 Taa ne ala, ame betana ne
inen a' teuwaa, Liojta betana weyemtat
bem jiapseka'po, taa ala bem bo'o joo-
ria'ut, Liojta bem yo'oree'ut ka junaen a'
lutu'uriatuka'po aman a' jooa. 3 Bwe'ituk
bempo kattim ju'unea, Liojta jachin yee a'
tu'u mabeta'po, ala bempo, bem junuen a'
tu'ure'po aman aneka, Liojta betana tu'u
mabetrimtubae. Taa juka'a, aapo'ik yee
a' tu'u mabeta'u betana, ka a' mabetakai,
omola a' tawaa. 4 Bwe'ituk, Jesukrijtota
yaaka'ue, ju'u nesauri ji'ojtei, ka intok
a' utte'atune' betchi'bo, junama tajtia a'
tawaak. Intok ket, i'an, si'ime jume' a'
sualeme, Liojta betana am tu'u mabettebo.
5 Ju'u intok jume' nesauri ji'ojteimmea,
senuk, Liojta bichapo kaita ka tu'ik ya'ari
benasi a' mabet tunee'u betana nokakai,
ju'u Moiseejtuka'u: "Ju'u inia nesaurit tu'isi
yeu yumakame, ae betchi'bo jiba yuu ji-
apsine", ti a' teuwaak. 6 Taa Jesukrijtota
sualeka, junuen Liojta yee a' mabeta'u be-
tana, inen ji'ojtei: "Ka inien eebaanee:
Jabesa tua, teekau sikaa, junuen Krijtota
a'abo ko'om nottituane", ti eakai. 7 Intok
kia ka inen jiubaanee juni'i: "Jabesa tua,
bwiata betukun a noitine, intok junuen,
kokkolam nasuk, Krijtota a' jiabijtetuane",
ti eakai. 8 Inien ji'ojtei: "Juka' Liojta
teuwaa'uta, empo jaibu a' ju'uneiyaa. In-
tok a' teuwaa." Ini'i Liojta nok lutu'uria,
ju'u Jesukrijtota betana, jachin a' sualnaa'u
itom yee majtanaa'u juna'a. 9 Bwe'ituk,
empo, Jesukrijtota emo yo'owak, ti juebe-
nam bichapo a' teuwaaka'ateko, intok tua
lutu'uriapo, aapo'ik kokkoarim nasuk, Li-
ojta a' jiabijteka'uta suale'eteko, empo
jinne'uitune. 10 Bwe'ituk ju'u Liojta bichapo
tu'u mabettubaeme, tua junuen jiaka a'
sualeme juna'atune. Intok ju'u junuen
jinne'uitubaeme, juebenam bichapo, Je-
sukrijtota a' suale'uta a' teuwaaneeme,
juna'atune.
11 Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo inen
ji'ojtei: "Jabetaka juni'i a' sualeme, ka
ae tana bai ta'aatune." 12 Bwe'ituk Li-
ojta bichapo, jume' juriom, intok jume'
waate, ka juriomtakai juni'i, ka ta'abwisi,
taa si'ime nanancha eiyaawa. Bwe'ituk
wepul achai Liojta, si'imem nau a' yo'owak.
Intok si'imem wame'e, au bicha emo nokri-
ame, ae betana, kaita be'eeka a' mabetne.
13 Taa ket inen a' ji'ojtei'i benasia: "Ja-
betaka juni'i, wa'a tua junen jiaka, ju'u
itom yo'owabeu bicha, aapo'ik a' jioko-
linee'uta a'awame, juna'a jinne'ui tune",
ti ji'ojtei. 14 Taa kaachin au bicha emo
nokriane, ka a' sualekai. Intok kia kaachin
a' sualne, aapo'ik betana weyemta kee
jikkajilamtakai. Intok kaibu a' jikkajinee
juka' Liojta nok lutu'uriata, kaabeta ameu
a' teuwaao. 15 Intok kia inime'e juni'i,
kaachin, juka'a, Liojta nok lutu'uriata yee
majtane, kaabeta aet am tekil makako. Li-
ojta nok lutu'uriapo inien a' ji'ojtei'i be-
nasia: "Tua naksi eiyaanaa, jume'e, mekka

betana, wokimmea kateka, Krijtota betana,
bemelasi weyeka intok tu'ik yee majtame",
ti jiakai.
16 Taa junuentaka juni'i, ka si'ime jume'
inika'a bemela nok lutu'uriata jikkajame
a' mabbeta. Ini'i, juka' Isa'iaj tuka'uta
a' ji'ojteka'a benasi weye: "Achai Lios,
kaabe ee betana itom teuwaa'u a' suale",
ti jiakai. 17 Junuen san, ju'u, aapo'ik sual
ta'eewame, ini'i, aapo'ik betana a' jikka-
jiwa'po iniat yeu weama. Ju'u intok jikka-
jinaame, ini'i, ju'u, Jesukrijtota betana nok
lutu'uria juna'a.
18 Taa inen ne nattemae, jaisa bempo,
Krijtota betana nok lutu'uriata ka jikka-
jakamme ja'ani. Jana'aka. Ju'uneewa bem
a' jikkajila'po, Liojta nok lutu'uriapo a'
ji'ojtei'i benasia:

Jume' Liojta betana yeteu noktuawakame,
si'ime bwiat yeu tajtia jikkajituk.
Intok ju'u, bem teuwaa'u, si'ime aniat yeu
tajtia jiapsammeu yuumak.

19 Taa juchi ne nattemae, jaisa ju'u Ijra'elta
yoemra ka a' ju'uneiyaa ja'ani. Jana'aka.
Ju'uneamme. Che'a bat naataka ju'u Moi-
seejtuka'u inen a' ji'ojtek:

"Inepone", ti jiia ju'u Lios, "enchim, wate
yoemratat, ka tua juebena yoem-
ratakai, ka tua eiyaawame, enchim
mammatetuakai, eme'e junammet
koptine.
Intok senu yoemra, ka suawakame
betchi'bo ne enchim omtituane",
ti jiia ju'u Lios.

20 Che'a chukula ket ju'u Isa'iajtuka'u, che'a
witti ameu a' teuwaak inen jiakai:

Jume' ka net emo temaime, junammeu nee
net am ju'uneetuak.
Intok jume' ka nee nattemaimmeu, junam-
meu ne ino yeu bwisek.

21 Ju'u intoko ijra'eliita yoemrata betana,
ju'u Isa'iajtuka'u: "Jiba ta'apo nee inia
yoemra, ka a tejwaatuka intok kaa,
yo'oraakammeu, neu bicha nee am nunu",
ti jiia.

11

Ijra'el yoemrataka, jume' jinne'urim

1 Taa i'an intok, jaisa ju'u Lios, juka'
a' yoemrawata, ijra'eliitam teame omola
tawaak ja'ani. Kaibu junuentune.
Bwe'ituk jiba ineponee ijra'eliita yoemra,
Apra'amtuka'utat yeu katriam, intok senu,
Benjamin teamta betana yoemiarim betana
nee yeu simria. 2 Tua bat naatakai ju'u
Lios, juka' ijra'el yoemrata, aapo'ik am
yoemiaka'a benasi junuen am mabetak.
Intok i'ani, ka omola am tawaari. Iniau
waate'em, jum Liojta nok lutu'uriapo eme'e
a' ju'uneiyaaka, ju'u Eliajtuka'uta betana
nokaka inen a' ji'ojteituka'po, aapo'ik
Liojtau bicha nokaka, juka' Ijra'el yoemrata
beje'eka am na'atejoka'po: 3 "Achai",
ti jiakai, "jume' ee betana weyemtat
ju'uneetuawaka yeteu nonokame, be-
mpo am su'ak. Intok jum te'opompo
sawaawamta nasontek. Intok inepolaanee
enchi yo'oreka jiba tawala. Intok nee juni'i
ket me'ebaemme." 4 Taa ju'u Lios inen
a' yoopnak: "Woo busan miil yoemem,
ijra'eliitam betana ne ju'uneiyaa, junaka'a
ka tua lios Ba'al teamta kee a' yo'oreka, ka
au tonommea japtelame." 5 Junuen san ket
jiba junak benasia, inime'e taewaimmetchi
jume' ijra'eliitam betana, waate, tua ka
juebenaka tawala, jume' Liojta ama butti
yee a' nak jiokole' betchi'bo yeu pu'arim.
6 Taa junuen, Liojta ama butti yee a' jiokole'
betchi'bo tuko, kaachin junuen jita tu'ik
senuk a joa'u betchi'botune. Bwe'ituk
junuen, senuk a joa'u betchi'bo tuko, Liojta
ama butti yee a' jiokolee'uta, kaita teuwaa
ean.
7 Junak su, ju'u Ijra'el yoemra inen bem
bitbae'uta, ka jajamek. Taa juname'e be-
tana, ka jaikika, Liojta yeu pu'aka'um a'
jajamek. Jume' watem intok, ka aamak eaka
ka a' jajamtuawak. 8 Liojta nok lutu'uriapo
inen a' ji'ojteituka'a benasia: "Ju'u Lios,
inime'e, aapo'ik betana weyemtat ka bem
ju'uneene' betchi'bo, junuen am tawaak.
Liojta ame nasuk joa'uta, bichaka juni'i,
katim a' mammatek. Intok aapo'ik betana
lutu'uriata jikkajaka juni'i, katim a' ma-
betak. Intok i'an tajtia inien weye." 9 Ju'u
Labiituka'u ket inen a' teuwaak:

"Ju'u pajkowame, bempo'im bo'o jooria'u,
ka tu'isi ameu chupne.
Junuen, junaet ka tu'isi tawaka, Liojta
betana jiokot machik bem bitne'
betchi'bo", ti jiakai.

10 "Intok kia chukula juni'i, juka'a, Liojta
ame nasuk joa'uta bichaka juni'i, ka
bichame benasi, ka bem mammate-
nee'u ameu aune.

Intok ju'u ka tu'ik bem bo'o jooria'u, jiba
betchi'bo betteka, ko'om po'ola am
tawaane."

Juka' ka jurio yoemrata ket, jaisa jinne'uituka'u

11 I'an su, jaisa jume' ijra'el yoemra
junuen aet ji'obekai, jaisa jiba betchi'bo
tokti aet ji'obek ja'ani. Kaibu junuen-
tune. Taa ala, jume' juriom junuen, Liojta
ka nok jikkajakai, jume' ka juriom, bem
jinne'uimtunee'uta jajamek. Junuen, juka'
ijra'el yoemrata, am bichaka, amet kopteka,
ame benasi Liojta betana weyemtat emo
temaine' betchi'bo. 12 Junuen san, jume'
juriom, junuen ka amma'ali auka'u, si'ime
jume' jiapsame betchi'bo tu'isi yeu sikaari.
Intok ket ju'u, bem ji'obeka'u, jume' ka
juriom betchi'bo, tu'isi ameu chupukai.
Junuen san, che'a juni'i tu'ine, si'ime jurio
yoemrata, juchi benasi Liojta yo'oreka, au
emo su'u tojako.

13 Taa eme'e, jume' ka juriommeu senu
weemta ne emou teuwaabae. Bwe'ituk
ju'u Lios, jume' ka juriommeu bicha
nee yeu pu'ari. Nee intok, inika'a
in tekil maki, ka kia jita tekiltuka'po
ju'uneaka, ne aet jiapsek. 14 Junuen,
watem nele benasi juriomtakai, jumak
juni'i, enchim bichaka, emo benasi Liojta
betana weyemtat jiapsine, ti eakai, intok
junuen, watem jinne'uimtu i'akai. 15 Junuen
jume' juriom, Liojta betana ka eiyaawakai,
junae betchi'bo si'ime ju'u wate yoemra
inim jiapsame, Liojtamak a bem emo
tu'utenee'uta jajamekai. Junuen san
inime'e, chukula, Liojta bichapo juchi tu'u
mabetwako, che'a juni'i tu'ine. Bwe'ituk
bempo'im betchi'bo, kokolamtaka intok
juchi jiabijtekame benane. 16 Juriom
bat naataka a' bo'o jooria'a benasia
machikai. Bwe'ituk jume' paanim, bat
yeu sikame, kittimmea ya'ari, juname'e
paanim, Liojtau bicha am na'ikiarituko,
jiba su tua ket, si'ime jume' kittim juni'i,
Liojtau bicha na'ikiarimtu benasi bitnaa.
Intok kia a' juyataka juni'i, a' nawam,
Liojtau bicha na'ikiarituko, jiba su tua ket,
jume' nassa'akariam juni'i, aapo'iku bicha
betchi'botune.

17 Maasu, waate, jume' juriom, oli-
ibo'ouwotau tammachiawaka, junaka'a
nassa'akariaka, chuktawakame be-
nasi mamachi. Intok inime'e chuk-
tawaka'po, empo, ka juriotakai intok kia
beja juyapo oliibo'ouwotakai, junaka'a
nassa'akariatuawak. Jiba inien empo,
inia tu'i oliibo'ouwota nawa, empo
ket a' nawaka intok ket ae jiapsakai.
18 Taa empo, i'an junaka'a ouwota a'
nassa'akaria benakai, ka jume' waate, ka
a' nassa'akariam bepa che'a emo eiyaane.
Junuen empo che'a emo eiya'ateko, iau
waatine, juka' nawata ka empo utte'ata em
aet autua'u. Taa ala juka' nawata junuen
utte'ata et a' autua'u.

19 Taa jumak empo inen jiunee:
"Lutu'uria ala, taa juname'e nassa'akariam
chuktawak, junuen juname'e wee'po in
nassa'akariatune' betchi'bo." 20 Lutu'uria
o'oben, taa juname'e junuen ya'atuk, ka
Liojta bem a' suale' betchi'bo. Taa empo
intok, em a' suale' betchi'bo jiba, junuen
tu'u mabetri. Junuen san, empo, ka che'a
emo eiyaabaane. Ala aet ee majjaune.
21 Bwe'ituk ju'u Lios junuen, juname'e
bat naataka tua a' yoemiaka'um, bem
ka tu'isi auka'ut ka am jiokoeka'ateko,
enchi juni'i ka aet jiokoine. 22 Junuen
ake'em a' mammate, Liojta junuen itomak
a' tu'ireaka'po. Taa ketchia, aapo'ik tua
junama wa'am, kuttipo a' nesawe'po.
Jume' ka amma'ali aukammak junuen
bettesi ameu a' chupak. Taa enchi ala,
tu'ik ausu'lik ya'ariala. Taa utte'a junuen
aapo'ik ama butti enchi a' jiokoleka'po
aman jiba em a' sualne'po. Bwe'ituk ka
junuentuko, empo juni'i junuen omola
tawaanaa. 23 Intok junuentaka juni'i, jume'
juriom juchi benasi a' sualeka'ateko, juchi
benasi bemelasi mabetnaa. Bwe'ituk
ju'u Lios, juchi bemelasi am tu'u mabet
betchi'bo ama yuma'ane. 24 Bwe'ituk
empo junuen, ka juriotaka juni'i, juyapo,
oliibo'ota benasi machika, chuktawaka, tu'i
oliibo'ouwotau yo'oturiawakai, ka junuen
eu a' lutu'uriatuko juni'i. Junuen san,
che'a juni san, jume' juriom junaka'a tu'ik
oliibo'ouwota, jiba a' nassa'akariakame
benakai, juchi bemelasi juname'e, Liojta
betana tu'u mabettune.

Ijra'el yoemrataka, jume' si'imeta chupi'iseo, jinne'uituneeme

25 Taa Krijtopo nemak werim, senu
weemta, inika'a kaabeta ju'uneiyaa'uta,

nee enchim ju'uneiyaa i'a. Junuen enchim
ka ama butti jitat enchim emo ju'uneeline'
betchi'bo, juka' Ijra'el yoemrata wateku
junuen, Liojta nok lutu'uriatat ka bem
a' ta'aatuawaka'po, junuen bem ka a'
mabetbae' betchi'bo. Taa inime'e, jume'
wate ka nanau machi yoemra, kaabem
be'eeka, si'imem Krijtota sualneeme a'
suale'u tajtia jiba junuen anne. 26 Inika'a
inien yeu simsuka, junak si'ime ju'u Ijra'el
yoemrata jinne'uimtune. Bwe'ituk Liojta
nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

"Ju'u yee jinne'uneeme, senu kawi, Sion
teamta betana yeu machine.
Intok juna'a, Jakoobo' teamta betana, juka'
yoemrata, ka amma'ali bem jiapsa'u
betana, am aniaka am jinne'une.
27 Junak intok inepo junuen, bem ka tu'uwa
ya'ari betana am jiokoisukai,
Junuen inepo, bemelasi amemak senu
lutu'uriata ya'ane", ti jiia ju'u Lios.

28 Junuen san, Jesukrijtota nok lutu'uriata
betchi'bo jume' juriom, Liojta beje'eme
benasi tawaari, junuen enchim, jume'
ka juriom, a jinne'uimtune' betchi'bo.
Taa ju'u Lios, juname'e, ketuni am nake.
Bwe'ituk inime'e betana, jume' bat bem
yo'owasuka'um yeu pu'arimtuk. 29 Bwe'ituk
ju'u Lios, senuk au yumaka, juka' a'
joonee'uta, yetet a' autua'uta, ka juchi
yee a' u'u'uuraa. Intok kia jume' a'
usiwaimtune' betchi'bo a' nunuka'um
juni'i, ka am kop kopta. 30 Eme'e, bat
naatakai ka Liojta nok jikkajak. Taa i'an,
jume' juriom junuen emo benasi, Liojta ka
am nok jikkaja' betchi'bo, ju'u Lios, enchim
nak jiokolek. 31 Jiba junaen, bempo i'an, ka
Liojta nok jikkajak. Taa junuen, Liojta a am
nak jiokoline' betchi'bo jiba, ket enchim
a' nak jiokole'e benasia. 32 Bwe'ituk ju'u
Lios, si'ime yoemrata, nanancha, aapo'ik
ka nok jikkajame benasi tawaari, jiba
junaen, si'ime yoemrata, nanancha a' nak
jiokolibae' betchi'bo.

33 Tua ka jajam maisi maachi intok kaitau
a tammachiatu, Liojta a joa'u. Intok ju'u
jitat a' ju'unea'u, intok a' koba suawa.
Aapo'ik ya'abae'uta, kaabe ju'unakkiachisi
a yeu a' bwijne. Intok a' bo'o jooria'ut,
jachin a' joa'ut, aet ju'unee betchi'bo kaabe
a' jajamne. 34 Bwe'ituk kaabe Liojta be-
tana eerimmet ju'uneame aane. Intok
kia kaabe aane, Liojta majtakame. 35 Inim
tua kaabe aane, wa'a Liojta bat jita a'
mikaka, intok junuen, jiba junae betchi'bo,
chukula aapo'ik betana jita mabetneeme.
36 Bwe'ituk si'ime ju'u ayukame, Liojta be-
tana ju'unakteitaka aayuk. Intok juka' inim
jiapsaka ayukamta, a' utte'ae, aapo a' jiap-
situa. Intok si'ime ju'u ayukame, aapo'ik
ae eiya' betchi'bo aayuk. Si'imem betana
a' yo'orinaa'u jiba yuu betchi'botune. Tua
junuentune.

12

*Si'imeku, wepulsi Liojta betchi'bo jiba, jiap-
siwame*

1 Junuen san Krijtopo nemak werim,
emou ne ujbwana, Liojta tu'isi yee a' nake'
betchi'bo, intok Liojta junuen alleetua'
betchi'bo, eme'e jita a' mikakamta benasi,
au emo su'u tojine' betchi'bo. Wepulsi
aapo'ik betchi'bo jiba, intok Liojta ae allee-
tua maisia jiapsakai. Ini'i, tua junuen jiaka,
ka jiapsita bepa, enchim Liojta yo'orinee'u
juna'atune. 2 Ka inim aniapo ka tu'isi ji-
apsiwa'a benasia eme'e jiapsibaane. Taa
ala eme'e, ta'abwisi, wepulsi tu'ikut jiba
enchim jiapsinee'ut emo temaine. Junuen
eme'e, yuma'isi, bemelasi intok ta'abwisi
jiapsi betchi'bo. Junuen eme'e a aet
ju'uneenee juka' Liojta jitat junuen enchim
a' bo'o jooria i'a'ut, inika'a juka' tu'ik bo'o
jooriawamta, juka' ae Liojta alleenee'ut in-
tok si'ime lutu'uriaka weyemtat.

3 Liojta ama butti yee a' nake' betchi'bo,
aapo'ik betana in aet ju'uneetuawaka in a
joa'u betchi'bo, si'imem emou nee inika'a
teuwaabae. Kaabeta emo nasuk, che'a bepa
au jabeline' betchi'bo. Ala, we'epulaka,
junuen au a' ju'uneiyaa'po aman, emot
ju'uneaka, ka che'a au eiyaane. Liojta
betana aniawaka, jachin maisi Krijtota a'
suale'po aman. 4 Maa suko, junuen, itepo
ka nanau machika, juebenakue itom takaa,
wepulsi takaasi ya'ari. Intok ka si'ime ju'u
junuen ka nanancha ju'unaktei, wepulsi
weemta jooa. 5 Junuen san ket itepo
juni'i, jume' Krijtota sualeme, juebenakai
juni'i, Jesukrijtota mak eaka, itom a' suale'
betchi'bo, takaata wepulsi a' machiaka'a
benasia, wepu'ulai benasi te nau eiyaawa.
Intok itepo, juka' takaata junuen juebenaka
nau a' ya'arituka'a benasia, itom nau eaka
naas itom ito anianee'uta, itou utte'a.

[6] Intok ju'u Lios, yee a' nake' betchi'bo,
itom we'epulaim, ka nanau machika a
itom bo'o joorianee'uta itot autualaa,
aapo'ik a' tu'ure'po aman junuen weyemta.
Itepo junuen, juka' itot autuari, tu'isi
te a' bo'o jooriane. Jume' Liojta betana
weyemta a' ju'uneiyaaka a' teuwa'ateko,
junaka'a, Jesukrijtota itom a' suale'ut eaka
a' teuwaane. [7] Ju'u, watem bit betchi'bo
junuen a' ta'aaka, aet au yumame,
aet jiapsine. Ju'u intok, Krijtota nok
lutu'uriatat ju'uneaka, a yee a' majtame,
aet au tekil makne, yee majta' betchi'bo.
[8] Ju'u, Liojta betana weyemtat yee a
jiapsituame, junaka'a bo'o jooria betchi'bo,
aet au temaine. Ju'u yee mimikame, kaita
aet mabet bo'o bichakai a' joone. Ju'u intok
nau yaajiwa'po, junaka'a weetua' betchi'bo
a' tekiakame, aet jiapseka, ama wa'am a'
joone. Ju'u, jume' jiokot emo bichame am
aniame, alleaka a' joone.

Jume' Krijtota sualeme, jaisa jiapsi'ea'u

[9] Enchim naas emo naknee'u,
lutu'uriatune. Juka' ka tu'ik bo'o
jooriawamta ka a' eiyaabaane, ala, juka'a,
si'ime tu'ik bo'o jooriawamta tu'ureka, aet
jiapsine. [10] Eme'e, emo nasuk emo nak
ta'aanee Krijtota nau sualeme tua emo am
eiya'a benasia. Emo nasuk, we'epulaka,
kia jita'apo juni'i, watem che'a emo eiyaa
tebokai. Intok si'ime naas emo yo'orekai.
[11] Emo utte'a jooriane, ka o'obene. In-
tok yo'owe Jesukrijtota betana tekilet ji-
apseka, aet emo temaine. [12] Alleaka jiap-
sine. Chukula enchim mabet bo'o bicha'ut
jiapsekai. Jiokot emo bichaka, ka seej
chukti eaka, a bo'o bitne. Liojtau bicha jiba
enchim noknee'uta ka a' koptane.
[13] Jume'e, Krijtota sualeka, jita'apo jiokot
eame, eme'e aniane. Intok jume'e, mekka
betana emou aneme, enchim jo'aampo am
mabetaka, tu'isi am bitne.
[14] Jume'e, ka enchim tu'ureka emou su-
uame, tu'ik ame tana waatane. Intok ameu
tu'u nokne. Intok ket Liojtau bicha, tu'ik
am a'auriane. Intok ka tu'ik, ka ameu bicha
a' eiyaane.
[15] Jume'e, jita'apo juni'i alleammake,
eme'e, juname'emak ket alleene. Intok
jume'e, jitat juni'i siokaka, ka alleammak,
eme'e amewit junuen eene.
[16] Wepulsi, si'imeku nau eewame, emo
nasuk aune. Kaabe che'a emo eiyaane. Ala
eme'e junuen, kaita'po che'a emo eiyaam-
make, eme'e amewit eene. Eme'e, ka unnaa
jita emo ta'aaline.
[17] Ka tu'ik emou ya'awakamta betana,
eme'e ka jujutbaane. Si'imem bichapo,
si'imeku, tu'isi enchim jiapsinee'ut emo
temaine. [18] Inia weyemtat emo utte'a
jooriane, enchim au yuma'u tajtia, junuen
si'imemmak yanti elaka jiapsi betchi'bo.
[19] Krijtopo nemak werim, in nake'um.
Eme'e kaitat jujutbaane. Ala Liojta mampo
si'imeta su'u tojine. Bwe'ituk Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ineponee juna'a
ju'u jiokot yee ya'aneeme. Ineponee
ameu a' lutu'uriatuka'po aman, ameu a'
chupa'ane", ti jiia ju'u achai Lios. [20] Intok
ket inen ama ji'ojtei: "Juka' enchi beje'eka
anemta, a' tebaureo, a' ji'ibwa mikne. Intok
a' ba'ae mukeo, a' ba'a mikne. Bwe'ituk
empo junuen au a' tiutuane." [21] Ka tu'ik,
ka enchim ya'ane' betchi'bo, emo aet
suuane. Ala, che'a, tu'ik ausu'lik enchim
bo'o joorianee'ue emot a' ayuka, ka tu'ik
koba'ika, omola a' tawaane.

13

[1] Kaabe yeu be'aaka, ya'uraata nesaupo
aman jiapsine. Bwe'ituk kaabe nesau ean,
ka Liojta betchi'botuko. Inime'e intoko,
ya'uraa ayukame junuen, Liojta junen ea'
betchi'bo yo'o ya'ari. [2] Junuen san jabetaka
juni'i, ya'uraata beje'eka aneme, juka' Li-
ojta junuen nesaweka'uta beje'eka anemta
benane. Jume' intok, junuen ya'uraata
beje'eme, jiba junae betchi'bo ka tu'isi
aulam. Intok juname'e jiokot ya'atune.
[3] Bwe'ituk jume' yaa'uchim, jume' tu'ik
ausu'lik joammeu ka suuane. Ala jume'
ka tu'ik joammewi. Inien san beja, empo,
jume' yaa'uchim ka majjaubae'eteko, tu'isi
jiapsine. Intok junueni ju'u ya'uraa, tu'isi
em ane'u, e tana a' teuwaane. [4] Bwe'ituk
juname'e, Liojta betana junaka'a jooa. Eu
tu'ik betchi'bo enchi suakai. Taa empo,
ka tu'ik joa'ateko, junak empo majjaune.
Bwe'ituk ju'u ya'uraa junuen yee jiokot ya'a
betchi'bo, lutu'uriaka junuen nesawe. Ju-
name'esu, Liojta betana a' joakai, junuen
juka' ka tu'ik joamta, au a' lutu'uriatuka'po
aman, junuen jiokot am jooa. [5] Junuen san
utte'a, juka' ya'uraata nok jikkajipo. Inia
wooi weemta betchi'bo. Ka kia jiokot em
ya'anaa'uta ka eu aune' betchi'bo jiba, taa

ketchia, Liojta bichapo tu'isi em jiapsa'po
em a' ju'uneiyaane' betchi'bo. 6 Intok ket
jiba inia betchi'bo juka' tomita, ya'uraatau
bicha weyemta a' nenka. Bwe'ituk ju'u
ya'uraa, Liojta betana tekilta joame benaka,
intok inika'a tekiaka, a' bo'o jooria.
7 Si'imemmeu emo betana bem
mabet'ea'uta junuen em ameu a'
chupa'ane. Juka' ya'uraatau bicha enchim
beje'etua'ea'uta, a' beje'etuane. Jume'
intok enchim yo'ori'ea'um, ake'em am
yo'orine. Jume' intok, enchim eiyaa'ea'um,
ake'em am eiyaane. 8 Kaabeta jita
wikiriabaane. Ala, emo nasuk, ju'u enchim
naas emo naknee'uta ka emou bi'ine.
Bwe'ituk ju'u yee nakeka jiapsame, junuen
Liojta nesauri ji'ojteita weye'po aman
aulatune. 9 Bwe'ituk jume' nesaurim inen
ji'ojtei: "Jamutta, ka a' jubeka, ka aamak
emo tu'urine. Intok ka yee sussu'ane.
Ka jita etbwabaane. Intok ka lutu'uriae,
kaabeta nana'atejone. Juka' ka em atteata,
ka waatabaane." Taa inime'e nesaurim,
intok si'ime jume' waate, inen weyemtae
chupe: "Em emo nake'e benasia, juka' ele
benasi yoemta junuen a' nakne", ti jiamtae.
10 Ju'u yee nakeme, kaibu juka' ale benasi
yoemta ka tu'ik au ya'abaane. Junuen san
beja, ju'u yee nakeme, nesauri ji'ojteim
betana weyemta, tua junama wa'am a'
chupa'alatune.
11 Intok ketchia, i'an, inim weyemtat
mammateka jiapsine. Intok ju'uneiyaakai,
i'an, che'a enchim aet emo temaeka
aet jiapsine'po. Bwe'ituk i'an, che'a
juni'i kaita be'ee, inim ka tu'ik betana
itom jinne'uimtunee'uta tua junaen itou
chupnee'uta, Krijtota nok lutu'uriata itom
sualeka a' mabetak bepa. 12 Tukaaria jaibu
simsuka, intok taewai jaibu naate'e benasi
maachi. Inien san itepo, tukaapo ka tu'ik
bo'o jooriawamta, a' su'u tojine. Intok
itepo tachiriapo aneme benasi, Liojta
betana weyeka, itom ae ito jinne'unee'uta,
a' eiyaaka, ae ito aniane. 13 Katte jak wa'am
jachin juni'i jiapsibaane. Taa si'imeku
itepo suasi jiapsine, tachiriapo rejti'eewa'a
benasia. Naakowamta intok ka weela'po
ji'ibwawamta ka joaka jiapsine. Intok kia
ta'abwi jaamuchim mak ito tu'uriwamta
juni'i. Ka tu'ikut ka emo ta'arune. Intok
kia ka nok nassuabaanee juni'i. Intok ka
watem atteat koptine. 14 Taa ala eme'e,
yo'owe Jesukrijtota betana a' tu'u jiapsie
emo aniane. Intok enchim takaam betana,
ka tu'ik emot ayukamta, ka a' tu'ureka a'
eiyaabaane.

14

Ka ju'u Krijtopo emak werikut jitat nokbaanee

1 Senuk ju'ubwa Krijtota sualeka, kee tua
aet utte'itumta ama aneo, eme'e, ka wate
weemtat, ka ju'unakkiachikut, aamak ete-
joka, taa alleaka a' mabetne. 2 Maa su, waate
Krijtota sualeme aane, si'ime wakajta bem
bwa'ane'po a' tu'i, ti eaka a' suale. Wate
intok, kee tu'isi Krijtota sualeme, ji'uta
jiba bem bwa'ane'po a' tu'i'iti'eame. 3 Ju'u,
junuen si'imeta bwa'eeme, juka' junuen
watek ka a bwa'atu, ti eamta, ka jaana a'
eiyaane. Ju'u intok, junuen ka si'imeta
bwa'eeme, juka' si'imeta a bwa'eemta, ka
jaana aet nokne, ka amma'ali a' ane'eti
jiakai. Bwe'ituk junaka'a, ju'u Lios ket a'
tu'u mabetla. 4 Ka eu cha'aka, ta'abwik
tekokamta, jitat em aet nokne'po. Bwe'ituk
junaka'a, tu'isi, oo ka tu'isi aamak a'
tawako, ju'u a' tekowa aamak ju'unea.
Intok junuen jume'e, Krijtota sualeka a'
mabetlame, tu'isi tawane, bwe'ituk ju'u
yo'owe Jesukrijto, junuen tu'isi am tawane'
betchi'bo am ania'po au yuuma.
5 Maa su ket, wate, Krijtota sualeme aane,
Liojta yo'ori betchi'bo, taewaim betana,
senuk che'a emo a' tu'urituame. Intok ket
waate aane, si'ime jume' taewaim, nanan-
cha a' eiyaaka a' sualeme. We'epulaka
nattepola tu'isi ju'uneenee jita betchi'bo
junuen bem a' suale'po. 6 Ju'u, taewaim
betana senuk che'a yeu pu'ame, Liojta
yo'orika junuen aane. Ju'u intok ka junuen
a' joame, ket jiba Liojta aet yo'oreka junuen
aane. Ju'u intok, si'imeta a au bwa'ee
ti'eame, Liojta yo'oreka junuen a' jooa.
Bwe'ituk Liojta ae betchi'bo baisae. Ju'u
intok ket, wakajta ka a' bwa'eeme, junuen
ket Liojta yo'oreka, ka a' bwa'ee. Intok ket
Liojta aet bai saune. 7 Bwe'ituk kaabe inim
ito betana, ka watem betana aniawaka, aap-
olai benasi jiba jiapsame. Intok kia kaabe,
aapolai benasi mukuka, ka watem sioktua-
neeme. 8 Bwe'ituk itepo ket inim jiapsakai,
Jesukrijtota yo'owaka te jiapsine. Intok
itepo kokkoko juni'i, jiba aapo'ik yo'owaka

te kokkone. Junuen san, itepo, inim jiap-
saka, oo chukula kokkoka juni'i, aapo ju'u
Lios itom yoemiak. 9 Bwe'ituk ju'u Jesukri-
jto junuen muukuk, intok ket juchi jiabijte-
tuawak, junuen, i'an jiapsammeu intok kia
jaibu kokkoarimmeu juni'i, yo'otubaekai.
10 Taa empo, jabetaka juni'i, ka eu
lutu'uria, Krijtopo emak werik ka tu'isi
em a' tawaane'po oo kia jak wa'am em a'
eiyaane'po. Bwe'ituk si'ime itepo, achai
Liojtau yeu machine, junuen aapo'ik betana
itot a' ju'uneiyaana' betchi'bo, tu'isi oo
ka tu'isi itom jiapsaka'ut. 11 Bwe'ituk jum
Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

In jiapsa'po, tua lutu'uriatuka'a benasia,
ti jiia ju'u achai Lios, junuen ket,
kaabe yeu be'eka, si'ime yeu tajtia,
nee yo'oreka, tonommea japtine.
Intok ket si'ime, si'imem bichapo, Liojtaka
in ane'epo a' teuwaane.

12 Junuen san itepo, we'epulaka, ju'u
itom jiapsisuka'u betana, Liojta bichapo
ju'uneiyaatune.

Ka juka' Krijtopo emak werik, ka tu'ikut ji'optuabaanee

13 Junuen san, i'an, itepo ka jitat naas
nat nokne. Taa ala eme'e, che'a iniat ji-
apsine, Krijtopo emomak werik, kaita'po
bem emo betchi'bo a' ji'obeka, ka tu'ik a'
ya'anee'utchi. 14 Ju'uneane, bwa'awamta,
oo jita juni'i, ka tu'isi yee a' tawaanee'uta,
kaita aet ayuka'po. Inia betana intok
junuen a' lutu'uriatuka'po ne aet ju'unea,
yo'owe Jesukrijtota in a' suale'po aman.
Taa senu junaka'a, jita juni'i tua ka au
a' tu'i ti eame, junuen, junae betchi'bo,
ka tu'isi aet tawaane. 15 Taa intok, waka-
jta oo jita em bwa'e' betchi'bo, juka' Kri-
jtopo emak werik, ka aet a' alleeo ju-
nak empo, junae bichapo junuen, junaka'a
bwa'e'eteko, ka yee nakemta benasi an-
nee. Junuen empo, senuk ket, Krijtota
ae betchi'bo mukuka'uta, ka junuen a'
ji'optuabaane, junuen kia jita juni'i em
bwa'apea' betchi'bo. 16 Junuen san, eme'e,
juka' enchim tu'i'iti'eaka, enchim joa'ut, ka
emot nokna' betchi'bo, aet emo suuane.
17 Bwe'ituk Liojta yo'o nesaweka kateka'u
betana, ju'u lutu'uria yee jinne'ume, ka
bwa'awame oo ju'u ji'iwame juna'a a'
teuwaa. Ala, Liojta bichapo tu'isi jiap-
siwame juna'a. Intok yanti elaka intok
alleaka, Liojta tu'u jiapsi betchi'bo itot
ayukame juna'a. 18 Ju'u junuen a' bo'o joo-
riaka, Jesukrijtota betana tekilta joame, Li-
ojta alleetuaka jiapsine. Intok inim, watem
betana tu'isi a' ane'epo ju'uneiyaanaa.
19 Junuen san itepo, si'imemmak yanti
elaka itom jiapsinee'ut, bichau bicha te
aet ito temaine. Intok junuen, junae
itepo, Liojta betana weyemtat naas ito
aniane. 20 Juka' inim, Liojta betana weyeka
bo'o jooriawamta, kate'e kia jita em
bwa'ee'u betchi'bo junuen a' beje'eka em
anbaane. Ju'uneewa, si'ime bwa'amta,
kaita ka tu'ik aet ayuka'po. Taa seenu,
ka tu'isi aune, aapo'ik ji'ibwa' betchi'bo,
watem, Krijtota bem suale'u betana ka
tu'ikut ji'optuaka'ateko. 21 Wakajta empo
ka bwa'e'eteko, tu'ine. Intok kia pa'asi
ba'awata ka je'e'eteko, tu'ine. Intok kia jita
juni'i ka joone, juka'a, Krijtopo emak werik
ka junuen junaet a' ji'optua' betchi'bo oo ka
junuen ka tu'isi tawaa betchi'bo oo Krijtota
a' suale'ut, ka ko'om a' eene' betchi'bo.
22 Inia betana, ju'u em a' suale'ut, empola
junuen Liojta bichapo em a' suale'po
ju'uneene. A' allea'u aet aune, ju'u jabetaka
juni'i, a' joa'ut si'imeku tu'isi a' ane'epo,
Liojta bichapo au ju'uneiyaame. 23 Bwe'ituk
seenu, a' bwa'ee'u betana uu'eaka a'
bwa'eeme, junuen a' bwa'eeka, ka tu'isi
aet au tawaane. Bwe'ituk junaka'a ka a'
yoem'eiyaaka a' bwa'akai. Bwe'ituk si'ime
ju'u senuk ka aet yoem eaka joowame,
junaet ka tu'isi tawane.

15

Ka empo, emo alleetuabaane, ala, ele benasi yoemta jita'apo alleetuanee

1 Junuen san, itepo jume' che'a tutti Kri-
jtota sualeme, jume' kee tutti a' sualeme,
jita'aku ka amma'ali bem jiapsa'ut, ameu
tu'u jiapseka, junaet am aniane, che'a tu'isi
bem jiapsine' betchi'bo. Intok ka itepo jiba
itom tu'ure'uta joaka, yanti elne. 2 Itepo
we'epulaka, jume' ito benasi yoememmak
tuttu'ine, ametana tu'ik waataka. Intok
jita'po ameu tu'ik betana, intok si'imeku,
Krijtota che'a tu'isi bem sualnee'ut am
aniakai. 3 Bwe'ituk aapo Jesukrijto juni'i,
ka aapo'ik ea'po, a' tu'ure'uta joaka jiap-
sak. Taa ala, Liojta nok lutu'uriapo a'

ji'ojtei'i benasia au yeu siika: "Jume'e, Liojta jaana jiaawaame teuwaaka'uta, neu yeu chupuk." [4] Bwe'ituk si'ime ju'u bat naataka yeu sikaari, Liojta nok lutu'uriapo ji'ojtewakame, junuen ji'ojteituk, itom ae majtitune' betchi'bo. Junuen, chukula itom mabetnee'ut eaka, itom a' bo'o bitne' betchi'bo. Junuen, junakriapo a' bo'o bichakame, intok juname'e, alleewamta jajameka'uta, ama ju'uneiyaakai. [5] Aapo ju'u Lios, ju'u ket, binwa a itom bo'o bitne' betchi'bo itom aniame, intok ka itom ko'om eaka, jiba itom alleenee'uta itot autuame, aapo junuen enchim aniane, wepulsi, si'imem nau eaka, enchim jiapsine' betchi'bo, Jesukrijtota enchim jiapsi i'a'po amani. [6] Junuen beja, si'ime wepulsi nanancha eaka, juka' itom yo'owe Jesukrijtota Lios achaiwata, au bicha nokaka, enchim allea'uta teuwaaka, tua junuen jiaka a' yo'orine.

Krijtota nok lutu'uria, ket jume' ka juriom a' majtawa

[7] Junuen san eme'e, nanancha emo eiyaaka, emo tu'u mabbetne. Jesukrijtota itom a' tu'u mabetaka'a benasia. Junuen Liojta a' nakwaka a' yo'orina' betchi'bo. [8] Bwe'ituk ju'u in teuwaa'u, Jesukrijtota, jume' ijra'eliitam tu'ikut am aniabaeka, ameu yepsaka'u juna'a. Junuen bat naataka, jume' itom yo'owamtuka'um, Liojta ameu bicha na'ikiaka'uta, a' chupa'abaekai. Intok junuen Liojta a' teuwaarit, ka a' koptaka, si'imekut a' chupa'uta ju'uneiyaana' betchi'bo. [9] Taa ketchia, junuen, jume' ka juriom juni'i, ket Liojta tu'isi yee a' jiokole' betchi'bo, bem a' yo'ore'uta au teuwaane' betchi'bo. Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i benasia:

"Inia betchi'bo, inepo, ka nanau machi yoemrata nasuk, nee enchi yo'orine.

Intok enchi yo'oriteboka, ne eu bicha bwikne", ti jiia ju'u yo'owe Krijto.

[10] Intok ket jiba Liojta nok lutu'uriapo omot inen ji'ojtei:

Alleene, eme'e, ka nanau machi yoemra, jume' Liojta yoemiammake.

[11] Ket intok, juchi omot inen ji'ojtei:

Si'ime ju'u yoemra aniat yeu tajtia, achai Liojta yo'oreka, au bicha bwikne,

Intok si'imeraa, jachin maisi a' eiyaawatchiaka'uta a' teuwaane.

[12] Ju'u Isa'iajtuka'u ket inen a' ji'ojtek:

Issai'i teamta betana, seenu, a' yoemiam betana yeu machine,

Ju'u, juka' ka nanau machi yoemratau yo'otaka a' sauneeme.

Juna'a yoemra intok, tu'ik aet mabet bo'o bitnee a' yoem eiyaakai.

[13] Lios, aapo ju'u, chukula itom mabetnee'ut itom jiapsine' betchi'bo itom aniame, enchim tu'isi alleenee'uta emot autuane. Intok junuen, aapo'ik sualeka, yanti elaka enchim jiapsinee'uta emot aune. Junuen beja, che'a juni'i Liojtat enchim bo'o bitnee'uta ka a' koptaka jiba emot aune. Liojta tu'u jiapsie aniawakai.

[14] Krijtopo nemak werim, emo betana ne a' lutu'uriatuka'po ne ju'unea, ama butti yee nak jiokoleka enchim jiapsa'po. Intok Liojta betana lutu'uriat yuma'isi enchim ju'unea'po. Intok ket, tu'ikut enchim a emo sua tejwaa'ut ju'unea'po. [15] Taa inim ji'ojtei in emou bittua'po, inia wate weemta betana ne kaita essoka emou a' teuwaa. Junuen inika'a ka enchim koptane' betchi'bo. Inika'a ne jooa, Liojta ama butti yee a' nake' betchi'bo nee aet a' tekil makaka' betchi'bo. [16] Jesukrijtota betana weyemta, jume' ka juriom nasuk a' bo'o jooriakai. Ini'i intok in joa'u, Liojta betana nok lutu'uria yee jinne'uneeme in yee majta'u juna'a. Junuen, jume' ka juriom, Liojta bichapo am tu'u mabettu i'akai. Liojta tu'u jiapsie junuen wepulsi aapo'ik betchi'bo jiba jiapsakai.

[17] Taa inepo, Jesukrijtota in suale'po amani, Liojta betana in tekilet, in bo'o jooria'ut, in aet ino uttianee'u net aayuk. [18] Bwe'ituk inepo kaita jita ta'abwik intok ne a teuwaa. Ala juka'a, Jesukrijtota betana weyeka neas a' joa'uta jiba. Junuen jume' ka juriom, Liojta a bem nok jikkajinee'uta am majtakai. Ini'i intok, in yee majta'ue intok in joa'ue ya'ari. [19] Liojta a jita joa'apo aman, machilaata, intok watek ka a jootu maisi machikue. Intok Liojta betana tu'u jiapsi in mabetrie aniawakai, ya'ari. Inien san, inepo, Jesukrijtota betana a' nok lutu'uriawata, yuma'isi nee yee a' majtala, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po naateka, intok si'imekut, bwiaraa Iliiriko'

tea'u tajtia. [20] Junuen, inepo, Jesukrijtota
nok lutu'uriata yee majtaka nee junuen
aet jiapsisuk, si'imekut jum Krijtota team
jakwoo juni'i ka ju'uneiyaari'po, ka junuen,
watem jaibu yajilata yee majtaka'po, ka
amet cha'aka yee majtabaekai. [21] Ala che'a,
Liojta nok lutu'uriapo inen a' ji'ojteituka'a
benasia:

Wame'e, jakwoo juni'i ka ae betana jikka-
jisukame, a' jikkajine.

Intok wame'e, jakwoo juni'i kee ae
betana tejwaawame, juname'e aet
ju'uneene.

Paplo, bwe'u jo'araa Roma' tea'u noitibaeka'ea

[22] Jiba inia betchi'bo san, inepo, jue
benasi emou noiti jiji'obeka juni'i, kee
ama yuma'ala. [23] Taa i'ani, inepo inimi'i
si'imekut in tekil chupa'ika, intok tua bin-
watuk naateka enchim bitpeakai, [24] bwiaraa
Ejpanya' tea'u bicha weyeka, ne ket emou
noitibaeka'ea. Intok chukula, inepo, ju-
nama'a, alleaka ama emomak ansuko, ju-
naman bicha in weene' betchi'bo, enchim
nee aniane'po ne emot ea. [25] Taa i'an
lautipo ne bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u
bicha ne noitibae. Junaman jume' Krij-
tota sualemmeu, bem emo ae anianee'uta
ameu weiyaabaekai. [26] Bwe'ituk, jume'e,
bwiaraa Maseroonia' tea'po intok Akaaya'
tea'po jo'aaka, Krijtota sualeme, junaman
Jerusalen tea'u, Krijtota sualeka, tua kaitae
emo ania machim, bem emo ae ania-
nee'uta nau tojaka, ameu a' bittuabaeka
ean. [27] Bempo junuen bem aune'po a'
tu'urek, intok junuen tu'isi aayuk. Bwe'ituk
junuen ameu cha'aka bem am ania'po.
Bwe'ituk junuen, jume' juriomtaka Krijtota
sualeme, jume' ka juriom, Krijtota betana
weyemtat am majtaka am aniako, junuen
san inime'e i'an, jiba junaen, jume' juri-
omtaka Krijtota sualeme, inim jita'po bem
am anianee'uta ameu cha'aka. [28] Junuen
san, inia betana inepo aet yeu yuma'asuko,
intok junammeu inika'a tojisuko, juna-
man bwiaraa Ejpanya' tea'u bicha ne yeu
weebae, emot wa'am weepat enchim in-
tok bichakai. [29] Inen a' lutu'uriatuka'po
ne ju'unea, inepo junaman emou yep-
sakai, Jesukrijtota nemaktuka, aapo'ik nok
lutu'uriata betana juka' emou tu'inemta,
kaita be'eeka, in emou a' teuwaane'po.

[30] Krijtopo nemak werim, itom yo'owe
Jesukrijtota itom nau suale' betchi'bo in-
tok Liojta betana a' tu'u jiapsie enchim
a yee nake' betchi'bo ne emou ujbwana,
enchim nemak eaka, in bo'o jooria'ut, in
aet jiapseka'a benasia, nee aniakai, Liojtau
bicha nee nokriakai. [31] Jum Jurea bwiaraa'
tea'po, jume' ka Krijtota sualeme betana in
jinne'uitune' betchi'bo eme'e Liojtau nee
nokriane. Intok inika'a, jume' Krijtota
sualeka, Jerusalenpo jo'aakame, am ania
betchi'bo in weiyaa'uta, junuen tu'isi a'
mabettune' betchi'bo. [32] Junuen beja, Liojta
junen eao, alleaka in aman enchim bitne'
betchi'bo. Intok junuen inepo emomak
aneka, in yum jo'ene' betchi'bo. [33] Lios,
ju'u yanti elaka jiapsiwanta yetet autuame,
enchim si'imemmaktune. Intok junuen-
tune.

16

Paplo, jume' a' ta'aa'um tebotua

[1] Jamuttaka, Krijtopo itomak werik,
Peebe' teamta, inen ne enchim a' ta'aaka
a' ju'uneiyaa i'a. Aapo, senu jo'ara
Senkrea' tea'po, Krijtota sualeme nasuk,
te'opopo, tekilta joaka am ania. [2] Inika'a
junuen, eme'e, tu'isi a' mabetne, yo'owe
Jesukrijtota itom nau suale'po amani,
Krijtopo nau wewerim bem emo bit'ea'a
benasia. Intok eme'e, jita'po juni'i a
enchim a' ania'ut a' aniane. Bwe'ituk aapo
yu'in yee aniala, intok kia nee juni'i aniala.

[3] Risiila' teamta intok Akiila' teamta nee
am tebotuariane. Inime'e, Jesukrijtota be-
tana juka' tekilta nemak a' bo'o jooriame.
[4] Inime'e, bempo nee jinne'ubaekai, jinil-
watchisi emo bichak. Junuen san tu'isi
ne am bai sae, intok ka inepo jiba, taa
ket si'ime wame'e, ka juriomtaka, si'imekut
aneka, Krijtota sualeme am bai sae. [5] Ket
jume' Krijtopo itomak werim, Risiilata in-
tok Akiila' teamtaim jo'apo nau yaajame em
tebotuane. Intok ketchia, juka' Epaineeto'
teaka in jalla'i in nake'uta a' tebotuane.
Ini'i juna'a ju'u bwiaraa Aasia' tea'po, che'a
bat Krijtota sualekame. [6] Juka' Maria'
teamta ket tebotuane. Aapo emo na-
suk, Jesukrijtota betchi'bo yu'in tekilta
ya'ari. [7] Ket Anrooniko intok Juniaj ti
teakame, jume' nemak joomem, am tebotu-
ane. Inime'e ket ya'uraau nemak e'etasuak.
Krijtota yeu pu'arim betana ket, inime'e

eiyaawa. Intok ket che'a nee bepat Krijtota
sualeka au emo su'u tojak.
8 Juka' Aapliaj teamta, yo'owe Je-
sukrijtota, nemak sualeka in nake'uta,
in jalla'i, a' tebotuane. 9 Ket juka'
Urbaano' teamta tebotuane, Jesukrijtota
betana itomak tekipanoamta. Intok
juka' in nake'uta, Taakij teamta. 10 Juka'
Aapelej teamta nee ket tebotuariane.
Jesukrijtota a' suale'po amani, junuen tua
lutu'uriatuka'po ju'uneiyaawame. Intok
ket jume' Arijtoobolo' teamta yoemiam nee
ket tebotuariane. 11 Juka' nemak jometa,
Erooriaano' teamta a' tebotuane. Intok
jume' Narsiiso' teamta yoemiam, jume'
Krijtota sualeme. 12 Jume' Ripaaina intok
Ripoosa' teame ket tebotuane. Inime'e,
jume' yo'owe Jesukrijtota tekilta joame.
Intok juka' Krijtopo itomak werik, Persiira'
teamta itom nake'uta. Ini'i ket, yo'owe
Jesukrijtota tekilta yu'in a' ya'ala. 13 Juka'
Ruupo' teamta ket tebotuane. Ini'i, jume'
Krijtota sualeme nasuk, Krijtota tu'isi
a' suale'po ta'eewaka eiyaawa. Intok
a' aewata, juka' ket nee betchi'bo in ae
benasi in eiyaa'uta, a' tebotuane. 14 Ket
jume'e, inen teakame nee am tebotuariane,
Asinkrito' teamta intok Leekon teamta,
intok Ermaj teamta, intok Patroobaj
teamta, intok Ermej teamta, intok si'ime
jume' waate Krijtota sualeka amemak
aneme. 15 Intok ket jume' inen teakame
ne am tebotuariane. Pilooloko' teamta,
Juuliaj teamta, intok Nereeo' teamta, intok
a' akkoowata, intok juka' Olimpaaj teamta.
Intok si'ime jume' Krijtota sualeka ama
amemak nau yaajame.
16 Si'ime eme'e, Krijtota enchim nau
suale'po aman, em naas emo tebotuanee
tua emo nakekai. Si'ime jume' te'opommet
Krijtota nau sualeme, utte'esia emou
tebotemme.
17 Krijtopo itomak werim, emou ne
ujbwana, jume' Krijtota sualeme nasuk, ka
nau eewamta joaka intok yee ji'optuame,
enchim am mammatene' betchi'bo.
Bwe'ituk ini'i weyeme, bem joa'u, Krijtota
betana juka' enchim a' majtawaka'uta,
beje'eka weye. Juname'emak eme'e ka emo
tu'urine. 18 Bwe'ituk juname'e, itom yo'owe
Jesukrijtota betana weyemta, bempo, kaita
tu'ik jooa. Ala bempo, bem tu'ureka, bem
bwa'anee'ut jiapsek. Intok inime'e, aa
noki'ichiae, juebenam am sualtua, wame'e,
jita juni'i sualeme, jikkaji maisi ujyooisi
ameu nokakai. 19 Si'imem betana eme'e
ju'uneiyaawa, Liojtau si'imeku enchim nok
jikkajaka, au enchim emo su'u tojila'po.
Inia betchi'bo san ne ama butti emo tana
allea. Intok inepo, tu'ik jiba enchim bo'o
joorianee'u betana sussua i'a. Taa juka' ka
tu'ik joo betchi'bo ka junuen jiapsine. 20 Ju'u
intoko Lios, yanti elaka jiapsiwamta yetet
autuame, aapo, Jesukrijtotamak eakai,
lauti juka' bebeje'erita, tokti enchim a'
koba'anee'ut enchim aniane. Itom yo'owe
Jesukrijtota betana juka' emou tu'ik eme'e
mabetne.
21 Ju'u Timoteo' teame ket emou tebote.
Ini'i, Jesukrijtota betana, tekilta nemak
joame, Intok ketchia ju'u Luusio' teame,
intok Jason teame, intok Sosiipatro' teame.
Inime'e in nemak joomem.
22 Inepo, Teertio' teame, Paplota betana
inika'a ji'ojteita emou ji'ojteme, ket ne, in-
epo, yo'owe Jesukrijtota in emo mak suale'
betchi'bo ne enchim tebotua.
23-24 Ju'u Kaayo' teame ket junuen enchim
tebotua. Inia jo'apo san inepo kateka,
bitwa. Intok ketchia, ini'i, si'ime jume'
inim Krijtota sualeme, a' jo'awapo nau yaaji
betchi'bo am mabbeta. Ju'u Erajto' teame
ket enchim tebotua. Ini'i, ju'u inim bwe'u
jo'araapo Korinto' tea'po, ya'uraa tomita
nau toji betchi'bo, tekilta joame. Intok ket
ju'u Krijtopo itomak weri, Kuarto' teame
enchim tebotua.

Ji'ojtesuka, Paplo, Liojta yo'oritebo

25 I'an intoko itepo, Liojta te yo'orine,
juka'a, Jesukrijtota, che'a juni'i, ka
ta'abwisi intok, enchim a' sualnee'ut
enchim anianemta. Liojta betana juka'
bemela lutu'uriata, in yee a' majta'apo
amani. Intok Jesukrijtota betana, juka'
nok lutu'uriata yee a' majtawa'ue. Ini'i
intoko, aniata kee ju'unaktewao, kaabeta
ju'uneiyaaka, taa i'an, Liojta yeu machiari
mak weye. 26 Taa ala i'ani, jume'e,
Liojta betana ju'uneiyaaka a' ji'ojtekame
ji'ojteka'ue, ju'uneiyaawa, Liojta juka' jiba
yuu jiapsamta nesaweka'po amani. Ini'i
bemela lutu'uria, i'an si'ime ka nanau
yoemra a' ju'uneiyaatuari, junuen bem
a' sualne' betchi'bo intok bem a' nok
jikkajine' betchi'bo.

[27] Lios, ju'u aapolaika, intok si'ime
suawakame, jume' Jesukrijtota a' sualeme
betana a' yo'orinaa'u, jiba yuu betchi'bo au
aune. Intok tua junuentune.

1 Korintiom

Paplo, bwe'u jo'araa Korinto' tea'u, Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, Liojta junen eaka' betchi'bo, Jesukrijtota betana juka' nok lutu'uriata yeteu nok i'a'awaka ne yeu pu'ari. Ju'u Krijtopo itomak weri Soojtenej teamtamak anekai. 2 Inika'a ji'osiata ne, jume'e, bwe'u jo'ara Korinto' tea'po, Krijtota nau sualemmeu ne a' ji'ojte. Jume' Krijtotamak bem nau ea' betchi'bo Liojta yoemiam. Ju'u Lios, wepulsi aapo'ik betchi'bo am jiapsine' betchi'bo yeu am pu'ala. Intok si'ime jume' watemmeu si'imekut aneka, itom yo'owe Jesukrijtota yoem eiyaaka, au bicha nokammeu. Ini'i, aapo bempo'immeu intok kia itou juni'i, achai yo'owe. 3 Itom Lios achai, intok itom yo'owe Jesukrijtota betana, juka' tu'uwata intok enchim alleenee'uta, intok yanti elwamta eme'e bitne.

Krijtota betchi'bo ju'u, ju'u tu'ikue alleewame

4 Jiba ne emo betchi'bo Liojta baisae, Jesukrijtota enchim sualeka, Liojta betana, juka' emou tu'ika, jiba yuu jiapsiwamta enchim mabetla' betchi'bo. 5 Bwe'ituk Krijtotamak enchim ea' betchi'bo, ju'u Lios, juka' si'imek bepa che'a eiyaawatchika, aapo'ik betana weyemta enchim ju'uneiyaatuala, intok si'imeku enchim a' teuwane' betchi'bo intok che'a tu'isi enchim aet ju'unee betchi'bo, enchim ania. 6 Junuen san, ju'u Krijtota betana lutu'uria, emou teuwaawaka, enchim jikkajaka'u, lutu'uriapo enchim a' sualeka'po aman emot yeu maachi. 7 Inien a' wee'po san, Liojta betana enchim mabetrika, enchim a joa'uta, kaita emou be'ee. Ket inim jiapsaka, taewaita, Jesukrijtota aet yebijnee'uta bo'o bichakai. 8 Jiba enchim aet jiapseka a' sualne' betchi'bo, aapo enchim aet aniane, taewaim enchim mikwa'u tajtia. Intok junuen, kaabeta, kaita ka tu'ikut enchim a yeu bwijne' betchi'bo, yo'owe Jesukrijtota a'abo notteo. 9 Aapo ju'u Lios, jiba ju'u a' teuwaarit yeu yuyyuma. Intok jiba aapo juna'a, ju'u, a' u'usiwa, itom yo'owe Jesukrijtota mak'eaka, inim, intok chukula enchim jiapsine' betchi'bo enchim yeu pu'akame.

Krijtota sualeme nasuk, nattepola emo na'ikimtewame

10 Krijtopo nemak werim, Jesukrijtota betana lutu'uriakai ne emou ujbwana, enchim emo nau tu'utene' betchi'bo intok ka nattepola emo eiyaakai. Taa che'a juni san, si'imeku nau tuttu'ikai, wepulsi weyemta nau eiyaane. 11 Inika'a ne emou teuwaa, Krijtopo nemak werim, bwe'ituk jume' Kloe' teamtaim betana nee etejoriawak, enchim ka nau tuttu'ireaka'po. 12 Inen ne jiubaeka inika'a teuwaa o'oben, emo tana, we'epulaim, ta'abwisi jia'u. Waate: “Paplotamak ne ea”, ti jiame aane. Wate intok: “Apooloj teamtamak ne ea”, ti jiia. Wate intok: “Peo' teamtamak ne ea”, ti jiia. Wate intok: “Jesukrijtotamak ne ea”, ti jiakai. 13 Taa ka nattepola ta'abwisi intok, Krijto sualwa. Intok kia inepo Paplo juni'i, ka emo betchi'bo kuuset popontuk. Intok eme'e ka nee sualeka bato'owaatuk. 14 Nee intok, Liojta baisae, emo betana kaabeta in bato'owaaka' betchi'bo. Inime'e wooim jiba, juka' Krijpo' teamta intok juka' Kaayo' teamta ne jiba bato'owaak. 15 Junueni kaabeta, nee sualeka au bato'owaatuk ti jiune' betchi'bo. 16 Ket jume' Ejteepanaj teamtaim ne ket bato'owaak. Taa ne kaabemmeu intok waate, in am bato'owaaka'po. 17 Bwe'ituk kannee yee bato'owaane' teaka, Krijtota betana yeteu bittuari. Taa aapo'ik betana, bemelaka nok lutu'uriata in yee majtane' betchi'bo. Taa ne ka ujyooi intok suawa maisi nokie yeteu a' teuwaa. Taa ala, Krijtota jachin betchi'bo kuuset a' mukuka'po betana, ju'unakkiachisia ne yee a' majta. Junuen, ito betchi'bo a' yaaka'uta, ka yeu tawaabaekai.

Krijtota betana ju'u utte'awa weyeme, intok Liojta betana ju'u suawa

18 Itepo, Krijtota betana, aapo'ik kuuset popontaka mukuka'uta, juka' bemela nok lutu'uriata yee majta. Taa jume' ka ju'uneaka, jiokot bem emo bitnee'u yajineeme betchi'bo, ameu ka suasi maachi. Taa itom, jume' jinne'urim betchi'bo, ini'i bemela lutu'uria, Liojta yee a ae a' jinne'u'po, utte'ata aet ayuka'po te a' ju'uneiyaa. 19 Taa Liojta ji'osia ji'ojteimpo inien ji'ojtei:

Jume' inim bwiapo, unnaa jita ta'aame ne kaita'po am tawaane.
Intok jume' che'a suawakame, jitat ju'uneame junak, nee betchi'bo, kaitat ju'uneame benane.

[20] Intok i'ani, ju'u jitat ju'uneame, oo ju'u yee maj majtame, oo ju'u inim weyemta betana a yee nok tejawaame, Liojta betana weyemta intok itou tu'ik ju'uneiya' betchi'bo, kaita'po itom ania. Bwe'ituk inim bwiapo ju'u suawa, ju'u Lios, ka a' suawatuka'a benasi a' tawaari. [21] Taa ju'u Lios, a' joa'ut ju'uneaka a' joame, jume' inim jiapsame, ka bem suawae aman, aapo'ik am ta'aatuak. Ala inen a' tu'urek, aapo'ik betana, ju'u nok lutu'uriae, yeteu nokwamtae, jume' a' sualeme, junae a am jinne'une'po. Ini'i nok lutu'uria intok, jume' watem betchi'bo, ka suawakamta benasi machika juni'i.

[22] Jume' juriom, iniat Liojta betana a' weye'po ju'uneebaeka, juka' machilaata, suum watchisi machik bitbae. Jume' intok, riekom teame, bem ama butti jita ta'aa'ut a' ju'uneiyaabae. [23] Taa itepo, Krijtota betana juka' nok lutu'uriata teuwaa saka, aapo'ik kuuset a' popontuka'po betana. Jume' juriom intok, inika'a bemela nok lutu'uriata, ka emo a' tu'urituaka, kaita'pom a' bicha. Jume' intok ka juriom, ka a' suawaka'a benasi a' eiyaa. [24] Taa jume' Liojta yeu pu'arim betchi'bo, juriomtakai intok riekomtakai juni'i, Jesukrijtota sualeka, Liojta utte'awata, intok Liojta suawata aet ayuka'po, a' teuwaa. [25] Bwe'ituk ju'u inim bwiapo yoemrata betchi'bo, Liojta betana weyeme, kaita aet ayuka'a benasi bem eiyaa'uta, juna'a, bem suawata bepa intok bem a jajame'uta bepa, che'a juni'i suawa ama aayuk. Ju'u intok, ame betchi'bo ju'u Liojta betana weyeka, kaita'po yee'ania'a benasi bem eiyaa'u, che'a juni'i bempo'im a joaka, bem aet ea'u bepa yee a ania. [26] Krijtopo nemak werim, eme'e, ju'uneepo yuma'i, Liojta enchim yeu pu'ariaka'po. Emo betana ka juebena o'oben, jume' inim bwiapo jitat ju'uneame, intok ka juebena, ju'u yo'otaka nesaweme oo eiyaawatchisi machim yo'owakame. [27] Taa ju'u Lios, junuentaka juni'i ju'uneakai, jume' inim jiapsame betana, tua kaitat ju'uneame benasi eiyaawame, intok jume' kaita betchi'bo tuttu'i benasi eiyaawame, aapo yeu am pu'ari, junuen, si'imem jume' inim jiapsame betana, unnaa koba suawakame benasi eiyaawame, intok jume' yo'o ya'arim si'imeku emo yuma'aleme, Liojta bichapo tua kaita bem teuwaa'ut bem a' ju'uneiyaane' betchi'bo. [28] Intok ket aapo ju'u Lios, inim bwiapo jume' ka eiyaawame intok kia jak wa'am bitwame juni'i, yeu pu'ari, intok junuen, jume' si'imem bepa eiyaawame, amau am tawaa betchi'bo. [29] Junuen beja, kaabeta, Liojta bichapo au jabeline' betchi'bo. [30] Taa jiba Lios, aapo juna'a ju'u, Jesukrijtota enchim sualeka, aamak enchim eetualame. Ju'u Krijto intok, itot jiapsakai, Liojta betana suawata itot autuari. Intok kaita ka tu'ik ya'ari benasi, tu'isi itom a' mabettuari. Intok wepulsi aapo'ik betchi'bo itom jiapsinee'ut itom anialame. Intok ket itom jinne'ukame. [31] Junuen san, Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i benasia: "Senu au uttiabae'eteko, che'a tu'ine, yo'owe Jesukrijtota uttia'ateko."

2

Krijtota kuuset popontuka'a betana, ju'u lutu'uria yee majtawame

[1] Taa Krijtopo nemak werim, inepo ne junakriapo, Liojta betana juka' lutu'uriata, ka si'imem aet ju'unea'uta, aman enchim a' majtakai, kannee yu'in suawakamta benasi intok ino yo'ori teboka, emou nookak. [2] Bwe'ituk junak, nee emomak aneka, juebenak nasuk, kaita intok ta'abwik ne emo betchi'bo yeu pu'ak. Taa Jesukrijtota betana juka' wepul lutu'uriata jiba, intok aapo'ik jachin betchi'bo kuuset a' popontuka'uta. [3] Emou yepsakai, inepo kannee ino che'ewareka ne ama emou yepsak. Intok enchim suum'eiyaakai, emo tana ino majjautuakai. [4] Intok Krijtota betana juka' nok lutu'uriata enchim majtaka, emou a' teuwaakai, kanne, senuk unnaa jitat ju'uneaka yee a' majta'a benasia emou nookak, enchim aet ju'uneene' betchi'bo. Taa ala eme'e, Liojta tu'u jiapsiwata betana a' ju'uneiyaatuawak, intok Liojta a jita joa'apo aman aniawakai. [5] Junuen beja, Krijtota enchim suale'u, Liojta a jita joa' betchi'bo enchim a' sualeka'uta a' ju'uneiyaane. Intok ka junuen, inim unnaa jita ta'aame betana etejoriawakai.

Lios, ju'u a' tu'u jiapsie, yee a' ju'uneiyaatua

6 Taa junuentaka juni'i, itepo jume' jaibu tu'isi Krijtota sualeme nasuk anekai, ta'abwisi intok che'a obiachik betana te am majta. Taa ini'i suawa intok, ka inim bwiapo weemta teuwaa. Intok kia inim, jume' yo'o yaa'uchim betana juni'i, ka weye, jume' lu'utineeme. 7 Taa ju'u itom yee majta'u, Liojta betana, kaabeta ju'uneiyaaka suawa juna'a. Che'a bat naatakai, kee aniata ju'unaktekai juka' Liojta intok aapo'ik jiba ju'uneiyaaka, a' ya'abae'uta, junuen, jiba yuu betchi'bo itom jinne'ubaekai. 8 Inika'a intok, jume' inim bwiapo yo'o yaa'uchim, kaabe a' ju'uneiyaala. Bwe'ituk a' ju'uneiya'ateko, kaibum kuuset a' popon ean juka' si'imemmeu che'a yo'orisi machika itom achaita. 9 Taa Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojteituka'a benasi weye, inien a' jia'apo:

Ju'u Lios, jume' aapo'ik nakeme betchi'bo,
juka' tu'uwata kaabeta jee bitla'uta,
intok kaabeta ju'uneiyaa'uta,
intok kia jeela juni'i, kaabeta aet jiapseka'uta, ammeas a' ju'unaktelaa.

10 Inika'a junen, aapo ju'u Lios, aapo'ik tu'u jiapsie aman itom a' ju'uneiyaatuala. Bwe'ituk ju'u a' tu'u jiapsiwa, si'imetat ju'uneaka, si'imeta ta'aa intok si'imekut a itom mammatetua, Liojta betana juka' che'a obiachik, ka a ju'uneiyaatumta. 11 Inim jiapsame nasuk, kaabe senuk kiala'a ea'po a' ju'uneiyaane. Taa senu, aapo a' jiapsie au ju'uneiyaane. Ket jiba junaeni ju'u Liojta tu'u jiapsiwa jiba Liojta betana weyemta ju'uneiyaa. 12 Taa itepo intok, ka inim jachin eewaka jiapsiwa'a benasi'ea. Taa Liojta betana juka' a' tu'u jiapsiwa, itot jiapsa. Junuen, juka' Liojta ito betchi'bo jiokot eaka itot a' autuarit ju'unee betchi'bo. 13 Itepo te inika'a weyemta betana yee majta, Liojta tu'u jiapsita itom aet ju'uneetua'po amani. Intok ka itom jita ta'a' betchi'bo, a' ta'aalamtakai te enchim a' majta. Junuen itepo, jume' Liojta tu'u jiapsita amet jiapsa'ummeu, Liojta betana itom ju'uneiyaa'uta te ameu a' teuwaa.

14 Ju'u Krijtota betana tu'u jiapsita ka aet aneme, Liojta betana a' tu'u jiapsie ju'uneiyaawamta ka a aet jun'uneene. Bwe'ituk ini'i, aapo'ik betchi'bo, kaita suawata aet ayuka'a benasi maachi. Intok ka a amet ju'uneene. Bwe'ituk inien weyeme, Liojta tu'u jiapsi jiba, a yee aet ju'uneetua. 15 Taa ju'u, Liojta tu'u jiapsi aapo'ikut ane'u, ini'i, inim bwiapo weyemtat intok Liojta betana weyemtat juni'i a ju'unea. Ju'u intok inim ka Krijtota sualeme, inia betana ka a ju'uneakai, ka junae mak eene. 16 Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Kaibu jabe, yo'owe Jesukrijtota eeri a ju'uneiyaa. Kaibu jabe a jitat a' tejwaa." Junuentaka juni'i, itepo, jume' Krijtota sualeme, aapo'ik betana juka' a' eiyaa'uta tee a' ju'uneiyaatuawa.

3

Jume' nau tekilta joaka, Liojta tekil bo'o jooriame

1 Junuen san, inepo, Krijtopo nemak werim, junakriapo, enchim majtakai, kanne, jaibu Krijtota tu'u jiapsita emot aneka'a benasia emou nookak. Taa kia tokti inim weyemtat jiba enchim jiapseka'a benasia. Taa che'a, Krijtota betana weyemtat ju'ubwa enchim aet ju'unee taite'po benasia. 2 Ka obiachisi enchim aet ju'uneenee'uta ne enchim majtak, ili usita, ketun che'emta, kawammea a' jiapsa'a benasia, intok kee bwa'amta a' bwa'e'e benasia. Bwe'ituk eme'e, Liojta betana juka' lutu'uriata, che'a obiachikut ka a ju'unean. I'an tajtia kate'em au joiwala. 3 Bwe'ituk eme'e ketunia tokti inim jiapsiwa'a benasi jiapsa. Emo nasuk ketun ka enchim emo bibitpeaka enchim emo beje'ee'u intok nattepola eme'e emo eiyaakai, eme'e ketuni inim jiapsiwa'a benasia, ka amma'ali jiapsa. 4 Bwe'ituk seenu, inepone Paplotamak ne ea ti jia'ateko, senu intok, Apoolojtamak ne ea ti jia'ateko, watem tua ka amma'ali inim aneme jiapsa'a benasi em emo uju'u.

5 Bwe'ituk inepo Paplo intok Apooloj teame juni'i, ka itou cha'aka enchim itom yoem'eiyaanee'u. Itepo kia beja te wepulsi, Liojta betana tekilta jooa. Bwe'ituk eme'e intok, ito betchi'bo Jesukrijtota sualek. Itepo intok, we'epulaka, tekilta, itom yo'owe Jesukrijtota betana itom mabetri te ya'ari. 6 Inepo che'a bat, Krijtota nok lutu'uriawata ne emou teuwaaka, enchim a' majtak. Chukula intok ju'u

Apooloj teame emou yepsaka, watek
enchim majtaka, junae utte'ata emot
autuak. Taa ju'u Lios juna'a, ju'u enchim
a' sualeka enchim aet ju'uneene' betchi'bo
enchim aet aniakame. 7 Junuen san beja,
ju'u tua bat, Krijtota betana enchim
majtakame, intok kia ju'u chukula emou
nokakame juni'i, ka itou cha'aka, itot
enchim eenee'u. Taa Lios, ju'u enchim
jinne'ukame juna'a. Bwe'ituk aapo utte'ata
emot autuari. 8 Jume' che'a bat, Krijtota
betana yee majtame intok kia jume'
chukula kateka, emou a' teuwaame juni'i,
Liojta bichapo nanancha bitwa. Lios
aapo, we'epulaimmeu bem tekilet ameu a'
lutu'uriatuka'po aman, aet am mabetneeka
juni'i. 9 Bwe'ituk itepo, Liojta betana juka'
tekilta te nau a' bo'o jooria. Wajta, Apooloj
teamtamak itom nau tekipanoa'a benasia
machikai. Ju'u Lios intok, juka' wajta
atteakame benasi machikai.

Oo ket, eme'e, Liojta karita, a' joa'a
benasi maachi. 10 Ineponee intok, Liojta
betana nakwaka, in au yeu pu'awaka'po
amani, senuk, tua tu'isi a kaatemta benaka,
ne bat emou yepsaka, kari nawata benaka,
Krijtota betana juka' che'a bat weyemta
ne enchim a' majtatuawak. Chukula intok,
juchi senuk, bichau bicha che'a yuma'isia
enchim majtaka enchim aet yo'oturia.
Taa jume' chukula enchim majtaneeme,
aet suaka, ka ta'abwisi intok enchim a'
majtane. 11 Bwe'ituk inim, juka' bat weyeka
si'imeta aet naate'uta, juka' che'a bat
jaibu enchim majtasuaka'uta, chukula
kaabe ta'abwisi intok yee a' majtane.
Ini'i naateme, jiba aapo ju'u Jesukrijto
juna'atakai. 12 Taa seenu, bichau bicha che'a
yuma'isia enchim aet utte'ata autuaneeme,
jiba benasi, tu'isi ama wa'am a' tekipanoa,
oo kia jaana, jak wa'am juni'i a' tekipanoa.
Senuk, kaata chupa'abaeka, tu'ikue,
beje'emtae, oo kia jaana machikue a'
chupa'a benasia. 13 Bwe'ituk taewait, Liojta
yee aet ya'uraa bittuanee'uta yumako,
we'epulaka, juka' Krijtota betchi'bo bem
yaaka'ut ju'uneiyaanaa. Juna'a taewai
intok, tajiu a tamachiatu. Junama'a intok,
we'epulaka, juka' bem ya'ari, tu'ika oo ka
tu'ika, ama yeu machine. 14 Ju'u intok, a'
ya'ari betana tu'isi ama yeu sikame, juka'
ae betchi'bo, che'a naa buustia, juka' tu'ik
a' bitnee'uta au na'ikiatune. 15 Taa senu
intok, ju'u a' yaaka'ut, ka tu'isi ama yeu
siiko, juka' tekilta, kia beja tua a' ya'ane.
Aapo intok, jinne'utuneeka juni'i, taa
senuk, junama'a beete'po kaitamak au a'
jinne'uka'a benasia.

16 Eme'e inien au waate'po yuma'i, Krij-
tota enchim suale' betchi'bo, Liojta emot
jiapsa'po, intok aapo'ik enchim te'opoka'a
benasi enchim a' eiyaa'po. 17 Senu in-
tok, Liojta bichapo junaen machika, ju'u
ka tu'ikut au kobeko, ju'u Lios, aapo'ik a'
lu'utinee'uta iniau chupa'ane. Bwe'ituk
aapo ju'u Lios, juka' te'opowata yee a' yo'ori
i'a, intok jiba eme'e juname'em, Liojta
te'opom benasi a' bicha'um.

18 Kaabe inim ju'u ayukamtat au bai
tatta'ane. Emo nasuk seenu, inim bwiapo
weyemta betana au suawaile'eteko, juna'a,
kaita a' ta'a'a benasia au eiyaane. Junuen
lutu'uriapo Liojta bichapo aapo'ik tua
suawakamta'a benasi a' eiyaana' betchi'bo.
19 Bwe'ituk inim bwiapo ju'u suawa, Liojta
betchi'bo kaita teuwaa. Jum Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Ju'u Lios, aapo, jume' junuen emo
suawareka, bem yee ae bai
ta'aabae'ue, bempo'im aet emo
kokoptua.

20 Inen ket ji'ojtei:

Ju'u achai Lios, jume' suawakame ea'ut
ju'unea, junaka'a a' kaita betchi'bo
tuka'po.

21 Junuen san, kaabe, senuk ale benasi
yoemta yoem'eiyaaka, ae tana au ut-
tiabaane. Bwe'ituk si'ime Liojta betana
weyeme, emou tu'ineeka weye. 22 Kia
inepo Paplo juni'i, intok kia Apoolos juni'i,
intok kia Peeotaka juni'i, ite, enchim ania
betchi'bo jiapsa. Intok kia ini'i ania juni'i,
intok kia ju'u jiapsiwame intok kia ju'u
kokkowame juni'i, intok kia i'an lautipo
ayukame intok chukula a'abo weyeme
juni'i, si'ime ini'i, emou tu'ineeka weye.
23 Ite ka emou yo'owe. Ala, eme'e, Krijtota
yo'owak. Ju'u Krijto intok, Liojta yo'owak.

4

Jume' Krijtota yeu pu'arim tekil joa'u

1 Junuen san beja, eme'e, kaachin intok,
taa kia beja Krijtota betana itom sawa'a
benasi jiba itom eiyaane. Liojta betana
weyeka, kaabem ju'uneiyaa'uta, yee a' ma-
jta betchi'bo itom a' tekil makrimtuka'a

benasia. [2] Junuen san, ju'u Liojta betana
tekilta bo'o jooriame a' yoem'eiyaanaa'uta
au ju'uneiyaa tebone. [3] Taa ne intok,
ne tana, kaachin ne tua ino eetua jachin
enchim nee bicha'po, oo inim ya'uraapo
temaituneeka juni'i. Bwe'ituk inepotaka
juni'i, kaitat nee ino ju'uneiyaa. [4] Nejponee
intok, Liojta bichapo kaita ka tu'ik nee ino
ya'a ju'uneiyaa. Taa junuentaka juni'i, ne
ka witti nooka, tua kaita net auka'a be-
nasia. Taa itom yo'owe Jesukrijto juna'a
ju'u nee ya'uraa bittuaka, tu'isi oo ka
tu'ikut nee ju'uneiyaaneeme. [5] Junuen san
eme'e, ka che'a bat naataka eaka ju'u inien
weyemtat, jachin a' weye'ut ju'uneebaane.
Ala juka' yo'owe Jesukrijtota eme'e yebij
bo'o bitne, juka'a, etbwa ka ju'unakkiachisi
machik ya'arita, machisi yeu a' bwijnemta.
Aapo ju'u yo'owe Jesukrijto intok junak,
we'epulaim, jitaa betchi'bo intok jachin
eaka, aapo'ik betchi'bo bem jiapsa'uta a'
ju'uneiyaa tebone. Intok junako ju'u Lios,
we'epulaimmeu, ameu a' lutu'uriatuka'po
aman, uttiawaka bem eiyaanaa'uta ameu a'
na'ikiane.

[6] Krijtopo nemak werim, inika weemta
ne emou etejo, emo betana tu'ik waatakai,
Apooloj teamta intok kia inepo ino emou
teuwaakai inika'a nee teuwaa. Junuen, ito
betana weyemta mammateka, ka ta'abwisi
intok, taa tua junuen a' ji'ojteituka'po
aman jiba a' joaka, kaabeta, senuk che'a
weyeka, senuk intok kia jak wa'am a' bit-
baane' betchi'bo. [7] Bwe'ituk, empo juka'
suawata intok watek et ayuka'uta, jabesa
et a' autuari. Ka empo emo a' maki, taa
ju'u Lios, ju'u enchi ju'unaktei juna'a. Taa
si'imeta et ayuka'uta, Liojta betana ee a'
mabetri. Junuentuka'ateko intok, Liojta be-
tana a' mabetlatakai, intok jaisaakai empo
ae emo uttia, juka' em mabetri empo emot
a' autuari'i benasia.

[8] Eme'e jaibu kaita emou be'eeka,
kaita'po enchim jiokot ea'a benasia aane.
Eme'e jaibu eme'emo saweme benasia,
itom intok em yeu tawaalam. Tua tu'i ean
lutu'uriapo eme'e a emo sawe'eteko, intok
inika'a junuen, enchim a emo sawee'uta,
alleaka emomak itom a' bitne' betchi'bo.
[9] Bwe'ituk inepo, juka' Liojta aapo'ik, iitom
jume' Krijtota betana inim yeteu naas
bittuarim, si'imem bepa che'a juni'i ka
eiyaawame benasi itom tawaari ti ne ea.
Itepo tee, watem bem su'atune' betchi'bo
yeu pu'arim bebena. Jiba itepo tee, jume'
inim bwiapo jiapsame betana intok kia
jume' ankelesim betana juni'i, ame bichapo
suumwatchisia bem bitchunee'um benasi
machikai. [10] Itepo, Jesukrijtota betchi'bo
tee ka susuakame benasi eiyaawa. Enchim
intok Krijtota betana weyemtat tua junama
wa'am enchim emo a' ta'aale' nasuku
juni'i. Itepo te kaita betchi'bo tuttu'i
benasi eiyaawa. Taa enchim intok si'imek
betchi'bo tuttu'i benasi eiyaawa'po. Itepo
intok, kia te jak wa'am bitwaa, enchim
intok yo'oriwa'po. [11] I'an tajti te jiokot
ito bicha. Jamak ka ji'ibwaka, intok ka
ba'a je'ee. Intok te kia ka tajo'orisuk, kia
te jiokot te joowa. Katte jo'aak. [12] Intok
ito ania betchi'bo, itom maammea te lot
lotteka tekipanoa. Jaana te jijiawaawa. Taa
itepo intok te tu'ik itom ametana waata'uta
ameu teuwaa. Itou im suua, taa itepo intok
kia beja te a' ine'a. [13] Ka tu'isi itot nokwa,
taa tee ka jain eaka, am sua tejwaa. Tokti
betchi'bo tee jak juni'i ka bibitpeewa jita
jaibu ka tu'ireaka'a benasi eiyaawakai i'an
tajtia.

[14] Kannee tiusi enchim be'e' betchi'bo
nee inien emou ji'ojte. Taa che'a, enchim
sua tejwaabaekai, in yoemiam, tu'isi in
nake'um benasi enchim eiyaaki. [15] Bwe'ituk,
ama butti juebenaka Krijtota betana jume'
enchim majtame aneo juni'i, taa ka juebena
jume' emou yo'owe. Ineponee ala juna'a,
ju'u enchim yo'owa. Nee betchi'bo Je-
sukrijtota enchim sualeka intok aapo'ik
betana juka' bemela nok lutu'uriata in
enchim majtaka'ue. [16] Junuen san ne emou
ujbwana, in jiapsaka'a benasia, enchim
neu a' suawa'uka, junaen enchim jiapsine'
betchi'bo. [17] Inia betchi'bo san ne Timo-
teo' teamta ne emou bittuala, juka' Krij-
tota in suale'e betchi'bo, in yoemia tu'isi
in nake'uta. Ju'u Krijtota betana tekilet
jiapsekame. Aapo intok juchi enchim aet
tejwaane, Krijtota in suale'po amani, jachin
in jiapsa'po betana, intok si'imekut, jume'
Krijtota sualeme in am majta'apo. [18] Emo
betana waate, bem jikat emo eiyaa'u amet
aayuk, nee aman enchim majjaeka, ka in-
tok nee emou noitine'eti'eakai. [19] Taa ne
lauti emou noitibaeka'ea, itom yo'owe Je-
sukrijtota junen eao. Junak beja ne amet
ju'uneene, inime'e jikat emo eiyaakam-

metchi, lutu'uriapo, Liojta betana tu'ik a
bem joa'uta, oo kia beja tua ka lutu'uriapo
bem teuwaa'uta. [20] Bwe'ituk Liojta betana
weyeka yee a' jinne'u'u, ka kia etejorie,
taa Liojta a jita joa'apo aman, a' joa'ue
weye. [21] Enchim mampo aayuk. Ne aman
emou yepsaka intok enchim emo tu'utene'
betchi'bo, eme'e kuttipo ka nee enchim
sua tejwaa i'a'ateko, i'an lautipo em emo
tu'utine. Junak intok, nee aman yepsaka
enchim nakeka tu'u nokie jiba emou nokne.

5

Senuk ama butti ka tu'isi ayukamtat nau etejowa'po

[1] Emo nasuku seenu, a' waim'aemak ji-
apsa' teaka ju'uneiyaawa. Ini'i intok, kia
ilitchisi juni'i ka tu'i. Intok kia jume'
ka Liojta ta'aame nasuk juni'i ka joowa.
[2] Intok ketun naa buustia enchim emo
che'eware'u emot aayuk. Junae betchi'bo
eme'e siok'eaka su. Ju'u intok inile be-
nak ka tu'ik yaakame, ka intok emo nasuk
tu'urinaa. [3] Bwe'ituk ineponee ka emomak
aane, taa nee emomak in ane'e benasi aman
jiapsek. Intok junueni, junaka'a, juka' ka
tu'ik yaakamta, au a' chupnee'uta, jaibu ne
au yeu a' pu'ari, emomak anemta benasi.
[4] Emo'em nau tojine, itom yo'owe Jesukrij-
tota betana nau wepul lutu'uriakai. Inepo
intok, nee in emomak ane'e benasi aman
jiapsine. Itom yo'owe Jesukrijto intok ket
emomaktuka, enchim aet aniane. [5] Intok
junueni, juna'a o'ou, bebeje'eritau su'u to-
jitune. Junuen beja a' takaawapo jiokot
au a' chupuka a' lu'utine' betchi'bo. Taa
ket junueni, yo'owe Jesukrijtota notteo, a'
jiapsiwata jinne'utune' betchi'bo.

[6] Eme'e ju'u inile benasi ka tu'ik yeu
sikamta betana emo jabeleka, ka amma'ali
aane. Eme'e tu'isi ju'unea, juka' ka
tu'isi ayukamta, kia beja a' bicha'ateko,
si'imem nayyotenee: "Reberuata ilitchik
juni'i, si'ime kittimet a' kikkimu'u bena-
sia." [7] Bat naatakai, ka tu'isi enchim ji-
apsa'uta, juka' si'imem nayyotenemta kop-
tane. Intok junuen, Liojta bichapo kaita
ka tu'ik ya'arika enchim bitna' betchi'bo,
lutu'uriapo enchim jaibu jinne'urimtuka'
betchi'bo. Bwe'ituk jiba Krijto, aapo
ito betchi'bo ket me'etuk. Junuen aapo
bat naataka jume' bwalam pajko taewait
am susu'awa'a benasia, i'an ito betchi'bo
ya'atuk. [8] Junuen san itepo, tua junen jiaka
intok lutu'uriapo, Krijtota itom suale'uta,
alleaka intok aet jiapseka a' bo'o jooria-
ane. Jume' paanim, ka reberuakame, bat
naataka, juriom jiba bem a' sualeka bem
bwa'ee'um benasia machikai. Katte in-
tok juka' ka tu'ik joaka jiapsine. Intok
juka' tokti betchi'bo tiusi ka tu'ik koptakai,
bat naataka ju'u reberuatau tammachiaka
teuwaawamta.

[9] Ji'osiata bat naataka in emou a'
ji'ojteka'po ne enchim etejoriak, jume'
ka bem jubimmak emo tu'uremmak ka
enchim eesaekai. [10] Taa ne ka jume' inim
ka Krijtota sualeka inen jiapsame betana
inika'a inien emou a' teuwaa. Oo jume'
tokti betchi'bo ka tu'isi jiapsame betana,
oo jume'e, jain juni'i jita waatame betana,
oo jita e'etbwame betana, oo jume' ta'abwi
liosim, maammea ya'arim yo'oreme betana
nee ka inime'e betana nooka. Bwe'ituk
inime'e ka bibitpea'ateko, eme'e ka im
bwiapo amemak jiapsi ean. [11] Ju'u in enchim
ju'uneiyaa i'aka in teuwaaka'u, ini'i juna'a,
ju'u Krijtopo itomak au weri'iti jiaka, taa
ket tokti betchi'bo ka tu'isi jiapsamta
make ka aamak emo tu'uribaane. Oo
ju'u, jain juni'i jita waatamtamake oo
ju'u ta'abwi liosim yo'oremtamake, oo ka
lutu'uriata juni'i yete tana e'etejomtamake,
oo naamumukemtamake. Oo jitat
suuammake, ka enchim aamak eene'
betchi'bo, ka aamak ji'ibwabaanee juni'i.
[12-13] Bwe'ituk inepo, kannee a bem ka tu'isi
tawaanee'uta ameu tammachia, jume' ka
Krijtopo itomak werim. Taa aapo ju'u Lios
juna'a ju'u am ya'uraa bittuaneeme, bem
tu'isi, oo ka tu'isi tawaane'e betchi'bo.
Taa eme'e, Krijtopo emomak werimmeu
lutu'uriak, enchim, ju'u ka tu'ik betana am
tejwaane'po. Junuen san, juka' junaen ka
tu'isi aulamta, ka intok emo mak a' tu'ureka
yeu a' jiokoine.

6

Ka Krijtota sualeka, yee nau tutu'uteme bichapo jitat nau nok nassuawa'po

[1] Emo nasuku seenuk, jitat a'
na'atejobae'eteko, kaachin a jume'
ka itomak Krijtota sualeka, yee nau
tutu'utemmeu nokne. Ito benasi Liojta
yoemiammeu nok'eaka su. [2] Eme'e
ju'uneene, jume' Liojta yoemiam, inim

jume' ka Liojta sualemmeu, chukula
enchim ameu japtene'po. Intok eme'e
junuen, juka' yoemratau japtene'eteko,
jaisaakai eme'e inien weyeka, ka jaikiku
ka yuuma. 3 Intok kia jiba junaen, jume'
ankelesimmeu juni'i, itom ameu japtene'po
ket ju'uneene. Junuentuka'ateko, ju'u,
inim itou aukame, che'a juni'i itou
cha'aka. 4 Eme'e intok junuen, inim
weyeka, ka enchim nau ea'uta emou
aukamta tu'utebae'eteko, eme'e, jume'
ka au lutu'uriaka ka Krijtota sualeka emo
nasuk, kaita tekiakammeu, kaachin eme'e
nau emo tu'utebaeka'eene. 5 Inika'a ala nee
enchim tiunee betchi'bo nee a' teuwaa.
Jaisa wepu'ulaka juni'i kaabe ja'ani, emo
nasuk au yumame, jume' Krijtopo aamak
werim nasuk ayukamta a' tu'uteneeme.
6 Taa eme'e, Krijtopo nau wewerika juni'i,
ka nau tuttu'ika, emo na'atejo, intok inika'a
jooa, jume' ka Krijtota sualeka, yee nau
tutu'uteme bichapo.

7 Junuen san, ju'u enchim junuen nau
ane'u, tokti enchim emo kokobe'u ama
aayuk. Emo betchi'bo che'a tu'isi yeu
weama, si'imeta juka' ka tu'ika emou
weyemta, kia beja tua enchim a' ine'ao.
Intok junuen, jita etbwariawaka juni'i, ka
montekai. 8 Taa eme'e junuen an'eaka su,
ala eme'e, ka tu'ik bo'o jooria, intok jita
e'etbwa, intok kia Krijtopo emomak am
weriak juni'i jita am e'etbwaria.

9 Eme'e em jaibu ju'unea, jume' si'ime
inien ka tu'ik bo'o jooriame, Liojtamak ka
bem lutu'uriane'po. Kate'em aet jiji'obe.
Bwe'ituk jume'e, ka bem jubimmak juni'i
emo tu'ureme, intok jume' ka tua liosim
juni'i yo'oreme, intok jume' jujubeka juni'i,
tatta'abwi jaamuchimmak emo tu'ureme,
intok jume' o'owimtaka juni'i, jaamuchim
benasi emo tammachiame, 10 intok kia jume'
jita e'etbwame, intok jume' jain juni'i jita
atteapeame, intok jume' nanaakome, intok
jume' ka lutu'uriata juni'i yetet nonokame,
intok kia jume' yee bai tatta'aaka jita yeteu
waatame, inime'e si'ime inien benak ka
tu'ik bo'o jooriame, Liojta ya'uraata intok a'
ujyoriata ka aamak a' bitne. 11 Emo betana
waate inien mamachiakan. Taa i'an ju-
name'e jaibu junae ka tu'ik betana jiokoir-
imtaka, bemelasi, wepulsi Liojtat jiba ji-
apseka intok aapo'ik bichapo tu'isi mabe-
trim, yo'owe Jesukrijtota junuen enchim
a' tu'u ya'ariaka' betchi'bo. Intok junaen,
juka' Liojta tu'u jiapsitau su'u tojilamtakai.

Senuk a' takaae, tu'ik jiba a' joa'u

12 Lutu'uria ala ju'u inien jiuwame:
"Senuk jita juni'i a' yaa'po." Taa ka si'ime
tu'isi yeteu yeu weama. Lutu'uria junuen a'
weye'po, taa kaabe, jita juni'i joaka, junau
au su'u tojibaeka'eene. 13 Inen jiuwame
ket lutu'uria, juka' i'an lautipo ayukamta,
ka a' jiba yuu betchi'botune'po. Bwe'ituk
itom takaa, jiapsi betchi'bo bwa'awamta
waata. Taa ju'u Lios inime'e wooi weemtau,
taewaita yeu pu'ari am lu'utinee'uta.
Taa tua ka lutu'uria, seenuk naa buustia
intok a' jaamuchianee'uta a' tu'ireaka'po.
Taa ala, yo'owe Jesukrijtota betchi'bo
ju'unaktewak. Aapo ju'u yo'owe Jesukrijto
intok juna'a ju'u itou yo'owe. 14 Intok
jiba junaeni, Liojta, yo'owe Jesukrijtota,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuaka'a benasia,
itom ketchia, aapo'ik a jita joa'apo aman,
kokkoarim nasuk itom jiabijtetuane.

15 Ju'uneenee eme'e, enchim we'epulaim
Krijtotamak enchim nau ea' betchi'bo,
aapo'ik a' takaawa benasi enchim machi-
aka'po. Jaisa tu'i machi ja'ani, inepo,
Krijtota mak junuen jiapsaka, intok ka tu'i
jaamuchimmak in ino tu'ure'po. Kaachin
junuentune. 16 Ju'uneenee eme'e, senuk
o'outa, ka tu'i jamuttamak au tu'uremta,
Liojta bichapo junae jamuttamak wepu'ulai
benasi bittaka tawane. Bwe'ituk Liojta
nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Woika
juni'i, jume' emo jujubeme, Liojta bichapo
wepu'ulai benasi tawane." 17 Taa senu
yo'owe Jesukrijtotamak eaka a' mabet-
latuko, juna'a Krijtotamak nau, Liojta
bichapo, aamak wepulsi bitnaa.

18 Junuen san inile benaka ta'abwi jaa-
muchimmak enchim ka emo tu'urinee'ut,
tu'isi em emo aet suuane. Ju'u waate
ka tu'ik senuk ya'anee'u, ka junuen a'
takaawata ka tu'ik ya'ane. Taa ju'u ta'abwi
jaamuchimmak au tu'ureme, a' takaawata
ka tu'isi tatawa. 19 Ju'uneenee eme'e, Li-
ojta betana juka' a' tu'u jiapsiwata emot
a' jiapsa'po, intok ae betchi'bo, aapo'ik
te'opota benasi enchim machiaka'po, in-
tok junuen emot a' jiapsa'po, kate'em
eme'e emo uju'u. 20 Bwe'ituk ju'u Lios,
enchim jinne'ubaeka, ama butti bu'uuk
emo betchi'bo yaak. A' u'usiwata me'etune'
betchi'bo a' su'u tojakai. Junuen san,

eme'e, ju'u enchim jiapsa'ue, intok tu'ik
enchim bo'o jooria'ue, Liojta yo'oritebone.
Bwe'ituk enchim taka intok ju'u jiapsi, Lio-
jta betana attearim.

7

Jujupwamtat yee nok tejwaame

1 I'an intoko, enchim ju'uneiyaabaeka,
nattemaeka neu ji'ojteka'uta betana
ne emou a' teuwaaka, ne emou ji'ojte.
Lutu'uria ala, ju'u o'outa, kee jubeka,
jamuttat kia juni'i aet mamte betchi'bo, tua
ka tu'i. 2 Taa inim ju'u ka emo jujubeka, nau
emo tu'uriwamta auka' betchi'bo, intok
junaka'a lu'utine' betchi'bo tu'ine, o'owim,
we'epulaka jujube'po. Intok jaamuchim
we'epulaka kukuna'po. 3 Intok junuen
san, ju'u kunawai, a' jubimak, si'imeku
tu'isi intok yuma'isia aamak jiapsaka,
kaita'po a' sioktuane. Intok ketchia, ju'u
jubiari, jiba junaen a' kunamak jiapsine.
4 Ju'u jubiwai, ka aapo au atteak taa ju'u
kunawai. Intok ketchia jiba junaeni, ju'u
kunawai, ka aapo au atteak, taa ju'u jubiwai.
Bempo nanancha emo atteak. 5 Junae
betchi'bo eme'e, ka emo koptabaeka'eene.
Taa ala emo tejwaarika, junuen nau
ea'ateko, chuubaa ka enchim emo bitne'po
nau ju'uneiya'ateko jiba, wepulsi Liojta
yo'oribaeka, au bicha nokbae'eteko, junuen
anne. Taa iniat chukula, juchi em nau
nottine. Ji'obek, junak eme'e nattepola
ka a emo uju'ukai, ju'u bebeje'eri, ka tu'ik
enchim ya'atuane.

6 Si'imeta inika'a inepo betana nee
enchim tejwaaka emou nooka, taa ka
junuen Krijtota betana enchim aet sawakai.
7 Nejpo ala, kia si'imem juni'i, nele
benasi am jiapsituapea. Taa ju'u Lios,
nattepola, we'epulaim, tatta'abwisi ameu
a' chupa'i, juka' bem joonee'uta intok bem
jiapsinee'uta.

8 Jume' ka jujubekammeu intok jume'
jamut jokoptuimmeu, inen ne ameu jiia,
che'a ameu a' tu'ine'po, ka juchi bem ju-
jupne'po, nele benasia. 9 Taa ka jubeka,
junuen ka a jiapsa'ateko, emo jujuptua-
nee oo emo kukunatuane. Bwe'ituk che'a
tu'ine, jujubeko intok kukunako, intok ka
junuen, senuk ka jubekai aet ka tu'isi
tawane.

10 Taa ne, jume' Krijtota sualeka, jaibu
jujubekame, juka' jubiwai, a' kuna ka a' ji-
maane' betchi'bo ne junuen am nok tejwaa.
Ini'i in enchim ya'asaeka tejwaa'u, lutula
wee'po inepo ka a' teuwaala, taa ju'u itom
yo'owe Jesukrijto junuen a' teuwaala. 11 Taa
ju'u jubiwai, a' kuna jimmaako, aapo ka in-
tok kunabaeka'eene. Oo juchi a' kunamak
nau'eaka au tu'utene. Intok jiba junaeni,
ju'u kunawai, ka a' jubi jimmaabaeka'eene.

12 Jume' watemmeu inepo betana nee
inika'a teuwaa, intok ka Jesukrijtota betana
a' ju'uneiyaakai. Seenu, Krijtopo itomak
werika, ka Krijtota sualemta jubeka, taa
juna'a jubiari, alleaka aamak jiapsa'ateko,
ka a' jimaa'po yuma'i. 13 Intok kia jamuttaka
juni'i, Krijtopo itomak werik, ka Krijtota
sualemta kunako, taa juna'a kunawai al-
leaka aamak jiapsa'ateko, ka a' jimaa'po
yuma'i. 14 Bwe'ituk ju'u kunawai, ka Krij-
tota sualeme, a' jubiawa Krijtota sualem-
tamak eakai, a' jubiawata betchi'bo, Liojta
betana tu'isi a' tawaanaa'uta a jajamne.
Intok ketchia ju'u jubiwai, junueni ka Krij-
tota sualeme, a' kunawa Krijtota sualem-
tamak eakai, a' kunawata betchi'bo Liojta
betana tu'isi a' tawaanaa'uta a jajamne.
Ka junuentuko, jume' enchim yoemiam,
jume' ka Krijtota sualeme yoemiam bebena
ean. Taa i'an intok im Liojta betana
yoemiarim bebena. 15 Taa ju'u kunawai oo
ju'u jubiari, ka Krijtota sualeme, aamak
a' jiapsa'u, a' jimmaabae'eteko, a junen
aayu. Bwe'ituk junuen a' weye'po, ju'u Krij-
topo itomak weri, o'outaka oo jamuttaka
juni'i, kaita utte'apo a nau am jiapsitua.
Bwe'ituk ju'u Lios, yanti elaka itom jiap-
sine' betchi'bo itom yeu pu'ari. 16 Bwe'ituk
empo'e, ka ju'unea, jubiwai, tu'isi em aa-
mak jiapsa' betchi'bo, em kuna, jumak a'
jinne'utune'po. Intok empo'e ka ju'unea
kunawai juni'i, tu'isi em aamak jiapsa'
betchi'bo, em jubi jumak a' jinne'utune'po.

17 Taa jachinpo juni'i, we'epulaka, yo'owe
Jesukrijtota betana amet ayuka, bem, a
joa'uta, bo'o jooriane. Intok Krijtota
nok lutu'uriata sualeka a' nok jikkajako,
junuen au a' aniaka a' jiapsa'po bena-
sia bo'o jooriaka jiapsine. Si'imekut nee
jume' Krijtota sualeme inien amet ne-
sawe. 18 Maa su, seenu, jaibu sirkun-
siraaroataka Liojta betana nok lutu'uriata

sualeka a' nok jikkajakai, ini'i junuen
ya'ataka tawane. Ju'u senu intok, ka sirkun-
siraaroaritaka, Liojta nok lutu'uriata jikka-
jaka a' sualeko, ini'i junen, ka sirkunsir-
aaroatune. 19 Senu intok, sirkunsiraaroaka
oo ka junuen ya'atuka juni'i, juna'a kaachin
jiubae. Taa ala ju'u ka itom koptanee'u,
jiba Liojta itom jiapsi i'a'po aman itom
jiapsinee'u juna'a. 20 Si'ime we'epulakai,
Liojta nok lutu'uriata jikkajaka a' sualeka
a' mabetaka, bat naataka bem emo aniaka
bem jiapsa'a benasia, jiapsine. 21 Senu intok
tekoka jiapsaka, Krijtota nok lutu'uriata
jikkajaka a' sualeko, kaachin eenee junae
betchi'bo. Taa junuentaka juni'i, junae be-
tana, a emo na'ikimte'eteko, a junuen aane.
22 Bwe'ituk ju'u, junuen tekoka jiapsaka, Li-
ojta nok lutu'uriae, Jesukrijtota sualekame,
i'an, yo'owe Jesukrijtota betchi'bo, jaibu
ka bebeje'erita tekoka jiapsa, intok jiba
junaeni, ju'u, ka tekoka Krijtota sualeme,
juna'a i'an, yo'owe Jesukrijtota tekoka ji-
apsamta benasi jiapsine. 23 Bwe'ituk aapo
ju'u Lios, enchim jinne'ubaeka, ama butti
bu'uuk emo betchi'bo yaak. Junuen san
eme'e, kaabemmeu emo su'u tojirine, Lio-
jtau emo su'u tojiri'eaka su. 24 Junuen san
Krijtopo nemak werim, si'ime we'epulaka,
Liojta nok lutu'uriata jikkajaka a' sualeka,
bat naataka enchim emo aniaka jiapsaka'a
benasia, jiba junaen jiapsaka emo aniane.

25 Jume' intok, kee jujubeme betchi'bo,
tua ame betchi'bo, ameu cha'akamta,
yo'owe Jesukrijtota betana kaita ne
ju'uneiyaa. Taa inen ne emou jiubae,
Jesukrijtota nee a' jiokoleka' betchi'bo
a in yoem'eiyaatu'po amani. 26 Ju'u ka
jubekamta betana, jiba junaen, ka jubeka
a' tawane'po nee che'a a' tu'i machia i'an
lautipo wasuktiammetchi, bettesi aukame
betchi'bo. 27 Empo intok, jubeka'ateko, ka a'
jimmaabaeka'eene. Intok ju'u ka jubekame
juni'i, junae betana ka au temaine. 28 Taa
empo jubeka'ateko, ka junae betchi'bo
ka tu'ik ya'alatune. Intok kia ju'u beeme
juni'i, kunako, ket ka junae betchi'bo ka
tu'ik ya'alatune. Taa jume' jujubekame,
chukula, jiba junaetchi obisi ameu aunee
inim jiapsakai. Nee intok inika'a ka enchim
bittuapea o'oben.

29 Krijtopo nemak werim, inen ne jiubae
o'oben, katte juebena ta'apo im bwiapo
jiapsine. I'an bichau bicha jume' ju-
jubekame, ka jujubekame benasi emo ee-
tuaka jiapsine. 30 Intok siok maisi ee-
wamta emot ayuka'ateko juni'i, ka siokam-
cha emo eetuane. Intok enchim allea'u,
enchim jiapsipo jiba a' ju'uneiyaane. Intok
jume'e, jita jinuri, che'a tu'isi kia, ka tua
bempo'im betchi'bo bem a' jipue'e benasi
eene. 31 Jume' intok, inim bwiapo bem
joa'ue tu'isi ae emo aniame, ka junaet jiba
jiapsine. Bwe'ituk ju'u inim bwiapo itom
bicha'u, lu'utiseka weye.

32 Inepo ala, nee kaitat enchim obisi ee-
nee'uta emot bitpea. Seenu, ka jubeka,
yo'owe Jesukrijtota betana weyemtat jiba a'
jiapsa'uta aet aune. Intok si'imeku, Jesukri-
jtota a' alleetuanee'uta. 33 Taa ju'u jaibu
jubekame intoko, inim, tu'isi a' jiapsinee'ut
jiba au temaine. Intok a' jubiawata a'
alleetua baanee'ut jiba au temaine. Junuen
san, ka wepu'ulaikut jiba jiapsinee taa wooi
weeme au aune. 34 Intok ket jiba junaen
maachi jaamuchim kukunakammeu intok
ka kukunakammewi. Ju'u ka kunakame,
yo'owe Jesukrijtota betana weyemta a' bo'o
joorianee'uta, intok junueni, si'imeku a'
joa'ue, intok kia si'imeku tu'ik a' bo'o joo-
riapea'ue, wepulsi Krijtota betchi'bo jiap-
sakai. Taa ju'u jaibu kunakame intoko, inim
tu'isi a' jiapsinee'ut intok a' kunawat jiba au
temaine.

35 Inika'a intok inien weyemta ne emou
teuwaa, tu'ik emo tana in waata' betchi'bo.
Intok junuen, ka jita'apo obisi enchim
emo bitne' betchi'bo. Taa che'ewasu tu'isi
enchim emo uju'uka jiapsine' betchi'bo,
yo'owe Jesukrijtota betana weyemta bo'o
jooriakai.

36 Taa intok seenu, japchiwai, bemeta
maraka, a' kuna i'a'ateko, jaibu yo'otu
chupa'asukamta bichakai, intok junuen a'
kunanee'uta che'a a' tu'u machiako, bem
ea'po aman aune. A am kukunatua.
Bwe'ituk kattim junae betchi'bo ka tu'isi
aune. 37 Taa seenu, ka junuen au a'
utte'atu machiako, intok tua junuen jiaka
a' ya'abae'ut yeu yuma'abae'eteko, intok
junuen a' yoemiawata tua junuen ka a'
kunane'po a' teuwaalatuko, amma'ali aune.
38 Junuen san ju'u, juka' a' beme yoemiawata
kunatuakame, tu'isi aune. Taa ju'u intok, ka
a' kunatuakame, che'a juni'i tu'isi aulatune.

39 Ju'u jamut kunakame, a' kuna ket ji-
apsao, au cha'aka junaemak jiba a' jiap-
sine'po. Taa juka' a' kuna mukuko, ju'u
jamut junak aapola au saunee intok a' kun-
abae'umak a kunane. Taa ju'u intok, a'
kunanee'u, ale benasi Krijtota sualnee ala.
40 Taa ju'u jokoptukame, che'a juni'i alleaka
jiapsine, ka juchi kunako. Junuen ne a' tu'i
machia. Nee intok, Liojta tu'u jiapsi net
anekai, ino a' ju'uneiya'ati'ea.

8

Bwa'aame, jume' ka lutu'uriapo liosim betchi'bo jiba ya'ari

1 I'an intoko, ka liosimtaka, maammea
ya'arim yo'oriwame betchi'bo, bwa'amta
ya'arita betana ne enchim yoopnabae.
Lutu'uria ala inia betana weyemta si'imem
itom a' ju'uneiyaa'po. Taa ju'u tu'isi
itom jita ito ju'uneiyaale'u, senuk au
che'ewarinee'u jiba aet aayuk. Ju'u intok,
senuk yee nake'u, che'a juni'i Liojta
bichapo junaen Krijtota benasia itom
jiapsinee'ut itom ania. 2 Senu intok, au jita
ta'aale'eteko, ketun kee tua junama wa'am
a' ju'unea'po au ju'uneiyaane. 3 Taa inim
seenu, lutula wee'po Liojta nak ta'a'ateko,
inia betana ju'u Lios aet ju'uneene.
4 Junuen san, jume' maamea ya'arim,
ka liosimtaka yo'oriwame betchi'bo
bwa'awamta betana, lutu'uria ju'u inien
maamea ya'ari, inim yo'oriwame tua kaita
teuwaa. Intok ket lutu'uria, wepu'ulaik jiba
Liojtuka'po. 5 Taa inim aneka juni'i, intok
kia teekapo juni'i, jume' ka lutu'uriapo
liosim teame intok junuen bem mamachi
benaka, alam tu'isi bu'uu jume' ka
lutu'uriapo liosim intok jume' yo'owe'
teaka yo'oriwame o'oben. 6 Ito betchi'bo
ala, wepu'ulai jiba ju'u Lios, itom yo'oree'u,
ju'u itom achai. Aapo ju'u Lios achai,
si'imeta ju'unaktek. Itepo intok tee aapo'ik
betchi'bo jiapsa. Intok ket wepu'ulai
jiba ju'u itom yo'owe Jesukrijto. Aapo'ik
betchi'bo si'ime ayukame jiapsa. Intok tee
itepo juni'i te ae betchi'bo jiapsa.
7 Taa ka si'ime jume' Krijtota sualeme
inika'a ju'uneiyaa. Waate, jume' ka liosim-
taka juni'i yo'oriwame yo'oreka, junuen
joiwalamtuka'um, ketuni juka' bwa'amta,
jume' yo'oriwame, ka lutu'uriapo liosim-
taka juni'i, tua juname'e, lutu'uriapo
liosim betchi'bo tuka'a benasi eaka a'
bwa'ee. Intok junuen, bempo, juka' bem
yo'ore'u betana, ka tu'isi bem aula'ut
am ju'uneetua. 8 Ju'unakkiachi, ka ju'u
itom bwa'ee'u betchi'bo, Liojta bichapo
tu'isi itom mabetrimtune'po. Bwe'ituk
katte ju'u itom ji'ibwa betchi'bo che'a
tu'isi anne. Intok kia tee ka itom ji'ibwa'
betchi'bo juni'i che'a ka tu'isi anne. 9 Taa
eme'e, ju'u enchim jaibu ju'uneiyaaka,
enchim a joa'ut intok kaita teuwaa'ut,
enchim a bwa'anee'u betana, iniat, tu'isi
em emo aet suuane. Jume' waate Krijtota
sualeka, kee tu'isi aet utte'itume, junaet
enchim bichaka, ka tu'ikut ka bem ji'opne'
betchi'bo. 10 Maasuko, empo inia betana
weyemtat jaibu ju'uneakai, jume' ya'arim,
ka liosimtaka juni'i, yo'oriwa'po aneka
enchi ama ji'ibwao, intok seenu, Krijtota
sualeka taa ini'i kee tua jiapsi yuma'isi aet
suatukai, junama'a enchi bichako, jiba tua
ket juka'a, junau ka liojtaka yo'oriwamta
yo'oriwa'po ya'arita ket a' bwa'abaane.
11 Intok junuen empo, junae betana, tua
kaita a' teuwaa'po ju'uneaka a' joame,
junae betchi'bo, juka' senuk ele benasi
Krijtota sualeka taa kee aet suatumta, aet
ji'optua, juka' Krijtota ae betchi'bo ket
mukuka'uta. 12 Junuen san, junuen jume'
Krijtota sualeka, taa kee tua jiapsi yuma'isi
aet suatume, ka tu'ikut am ji'optuakai,
junuen eme'e, jiba aapo'ik Krijtota beje'eka
ka tu'ik jooa. 13 Junuen san, inepo, in
bwa'anee'u betchi'bo, juka' Krijtopo nemak
werik, ka tu'ikut ji'optuane'eteko, inen nee
a' tu'i machia, wakajta, jakwoo juni'i ka in a'
bwa'ane'po, ka junuen, junaka'a ka tu'ikut
ji'optua betchi'bo.

9

Krijtota tekil bo'o jooriamtau ju'u au a' lutu'uriaka'u

1 Ju'uneewa, Krijtota betana in yeteu bit-
tuarituka' betchi'bo, neu lutu'uria jita'po in
aniana'po. Intok ne inim kaabeta nesaupo
jiapsa. Bwe'ituk itom yo'owe Jesukrijtota
ne bitlaa. Eme'e intok juname'em, jume'e,
Jesukrijtota tekilta in joa' betchi'bo, a'
suallame. 2 Waate jumak, ka junuen a'
lutu'uria ti eene, Krijtota betana in yeteu
bittuarituka'po. Taa eme'e a junuen nee
ju'uneiyaa. Bwe'ituk eme'e junuen, nee
betana Krijtota nok lutu'uriawata jikkajaka

a' sualekai, juna'a lutula wee'po a' teuwaa,
aapo'ik betana in yeu pu'arituka'po.

3 Inien ne jiaka am yoopna, jume' nee
beje'eka net nokame. 4 Si'imeku neu
lutu'uria, jume' in majtim betana in
bwa'anee'uta intok in ji'inee'uta ame
betana in a' mabetne'po. 5 Intok ket,
jamutta, Krijtopo itomak werik, in a'
jupne'po, jume' waate Krijtota yeu pu'arim
jujubeka jiapsa'a benasia. Intok jume'e,
yo'owe Jesukrijtota ou sailam benasia intok
Peota benasia. 6 Jaisa eme'e, Bernabee'
teamta intok nee jiba, itom maamea
tekipanoaka, itom ito aniane'po a' utte'atu
machia ja'ani. Intok ket junuen, Krijtota
bemela nok lutu'uriata yee majtane'po.
Ka junuen weye. 7 Maasuko, ju'u sontaao,
ket ka aapo maamea tekipanoaka au
aniabaane. Taa ya'uraata betana aniatune.
Ju'u intok, pa'asim eechi, ket au lutu'uria
pa'asim betana a' bwa'anee'u. Intok
ket jiba junaeni, ju'u, bwaram jipueka
am bichame, ammea au a' anianee'uta
au lutu'uria. 8 Inika'a intok nee ka
watem betana oo kia in ea'po aman a'
teuwaa. Bwe'ituk Liojta nok lutu'uria,
Moiseejtuka'uta ji'ojteka'po ket inien a'
teuwaa. 9 Bwe'ituk jum Moiseejtuka'uta
nesaurim ji'ojteimpo: "Juka' boejta,
tiikom jotame, ka a' ten suma'ine."
Ju'unakkiachi, juka' Liojta, ka jume'
boesim betana jiba, au a' temae' betchi'bo
inien a' teuwaaka'po. 10 Taa ala itom ae
majtabaekai a' teuwaak. Ini'i nesauri
ito betchi'bo tu'ik teuwaaka ji'ojtewak.
Bwe'ituk ju'u bwiata mo'itekame intok kia
ju'u chukula, bachiata toboktame juni'i,
junama'a echimupo, bem ama jajamnee'ut
eaka a' ya'ane. 11 Junuen san itepo, emo
nasuk Krijtota betana lutu'uriata emo
nasuk enchim a' majtalamtakai, junuen
a' echakame benakai, jiba su tua, itou
lutu'uria emo betana inim jita'apo itom
bitnaa'u. 12 Jume' chukula kateka, enchim
majtakame, emo betana inien bitwaka
aniawak. Itou intok, che'a juni'i lutu'uria
o'oben.

Taa itepo, inia betana katte inien
itou a' lutu'uria'ati jiaka emot ea. Taa
ala, inia betana itepo si'imekut tee ito
aniasuk. Junuen, Jesukrijtota betana
juka' bemela nok lutu'uriata itom yee
majta'uta, junuen jiba tu'isi a' mabetna'
betchi'bo. 13 Eme'e su jaibu ju'unea, jume'
che'a bat naataka jum bwe'u te'opopo yo'o
ja'abwekame, junama'a te'opopo betana
bem anianaa'u ameu lutu'uriatukan.
Intok jume'e, jum te'opopo, bwaram
peutawaka bem tattaawa'po tekiakame,
ameu lutu'uriatukan, bem peutaka'uta,
watekumak bem tawane'po. 14 I'an intok ket
jiba junaeni, ju'u itom yo'owe Jesukrijto,
jume' aapo'ik betana nok lutu'uriata yee
a' majtaka a' teuwaame, aet nesaula, junae
tekilta betchi'bo, Krijtota sualeme betana
bem aniana'po. 15 Taa ineponee inien neu
a' lutu'uriatuko juni'i, kannee junuen a'
waatasuk. Intok nee ka enchim nee mikne'
betchi'bo inika'a emou ji'ojte. Che'a bat
naataka nee mukuk juni'i, nee che'a a'
tu'ure, kee juka' Liojta bichapo in ino
uttiaka joa'uta, ta'abwisi a' joakai.

16 Inepo kannee ino uttia' betchi'bo Kri-
jtota betana nok lutu'uriata yee a' majta.
Che'a juni san neu utte'a in yee a' maj-
tane'po. Intok inika'a nok lutu'uriata, nee
ka yee a' majtako, tua jiokot neu chupne.
17 Junuen san inepo tua junen eaka a' bo'o
jooria'ateko, chukula, Liojtamak che'a naa
buustia juka' tu'ik nee a' bitne. Taa nee
aet utte'a jooriawaka a' joa'ateko juni'i,
jiba nee juka' tekilta Liojta betana in aet
sawa'uta nee a' joone. 18 Inien san, i'an,
Jesukrijtota betana nok lutu'uriata, kaita
kobaka in yee a' majtanee'u, juna'a ju'u
ino uttiaka, chukula tu'ik in mabetnee'u.
Junuen, Krijtota nok lutu'uriata in yee
a' majta' betchi'bo in aniana'po neu a'
lutu'uriatuk juni'i, ka junuen a' waatakai.

19 Ineponee inim kaabeta tekoka
tekipanoaka jiapsa, o'oben. Taa junuentaka
juni'i, nee si'imem aniabaeka, junuen
ne am tekoka benasi ea. Intok junuen
che'a juni'i juebenam, Jesukrijtota sualne'
betchi'bo ameu nokbaekai. 20 Jume' juriom
nasuk ane'eteko, bempo'immak eaka ne
ame benasi ne ino uju'uka amemak ne
a'ane, junuen, Jesukrijtota am sualne'
betchi'bo ameu nokbaekai. Intok jiba
junaensu, jume' nesaurim, Moiseejtuka'uta
ji'ojteka'uta bo'o jooriame nasuk anekai,
inepone ame benasi eaka amemak a'ane.
Ket junuen am majta betchi'bo. Lutula
wee'po, ka iniae nesau ji'ojteipo aman ji-
apsaka juni'i. 21 Intok ketchia, jume'e, Liojta
betana nesaurim, Moiseejta ji'ojteimmet

ka ju'uneammak aneka, ame benasi ne
ino tamachia, junuen, Jesukrijtota am
sualne' betchi'bo ameu nokbaekai. Nejpo
ala nee, tua lutu'uriapo, Liojta nesaupo
aman jiapsaka juni'i. Bwe'ituk i'an nee,
Krijtota ea'po intok a' nesaupo aman ne
jiapsa. 22 Jume'e, Krijtota sualeka, kee aet
suatummak anekai, ame benasi ne ino
tammachia, ket jiba junaen, Krijtota betana
am jinne'uimtu i'akai. Si'imem be'ekatana,
bem emo uju'u'u benasia ne jiapsaka, ameu
ne ino tammachia. Jumak juni'i junuen
aneka, Krijtota sualeka am jinne'uimtune'
betchi'bo. 23 Si'imeta inika'a nee inien bo'o
jooria, Krijtota nok lutu'uriata in nakeka,
in yee a' majtabae' betchi'bo. Ju'u Krijtota
nok lutu'uriata betchi'bo juka' tu'ik itom
jajamnee'uta bitbaekai.

24 Ket eme'e jaibu em ju'unea, jume'
jinko'olaame, si'imem nau tettene'po,
taa wepu'ulainee jiba juka' senuk, ama
miknaa'uta a' yo'oneeme. Eme'e intok
ketchia, juka' emou tu'ik, chukula Liojta
mak enchim bitnee'uta yo'o betchi'bo,
Liojta itom jiapsi i'a'ut junama wa'am
yeu kat betchi'bo, emo aet utte'a joone.
25 Maasuko, si'ime jume' yo'obaeka emo
utte'a jooriame, tu'isi emo majta. Intok
si'imeta ameu ka tu'i machik koptaka,
omola a' tatawa. Bempo intok, juya
koonata, chubala betchi'bo jiba yo'oneeka
juni'i, junaka'a jooa. Taa itepo te juka'
chukula itom jajamnee'uta, jiba yuu
betchi'bo a' bitneeka mabet betchi'bo te
ito utte'a jooria. 26 Inepo ala nee, kannee kia
jak wa'am jiapsa, taa tu'isi aet suuaka, intok
aet ju'uneaka ne in aet ino utte'a jooria'ut
juni'i jiapsa. Intok ka kia jak wa'am kaita
betchi'bo ino utte'a jooria. 27 Taa ala ne,
ka ino jiokoleka, si'imekut ne ino utte'a
jooriaka ino uju'u. Ka junuen inepo, che'a
bat naataka yee majtalatakai intok junuen,
chukula aet ji'obeka, in koba'abae'u betana
ka in yeu tawaabae' betchi'bo.

10

Ka liosimtaka yo'oriwame betana yee nok tejwaawame

1 Inika'a ne enchim ju'uneiyaa i'a,
Krijtopo nemak werim. Jume' che'a
bat naataka katriamtaka, itom amet yeu
saka'ariam, itom yo'owasuka'um, bwiaraa
Ejiipto' tea'a betana yeu kateka, namu
jekkaapo bem bo'o joaka'po. Intok junuen
ket, si'imem, Sikii bawepo wa'am wakiaku
benasi bem ama yeu sajaka'po. 2 Junuen,
si'imetaka, Moiseejtuka'utamak nau, junae
namu jekkaawae intok jum Sikii bawepo
yeu sajaka, Moiseejtamak eaka, bemelasi
Liojtau emo su'u tojaka, junuen, Moiseejta
betana bato'owaim tuka'a benasi taawak.
3 Intok ket, Liojta nok lutu'uriae aniawaka
a' bwa'awametuka'a benasia utte'ata
mabetak. 4 Intok ket si'ime, Liojta a jita joa
betchi'bo, jume' ba'am, tetapo yeu sikame
je'eka. Bwe'ituk jum bweka pa'aku, bem
bo'o joa'po juna'a teta, Krijtota junakriapo,
ka bittaka amemak a'ane'uta teuwaan. 5 Taa
junuentaka juni'i, juname'e, bempo'im
betana, ju'u che'a bu'uuraa, Liojta ka nok
jikkajaka junuen a' sioktuaka san, junuen,
bem bo'o joa'ut, mekka pa'ariapo kokok.
6 Si'ime ini'i junuen yeu siika, junuen itom
a' mammateka, si'imeta juka' itou ka tu'i
machik, ka itom a' eiyaaka a' joopeebaane'
betchi'bo, bem ayuka'a benasia. 7 Junuen
san eme'e, jume' ka liosimtaka yo'oriwame,
eme'e ka am yo'oribaane, bempo'im betana
watem junuen ayuka'a benasia. Liojta nok
lutu'uriapo ket ame betana a' ji'ojteituka'a
benasia: "Ju'u yoemra, juka' maamea
ya'arita yo'oribaeka, emo nau tojaka,
ji'ibwawamta intok jita ji'iwamta weetuan.
Intok ketchia, alleebaawaka, bwe'uusi
pajkowamta weetuan." 8 Intok katte ta'abwi
jaamuchimmak ito tu'uribaane, bempo'im
betana, watem junuen ayuka'a benasia.
Intok inime'e, senu ta'apo, senu taka
ama baji miiltaka kokosuk. 9 Intok kia
itepo, katte juka' achai Liojta, a yetet a'
bo'o bicha'ut, junaet a' ji'obilaabaanee
juni'i, kia bempo'im betana watem junuen
ayuka intok junuen jume' bakochim am
kikisuka am kokkoka'a benasia. 10 Intok
kia em kaachin, Liojta beje'eka nok
baane, bempo'im betana watem junuen a'
beje'eka'a benasia. Intok ket inime'e, ju'u
Liojta betana ankelta jissuareo am su'ak.

11 Si'ime ini'i junen, jume' bat naataka
itom yo'owam yo'owasuka'ummeu inien
yeu siika. Intok Liojta nok lutu'uriapo
inien ji'ojtewak, itom, jume' inime'e ani-
ata lu'ute'po taewaimmet jiapsame, a'
ju'uneiyaaka, inile benakut itom ito su-
uane' betchi'bo. 12 Junuen san beja, ju'u,

wepulsi, tua junama wa'am, Krijtota jiba
au suale'eti'eaka, ka au ji'opne'eti'eame,
jiba junaet, ka tu'ikut ka ji'op betchi'bo,
au suuane. 13 Ju'u ka tu'ika emou weyeme,
enchim aet ji'op'ea'u, ka ama butti emou
aune. Intok jiba ju'u inim, kaabe yeu
be'eeka, itou aukame benane. Taa eme'e ka
jain eaka, Liojtat eene. Bwe'ituk aapo ju'u
Lios, ka naa buustia intok, ka enchim au
yuma'alaa bepa intok emou a' autuane. Taa
ala juka' enchim aet ji'op'ea'u ka tu'ik emou
weyeo, junak ket aapo ju'u Lios, enchim ka
aet ji'opne' betchi'bo, enchim aet aniane.
Intok junuen beja, eme'e ka aet ji'obeka,
ama yeu katne.

14 Inia betchi'bo san, Krijtopo nemak
werim, in nake'um, jume' maammea
ya'arim ka liosim, ka enchim am yo'ori
betchi'bo aet emo suuane. 15 Enchim a jita
mammate'po ju'uneaka, nee junuen emou
jiia. Intok eme'e ket a emo aet temae ju'u
in emou teuwaaka'utchi. 16 Nau anekai,
itepo junak inika'a yo'oreka, juka' Liojta bai
saeka, pa'asi ba'awata je'eekai, Jesukrijtota
betana, kuuset a' mukuka'ue, ito betchi'bo
tu'ik itom mabetri itom au waate'uta tee a'
teuwaa. Intok jume' paanim reebeim nau
bwa'eekai, Krijtota kuuset popontuka au a'
nenkaka'ue, itepo tua tu'ik itom mabetri
tee a' teuwaa. 17 Ite intok, nau juebenaka
juni'i, si'ime tee wepul paanim rebektim
nau bwa'ee. Ini'i intok, wepu'ulaik itom
nau suale'po, Krijtopo itom nau weriaka'po
a' teuwaa.

18 Ijra'el yoemrata betana weyemta em
mammatene. Bempo junama'a te'opopo,
bem bo'o jooria'u betchi'bo, junuen junaet
Liojtamak nau eaka, Liojta betana bem
jajame'uta teuwaa. 19 Taa inika'a teuwaaka
juni'i, kannee jume' maammea ya'arim,
ka liosimtaka yo'oriwame, lutu'uriapo
utte'ata amet auka'uta a' teuwaa. Intok
kia juka'a, juname' betchi'bo wakaj me'eri
juni'i, kaita'po che'a ta'abwisi maachi,
ju'u wakajta itom bwa'ee'u bepa juka' a'
teuwaa'po. 20 Ala ju'u in teuwaa'u, ini'i
juna'a, jume' ka Liojta ta'aaka junuen
waka su'awamta weetuakai, bebeje'eri
jiapsim ae alleetua. Intok ka lutu'uriapo
Liojta betchi'bo a' jooa. Ineponee
intok, inime'e bebeje'eri jiapsimmak ka
enchim ee i'a. 21 Ju'u yo'owe Jesukrijtotau
waateka intok a' yo'oreka, juka' pa'asi
ba'awata ji'iwamta intok jume' paanim
rebektawamta bwa'awamta, aapo'ik
betchi'bo a' joakai, taa intok ket junaemak,
bebeje'erita betana weyemta bebeje'erita
ae alleetuabaeka a' joa'ateko, tua em ka
amma'ali anne. 22 Junuen itepo ane'eteko,
yo'owe Jesukrijtota tua ka alleetuane. Jaisa
itepo junuen aapo'iku ito elpeiyaanee
ja'ani.

Krijtota sualeka, ju'u au yuma'awame intok ju'u a yee nakwame

23 Lutu'uria ala, ju'u inien jiuwame: "Senu
jita juni'i a' ya'ane'po." Taa ka si'ime ju'u
itom joa'u tu'isi itou yeu weama. Lutu'uria
ala: "Senuk junuen jita juni'i ya'ane'po."
Taa ka si'ime Liojta betana weyemtat itom
a' jajamnee'ut itom ania. 24 Watem betana
tu'ik itom eiyaanee'ut te ito temaine, tu'ik
ame tana waatakai, intok te ka itepo jiba ito
eiyaane.

25 Wakase nenenkiwa'po enchim jinuka,
a' bwa'anee'u, jita betchi'bo a' me'etuka'po
ka nattemaeka a' bwa'ane, ae ka amma'ali
enchim tawane'po kaachin enchim eene'
betchi'bo. 26 Bwe'ituk ini'i bwia intok si'ime
inim jiapsame, achai Lios a' atteak intok au
yo'owe.

27 Senuk, ka Krijtota sualemta, enchim
a' ji'ibwa nunuko, intok eme'e aamak
ji'ibwabae'eteko, junama'a emou toji-
wamta bwa'ane, ka aet nattemaekai,
junuen ka tu'isi enchim tawaane'ut kaachin
eakai. 28 Taa seenu, ju'ubwa Krijtota
suallataka: "Ini'i waakas, ka lutu'uriapo
liojtaka, junaka'a yo'ori betchi'bo me'eri",
ti emou a' jiao, junak eme'e ka a' bwa'ane,
junaka'a junuen enchim tejwaakamta ka
junuen ka tu'ikut a' ji'optua' betchi'bo.
Intok ket junaka'a, aapo'ik junae betana,
Liojta bichapo ka tu'ik jooa, ti ka a'
eene' betchi'bo. 29 Inika'a ne teuwaa, ju'u
lutu'uriat kee tu'isi ju'uneamta, jachin au
a' eetuane'u betana, intok ka jume' jaibu
tu'isi a' ju'uneiyaame betana.

Taa senu a inen jiunee: "Jaisaaka in-
epo, in joa'u betana, tu'isi in ane'epo
ju'uneaka juni'i, intoko ta'abwik, junuen
au a' eetua' betchi'bo, junae inepo ka
amma'ali aulatune. 30 Bwe'ituk ineponee
in bwa'ee'uta, Liojtau bicha nokaka aet a'
baisaeka ne a' bwa'ee. Junuentuka'atek,
jaisa betchi'bo ka tu'isi net noknaa in a'
bwa' betchi'bo." 31 Inen na'a yoopnanee

junaka'a: Junuen san, tu'inee ji'ibwa'ateko
oo jita juni'i enchim weetua'uta, Liojta
yo'oreka intok au waateka a' joone'eteko.
32 Kaabem eme'e'em jitat emo betchi'bo ka
tu'ikut am ji'opne' betchi'bo aet emo su-
uane, am juriomtuko intok kia jume' ka ju-
riom juni'i, intok kia jume' Krijtopo itomak
werim juni'i. 33 Inepone ala, si'imemmak
alleaka tu'isi in amemak weenee'ut che'a
eiyaa. Intok ne kia inepo, ka nee betchi'bo
jiba tu'ik waata taa ala watem betchi'bo,
junaet ne ino temae, junuen bempo'im ket
jinne'uimtune' betchi'bo.

11

1 Inien Jesukrijtota in sualeka in ino
uju'u'u benasia, eme'e intok ket junaen neu
a' suawa'uka jiapsine.

Jume' jaamuchim, Liojta yo'oriwa'po, jaisa bem ama an'ea'u

2 Krijtopo nemak werim, enchim ne aet
uttia, jiba enchim neu waate' betchi'bo
intok nee betana juka' in enchim maj-
taka enchim neu ta'aaka'uta, ka enchim
kopta' betchi'bo. 3 Taa Jesukrijtota betana
aapo'ik si'ime jume' o'owimmeu kobataka
a' yo'otuka'po, enchim ne a' ju'uneiyaa
i'a. Ju'u intok kunawai, a' jubibeu ko-
bataka yo'owe, juka' Liojta, Jesukrijtotau
kobataka a' yo'otuka'a benasia. 4 Seenu,
o'outaka, Liojta yo'oriwa'po aneka Lioj-
tau bicha nokaka oo Liojta betana juka'
nok lutu'uriata yee a' majtakai, intok ko-
bat au pattaika, tiusi machine. 5 Taa
seenu, jamuttaka intok ka kobapo au pat-
taika, Liojtau bicha nokaka, oo Liojta
betana nok lutu'uria weyemta yee maj-
takai, aapo'ik betchi'bo tiusi machine,
chonim tua si'imem chuktai benasia. 6 Taa
ju'u jamut, ka kobat au jintuaka, junuen
ane'eteko, che'a tu'ine, chonim si'imem
chuktako. Taa juka' jamutta junuen au
ya'arik, ka tu'i jamutta benasi a' bitwao,
junak emo jintuane. 7 Taa ju'u o'ou, jum
Liojta yo'oriwa'po, ka au kobat pattaine.
Bwe'ituk ju'u o'ou, wateku, aapo'ik Lioj-
ta benasi ju'unaktei. Intok Liojta be-
tana weyeme aet yeu maachi, Liojta ae
au uttiane' betchi'bo ju'unaktei. Taa ju'u
jamut, juka' o'outa yo'oreka, junuen a'
alleetuanee'uta aet aayuk. 8 Bwe'ituk ju'u
Lios, juka' o'outa ju'unaktekai, ka ju'u ja-
mutta taka betana a' nu'uka a' ju'unaktek,
taa ala jiba ju'u o'outa sana'ita betana a'
nu'uka a' ju'unaktek. 9 Intok kia ju'u jamut,
ju'u o'outau a' be'e' betchi'bo ju'unaktei.
Intok ka juka' o'outa, jamuttau a' be'e'
betchi'bo. 10 Inia betchi'bo san ju'u jamut,
jum Liojta yo'oriwa'po, kobapo au a' pat-
taine'po au utte'a, juka' jamutta, o'outa
au yo'otune' betchi'bo a' ju'unaktewaka'po,
junuen jume' ankelesim am ju'uneiyaane'
betchi'bo. 11 Junuentaka juni'i, itom, jume'
Krijtota nau sualeme nasuku, ju'u o'ou, ka
jamutta betchi'botuko, kaabe tu ean. Intok
ju'u jamut juni'i, ka o'outa betchi'botuko
kaabe tu ean. 12 Bwe'ituk lutu'uriapo ju'u
jamut, o'outa taka betana a' ju'unakteituko,
ket jiba junaen i'an lutu'uria, jume' o'owim
jamuttat yeu am yoemtu'po. Intok kia
si'ime juni'i, Liojta betana ju'unaktei.
13 Eme'e'em nokne, juka' jamutta ka a'
jiniaka Liojtau bicha a' nokne'po junuen
a' tu'ireaka'po oo ka a' tu'ireaka'po.
14 Si'imem betana, si'imem junuen itom ito
uju'u'uta a' teuwaa, tiusi a' machiaka'po
juka' o'outa tettebem a' chonne'epo.
15 Taa juka' jamutta intok, tettebem a'
chonne'epo, aet a' uttiaka'po. Bwe'ituk
aapo'ik ammea au pattaine' betchi'bo
junuen tettebe chonim makri. 16 Taa senu
intok, inia betana aet nok nassuabae'eteko,
ju'uneene, iitom intok, kia jume' si'imekut
Krijtota nau sualeme juni'i, ka ta'abwisi
intok itom ito uju'uu'po.

Jesukrijtota yo'oriwaka, ji'ibwa'po ama butti aneme

17 Taa naa buustia ne inika'a emou
ji'ojtekai, enchim nau yaajaka, enchim
bo'o jooria'u betana, kaitat nee enchim
uttia machi. Bwe'ituk enchim nau
yaajaka, enchim bo'o jooria'po, tu'ik
ama jajjam'eaka su, ka tu'ik ama tet-
tea. 18 Bwe'ituk che'a bat naataka inen
ne emo tana a' jikkaja, Liojta yo'ori
betchi'bo, ka wepulsi enchim nau eaka
a' joa'apo. Nejpone intok, inia betana,
wateku ne junuen a' lutu'uriatu machia.
19 Bwe'ituk, utte'a, emo nasuk junuen
ka enchim nau eaka, nattepola enchim
emo na'ikimtene'po. Junuen, jume'
tua lutu'uriapo Krijtota suallame, am
ju'uneiyaana' betchi'bo. 20 Junuen san, jum
enchim nau emo totoja'po, wepulsi nau
aneka, ju'u junama'a enchim weetua'u,
ka lutu'uriapo eme'e, Jesukrijtotau waati

betchi'bo a' jooa. [21] Bwe'ituk tukaapo
jaibu ji'ibwabaawao, we'epulaka, ka bo'o
bichaka, bem bwa'anee'uta nunu'ee. Jume'
intok watem, tebaureka am tatawa'po.
Waate intok ket, kia nanaako juni'i.
[22] Eme'e, enchim jo'aram be'ekatana
enchim ji'ibwanee'uta weetuane. Bwe'ituk
eme'e, i'an junaen anekai, jume' Krijtota
nau sualeme, te'opopo, jak wa'am am
eiyaamcha aane. Intok jume' kaita jipueme,
tiusi'em am tatawa. Jaisa intok ne emou
jiune. Inia betana su nee ka a enchim uttia.

Jesukrijtotau waatiwaka, ji'ibwawame

[23-24] Bwe'ituk inepone, inika'a in enchim
majtaka'uta, jiba Jesukrijtota betana nee a'
ta'aak. Aapo'ik itom yo'owe Jesukrijtota,
jiba junae tukaariat, aapo'ik etbwa
bwijwako, intok ket junako, jume' paanim
nu'uka, ame betchi'bo Liojta baisaeka,
am rebektaka, inen jiiak: "Inime'e em
bwa'ane. Inime'e in takaata, emo betchi'bo
ko'oko maisi a' ya'atunee'uta teuwaa.
Inika'a eme'e inien a' bo'o joorianee neu
waatekai." [25] Intok ketchia, junama'a
kupteo ji'ibwasukai, juka' pa'asi ba'awata
ama auka'uta nu'uka, inen jiiak: "Ini'i
a' teuwaa, juka' bemela lutu'uriata,
Liojtamak juka' emo tu'utewamta. Ju'u
ojbo, kuuset popontaka in wo'otanee'ue
a' chupiatuka'po a' teuwaa. Inika'a pa'asi
ba'awata enchim je'e'ebeleki, newe'em
waateka a' joone." [26] Junuen san beja,
eme'e, Jesukrijtota juchi a'abo notte'u
tajtia, inime'e paanim bwa'eeka, intok juka'
pa'asi ba'awata enchim je'e'ebeleki, aapo'ik
emo betchi'bo a' mukuka'po enchim au
waate'uta a' teuwaa.

*Jesukrijtota yo'oriwaka, ji'ibwawamta a'
joowa'u*

[27] Junuen san, jabetaka juni'i, juka'
Jesukrijtota betana junuen lutu'uriateita,
juka' pa'asi ba'awata je'eeka, intok jume'
paanim bwa'eeka, Liojta bichapo ka
amma'ali aneka, junuen ka a' yo'oreka
intok a' joa'ateko, Jesukrijtota ito betchi'bo
a' yaaka'uta beje'ekai, unnaa ka tu'isi aune.
[28] Junuen san beja, we'epulaka, nattepola,
Liojta bichapo jachin a' jiapsa'po au
ju'uneiyaane, jume' paanim kee bwa'eekai
intok juka' pa'asi ba'awata kee je'eekai.
[29] Bwe'ituk ju'u, junuen juka' a' joa'uta,
Jesukrijtota junuen ya'awaka ito betchi'bo
mukuka'uta a' teuwaa'ut, ka ju'uneaka,
kia beja junaka'a bwa'eeme, ka tu'isi au
a' chupnee'uta ama bitne. [30] Jiba inia
betchi'bo san, emo nasuku juebenaka
ko'okoe. Intok ka u'utte'ak. Intok ketchia,
waate kokkosukamme. [31] Taa itepo tu'isi
aet mammateka a' bo'o jooria'ateko intok
aet ito temaeka, juka' ka tu'ik su'u tojako,
junak ju'u Jesukrijto ka junuen bettesi itou
a' chupaa ean. [32] Taa aapo ju'u yo'owe
Jesukrijto, itom aet sua tejwa'ateko, bettesi
itou a' autuane. Taa junuen, jume' ka
aapo'ik sualemmak, ka itom amemak jiba
betchi'bo ka tu'isi tawaana' betchi'bo.
[33] Junuen san Krijtopo nemak werim,
kupteo nau ji'ibwa betchi'bo nau ane'eteko,
ji'ibwabae'eteko, emo'em bo'o bibitne.
[34] Taa senu intok, tua tebaure'eteko, a'
jo'awapo bat ji'ibwane. Intok ka junuen,
enchim nau aneka, jachin juni'i enchim
joa'u betchi'bo Liojta ka bettesi emou a'
chupa'ane' betchi'bo. Juka' waatek emou
ayukamta, inepo, emomak ane'eteko nee a'
tu'utene.

12

*Liojta tu'u jiapsi, we'epulaim jita bem bo'o
joorianee'ut yee a' ania'u*

[1] Krijtopo nemak werim, wate weyemta
ne enchim ju'uneiyaa i'a. Juka' Liojta be-
tana emot autuarika enchim a joa'u betana.
[2] Eme'e'em tu'isi ju'unea, ketuni kee Kri-
jtota enchim sualeka, jume' ka liosimtaka
juni'i yo'oriwame, am sualeka, enchim am
yo'orisuka'po intok ameu enchim emo su'u
tojiriatuka'po. [3] Junuen san ne i'an, inika'a
ne enchim ju'uneiyaa'ii'a, jabeta juni'i, Lio-
jta tu'u jiapsita aet aneo, junuen: "Ju'u Je-
sus, Liojta bichapo ka tu'isi tawala", ti kaibu
a' jiune'po. Intok kia jabeta juni'i, Liojta
tu'u jiapsita ka aet aneo: "Jesukrijtota ne
yo'owak", ti ka a' jiune'po.
[4] Liojta betana aet ayuka, senuk a
joonee'u, juebenaka ka nanau machika
aayuk. Taa ju'u, inika'a itot autuame,
jiba ju'u wepul Liojta tu'u jiapsi juna'a.
[5] Intok ketchia ka nanau maisi itepo te
itom a joa'ue te wate a yee ania. Taa ju'u
itom ae betchi'bo a' joa'u, jiba ju'u itom
wepul yo'owe Jesukrijto juna'a. [6] Intok
ket, juebena ka nanau machika tekil aayuk,
itom a joonee'u. Taa ju'u, si'imem junuen
a' jootuame, jiba aapo ju'u itom wepul

achai Lios juna'a. 7 Taa we'epulaka si'imete
Liojta tu'u jiapsi betana jitat aniari, itot a'
jiapsa'po a' ju'uneiyaana' betchi'bo intok
si'imem tu'ik aet bitne' betchi'bo. 8 Aapo, a'
tu'u jiapsie, waatem, tu'isi aapo'ik betana
suawakamta a' teuwaaneeme, au am
yuma'ane' betchi'bo junau am yuma'atua.
Waatem intok ket, jiba ju'u a' tu'u
jiapsie, aapo'ik betana, tua junama wa'am
suawakamta bem yee majtanee'u bem a'
joone' betchi'bo junaet am ania. 9 Intok
ket waate, jiba junae tu'u jiapsie, aapo'ik
Liojta si'imeku yuma'isi aet yoem'eene'
betchi'bo, junaet am ania. Waate intok,
jume' ko'okoeme emo ine'etetua' betchi'bo
ama yuma'atualaa, jiba aapo'ik wepul tu'u
jiapsie. 10 Waate inim, machilaata ka a
jootu machik a bem joone' betchi'bo am
jootualaa. Intok waate, Liojta betana a'
ju'uneiyaatuawaka, chukula yeu weenemta
a' teuwaatualaa. Intok watem ket, jiba aapo
ju'u Lios, suawata amet autua, senukut
a' jiapsiwata, lutu'uriapo Liojta betana
a' tu'u jiapsituka'po oo ka junuen a'
lutu'uriatuka'po yetet ju'unee betchi'bo.
Wate ketchia, wate ka nanau maisi ta'abwi
nokpo a bem nokne' betchi'bo amet
autuari. Intok ketunia waate, junuen
juka' wate tatta'abwi nokpo teuwaarita,
junaka'a machisi a' teuwaaneeme, au
yumaka amet autuari. 11 Taa si'imeta inika'a
inien weyemta, jiba ju'u Liojta wepul
tu'u jiapsi a' jooa, ju'u, junuen a' ea'po
aman, we'epulaka, bem au yumaka, bem
a joonee'uta amet autuame.

Si'ime te itepo, wepul takaapo nau chupiam benasi maachi

12 Bwe'ituk ju'u itom yo'owe Jesukrijto,
takaata, jue benasi ka nanau maisi machika
nau a' wepu'ulaika'a benasi maachi. Intok
juname'e, juebenaka juni'i, wepulsi nau
chupia. 13 Bwe'ituk itepo te si'ime, juri-
omtakai oo riekomtakai, tekoka oo kaabeta
tetekoka jiapsaka juni'i, taa Krijtota yoem
eiyaaka bato'owaawakai, si'ime nau tee,
wepul Liojta tu'u jiapsie aman, itepo si'ime,
Liojta bichapo, takaata wepu'ulai'ireaka'a
benasi te bitwa. Intok si'ime itepo, nanan-
cha, wepul Liojta tu'u jiapsita amet jiapsat-
uari.
14 Ju'u itom takaa, ka wepul weyeme
jiba. Taa mamaka, wokeka intok wa-
tek jue benasi ka nanau maisi machika
chupia. 15 Junuen san, jume' wokim:
"Kannee jume' mamam bena, junuen san,
kannee takaamak weye", ti a jia'ateko,
juni'i, jiba ju'u takaamak weye. 16 Intok
jume' nakam juni'i: "Kannee puusim bena,
junuen san nee ka ju'u takaamak weye",
ti a jiaka juni'i, jiba ju'u takaamak weye.
17 Bwe'ituk ju'u itom takaa, si'ime pusi-
tuko, kaachin te a jikkaji ean. Intok ju'u
itom takaa, si'ime nakamtuko, kaachin te
jita a jujju'ubwa ean. 18 Taa ju'u Lios,
ju'u ka nanau machikue, aapo'ik junuen a'
waata'po aman, wepul takaata nau chupak.
19 Junuen san, si'ime, wepul weemta jiba
tuko, kaachin takaatu ean. 20 Taa junu-
entaka juni'i, inien maachi, juebenaka ka
nanau machika juni'i, wepu'ulai jiba ju'u
takaa.
21 Jume' puusim, jume' mamammeu:
"Kaita'po ne emot ea", ti ka a jiia. Intok
kia ju'u koba juni'i, jume' wokimmmeu:
"Kaita'po ne emot ea", ti ka a jiia. 22 Taa
che'a juni san, ju'u ka nanau machika itom
taka nau weyeme intok ju'u che'a kaita'po
itom aet eelee'u, che'a juni'i itou be'ee.
23 Intok ket, itom taka betana ju'u che'a
juni'i itom ito tiulee'ue, junae betana ket
tee che'a juni'i suasi uju'u. 24 Ju'u itom
taka betana, kaachin itom ae ea'uta, ka
junuen eiyaa'po. Taa aapo ju'u Lios, junuen
a' taka chupak, junuen beja juka' che'a
juni'i ka eiyaawamta, che'a juni'i itou
tu'ika itom a' ania' betchi'bo. 25 Junuen,
tua ka nanau machika juka' takaata ka
nattepola au a' uju'une' betchi'bo, ala, jum
takaapo, we'epulaika, si'imeta nanancha
au a' eiyaane' betchi'bo. 26 Takaapo mamam
betana oo wokim betana oo ka nanau
machika weyemta betana, jak jiokot a'
machiako, ju'u taka si'ime a' ine'ene. Taa
intok ju'u takaapo nau weyemta betana,
tu'ik mabetao, si'ime ju'u taka alleene.
27 I'an intoko, eme'e juname'em jume'e,
Jesukrijtota sualeka, a' taka benasi
eiyaawame. Intok we'epulakai em, juka'
a' takaawata nau chupa'i. 28 Junuen
san beja, ju'u Lios, jume' Krijtota nau
sualeme nasuku, waatem yeu pu'ari.
We'epulaim a bem joonee'u yeu am pu'ari.
Jume' bat yeu pu'arim, Krijtota betana
naj bittuarim. Inimmet cha'aka intok,
Liojta betana bem ju'uneiyaatuawa'u yee
majtaneeme. Inime'e wooimmet cha'akai

intok, jume'e, Liojta nok lutu'uriata a yee a'
majtame. Junak intok ket jume'e, aapo'ikue
aniawakai, ka a jootu maisi machik joame.
Inimmet cha'aka intok, jume'e, ko'okoeme,
emo ine'etetua' betchi'bo au yumame.
Inimmet cha'aka intok, jume' a yee aniame.
Intok jume'e, jita weye'po, bat jajapteme.
Intok ket jume'e, juebena ka nanau maisi
machik a nok betchi'bo junuen a' mabetri.
29 Bwe'ituk ka si'ime Krijtota betana naj
bittuari. Ka si'ime Liojta betana bem
ju'uneiyaatuawa'uta, yeteu nonoka. Ka
si'ime, Liojta nok lutu'uriata a yee a' majta.
Intok kia ka si'ime juni'i, ka a jootu maisi
machik a' jooa. 30 Ka si'ime jume' ko'okoeme
emo ine'etetua' betchi'bo au yuuma. Ka
si'ime, juebena ka nanau maisi machik
a nok betchi'bo junuen aet ju'uneetuari.
Intok kia lutu'uria juni'i, ka si'imem
juka' junuen ta'abwisi ka ju'unakkiachika
nokwamta ju'uneiyaaka, machisi a am
teuwaa'po. 31 Junuen san eme'e, Liojta
betana juka' che'a juni'i tu'ika, enchim
au yumaka a enchim joonee'utau, yuma'a
betchi'bo aet emo utte'a jooriane. Taa
ineponee ketuni senu weemta che'a juni'i
tu'ik ket enchim majtabae.

13

Ju'u yee nakwame

1 Ineponee ala ne, si'imem bepa che'a
ujyoisi a noka'ateko, intok kia jume'
ankelesim benasi juni'i, taa nee in yee
naknee'uta ka ta'a'ateko, kia beja kubaji
jiawaita sime'e benasi jiune. Oo jita
sisi'iwookim nat tajtawaka am jia'a
benasia. 2 Intok nee ket, Liojta betana
ju'uneetuawaka chukula yeu weenemta
a yeteu teuwa'ateko, intok si'imeta ka
ju'uneiyaawamta ju'uneiya'ateko, intok ne
ket, kia si'imekut koba suawaka, intok ne
ket, ka a jootu maisi machik betchi'bo,
Liojtat eaka a' joa'ateko, taa ne, in yee
naknee'uta ka ta'a'ateko, kia beja ne a' jooa.
3 Intok ne si'imeta in jipue'uta, poobemmet
a' na'ikimteko, intok ne kia, in takaata
juni'i, a' taya'ana' betchi'bo ino su'u tojaka
juni'i, taa ka yee nakeka a' joa'ateko, in
joa'uta kaita'po tawane.

4 Ju'u tua yee nakeme, ka seej chukti eaka,
jitat a bo'o bicha. Tu'uwata jiba yeteu
weiyaa. Intok ka jita nau nae. Kaitae au
u'uttia. Intok ka au che'ewarine. 5 Ju'u
tua yee nakeme, kaita'po yee tiutua. Ka
aapo'ik betchi'bo jiba tu'ik eiyaa. Kaabeta-
mak ju'ena. Intok kaitat o'omte. 6 Ju'u tua
yee nakeme, jume' watem ka tu'isi ane'uta
ju'uneaka, ka aet alleebaane. Taa si'imeku
tu'ika lutu'uriaka' betchi'bo jiba alleene.
7 Si'ime au weyemta, Liojtat eaka aet a bo'o
bitne. Ka seej chukti eaka, a' ine'ene.

8 Ju'u yee nakwame, jakwoo juni'i ka
lu'utine. Taewai yuma'ane, Liojta be-
tana lutu'uriata ju'uneiyaaka teuwaame,
ka bem intok yee a' majtane'po. In-
tok kia jume'e, ka nanau maisi nokame,
bem kaabe'intoktune'po. Intok kia ju'u
tu'isi jitat ju'uneewame juni'i, ka intok a'
utte'atune'po. 9 Itepote ala, ka yuma'ik,
watek jiba te ta'aa. Intok tee ka yuma'isia
Liojta betana nok lutu'uriata, chukula yeu
weenemta yee majta. 10 Taa chukula juka'
Liojta betana weyemta yuma'isi itom a'
ju'uneiyaao, junako te ka i'an benasi, wa-
tekut jiba ju'uneene.

11 Maasu inepo ilitchikai, ilitchi benasi
ne nookan. Intok ne jiba junaen bem
joa'uta tu'ureka ame benasi ean. Taa
nee yo'otukai, ilitchi benasi in machi-
aka'uta, nee a' koptak. 12 Ket jiba ju-
naeni, i'ani, te juka' Liojta betana itom
ju'uneiyaa'ut te ka yuma'isi, taa rebe re-
bekti te aet ju'unea. Taa junaka'a taewaita
yumako, te si'imeta machisi ju'uneiyaane.
I'an, inepone, kia rebe rebekti ne jiba
a' ju'uneiyaa. Taa chukula, junako ne
yuma'isi a' ju'uneiyaane. I'an Liojta nee
ju'uneiya'a benasia. 13 Junuen san beja,
Jesukrijtota itom sualeka intok ae betana
juka' tu'ik chukula itom mabet bo'o bit-
nee'u, intok ju'u, itom yee naknee'u jiba
yuu itot aune. Taa inime'e baji weemta be-
tana, ju'u itom yee naknee'u, che'a si'imem
bepa bat eiyaawatchi.

14

*Liojta tu'u jiapsie, ka nanau maisi nok-
wame*

1 Junuen san enchim yee naknee'uta
emot aune' betchi'bo, aet emo temaine.
Intok ket iniamak nau, Liojta betana
enchim au yumaka a joonee'uta, au bicha
a'aune. Taa ju'u che'a juni'i enchim
eiyaanee'u, Liojta betana a' ju'uneiyaaka a'

nok lutu'uriawata enchim yee majtanee'u
juna'atune. [2] Bwe'ituk ju'u ta'abwik, ka
ju'unakkiachik nokame, Liojta mak jiba
etejo. Bwe'ituk kaabe a aet ju'uneenee
ju'u a' teuwaa'ut. Juka' a' teuwaa'uta,
Liojta tu'u jiapsi juna'a ju'u a' noktuame.
Taa ju'u a' teuwaa'u, ka aet ju'uneewatchi.
[3] Taa ju'u, Liojta betana a' ju'uneiyaaka, a'
nok lutu'uriawata yee majtame, watem,
che'a juni'i yuma'isia Krijtota am sualne'
betchi'bo a' jooa. Ket junuen am nok
tejwaaka, junaen ket am jiapsi jo'a
betchi'bo. [4] Ju'u junuen, ta'abwik, ka
ju'unakkiachik nokame, aapo jiba, che'a
tu'isi Krijtota a' sualnee'uta junae jajamne.
Taa ju'u, Liojta betana a' ju'uneiyaaka
a' nok lutu'uriawata yee majtame, jume'
Krijtota sualeme, che'a tu'isi Krijtota bem
sualnee'ut am ania.

[5] Ineponee ala, enchim si'imem juni'i,
ta'abwik, ka ju'unakkiachik nokwame ne
enchim au yuma'atuapea o'oben. Taa
ne, che'a juni'i, Liojta betana enchim
a' ju'uneiyaaka a' nok lutu'uriawata
enchim yee a' majtanee'uta emo tana
waata. Bwe'ituk inien weyeme bo'o
jooria'po che'a juni'i tu'i, ju'u ta'abwik
ka ju'unakkiachik a nokwamta bepa. Ala
ju'u, junaen ka ju'unakkiachik nokwame,
a' teuwaa'po ju'unakkiachisia teuwaatuko,
jiba junen tu'ine. Junae, jume' Krijtota
nau sualeme, che'a juni'i tu'isi bem a'
sualnee'ut am ania' betchi'bo. [6] Junuen san,
Krijtopo nemak werim, inepo emou aneka
intok ne junuen, ka ju'unakkiachik emou
noka'ateko, kaita'po emou tu'ine. Ala ne,
Liojta betana in ju'uneiyaatuawa'u betana
emou a' teuwa'ateko, oo aapo'ik betana
nok lutu'uriata enchim a' ta'aanee'uta oo
Liojta betana aet ju'uneetuawaka, chukula
yeu weenemta emou teuwa'ateko, oo jitaa,
senuk lutu'uriat enchim majtakai, junak
ala, juna'a emou tu'ine.

[7] Maasuko ketchia, jume' jiutua betchi'bo
ya'arim, ka bempola jiame, kusiatuko, oo
aapatuko, juname'e intok, kia beja jiu-
tuawa'ateko, ka ju'unakkiachinee juka' a'
pona'uta. [8] Intok kia jum nassuabaawaka,
nau kimuwa'po juni'i, juka' kopre kusi-
ata, ka junama wa'am jiutuawao, jume'
sontaom nassuabaeme, kaabe ji'aaniraane.
[9] Emou juni'i ket jiba inien yeu weama.
Eme'e, ka ju'unakkiachik noka'ateko, kaabe
enchim teuwaa'ut ju'uneene. Che'a tu'isi,
kia jekapo noknee. [10] Lutula wee'po inim
bwiapo, juebena, jume' ka nanau machik
nokame. Taa intok ketchia, jume' a'
nokame jiba emo jikkaja. [11] Taa ineponee
intok, senuk, ka in nokpo neu nokamta ka
a' jikkajaka'ateko, juna'a, ta'abwi bwiaarau
in jometuka'a benasia nee eiyaane. Intok
ketchia, aapo juni'i, nee betchi'bo junuen
eiyaanaa. [12] Junuen san, eme'e, Liojta be-
tana enchim au yumaka, a joonee'ut jiba
jiapsekai, che'a bat naataka jume' Krijtopo
nau werim, bichau bicha, che'a juni'i tu'isi
bem a' sualnee'ut am anianemta enchim a
joonee'uta yeu a' pu'ane. [13] Junuen san beja,
ju'u junuen, ta'abwik, ka ju'unakkiachik
nokame, Liojtau bicha aet ujbwanne, juka'
junuen a' noka'uta, ju'unakkiachisi a yeu
a' bwij betchi'bo. [14] Bwe'ituk inepo nee ju-
naen, ta'abwi nokpo ka ju'unakkiachisia Li-
ojtau bicha noka'ateko, lutu'uria ala, senuk
ka au ju'uneiyaamta benasi machika, au
bicha in noka'apo. Taa junuen, inepo
betchi'bo in a jita mammate'ue, kaita tu'ik
nee jajjamne. [15] Inien nee che'a a' tu'i
machilee, junuen in ka ino ju'uneiyaamta
benasi machika, au bicha in nokne'po.
Taa ketchia, juka' in au teuwaa'po ket in
ju'uneene'po. Intok ket jiba junaen, Liojta
yo'ori betchi'bo, ka ino ju'uneiyaamta be-
nasi machika au bicha in bwikne'po. Taa
ketchia, juka' in au bicha in bwika'ut in
ju'uneene'po. [16] Bwe'ituk empo junuen,
wepulsi ka emo ju'uneiyaamta benaka Li-
ojta yo'oreka intok a' bai saeka au bicha
noka'ateko, junak ju'u ju'ubwa Krijtota
sualeme enchi jikkajaka juni'i, kaachin
emak eaka Liojta bai saune, aapo'ik ju'u
em jia'ut ka a' ju'unea' betchi'bo. [17] Ju'u
junuen Liojtau bicha nokaka em a' baisau'u,
tua tu'ineeka juni'i, taa ju'u enchi jikka-
jame, Liojta betana weyemtat a' suatuka
a' jajamnee'uta, ka aet anianaa. [18] Inepo
ala nee, Liojta baisae, enchim si'imem
bepa juni'i che'a bu'uuk emo bepa, Liojtau
bicha, ta'abwisi a junuen in au noka'apo.
[19] Taa jume' Krijtota sualeme nau ane'epo
ne che'a a' tu'i machia mamni jikkaji-
watchisia in teuwaane'po, junuen watem
nookim in am majtabae' betchi'bo, junuen,
woj mamni miil weyemta, ta'abwika, ka

ju'unakkiachik in teuwaane'po bepa.

[20] Krijtopo nemak werim, enchim emo uju'une'po betana, ka illitchi benasi ee baane. Ala, ju'u ka tu'ik ka enchim bo'o jooriane' betchi'bo, illitchi benasi emo eiyaane. Taa enchim tu'isi emo uju'une'po betana, yo'owem benasi eebaane. [21] Taa nesaurim ji'ojteipo inen ji'ojtei: "Inia yoemratau ne, ka ame benasi nokame intok jume' ka amemak joomem ne ameu am noktuane. Taa kia junuentakai juni'i, kattim nee nok jikkajine", ti jiia ju'u achai Lios. [22] Junuen san, ju'u Liojta tu'u jiapsie junuen ka nanau machik, senuk a noknee'u, jume' juriom, ka Krijtota sualeme, aet bem mammatene' betchi'bo weye. Taa ju'u intok, senuk, Liojta betana ju'uneaka a' nok lutu'uriawata, senuk yee majtanee'u, jume' Krijtota sualeme, aet bem mammatene' betchi'bo weye. Intok ka jume'e, kee Krijtota sualeme betchi'bo. [23] Junako jume' Krijtota sualeme, si'ime nau aneka, ka nanau machik, ka ju'unakkiachik si'imem junuen nokao, intok jume'e, ju'u lutu'uriat kee ju'uneame oo Krijtota ka sualeme, wate ama yajako, jiba tua inime'e enchim ka suatulam ti jiune. [24] Taa enchim si'imem, Liojta betana a' nok lutu'uriawat ju'uneaka, jikkajiwatchisia enchim a' teuwaao, intok seenu, ka Krijtota sualeka oo kee tu'isi aet ju'uneame ama yepsako, junak juna'a, ka tu'isi a' aula'ut ju'uneene, intok junuen, enchim teuwaa'uta jikkajaka, ju'u lutu'uriat au temaine. [25] Intok ket junueni, junaka'a, aapo'ik jiba ju'uneiyaaka, ju'u au a' eetua'ut, Liojta aet ju'unea'po ju'uneaka, inen intok ketchia, Liojta yo'ore betchi'bo tonommea kiktene, intok junuen tua a' lutu'uria, ti jiune, Liojta emomaktuka'po.

Si'imeta enchim joa'uta, ka jak wa'am, taa aet suaka a' joonee

[26] Junak san Krijtopo nemak werim, inien tua weye, Liojta yo'oreka nau aneka, waate emo betana bwikimmea, salmom teammea, Liojtau bicha bwikaka a' yo'orine. Waate intok, Liojta nok lutu'uriae, yee majtane, oo Liojta betana enchim ju'uneiyaatuawa'uta a' teuwaane. Oo ket, Liojta tu'u jiapsie, ka ju'unakkiachik a noknee. Oo senu intok, juka' junuen nokpo teuwaarita, ju'unakkiachisia a' teuwaaneeme a junuen aayu. Intok junueni, si'ime ju'u enchim bo'o jooria'u, jume' Krijtopo nau werim, che'a juni'i tu'isi bem a' sualnee'ut am ania betchi'botune. [27] Taa junama'a intok, jume' Liojta tu'u jiapsie, ka nanau maisi ka jikkajiwatchik nokneeme, wooika, oo bajinee jiba. Ka si'ime nawi. Taa we'epulaka nat cha'akai nokne. Intok ketchia, ju'u, juname'e teuwaa'uta, ju'unakkiachisia a' teuwaaneeme ama annee. [28] Taa ju'u, junuen, junaka'a ju'unakkiachisia a' teuwaaneemta kaabetuko, che'a tu'inee junama'a nau anwa'apo, kaabeta junuen, ka ju'unakkiachik a' nokne'po. Ala, we'epulaka bem teuwaabae'uta, bempola jiba, ka kusisi Liojtamak etejone. [29] Intok ket jiba junaeni, jume' Liojta betana a' ju'uneiyaaka, juka' lutu'uriata yee majtaneeme, wooi oo bajinee jiba, jume' nokneeme. Jume' waate intok, juka' teuwaawamta, Liojta betana a' weye'po, oo ka junaen a' weye'po, aet mammatene. [30] Taa intok, junama'a, senuk anemta, ju'u Lios, senu weemta a' teuwaanee'ut a' ju'uneetuako, ju'u jaibu ama aneka nokame, nok yaatine, junaka'a nokne' betchi'bo. [31] Junueni, si'ime eme'e, jume' junuen Liojta betana weyemta a' ju'uneiyaatuawakame, we'epulaka junuen nok betchi'bo, nat cha'aka emo a' tekil makne. Intok junuen, si'imem, Liojta nok lutu'uriata ju'uneiyaaka, ket junuen che'a tu'isi bem aet jiapsine' betchi'bo. [32] Jume' intok, Liojta betana weyemta ju'uneiyaatuawaka, yee a' majtame, junae betana, a' bo'o jooria betchi'bo suasi a emo yu'iine. [33] Bwe'ituk ju'u Lios, wepulsi suasi weyemta eiyaa. Intok juka' kia jak wa'am, jachin juni'i weyemta, ka tu'ure.

Si'imekut, jume' Krijtota sualeka bem nau yaaja'po a' weetuawa'a benasia. [34] Jume' jaamuchim, jum Krijtota nau sualeme, Liojta yo'ore'po, ka monteka ama annee. Bwe'ituk bempo, ka au lutu'uriak. Taa a ameu noktune, Liojta betana nesauta a' lutu'uria ya'ari benasia. [35] Taa bempo, jita ju'uneiyaabae'eteko, jo'araapo bem kukunammeu nattemaine. Bwe'ituk Liojta yo'oriwaka nau anwa'apo, jamutta a' noknee'u, ka junuen aet utti.

[36] Au'em waatine, juka' Liojta nok lutu'uriata, ka emo betana bat a' ju'uneiyaawaka'po. Intok ka eme'e jiba juni'i, jume' a' sualeka a' mabetlame. [37] Taa

seenu, Liojta betana a' ju'uneiyaaka, a'
nok lutu'uriawata yeteu a' teuwaane'po,
au ama yuma'aleeme, oo Liojta betana
a' tu'u jiapsie aniawaka, si'imeta a
au joa'ati'eeneeme, inika'a in emou
ji'ojte'uta, yo'owe Jesukrijtota betana in
aet nesaurituka'po aman a' ju'uneiyaane.
38 Taa ju'u, ka junaen a' lutu'uria ti'eame,
junak, aapo juni'i, Krijtota sualeme nasuk
aapo'ik kaita lutu'uriaka'po ju'uneiyaanaa.
39 Junuen san, Krijtopo nemak werim,
Liojta betana a' ju'uneiyaaka a' nok
lutu'uriawata a enchim teuwaanee'ut, emo
temaine. Intok jume' junuen Liojta betana
tu'u jiapsie, ka ju'unakkiachik nokame,
junae betana kaabe ameu suuane. 40 Taa
si'imeta juka' enchim bo'o jooria'uta, ka
kia jak wa'am juni'i, taa tua junama wa'am
suasi a' joone, a' we'ea'po amani.

15

Jesukrijtota, a' jiabijteka'u

1 I'an intoko, Krijtopo nemak werim, Je-
sukrijtota betana nok lutu'uriata in enchim
majtaka'u beu ne enchim waati i'a. Jiba
ini'i nok lutu'uria juna'a ju'u enchim ma-
betaka'u, intok jiba inia betchi'bo eme'e
bichau bicha ka ta'abwisi intok, Krijtota
sual saka. 2 Intok ketchia, jiba inia bemela
nok lutu'uriata betchi'bo eme'e jinne'urim,
eme'e, in enchim a' majtaka'a benasia tua
junen jiaka a' suale'eteko. Taa intok, juka'
enchim sualeka'uta, kia kaita a' teuwaao
jiba, junak ka jinne'urimtune.
3 Che'a bat naatakai ineponee juka'
Krijtota nee a' ju'uneiyaatuaka, junaka'a
nee enchim a' majtak. Jesukrijtota itom ka
tu'uwa ya'arim betchi'bo a' mukuka'uta
ne enchim majtala. Jum Liojta nok
lutu'uriapo jaibu a' ji'ojteituka'po amani
junuen a' mukne'eti jiakai. 4 Intok ketchia
a' ma'awaka'po intok baji taewaita weyeka
a' jiabijteka'po. Ket jiba jum Liojta nok
lutu'uriapo a' ji'ojteituka'po benasi. 5 Intok
ket Peotau, ju'u Sepajpo ta'eewamtau au
yeu a' machiaka'po. Che'a chukula intok
ket, jume' woj mamni ama woika, yeu
a' pu'arimmeu au yeu a' machiaka'po.
6 Chukula intok ketchia, jume'e, aapo'ik
sualeka, mamni sientota bepa, wepulsi nau
anemmeu, au yeu a' machiaka'po. Inime'e
betana intoko, juebenaka ketun jiapsa.
Wate intok kokkosuk. 7 Intok che'a chukula,
Jakoobo' teamtau, ju'u yeu a' pu'akamtau
au yeu machiak. Intok ket che'a chukula,
si'ime jume' yeu a' pu'aka'ummewi yeu a'
machiaka'po.
8 Junak intok, che'a si'imemmet chukula,
neu ket au yeu machiak. Inepo ala ne
junuen, ka jume' watem benasi aapo'ik be-
tana majtitakai juni'i, kia seej chukti yeu
pu'atuk. 9 Bwe'ituk inepo, si'ime jume'
wate, Krijtota yeu pu'arim bepa, che'a ka
neu cha'aka ame benasi in eiyaanaa'u, in-
tok kia ne, ame benasi in ta'eena'po juni'i
ka neu lutu'uria tu machia juni'i. Bwe'ituk
inepone, jume' Krijtota nau sualeme, ka
ama eltuaka ameu suuasuk. 10 Taa ne, Je-
sukrijtota betana yeu pu'ari, aapo'ik tu'isi
nee a' nakeka' betchi'bo. Intok junuen
aapo'ik nee jiokoleka, aapo'ik nee yeu
pu'aka'uta, ka kia beja junen taawak. Taa
che'a juni san ne, si'imem bempo'im bepa
ne tekipanoala. Taa ka inepo in ea'po aman
juna'a junuen tekipanoame. Taa aapo ju'u
Lios, tu'isi yee a' nake' betchi'bo nee aniak.
11 Taa i'an, kia nee betana oo wate yeu
pu'arim betana eme'e majtimtuko, juna'a
kaachin jiubae. Inien tee si'ime enchim
majtala, intok ini'i su juna'a ju'u enchim
sualeka'u.

Jume' kokkoarim jijiabijte'u

12 Taa Jesukrijtota betana, aapo'ik
kokkoarim nasuk a' jiabijteka'u betana
itom yee a' majtao, jaisa betchi'bo emo
betana waate, kokkoarim ka am jijiabijte'eti
jiia. 13 Bwe'ituk jume' kokkoarim ka am
jijiabijteo, junak ket Jesukrijto juni'i, aapo
ka jiabijtek. 14 Intok junuen Jesukrijtota ka
jiabijteko, ju'u aapo'ik betana nok lutu'uria,
itom yee majta'u, tua kaita teuwaa. Intok
kia aapo'ik enchim sualeka juni'i, kaita
em aet jajamla. 15 Junuen a' lutu'uriatuko,
itepo, Liojta betana ju'u lutu'uria ti jiaka
itom teuwaa'uta, aa noki'ichiatu ean.
Bwe'ituk itepote, juka' Liojta, Jesukrijtota
a' jiabijtetuak ti jiula. Junuen san, jume'
kokkoarim lutu'uriapo ka am jijiabijteo,
junak ket ka lutu'uria, Liojta Jesukrijtota
a' jiabijtetuaka'po. 16 Bwe'ituk jume'
kokkoarim ka am jijiabijtetuawao, junak
ket aapo ju'u Jesukrijto juni'i ka jiabijtela.
17 Intok junuen ju'u Jesukrijtota ka
jiabijtelatuko, eme'e tua kaita betchi'bo a'

suale. Enchim ka tu'uwa ya'arimmet eme'e
ketuni ka jiokoirim. [18] Intok tua junuen a'
lutu'uriatuko, jume'e, Jesukrijtota sualeka
kokkosukame, jiba betchi'bo kokkolam.
[19] Itepo intok, jume' Jesukrijtota sualeme,
ae betana inim bwiapo jiapsaka jiba, tee
tu'ik ae tana mabet bo'o bicha'ateko,
si'imem bepa tee che'a juni'i jiokolwatchisi
machine.

[20] Taa i'an tua lutu'uria, juka' Je-
sukrijtota kokkoarim nasuk a' jiabijtetu-
awaka'po. Aapo intok junuen jiabijteka
ju'u a' teuwaame, jume' aapo'ik sualeka
kokkokame, lutu'uriapo am jiabijtene'po.
[21] Bwe'ituk jiba junaen, wepul yoemta
betchi'bo, kokkowamta naateka'a benasia,
ket junuen wepul yoemta betana naatek
ju'u kokkoarim nasuk jiabijtewame.
[22] Si'imem ju'u, Adamtuka'uta betchi'bo,
ka tu'isi tawaka kokkowa'a benasia, ket
jiba junaensu, si'ime jume'e, Jesukrijtota
sualeme, ae betana, jiba yuu jiapsituannaa.
[23] Taa we'epulaim nat cha'akai, taewaim
ameu yeu am pu'awa'ummetchi. Ju'u
Jesukrijto, juka' jiabijtewamta a' teuwaaka
jiabijtekame batchia. Chukula intok,
Jesukrijtota juchi a'abo notteo, jume'
aapo'ik sualeka kokkokame ket jiabijtene.
[24] Junak intok yuma'anee ju'u taewai,
si'imeta aet lu'utinee'u. Junak, Jesukrijtota
si'ime yo'o ya'uraata kaita'po tawaako
intok junuen, a' ya'uraawata achai Liojtau
su'u tojine. [25] Bwe'ituk ju'u yo'owe
Jesukrijto, inika'a kee yeu weyeo, inia
bepat bat, inim bwiapo si'imekut nesaweka
a' yejnee'uta au lutu'uriatune, jume'
a' ee beje'eka aneme am koba'asu'po
tajtia. [26] Junak intok, iniat chukula ju'u
kokkowame, ju'u yee beje'eka weyeme,
jiba betchi'bo lu'utanaa. [27] Bwe'ituk ju'u
Lios, Jesukrijtota, si'imek bepa a' yo'otune'
betchi'bo, au lutu'uriaka, si'imeta au a' su'u
tojak. Taa Liojta nok lutu'uriapo junuen,
si'imeta au su'u tojituk ti Krijtotau jiaka
juni'i, ite a ju'uneene, ka achai Liojtau ket a'
yo'otuka'po. Bwe'ituk aapo Lios juna'a ju'u
si'imeku a' yo'o yaakame. [28] Junak intok,
si'imeta Jesukrijtota, si'imeku yo'otaka
aneo, aapo Jesukrijto, ju'u usiwai, achai
Liojtau au su'u tojine, ju'u, si'imeku a' yo'o
yaakamtawi. Junuen beja ju'u achai Lios,
si'imeku, si'imem bepa yo'otune.

[29] Junuentuka'ateko, waate, jume'
kokkoarim betchi'bo emo babatoowame,
ka junuen an ean, jume' kokkoarim
lutu'uriapo ka am jijiabijteo. Kaabe junuen
emo bato'owaa ean.

[30] Junuentuka'ateko, jume' kokkoarim ka
jiabijteneeo, jiba jinilwatchiku itom ito
bicha'u tua kaabetau tu'ineeka we ean.
[31] Chikti ta'apo in me'epeewa'u jinilwatchisi
neu aayuk. Ini'i intok junuen in aunee'u,
Krijtopo nemak werim, Jesukrijtota enchim
suale' betchi'bo, nee ka jain eaka, aet yanti
elaka nee junuen ino bicha. [32] Inepo jum
bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po, jume' ouseim-
mak nassuaka, jiokot ino bichakai. Taa
nee junaet kaita jajamne, tua lutu'uriapo
jume' kokkoarim ka am jijiabijteo. Junuen-
tuka'ateko inen tee jiu ean: "Ji'ibwawamta
intok ji'iwamta tee weetuane, kee yoko oo
matchuko kokkokai."

[33] Jume' junuen jiame betana kate'em
emo bai tatta'aatebo. Lutu'uriapo inen
jiuwa'a benasia: "Jume' ka tu'i yoemem,
jume' tu'ik bo'o jooriame, ka tu'ikut am
ji'optua." [34] Ka kia jak wa'am, ta'abwisi
intok eaka jiapsibaane. Taa intok, si'imeku
Krijtota nok lutu'uriawata tua junama
wa'am a' sualeka, ka tu'isi ka enchim
aunee'ut emo suuane. Bwe'ituk emo
betana waate ka Liojta ta'aa. Inien ne emou
jiia enchim tiune' betchi'bo.

Jume' kokkoarim jiabijtenee'u

[35] Taa jiba tua, senu nattemaibaanee:
"Jaisam tua jiabijtenee jume' kokkoarim.
Jaisa machim tua takaane", ti jiakai.
[36] Tua kaita mammatenee ju'u junuen nat-
temaineeme. Bwe'ituk ju'u jiabijtewame,
bachia etwakame benasi maachi. Juna'a
bachia, ka intok bachiataka tawanee juka'
basiunemta yo'otune' betchi'bo. [37] Taa ju'u
etnaame, ka ju'u ouwo ba siuneeme juna'a.
Ala ju'u bachia juna'a etnaame. Tiikotaka
oo ket jita ta'abwik bachiatakai. [38] Chukula
intok, ju'u Lios junaka'a bachiata, a' ea'po
maisi maachik a' ba siutuane. Intok juka'
bachiata, we'epulaik, a' ea'po aman a'
ouwoka'uta a' autuane. [39] Ka si'ime ju'u
jiapsame, nana'anak takaak. Juka' yoem
takaata a' machiaka'ut te ju'unea. Intok
si'ime jume' naikim wokekame ta'abwisi
machik takaak. Jume' wikitchim juni'i
ket tatta'abwisi maachi. Jume' kuchum
juni'i ket, che'a tatta'abwisi maachi. [40] Ket
jiba junaeni, teekapo jiapsaka, intok inim

bwiapo jiapsame, ka nanancha maachi.
Taa jume' teekau jiapsame, ka jume' im
bwiapo jiapsame benaka, taa che'a ta'abwik
ujyooriak. 41 Ju'u ta'a tachiria, ju'u mecha
tachiriata bepa ta'abwisi maachi. Intok
kia ju'u chokim tachiria juni'i ka nanancha
maachi. Intok jume' chokim nasuku,
nat bepa tatta'abwik che'a tatta'abwik
tachiriak. 42 Jume' kokkoarim jiabijtenee'u
betana ju'u bachia etwakame benasi
maachi. Ju'u takaa, a moyeka ma'atune.
Taa ju'u jiabijteneeme, ka intok mukneeka
yejtene. 43 Ka bibit machika ma'awaka
juni'i, intok ta'abwisi, suum watchika
ujyoika jiabijtene. Tua kaita utte'aka
juni'i, bwiata betuk ma'awaka, si'imeku
utte'aka jiabijtene. 44 Inim ju'unakteitaka,
ju'u takaa, ma'atuko, chukula jiabijteka,
Liojta betana, teekapo jiapsi betchi'bo
takaatakai yejtene. Bwe'ituk inim bwiapo
jume' taka ju'unakteim ayuka'a benasia ket
jiba junaen jum teekapo jiapsi betchi'bo
jume' takaam aane.

45 Junuen san, Liojta nok lutu'uriapo inen
ji'ojtei: "Ju'u o'ou, bat yoem ya'awakame,
ju'u Adam teame, Liojta betana inim
jiapsiwamtae ju'unakteitaka jiapsak." Taa
juchi ju'u senu Adam teaka, Liojta u'usi
chukula yebijnee'u, juna'a, Liojta tu'u jiap-
sie jiba yuu jiapsiwamta yetet autuaneeka
yepsak. 46 Taa ju'u bat ju'unaktewame, ka
jum teekapo jiapsi betchi'bo juna'atuk,
taa inim bwiapo jiapsi betchi'bo. Ala
chukula, ju'u, jum teekapo jiapsi betchi'bo
juna'atune. 47 Ju'u bat yoemtuka'u, bwiae
ju'unaktewakame, inim bwiapo betchi'bo
ju'unaktewak. Ju'u intok chukula weyeme,
ju'u itom yo'owe Jesukrijto, teekau, Liojta
yo'o nesaweka kateka'po jiapsa. 48 Jume'
inim, i'an itom takaam, jiba junae yoeme,
bwiae ju'unaktewakamta takaasuka'u
bebena. Jume' intok teekau betchi'bo
takaamtuneeme, ju'u yo'owe Jesukrijto,
teekau jiapsamta takaam benane. 49 I'an
itepo, ju'u yoeme bwiae ju'unaktewakamta
benasi mamachikai, ket jiba junaeni,
chukula, itepotee junae teekapo jiapsamta
bebenane.

50 Inen ne emou jiubae, Krijtopo nemak
werim. Jume' i'an inim itom takaam,
ama teekapo, Liojta yo'otaka kateka'u,
kaachin bem aman a jiapsine'po betana.
Bwe'ituk ju'u, ka jiba betchi'botuneeme,
jum jiba yuu jiapsiwa'u, ka a aman
jiapsa. 51 Taa senu weemtat, kaabeta
ju'uneiyaa'uta ne enchim ju'uneiyaa i'a.
Katte si'ime kokkone. Taa ala, si'ime
te, ka i'an bebenanee bwe'ituk ju'u
Lios, takaam tatta'abwisi mamachim itot
autuane. 52 Kia senu wechiapo, senu
repiktiapo benasi, juka' sisi'iwok kusiata,
kaa'intok jiuneeka, kusisi a' jiao, jume'
kokkoarim jiabijtenemme, jakwoo juni'i
kaa'intok kokkoneekai. Itepo intok tee,
ka i'an bebenane. Taa tatta'abwisi te
ju'unaktenaa. 53 Bwe'ituk i'an' inim
itom jiapsa'u, lu'utineeme, utte'a, jiba
yuu betchi'bo itom jiapsinee'uta itot
a' autuanaa'po. Intok ju'u itom taka
juni'i, lu'utineeme, utte'a jiba betchi'bo
itom takaanee'um, itot am autuawa'po.
54 Intok inika'a inien itou chupsuko,
junak inim itom ju'unaktei, juka' takaata
lu'utineemta, jiba yuu jiapsi betchi'bo,
ta'abwisi ya'atuneeo, intok jiba inime'e
itom takaam kokkoneeme, jakwoo juni'i
kaa'intok kokkone' betchi'bo, ta'abwisi
ya'atuneeo, junak chupnee ju'u, jum Liojta
nok lutu'uriapo ji'ojtei: "Jiba betchi'bo ju'u
kokkowame, Krijtota kuuset a' yaaka'ue,
ini'i, kaita'po tawaawaka, lu'utawak",
ti jiame. 55 I'an jaibu ju'u kokkowame
kaita intok ito betchi'bo utte'ak. I'an
jaibu ju'u kokkowame, itom jiokot ito
bittuane' betchi'bo kaita utte'ak. 56 Ju'u
ka tu'ik itom joa'u juna'a ju'u, juka' itom
kokkonee'uta joame. Ju'u intok, Liojta
betana bat naataka nesauri, ka itom au
yuma' betchi'bo che'a juni'i ka tu'isi itom
tatawa. 57 Taa achai Liojta ne aet baisae
itom yo'owe Jesukrijtota betchi'bo, junuen
a' yaaka'ue kokkowamta betana itom a'
jinne'uka' betchi'bo, intok si'imek ka tu'ik
betana, tu'isi itom yeu a' kattua' betchi'bo.

58 Inia betchi'bo san Krijtopo nemak
werim tu'isi in nake'um, itom jiabijte-
nee'uta ju'uneaka, kaachin ta'abwisi eaka,
wepulsi Jesukrijtota jiba sualne. Intok
itom yo'owe Jesukrijtota betana juka'a, tek-
ilta, jiba che'a juni'i a' bo'o jooria sakane.
Bwe'ituk eme'esu ju'unea, juka' tekilta,
yo'owe Jesukrijtotamak nau eaka, ae betana
enchim joa'uta, ka kia beja tua enchim a'
ya'ane'po. Taa tu'ik enchim aet jajamne'po.

16

Jume' Krijtota sualeme ania betchi'bo, ju'u nau tojiwakame

1 Ju'u intok, jume' Krijtopo itomak werim, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po aniane' betchi'bo, enchim nau wo'otanee'u betana. Jum bwiaraa Kalaasia' tea'po, Krijtota nau sualeme be'ekatana, in am tejwaaka'a benasia, eme'e ame benasi ket a' ya'ane. 2 Chikti lominko ta'apo, eme'e we'epulaka, enchim koba'i, au enchim yuma'alaapo aman, a' e'eriane. Junuen nee ama yepsako, ka junak ju'ubwa nau a' toji betchi'bo. 3 Inepo intok, chukula aman yepsako, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha nee am bittuane, jume' junam bicha kat betchi'bo enchim yeu pu'anee'um. Ji'osiam intok ne ket amemak bittuane. Junuen junae mak, junaman, jume' junama'a Krijtota sualemmeu, juka' enchim nau tojaka'uta am tojine' betchi'bo. 4 Ne intoko, in aman weene'po junuen ket a' tu'i machiako, nemak im katne.

Paplota Roma' tea'u bichaa, a' weebae'u

5 Aman emou bichaa weyeka intok, utte'a, jum bwiaara Maseroonia' tea'po bat in yebijne'po. Junuen san ne che'a chukula, jum bwe'u jo'ara Korinto' tea'u ne yebijne. 6 Jiba tua ne, junama'a emomak ili binwaa ama tawane. Oo ne che'a jumak, junama'a seberiata simsu'utajti emomak anne. Intok junako, eme'e junuen a nee aniane, chukula in weene'u bicha betchi'bo. 7 I'an ne ka kia enchim bichaka emot wa'am weebae. Taa ne, ili ne binwa emomak ama tawabaeka'ea, Jesukrijtota junen eao. 8 Taa ne bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po ne tawabae, taewai Pentekojtej teamta aet yuma'u tajtia. 9 Bwe'ituk inimi'i ju'u tekil, Jesukrijtota betana in joonee'u, ketuni tu'isi neu aayuk. Intok ne tua tu'isi yeu a' wee machia. Taa intok jume' nee beje'eka aneme ket juebenamme.

10 Timoteo' teamta emou yepsako, kaitat jain eaka, taa alleaka emomak a' anne' betchi'bo, tu'isi em a' bitne. Bwe'ituk aapo, yo'owe Jesukrijtota betana tekilta, nele benasi a' jooa. 11 Junuen san, kaabe emo betana, jak wa'am a' bitbaane. Taa ala eme'e, kaitat obisi eaka, naa buusti a' sikaa, nee a'abo a' bitne' betchi'bo, a' aniane. Bwe'ituk nee a'abo a' yebij bo'o bicha, jume' waate, Krijtopo itomak werimmake.

12 Ju'u intok, Krijtopo itomak weri, Apooloj teamta betana, jue benasi ne au ujbwanak, jume' wate Krijtopo itomak werimmak, a' sikaa, aman enchim a' bitne' betchi'bo. Taa aapo i'an ka aman weebabaek. Aman emou weenee chukula, ama yuma'ateko.

Ji'ojtesuka am tebotua

13 Tu'isi em emo suua. Yo'owe Jesukrijtota jiba enchim sualnee'u ka koptane. Kaita'po ko'om eaka ousi'eene. 14 Si'imeta enchim bo'o jooria'uta, yee nakeka a' joone.

15 I'an intoko, Krijtopo nemak werim, eme'e tu'isi ju'unea jum bwiaraa Akaaya' tea'po, Teepanaj teamtaim, bat Krijtota nok lutu'uriata am sualeka'po. Intok bempo'im jume' Krijtopo itomak werim ania betchi'bo, emo am tekil maklatuka'po. 16 Kiali'ikun san inepone emou ne ujbwana, enchim junuen bempo'im bebenam intok si'imem jume' a yee aniaka intok Krijtota tekil bo'o jooriame, enchim am yo'oreka am nok jikkajine' betchi'bo. 17 Alleanee jume' emo betana inen teakame nemak im ane' betchi'bo, Ejteepanak, ju'u Portunaato intok ju'u Akaiko' teame. Bwe'ituk bempom, enchim ka a nemak anekai, ka enchim nee ya'aria'ut inime'e, neem aniak. 18 Bwe'ituk bempo, emo betana nee jiapsi yechak. Intok kia enchim juni'i. Inime'esan eme'e am nakeka am yo'ori ta'aane.

19 Jume' Krijtopo itomak werim bwiaraa Aasia' tea'a betana te'opom be'ekatana nau yaajame, emou tebotemme. Akiila intok Risiila ti teakame. Intok ketchia jume' bem jo'apo nau yaajame, Jesukrijtota enchim amemak nau a' sualeka' betchi'bo, utte'esia enchim tebotua. 20 Si'ime jume' inim, Krijtopo nemak werim betana em, teboteita mabeta. Eme'e intok ketchia, enchim naas emo nake'epo teuwaaka, emo tebotuane.

21 Inepo Paplo, inika'a teboteita, in maammea ji'ojteita, nee emou bittua.

22 Senu intok, emo nasuk, yo'owe Jesukrijtota ka naksi a' eiyaabaao, ka tu'isi a' tawane'po betana witti a' tejwaane. Yo'owe Jesukrijto, eu te chaae, lauti itou yebijne.

23 Krijtopo nemak werim, itom yo'owe Jesukrijto a' tu'uwae enchim alleetuane.

[24] Si'imem, Jesukrijtota itom a' nake'e be-
nasi, nee ket junaen ne enchim nake.

2 Korintiom

Paplo, bwe'u jo'araa Korinto' tea'u, jume' Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, Liojta junen eaka' betchi'bo, Jesukrijtota betana yeu pu'aritaka ne yeteu bittuari. Krijtopo itomak weri Timoteo' teamtamake, inika'a ji'ojteita te, jume' bwe'u jo'araa Korinto' tea'po Krijtota sualeme, intok si'ime jume'e, bwiaraa Akaaya' tea'po, Liojta yoemiammeu te ji'ojte. 2 Itom achai Lios, intok itom yo'owe Jesukrijtota betana tu'ikue enchim alleenee'uta, intok yanti elaka enchim jiapsinee'uta tee emot a' au i'a.

Paplota jiokot au a' bicha'u

3 Liojta, juka' itom yo'owe Jesukrijtota achai yo'ota, itom au allea'uta tee jiba au bicha teuwaa sakane. Bwe'ituk aapo juna'a, ju'u itom achai, itom nak jiokoleka itom bichame. Intok aapo ket juna'a ju'u itom jiapsi joame. 4 Aapo ju'u Lios, si'imekut, jiokot itom ito bicha'ut itom jiapsi jojoa. Junuen itom ket, jume' jiokot emo bichame, itom a am jiapsi jo'ane' betchi'bo, jiba aapo'ik Liojta betana itom a' mabetaka'a benasia, itom am jiapsi jo'ane' betchi'bo. 5 Bwe'ituk Jesukrijtota itom yo'ore' betchi'bo, ama butti jiokot itom ito bicha'a benasia, ket jiba junaen, itepo, chukula aapo'ik Krijtota betana ama butti itom alleenee'uta te bitne. 6 Junuen san, juu u jiokot itom ito bicha'u, juna'a, enchim jiapsi jo'aa betchi'bo intok enchim jinne'uimtune' betchi'bo junuen itou weye. Taa Liojta betana itom jiapsi jo'aawao, ket jiba enchim jiapsi jo'aa betchi'bo, intok jinne'urimtune' betchi'bo weye. Junuen san chukula eme'e, ka seej chukti eaka itomak a jiokot emo bitne, i'an inim itom jiokot aet ito bicha'ut, ka jain eaka ket enchim a' inne'ene' betchi'bo. 7 Kaitat te jain eaka enchim a yoem'eiyaa. Bwe'ituk te ju'unea, itomak junuen jiokot enchim aet emo bicha'a benasia, junuen ket eme'e, itomak, Liojta betana itom jiapsi jo'awa'uta, enchim a' bitne'po.

8 Krijtopo itomak werim, enchim te ju'unee i'a, jum bwiaraa Aasia' tea'po, ama butti obiachisi itom ito bichaka'po. Tua ama butti bettesi itou yeu siika. Kia te juni'i, ka ito au elpeiyaan itom au yuma'ane'po. Intok te kia, jiapsaka itom ama yeu katnee'uta juni'i, tee ka bo'o bichan. 9 Kia te su'abaawaka yeu pu'arim benasi te ito eiyaan. Taa ini'i inien yeu siika, Liojta a itom yoem'eiyaane' betchi'bo, juka'a, jume' kokkoarim jiabijtetuanemta. Intok ka junuen, jitau itom ito yoem'eiya' betchi'bo. 10 Lios itom ama yo'eetuak. Intok i'an tajtia itom aet ania sime, ju'u, tu'isi jinilwatchika kokkowamta betana. Aapo'ik Liojtat te ea, bichau bicha ket aapo'ik itom ama yo'eetuane'po. 11 Taa enchim juebenam, Liojtau bicha itom nokriaka, junaet enchim itom aniao, chukula juebenaka, Liojta aet bai saune, junuen aapo'ik itom si'imem betchi'bo, juka' tu'ik ae betana weyeka, aapo'ik Liojta betana itom mabeta'u betchi'bo.

Paplota ka lauti, Korinto' tea'u noiteka'u

12 Lutula wee'po, ju'u itom aet ito uttia'u ini'i juna'a, Liojta bichapo, aapo'ik itom jiapsi i'a'po aman, intok ka jak wa'am, intok ka jiapsita bepa a' sualeka, te inim junuen ito uju'u'u itom ito ju'uneiyaa'u juna'a. Intok che'a bat naataka emo nasuk anekai. Lios, aapo tu'isi yee a' nake' betchi'bo junuen itom jiapsine' betchi'bo itom aet aniak. Ini'i intok, ka itom koba suawaeka au betchi'bo weye. 13 Ju'u inim ji'ojteimpo itom emou teuwaaka'u, kaita ta'abwika, taa ju'u enchim a noka'u intok aet ju'unea'u jiba. Ne intok emot a' bo'o bicha, tua junama wa'am enchim aet ju'uneenee'uta. 14 Junuen wateku jaibu enchim ju'unea'a benasia. Junuen juka' taewaita yumako, yo'owe Jesukrijtota a'abo notteo, junak eme'e ito betchi'bo enchim alleewamta emo jajamek ti jiune' betchi'bo. Intok ket jiba junaeni itepo, ito betana emo betchi'bo itom allea'u itot aune.

15 Inia weyemta betana junuen a' lutu'uriatuka'po ju'uneaka, emou ne che'a bat noitibaeka ean. Junuen wosa in emou noiteka, junuen ne tana enchim alleene' betchi'bo. 16 Bwiaraa Maseroonia' tea'u bicha weyekai, nee emou bat yebijbaeka ean. Intok chukula, juna'abo notteka nee juchi emou yebijbaen. Junuen beja enchim a nee aniane' betchi'bo, naa buusti, bwiaraa Jurea' tea'u bicha in

weene'ebetchi'bo. [17] In teuwaarit yeu
yuma'abaekai, kannee bai tiaka taa tua
junuen jiaka a' teuwaak. Bwe'ituk inepo,
juka' in ya'abae'uta, kannee jume' ka
Krijtota sualeme benasi, wooi weyemta,
ka wepulsi eaka a' jooa. [18] Taa Lios
itom ju'uneiyaa, wepulsi eaka, intok ka
woik teuwaaka, itom emou noka'apo.
[19] Bwe'ituk ju'u Jesukrijto, ju'u Liojta
yoemia, emou itom teuwaa'u, jakwoo juni'i
ka lutu'uriata, wooi weyemta a' nookak.
Intok junuen si'ime ju'u Jesukrijtota betana
itom teuwaa'u, Silbaano' teame, intok
Timoteo' teame intok inepo, lutu'uriataka
yeu weama. [20] Bwe'ituk ite a' ju'uneiyaa,
aapo'ik Liojta betana si'imeta juka' itou
na'ikiarita, aapo'ik Krijtota betchi'bo itou
a' chupuka'po. Inia betchi'bo itepo, Liojta
nau yo'orekai, tua junuentunee ti jiaka,
te a' lutu'uriate. [21] Intok jiba aapo ju'u
Lios juna'a ju'u iitom intok enchim juni'i,
ka ta'abwisi intok eaka, Jesukrijtota itom
sualne' betchi'bo itom aniame. Intok jiba
aapo juna'a ju'u, si'imeku aapo'ik betchi'bo
jiba itom jiapsine' betchi'bo itom junuen
eetuame. [22] Intok aapo'ik betana itom
kate'epo itot ju'uneiyaatebo. Intok a'
tu'u jiapsiwata itot jiapsituari, junae, juka'
chukula itom bitnee'uta, junuen itou a'
chupne'po itou a' lutu'uriatuka'po junae
itom a' ju'uneiyaatua.

[23] Taa ne i'an tajti, kee jum bwe'u jo'ara
Korinto' tea'u weyekai, in junen jiulatuka'a
benasia, Liojta nee a' ju'uneiyaa'po, ne
ju'uneaka a' teuwaa, junuen ka in enchim
sioktuabae' betchi'bo ka in aman emou
sika'apo. Ka junuen lutu'uriatuko, Lios
aapo nee betchi'bo ju'unea. [24] Itepotee ka
jachin juni'i, Krijtota enchim sualnee'ut
enchim utte'a jooria. Bwe'ituk eme'e jaibu
em junama wa'am, ka ta'abwisi intok Kri-
jtota suale. Taa ala, che'a juni'i enchim
alleenee'ut te enchim aniabaeka'ea.

2

[1] Jiba inia betchi'bo san ne ka juchi emou
noitibaeka'e'eak, ka alleewamta ka emo na-
suk au i'akai. [2] Bwe'ituk inepo junuen ka
enchim alleetua'ateko, junak, inepo emo
tana alle'eaka su, ka in allea'u emo betana
neu aune. [3] Junuen san ne emou ji'ojtek,
jaibu enchim ju'unea'a benasia. Bwe'ituk
inepo juni'i, nee ka emo betana in siokne'
betchi'bo, ne ka emou siika, emo betana
alle'eaka su. Bwe'ituk ne jaibu ju'unean,
alleaka nee emo mak aneo, enchim si'imem
ket nemak alleene'po. [4] Bwe'ituk junak
inepo, junaka'a ji'osia ji'ojteita emou bit-
tuakai, unnaa ka in yanti ela'uta net
ayukan. Intok tu'isi ka in allea'uta, junuen
in opoam wo'otakai. Ala ne, ka enchim ka
alleetua' betchi'bo emou ji'ojtek, tua ama
butti in enchim nake'uta enchim ju'uneiyaa
i'akai.

Juka' ka tu'isi aulata jiokoiwaka'u

[5] Taa seenu, jabetaka juni'i, emo nasuk
ka amma'ali aneka yee sioktuaka'ateko, ka
nee jiba junuen sioktua, taa wateku enchim
si'imem juni'i sioktua. Wateku ti ne jiia,
ka unnaa bettesi emou a' yecha'abaekai.
[6] Jum enchim nau ane'epo, junako eme'e
batte si'ime ama aneka, ju'u o'outau,
kutti enchim au yechaka'ue, junae a'
su'u tojine. [7] Junuen san i'ani, eme'e a'
jiokoibaeka'eene. Intok a' jiapsi yechakai.
Ka junuen, ama butti au intok a' sioktuaka,
tokti ko'om eaka, au a' ta'arune' betchi'bo.
[8] Junuen san i'an ne emou ujbwana, juchi
wee'po eme'e, enchim a' nake'po aman
a' ju'uneetuane. [9] Che'a bat naataka inia
weemta betana ne emou ji'ojtek, intok
jiba junuen, enchim ji'obilaa betchi'bo,
junuen enchim in tejwaaka enchim
aet saweka'ut enchim aet jiapseka'po
enchim ju'uneiyaabaekai. [10] I'an intoko,
juka' junuen jitat enchim jiokoeka'uta,
nejponee ket a' jiokoine. Bwe'ituk juka'
in jiokoilaa'uta, lutu'uriapo junuen nee
a' jiokoi'eao, in emo betana jiokot ea'
betchi'bo, Jesukrijtota bichapo ne junuen
a' jiokoek. [11] Juka' bebeje'erita junuen,
kaita'po itom a' koba'ane' betchi'bo.
Bwe'ituk tu'isi te ju'unea, aapo'ik yee bai
ta'aaka a yee a' ji'optua'po.

Bwe'u jo'ara Tooaj tea'po aneka, Paplota ka yanti elaka'u

[12] Junak, jum bwe'u jo'araa Tooaj tea'po,
Krijtota betana juka' nok lutu'uriata yee
majtabaeka nee aman yepsako, junama'a
ju'u tekil Krijtota betchi'bo in joo'ea'u neu
juebenaek. [13] Taa junuentaka juni'i, ju-
nama'a juka' Krijtopo nemak weri Tiito'
teamta ka ama teakai, ka in yanti ela'u
net aukan. Junuen san beja ne, ka in ama
tawane'e betana ne ameu nokaka ne am

mam bwiseka am tebotuaka, ne bwiaraa
Maseroonia' tea'u bicha ne yeu siika.

Krijtota betchi'bo si'imeku yo'oo'am

[14] Taa Liojta te aet bai saune, aapo'ik,
juka' Jesukrijtota betchi'bo a' yaaka'ue,
si'imeku yo'orika itom yeu katne' betchi'bo
itom aniamta. Intok aapo, aapo'ik be-
tana juka' a' nok lutu'uriawata si'imekut
itom yee a' majtane' betchi'bo itom ania.
Ini'i nok lutu'uria intok, jita tua win
jubak si'imekut a' weye'e benasi machikai.
[15] Bwe'ituk itepote, Jesukrijtota sualekai,
Liojta tu'isi alleetua. Intok itepo, jume'
Krijtota sualeme nasuku, intok kia jume'
ka a' sualeme nasuku juni'i, Krijtota be-
tana weyeme, itot yeu maachi win jubak
na'ikim weye'e benasia. [16] Jume' ka Krij-
tota nok jikkajibaemmeu, ini'i Liojta betana
lutu'uria weyeme, che'a juni'i bem ka tuisi
tawaka kokkonee'uta aet teune. Taa jume'
intok, Krijtota sualeka, jinne'uimtuneeme'
betchi'bo, tu'ika bem ae jiapsinee'uta aet
jajamne. Intok inia tekilet, kaabe aapo a'
ea'po au yuuma. [17] Itepo, katte juka' Krijtota
betana lutu'uriata teuwaaka, jita ae koba'
betchi'bo a' jooa, juebenam ane'e benasia.
Taa ala, tee, tua junen jiaka, Krijtota nok
lutu'uriata yee majta. Liojta betana itom a'
tekil maktuka'po amani. Intok Liojta itom
ju'uneiyaa'po ju'uneaka a' teuwaa. Intok
Jesukrijtota itom a' yo'owaka'po amani.

3

*Bemela lutu'uriata betana ju'u yee ma-
jtawame*

[1] Inepo intoko, inile benak teuwaakai,
katte itepo ito uttiabaeka juchi te emou
nooka. Intok ka utte'a juni'i, jaku'ubo itom
kate'epo, tu'isi itom mabettune' betchi'bo,
ji'osiaka itom emou yajine'po. Intok
kia emo betana, watemmeu kat betchi'bo
juni'i, ka utte'a, ji'osiaka itom katne'epo,
watem a' joa'a benasia. [2] Ka junuentune.
Bwe'ituk eme'e'em juname'em, ju'u ji'osia,
watemmeu kat betchi'bo itou be'eeka itom
ae mabettunee'u benakai. Eme'e, Krij-
tota enchim suale' betchi'bo, junuen, si'ime
ito tana a' ju'uneiyaa, lutu'uriapo Liojta
betana tekilta itom joa'apo. [3] Bwe'ituk
a eme'e ju'uneiyaatu, Jesukrijtota betana
enchim yoemiarimtuka'po. Ite intok ju-
name'em, tu'isi enchim aet yeu yuma'ane'
betchi'bo aet enchim majtame. Junuen
san, juka' Liojta, jiba yuu jiapsamta, a' tu'u
jiapsiwata inen enchim jiapsitua' betchi'bo,
ji'osiampo ji'ojteita bepa si'imem betana a
emot ju'uneetu, Krijtota enchim suale'po,
ka kia jita teta bebberaimmet ji'ojteita
bepa juni'i. Taa ala tua enchim jiapsimpo
ju'unaktei.

[4] Itepo ala tee inika'a, tua inien a' weye'po
te tua a' lutu'uria'ati jiia, Jesukrijtota
betchi'bo Liojtat eakai. [5] Katte itom ea'po,
jita a itom joonee'uta ito au yuma'aleka a'
bo'o jooria. Taa ala si'imeta juka' a itom
joa'uta, Liojta a jita joaka intok aapo'ik
itomaktuka' betchi'bo tee a' jooa. [6] Bwe'ituk
aapo, ju'u aapo'ik betana, senu bemela
lutu'uriata, a itom au yumaka, a' tekipanoa'
betchi'bo itom aet ania. Ini'i intok, ka juka'
Moiseejta nesauri ji'ojteita betana weye.
Taa ala Liojta tu'u jiapsita, itom a' ma-
betne'po betana junaen weye. Bwe'ituk
ju'u nesauri ji'ojtei, ka tu'isi tawaarimtaka,
itom kokkonee'ut itom tejwaa. Taa ju'u
Liojta tu'u jiapsi, jiba yuu jiapsiwamta yee
bittua.

[7] Ini'i nesauri, Moiseejtuka'uta betana,
teta beraikut ji'ojtei, ini'i intok, yeu
machiaka, ama butti utte'akamta tachiri-
akan. Jume' intok ijra'eliitam, kia juka'
Moiseejta, a' mabetakamta, katim a aet
remten. Bwe'ituk ju'u a' pujbawa, unnaa
tachiriakan. Taa junuentaka juni'i, juna'a
tachiria, laaauti weyeka, lu'utek. Taa
ini'i intok nesauri ji'ojtewakame, ka tu'isi
tawalamtaka kokkowamta yee teuwaame,
junuen unnaa eiyaawaka a'abo tojiwakai,
[8] ju'u itom Jesukrijtota nok lutu'uriawa,
Liojta tu'u jiapsiwata betana itom aet
ju'uneetuawa'u, che'a juni'i eiyaawaka
mabettune. [9] Junuen, ju'u nesauri, ka tu'isi
yee tawaanee'ut, yee tejwaakame, unnaa
eiyaawatchisi yepsaka'ateko. Junuen san,
ju'u, Krijtota betana nok lutu'uria, Liojta
betana itom tu'isi mabettunee'uta itom
tejwaame, che'a juni'i ujyoisi eiyaawaka
mabettune. [10] Bwe'ituk ju'u nesauri
ji'ojtewakame, bat naataka weeria, junak
eiyaawatchiaka'u, i'ani juna'a, inia che'a
juni'i bepa eiyaawatchik betchi'bo kaita
teuwaa. [11] Junuen san, ju'u chubala
betchi'bo jiba tu'eaka, eiyaawatchisi
machikai, che'a juni'i eiyaawatchisi

machine, ju'u jiba yuu betchi'botuneeme.
12 Jiba iniat itom jiapseka' betchi'bo
san, itepote aet ito ou bujtaka, kaitat
jain eaka te yeteu a' nooka. 13 Kattee ju'u
Moiseejtuka'uta benasi aane, a' pujbawata,
tajo'orimmea au a' pattaka'a benasia.
Intok junuen, jume' ijra'eliitam, juka'
tachiriata ka binwatunemta, ka a' lu'uti bit
i'akai. 14 Taa bempo, inika'a si'imeta, jita a'
teuwaa'po, katim aet ju'unean. I'an tajtia,
juka' bat naataka weeriata, Liojta amemak
wepulsi lutu'uriata yaaka'uta, a' nokakai,
junak naateka, ka bem a aet ju'unea'a
benasia, jiba junaen i'an tajtia juni'i, katim
a aet ju'unea. Bwe'ituk ju'u junuen ka
bem aet ju'unea'u, Jesukrijtota betana
weyemtae jiba a ju'uneiyaatune. 15 I'an taj-
tia bempo, jume' liprom, Moiseejtuka'uta
ji'ojteka'um nokakai, ju'u junak naateka
bem ka aet ju'unea'u, ketun amet aayuk.
16 Taa jabetaka juni'i, yo'owe Jesukrijtota
sualeka a' mabetako, ju'u bat naataka ka
a' ju'uneiyaa'uta a' ju'uneiyaane. 17 Ju'u
intok Liojta betana tu'u jiapsi, yo'owe
Jesukrijto juna'a. Ju'u intok Krijtota tu'u
jiapsita mabetlame, ka intok utte'atune,
bat naataka benasi, Moiseejta ji'ojteka'uta
nesaurita bo'o jooriaka a' jiapsine'po.
18 Inia betchi'bo san si'ime itepo jume'
Krijtota sualeme, jaibu Krijtota betana
lutu'uriata ju'uneiyaakai, aapo'ik yo'owe
Jesukrijtota betana juka' eiyaawatchisi
machika weyeme a itot ju'uneiyaatu. Intok
junueni, itepo, lau laauti tee, che'a juni'i
aapo'ik Krijtota benasi jiapsi saka. Bwe'ituk
che'ewasu juni'i, itepo, ju'u eiyaawatchisi
machika, ju'u aapo'ik betana weyeme, itot
yeu maachi. Ini'i san, yo'owe Jesukrijtota
betana weye, ju'u Liojta betana tu'u jiapsi.

4

1 Junuen san itepo, katte a' koptaka,
jakwoo juni'i te ka ko'om ea. Bwe'ituk
Lios, aapo tu'isi itom a' nake' betchi'bo,
itom jiokoleka, inika'a tekilta itom maki.
2 Itepote ala, juka' ka ju'uneiyaawaka,
tiusi machik watem bo'o jooria'uta, te a'
koptaka intok, kaabem te bai tatta'aaka
jiapsa. Intok kia te ka ta'abwisi juni'i
watek yee majta. Taa ala Liojta betana
juka' nok lutu'uriata jiba te yeteu teuwaa.
Intok inieni itepo, si'imem bichapo,
Liojta bichapo tu'isi itom jiapsa'po ito
ju'uneiyaatebo, junuen bempo, tu'isi itom
bichaka bem emo jiapsi temaine' betchi'bo.
3 Taa ju'u Jesukrijtota betana nok lutu'uria,
itom yee majta'u, watem betchi'bo
ju'uneiyaapo obiachiako, ini'i, jume' ka
Liojta nok jikkajibaeka, jiba betchi'bo jiokot
bem emo bitnee'u yajineemmeu inien
maachi. 4 Inien bempo'im ka Liojta suale'
betchi'bo, ju'u bebeje'eri, inim bwiapo au
lios joame, aapo, ju'u lutu'uriat ka bem
ju'uneene' betchi'bo, ka bibichame benasi,
a jita bem mammatenee'uta am u'aari.
Junuen inime'e, Jesukrijtota, yo'orisi
intok eiyaawatchika, Liojtaka, inim ito
benasi au yaaka, Liojta a' machiaka'uta,
machisi a' teuwaamta betana juka' nok
lutu'uriata ameu a' teuwaawao juni'i, ka
bem aet ju'uneene' betchi'bo. 5 Itepo
yee majtakai, katte ito betana weyemta
yeteu teuwaa. Taa ala ju'u itom yee
majta'u, Jesukrijtota itom a' yo'owaka'po
betana a' teuwaa. Itepo intoko ito betana
kia te beja enchim nesauta jooriame
benasi itom ea'uta ite enchim ju'unee
i'a, Jesukrijtota itom nakeka a' yo'ore'
betchi'bo. 6 Bwe'ituk jiba juna'a ju'u Lios,
a jita joame, jum ka machiku, tachiriatunee
ti jiaka, tachiriata ju'unakteme, ket jiba
aapo, juka' Krijtota betana lutu'uriata
itom ju'uneiyaatuala. Junuen junae
lutu'uriae itom ju'uneiyaa'ue, itom, juka'
Liojta betana si'imek bepa eiyaawatchisi
machisi machika, Jesukrijtota betana a
itom ju'uneiyaa'uta, aet itom ju'uneene'
betchi'bo.

Krijtotat yoem'eaka jiapsiwame

7 Taa inika'a, Jesukrijtota betana
lutu'uriata, si'imek jita beje'ewaekamta
bepa che'a eiyaawatchisi machika itom
ta'aa'uta, itom takaam, babu soto'im benasi
machika, ama itom a' jipue'e benasi te
ea. Junuen a' ju'uneiyaana' betchi'bo,
junuen inika'a itom bicha'uta, Liojta a jita
joa' betchi'bo, aapo'ik betana a' weye'po.
Intok ka itom au yumaka, a' joa' betchi'bo.
8 Junuen san, itepo obisi itom ito bicha'uta
jiba itou a' ayuka' nasuk juni'i, katte ito
ko'om eiyaa. Intok tee jamak, tua kaachin
itom an machiaka'uta itou ayuk juni'i, katte
kia beja ito su'u tottoja. 9 Jachin ito eewaka
itou suuawao juni'i, katte itepolai benasi ito
eiyaa. Jiokot maisi joowaka juni'i, katte a'

juiwaka, jiba itom bo'o jooria'ut jiapsek.
10 Jak juni'i itom ane'epo, jiba tee jiokot
machik aet bichaka juni'i, Jesukrijtota ito
betchi'bo a' mukuka'uta, tee a' teuwaa.
Si'imek betana aapo'ik benasi kokkolame
benasi eakai. Junuen ket, jiba ito betchi'bo,
Jesukrijtota a' jiapsa'po ju'u itom jiapsa'ue
a' ju'uneiyaa tebokai. 11 Bwe'ituk itepo
ket inim jiapsakai, Jesukrijtota itom
suale' betchi'bo, chikti ta'apo jume' itom
su'apeame, ka mekka itou aane. Junuen
beja, ketchia, jiba itepo junaen, aet
su'awaka juni'i, Jesukrijtota betana, juka'
jiba yuu jiapsiwamta a' ju'uneiyaa tebone.
12 Junuen san, Jesukrijtota betana itom bo'o
jooria'u betchi'bo, ju'u kokkowame itou
aayuk. Taa ju'u intok, bemelasi jiapsiwame
emo betchi'botune.

13 Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei'i be-
nasia: "Nejpo nee a' sualek, intok inia
betchi'bo sanne a' teuwaak." Junuen ket,
itepo jiba junaka'a a' sualeka'a benasia,
tee a' sualla. Intok junae betchi'bo tee
ket yeteu a' teuwaa. 14 Bwe'ituk itepo
te ju'unea, Liojta, yo'owe Jesukrijtota,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuakamta, itom
ketchia aapo'ik, Krijtotamak an betchi'bo,
itom jiabijtetuane. Intok emomak nau,
aapo'iku mak te anne. 15 Si'ime ini'i inien
itou weye, tu'ik enchim jajamnee'utata
itom waata' betchi'bo. Intok junuen Lio-
jta betana, juebenaka, juka' bem jiapsim
betchi'bo tu'ik jajameka, junuen ket, juebe-
nam a' bai saune' betchi'bo, Liojta junuen
a' yo'orina' betchi'bo. 16 Inia betchi'bo san,
katte ko'om ea. Ela'po junuen itom takaam
lau laauti lu'utineeka juni'i, taa ju'u itom
jiapsi ala, chikti ta'apo, bemelasi, Liojta be-
tana utte'ata mabeta. 17 Bwe'ituk ju'u, inim,
i'an itom inne'aa'u, ka binwatuka chubala
jibatune. Intok iniat chukula itepo jiba
yuu alleewamta Liojta mak itom bitnee'uta,
che'a juni'i bepa tu'ik tee jajamne.

18 Bwe'ituk itepo inim weyeka a bittumtat
te ka ito temae. Taa ala, ju'u itom eiyaa'u,
chukula ju'u itom bitnee'u juna'a. Bwe'ituk
ju'u inim ayuka, i'an itom bicha'u, ka bin-
watune. Taa ju'u i'an, ka itom bichaka, itom
eiyaa'u, jiba yuu betchi'botune.

5

1 Bwe'ituk ju'uneate, i'an itom takaam,
karim ka binwatuneeme benasi maachim,
lu'utineeo, Liojtau, teekau ito beas jiba yuu
itom ama aamak jo'anee'uta, ka maammea
ya'arita itoas a' ayu'upo. 2 Lutu'uria ala,
i'an lautipo ket inim jiapsaka, ka itom yanti
ela'uta itot a' auka'po. Jume'e, teekau,
chukula itom takaanee'um baa waatakai.
3 Intok junuen, jume' aman itom takaa-
nee'um jipueka, ka june'elaka itom bitna'
betchi'bo. 4 Itepo lutula wee'po, inime'e
takaaka, inim ketun jiapsakai, katte al-
lea, intok siokwame itot aayuk. Katte kia
beja, inime'e i'an itom takaam ta'arupea
o'oben. Taa ala ju'u itom eiyaaka'u,
baa, jume' aman itom takaanee'um ju-
name'e. Junuen, juka' inim tawanemta, a'
lu'uteka, jiba yuu, bemelasi itom machi-
nee'uta itot aune' betchi'bo. 5 Intok Lios
aapo juna'a, wa'a inia betchi'bo itom au yeu
pu'akame. Intok aapo a' tu'u jiapsiwata
itot jiapsituari, juka'a, chukula itom bit-
nee'uta, lutu'uriapo itou a' chupne'po itom
a' ju'uneiyaane' betchi'bo.

6 Junuen san itepo, jiba Liojtat itom ea'u
itot aayuk. Ju'uneate, inim ket itom jiap-
saka, ketun kee itom au yaaja'po. 7 Bwe'ituk
Krijtota sualeka te jiapsa. Intok ka juka'
itom inim a bicha'ut jiapsekai. 8 Taa iniat te
yoem'ea, che'a juni'i te a' tu'i machia, ka in-
tok inim takaampo itom jiapsa'po, junuen
yo'owe Jesukrijtotamak baa jiapsibaekai.
9 Inia betchi'bo te itepo, jiba wee'po juka'
Jesukrijtota, jachin jiapsaka itom a' alleetu-
anee'ut ite ito temae, ket inim jiapsakai. In-
tok kia chukula juni'i, jaibu aamak anekai.
10 Bwe'ituk itepo si'ime, Krijtota sualeme,
kaabe yeu be'eeka, itepote si'ime, utte'a,
Jesukrijtota ya'uraa bichapo itom yeu ma-
chinee'u. Bwe'ituk we'epulaka, ket inim
jiapsaka, ju'u, tu'ik oo ka tu'ik bem ya'ari
betana, ameu a' lutu'uriatuka'po aman,
bem a' bitne' betchi'bo.

Yanti elaka jiapsiwamta betana, ju'u yee majtawame

11 Junuen san, yo'owe Jesukrijtotat itom
ee majjae'po amani, si'imem, Liojta be-
tana lutu'uriata, a' ju'uneiyaaka, bem a'
mabetnee'ut te jiapsek. Taa Lios jaibu
itom ju'uneiyaa si'imekut tu'isi itom ji-
apsa'po. Intok enchim juni'i te ito be-
tana junuen enchim a' ju'uneiyaatuapea.
12 I'an te emou ji'ojteka, katte ito betana
weyemta tu'ik emou teuwaa enchim itom

uttiane' betchi'bo. Ala te emot bo'o bicha,
tu'ik ito tana ju'uneiyaaka, intok junuen
itom yoem'eiyaaka, junae betana, a tu'isi
itom jiapsa'atiune' betchi'bo. Junaen ket
enchim, wame'e kia beja jiapsita bepa Kri-
jtota sualeka emo uttiame, ka lutu'uriata
bem itot noka'u betana a am yoopnane'
betchi'bo. 13 Bwe'ituk itepo, alleerim-
mea, ka ju'uneame benasi bitwakai, Liojta
te yo'oreka junen maachi. Intok itepo,
junuen susuakai, emo betchi'bo tu'ineeka
weye. 14 Bwe'ituk Jesukrijtota tu'isi yee
a' nakeka'uta, itepo a' ju'uneiyaaka ju-
nae betchi'bo ae betana weyemtat ite ito
utte'a jooria. Intok kia itepo a' ju'uneiyaa
juni'i, senuk si'imem jinne'u betchi'bo a'
mukuka'po intok inia betchi'bo san, si'ime
jume' a' sualeme, inim weyemta betana
aamak ka jiapsame benasi bem machi-
aka'po. 15 Si'imem betchi'bo muukuk ju'u
Krijto. Junuen jume' aapo'ik sualeka ji-
apsame, ka bem ea'po, taa aapo'ik ea'po
aman bem jiapsine' betchi'bo, ju'u ame
betchi'bo mukuka intok juchi jiabijtekamta
betchi'bo. 16 Junuen san, i'an, bichau bicha,
inim jume' eiyaawaka jiapsame, katte ju-
naen am eiyaaka am ta'aa. Bwe'ituk bat
naataka itepo, Jesukrijtota inim a' machika
a' jiapsaka'a benasi a' ta'aasukai juni'i, i'an
te ka jiba junaen a' ta'aaka a' suale. Ala
ta'abwisi te a' yo'ore. 17 Junuen san, ju'u,
Jesukrijtotamak eaka a' mabetakame, ini'i,
aapo'ik a jita a' joa'apo aman, bemelasi,
ta'abwisi tu'isi jiapsituanaa. Si'ime wa'a
aapo'ik betana bat naataka weeria lu'utine,
intok i'an, si'ime, wepulsi bemelasi weeme-
tune.

18 Inika'a si'imeta joame, Lios aapo juna'a.
Jesukrijtota ito betchi'bo yaaka'ue aamak
itom ito tu'utene' betchi'bo itom a' tu'u
ya'ariakame. Intok ket si'imem aamak
bem emo tu'utene' betchi'bo, itom ameu
nokne' betchi'bo itom a' tekil makak.
19 Bwe'ituk Lios, Krijtota ito betchi'bo a'
yaaka'ue, si'imem inim, aamak a emo
tu'utine' betchi'bo a' tu'uwa yaak. Ju'u
yoemrata betana, ka tu'ik bem ya'arit,
ka nappat amet bichakai. Itom intoko,
Krijtota nok lutu'uriata aapo'ikumak emo
tu'ute betchi'bo weyemta itom ameu a'
teuwaa betchi'bo, itom a' tekia makak.
20 Junuen san itepo, Jesukrijtota betana,
aapo'ik nok lutu'uriata teuwaa i'awakai, te
yeteu bittuari. Lios aapo emou nokbaeka,
itom enchim tejwaane' betchi'bo, itom
emou bittuarikai. Junuen san, itepo
emou ujbwana, junuen Jesukrijtota betana
lutu'uriakai, Liojtamak enchim emo
tu'utene' betchi'bo. 21 Krijto, jakwoo
juni'i, tua kaita ka tu'uwata yaakai, taa
ito betchi'bo ju'u Lios, aapo'ik ka tu'u
yoemtuka'a benasi au a' chupak. Junuen
beja itom Krijtotamak eaka a' sualeka,
Liojta juka'a, ka tu'ik, kaita itom ya'arika'a
benasi, a itom tu'u mabetne' betchi'bo.

6

1 Junuen san, itepo, Liojta betana tekilta
itom nau joa'apo amani, emou te ujbwana,
Liojta tu'isi yee nakeka yee a' jiokoe'uta,
aapo'ik betana enchim ju'uneiyaatuari, ka
a' koptaka aet jiapsine. 2 Bwe'ituk aapo'ik
betana nok lutu'uriapo inen jiia:

Wasuktiat enchim ania'ea'ut ne enchi
jikkajak.

Intok taewait enchim a jinne'uitunee'ut, ne
enchi jikkajak.

Maa i'an juna'a ju'u wasuktia, em aet ani-
anaa'u.

Intok ini'i taewai juna'a, em a aet
jinne'uitunee'u.

3 Kaabeta te jitat ji'optua. Junuen Li-
ojta betana tekilta itom joa'ut, kaabem
ka tu'isi ae tana nokne' betchi'bo. 4 Taa
ala itepo si'imeku itom joa'ut, ite ito
ju'uneiyaa i'a Liojta nesaupo itom ito
bicha'po. Itepo ka seej chukti eaka a
bo'o bichakai jiokot ito bichakai, obiachisi
intok kokko maisi itom ito bicha' nasuk
juni'i. 5 Bwe'ituk itepo bepsuite. Intok
te e'etasuak. Juebenam betana ka itomak
eewaka, ka tu'isi bitwakai. Tekilpo un-
naa betteku ito bichakai, yette kokkote.
Intok te tebaure. 6 Taa ketchia, iniat ite
ito ju'uneiyaa i'a, si'imeku, tu'isi itom ji-
apsa'utchi, Liojta betana nok lutu'uriata
a' teuwaa'ut, itom ju'uneiyaa'ue, ka seej
chukti eaka a bo'o bichakai. Intok itom
a yee jiokolee'ue. Liojta tu'u jiapsiwata
itot ju'uneiyaa tebokai. Intok tua junuen
jiaka, itom a yee nake'ue. 7 Aa noki'ichiata
jakwoo juni'i ka nokakai. Lutu'uriata jiba
te nooka. Intok Liojta a jita joa'uta itot
bit tebokai. Tu'i lutu'uriata nokaka intok
a' bo'o jooriaka, junae itepo, Krijtota be-
tana weyemtae, juebenam Krijtota sualne'

betchi'bo am aniakai. [8] Jamak watem betana te tu'isi bitwaka eiyaawa. Jamak intok te ka yo'oriwa. Jamak, tu'isi itot nokwa. Jamak intok ka tu'isia. Kulupti te ket ka lutu'uriata teuwaame benasi bitwa. Taa junuentaka juni'i, lutu'uriata ausu'lik te nooka. [9] Kulupti te ket, ka ta'eewame benasi bitwa. Jamak intok tu'isi ta'eewame benasia. Kulupti intok ket itom su'apeame ka mekka itou aane, taa te ka susu'awa. Jiokot joowaka juni'i, te ka kokko. [10] Siokame bebenaka juni'i, jiba te allea. Tua kaitae ito ania machika juni'i, juebenam te, ju'u, Liojta betana si'imek bepa eiyaawatchisi machikue am ania. Tua te kaita jipueka juni'i, kaita itou be'ee.

[11] Krijtopo itomak werim, Korinto' tea'po joomem. Tua te witti nokaka, emou te ito yeu bwijlaa. Kaita intok emou yeu bwij machika itot aayuk. [12] Ito betana tua kaita ju'u ka itom enchim nake'u. Ala emo betana weye ju'u ka itomak eaka enchim ka itom nake'u. [13] Emou ne ujbwana, senu achaiwaita a' yoemiammeu a' ujbwana'a benasia, in enchim nakeka, emou in ino yeu bwiseka'a benasia, enchim witti itou nokaka, enchim neu emo yeu bwijne' betchi'bo.

Lios, jiba yuu jiapsamta, te'opom benasi te maachi

[14] Eme'e, jume' ka Krijtota sualemmak, ka amemak emo chupbaeka'eenee emo jujubekai. Bwe'ituk junuentuko, jiba ka nanacha eewamta ama aune. Bwe'ituk ju'u tu'isi weyeme, ju'u ka tu'ik mak, ka a jootu. Ju'u lutu'uria aukame juni'i, aa noki'ichiataka ka lutu'uriatamak ka a kuute. [15] Krijto juni'i, jum bebeje'eritamak, tokti kaachin a aamak eene. Ju'u Krijtota sualeme juni'i, ju'u ka a' sualemtamak kaachin nau tuttu'ine, nau eaka bem jiapsine' betchi'bo. [16] Intok jum te'opompo, Liojta jiba yo'oriwa'po juni'i, jume' ka liosimtaka yo'oriwame, ka ama kia. Eme'e intok juname'em, jume'e, ju'u Lios jiba yuu jiapsamta betchi'bo, te'opom benasi eiyaawame. Jiba aapo'ik Liojta a' teuwaaka'a benasi inen jiakai:

Amemak ne naj kuaktinee intok amemak ne jiapsine.
Nejponee ameu Liojtune, bempo intok in yoemratune, ti jiakai.

[17] Junuen san ket inen a' teuwaak:

Jume' ka tu'ik bo'o jooriame betana em ame nasuk yeu katne.
Intok ka amemak emo tu'urine, ti jiia ju'u itom achai Lios.
Intok juka' ka tu'ik ka joobaane.
Junak ne enchim mabetne.

[18] Junak intok, eme'e nee yo'owane.

Eme'e intok in ou yoemiamtunee intok in jamut yoemiamtune,
Ti jiia ju'u achai Lios si'imeku yumaka, si'imeta a joame.

7

[1] Junuen san, Krijtopo itom nake'um, inile benaka Liojta betana itou na'ikiari, junuen san itepo ka tu'isi itom aet tawanee'ut te ito aet suuane. Itom joonee'ut intok kia itom eiyaane'u betana juni'i. Intok Liojtat ee majjaekai, si'imeku wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsaka, itom aet yeu yuma'anee'ut ito temaine.

Jume' Korinto' tea'po joomem, Liojta bichapo ka bat naataka benasi bem jiapsa'u

[2] Tua em junen jiaka, itom yoem'eiyaaka itom mabetne. Kia te jabetau juni'i ka tu'ik ka ya'ari. Intok kia te kaabeta ka tu'ikut a' majtala juni'i. Intok te kia kaabeta jita'apo bai ta'aari juni'i, jita au waatakai ujyoisi au nokaka. [3] Kannee jitat ka tu'isi enchim tawane'eti jiaka inika'a teuwaa. Bwe'ituk bat naataka in emou jiaka'a benasia, tua junen jiaka, enchim in nake'po enchim etejoriakai, junuen, emomak jiapsaka oo emomak mukneeka juni'i. [4] Tu'isi ne emot yoem'ea, intok emo betchi'bo in ino uttia'u net aayuk. Si'imeku, jiokot itom ito bicha' nasuk juni'i, ka in ko'om ea'u net aayuk. Intok ama butti in allea'u.

[5] Bwiaraa Maseroonia' tea'u itom yajaka'po naateka te ka yanti ela. Taa ala, obiachika itou weyeme itou aayuk. Itom beje'ewa'u jiba itou aayuk. Intok itom am majjae'u. [6] Taa ju'u Lios, jume' rojikti'eame, jiapsi jojoame, itom ou bujtala, juka' Tiito' teamta itou a' tojakai. [7] Intok ka junae betchi'bo jiba, taa ket aapo'ik emo betana a' yantela'uta aet bichakai. Aapo itom etejoriak, tu'isi enchim itom bitpea'po. Intok juka' enchim emo sioktua'po. Intok nee betana enchim jiokot'ea'po. Inien sannee ketun che'a juni'i alleaka taawak.

[8] Ju'u ji'ojtei in emou bittuaka'ue, eme'e rojikteka taawak o'oben. Taa i'an ne

kaachin ne jiia, ka a' juiwakai. Bat
naataka ala a' juiwak, ju'u ji'osiata in
emou bittuaka'ue, chuubaa, ka enchim
allea'uta ju'uneiyaakai. [9] I'an ala ne allea.
Taa ka junuen enchim sioka' betchi'bo.
Ala junuen enchim siokaka, enchim emo
jiapsi temaeka, ta'abwisi enchim eaka'
betchi'bo. Intok eme'e, junuen ka alleaka
juni'i, kaachin emo eetuaka, junuen Liojta
bichapo tu'isi aayuk. Inien san itepo
emou ji'ojteka, kaita te ka tu'ik emou
yaak. [10] Bwe'ituk senuk siokakai, Liojta
betana weemtat au jiapsi temaeka, Liojta
a' alleetuanee'uta a' jinne'uitunee'uta aet
jajamne. Intok inia betana kaabe aet
siokne. Taa inim aniapo weemta betchi'bo
senuk au sioktuanee'u, kokkowame jiba
ama aayuk. [11] Eme'e em sioksi eaka junuen
ka jain eaka emo temaeka, Liojta alleetuak.
Intok i'ani, em a' mammate juka' emou
yeu a' sika'apo. Bwe'ituk juka' ka tu'i
weyemta enchim aet mammatetuak intok
enchim ya'ari eme'e yeu aa bwisek. Ka
tu'isi aukamtamak, enchim ka junaemak
allea'uta. Enchim ee majjae'uta emot
autuak. Chukula intok eme'e nee bitpe'eak.
Intok ama naa buustia eme'e wepulsi nau
eaka, juka' ka tu'isi aukamta, bettesi au a'
chupne' betchi'bo em aet nesawek. Si'ime
inile benakue eme'e emo ju'uneiyaatebok,
inile benaka ka tu'iku, kaita enchim ama
ya'ariaka'po. [12] Junuen san, junako, inepo
junaka'a ji'ojteita ne emou bittuakai,
kanne, ju'u ka tu'ik yaakamta betchi'bo,
intok kia ju'u ka tu'ik au ya'awakamta
betchi'bo jiba, emou ji'ojtek, taa ala,
Liojta emot ju'unea'po ju'uneakai, enchim
tua itot emo temae'ut, enchim emo
ju'uneiyaane' betchi'bo ne emou ji'ojtek.
[13] Inia betchi'bo san itom yanti ela'u itot
aayuk.

Taa ketunia iniat itom allea' nasuku,
che'a tee naa buusti allea, Tiito' teamta
yantela'uta bichakai. Bwe'ituk enchim
si'imem betchi'bo a' yantela'u aet aayuk
enchim yoem eiyaakai. [14] Junuen san inepo,
enchim uttiaka, Tiito' teamtau enchim ete-
jokai, kannee ji'obek. Taa ala si'imeta juka'
itom emou teuwaarita a' lutu'uriatuka'a
benasia, junuen ketchia, enchim uttiaka
Tiito' teamtau itom teuwaaka'u, ka aa
noki'ichiatukan, itom emo betchi'bo yan-
tela'ati jiakai. [15] Aapo ju'u Tiito intok, che'a
juni'i enchim nake, enchim si'imem a' nok
jikkajaka'uu waatekai. Intok enchim ka
emo jabeleka taa enchim ee majjaeka a'
mabetaka'uu waatekai. [16] Alleane, si'imeku
in a enchim yoem'eiya' betchi'bo.

8

Totomekame benasi eaka, jume' yee mikame

[1] I'an intoko Krijtopo nemak werim,
enchim te etejoriabae, jum bwiaraa
Maseroonia' tea'po si'imekut Krijtota
sualeme be'ekatana, Liojta betana ani-
awaka, bem yee jiokolee'uta amet itom
a' bicha'po. [2] Bempo, obiachikut, jiokot
bem emo bicha' nasuk juni'i, intok junae
betchi'bo ko'om'e'eaka su, tu'isi bem
allea'u amet aayuk. Intok tua kaita
bem jipue' nasuk juni'i, kaachin jiaka,
totomekame benasi yee'ania betchi'bo,
yuma'ik nau tojak. [3] Ineponee am
ju'uneiyaa, tua junen jiaka, si'imeta
bem ama yuma'alaapo aman bem nau a'
tojaka'po. Intok naa buusti, ka junaka'a
jiba, taa che'a ae bepa eaka nau a' tojakai.
[4] Tu'isim itou ujbwanak, jume' Krijtopo
itomak werim ania betchi'bo, bempo
ket am aniabaekai. [5] Intok ketun naa
buustia, itom ame tana bo'o bicha'u bepa
ayukamme. Bwe'ituk bempom che'a bat,
yo'owe Jesukrijtotau emo su'u tojak, a'
yoem'eiyaakai. Intok aet chukula, itowi
ket emo su'u tojak, Liojta junen eaka'po
amani. [6] Junuen san itepo, Tiito' teamtau
te ujbwanla, aapo'ik bat naataka emo
nasuk a' naateka'uta junuen enchim yee
jiokoleka a yee'ania'u betana, intok aapo'ik
emo nasuk nau a' toji taiteka'a benasia,
i'an, bichau bicha a' weetuaka, aet yeu
yuma'ane' betchi'bo. [7] Junuen si'imeku
enchim yuma'a benasia, Krijtota tu'isi
sualeka, a' lutu'uriat tu'isi ju'uneakai, tu'isi
a yee a' majtakai, tu'isi si'imekut jiapsekai,
intok itom juni'i, tu'isi nakekai, junuen
san eme'e ket inika'a tu'ik, enchim yee
jiokoleka, a yee ania'uta, ka koptaka a' bo'o
jooriane.

[8] Inika'a ne emou teuwaa, taa ka a' nesau
ji'ojteituka'a benasi, ala ne waatem, jume'
inien iniat jiapsekammet enchim mam-
mate i'aka emot nee ju'uneebae, enchim
yee nake'uta tua a' lutu'uriatuka'po.
[9] Bwe'ituk eme'e jaibu a' ju'uneiyaa, itom

yo'owe Jesukrijtota betana, aapo'ik ama
butti yee a' nak jiokolee'uta kaita au
be'eeka, aapo kaita'po jiokot eaka juni'i.
Taa tu'isi enchim a' nakeka' betchi'bo,
inim bwiapo jiokot au bichak. Junuen
beja, aapo'ik inim jiokot au a' bichaka'u
betchi'bo, jiba yuu betchi'bo tu'ik, intok
kaita emou be'eeka, enchim aamak a' bitne'
betchi'bo.
10 Inia weemta betana nee enchim ete-
joriabae, tu'ik emo tana waatakai. Eme'e,
wae wasuktiat naateka, tu'isi em a' naatek.
Inia weyemta betana ka kia aet jiapseka
jiba taa tua junen jiaka a' joobaekai. 11 I'an
eme'e bichau bicha aet yeu yuma'ane. Bat
naatakai enchim aet jiapseka a' naateka'a
benasia, i'an enchim au yuma'alaapo nau
a' tojakai. 12 Bwe'ituk seenu, tua junen
jiaka yee aniabae'eteko, ju'u Lios a' jipue'po
aman beekik a' tu'u mabetriane. Bwe'ituk
aapo ju'u Lios, kaita jipuemta, ka utte'a
jooria yee a' anianee'ut.
13 Katte enchim, kaita jipueka juni'i, yee
enchim anianee'ut enchim utte'a jooriabae
o'oben. 14 Ala, nanancha enchim emo bitne'
betchi'bo weye. I'ani eme'e, bempo'im ania
betchi'bo a' jipue. Chukula intok enchim
jiokot eao, bempo enchim ania betchi'bo a'
jipu'une. Inien san nanancha enchim emo
eiyaa'u emot aune. 15 Liojta nok lutu'uriapo
a' ji'ojteituka'a benasia inen jiakai: "Ju'u,
yu'in nau a' tojakamtau, kaita aet be'eeka.
Ju'u intok, iliikik nau a' tojakamtau, ka au
be'eeka."

Tiito' teame intok waate aamak rejteme

16 Taa Liojta te bai saune, juka' Tiito'
teamta jiba in emot ino temae'e bena-
sia, aapo'ik ket, Liojta junuen a' eetu-
aka' betchi'bo. 17 Bwe'ituk aapo, in aet a'
tejwaaka'uta mabetak. Intok aapo emot
tu'isi au a' temae'po amani, i'an aapo a'
ea'po enchim aman bichi'ise.
18 Intok aapo, Tiito' teamtamak ket
seenuk, Krijtopo itomak werik te emou
bittuabae. Ini'i intok, si'imekut, Krijtota
nau sualeme be'ekatana Krijtota nok
lutu'uriata tu'isi a yee a' majta' betchi'bo
tu'isi uttiawa. 19 Intok ka inia betana
jiba, taa ketchia, si'imekut jume' Krijtota
sualeme, jiba inika'a Krijtopo itomak
werik, yeu pu'atuk, itomak a' bo'o joone'
betchi'bo. Intok jiba inim tekilpo,
juka' yee ae aniabaawaka, nau a' toji
betchi'bo yeu pu'atuk. Junuen itom bo'o
jooria'ue, Jesukrijtota yo'orinaa'u au aune'
betchi'bo intok ket, tua enchim aet jiapseka
enchim joopea'uta emot ju'uneiyaana'
betchi'bo. 20 Intok junuen ket itepo, inia
yee aniabaawaka itom nau toja'u betana
ju'u itom a' sawa'po betana te ito suuabae,
junuen, kaabem ka tu'isi itot nokne'
betchi'bo. 21 Bwe'ituk itepo tee, juka'
itom joa'ut tu'isi te aet yeu yuma'abae,
yo'owe Jesukrijtota bichapo intok ket
si'ime yoemrata bichapo juni'i.
22 Tiito' teamtaimmak intok ketchia, juchi
seenuk, Krijtopo itomak werik te emou
bittua. Inika'a ketchia, juebena weemtat
tu'isi a' jiapseka'po te a' ju'uneiyaa. In-
tok i'ani, juna'a che'a juni'i junen eaka
emou weebae, emot tu'isi a' yoem'ea'u
betchi'bo. 23 Senuk intok, Tiito' teamta
a' jabetuka'po a' nattemaeo, am tejwaane,
nee betana a' weye'po. Intok enchim
ania betchi'bo, Jesukrijtota betana tek-
ilta nemak a' joa'apo. Oo jume' waate
Krijtopo itomak werim betana am nat-
temaeo juni'i, am tejwaane, jume' Krij-
tota nau sualeme betana, aman am bit-
tuarimtuka'po. Intok Jesukrijtota bem
yo'oritebo'po. 24 Junuen san, jume' Krijtota
nau sualeme a' ju'uneiyaane' betchi'bo,
tua lutu'uriapo enchim am nake'epo aman,
tu'isi am bitne. Intok junuen em ju'uneene'
betchi'bo, lutu'uriaka, tu'isi ameu enchim
itom etejo'po.

9

Krijtota sualeme ania betchi'bo, ju'u nau tojiwakame

1 Jume' Liojta yoemiam enchim am
anianee'ut, lutula wee'po ka utte'a,
in emou ji'ojtene'po. 2 Bwe'ituk jaibu
nee enchim ju'uneiyaa, tua junen jiaka,
enchim yee aniabae'po. Jiba ne enchim
uttiaka, jume'e, bwiaraa Maseroonia'
tea'po, Krijtota sualemmeu enchim e'etejo.
Enchim, jume' Akaaya' tea'po joomem, wae
wasuktiat naateka, enchim yee ania'po
au enchim yuma'apo. Intok juebenaka,
jume' Maseroonia' tea'po joomem, Krijtota
sualeme, junuen enchim bichaka, ket
junaet emo temae. 3 Junuentaka juni'i,
inime'e Krijtopo itomak werim ne emou
bittuala. Inia weemta betana junuen,
juka' tu'ik in emo tana teuwaarita, ka

a' aa noki'ichiatuka'po aman bem a'
ju'uneiyaane' betchi'bo, intok in ameu
jia'a benasia, lutu'uriapo si'imeku yuma'isi
enchim emo jipu'une' betchi'bo. 4 Kulupti
juni'i, waate, bwiaraa Maseroonia' tea'po
joomem, nemak emou katbaane, intok
junuen, kee enchim nau a' tojaosu,
emou yajine. Ini'i junuen ito betchi'bo
tiusi machine, itepo si'imeku enchim
yoem'eiyaasukai. Emo betchi'bo che'a
juni'i tiusi machinee o'oben. 5 Jiba inia
betchi'bo san ne a' utte'a tu machiak,
inime'e Krijtopo itomak werimmeu ujbwan
betchi'bo, bempo'im nepat bat emou
noitine'po, intok bempo'im enchim am
aniaka, juka' yee'ania betchi'bo, bat
naataka enchim nau tojirokaka'uta, a'
yuma'ariane' betchi'bo. Intok junueni,
juka' enchim nau tojinee'uta, jaibu eme'e
a' jipu'une, tua enchim yee jiokoleka a'
joa'uta, emot ju'uneiyaatebokai. Intok ka
junuen, itom enchim aet utte'a jooria'po
benasi a' weye'po.

6 Iniau em waate, ju'u ka yu'in echakame,
ketchia iliikik ama toboktane. Ju'u in-
tok, yu'in echakame, ketchia yu'in jichu-
pane. 7 We'epulaka bem a' tu'ure'po
aman, tua junen jiaka, yee mikne. Intok
ka kia ka babalekai, utte'apo benampo.
Bwe'ituk ju'u Lios, jume' tua junen jiaka,
alleaka yee'aniame, am nake. 8 Ju'u Lios,
si'imeta juka' ka nanau machika, emou
tu'ik, yuma'isi emou a' chupa'ane. Junuen
beja, si'imeta emou be'emta, jiba enchim
a' jipu'une' betchi'bo. Intok naa buus-
tia, eme'e yu'in a' jipu'une, junuen, si'ime
yeteu tu'ikue a yee'aniane. 9 Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Jume' jiokot emo bichammeu, juka' tu'ik,
kaita be'eeka, yuma'isia ameu autu-
ari ju'u Lios.

Intok ju'u tu'uwa a' ya'ari, jiba yuu
betchi'bo tatawane.

10 Ju'u Lios, ju'u bachiata et betchi'bo yee
mikame, intok juka' bwa'anaamta bem
bwa'anee'uta ameu a' bu'uuriame, aapo
ketchia, si'imeta juka' et betchi'bo emou
be'emta, enchim mikne, intok emou a'
amuituane. Intok junuen, tu'ik yeteu
enchim joa'u betana, ama butti tu'ik
eme'e aet jajamne. 11 Junuen beja eme'e,
kaita emou be'eeka, si'imeta jipu'une.
Junuen yuyu'in yee mik betchi'bo eme'e
ama yuma'ane. Intok juka' enchim am
ania' betchi'bo, itomak enchim aman
bittuaka'ue, jume' Krijtopo itomak werim,
Liojta aet bai saune. 12 Bwe'ituk itepo, jume'
Krijtopo itomak werim, junuen aniakai,
katte, juka' ama ameu be'ee'ut jiba te am
ania. Taa ketchia, bempo'im tua junen
jiaka, tu'isi Liojta am bai saunee'ut te a
am ania. 13 Bempo Liojtam aet yo'orine.
Bwe'ituk inia enchim am ania'ue bempo
a' ju'uneiyaanee junuen lutula wee'po,
Jesukrijtota nok lutu'uriatat enchim aet
yeu yuma'apo. Intok jiba junaet enchim
yee jiokolee'ut bempo'im intok juebenam
ania'ut, Liojta yo'oritebone. 14 Intok bempo
juni'isu ket, emo betchi'bo, Liojtau bicha
nokne, tu'isi enchim emo naktuakai, Liojta
tu'isi yee a' nake'uta emot bichakai. 15 Liojta
te tu'isi aet bai sae, juka' aapo'ik betana
si'imek bepa eiyaawatchisi machika itot
a' autuari' betchi'bo. Juka' itom tua witti
intok ju'unakkiachisi a' teuwa betchi'bo, ka
itom au yuma'uta.

10

Paplota, Krijtota betana ye'a pu'arituka'po aman, ju'u a' nesawe'u

1 Inepo Paplo, Jesukrijtota tu'ik yeteu ji-
apseka intok yee a jiokole'e benasi enchim
eiyaaka, emou ne ujbwanaka inen nooka.
Nee betana inen jiuwa, emo mak aneka,
ne ino ko'om eiya'ati jiuwa, taa mekka
nee emou aneo intok junak emou ji'ojteka,
bettesi ne noka'ati jiia. 2 Junuen san
emou ne ujbwana, chukula aman nee
emou yebijneeo, waatem jume' itom ea'po
inim bwiapo a' weyemta itom bo'o joo-
ria'ati jiaka itot nokame, ka junuen a'
utte'atune' betchi'bo, kuttipo in ameu
nokne' betchi'bo, emo tu'utene. Bwe'ituk
ameu ne ino yuma'alee, junuen kuttipo in
ameu nokne'po. 3 Lutu'uria ala, itom inim
bwiapo yoememtaka itom naj kuakte'po.
Taa juka'a, Jesukrijtota betchi'bo itom bo'o
jooria'uta, ka ju'u inim yoemrata bem a'
joa'a benasia a' weetua. 4 Bwe'ituk ju'u inim
bwiapo itom bo'o jooriaka, yee itom ma-
jta'u, ka tu'ik beje'eka, itom ae ito jinne'u'u,
ka inim bo'o jooriawame. Ala ini'i, Li-
ojta betana weyeka, junuen ket si'imeta
juka' Liojta beje'eka weyemta, tokti a' koba'
betchi'bo, utte'ak. 5 Junuen san itepo,
sua machika, si'imeta juka' Liojta beje'eka

nokwamta, intok kia jachin a' beje'eka
weyeka juni'i, jume' che'a emo eiyaaka,
junuen juka' Liojta ka a' sual teboka juka'
bem noka'uta, te, tua kaita lutu'uriata
a' jipue'uta te yeu a' machia. Intok
si'imem wame'e inim weyemta betana emo
susuawaleme, ju'u bem ea'u betana, itepo,
Krijtotau bem emo su'u tojaka junuen bem
a' nok jikkajine' betchi'bo, te am utte'a
jooria. 6 Intok itepo te, si'imem jume'e, emo
nasuk ka amma'ali aneme, bettesi ameu
itom a' yecha'ane'po te ama yuuma. Taa
che'a bat, enchim si'imem jume' watem,
jaibu yuma'isi Krijtotau enchim emo su'u
tojilamtuka'po bat ju'uneaki.

7 Eme'e, juka' enchim bicha'uta, pa'aria
tana a' bichame benasi maachi. In-
tok tua wajiwa jachin a' weye'ut ka a'
ju'uneiyaa. Senu intok, Jesukrijtota be-
tana a' yoemiarituka'po au ju'uneiyaame
ket inien ito tana au waatine, ket jiba
junaeni, aapo'ik benasi, itom juni'i, Kri-
jtota yoemiamtuka'po. 8 Ineponee intok,
itou a' lutu'uriatuka'po aman, che'a ili naa
buusti emomak weye'eteko juni'i, kaachin
ne ino tiutua. Bwe'ituk ju'u itom yo'owe
Jesukrijto, inika'a emou lutu'urianee'uta
itot autuari. Junuen, enchim Liojta betana
weyemta, yuma'isi enchim majta betchi'bo
te au yuma'atuari. Intok ka junuen ka
tu'ik enchim ae bittua betchi'bo. 9 Kanne
inime'e ji'osiam in emou bittua'ummea, in
enchim wom womta'a benasia enchim ee
i'a. 10 Waate, net nokaka, jume' ji'osiam
in emou bittua'um, unnaa betteka intok
kuttipo am noka'ati jiia. Taa ne intok,
emomak ane'eteko intok, nee ka junaen
ousi nonoka' tea. Intok ju'u in teuwaa'u
juni'i, ka jikkajipeewatchi' tea. 11 Taa ju'u
intok, inile benak teuwaame, iniau waatine,
junaen mekka betana emou ji'ojteka, itom
junuen emou noka'a benasia, itom emomak
aneka, te jiba junaen ju'u itom joa'ue, itom
aet yuma'ane'po.

12 Itepote kia juni'i te ka ito ameu
chatchaa, jume' waatem, bempo emo
eiyaateboka, yeteu nokame benasia.
Inime'esan, ka suasim aane. Bempo emo
naas nau tammachiakai intok bempo naas
jitat nanancha emo joakai. 13 Itepote kaa,
ju'u ka itom au yeu pu'ari betchi'bo ito
uttiabae. Lios ala, aapo juna'a ju'u, jakun
tajtia, ju'u tekileu itom yeu pu'ame. Intok
aapo, jum bwe'u jo'ara Korinto' tea'u, itom
emou yeu yajine' betchi'bo, itom aet aniak
ju'u tekilet tu'isi itom yeu katne' betchi'bo.
14 Junuen san itepo, katte ju'u itom au
yeu pu'ari bepa te aane. Bat naataka
ka emou lutu'uriakame benasi anekai.
Bwe'ituk itepo juname'em, jume' che'a
bat emou yajaka, Krijtota nok lutu'uriata
enchim majtakame. 15 Intok te ka ju'u tekil
watem ya'arit te ito uttiatebo, itepo a'
ya'ari'i benasia. Taa ala, inen te yeu a'
wee i'a, enchim bichau bicha che'a juni'i
tu'isi Krijtota sualeo, emo nasuk tekilta,
che'a juni'i itom a' joone'po. Taa jiba
Liojta betana, itom au yeu pu'atuka'po
amani. 16 Iniat chukula tee ket, che'a naa
buustia, kat baa saka emou wanna'abo,
intok junuen, juka' Krijtota nok lutu'uriata,
che'a wa'am bicha, ta'abwi bwiaarampo
jo'aakammeu a' teuwaa betchi'bo. Taa ka
junuen, ju'u tekil watem ya'arit ito uttia
tebokai.

17 Taa jabe juni'i, senuk uttiabaeme,
yo'owe Jesukrijtota jiba uttiane. 18 Bwe'ituk
ju'u tu'isi mabettuneeme, ka ju'u au tu'isi
jiapsa'ati jiame juna'atune. Taa ala, wa'a
Liojta, tu'isi a' jiapsa'po aet a' ju'unea'u
juna'atune.

11

Paplo, intok jume' ka lutu'uriapo Krijtota tekil joame

1 Tu'i ean, eme'e, ju'u ka tua suasi benasi
machik in teuwaabae'ut, nee jiokoeko. Taa
jachinpo juni'i, nee aet jiokoine. 2 Bwe'ituk
enchim in nakeka in emot jiapseka'u, net
aayuk, Liojta itom nake'e benasia. Bwe'ituk
inepo, Jesukrijtota enchim sualtualataka,
chukula, enchim au a' bit i'a, jamut bemeta,
ka tu'ik kaita ya'arika, wepu'ulaik jiba a' ku-
naka'a benasia. 3 Taa juka' bebeje'erita a yee
a' bai ta'aa'ue, juka' Eba' teamta, ka tu'ik
a' ya'atuaka'a benasia, enchim ket junaen
emo bai ta'aatebonee'ut ne emo tana maj-
jae. Intok enchim tua junen jiaka enchim
Krijtota yo'oree'ut, ka intok enchim aet
emo temainee'u betana. 4 Bwe'ituk eme'e,
unnaa amemak tu'ik, jume'e, Jesukrijtota
betana ka itom enchim a' majtaka'a bena-
sia taa ta'abwisi emou nokammake. Intok
eme'e, Liojta tu'u jiapsi jaibu mabetlamtaka
juni'i, ka jain eaka ta'abwik jiapsitau emo
su'u tojak. Intok Krijtota betana, juka'

nok lutu'uriata jikkajisuka juni'i, ta'abwisi
weyemta intok, sualbae. 5 Bwe'ituk, jume'
emo jabeleka chukula emou yajaka, in-
tok ta'abwisi enchim majtakame, jume'
enchim jikkajipea'um, nee ka che'a nee
bepa am eiyaa machia. 6 Nejponee ala,
jumak, kannee ujyoika intok yeu pu'ata be-
nak nooka o'oben. Taa Krijtota betana juka'
lutu'uriata, ne yuma'isi a' ju'uneiyaaka,
kaita neu be'ee. Inika'a intok tee jiba
enchim ju'uneiyaatuala, si'imeku itom bo'o
jooria'ue.

7 Oo nee ka tu'isi aayuk ja'ani, junak,
Krijtota betana nok lutu'uriata enchim ma-
jtaka, kaita emou waatakai, intok ino ko'om
eiyaakai, junuen juka' emou tu'ik jiba emo
tana waatakai. 8 Inepone, jume' Krijtota nau
sualeme, watem betana tomita mabetak,
bempo'im neu na'ikiaka'uta mabetakai, ae
ino aniaka, junuen Krijtota betana tekilta
emo nasuk joaka, enchim kaabeta obisi net
eetuakai. 9 Intok nee junak emomak anekai,
kaita jipuekai juni'i, emo nasuk kaabeta nee
net obisi eetuak. Bwe'ituk jume' Krijtopo
itomak werim, bwiaraa Maseroonia' tea'a
betana yajakame, in ino ae anianee'uta, neu
nu'upak. Junuen beja nee aet ino suuak,
kaita'po enchim net obisi eene' betchi'bo.
Intok ne jiba junaen, bichau bicha a' bo'o
jooriabae. 10 Junuen san, Jesukrijtota be-
tana juka' lutu'uriata tua yuma'isi ne in
a' ta'aa'po, tua in ju'unea'a benasia. Ket
ne junuen ju'unea, in inien ae ino uttiaka,
Liojta bichapo in bo'o jooria'u, jum bwiaraa
Akaaya' tea'po si'imekut, kaabe inia betana
ta'abwisi nee eetuane. 11 Kanne ta'abwi
weemta betchi'bo intok, inien jiia. Taa tua
in enchim nake' betchi'bo jiba. Lios nee
ju'uneiyaa, jaikisia in enchim nake'po.

12 Taa ne, juka' in joa'uta, jiba ne a'
bo'o jooriabae junuen jume' jitat jiawiteka
bem uttianaa'uta jaiwame, ka junuen in
am au i'a' betchi'bo. Intok ka ito benasia
bem emo a' bo'o jooria ti jiune' betchi'bo.
13 Bwe'ituk inime'e, ka lutu'uriapo Krijtota
betana yeu pu'arimtakai, yeem bai tatta'aa,
Krijtota betana yeu pu'arim benasia emo
tammachiakai. 14 Taa ini'i intok, kaita ka
ju'uneiyaawamta teuwaa. Bwe'ituk ju'u
bebeje'eri, aapo juni'i, ta'abwisi au yaaka,
lutu'uriapo Liojta betana a' weye'e benasia
au jooa. 15 Junuen san, jume' aamak eaka
intok a' ea'po aman kateme, jiba junaen
ale benasi, ta'abwisi emo yaaka, tu'ik bo'o
jooriame benasi a emo joone. Taa inime'e,
jiba ju'u bem ya'ari betchi'bo, junaen ka
tu'isi ameu chupne.

Paplota, Krijtota betana ye'a pu'atuka'po aman, junuen jiokot au a' bicha'u

16 Juchi wee'po ne inen emou jiia, kaabe,
ka in suuaka'a benasia nee eiyaane. Taa
junuen eme'e nee eiya'ateko, junaen ket, ka
in suuaka'a benasia em nee emou noktua.
Junuen beja ne ket, ili ino uttiaka emou
nokne' betchi'bo. 17 Inika'a intok, in emou
nokbae'uta, ne ka Jesukrijtota betana aet
sawaka a' teuwaa. Taa inia betana, in ino
uttianee'u ti jiaka ne ka tua ino suareka
a' teuwaa. 18 Inim aniapo betana weyem-
tae, juebenam emo uttiame ane'e benasia,
junaen ket nee ino uttiabae. 19 Bwe'ituk
eme'e, tu'isi emo koba susuawarekai, jume'
ka susuawakame, kaachin jiaka alleaka
am jikkajibaane. 20 Bwe'ituk eme'e, jume'
enchim utte'apo am ania i'ame, oo jume'e,
tu'ik enchim jipue'uta enchim u'aame,
oo jume'e, emou bem yo'otuka'a benasi
aneme, oo jume' enchim ka tu'ureme, oo
jume' ka enchim yo'oreme, oo jume' pu-
jbat enchim choname, eme'e junuen am
tu'ureme benasi aane. 21 Inien inepo ji-
uneeka juni'i ne tiiwe o'oben. Bwe'ituk
itepote ala, tua ka iniau ito yuma'alek, ka
inien anbaekai.

Taa juka'a, watem emo au yuma'aleka
bem joa'uta, inepo nee ket iniau yumaka a'
jooa. Inika'a intok inepo nee kia in ea'po
aman a' teuwaa, ka suawaekamta nokamta
benasia a' teuwaa o'oben. 22 Jume' waate
enchim majtame, ebreeo yoemrata betana
kateo, nejpo juni'i ketchia. Bempo'im
ijra'eliita yoemrata betana kateo, nejpo
juni'i ketchia. Bempo'im Apra'amtuka'uta
yoemrammet yeu am katriamtuko, nejpo
juni'i ket ne aet yeu simria. 23 Bempo'im Kri-
jtopo betana a' nesauri am joao, nejponee
ket, che'a juni'i ame bepa junaka'a tekilta
jooa. Taa ne inika'a inien teuwaaka, ka
in ea'po aman, taa emo tana utte'a jooria-
awaka'a benasia nee a' teuwaa. Bwe'ituk
ne che'a juni'i ame bepa tekilta ya'ari.
Che'a juni'i ne ame bepa Krijtota betchi'bo
bepsui. Che'a juni'i nee ame bepa yu'in
e'etasuak. Jue benasi intok ne bat batte
meme'esuak. 24 Mamni wee'po jume' juriom
nee jiokot yaak. Senu taka ama woj mamni

ama batanisia, waka bea jibebiae nee bep-
sukai. 25 Bajisia, kuta jibebiae ne bep-
suak. Sejtul intok nee mamaasuak. Bajisia,
jume' bawepo bwe'u kuta kanoam in ama
bo'o jooaka'um, jekae, bawe mayoau nee
tetammet kotti yeu biaktawak. Intok sejtul
nee, bawe nasuk, tukaapo intok taewaimpo
bawepo yeu bajumeka ino jinne'uk. 26 Jue
benasi nee wokimmea naas simla. Intok ne
batweempo tu'isi jinilwatchisi a'ansuk. Yee
e'etbwariame nasuk ne jinilwatchisi ne ino
bichak. Intok jume' nele benasi yoemrata,
intok kia ta'abwi yoemrata nasuk juni'i,
ne jinilwatchisi ino bichak. Jum bwere
jo'arampo juni'i, intok ka jo'ara be'emu,
intok kia bawepo juni'i, jinilwatchisi ino
bichak. Intok jume'e, ka lutu'uriapo Krij-
tota sualeme nasuk juni'i, ne jinilwatchisi
jiapsak. 27 Tekilpo intok obiachiku nee ino
bitchuk. Jue benasi ne ka kokkotchuk.
Ba'ae mumukeka, intok jiokot maisi nee
tebbaurek. Binwa ne kaita bwa'amachika
jiapsisuk. Seberiata nee jiokot ine'esuk.
Intok nee ka tajo'osuk.

28 Inika'a intok waate weemta neu weye'
nasuk juni'i, chikti ta'apo ne che'a juni'i
bettesi a' inne'a, jume' si'imekut Krijtota
sualeme betana in amet ino temae'po, tu'ik
ame tana waatakai. 29 Senuk, jabeta, Krijtota
sualeka, taa kee aet suatuu nejpone, aa-
mak ino machiaka'a benasia ne ea. Senuk,
ka tu'ikut ji'optuawako, nejposu nee tiu-
rae intok omtiae nee jiokot eene. 30 In
ino uttianee'uta utte'atuko, nejponee inia
weemtae, ka in ino che'ewaree'uta intok
ka in si'imem bepa machiaka'uta teuwaaka,
junae nee ino uttiane. 31 Ju'u itom yo'owe
Jesukrijtota achai Lios, ju'u jiba betchi'bo
yo'oriwame, aapo ju'unea, lutu'uriata in
teuwaa'po. 32 Jum bwe'u jo'ara Lamajko'
tea'po nee aneo, ju'u kobanao, juka' senu
rei Areetaj teamtau weyekame, junama'a
bwe'u jo'araapo yeu katwa'u bicha nee
bwiseka, nee weeyaaneeme joak. 33 Taa ne
senu bwe'u warita benaku, junama'a bwe'u
jo'ara, mekka jikat kora ya'aripo bepa omot
wikiae ne ko'om yecha'awak. Inien sannee
juname'e betana ino jinne'uk.

12

Tenkupo benasi weyeka intok, ju'u Liojta betana Paplota ju'uneiyaa'u

1 Junuen ne, tu'ik betana ino uttiaka
noka'ateko, tu'ik ne kaita ne aet tettea.
Ala ne, achai Liojta betana, in mabetri,
tenkupo benasi in bichaka'uta intok ae be-
tana lutu'uriata in ju'uneiyaatuarita neu
aune. 2 Senuk o'outa, Krijtota sualemta
ne ta'aa. Juna'a intok woj mamni ama
naiki wasuktiam simsuka'po, teekau, Liojta
yo'otaka kateka'u jikau noitawak. Kan-
nee ju'unea, chikti a' takaamak aman a'
noiteka'po, oo kia a' jiapsi jiba. Ala Lios
aapo ju'unea. 3 Taa nee ju'unea, junaka'a
o'outa, a' takaamak, oo ka a' takaawa-
mak, junaka'a ne ka ju'uneiyaa, Lios aapo
jiba a' ju'uneiyaa. 4 Juna'a, jume' Krijtota
sualeka kokkokame yaaja'u noitek. Juna-
mani nokta, tua ka a ju'uneiyaatumta a'
jikkajak. Inika'a nokta intok, inim yoeme,
ka au cha'aka a' teuwaane'po. 5 Senuk,
junuen, aapo'ik benasi maachik yoemta, ala
ne uttiane. Taa ne, inepo, kaitat intok ino
uttia, taa ju'u kaabeta bepa che'a in machi-
aka'ut jiba ne ino uttia. 6 Nee intok, junuen
ino uttiabae'eteko juni'i, kannee ka suasi an
ean o'oben. Bwe'ituk ne junuen lutu'uriata
jiba nok ean. Taa ne ka ino uttiabae, junuen
kaabeta net a' bicha'u, oo net a' jikkaja'u,
che'a bepa ka nee a' eiyaane' betchi'bo.

7 Juna'a, Liojta betana ama butti suum
watchisi intok eiyaawatchisi machik in
ju'uneiyaatuawaka'u betchi'bo, intok nee
ka ama bea butti in ino uttiane' betchi'bo,
ko'okoata nee inne'etuak, wichata net kik-
teka'aweela'po benasia. Ini'i wantia in-
tok, bebeje'erita betana inen weyeka, ne
ka ama eltua' betchi'bo neu su'u tojiri.
8 Inika'a ko'okoata intok, nee a' su'u tojine'
betchi'bo, bajisi, yo'owe Jesukrijtotau ne au
ino nokriak. 9 Taa ju'u Jesukrijto inien nee
a' ju'uneiyaatuari, aapo'ik betana tua yee a'
nak jiokoleka yee a' bicha'ut jiba in eenee'u.
Intok junuen senuk ka che'a bepa au a'
eiyaa'ue, aapo'ik a jita a' joa'uta, junuen
che'a tu'isi a' ju'uneiyaatunee'u. Inien
san nee inien jiapsaka ne che'a a' tu'ure.
Junuen weyeka beja, juka' Jesukrijtota a jita
a' joa'uta, net a' bitna' betchi'bo. 10 Junuen
san ne aet yanti ela ju'u inim jiapsaka neu
weyemta betana. Jaana in jiawaawa'ut.
Juka' ka in jipu'usuka'utchi. Intok juka' neu
suawaka, ka in bibitpeewa'ut. Intok juka'
obiachika, Krijtota betchi'bo in aet jiokot
ino bicha'ut. Bwe'ituk ne junuen, in jiapsa'

nasuk juni'i, Krijtota betana ju'u a jita a'
joa'uta, che'a juni'i neas yeu maachi.

Korinto' tea'po Krijtota sualeme betana,
Paplota jachin au eetua'u

11 Inim nee inien jiba inepo nee betana
tu'isi in jiapsa'uta teuwaakai, senuk tua ka
suawaekamta benasi nee aulaa. Taa eme'e
juname'e jume' nee inien noktuakame.
Bwe'ituk eme'e juname'emtukan jume'
nee uttiaka nee tana tu'ik teuwaa'ea'um.
Bwe'ituk inepo nee kaita'po nee a ino
yeu tawaa machia, inime'e ka lutu'uriapo,
Krijtota betana emo kate'eti jiame bepa,
jume' enchim amemak ea'um. Junuen
nee intok kaita'po che'a ne ino eiyaao
juni'i. 12 Emomak aneka, juka' tekilta, ka
a' rojiktaka, ino ou bujtaka emo nasuk in
yaaka'ue, machilae ju'uneiyaatuk, Liojta a
jita joa'ue, intok suum watchisi machikue
junuen tua lutu'uriapo, Krijtota betana in
yeteu bittuarituka'po. 13 Enchim nee, jiba
jume' wate si'ime Krijtota sualeme benasi
amewit nee tu'isi enchim bichak. Ala
inepone, kaita'po nee enchim nee aniatuak.
Iniae nee ka amma'ali emomak ayuko, nee
em aet jiokoe.

14 I'anne iniamak beja, bajisi ne emou
noitine. Intok junuentaka juni'i kaita'po
nee enchim net obisi ee i'a. Bwe'ituk kan-
nee jita enchim jipue'uta emot jaiwa. Ala
ne, emo tana su, tu'ik waatakai. Bwe'ituk
jume' achaiwaim juname'em, jume'e, bem
yoemiam betchi'bo tomita yo'oneeme. In-
tok ka jume' yoemiarim juname'e, jume'
bem yo'owam betchi'bo. 15 Inepo intok, ne
kaachin jiaka, alleaka, juka' in jipue'uta ne
emot wiutane. Intok ne kia inepo juni'i, ne
ka ino beutia, enchim jinne'uimtunee'uta
che'a emo tana waatakai. Taa eme'e intok,
che'a in enchim nake' nasuk su, che'ewasu
ka nee eiyaame bena.

16 Taa waate, kaita'po enchim net
obisi'eaka'po, tu'isi ju'uneaka juni'i, ne
enchim bai ta'aaka ne etbwa emot eak,
ti jiia. 17 Jaisa ne enchim bai ta'aabaeka,
jume' watem emou bittuak ja'ani. Eme'esu
ju'unea, ka a' lutu'uriatuka'po. 18 Tiito'
teamtau ne ujbwanak, emou a' noitine'
betchi'bo. Intok ket ne aamak, senuk
Krijtopo itomak werik bittuak. Jaisa
enchim bai ta'aak ja'ani ju'u Tiito. Eme'e
su ju'uneakai, aapo'ik intok neetchi,
nanancha itom eaka si'imeta nanancha
itom a' bo'o jooria'po.

19 Jaisa eme'e jumak, itom ito nokri-
aka inien emou jia'ati'ea. Taa ka junuen
weye. Ala te, Liojta itom ju'uneiyaa'po
ju'uneaka intok Krijtota betana lutu'uriaka
emou nooka. Taa si'ime ini'i, Liojta betana
weyemtat che'a juni'i yuma'isi enchim a'
ta'aane' betchi'bo weye, Krijtopo itomak
werim, tu'isi in nake'um. 20 Bwe'ituk ika'a
ne ama au machia. Nee emou noiteo
jumak juni'i, ka in emot ju'uneiyaabae'u
su, ama emot aunee ti'eakai. Intok
kia enchim juni'i, ka enchim net bo'o
bicha'u su, enchim net ju'uneiyaane'po. Ka
baeka juni'i, ne inen ea, enchim emo ee
beje'ee'uta intok jitat ka nat tu'uriwamta,
emo omtawamta, emo che'ewariwamta,
che'a emo eiyaawamta, ka lutu'uriata yetet
nokwamta, jitat ka yee tu'uriwaka yetet
nokwamta, emo jabeliwamta intok ka suasi
jiapsiwamta, inika'a si'imeta ne ama au
machia. 21 I'an ne emou noitineeo, inen nee
yeu a' wee machia, enchim, Liojta bichapo
tiusi nee tawaane'po. Intok kia ketchia,
enchim juebenam betchi'bo in bwanne'po.
Jume' binwatuk naateka, Liojta bichapo
emo nasuk ka tu'isi jiapsame betchi'bo.
Junuen, inika'a ka amma'ali anwamtat ka
emo temaeme. Intok juka' tatta'abwi jaa-
muchim mak, ka'am jubekai juni'i, amemak
emo tu'uriwamta intok si'imeta juka' ka
tu'ik bem au joiwalataka bo'o jooria'utat,
ka emo temaeme.

13

Ji'ojtesuka, ju'u Paplo am sua tejwaaka in-
tok am tebotua

1 Iniamak ne beja, bajisi ne aman emou
noitine. Si'ime ju'u emo nasuk ka tu'isi
weyeme, wooi oo bajika a' ju'uneiyaaka,
machisi a' teuwaaneeme betana jiba
tu'utenaa. 2 Intok jume'e, bat naataka
ka tu'isi ayukame intok kia si'imem, i'an
nee ket, mekka emou aneka, juchi juka'a,
wosa in emou noiteka in enchim aet sua
tejwaaka'uta, juchi enchim aet tejwaa. I'an,
in juchi emou noiteka, kutti in emou a'
yecha'ane'po. 3 Junak eme'e, juka' enchim
ju'uneiyaabae'uta bitne, Krijtota betana
ju'uneetuawaka, aapo'ik betana weyemta
in teuwaa'po. Ju'u yo'owe Jesukrijto intok,
enchim sua tejwaakai, kuttipo emou nooka.

Intok ama naa buustia, si'ime utte'ata
aet ayuka'uta emo nasuk yeu a' machia.
4 Lutu'uria ala, tua kaita utte'ata aet ayuka'a
benasia, kuuset a' poponwaka'po. Taa
Liojta betana utte'ata aet autuawaka'ue,
i'an junae, jiba yuu jiapsa. Junuen san
ket itepo, ale benasi te ito eiyaaka, kaita
utte'akame benasi te mamachi. Taa itepo
aamak eakai, Liojta betana aniawaka te
jiapsine, Krijtota betana weyemtat enchim
ania betchi'bo.

5 Eme'e'em emo aet temaine, ka ta'abwisi
intok jiapsita bepa Krijtota enchim suale'po
ju'unee betchi'bo. Bwe'ituk ju'u Jesukri-
jtota tu'u jiapsiwa, lutu'uriapo emot ji-
apsa. Enchim junuen ka jiapsita bepa
lutu'uriapo a' sualeo. 6 Taa itepo ala te,
enchim ju'unee i'a, itom ka junuen aa
noki'ichiapo itom a' sualeka'po. 7 Intok
jiba te Liojtau bicha enchim nokria, junuen
enchim kaita ka tu'uwata bo'o jooriane'
betchi'bo. Ka junuen, watem, itom tekilta
betchi'bo itom am uttia i'aka. Taa kia beja
te tu'ik jiba enchim joo i'akai, ela'po su
itepo junae, tu'ik betana ka lutu'uriakame
benane. 8 Bwe'ituk itepo, katte a juka'
Liojta betana lutu'uriata beje'eka aane.
Ala tee, si'imeta itom bo'o jooria'uta,
Krijtota nok lutu'uria nokriaka a' jooa.
9 Inia betchi'bo san te yanti ela junuen
itepo kaitau yumame benakai, taa itepo
enchim si'imeku yumamebaekai. Intok
jiba te bichau bicha Liojtau bicha enchim
nokriane, junuen si'imeku, Krijtota benasi
enchim jiapsinee'uta enchim jajamnee'uta
emo tana waatakai. 10 Inika'a ji'ojteita
ne bat emou bittua, kee emou noitekai,
junuen chukula emomak aneka, emomak
etejoka, ka unnaa bettesi emou in nokbae'
betchi'bo. Bwe'ituk yo'owe Jesukrijtota
betana, kutti in emot nesawee'uta, nee au
yuma'atuari. Taa junuen emou nokaka,
Liojta betana lutu'uriat yuma'isi enchim a'
ta'aane' betchi'bo. Intok ka junuen, ka
tu'ikut enchim ji'optua betchi'bo.

11 I'an intoko Krijtopo nemak werim, Lios
emo maktune. Enchim inien tu'isi enchim
jiapsinee'ut em emo temaine. Emo'em naas
jiapsi jo'ane. Si'imeku em wepulsi nau
eene. Yantelaka nau jiapsine. Intok junuen
ju'u Lios, yantelwamta yetet autuame, in-
tok tu'isi yee nakeme, aapo emomaktune.
12 Eme'e intok ket, tua naksi emo eiyaaka,
naas emo tebotuane.

13 Si'ime jume'e, Krijtopo itomak werim-
taka, inim aneme, utte'esia enchim tebo-
tua. 14 Yo'owe Jesukrijtota betana juka'
emou tu'ik em mabetne. Intok Liojta jiba
enchim naknee'uta em bitne. Intok Liojta
tu'u jiapsiwa jiba emomaktune. Tua junu-
entune.

Kaalatam

Ju'u Paplo, si'ime jume' bwiaara Kalaasia' tea'po Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, Jesukrijtota betana sawaka
nee yeteu bittuari. Ka inim senuk be-
tana nok lutu'uriata weiyaaka intok kia ka
inim watem betana yeu pu'aritakai. Ala
jiba aapo'ik Jesukrijtota betana intok ju'u
Lios achaiwai, ju'u aapo'ik kokoarim na-
suk a' jiabijtetuakamta betana weyekai nee
a' tekil makritakai. 2 Inepo intok si'ime
jume' Krijtota sualeme nemak aneme, itepo
nau inika'a ji'osiata te emou ji'ojte, si'ime
jume'e, bwiaara Kalaasia' tea'po Krijtota
sualemmewi. 3-4 Itom yo'owa Liojta be-
tana intok itom yo'owe Jesukrijtota betana,
jiba aapo ju'u, itom ka tu'uwa ya'arimmet
itom jiokoina' betchi'bo, me'etuneeka au
su'u tojakame, junuen inim aniapo ka
tu'ik weyemta betana itom jinne'ubaekai,
ini'i, itom Lios achaita junuen au a' chu-
paka'po amani. Inime betana, tu'ika
enchim alleenee'uta intok yanti, kaitat jain
eaka enchim jiapsinee'uta tee emo tana a'
waata. 5 Liojtau bicha aapo'ik alleetuawaka
a' yo'orinaa'u, jiba yuu betchi'bo au aune.
Tua junuentune.

Ka ta'abwika intok Krijtota nok lutu'uria aayuk

6 Emo tana tua nee a' suum eiyaa, Liojta
junuen lauti enchim a' kopta' betchi'bo.
Aapo'ik juka' Krijtota, yee a' nak jiokole'
betchi'bo, chukula teekau enchim aamak
jiapsine' betchi'bo enchim nunukamta. In-
tok enchim, juka' Krijtota betana nok
lutu'uriata, yee jinne'umta, ka inika'a,
ta'abwik enchim a' suale' betchi'bo. 7 Ka
junuen lutula wee'po ta'abwika intok Kri-
jtota nok lutu'uria aayuk o'oben. Senu
weeme ala aayuk, inim waate ka enchim
yanti eltuaka intok inime'e, Krijtota be-
mela nok lutu'uriata ta'abwisi enchim a'
majtabaeme ama ane'epo. 8 Taa jabetaka
juni'i, wa'a enchim ta'abwisi weyeka Kri-
jtota betana nok lutu'uriata, ka ju'u itom
enchim a' majtai benasi enchim a' ma-
jta'ateko, juna'a, Liojta betana ka tu'isi
a' tawaanaa'uta au chupne. Ini'i, ela'po
su, jiba ito betana senu weyekai, oo kia
teeka betana senu ankeles weyeme tuneeka
juni'i, ka tu'isi a' tawaanaa'uta au chupne.
9 Inika'a nee juchi emou a' teuwaa, jabetaka
juni'i, Krijtota bemela nok lutu'uriata,
ta'abwisi, ka bat naataka juka' enchim
jikkajaka enchim sualeka'uta benaka a'
teuwaamta aneo, ini'i Liojta betana ka tu'isi
a' tawaanaa'uta au chupne.
10 Inika'a inepo teuwaaka, jaisa nee inim
juka' yoemrata nee a' uttia i'akai, oo
inepo juka' Liojta nee a' uttia i'aka a'
teuwaa, ja'ani. Kannee inim jabetamak
tu'isi tawabaeka'ea. Bwe'ituk junuen inepo
inim yoemratamak tu'isi tawabae'eteko,
i'an kannee intok inepo, Jesukrijtota be-
tana weyeka intok a' tekil joaka jiapsi ean.

Paplota Krijtota betana nokneeka, jaisa yeu a' pu'awaka'po

11 Taa inika'a eme'e ju'uneiyaane, Krij-
topo nemak werim, juka' Krijtota bemela
nok lutu'uriata in yee majtaa tekiaka'uta,
inika'a ka jabe inim yoemta suawa betana
a' weye'u.
12 Intok nee kia ka inim jabeta betana
ji'osiapo ji'ojteita majtawaka a' mabetlaa.
Ala jiba aapo ju'u Jesukrijto inika'a nee a'
ju'uneiyaatuak.
13 Eme'e jaibu nee betana a' jikkajilaa, bat
naataka in jiapsaka'u betana, junako inepo
inim juka' jurio yoemrata, junuen Liojta
bem suale'po aman, ketun nee amemak
eaka a' sualeo. Intok eme'e ju'unea, kia
jume' Krijtota sualeme, junuen tua ka
ameu alleaka in ameu suuaka intok in am
lu'utabaeka'po. 14 Intok inepo, jume' ju-
riom junuen weyeka, Liojta am suale'po,
inepo nee, jume' nele benasi jurio yoemem,
newit kateka ju'ubwa yo'otume, inime bepa
che'a nee ame bepat tulatukan ya'uraa
tekil betchi'bo. Bwe'ituk inim inepo che'a
tu'isi aet jiapseka a' bo'o joorian, juka'a,
wame'e bat naataka in yo'owasuka'um,
bem sualeka, au joiwalataka bem bo'o joo-
riasuka'uta. 15-16 Taa ju'u Lios, kee nee yeu
yoemtuu naataka nee yeu pu'ak. Intok
aapo'ik tua yee a' nak ta'a' betchi'bo, ka
neu a' lutu'uriatuk juni'i, aapo'ik tekileu
aapo nee kechak. Intok chukula, aapo'ik
junen a' waataka'po amani, juka' a' usiwata
Krijtota nee a' ta'aatuak, junuen aapo'ik
betana juka' bemela nok lutu'uriata, ju'u
ka jurio yoemrata nasuk in yee a' maj-
tane' betchi'bo. Junako inien neu yeu a'

siiko, inepo inia betana ju'unee betchi'bo,
nee kaabetamak etejok. 17 Intok ne kia
jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u juni'i ne
ka noitek, junaman jume' nee bepat jaibu
Krijtota betana yeu pu'arim inia betana
am bit betchi'bo. Ala nee, inepo juna-
man noiti'eaka su, nee ka bo'o bichaka nee
bwiaara Araabia' tea'u ne noitek. Iniat
chukula, inepo juna'abo juchi nee jum
bwe'u jo'ara Lamajko' tea'u nottek.

18 Intok inepo, jum bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'u, kannee aman siika. Baji wasuktiam
simsuk chukula inepo aman sikaari. Junako
juka' Peota nee a' ta'aak. Intok junama'a
nee woj mamni ama mamni ta'apo nee aa-
mak ama taawak. 19 Taa junama'a, wame'e
Krijtota yeu pu'arim betana kaabeta intok
ne ama bichak, kia juka' Jakoobo' teamta
jiba, Jesukrijtota sailawata jiba nee ama
bichak. 20 Inika'a in emou ji'ojte'uta, Liojta
bichapo nee tua a' lutu'uriatuka'uta nee
enchim a' tejwaa.

21 Inim, iniat chukula nee intok bwiaara
Siiria' tea'u intok Siliisia' tea'u ne siika.
22 Jume'e, bwiaara Jurea' tea'po Krijtota
sualeme, inime'e ka nee bit ta'aan. 23 Bempo
senu weemta jiba nee betana jikkajilam-
takai: "Ju'u bat naataka itou ka alleaka
itou sua'u, ini'i i'an Krijtota a' sualwa'u
betana yee a' majta. Inika'a, bat naataka
wasuktiammet aapo'ik a' lu'utabaeka'u ti,"
jiuwamta. 24 Intok inime'e inien neu yeu
a' sika' betchi'bo, Liojta baisaeka bem a'
yo'oree'uta au a' teuwaan.

2

Jume' wate Krijtota yeu pu'arim Paplota mak eaka'po

1 Junama woj mamni ama naiki wa-
suktiam sikaa, chukula nee juchi bwe'u
jo'ara Jerusalen tea'u ne noitek. Inim
ju'u Bernabee' teamtamake. Juka' Ti-
ito' teamta intok ket inepo a' weiyaakai.
2 Ineponee junaman noitek, Liojta betana
junaman in weenee'ut ju'uneetuawakai.
Junaman Jerusalenpo inepo jume' waate
Krijtota sualeme nasuk jume' che'a bat
eiyaawaka, si'imeku yo'owe benasi bit-
wame, omola bempo'immak jiba anekai,
inepo, juka'a, jume' ka juriom nasuk Krij-
tota betana bemela nok lutu'uriata in yee
majta'uta nee am ju'uneiyaatuak. Inien
ne aayuk, juka' in joa'uta, inika'a be-
mpo'immak jumak juni'i tu'isi a' weye'ut
ju'uneebaekai. 3 Taa inim, kia ju'u Ti-
ito' teame, nemak weama'u, aapo ka jurio
yoemtaka juni'i, ka aet nesawak, aapo'ik au
sirkunsiraaroanee'u betana. 4 Ala lutu'uria
junama'a wate, ka lutu'uriapo Krijtota
sualeme ane'epo, inime'e etbwa ito nasuk
kimulamtaka a' sirkunsiraaroa i'an. In-
ime'e, wateku kia itot mammatebaeka ama
yajilamtukan. Inime'e junuen, Jesukrij-
totamak eaka a' sualeka, inia betchi'bo
Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim betana,
utte'ataka joowamta, itou bicha ka a'
utte'atuka'uta itot a' ju'uneiyaabaekai. In-
tok inime'e, jume' nesaurim, juchi utte'apo
itom am joaka jiapsine' betchi'bo itom
utte'a jooriabaekai. 5 Taa itepo, kia chubala
jita'apo juni'i te ka amemak eak. Bwe'ituk
itepo, Krijtota betana juka' bemela nok
lutu'uriata, bichau bicha, ka ta'abwisi intok
enchim a' sual i'akai.

6 Taa junama'a Jerusalenpo jume' ba-
jika, Jakoobo' teamta intok Peota intok
Joanta, jume' Krijtota sualeme nasuk che'a
bat eiyaawaka, si'imeku yo'owe benasi bit-
wame, bempo, in yee majta'u betana,
kaita bemelasi weyemta nee tejwaak. Nee
intok inia betana bempo'im junuen bit-
waka bem eiyaawa'uta, ini'i nee betchi'bo
kaita teuwaa bwe'ituk Liojta bichapo itepo
si'ime nanancha bitwaa. 7 Bempo ji-
taa bemelasi weyemta nee tejwaa'eaka
su, bempo nemak eaka nee betana a'
ju'uneiyaak, juka' Liojta, Krijtota betana
bemela nok lutu'uriata jume' ka juriommeu
in a' teuwaane' betchi'bo, aapo'ik nee a'
tekil makriaka'uta, jiba juka' Peota, ju'u ju-
rio yoemratau jiba inika'a nok lutu'uriata,
a' teuwaane' betchi'bo a' tekil makaka'a
benasia. 8 Bwe'ituk jiba aapo ju'u achai
Lios, juka' Peota, yeu a' pu'aka, jurio yoem-
ratau bichaa a' bittuaka, aapo'ik utte'awae,
aamaktukame, aapo ketchia, ju'u ka jurio
yoemratau bicha nee yeu pu'aka, aapo'ik
utte'awae nemaktukai.

9 Inia betchi'bo ju'u Jakoobo' teame,
ju'u Peeo intok ju'u Joan, inime'e, jume'
Krijtota sualeme nasuk, eiyaawaka si'imeku
yo'owe benasi bitwame, inime'e inile
benaka aapo'ik betana tua eiyaawaka tu'ik
net a' autuaka'uta a' tu'ureka a' bichak.
Intok junama'a, neetchi intok Bernabeeta,

bempo itom mam bwisek, iniae a' teuwaakai, itom nakeka, itomak bem ea'u, ka jurio yoemrata nasuk ameu sajaka, aman itom tekipanoanee'uta. Bempo intok junama'a jume' jurio yoemrata nasuk tekipanoabaekai. [10] Inime'e ala, kaita intok, kia junama'a jume' tua jiokot aneka jiapsame, itom am anianee'u betana itou nookak. Intok inika'asan nee a' joobaeka aet jiapsek.

Paplo, jum Antiokia' tea'po, Peota nok tejwaa

[11] Taa junaet chukula, juka' Peota, bwe'u jo'ara Antiokia' tea'u a' yepsako, jum te'opopo inepo nee witti aapo'iku nokaka, ka amma'ali a' aneka'u betana nee a' nok tejwaak. Bwe'ituk aapo junama'a ju'u a' weetua'u, ka ju'u lutu'uriata mak weyen. [12] Bwe'ituk aapo junama'a che'a bat jume' ka jurio yoememtaka Krijtota sualemmak au weiyaaka amemak ji'ibwak. Taa chukula junama Jakoobo' teamta betana watem ama yajako, junak aapo inime mak ka intok eaka ka intok amemak ji'ibwak. Bwe'ituk aapo junama'a jume' waate, juka' sirkunsision ti teaka a' bo'o jooriame, ame tana majjaekai. [13] Junako junama'a jume' waate jurio yoemem taka, Krijtota sualeme, inime'e, juka' Peota junuen ka lutu'uriataka a' joa'uta a' bichaka, bempo ale benasi eaka, juka' kia beja a' joa'uta, a' joo japtek. Intok kia ju'u Bernabee' teame juni'i, iniat amemak eakai. [14] Taa junako inepo, inime'e, ka juka' Krijtota betana nok lutu'uriata itom yee majtawamta a' weye'e benasia, ka iniamak weyeka am jiapsame a' ju'uneiyaakai, inepo nau anwa'apo si'imem bichapo ju'u Peotau: "Empo jurio yoem takai, inim jume' ka jurio yoemem benasi emo uju'uk. Junuen san jaisaakai inime'e ka jurio yoemem Krijtota sualeme, utte'apo jiba jume' jurio yoemem benasi am jiapsi i'a", ti ne au jiiak.

Jume' juriom, si'ime jume' wate yoemra benasi, Krijtota sualeka bem jinne'uimtuka'po

[15] Empo intok inepo, jurio yoemem tee yo'owak. Intok itepo tee ka omot bwiaara yoemrata benasi, Liojta bichapo ka tu'ik tee ka a' jooa. [16] Junuentaka juni'i inim kaabeta, jume' Moiseej tuka'uta nesauri ji'ojteim bo'o jooriaka a' jiapsa' betchi'bo junae Liojta bichapo tu'isi a' mabettunee'uta tee ju'unea. Taa inika'a, wepulsi Jesukrijtota betchi'bo a' sualekai jiba. Inia betchi'bo itepo ketchia Jesukrijtota tee a' suallam junuen itepo, Liojta bichapo, ka tu'ika kaita itot ayuka bitwaka, tu'isi mabettubaekai. Intok inika'a, ka nesauri ji'ojteimpo weyemta itom a' bo'o jooriaalatuka' betchi'bo. Bwe'ituk kaabe, jum nesauri ji'ojteimpo weyemta a' bo'o jooriaka a' jiapsa' betchi'bo jinne'uitune.

[17] Taa inim itepo Krijtota sualeka, aapo'ik betchi'bo Liojta bichapo tu'isi mabettubaekai, taa ketchia itepo ka tu'ik itom joa'u itot ayukai, jaisa ini'i a' teuwaa ja'ani, Krijtota juka' ka tu'ik itom joa'uta, aapo'ik itom a' jootua'uta. Kaachin itepo inien aapo'ikut nokne. [18] Bwe'ituk inim inepo, jume' Moiseej tuka'uta nesauri ji'ojteim sualwame beje'eka, ka inimmea senuk a' jinne'uitune'eti jiaka, intok inepo chukula, iniae, Liojta bichapo tu'isi itom mabettunee'u a' utte'atuka'uta juchi a' teuwa'ateko, junak ala inepo tua ka tu'ik joone. [19] Bwe'ituk inepo ju'u nesaurita betana, tu'isi aet tawaa betchi'bo ka au yumakai, i'an, inia nesaurita betana nee ka in jiapsa'a benasi nee ino eiyaak. Jiba ju'u nesauri inien nee tawaak junuen bemelasi Liojta betchi'bo jiba in jiapsine' betchi'bo. [20] Inepo, Krijtotamak in ea' betchi'bo, aamak kuuset in popontuka'a benasia nee ino eiyaa. Inien san, kannee inepo juna'a, witti jiapsame. Ala aapo Krijto juna'a net jiapsaka aapo'ik ea'po aman nee jiapsituame. I'an inim ju'u in takaapo in jiapsa'u, inepo, juka' Liojta u'usi, inim tua nee a' nak ta'aaka intok a' me'etune' betchi'bo au su'u tojakamta, aapo'ik nee sual ta'aaka a' jiapsa. [21] Inepo junuen, juka' Liojta yee a' nak ta'a' betchi'bo itou bicha a' na'ikiaka'uta, kannee omola a' eiyaa. Bwe'ituk inim seenu, Moiseej tuka'uta nesaurim am bo'o jooriaka a' jiapsaka' betchi'bo, junae, Liojta bichapo a' mabettuneeo, junako ju'u, juka' Krijtota a' me'etuka'uta, tua kaita teuwaaka yeu sim ean.

3

Moiseejtuka'uta nesaurim joakai, oo Krijtota sualekai

[1] Uu eme'e, bwiaara Kalaasia' tea'po joome. Tua eme'e tu'ika suawa kaita

emot aayuk. Jabesa inim sibowamta benasi
weyeka enchim bai ta'aak, junuen, Krijtota
betana bemela nok lutu'uriata inika'a ka
enchim a' nok jikkajine' betchi'bo. Itepo
enchim majtakai, jiba aapo'ik Jesukrijtota,
kuuset popontukamta, machisi sep a aet
ju'unee maisi itepo emou a' teuwaaka, ju-
nak eme'e sep ju'unakiachisi tua junen
jiaka a' mabbetan. 2 Inia betana eme'e
nee tejwaane, eme'e jaisa juka' Moiseej
tuka'uta nesaurimpo weyemta enchim a'
bo'o jooriaka jiapsa' betchi'bo, oo juka'
Krijtota betana enchim majtawaka enchim
a' sualeka a' jikkajaka'ue betchi'bo, Lio-
jta betana juka' a' tu'u jiapsita mabetakai.
3 Jaisa eme'e enchim suawa ta'arulaa ja'ani.
Jaisa weyeka i'an eme'e, waka'a bat naataka
ka au yumaka, junako wepulsi Liojta tu'u
jiapsie aniawaka, aapo'ik betana enchim
jajameka'uta, eme'e i'an, au yumaka kia
enchim a joa'ue, naa buusti eme'e che'a
yuma'isi tu'isi Liojta yoemiam tubae ja'ani.
4 Jaisa eme'e, bat naataka, jaibu enchim emo
bichaka'u betana, kaita aet ta'aak ja'ani.
Tu'i ean ka junuentuko, taa eme'e tu'ik ama
ta'aako. 5 Inim ju'u Lios, juka' a' tu'u jiap-
siwata emot a' jiapsituaka, intok iniae juka'
ka a jootu machik emo nasuk joaka, jaisaaka
a' jooa. Inika'a, aapo, ka Moiseej tuka'uta
nesauri ji'ojteimpo weyemta enchim a'
bo'o jooria' betchi'bo, taa ala aapo, juka'
enchim majtawaka enchim jikkajaka'uta,
junaka'a enchim a' suale' betchi'bo a' jooa.

6 Ju'u Apra'amtuka'u inim jiapsakai, aapo
juka' Liojta au bicha a' na'ikiaka'uta, a'
sualeka aet yoem eaka jiapsak. Intok
aapo'ik inien aet yoem eaka' betchi'bo, ju'u
Lios iniae aapo'ik bichapo tu'isi a' mabetak.
7 Inia betchi'bo eme'e a' ju'uneiyaane, jume'
tua lutu'uriapo ju'u Apra'amtuka'utat
yeu katriam benasi ta'eewame, inime'e,
wame'e Krijtota sualeme bem juname'em
tuka'u. 8 Che'a bat naatakai jum Liojta
ji'osia ji'ojteimpo jaibu ama weyen ini'i,
kia jume' ka jurio yoemem nasuk, wame'e
Krijtota sualeme, Liojta betana tu'isi bem
mabetrimtunee'u. Aapo inika'a bemela
nok lutu'uriata, ju'u Apra'amtuka'utau,
inika'a: "Ee betchi'bo, si'ime aniat ju'u
ka nanau machi yoemra, nee betana juka'
chukula tua ameu tu'ik bitne", ti au a'
teuwaakai. 9 Junuen san, si'ime jume' Krij-
tota sualeme, inime'e, ju'u Apra'amtuka'u,
aapo'ik Liojta sualekamtamak nau, juka'
Liojta betana weyeka, chukula tua ameu
tu'ik a' bittualaa.
10 Jume'e, bem jinne'uitune' betchi'bo,
jume' Moiseej tuka'uta nesaurimmet eaka
amet bo'o bichame, inime'e, ka tu'ik ameu
chupnee'uta bitne. Bwe'ituk jum Liojta
ji'osia ji'ojteimpo: "Jabetaka juni'i, Moi-
seej tuka'uta nesauri ji'ojteimpo weyemta,
ka si'imeta juka' ama ji'ojteita yuma'isi a'
joame, ini'i, ka tu'ik au chupnee'uta bitne",
ti ama ji'ojtei. 11 Junuen san, ju'unakkiachi
inim, kaabeta, jume' nesauri ji'ojteimpo
weyemta a' joaka jiapsaka' betchi'bo, ju-
nae Liojta betana tu'isi a' mabettunee'uta.
Bwe'ituk jum Liojta betana nok lutu'uriapo:
"Wa'a, Liojta bichapo tu'isi mabettukame,
ini'i, wepulsi Liojtat yoem'eaka a' sual
ta'a' betchi'bo mabetri", ti ama ji'ojtei.
12 Ju'u intoko, Moiseej tuka'uta betana ne-
sauri ji'ojteimpo weyemta bo'o jooriaka ji-
apsame, ini'i, ka utte'a Liojtat yoem ee-
waka a' joonaa'uta. Taa inia betana:
"Ju'u am joame, ini'i, wepulsi si'imekut
yeu yumakame jiapsiwamta amet bitne", ti
ji'ojtei.
13 Ju'u nesauri ji'ojteita ka yuma'isi itom
a' chupa' betchi'bo, ka tu'isi tawarimtaka
jiokot itom ito bit'ea'u betana, aapo ju'u
Krijto itom ama yo'eetuak. Bwe'ituk jiba
aapo juna'a tuk, ju'u, itou chup'ea'u betana
ito betchi'bo, senuk ka tu'isi tawalata
tawakame. Bwe'ituk: "Jabetaka juni'i,
kutat jikat chaya'awakame, juna'a, Liojta
bichapo ka tu'isi tawaritaka bitnaa", ti
ji'ojtei. 14 Ini'i inien chupuk, junuen,
juka' Liojta betana, kaitau a tamachiatuka
tu'ik, aapo'ik, Apra'amtuka'utau, au a'
chupne'eti jiaka au a' na'ikiaka'uta, inika'a,
jume' ka jurio yoememmeu, Jesukrijtota
sualeka, bempo'immeu a' na'ikiatune'
betchi'bo. Intok junuen, inim itepo
si'imem, Krijtota sualeka, juka' Liojta tu'u
jiapsita, aapo'ik itou na'ikiarita, itom a'
mabetne' betchi'bo.

Moiseej tuka'uta nesaurimmet, intok Liojta betana itou na'ikiawakamtat nokame

15 Eme'e Krijtopo nemak werim, inim
jiapsiwaka joowamta betana, iniat nee
nokaka senu weemta enchim tejwaabae.
Inim, seenu, ya'uraata bichapo jitaa
betana, senuku bicha a' lutu'uriatunee'u

betana a' tu'u yaako, intok ini'i, aapo'ik
a' teawam ama aet a' ji'ojteko, junak,
junuen jiba tawaka, kaabe a au suuane.
16 I'an intoko ketchia, ju'u Lios, ju'u
Apra'amtuka'utau bicha intok jume' aet
yeu katriam betana, senukuu bicha ket
a' lutu'uriatakai. Inim a' mammatene,
Liojta betana ji'osia ji'ojteimpo, inime'e
betana ka juebenammet a' noka'uta,
ala, inika'a wepu'ulairiaka'uta jiba. Ini'i
intok ju'u Krijto, aapo juna'a. 17 Ju'u in
teuwaa'u, ini'i juna'a o'oben. Ju'u Lios,
ju'u Apra'amtuka'utamak, senu lutu'uriata
aamak yaak. Inika'a intok, tua au a'
chupnee'u betana machilaatamak weyekai.
Inia betchi'bo san, jume' Moiseej tuka'uta
nesaurim, naiki siento ama senu taka
ama woj mamni wasuktiam beas chukula
ji'ojtewakame, inime'e, waka'a bat naataka,
Liojta betana a' chupne'eti jiaka a' lutu'uria
ya'awakamta, kaachin aawaj tuka ka yeu
a' yuma'atuane. 18 Bwe'ituk juka' Liojta
betana weyeka aapo'ik yee mika'uta,
inika'a, jume' Moiseejtuka'uta nesaurimpo
weyemta am bo'o jooriaka junaen jiba
a' mabetwaao, junako ini'i ka jita yeteu
na'ikiaritaka yee mikwame tu ean. Taa
ju'u yeu sikame ini'i juna'a, ju'u Lios,
Apra'amtuka'utau, kia beja mikpo au a'
na'ikiak.

19 Junak su, jume' Moiseej tuka'uta betana
nesaurim, jitau sa tu'ika ji'ojtewak. In-
ime'e, che'a chukula weyeka ama ji'ojtewak
ini'i junuen, inim si'imem, Liojta bichapo
ka a' joo i'a'uta, nesaurimmea inim a'
ayuka'ut bem aet ju'uneene' betchi'bo.
Ini'i nesauri ji'ojtei ka jiba sawaawaka, kia
chukula, Krijtota, juka' Apra'am tuka'utat
yeu katriam betana weyemta, aapo'iku
na'ikiawamta a' yepsa'u tajtia jiba tu ean.
Jume' nesauri ji'ojteim, inime'e, Liojta
betana ankelesim aapo'iku am teuwaak.
Ju'u Moisees intok junuen, inim inime be-
tana naa buustia ju'u Ijra'el yoemrata am
ju'uneiyaatuak. 20 Taa inia betana kaabeta
intok aneka, wepu'ulaik jiba a' weyeo, ka
utte'a naa buusti juchi senuk weenee'u.
Inim intok ju'u Lios, aapola wepu'ulai jiba.

Jume' nesaurim, jaisa betchi'bo bem ji'ojtewaka'u

21 I'an su, jaisa ini'i a' teuwaa machi ja'ani,
Moiseej tuka'uta betana jume' nesauri
ji'ojteim, inime'e, waka'a bat naataka
Liojta betana tu'ika itou chupneeka
itou na'ikiawakamta, inika'a beje'eka a'
ji'ojtei tuka'uta ja'ani. Kaachin inientune.
Bwe'ituk nesauri, ini'i, jiba yuu jiapsiwamta
a aet jajamtuka yee maktuko, junak iniae,
jabe juni'i, Liojta bichapo a tu'isi mabet
tu ean junaka'a nesauta a' joa' betchi'bo.
22 Taa ini'i jiba jum Liojta betana ji'osia
ji'ojteimpo a' teuwaari benasi, inim kaabe
yeu be'eeka, si'ime, Liojta bichapo, ju'u ka
tu'ik betana ka a emo yu'eeka, ini'i inien
weye junuen, si'ime jume' Krijtota sual
ta'aame, inime'e, a bem aet yoem ea'ue,
juka' tu'ika Liojta itou bicha a' na'ikiarita,
a bem a' mabetne' betchi'bo.

23 Bat naataka Krijtota kee inim aneka,
kee a' sual ta'eewao, ju'u yoemra, jume'
nesauri ji'ojteim, utte'apo benasi am bo'o
jooriaka, itom jiapsa'u. Ini'i, chukula
juka' sualnaamta inim yeu a' machiaka a'
ju'uneiyaawa'u tajtia. 24 Inien san ju'u ne-
sauri ji'ojtei, itom illitchika, senuk itom
suuatuawamta benasi weyeka, chukula Je-
sukrijtota a'abo a' yepsa'u tajtia, senuk
itom a' majtamta benasi machika, junuen
itepo Krijtota sualeka, aapo'ikue Liojta
bichapo a tu'isi itom mabettune' betchi'bo.
25 Taa i'an intok, juka' Krijto sualwamta inim
a' aneo, i'an itepo, katte intok junae bat
naataka juka' senuk itom majtamta benasi
machika jume' nesauri ji'ojteim am bo'o
jooriaka jiapsa.

26 Bwe'ituk, Jesukrijtotamak eaka, aapo'ik
enchim suale' betchi'bo, iniae si'ime
eme'e Liojta yoemiam. 27 Si'ime eme'e,
i'an Krijtotamak eaka jiapsibaeka emo
bato'owaalame, eme'e jiba aapo'ik utte'ae,
a' tu'u jiapsie, Liojta bichapo eme'e
aapo'ik benasi bitwaa. 28 I'an jaibu inim
inia betchi'bo, juriotaka oo rieekotaka,
nesaupo jipu'uwame oo ka tekokame,
oo o'outaka oo jamuttaka, kaabe Liojta
bichapo ta'abwisi eiyaawa. Bwe'ituk
eme'e, Jesukrijtotamak eaka jiapsakai,
si'ime eme'e wepul yoemta benasi bitwaa.
29 I'an intoko, eme'e Krijtotamak eaka,
aapo'ik sual ta'a'ateko, junako eme'e
Apra'amtuka'uta yoemiammet yeu katriam
benasi bitwaa. Intok naa buustia, eme'e
inia betana emou a' lutu'uriatuka'po aman,
juka' tu'ika, Liojta Apra'am tuka'utau a'

na'ikiaka'uta, eme'e a' mabetne.

4

1 In emou teuwaabae'u inen weye o'oben.
Senu usiwai, ini'i, chukula a' yo'owa be-
tana jitaa tu'ik a' atteawata, si'imeta ma-
betneeme, ini'i, ketuni a' ilitchiako, a'
jo'awapo, kia senuk utte'apo jipu'uwaka
tekipanoatuawamta benasi jipu'unaa, lu-
tula wee'po ini'i chukula junama'a yo'otaka
juni'i. 2 Junama'a inika'a, wate a' suuaka
intok aapo'ik betana si'imeku a' bichame
annee, chukula inika'a a' yo'owa, junuen
a' bit i'a'u tajtia. 3 I'an intok jiba inien
itou machiakan. Bat naataka inia betana
ketun ili usim benasi machikai, juka' bat
naataka katriam betana, ka nanau machika
joowamta, au joiwalataka utte'apo itepo
a' joakai. 4 Taa chukula, juka' taewai au
yeu pu'arita a' yumako, ju'u Lios, juka' a'
usiwata a'abo itou a' bittuak. Aapo, inim
yoeme, senu jamut a' asoakai. Intok aapo,
jurio taka inim a' yepsaka' betchi'bo, jume'
Moiseej tuka'uta ji'ojteka'u nesaurim bo'o
jooriaka jiapsak.

5 Inien aapo inim a'abo yepsak, junuen,
itom jume' nesauri ji'ojteim utte'apo am
bo'o jooriaka jiapsame, junae betana itom
aniaka, itom ama yo'eetuabaekai. Intok
junuen ketchia, Liojta a' yoemiam bena-
sia itom a mabetne' betchi'bo. 6 Junako
chukula ju'u Lios junuen jaibu aapo'ik be-
tana enchim yoemiam tuka'po, inia be-
tana enchim a' ju'uneiyaa i'akai, a' yoemia
betana juka' a' tu'u jiapsiwata emot jiap-
situak. Intok inia betchi'bo, i'an itepo
Liojtau bicha nokaka, itom yo'owa ti te
a au jiia. 7 Junuen san beja i'ani, empo,
aapo'ik Liojta betana yoemiari intok i'an
empo, ka utte'apo nesaupo jipu'uwamta
benasi jiapsa. Intok empo, aapo'ik betana
yoemia takai, ju'u Lios, Jesukrijtota em
suale' betchi'bo, iniae, juka' tu'ika yeteu
a' na'ikiaka, yee a' mikbae'uta, enchi a'
bittuane.

Ju'u Paplo, jume' Krijtota sualeme betchi'bo jain au eetua

8 Bat naataka eme'e junako kee Liojta
a' ta'aakai, eme'e inim jume' maammea
ya'arim, ka liosimtaka yo'oriwame, inime'e
tua am eiyaaka, ammeu emo su'u tojilam-
tukan. 9 Taa i'an intok eme'e, jaibu juka'
Liojta a' ta'aakai, oo, ala inika'a che'a tu'isi
jia'ateko, jiba eme'e Liojta betana aapo'ik
yoemiarim benasi ta'eewakai, i'an su inia
betana, jaisa weyeka, eme'e junaka'a bat
naataka inim jiapsame betana, tua kaita
tu'ika aet ayuka juka' bo'o jooriawamta
juchi au notteka juchi a' joobae. Inika'a
eme'e juchi bat naataka benasi utte'apo au
su'u tojiri benasi a' joobaekai. 10 Eme'e ke-
tuni inim jita betana taewaim yumakame,
oo wate meecham oo wate wasuktiam yu-
makame, am yo'oreka amet papajkowame,
inika'a kee koptaka a' jooa. 11 Emo betana
tua ka in yanti ela'u net aayuk, emo na-
suk juka' tekil in ya'arita kaita betchi'bo a'
tu'iriak ti eakai.

12 Krijtopo nemak werim, enchim, jiba
inim in suale'uta, ju'u nesauri ji'ojteipo,
kaita'po in iniat eaka jiapsa'a benasia inien
enchim jiapsine' betchi'bo inia betana ne
emou nooka. Inepo, bat naataka a' bo'o joo-
riasuka nee ino, enchim, ka nele benasi ju-
rio yoemem taka emo benasi nee ino eiyaa.
Junako nee emo mak aneo, eme'e si'imekut
tu'isi nee bichak. 13 I'an intok, enchim jaibu
ju'unea'a benasia, junako che'a bat Krijtota
bemela nok lutu'uriata aman in emou a'
teuwaako, inika'a junuen, senu ko'okoa in
ino jiokot bicha' betchi'bo nee emou a'
teuwaak. 14 Intok, junaen in ko'okoeka'u,
emo betchi'bo si'imeku bette'eaka juni'i,
taa eme'e ka junuen junae betchi'bo jak
wa'am nee bichak. Intok kia eme'e ka nee
omola tawaak. Ala eme'e, nee, senu Liojta
betana weyeka ankelej tuka'a benasia, oo
nee, jiba aapo'ik Jesukrijto tuka'a benasi
eme'e alleaka nee mabetak. 15 Intok junako
nee emo mak aneka, juka' tu'ik tua allee-
wamta in emo tana bichaka'u, i'an, juna'asu
jaisa taawak. Bwe'ituk inepo inim emo tana
nee a inen jiia, junako, eme'e, kia enchim
pusim a nee maka'ateko juni'i, eme'e nee
am mak ean. 16 Intok i'an su eme'e junae
betchi'bo nee enchim beje'e'e benasi nee
bicha ja'ani, inika'a inien lutu'uriata in
emou a' teuwaaka' betchi'bo.

17 Jume' ka lutu'uriata betana enchim
majtame, inime'e emo betana tua emo
temaeka jiapsa. Taa bempo ka jak tu'ik bem
emo tana a' waata' betchi'bo. Ala bempo,
ito tana enchim emo na'ikimtenee'uta
waata, junuen chukula, eme'e emo
temaeka, si'imeku amemak eaka enchim
jiapsipeene' betchi'bo. 18 Ini'i kaachin

maachi inien yetet emo temaiwame, taa
ini'i, si'imeku tu'isi weyeka joowa'ateko.
Intok inia betana jiba juni'i weyekai intok
ka kia in emomak aneo jiba. 19 Eme'e tua
in naksi eiyaa'um, i'an juchi nee emo
betchi'bo jiokot ino bicha, jiba senu jamutta
abe yoemiaka, jiokot au a' bicha'a benasi
jiokot ino bichakai. Intok ketun nee
inien jiokot ino bitne, inim Krijtota tu'u
jiapsita emot jiapsaka intok junuen enchim
jiapsi'ea'a benasia, inika'a enchim a' ta'aa'u
tajtia. 20 Inepo ala, i'an lautipo aman emo
mak ane'eteko juni'i, tua tu'i ean. Intok
junuen inepo emo mak aneka inia betana,
ta'abwisi, che'a witti a emo mak etejo
betchi'bo. Bwe'ituk lutu'uriapo nee tua
ka ju'unea emo betana ju'u in eene'po.

Ju'u, ta'abwikut nokaka, jaamuchim Akar intok Saara' teamtat nokaka, teuwaari

21 Eme'e jume' Moiseej tuka'uta nesauri
ji'ojteimmet eaka am bo'o jooriabaeme,
eme'e inia betana nee tejwaane, jaisa eme'e
junama'a nesauripo weyeka teuwaarita ka
a' jikkajilaa ja'ani. 22 Bwe'ituk a' ji'ojtei'i
benasi, ju'u Apra'amtuka'u, wooim o'owim
yoemiakan, seenuk, jiba ama ju'u jamut
bempo'im tekoka jiapsame a' yoemiakan.
Juka' senuk intok, ju'u tua a' jubiawa, ini'i
kaabeta tekokame a' yoemiakan. 23 Ju'u
ama bempo'im tekokamta asoa, ini'i, inim
si'imem usiwame, junuen weyeka am
yoemiawa'a benasia yeu yoemtuk. Taa ju'u
kaabeta tekoka intok aapo'ik Apra'amta
kunakamta asoa, ini'i, inia betana, aapo'ik
Liojta junuen ameu a' chupnee'u betana
ameu bicha a' teuwaarita junuen a'
chupne' betchi'bo ini'i yeu yoemtuk.
24 Ini'i intok ta'abwik teuwaamta benasi
yeu weama. Inime'e wooi jaamuchim,
wooi weyemta, Liojta lutu'uriata ya'arika
yeteu a' chupbae'uta teuwaa. Ju'u seenu,
Moiseej tuka'uta, jum kawi Sinai' tea'po a'
makwaka'uta teuwaa. Inika'a intok, ju'u
jamut Akar teame a' teuwaa. Jume' intoko
juname'e, junaka'a lutu'uria ya'arita,
nesaurim bo'o jooriaka jiapsame, inime'e,
tetekoka jiapsame benane. 25 Bwe'ituk ju'u
jamut Akar teame, ini'i, jum Aarabem
bwiaarapo senu kawi Sinai' teaka ama
kateka'po junama'a juka' senuk lutu'uria
ya'aritaka yeteu a' chupbae'uta a' teuwaa.
Intok ini'i, i'an jume' bwe'u jo'ara Jerusalen
tea'po jiapsame teuwaa. Inime'esu, juka'
nesaurita utte'apo a' bo'o jooriaka bem
jiapsa' betchi'bo, tetekoka jiapsame benasi
maachi. 26 Taa wa'a, teekau Liojtamak itom
bitnee'u, Jerusalenpo ta'eewaka, ini'i, ju'u
jamut, ka tekoka jiapsame a' teuwaa. Itepo
tee intok junae betana yoemiarim bena.
27 Bwe'ituk jum Liojta ji'osia ji'ojteimpo:

Allea'e, jamut, ju'u ka a asoame. Intok
empo, ka yoemiakame, juka' em al-
lea'uta, chai nokpo a' teuwaane, jiba
empo i'an ju'u asou wantiriam ka
ta'aame.

Bwe'ituk ju'u jamut jimaatukame, ju'u, ini'i
kunakamta bepa che'a yu'in yoemi-
ane, ti ji'ojtei.

28 Krijtopo nemak werim, eme'e ju-
name'e, ju'u yoemra, Liojta betana, chukula
aapo'ik yoemiamtuneeka a' teuwaari,
jiba juka' Isaak tuka'uta au a' chupaka'a
benasia. 29 Taa junak taewaimmet benasia,
ju'u usiwai, inim si'imem usiwame junuen
weyeka yeu yoemtukame, inika'a, waka'a
senuk, Liojta betana a' tu'u jiapsi a
jita a' joa'apo aman yeu yoemtukamta,
junau a' beje'eka au suuaka a' jiapsaka'a
benasia, i'an taewaimmet ket inia betana
jiba inien weye. 30 Taa jum Liojta
ji'osia ji'ojteimpo inen ji'ojtei: "Juka'
jamut, enchim tekokamta intok juka' inia
asoawata, ka intok emomak am jo'aane'
betchi'bo, am saka'atuane. Bwe'ituk ju'u
jamut tekokamta asoa, ju'u tua em juubi,
ini'i ka tekokamta, a' asoamak, juka' ee
betana tu'ika, kaachin aamak a' atteaka a'
mabetne." 31 Junuen san Krijtopo nemak
werim, itepo katte ju'u jamut tekoka
jiapsakamta betana yoemiarim taka, ala
itepo, juna'a jamut ka tekoka jiapsamta
betana itepo yoemiarim bena itou yeu
weama.

5

Ju'u itom joo tekiaka'u betana tee aet jiokoilaa

1 Ju'u Krijto, aapo i'an juka' nesauri
ji'ojteita betana ka nanau maisi weyeka
itom joo tekiaka'u betana, ka naa buustia
itom a' tekipanoane' betchi'bo, itom aet
jiokoeka itom aniak. Junuen san eme'e,
inien, waka'a junae betana enchim yum
jo'eriakamta eme'e aet jiapseka, bichau
bicha ka a' koptane. Intok eme'e junuen

ka intok naa buusti emo au su'u to-
jirika jiapsibaane, juka' ka nanau machika,
enchim joaka jiapsa'uta, tetekokame benasi
utte'apo enchim joaka jiapsa'uta.
2 Iniat eme'e nee jikkajine, jiba inepo
Paplo inen ne emou a' lutu'uriate, eme'e,
juka' sirkunsision teaka bo'o jooriawamta
tu'isi tawaa betchi'bo aet eaka enchim
a' joao, junako Krijtota betana weyeme
tu'ikai, kaita'po emou tu'ine. 3 Inika'a
nee juchi nee emou teuwaabae, inim ja-
beta juni'i o'outa, junaka'a, juka' sirkunsi-
sion ti teaka bo'o jooriawamta a' joamta,
inika'a, si'ime juka' Moiseej tuka'uta ne-
sauri ji'ojteimpo weyemta, a' bo'o joo-
rianee'uta au a' utte'atunee'u. 4 Eme'e,
inim wame'e nesauri ji'ojteim bo'o joori-
aka, Liojta bichapo ammea tu'isi tawarim-
tune ti eame, eme'e Jesukrijtota omola a'
tawaalam. Intok eme'e, aapo'ik Liojta yee
a' nak ta'a' betchi'bo juka' jiba betchi'bo,
kaitau a tamachiatuka tu'ik, yetet a' au-
tua'u betana emo na'ikimtelaa. 5 Bwe'ituk
itepo, jiba juka' Liojta tu'u jiapsita itot
jiapsa'ue intok aapo'ik Krijtota itom sual
ta'a' betchi'bo, inia betchi'bo itepo, ju'u Li-
ojta bichapo tu'isi itom tawarim tunee'uta
a' bicha. 6 Intok itepo i'ani Jesukrijtota-
mak eaka jiapsakai, inia betana itepo, kia
sirkunsiraaroa taka, oo ka junuen ya'arim
takai juni'i, ini'i kaita teuwaaka intok kia
beja joowaka yeu weama. Ala ju'u inim itou
tu'ika yeu weamame, Krijtota itom a' sual
ta'aakai intok jiba inia betchi'bo, itom yee
nak ta'aaka jiapsinee'u, juna'a.
7 Eme'e, ju'u lutu'uriata betana tu'isi jiap-
san. Junak su inia lutu'uriata betana, jabesa
ka enchim a' nok jikkajine' betchi'bo emoas
kiktek. 8 Ini'i junuen ka enchim a' nok
jikkajaka jiapsa'u, ka aapo'ik Liojta betana
weye, jiba juka'a, ka intok tetekokame be-
nasi enchim jiapsine' betchi'bo enchim yeu
pu'abaemta betana. 9 Eme'e inien weyem-
tau waatine, ju'u reberuua, iliikika juni'i,
si'ime jume' aina kittimmet kimuka, inika'a
am boboyoria'u. Ini'i inika'a teuwaakai,
inim juka' ka Liojta betana lutu'uriata,
ka junen machika juni'i, juebenam aet
emo am bai tatta'aa'u. 10 Ineponee intok,
jiba emo betana ju'u yeu a' weenee'ut,
ju'u lutu'uriata betana ka ta'abwisi intok
enchim a' sualnee'ut, yo'owe Jesukrijtota
enchim aniane'po nee aet yoem'ea. Taa
aapo ju'u Lios, juka' ka yanti enchim el-
tuamta, inika'a kia a' jabetuk juni'i, jiokot
au a' bittuane.
11 Nee betana intoko Krijtopo nemak
werim, inepo nee ketuni juka' sirkunsision
teamta a' bo'o jooriana' betchi'bo inika'a
nee yee a' majtao, jume' juriom ka neu
suua ean. Bwe'ituk inika'a junuentuko,
ju'u Krijtota nok lutu'uria, aapo'ik kuuset a'
poponwaka'u betana in yee majta'u, ka am
omtitua ean. 12 Taa juname'e inien enchim
emo sirkunsiraaroa i'aka, ka enchim ama
eltuame betana, tu'i ean inime'e, bempo
kaita amet be'aako si'imeta emo chuktari-
apo.
13 Bwe'ituk, Krijtopo nemak werim, eme'e
Krijtota betana yeu pu'atuk, ka naa buusti,
utte'apo tetekokame benasi jume' nesauri
ji'ojteimpo weyemta enchim joaka jiapsi
betchi'bo. Taa ala, eme'e, ka junuen iniat
jia'awiteka, wepulsi juka' ka tu'ik enchim
tu'uree'uta a' joone' betchi'bo. Inien
tu'eaka su ala, eme'e, yee nak ta'aaka ji-
apsakai, si'imeku naas emo aniaka jiapsine.
14 Bwe'ituk ju'u Moiseej tuka'uta nesaurim
ji'ojteita betana weyemta, si'ime, wepulsi
inien jiamtat: “Em emo nake'e benasia,
empo, juka' inim ele benasi yoemta a' nak
ta'aane”, ti jiamta junama'a wepulsi chu-
piataka yeu weama. 15 Taa inia betana in-
toko, eme'e, emo nasuk ka nau eaka, ka
nau tuttu'ika jiapsa'ateko, iniat eme'e emo
suuane, ka junuen jiba enchim emo nasuk
iniae, Krijtota betana juka' tu'ik enchim
a' ya'ariaka emo nasuk ayukamta, ka a'
lu'utine' betchi'bo.

Ju'u ka tu'uwa senuk joopea'u, intok ju'u Liojta tu'u jiapsi itom joo i'a'u

16 Taa ju'u in teuwaa'u inen weye o'oben,
eme'e, jiba juka' Liojta tu'u jiapsi emot
anemta, enchim a' joo i'a'a benasi jiapsi-
nee intok junuen eme'e ka intok inim
juka' ka tu'ika enchim tu'uree'uta a' joone.
17 Bwe'ituk inim ju'u ka tu'ika itom tu'ureka
itom joopea'u, ini'i, juka' Liojta tu'u jiapsi
itom joo i'a'uta a' beje'e. Ju'u intok Liojta
tu'u jiapsi betana weyeme, juka' inim itom
joopea'uta a' beje'e. Inime'e ka nanancha
ea. Inia betchi'bo eme'e, juka' enchim
tu'ureka enchim joopea'uta ka a' jooa. 18 Taa
eme'e jiba juka' Liojta tu'u jiapsita, juka'
emot anemta betana aniawakai a' ea'po

aman jiapsa'ateko, junako eme'e, jume'
nesauri ji'ojteimpo weyemta enchim bo'o
jooriaka jiapsinee'u ka utte'atune.

19 Ka obiachi aet ju'uneepo inim ju'u,
jume' wepulsi ka tu'ika bem tu'uree'uta
joaka jiapsame ju'u bem joa'u. Inime'e
o'owimtaka oo jaamuchimtaka, ka emo ju-
jubeka nau emo tu'uriwamta bo'o jooria.
Jita tua tiusi machika ka tu'ik intok ka a
bem su'u toja'uta jojoa. 20 Inime'e, jume'
bem ya'arim, liosim benasi am yo'ore.
Intok ka tu'ik bem ta'aa'ue, yee sisi-
bowamta bo'o jooria. Yee omta. Emo
ee beje'e. Juju'enamme. Intok na'et
buke'am. Kaita betchi'bo juni'i o'omte.
Inime'e, ameu tu'ik betchi'bo jiba, ujb-
wanta jooa. Te'opompo nattepola emo
eiyaawamta joaka ka lutu'uriata sualem-
mak e'ea. 21 Inime'e jitat kop kopte. Yee
sussu'a. Naakowamte tu'ure. Ka weela'po
jiji'ibwa. Intok naa buustia watek ale be-
nak bo'o jooria. Inia betana bat naataka
in a' teuwaari benasia, juchi nee enchim
aet tejwaa, wame'e inile benak joaka ji-
apsame, jum teekau, Liojta che'a yo'otaka
a' jiapsa'u, kaachin bem aman lutu'uriaka
bem aman annee'u.

22 Taa juka' Liojta tu'u jiapsita yee a'
jiapsitua'u, ini'i, yee nak ta'eewame.
Alleaka jiapsiwame. Yanti, kaitat jain eaka
jiapsiwame. Ka seej chukti eewaka, a bo'o
bitwame. Si'imeku yeteu tu'u jiapsiwamta
senuk tu'uwata yete tana waatanee'u.
Si'imeku senuk a' yoem eiyaatunee'uta.
23 Kaita'po emo che'ewariwame. A emo
yu'iiwame, ini'i juna'a. Inile bena weemta
betana, kaita a' beje'eka nesauri aayuk.
24 Jume' intoko, Krijtota sualeka ae betana
kateme, bempo inim juka' ka tu'ik bem
joopeaka amet ayukamta betana, jiba
aapo'ik Krijtota, kuuset poponwaka a'
mukuka'a benasi emo jipue. 25 Junuen itepo,
jiba ju'u Liojta tu'u jiapsi betana bemelak
ta'abwisi jiapsiwamta itot autuarikai,
ketchia itepo i'an, jiba juka' Liojta tu'u
jiapsita ju'u itom joa'ut aapo'ik itom aet
a' ju'uneetua'po amani, itepo a' joone.

26 Itepo, kaita'po te ito che'ewaripo
yuma'i, junuen ka naas ito ka alleetua'
betchi'bo. Intok te kia ito nasuk ka nat
koptine.

6

Emo'em naas ania saka

1 Krijtopo nemak werim, eme'e, junama'a
emo nasuk seenuk jabeta, Liojta bichapo
ka tu'isi aulata a' ju'uneiya'ateko, inien
jume'e, Liojta tu'u jiapsi enchim jiapsi
i'a'po aman jiapsame, eme'e, junaka'a,
juchi yuma'isi tu'isi a' jiapsine' betchi'bo,
eme'e iniat a' aniapo yuma'i. Taa inia
betana eme'e, kaita'po emo che'ewareka
a' joone. Intok si'ime inia betana ka emo
koptaika, tu'isi emo suuane, ji'obek junak
jiba junaen emou chupne'eti eakai. 2 Eme'e
emo nasuk we'epulaka, ju'u bettesi machik
emou ayukamta betana, tu'isi aet yeu kat
betchi'bo, emo aniane. Intok junuen eme'e,
juka' Krijtota itom aet a' tejwaaka'uta, ne-
sauta, a' chupa'ika jiapsine.

3 Bwe'ituk inim seenu, jita'apo tua
au eiyaa tebokai, aapo junae betana
kaita'po au lutu'uriatakai, junae aapo au
bai ta'aarine. 4 We'epulaka, junuen bem
jiapsaka bem joa'ut, emo bichaka emo
temaine. Intok junako, senu si'imeku
tu'isi a' weye'uta au ju'uneiyaakai, junuen,
aapo ka watem betana tu'isi a' ane'ut
uttiawakai juni'i, aapo yanti elne. 5 Bwe'ituk
utte'a, inim we'epulaka, nattepola, ameu
a' lutu'uriatuka'po aman, bem aet yeu
yumaka jiapsi'ea'uta ameu a' ayuka'uta.

6 Ju'u, Krijtota bemela nok lutu'uriata
betana tu'ikut majtawame, utte'a, juka' au
kecha'itaka a' majtamta, si'ime ka nanau
machika tu'ikue a' anianee'uta.

7 Ka eme'e, ka tu'ik enchim joa'ue, Liojta
emo bai tatta'a'ati eene. Bwe'ituk kaabe,
Liojtamak yeeweka, jaana a' bitne. Maa
suko, inika'a teuwaaka senu inen jiunee:
"Senuk echaka'u betana, senu jiba junaka'a
ama jichupane." 8 Inim seenu, ju'u aapo'ik
ka tu'ik a' joopea'po aman jiba weyeka,
ka tu'ik joa'ateko, ini'i, junae betana ju'u
a' jajameka, au chupneeme, ini'i ju'u a'
muknee'u juna'atune. Taa ju'u, Liojta tu'u
jiapsita a' joo i'a'uta aman weeka, tu'ik
joame, ini'i, Liojta tu'u jiapsi betana ju'u
a' jajameka au chupneeme, ju'u jiba yuu
jiapsiwame juna'atune. 9 Junuen san itepo,
katte a' rojiktaka, juka' tu'isi weyemta jiba
a' joo sakane. Bwe'ituk itepo inia betana
ka ta'abwisi eaka ka a' kopta'ateko, chukula
taewaita Liojta yeu pu'arita yumako, inia

betana tee tu'ik aet bitne. [10] Inia betchi'bo
san itepo, tee ama yumakai intok jiba
wee'po, itepo si'imem te tu'ik am jooriane.
Intok inia betana, jume' Krijtota sualeka it-
omak werim, che'asan ameu lutu'uriatakai.

Wate weemtat am tejwaaka, ji'ojtesuka am tebotua

[11] Ake'em a' mammate, inim naateka
tua ne bweresi ji'ojte, i'an tua inepo
in maammea emou ji'ojtekai. [12] Jume'e,
ta'abwisi enchim majtaka, bem a' joa'a be-
nasi, utte'apo enchim emo sirkunsiraaroa
i'ame, inime'e inika'a jooa, wepulsi ju'u
jurio yoemratamak tu'isi kat betchi'bo. In-
tok bempo, ka witti, Krijtota ito betchi'bo
kuuset a' mukuka'uta bem a' lutu'uriate'u
betana, ka iniat jiokot emo bitbaekai a'
jooa. [13] Bwe'ituk inien, kia jume'e, juka'
sirkunsision ti teaka joowamta bo'o joori-
ame, bempo juni'i ka si'imeta juka' nesauri
ji'ojteipo weyemta a' bo'o jooriaka jiapsa.
Taa ala bempo inika'a enchim a' bo'o joo-
ria i'a junuen, bempo inia betana enchim
aet utte'a joorialamtaka emo che'ewareka
emo uttiabaekai. [14] Taa inepo inia be-
tana, ju'u ae in ino uttianee'u, kaita intok
aayuk. Ala jiba juka' yo'owe Jesukrijtota ito
betchi'bo kuuset popontaka a' mukuka'ut,
intok in a' teuwaanee'ut jiba nee ino uttia.
Bwe'ituk junuen aapo'ik Krijtota, kuuset
mukukai, nee betchi'bo ket inim bwiapo,
si'imeta ka tu'ik joowamta betana inepo
aamak inia betana in mukuka'a benasi nee
ino eiyaa. Intok ket jiba inepo, jume'
inim jiapsame betana nee kaita teuwaakai.
[15] Bwe'ituk ito betchi'bo, juka' sirkunsision
teamta, a' bo'o jooriakai oo inika'a ka a'
joakai juni'i, ini'i kaita teuwaaka, kia beja
joowa. Ala inim ju'u itom eiyaa'ea'u, Li-
ojta betana weyeka, Krijtotamak itom ea'
betchi'bo, juka' ta'abwik bemelak jiapsi-
wamta itom mabetlaa'uta juna'a. [16] Junuen
san, si'ime wame'e, chupa'anaaka jiba
inika'a inim teuwaarita a' weye'po aman
jiapsame, jume'e, kaita ta'abwik betana,
wepulsi Krijtota sualeka, lutu'uriapo Liojta
yoemiam, inimmeu, kaitat jain eaka, yanti
elaka intok Liojta betana nak jiokoliwaka
bem jiapsinee'u ameu aune. Ala inime'e tua
juname'e, Liojta bichapo Ijra'el yoemrapo
ta'eewame.

[17] I'an inim bichau bicha, kaabeta ne
intok, jitat nee sioktua i'a. Bwe'ituk inepo,
Krijtota betchi'bo bepsuitaka, jume'e,
takaapo sipakiam net ayuka'um, inime'e,
Jesukrijtota betana in yeu pu'aritaka,
aapo'ik betchi'bo jiapsaka a' tekilwata in
a' joa'uta, a' teuwaa.

[18] Krijtopo nemak werim, ju'u itom
yo'owe Jesukrijto, aapo'ik betana tu'ik
weyemtae, si'imeku enchim alleetuane.
Tua junuentune.

Epeesiom

Ju'u Paplo, jume'e, bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, Liojta junen eaka' betchi'bo, Jesukrijtota betana nee yeteu bittuari. Inepone, jume' Krijtota sualeka, bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po, Liojta yoemiammeu nee inika'a ji'osiata nee emou a' ji'ojte. 2 Itom yo'owe Jesukrijtota betana intok itom yo'owa Liojta betana, tu'ik enchim alleenee'uta intok yanti elaka, ka jain eewamta nee emo tana waata.

Krijtota sualeka, Liojta betana itou tu'ika weyeme

3 Itom yo'owe Jesukrijtota yo'owa juka' Liojta, alleaka itom a' baisae'uta te au a' teuwaane. Jiba aapo ju'u Lios, juka' Jesukrijtotamak eaka itom jiapsa' betchi'bo, aapo'ik betana si'ime ka nanau machika itou tu'ika, aamak itom bitnee'uta, itom ju'uneiyaatualaa. 4 Aapo ju'u Lios, inim kee aniata ju'unakteka naatekai, Krijtota itom a' sualeka, aapo'ik betchi'bo inien aapo'iku bicha itom yeu pu'ariakan, junuen si'imeku, wepulsi aamak, wepul yoemta benasi intok ka tu'isi itom aet tawaanee'u, kaita itou a' ayuka, aamak itom jiapsine' betchi'bo. 5 Aapo'ik, tu'isi yee a' nake' betchi'bo, che'a bat taewaimmet naateka, inien aapo'ik betana itom yoemiarim tune' betchi'bo, itom yeu pu'ak, Jesukrijtota ito betchi'bo a' yaaka'ue, aapo'ik junen a' tu'ureka a' ya'abaeka'po aman. 6 Inia betchi'bo itepo, Liojta betana kaitau a tamachiatuka tu'ik itom a' ya'ariaka'u betchi'bo, jiba te aapo'iku bicha itom a' bai sae'uta, alleaka te au bicha a' teuwaa. Inika'a aapo, ju'u a' yoemiawata, tu'isi a' nake'u mak itom eaka jiapsa' betchi'bo, itom a' bittuak. 7 Ju'u Lios, tua yuma'isi yee nak ta'aakai, aapo, ju'u a' usiwata kuuset a' mukuka'ue, junae itom jinne'ulaa, junuen itom ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoekai. 8 Ju'u Lios, ama butti yee a' nake'uta, kaita be'eeka itom a' ju'uneiyaatuari, si'imeku koba suawata intok yuma'isi ju'u lutu'uriat itom ju'uneetualatakai. 9 Intok naa buustia, inika'a, tua aapo'ik jiba ju'uneiyaaka a' weetuabae'uta, itom a' ju'uneiyaatuari, jiba inika'a aapo'ik betana che'a bat naataka naateka jaibu Krijtota betana weyeka a' chupne'eti jiaka a' teuwaariaka'uta. 10 Jiba inien, aapo'ik che'a bat inien weetuabae'ut wikiakai, inika'a, a' teuwaaripo aman, chukula taewai aapo'ik au yeu a' pu'ari yumako, junako ju'u Lios, Krijtota si'imeku a' yo'o ya'ane, kia juka' teekapo ayukamtau, intok kia juka' inim bwiapo ayuka jiapsamtau juni'i.

11 Itepo, jiba Krijtota mak eaka itom jiapsa' betchi'bo, ju'u Lios, juka' aapo'ik betana weyeka yetet a' autuanee'uta, inia betana itom ama a' bitne' betchi'bo, che'a bat naatakai itom yeu pu'ak. Intok si'ime ini'i, jiba Liojta, si'imeta junuen a' weetuabae'po aman weye. Aapo ju'u, si'imeta, aapo'ik a' tu'uree'po aman a' joame. 12 Inika'a inien yeu a' simtuak, junuen, itom jume' che'a bat naataka Krijtota sualeka aet eaka jiapsame, junuen ju'u itom jiapsinee'ue, junae, juka' Liojta aapo'ik kaitau a tamachiatuka a' yo'otuka'uta, a' ta'eewaka, aapo'ik yo'orina' betchi'bo. 13 Intok ketchia eme'e, junako Krijtota betana juka' bemela nok lutu'uriata, juka' enchim jinne'uimtunee'u betana, emou a' teuwaawakamta, a' jikkajaka intok eme'e Krijtota sualeka au emo su'u tojakai, junak aapo a' tu'u jiapsi, ju'u jaibu yetet a' autuaneeka a' teuwaaka'uta, inika'a emot a' jiapsituak. Iniae, Liojta betana enchim yoemiamtuka'uta, jiba betchi'bo emou a' lutu'uria yaak. 14 Intok ju'u Liojta tu'u jiapsi juna'a, ju'u, juka' Liojta betana tu'ika itou na'ikiarita, chukula aapo'ik itom bittuanee'uta itom a' jajamne' betchi'bo itou a' utte'atuka'uta a' teuwaame. Chukula jume' a' maknee'um, aapo'ik am yuma'ariasuko. Junuen juka' Liojta, kaitau a tamachiatuka a' yo'otuka'uta a' ta'eewaka aapo'ik yo'orina' betchi'bo.

Ju'u Paplo, jume' Krijtota sualeme, koba suawata Liojtau bicha am a'auria

15 Inia betchi'bo inepo, yo'owe Jesukrijtota yuma'isi enchim a' suale'po intok si'ime jume' Liojtau bicha si'imeku wepulsi yeu pu'arim, tu'isi enchim am nak ta'aa'po enchim ju'uneiyaakai, 16 jiba, ka enchim koptaka nee emo betchi'bo Liojta bai sae. Inepo, Liojtau bicha in noka'abeleki ne emou waateka enchim nokriakai. 17 Inepo jiba nee itom yo'owe

Jesukrijtota a' yo'owa Liojtau bicha, ju'u
si'imem bepa yo'orisi machikamtau, jiba
ne enchim nokria, aapo'ik tu'u jiapsi
betana weyeka, suawata emot a' autuaka,
junuen aapo'ik betana weyemta lutu'uriat
intok iniae, aapo'ik Liojta che'a tu'isi
enchim a' ta'aane' betchi'bo. 18 Intok
inepo Liojtau bicha ne nooka, enchim
machisi jitat ju'uneenee'ut, aapo'ik enchim
a' aniane' betchi'bo. Junuen, jachin
juni'i weyeka, tua junen a' juna'atuka'uta,
waka'a jiba enchim bit bo'o bichaka
iniau aapo'ik enchim yeu a' pu'ariaka'uta.
Intok naa buustia juka'a, aapo'ik betana
weyeka, jume' aapo'ik yoemiam jiba
betchi'bo aapo'ik am bittua'uta, kaitau a
tamachiatuka, eiyaawatchika, tu'ikut iniat
enchim ju'uneene' betchi'bo. 19-20 Intok
ketchia, ju'u ka lu'uteka intok ama bea
butti juka' utte'ata aet ayuka'ue, jiba iniae,
iitom, jume' Krijtota sualeme, ae itom a'
ania'uta aapo itom a' ju'uneiyaatuane.
Jiba ini'i, aapo'ik utte'ae, aapo junuen
junako juka' Krijtota kokkoarim nasuk
a' jiabijtetuaka intok aapo, teekau a'
batatana betana a' yejtetuaka, junuen
tua yuma'isi utte'aka a' aniaka a' bit
tebok. 21 Junuen aapo'ik si'ime juka' yo'o
ya'uraata bepa, kia inim bwiapo oo teekau,
nesaweka, si'imemmeu ja'abwekame
bepa, oo kia inim jachin teuwaawaka
yo'oriwame bepa, juka' Krijtota yo'o
yaak. Intok kia inia betana, i'an lautipo
inim jiapsiwao betchi'bo intok chukula,
teekau jiba yuu jiapsinaao betchi'bo juni'i.
22 Intok, kaita be'eeka, si'imeta jiba aapo'ik
yo'otaka kateka a' nesauta betuk au a' su'u
tojak. Intok jiba aapo'ik Krijtota, aapo'ik
inika'a a' sualemmeu si'imeku ameu a'
yo'o yaak ameu kobata benasi weyekai.
23 Bwe'ituk si'ime jume' Krijtota sualeme
nau, we'epulaka, jiba aapo'ik a' takaawata
a' yuma'arialata benakai. Krijto, aapo
juna'a, si'imeta aapo'ik betana weyeka,
si'imeta yuma'isi a' chuptuame.

2

Liojta yee nake' betchi'bo jume' jinne'urim

1 Ju'u Lios, enchim Krijtota mak nau,
juka' jiba yuu jiapsiwamta aamak enchim
a' bittuak. Junuen, junako ketuni enchim
ka tu'ik emot ayukamta betchi'bo intok
enchim ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, ka
jiapsame benasi enchim jiapsao juni'i. 2 Jiba
inim ka tu'isi jiapsiwa'a benasi, eme'e ju-
naka'a joaka jiapsan. Intok junuen, eme'e,
juka' bebeje'erita, jume' ka bittakai ka tu'i
jiapsim jekapo naj kateme saweme, juka'a,
jume' ka Liojta ea'po aman jiapsibaeme, ka
tu'ikut am aniamta, eme'e aapo'ik ea'po
aman jiapsan. 3 Si'ime tee itepo juni'i ket,
bat naataka taewaimmet, jiba tee inien tee
jiapsak. Itepo ka tu'ik betana itom ea'po
aman jiapsakai. Intok juka' ka tu'ik itot
ayuka itom joopea'uta intok inia betana
junuen itom eaka itom eiyaa'uta, a' joaka
jiapsan. Inia betchi'bo itepo ketchia, jiba
jume' watem benasia, Liojta betana juka'
aapo'ik tua jiokot yee a' bittuanee'uta, itou
cha'akan. 4 Taa ju'u Lios, tua yuma'isi
yee a' nak jiokole' betchi'bo intok tua ama
butti itom a' nake' betchi'bo, 5 aapo junuen,
aapo'ik Krijtotamak, jiba yuu jiapsiwamta
itom bittuak, junuen, aapo'ik bichapo,
itepo itom ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, ka
jiapsame benasi bitwakai, junuen itom naj
kuakteo juni'i. Bwe'ituk eme'e, jiba Liojta
tua tu'ik yeteu a' jiapseka' betchi'bo eme'e
jinne'uim. 6 Ketchia, aapo ju'u Lios, inim
aapo'ik Krijtota mak nau, kokolam nasuk
itom jiabijtetuaka intok aapo, jiba aapo'iku
mak, jum teekau jaibu aman aamak aneme
benasi aapo itom bicha. 7 Aapo inika'a
yaak junuen, chukula wasuktiammet inim
aapo'ik tua itom a' nak ta'aa'uta intok jiba
Jesukrijtota itom a' ya'ariaka'u betchi'bo,
aapo'ik tua tu'ik yete tana a' waata'uta a'
ju'uneiyaa tebobaekai. 8 Bwe'ituk eme'e,
jiba juka' Liojta junuen yee a' nak ta'a'
betchi'bo, eme'e jinne'urim, ket Jesukrij-
tota eme'e a' sualekai. Intok ini'i sual-
wame, ka jita emo betana tu'ika enchim
ya'ari, ala inika'a eme'e Liojta betana kia
beja a' bittuari. 9 Ini'i, ka jita senuk tu'ik
a' ya'ari betchi'bo weye, junuen san iniat
kaabe au che'ewarine. 10 Bwe'ituk ju'u
Lios itom ju'unaktei. Aapo, Jesukrijtota
betchi'bo inim si'imeku tu'ik bo'o joori-
awamta betchi'bo, ta'abwika bemela yoem-
rata benasi itom ju'unaktei. Inia betana
aapo'ik jaibu bat naataka a' weetuabae'po
amani.

Krijtota betana ju'u itom yanti ela'u itot ayukame

[11] Junuen san eme'e au waatine, bat
naataka enchim jiapsisuka'ubewi. Eme'e,
ka jurio yoemratukan. Intok jiba inia
betchi'bo, jume' juriom bempo jume' bem
ou yoemiam, bem takaapo am sirkunsir-
aaroaka, inime'e, junuen ya'arimpo emo
teuwaa. Enchim intok inia betana, ka
junuen ya'arimpo enchim ta'aa. [12] Jiba ju-
nakriapo eme'e, ka Krijtota ta'aaka intok
ju'u ijra'el yoemrata mak ka na'ikiarimtaka
jiapsak. Intok eme'e, Liojta betana juka' be-
mela lutu'uria ya'arita intok juka' Liojta be-
tana tu'ika itou chupneeka itou na'ikiarita,
eme'e ka a' ta'aan. Eme'e inim jiapsaka,
chukula teekau tu'ik enchim bitnee'uta, tua
kaita bo'o bichakai, intok Liojta juni'i ka
ta'aaka jiapsan. [13] Taa eme'e, Jesukrijtota
sualeka, aamak eakai, kia bat naataka, Li-
ojtamak ka lutu'uriaka, mekka au aneme
benasi jiapsakai juni'i, i'ani, Krijtota emo
betchi'bo kuuset a' mukuka'ue, eme'e ju-
nae aamak lutu'uriaka, aapo'ik bichapo
tu'isi mabetrimtakai, ka au mekka aneme
benasi jiapsa. [14] Aapo ju'u Krijto juna'a,
ju'u ka jain eaka yanti elaka jiapsiwamta
itot autuakame. Jiba aapo, juka' jurio
yoemrata intok juka' ka jurio yoemrata,
inimmea wepul yoemrata yaak. Junuen
aapo, bempo'im nasuk, saptita nanana'aku
aman weeka benasi, juka' emo beje'ewaka,
iniae ka bem nau ea'uta a' lu'utakai. [15] Ju'u
Krijto, jiba aapo a' takaapo, jiokot a' ya'ana'
betchi'bo au nenkakai junuen juka' ka
nanau maisi weyeka, jum nesauri ji'ojteipo
weyemta, ka naa buusti a' bo'o joori-
anaa'uta junuen junama'a a' kechak. In-
tok junuen aapo, inime'e ka nana'anaka
woi yoemrata nasuk, aamak eaka jiapsaka,
ammea bemelaka wepul yoemrata yaakai.
Junuen ka jain eaka, yanti elaka jiapsi-
wamta amet autuakai. [16] Jiba inien weyekai,
aapo, kuuset popontaka a' mukuka'ue, ju'u
Krijto, ju'u woi yoemrata nasuk juka' emo
am beje'eka jiapsa'uta, ka nau eewamta am
lu'utariaka intok junuen aapo, bempo'im
eiyaawaka, Liojta bichapo tu'isi am ma-
bettunee'uta, tu'ik am ya'ariak. Junuen
aapo inimmea, aapo'ik yeu pu'arim, wepul
yoemta benasi am yaakai.

[17] Ju'u Krijto inim aneka intok inim
si'imemmeu, Liojta mak eewaka aamak
emo tu'utewamta betana, juka' tu'i nok
lutu'uriata ameu a' teuwaak. Kia emou,
jume' ka jurio yoemrataka, ka Liojta
mak lutu'uriaka, mekka au jiapsammeu,
intok kia ju'u jurio yoemrataka aamak
lutu'uriaka jiapsammeu juni'i. [18] Bwe'ituk
aapo'ik Krijtota betchi'bo inim si'ime
itepo, kia jurio yoemratakai oo ta'abwika
ka jurio yoemratakai juni'i, i'an itepo,
jiba Liojta wepul a' tu'u jiapsiwae itot
jiapsamtae, itepo Liojtau bicha, itepo
si'ime, au bicha nok betchi'bo au lutu'uriak.
[19] Jiba inia betchi'bo eme'e, i'an Liojta
bichapo, ka watem jak ta'abwi, ka bem
bwiaarapo jiapsame benasi bitwaa. Ala i'an
eme'e, si'ime jume' Liojta yeu pu'arimmak,
aman lutu'uriaka eme'e a' jo'apo, Liojta
yoemiammak aman amemak na'ikiarim.
[20] Senu bwe'u karita yo'oturiawamta
benasi, eme'e, jume' Krijtota betana
yeu pu'arim taka naas bittuarim intok
jume'e, Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu
noktuawakame, inime'e, Liojta betana bem
ju'uneiyaaka bem suale'uta, inia betana
eme'e, inimmet, jikau yo'otume benaka,
amemak a' suale. Ju'u Jesukrijto intok
ket jiba aapo juna'a, inika'a si'imeta senu
bwe'u teta, karita utte'aneeka aet a' naate'u
benakai. [21] Ini'i, karita aet utte'akame,
jiba aapo Krijto takai, jume' a' sualeme,
aapo'ikut bepaa bicha, karita ae ya'arim
yo'oturia benasi machikai, tua junama
wa'am weyeka, yo'otuka, chukula inime'e,
te'opota, wepulsi Liojta betchi'bo ya'arita
intok Jesukrijtota mak eaka jiapsakai.
[22] Junuen ket eme'e, Krijtota sualeka aamak
eaka jiapsakai, si'ime wame'e waate,
bat naataka Liojta yoemiammak emo
na'ikiarikai, senu karita, Liojta a' tu'u
jiapsie ama jiapsinee'uta nau a' chupakame
benakai.

3

Paplo, jume' ka juriom betchi'bo Krijtota betana weyemta a' tekil makri

[1] Jiba inika'a bitwamta betchi'bo, inepo
Paplo, Jesukrijtota betana weyekai intok,
enchim, jume' ka jurio yoemem betana
tu'ik waataka nee inim eta'itaka, nee
Liojtau bicha enchim nokria. [2] Bwe'ituk
i'an eme'e jaibu a' ju'uneiyaapo yuma'i,
juka' Liojta tu'isi yee a' jiokol ta'a'
betchi'bo, inika'a, aapo'ik betana tekilta,
jiba emo betchi'bo tu'ika weyeka, nee
a' makriaka'u. [3] Ju'u Lios inim juka'

aapo'ik jiba ju'uneiyaaka a' weetua'uta,
juka' lutu'uriata nee a' ju'uneiyaatuak.
Inia betana bat naataka wateku jiba, in
emou ji'ojtesuka'a benasia. 4 Junaka'a
ji'osiata eme'e a' nokakai, Krijtota betana
lutu'uriata, Liojta jiba ju'uneiyaaka a'
weetua'uta, in ju'uneetuarituka'uta eme'e
juchi ama a' bitne. 5 Ini'i, Liojta jiba
ju'uneiyaaka a' weetua'u, bat naataka
taewaimmet inim kaabeta yuma'isi
ju'uneiyaatuawakame, inia betana i'an ju'u
Lios, jume'e, wepulsi aapo'ik betchi'bo
jiapsaka, Krijtota yeu pu'arim intok
jume'e, Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta teteuwaame, jiba
aapo'ik Liojta tu'u jiapsie inika'a aapo am
ju'uneiyaatualaa. 6 Jiba ini'i juna'atukan
ju'u lutu'uria Liojta jiba ju'uneiyaa'u,
i'an jiba juka' Krijtota betana bemela
nok lutu'uriata sualekai, jume' ka jurio
yoemem takai, inime'e, jiba jume' jurio
yoemem benasi juka' Liojta betana tu'ik
bem bitnee'uta, amemak a' bitne. Intok
inime'e jiba bempo'immak wepulai benasi
Liojta yoemiamtune. Intok juka' Liojta,
aapo'ik betana weyeka, si'imeku tua
tu'ika aapo'ik itou a' na'ikiaka'uta, jiba
Krijtota enchim suale' betchi'bo, eme'e
a' bitne. 7 Nee intok, inika'a ka neu a'
lutu'uriatuko juni'i, taa Liojta yee a' nak
ta'a' betchi'bo, inepo, Krijtota betana
aapo'ik bemela nok lutu'uriata in a'
teuwaane' betchi'bo, ini'i, juka' Liojta,
aapo'ik a jita joa' betchi'bo weyekai, ne au
yeu pu'awak. 8 Ineponee intok, si'ime jume'
Krijtota sualeme bepa, kia jeela juni'i ka
neu lutu'uriatakai, taa junuentaka juni'i,
ju'u Lios inika'a yeu pu'ata benaka tua
nee alleetuamta neu yeu pu'ak. Junuen
ju'u ka jurio yoemratau, Krijtota betana
bemela nok lutu'uriata, inim kaitau a
tamachiatuka, tu'ik aet ayukamta, in
ameu a' teuwaane' betchi'bo inika'a nee
tekil makak. 9 Intok aapo inim si'imem,
juka' bat naataka taewaimmet naateka,
Liojta, juka' inim si'imeta ju'unaktekamta
aapo'ik jiba ju'uneiyaaka a' weetuabae'uta,
inim si'imem inia betana in am majtaka
in am etejoriane' betchi'bo nee a' tekil
makak. 10 Ini'i inien yeu siika junuen, i'an
si'ime jume' teekapo yo'otaka nesaweme,
inim jume' Krijtota sualeme betchi'bo,
juka' Liojta ame nasuk a' joa'uta, bem a'
mammateka, inime'e, juka' Liojta aapo'ik
ka nanau maisi si'ime suawata a' jipue'po
bem a' ju'uneiyaane' betchi'bo. 11 Aapo
ju'u Lios, junuen che'a bat naataka, aniata
kee ju'unaktewao naatekai, chukula itom
yo'owe Jesukrijtota a' yoemia'ue aapo'ik
a' chupa'aneeka a' ya'abae'ue aapo a'
yaak. 12 Intok itepo, Krijtotat eaka, kaitat
te majjaeka itepo Liojtau bicha witti a ito
nokria. Inika'a au itom noka'u betana itepo
a' sualekai. 13 Inia betchi'bo inepo, jiba emo
betchi'bo tua jiokot in ino bicha'u betana,
ka enchim ko'om eene' betchi'bo ne emou
nooka. Bwe'ituk ala iniae eme'e tua enchim
eiyaawatchiaka'uta a' ju'uneiyaaka intok
iniat emo ou bujtane.

Jesukrijtota jaisa yee a' nake'u

14 Jiba inika'a bitwamta betchi'bo, in-
epo, ju'u itom Jesukrijtota yo'owa Liojta
bichapo nee tonommea kikteka nee au
bicha nooka. 15 Ju'u Lios, si'ime jume'
ka nanau machi yoemra inim jiapsame,
intok jum teekapo juni'i, si'ime jume'
ankelesim ama aneme, aapo'ik bichapo
si'ime ju'u bem ta'eenaa'uta ameu yeu am
pu'anemta, junae Liojta bichapo ne enchim
nokria. 16 Inepo aapo'ik itom yo'owa Li-
ojtau, aapo'ik tua eiyaawatchika aapo'ik
betana tu'ik weyemtae, jiapsi utte'ata, ka
enchim ko'om eenee'uta, aapo, aapo'ik
betana a' tu'u jiapsie, emot a' autuaa
betchi'bo. 17 Junuen jiba enchim a' sual ta'a'
betchi'bo, aapo ju'u Krijto emot jiapsine.
Intok ket, jiba iniae, lutu'uriapo, ka jiapsita
bepa enchim a yee nak ta'aa'u emot ayuka,
18 junuen enchim, si'ime jume' waate Kri-
jtota sualemmak nau, aapo'ik Krijtota be-
tana kia ka nuklaka intok ka a tamachiatuka
juka' yee a' nak ta'aa'uta, yuma'isi enchim
aet ju'uneene' betchi'bo. 19 Junuen san
nee inepo inia betana, Krijtota tua yee a'
nak ta'aa'uta, inia betana inim si'ime itom
ta'aa'u bepa che'a yuma'isi a' eiyaawatchi-
aka'uta enchim a' ta'aane' betchi'bo ne
Liojtau bicha nee enchim nokria. Intok
junueni iniae enchim, juka' Liojta betana
weyeka, yuma'isi aapo'ik enchim a' jiapsi
i'a'a benasia, enchim jiapsine' betchi'bo.

20 I'an intoko, Liojta, aapo'ik inim si'imem
betana eiyaawaka a' yo'orinaa'uta au
lutu'uriatune. Aapo ju'u, inim si'imekut
yumaka, si'imeta juka' aapo'iku bicha itom

a'awa'uta intok kia juka' itom a'au'ea'u
betana ka itom teuwaa'u bepa, che'a
naa buustia itom a' bittua betchi'bo
utte'akame. Intok junae, si'imeku itom
yuma'atuakai. [21] Inim juka' Liojta, Krijtota
sualeme betana, jiba aapo'ik Krijtota
betana weyemta betchi'bo, jiba yuu
betchi'bo Liojta, si'imem betana eiyaawaka
a' yo'orinaa'uta au lutu'uriatune. Tua
junuentune.

4

Liojta tu'u jiapsi betchi'bo, jume' nau eaka jiapsame

[1] Inia betchi'bo inepo Paplo, yo'owe Je-
sukrijtota mak in eaka jiapsa' betchi'bo
inim eta'itakai, inepo nee emou nooka,
enchim, jiba si'ime jume' waate Liojta be-
tana yeu pu'arimtakai, bem jiapsi'ea'u be-
nasia junuen enchim emo uju'uka jiapsine'
betchi'bo, eme'esu ket, jiba aapo'ik be-
tana yeu pu'arimtakai. [2] Eme'e ka emo
che'ewareka jiapsine. Taa ala si'imeku
a naas emo eiyaakai, emo nasuk ka seej
chukti eakai a bo'o bichaka intok emo
nak ta'aakai, eme'e si'imeku tu'ik betana
nat jiapsekai. [3] Eme'e intok, ju'u Liojta
tu'u jiapsi betana aniawakai, jiba enchim
nau eaka jiapsinee'ut emo temaine, enchim
yanti, nau eaka jiapsipea'ue, iniae eme'e
a aet yuma'aneekai. [4] Itepo si'ime nau,
wepul yoemta benasi tee bitwaa. In-
tok ito nasuk wepul Liojta tu'u jiapsi jiba
aayuk. Inia mak ketchia, ju'u tu'ika, Lio-
jta betana itom bit bo'o bicha'u juni'i, ket
wepu'ulaikai. [5] Ito betchi'bo wepu'ulaka
jiba itou yo'owe, ju'u Krijto. Ju'u itom
a' suale'u ket wepu'ulaisi weye. Aapo'ik
sualeka ito bato'owaawame, wepulsi jiba
joowa. [6] Ju'u si'imem yo'owa Lios, wepu'ulai
jiba. Aapo inim si'imemmeu yo'otaka ne-
sawe. Aapo, a' weetuabae'uta, itom sawaka
a' jooa. Intok aapo, itom si'imemmet aane.

[7] Taa ito betana, we'epulaka, aapo'ik be-
tana weyeka, itepo, au yumaka a itom
joa'uta, Krijtota itou yeu a' pu'aka'po amani
tee au yuma'atuari. [8] Inia betchi'bo, jum
Liojta betana ji'osia ji'ojteipo:

Aapo teekau jikau nottek intok jume'e, be-
beje'erita betana jipu'uwa'um aa-
mak nuk sikaari.
Intok aapo, inim jiapsame, tu'ik betana,
au yumaka, bem a joonee'uta amet
na'ikimtek ti ji'ojtei.

[9] I'an intok ini'i: "teekau jikau nottek
ti", jiame jaisa jiubae. Ini'i, che'a bat
teeka betana ko'om yepsaka, inim bwiapo
che'a ko'om betukun bicha noitek ti jiubae
o'oben. [10] Ju'u inim ko'om yepsakame,
jiba aapo juna'a ju'u, ket che'a mekka
jikau teekau bicha nottekame. Junuen
junama'a, aapo inim bwiapo aapo'ik betana
weyeka, jiba betchi'bo tu'ik a'abo bitna'
betchi'bo ama aane. [11] Intok aapo, inim ito
nasuk au yumaka itom a joonee'uta itot
autuak. Inime'e betana, waatem aapo'ik
betana yeteu bittuarim tuneeme yeu pu'ak.
Watem, Liojta betana ju'uneetuawaka,
chukula yeu weenemta teuwaaneeme.
Watem intok, naj kateka, Krijtota betana
juka' bemela nok lutu'uriata a' teuwaa-
neeme. Watem ket, jume' Krijtota sualeme
suuaneeka ameu yo'o ya'a tuneeme. Intok
watem ket, Liojta betana nok lutu'uriata
ji'ojteita a yee a' majtaneeme yeu pu'ak.
[12] Aapo junuen, inim jume' yeu a' pu'arim,
aapo'ik betana weyeka, tekilta bem au
yumaka bem a' joone' betchi'bo am
aniak. Junuen jume'e, a' sualeka, wepul
yoemta benasi nau bitwame, inime'e,
aapo'ik betana weyemtat che'a yuma'isi
am yo'oturiabaekai. [13] Junuen si'ime
itom nanancha aapo'ik sualeka, intok
Liojta yoemia betana weyemta, lutu'uriata
yuma'isi a' ta'aaka, junuen wepulsi nau
eaka, itom jiapsa'u tajtia. Junuen beja
itepo, senuk a' yo'otu chupaka'a benasia,
Krijtota betana weyeka, si'imeku aapo'ik
betana itom jiapsi'ea'a benasi, yuma'isi
itepo junaen jiapsine. [14] Junuen itepo,
katte wame'e ili uusim bebenane. Inime'e,
bem suale'u betana ka wepulsi a' sualeka,
juka' ka nanau maisi weyeka, bemelasi
sualwamta yee majtammak e'eame.
Junuen bempo, wame'e ujyoisi weyeka ka
lutu'uriata yee majtaka, bempo'im iniat
amemak a' ee i'aka am bai ta'aabaeme
betana bai ta'aarimtakai. [15] Ala itepo
iniat wikiaka, itom yee nak ta'aa'uta
ka koptaikai, itepo si'imeku lutu'uriata
jiba a' nokne. Itepo si'imeku Krijtota
mak eaka, jiba ju'u, jume' a' sualemmeu
yo'otakai, aapo'ik betana itom jiapsi i'awa'a
benasi yuma'isi jiapsakai. [16] Intok jiba

aapo'ik Krijtota betana aniawakai, si'ime jume' aapo'ik sualeka a' takaawa benasi eiyaawame, inime'e, takaata nau a' chupe'e benasi, wepulsi nau eaka jiapsakai intok inime'e we'epulaim, tu'isi jiapsaka, tu'isi am kateo, inime' nasuk senuk yo'otu chupa'a benasia che'a tu'isi bempo'im naas emo nak ta'aaka jiapsa'u ka chukteka jiba aune.

Krijtota sualeka, ju'u ka bat naataka benasi jiapsiwame

17 Inika'a junen nee, inepo emou teuwaaka intok inia betana nee, Jesukrijtota betana au lutu'uriaka, enchim inim ka intok, wame'e ka Liojta sual ta'aaka, inime'e ka tu'ikut jiapseka, kaitat am aniame, Liojta betana suawa kaita amet ayukame, inime'e jiapsa'a benasia, junuen ka enchim jiapsine' betchi'bo nee emou nooka. 18 Bempo, juka' Liojta betana weyeka, bem bemelasi jiapsi'eewa'a benasi ka junuen jiapsa. Bwe'ituk inime'e Liojtau ka bem emo su'u tojirika jiapsibae' betchi'bo, ju'u lutu'uriat ka ju'unea. 19 Inime'e, juka' ka tu'ika, tiusi machik betana bem tiu'ea'uta, ta'arulam. Intok ka tu'ika am koba'alataka iniau emo su'u tojiri. Bempo si'ime ka nanau machika, tiusi ka tu'ika, kaachin emo eetuaka joakai. 20 Taa eme'e, juka' Krijtota betana enchim ta'aaka'uta ka inien a' ta'aak. 21 Inika'a eme'e, tua junen jiaka, aapo'ik betana weyemta a' jikkajaka intok eme'e aapo'ik Jesujta betana lutu'uriata, tua aapo'ik betana majtimtaka a' ta'aalamtuko. 22 Eme'e, bat naataka, jiba inim ju'u enchim emo uju'uka jiapsisuka'u, waka'a bebeje'erita betana ka tu'ikue bai ta'aarimtakai, bat naataka weeriata, ka tu'ika enchim joopeaka emot ayuka'uta betana, inika'a koptaine. 23 Eme'e intok inim jachin enchim eaka intok jita joopeaka enchim jiapsipea'u betana, Krijtota enchim a' ee i'a'a benasi, bemelasi ta'abwisi iniat enchim jiapsinee'u utte'a. 24 Intok eme'e inim Liojta betana a' tu'ure'po aman, bemelasi jiapsituawaka, aapo'ik enchim jiapsi i'a'a benasia, iniae emo aniaka jiapsine. Inia betana eme'e Liojta betana, tua machisi lutu'uriataka, si'imem bichapo amma'ali jiapsiwame intok ka tuu'iika kaita emot ayuka bittukai.

25 Inia betchi'bo, eme'e ka intok aa noki'ichiata nokbaane. Emo betana, we'epulaka, inim jume' watemmak, lutu'uriata jiba noknee. Bwe'ituk itepo si'ime, Krijtota nau sualeme, takaata junuen nau weyeka a' chupe'e benasi te maachi.

26 Intok emo betana senu o'omteko, ini'i, ka inia betchi'bo jita'apo ka tu'ik ya'abaane. Intok ju'u enchim omte'u, ka jiba emot ayuka si'ime taewaine. 27 Intok jita'apo juni'i, bebeje'erita ka enchim a' ji'optuane' betchi'bo eme'e emo suuane.

28 Ju'u jita e'etbwame, ka intok a' joone. Ala ini'i tekipanoane, junuen, aapo a' mamammea, juka' tu'isi bitwaka tekilta joone. Intok ket, junuen aneka, aapo, jume' kaitae emo ania machim, inime'e ania betchi'bo, jita jipu'une.

29 Eme'e, ka tu'ik tiusi machik ka nokbaane. Ala eme'e, ju'u nooki enchim sawa'u, ini'i si'imeku tu'ine. Intok iniae jume' enchim jikkajame, ameu tu'ika intok Liojta betana weyemta bem ta'aanee'uta, intok si'imeku am aniamta jiba nokbaane. 30 Eme'e, juka' Liojta betana tu'u jiapsita, kaita'po, ka a' alleetuabaane. Bwe'ituk ju'u Liojta tu'u jiapsie, eme'e, enchim Liojta betana yoemiarim tuka'u, eme'e junuen ta'eenaaka a' bittuari. Junuen, chukula taewait, aapo'ik inim si'imeta yuma'isi weyeka, enchim aet a' jinne'unee'uta a' yuma'u tajtia.

31 Eme'e, si'imeku, ka nau alleewame, intok si'ime ka ju'uneame benasi omtiwame, intok enchim ka emo bibitpea'u, intok senuku omteka, jaana au nokwame, intok si'ime ka tu'isi weyeme, inile benaka kaita emot aune. 32 Ala, eme'e emo nasuk nau tuttu'ika intok naas emo nak jiokoleka emo bitne. Intok eme'e ket emo nasuk a emo jiokol ta'aane, jiba juka' Liojta, Krijtota emo betchi'bo a' yaaka'ue, enchim a' jiokoeka'a benasia.

5

Jume' Liojta betana yoemiarim, jaisa bem jiapsi'ea'u

1 Eme'e intok inien weyeka, Liojta betana tua nakwaka yoemiarimtakai, eme'e ket, jiba aapo'ik jiapsa'a benasi jiapsibaane. 2 Eme'e yee nak ta'aaka jiapsine, jiba iniat, Krijtota junuen itom a' nakeka intok itom ka tu'uwa ya'arimmet itom a jiokoimtune' betchi'bo, aapo a' me'eetune' betchi'bo au

su'u tojaka'a benasia. Junuen, bwalata a' me'etuka'a benasia machika, iniat Liojta bichapo tua tu'isi aet mabetwakai.

3 Eme'e inien Liojta betana kateka, a' yoemiarimtakai, juka' ka emo jubeka emo nau tu'uriwamta, oo kia jita juni'i tua tiusi machika ka tu'ik joowamta, oo juka' ka weela'po jita waatiawamta, inika'a eme'e ka a' bo'o jooriaka intok emo nasuk kaabe a' etejopo yuma'i. 4 Juka' ka tu'ik tiusi machik ka teuwaane. Intok kia watem bichapo, juka' kaita tu'ika ka suasi jiuwamta juni'i eme'e ka a' nokbaane. Bwe'ituk ini'i inile benaka nokwame, kaita'po tu'ika, ka emou cha'aka. Ala inien tu'eaka su, eme'e, Liojta betana yee a' nak ta'aa'uta teuwaane. 5 Bwe'ituk eme'e jaibu ju'unea, jabeta juni'i, juka' ka emo jujubeka emo nau tu'uriwamta a' joamta, oo juka' ka tu'ik tiusi machik joamta, oo juka' jain juni'i ka weela'po jita waatiawamta, ini'i ket jiba jume' maammea ya'arim yo'oriwamme am yo'oriwa'a benasi yeu weama, ju'u inile benak joame, juna'a, teekau Krijtota intok achai Liojta yo'otaka nesaweka bem jiapsa'u, ka aman a' lutu'uriane'po. 6 Inim eme'e, kaabeta, nooki ka suawakamtae eme'e kaabeta iniae enchim bai ta'aatuane. Bwe'ituk tua inia ka tu'ika ayukamta betchi'bo san, a'abo weye, wame'e aapo'ik Liojta ka a' nok jikkajaka jiapsame betchi'bo ju'u Liojta tua jiokot yee a' bittuanee'u. 7 Junuen san, eme'e inile benasi jiapsammak eme'e junae betana kaita'po amemak emo tu'urine.

8 Eme'e, bat naataka Liojta betana lutu'uriat ka ju'uneaka, tua ka machiku benasi jiapsan. Taa i'ani eme'e, yo'owe Jesukrijtota mak eaka jiapsakai, ju'u aapo'ik betana lutu'uria, tachiriata benaka emot aayuk. Junuen san, eme'e tachiriata benaka lutu'uriat ju'uneame benasi jiapsine. 9 Bwe'ituk Krijtota betana ju'u, tachiriata benaka, a' nok lutu'uriawa, yee jiokol ta'eewamtat, intok lutu'uriata nokwamtat, intok si'imeku lutu'uriataka junuen jiapsiwamtat yee ju'uneetuaka, junuen yee jiapsitua. 10 Eme'e, junuen enchim jiapsaka, Jesukrijtota enchim junuen a' yo'oreka intok enchim a' alleetuaka jiapsinee'ut, a' ta'aa betchi'bo emo temaine. 11 Eme'e, wame'e lutu'uriat ka ju'uneaka, inime'e tua ka machiku jiapsame benaka, juka' kaita'po tu'ika ka tu'ik emo alleetuaka bem joa'uta, ka amemak a' joobaane. Ala, inime'e, eme'e ju'u lutu'uriae junae betana am nok tejwaane. 12 Bwe'ituk inime'e, etbwa bem joa'uta, teuwaapo juni'i tiusi maachi. 13 Taa inia betana, ju'u Krijtota betana lutu'uriae, bempo ju'u ka tu'ik bem joa'ut, junaet ju'uneakai, junak bempo ka tu'ik betana emo temaine. Bwe'ituk ini'i lutu'uria, tachiriata benasi, si'imeta tajpa'alasia yeu a' mamachia. 14 Inia betchi'bo, Liojta ji'osia ji'ojteipo:

Empo, ju'u lutu'uriata ka ta'aaka, intok chukula, Liojta mak em bitnee'ut ka ju'uneame, aet ju'uneaka emo temaine.

Junuen empo Liojta bichapo, ka intok ka jiapsamta benasi em machine' betchi'bo, Krijtota sualeka a'u emo su'u tojine.

Aapo ju'u Krijto intok, inia betana enchi aniaka enchi jinne'unee ti ji'ojtei.

15 Junuen san, eme'e inim ju'u enchim emo uju'uka enchim jiapsa'u betana aet em mammatene. Intok eme'e, ka wame'e kaita bichaka ka ju'uneame benasi jiapsine. Ala wame'e lutu'uriat yuma'isi suawaka jiapsi'ea'a benasia. 16 Ka eme'e inim kia jachin juni'i jiapsaka, taewaim saka'atuane. Bwe'ituk inim inime'e taewaimmet si'ime ka tu'isi weye. 17 Inia betchi'bo san, kaachin eme'e kia beja ka suasi jiapsibaane. Ala eme'e, yo'owe Jesukrijtota a' tu'ureka a' joo i'a'ut aet ju'unee betchi'bo aet emo temaine. 18 Ka eme'e nanaakobaane. Bwe'ituk iniat enchim tu'i eerim ae nasontunee'u jiba ama aayuk. Inien tu'eaka ala eme'e, Liojta betana tu'u jiapsita yuma'isi emot jiapsituaka, si'imeku aapo'ik enchim jiapsi i'a'po aman jiapsine. 19 Eme'e, emo nasuk jume' salmom teaka ji'ojteim nokaka, Liojta betana weyemta teuwaane. Intok jume'e, Liojta ammea yo'ori betchi'bo bwiikim tu'uteim bwikakai. Intok ka jiapsita bepa, tua junen jiaka junuen Liojtau bicha enchim allea'uta teuwaakai. 20 Eme'e, jiba wee'po si'imek betchi'bo juka' achai Liojta a' bai saune, junuen iniat itom yo'owe Jesukrijtota betana lutu'uriakai.

Jume' Krijtota sualeka nau jiapsame, jaisa bem nau jiapsi'ea'u

[21] Eme'e, Jesukrijtota enchim nau yo'ore'
betchi'bo, nanancha emo yo'oreka, eme'e
si'imeku naas emo nok jikkajine.

[22] Jume' kukunakame, inime'e, bem
kukunam eiyaaka, bem nesaupo aman
katne, bempo'im, Jesukrijtota eiyaaka a'
nok jikkaja'a benasia. [23] Bwe'ituk ju'u o'ou
a' jubiawatau yo'owe, jiba juka' Krijtota,
jume' aapo'ik sualemmeu a' yo'otuka'a
benasia. Ju'u Krijto ket aapo juna'a,
jume' a' sualeme betchi'bo mukuka intok
am jinne'uka, aapo, aapo'ik betchi'bo
a' takaawa benasi am eiyaame. [24] Taa
jume' Krijtota sualeme, bempo'im Krijtota
eiyaaka aamak eaka a' nok jikkaja'a
benasia, ket jiba junaen jume' kukunakame,
inime'e si'imeku bem kukunammak eaka
am nok jikkajaka jiapsine.

[25] Eme'e jujubekame, jume' enchim
juubim am nak ta'aane. Krijtota,
jume' a' sualeme, am nakeka intok a'
me'etune' betchi'bo, aapo'ik au a' su'u
tojaka'a benasia. [26] Aapo inien aayuk,
junuen, jume' a' sualeme, am jiokoituka,
wepulsi Liojta betchi'bo am jiapsine'
betchi'bo. A' nok lutu'uriae ka tu'ik
betana, yuma'isi kaita amet ayuka'a benasi
bem bittune' betchi'bo. [27] Junuen inime'e
Krijtota sualeme, yuma'isi intok ujyoisi
tu'uteimtaka, ka tu'ika kaita amet bittaka,
ala bempo'im, wepulsi si'imeku yuma'isi
Liojtau emo su'u tojilamtaka, aapo'ik
bichapo bem bittune' betchi'bo. [28] Jiba
inien san, jume' jujubekame, bem emo
nake'e benasia, junuen bem jujubim am nak
ta'aanee'uta ameu utte'a. Bwe'ituk, ju'u a'
jubiawata nak ta'aame, che'a tu'isi ini'i,
jiba aapo au nakeka june'elaane. [29] Bwe'ituk
kaabe inim, aapo a' taka omtaka aane.
Ala, ju'u a' takaakame, bwa'awamta a'
bwa'atuaka intok inika'a a' suuane. Ju'u
Jesukrijto intok ket, jume' aapo'ik sualeka
a'u emo su'u tojame, jiba inien am bicha.
[30] Bwe'ituk inime'e, a' takaawa, ka nanau
machika nau a' weye'e benasi maachi.
[31] "Jiba inia betchi'bo san, inim seenu,
jubeko, ini'i utte'a jume' a' yo'owawam,
aapo'ik am to'o simnee'uta, junuen a'
jubiamak jiapsi betchi'bo. Intok junuen
inime'e, Liojta bichapo, woika juni'i,
wepul yoemta benasi bittune", ti ji'ojtei.
[32] Ini'i inien weeme, ka witti machisi a aet
ju'uneetuka, tua eiyaawatchik, ta'abwik
teuwaa o'oben. Ineponee intok inika'a,
jume' Krijtota sualeme intok aapo'ik
Jesukrijtota a' wepul yoemta benasi bem
machia'ut a' noka'ati jiia. [33] Taa ketchia
ini'i, enchim we'epulaim, jiba enchim
emo nake'e benasia, eme'e enchim jubim
junuen enchim am nak ta'aanee'uta
a' teuwaa. Intok naa buustia, jume'
kukunakame, inime'e bem kukunam, bem
am nak yo'oree'uta a' teuwaa.

6

[1] Eme'e usiwaim, Krijtota sualeka enchim
jiapsa' betchi'bo, enchim yo'owam enchim
am nok jikkajinee'uta utte'a. Bwe'ituk ini'i,
Liojta betana lutu'uriaka weye. [2] Jum ne-
sauri ji'ojteimpo Liojta betana ju'u seenu,
iniat chukula tu'ika aet bitneeka ju'u inen
bat weyeme, ini'i: "Em yo'owam empo am
nak yo'orine", ti jiame juna'a. [3] "Junuen
empo, inim binwaa jiapsaka intok Liojta
betana tua alleewamta bichaka em jiapsine'
betchi'bo", ti ji'ojtei.

[4] Eme'e intoko yo'owawaim yoemiakame,
jume' enchim yoemiam, ka naa buusti
ameu nokaka am omtituabaane. Ala eme'e
inime'e, si'imeku tu'ik amma'ali kateka
bem jiapsinee'ut am yo'oturiane. In-
tok Liojta betana weyemtat am majtakai,
junuen Jesukrijtota sualeka bem jiapsine'
betchi'bo.

[5] Eme'e intok, jume' enchim tekom
betchi'bo jiapsaka tekipanoame, eme'e,
jume' inim bwiapo enchim tekom, tekilpo
am yo'oreka, intok kaita'po am bai
tatta'aka am omtituaka, junuen am nok
jikkajaka jiapsine. Iniat jiba, Krijtota
betchi'bo enchim tekipanoa'a benasia.
[6] Eme'e, inime'e, ka ama am aneo jiba,
intok junuen, tu'isi amemak tawabaekai,
tekilpo am bitne. Ala eme'e, Krijtota
betchi'bo jiapsaka tekilta enchim joa'a
benasi eaka, ka jiapsita bepa, Liojta enchim
a' jiapsi i'a'po aman jiapsakai. [7] Eme'e,
juka' enchim tekilta, eme'e babaeka a'
joone. Inika'a eme'e, ka inim watem
betchi'bo jiba, ala yo'owe Jesukrijtota
betchi'bo enchim a' joa'a benasi eakai.
[8] Bwe'ituk eme'e jaibu ju'unea, jume' tekom
betchi'bo jiapsame, oo jume' ka tetekoka
jiapsame juni'i, we'epulaim, jita tu'ik juni'i
a' yaaka'u betchi'bo, yo'owe Jesukrijtota
betana inika'a junaet tu'ik a' bittuanaa'u.

9 Eme'e intoko tekowaim, jume' emo
betchi'bo jiapsaka, tekipanoammak, jiba
junaen si'imeku amemak tuttu'ine. Intok
kaita'po naa buusti bettesi amemak katnee.
Iniau eme'e waatine, kia enchim intok kia
bempo'im Lios, teekau jiapsamta, si'imem
nanancha a' yo'owaka'u. Aapo ju'u achai
Lios intok, kaabeta yeu be'erika, si'imem
nanancha eiyaaka am bicha.

Jume' Krijtota sualeme, Liojta betana weyeka, ju'u ae bem emo anianee'u

10 I'an intok Krijtopo nemak werim,
eme'e, yo'owe Jesukrijtota mak eaka
jiapsakai, si'imeku aapo'ik betana utte'aka
jiapsine. Jiba aapo'ik betana weyeka,
tua bepa aapo'ik utte'awae. 11 Eme'e,
Liojta betana weyeka, ju'u enchim ae
emo anianeeka emot autuarie, eme'e
junuen bebeje'erita betana weyeka yee
ae a' bai ta'aa'u betana ka bai ta'aarim
tu betchi'bo iniae emo aniane. 12 Bwe'ituk
itepo, katte watem inim jiapsaka bitwame
betana beje'ewa. Taa ala ini'i, bebeje'erita
betana ka tu'i jiapsim, ka bittaka jekapo
rejteme betana te beje'ewakai. Inime'e
inim bwiapo, ka tu'ik ayuka'po, a' koba'ika
im nesaweka aneme juname'e. 13 Junuen
san eme'e, si'imeta juka' enchim emo
ae aniaka, Liojta betana emot autuarie,
inika'a, sontaota nassuabaeka ju'u ae au
a' ania'ue benasi machikai, ka a' koptane.
Junuen eme'e, taewaita, bebeje'erita be-
tana ka tu'ik weyeo, kaita'po ji'op betchi'bo
intok chukula eme'e iniau yuma'asukai,
ka ta'abwisi eaka, tu'isi jiapsaka enchim
yeu kat betchi'bo. 14 Junuen san eme'e,
wikosata benaka, Liojta nok lutu'uriae
emo aniaka, bichau bicha, kaita'po
ta'abwisi eene. Intok lutu'uriakamta,
tu'ik jiba enchim joaka jiapsa'ue, ju'u
ka tu'ik betana emo aniane. Sontaota,
sisi'iwook supem benakue taupo iniae au
a' ania'a benasia. 15 Eme'e, Liojta mak
yanti, kaitat jain eaka jiapsiwamta betana
weyeka juka' bemela nok lutu'uriata, yeteu
enchim a' teuwaanee'u betana, enchim
a' ta'aaka intok au yumaka enchim a'
joone' betchi'bo, emo aet temaine. Inia
betana jiba juka' sontaota, au a' bochampo
wokteka, au a' ania'a benasia. 16 Taa
si'imeta inia bepa, eme'e, si'imeku Liojta
emomak tuka'uta enchim a' yoem'eiyaa
ta'aa'ue emo aniane. Junuen, sontaota
ko'ei sisi'iwokta mampo weiyaaka ae
au a' ania'a benasia. Junuen eme'e,
bebeje'erita betana, ju'iwam tajekame
emou bicha kateme benaka, bettesi
machika ka tu'ik emou a' joobae'uta,
ka emou a' yuma' betchi'bo. 17 Eme'e,
Liojta betana weyeka, enchim jinne'urim
tuka'uta, a' ju'uneiyaaka, kaitat jain
eaka jiapsine. Junuen sontaota, kobat
sisi'iwook mo'obe'ie au a' ania'a benasia.
Intok eme'e, juka'a, Liojta betana a'
nok lutu'uriata, inika'a, tebe kuchi'im
benasi, Liojta betana tu'u jiapsita enchim
sawaatua'uta, iniat eene. 18 Inika'a si'imeta
eme'e, jiba Liojta betana a' tu'u jiapsie
aniawaka, aet ju'uneaka, Liojtau bicha aet
emo nokriaka a' joone. Junuen inika'a,
eme'e, a' joo betchi'bo, ka ta'abwisi eaka, ka
emo koptaika aet jiapseka a' joone. Intok
ket si'ime wame'e inim, Liojta yoemiam
am nokriane. 19 Nee betchi'bo intok ket
eme'e, Liojtau bicha nokne. Junuen,
chukula in teuwaanee'ut, aapo'ik nee
aniane' betchi'bo. Intok ketchia, juka'
Krijtota betana bemela nok lutu'uriata,
bat naataka kaabeta tua aet ju'unea'uta,
inim, kaitat jain eaka, machisi yeteu in
a' teuwaane' betchi'bo nee nokriane.
20 Ju'u Lios, Krijtota betana bemela nok
lutu'uriata, mekkaa, ta'abwi yoemratau in
a' weiyaane' betchi'bo, nee au yeu pu'ak.
Jiba inia betchi'bo i'an inepo inim eta'i. Jiba
inika'a Krijtota nok lutu'uriata, ka jain eaka
in yee a' majta'ea'a benasi in a' teuwaane'
betchi'bo eme'e Liojtau nee nokriane.

Ji'ojtesuka ju'u Paplo, si'imem tebotua

21 Ju'u Tiikiko, tua naksi itom eiyaa'u,
ju'u Krijtopo itomak weri, intok Jesukrij-
tota tekilpo, ka a' koptaka si'imeku tu'isi
itom aniame, aapo, si'imeta juka' nee be-
tana weyemtat intok inim in joa'u betana
enchim etejoriane. 22 Inia betchi'bo inepo,
aapo'ik aman emou a' bittua, junuen itom
ito bicha'ut, enchim tejwaakai intok ket
enchim jiapsim a' jo'ane' betchi'bo.

23 Aapo ju'u itom yo'owa Liojta betana in-
tok itom yo'owe Jesukrijtota betana, si'ime
jume' Krijtota sualemmeu, kaitat jain eaka,
yanti jiapsiwamta intok aapo'ik Jesukrij-
tota enchim sual ta'aa'uta enchim yee nak
ta'aa'ue emot a' bit teboka, inika'a emot au-
tuane. 24 Intok aapo ju'u Lios, si'ime jume'e,

tua junen jiaka jiba betchi'bo yo'owe Jesukrijtota a' nak ta'aame, a' tu'uwae am alleetuane. Tua junuentune.

Pilipensem

Ju'u Paplo, jum a' eta'ipo aneka, bwe'u jo'ara Piliipoj tea'po Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, intok ju'u Timoteeo, itepo,
yo'owe Jesukrijtota tekoka ae betchi'bo ji-
apsame, itepo inika'a ji'osia ji'ojteita tee
si'ime wame'e, jum bwe'u jo'ara Piliipoj
tea'po Krijtota sualemmeu intok junama'a
jume' ameu yo'o ya'arim intok jume' ame
nasuk ama wate tekilta joaka jiapsammeu,
inime'e, Liojta yoemiam taka intok Jesukri-
jtota mak eaka jiapsame, inika'a ji'osiata te
emou a' bittua. 2 Itom yo'owa Liojta be-
tana intok itom yo'owe Jesukrijtota betana
si'ime tu'ika enchim ae alleenee'uta, intok
yanti, ka jain eaka enchim jiapsinee'uta te
emo tana waata.

Ju'u Paplo, jume' Krijtota sualeme Liojtau bicha am nokria

3 Inepo, in emou waate'ebeleki jiba Liojta
yo'oreka emo betchi'bo, alleaka nee in
a' bai sae'uta teuwaa. 4 Inepo nee jaksa
Liojtau bicha yee nokriakai, jiba nee tua
alleaka si'imem enchim au bicha nonokria.
5 Bwe'ituk eme'e, che'a bat, Krijtota enchim
a' sualeka'po naateka i'an tajtia, Krijtota
bemela nok lutu'uriata, in a' teuwaa'ut,
eme'e nemak eaka iniat nee anialaa.
6 Ineponee ala iniat Liojtat yoem'ea,
jiba aapo'ik, juka' bat naataka emou
tu'ika, Krijtota betana weyeka, enchim
a' ya'ariaka enchim a' mabettuakame,
inia betana emou tu'ik a' joa'ut, taewai,
Jesukrijtota juchi a'abo a' notte'u tajtia,
junuen chupiasi, yuma'isi enchim aet yeu
yuma'anee'ut, enchim a' aniane'po ne
aet yoem'ea. 7 Inepo, inia betana enchim
si'imem betana inika'a in a' teuwaanee'uta,
nee inien a' lutu'uria'ati ea, tua junen jiaka
enchim in nake'u net aayuka' betchi'bo.
Intok kia inia betana, jum yee e'etawa'po
nee kateko, oo ju'u ya'uraata bichapo,
jiba Krijtota betana juka' nok lutu'uriata,
a' lutu'uriatuka'uta in a' nokria'po nee
aneo, eme'e, nemak eaka nee anialaatuka'
betchi'bo, jiba Liojta betana juka' tu'ik in
bicha'uta, eme'e nemak a' bicha. 8 Bwe'ituk
ju'u Lios ju'unea, enchim si'imem tua in
enchim nake'epo, jiba aapo'ik Jesukrijtota
tua junen jiaka itom a' nake'e benasia
enchim nakekai. 9 Liojtau bicha nee enchim
nokria, junuen enchim, emo nasuk che'a
juni'i yuma'isi enchim emo nak ta'aaka
intok ket iniamak, enchim, Liojta betana, a'
tu'u jiapsie aniawaka, koba suawata intok
inim si'imeku, witti jita mammateka, a
jitat ju'uneewamta emot aune' betchi'bo
enchim nokriakai. 10 Junuen, eme'e inim,
ju'u ka tu'ik betana intok ju'u tu'ik betana,
juka' tu'ik machisi bichakai, a enchim yeu
a' pu'ane' betchi'bo. Intok junuen eme'e
inim, Liojta bichapo kaita ka tu'ika bo'o
jooriaka jiapsine. Intok junuen, kaita ka
tu'ik emot enchim beje'eka aune, chukula
Krijtota a'abo a' notteo. 11 Intok inien, ju'u
Jesukrijto, aapo inim ju'u enchim jiapsa'ut,
si'imeku tu'ik enchim bo'o joorianee'ut,
watemmeu tu'ineeka weyeka, intok junuen
juka' Liojta tua a' eiyaawaka a' yo'orina'
betchi'bo, iniat enchim aniane.

Ju'u in tu'uree'u, Krijtota betchi'bo jiapsiwame juna'a

12 Krijtopo nemak werim, inika'a nee
enchim ju'uneiyaa i'a, inim si'imeta juka'
jiokot neu weyemta in bicha'uta, inika'a,
yo'owe Jesukrijtota bemela nok lutu'uriata
yee jinne'uka, che'a juni'i si'imekut a'
teuwaatune' betchi'bo a' weye'u. 13 Junuen
weyekai, inim ya'uraata bwe'u karipo,
si'ime jume' sontaaom, jume' inim eta'im
suuame, intok ket inim si'ime, inime'e,
Krijtotamak eaka in jiapsa' betchi'bo inim
in eta'ituka'po a' ju'uneiyaa. 14 Intok
inien, inim bwe'u jo'arapo, si'ime jeela
jume' Krijtota sualeme, inim eta'ita nee
ju'uneiyaakai, bempo, Krijtota betana juka'
bemela weyemta, aet bamseka intok ka ma-
jaeka, Krijtotat yoem'eaka, yeteu a' teuwaa
saka.

15 Lutu'uria ala, inim watem ane'u, in-
ime'e, Krijtota nok lutu'uriata yeteu a'
teuwaaka juni'i, taa inime'e net kopteka in-
tok bem eiyaanaa'uta che'a waataka intok
nok nassuaka a' joame. Taa waate, Krij-
tota bem nake' betchi'bo, tua junen jiaka
a' jooa. 16 Waate, Krijtota betana weyeka
juka' nok lutu'uriata teuwaa, iniae ame
betchi'bo jiba tu'ik aet bitbaekai. Intok
ka tua junen jiaka intok ka lutu'uriapo in-
ime'e a' teuwaakai. Bwe'ituk inime'e, nee
eta'ita bichakai, iniae che'a juni'i bettesi
bem neu a' au i'a' betchi'bo. 17 Taa jume'

waate ala, Krijtota tua bem nake' betchi'bo
a' teuwaa. Bwe'ituk bempo, juka' Krijtota
betana nok lutu'uriata, a' lutu'uriatuka'uta
in a' nokria' betchi'bo inim in eta'ituka'uta
ju'uneyakai. 18 Taa inia betana ne kaachin
jiia. Bwe'ituk jachin weyeka juni'i, inia
betana tua junen jiaka, oo kia ka tua junen
jiaka a' teuwaawao, inime'e jiba Krijtota
betana weyemta a' teuwaa. Ini'i intok nee
betchi'bo alleewame.

Intok inepo chukula ketun san nee che'a
bepa ne alleene. 19 Bwe'ituk ju'uneanee
si'imeta inia betana, nee betchi'bo chukula
tu'isi yeu a' weene'po. Jiba iniat emo
betana Liojtau bicha nokriawakai, intok
Jesukrijtota tu'u jiapsi betana aniawakai.
20 Bwe'ituk inim ju'u in waataka chukula
in bitbae'u, kaitat tiweka, ala inepo kaitat
jain eaka in noknee'u juna'a. Junuen
weyeka, bat naataka benasia, jiba i'ani
intok chukula juni'i, aapo'ik Krijtota, nee
betchi'bo che'a juni'i a' yo'orinaa'uta
aapo'iku a' aune' betchi'bo. Iniat inepo,
ela'po su nee inim jiapsaka tawanee oo
ae betchi'bo me'etuneekai. 21 Bwe'ituk
inim, nee betchi'bo, ket jiapsakai ju'u in
eiyaa'u, Jesukrijtota betchi'bo jiapsakai
in a' yo'orinee'u juna'a. Intok inim
ju'u chukula in muknee'u, iniat che'a
tu'isi, kia ju'u che'a eiyaawatchika jiba
yuu in bitnee'u tune. 22 Taa inepo ketun
inim jiapsaka Krijtota betana juka' tu'ik
aapo'ik a' sualnaa'uta a' joakai, inien
san inepo ka ju'unea inia betana in yeu
pu'anee'ut. 23 Inia wooi weemta betana
obiachi ju'u in ama yeu pu'anee'u. Senu
wee'po, nee mukuk juni'i inien a' tu'ure.
Junuen inepo baa Krijtotamak anpeakai.
Bwe'ituk ini'i junuen, nee betchi'bo che'a
juni'i tu'i ean. 24 Taa inia betana, emou
tu'ik betchi'bo, utte'atunee ketun inim
in jiapsinee'uta. 25 Ineponee intok inien
yeu a' weenee'ut ju'uneakai, ketun inim
emomak in tawanee'ut nee ju'unea. Junuen
inepo, Krijtota che'a yuma'isi sualeka,
intok junuen iniat, tua alleaka enchim
jiapsinee'ut ne enchim ania betchi'bo.
26 Junuen weyeka, eme'e chukula juchi
aman nee bitne. Inie, emo betchi'bo
enchim alleenee'u, intok Krijtota enchim
bai sae'u emot aune.

27 Wepulsi ju'u enchim eiyaanee'u ala,
ini'i, Krijtota nok lutu'uriata, junama
wa'am enchim a' nok jikkajaka jiapsinee'u
juna'a tune. Inien, jiba inepo aman
enchim bichakai, oo mekkaa, ka nee ama
emomak aneo juni'i, emo betana nee
a' ju'uneiyaabae, aman, Krijtota enchim
suale'u betana, ka ta'abwisia, taa wepulsi
jiba enchim nau eaka junuen eme'e si'ime
nau, yo'owe Jesukrijtota nok lutu'uria
yee jinne'umta, enchim sualee'u, aet
beje'ewaka juni'i, jiba bichau bicha enchim
a' sual teboka jiapsa'u. 28 Eme'e, wame'e
enchim beje'eka jiapsame, tua kaita'po
am majaune. Ini'i inien bem enchim
beje'ee'u, machisi a' teuwaa, bempo'im
jiba betchi'bo ka tu'isi tawaanee'uta. Taa
ketchia ini'i, enchim intok, jiba betchi'bo
jinne'uimtunee'uta a' teuwaa. Intok jiba
Liojta betana weyekai. 29 Bwe'ituk eme'e,
jiba Krijtota betana, junuen weyeka, tua
eiyaawatchika, aapo'ik enchim sual ta'aa'u,
iniau enchim yeu pu'ak ju'u Lios. Taa
iniemak eme'e, Krijtota betchi'bo, juka'
jiokot emo bitwamta enchim a' bitne'
betchi'bo yeu pu'arim ketchia. 30 Eme'e
ket, wepulsi weyeka, Krijtota mak eaka
intok a' nok lutu'uriata nokriakai, eme'e
beje'ewa intok jiokot emo bicha. Jiba, bat
naataka, tua jiokot in ino bichaka'uta nee
betana enchim a' ju'uneiyaaka'a benasia.
Intok i'an juni'i, eme'e, tua bettesi weyeka,
in jiokot ino bicha'uta nee betana a'
ju'uneiyaatuarim tuka'a benasia.

2

Krijtota jaisa ka au che'ewareka'u, intok jaisa yo'orisi a' machiaka'u

1 Junuen san eme'e, Krijtota betana
aniawakai, ka ko'om eakai, intok eme'e,
aapo'ik yee a' nak ta'aa'uta ju'uneiyaaka
junae jiapsi jote'elaa takai, intok aapo'ik
Krijtota tu'u jiapsi emomak tuka'ut
ju'uneakai, intok eme'e, enchim yee
nak'eiyaa'u intok enchim yee jiokol ta'aa'u
emot ayukai, 2 inien tuka'ateko, eme'e,
si'ime emo nasuk, wepulsi nau eaka
jiapsaka, intok wepulsi si'ime emo nak
ta'aakai, intok inim, jita betchi'bo jiapsaka,
chukula enchim bitbae'ut, nanancha
eaka, eme'e junuen enchim jiapsa'ue,
junae, in alleenee'uta emo betana nee
bitbae. 3 Eme'e, si'imeta juka' enchim
joa'uta, ka emou jiba tu'ik waataka oo ae
betchi'bo emo jikat eiyaabaeka, taa ala

eme'e, kaita'po emo che'ewarekai a' joone.
Intok emo nasuk, si'ime nanancha bem
eiyaawatchiaka'uta, nat bichaka jiapsine.
4 Kaabe emo nasuk, au jiba tu'ik jariune.
Ala eme'e, inim watemmeu bicha tu'ika
weyemtat jiapsine.
5 Eme'e, emo nasuk, jiba Jesukrijtota
ka jikat au eiyaaka a' jiapsaka'a benasia
eaka jiapsine. 6 Bwe'ituk aapo inim aneka,
jiba Liojtakai juni'i, taa aapo inim ka
junuen Liojta benasi a' bitnaa'uta aapo'ik
betchi'bo a' waatak. 7 Ala aapo, Liojtaka,
junae betana juka' au a' lutu'uriatuka'uta,
a' koptaka omola a' tawaak. Intok aapo
jiba inim ito benasi yoemtaka aapo
yeu tomtekai, inim tekoka jiapsamta
benasi au tawaak. 8 Intok chukula aapo,
inien ito benasi inim jiapsakai, kaita'po
jikat au eiyaaka jiapsaka intok Liojta
a' ya'aa i'a'uta a' chupa'abaekai, aapo,
a' me'etune' betchi'bo au su'u tojak,
junuen aapo, kia tiusi machika kuuset
mukneeka juni'i. 9 Jiba inia betchi'bo
ju'u Lios, aapo'ik si'ime, si'imeku ju'u
eiyaawamta bepa, aapo'ik yo'orisi a'
eiyaanaa'uta au lutu'uriataka, inika'a
a' bittuak. Intok ketchia, jume' team,
si'imekut, si'ime team bepa ta'eewame
a' teatuakai. 10 Junuen, chukula taewaita
yumako, si'ime, kia jum teekau intok inim
bwiapo jiapsame, intok kia jume'e, ka tu'isi
tawaka, mekka bwiata betuk jipu'uwame
juni'i, si'imem, kaabeta be'eeka, jume'
Jesujta team jijikkajakai, tonommea am
japtene' betchi'bo. 11 Intok junuen, si'imem,
aapo'ik yo'owe Jesukrijtota, si'imeku a'
yo'otuka'uta, a' ta'aaka junuen a' lutu'uria
ti bem a' teuwaane' betchi'bo, junuen achai
Liojta si'imem betana yo'orisi a' eiyaana'
betchi'bo.

Jume' Krijtota sualeme inim jiapsaka, tachiriata benasi maachi

12 Junuen san Krijtopo nemak werim,
tua in nake'um, in emomak aneo, enchim
jiba in enchim tejwaaka'ut, enchim nee
aet jikkajaka'a benasia, inia betana eme'e
i'an, mekka nee emou nee aneo, ketun
che'a bepa nee aet jikkajine. Eme'e,
jinne'urimtakai, kaitat emo che'ewareka,
intok iniat Liojta bichapo, ka tu'iku ji'op
majjaeka aet jiapsine. 13 Bwe'ituk ju'u
Lios, aapo juna'a, juka' tu'ik, intok aapo'ik
enchim nok jikkajinee'ut, kia junuen
enchim a' ya'ape'eene' betchi'bo intok
inika'a, aapo, enchim aet yeu yuma'ane'
betchi'bo enchim aniame, tua aapo'ik
junen a' tu'ure'po amani.
14 Si'imeta juka' enchim joa'uta, eme'e
kaachin ae tana jiaka intok kaitat nok nas-
suaka a' joone. 15 Junuen, inim kaabeta, ka
tu'ik intok enchim a aet na'atejonaa'uta,
emot a' bitne' betchi'bo. Ala eme'e jume'
inim jiapsame, jume' wepulsi ka tu'ikut
jiba jiapseka a' joame, intok si'ime ka
tu'i yoemem nasuk, eme'e, Liojta betana
yoemiarimtakai, ka tu'ika kaita emot aune.
Eme'e inime nasuk, teeka tua ka machiku
chokim beeteme benasi tachiriam benaka,
ju'u tu'ik betana am ju'uneetua. 16 Intok
eme'e, jiba yuu jiapsiwamta betana, juka'
Krijtota bemela nok lutu'uriata ameu a'
teuwaakai. Junuen chukula Jesukrijtota
a'abo notteo, inepo emo betchi'bo tua
yuma'isi in allea'uta inepo a' bitne. In-
epo, juka' emo nasuk in ino utte'a joori-
aka in ya'ari intok kia juka' tekilta juni'i,
ka kia beja in a' ya'ariaka'po ju'uneakai.
17 Intok junuen inepo, Liojta enchim a' sual
ta'a' betchi'bo, a' yo'oribaeka, jiokot aneka
enchim bo'o jooria'uta, inika'a emomak a'
chupa' betchi'bo, inepo me'etuneeka juni'i,
inien weyeka inepo, kaachin jiaka, iniat Lio-
jtau bicha emomak in allea'uta nee enchim
a' bit i'a. 18 Junae betana ket eme'e alleene.
Intok inien in allea'ut eme'e nemak alleene.

Ju'u Timoteeo intok ju'u Epaproliito' teame

19 Yo'owe Jesukrijtota junen eao, in-
eponee juka' Timoteeota nee lauti aman
emou a' bittuabae. Bwe'ituk junuen inepo
enchim aman ju'uneiyaaka allee betchi'bo.
20 Bwe'ituk inepo kaabeta intok inim nele
benasi eaka emot jiapsekamta intok tua
lutu'uriapo emo tana tu'ik waatamta emou
bittua machi. 21 Bwe'ituk inim si'ime jume'
waate, bempo betchi'bo bem joonee'ut ji-
apse. Intok inime'e, Krijtota betana weyeka
bo'o jooriawamtat, ka a' eiyaaka, ka aet
jiapsek. 22 Taa eme'e emo nasuk jaibu
tu'isi a' ta'aa Liojta betana weyemtau yu-
maka a' joa'uta. Intok aapo'ik Krijtota
nok lutu'uriata in yee majta'ut, nemak tek-
ilta a' ya'ariaka'uta, yoemiawaita, aapo'ik
achaiwa a' ania'a benasia. 23 Inien san, inepo
aapo'ik ne aman emou a' bittuabaeka'ea.
Taa inepo inim neu a' chupnee'uta bat
ju'uneesuko. 24 Ineponee ala, inia betana

yo'owe Jesukrijtotat yoem'ea, junuen, jiba
inepo weyeka, lauti in aman enchim bit-
nee'u betana.
25 Taa ketchia, inepo juka' Krijtopo
itomak weri, Epaproliito' teamta, juka'
tekilta nemak joamta intok iniat nemak
jiokot au bichamta, i'an lautipo in aman
emou a' bittuanee'uta a' utte'a ti ea.
Jiba juka' enchim, neu ayukamtat nee
a' aniane' betchi'bo aman bat naataka
enchim a'abo bittuaka'uta. 26 Bwe'ituk
aapo tu'isi aman enchim si'imem bitpea.
Intok aapo emo betchi'bo ka yanti ela,
aapo'ik ko'okoeka'u betana enchim a'
ju'uneiyaaka' betchi'bo. 27 Lutu'uria ala,
junuen aapo'ik a' ko'okoeka'po intok inim
batte mukukai. Taa ju'u achai Lios aapo'ik
a' jiokoleka a' aniak. Intok ka aapo'ik
jiba taa nee ketchia junuen inim, junae
betchi'bo, ka naa buusti intok in sioka'u net
aune' betchi'bo. 28 Inia betchi'bo nee, inepo
che'a juni'i, aman emou a' bittuabaeka
bamseka junuen aapo'ik juchi a' bichaka
enchim alleaka intok junuen inepo nee
juni'i, ka unnaa siok betchi'bo ne aman
emou a' bittua. 29 Aapo'ik eme'e, Krijtopo
emomak a' weriaka'po aman, eme'e tu'isi,
intok tua enchim alleerie a' mabetne. Intok
eme'e, jiba inien aapo'ik bebenaka Krijtota
sualeme, am eiyaaka am bitne. 30 Bwe'ituk
aapo junuen, wepulsi Krijtota betana tekil
weyemtat a' jiapseka' betchi'bo batte
mukukai. Aapo, ju'u au yeu a' weenee'ut
ka au jinileka, enchim inim nemak aneka,
enchim nee aet ania'ea'ut, nee aniakai.

3

Tua lutu'uriapo, Liojta betana ju'u lutu'uria weyeme

1 I'an intok, Krijtopo nemak werim,
yo'owe Jesukrijtotat eaka, eme'e enchim
allea'u emot aune. Inim nee betchi'bo
kaachin maachi, juka' che'a bat in
emou ji'ojteka'u betana juchi in emou
a' teuwaanee'uta, bwe'ituk ini'i, emo
betchi'bo, tu'ineeka weye. 2 Eme'e, wame'e
ka tu'ik joaka intok juka' Liojta betana
nok lutu'uriata, ka junama wa'am yee a'
majtame betana, intok jume' sirkunsision
teamta, jinne'ui tu betchi'bo a' bo'o
joorianaa'uta a' utte'a ti jiame betana, emo
suuane. 3 Bwe'ituk itepo, witti weyeka,
itom jiapsie, Liojta yo'oreme, intok Jesukri-
jtotamak itom ea' betchi'bo tua alleaka
jiapsakai, itepo juname'em jume'e, Liojta
bichapo lutu'uriapo sirkunsiraaroarim
benasi bitwame. Intok itepo, juka' inim
ka nanau machika bo'o jooriawamtat
ka iniat eaka bo'o bichame. 4 Jiba nee
inepo, inile benaka bo'o jooriawamtat
eaka, a aet bo'o bit betchi'bo, lutu'uriaka
juni'i. Inim kaabe intok che'a nee bepa
lutu'uriata jipu'uu ean inile benaka bo'o
jooriawamtat eaka bo'o bit betchi'bo.
5 Inepone, woj naiki taewaim weyeka
yeu tomtilataka, nee sirkunsiraaroawak.
Bwe'ituk inepo Ijra'el tuka'uta betana nat
tomti a' yoemrawa betana ne weye. Ket
aapo'ik yoemia, Benjamin teamtat yeu
katriam betana ne weyekai. Ineponee
epreeo, jume' in yo'owam, bempo'im tua
epreeo yoemra tuka' betchi'bo. Inepone,
jume' Moiseejtuka'uta betana nesauri
ji'ojteim, kaita be'eeka, yuma'isi ket in am
bo'o jooriasuka'po, inika'a teuwaaka nee
paiseeom teammak na'ikiatukan. 6 Inepo,
tua junen jiaka, aet jiapseka, junuen inepo,
te'opommet, jume' Krijtota sualeme am
lu'utabaeka ne ameu suuan. Intok inepo,
jum Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteimpo
weyeka, si'imeku amma'ali jiapsi'eewamta
betana, yuma'isi in a' jooa' betchi'bo,
kaita'po na'atejo machikai. 7 Taa si'ime ju'u
inile benaka bo'o jooriawaa'u, bat naataka
nee betchi'bo tua in eiyaaka a' bicha'u,
i'an inepo, Krijtotamak eaka in jiapsa'
betchi'bo, junaka'a bo'o jooriawame, nee
betchi'bo, kaita tu'ika aet aayuk. 8 Intok naa
buustia, inepone, inim si'imeta nee, kaita
teuwaamta benasi nee a' eiyaa. Inika'a,
i'an juka' in yo'owa, Jesukrijtota, kaitau
a tamachiatuka weyeka, inepo a' eiyaa
ta'aakai. Aapo'ik Krijtotamak eaka intok
aapo'ik yeu pu'arika jiapsibaeka, inepo
si'imeta ne omola tawaaka, mekka wo'otita
benasi a' eiyaaka a' bicha. 9 Intok junuen
aapo'ik sualeka, nee si'imeku aapo'ikumak
eaka jiapsibae. Intok iniat, ka junuen
Moiseej tuka'uta nesauri ji'ojteimpo
weyemta in a' joaka jiapsaka' betchi'bo,
junaet eaka, tu'isi in mabettunee'uta bo'o
bichakai. Ala, Jesukrijtota in a' sualeka'
betchi'bo, junae, Liojta betana tu'isi in
mabettunee'uta bitbaekai. Bwe'ituk ju'u
Lios, jume' Krijtota sualeme, inime'e,

ka tu'ik kaita amet ayukame benasi am
bichaka, tu'isi am mabbeta. [10] Ju'u in
bit bo'o bichaka in ta'aanee'u, inien
weyeka, yuma'isi, Krijtota in a' ta'aaka
jiapsinee'u, intok, kokoarim nasuk ae
a' jiabijteka'u utte'awae aniawaka in
jiapsinee'u, intok jiba aapo'ik inim jiokot
au a' bichaka'u benak nee a' inne'aakai,
junuen, jiba aapo'ik a' mukuka'a benasi,
inepo mukneeka juni'i, ini'i juna'a.
[11] Junuen, inepo ket ale benasi, kokkoarim
nasuk in jiabijtenee'uta, in a' jajamnee'uta
bit bo'o bichakai.

Chukula, Liojtamak tu'ik jajam betchi'bo, u'u itom aet jiapsi'ea'u

[12] Ineponee si'imeta inia betana, ju'u
in teuwaa'ue, kannee jaibu in a' jajam
suka'uta intok kia juka' inim si'imeku
yuma'isi in jiapsi'ea'uta juni'i, kannee
inika'a teuwaa. Taa inepone, juka' Jesukrij-
tota nee a' bit i'aka, junak junae betchi'bo
nee yeu a' pu'aka'uta, jiba iniat, bichau
bicha nee ino utte'a jooria, junuen inika'a
in a' jajamne' betchi'bo. [13] Krijtopo nemak
werim, ineponee iniat nee kee ino aet yeu
yuma'asuka'a benasi ne ea. Ala nee senu
weemtat eaka jiba a' ya'abae. Si'imeta
juka' jaibu simsukamta, a' koptaka, intok
i'an inepo, juka' bichau bicha in ya'a'ea'ut
jiba ne jiapse. [14] Inien weyeka, nee aet
yeu yumaka intok juka' Liojta, aapo'ik
chukula, Jesukrijtota mak itom eaka jiap-
saka' betchi'bo, juka' jiba betchi'bo tu'ik
itou a' na'ikiaka'uta, junuen junaka'a jiba
jajambaeka nee ino utte'a jooria.

[15] Si'ime itepo jume'e, ka jiapsita bepa,
yuma'isi Krijtota sual ta'aame, itepo inien
inia weyemtat itepo tee eepo yuma'i. Inia
betana intok, emo nasuk watem, wateku
ta'abwisi ea'ateko, aapo ju'u Lios, inia
betana enchim aet ju'uneene' betchi'bo
enchim aniane. [16] Taa ini'i ala, itepo,
Krijtota betana weyeka juka' lutu'uriata,
i'an tajtia itom ta'aalaa'u betana, iniamak
weyeka itepo iniat jiapseka, inim si'imeta
tee a' bo'o jooriaka jiapsine.

[17] Krijtopo nemak werim, eme'e, inim
ju'u in jiapsaka'ut, nee bichaka, neu a'
ta'aarika jiapsine. Intok ketchia, eme'e,
jume' watem, enchim itou a' ta'a i'aka,
ju'u itom jiapsaka'ut, itou a' ta'aaka ji-
apsammet mammatene. [18] Inim jue be-
nasi enchim a' etejorialaa, intok i'an nee
ketun juchi wee'po, tua aet siokaka ne
emou a' teuwaa, inim juebenam ane'u, Krij-
tota junuen weyeka, kuuset ito betchi'bo
a' mukuka'u betana, juka' lutu'uriata a'
beje'eka jiapsame. [19] Taa chukula inim-
meu ju'u chupneeme, jiba betchi'bo jiokot
bem emo bitnee'u juna'atune. Inime'e,
wa'a Liojta yo'oriwamta benasi bem aet
jiapseka'u, ju'u tua kiak bem bwa'anee'u
juna'a. Ju'u tiusi machika bem joa'u, ame
betchi'bo alleewaka, ae emo uttiawame.
Intok inime'e, wepulsi inim weyemtat jiba
jiapsek. [20] Taa itepo, jiba teekau jiapsam-
mak tee aman lutu'uriak. Intok ketchia,
itepo, jiba juna'abo teeka betana tee a'
bo'o bicha, juka' yee jinne'umta, juka'
itom yo'owa Jesukrijtota. [21] Aapo in-
tok, inime'e inim, ka eiyaawatchika jiokot
machika itom takaam, aapo junuen, aapo'ik
takaawa, ujyoisi machika, ka lu'utineeme,
junuen am machine' betchi'bo junuen itom
tawaane. Intok aapo, inika'a, jiba ju'u
aapo'ik utte'awae, si'imekut, si'imeta ae a'
yeka'ue, inika'a ya'ane.

4

Yo'owe Jesukrijtota ka koptaka, jiba allee-nee

[1] Inien san Krijtopo nemak werim, tua
in nake'um, eme'e i'an tua in bitpea'um,
jiba jume'e, emo betchi'bo tua alleaka intok
emo nasuk aneka tekilta in ya'ari betchi'bo,
chukula juka' jiba betchi'bo tu'ik emot in
bitnee'u. Eme'e, jiba inien ka ta'abwisi
eaka, bichau bicha Krijtota ka koptaka, a'
sualne, tua in nake'um.

[2] Ju'u Ebooria' teamtau intok ju'u Sin-
tiike' teamtau ketchia, itom yo'owa Krij-
tota enchim nau a' suale'po aman, enchim
nau emo tu'utene' betchi'bo nee emou
nooka. [3] Empo intoko, nemak juka tekilta,
ka oubaka, jiba nemak a' joame, inime'e jaa-
muchim Krijtopo itomak werim, amemak
etejoka em am aniane' betchi'bo ne eu ujb-
wana. Bwe'ituk bempo nemak, juka' Krij-
tota nok lutu'uriata, jiokot emo bichaka,
emo utte'a jooriaka a' teuwaa betchi'bo nee
aniak. Bempo, ju'u Klemente' teamta make
intok jume' waate nemak tekipanoakam
mak nawi, inime'e, bempo'im team, bempo

wame'e Liojtamak jiba yuu jiapsineeme,
junamemak na'ikiari.
4 Eme'e, yo'owe Jesukrijtotat eaka, jiba
wee'po, alleaka jiapsine. Intok ne wosa
nee a' teuwaa, tua eme'e alleene. 5 Inim
eme'e, si'imem betana, si'imeku tu'ik yeteu
enchim joaka jiapsa'uta emot bitnaa. Ju'u
taewai, yo'owe Jesukrijtota aet a'abo a' not-
tinee'u abe yuuma.
6 Inim eme'e, kia jita ayukamta betchi'bo
juni'i, ka siok eebaane. Ala eme'e junae
betana, si'imeta Liojtau bicha nokaka au a'
teuwaane. Junuen au bicha emo nokriaka
intok ketchia si'imeta betchi'bo enchim a'
bai sae'uta teuwaane. 7 Junako ju'u Lios,
aapo'ik betana weyeka, juka' kaitat jain
eewaka yanti elwamta, inia betana, kaitau
a tamachiatuka, inim si'imek che'a bepa
eiyaawatchik enchim bittuane. Intok ini'i,
aapo'ik betana weyeka yanti elwaka jiapsi-
wame, inim enchim jiapsim intok enchim
aet jiapseka'ut, inika'a, Jesukrijtotamak
eaka enchim jiapsa'ut, si'imekut enchim
aniane.

Eme'e tu'ik ausu'likut emo temainee

8 I'an intoko Krijtopo nemak werim,
eme'e, si'ime ju'u inim lutu'uria taka
weyemtat, intok si'ime ju'u yo'ori maisi
weyemtat intok ju'u si'imeku lutu'uriaka
bo'o jooriawamtat, si'ime ju'u, Liojta
bichapo tu'isi jiapsiwaka joowamtat, si'ime
tu'isi weyeka naksi machika weyemta aet
ayukamtat, si'ime ju'u inim tu'ika aet
ayuka senuk a joonee'ut, eme'e si'ime inile
benakut jiapsine. Eme'e, si'ime waka'a
tu'ika intok junae betchi'bo jiba enchim
aet mabbetnaa'ut emo temaine.
9 Eme'e, juka' in enchim majtai, juka'
enchim bo'o joorianeeka in enchim
tejwaarita intok juka' nee betana enchim
jikkajaka'u intok enchim bichapo a' joaka
in ya'ari enchim bichaka'uta, au waateka a'
bo'o jooriane. Ju'u Lios intok, aapo, kaitat
jain eewaka yanti elwamta yee bittuame,
aapo emomaktune.

Bwe'u jo'ara Piliipoj tea'a betana, Krijtota sualeme Paplota betchi'bo, ju'u tomi nau tojiwakame

10 Tua ne alleaka itom yo'owe Jesukrijtota
bai sae, juchi wee'po ju'u in ino ae ani-
anee'ue, enchim neu waateka' betchi'bo.
Inen jiaka, kannee enchim nee kopta-
latuka'uta a' teuwaakai. Ala che'a, inia be-
tana, bat naataka enchim nee anianee'uta
ka utte'atukan. 11 Inika'a nee teuwaaka,
kannee inim tua kaita in jipueka neu a' be'e'
betchi'bo a' teuwaa. Bwe'ituk inepo nee,
kia jita ili in jipue'ue, in yanti elaka jiapsi-
nee'u nee joiwala. 12 Inepo nee kaita jipueka
in jiapsinee'uta, intok kia ae in ino ania'uta
jipueka in jiapsinee'uta juni'i, nee a' ta'aa.
Inepo inim, jachin weyeka, ji'ibwaka oo ka
ji'ibwaka, yu'in jita jipueka oo tua kaita
jipueka juni'i, ka jain eaka in jiapsinee'uta,
nee a' ta'aa. 13 Inim si'ime weyemta betana,
iniau nee yuuma. Bwe'ituk Krijto juna'a,
nee aniaka, aapo ju'u inia betchi'bo utte'ata
net autuame. 14 Taa junuen taka juni'i, inim
lautipo tua obiachisi in ino bichaka neu
ayukamtat eme'e nee aniakai, iniat eme'e
tu'isi aayuk.

15 Jiba enchim, jume'e, jum bwe'u jo'ara
Piliipoj tea'po joomem ket ju'unea'a benasi,
junako, jum bwiaara Maseroonia' tea'a
betana Krijtota bemela nok lutu'uriata
ju'ubwa nee yee a' majta taiteka nee yeu
simeo, eme'e, kaabe intok jume' Krij-
tota sualeme, Liojta betana weyeka tu'ik
enchim nee betana mabetaka, inika'a al-
leaka enchim a' bai saeka' betchi'bo, eme'e,
si'ime nau a' yuma'ariaka, juka' in ino ae
anianee'uta neu a' bittuakame. 16 Bwe'ituk
junako, ketun jum bwe'u jo'ara Tesa-
loonika' tea'po nee ama aneo, eme'e wosa
oo ae bepa, nau a' tojaka, juka' in ino ae
anianee'uta, aman neu a' bittuak. 17 Kannee
jak wepulsi emo betana jita in mabetnee'ut
jiba eakai. Ala ju'u in bitbae'u, ini'i, tu'ik
enchim ya'ari betchi'bo, chukula, Liojta
bichapo, che'a juni'i emou tu'ik enchim
bitnee'u juna'a. 18 Bwe'ituk inim inepo,
i'an naa buusti nee a' jipue, kaita neu
be'eekai. Inepo, ju'u Epaproliito' teamta
mak, enchim neu bittuaka'uta, iniamak
juka' neu be'eemta bepa nee naa buusti a'
jipue. Ju'u enchim nau tojaka enchim neu
bittuaka'u, ini'i, win jubaka tattaawame,
insienso' teamta benaka intok Liojta yo'ori
betchi'bo, bwalata me'erita, aapo'ik ae al-
lea'u benasi machika aapo tu'isi a' mabetak.
19 Aapo ju'u in yo'owa Lios, si'imeta juka'
emou be'eemta enchim a' bittuane. Aapo,
che'a bepa kaitau a tamachiatuka, Jesukri-
jtota betchi'bo, yee a' jooriasuka'u betana

weyekai. [20] Juka' itom Lios intok aapo itom
yo'owa, tua alleaka jiba yuu betchi'bo a'
yo'orinaa'u, aapo'iku aune. Tua junuen-
tune.

Ji'ojtesuka, ju'u Paplo am tebotua

[21] Eme'e, nee betana si'ime jume' ama Kri-
jtota sualeka, Liojta yoemiam nee am tebo-
tuariane. Jume' Krijtota sualeka, nemak
inim aneme, enchim tebotua. [22] Inim bwe'u
jo'arapo, si'ime jume' wate Krijtota sual
ta'aame, intok che'a bat nokaka, jume' inim
bwe'u jo'ara Roma' tea'po, ju'u che'a yo'o
ya'arita Sesar teamta jo'aapo jo'aakame,
inime'e enchim tebotua.

[23] Ju'u itom yo'owe Jesukrijto, aman
enchim si'imem, aapo'ik betana weyeka,
emou tu'ik enchim alleenee'u, emou a' au-
tuane. Tua junuentune.

Kolosensem

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Koloosaj tea'po Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, Liojta junen eaka' betchi'bo, Jesukrijtota beetana yeu pu'ataka nee yeteu bittuari. Inepo intok ket, ju'u Krijtopo itomak weri, Timoteeo' teamta make, 2 itepo inika'a ji'ojteita, tee, jume' bwe'u jo'ara Koloosaj tea'po joomem taka, jume'e, ka a' koptaka, Krijtota sualeka Liojta yoemiammeu, tee a' ji'ojte. Aapo ju'u Lios itom yo'owa, aapo'ik betana ka jain eaka, yuma'isi yanti elwamta enchim a' bittuane.

Paplo, jume' Krijtota sualeme, Liojtau bicha am nokria

3 Itepo tee jiba juka' Liojta, itom yo'owe Jesukrijtota yo'owata tee aapo'iku bicha enchim nokriakai, emo betchi'bo te a' bai sae. 4 Bwe'ituk itepotee inim, emo betana Jesukrijtota enchim a' sual ta'aa'uta intok si'ime jume' Liojta yoemiam enchim tu'isi am nak ta'aa'u betana, tee emo tana a' etejoriari. 5 Eme'e junuen aneka, juka'a, chukula jiba betchi'bo teekau tu'ik enchim bitnee'uta a' ayuka'po'enchim a' ju'uneiya' betchi'bo. Eme'e, inika'a teekau jiba betchi'bo enchim bitnee'ut, juka' Krijtota betana bemela nok lutu'uriata, a' jikkajaka a' mabetakai, junue inika'a ta'aak. 6 Jiba ini'i, Krijtota bemela nok lutu'uria, emou bicha teuwaawakame, aniat yeu tajtia si'imekut weyeka intok teuwaawaka, sualwa. Inia betana, jiba emo nasuk yeu a' sika'a benasia, junak bat naataka juka' Liojta, tu'isi aapo'ik yee a' nake'uta enchim a' jikkajaka'po naatekai intok junako, eme'e junuen yee a' nak ta'aa'uta tua lutu'uria taka a' weye'uta enchim a' ju'uneiyaakai. 7 Inia betana ju'u itom nak ta'aa'u, Epapraaj teame, ini'i itomak tekipanoakame, intok jiba aapo, emo betchi'bo Krijtota betana tekilta ka a' koptaka a' joame, aapo enchim a' majtak. 8 Aapo a'abo inim emo betana etejota itou nu'upaka intok, Krijtota sualeka enchim yee nak ta'aa'uta emot ayuka'u, itom etejoriak.

9 Inia betchi'bo itepo, inia betana enchim ju'uneiyaaka naatekai, itepo katte enchim koptaka, Liojtau bicha jiba enchim nokria. Intok junuen, inepo, aapo'ik Liojta, a' ea'po aman inien enchim jiapsi'ea'ut, tu'isi yuma'isi enchim a' ta'aanee'ut, intok ket, si'imekut, koba suawata emot a' autuanee'ut, intok aapo'ik betana weyeka, si'ime juka' lutu'uriata, yuma'isi enchim a' ta'aanee'ut, enchim a' aniane' betchi'bo aapo'iku bicha ne enchim nokria. 10 Junuen eme'e, jume' Liojta yoemiam jiapsi'ea'a benasia, a jiapsine. Intok eme'e jiba aapo'ik tu'ureka a' joo i'a'uta a' joakai. Junuen eme'e inim si'ime tu'ik bo'o jooriawamta emot bittebone. Intok jiba che'a juni'i eme'e yuma'isi Liojta a' ta'aa sakakai. 11 Itepo, si'imeku aapo'ik Liojta betana weyeka, kaitau a tamachiatuka ju'u aapo'ik utte'awae, yuma'isi aapo'ik enchim aniane' betchi'bo te au bicha enchim nokria. Junuen enchim si'imeta juka' bette maisi machik emou weyemta, yuma'isi, ka seej chukti eaka, intok tua enchim allea'u emot ayuka, ka enchim ko'om eene' betchi'bo. 12 Intok juka' itom yo'owa Liojta junuen aapo'ik, jume' teekau ujyoiku jiapsammak, juka' aapo'ik betana tu'ik, jume' a' yoemiam am bittuanee'uta, ket enchim a' mabetnee'uta enchim au lutu'uriatune' betchi'bo enchim a' tu'u ya'ariakamta, enchim aet a' bai saune' betchi'bo. 13 Ju'u Lios, inim itom jume' lutu'uriat ka ju'uneaka intok bebeje'erita betana yekawaka, ka tu'ik itot ayukamta betana, aapo itom jinne'uk. Intok aapo, tua a' nakeka a' yoemia, teekau nesaweka a' kateka'u, junaman jiba betchi'bo itom aamak ane'uta itom a' tu'u ya'ariak. 14 Jiba junae, aapo'ik ito betchi'bo a' mukuka'ue itom jinne'uka intok itom ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoekai.

Krijtota kuuset mukuka' betchi'bo, u'u Liojtamak a emo tu'utewame

15 Ju'u Lios, ju'u ka bittaka jiapsame, a' u'usiwa a'abo yepsaka junuen aapo inim bittaka aanek. Ini'i intok aapo jiba ju'u Liojtamak tuka si'ime juka' ju'unakteita au yo'otaka a' yekame. 16 Ketchia, jiba aapo ju'u Krijto juna'atakai, ju'u, jum teekapo ayukamta intok inim bwiapo ayukamta, kia ju'u a bittumta intok kia ju'u ka a bittumta juni'i, aapo juna'a a' ju'unaktekame. Inien

a' weyekai, kia teekau juni'i, si'ime ka bit-
taka ju'u yo'o ya'uraa nesawemta, intok
jume' inim si'imem bepa ya'uraam, che'a
utte'aka yo'o nesaweme, aapo si'imeta
ju'unaktek, intok si'ime aapo'ik betchi'bo
ju'unaktewak. 17 Aapo ju'u Krijto, si'ime
ayukamta bepat che'a bat naataka naateka
jiapsa. Intok aapo'ik betchi'bo si'ime
ju'unaktei ayukame, ka ta'abwisi, ala tua
junaen a' we'ea'a benasia ayuka weye.
18 Intok naa buustia ju'u Krijto, si'ime jume'
a' sualeme, inime'e aapo'ik taka benasi
machika, aapo juna'a ju'u inimmeu koba
taka ameu yo'owe. Jiba aapo, inime'e a'
sualeme, jiba yuu jiapsiwamta amet au-
tuame. Aapo juna'atuk, inim ju'u che'a
bat weyeka, jume' kokkoarim nasuk jiabi-
jtekame. Junuen weyeka, aapo'ik si'imeku
yo'otaka, bat a' kiktenee'uta junuen au
lutu'uria tune' betchi'bo. 19 Bwe'ituk ju'u
Lios, junuen aapo, aapo'ik junuen weyeka
a' Lioj tuka'u, si'imeku aapo'ik Krijtota a'
bittunee'uta junuen a' waatak. 20 Intok
ketchia ju'u Lios, Krijtota inim a' yaaka'ue
amani, si'imeta ayukamta, junuen jume'
inim bwiapo jiapsame, intok kia aman
teekapo jiapsame nasuk juni'i, nau ee-
wamta a' ya'anee'uta waatak. Junuen Krij-
tota inim si'imem betchi'bo kuuset popon-
taka a' mukuka'ue, aapo'iku mak a bem
emo tu'utenee'uta a' yaakai.

21 Bat naataka eme'e Liojta mak ka
lutu'uriakai, intok ju'u ka tu'ik enchim
bo'o jooria' betchi'bo, Liojta ka alleetuaka,
a' beje'eka jiapsaka juni'i, taa i'ani ju'u
Lios, jiba aapo'iku mak eaka enchim
jiapsinee'uta a' yaak. 22 Inika'a, jiba aapo
ju'u Krijto, a' takaawapo jiokot ko'okosi
machik a' ine'aka, mukuka a' yaakai. Inien
inika'a aapo a' yaak, junuen chukula,
wepulsi aapo'ik betchi'bo yoemra taka
intok ka tu'ika kaita emot tawalataka intok
naa buusti, jiokot enchim aet tawaanaa'uta,
kaita emot ayuka, junuen Liojta bichapo
enchim mabet tune' betchi'bo. 23 Taa inika'a
bit betchi'bo, eme'e, Krijtota enchim sual
ta'aa'ut, ka ta'abwisi eaka, iniat eme'e
machisi aet ju'uneaka bichau bicha aet eaka
jiapsine. Intok ju'u Krijtota bemela nok
lutu'uriata enchim a' jikkajaka' betchi'bo,
tu'ik enchim aet bit bo'o bicha'uta, ka
a' koptakai. Ini'i Krijtota bemela nok
lutu'uria juna'a, ju'u inim si'imekut aniat
yeu tajtia teuwaawame, intok inepo Paplo,
nee ket inika'a a' tekiaka, yee a' majta
betchi'bo ne au pu'ari.

Paplo, Krijtota sualeme am bit betchi'bo am tekil maki

24 I'an ne allea ju'u inim emo betchi'bo
jiokot in ino bicha'utchi. Bwe'ituk
inepo inien nee jiba juka' Krijtota, jume'
aapo'ik sualeme, aapo'ik takaawa benasi
a' bicha'um, ame betchi'bo jiokot au a'
bit'ea'uta, ama be'eemta, junuen inepo
in takaapo a' chupa'i. 25 Inepone, jume'
Krijtota nau sualeme nasuk, Liojta betana
weyemtat si'imeku am bichaka ne au
yeu pu'atuk. Liojta, tu'ik emo tana
waataka, juka' tekilta aapo'ik betana in
mabetri, ini'i emo betchi'bo tu'ika weyeka,
Krijtota bemela nok lutu'uriata, yuma'isi,
kaita be'eeka in yee a' majta i'awa'u
betchi'bo. 26 Jiba inika'a, che'a bat naataka
naateka taewaimmet, juka' Liojta jiba
a' ju'uneiyaaka, intok ka yeu machiari
tuka'uta, taa inia betana aapo i'an, jume'
aapo'ik yoemiammeu machisi aet am
ju'uneetualaa. 27 Inime'e bempo'immeu
ju'u Lios, inia betana ka ju'uneiyaawamta,
ju'u ka jurio yoemrata betchi'bo, kaitau
a tamachiatuka, ama butti tu'ik aet
ayuka'uta, inika'a am ju'uneiyaatuabaek.
Ini'i Liojta jiba ju'uneiyaa'u intok, ini'i,
Krijtota i'an emot jiapsa'u juna'a. Intok
aapo'ikut eme'e a' bitne, juka' chukula,
aapo'ik bichapo tua enchim eiyaanaa'uta.

28 Itepo, Krijtota betana weyemta tee
yeteu a' teuwaa. Intok itepo inim
si'imemmeu nokaka am tejwaa. Intok
tee si'imem majta, junuen yuma'isi
bem ju'uneene' betchi'bo. Junuen inim
we'epulaka Krijtotamak eaka, che'a
yuma'isia a' sualeka bem jiapsine'
betchi'bo. 29 Jiba inia betchi'bo, inepo,
Krijtota utte'ata net a' autua'ue, iniat
jiapseka, aet beje'ewaka jiokot aet ino
bichaka juni'i, jiba nee bichau bicha juka'
tekilta jooa.

2

1 Bwe'ituk inepo, emo betchi'bo intok
jume' jum bwe'u jo'ara Laorisea' tea'po
jo'aakame betchi'bo, intok si'ime jume'
kee nee bit ta'aame betchi'bo, nee Liojta
bichapo aneka, tua unnaa in tekipanoa'uta
nee enchim a' ju'uneiyaa i'a. 2 Inien inepo,

kaita'po bem ko'om eene' betchi'bo intok
nau eaka bem emo nak ta'aane' betchi'bo
intok Liojta betana suawata, kaitau a
tamachiatuka, amet aune' betchi'bo.
Junuen Liojta betana, aapo'ik jiba a'
ju'uneiyaaka, ini'i, jiba aapo'ik juka'
Krijtota, a' ta'aaka, ka ta'abwisi eaka aet
bem yoem eene' betchi'bo iniat nee am
nokriakai. 3 Bwe'ituk aapo'ik Krijtotat
aayuk ju'u kaitau a tamachiatuka koba
suawa, intok si'ime wa'a, si'imekut a
ju'uneewaka intok a ta'eewaka suawa.
Ini'i aapo'ikut essoitaka aayuk. 4 Inepo
nee inia betana nee inika'a emou teuwaa,
junuen, inim kaabem, ujyoisi, sual maisi
emou nokaka enchim am bai ta'aatuane'
betchi'bo. 5 Bwe'ituk kannee aman emomak
aneka enchim bichaka juni'i, inepo emot
eaka, emomak in ane'e benasi ne ea. Intok
alleenee emo nasuk si'imeku enchim nau
eaka jiapsa'uta intok ka ta'abwisi eaka,
Krijtota ka a' koptaka enchim a' suale'uta
enchim ju'uneiyaakai.

6 Inien san, jiba enchim, yo'owe Jesukri-
jtota a' mabetaka'a benasia, eme'e junuen
bichau bicha aapo'iku mak eaka enchim ji-
apsinee'u utte'a. 7 Eme'e, wepulsi aapo'ikut
eaka enchim jiapsa'ut emo ju'uneiyaakai,
intok enchim a' sual ta'a' betchi'bo aet
emo utte'a jooriakai, intok aapo'ik junuen
enchim jiapsi i'a'ut, bichau bicha che'a
yuma'isi aet emo temaineekai, jiba junaen
enchim majtawaka'a benasia, eme'e jiba
Liojta yo'oreka a' bai saekai.

Krijtota sualeka, ka bat naataka benasi jiapsiwame

8 Eme'e emo suuane, jume'e, bempo bem
suawa betana a' ta'aaka intok ka lutu'uriata
weiyaaka, yee nok koba' betchi'bo bem
yee majta'ue, iniae ka enchim am bai
ta'aatuabaane. Bwe'ituk bempo ka Krijtota
betana weyeka lutu'uriat eakai, ala, inim
bat naataka katriam betana bem ta'aaka'ut
intok inim ayuka weyemta betana junuen
sualwaka a' ta'aaka iniat eaka iniae yee
majta.

9 Bwe'ituk Liojta betana, aapo'ik tokti
a' Liojtuka'uta, ini'i, kaita be'eeka,
Jesukrijtotat ayuka bitwaa. 10 Eme'e
intok, i'an Krijtota sualeka aamak eaka
jiapsakai, jinne'uimtaka, aapo'ik Liojta
betana weyeme kaita emou be'ee. Aapo
ju'u Krijto intok, si'ime yo'o ya'uraata
intok nesaweme bepa che'a yo'otaka, am
saweka am yekame. 11 Ketchia eme'e
jiba Krijtota mak eaka enchim jiapsa'
betchi'bo, i'an aapo'ik betana inien ya'arim
benasi bitwaa. Taa ini'i, sirkunsisionpo
ta'eewame, ka ju'u takaapo a' joowa'a
benasia weyekai. Ala, eme'e ju'u enchim
inim ka tu'i yoemem tuka' betchi'bo,
ka tu'ik emot ayuka, enchim ka tu'uwa
ya'arim betana eme'e jiokoiwaka, junuen
emou chupuk. Inile benaka, juna'a Krijtota
betana weyeka, sirkunsisionpo ta'eewame.
12 Eme'e, bato'owaawakai, junako eme'e
junae, aapo'ik Krijtota mak ma'atuka intok
ketchia junama'a eme'e, kokolam taka,
aamak nau jiabijtek. Junuen eme'e, Liojta
utte'ata aet ayuka, Krijtota kokoarim nasuk
a' jiabijtetuaka'uta enchim a' sualeka'
betchi'bo. 13 Eme'e bat naataka enchim
ka tu'uwa ya'arim betchi'bo intok eme'e
junak ka enchim sirkunsiraaroarim tuka'
betchi'bo, Liojta bichapo kokolam benasi
bitwan. Taa i'an ju'u Lios, aapo'ik Krijtota
mak jiba yuu jiapsiwamta emot autuari,
si'ime enchim ka tu'uwa ya'arimmet
enchim jiokoekai. 14 Aapo ju'u Lios,
jume' nesauri ji'ojteim, inia betana itou
utte'ataka intok inika'a, ama weyemta itom
chupa'ika jiapsi'ea'uta ka itom chupa'iaka'
betchi'bo junuen ka tu'isi itom tatawamta,
aapo, juka' itou utte'atuka'uta junama'a
a' chupuk. Inika'a, Krijtota mak kuuset
a' poponakamta benasi ayukai. 15 Krijto,
aapo junuen jum kuuset mukuka, junama'a,
bebeje'erita betana si'ime nesaweme intok
yo'o ya'uraa utte'akame, ama am koobak.
Intok aapo junama'a, teekapo Liojta
sawe'um ankelesim bichapo, juname'e, ka
am utte'aka'a benasi am tawaakai. Inien
kuuset a' yaaka'ue, ka naa buusti intok
utte'aka bem tawanee'u am kobakai.

Liojta betana weyemtat eme'e emo temainee

16 Inien san eme'e inim ju'u jita enchim
bwa'ee'u oo enchim je'ee'u betana, oo pa-
jko taewaim yo'oriwame betana oo be-
mela metta yejtemta yo'oriwamta betana
oo yum jo'e taewaita yo'oriwamta betana,
inika'a ka enchim a' bo'o jooria'u be-
tana, kaabe iniat lutu'uriaka a emot nokne.
17 Si'ime ini'i weyeme, wepulsi juka' chukula
yeu weenemta a' teuwaaka joowan. Taa i'an

ju'u inia betana tua lutu'uriapo a' teuwaaka
weyeme, aapo ju'u Krijto juna'a. [18] Eme'e,
wame'e inim, bempo aa noki'ichiapo tua
ka emo jabeleme benasi jiapsame, in-
tok jume' ankelesim yee yo'ori i'ame be-
tana, eme'e, juka' Liojta betana, kaitau a
tamachiatuka enchim mabetri, ka enchim
a' u'aatuabaane. Bempo, Liojta betana
tenkupo benasi emo a' bicha'ati jiaka juni'i,
ka lutu'uriata yee majta. Intok inime'e
inim ayuka bem ta'aaka'ut jiapseka, emo
che'ewareka jiapsa. [19] Bempo, bem joa'uta
ka Krijtota sualeka ka aamak eaka a' jooa.
Ju'u Krijto, si'ime jume' a' sualeme aapo'ik
takaawata benasi machika, aapo bempo'im
kobata benaka, aapo'ik betana weyemtae
am aniaka junaet am yo'oturiaka, intok
inime'e, bem joo'ea'ut tekilet, si'imem
nau am tojaka, inien Liojta aapo'ik betana
weyemta junaen a' chup i'a'uta a' joame.
[20] Eme'e inim Krijtota mak nau kokokame
benasi bitwaa. Iniat eme'e jiba ju'u inim
jachin jiapsiwaka joowamta betana au joi-
waka enchim a' koptaka' betchi'bo. Ju-
nak su, jaisaaka eme'e ketuni inim kee
Krijtota ta'aame benasi jiapsibae. Eme'e
junuen juka' enchim yo'owasuka'um be-
tana, nesauta benaka utte'ataka joowamta
a' joakai. [21] Maa suko eme'e: "Inika'a
ka bwa'ane, junaka'a ka jiubaanee intok
kia ka a' nu'ubaeka'eenee juni'i", ti jiia.
[22] Inia betana si'ime ju'u nesauta benaka
joowame, ju'u inim sawaawaka intok lauti
lu'u lu'utemta betana weye. Intok inim
watem betana jiba yee majtawaka intok
nesaurim benakai. [23] Lutu'uria ala in-
ile benaka bo'o jooriawame, Liojta be-
tana lutu'uria taka, suawaekamta benasi
a' machia'u. Bwe'ituk iniat wateku Liojta
ae yo'oriwamta benak ama weye, ka emo
jabeliwamta betana intok bettesi machika
tekiata ama weye. Taa inia betana, si'ime
ini'i, ka tu'ika senuk joopea'uta betana ju-
naka'a a' su'u toji betchi'bo, ka yee aniakai.

3

[1] Junuentuko, inien eme'e, jaibu Krij-
tota mak kokoarim nasuk jiabijtelame be-
nasi bitwakai, eme'e, Krijtota teekau Lio-
jta batatana betana a' kateka'u, chukula,
kaitau a tamachiatuka tu'ika enchim bit-
nee'ut emo utte'a jooriaka jiapsine. [2] Eme'e,
ju'u jum teekau enchim ju'uneiyaa'uta, ka
koptaika aet jiapsine. Intok inim weyeka,
ka tu'ik ka eiyaakai. [3] Bwe'ituk eme'e
inim ka tu'ik betana, Jesukrijtota mak
enchim kokoka'a benasi tawalam. Intok
i'ani eme'e, tua lutu'uriapo jiapsiwamta
emot ayuka'ue, aapo'ik Krijtota mak nau,
teekau Liojta mak emot aayuk. [4] Jiba aapo
ju'u Krijto juna'a, ju'u jiba yuu jiapsiwamta
yetet autuame. Intok chukula, aapo'ik juchi
a'abo notteko, junako eme'e ket aamak ama
bittune. Intok eme'e, aapo'ik tua ujyoika
intok yo'orisi a' machiaka'uta, eme'e aa-
mak a' bitne.

Ju'u bat naataka jaisa jiapsiwaka'u, intok chukula ju'u bemelasi jiapsiwame

[5] Inien san eme'e, si'imeta juka' inim ka
tu'ika enchim joopea'uta, ka au jiapsame
benaka, tokti kaita emot aune. Kaabe,
o'outaka oo jamuttaka, ka emo jubeka emo
nau tu'urine. Intok kia juka' ka tu'uwata
tiusi machik ka a' joobaane. Intok kaabe
bichau bicha ka tu'ik betana ama butti ee-
wamta intok si'ime ka tu'ik tu'uriwamta
intok kia ka weela'po, jain juni'i jita waa-
tiawamta, inika'a jiba inim ta'abwi liosim
yo'oriwa'a benasi weyekai, ka a' weetu-
ane. [6] Jiba inile benaka ka tu'ik betchi'bo,
wame'e, Liojta ka a' nok jikkajammeu,
aapo'ik Liojta betana junen ju'u tua jiokot
yee a' bittuanee'u ameu weye. [7] Eme'e
intoko ketchia, bat naataka kee Krijtota
sualeo, si'imeta inika'a ka tu'ik a' joaka
jiapsan. [8] Taa i'ani eme'e, si'imeta inika'a a'
su'u tojine, inim jitat kujti'eewamta, intok
juka' seej chukti ama butti omtiwamta. In-
tok juka' ka tu'ik yeteu eiyaawamta. Intok
ka yee yo'oriwaka jaana yeteu nokwamta.
Intok si'ime ka tu'ika seej chukti enchim
nok'ea'uta, si'imeta inika'a su'u tojine.
[9] Emo nasuk ka aa noki'ichiata nau nok-
baane. Eme'e junuen i'an, ka bat naataka
benasia inim ka tu'isi jiapsiwa'a benasia
jiapsakai, intok juka' bat naataka ka tu'ik
enchim joo suka'uta junaka'a su'u tojilam
takai. [10] Intok i'an eme'e, bemelasi, Liojta
tu'u jiapsie aniawaka, bemelasi tu'ik joaka
jiapsa. Iniat eme'e, aapo'ik Liojta, juka'
inien jiapsiwamta emot autuakamta, a'
ea'po aman, aet suatu saka. Junuen eme'e,
aapo'ik yuma'isi enchim a' ta'aa'u tajtia.
[11] I'an inim, jurio yoem tuwame oo ka jurio
yoem tuwame. Intok kia sirkunsiraaroari

taka oo senu ka junuen ya'ataka, intok
kia inim mekka ta'abwi yoemra takai intok
kia tekoka jiapsiwame, oo kaabeta tekoka
jiapsiwame, si'ime ini'i kaita teuwaa. Ala
inim i'an ju'u Krijto, si'imem betchi'bo taka
intok jume' a' sualemmet jiapsa.
12 Aapo ju'u Lios enchim nakke. In-
tok aapo, enchim aapo'ik yoemiam tune'
betchi'bo enchim yeu pu'ari. Junuen san
eme'e, inim tua junen jiaka, yeteu tu'u
jiapseka yee nak jiokol ta'aaka jiapsaka,
kaita'po emo che'ewareka, eme'e kaabeta
betana jitat enchim uttianaa'uta jariwakai.
Intok ka seej chukti eaka, a enchim bo'o
bitnee'uta, inika'a emot bit teboka jiapsine.
13 Emo nasuk eme'e ka seej chukti eaka,
nau tuttu'ine. Intok emo nasuk jita nat
ju'uneiya'ateko, emo jijiokoine. Junuen
Krijtota, ka tu'uwa ya'arimmet, aapo'ik
enchim jiokoeka'a benasia, jiba inien eme'e
a emo jiokoine. 14 Intok si'imeta bepa eme'e
tua emo nak ta'aaka jiapsine. Bwe'ituk
inien emo nasuk eme'e si'imekut yuma'isi
nau eewamta aet bitne. 15 Intok Krijtota
betana ju'u yanti, ka jain eaka enchim ji-
apsa'u jiba emot ayuka, inim tu'isi enchim
jiapsi'ea'u junuen jiapsa betchi'bo, junae
emo aniane. Bwe'ituk jiba inia betchi'bo
ju'u Lios, wepul yoemta benasi aapo'ik
betana enchim yoemiarim tune' betchi'bo
enchim yeu pu'ak. Intok eme'e, si'imeku
Liojta a bai saune.
16 Ju'u Krijtota betana bemela nok
lutu'uria, kaita'po emou be'eeka, eme'e
yuma'isi a' ta'aaka, jiba au waateka
jiapsine. Emo nasuk, inia betana si'ime
suawaka ayukamtae emo majtaka, intok
emo nasuk, ka ko'om eene' betchi'bo
naas emo aniane. Eme'e, jume' salmom
teaka bwiknee. Intok jume'e, Liojta yo'ori
betchi'bo bwiikim, Liojtau bicha, jiba
enchim a' bai saeka a' yo'oree'uta au a'
teuwaaka bwiknee. 17 Jita juni'i enchim
joa'uta oo juka' enchim noka'uta, eme'e,
si'imeta, yo'owe Jesukrijtotat eaka a' yo'ori
betchi'bo a' joone. Intok Krijtotat eaka,
itom yo'owa Liojtau bicha a nokaka, aapo'ik
bai saune.

Krijtota sualeme, jaisa emo bichaka nau am jiapsi'ea'u

18 Eme'e kukunakame, enchim kuku-
nammak tuttu'ika, am nok jikkajaka
jiapsine. Bwe'ituk ini'i emou cha'aka,
yo'owe Jesukrijtota enchim a' sual ta'a'
betchi'bo. 19 Eme'e intok jujubekame,
jume' enchim jujubim nakeka, tu'isi
amemak jiapsine. Intok eme'e, kaita'po
bettesi amemak katne. 20 Eme'e intok
yoemiawaim, enchim yo'owam, si'imekut
am nok jikkajine. Bwe'ituk eme'e junuen
jiapsaka, yo'owe Jesukrijtota alleetuane.
21 Eme'e yoemiakame, enchim yoemiam,
kaita'po bettesi amemak kateka am
omtituabaane, junuen inime'e kaita'po
siokaka, kaitat emo su'u tojirika kia beja
bem jiapsine' betchi'bo. 22 Eme'e, jume'
inim tetekoka jiapsaka tekipanoame, jume'
enchim tetekom, inim si'imeku am nok
jikkajine. Inime'e ka enchim am bichao
jiba, inime'e junuen kia tu'isi ame mak
tawa betchi'bo jiba, taa ala eme'e, Liojta
enchim a' yo'ori ta'a' betchi'bo, tua aet
jiapseka, tekilta am jooriane. 23 Eme'e, kia
jita juni'i tekilta enchim joa'uta, inika'a
ka a' rojiktaka, ala eaka a' joone. Iniat
eme'e, yo'owe Jesukrijtota tekilta enchim
a' jooria'a benasi eaka intok ka inim jabeta
a' jooriaka ju'uneakai. 24 Inia betana,
yo'owe Jesukrijtota, teekau tu'ik enchim
a' bittuanee'ut eme'e jaibu ju'uneakai.
Eme'e Krijtota junen tekilta jooria, aapo'ik
juka' lutu'uriapo enchim jikkajaka enchim
yo'owa. 25 Taa ju'u ka tu'ik bo'o jooriame,
junae ka tu'ik betchi'bo au chupne. Ju'u
Lios intok inim kaabetau weyeka, si'imem
nanancha bicha.

4

1 Eme'e tekowaim, wame'e enchim
tetekoka jiapsame jipueme, amemak
tuttu'ika, si'imekut ameu a' lutu'uriatuka'po
aman am bitne. Eme'e juni'i ket, teekau
juka' senuk enchim jikkajaka emou yo'ota
a' ane'epo ju'uneakai.
2 Eme'e, Liojtau bicha jiba enchim
noknee'uta ka koptaka, aet jiapseka a'
joone. Intok si'imekut, che'a bat, Liojta
aet bai saune. 3 Itom ketchia eme'e
Liojtau bicha nokriane. Junuen chukula,
Jesukrijtota, juka' aapo'ik bemela nok
lutu'uriata, intok naa buustia juka' Krijtota
betana weyeka ka ju'uneiyaawa'uta,
inika'a, ka aet beje'ewaka in a' teuwaaka
intok in yee a' majtanee'ut, yuma'isi nee
a' aniane' betchi'bo. Bwe'ituk nee jiba

inia Liojta betana weyeka nok lutu'uriata
betchi'bo, inepo inim eta'i. 4 Eme'e Liojtau
bicha nee nokria, junuen inia betana
machisi, intok a' teuwaa'ea'a benasia in
a' teuwaane' betchi'bo.
5 Eme'e, inim jume' ka Krijtota sualeme
nasuk, suasi emo uju'uka jiapsine. Inien
inim inime'e taewaimmet, ka kia beja ji-
apsaka, taa Krijtota betana weyemta a'
nokakai. 6 Watemmak etejoka, enchim
teuwaanee'u jiba wee'po jikkaji machika,
tu'isi yeteu weecheka intok suawane. Intok
eme'e inim si'ime wame'e Liojta betana
ju'uneebaeme, ju'u enchim am yoopna-
nee'uta a' ta'aane.

Ji'ojtesuka ju'u Paplo am tebotua

7 Ju'u Krijtopo itomak weri, itom nake'u,
Tiikiko' teame, aapo tekilta, ka a' koptaka
nee aniame, intok aapo, Krijtota betana
tekilta weyemta nemak a' yaakame, aapo
aman nee betana weyemta si'imeta enchim
etejoriane. 8 Jiba inia betchi'bo nee aapo'ik
aman emou bittuabae, junuen aapo'ik inim
ju'u itom ane'u betana enchim a' etejo-
riaka, intok aapo'ik enchim jiapsi jo'ane'
betchi'bo. 9 Aapo'iku mak ketchia ju'u
seenu, tua itom nake'u intok yuma'isi Krij-
tota sualeka aapo aman emomak jometaka,
ju'u Oneesimo' teame aamak weye. In-
ime'e, bempo si'imeta juka' inim weyemta
aman enchim a' etejoriane.
10 Ju'u Arijtarko' teame, in eta'ipo nemak
im katekame, aapo utte'esia enchim tebo-
tua. Intok ketchia ju'u Maekos, juka' Bern-
abee' teamta a' chi'ilaata ou'asoa, enchim
tebotua. Eme'e jaibu etejoriarim, aapo'ik
Maekojta emou a' yepsako tu'isi enchim a'
mabetne'po betana. 11 Ketchia ju'u senu Je-
suj teakame, ju'u Jujto'oti ta'eewame, aapo
enchim tebotua. Inime'e, kaabe intoko,
jurio yoemrata betana, Krijtota sualeka,
bempo, teekau Liojta yo'otaka a' kateka'u
betana juka' nok lutu'uriata nemak yee a'
majtalaa. Intok inime'e, nemak anekai,
tua yuma'isi nee ou bujtalaa. 12 Ju'u Epa-
praaj teame enchim tebotua. Ini'i, wepulsi
Krijtota betchi'bo jiapsaka aapo'ik tekilta
joame, intok emomak, emo benasi aman
joome. Aapo jiba tua aet jiapseka Liojtau
bicha nokaka, junuen enchim suale'u be-
tana, ka ta'abwisi eaka intok juka' Liojta
a' waata'po aman, junuen wepulsi si'imeku
enchim jiapsine' betchi'bo, enchim nokri-
akai. 13 Bwe'ituk inia betana inepo, juka'
Epapraajta tua emot au a' temae'uta in-
tok naa buustia wame'e, bwere jo'aram
Laorisea' tea'po intok Ieraapolij tea'po
jo'aaka, Krijtota sualemmet ket tua au a'
temae'uta, nee a' bichaka nee a' teuwaa.
14 Luukas, ju'u a yee jittoka, tua itom nake'u,
enchim tebotua. Intok ketchia ju'u Leemaj
teame enchim tebotua.
15 Eme'e, jume'e, jum bwe'u jo'ara
Laorisea' tea'u jo'aaka Krijtota sualeme,
itom am tebotuariane. Eme'e ketchia
juka' Nimpajta intok jume'e, inia aapo'ik
jo'aapo, Krijtota sualeka nau yaajame,
itom am tebotuariane. 16 Eme'e, inika'a
ji'osia ji'ojteita, emo nasuk a' noksukai,
chukula, bwe'u jo'ara Laorisea' tea'u, jume'
aman Krijtota sualeme nasuk a' nokna'
betchi'bo am a' bittuane. Eme'e intok
juna'abo bwe'u jo'ara Laorisea' tea'a betana
ji'osiata emou yepsakamta, junammeu in
bittuaka'uta, eme'e ket a' nokne. 17 Nee
betana juka' Arkiipo' teamta eme'e inika'a
aapo'ik a' etejorianee: “Yo'owe Jesukrijtota
betana juka' aapo'ik tekilta a' mabetri, ka
a' koptaka, yuma'isia a' joone”, ti au jiakai.
18 Inepo Paplo, inim naateka inika'a,
chukula weeka teboteita jiba, nee, inepo
in maammea intok in ji'ojte'e benasia nee
iniae enchim tebotua. In eta'ituka'ut
eme'e iniat ka nee koptaka neu waatine.
Eme'e, Liojta betana tu'ika enchim allee-
nee'u emot aune. Tua junuentune.

1 Tesalonisensem

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'po jo'aaka Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo Paplo, ju'u Silbaano' teamtamake
intok ju'u Timoteo' teamtamake, inika'a
ji'osia ji'ojteita, jum bwe'u jo'ara Tesa-
loonika' tea'po, Krijtota sualeka, inime'e
itom yo'owa Liojtamak intok ju'u Jesukrij-
totamak eaka ta'eewaka nau emo totojame,
inika'a nee emou bittua. Itom yo'owa Liojta
betana intok itom yo'owe Jesukrijtota be-
tana weyeka, eme'e, juka' emou tu'ik intok
yuma'isi yanti elaka jiapsiwamta te emo
tana a' waata.

Jume'e, bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'po Krijtota sualeme, tu'isi bem a' suale'u amet ju'uneiyaawa

2 Jiba itepo enchim si'imem betchi'bo,
Liojta aet bai sae. Intok itepo, Liojtau bicha
nokaka, jiba enchim nokria. 3 Itom yo'owa
Liojta bichapo itepo, iniat tua aapo'ikut
eaka tekilta enchim joa'ubeu intok ket, tua
enchim a' nak ta'aaka, eme'e yee aniaka
jiapsa'ubeu intok junuen ket, yo'owe Je-
sukrijtota betana enchim tu'ik aet bit bo'o
bicha'u, enchim ka a' kopta'ubeu waatekai
te Liojta aet bai sae. 4 Eme'e, Krijtopo
itomak werim, ju'u achai Lios tua enchim
eiyaa. Intok itepo te ju'unea, tua aapo'ik
enchim yeu pu'ariaka'u. 5 Bwe'ituk junako,
itepo juka' Krijtota bemela nok lutu'uriata,
yee jinne'umta enchim a' majtakai, ini'i,
ka kia noki ausu'likai emou teuwaawak.
Ala ketchia, ini'i, Liojta tu'u jiapsi utte'ata
aet ayuka'ue weyekai. Intok tua Liojta
nok lutu'uriata, wepulsi a' lutu'uria tuka'po
teuwaaritakai. Eme'e tu'isi ju'unea, emo
nasuk aneka, emo betchi'bo tu'ik waataka
junuen tu'isi itom jiapsaka'u.

6 Eme'e intok ketchia, emo nasuk aneka,
itom jiapsaka'a benasia, intok yo'owe Je-
sukrijtota aapo'ik jiapsisuka'a benasia a'
ta'aaka, eme'e inien jiapsa. Intok eme'e
ju'u alleeri, Liojta tu'u jiapsi emot a' au-
tua'ue, juka' bemela nok lutu'uriata a' ma-
betak. Iniat eme'e tua jiokot emo bichaka
juni'i. 7 Inien weyeka, chukula, eme'e si'ime
wame'e jum bwiaara Maseroonia' tea'a be-
tana intok bwiaara Akaaya' tea'a betana
Krijtota sualeme, inime'e, eme'e ju'u Kri-
jtota sualeka tu'isi enchim jiapsa'ue, be-
mpo'im emou a' ta'aatuak. 8 Junama'a, emo
betana naatekai, ju'u Krijtota bemela nok
lutu'uria, ini'i, ka jum bwiaara Maseroonia'
tea'po intok Akaaya' tea'po jiba, weye. Ala
ini'i si'imekut mekka tajti yuma'alaa. In-
tok ju'uneewa, Liojta sualeka, enchim aet
eaka jiapsa'uta. Inien san ka utte'a emo
betana jita junammeu itom teuwaanee'u.
9 Ala jiba bempo, emo nasuk itom aneka'u
betana, intok enchim junuen tua itomak
tu'ika, enchim itom mabetaka'u betana a'
teuwaa. Intok ket, tua Liojtamak eaka,
jume' ka lutu'uriapo liosim yo'oriwame,
juname'e enchim am koptaka'po, junuen
juka' lutu'uriapo Lios, jiba yuu jiapsamta,
a' yo'oreka enchim jiapsi taiteka'po betana
a' teuwaa. 10 Ketchia bempo, tua enchim
juka' Jesujta, Liojta yoemiata, jiba juka'
aapo'ik Liojta kokkoarim nasuk jiabijtetu-
aka'uta, inika'a, teeka betana a'abo a' not-
tinee'uta enchim a' bo'o bicha'u betana
a' teuwaa. Aapo Jesus juna'a, ka tu'ik
betchi'bo, tua jiokot emo bitnaamta betana
ju'u yee jinne'ume.

2

Ju'u tekil, jum jo'ara Tesaloonika' tea'po, Paplota yaaka'u

1 Jiba eme'e a' ju'uneiyaa, Krijtopo it-
omak werim, itom aman emomak aneka,
ju'u emo nasuk itom yaaka'u, ka kia
beja a' ya'awaka'po. 2 Ala itepo, ka bin-
watuka jum bwe'u jo'ara Piliipoj tea'po
junuen tiusi jiokot joosuaka juni'i, jaibu
enchim a' ju'uneiya'a benasia, junama'a
ju'u Lios, aapo'ik betana juka' bemela nok
lutu'uriata, kaitat jain eaka emou itom
a' teuwaane' betchi'bo aet itom aniak.
Junuen tua aet itom beje'ewa' nasuk juni'i.
3 Bwe'ituk itepo tee, ju'u itom yee ma-
jta'u betana, katte ji'oplamtaka, intok kia
itepo, kaita ka tu'ik weetuabaeka, intok
kaabeta ae bai ta'aabaeka itepo yee a' ma-
jtak. 4 Junuen tu'eaka su, ala ju'u Lios
inia betana itou a' tu'ureka intok, inia
yee jinne'uka, aapo'ik nok lutu'uriau itom
yeu pu'ak. Intok itepo, jiba inien tee
yee majta. Itepo, katte inim jabeta alle-
tuaka ito uttiabaeka'ea. Ala itepo, Lio-
jta, juka' yetet ju'u itom ea'ut ju'uneamta

alleetuabae. [5] Enchim jaibu ju'unea'a benasia, itepo jakwoo juni'i tee ka itom enchim sual i'aka ujyoisi emou nookak. Intok te kia kaitat jiawiteka tomita emou waatak juni'i. Ju'u Lios jaibu iniat itot ju'unea. [6] Itepo jakwoo juni'i, inim watem betana yo'oriwaka itom eiyaanaa'uta tee ka a' jaiwa. Kia emo betana intok kia watem betana juni'i. Junuen itepo, Krijtota betana itom naas bittuarim tuka' betchi'bo au lutu'uriaka, jita'apo enchim a itot tekipanoanee'u juni'i. [7] Ala itepo, katte bettesi emomak jiapsak, taa senu aewaita, ili a' yoemiam tu'isi a' yo'oturia'a benasia enchim eiyaaka enchim bichakai. [8] Itepotee inien tua enchim eiyaa ta'aakai, itepo, katte kia juka' Liojta betana bemela nok lutu'uriata jiba enchim a' majtabaa ean, taa kia emo betchi'bo su'awak juni'i, te kaachin jiia. Bwe'ituk itepo tua enchim nak ta'aasulamtakai. [9] Krijtopo nemak werim, eme'esu ju'unea, aman emo nasuk anekai, ite ito ania betchi'bo, bettesi itom tekipanoaka'ut. Junako itepo, taewait intok tukaariat naa buusti te tekipanoak. Junuen, ketun juka' Liojta bemela nok lutu'uriata itom enchim a' majta'u tajtia, ka enchim itot obisi eene' betchi'bo.

[10] Jiba eme'e, intok kia ju'u Lios juni'i, a' bitlataka ju'unea, enchim jume' Krijtota sualemmak aneka, itepo, Liojta bichapo aapo'ik betchi'bo jiapsaka, intok wepulsi lutu'uriata bo'o jooriaka itom jiapsaka'u. Junuen emo nasuk, kaabeta jitat itot nokne' betchi'bo. [11] Ketchia eme'e ju'unea tua itom enchim si'imem, ka enchim ko'om eene' betchi'bo, intok ka ta'abwisi eaka, Krijtota enchim yo'ori ta'aanee'u betana itom emou nokaka'u, junuen, senu yo'owawaita a' yoemiam a' ania'a benasia. [12] Itepotee, inim wame'e Liojta betana yoemiarimtaka, inime'e aapo'ik betchi'bo bem jiapsi'ea'a benasia, junuen enchim emo uju'une' betchi'bo tee emou noksuk. Lios, jiba aapo ju'u, teekau yo'otaka a' kateka'u, ujyooria, jiapsiwamta enchim aamak a' bitne' betchi'bo enchim yeu pu'akame.

[13] Inia betchi'bo itepo, jiba Liojta te bai sae. Bwe'ituk junako, eme'e, juka' Liojta betana bemela nok lutu'uriata, itom enchim majtaka'uta, a' jikkajakai, inika'a eme'e, Liojta betana a' nok lutu'uria tuka'uta, intok ka inim jabeta betana a' weye'ut ju'uneaka, a' mabetak. Intok, tua lutu'uriapo ini'i nok lutu'uria Liojta betana weyeka intok, enchim, jume' a' sualemmet, ta'abwisi enchim jiapsituaka emot yeu machikai. [14] Eme'e, Krijtopo nemak werim, junako, chukula eme'e, jume' emo benasi yoemem, enchim bwiaarapo jomem betana jiokot emo bichakai, junak, jiba wame'e aman bwiaara Jurea' tea'po Krijtota sualeka, Liojta yoemiam nau yaajame, jiba junuen bem emo bichaka'u benasi emou yeu siika. Bwe'ituk bempo ket junuen, jiba jume' ame benasi jurio yoemrata betana jiokot bitwak. [15] Jiba ini'i jurio yoemra junuen juka' yo'owe Jesukrijtota, kuuset a' poponaka a' me'aak. Jiba junuen, bat naataka, wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka nokame ameu bittuarim bem am su'aka'a benasia. Itom intok bempo mekka beebak. Intok inime'e, Liojta beje'eka, ka a' alleetua, intok kia inim kaabetamak tuttu'i. [16] Bwe'ituk, itom, jume' ka jurio yoememmeu bempo'im ket jinne'uim tune' betchi'bo, itom ameu nokbaeka'eao, inime'e ka itom a' joo i'aka itom beje'eka aane. Intok inien aneka, bempo, Liojta bichapo juka' ka tu'ik bem ya'ari, a' bu'uuria. Taa i'an si'imekut chukula, Liojta betana weyeka jantiachika, juka' tua jiokot machika bem bitnee'uta ameu yuma'alaa.

Ju'u Paplo, jum jo'ara Tesaloonikapo Krijtota sualemmeu, juchi ameu noitibaeka'ea

[17] Krijtopo nemak werim, junakriapo, itepo chuubaa ka juebena ta'apo enchim to'o saka'alamtakai itepo ka emomak aneka juni'i, jiba te aman emot jiapsekan. Intok itepo, tua tee juchi aman emomak anpeak. [18] Junama'a itepo emou kat jiji'obek. Jiba inepo Paplo, jaikisi nee aman emou noitibaek, taa ju'u bebeje'eri junaet ka itom yeu yuma'atuak. [19] Bwe'ituk ju'u itom bit bo'o bicha'u intok tua itom alleenee'u, intok ju'u tu'ik itom bichaka junae itom ito uttianee'u, jiba eme'e juname'emtune, chukula juka' itom yo'owa Jesukrijtota a'abo a' notteo. [20] Junuen weye, eme'e juname'em jume' jiba betchi'bo itom alleenee'u intok tu'ik itom bitnee'u.

3

[1] Junako itepotee ka intok a aet bo'o bichakai, ite, jum bwe'u jo'ara Ateenaj tea'po tee itepola ama tawababaek. [2] Intok

junama'a, juka' Krijtopo itomak werik Timoteo' teamta enchim aman bitne' betchi'bo emou a' bittuabaek. Bwe'ituk aapo, Liojta betana a' tekilta joaka, itomak tekipanoaka, Krijtota betana weyemta yee majta. Intok aapo, junuen, ka ko'om eaka intok ka ta'abwisi eaka, Krijtota bichau bicha enchim a' sualne' betchi'bo a enchim ania. [3] Junuen emo nasuk, ju'u bettesi machik emou weyemta betchi'bo, kaabeta, Krijtota bem suale'u betana bem ko'om eene' betchi'bo. Bwe'ituk jiba eme'e ju'unea, inim inile benakut, jiokot itom ito bitnee'ut. [4] Junako ketchia, itepo ketun emomak aman anekai, junuen, inien jiokot itom ito bitne'eti jiaka te enchim etejoriak. Intok ini'i tua junuen yeu siika, jiba enchim a' ju'uneiya'a benasia. [5] Inia betchi'bo junako, inien emot in ju'uneepea'ut ka intok bo'o bitpeaka, inepo, Krijtota enchim suale'u betana tu'isi enchim jiapsa'uta aman enchim ju'uneiyaabaekai, nee senuk aman bittuak. Bwe'ituk inepo, jumak juni'i, ju'u bebeje'eri, jita ka tu'ikut am ji'optualaa ti eakai. Intok junuen emo nasuk tekil itom ya'ari, kia beja ya'atunee ti eakai.

[6] Taa i'an ju'u Timoteeo' teame junaman bwe'u jo'ara Tesalonika' tea'a betana a'abo nottekai, intok aapo emo betana nokta tu'ik, Krijtota enchim suale'u betana intok ju'u enchim yee nak ta'aa'u betana itom a' ju'uneiyaatualaa. Junae betchi'bo te tu'isi alleaka taawak. Junuen aapo, tua junen jiaka enchim itom bitpeaka enchim itou waate'uta, itom etejolaa. Jiba junuen itom ket enchim bitpea'a benasia. [7] Inia betchi'bo, Krijtopo itomak werim, itepo, juebena obisi intok bettesi intok tua itom jiokot ito bicha' nasuk, itepo, enchim ka ta'abwisi eaka, Krijtota bichau bicha enchim suale'u betana ju'uneaka, yuma'isi itom yanti ela'u itot aayuk. [8] Ini'i, inien enchim yuma'isi, ka ta'abwisi eaka, Krijtota enchim suale'uta, enchim itom ju'uneiyaa'u, ito betchi'bo juchi yuma'isi jiapsiwame. [9] Junuen san, kaachin tee, itepo, yuma'isi a' bai sae juka' itom yo'owa Liojta, emo betchi'bo intok tua yuma'isi alleewamta aapo'ik betana itot ayukamta betchi'bo. [10] Itepo, taewait intok tukaariat juni'i, enchim aman bit betchi'bo, Liojta itom a' anianee'u betana, tua junen jiaka, te au bicha ito nokria. Intok junuen, emomak aneka, enchim Krijtota suale'u betana, ketun jiokot enchim aet emo bicha'ut, enchim aniabaekai.

[11] Jiba aapo ju'u itom yo'owa Lios, intok ju'u itom yo'owe Jesukrijto, a itom aman enchim bitne' betchi'bo, itom aniane. [12] Intok aapo ju'u itom yo'owa, che'a juni'i yuma'isi, wepulsi Krijtota enchim sualnee'ut, intok che'a juni'i yuma'isi enchim naas emo naknee'ut, intok si'imem enchim naknee'ut, enchim aniane. Junuen, itom tu'isi enchim nake'e benasia. [13] Aapo, ka wooi weemtat enchim jiapsinee'ut, intok wepulsi Liojta betchi'bo jiba, enchim jiapsinee'ut, enchim aniane. Intok itom achai Liojta bichapo, ka tu'ik kaita ya'arikai enchim yeu machine' betchi'bo, chukula, aapo'ik juka' itom yo'owe Jesukrijtota, si'ime wame'e aamak jiapsaka, aapo'ik attearimmak, a'abo ko'om a' notteo.

4

Jaisa jiapsiwaka, Liojta ae allea'u

[1] I'an intok, Krijtopo nemak werim, yo'owe Jesukrijtota betana lutu'uriaka, tee inia betana enchim tejwaaka emou nokbae, achai Liojta yo'oreka, jiba a' alleetuaka enchim jiapsinee'u betana, jiba itom enchim majtaka'a benasia, intok ket i'an enchim jiapsa'a benasia, jiba junaen, bichau bicha che'a juni'i enchim aet jiapsine' betchi'bo.

[2] Bwe'ituk eme'e a' ju'uneiyaa, yo'owe Jesukrijtota betana weyemta, a' bo'o jooriawa'uta, aapo'ik betana aet tejwaarimtakai, junak juka' itom enchim majtaka'uta. [3] Juka' achai Liojta emo tana a' waata'uta, ini'i, si'imeku wepulsi aapo'ik betchi'bo jiba enchim jiapsinee'uta juna'a. Kaabe, jamutta ka a' jubeka aamak au tu'uribaane. [4] Eme'e si'ime, we'epulaka enchim jujubimmak nau, wepulsi Liojta betchi'bo jiba enchim jiapsa'uta ju'uneaka, intok am yo'ori ta'aaka amemak jiapsine. [5] Intok eme'e, ka wame'e ka Liojta yo'ori ta'aaka, bem jiapsa'a benasi jiapsine. Wame'e ka tu'ikut jiapseka, jain juni'i jaamuchim tu'ureka, amet emo ta'arume jiapsa'a benasia. [6] Emo betana kaabe junuen, inien weyemta betana juka' Krijtopo aamak werik bai ta'aabaane. Bwe'ituk itom jaibu enchim tejwaari benasia, ju'u itom yo'owa Lios, si'ime inile benakut, tua bettesi yee

jiokot emo bittuane. 7 Bwe'ituk ju'u Lios, ka
juka' tua tiusi machik ka tu'ik itom joaka
jiapsine' betchi'bo itom yeu pu'ak. Ala
wepulsi aapo'ik betchi'bo jiba, tu'ik joaka
itom jiapsine' betchi'bo. 8 Junuen san, ju'u,
inika'a yee majtawamta, ka a' mabetaka,
omola a' tawaame, ka inim jabeta, ala
juka' Liojta inien bitne, aapo'ik juka' a'
tu'u jiapsiwata itot autuaritae, wepulsi ae
betchi'bo jiba itom jiapsituamta.

9 Taa inika'a Krijtopo nau werim nasuk
emo nak'eewamta betana, inepo kaita nee
a emou ji'ojte. Bwe'ituk jiba aapo ju'u
Lios inia betana, emo nasuk enchim naas
emo naknee'ut enchim aet ju'uneetuari.
10 Bwe'ituk eme'e su, si'ime jume' Krijtopo
emomak werim, si'imekut jum bwiaara
Maseroonia' tea'po joomem, jiba inien
am nake. Taa junuen taka juni'i Krijtopo
itomak werim, itepo inia betana enchim
emo nak ta'aa'uta che'a juni'i emo nasuk a'
aune' betchi'bo te emou nooka. 11 Eme'e
inim kaitat jain eaka intok we'epulaka,
emou aukamtat jiba emo temaeka, enchim
jiapsinee'uta jariune. Eme'e enchim
maammea tekipanoakai, jiba inia betana
itom enchim tejwaalatuka'a benasia.
12 Junuen, si'imem betana, jume' ka Krijtota
sualeme betana tu'isi enchim bitna'
betchi'bo, intok junuen kaita'po enchim
jiokot eene' betchi'bo.

Juka' Jesukrijtota jaisa a' yebijnee'u

13 Krijtopo itomak werim, wame'e Kri-
jtota sualeka kokkokame chukula juka'
ameu yeu weama'u betana, inika'a tee
enchim ju'uneiyaa i'a, junuen ka enchim
siok'eene' betchi'bo, wame'e waatem, ka
Krijtota sualeme ane'e benasia. Inime'e,
chukula bem bitnee'ut ka ju'uneiyaame.
14 Junuen itepo, juka' Jesujta mukilataka in-
tok juchi kokkoarim nasuk a' jiabijteka'uta
a' sualekai, ket jiba junaen itepo, juka'
Liojta, chukula Jesujta notteo, wame'e
aapo'ik inika'a sualeka kokkokame, aamak
kat betchi'bo, inime'e a' jiabijtetuanee'uta.

15 Inia betchi'bo san, itepo inika'a, jiba
Jesukrijtota betana a' jikkajilamtakai,
emou a' teuwaa. Inika'a, itom jume'
chukula aapo'ik yo'owe Jesukrijtota a'abo
a' notte'u tajtia inim jiapsame, itepo, katte
jume' Krijtota sualeka kokkolam bepat
bat teekau jikau itom nuk saka'anaa'uta
bitnee. 16 Bwe'ituk jiba aapo ju'u itom
yo'owe Jesukrijto, teeka betana, yo'o
nesawekai, intok senu ankel ya'ut, intok
Liojta betana sisi'iwook kusiata jiutuaka
a'abo nottine. Junako, wame'e Krijtota
suaheka kokkolame, inime'e, kokkoarim
nasuk che'a bat jiabijtene. 17 Inimmet
chukula, itepo jume' ketun inim tawaka
inim jiapsame juni'i, inime'e bempo'immak
nau itepo namummeu jikau toboktanaa.
Intok junuen itepo junaman jekapo,
yo'owe Jesukrijtota ko'om weyemtau
nanki betchi'ibo. Junuen itepo, yo'owe
Jesukrijtotamak jiba betchi'bo aamak
jiapsine. 18 Inia betchi'bo eme'e, inia
teuwaaritae emo nasuk kaabeta ko'om
eene' betchi'bo, emo jiapsi joaka nau a'
teuwaa sakane.

5

1 Taa inika'a inia betana jita ta'apo a'
yuma'anee'u betana oo jita wasuktiatchi,
Krijtopo nlmak werim, ka utte'a inia
betana in emou ji'ojtenee'u. 2 Eme'e inia
betana tu'isi ju'unea juka' taewaita, yo'owe
Jesukrijtota aet a'abo a' nottine'uta, tua
ka au waatiwao a' yuma'ane'po, ju'u jita
e'etbwamta, jita etbwabaeka tukaapo
weye'e benasia. 3 Junako juka' yoemrata:
"I'an inim, yanti jiapsiwame ausu'li intok
kaita jinilwame", ti am jiao, junak junama'a
seej chukti, inimmeu, tua jiokot lu'utekame
benasi, a bem jinne'uimtunee'uta jiba
betchi'bo a' ta'arune. Jiba jume' wantiam,
jamutta yeu kiktebaemtau yumaka'a
benasia intok inime'e kaachin ama yo'eene.
4 Taa eme'e, Krijtopo nemak werim, jiba
inia betana, machiku aneme benaka,
jaibu inia betana a' ju'uneiyaa, junuen
juka' taewai, Jesukrijtota aet a'abo a'
yebijnee'uta ka enchim a' etbwa nu'une'
betchi'bo. 5 Bwe'ituk si'ime eme'e, Liojta
betana nok lutu'uriata ju'uneaka intok
tu'ik bo'o jooriaka jiapsaka, eme'e, taewai
machiku jiapsame bena. Katte tukaapo ka
machiku jiapsame bebena. 6 Inia betchi'bo
katte inim ka ju'uneame benasi, kia beja
jiapsine, jume' waatem ka Krijtota sual
ta'aaka, kokocheme benasi jiapsa'a benasia.
Ala itepo, Liojta bichapo ka tu'ikut ito
suuane. Intok inim ju'u itom jiapsa'u
betana, ka yeupo benasi a' eiyaakai, oo
kia kokocheme benasi anekai. 7 Maa su,

jume' kokkocheme, tukaapo kokkoche.
Jume' intok nanaakome, inime'e tukaariat
nanaako. 8 Taa itepo, Krijtota betana
nok lutu'uriat ju'uneaka, itepo taewai
machiku jiapsame benaka, itepo inim itom
jiapsa'ut, ka yeupo benasi a' eiyaane. Itepo,
Jesukrijtota sual ta'aaka intok inim yee
nak ta'aaka, iniae te ito suuane, junuen
juka' sontaota, nassuabaeka, sisi'iwookie
tawit ae au a' ania'a benasia. Intok
itepo, ketun inim jiapsaka, ka tu'ik betana
itom jinne'urimtunee'ut bo'o bitne. Ini'i
ito betchi'bo, ju'u sisi'iwook mo'obe'i,
sontaota kobat ae au a' aniaka'u benakai.
9 Bwe'ituk ju'u Lios, ka ju'u chukula tua
jiokot yee a' bittuanee'u betchi'bo itom
yeu pu'ari. Ala aapo, yo'owe Jesukrijtota
yaaka'ue, itom jinne'uimtunee'uta itom
a' bitne' betchi'bo itou a' chupak. 10 Aapo
ju'u itom yo'owa Jesukrijto, ito betchi'bo
a' jiapsi nenkak, junuen, aapo'ik notteo
jume' ketun inim jiapsame intok kia
jume' kokkosukame juni'i, jiba betchi'bo
aapo'ikumak nau itom jiapsine' betchi'bo.
11 Inia betchi'bo eme'e, emo nasuk, kaabeta
ko'om eene' betchi'bo intok si'imem
junuen che'a yuma'isi Krijtota enchim
sualne' betchi'bo emo ania sakane, i'an
tajtia enchim a' joa'a benasia.

Ju'u Paplo jume' Krijtopo nau werim sua tejwaa

12 Krijtopo itomak werim, jume' emou
yo'owem intok emo nasuk tekipanoaka,
Krijtota betana weyemtat enchim aniaka
intok tu'isi enchim jiapsinee'u betana
emou nokame, inime'e, enchim am yo'ori
ta'aane' betchi'bo te emou nooka. 13 Intok
eme'e, inime'e, tu'isi am bichaka tua am
nakne, bempo'im juka' tekilta bem joa'u
betchi'bo am eiyaakai. Si'ime eme'e nau
tuttu'ika, alleaka nau jiapsine.

14 Ketchia Krijtopo itomak werim,
ika'a te enchim ya'a i'a. Wame'e kaita
joaka jiapsibaeme, eme'e ameu nokne.
Wame'e mammajeka, ko'om eame intok
wame'e, Krijtota sualeka taa kee tu'isi aet
utte'itume, junae betana am aniane. Intok
eme'e, ka seej chukti eaka, si'imemmak
tuttu'ika a bo'o bitne. 15 Iniat eme'e emo
suuane, ka tu'ik nat notnottawamta a'
kaitatunee'utchi. Ala eme'e si'ime, emo
nasuk tu'ik enchim emo joorianee'ut, intok
inim si'ime jiapsame, naas inien enchim am
bitnee'ut jiapsine. 16 Enchim jiba yuma'isi
alleaka jiapsinee'u emot aune. 17 Eme'e,
Liojtau bicha jiba enchim noknee'uta,
ka a' koptane. 18 Eme'e, si'imeta juka'
emou weyemta betchi'bo, Liojta aet bai
saune. Bwe'ituk inien weyeka juna'a, ju'u,
achai Liojta, jume' Krijtota sualeme a' joo
i'a'u. 19 Eme'e, Liojta tu'u jiapsita, aapo'ik
emo nasuk ju'u tu'ikue au a' ju'uneiyaa
tebo'u betana, eme'e ka a' beje'eka ka a'
lu'utituane. 20 Eme'e, wame'e Liojta betana
ju'uneetuawaka nokame, juka' bempo'im
emou noka'uta, ka jak wa'am a' eiyaaka
a' jikkajine. 21 Inia betana, eme'e, si'imeta
juka' enchim jikkaja'uta, aet suuane. Intok
inia betana eme'e, waka'a ama che'a tu'i
machik aamak tawane. 22 Eme'e, si'imeta,
jita juni'i, juka' ka tu'ik betana, ka a'
eiyaane.

23 Jiba aapo ju'u achai Lios, yanti
elaka jiapsiwamta yee bittuame, aapo,
tu'ik ausu'lik emchim bo'o jooriaka,
wepulsi yuma'isi aapo'ik betchi'bo enchim
jiapsinee'ut enchim aniane. Intok ket aapo,
Jesukrijtota juchi a'abo a' notte'po tajtia,
enchim jiapsi intok enchim tu'i'eeri intok
enchim takaa, yuma'isia, jita ka tu'ik kaita
emot ayukai, ae bichapo enchim anne'
betchi'bo enchim aniane. 24 Aapo ju'u
Lios, aapo'iku bicha enchim yeu pu'akame
si'imekut a yoem eiyaatu. Intok aapo,
si'imeta inia betana inien emou a' chupne.

Ji'ojtesuka am tebotua intok Liojta betana ameu tu'ik a'awa

25 Krijtopo itomak werim, Liojtau bicha
eme'e itom nokriane.

26 Si'ime jume' Krijtopo itomak werim,
itom am ibaktariaka, itom am tebotuari-
ane.

27 Yo'owe Jesukrijtota betana lutu'uriaka,
inepo nee inika'a ji'osia ji'ojteita, si'ime
jume' Krijtota sualemmeu enchim a'
nokne' betchi'bo nee emou ujbwana.

28 Aapo ju'u itom yo'owe Jesukrijto,
aapo'ik betana juka' emou tu'ik enchim
a' bittuane. Tua junuentune.

2 Tesalonisensem

Ju'u Paplo, bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'po Krijtota sualemmeu juchi ameu ji'ojte

1 Inepo Paplo, ju'u Silbaano' teamtamake
intok ju'u Timoteo' teamtamake, inika'a
ji'osia ji'ojteita, jum bwe'u jo'ara Tesa-
lonika' tea'po, Krijtota sualeka, inime'e
itom yo'owa Liojtamak intok ju'u itom
yo'owe Jesukrijtotamak eaka ta'eewaka nau
emo totojame, inika'a nee emou bittua.
2 Itom yo'owa Liojta betana intok itom
yo'owe Jesukrijtota betana weyeka, eme'e
juka' emou tu'ik intok yuma'isi yanti elaka
jiapsiwamta te emo tana a' waata.

Jesukrijtota juchi a'abo notteko, ju'u Lios, jume' ka tu'isi aulame, junae betchi'bo ka tu'isi am tawaanee

3 Krijtopo itomak werim, itepo emo
betchi'bo, jiba tee Liojta aet bai saune.
Inika'a itom a' bo'o joorianee'uta itou
a' lutu'uriatuka'po amani. Bwe'ituk
ini'i, Krijtota enchim suale'u, che'a juni'i
yuma'isi emot ayukai. Intok emo nasuk,
we'epulaka enchim naas emo nak ta'aa'u,
che'a juni'i yuma'isi emot ayukai. 4 Inien
san jiba itepotaka, si'imekut, Liojta
yoemiam te'opom bem nau ane'epo, itepo
alleaka te emo betana weyemta e'etejo.
Emou suawaka intok si'ime juka' tua
enchim jiokot emo bicha' nasuk juni'i,
ka jain eaka a bo'o bichaka intok che'a
juni'i yuma'isi Krijtota enchim a' suale'u
emot ayukamta betchi'bo. 5 Ini'i inien
weyekai, juka' Liojta si'imeta a' joa'uta,
a' lutu'uriatuka'po aman a' weetua'po
a' teuwaa. Junuen junaman aapo'ik
che'a yo'otaka a' kateka'u aamak enchim
jiapsinee'uta iniae emou a' lutu'uria yaakai.
Eme'e ket jiba inia betchi'bo su inim jiokot
emo bicha.
6 Bwe'ituk inia betana, juka' Liojta jume'
jiokot enchim emo bittuame, chukula
aapo'ik ket juname'e jiokot emo am
bittuanee'u betana lutu'uriak. 7 Enchim
intok, jiokot emo bichame, inia betana
enchim yum jo'erianee intok inien kia
itom juni'i, chukula junako taewait juka'
itom yo'owe Jesukrijtota teeka betana,
bwe'u taobiapo, wame'e a' sawe'um, yo'o
nesaweka a' ankelesimmak aapo'ik a'abo
ko'om notteo. 8 Aapo inim, wame'e, Liojta
a' jabe tuka'uta ka a' ta'aame intok kia
wame'e, juka' Krijtota betana bemela nok
lutu'uriata juni'i, ka a' nok jikkajibaeme,
inime'e tua jiokot bem emo bitnee'uta
ameu a' chupa' betchi'bo juchi a'abo
nottine. 9 Inime'esan, jiba betchi'bo ka
tu'isi tawalamtaka taji jiba yuu beete'po
jiokot emo bitne. Intok inime'e, yo'owe
Jesukrijtota yo'orisi maisi intok che'a
yo'o nesaweka a' jiapsa'uta, kia jakwoo
juni'i ka a' bitneekai. 10 Ini'i inien yeu
weene, junako ju'u taewai Jesukrijtota
a'abo notteka, junuen wame'e aapo'ik yeu
pu'arim betana yo'orinaakai intok si'ime
jume' aapo'ik sualeme betana eiyaawakai.
Eme'e junamemak tunee bwe'ituk eme'e,
juka' Liojta betana nok lutu'uriata itom
emou teuwaaka'uta a' sualekai.
11 Inia betchi'bo itepo jiba wee'po te
Liojtau bicha enchim nokria, junuen,
jiba aapo'ik betana, ju'u enchim au yeu
a' pu'aka'ut jiapseka, enchim aet yeu
yuma'anee'ut aapo'ik enchim aniane'
betchi'bo. Intok ketchia, itepo, aapo'ik
Liojta si'imeta juka' tu'ik enchim joopea'ut
intok juka' tekilta, Liojtat eaka inim enchim
bo'o jooria'ut, aapo'ik a jita a' joa'ue,
junaet enchim a' aniane' betchi'bo te
enchim nokria. 12 Intok junuen enchim
tu'isi jiapsa' betchi'bo, ju'u itom yo'owa
Jesukrijto, sualwaka tua yo'orinaa. Eme'e
intok ket naa buustia, aapo'ik betchi'bo
watem betana yo'orinaa. Ini'i, itom yo'owa
Liojta intok juka' yo'owe Jesukrijtota tua
yee am nak jiokole' betchi'bo inien emou
chupia.

2

Ju'u o'ou ka tu'ik bo'o joorianeeme

1 I'an intoko eme'e, Krijtopo itomak
werim, chukula yo'owe Jesukrijtota juchi
a'abo notteka, junak aamak itom a'
weiyaaneeo taewaita betana te enchim aet
tejwaabae. 2 Krijtota enchim a' sualeka,
enchim jiapsa'u betana, ka ta'abwisi
enchim eene' betchi'bo te emou nooka.
Intok kia juka' tenkupo benasi Liojta betana
weyemta benaka juni'i, intok kia nau
anwa'apo jita emou nokwamta jikkajaka
juni'i, intok kia ji'osia ji'ojteita ito tana
a' weye'ebenaka mabetako juni'i, inika'a,

juka' itom yo'owa Jesukrijtota aapo'ik
a'abo a' nottinee'uta taewaita jaibu a'
yuma'asuka'u ti a' teuwaawao, ka am
sualeka ka am majjaune. 3 Kia jachin
weyeka juni'i, eme'e ka emo bai tatta'aa
tebone. Bwe'ituk inika'a taewaita kee
a' yumao, utte'a inien yeu a' weenee'u.
Inim si'imekut unnaa jume' Liojta beje'eka
jiapsame annee. Junak intok senu o'ou yeu
machinee ka ya'uraaka intok Liojta bichapo
tua ka tu'ik joakai. Ini'i, chukula, ka tu'ikun
bicha taji jiba yuu beete'u na'ikiaritakai.
4 Ini'i juna'a, ju'u si'imeta juka' Liojta
betana weyemta oo kia aapo'ik betana
weyeka yo'oriwamta a' beje'eka jiapsame.
Intok ini'i, aapo a' Lioj tuka'a benasia, Liojta
bwe'u te'opopo juni'i yejteneekai, jiba aapo
au Lios ya'arikai.

5 Junako inepo ketun aman emomak
anekai, inika'a inia betana nee si'imeta
emou teuwaak. Jaisa eme'e ka au waate
ja'ani. 6 Intok i'an eme'e ju'unea jabeta
aawas ane'u, junuen junaka'a, juka' tae-
waita aapo'ik aet yeu machinee'uta kee a'
yumao junuen ka yeu a' machiatuamta.
7 Bwe'ituk juka' bebeje'erita ju'uneiyaaka
inim a' ya'abae'u, watek jaibu weye. I'an,
kia wa'a aawas aneka intok ka si'imeta
a' jootuame, ini'i inim a'abo nu'unaaka
jiba be'ee. 8 Junak intok wa'a o'ou, Liojta
beje'eka tua ka tu'ik joame yeu machine.
Inika'a, ju'u yo'owe Jesukrijto a'abo yebi-
jpat a' jiabijte'u jekae a' me'ene. Intok
ket, jiba aapo inim a' jiapsa'ue, inika'a,
si'imeta aapo'ik betana utte'a weyemta a'
lu'utane. 9 Ini'i o'ou yeu machineeme, be-
beje'erita betana sawaka intok ini'i, tua
utte'aka, ka a jootu machik, a jita a' joa'ue,
yee ae bai ta'aaka yebijne. 10 Ini'i, juebe-
naka, si'ime ka nanau machik ka tu'ik
joone, junae jume' jiba betchi'bo ka tu'isi
tawaneeme, am bai ta'aabaekai. Inime'e
beja su, juka' ae bem jinne'uimtu'ea'uta,
juka' Krijtota betana nok lutu'uriata, ka a'
jikkajaka intok ka a' mabetbaekai. 11 Intok
inia betchi'bo, ju'u Lios junaka'a tua ka
lutu'uriata am sualtuaka junae emo bai
ta'aane. 12 Junuen, si'ime wame'e, juka' Lio-
jta betana lutu'uriata ka a' waataka ka a' su-
albaekame, taa inime'e, juka' ka tu'ik che'a
eiyaame, ka tu'isi am tawaana' betchi'bo.

Jume'e, bem jinne'utuna' betchi'bo yeu pu'arim

13 Taa itepo, jiba tee emo betchi'bo
Liojta aet bai saunee Krijtopo itomak
werim, intok achai Liojta betana tua
nakwame. Bwe'ituk ju'u Lios, aapo'ik
betana a' tu'u jiapsie, aapo'ik betchi'bo
wepulsi enchim jiapsituamtae intok juka'
Krijtota betana bemela nok lutu'uriata
enchim a' suale'ue, enchim jinne'uimtune'
betchi'bo, che'a bat taewaimmet naateka
enchim yeu pu'ari. 14 Inia betchi'bo
ju'u Lios enchim yeu pu'ari inien, ju'u
Jesukrijtota bemela nok lutu'uriae, itom
enchim majtaka'ue, junuen enchim, juka'
itom yo'owa Jesukrijtota, aapo'ik tua yo'o
nesaweka, yo'orisi a' kateka'u, ju'u kaitau a
tamachiatuka tu'ik, aamak enchim aman a'
bitne' betchi'bo.

15 Junuen san, eme'e Krijtopo itomak
werim, juka' emot autuarita, ka ta'abwisi
eaka a' sualne. Intok eme'e, junak emo-
mak aneka, waka'a itom enchim majtai,
intok ket kia waka'a ae betana itom emou
ji'ojteka'uta juni'i, ka a' koptane. 16 Jiba
aapo ju'u itom yo'owa Jesukrijto intok ju'u
itom achai Lios, ju'u tua yee a' nak jiokole'
betchi'bo itom nakeme intok jiba betchi'bo,
aapo'ik itom yanti elnee'uta itot a' autuakai
intok chukula itom bitneeka aet itom bo'o
bicha'uta itou chuplame, 17 aapo enchim
jiapsi jo'anee intok ketchia si'imeta juka'
tu'ik enchim teuwaanee'uta intok tu'ik
enchim joonee'u betana, enchim aniane.

3

Ju'u Paplo, Liojtau bicha am nokria i'a

1 I'an intoko ini'i jiba, Krijtopo ito-
mak werim, Liojtau bicha eme'e itom
nokriane, junuen, juka' Krijtota betana
bemela nok lutu'uriata, lauti si'imekut
a' teuwaatune' betchi'bo intok inika'a,
emo nasuk yeu a' sika'a benasia, tua
eiyaawaka a' mabettune' betchi'bo. 2 Intok
ketchia, Liojtau bicha eme'e itom nokri-
ane, jume' ka tu'i yoemem betana intok
jume' tua ka tu'isi jiapsame betana itom
ama yo'ene' betchi'bo. Bwe'ituk ka si'ime
Liojta sual ta'aa. 3 Taa ju'u itom yo'owa
Lios, a' teuwaa'ut a yoem eiyaatu. Aapo
emomak tune, kaita'po enchim ji'opne'
betchi'bo intok ju'u bebeje'erita betana
enchim suuane. 4 Intok Liojtat itepo
ea, juka' enchim a' joone' betchi'bo itom

enchim majtaka'uta, enchim a' joa'apo,
intok kia chukula bicha juni'i enchim a'
joonee'uta. 5 Jiba aapo ju'u achai Lios,
aapo'ik yee a' nake'e benasi, ket junuen
enchim yee nakne' betchi'bo, intok ket, Kri-
jtota si'imeta a' inne'aka'a benasia enchim
ket a bo'o bitne' betchi'bo enchim aniane.

Kaabe kia beja kaita joaka jiapsinee

6 Krijtopo itomak werim, itepo, yo'owe
Jesukrijtota betana lutu'uriaka, itepo iniat
te emou nooka, enchim inim, kia jabe taka
juni'i, Krijtota sualeka, inika'a kaita joaka
jiapsibaemta mak, intok ketchia, emomak
aneka juka' Liojta betana weyemta itom
enchim majtai, ka inika'a tua a' weye'po
aman jiapsibaemta mak, kaita'po enchim
aamak ea'uta a' ju'uneiyaane' betchi'bo,
ka aamak emo tu'urine. 7 Bwe'ituk eme'e
ju'unea tui'isi enchim jiapsaka, jiba emo
nasuk itom jiapsisuka'a benasia, junuen
enchim jiapsine' betchi'bo. Itepotee ka
kia beja emo nasuk jiapsak kaita joakai.
8 Intok te kaabetau kia beja ji'ibwak. Jiba
te a' beje'etuak. Ala itepo, taewait in-
tok kia tukaariat juni'i, lotteka intok tua
tekipanoaka, te ito aniak. Junuen emo
betana kaabeta itot obisi eene' betchi'bo.
9 Junuen itepo enchim itom anianee'u be-
tana emou nokneeka lutu'uriaka juni'i, jiba
itepo tee tekipanoak. Itepo junuen aayuk
iniat enchim itou a' ta'aane' betchi'bo.
10 Bwe'ituk junak itepo emomak anekai,
itepo inen weyemta betana emou nokaka
enchim aet tejwaak, intok: “Wa'a ka
tekipanoabaeme, ket ka ji'ibwane”, ti ji-
akai. 11 Bwe'ituk emo betana waatem, ka
tekipanoaka jiapsame intok inime'e, ka
bem nok'ea'uta jiba yetet nok sasakame,
intok ka bem au yeu pu'ari betana kimume
itepo am ju'uneiyaalaa. 12 Jume' inien emo
jipueme itepo, itom yo'owe Jesukrijtota
betana lutu'uriaka, inika'a te am tejwaa,
inime'e inia betana, suasi emo jipueka in-
tok tekipanoaka, bem koba'ue am jiapsine'
betchi'bo.

13 Krijtopo itomak werim, jiba juka' tu'ik
enchim joonee'uta, ka a' rojiktane. 14 Emo
nasuk seenuk, juka' inim ji'osia ji'ojteipo
itom teuwaa'uta ka a' nok jikkajibaeo, a'
jabetuka'uta a' mammatenee intok inika'a,
a' tiune' betchi'bo, eme'e omola a' eiyaaka,
ka aamak emo tu'urine. 15 Taa junaka'a
eme'e, ka jabeta senuk enchim beje'eka
weyekamta benasi a' bitbaane. Ala ju-
naka'a eme'e, jiba jabe Krijtota sualemtau
nokamta benasi, tu'ik betana au nokne.

Ji'ojtesuka, Liojta betana ameu tu'ik a'awa

16 Intok jiba aapo ju'u yo'owe, yanti elaka
jiapsiwamta yetet autuame, jiba wee'po in-
tok jita'apo juni'i, ju'u enchim emo bicha'u
betana, yanti elaka jiapsiwamta emot autu-
ane. Aapo itom yo'owa Lios, si'ime enchim
emo maktune.

17 Inepo Paplo, inika'a teboteita, nee in-
epo tua in maammea tua in ji'ojte'e benasia
inika'a jiba ineponee a' ji'ojtei, nee betana
a' weye'uta enchim ju'uneene' betchi'bo.
Si'ime jume' nee betana ji'ojteim ineponee
inien nee jiba, inika'a in maammea amet
ji'ojte. 18 Aapo ju'u yo'owe Jesukrijto,
aapo'ik betana weyeka, juka' tu'ik enchim
si'imem a' bittuane. Tua junuentune.

1 Timoteeo

Ju'u Paplo, Timoteo' teamtau ji'ojte

1 Inepo Paplo, Jesukrijtota betana yeu
pu'ataka yeteu bittuari, itom yo'owa Li-
ojta, ju'u itom jinne'umta betana intok
ju'u yo'owe Jesukrijto, aapo ju'u, chukula
aapo'ik benasi itom machipea'u itom aet
a' bit bo'o bicha'u, inime betana aet nesau
takai. 2 Inika'a ji'osia ji'ojteita nee eu bittua,
Timoteo, Krijtopo betana in yoemia, tua
yuma'isi aapo'ik sual ta'aakai. Inepo, itom
yo'owa Liojta betana intok itom yo'owe
Jesukrijtota betana, si'imeku eu tu'ik intok
tua em nak jiokolinaa'uta intok yuma'isi,
yanti elaka em jiapsinee'uta, inika'a em
bitnee'uta ee betana a' waatakai.

Ka tu'ik majtawamta betana yee nok tejwaawame

3 Bat naataka, bwiaara Maseroonia' tea'u
bicha simeka, inia betana junak in eu
nokaka'a benasia, jiba i'an, jum bwe'u
jo'ara Eepeso' tea'po tawane, junama'a,
waatem, inime'e ta'abwika ka juka' Krijtota
nok lutu'uriata mak weyemta, ka inika'a
bem yee a' majtane' betchi'bo junuen iniat
am nok konta betchi'bo. 4 Intok kia juka'
jakwoo weeriata, kia beja etejoita betana
intok juka'a, jume' che'a bat naataka nat
tomti katriam betana, ka jak chupemtat, ka
bem emo temaine'po betana juni'i. Ini'i
weyemtat, wepulsi nok nassuawame jiba
ama yeu weama, kaita tu'ik weiyaakai. In-
tok juka' Liojta betana tekilta itom weetua
i'awa'uta, inika'a, Liojtat eewaka jiba weet-
uawamta betana, kaita'po yee ania.

5 Bwe'ituk ju'u iniae teuwaabaawame,
ini'i, inim si'imem, Liojta bichapo tu'isi
itom jiapsa'ut ju'uneakai intok ka jiap-
sita bepa Krijtota itom suale'po ju'uneakai,
wepulsi itom tu'u jiapsimmea itom naas
ito naknee'u juna'a. 6 Waate inim inien
inika'a koptaka intok inime'e kia beja kaita
tu'ik etejoit nau nok nassuawamtat emo
ta'arulaa. 7 Inime'e, Liojta betana nesaurim
jume' ji'ojteim, inime'e bempo tu'isi yee
emo am majtalekai, taa bempo, kia juka'
jiba bempo bem noka'ut ka ju'unea, intok
bem teuwaa'ut juni'i. Intok kia tua witti
nokaka, bem yee majta'ut juni'i ka ju'unea.
8 Itepo tee ala ju'unea, jume' Liojta
betana nesauri ji'ojteim, inime'e tua bem
bo'o jooria'eewa'po aman am sawaawa'po,
inime'e bem tu'ireaka'u. 9 Inia betana
jume' nesauri ji'ojteim, ka jume' tu'ik
jiba joaka, tu'isi jiapsame betchi'bo am
weye'po ju'uneakai. Ala, jume' nesauri
ji'ojteim, wame'e, kaabeta yo'oreka intok
ka ya'uraakame betchi'bo weye. Intok
jume' ka tu'ik bo'o jooriame intok jume'e,
Liojta ka yo'ori ta'aame, intok Liojta
betana weyemta ka a' yo'oreme. Jume'
bem yo'owam susu'ame intok junuen,
si'ime jume' yee susu'ame betchi'bo.
10 Intok ketchia, jume' jujubeka juni'i,
omot tatta'abwi jaamuchimmak emo
tu'ureme. Oo jume' jamut o'owimmak
emo tu'ureme. Jume' yee e'etbwame intok
jume' a yee bai tatta'aame intok jume'
jita ka lutu'uriata teuwaaka juni'i, bem
noka'uta a' lutu'uriateme betchi'bo. Intok
naa buustia, jume' Liojta betana nesauri
ji'ojteim, ketchia si'imeta juka'a, inika'a
tu'ik jiba in yee majta'uta a' beje'eka
weyemta betchi'bo weye. 11 Ini'i tu'ik
betana weyeka yee majtawame, ket jiba
ju'u, yo'orisi machika Krijtota betana
bemela nok lutu'uria, yee jinne'ume, ini'i,
juka' achai Lios, tua nak yo'oriwamta,
aapo'ik nee a' tekil makaka'u mak weye.

Ju'u Paplo, Liojta a' nakeka' betchi'bo, aet a' bai sae'epo

12 Inepo, juka' itom yo'owa Jesukrijtota,
juka' aapo'ik betana utte'ata net autuaka
nee aniakamta ne tua junen jiaka nee a'
bai sae. Bwe'ituk aapo'ik ket aapo'ik be-
tana tu'ikut net eaka, aapo'ik betana tek-
ileu nee yeu pu'akai. 13 Si'imeta inika'a
nee ya'arialaa, junuen bat naataka nee
aapo'ik beje'eka ka tu'ik teuwaaka intok
jume' aapo'ik sualeme, jiokot emo am bit-
tuaka, aapo'ik beje'eka nee jiapsisuk juni'i.
Taa ju'u Lios, nee nak jiokoleka, tu'ik nee
ya'ariak. Bwe'ituk junak inepo, kee nee
Krijtota sualen, intok ka tu'ik in joa'ut nee
ka ju'unean. 14 Jiba inia betchi'bo, inepo,
juka' Jesukrijtota betana, tu'i weyemta, tua
nee yuma'isi a' bichak. Naa buusti, aapo'ik
tua in a' yoem eiyaaka intok ketchia in yee
nak ta'aanee'ut, itom si'imem, Krijtota mak
itom ea' betchi'bo, si'imem itom a' ta'aa'ut,
junaet nee aniak.

15 Ini'i teuwaawame tua lutu'uria, intok
inika'a, si'ime a' sualpo yuma'i, ini'i:
"Jesukrijtota, jume' ka tu'ik ya'alame
jinne'ubaeka, inim bwiau yeu a' machi-
aka'uta", ti jiuwame. Inime betana inepo,
Liojta bichapo che'a bepa ka tu'ik ino
ya'arilekai. 16 Taa junae betchi'bo ju'u Lios
tua nee nak jiokoleka nee bichak, junuen,
juka' Krijtota tua bepa aapo'ik a yetet
bo'o bichaka yee a' jinne'u'uta, aapo'ik
betana net bat junuen a' bitna' betchi'bo.
Junuen inepo, wame'e chukula, jiba aapo'ik
sualeka juka' jiba yuu jiapsiwamta a'
bitneeme betchi'bo, inepo, bempo'im nee
mammate'ea'u tuk. 17 Inien san, itepo,
juka' jiba betchi'bo yo'o nesawemta, intok
jiba betchi'bo jiapsamta, pusimmea ka a
bittumta, juka'a, aapo'ik jiba Lioj taka,
intok si'imekut ju'uneamta, itepo, aapo'ik
Liojta itom yo'oree'uta, intok si'imeku
a' eiyaawaka a' alleetuawaa'uta, tee jiba
betchi'bo au bicha te a' teuwaane. Tua
junuentune.

18 Krijtopo betana in yoemia Timoteeo,
inika'a em joonee'uta, Jesukrijtota betana
weyeka em au yeu pu'ari, junuen yuma'isi
Krijtota sualeka intok si'imeku tu'isi em
jiapsa'po emo ju'uneiyaaka, iniae, ka jain
eaka, tu'isi a' bo'o jooriaka aet em jiapsine'
betchi'bo ne eu nooka. Inika'a, jiba bat
naataka jume' itomak Krijtota sualeme, Li-
ojta betana aet ju'uneetuawaka, bempo'im
ee betana iniat nokaka a' teuwaaka'a be-
nasia. 19 Inia betana waate, Liojta be-
tana weyemtat bem ea'ut ju'uneaka juni'i,
jiba iniau ka bem waate' betchi'bo, in-
ime'e, Krijtota bem suale'u betana tokti
ji'obeka emo ta'aruk. 20 Inien ameu yeu
siika, waate, ju'u Imeneo' teamtau intok
ju'u Alejanro' teamtau. Jiba inime'e, inepo,
junuen bempo'im, ka intok Liojta beje'eka
ka tu'ik bem noknee'u betana, iniae, jiokot
machikue bem a' ta'aane' betchi'bo, inepo,
ju'u bebeje'eritau am su'u tojak.

2

Liojtau bicha jaisa nok betchi'bo yee tejwaawame

1 Inim inepo, che'a bat naataka, Liojtau
bicha inim si'ime yoemrata betchi'bo nee
enchim ameu waateka intok tua junen
jiaka, Liojtau bicha am nokriaka intok
inime betchi'bo, aapo'ik Liojta aet bai
saeka, nee au bicha enchim am nokrianee'u
betana enchim aet tejwaa. 2 Jume' inim
che'a yo'o ya'arim, intok si'ime jume' wate
yo'ooraata inim nesaweme betchi'bo am
nokriane. Junuen, inim ka majjaiwaka
intok yanti, ka jaku'ubo itou suawaka, ala
wepulsi Liojta betchi'bo intok si'imeku
itom jiapsa'ut ito yo'ori teboka a jiapsi
betchi'bo. 3 Ini'i tu'ika junen joowa.
Intok juka' itom yo'owa Liojta, juka' yee
jinne'umta betana tu'isi bitwa mabet
maisia. 4 Intok aapo, inim si'ime yoemrata,
jinne'ui tu i'a intok si'imem aapo'ik betana
nok lutu'uriata am ta'aa i'a. 5 Bwe'ituk
wepu'ulai jiba ju'u si'imekuu Lios. Intok
wepu'ulai jiba ketchia, wa'a, jume' inim
jiapsame, Liojtamak emo tu'uteka aamak
eaka bem jiapsinee'u betana a am aniame,
Jesukrijto, ito benasi inim yoemtaka
jiapsaka'u. 6 Aapo Jesukrijto, a' me'etune'
betchi'bo au su'u tojak, junuen, inim
si'imem jinne'uimtunee'uta inia betana
junae a' beje'etua betchi'bo. Ini'i ya'ari
intok, taewai aet a' chupneeka yeu a'
pu'arit a' ju'uneiyaawaka chupuk. 7 Inia
betchi'bo inepo nee, Liojta betana in yeteu
nokne' betchi'bo, intok nee ket, wame'e
ka jurio yoemem, Jesukrijtota tu'isi bem
a' sualne' betchi'bo intok aapo'ik betana
bemela nok lutu'uriata in majta betchi'bo
nee yeu pu'awak. Iniae inepo lutu'uriata
teuwaa, intok kaabeta nee bai tatta'aa.

8 Inien san inepo, si'imekut, Krijtota
sualeme nau yaaja'po, jume' o'owim, in-
ime'e, Liojta a' yo'ori betchi'bo, aapo'ik
bichapo tu'ik bem joa'uta intok ka nau
omtiwaka nau nok nassuawamta weetu-
akai, bempo'im nee, Liojtau bicha am
nok i'a. 9 Intok jume' jaamuchim, in-
ime'e, emo suaka, ka jaana maisi emo
a'anaarine. Ka ama butti maisi bem emo
chi chikrinee'ue, intok kia ka sawai tomie
ya'aritae, ujyooi tetammea oo bem tajo'ori
unnaa beje'emtae, ka iniae ujyoisi maisi
bittubaane. 10 Ala bem ujyoinee'u, si'imeku
a yee nak jiokoleka, tu'ik bem bo'o joo-
ria'ue juna'atune. Inika'a, jaamuchim tua
wepulsi Liojta betchi'bo jiapsame junuen
bem jiapsi'ea'a benasia. 11 Inime'e jum
nau anwa'po, ka japteka nokne. Juka'
ama bem majtawa'u betana, kia a' jikka-
jinee intok kaita'po che'a emo eiyaakai.
12 Bwe'ituk inepo nee, juka' jamutta, kannee

jum anwa'po yee a' majta i'a. Intok kia
junama'a juka' o'outa, aapo'ik inia bepa
ka a' weenee'uta juni'i. Ala ini'i, kaita'po
che'a bat nesaune. Ka monteka ama annee.
13 Bwe'ituk ju'u Lios, juka' Adam teamta
bat a' ju'unaktek. Aet chukula intok juka'
Eeba' teamta. 14 Intok ketchia, ju'u Adam
tuka'u junuen, ka bai ta'aawak. Ala aapo
ju'u jamut. Intok ini'i, bai ta'aatuka, Li-
ojta bichapo ka tu'ik yaak. 15 Taa jume'
jaamuchim, inime'e, yoemiaka intok am
yo'oturiaka, inien jinne'uimtune. Taa in-
ime'e, inim Krijtota sual ta'aaka, yee nak
ta'aaka intok wepulsi Liojta mampo emo
su'u tojaka intok si'imeku suasi jiapsakai.

3

Krijtota sualemmeu yo'o ya'arim jaisa bem jiapsi i'a'awa'po

1 Ini'i teuwaawame tua lutu'uria, inim
jabetaka juni'i, jume' Krijtota nau sualem-
meu yo'otupeame, juna'a, inika'a tua tu'i
tekilta joopeene. 2 Inia betchi'bo, wa'a,
inika'a tekilta joaka Krijtota sualemmeu
yo'o ya'ari, ini'i si'imekut au suaka jiap-
sine, junuen kia jita ka tu'ika juni'i kaita
aet bittune' betchi'bo. Ini'i, wepu'ulaik
jiba jubine. Intok yuma'isi suasi jiap-
sine. Au yu'inee intok au yo'ori tebokai.
Jume' mekka betana au yajame, inime'e
tu'isi a' mabbetnee'ut jiapsine. A yee
a' majtanee'uta a' ta'aane. 3 Ka naa-
mukne. Ka nanassuane. Intok kia tomita,
ka a' koba'ita, ka a' waatane. Ala yee
jiokol ta'aane. Si'imemmak tu'ika jiap-
sine. Aapo ka unnaa naa buusti tomit au
temaine. 4 Ini'i, a' jo'apo si'imem tu'isi
am kuaktaka am uju'une. Intok jume' a'
yoemiawam, bem jikkajinee'uta intok bem
yee yo'orinee'uta am majtane. 5 Bwe'ituk
seenu, jiba a' jo'apo jo'aakame, aapo'ik
tu'isi am uju'unee'uta ka a' ta'aame, ini'i,
kaachin jume' Krijtota sualemmeu yo'otaka
a am kuaktane. 6 Junuen san, ju'u Krij-
tota sualemmeu yo'otuneeme, ka ju'ubwa
jeela Krijtota sualeme tune. Ka junuen
ini'i, au jabeleka intok juka' bebeje'erita ka
tu'isi au a' tawaaka'a benasia, jiba junaen
au a' tawaane' betchi'bo. 7 Ketchia utte'a,
jume' ka Krijtota sualeme nasuk, aapo'ik
yo'oriwaka, tu'isi a' bitnaa'uta. Junuen
jita'apo ka tu'ik betana ka aet nokna'
betchi'bo. Intok junuen iniae bebeje'erita
ka a' ji'optuane' betchi'bo.

Te'opopo tekiakame, jaisa bem jiapsi i'a'awa'po

8 Junaen ketchia, jume' jum te'opompo,
wate tekileu yeu pu'arim, inime'e o'owim
yo'ori bitwametune. Bem noka'ut yeu
yuyyumane. Ka nanaakone. Intok
tomita ka bempo'im koba'i, ka a' waatane.
9 Inime'e, juka' lutu'uriataka inim ito
nasuk yeu machiaka itom suale'uta, aet
jiapseka a' sual sakane. Intok iniamak,
Liojta bichapo tu'isi bem jiapsa'ut emo
ju'uneiyaakai. 10 Inime'e, junae tekilae, baat
ji'obilaatune. Intok junama'a bempo, ju'u
tekileu bem makriu yuma'ateko, bempo
inika'a te'opopo tekilta a' joone. 11 Jume'
jaamuchim juni'i ketchia, emo yo'ori
tebone. Ka bem yetet nok'ea'uta, ka yetet
nok sasakane. Si'imeku suasi emo uju'une.
Intok si'imeta bem joa'ut, a amet yoem
eetune. 12 Ju'u te'opopo inien tekilekame,
wepu'ulaik jiba jubine. Intok ini'i, jume'
a' jo'awapo jo'aakame intok a' yoemiam,
intok junama'a si'imeta, tu'isi a' uju'une.
13 Bwe'ituk jume' inien, jum te'opopo
tekileka bem tekilta tu'isi a' joame, inime'e
junae tekil bem joa'u betana che'a bepa
au lutu'uriaka a' maktune. Intok inime'e,
Jesukrijtota junuen bem a' suale'u betana
che'a juni'i utte'aka, bem a' teuwaanee'uta
aet a' jajamne.

Juka' itom suale'ut ka si'imem a aet ju'unea'po

14 Inepo lauti nee enchi aman bitbaeka'ea.
Taa jiba nee inika'a ji'ojteita nee eu
bittua, 15 junuen, ka lauti a nee aman
eu weyeo juni'i, jiba junuen, jume'
Krijtota sualeme nasuk, tu'isi ame nasuk
em tekipanoaka ju'u em annee'ut em
ju'uneene' betchi'bo. Juname'e intok,
ju'u Lios, jiba yuu jiapsamta yoemiam
taka, bempo, Krijtota betana juka' nok
lutu'uriata si'imekut a' suuaka intok a'
nokria sakame. 16 Ju'unakkiachisi lutu'uria
ini'i itom suale'u betana, wepulsi au emo
su'u tojirika, ka sep lauti a aet ju'uneetu'uu.
Maa su, inen ji'ojtei:

Lios, aapo ito benasi au yaaka, inim au yeu
machiak.
Liojta tu'u jiapsi aet aneka, aapo wepulsi
tu'ika jiba aet ayuka jiapsak.

Jume' ankelesim betana bittuk.
Inim bwiapo si'ime ka nanau machi yoemratau aapo'ik betana ameu bicha teuwaatuk.
Inim bwiapo jiapsame betana sualtuk.
Chukula intok, juchi teekau mabettuk.

4

Jume'e, ka intok Krijtota sualbaeme

1 Taa inim ju'u Liojta tu'u jiapsi machisi itom aet ju'uneetualaa, chukula, si'imeta abe aet yumao taewaimmet, watem, jume' Liojta sualeka juni'i, a' koptaka intok inime'e, bebeje'erita betana ka tu'i jiapsim, yee bai tatta'aame, intok inime'e betana weyeka ju'u yee majtawamtau, inime'e inimmeu emo su'u tojineeme. 2 Intok inime'e, wame'e, ka lutu'uriapo emo tu'u joame, ka lutu'uriata yee majtame, junamemak eaka am jikkajine. Juname'e, ka tu'ik joaka juni'i, ka emo tetemaeme. 3 Bempo, inim jujupwamta yee u'aa. Intok ketchia, wate bwa'amta ka a' bwa'a nesae. Junaka'a bwa'amta intok, ju'u Lios, wame'e Krijtota sualeme, intok wame'e, Krijtota bemela nok lutu'uriata a' ta'aame, bempo'im, aapo'ik bai saeka bem a' bwa'ane' betchi'bo, ju'u Lios a' ju'unaktei. 4 Bwe'ituk, si'ime ju'u inim Liojta ju'unaktei tu'i. Intok itepo inia betana, kaita omola tatawaane. Ala inika'a, inia betchi'bo, Liojta bai saeka, tee a' mabetne. 5 Bwe'ituk si'ime ini'i, aapo'ik Liojta nok lutu'uria betana intok ju'u aapo'iku bicha nokaka, itom a' bai sae'ue, aapo'ik bichapo tu'ika yeu weama.

Jesukrijtota tekil tu'isi bo'o jooriame

6 Inika'a empo, jume' Krijtopo itomak werim, yuma'isi am majta'ateko, empo, lutu'uriapo Krijtota betana juka' em tekil makrita yuma'isi tu'isi a' joame tune. Intok empo, tu'ik, utte'ata em aet mabet sime'uta et ju'uneiyaanaa. Inika'a, Krijtota ae sualwaka intok juka' tu'ik betana em majti, em bo'o jooriaka, juka' ka em kopta'u betana. 7 Taa empo, juka' inim ka tu'ik weye'e betana intok kaita suawaka ama ayuka, etejowamta, chuubaa juni'i, ka a' jikkajibaane. Ala, empo, aapo'ik Liojta betana weyemta, yuma'isi em a' ta'aaka em aet jiapsinee'ut emo temaine. 8 Bwe'ituk, takaapo utte'ata a' bwij betchi'bo, ju'u emo utte'a jooriawame, wateku yeteu tu'ik weiyaa o'oben. Taa wa'a Liojta betana weyemtat yuma'isi aet jiapsiwame, ini'i, si'imeku yeteu tu'ik weiyaa. Bwe'ituk ini'i, ketun inim jiapsa'po, intok kia chukula, jiba yuu itom jiapsinee'u betchi'bo juni'i, itou tu'ik weiyaa. 9 Ini'i teuwaari tua lutu'uria intok inika'a, si'ime a' ju'uneiyaaka a' sualpo yuma'i. 10 Itepo, jiba inia betchi'bo san tekipanoa intok itepo aet jiokot bitwaka ee beje'ewa. Bwe'ituk itepo su, ju'u Lios, jiba yuu jiapsamtat eaka jiapsakai. Aapo, ju'u inim si'imem jiapsame, inim bem jiapsa'po, amemaktuka am bichame. Intok che'a bat naataka wame'e a' sual ta'aame, bempo'im jiba yuu jiapsine' betchi'bo iniat am bichakai.

11 Inika'a weyemta, empo, utte'a yee aet tejwaaka intok em yee a' majtanee'uta. 12 Em ju'ubwa yo'otu' betchi'bo, iniat ka jak wa'am em bitna' betchi'bo, aet emo suaka jiapsine. Ala empo jume' Krijtopo itomak werim, tu'ik eu am ta'aatuane. Empo junuen ame bichapo em noka'ue intok em tu'isi amemak emo weiyaa'ue. Intok em a yee nak ta'aaka, Liojta tu'u jiapsi et ane'ue a' ju'uneiyaa tebone. Intok inika'a, Krijtotat em eiyaa'ue intok Liojta bichapo, wepulsi tu'i eerita jiba et ayuka'ue. 13 Nee aman eu yepsa'u tajtia, empo, jume' Liojta betana nok lutu'uria ji'ojteim, yeteu am nok simne. Krijtota sualeme am majtane. Intok ka bem ko'om eene' betchi'bo amemak etejone. 14 Empo ket, kaachin juka' Liojta betana em mabetrika, em a joa'uta, inika'a, jume' Krijtota sualemmeu yo'owem, Liojta betana ju'uneetuawaka, Liojtau bicha enchi nokriaka, em mabetaka'uta, ka a' koptaka, jiba aet jiapsine.

15 Inia weemta betana empo, jiba wee'po yuma'isi au kikne. Junuen si'imem a bem a' bitne' betchi'bo, ju'u em joa'u betana, ka kia beja weyeka, tu'ik ama ayuka'uta. 16 Empo, ju'u inim amma'ali em jiapsa'u betana emo suuane. Intok ju'u em yee majta'uta, tu'isi a' weenee'u betana emo suuane. Intok empo, si'imeta juka' lutu'uriaka tu'isi weyemta, ka a' koptaka aet jiapsine. Bwe'ituk inika'a empo inien a' joa'ateko, jiba empo, intok ketchia, wame'e em ameu nokaka enchi jikkajammak nau, Liojta betana tu'ik aet bichaka jinne'uimtune.

5

Jume' Krijtota sualemmak jaisa au weiyaanaa'u

1 Senuk yo'otuita, ka empo bettesi
jita'apo a' nok tejwaane. Ala, inika'a, em a'
yo'owaka'a benasi junae betana au noknee.
Intok jume' ju'ubwa yo'otume, inime'e, em
am sailaka'a benasi amemak emo weiyaane.
2 Intok jume' jaamut yo'otuim juni'i ketchia,
inime'e, em am aeka'a benasia amemak
emo weiyaane. Intok jume' bebemem juni'i
ketchia, inime'e, em am waeka'a benasia,
si'imekut tu'ik, sua machik jiba jooriaka,
amemak emo weiyaane.

3 Jume' jaamut jokoptuim, lutu'uriapo
jiokot eame, am aniane. 4 Taa ju'u jamut
jokoptui yoemiakame oo jume' a' amuwam
jipueme, inime'e, che'a bat naataka jume'
amemak jo'aakammak tu'isi amemak
emo weiyaaka bem joonee'ut intok jume'
bem yo'owam junaet bem am nakeka am
yo'oturiaka'uta tua bem am bai saunee'uta,
inika'a a' ta'aane. Bwe'ituk inien weyeme
ini'i tu'i. Intok ju'u Lios ae alleene.
5 Ju'u jamut, lutu'uriapo jokoptui, tua
aapola tawalame, ini'i Liojta betana a'
anianaa'uta bo'o bichaka jiapsa. Intok
taewait intok tukaariat naa buustia, Liojta
a' yo'oreka, jiba au bicha a' noka'uta
a' weetua. 6 Taa ju'u jamut jokoptui,
inim ka tu'ikue alleebaeka jiba au su'u
tojirika jiapsame, ini'i, jiapsaka, Liojta
bichapo ka jiapsamta benane. 7 Empo inia
weyemta betana ket am tejwaaka ameu
nokne, junuen, inime'e kaita ka tu'ikut
bempo'im aet am sua tejwaa machik amet
aune' betchi'bo. 8 Bwe'ituk inim emo
nasuk seenu, jume' a' wawaim ka ameu
waateka ka am ania'ateko, intok che'a juni'i
jume' aamak jo'aaka tu'isi a' bit'ea'um
ka ania'ateko, ini'i, ka Krijtota sualemta
benasi bitnaa intok ini'i, senuk ka Krijtota
sualemta bepa che'a ka tu'ik joone.

9 Inim, jume' jokoptuim yeu pu'arimtaka,
bem yeu pu'ari bem joo'ea'uta
ja'abwekammak, wa'a jokoptui, baji
taka wasuktiam bepa weiyaame jiba
ama amemak na'ikiatune. Intok ini'i,
wepu'ulaik jiba kunalatusukame. 10 Ini'i
ta'eenaa inim juka' tu'ik bo'o jooriaka
a' jiapsisuka'uta. Maa suko inile benak
a' yoemiam tu'isi am yo'otuarialatuko.
Wame'e mekka betana au yaajame, a'
jo'awapo si'imeku tu'isi am mabbetsu-
latuko. Intok jume' Krijtopo aamak werim,
ini'i am wok baksialatuko. Intok wame'e,
jita'apo jiokot emo bichakame, junaet am
anialatuko. Oo jita juni'i inile benak tu'ik
a' bo'o joorialatuko, junuen a amemak
na'ikiatune.

11 Taa jume' beme yo'otaka jokoptulam ka
amemak am na'ikiane. Bwe'ituk inime'e,
chukula juchi kukunabaeka'ea'ateko, inien
bem ea'u, Krijtotamak eaka bem joobae'uta
am koptatuane. 12 Intok chukula inime'e,
Liojta bichapo bem joaka a' chupa'ane'eti
jiaka bem nokaka'u betana, iniat bempo
ka a aet yeu yumakai, junak inime'e inia
betana ka tu'isi aet emo tawaarika ama yeu
katne. 13 Intok naa buustia, inime'e, jo'aat
rejte'eteko, bempo tua kaitat jiapseka, kaita
bem joopea'uta aet ta'aane. Intok ka iniat
jiba joiwane, ketchia bempo, ka bem yetet
nok'ea'uta yetet nok sasakane. Intok kaita
bem a tu'ute'po kikkimune. Intok ka nok
maisi machik nok sasakane. 14 Inia betchi'bo
inepo, nee jume' beme yo'otaka jokoptuim,
am kukuna i'a. Intok inime'e yoemiaka,
bem jo'au si'imeta bichaka jo'ane. Intok
inime'e, ka tu'ika bem joa'uta, kaita amet
aune, junuen jume' itom beje'eka aneme,
kaita'po itot nokne' betchi'bo. 15 Bwe'ituk
inim waate jokoptuim jaibu inien, Krijtota
bem suale'uta koptaka intok bebeje'erita
mak eaka ka tu'ik jooa.

16 Inim senu Krijtota sualeme,
o'outakai oo jamuttakai juni'i, jokoptuim
wawaekame, ini'i, inime'e am aniane. Intok
juname'e, jume' Krijtota nau sualeme am
aniane' betchi'bo, ka iniat obiachisi ameu
am su'u tojirine. Junuen jume' Krijtota nau
sualeme, wame'e jokoptuim, lutu'uriapo
am ania machim kaabeta jipueme, inime'e
a aniane.

17 Wame'e Krijtota sualemmeu yo'o
ya'arim, bempo bem tekil tu'isi a' joame,
inime'e, ameu a' cha'aka'po aman, nat
bepa aniawaka intok eiyaawaka bitnaa.
Inien che'a bat naataka, jume'e, Krijtota
nok lutu'uriata a' nokaka intok yee a'
majtame. 18 Bwe'ituk jum Liojta betana
ji'osia ji'ojteimpo: “Juka' boejta, tiikom
jotamta, a' ji'ibwane' betchi'bo, ka a' ten
suma'ine”, ti ji'ojtei. Intok inim omot

ket: “Ju'u tekipanoareeo, a' koba'ita, a' beje'etuanaa'u au lutu'uria”, ti ama ji'ojtei.
[19] Empo, inim senu, Krijtota sualemmeu yo'ota betana a' beje'eka eu a' na'atejowao, kaita ya'ane, junae betana ka wooika oo bajim junae betana ju'uneaka nokame aneo.
[20] Taa jume' inien, Liojta bichapo ka tu'ik joame, junae betana si'imem bichapo am nok tejwaane, junuen jume' watem, am ee majjaune' betchi'bo. [21] Inia betana inepo, achai Liojta bichapo intok Jesukrijtota bichapo, intok jume' aamak aneka aapo'ik yeu pu'arim ankelesim bichapo, inika'a weyemta, si'imem nanancha, kaabeta yeu pu'aka, em aet yeu yumaka a' sawaanee nee enchi tejwaa. [22] Intok ket empo, Krijtota sualemmeu senuk yo'o ya'abae'eteko, tu'isi aet bichaka bo'o bitne. Junuen empo, ka watem ka tu'isi aulammak, amemak ji'oplata benasi bitna' betchi'bo. Ka tu'ik, ka em joonee'ut emo suuane.
[23] Jiba jeela tompo em ko'okoe'u betchi'bo, empo, ka ba'am jiba ji'ine, ala pa'asi ba'awata ket iliikik ji'ine.
[24] Inim, watemmet, juka' ka tu'ika bem ya'arita, machisi a ju'uneiyaatu, kee ya'uraa bittuawakai. Taa inia betana, watemmet intok, ka sep a ju'uneiyaatu. Taa chukula yee ya'uraa bittuawao ju'uneiyaatune. [25] Intok jiba inieni, ju'u tu'ika bo'o jooriawame, ini'i ju'unakkiachisi a ju'uneiyaatu. Intok ka sep ju'uneiyaatuka juni'i, ka junuen tawaka, chukula jiba ju'uneiyaatune.

6

[1] Wame'e Krijtota sualeka, tetekoka jiapsame, inime'e, bem tekom tua am yo'oreka am bitne. Junuen, ju'u yo'orisi machika itom yo'owa Liojtat, intok kia ju'u itom ta'aaka, itom yee majta'ut juni'i, ka jaana amet nokna' betchi'bo. [2] Jume' intoko inim tetekoka, juname betchi'bo jiapsame, bem tekom ket Krijtota am sualeo, inime'e, bempo'im junuen amemak Krijtota am suale' betchi'bo, ka junae betchi'bo che'a ka am yo'oreka am bitbaane. Ala che'a juni'i juname'e, tekilta tu'isi am jooriane. Bwe'ituk jume' enchim joa'u betana tu'ik mabetneeme, inime'e, Krijtota sualeme intok aapo'ik betana naksi eiyaawame juname'e. Empo, inika'a yee majtaka iniat am tejwaane.

Ju'u itom suale'u, intok itom ae betchi'bo allea'u

[3] Senu inim jitaa ta'abwik betana intok ka ju'u yo'owe Jesukrijtota betana tu'ika yee majtawamtamak weyeka, intok kia waka'a Liojta junuen yo'oriwaka itom suale'u betana, che'a bat weyeka yee majtawamta betana, ka iniamak weyeka yee a' majta'ateko, [4] ini'i si'imem bepa au che'ewareka intok ini'i, tua kaita ta'aa. Jita ju'uneiyaapeewaka aet emo nok kokobawamta betana aet au ta'arulaa. Intok inile benak betana, jitat ka nau eewaka, nat koptiwame. Emo beje'ewame, intok ka emo yo'oriwaka nau nokwame, intok ka nat yoem eewame junama yeu weyekai. [5] Intok ini'i, jume' tua tiusi machikut jiapseka intok juka' lutu'uriata ka ta'aammak, ka lu'uteka nau nok nassuawame ama aayuk. Intok inime'e, Liojta a' sualwa'po, iniae bempo ae tomi yo'owa'a benasi eame. Empo, jume' inien anemmak kaita'po amemak eene. [6] Ju'unakkiachisi lutu'uria ala, juka' Liojta yo'oriwaka a' sualwa'ut, eiyaawatchika, kaitau a tamachiatuka itom bit machik ama aayuk. Ini'i juna'atakai, inim senuk, ju'u a' jipue'ue yanti elaka tua alleaka a' jiapsiwame. [7] Bwe'ituk inika'a te ju'uneiyaane, itepo kaitamak tee inim yeu yoemtuk. Intok kia chukula, kokok juni'i, kaita tee a weiyaane. [8] Taa itepo inim juka' itom bwa'anee'uta intok juka' itom tajo'onee'uta itepo a' jipue'eteko, iniae tee tua yanti elne. [9] Taa ka inieni wame'e che'a bepa yu'in totomipeame. Inime'e junaet emo ta'aruka intok juebenaka tua ka suasi bem eaka bem joopea'u am nanasontemtat, inika'a inim si'imem aet emo ta'aruka, aet kokkowamtat, jite'ipo benasi aet emo kokobe. [10] Bwe'ituk ini'i ju'u tomit jiba eewaka, yu'in tomipeewame, iniat naate si'ime ju'u ka tu'ika joowame. Intok wate aane, inika'a unnaa bem a' eiya' betchi'bo, junuen, Krijtota bem suale'uta koptalam. Intok junae betchi'bo tua jiokot emo bichaka jiapsa.

Krijtota itom suale'ut tu'isi aet yeu yuma'awame

[11] Taa empo Timoteeo, wepulsi Liojta betchi'bo jiapsaka a' nesaupo aneme, si'ime inika'a ka tu'ik betana emo suuaka, omola a' eiyaane. Ala empo inim si'imeku, lutu'uriaka tu'isi weyemta bo'o jooriaka

jiapsine. Iniamak Liojta jiba alleetuaka
a' yo'orine. Intok Jesukrijtotat eakai in-
tok yee nak ta'aakai, intok ka seej chukti
eaka a bo'o bichaka, intok kaita'po emo
che'ewareka jiapsine. 12 Inia eiyaawatchik,
Liojta em sual ta'aa'ut, jiokot aet emo
bichaka juni'i, jiba em aet jiapsinee'uta
ka a' koptane. Aapo'ik Liojta betana em
mabetri, chukula jiba yuu jiapsiwamtat
utte'aka, jiba em aet jiapsinee'uta jariune.
Bwe'ituk ju'u Lios jiba inia betchi'bo enchi
yeu pu'ari. Intok empo jiba iniat jiapseka,
em aet ea'ut empo inim juebenam bichapo
aet emo ju'uneiyaa tebolaa. 13 I'an intoko,
ju'u Lios, inim si'ime jiapsamta a' jiapsi-
tuamta bichapo intok ju'u Jesukrijto, aapo
ket, wa'a Ponsio Pilaatotuka'uta bichapo,
aapo'ik jabetuka'uta, witti nokaka au ta'aa
tebokamta bichapo, nee enchi aet tejwaa,
14 juka' inim in enchi aet saweka'uta, em a'
chupa'ane' betchi'bo, ka ta'abwisia a' wee-
tuakai, inia betana yuma'isi junuen kaabe
jitat enchi nok tejwaakai, inika'a, junaen
chukula, yo'owe Jesukrijtota juchi a'abo
a' notte'u tajtia. 15 Ini'i chukula taewai,
jaibu yeu pu'arita a' yumako, ju'u Lios,
inika'a inien yeu a' weetuane. Aapo su i'an
juna'a, aapola jiba ju'u nak yo'ori'eewaka,
si'imeku nesaweka Lios. Aapo, si'ime che'a
yo'o nesaweme bepa intok si'ime jume'
inim che'a yo'oriwame bepa yo'otaka in-
tok yo'oriwame. 16 Aapo su juna'a, ju'u
wepu'ulaka jiba, ka mumukeme. Aapo,
jum tachiria, inim yoemta kaabeta a au
rukte'epo jiapsame. Inim aapo'ik kaabe
a' bitlaa, intok kia kaabe inim a' bitne.
Aapo'ik jiba betchi'bo a' yo'orinaa'uta in-
tok jiba betchi'bo yo'otaka a' nesaunee'uta,
aapo'iku lutu'uriatune. Tua junuentune.

17 Jume' inim tua yu'in totomeka
jiapsame, kaita'po bem emo che'ewarine'
betchi'bo, ameu nokne. Intok kia
bempo'im, ka ju'u bem tomit jiapseka bem
aet eene' betchi'bo juni'i. Bwe'ituk ini'i,
ka jiba si'imeku yee ania. Ala bempo'im
ju'u Liojtat, aapo jiba yuu jiapsamtat
intok si'ime tu'ik itou tu'ika yuma'isi
itom a' bittuamtat bem eene' betchi'bo.
18 Inime'e, empo, watem betchi'bo tu'ik
joaka, junuen junae, chukula jiapsinee'u
betchi'bo che'a eiyaawatchika tu'ik bem
koba'ane' betchi'bo intok, bempo'im
juka' bem jipue'uta, kaachin eaka, inika'a
watemmeu bicha a bem a' na'ikiane'
betchi'bo, inia betana ameu nokne. 19 Inien
bempo, chukula jiapsinaa'uta, juka' si'imek
bepa tu'ik jipu'une. Iniat junuen bem aman
lutu'uriane' betchi'bo witti a' ju'uneiyaane.
Intok naa buustia, bempo, Krijtota sualeka
inim jiapsaka, junuen aapo'ik betchi'bo
tu'ik bem joa'uta, si'imekut yuma'isi a'
joaka jiapsine.

Paplota ji'ojtesu'po, Timoteota joo i'a'u tejwaawaka'po

20 Empo Timoteeo, juka'a, Liojta betana
em au yeu pu'arita, em tekil maki, ka
a' koptaka a' weetuane. Empo, inim
juebenaka nau nok nassuawaka, kaita tu'ik
suawaekamta intok kia juka' lutu'uriata
beje'eka nokta, kia beja nokitaka juni'i,
suawakame ti ta'eewamta, ili juni'i ka
a' jikkajibaane. 21 Bwe'ituk waate, inien
weyeka suawaekame'e teamta jikkajaka, a'
sualeka, Krijtota bem suale'uta koptaka,
omola a' tawaalam.

Ju'u Lios, aapo'ik betana tu'ik enchi a'
bittuane. Tua junuentune.

2 Timoteeo

Ju'u Paplo, juchi Timoteo' teamtau ji'ojte

1 Inepo Paplo, Jesukrijtota betana sawaka,
nee yeteu bittuari, Liojta junen a' tu'ureka'
betchi'bo. Ket jiba juka' Jesukrijtota be-
tana, a' sualeka, chukula jiba yuu jiapsi-
wamta itou na'ikiarita, inika'a yee a' ma-
jtane' betchi'bo nee yeu pu'ari. 2 Inika'a
ji'osia jo'ojteita nee eu bittua, Timoteeo,
Krijtopo in yoemia, in nake'u. Inepo tua
junen jiaka, Lios itom yo'owa intok yo'owe
Jesukrijtota betana, si'imeku eu tu'ik intok
tua em nak jiokolinaa'uta intok yuma'isi
yanti, ka jain eaka em jiapsinee'uta, nee ee
betana a' waata.

*Krijtota tu'isi sualeka, watem ket a' sual-
tuawa'po*

3 Taewait intok kia tukaariat naa buus-
tia, inepo, Liojtau bicha nokaka intok eu
waateka, nee enchi nokria. Intok nee ee
betchi'bo juka' Liojta bai saekai. Juka' Li-
ojta, aapo'ik bichapo tu'isi in jiapsa'po ino
ju'uneiyaaka in yo'oreka, ae betchi'bo in
jiapsa'uta. Jiba bat naateka taewaimmet,
jume' in yo'owasuka'um ae betchi'bo bem
jiapsa'a benasia. 4 Junak aman in enchi
to'o sikaa, junama'a tua em siokaka, in-
tok yu'in em opoaka betana jiba ne eu
waate. Intok inepo juchi enchi nee bit-
pea, junuen juchi emak aneka, tua yuma'isi
alleewamta bit betchi'bo. 5 Bwe'ituk in-
epo, Jesukrijtota lutu'uriapo tua junen ji-
aka em a' suale'ubeu ne waate. Ju'u em
mala yo'owe, Loira' teame intok ju'u em
ae Euniise' teame, inime'e che'a bat inien
tua lutu'uriapo a' sualek. Intok inepo, inia
betana, ket jiba junuen, tua em a' suale'ut
nee ju'unea.

6 Inia betchi'bo inepo, waka'a, nee ee
bepa mamteka, Liojtau bicha enchi nokri-
aka, aapo'ik betana juka' em mabetaka, au
yumaka em a joa'uta, ka em aawaj kopteka,
aet jiapseka em a' bo'o jooriane' betchi'bo
ne enchi aet tejwaa. 7 Bwe'ituk ju'u
Lios, inim kaitat majjaeka itom jiapsine'
betchi'bo, juka' a' tu'u jiapsiwata itot autu-
ari. Ala ika'a itom ya'ariak, ka itom ko'om
eene' betchi'bo juka' utte'ata intok itom
yee nak ta'aanee'uta. Intok tu'ik yuma'isi,
suasi itom ito uju'uka jiapsinee'uta, ju'u a'
tu'u jiapsie iniae itot a' autuari. 8 Inien
san empo ka tiunee juka' yo'owe Jesukri-
jtota betchi'bo, aapo'ik betana weyemta
em a' teuwaanee'u betana. Intok kia, nee
juni'i, aapo'ik mak in ea' betchi'bo inim
in eta'ita betchi'bo juni'i ka tiune. Ala,
empo ket eu weyemta inien ju'u aapo'ik
bemela nok lutu'uriata betchi'bo, jiokot
emo bitwamta, inika'a, jiba Liojta, aapo'ik
utte'ata yetet a' autua'ut eaka a' ine'ene.
9 Ju'u Lios, itom jinne'uk intok inim wepulsi
aapo'ik betchi'bo itom jiapsine' betchi'bo
itom yeu pu'ari. Taa ka jita tu'ik itom
ya'ari betchi'bo, ala ini'i, tua aapo'ik junen
a' chupa'abaeka' betchi'bo. Intok Krijtota
mak itom ea' betchi'bo itom nak ta'aasukai.
Ju'u Lios, bat naataka, inim aniata kee aet
naateo naateka jaibu itom nak ta'aan. 10 Taa
inika'a, tua yee a' nake'uta, aapo i'an juka'
Jesukrijtota, itom jinne'umta, inim a'abo
a' yepsaka'ue, iniae yee a' ju'uneiyaatua.
Aapo ju'u, juka' kokowamta, jiba betchi'bo
taka utte'akamta, kobakame. Intok aapo,
jiba aapo'ik betana nok lutu'uriae yee
jinne'umtae, juka' jiba yuu jiapsiwamta,
juka' kaibu a nasonteitumta, inim machisi
a' ju'uneiyaa tebok.

11 Ju'u Lios, inika'a bemela nok
lutu'uriata, in yeteu a' teuwaane' betchi'bo
nee yeu pu'ak. Intok aapo, ju'u ka jurio
yoemratau bicha, inimmeu nee bittuak,
junuen, inime'e in am majtane' betchi'bo.
12 Jiba inia betchi'bo san, inepo, inim inien
si'imekut jiokot ino bicha. Taa nee ka aet
tiiwe. Bwe'ituk nee juka' jabeta in sualeka
in aet yoem ea'uta nee ju'unea. Intok nee
witti ju'unea, aapo'ik si'imeku a' yuma'u,
junuen chukula, aapo'ik a'abo notte'u
tajtia, inepo'ik in jiapsi, intok si'imeta juka'
aapo'ik mampo in su'u tojiri, aapo'ik nee a'
suuariaka nee aet aniane'po.

13 Empo, juka' tu'ik betana yee ma-
jtawamta in enchi majtaka, in enchi
tejwaaka'uta, jiba junama wa'am em
neu a' ta'aaka'a benasia a' weiyaaka,
junuen jiba a' bo'o jooriane. Intok empo,
si'imeku Krijtota mak eaka, itom jiapsa'
betchi'bo, si'imeku aapo'ik sualeka intok
yee nak ta'aaka jiapsine. 14 Ju'u Liojta
tu'u jiapsie, itot a' jiapsine' betchi'bo itot
jiapsituarie, junae aniawaka, Liojta betana
juka' yuma'isi em a joaka, juka' eu su'u
tojirita, ka a' koptaka, jiba aet jiapsine.

15 I'an em jaibu ju'unea'a benasia, si'ime
jume' Aasia bwiaara betana, jume' Krijtota
sualeme, nee koptaka ka intok a'abo neu
yaaja. Inime' nasuk kia ju'u Pikeeloj teame
intok ju'u Ermoojenej teame juni'i ketchia.
16 Ju'u itom yo'owa Jesukrijto, aapo juka'
Onesiiporo' teamta, jume' a' jo'aapo ama
jiapsame, tua am nak jiokoleka, tu'ik am
bittuane. Bwe'ituk aapo ju'u Onesiiporo'
teame, ka nee koptakai, jue benasi, tua
tu'ik nee ya'arialaa. Intok aapo junuen,
inim in eta'ituka'u betana, ka inia betana
tiwekai. 17 Ala junako, aapo jum bwe'u jo'ara
Rooma' tea'po anekai, junama'a binwaa,
nee a' tea'po tajtia, ama nee jaiwaka nee
teak. 18 Inika'a, ju'u itom yo'owa Jesukrijto,
chukula juchi a'abo nottekai, juka' che'a
bepa yee nak jiokoleka, aapo'ik betana au
tu'ik, aamak a' bittuane. Empo su jaibu
tu'isi ju'unea, aapo'ik jum bwe'u jo'ara Eep-
eso' tea'po tua yuma'isi itom a' aniaka'u.

2

*Jesukrijtota tu'isi nok jikkajame a' sontao-
tuka'a benasia*

1 Empo intoko in yoemia benasi in
eiyaa'u, Jesukrijtota mak itom aamak
ea' betchi'bo, juka' tu'ik itom ae betana
bicha'utau waateka, aet utte'aka jiapsine.
2 Empo, juka'a, juebenam bichapo aneka,
juka' bempo'im majtaka em jikkajaka neu
em ta'aaka'uta, jiba inika'a naa buustia
inim watem, si'imekut a yoem eiyaatume,
inime'e, bempo naa buustia, watem a'
majta' betchi'bo au yumame am majtaka
a' tekil makne.
3 Junuen empo, Jesukrijtota betana, senu
sontaao, tekilta tu'isi a' jooriame takai,
juka' jiokot em emo bicha'uta, ka jain eaka
a' ine'ene. 4 Kaabe senu inim bwiapo son-
taao taka tekilpo au bichakai, ini'i jum ka
sontao tekilpo kaibu ama annee. Bwe'ituk
utte'a ini'i, juka' sontaommeu yo'o ya'utta,
a' nesaupo aman jiba a' weene'po. 5 Ini'i
ket jiba inien weyekai, wa'a, yeeuwaka
yo'obaawa'po junama'a aneme, ini'i, ju-
nama'a kaita yo'oka yeu weene, ini'i, junae
betchi'bo a' joonee'uta aet a' tejwaawaka'u,
ka junuen aet yeu yumakai. 6 Wa'a jum
wajpo tekipanoame, ini'i, juka' etwakamta
bachia ama yeu sikamta, junama'a au
lutu'uriatune, aapo'ik che'a bat, juka' au
na'ikiarita a' mabetnee'uta. 7 Empo, juka'
inim in noka'ut, aet mammate. Intok
si'ime inia betana ju'u yo'owe Jesukrijto,
aet ju'uneene' betchi'bo enchi aet aniane.
8 Itom yo'owa Jesukrijtota, aapo'ik
mukuka, kokkoarim nasuk a' jiabijteka'u
betana intok aapo'ik ju'u yo'o ya'ari,
Labiituka'uta yoemiam nat tomti aapo'ikut
yeu katriam betana a' weye'u, iniau jiba
waatine. Ini'i juna'a ju'u Krijtota betana
bemela nok lutu'uria in yee majta'u.
9 Jiba inika'a nok lutu'uriata in yee majta'
betchi'bo inepo jiokot ino bicha. Kia inepo
ketchia, yee su'arik weela'po, ae betchi'bo
inim eta'i takai. Taa ju'u Liojta betana a'
nok lutu'uriawa, bichau bicha sualwaka
a' teuwaana' betchi'bo, kaabe inien yee
e'etawa'po a' tawaa. 10 Inia betchi'bo inepo,
si'ime wame'e Liojta yeu pu'arim betchi'bo
tu'ik waatakai, si'imeta juka' neu weyemta
nee, ka jain eaka a' ine'a. Junuen ket
bempo'im, juka' che'a bepa eiyaawatchika,
kaitau a tamachiatuka intok inika'a, jiba
betchi'bo takai, Krijtota mak itom nau ea'
betchi'bo juka' jinne'uwamta itom bittuari,
bempo'im ket a' bitne' betchi'bo, nee inien
ino bicha.
11 Ini'i teuwaari tua lutu'uria:

Itepo i'an, si'ime ka amma'ali weyemta
betana tee Krijtota mak, aamak
kokkokame benasi ito eiya'ateko,
ketchia, itepo, juka' jiba yuu jiapsi-
wamta aamak bitne.
12 Itepo, inim aapo'ik betchi'bo jiokot ji-
apsakai, ketchia itepo, aapo'ik ne-
saweka a' jiapsa'u, junuen tee aa-
mak nesaweka, jiapsine.
Itepo inim ka aamak eaka, ka ito a' ta'a'ati
jia'ateko, aapo ket chukula junuen
ka itom au ta'a'ati jiune.
13 Inim itom, juka' aapo'ik sualeka tu'isi
itom jiapsi'ea'ut ka itom aet yeu
yumao juni'i, aapo jiba wee'po ka
itom koptaka, itom aniane.
Bwe'ituk ju'u Lios, aapo kaachin juka' a'
teuwaa'uta, ka chupaka junuen
aapo'ik Liojtuka'u betana a au
kopne.

Krijtota tekilet tu'isi yeu yuma'aneeme

14 Inen iniau, jita etejoi kia beja nokita
betana, ka bem aet nok nassuanee'u be-
tana, Jesukrijtota betana lutu'uriaka, ameu
nokaka am tejwaane. Ini'i junuen, jita
betana nau nok nassuawame kaita tu'ika

ama yeu weama. Ala inia betana, jume' a'
jikkajame, ame betchi'bo ka tu'ine. [15] Empo,
aet suaka emo utte'a jooriane, inia betana,
senuk tekipanoamta, junaet tu'isi weyeka,
kaachin, kaitat tiweka, tu'isi a' mabet-
tuka'a benasia, Liojta bichapo junuen em
mabettune' betchi'bo. Juka' Liojta nok
lutu'uriata, kaita be'eeka, yuma'isi yee a'
majtakai. [16] Juka' kia beja nokita betana,
kaita suawakamta nau nok nassuawamta,
empo, kia juni'i ka a' jikkajibaane. Bwe'ituk
jume' inien nonokame, laauti, che'a juni'i
ju'u ka tu'ikut emo tatta'aru. [17] Intok in-
ime'e betana ju'u ka tu'ika bem yee ma-
jta'u, a' jikkajame betchi'bo, sa'awata ka a
jittotumta, che'a bwekasi a' weye'e benasia
ameu yeu weene. Inien san ameu yeu siika,
jume'e, Imeneeo' teamtau intok Pileeto'
teamtau. [18] Inime'e, Liojta lutu'uriata
bem suale'uta omola a' tawaarika, be-
mpo, chukula taewaita, jume' kokkoarim
aet jiabijtenee'u, jaibu a' yuma'asuk ti ji-
akai. Intok bempo inim, waatem, bem
suale'u betana, junae betana iniae ta'abwisi
am eetua. [19] Taa ju'u Lios, senu weemta
lutula weyeka, itom a aet ea'uta itom
ju'uneiyaatualaa. Ini'i inen weyekai: "Ju'u
itom yo'owa Jesukrijto, jume' lutu'uriapo
a' sualeka, aapo'ik yoemiam, am ta'aa."
Intok ketchia: "Si'ime jume'e, Krijtota emo
suale'eti jiame, inime'e, si'imeta juka' ka
tu'ik joowamta betana emo suaka, ka a'
joone."

[20] Maasu, senuk yu'in tomekamta bwe'u
kari jo'aawaka'po, junama'a, ka wepulsi
sawai tomie intok tosai tomie ya'ari,
sawaawame jita ama aayuk. Ala junama'a
ketchia inia betana, kutae intok babue
ya'ari aayuk. Waate, ka jiba, taa kulupti,
yeu pu'ata benaku sawaawa. Wate intok,
kia jita betchi'bo juni'i sawaanaa. [21] Inien,
seenu, Jesukrijtota betana tekilta weyemta
betchi'bo, wepulsi Liojta betchi'bo jiap-
saka, inia betana si'imeku au yumaka, che'a
bepa tu'ika aapo'ik a' joo i'a'uta bo'o jooria
betchi'bo, ini'i, inim si'imeta juka' ka tu'ik
betana, inika'a omola a' tawaanee'uta au
utte'atune. Junako, ini'i si'ime tu'ika bo'o
jooriawamta betchi'bo au yumaka tu'ine.

[22] Junuen san empo, inim usiraata ka
tu'ika bem tu'ureka ae bem emo allee-
tua'uta, omola a' tawaaka intok empo,
si'imeku lutu'uriaka tu'isi weyemta, in-
tok inia mak si'imeku Liojtat ee ta'aaka
intok yee nak ta'aaka, intok si'imeku,
si'imemmak tu'ika, yanti, ka yee beje'eka
jiapsine. Intok inika'a, si'ime wame'e
kaita ka tu'ik joaka, intok Krijtota bem
sual ta'aa'uta a' teuwaaka jiapsammak
anekai. [23] Empo, ju'u kia beja nooki,
kaita suawakamtat, nau nok nassuawamta,
kia juni'i ka a' jikkajibaane. Empo su
ju'uneakai junae betana, ka nau eewaka,
nau nok nassuawamta jiba ama ayuka'u.
[24] Intok ju'u, Krijtota betana tekilta joame,
ka au cha'aka, jum nau nok nassuawamta
weye'po a' annee'u. Ala ini'i, si'imemmak
tu'isi weene. Ini'i ket tu'isi a yee a' ma-
jtanee'uta ta'aane. Ini'i, ka seej chukti
eaka, jitat a bo'o bitne. [25] Intok wame'e,
juka' lutu'uriata betana ta'abwisi eaka a'
beje'eme, tu'isi amemak weyeka, tu'ik be-
tana am majtane. Junuen juka' Liojta,
aapo'ik, ka tu'ik betana ta'abwisi am eet-
uaka, intok juka' lutu'uriata bempo'im a'
ta'aatuanee'uta bo'o bichakai. [26] Junuen,
tu'ik betana aet mammateka a' jajameka
intok bempo'im, juka' bebeje'erita am bai
ta'aarika a' jipueka, aapo'ik am nok jikka-
jine' betchi'bo, junama bem ama yo'eene'
betchi'bo.

3

*Chukula taewaim a'abo weyemmet, yoem-
rata jaisa jiapsine'po*

[1] Ketchia empo inika'a ju'uneiyaane, inim
chukula taewaimmet jiapsinaao, junako
yuma'ane, jume' inim Krijtota sualeme
betchi'bo intok aapo'ik betana bem yee
majtanee'u betchi'bo jinilwatchika a' obi-
achinee'u. [2] Yoemra junako si'imeku bempo
jiba emo nak jiokoline. Tomit jiba emo
temaine. Emo che'ewarine. Bem jipue'ue
jak wa'am yee bitne. Inime'e, Liojta betana
weyemta beje'eka nokne. Bem yo'owam
ka nok jikkajine. Kaita bai saune. Intok
juka' sualwaka yo'oriwamta, kia jak wa'am
a' bitne. [3] Kaabeta jiokoli ta'aane. Kaa-
betamak tuttu'ika jiapsine. Yetet nokaka
naj katne. Inime'e ka tu'ik bem joo-
pea'ut ka emo yu'iine. Ka tu'ik yeteu
joone. Intok si'imeta juka' tu'isi weyemta,
a' beje'eka jiapsine. [4] Amemak eame juni'i,
am beje'eka an jajaptene. Seej chukti ka

tu'ik bem ya'anee'ut ka majjaune. Inime'e, ka lutu'uriapo, kia nokpo, si'imeta tatta'aane. Liojta betana weyemta jaiwaka alle'eaka, bempo inim ka tu'ikue jiba bem alleenee'uta jariune. 5 Inime'e tua lutu'uriapo benasi juka' sualwamta ka a' koptaine, taa inia betana ju'u Liojta betana weyeka bem jiapsimmeu tu'ika ama ayukamta, omola a' tawaane.

Eme'e, jume' inile benasi jiapsame betana emo suuaka, ka enchim am bai ta'aatuane. 6 Bwe'ituk inime betana san, jume' jo'arammet kateka, intok junama'a jume' jaamuchim, jume' kaita tatta'aame intok si'ime ka tu'ik bo'o jooriame, ameu am jojoiwatuaka, am bai tatta'aame aane. Inime'e jaamuchim san, ju'u ka nanau machik ka tu'ik bem joopea'u betana ka a emo yu'ee. 7 Inime'e, jiba jita emo majta, taa junuen taka juni'i, bempo, Liojta betana lutu'uriata ka a' ta'aa machi. 8 Intok ini'i, jiba jume' junako yee sisibowamta weetua'um, Jannes intok Jamrej ti teaka'um, inime'e juka' Moiseejtuka'uta bo'o jooria'u betana a' beje'eka aneka'um benasia, ketchia inime'e o'owim, Liojta betana juka' lutu'uriata a' beje'eka aane. Inime'e o'owim, ka tu'ik bo'o jooriapeewamtae nasontulam. Intok Liojta betana weyemta bem suale'uta kaita amet ayuka'po ju'uneiyaawa. 9 Taa inia betana, inime'e, inika'a beje'eka bem joa'u, ka tua yuma'isi, kaita kobaka ama yeu katne. Bwe'ituk si'ime am ju'uneiyaane, inime'e juka' bem ya'ari, tua ka suawaka a' weye'u. Jiba junuen jume' woika, Moiseej tuka'uta a' beje'eka aukame, junae betana ameu yeu a' sika'a benasia.

Ka intok au ji'ojteneeka, ju'u Paplo, Timoteotat nesawe

10 Taa empo, juka' in yee majtai, tua yuma'isi a' ta'aaka, jiba aet jiapsek. Inim tu'isi in jiapsa'ut intok inim juka' in aet jiapseka in aet yeu yuma'apea'ut. Krijtota tua in a' eiyaaka jiapseka'ut. Si'imeku a in bo'o bicha'ut. Juka' in yee nak ta'aaka jiapsa'ut. Intok si'ime neu weyemta, ka jain eaka in a' ine'aa'ut. 11 Ini'i, Krijtota mak in ea' betchi'bo, inepo jajjawaka intok jiokot ino bichakai jiba ka ta'abwisia, taa Krijtota mak eaka in jiapsa'u. Empo, juka'a, jum bwere jo'aram, Antiokia' tea'po intok Ikoonio' tea'po intok Lijtra' tea'po, junaman si'imeta juka' neu suawaka, jiokot in bitwaka'uta empo a' ju'uneiyaa. Taa junaman ju'u yo'owe Jesukrijto, si'ime inia betana nee aniaka nee ama yo'eetuak. 12 Bwe'ituk inia betana lutu'uria, inim si'ime jume'e, wepulsi Krijtota betchi'bo jiapsibaeme, inime'e, ameu suawaka, bem jiokot emo bitnee'uta ameu a' aune'po. 13 Taa jume' ka tu'i yoemem intok jume'e, juka' aa noki'ichiata yee sualtuaka am majtame, inime'e che'a juni'i tua bem ka tu'i yoememtu sakanee'u amet aune. Inime'e, yee bai tatta'aaka intok naa buustia bempo juni'i bai ta'aarim takai.

14 Taa i'an, empo, juka' em ta'aalaa'uta empo inika'a a' lutu'uriatuka'uta a' mammateka em aet ju'unea'uta, ka a' koptaka, bichau bicha aet jiapsine. Empo su jaibu ju'unea, inika'a jabetau em a' ta'aaka'uta. 15 Bwe'ituk empo, jume' Liojta betana ji'osia ji'ojteim, inime'e, tu'ikut enchi majtaneeme, intok inime'e enchi aet ju'uneetuame, Jesukrijtota, a' sualeka aapo'ik betchi'bo em jinne'ui tunee'uta. 16 Si'ime ini'i Liojta betana nooki ji'ojtei, jume' a' ji'ojtekame, Liojta betana tua a' ea'po aman ju'uneetuawaka a' ji'ojtek. Intok ini'i san, Liojta betana lutu'uriata, yee ae majtapo intok iniae, ka amma'ali jiapsiwamta betana intok junuen, Liojta bichapo, si'imeku tu'isi jiapsiwamta betana, ini'i, yee ae aniapo tu'i. 17 Junuen iniae, itom jume' Liojta betchi'bo jiapsame, inim si'ime tu'isi weyemta, yuma'isia au yumaka, a itom a' joone' betchi'bo.

4

1 Liojta bichapo, intok ju'u itom yo'owa Jesukrijtota bichapo, ini'i, aapo ju'u a'abo, senuk si'imem bepa che'a yo'o ya'ataka katekamta benasi weyeka intok inim, wame'e jiapsame intok jume' kokkolam am ya'uraa bittuaneemta bichapo, inepo nee tua junen jiaka, 2 juka' Krijtota bemela nok lutu'uriata, jiba wee'po, ee betana a' jikkajibaawao, intok kia ka a' jikkajibaawao juni'i, em yeteu a' nokne' betchi'bo nee enchi aet tekil maka. Empo, aet yanti elaka bempo'im a' mabet maisi ameu a' teuwaane. Intok tu'isi bem jiapsa'u betana, tu'ikut ameu noknee. Inia betana,

a em bo'o bichaka em yee majta'uta et bit
tebokai. 3 Bwe'ituk inim chukula taewaim
yuma'ane, junako juka' yoemrata, ju'u tu'ik
betana weyeka bempo'im majtawa'uta,
ka a' eiyaaka, ka a' mabetbaaneeo. Ala
inime'e, bempo'im ea'po aman, bem
tu'uree'u betana, juebenam jume' am
majtaneeme jariwaka, bempo'im am
majtatuane. 4 Juka'a, Liojta betana
nok lutu'uriata jikkaji'eaka su, omola
a' tawaaka intok inime'e, si'imeta ka
lutu'uriata, aa noki'ichiata a' jikkajipeene.
5 Taa empo, jiba juka' si'imeku suasi jiapsaka
em emo uju'unee'uta, ka a' koptaine.
Aapo'ik betchi'bo em jiokot emo bitnee'uta,
ka a' majjaune. Empo, juka' Krijtota nok
lutu'uriata, yee a' majtaka, a' sual tebone.
Juka' em au yeu pu'arit, em a joa'uta, tu'ik
tekilet, tu'isi aet yeu yuma'ane.

6 Inepo ala, nee inim in me'etunee'u
betana, jaibu abe net nesawa. Intok
ju'u taewai, Krijtotamak anneeka in aet
lu'utinee'u, jaibu yuma'asek. 7 Ineponee
inim tua juebenaka obiachiku jiokot ino
bitchuk. Intok inepo, Krijtota in a' sual
ta'aa'uta, ka a' ta'aruka, inepo inim Krij-
tota sualeka jiapsaka, aapo'ik betchi'bo in
joo'ea'uta, kaita ama be'eekai, nee aet yeu
yuma'asuk. 8 Intok i'ani, inim si'imeku Lio-
jta bichapo tu'isi jiapsiwaka yee makwa'u,
kaitau a tamachiatuka, tu'ika aamak in bit-
nee'u, ini'i, chukula yo'owe Jesukrijto, aapo
yeteu a' lutu'uriatuka'po aman yee ya'uraa
bittuame, junae taewait nee a' bittuane.
Intok inika'a, ka nee inepolaik jiba, a' bit-
tuanee junae taewaitchi. Ala inika'a, si'ime
jume' jiba aapo'ik nak ta'aaka, juchi a'abo
a' nottinee'uta a' bitpeaka jiapsisukame.

Paplota, juka' Timoteota a' ya'aria i'a'u

9 Empo lauti a'abo em nee bitne'
betchi'bo, nee jiokoeka, lauti a'abo weene.
10 Bwe'ituk ju'u Lemaaj teame, aapo ka
intok neu yepsaka inim nee to'o simlaa.
Bwe'ituk aapo inim juka' ka Liojta betana
weyeka joowamta che'a a' tu'urekai. Intok
aapo jum bwe'u jo'ara Tesaloonika' tea'u
bicha simlaa. Ju'u Kreseente' teame, aman
bwiaara Kalaasia' tea'u bicha simlaa. Ju'u
intok Tiito' teame, bwiaara Lalmaasia'
tea'u bicha siika. 11 Inim, kia ju'u Luukaj
teame jiba nemak tawalaa. Junaman juka'
Maekoj teamta jaiwaka, aapo'ik a'abo
nu'upane. Bwe'ituk aapo tekilta a nee
jooria. 12 Juka' Tikiiko' teamta nee aman
bwe'u jo'ara Eepeso' tea'u bicha nee a'
bittualaa. 13 Intok empo, aman jume' tebeka
in bepa tajo'ore'um, jum bwe'u jo'ara Tooaj
tea'po, seenu, Karpo' teamta jo'aapo in to'o
sika'um, empo bina bicha weyeo, ka am
koptaka, neu am nu'upane. Intok ket jume'
liprom. Taa nee jume' ji'osia ji'ojteim che'a
juni'i nee am bo'o bicha.

14 Juka' sisi'iwookta tekipanoame, ju'u
Alejanro' teame, ka tu'ik bu'uuk neu
ya'alaa. Taa aapo ju'u achai Lios, aapo'ik
neu yaaka'uta, jiba junaen a' bittuane.
15 Empo inia betana ket emo suuane.
Bwe'ituk ini'i, Krijtota betana itom yee
majta'uta, tua namakasi a' beje'eka aane.

16 Junako, che'a bat ya'uraatau nee yeu
tojiwao, kaabe nee nokriak. Taa ju-
nama'a si'ime nee ama inepolaika to'o sa-
jak. Junuen taka juni'i, tua tu'i ean, ju'u
Lios aet am jiokoeko. 17 Taa junama'a
ju'u yo'owe Jesukrijto, nemak tuka in-
tok kaachin in eene' betchi'bo, nee aniak.
Junuen san inepo junama'a, juka' Jesukrij-
tota betana nok lutu'uriata a' teuwaaka
intok junuen, si'ime jume' ka jurio yoem-
rataka ama aneme, nee a' jikkajituak. In-
tok jiba junaen ju'u Lios, junama'a unnaa
jinilwatchiku, jiba ousei tebauremta betana
nee jinne'ukamta benasi aayuk. 18 Intok
ketchia, aapo si'imeku inim ju'u ka tu'ik
betana, ka in aet ji'opne' betchi'bo, nee
aniaka nee ama yo'eetuane. Intok chukula,
jum aapo'ik yo'o nesaweka a' kateka'u,
teekau in aamak anne' betchi'bo, junak
tajtia si'imeku nemak tune. Aapo'iku, jiba
betchi'bo aapo'ik yo'oriwaka a' alleetua-
nee'u au lutu'uriatune. Tua junuentune.

Ji'ojtesuka a' tebotua intok Liojta betana au tu'ik a'awa

19 Juka' Piijka' teamta intok juka' Aki-
ilata intok si'ime jume' Onesiiporo' teamta
jo'aapo jo'aakame, empo nee am tebotu-
ariane. 20 Ju'u Erajto' teame, jum bwe'u
jo'ara Korinto' tea'po taawak. Juka' Toop-
imo' teamta intok, ko'okoemta nee jo'ara
Mileeto' tea'po a' to'o siika. 21 Empo, baji
metpo sebeneeka kee a' yumao, a'abo wee
betchi'bo emo bamijtuane. Jume' inen
teakame eu tebote, ju'u Eubolo' teame, ju'u

Puurej teame, ju'u Lino'o teame, ju'u Kaauria' teame intok si'ime jume' inim Krijtopo itomak werim.

[22] Aapo ju'u yo'owe Jesukrijto, si'ime em jiapsa'ut jiba emak tune. Intok ju'u Lios, si'ime enchim, aapo'ik betana tu'ik enchim bittuane.

Tiito

Ju'u Paplo, Tiito' teamtau ji'ojte

1 Inepo Paplo' teame, Liojta betchi'bo
jiapsaka intok a' nesaurita joame intok
inepo, Jesukrijtota betana yeu pu'aritaka
yeteu bittuari, junuen inepo, jume' Lio-
jta yeu pu'arim, bempo'im, Liojta betana
weyeka a' nok lutu'uriata intok bempo'im
Liojta sualeka a' yo'oree'u betana, junaet
am majta betchi'bo a' tekil maki. Ini'i
lutu'uria, inim, Liojta betchi'bo tu'isi yee
jiapsituame betana. 2 Junuen inime'e, juka'
jiba yuu jiapsiwamta, Lios, jakwoo juni'i
aa noki'ichiata ka nokame, aapo'ik inim
aniata kee naateo naatekai itou bicha a'
na'ikiaka'uta. 3 Intok i'ani, taewai au yeu a'
pu'arit, inim aapo, jiba aapo'ik betana nok
lutu'uriata, aapo itom jinne'ume ju'u Lios,
aapo nee aet saweka, in a' tekil makaka'ue
in yee majta'ue, yee a' ju'uneiyaatualaa.
4 Inika'a ji'osia ji'ojteita nee eu bittua, Tiito,
empo Jesukrijtota itom a' suale' betchi'bo,
tua lutu'uriapo in yoemia. Inepo, itom
yo'owa Liojta betana intok Jesukrijto, itom
jinne'ukamta betana, juka' tu'ika em bit-
nee'uta intok yanti, ka jain eaka em jiapsi-
nee'uta ee betana a' waatakai.

Ju'u tekil Tiitota jum bwiaara Kreeta' tea'po yaaka'u

5 Junako, inepo jum senu bwiaara bawepo
yeu kateka, Kreeta' tea'po nee enchi to'o
sikaa, junama'a, inepo juka' em joa'uta,
ama be'eemta em a' chupsune' betchi'bo,
intok junaman, ili jo'aram be'eka tana,
tua in enchi aet tejwaaka'po aman, jume'
Krijtota sualemmeu yo'o ya'arim tuneeme,
em yeu am pu'aka, am yo'o yaaka' betchi'bo
nee junama'a enchi tawaak. 6 Ju'u Krijtota
sualemmeu yo'o kecha'anaame, ini'i,
si'imeku au suuaka jiapsine. Junuen,
kaita'po, ka tu'ik betana aet nokna'
betchi'bo. Ini'i, wepulaik jiba jubine. Intok
inime'e yoemiam, Krijtota am nakeka a'
sual ta'aane. Intok inim tu'isi jiapsaka
intok bem yo'owam nok jikkajaka, am
yo'oreka bem jiapsa'u, amet ju'uneiyaanaa.
7 Bwe'ituk, ju'u, jume' Krijtota sualemmeu
yo'o ya'ari, ini'i, Liojta betchi'bo a'
joo'ea'uta a' tekil maktakai, junuen, ka
tu'ik betana ka aet nokna' betchi'bo, utte'a,
si'imeku aapo'ik au suaka a' jiapsinee'uta.
Kaita'po aapo a' ea'po jiba weene. Intok
kia seej chukti a' omtinee'u betana au
yu'iine. Ini'i ka naamumukne. Intok kia
ka yee bepbaane. Intok kia tomita, ka a'
koba'ita ka a' ukkuline. 8 Ala ini'i, jume'
mekka betana au yaajame, a' jo'apo tu'isi
am mabbetnee'uta a' ta'aane. Tu'ik bo'o
jooriaka jiapsine. Si'ime suawaka, suasi
jiapsiwamta ta'aane. Tu'ika, lutu'uriaka
weyemta bo'o jooriane. Wepulsi Liojta
betchi'bo jiba jiapsine. Intok ju'u ka
tu'ik betana a au a' yu'inee'uta ta'aane.
9 Ini'i, Krijtota betana nok lutu'uriata, tua
ammaali weyeka, aapo'ik a' majtawaka'a
benasi a' ta'aaka, iniat wikiaka ket watem
inika'a tu'ik betana yee majtawamtae,
ka ta'abwisi eaka, ka bem ko'om eene'
betchi'bo am aniane. Intok iniae, jume'
a' beje'eka nokame, inia betana ta'abwisi
eaka, juka' lutu'uriata bem a' jajamne'
betchi'bo.

10 Bwe'ituk jume'e, juka' Liojta betana
nok lutu'uriata, ka a' jikkajika jiapsibaeme,
juebena. Intok jume' juriom nasuk che'a
juni'i anekai, inime'e, kaita suawakamta
yee majtame intok juka' yoemrata bai
tatta'aa. 11 Inime'esan junen, itepo, bem
yee majta'u betana, tee am nok koba'ane.
Bwe'ituk inime'e junen, inim jaibu watem
jo'aakame, lutu'uriata betana ta'abwisi am
eetuaka am koptatualaa, jachin juni'i tomi
yo'obaekai juka' ka bem yee majta'ea'uta
yee majtakai.

12 Seenu, jiba inime mak junama bawepo
bwiia yeu kateka Kreeta' tea'po joometaka,
chukula yeu weenemta watekut ju'uneaka
nokame, aapo, jiba jume' ale benasi
yoememmet nokaka, ini'i: “Jume' inim
bwiaara Kreeta' tea'po joomem, jiba
junen aa nonoki'ichi. Ka tu'ik yeteu
joowamta tu'ure. Ka weela'po jiji'ibwa.
Intok ka tekipanoaka jiapsibaeme”, ti
jiiak. 13 Intok ini'i, lutu'uriata nookak.
Inia betchi'bo empo, junama'a jume'
Krijtota sualemmeu, kutti ameu noknee
junuen inime'e, ka kia jak wa'am, taa
yuma'isi Krijtota sual ta'aaka bem jiapsine'
betchi'bo. 14 Intok inime'e, juka' jurio
yoemrata betana weyeka, ka lutu'uriataka,
kia beja etejoitaka teuwaarita, intok kia,

wame'e, Liojta betana lutu'uriata omola
tawaaka, ta'abwik bem nesaurim, ka bem
am jikkajibaane' betchi'bo, inia betana
kutti ameu noknee.
15 Jume' wepulsi tu'ika jiba amet ayukai,
inime' betchi'bo, si'ime tu'isi weyeka
aayuk. Taa wame'e, ka Krijtota sual
ta'aaka intok kia tu'ika kaita amet ayukame
betchi'bo, wepulsi tu'i machika ame
betchi'bo kaita. Bwe'ituk bem eerim intok
bempo'im a emo ae ju'uneiyaa'u suawa,
jaiti machika, tu'ik kaita a am bittua.
16 Inime'e, Liojta emo ta'a'ati jiakai, taa
bempo, ju'u bem jiapsa'ue, a ju'uneiyaatu,
inia betana ka a' lutu'uriatuka'u. Inime'e
kujtiachisi mamachi. Intok jita ya'uraata
juni'i ka jikkaja. Tu'ik, jita juni'i ka a' joo
ta'aa.

2

Ju'u tu'ik betana yee ae majtawa'u

1 Taa empo, ju'u em noknee'u, ini'i,
jiba wee'po, ju'u si'ime tu'ik betana
yee majtawamta mak weyeme tune.
2 Jume' yo'otuim naa buustia bem unnaa
nonoknee'ut emo am suanee'u betana,
ameu noknee. Intok emo yo'ori teboka,
suawaka, suasi jiapsiwamta ta'aane. Intok
jiba junaen, Krijtota bem suale'uta, Liojta
lutu'uriata witti a' weye'po aman, tu'isi
a' sualne. Bem yee nak ta'aanee'ut
intok si'imeku a bem bo'o bitnee'ut, inia
betana ameu nokne. 3 Ketchia jiba inieni,
jume' jaamut yo'otuim, si'imem bichapo
sua maisi intok Liojta yo'oreka jiapsine.
Inime'e kaabetat nokaka rejtine. Intok
kia ka nanaakone. Bempo, bem tu'isi
jiapsa'ue, tu'ik amet ta'aa tebokai. 4 Junuen
jume' bebemem, bem kukunam intok
bem yoemiam, bem am nak ta'aanee'ut,
5 intok inime'e, suawaka, suasi jiapsiwamta
ta'aane, intok wepulsi tu'isi bem jiapsi'ea'a
benasi jiapsine. Inime'e, bem jo'arata
makripo, tu'ulisi tekil ka oubane. Si'imeku
tu'u jijiapsine. Bem kukunam mak tuttu'ika
am nok jikkajine, inia betana am majta
betchi'bo. Junuen inim, kaabeta, Liojta
nok lutu'uriat ka tu'isi nokne' betchi'bo.
6 Jume' ju'ubwa yo'otume juni'i ketchia,
jiba junaen, empo, inim si'imekut suasi am
jiapsine' betchi'bo ameu noknee. 7 Intok
inia betana, jiba empo, tu'isi em jiapsa'u
betana, si'imekut tu'ik eu am ta'aatuane.
Inime'e, empo iniat am majtakai, wepulsi a'
eiyaaka em aet jiapseka, a' bo'o jooria'uta
jiba, kaita mabet bo'o bichakai em joa'ue
et a' bit teboka am majtane. 8 Inika'a
intok empo nokakai, wepulsi lutu'uriaka,
suawaka, witti a' noknee. Junuen, iniat
kaabe ka tu'isi a' weye'eti jiaka, a enchi
aet yoopna machikai. Junuen inim, ju'u
itom beje'eka aneme, inia betana tiune.
Ini'i junuen kaitat, ka tu'isi emot a nok
machikai.

9 Jume' tetekoka, bem tekom betchi'bo
jiapsame, empo, jume' tekom, si'imeku
am nok jikkajine' betchi'bo, inime'e bem
joa'ue am alleetuakai intok kaitat bem
am beje'eka am nonokne' betchi'bo, ameu
noknee. 10 Intok inime'e, ka bem jita
e'etbwane' betchi'bo, ala inime'e wepulsi
si'imekut bem emo yo'ori tebo'uta amet
bit tebone. Junuen inim si'imem, bem
tu'isi emo weiyaaka bem jiapsa'ut, juka'
Lios itom jinne'ukamta betana lutu'uriata
yee majtawaka weyemta, a' eiyaawaka a'
tu'ireaka'po amet a' bitna' betchi'bo.

11 Bwe'ituk ju'u Lios, inim yee jinne'u
betchi'bo, a' joa'ue itou waatek, tua yee
nak jiokolekai. Ini'i san inim si'imem
jinne'uneeka weye. 12 Inien ju'u, juka' Li-
ojta tua yee a' nak jiokole'ue, itepo a aet
ju'unea, juka' inim ka tu'ika joowamta in-
tok ujyoisi weyeka, yee'alleetuaka ka tu'ik
itom joopea'uta, itom a' kopta i'aka intok
inim, suawaka, suasi itom jiapsinee'uta in-
tok tu'ik, lutu'uriakamta joaka, intok jiba
Liojta yo'oreka itom a' alleetuanee'uta itom
a' majta. 13 Intok ketchia inika'a, juka'
chukula, tua ujyoisi weyeka, chupneeka,
aapo'ik itom a' bitne'e ti jiaka'uta, ini'i,
juka' itom jinne'ukame, Jesukrijto, aapo
itom eiyaa'u, Liojta tua yo'orisi a'abo a'
nottinee'uta a' bit bo'o bichaka itom ji-
apsinee'u betana itom a' majtakai. 14 Aapo
jiba itom jinne'u betchi'bo, a' me'etune'
betchi'bo au su'u tojak. Junuen, inim
si'ime ka tu'ik betana itom jinne'uka, intok
wepulsi si'imeku aapo'ik betchi'bo a itom
jiapsa'po tajtia, junuen aapo'ik yoemiam
taka, tua junen jiaka, si'ime tu'ik itom a'
joaka jiapsipeene' betchi'bo.

15 Jiba inia betana san, empo, utte'a am
majtanee'uta. Inime'e, ka ko'om eaka intok
ka ta'abwisi bem eene' betchi'bo, empo,

Krijtota betana si'imeku lutu'uriaka, kuttipo ameu noknee. Empo, kaabeta inia betana jachin juni'i, kia jak wa'am emak a' weetuane.

3

Ju'u, jume' Krijtota sualeme joo'ea'u

1 Inime'e empo, inim yoemratau yo'o ya'arita intok si'ime wate ya'uraata, ka am beje'eka, bem ea'po aman bem katnee'ut, intok bem joo i'a'ut bem am nok jikkajinee'u betana ameu noknee. Intok ket inime'e, si'ime tu'isi weyemta bem a' joonee'uta, wepulsi bem aet jiapsine' betchi'bo ameu noknee. 2 Kaabetat ka tu'isi bem noknee'ut intok ka bem nanassuanee'ut, ala yee jiokol ta'aanee'ut, inim si'imemmak, bem tuttu'ika jiapsa'ut, emo ju'uneiyaa tebokai.

3 Bwe'ituk itepotee juni'i ketchia, che'a bat naataka, suawa kaita itot ayuka intok itepo ka Liojta nok jikkaji ta'aan. Amma'ali ito jiapsa'ati eaka, kaachin auka bai ta'aawaka tee jiji'oben. Intok ka tu'ik itom joopea'u betana intok inim si'ime ka tu'ika emo ae alleetuawaka joowamta betana, itepo ka ito yu'een. Wepulsi ka itom yee bibitpea'u, kaabetat jita itom tu'uree'u, si'imemmak tee juju'enaekan, kujti mamachika intok naa buusti itepo juni'i, kujti eiyaawan. 4 Taa junako, ju'u Lios itom jinne'ukame, tua yee a' nak jiokolee'uta intok tua yee a' nak ta'aa'uta inim yeu a' machiakai, 5 iniae itom jinne'uk. Intok ka jita tua tu'ik itom ya'ari betchi'bo itom au lutu'uriaka'a benasia, taa ala, aapo junuen tua yee a' nak jiokoleka' betchi'bo a' yaaka'ue, itom ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoeka intok aapo, a' tu'u jiapsie, iniae bemelasi itom jiapsinee'uta itot a' autuakai. 6 Aapo, ju'u itom jinne'ukamta, Jesukrijtota betchi'bo, aapo'ik betana a' tu'u jiapsita, kaita be'eeka, yuma'isi itom a' bittualaa. 7 Junuen, tua yee nak jiokolekai, aapo, a' yoemiawam benasi, tu'isi itom mabetaka, intok junuen itepo, juka' jiba yuu jiapsiwamta, itom bit bo'o bicha'uta, aamak itom a' bitne' betchi'bo.

8 Si'ime ini'i nooki in eu teuwaari, tua lutu'uria. Intok inepo inia weemta betana, ka a' koptaka, kuttipo nee enchi ameu a' nok i'a, junuen, jume' Liojta sual ta'aame, tu'isi weyemtat jiapseka bem a' joone' betchi'bo. Bwe'ituk ini'i inien teuwaawame, tu'ika aet ayuka intok ini'i si'imem betchi'bo tu'ika si'imekut yee aniaka weye. 9 Taa empo, juka' ili juni'i ka suawaka teuwaawamta betana intok kia juka'a, jume' bat naataka katriam betana weyeka, ka lutu'uriataka kia beja etejoi taka ayukamta, intok Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojteim, inime'e betana ka nau eewaka, nau nok nassuawamta, kia ili juni'i ka a' jikkajibaane. Bwe'ituk ini'i weeme, kaita tu'ika aet aayuk intok kaita teuwaa.

10 Intok junama'a Krijtota sualeme nasuk, senuk ka enchim nau eetuaka, emo na'ikimtetuabaemta aneo, inika'a empo, sejtul oo woosa inia betana a' tejwaaka au noknee. Inika'a intok, ka enchi a' nok jikkajao, ka intok emo mak a' tu'urine. 11 Bwe'ituk junuen iniae empo a aet ju'uneene, inika'a inien anemta, wepulsi ka tu'ik aet ayuka'po. Intok jiba aapo'ik inien ka tu'ik a' ya'arikue, iniae ka tu'isi au tawaariaka'uta.

Juka' Paplota, Tiitota a' ya'aria i'a'u

12 Empo, juka' Artemaaj teamta oo juka' Tiikiko' teamta, inime betana senuk nee aman eu a' bittuako, junak ka bo'o bichaka, empo aman bwe'u jo'ara Nikopolij tea'u neu yebijne. Bwe'ituk inepo junama'a, baji metpo seberiata simsu'po tajtia nee ama anbaeka'ea. 13 Empo, juka' ya'uraata bichapo yee nokriamta, Seenaj teamta, intok juka' Apooloj teamta, inime'e a am ania'ut, si'imeku inime'e naa buusti bem kate'u bicha bem bo'o joone' betchi'bo, kaita ameu be'eekai, si'imeku am aniane. 14 Intok junama'a jume' Krijtota sualeme ketchia, jiba inien tu'isi weyemta a' joo ta'aane. Intok junuen bempo'im, jume' jiokot eame bem am aniane' betchi'bo. Junuen inime'e, tu'ik joaka intok yee aniaka, inim tu'iku amet eenaa.

Ji'ojtesuka am tebotua intok Liojta betana ameu tu'ik a'awa

15 Jume' inim nemak aneme, si'ime eu tebote. Empo, junama jume' Krijtopo itomak werim, itom nake'um, nee am tebotuaria. Ju'u Lios, aapo'ik betana tu'ik enchim bittuane. Tua junuentune.

Pilemon

Ju'u Paplo, Pilemon teamtau ji'ojte

1 Inepo Paplo, Jesukrijtota betchi'bo
eta'itakai intok ju'u Krijtopo itomak weri,
Timoteo' teamtamak aneka, ika'a ji'ojteita
ne eu ji'ojte, itom nake'u Pilemon teame,
empo Liojta tekilpo itom aniame. 2 Intok
jume' Krijtota sualeka em jo'apo nau emo
totojammewi, intok ket juka' itomak weri,
Appia' teamta intok ket junuen, juka' itom
aniaka tekipanoamta, Arkiipo' teamtau,
inime'e si'imemmeu ji'ojteka am tebotua.
3 Itom achai Liojta betana intok itom
yo'owe Jesukrijtota betana, juka' emou
tu'uwatunemta enchim alleenee'uta intok
enchim jiapsimpo yanti elwamta em bitne.

Ju'u Pilemonta Krijtota sualeka, ye'a nake'u

4 Jiba ne Liojta aet bai sae, eu waatekai,
au bicha in noka'abeleki. 5 Yo'owe Jesukri-
jtota em nake'po intok em a' suale'po in-
tok si'ime jume' Krijtopo emak werim em
am nake'po enchi ju'uneiyaakai. 6 Intok
junueni, Lios aapo am aniane, jume'e, Kri-
jtota tu'isi em sualeka' betchi'bo, ket Kri-
jtota suallame. Ket bem junuen tu'isi
a' ju'uneiyaane' betchi'bo, si'imeta juka'
tu'ik, ae betana itou bittuawaka'uta. 7 Intok
tu'isi te allea, Krijtota tu'isi em nake'
betchi'bo. Intok ket, ee betchi'bo, itou
weyemta te ka juiwaka, ito ousi eiyaa.
Bwe'ituk, itomak weri, ee betchi'bo, jume'
aman Krijtota sualeme, jiapsi jote'elam.

Ju'u Paplo, Oneesimo' teamta betchi'bo ujbwanta a'awa

8 Inia betchi'bo san, Krijtota tekilpo in
ane' betchi'bo, em joonee'ut enchi in
saune'po neu lutu'uria o'oben. 9 Taa
che'a ne inen a' tu'ure, in enchi nake'
betchi'bo, ne eu ujbwana, inepo Paplo,
jaibu yo'otuitakai, intok Jesukrijtota in
suale' betchi'bo, eta'itakai. 10 Oneesimo'
teamta betchi'bo ne tua eu ujbwana, inim
in eta'ipo, Krijtota nok lutu'uriata in au
nokaka aapo'ik a' sualeka' betchi'bo, ju'u
Krijtopo tua in yoemiata betchi'bo.
11 Bat naataka ini'i Oneesimo, enchi
tekokai, kaita'po enchi anian. Taa i'ani,
si'imeku a itom aniane. 12 Inika'asan ne
juchi eu bittua, in eu yepsaka'a benasia
em a' mabetne' betchi'bo. 13 Nee che'a, im
in eta'i'po, nemak a' tawaatuapea o'oben,
intok Krijtota nok lutu'uriata betchi'bo im
in eta'atune'po tajtia, ee betchi'bo, nee a'
bit i'akai. 14 Taa nee, kia inepo in ea'po,
ka im a' tawaak. Ka emak a' lutu'uria
yaakai. Intok junuen em nee aniaka em
ya'anee'uta, ka utte'apo benampo a' joone,
taa che'a em a' joopea'po amantune. 15 Jiba
tua, jumak, ju'u Oneesimo, chuuba enchi
to'o simlatukan, junuen, i'an, jiba emak
tawaabaekai. 16 Taa i'an, ka bat naataka em
a' jipue'e benasia a' mabetne. Taa che'a a'
eiyaakai, ka enchi a' teko i'akai, taa em
a' sailaka a' nake'e benasia a' mabetne.
Inepo ala nee tu'isi a' nake. Taa empo
nee bepa che'a a' nakpo yuma'i. Ka kia
ele benasia a' yoemtuka' betchi'bo jiba, taa
che'a, Krijtopo emak a' weriaka' betchi'bo.
17 Junuen san, empo, wepulsi nemak
ea'ateko, nee em mabeta'a benasia a' ma-
betne. 18 Intok ka amma'ali emak a'
tawalatuko, intok enchi a' wikiriao, aapo'ik
wikiria'uta, neu a' a'aune. 19 Inepo Paplo, in
maamea inika'a ne eu ji'ojte. Inepone enchi
a' beje'etuane. Nee intok enchi a au waat-
itua o'oben, Krijtota em suale' betchi'bo,
em nee wikiria'a benasia em machiaka'po.
20 Jeewi, nemak weri, ika'a ujbwanta nee
ya'ariane, yo'owe Jesukrijtota em suale'po
amani, intok Krijtopo em nemak weriaka'
betchi'bo, inika'a nee ya'ariaka in jiapsi
alleetuane.
21 Inika'a inien ne eu ji'ojte, em nee
nok jikkajine'po ju'uneakai. Intok ne
ju'unea, ka kia in enchi ya'asae'uta jiba em
ya'ane'po. 22 Intok ket, jiba junaensu, iiyilen
ne eu ujbwana, ama in yebijnee'uta, nee
beas a' tu'utene. Bwe'ituk inepo Liojtat
ne bo'o bicha, in emou noitine' betchi'bo,
nee a' ania ne'po, au bicha enchim nee
nokriaka'po amani.

Ji'ojtesuk am tebotua, intok Liojta betana ameu tu'ik a'awa

23 Ju'u, Jesukrijtota betchi'bo im nemak
eta'i, Epaapraj teame eu tebote. 24 Intok
Maekoj teame, intok ju'u Arijtaarko'
teame, intok ju'u Lemaj teame intok ju'u
Lukaj teame, tekilpo nemak aneme, si'ime
enchim tebotua.
25 Itom yo'owe Jesukrijto, a' tu'uwae
enchi alleetuane. Tua junuentune.

Ebreeom

Ju'u Lios, a' usiwa yeu puaka, junuen nooka

1 Che'a bat naataka wasuktiam sim-
suka'ummet, ju'u achai Lios, bat ju-
nakriapo, itom yo'owasuka'um betana
watem yeu pu'aka, jue benasi ameu au
yeu machiaka, aapo'ik betana lutu'uriata,
ka nanau maisi aet am ju'uneetuak.
Juname'e intok itom yo'owasuka'ummeu a'
nookak. 2 Taa i'an, inime'e che'a chukula
taewaimmet, a' usiwata itou bittuaka,
junuen aapo'ikue itou nokla. Ju'u Lios, jiba
inia a' u'usie, si'imeta inim intok teekau
aukamta a' ju'unaktek. Intok ket aapo'iku,
juka' ayukamta au a' yo'o ya'ari. 3 Aapo
ket juna'a, Liojta betana, aapo'ik yo'orisi
a' machika'u bena. Intok ket jiba aapo'ik
achai Liojta, ka bittaka tua a' Liojtuka'po,
ju'u a' u'usiwa inim bittaka Liojtukan.
Intok ket aapo, si'imeta juka' ayukamta, ka
ta'abwisia, taa tu'isi a' uju'u, a' teuwaa'ue
utte'akai. Itom ka tu'uwa ya'arim betchi'bo
jiokot au bitchuka, intok junuen, si'imeta
itom beje'etuariaka, teekau Liojtamak a'
batatana yejtek.

Ju'u Liojta u'usi, ankelesim bepa che'a eiyaawachi

4 Si'ime jume' ankelesim ama aneme bepa
che'a yo'oriwaka intok naksi eiyaawakai.
Bwe'ituk si'ime juname'ebepa, si'imeku
che'a yo'oriwaka a' bitnaa'u lutu'uriak.
5 Bwe'ituk ju'u Lios, jakwoo juni'i, jabe
ankelejtau juni'i, kee:

Empo'e junen in yoemia, i'an empo inien in
yoemiapo ta'eenaa,
ti au jiiak. Intok kia jabe senu ankelejta
betana juni'i:
Ineponee inia betchi'bo yo'owawai tune,
aapo intok in yoemiatune,
ti ka jiulaa. 6 Taa aapo'ik betana, tua bat
wepul a' u'usiwata a'abo a' bittuakai, inen
jiiak ju'u Lios:
Liojta betana si'ime jume' ankelesim, a'
yo'orine,
ti jiakai. 7 Jume' ankelesim betana, ju'u Lios
inen jiiak:
Jume' a' ankeleswam, jekata benasi am
jooa.
Intok jume' a' sawe'um, taji buaktiam be-
nasi am jooa,
ti jiia. 8 Taa a' u'usi betana, a' Lioj rokaka,
inien jiia:
Achai Lios, yo'otaka em ane'u jiba
betchi'botune.
Juna'a intok em yo'otaka nesawe'u, tu'uwa
intok lutu'uria ausu'li.
9 Empo tu'u lutu'uriata tu'ure.
Juka' ka tu'ik intok, ka eiyaa.
Inia betchi'bo san ju'u Lios, ju'u em yo'owa,
Si'ime jume' ele benasi yoemem bepa,
alleewamta enchi bittuak.
10 Ket inen ji'ojtei:
Empo achai, tua bat naatakai, empo bwiata
ju'unaktek,
Intok juka' teekata juni'i em maamea
ju'unaktewak.
11 Ini'i lu'utine, taa empo jiba betchi'bo
tawane.
Si'ime juna'a, tajo'ota benasi moine.
12 Tajo'ota'a benasi empo nat am tottane.
Intok ta'abwisi bemelak benasi aune.
Taa empo ka ta'abwisi aane.
Intok empo jakwoo juni'i ka lu'utine.
13 Ju'u Lios, jume' a' ankelesim betana, kaa-
betau inen jiulaa:
In batatana yejte,
Jume' enchi beje'eme, in enchi aniaka, am
koba'asu'u tajtia.
14 Si'ime juname'e ankelesim, ka bittaka,
Liojta betana tekilpo aane. Inime'e, jume'e,
bem jinne'uituneeme ania betchi'bo a'abo
bittuarim.

2

Kaachin itepo, juka' itom jinne'uitunee'u jak wa'am bitnee

1 Jiba inia betchi'bo san, itepo, juka'
itom jikkajaka ju'uneiyaa'uta, che'a juni'i a'
eiyaaka, aet jiapsine. Junuen ka juka' itom
suale'uta kopta betchi'bo. 2 Liojta betana
nok lutu'uria, bat naataka taewaimmet
jume' ankelesim yeteu teuwaaka'u,
lutu'uriataka a' tawaka'po ju'uneiyaawa.
Jume' intok, ka tu'isi ayuka intok junaka'a
lutu'uriata ka jikkajibaekame, ameu
a' lutu'uriatuka'po aman, jiokot bem
tawanee'uta ameu chupuk. 3 Kaachin
itepo ama yo'eene, inika'a, kaitau a
tammachiatuka, itom jinne'uitunee'uta
omola tawaaka, ka a' eiya'ateko. Bwe'ituk,
jiba aapo itom yo'owe Jesukrijto, inika'a
itom jinne'uitunee'uta, bat a' teuwaak.
Chukula intoko, jume' ae tana junaka'a

lutu'uriata jikkajakame, a' lutu'uriatuka'po
aman junuen itom a' majtak. [4] Ju'u Lios
intok ketchia, aapo'ik betana a jita a' joa'ue,
machilae, suum watchisi intok ka a jootu
machikue, junuen a' lutu'uriatuka'po, a'
ju'uneiyaatebo. Intok aapo'ik betana a'
tu'u jiapsi, ka nanau machisi ju'u itom a
joaka, au yuma'ue itot a' autuakai, aapo'ik
junuen a' waata'po amani.

Ju'u yo'owe Jesukrijto, inim jume' a' sualeme benasi ju'unaktei

[5] Ju'u Lios, ka jume' ankelesim jum
chukula jiapsinaa'u, itom i'an aet noka'u,
ama am yo'o yaak. [6] Taa ala Liojta nok
lutu'uriapo, senu inen a' lutu'uriate:
Inia yoemratau tua ka au lutu'uria, achai
Lios, em a' naknee'u.
Intok kia em a' suuanee'u juni'i, inika'a
yoemrata a kokkomta.
[7] Chubbaa empo, jume' ankelesimmak, ka
amewit a' ju'unakteka, che'a ko'om
a' tawaak.
Taa junuentaka juni'i, empo a'
eiyaanaa'uta, intok a' yo'orinaa'uta
au chupak.
[8] Intok empo, si'imeta em ju'unakteka'u
bepa a' yo'o yaak.
Junuen san, o'outau si'imeta au su'u tojaka,
ju'u Lios, kaita be'eeka au a' su'u tojak, au
a' yo'o yaakai. Junuentaka juni'i, ketun te
kee junuen si'imeku a' yo'otuka'po ju'unea.
[9] Taa Jesukrijtota itepo a' ju'uneiyaa, juka'
Liojta, chuubaa, jume' ankelesim bepa, ka
amewit, taa che'a ko'om a' eiyaaka'uta.
Ju'u Lios, yee a' nake' betchi'bo, si'imem
betchi'bo a' muknee'uta au chupak. I'an in-
toko, junuen jiokot au a' bichaka a' mukuka'
betchi'bo, si'imem bepa a' eiyaanaa'uta in-
tok a' yo'orinaa'uta, au chupak.
[10] Si'ime ju'u ayukame, Liojta
betchi'bo aayuk, intok aapo'ik betchi'bo
ju'unaktewak. Intok ju'u Lios, jume'
juebenam a' yoemianee'um, inime'e, jum
yo'otaka a' kateka'u aamak am an i'aka,
iniat yeu yuma' betchi'bo, utte'atukan,
juka' Krijtota, bempo'im jinne'unemta,
ju'u jiokot au a' bittua'ue, junae chupiasi
si'imeta a' ya'ane' betchi'bo. [11] Bwe'ituk
jume'e, Liojtau wepulsi emo su'u tojirim,
intok ju'u, junuen Liojtau wepulsi emo
su'u tojitebome, si'ime nau wepu'ulaik
nau achai yo'owak. Junuen san, ju'u Liojta
uusi, inime'e aamak au weri'iti jiune'po, ka
ameas tiiwe. [12] Liojta nok lutu'uria ji'ojteipo
inen jiakai:
Jume' nemak werimmeu, em jabetuka'uta
nee am etejoriane.
Intok jume' enchi yo'oreka, nau anemmak
aneka, ne eu bicha bwikne.
[13] Ket inen jiia:
Liojtat ne yoem'eene.
Intok ket juchi wee'po inen jiia:
Inim ne, jume' usim, Liojta nee mikrimmak
aane,
tiakai.
[14] Jume' yoemiarim nau yo'owakame,
si'imeku am nanna'anaeka'a benasi, intok
junuen ket, aapo ju'u Jesukrijto, ito benasi
ju'unakteituk. Junuen beja ket mukukai
intok junuen juka' ka tu'isi yee tawaaka yee
su'amta, juka' bebeje'erita, tokti betchi'bo
a' nesawee'u betana, kaita'po a' be'ebaekai.
[15] Junuen, si'ime jume'e, aniat yeu taj-
tia, bem kokkonee'uta majjaeka, binwatuk
naateka, intok juka' majjaewamta betana,
ka a emo jinne'uka au emo su'u tojiri-
aka'um, am jinne'ula. [16] Bwe'ituk, lutula
wee'po, ka jume' ankelesim betana weyeka
am ania betchi'bo a'abo yepsak. Ala ju'u
Apra'amtuka'uta betana yeu katriam ani-
abaekai. [17] Taa intok junueni, utte'atukan,
inim, juka' yoemrata, bem jiapsa'a bena-
sia si'imeku junaen aapo'ik ya'atune'po.
Junuen aapo'ik, jiba betchi'bo intok yee nak
jiokoleka, Liojta bichapo, si'imemmeu a'
yo'otune' betchi'bo. Intok junuen, aapo'ik
jiokot au a' bichaka'ue, yoemrata betana
juka' ka tu'ik a' ya'ari betana a' jinne'u
betchi'bo. [18] Intok jiba aapo, junuen jiokot
au bichaka, intok juebenaku ji'obilaawakai,
i'an aapo, jume' ket junuen jiokot emo
bichaka, intok ji'obilaawame, a am ania.

3

Ju'u yo'owe Jesukrijto, ju'u Moiseejtuka'uta bepa eiyaawatchi

[1] Junuen san, Krijtopo nemak werim,
wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsame.
Eme'e su, Liojta yoemiamtune' betchi'bo
yeu pu'aritakai, Jesukrijtotat ne enchim
mammate i'a, ju'u, Liojta betana yeu
pu'aritaka intok Liojta itom suale'ut itou
yo'o ya'ari. [2] Bwe'ituk Jesukrijto, Liojta
yo'oreka a' nok nesaurit yeu yuumak,
juka' inia tekileu yeu a' pu'akamtau. Juka'

Moiseejtuka'uta ket, si'ime jume' Liojta
yoemiammak aneka, Liojta nok nesaurit
junakriapo yeu yumaka'a benasia. [3] Intok
Jesukrijto, Moiseejtuka'uta bepa che'a au
lutu'uria, a' yo'orinaa'u. Senuk karita
yaakamta, junae bepa a' yo'orinaa'uta,
che'a au a' lutu'uriatuka'a benasia. [4] Si'ime
jume' karim, wate am ya'ala. Taa ju'u Lios,
si'imeta juka' aukamta, aapo a' ju'unaktei.
[5] Junuen san, ju'u Moiseejtuka'u, jume'
Liojta yoemiam, si'imem nasuk, ju'u Liojta
betana a' tekilet tu'isi yeu yuumak. Ju'u a'
tekil maki, Liojta betana weyemta, chukula
a' ju'uneiyaatebobae'u, a' teuwaanee'u
juna'a. [6] Taa Jesukrijto, Liojta tua a'
yoemiaka'po aman, itom, jume' Liojta
yoemiammak, si'imeku itom bicha. Taa
itepo jiba junaen Krijtota sualeka intok
itom inim jiapsa'po tajtia aet ea'ateko.
Intok juka' chukula itou na'ikiariata
itom bitnee'ut eaka, alleaka a' bo'o
bichaka'ateko.

Ju'u Ijra'el yoemrata betchi'bo yum jo'eriata ayuka'u

[7] Junuen san, jum Liojta nok lutu'uria
ji'ojteipo, Liojta tu'u jiapsi betana, senuk
inen a' teuwaaka'a benasia:
I'an, eme'e juka' Liojta teuwaa'uta jikka-
jakai,
[8] Ka omola a' tawaaka a' beje'ene.
Jume' junakriapo Liojta beje'eka aukame
benasi anekai.
Intok jum bweka pa'aku Liojta wate
weyemtat a' ji'obilaaka'a benasia.
[9] Junama'a jume' bat naataka enchim
yo'owasuka'um, junuen woi taka
wasuktiammeu tajtia,
In amemaktuka am ya'ariaka'uta bichaka
juni'i,
Jiba wate weyemtat nee ji'obilaababaek,
ti jiiak ju'u achai Lios.
[10] Jiba junae betchi'bo, junae yoemratamak
ne ka alleaka taawak.
Intok inen ne jiiak: Inime'e, jiba ta'abwisi
ea.
Intok inime'e, nee betana lutu'uriat ka
ju'uneebaek.
[11] Inia betchi'bo inepo nee bempo'immak
nee ka alleak.
Intok inepo, tua junen jiaka, nee inen ameu
bicha a' chupne'e, ti jiiak,
Bempo'im nee betana juka' tu'ik, ka nemak
bem a' bitnee'u betana.
[12] Krijtopo nemak werim, emo'em
suua, emo betana kaabeta junuen, Lios,
jiba yuu jiapsamta mak ka tu'ika ka
aamak eaka, junuen ka a' sualbaekai.
[13] Taa ala, eme'e, chikti ta'apo emo
naas aniaka emo sua tejwaane. Inia
taewait naatekai, inim enchim jiapsa'po
tajtia. Junuen emo betana, kaabeta,
bebeje'erita betana ka tu'ikue a' bai
ta'aatune' betchi'bo. Intok junuen, Liojta
ee beje'eka jiapsibaane. [14] Bwe'ituk itepo,
ka ta'abwisi eaka junuen, taa tua bat
itom sualeka itom yoem'eiyaaka'uta inim
itom jiapsa'u tajti junaka'a sualeka, ka a'
kopta'ateko, junak, itepo, Jesukrijtota mak
itom lutu'urianee'uta jipu'une.

[15] Inen jiuwa'a benasia:

I'an eme'e, juka' Liojta teuwaa'uta jikka-
jakai,
Ka omola a' tawaaka a' beje'ene, jume'
junakriapo,
Liojta beje'eka aukame benasia anekai.
[16] Jabemsa junen Liojta nok lutu'uriata
jikkajaka juni'i, intok chukula Liojta ee
beje'eka aayuk. Si'ime jume'e, bwiaraa
Ejipto' tea'a betana Moiseejtuka'uta yeu
nuk sika'um juname'emtukan. [17] Intok
jabemmaksa junuen, wooi taka wasukti-
ammeu tajtia, ka alleak ju'u Lios. Jume'
ka tu'isi ayukammake. Junae betchi'bo
juname'esan, jum bweka pa'aku kokkok.
[18] Intok jabemmeusa ju'u Lios, tua junen
jiaka, inen ametana a' teuwaak: Ka bem
aamak aneka, juka' tu'ik ka am bitne'po,
ti jiakai. Jume' ka a' nok jikkajakammewi.
[19] Junuen san, ju'uneate, ka Liojta bem
sualeka' betchi'bo, junuen ka bem aman
bwiarau yajaka'po.

4

[1] Junuen san, itepo ketun Liojta mak al-
leaka intok tu'ik itom bitnee'uta, ketun a
jajamekai, utte'a, itom aet ito suuane'po,
emo betana, kaabeta junuen ka aet ji'obeka
junaka'a ka a' jajamne' betchi'bo. [2] Bwe'ituk
itepo juni'i, ket Liojta nok lutu'uriata itepo
a' majti, jiba bempo'im benasia. Taa
juname'e, junaka'a lutu'uriata jikkajaka
juni'i, kaita tu'ik aet jajamek, ka a' sualeka
bem jikkajaka' betchi'bo. [3] Bwe'ituk itepo,
Krijtota suallamtakai, itepo juname'em,

jume'e, juna'a Liojta mak alleewamta tu'ik
jajamneeme. Liojta juka' teuwaaka'u:

Inia betchi'bo, inepo, kannee amemak alleak.

Intok ne tua junen jiaka inen a' teuwaak:

Bempo'im alleewamta tu'ik, tua ka a' bitne'po.

Taa junuentaka juni'i, ju'u Lios, aniata
a' ju'unaktek naateka, ju'u tekil a'
ya'abae'uta, jaibu a' chupa'iakan. [4] Bwe'ituk
omot jak, Liojta nok lutu'uria ji'ojteipo,
woo busan taewait nokaka inen jiia:

Ju'u Lios, woo busan taewata weyeka,

Si'ime a' tekil chupaka, junaet yum jo'ek.

[5] Juchi intok, omot inen ji'ojtei:

Bempo ka nemak, alleewamta tu'ik bitne.

[6] Taa ketuni aayuk, taewaim, watem Li-
ojta betana, alleaka juka' tu'ik bem a'
bitne'po. Jume' intok, che'a bat naataka,
Liojta betana nok lutu'uriata jikkajakame,
Liojta bem ka nok jikkajaka' betchi'bo,
ka a' bichak. [7] Junuen san, ju'u Lios,
senuk taewata juchi yeu pu'ari, intok, ini'i
juna'a, ju'u taewai, ti jiakai. Bwe'ituk ju'u
Lios jaibu che'a chukula taewaimmet, Labi-
ituka'uta teuwaaka'ue itou nookaka jaibu
teuwaawaka'a benasia:

I'an, eme'e, juka' Liojta teuwaa'uta jikkajakai, ka omola a' tawaaka a' beje'ene,

ti jiakai. [8] Bwe'ituk ju'u Josue tuka'u, ju-
name'e ijra'el yoemem, juka' Liojtamak
tu'ik bem bitnee'uta, a am bittuako, junako
ju'u Lios ka juchi taewaita ta'abwik ameu
teuwaa ean. [9] Junuen san, Liojta betana ke-
tuni taewaim aayuk, jume' Liojta yoemiam,
Liojtamak tu'ik bem bitne'po. [10] Bwe'ituk
ju'u Liojtamak tu'ik a' bicha'uta, jaibu a'
ju'uneiyaame, juna'a, ka jain eaka, yum
jo'ene. Liojta a' tekilwa betana a' yum
jo'eka'a benasia. [11] Junuen san, itepo si'ime,
junaka'a tu'ik bit betchi'bo aet te ito utte'a
jooriane. Kaabeta junuen, juname'e, bat
naataka ka a' sualekame benasi a' aune'
betchi'bo.

[12] Bwe'ituk ju'u Liojta nok lutu'uriawa,
ini'i, jiapsiwamta intok si'imeku yumaka,
utte'ak. Intok senu tebe kuchi'im nau
bicha bwawiakame benaka, ini'i, senukut
a' jiapsiu yumaka, tua a' ea'uta yeu a'
machia intok jachin a' yoem tuka'po a'
ju'uneetua. Intok senuk aet au a' temaeka
a' joobae'ut a' ju'uneiyaa tebo. [13] Kaita Lio-
jta betana ju'unakteitaka, aapo'ik bichapo
a essotuka aayuk. Ala si'ime ayukame,
ju'uneiyaawa. Intok ju'u chukula itom
ju'uneiyaaka, utte'a itom ito au yeu bwi-
jnee'utau, itot ju'uneaka, itot nesaunem-
tau, si'imeta yeu maachi.

Ju'u yo'owe Jesukrijto juna'a, ju'u te'opopo che'a yo'owe

[14] Ju'u Jesukrijto, Liojta u'usiwa, Liojta
bichapo si'imem bepa itou yo'o ya'ari, Li-
ojta kateka'u anekai. Junuen san itepo,
Krijtota itom suale'ut, ka ta'abwisi eaka,
jiba bichau bicha aet jiapsine. [15] Bwe'ituk
ju'u, Liojta bichapo, si'imem bepa itou yo'o
ya'ari, bettesi itou ayukamtat, ka itom
au yuma'ut, itom jiokoleka, a itom ania.
Bwe'ituk aapo, jiba ito benasi, si'imeku
ji'obilaatuk. Taa juka' ka tu'ik, jakwoo
juni'i ka yaakai. [16] Junuen san itepo, Lios,
ama butti yee nakemtau, intok yo'otaka
nesawemtau, noolia nau, kaitat jain eaka, te
au bicha te ito nokria'po yuma'i. Junuen,
aapo'ik itom a' jiokoline' betchi'bo, intok
yeteu tu'ik a' jiapseka'po amani, itom jiokot
eao, itom a' aniane' betchi'bo.

5

[1] Jum juriom te'opopo, jume' che'a
bat yo'owe, junama'a yoemrata betana
yeu pu'arimtukan. Intok yoemrata,
Liojta bichapo bem joo'ea'uta, am jooria
betchi'bo. Intok junuen, juname'e,
Liojtau bicha am nokriaka, au bicha bem
na'ikiaka'uta a' mabbetan. Intok bem ka
tu'uwa ya'arim betchi'bo, bwala aso'olam
am sussu'arian. [2] Ju'u intok, junuen
te'opopo bat yo'owe, yoemrata juka' jiokot
au a' bicha'uta ket ine'akai, jume'e, kaita
tatta'aaka ka suasi jiapsakammak, si'imeku
a amet bo'o bitneeka, ka ameu suakai.
Aapo'ik junuen, ame benasi si'imeta ket
ine'akai. [3] Intok ini'i, jiba aapo junuen
Liojta bichapo, ka si'imeku yuma'isi a'
jiapsa'po au ju'uneiyaaka, junuen, aapo'ik
ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, utte'atukan,
Liojtau, bwala aso'olam a' su'ane'po, ket
junuen aawit yoemrata betana, jume' ka
tu'u ya'arim betchi'bo.

[4] Kaabe aapo'ik junen a' ea' betchi'bo,
junuen, inia tekileu au yo'o joone. Ala ju'u
Lios juna'a, iniau tekileu, yo'oriwamtau

yeu a' pu'aneeme. Aarontuka'uta yeu a'
pu'awaka'a benasia. [5] I'an intok, Jesukri-
jtota betana ket junaen weye. Aapo, ka
junen a' ea' betchi'bo junuen inia tekileu
a' yo'otune' betchi'bo au yeu pu'ak. Ala
ju'u Lios, junuen a' yo'orinaa'uta au yeu a'
pu'ak. Jaibu au a' teuwaariaka'a benasia:
Empo in yoemia.
Inepo nee i'an, jiapsiwamta et autuari.
[6] Liojta nok lutu'uria ji'ojteipo ket omot
junuen au a' jiaka'a benasia:
Empo, jiba betchi'bo inia tekil
yo'oriwamtau yeu pu'ari.
Jiba Melkiserek tuka'uta, au a' yo'otuka'a
benasia.
[7] Ju'u Jesukrijto, im bwiapo jiapsisukai, ju-
nak aapo, chikti a' jiapsie, Liojtau bicha
nokaka, au nokriak. Intok yee nokriak.
Aapo'ik, ju'u a' muknee'u betana a' jinne'u
betchi'bo utte'akamtau bicha. Lios intok,
aapo'ik Krijtota junuen a' nak yo'oreka a'
nok jikkajaka' betchi'bo, junaet a' mabetak.
[8] Intok junuen, Jesukrijto, Liojta u'usitakai
juni'i, jiokot au a' bichaka'ue junuen, Li-
ojta ea'po aman aayuk. [9] Intok junuen
yuma'isi si'imekut, chupiasi yeu yumakai,
Liojta ea'po aman aukai, junaen, junae
betchi'bo, si'ime wame'e a' nok jikkajame,
jiba yuu betchi'bo ju'u a am jinne'uneeme
juna'atuk. [10] Bwe'ituk ju'u Lios, te'opou bat
yo'otaka, junaka'a tekileu yeu a' pu'ak, jiba
Melkiserektuka'uta benasi machikai.

Krijtota ka intok a' sualnaa'u betana, ju'u jinil watchika ayukame

[11] Jiba inia weemta betana itepo tua
juebenaka itom emou teuwaa machi aayuk.
Taa inika'a machisi ju'unakkiachisi a'
teuwaa betchi'bo tua obiachi. Bwe'ituk
eme'e ka aet jiapsek ka aet ju'uneebaekai.
[12] Eme'e jaibu binwatukai, jaibu eme'e a
yee majta ean. Taa Liojta nok lutu'uriata
betana juka' che'a ka obiachisi weyemta,
eme'e juchi watem enchim a' majta i'a.
Eme'e juchi, kee tu'isi Krijtota sualeme
bebena. Ilitchik, bwa'amta kee bwa'eeka,
lechim a' je'e'e benasia. [13] Wame'e intoko,
juka' ka obiachik majtabaeme, inime'e,
jume' ju'ubwa Krijtota sualeme bebena
bwe'ituk inime'e, Liojta si'imekut tu'ik bo'o
jooriaka itom a' jiapsi i'a'uta, ka a' joo ta'aa.
[14] Taa ju'u Liojta betana lutu'uria, che'a
obiachisi weyeme, jume' wepulsi yuma'isi
Krijtota sualeme au yuuma. Jume' jaibu
a jita yeu pu'ame. Bwe'ituk juname'e,
ju'u ka tu'ik betana, tu'ik bem yeu pu'ane'
betchi'bo jaibu au suatula.

6

[1] Inien san, itepo Liojta betana nok
lutu'uriat yuma'isi ju'unee betchi'bo,
bichau bicha te aet jiapsine. Intok, juka'
Krijtota betana che'a bat yee majtawamta
betana, ka junaka'a jiba ta'aabaekai. Ka
itepo jaarekisi, juka' bat weyemta jiba
etejone. Maasuko, bat naataka, ta'abwisi
intok ka tu'isi itom jiapsaka, ka tu'isi itom
tawaanee'uta itou joamta, ka intok itom a'
joonee'u betana. Intok ket, maasu, Liojta
sualwa'uta, ka junaka'a jiba ju'uneiyaane.
[2] Intok ket, ju'u yee bato'owaawa'poyee
majtawamta betana, intok ket Krijtota
sualeme amet mamteka, Liojtau bicha am
nokriawa'u betana. Intok ket, kokkoarim
jiabijtenee'u betana. Intok ket, Liojta
betana, we'epulaim, jiba yuu betchi'bo,
tu'isi oo ka tu'isi bem tawanee'u betana
yee majtawamta betana. Ka junaka'a jiba
ju'uneiyaabaane. [3] Junuen, itepo bichau
bicha junaet te jiapsine, Liojta junen a'
tu'ureka, aet itom aniao.

[4] Bwe'ituk jume'e, bat naataka jaibu Li-
ojta betana lutu'uriata ju'unakkiachisia a'
majtawakame. Intok juka' Liojta betana
alleewamta weyemta a' ju'uneiyaalame. In-
tok Liojta betana a' tu'u jiapsi mak eaka
jiapsilam. [5] Intok Liojta betana juka' tu'i nok
lutu'uriata jikkajaka a' tuttu'uruk. Intok
chukula, tu'i maisi jiapsinaa'ut, tu'i maisi
a' machinee'uta ju'uneiyaakai. [6] Inime'e
junen, juchi ta'abwisi, ka a' lutu'uriatuka'a
benasia, aet ji'obeko, ka intok a ameu
noktune, bemelasi Liojta mak nau, juchi
bem emo tu'utene' betchi'bo. Bwe'ituk
inime'e, bempo juchi wee'po, juka' Liojta
usita, kuuset a' poponaka, me'aamta be-
nasi aane. Intok inim juebenam bichapo,
ka a' yo'oreka, jaana a' eiyaame benasi
aane. [7] Maa su, inime'e ket, jiba bwiata,
chikti wee'po aet yuke'e benasia maachi.
Juna'a bwia intok, jume' a' tekipanoammeu
tu'ik ama am chupao, juna'a bwia, Liojta
betana aniawaka utte'ata bittuawa. [8] Taa
juna'a bwia, ka tu'ika intok juya wichaka
ama yo'otu'uteko, juna'a bwia, kaita tu'ik
betchi'botune. Intok Liojta betana juni'i,
ka aniawaka, ka tu'ika tawane. Intok

junuen, che'a chukula, ju'u ama yo'otuka'u,
taya'atune.

Ju'u chukula itom bitnee'u betchi'bo, ka itom ko'om ea'u

9 Taa itepo intok, inile benak teuwaaka
juni'i, Krijtopo itomak werim, itom
nake'um, emo betana te a' lutu'uriatu
machia, Liojta betana ama butti
tu'ikue enchim alleene'po intok enchim
jinne'uimtunee'uta enchim bitne'po.
10 Bwe'ituk ju'u Lios, tu'ik ausu'lik jiba bo'o
jooria. Intok juka' tu'ik enchim ya'arita, ka
a' koptane. Intok jume' Krijtopo emo mak
werim, eme'e aniakai, enchim aapo'ik nake'
betchi'bo a' joakai. Intok i'an tajtia, ketun
junaka'a eme'e a' jooa. 11 Taa itepo, enchim
we'epulaim, inia tu'ik enchim joa'ut jiba
inim enchim jiapsa'u tajtia, bichau bicha
enchim te aet jiapse i'a. Junuen eme'e,
juka' chukula enchim bit bo'o bicha'uta,
enchim tua a' jajamne' betchi'bo. 12 Katte
enchim o'obe i'a, ala eme'e, jume'e, Liojtat
eaka, intok binwa a bem bo'o bicha'
betchi'bo, Liojta ameu na'ikiaka chukula
bem bitnee'uta a' bichame benasi aneka,
enchim jiapsi i'a.

13 Bwe'ituk junak ju'u Lios, ju'u
Apra'amtuka'utau, senu weemta au
lutu'uria yaakai, aapo ju'u Lios, kaabeta
intok, ae bepa che'a yo'otuka'po ju'uneaka,
aapo, aapo'ik betana a' teuwaaka'uta, tua
a' lutu'uriatune'po a' na'atejok. 14 Intok
inen au jiiak: "Lutula wee'po, yu'in
juka' eu tu'ik ne enchi bittuane. Intok
jume' et yeu katriam yoemra, inepo
nee am bu'uuriane", ti jiakai. 15 Ju'u
Apra'amtuka'u, junaet ka jain eaka, binwa
a bo'o bichak. Intok junuen, aapo juka'
Liojta au teuwaaka'uta, mabetak. 16 Inim
bwiapo jume' jiapsame, jita lutu'uriateka,
aet bem sualna' betchi'bo, senuk ame bepa,
che'a yo'ota bem yo'ore'uta, ame betchi'bo
tune'po a' teuwaane. Intok junuen jiaka,
jita juni'i, tua a' lutu'uriatuka'po aman,
a' teuwaako, junae betana, kaita intok
nokitune. 17 Junuen san ju'u Lios, juka'
junammeu bicha a' na'ikiaka'uta, tua
lutu'uriapo aet yeu a' yuma'ane'po a'
ju'uneiyaa tebok. Inen jiakai: "Liojtaka
in jiapsa' betchi'bo, tua neu utte'a juka'
in teuwaaka'uta, ka ta'abwisi intok ayuka,
yeu a' yuma'arianee'u." 18 Junuen san,
wooi weyeme yeu yuma'aneeka aayuk,
ju'u Lios, intok ju'u tua junen jiaka a'
teuwaa'u. Inime'e betana intok ju'u Lios
ka yee bai ta'aane. Intok iniae ju'u Lios,
itom, jume' aapo'ikut eaka, itom a' ania
i'ame, jiba betchi'bo itom aet jiapseka,
ka ko'om eenee'uta itot autua. 19-20 Iniat
chukula, itom bit bo'o bicha'ut eaka, itepo
ka ta'abwisi intok ea, taa si'imeta juka'
bettesi machik itou ayuka' nasuk te ka jain
eaka jiapsa, Jesukrijtota ito pat teekapo
Liojta mak a' kateka'po ju'uneaka, intok
itom a' yoem'eiya' betchi'bo. Junaman
teekau, aapo, bat sikaa, ito pat si'imeta
tu'utekai. Junuen Jesukrijto jiba yuu
betchi'bo, Liojta bichapo itou yo'o ya'ari.
Bat naataka juka' Melkisereek teamta a'
yo'otuka'a benasia.

7

Jesukrijto, ju'u Melkisereek teamta benasi te'opou, Liojta bichapo che'a yo'owe

1 Ini'i Melkisereek tuka'u, bwe'u
jo'ara Salem tea'po si'imem bepa yo'o
nesawen. Intok Lios, ju'u teekau jiapsamta
betana te'opopo, che'a bat yo'otukan.
Junakriapo Apra'aamtuka'uta, wate yo'o
ya'arimmak nassuak, am kobaka a' notteo,
ju'u Melkisereek teame, a' nankeka,
Liojtau bicha a' nokriaka, tu'uwata a'
a'auriak. 2 Intok ju'u Apra'amtuka'u,
junaka'a, si'imeta nassuaka a' yo'oka'u
betana, woj mamamnisi a' na'ikiaka'u
betana, wepu'ulaik ama junau yeu pu'ak.
Inika'a em bat mammatene. Inime'e
team, Melkisereek ti jiame, ebreo nokpo
inen jiubae: Yo'o ya'ari, si'imeku tu'u
lutu'uriakame, ti jiubae. Intok ket, jum
bwe'u jo'ara Saleem tea'apo a' yo'o ya'ari
tuka' betchi'bo, ju'u Salem ti jiame: Yanti
elaka jiapsiwame, ti jiubae. Junuen san
ae betchi'bo ju'u yoemra, yanti elaka
jiapsine. 3 Inia betana, a' yo'owawammet,
kaabe ju'unea. Intok kia che'a bat naataka,
juname'e yo'owasuka'ummet juni'i, kaabe
ju'unea. Jak weyeo yeu a' yoemtuka'po,
intok kia jak weyeo su a' mukuka'po
juni'i, ka ju'uneewa. Junuen san, ju'u
Liojta u'usi benasi yoemtaka yeu siika, jiba
betchi'bo, Liojta betana te'opopo che'a bat
yo'otuk. 4 Junuen san, ake'em a' mammate
juka' Melkisereek tuka'uta tua yo'orisi
a' machiaka'po. Bwe'ituk kia ju'u che'a

bat naataka itom yo'owasuka'u juni'i, ju'u
Apra'amtuka'u, inika'a, jume' wate yo'o
ya'arimmak nassuaka, ameu a' yo'oka'u
betana, watek Melkisereek teamtau a'
na'ikiak. 5 Maa su, nesauripo junuen
a' weye'e benasia, jume' te'opopo che'a
yo'owe, Lebi'ituka'utat yeu katriam, au
lutu'uriakan, juka' ijra'el yoemrata betana,
si'imek woj mamnik betana, wepu'ulaik
ama ameu bicha a' na'ikiana' betchi'bo.
Inime'e intok, amemak werimtaka, intok
kia ame benasi, Apra'amtuka'utat yeu
katriam tuko juni'i. 6 Taa ju'u Melkisereek
teame, ka ju'u Lebi'ituka'utat betana
yeu simriatakai juni'i, Apra'amtuka'utau
junae attea betana woj mamnik betana,
wepu'ulaik au a'awak. Junuen, ju'u
Melkisereek, Apra'amta, Liojtau bicha, au
tu'ik ae tana teuwaak, juka' bat naataka,
Liojta betana, chukula a' mabetnee'uta,
Liojta jaibu au a' na'ikiaka'uta. 7 Intok
si'ime a' lutu'uriatuka'po ju'unea, juka'
tu'ik yete tana waataka, Liojtau bicha yee
nokriamta, ju'u a' nokriaka'u bepa che'a
juni'i, Liojta bichapo che'a a' yo'otuka'po.
8 Inim bwiapo, jume' jiapsame nasuk, jume'
woj mamnik betana wepu'ulaik mabetame,
ka jiba betchi'bo inim yoemem. Taa
Melkisereek teamtat nokakai, Liojta nok
lutu'uriapo, ka a' mukiatuka'a benasi a'
teuwaa. 9 Intok kia Lebiituka'uta betana
intok jume' te'opopo che'a yo'owe aet
yeu katriam betana tee a inen a' teuwaa,
junak juka' Apra'amtuka'uta, woj mamnik
betana, wepu'ulaik Melkisereektau a'
beje'etuako, jume' i'an, si'imem betana ju'u
woj mamnik betana wepu'ulaik mabetame,
junako juka' Melkisereekta, ket bempo'im
a' beje'etuaka'po. 10 Bwe'ituk inen te
a' teuwaa, ju'u Apra'am tuka'u, ketuni
kee am yoemian, jume' chukula aet yeu
katriamtu'ea'um junak Melkisereek teamta
a' nankeko.

11 Ju'u yoemra, Ijra'eltuka'uta betana
yeu katriam, jume' Lebiituka'uta betana
yoemiarimtaka, te'opopo yo'owem be-
tana jume' nesauri ji'ojteim mabetak.
Juname'e intok, Aaroontuka'uta betana
yoemiamtukan. Junuen san, i'ani, junuen
lutu'uriapo juka' inime'e betana nesaurita
bo'o jooriame, Liojtamak bem emo
tu'utenee'uta, am jajamtuako, junak ka
utte'atu ean, juchi senuk, te'opopo che'a
bat yo'otuneemta yeu a' machiane'po.
Juna'a intok jaibu ka Aaroontuka'uta
benasi machikai, taa ala ju'u Melkisereek
teamta benakai. 12 Bwe'ituk jume' te'opopo
che'a yo'o ja'abwekame, ka jiba ju-
name'emtuneeo, ju'u nesauri ji'ojtei juni'i
ket ta'abwine. 13 Jesukrijto intok, Liojta nok
lutu'uriapo inika'a ae tana teuwaawa'uta,
Ijra'eltuka'uta betana ta'abwik a' yoemiam
betana weye. Juname'e betana intok kee
jabe, te'opopo bat che'a yo'otu betchi'bo
yeu pu'atu. 14 Bwe'ituk tu'isi ju'uneewa,
itom yo'owe Jesukrijtota, Jura'atuka'uta
yoemiam betana a' weye'po. Ju'u
Moiseejtuka'u intok, inia yoemrata betana,
kaita teuwaak, inime'e te'opopo che'a
yo'otuneeme betana nokakai. 15 Ini'i intok
inim teuwaawame, che'a ju'unakkiachisi
yeu weama, juka' bemelasi Liojta betana
itou yo'o ya'arita, juka' Melkisereek
tuka'uta a' yo'o ya'arituka'abenaeka'po.
16 Intok junuen ket, junaka'a, ka jita
nesaurita, jitaa yoemrata betana yeu a'
pu'atune'eti jia' betchi'bo, taa ala aapo'ik
jiba yuu a' jiapsine' betchi'bo, intok
ka a' me'etuneeka a' ju'unaktewaka'po.
17 Bwe'ituk ju'u Lios, inika'a inen ae betana
teuwaala:

Empo, jiba betchi'bo, te'opopo yo'otune,
Melkiserek tuka'uta benasia.

18 Junuen san, bat naataka weeria, ju'u ne-
sauri, ka nesauritaka taawak, ka yee a'
ania' betchi'bo. 19 Bwe'ituk ju'u nesauri,
Moiseejtuka'uta ji'ojteka'u, kaita tu'u yaak,
intok kaabeta aniak. Taa inika'a nesaurita
we'ea'po, itepo che'a tu'ik, bemelak itom
bitnee'uta ju'uneiyaa. Junaet eaka, itepo
Liojtat eaka, ite aamak che'a ea.

20 Intok ju'u Lios inika'a chupak,
aapo'ik betana a' teuwaaka'uta, tua a'
lutu'uriatune'po a' na'atejokai. 21 Waate,
jume' bat naataka te'opopo che'a bat
yo'owe, junuen yeu pu'atuka juni'i,
taa ka Liojta betana junuen tua ameu
a' lutu'uriatune'po a' na'atejoka yeu
pu'awakai. Taa Jesukrijto, i'an, Liojta
bichapo itou yo'ota betana, tua junuen au
a' lutu'uriatune'po teuwaatuk. Bwe'ituk
Liojta nok lutu'uriapo aapo'ikut nokaka
inen ji'ojtei:

Ju'u achai Lios, junuen, tua au a'
lutu'uriatune'po a' teuwaak.

Intok ka ta'abwisi aunee:

"Empo, jiba yuu betchi'bo'e, te'opopo che'a bat yo'owe,
Ju'u Melkisereekta a' yo'otuka'a benasia."
22 Junuen san Jesukrijto che'a juni'i tu'ika,
bemela lutu'uriata, bat naataka weeriata
bepa itou chupnemta itom ju'uneiyaatua.
23 Waate jume' binwatuko bat naataka
te'opopo nat cha'aka che'a bat yo'owem
junakriapo juebenaekamme. Taa inime'e
bem kokkoka' betchi'bo, ka jiba betchi'bo
a' tekiaka taawak. 24 Taa Jesukrijto ka
mumukekai, jiba jiapsakai, ju'u junuen
a' yo'otuka'u, aapo'ik tekia ka lu'u
lu'ute. 25 Inien san, jume' aapo'ikut eaka,
Liojtamak eebaeme, jiba betchi'bo am
jinne'une. Bwe'ituk aapo jiba yuu betchi'bo
jiapsa, junuen juname'e Liojtau bicha am
nokriakai.
26 Junuen san, Jesukrijto, aapo juna'a,
ju'u Liojta bichapo te'opopo che'a bat
yo'otaka ju'u che'a itou be'ee'u. Lio-
jta u'usitakai, aapo'ik benakai. Kaita ka
tu'ika aet aayuk. Ka tu'i yoemrata mak
ka na'ikiari. Intok si'ime teekapo aneme
bepa che'a yo'orisi eiyaawa. 27 Ka jume'
waate te'opopo yo'owem benasi, jume'
chikti ta'apo bwaram su'aaka, bat, be-
mpo bem ka tu'uwa ya'arim betchi'bo.
Chukula intok ket, ju'u yoemrata ka tu'uwa
ya'arim betchi'bo. Bwe'ituk Jesukrijto, se-
jtul wee'po jiba, aapo, si'ime ka tu'uwa
ya'arim betchi'bo a' me'etune' betchi'bo
au su'u tojak. 28 Bwe'ituk Moiseejtuka'uta
betana, juka' nesauri ji'ojteita weye'po
aman, jume' te'opopo yo'otuneeme yeu
pu'arim, inim bem yoememtuka' betchi'bo,
ka tu'ikut jiji'obeme juname'em. Taa ju'u
Moiseejtuka'uta betana nesaurit chukula
yeu sikame, ju'u Lios juka' a' u'usiwata
te'opopo itou a' yo'otune' betchi'bo yeu a'
pu'ak. Ini'i intok, jiba yuu betchi'bo, ka aet
ji'opneeka yeu pu'ari.

8

Ju'u yo'owe Jesukrijto, ju'u bemela lutu'uriau yo'otaka, Liojtau itom nokriame

1 Ju'u inim itom teuwaa'u betana, ju'u
che'a eiyaa watchi i'i juna'a, juka' Liojta be-
tana itou yo'ota inien a' machiaka'u juna'a.
Intok ini'i, teekau, yo'orisi machika, Liojta
kateka'u a' batatana aamak aane. 2 Intok
junaman teekapo lutu'uriapo te'opo, Lio-
jta ya'aripo, aapo junuen yo'otaka, juka'
a' tekilwata a' jooa. Juna'a te'opo intok,
ka jabe, taa Lios a' ya'ala. 3 Si'ime jume'
inim te'opopo che'a bat yo'owe, jume'e,
junama'a te'opopo, Liojta yo'oreka, aman
bem weiyaa'uta, a' mabetaka, Liojtau bicha
am nokria betchi'bo a' tekiakan. Intok ket,
bem ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, bwalam
su'a betchi'bo. Intok jiba junuen san,
utte'a, ket Jesukrijtota, Liojta a' miknee'uta
a' jipu'unee'u. 4 Intok junuen, aapo ke-
tun inim bwiapo jiapsa'ateko, kia juni'i,
te'opopo ka yo'otu ean. Bwe'ituk ketuni
aane, jume' te'opopo che'a yo'otaka, juka'a,
jume' Liojta yo'oreka bem a' mika'uta,
mabetaka, juname'e nokriame, Moiseej-
tuka'uta nesauri ji'ojteita weye'po amani.
5 Taa inime'e, inim te'opopo yo'owe, inim
ju'u bem joa'u, teekau ayuka, juka' weemta
betana a' tamachiaka a' mamatoka a' jooa.
Inien a' weye'po te ju'unea, bwe'ituk juka'
Moiseejtuka'uta, Liojta ama yo'orinaa'uta,
karita a' ya'abaao, ju'u Lios a' ju'uneetuak,
inen au jiakai: "Jum kaupo em a' ya'anee'u
betana in enchi ju'uneetuaka'po aman, em
a' bichaka, si'imeta junaen a' ya'ane." 6 Taa
ju'u, Liojta betana itou yo'owe, aapo, Liojta
bichapo che'a juni'i tu'isi a' tekilwa jooa.
Bwe'ituk aapo Jesukrijto, Liojta betana be-
mela lutu'uria ya'arita betana yo'otaka
weyeka, Liojtau bicha yee nokria. Ini'i
bemela lutu'uria che'a juni'i tu'ika aapo'ik
betana, lutu'uria ya'awaka'po aman weye.
7 Bwe'ituk bat naataka weeria, Liojta
betana ju'u lutu'uriatewakame, junae
si'imeku a' yumao, ka utte'atu ean, junaet
cha'aka, juchi senuk bemela lutu'uriata
a' ya'atune'po. 8 Taa ju'u Lios, junaka'a
yoemrata, aapo'ik ka yuma'isi bem a'
sualeka juni'i a' ju'uneiya' betchi'bo, ka
amemak alleak. Jum a' nok lutu'uriapo ame
betana aapo'ik a' ji'ojte teboka'a benasia:
Ju'u achai Lios, inen jiia: Taewaim
yuma'ane,
Ijra'eelta yoemratamak intok Juraa' teamta
betana,
Bemela lutu'uriata ne amemak a' ya'aneeo.
9 Ka jume' bempo'im yo'owasuka'um mak
lutu'uriata in amemakta yaaka'u
benane.
Junak, bwiaraa Ejipto' tea'a betana yeu am
nuk sika inepo am aniakai.
Bempo su junaka'a lutu'uriata in amemak
yaaka'uta, ka aet yeu yuumakai.

Intok junae betchi'bo ne ka am aniaka am
koptak, ti jiia ju'u achai Lios.
10 Ju'u bemela lutu'uria, ju'u Ijra'eel yoem-
ratamak in ya'anee'u,
Juname'e taewaimmet chukula, inen ma-
chine, ti jiia ju'u achai Lios.
Juka' in nesaurita, bempo'im a' koba
suawa'une' betchi'bo ne am aniane.
Intok ket jiba bem aet jiapsine' betchi'bo,
ne am aniane.
Intok bempo nee betana yoemratune.
Nee intok junak, ameu Liojtune.
11 Ka utte'atune, bempo'im naas emo majta-
nee'uta,
Kia emo ta'aakai intok kia emo nau werika
juni'i,
Junuen, juka' achai Liojta bem
ju'uneiyaane' betchi'bo.
Bwe'ituk si'ime bempo nee ju'uneiyaane,
Bempo'im betana kia tua illitchika naateka,
Intok kia jume' tua yo'owe juni'i.
12 Intok inepo, bempo'im ka tu'uwa ya'arim
betana,
Nee am jiokoine.
Intok jiba betchi'bo ne junae,
Bem ka tu'i ya'ari'u ne ka intok au waatine.
13 Ju'u Lios intok junuen juchi bemela
lutu'uriata aune'etiakai, juka' a' lutu'uria
ya'ari, bat naataka weeriata, a' yuu-
tusuka'uta teuwaa. Ju'u intok junuen, bat
naataka yuutusukame, lauti i'an simsune.

9

Ju'u inim bwiapo Liojta ama yo'oriwa'u, intok ju'u teekau tua lutu'uriapo te'opo

1 I'an intoko, juna'a bat naataka, Liojta
lutu'uria yaaka'u, jum te'opopo Liojta
yo'ori betchi'bo, intok ket a' weetua'
betchi'bo intok nesauri ayukan. Taa
ju'u kari, Liojta ama bem yo'ore'u, inim
bwiapo ya'aritukan. 2 Ju'u lona kari, Liojta
ama yo'oriwame inen maisi ya'aritukan.
Nasukriapo, jume' bat a' pattim bichapo,
ju'u tachiria beeten. Intok ju'u meesa,
paanim, Liojtau bicha na'ikiarim ayuka'po.
Inim intok, Liojta ama yo'oriwa'po
ta'eewan. 3 Junama'a nasukriapo, juchi
senu tajo'ori a' pattim beasi, juchi senu
kari, juna'a intok, Liojta ama ane'e benasi
yo'oriwan. 4 Junama'a wajiwa intok, sawai
tomie ya'aritaka, kopaalim benam win
jubak tattaawa'po ama manekan. Intok
ket ju'u, nape konila sawai tomie ya'ari,
kaaja, Liojta betana lutu'uria ya'arita
teuwaa'u, ama ayuka'u. Junama'a wajiwa,
soto'i, sawai tomie ya'aritukan, ju'u manaa'
teamta ama ayuka'u, ama manekan.
Intok ket ju'u boonia, Liojta basiutuaka'u,
Aaroontuka'uta atteasuka'u. Intok jume'
wooi tetam, Liojta betana lutu'uria ya'arita
amet ji'ojteim. 5 Junae kajata bepa,
wooi ankelesim benaka, kerubiin teaka,
ja'abwekan. Juname'e, Liojta junama'a
ane'uta a' teuwaakai. Juname'e, bem
masammea, junama'a ka tu'uwa ya'arim
betchi'bo, bwara jijissu'awa'po a' suuakai.
Taa inia weyemta betana te kaita intok a
teuwaa i'ani.

6 Junuen junaka'a tu'uteipo, jume'
junama'a te'opopo bat yo'owe, chikti
ta'apo junama'a kari, Liojta ama yo'ori
betchi'bo, che'a bat karipo a'anen Liojta
yo'ori betchi'bo, junuen junama'a bem
bo'o jooria'ut yeu yumakai. 7 Taa junama'a
te'opopo, junaet cha'aka, chukula karipo,
ju'u che'a si'imem bepa junama'a ju'u
yo'owe, sejtul chikti wasuktiapo jiba,
junama'a a'ane. Junama'a intok ane'eteko,
bwara ojbota weiyaa. Aapo, a' ka tu'uwa
ya'ari betchi'bo intok ju'u wate yoemrata
ka tu'uwa ya'ari betchi'bo a' weiyaaka,
junae, bem jiokoina' betchi'bo. 8 Inia
weemtae ju'u Liojta tu'u jiapsi itom a'
ju'uneiyaatua, junama'a Liojta yo'oriwa'po
ju'u kari, bat katekamta, ketuni a'
sawaawao, tua Liojta ama ane'e benasia
a' eiyaawa'po, kee a aman yajiwa'uta
a' teuwaan. 9 Si'ime inien weyeme,
inime'e taewaimmet a' mammatena'
betchi'bo aayuk. Bwe'ituk ju'u, Liojtau
bicha na'ikiari intok ju'u ka tu'uwa ya'ari
betchi'bo junama'a Liojta bichapo bwaram
su'awame, juna'a, jume' junuen Liojta
yo'oreme, Liojtamak bem emo tu'utelaa'ut,
bem ju'uneenee'u betana, ka am aniak.
10 Juna'a, bwa'awamtat oo jita ji'iwamta
bo'o jooriawame tukan. Intok Liojta
bichapo bem emo tu'utewamta, watek bem
bo'o jooria'ut, intok bem takaampo emo
baksianee'ut betana nesauri tukan. Juna'a
intok, Liojta ta'abwisi bemela lutu'uriata
ya'awa'u tajtia jiba tu'ika weye. 11 Taa
Jesukrijto, jaibu a'abo noitisuk. Intok
i'an, aapo juna'a ju'u, Liojta bichapo
tekiaka, itou yo'owe, juka' ju'u itou tu'ikut
itom aniame. Jum te'opo, teekau aapo'ik

yo'otaka a' tekiata joa'apo, che'a juni'i tu'ik
intok kaita kee chupeka ama be'ee. Intok
junaka'a, ka inim yoemtaka a' ya'ari. 12 Ju'u
Jesukrijto, achai Liojta kateka'u ama aane.
Taa ka bat naataka bo'o jooriawa'a benasi
chiba'ojbota weiyaakai, oo beseeo'ojbota
weiyaakai. Ala, aapo, Liojta bichapo aapo'ik
ojbowata wo'otakai, junae aapo sejtul
wechiapo si'imeta yaak. Intok junuen
aapo, jiba betchi'bo itom jinne'uitunee'uta
a' tu'u yaak. 13 Lutu'uria ala, toro ojbota
intok chibo o'owia ojbota, intok ili waka
jamut taya'awaka'po, ju'u naposa, juna'a,
jume' ka tu'isi aulammet bepa chaktawako,
juna'a, juname'e chubala betchi'bo, ka tu'ik
betana am tu'ute betchi'bo intok Liojta
bichapo tu'isi bem tawaa betchi'bo am
aniak. 14 Taa junuentuka'ateko, Jesukrijtota
mukuka, ojbota, che'a juni'i, juka' watek
ojbota bepa si'imeku yuuma. Bwe'ituk
Liojta tu'u jiapsi jiba yuu betchi'bo aneme,
junae aniawaka ju'u Jesukrijto, aapo kaita
ka tu'ik ya'arika, Liojta ea'po aman,
a' me'etune' betchi'bo, au su'u tojak.
Intok aapo'ik ojbowae, itom ka tu'uwa
ya'ari betchi'bo, ka tu'isi tawaka itom
kokkonee'uta, itom bit'ea'ut itom jiokoeka,
junuen itom a' ju'uneiyaatua. Junuen,
juka' Lios, jiba yuu jiapsamta ea'po aman
jiapsaka itom a' nok jikkajine' betchi'bo.

15 Junuen san Jesukrijto, bemela
lutu'uriata ya'arika, junau, aapo yo'otaka
yee nokriame. Jesukrijtota mukuka'
betchi'bo ket, bat naataka Liojta lutu'uria
ya'ari betana, a' beje'eka ka tu'isi ayukame,
ket am jiokoek. Intok junuen, jume'e, Liojta
nunuka'um, aapo'ik bem mabetnee ti jiaka,
ameu a' na'ikiaka'uta, jiba yuu betchi'bo
tu'ik, aamak bem bitnee'uta bem mabetne'
betchi'bo. 16 Bwe'ituk, senuk kee mukeka,
a' atteawa betana juka' lutu'uria ya'arita
ayuko, junaka'a a' mukiatuka'uta bat
ju'uneiyaanaa. Juka' junuen lutu'uriateita
junuen junaet yeu yuma'ana' betchi'bo.
17 Bwe'ituk ju'u junuen lutu'uria ya'ari, juka'
junuen a' ya'arik ketun jiapsao, kaabeta
tu'iku a ania. Ala, juka' a' yaakamta
mukiatuko. 18 Junuen san, bat naataka
katriammeu, ju'u Liojta lutu'uria yaaka'u,
ket jiba junaen, bwalam su'awammea yeteu
tu'ineeka ya'atuk. 19 Ju'u Moiseejtuka'u,
si'ime junae Ijra'el yoemratau, Liojta
betana si'ime jume' nesaurim ji'ojteipo
ameu am teuwaaka, chukula intok ket, sikii
bwara boata nu'uka intok juya sawata ae
te'ochia betchi'bo, jissoopo' teamta nu'uka,
juname'e intok beseeo ojbopo intok bwara
ojbopo, ba'ammak kuutipo am komoniaka,
jume' Liojta nesauri ji'ojteim ae si'itak,
intok ket si'ime junaka'a yoemrata. 20 Junak
san intok inen ameu jiiak: "Ini'i juna'a
ju'u ojbo, ju'u, Liojta betana lutu'uria
ya'ari, emou bicha a' teuwaaka'u", ti jiiak.
21 Intok ketchia ju'u Moiseej junae ojboe,
juka' te'opota si'itak. Intok si'ime juka'
junama'a, Liojta yo'ori betchi'bo ama
sawaawamta. 22 Liojta nesauri ji'ojteipo
junuen a' weye'po aman, batte si'ime
ayukame ojboe si'itawaka, wepulsi Liojtau
bicha na'ikiawan. Intok ket, kaabe, bem
ka tu'uwa ya'arimmet jiokoim tukan, ka
ojbota wo'otawao.

*Ju'u Jesukrijtota kuuset mukuka'ue jume'
ka tu'uwa ya'arim jiokoiwa*

23 Junuen san utte'atukan, inien weyeka,
jijissu'awamta aunee'u, junuen junaka'a
junale benak inim weyemta, juka' teekau
ayukamta teuwaamta, Liojta bichapo a'
tu'u ya'a betchi'bo. Taa kia junuen, jiba
ju'u teekau ayukame, che'a bepa tu'isi
weyeka, ae betchi'bo jiokot ya'atuneemta
waata. 24 Bwe'ituk Jesukrijto ka junale
benaka te'opopo aanek, inim inien machika
watem ya'aripo. Juna'a kia beja tua,
juka' tua lutu'uriapo, teekau te'opota
ayukamta a' teuwaa. Ala aapo, tua jum
teekau yepsak. Jumun i'an, Liojta bichapo
aneka, itom a' nokria'awi. 25 Ju'u te'opopo
che'a bat yo'owe jurio, jum te'opopo,
Liojta ama ane'e benasi ti eiyaawa'u,
chikti wasuktiapo, sejtul ama a'ane, ka
aapo'ik ojbota weiyaakai. Taa Jesukrijto,
ka jaarekesi ito betchi'bo jiokot au joo
tebok. 26 Bwe'ituk junuen a' weyeo, aniata
naatek naateka, utte'atu ean, jue benasi
a' mukne'po. Taa i'ani inien yeu simla,
taewaim au yeu pu'arim yuma'aseo, ju'u
Jesukrijto, sejtul wee'po jiba inim au yeu
machiak. Junuen, jume' ka tu'uwa ya'arim
betchi'bo jiokot a' ya'atune' betchi'bo au
su'u tojakai. 27 Inim si'imem, Liojta betana
sejtul jiba bem kokkonee'uta ameu a'
chupa'atuka'a benasia, intok chukula yee
ya'uraa bittuanaame aune, 28 ketchia junuen

Jesukrijto, sejtul jiba ito betchi'bo jiokot
ya'atuk, junuen, juebenam, bem ka tu'uwa
ya'arimmet am jiokoibaekai. Intok chukula
ket, juchi wee'po, inim yeu machine, taa
ka juchi ka tu'uwa ya'arim betchi'bo jiokot
ya'atuneekai. Ala, jume' a' bo'o bichame
jinne'uneekai.

10

1 Bwe'ituk bat naataka, Liojta betana
nesauri, Moiseejtuka'uta ji'ojteka'u, che'a
chukula ito betchi'bo tu'inee'uta yeu
machianeeka teuwaan, intok ka tua
lutu'uriapo juna'atukan. Junuen san,
ju'u nesauri, Moiseejtuka'uta ji'ojtei,
jume' junuen jissu'awamta bo'o jooriaka
Liojta betana mabettubaeme, junaka'a
wasuktiapo joowame joamtae, Liojta
bichapo tu'isi bem mabetnaa'ut kaibu am
aniane. 2 Bwe'ituk juna'a nesauri, juname'e,
Liojta bichapo tu'isi am tawa'ateko, ju'u
ka tu'uwa ya'arim betchi'bo bwaram
bem sussu'aa'uta, ka intok Liojtau bicha
junuen joo'eewan. Bwe'ituk jume' junuen
juname'e Liojta yo'oreka au bicha bwaram
sussu'ame, junuen jaibu bem ka tu'uwa
ya'arim betana jiokorimtakai, tokti ka
intok juchi ka tu'isi bem tawalaa'uta
amet ju'uneiyaa ean. 3 Taa ala, ini'i
bwaram su'awame, wasuktia yuma'abeleki,
juname'e, bem ka tu'uwa ya'arim betchi'bo,
ka tu'isi bem tawalaa'ut am ju'uneetua.
4 Bwe'ituk, junuen, toom su'aaka, intok
kia kabaam su'aaka juni'i, juname'e
ojboe, bem ka tu'uwa ya'arimmet, kaibu
jiokoimtuneekai.

5 Junuen san Jesukrijto, a'abo aniau yep-
saka, Liojtau bicha inen nookak:

Bwaram intok toom, junuen enchi
yo'oreka, am su'awamta, empo ka
a' waatak.
Ala empo, in yoemtune' betchi'bo neu a'
chupak.
6 Wakasim intok kabaam, junuen enchi
yo'oreka, tattaawame juni'i, empo
ka a' tu'urek.
Intok kia jume' ka tu'uwa ya'arim am
jiokoimtune' betchi'bo, bwaram
su'awamta juni'i empo ka a' tu'urek.
7 Junak san ne inen jiiak:
"Achai Lios, im ne aane, em ea'po aman
aubaekai,
Jum em nok lutu'uriapo, nee betana a'
ji'ojtei'i benasia."

8 Che'a bat inen jiia: "Liojta, wakasim intok
kia beseeom taya'awamta intok kia bwaram
juni'i, ka waataka ka a' tu'ure'po. Intok
kia jume' ka tu'uwa ya'arim am jiokoim-
tune' betchi'bo tattaawame juni'i." Ju-
naka'a weyemta, nesauri ji'ojteipo junuen
a' ya'anaa'uta a' ji'ojteituk juni'i. 9 Intok
chukula ket: "Im nee aane, in yo'owa
Lios, juka' em tu'ureka em ya'a i'a'uta a'
ya'abaekai", ti jiiak. Iniae, juka' bat naataka
weeriata joowamta betchi'bo, i'an inika'a,
ta'abwisi juka' ka tu'uwa ya'arik betchi'bo
jiokot ya'atuneemta, iniat au a' tawaanee, ti
jiia. 10 Ju'u Lios, a' yoemiamtune' betchi'bo,
itom tu'u mabetla, juka' Jesukrijtota, Liojta
ea'po aman a' ayuka' betchi'bo. Junuen
aapo, a' takaawata, sejtul jiba betchi'bo, ka
tu'uwa ya'arim betchi'bo jiokot ya'atukai.

11 Jume' te'opopo che'a yo'owe juriom,
chikti ta'apo, junama'a bem tekilta jooa.
Intok bichau bicha, jue benasi, jiba ju-
naka'a ka tu'ik ya'ari betchi'bo, bwaram
su'awamta weetua. Inika'a jakwoo juni'i,
ju'u ka tu'uwa ya'arit bem jiokoitunee'ut,
ka am anianeeo juni'i. 12 Taa Jesukrijto,
jiba betchi'bo, ka tu'uwa ya'arim betchi'bo,
sejtul wee'po jiba, ito betchi'bo jiokot
ya'atuka me'etuk. Junak intok, chukula,
Liojta mak, teekau a' batatana yejtek.
13 Junaman aneka, bo'o bicha, si'ime jume'
a' beje'eka aneme, Liojta a' aniaka, am
koba'asu'utajtia. 14 Bwe'ituk aapo, yee
jinne'u betchi'bo, ju'u sejtul jiba a' jiapsita
aapo'ik a' nenkaka'ue, junuen jume' Lio-
jta yoemiam tune' betchi'bo aapo'ik yeu
pu'arim, inime'e, jiba yuu betchi'bo, Li-
ojta bichapo, kaita ka tu'ik ya'ari benasi
bem mabet tunee'uta a' tu'u yaak. 15 Intok
ju'u Liojta tu'u jiapsi ket jiba inika'a itom
ju'uneiyaatua. Bwe'ituk che'a bat naataka
inen a' teuwaak:

16 Ju'u bemela lutu'uria, chukula juname'e
taewaim simsuko, in ame mak
ya'anee'u, ini'i juna'a, ti jiia ju'u
achai Lios.
Ne, jume' in nesauri ji'ojteim, bempo'im
amet jiapsine' betchi'bo, ne am ani-
ane,
Intok ket bem am koba suawa'une'
betchi'bo.
17 Intok chukula ket inen jiiak:

Jakwoo juni'i ne intok, bem ka tu'uwa
ya'arimmeu ka waatine.
Intok kia bem nee beje'eka auka'u juni'i.
18 Junuen san, inime'e ka tu'uwa ya'arim
junuen am jiokoisuako, jaibu kaibu intok
utte'atune, ju'u ka tu'uwa ya'arik betchi'bo,
juchi bwaram su'aanaa'po.

Liojtau bichaa te ito nokriapo yuma'i

19 Junuen san Krijtopo nemak werim,
i'an itepo, ka jain eaka Liojta yo'otaka a'
kateka'u luula, itepo, yee nokria' betchi'bo
lutu'uriak. Ini'i intok, Jesukrijtota
me'etuka, ojbota a' wo'otaka'u betchi'bo.
20 Junuen, i'an bemelasi ka bat naataka
benasi weyeka, juka' itom jinne'unaa'uta,
aapo'ik itom ya'ariaka'uta sualekai. Inika'a,
aapo, kuuset popontaka, jiokot ya'atukai,
te'opopo, jume' tajo'orim, ae a' pattim
am siuteka intok am etapoka'a benasi.
21 Ju'u yo'owe Jesukrijto, Liojta bichapo
aneka si'imekut itou yo'owe. 22 Junuen san,
itepo, tua junen jiaka, Liojtau bichaa ito
nokriane. Intok ket, juka' itom suale'uta,
tua lutu'uriapo aet eakai. Bwe'ituk ju'u
Lios, aapo, ka tu'ik betana itom jiokoila.
Junuen, ju'u ka tu'ik betana, ka intok
itom a' yu'iine' betchi'bo. Intok kia itom
takaam juni'i, kalajko ba'ammea baksiarim
benasi machikai. 23 Junuen san itepo, itom
sualeka itom bit bo'o bicha'uta, ka a'
koptaka, aet jiapsine, ka ta'abwisi eakai.
Bwe'ituk ju'u Lios, itom bitne'eti jiaka itou
a' teuwaaka'ut, yeu yuma'ane.

24 Intok itepo, ito nasuku, che'a juni'i
ito nak betchi'bo, ito aniane. Intok
ju'u tu'ik bo'o jooriawamtatchi ketchia.
25 Katte, jume'e, itom nau yaaja'u ka yaajika
joiwalame benasi anbaane. Ala itepo,
ito naas junaet bamijtuane. Intok che'a
juni'i i'ani, taewaita, yo'owe Jesukrijtota
aet yebijnee'uta, abe a' yumao ju'uneakai.
26 Bwe'ituk itepo, Liojta betana, juka'
lutu'uriata, jaibu a' ju'uneiyaaka, itepo,
intok ketun juka' ka tu'ik joa'ateko,
kaabe intok ju'u ka tu'ik betchi'bo jiokot
ya'atuneeme aane. 27 Ala, chukula, Liojta
yee ya'uraa bittuao, ka tu'isi tawalamtaka,
ama butti ka tu'ika itou chupne. Intok
ju'u taji, jume'e, Liojta beje'eka aneme,
lu'utaneeme. 28 Senuk, jume' nesaurim,
Moiseejtuka'uta ji'ojteka'um betana am
beje'eka auko, intok junaka'a beje'eka,
wooim oo bajim a' na'atejoo, juna'a, ka
jiokoliwaka, me'etune. 29 Junuen san,
jume'e, Liojta usita, kia jak wa'am eiyaaka
a' bichame, che'a juni'i bepa ameu weene.
Intok junuen ket, jume'e, a' ojbowata, jaana
emo a' eiyaatuame, intok junuen, Liojta,
juka' am nakemta tu'u jiapsita, ka tu'isi
aet nokakai. Ini'i ojbo san, juna'a, Liojta
betana, bemela lutu'uriata a' teuwaame.
Intok ket junae, bempo, Liojta yoemiam
benasi mabetrimtakai. 30 Ju'uneate achai
Liojta inen jiula'po: “Neu lutu'uria jiokot in
yee ya'ane'po. Ineponee yee jujjutriane.”
Intok ket inen jiiak: “Ju'u achai Lios, juka' a'
yoemrawata, a' ya'uraa bittuane”, ti jiiak.
31 Tua jantiachine, wame'e, Lios jiba yuu
jiapsamta betana, ya'uraa bittuaka, jiokot
ya'atuneeme.

32 Taa eme'e, taewaim simsukammeu
ameu waatine. Ju'ubwa Liojta betana
nok lutu'uriata enchim mabetao, intok
ka jain eaka enchim jiokot emo bicha'u
nasuk juni'i, a' ine'esuka'ubeu. 33 Emo
betana waate, ka tu'isi ame tana nokwamta
jikkaja. Intok juebenam bichapo jiokot
joosuak. Wate intok, jume' junuen jiokot
emo bichaka'ummak jiokot eak. 34 Bwe'ituk
eme'e, jume' Krijtota bem suale' betchi'bo
eta'im, am nak jiokleka amemak jiokot
eak. Intok eme'e, enchim attea u'aawaka
juni'i, ka jain eaka, alleaka a' juiwak.
Ju'uneakai, Liojtamak, teekau enchim
u'aawaka'u bepa che'a juni'i bepa tu'ik
intok jiba yuu betchi'botuneemta emoas
a' ayu'upo. 35 Junuen san eme'e, Liojtat
enchim ea'uta, ka a' koptane. Bwe'ituk
ju'u junuen Liojtat enchim a ea'ut, eme'e
chukula, Liojtamak enchim mabetnee'ut
ama butti yu'in tu'ik aet bitne. 36 Eme'e,
ka seej chukti eaka, a bo'o bibitne. Junuen
Liojta ea'po aman jiapsi betchi'bo. Intok
junuen, juka' aapo'ik itou na'ikiaka'uta,
aamak bit betchi'bo. 37 Bwe'ituk Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Lautia tua lautia a'abo yebijnee ju'u
yebijneeka bo'o bitwame, ka
binwatukai.
38 Taa ju'u, in yoemia betchi'bo in ma-
betaka'u, nee a' suale' betchi'bo jiba
yuu jiapsine.
Taa juna'a intok, bat naataka benasi, ka
net eaka jiapsibae'eteko, tua nee ka
alleetuane.

39 Taa itepo, ka jume' junuen juchi benasi
ka Liojta yoem'eiyaaka jiapsame bebena.
Jume' jiokot ya'atuneeme. Ala, jume'e,
Liojtat eaka a' sualeka jiapsame bebenakai.
Jume' junuen jiapsaka jinne'urimtuneeme.

11

Ju'u Krijtota yoem'eiyaawame

1 Junuen san, Liojtat sualwaka aet
eewame, tua lutu'uriapo juka' chukula
itom bit bo'o bicha'uta, a' lutu'uriatune'po
ju'uneewame juna'a. Intok juka' ka
itom bichaka juni'i, itom suale'ut, tua
a' lutu'uriatuka'po, lutula wee'po a'
ju'uneiyaawame. 2 Bwe'ituk jume' bat
naataka itom yo'owasuka'um, wate,
Liojtat eaka, bem a' sualeka' betchi'bo,
Liojta betana tu'isi bem mabetaka'po
ju'uneiyaawak.

3 Liojta itom suale' betchi'bo itepo
ju'unea, aapo'ik a' nokie, aniata, teekata
intok aniapo si'ime ayukamta, a'
ju'unakteka'po. Junuen san, ju'u i'an itom
bicha'u, ka jitae a bittumtae ya'ari.

4 Ju'u Abeltuka'u, Liojtat eaka a'
sualeka'u, Liojta yo'oreka, bwala aso'olaata
me'aakai, juka' aamak werikai, Kain
teamta, Liojta yo'oreka a' yaaka'u bepa
che'a tu'isi a' yaak. Junuen san ju'u
Lios, Abelta betana a' tu'u mabeta'uta a'
ju'uneiyaa tebok intok juka' a' yo'oreka
aapo'ik yaaka'uta, a' tu'urek. Taa Kain
tuka'uta yaaka'uta ka tu'urek. Junuen
san, ju'u Abeltuka'u, binwatuk naatekai
mukiataka juni'i, ju'u Liojtat eaka a'
sualeka'u betchi'bo, i'an tajtia ae yee majta.

5 Ju'u Enok tuka'u, Liojtat eaka a'
sualekai, jiapsaka, teekau Liojtamak jikau
siika. Intok jakwoo ka muukuk. Intok ka
intok bittuk. Bwe'ituk ju'u Lios a' nuk
siika. Intok jum Liojta nok lutu'uriapo
inen ji'ojtei: "Juka' Enok teamta kee jikau
nuk saka'awao, aapo'ik Liojta yo'oreka
a' alleetuaka'po." 6 Taa ju'u, Liojta ka
sualeme, kaachin junuen, Liojta alleetuane.
Bwe'ituk, ju'u, aapo'ik Liojta ta'aabaeme,
utte'a, seenuk, tua Liojta jiapsa'po a'
sualne'po. Intok junuen, jume' au bicha
emo nokriame, aapo'ik am nakeka, tu'ik
am bittuane'po.

7 Ju'u Nooe'etuka'u ket, Liojtat eaka
a' sualekai, Liojta betana, jita ka
ju'uneiyaawaka, chukula yeu weenemta,
a' ju'uneiyaatuawako, Liojta nok jikkajak.
Intok junuen aapo, intok jume' aamak
jo'aakame jinne'ubaekai, kuta kanoata,
unnaa bwe'uuk yaak. Junuen, Liojta a'
sualeka' betchi'bo, juka' wate yoemrata, ka
tu'isi bem tawari'uta yeu a' ju'uneiyaatuak.
Intok aapo junuen, Liojta betana, tu'isi a'
mabetnee'uta jajamek.

8 Ket, jiba ju'u Apra'amtuka'u, Liojtat
eaka a' sualeka, achai Liojta a' nunuko,
a' nok jikkajak. Intok junuen, bwiaraa,
Liojta au bicha a' na'ikiaka'u, aman yebij
betchi'bo, yeu siika. Junama'a, tua a'
bwiaraa betana yeu sikaa, jakun a' yebi-
jne'po ka ju'uneakai juni'i. 9 Jiba junuen,
Liojta sualekai, ju'u Apra'amtuka'u, jum
bwiaraa, Liojta betana au na'ikiawaka'po,
ka ama jometa benasi eaka, ama jiapsak.
Lona karimpo jo'aakai. Intok ju'u Isaak
tuka'u, intok ket ju'u Jakoop tuka'u
juni'i ket, jiba junaen ama jiapsan, lona
karimpo jo'aakai. Ket bempo juni'i,
junaka'a Liojta, Apra'amtau na'ikiaka'uta
a' mabetlamtakai. 10 Bwe'ituk ju'u
Apra'amtuka'u, chukula a' jiapsinee'uta,
teekau jiba betchi'bo a' jo'aanee'uta, mabet
bo'o bichan. Junaka'a jo'arata intok, ju'u
Lios, aapo a' ju'unaktei.

11 Ket jiba junaen su, ju'u Sara'atuka'u,
Liojtat eaka a' suale' betchi'bo, jaibu naa
buusti yo'otuitaka juni'i, a' yoemiane'
betchi'bo, Liojta betana aniawak. Junuen
san o'outa yeu yoemiak. Bwe'ituk aapo'ik
Liojta betana, au a' na'ikiawaka'u betana
a' chupa'anee'uta junuen a' sualekai.
12 Junuen san, ju'u Apra'am tuka'u,
jaibu taewaim abe simtuasuka juni'i,
yoemra aapo'ikut yeu katriam, ama butti
juebenaek. Teekapo jume' chokim benasi,
intok bawe mayoat, se'eta aukamta benasi,
ka a na'ikiatu maisi machikai.

13 Si'ime juname'e, Liojta betana,
ameu na'ikiawakamta, ka a' bichaka
juni'i, kokkok. Taa juname'e, Liojtat
eaka, bem a' suale' betchi'bo, ketun
a' binwatune'po ju'uneaka juni'i, intok
junuen a' sualeka, junaka'a alleaka aet bo'o
bichak. Junuen, juname'e a' lutu'uriatek,
ka inim jomemtaka, naa buusti kateme
benasi emo eiyaakai. 14 Bwe'ituk jume'
inien jiakame, ju'unakkiachisia a' teuwaak,

ketun jakun bwiaarapo bem jiapsinee'uta,
bem a' jaiwa'po. 15 Juname'e, bempo,
bem bwiaraau waate'eteko, juchi junaman
bicha a notti ean. 16 Taa juname'e, che'a
juni'i tu'ikun bem jiapsinee'uta jaiwak.
Teekapo Liojta make. Junuen san ju'u Lios,
bempo'immeu a' achai Liojtuka'po, junaet
ka au essok. Bwe'ituk teekau, aamak bem
jiapsine' betchi'bo ammeas a' tu'uteriak.
17 Ju'u Apra'amtuka'u, Liojtat eaka a'
sualekai, Liojta betana ju'uneiyaabaawaka,
a' au i'a'awa'po aman, juka' a' yoemiata,
Isaak teamta, Liojta yo'oreka, bwaram a'
sussu'a'a benasi, a' me'e betchi'bo, kaupo
jijissuawa'u a' tojak. Jaibu junuen a'
me'ebaeka a' suma'iakan, juka' a' wepul
yoemiata. Junae betana, Liojta betana,
senu weemta au na'ikiatuk juni'i. 18 Ju'u
Isaak teamta betana, ju'u yoemra, et yeu
katriamtuneeme, juname'emtune, ti au ji-
akai. 19 Bwe'ituk aapo ju'u Apra'amtuka'u
Liojtat ean, kokkoarim juni'i a' jijiabijte-
tua'po. Intok inen a jiutu, Apra'amta
junuen ayuka' betchi'bo, juka' a' u'usiwata,
kokkoarim nasuk, juchi bemelasi a' ma-
betaka'po.
20 Ju'u Isaaktuka'u, Liojtat eaka a'
sualekai, Jakoop teamtau intok Esau' team-
tau, chukula bicha tu'ik bem mabetnee'ut
Liojtau bichaa junaet am nokriaka, ameu a'
na'ikiak. 21 Ju'u Jakoop tuka'u, Liojtat eaka
a' sualekai, jaibu mukbaekai, Jose'etuka'uta
yoemiammeu, chukula bicha, tu'ik bem
mabetnee'ut, Liojtau bichaa junaet am
nokriaka, ameu a' na'ikiak. Intok junak,
a' booniat wijju'uteka weyeka, junuen,
Liojta yo'orek. 22 Ju'u Jose tuka'u, Liojtat
eaka a' sualekai, abe mukekai, juka' Ijra'el
yoemrata, che'a chukula, bwiaraa Ejipto'
tea'a betana ye'am katne'eti jiiak. Intok
aapo'ik mukuko, a' takaawa betana, jakun
bem a' tojaka a' ma'a betchi'bo junuen
amet nesawek.
23 Moiseejtuka'uta yo'owawam, Liojtat
bem eaka a' sualekai, juka' Moiseejtuka'uta
yeu tomteko, jume' a' yo'owawam, baji
metpo a' essoiriakan. Bwe'ituk bempo,
junaka'a bem uusi, unnaa a' tutu'uliaka'po
a' bichakai. Intok juka' ama yo'o ya'arita,
a' me'ena'po nesaulata juni'i ka majjaek.
24 Intok Moiseejtuka'u, Liojtat eaka a'
sualekai junuen, chukula, jaibu yoem
yo'otakai, junama'a bwiaraa Ejipto' tea'po
yo'o ya'arita marawa a' yo'oturiakamta,
ka a' mala rokak. 25 Ala, aapo, ju'u Liojta
yoemra, jume' ijra'eliitam mak au na'ikiaka
intok junamemak jiokot au a' bitnee'uta
yeu pu'ak. Junama'a, ka jiba, juka' ka tu'ik
joaka, alleaka jiapsi'eaka su. 26 Taa aapo ju'u
Moisees, Krijtota benasi ka a' tu'uriwaka,
ka a' eiyaawaka'a benasi jiapsakai, jiokot
au bichakai, junaka'a che'a eiyaaka ae
betana kaachin eak. Bwiaraa Ejipto' tea'po,
beje'ewakamta ama ayukamta ka eiyaakai.
Bwe'ituk chukula Liojta mak, juka' tu'ik
a' bitnee'ut, junaet eaka jiapsan. 27 Liojtat
eaka a' sualekai, ju'u Moiseej, bwiaraa
Ejipto' tea'a betana yeu siika, junama'a,
juka' yo'o ya'arita, ama nesaweka, a'
me'epeakamta ka a' majjaekai. Bwe'ituk
aapo, juka' Liojta, ka a bittumta, junuen a'
bichamta benasi aet eakai.
28 Ket jiba junaen, Liojtat eaka a' sualekai,
ju'u Moisees, bwara aso'ola su'anamta bo'o
jooriak. Intok juname'e ojbo, si'imem
jo'aa be'ekatana, bem pueetampo pa'aria
tana a' ya'a tebok, Liojta junuen aet ne-
saweka'po aman. Junuen beja, ijra'eliita
yoemra betana, juname'e usi'o'owim, che'a
bat yoemiarim su'aneemta, ka ameu yebi-
jne' betchi'bo. 29 Intok Liojtat eaka, bem
a' suale' betchi'bo, ju'u Ijra'el yoemra,
Siki'ibawe' tea'po yeu sajak, junama'a bwia
wakiaku benasi. Jume' intok Ejipto' tea'po
joomem, am jajase'um, jiba junaen ama yeu
katbaekai, ama ba'apo kokkok.
30 Liojtat bem eaka a' suale' betchi'bo,
bwe'u jo'ara Jeriko' tea'po konila, ju'u
mekka jikau teta kora wattek. Jume'
Ijra'elta betana yoemiarim, woo busan
ta'apo, nape konila am saka'asuko. 31 Ju'u
ka tu'i jamut, Ra'ap teame, Liojtat eaka
a' sualekai, ka jume' watemmak muukuk,
jume' ka Liojta nok jikkajakammak.
Aapo'ik, Ijra'el yoemrata betana, jume'
etbwa aman bittuarim tu'isi am mabetakai
intok am essokai.
32 Ka ini'i jiba ju'u in teuwaabae'u, kan-
nee au yumaa ean, inen teakame betana
etejo betchi'bo, Jereon teame, intok Barak
teame, Samson teame intok Jappet teame,
Labii' teame intok Samuel teame, intok
jume' waate, Liojta betana ju'uneetuawaka,
yee majtakame betana, bu'uuk ame tana
etejo machika juni'i. 33 Liojtat eaka bem

a' suale' betchi'bo, si'ime inime'e, bempo tatta'abwi, ka bem bwiaaram yo'ok. Tu'isi tuttu'i nesaureomtuk. Liojta betana tu'ik ameu na'ikiawakamta mabetak. Ouseim ane'epo e'etasuaka juni'i, juname'e kaachin am jooan. [34] Intok kia ju'u bwe'u taji beetia kaachin am jooan. Nassuawa'po, jume' tebe kuchi'immea am su'abaeme betana ama yo'eek. Jume' utte'ata ameu be'eeme, utte'ata mabetak. Jum nassuawa'po u'utte'aka yeu sajak. Intok jume' am beje'eka amemak nassuame, am koobak. [35] Waate jaamuchim, bem kokkoriaka'um, juchi jiapsame bichak.

Taa waate ket, intok jiokot maisi ya'awaka su'atuk. Bem ka su'ana' betchi'bo, Liojta ka nok jikkaji i'awan, taam ka junuen aayuk, junuen, chukula, juchi jiabijteka Liojta mak, che'a tu'isi jiba yuu jiapsibaekai. [36] Ketun san waate, jaana eiyaasuak. Intok bepsuak. Intok kia yee e'etawa'po aneka intok junama'a sisi'iwook wikiammea suma'imtakai, jiokot emo bichak. [37] Mamaasuaka su'atukamme. Sisi'iwookie, nasuk'aman chuktawakai, ka tu'isi au i'awaka ameu ji'opsuak. Tettebe kuchi'immea sussu'asuak. Intok ka jo'aasukai. Kabaa beata intok bwara boata tajo'orekai. Kaitae emo ania machikai. Siokakai, intok ka jiokolisuak. [38] Inime'e o'owim, Liojta betana katekai, inien ju'u yoemratau kia juni'i ka au cha'akai. Mekka bicha bweka pa'ariat naj rejten. Kawimpo rejteka intok kau woojo'oku intok tesompo jojo'asukai. [39] Si'ime bempo junuen Liojtat eaka a' sualekai, junuen junaet, Liojta bichapo ju'uneiyaawaka, mabetrimtaka juni'i, Liojta betana juka' ameu na'ikiawakamta ka a' mabetak. [40] Bwe'ituk aapo ju'u Lios, senu weemta, che'a juni'i tu'ik ya'abaeka ean, itou waatekai. Junuen beja ka bempolaim jiba, taa ala itomak nau, aapo'ik bichapo itom tu'isi mabetrimtaka aamak itom jiapsine' betchi'bo.

12

Yo'owe Jesukrijtota, itepo ka koptanee

[1] Junuen san beja, itepo, juebenam junuen, Liojtat eaka a' sualsukame ju'uneiyaakai, si'imeta juka' ka aet itom jiapsituamta intok si'imeta juka' ka tu'uwata itot ayuka, Liojta ka itom nok jikkajituamta, omola tawaane. Intok bichau bicha Liojta betana itom tekil maki, itom joo i'awa'ut jiapsine. [2] Jesukrijtota itepo ka koptane, ju'u, bat naataka, itom a' suale' betchi'bo itom aniamta. Intok ju'u, junaet itom aet yeu yuma'atuaneemta. Ju'u Jesukrijto, kuuset jiokot au bichak. Junuen kia jak wa'am tiusi a' me'etunee'uta, aapo, a' kaita tuka'a benasi a' bichak. Bwe'ituk aapo ju'unean, junuen muksuka, junaet chukula tua alleewamta a' bitnee'u. Junaet chukula intok, Liojta, yo'otaka a' kateka'u, a' batatana yejtek.

[3] Junuen san eme'e, Jesukrijtota, tu'isi a' jiapsisuka'u intok jume' ka tu'i yoemem betana tua jiokot au a' bichaka'u waatine. Intok junuen san, eme'e ka ko'om'eebaane. [4] Bwe'ituk eme'e i'an tajtia, juka' ka tu'ik enchim beje'eka jiapsa' betchi'bo, kee jabe kokko. [5] Eme'e a' koptala, Liojta nok lutu'uriapo enchim a' yoemiaka'a benasia, juka' enchim a' nok tejwaaka'uta, inen jiakai:

In yoemia, achai Liojta betana, aapo'ik ea'po aman, em jiapsine' betchi'bo,
Juka' bettek eu weyemta, ka jak wa'am a' eiyaane.
Intok aapo'ik betana kutti sua tejwaawa'atek juni'i, ka ko'om eebaane.
[6] Bwe'ituk ju'u achai Lios, jume' a' nake'um,
Aapo'ik ea'po aman bem jiapsine' betchi'bo, ameu suua.
Intok si'ime jume' a' yoemiaka'a benasi a' mabetrim, bettek ameu jooa,
ti jiakai. [7] Eme'e Liojta betana junuen bitwa'atek, ka jain eene. Bwe'ituk ju'u Lios, aapo, a' yoemiam benasi enchim bicha. Inim, si'ime jume' yo'owem, yoemiakame, bem yoemiam suasi am jipue. [8] Taa ju'u Lios ka junuen jume' a' yoemiam benasi enchim bicha'ateko, junak eme'e ka tua lutu'uriapo aapo'ik yoemiamtune. Bwe'ituk ju'u Lios, jume' tua a' yoemiam benasi bicha'um, si'imemmeu bettek ameu jooa. [9] Itepo, ili usimtukai, inim jume' itom yo'owam, jibebiae itom sua tetejwaan. Ite intoko, am yo'oren. Junuen san, itepo che'a juni'i itou utte'a, juka' itom achaitau ito su'u tojaka a' nok jikkajine, ju'u teekau katekamtau. Junuen aamak jiba yuu jinne'uimtune' betchi'bo. [10] Inim bwiapo, jume' itom

yo'owam, ka juebena ta'apo itom sua tete-
jwaasuk, bem junen a' tu'ure'u tajtia. Taa
ju'u Lios, tua lutu'uriapo tu'ik ito tana
waatakai, itom sua tejwaa. Junuen, si'ime
ka tu'ik joowamta betana ito na'ikimteka,
wepulsi aapo'ik ea'po aman, jiba itom ji-
apsa'u tajtia. 11 Lutu'uria ala, Liojta betana
betteka itom ae sua tejwaawa'uta, itepo
a' mabetakai, ka itom a' tu'ure'po. Ala
itepo bettesi a' ine'ene. Taa chukula, jume'
junuen Liojta betana bettesi a' ine'akame,
Liojta ea'po aman intok si'imeku tu'isi bem
jiapsinee'uta intok yanti elaka jiapsiwamta
aet bitne.

*Liojta noki ka jikkajiwa'u, a' jinilwachi-
aka'u*

12 Junuen san eme'e, enchim bo'o joori-
anee'uta, bemelasi aet jiapsi taitinee in-
tok Krijtota enchim sualnee'uta, ka kop-
takai. 13 Intok tu'ik ausu'lik bo'o jooriaka
enchim jiapsinee'ut emo temaine. Junak,
jume' ju'ubwa Krijtota sualeka intok kee
tu'isi jiapsame, emo betchi'bo, che'a tu'isi
a' sualeka jiapsine, intok ka juchi ta'abwisi
eebaane.

14 Si'imemmak yanti elaka enchim jiapsi-
nee'ut emo temaine. Liojta enchim jiapsi
i'a'po amani jiapsakai. Bwe'ituk kaabe,
achai Liojta bitne, ka junuen, si'imeta ka
tu'ik joowamta betana au na'ikimteka, Li-
ojta ea'po aman jiba jiapsakai. 15 Tu'isi
eme'e aet emo suuane, junueni, Liojta tu'isi
yee a' nake' betchi'bo, waka'a ama butti
tu'ik aapo'ik betana weyemta, kaabeta yeu
be'eeka a' mabetne' betchi'bo. Intok emo
nasuk junuen, kaabeta, ka tu'ik bo'o joo-
riaka, watem ka tu'ikut ji'optuakai, juy-
ata jowooka'a benasia, juebenam nason-
tekai. 16 Emo nasuk kaabe, jamutta ka
jubeka, aamak au tu'uribaane. Intok kia
Liojta betana weyemta, kaabe jak wa'am a'
eiyaane. Bwe'ituk ju'u Esau'utuka'u che'a
bat naataka inika'a yaak. Liojta betana
a' yo'otuka' betchi'bo, juka' tu'ik au a'
lutu'uriatuka'uta ka eiyaaka, senu pu'ato
bwa'amta betchi'bo a' ta'aruk. 17 Eme'e
intok ju'unea, chukula Esau' teamta, juka'
a' nenkaka'uta, a' achaiwata betana a' ma-
betbaeko, ka junaet a' mabetwako. Intok
junae betchi'bo, tu'isi bwanaka juni'i, juka'
ka a' eiyaaka'uta, juchi a' mabet betchi'bo,
ka a' tu'utek.

18 Eme'e ka inim, junakpo, ju'u ijra'eliita
yoemrata benasi, wa'a kawi a bittuka intok
beeteka intok juneraasi ka machisi cha'aka,
intok yuku jekata junama'a utte'aka'po
bem a' bichaka'a benasi, ka eme'e junale
benaku yajilam. 19 Intok kia juka' sisi'iwook
kusia jiawaita juni'i, intok Liojta betana
juka' nok jiawaita, junammeu nokakamta
juni'i. Juname'e, junaka'a jiawaita jikka-
jaka, Moiseejtuka'utau jiokot jiiak, Liojta
ka intok ameu nok i'akai. 20 Junuenim
aayuk, bempo senu nesauta, unnaa bet-
telekai, inen jiamta: "Kia pocho'po jiap-
saka, naikim wokekame, junama'a kaupo
weama'ateko, tetammea, oo tebe kuta
ju'iwammea me'etune", ti jiamta. 21 Unnaa
majjaiwatchika ama bibitwan. Kia ju'u
Moiseejtuka'u, aapo juni'i inen jiiak: "Ama
butti ne majjaeka, ino yooa", ti jiiak.

22 Taa ala eme'e, kawi Sion tea'u yajilam.
Intok jum bwe'u jo'ara, Lioj jiba yuu jiap-
samtawi. Teekau Jerusalen tea'u. Intok ju-
naman, juebena miil ankelesim jiapsa'awi,
alleaka, Liojta yo'ori betchi'bo nau yajilam-
takai. 23 Intok Liojta yoemiam, teekau ma-
betrim nau anemmake. Intok Liojtau, ju'u
si'imem ya'urau bittuaneemtau. Eme'e au
lutu'uriaka, au bicha a emo nokria. Jume'
tu'isi jiapsisuka, Liojta tu'isi mabetrimmak
eme'e i'an na'ikiarim. 24 Jesukrijto, ju'u
bemela lutu'uriata ya'alame, intok aapo'ik,
kuuset mukuka, ojbota a' wo'oteka'uta
ju'uneiyaakai. Abeltuka'uta me'ewaka, a'
ojbowa bepa che'a eiyaawatchi.

25 Junuen san eme'e, juka' itou nokamta
ka koptane' betchi'bo, aet emo suuane.
Bwe'ituk ka ama yo'eek, wame'e inim
bwiapo, Liojta am sua tejwaao, ka a' nok
jikkajakame. Intok kia itepo juni'i, ama
yo'e' betchi'bo, tee ka ama yuma'ane,
junuen, teekapo betana itou nokamta, ka
a' nok jikkajako. 26 Junakriapo, taewaimmet
Liojta betana ju'u jiawai, bwiata au yoy-
ootuak: "Taa i'ani", ti jiia ju'u Lios, "juchi
wee'po ne ka ika'a bwiata jiba junuen au
yootuane, taa ket teekau, chokim ayukame
juni'i." 27 Junuen: "Juchi wee'po jiba", ti
jiakai, a ju'uneetu, Liojta betana, inim juka'
a' ju'unaktei, a lu'utemta, a' lu'utine'po.
Intok juka' ka a lu'utemta, jiba betchi'bo
a' tawane'po. 28 Liojta yo'otaka a' kateka'u
itom jiapsi i'awa'u, ka lu'utine. Junuen

san itepo, inia betchi'bo Liojta bai saune.
Intok a' alleetua' betchi'bo, tua junen jiaka
a' yo'orine. Intok ka a' koptaka a' nakeka
jiapsine. 29 Bwe'ituk ju'u itom achai Lios,
tajita jita lu'u lu'uta'a benasi maachi.

13

Jaisa jiapsaka, Liojta itom alleetuanee'u

1 Eme'e, enchim emo naknee'uta ka kop-
tane, Krijtopo enchim nau weriaka'a be-
nasia. 2 Enchim jo'aampo, emou yaa-
jame, tu'isi enchim am mabbetnee'u, eme'e
waatine. Bwe'ituk, inien aneka, che'a
bat naataka, waate, ka ju'uneaka, bem
jo'aampo, Liojta betana ankelesim mabbe-
tan.
3 Jume' eta'immeu eme'e waatine, eme'e,
amemak junuen eta'im benasi eakai. Jume'
ko'okosi ya'arim, eme'e ka koptane, eme'e
juni'i ket junuen ame benasi ko'okok a
ine'aakai.
4 Si'ime, emo jujupwamta a' yo'oreka a'
bitne. Bwe'ituk ju'u Lios, jume' ka bem
jubimmak, oo ka bem kunammak emo
tu'ureme, aapo am ya'uraa bittuane.
5 Ka unnaa tomit emo temaeka jiapsine.
Enchim jipue'u mak yanti elne. Bwe'ituk
ju'u Lios inen a' teuwaalaa: "Jiba ne emak-
tune, intok jakwoo juni'i, ne ka enchi kop-
tane", ti jiakai. 6 Junuen san, itepo, ka jain
eaka, te inen a jiunee:
Ju'u achai Lios, aapo juna'a ju'u nee aniame.
Senuk neu ya'anee'u betana nee ka maj-
jaune.
7 Eme'e, emou yo'otaka intok Liojta be-
tana nok lutu'uriata enchim majtalame,
eme'e am eiyaaka, ameu waatine. Intok ju-
name'e, bempo'im tu'isi jiapsaka, tu'ik bem
bicha'uta mammatene. Intok bempo'im
Liojta suale'e benasi, a' sualeka jiapsine.
8 Ju'u Jesukrijto jiba juna'a, ju'u, che'a
bat tuka'u, i'an ta'apo jiapsame, intok jiba
betchi'bo tuneeme. 9 Ka eme'e ta'abwisi
weyeka intok ka tu'ik enchim majtawa'uta
sualbaane, omot bicha enchim eetuamta.
Ala, che'a tu'ine, itepo, Liojta itom a'
nakeka'ut eaka itom jiapsa'po, bwa'awamta
betana nesauta ji'ojteipo a' weye'ut eaka
su. Bwe'ituk juna'a nesauri, jume' a' bo'o
jooriame, kaita'po am aniak.
10 Itepo i'an, ta'abwisi weyeka, ka tu'uwa
ya'arim betchi'bo Krijtota me'ewakamta
itepo sualla. Intok jume' inim, che'a
bat naataka te'opopo junaen weyeka a'
sualeka a' bo'o jooriame, inime'e, ju-
nae betchi'bo, Krijtota betana juka' tu'ika
weyemtau, ka lutu'uriak. 11 Bwe'ituk ju'u,
jum te'opopo che'a si'imem bepa yo'owe,
jurio, jume' bwaram, Liojta yo'ori betchi'bo
su'awame, ojbota, kariu, Liojta ama ane'e
benasi yo'oriwa'u, a' totoja, junae bem
ka tu'uwa ya'arimmet jiokoitubaekai. Taa
juname'e bwaram kokkokame, junama'a
bem ane'epo, jo'ara, pa'akun yeu toji-
waka tattaawan. 12 Ket jiba junaensu, Je-
sukrijto, jum bwe'u jo'ara betana pa'akun
yeeu, jiokot ya'ataka me'etuk. Aapo
junuen, tua a' ojbowata wo'otaka, ju-
nae inim yoemrata, ka tu'uwa ya'arimmet
jiokoirimtaka, aapo'ik betchi'bo jiba bem
jiapsine' betchi'bo. 13 Junuen san itepo, Je-
sukrijtota, junuen ka yo'oriwaka'a benasi,
aapo'ik itom kat i'a'u bicha, aamak jiba ee-
baeka, te katne, bwe'u jo'ara pa'akun tana
juni'i. 14 Bwe'ituk inim bwiapo, itepo, bwe'u
jo'ara, jiba betchi'bo itom jo'anee'uta te
ka jipue. Ala itepo, jo'ara, chukula aman
itom jiapsinee'uta itepo bit bo'o bicha.
15 Junuen san itepo, Jesukrijtota sualekai,
jiba Liojta itom yo'orinee'uta ka a' koptane.
Junuen Liojta itom nak yo'ore'u, bwaram
su'aaka, Liojta itom alleetua'ea'po weye.
Itom a' suale'uta teuwaakai. 16 Intok jiba
eme'e au waatine, tu'ik yeteu enchim bo'o
jooriane'po. Intok enchim jipue'ue, wa-
tem ae aniane. Bwe'ituk jiokot aet emo
bicha'atek juni'i, inile benasi weyemtae,
Liojta yo'oriwame, aapo'ik alleetuane.

17 Eme'e, emou yo'otaka ja'abwekame, am
jikkajaka bem junuen enchim jiapsi i'a'po
aman jiapsine, intok amemak tuttu'ika am
yo'orine. Bwe'ituk bempo juname'em,
jume'e, tu'isi enchim tawanee'uta waataka,
enchim suuame. Ju'uneaka, chukula Lio-
jta bichapo emo betana bem temainaa'u.
Junuen san eme'e, juka' tekilta emo nasuk
bem ya'ari, alleaka bem a' joone' betchi'bo,
amemak tuttu'ine. Bwe'ituk eme'e am siok-
tuaka'ateko, kaita'po emou tu'i ean.

18 Liojtau bicha em itom nokria. Bwe'ituk
ju'uneate, Liojta bichapo tu'isi itom ji-
apsa'po. Itepo intok, tu'ik bo'o jooriaka
jiapsibae. 19 Intok tua nee betchi'bo ne
enchim nee Liojtau bicha nee nokria i'a,
junuen Liojta nee ania betchi'bo, che'a

lauti, juchi in emomak anne' betchi'bo.

Ji'ojtesuka, ameu tu'ik a'awaka am tebotua

20 Ju'u Lios, yanti elwamta yetet autuame,
intok Jesukrijtota, juka' itom si'imem a'
sualemmeu yo'oweta, kokkoarim nasuk
a' jiabijtetuakame, intok aapo'ik ojboe,
jiba betchi'bo lutu'uriatuneemta itom
ya'ariakame, 21 aapo'ik enchim jiapsi i'a'po
aman, tu'isi enchim aet yeu yuma'ane'
betchi'bo, enchim aniane. Junuen si'imeku
aapo'ik ea'po aman enchim jiapsine'
betchi'bo. Intok itom si'imem sawane,
yo'owe Jesukrijto itom aniakai. Yo'owe
Jesukrijtota yaaka'u betchi'bo, si'imem
betana a' yo'orinaa'uta au aune. Tua
junuentune.

22 Krijtopo nemak werim, emou ne
ujbwana, iniae in enchim nok tejwaa'ue,
ka seej chukti enchim eene' betchi'bo.
Bwe'ituk ka juebena ju'u in emou
ji'ojteka'u. 23 Enchim ne tejwaa, Krijtopo
itomak werim, Timoteo' teamta jaibu ka
a' eta'ituka'po. Lauti neu a' yepsako,
in enchim aman bichi'iseko ne emou a'
weiyaane.

24 Si'imem jume' emou yo'otaka
ja'abwekame, nee am tebotuariane.
Intok si'imem jume' Krijtopo itomak
werim. Jume' inim bwiaraa Itaalia' tea'po
jo'aakame enchim tebotua.

25 Liojta betana tu'ikue enchim alleenee'u
emou aune.

Santiaako

Ju'u Santiaako' teame, Krijtota sualeka, na'ikimtulammeu ji'ojte

1 Inepo Santiaako' teame, achai Liojta
betana intok yo'owe Jesukrijtota betana
sawame, Ijra'eltuka'uta betana, jume' woj
mamni ama wooi a' yoemiam betana juka'
yoemrata aniat yeu tajtia na'ikimtulame,
ne am tebotua.

Ju'u suawa, Liojta betana weyeme

2 Krijtopo nemak werim, eme'e, ka
nanau machika, betteka emou weyemtae
ji'obilaawako, kaachin eaka, alleene.
3 Bwe'ituk eme'e jaibu ju'unea, Kri-
jtota enchim suale'ut eme'e junuen
ji'obilaawakai, ka seej chukti eaka, a
enchim bo'o bitnee'uta ta'aane. 4 Intok
eme'e junuen, a enchim bo'o bicha'ut
jiapseka, ka a' koptane. Junuen, yuma'isi
tu'ik joaka enchim jiapsa'u tajtia. Enchim
ju'uneiyaa'ea'uta kaita emou be'eekai.
5 Emo betana seenu, wate weemtat
ju'unee betchi'bo ka koba suawako, Liojtau
bicha a' a'aune. Ju'u Lios intok junaet a'
aniane. Bwe'ituk aapo ju'u Lios, si'imem,
si'imekut a am ania, intok kaabeta jitat tiusi
a' tawaakai. 6 Taa inika'a, tua Liojtat eaka
a' a'aune, ka ta'abwisi intok ee simekai.
Bwe'ituk, ju'u, ka aet eame, bawepo, ba'a
ro'aktiam benane, jekae naas weyeawakai.
7 Ju'u inien eame, achai Liojta betana kaita
mabet bo'o bitne. 8 Bwe'ituk ju'u, junuen ka
wepulsi eame, kaachin wepulsi weyemtat
yeu yuma'ane.
9 Ju'u Krijtota sualeme, kaita jipueme,
alleene, Liojta betana a' eiyaawa'po
ju'uneakai. 10 Ju'u intok Krijtota sualeme,
tomekai, alleene, jaibu ka intok au a'
che'eware' betchi'bo. Bwe'ituk ju'u yu'in
tomekame, juya sewata benasi maachi, ka
a binwatune. 11 Maasu, juka' ta'ata unnaa
utte'ako, ju'u juya waknee intok ju'u a'
seewawa wetne. Ju'u a' ujyoriawa lu'utine.
Ket jiba junaeni, ju'u yu'in tomekame, inim
ujyoisi jiapsaka juni'i, seej chukti lu'utine.

Itom ji'obilaawa'u intok ju'u itom ae ji'obilaawa'u

12 Tua alleenee ju'u yoeme, ju'u au
weyemta, ka seej chukti eaka a' ine'aame.
Bwe'ituk chukula, junuen tu'isi yeu sikaa,
ju'uneiyaawa'ateko, ujyoik a' yo'onee'u
benasia, Liojta betana juka' jiba yuu jiapsi-
wamta mabetne, Liojta, jume' a' nakemmeu
a' na'ikiaka'uta, a' mabetne. 13 Seenu,
jabetaka juni'i, ka tu'ik joobaemeta, ka
Liojta betana junuen a' antuawa'a benasi
eene. Bwe'ituk ju'u Lios, juka' ka tu'ik a'
joonee'uta, ka a' ta'aa. Intok kia juka' ka
tu'ik, kaabeta a' joope'eetua juni'i. 14 Taa
ala, seenu, ka tu'ik a' joobae'u betchi'bo,
a' bo'o jooriabaeme, junak san juna'a, ka
tu'ik joopeaka aane. 15 Iniat, ka tu'ik senuk
joopea'ut yeu weama, Liojta bichapo ju'u
ka tu'uwa. Iniat ka tu'ikut cha'akai intok,
tua ama butti a' weyeo, a' muknee'uta au
chupne.
16 Krijtopo nemak werim, in nake'um,
ka eme'e aet ji'opne. 17 Si'imeta juka'
lutu'uriakamta, intok tu'ika au yumaka, a
itom bo'o jooria'uta, itot autuari, jikat be-
tana, Liojta betana weye, ju'u teekau, jume'
chokim yaakame. Ju'u Lios ket, wepulsi, ka
ta'abwisi intok aane. Intok juka' jekkaata,
omot bicha a' yejte'po benasi juni'i, ka
a'ane. 18 Intok aapo'ik nok lutu'uriae,
bemela jiapsiwamta itot autuari aapo'ik
junuen eaka' betchi'bo. Junuen itom beme-
lasi, si'imem jume' aapo'ik ju'unakteim be-
tana che'a bat itom eiyaimtune' betchi'bo.

Ju'u, tua lutu'uriapo Liojta sualwame

19 Inia betchi'bo san, Krijtopo nemak
werim, in nake'um, eme'e, we'epulaka, wa-
tem bat jikkajibaeka'eene. Taa ka eme'e
bat nokbaeka'eene. Intok ka baamiajtaka
o'omtine. 20 Bwe'ituk ju'u omteme, ka juka'
tu'ik, Liojta tu'ure'uta ya'ane. 21 Jiba inia
betchi'bo san, eme'e, si'imeta juka' ka tu'isi
enchim tawaamta koptane. Intok juebe-
naka juka' ka tu'isi weyemta, jitat tiusi bo'o
jooriawamta su'u toja'em. Intok eme'e,
Liojta betana nok lutu'uriata enchim ma-
jti, alleaka a' jikkajaka a' tu'u mabetne.
Bwe'ituk ini'i Liojta nok lutu'uria, enchim
jinne'u betchi'bo utte'ak.
22 Taa eme'e, juka' Liojta nok lutu'uriapo
enchim majtawa'uta, a' ya'ane, ka kia beja
a' jikkajakai tawane. Bwe'ituk junuen
eme'e emo bai tatta'aane. 23 Bwe'ituk ju'u,
kia beja tua, juka' Liojta nok lutu'uriata
a' jikkajakame, intok ka a' majtawa'uta
bo'o jooriame, juna'a, senuk jita'apo au a'

bicha'a benasi annee. [24] Bwe'ituk ini'i, tua a'
machiaka'ut au bitne, taa junama'a lautipo
sikaa, aawaj koptinee ju'u a' machiaka'po.
[25] Taa ju'u, nokta a' jikkaja'uta, ka kia beja
a' jikkajame taa ala, Liojta betana tu'i nok
lutu'uriata, juka' ka tu'ik bo'o jooriawamta
betana itom yo'eetuamta, a' mammateka
intok ka a' koptakai, taa tu'isi a' bo'o joo-
riame, juna'a, a' joa'ut, tua alleaka aet yeu
weamne.
[26] Emo nasuk seenu, Liojta au suale ti
eame, taa a' noka'u betana ka au su-
uame, aapo au bai ta'aane, intok ju'u a'
suale'ut kaita jajjame. [27] Ju'u Liojta tua ju-
nama wa'am a' sualwame intok aapo'ik Lios
achaita bichapo tu'ik ausu'lik weiyaame
ini'i juna'a, jume' ka yo'owakame ani-
awame. Intok jume' jaamut jokoptuim ji-
apsi jo'awame jiokot emo am bichao. Intok
inim aniapo ka tu'ik weyemta betana emo
suakai.

2

Si'imem itepo nanancha eiyaanee

[1] Krijtopo nemak werim, eme'e, jume'
yo'orisi machika, itom yo'owe Jesukrijtota
sualeme, ka eme'e ket watem che'a eiyaaka,
watem intok ka eiyaabaane. [2] Maasuko,
jum emo nau totoja'po, senuk sawai tomie
ya'arita mam pusiampo a' yecha'ik in-
tok tu'ik tajo'orekamta ama yepsako, taa
ket intok senuk, kaita jipueka, ka tu'ik
tajo'orekamta ket ama aneo, [3] intok eme'e,
juka' tu'ik atteaka weyemta, che'a tu'isi
mabetaka: "Inimi'i, che'a tu'ikun yeesa",
ti au jia'ateko. Taa ju'u ka tomekamtau:
"Empo aman keka, oo im bwiapo yeesa", ti
au jia'ateko, [4] eme'e junuen, emo nasuk, ka
nanancha emo eiyaa. Intok eme'e junuen,
yeteu emo yo'o jooamta benasi aane, ka
tu'isi eakai.
[5] Krijtopo nemak werim, in nake'um,
inika'a em jikkaja. Ju'u Lios, jume' inim, tua
kaita jipueme, yeu pu'ari, junuen juname'e
Krijtota tu'isi sualekai, inim ayukamta
bepa, che'a eiyaawatchik bem jipu'une'
betchi'bo. Intok ket chukula, jume'
aapo'ik nakeme, aapo'ik betana juka' tu'ik
ameu a' na'ikiaka'uta, bem a' mabetne'
betchi'bo. [6] Taa i'an intok, eme'e, jume'
kaita jipueme tiusi am tatawa. Bwe'ituk
jume' totomekame juname'em, jume'e,
enchim jita u'aame, intok jume' ya'uraata
bichapo enchim yeu tojame. [7] Intok bempo
juname'e, jume'e, yo'owe Jesukrijtota
team jaana jiawaame, juka' enchim a'
suale' betchi'bo, enchim Krijtiaanompo
ta'eewa'uta.
[8] Taa eme'e tua lutu'uriapo Liojta
betana nesaurita joa'ateko, si'imem
bepa eiyaawatchisi machik, Liojta nok
lutu'uriapo a' ji'ojteituka'po amani inen
jiamta: "Ele benasi yoemta, em emo
nake'e benasi a' eiyaaka a' nakne", ti
jiamta junak eme'e tu'isi annee. [9] Taa
eme'e ka nanancha yee eiyaaka watem
che'a eiya'ateko, ka tu'uwata eme'e
joone. Intok Liojta nok lutu'uria nesauta
beje'eka Liojta bichapo ka tu'isi aulamtune.
[10] Bwe'ituk seenu, Liojta betana nok
lutu'uria nesauta yuma'isi si'imeta bo'o
jooria'ateko, taa junae nesauta betana,
wepu'ulaik juni'i yeu be'aaka, junaka'a
nesauta betchi'bo si'imem beje'eka, ka
tu'isi tawane. [11] Bwe'ituk jiba aapo ju'u
Lios: "Jamutta, ka a' jubeka, ka aamak
emo tu'urine", ti jiakame, ket: "Kaabeta
me'ene", ti jiiak. Junuen san, seenu, ka
ta'abwi jamuttamak au tu'ureka juni'i,
taa yee su'ako, junak, junuen Liojta nok
lutu'uria nesaurita beje'eka, ka tu'isi
aune. [12] Eme'e, enchim noka'u betana
intok inim ju'u enchim emo uju'unee'u
betana tua enchim emo suuanee'u,
utte'a. Inim Krijtota betana nesauri
itom aniamta, utte'ataka tu'ika itom
joo'ea'ut, ini'i nesauri itom ju'uneetuamta
betana eme'e ya'uraa bittuanaame benasi
eakai. [13] Bwe'ituk, jume'e, ame benasi
yoemem ka jiokolisukame, junaen, ka
jiokoliwaka, ya'uraa bittuane. Taa jume' a
yee jiokolisukame, achai Liojta yee ya'uraa
bittuao, junae betchi'bo alleewamta bitne.

Ju'u Krijtota sualwame, intok ju'u tekia

[14] Krijtopo nemak werim, kaachin
tu'ine, senu junuen: "Jesukrijtota ne
sualla", ti jiaka, taa kaita tu'ik bo'o
jooriaka jiapsa'ateko. Bwe'ituk ju'u,
junuen Krijtota jiba a' suale'uta, kaachin
a' jinne'une. [15] Maasuko, Krijtopo emo
mak werika, jamutta oo o'outaka, ka
yuma'ik tajo'oreka intok junae taewait
kaita a' bwa'a machiako, [16] intok emo
nasuk senu: "Lios emak tune. Enchim
jintenee'uta intok enchim bwa'anee'uta

ka emou bi'ine", ti au jia'ateko, taa jita
a' jintenee'uta intok a' bwa'anee'uta ka a'
makakai, kaita'po tu'ine. 17 Ket jiba junaen
san, senu, Krijtota sualeka taa juka' tu'ik
ka joa'ateko, Krijtota a' suale'uta, kaita a'
suale'u benane.
18 Taa senu jumak inen jiunee: "Empo'e
Krijtota suale. Inepo intok, nee tu'ik bo'o
jooria", ti jiune. Junuen san, empo ka
a' ju'uneiyaa tebo, kaita tu'ik joaka, Krij-
tota em suale'uta. Taa inepo intok, nee,
tu'ik joaka, junae, Krijtota in suale'uta a'
ju'uneiyaa tebone.
19 Empo, wepu'ulaik jiba Liojtuka'po,
tu'isi a' suale. Inien empo tu'isi aane. Taa
inika'a ju'uneiyaane, jume' bebeje'erim
ka tu'i jiapsim ket inien a' suale. Intok
inime'e tu'isi majjae. 20 Taa empo, kaita
mammateme, ka a' ju'uneiyaame, senuk
Krijtota sualeka, tu'ik ka bo'o jooriame,
a' suale'uta a' teuwa'ateko, junaka'a
kaita a' suale'e benasi a' machine'po.
21 Ju'u Lios, juka' che'a bat naataka itom
yo'owasuka'uta, Apra'amtuka'uta a' tu'u
mabetak, a' u'usiawata, Isaak tuka'uta,
Liojta alleetua betchi'bo, bwaram bem
sussu'aa'u a' tojako. 22 Junuen san a
ju'uneiyaatu, Apra'amtuka'uta tu'ik yaaka,
Liojta lutu'uriapo a' suale'uta a' ju'uneiyaa
teboka'po. Intok junuen, ju'u a' yaaka'ue,
yuma'isi yeu siika ju'u Liojta a' suale'u.
23 Liojta nok lutu'uriapo ju'u ji'ojtei inen
jiame junuen chupuk: "Ju'u Apra'am, Liojta
sualek. Ju'u Lios intok, junaet jatteaka, a'
tu'u mabetak." Ju'u Apra'am ket, Liojta
nakeme, ti ta'eewak.
24 Junuen san ju'uneene eme'e, senuk, a'
bo'o jooria' betchi'bo ket, Liojta a' tu'u ma-
betne'po. Intok ka a' suale' betchi'bo jiba.
25 Ket jiba junaen su, au yeu siika, ju'u ka tu'i
jamut, Ra'ap teamtawi, jume' Ijra'eliitam
betana, aman bwiaraau bittuarim, tu'isi am
mabetakai. Intok ket, chukula, ta'abwi
bo'ot bicha yeu am saka'atuakai. Ju'u Lios
ket, junaka'a tu'ik a' yaaka'u betchi'bo,
tu'isi a' mabetak. 26 Intok juka' takaata,
jiapsita ka aet kateko, ka a' jiapsaka kaita
betchi'bo a' tu'ikreaka'a benasia, ket ju-
naen, ju'u Krijtota sualwame, kaita teuwaa,
tu'ik bo'o joowamta ka aamak weyeo.

3

Ju'u itom ae noka'u

1 Krijtopo nemak werim emo nasuk ka
juebenaka annee, jume' yee majtawamta
emo tekil makbaaneeme. Bwe'ituk
ju'uneewa, itom, jume' yee majtame, che'a
juni'i bepa itom ya'uraa bittuanaa'po.
2 Si'imete itepo, juebenaku ka tu'ikut
jiji'obe. Senu intok, a' teuwaa'po kaita'po
jiji'obe'eteko, juna'a, Liojta betana tu'u
yoemtune. Si'imekut a au yu'eeme.
3 Kaba'ita itom a' weetuabae'u bicha a'
weene' betchi'bo, tenpo a' suma'ane. Junak
san te junaka'a a' nunupne. 4 Bwere kuta
kanoam juni'i, eme'e ket am mammatene.
Juname'e kaitu'una bwerekai, intok ju'u
jeeka am weiyaame, utte'ak o'oben. Taa
ju'u, junaka'a weiyaame, ka jalletchikue
a' weebae'u bicha a' weiyaa. 5 Jiba junaen
san ket ju'u itom ae noka'u. Takaapo
tua ka jalletchika juni'i, taa ama butti
juebenaku a yuma'ane. Juya juebenaka, ka
juebena tajie a taya'atu. 6 Ju'u intok, itom
ae noka'u, tajiu a tammachiatu. Si'ime
ju'u takaa, ka tu'ik aet bicha. Ini'i intok,
jiba junaen, bebeje'erita betana junuen, ka
tu'ikue sawaawa. Intok naa buustia, senuk
a' jiapsa'u tajtia, jiokot au bittuane. 7 Inim
ju'u yoeme, si'ime jume' naikim wokeka
jiapsame, am yeeka. Intok jume' masakame
juni'i. Intok jume' bakotchim, intok kia
jume' bawepo jiapsame juni'i a am yeeka.
8 Taa kaabe juka' ae a' noka'uta a yeeka. Ka
tu'ika aet ayuka, ka a yekatu. Intok ama
naa buustia bicha, ka tu'ik ae kokkowame
aet aayuk. 9 Jiba inia, itom ae noka'ue, itepo
Lios achaita ae yo'oreka te a' bwibwikria.
Intok ket, itepo, jume' ito benasi yoemem,
wateku Liojta benasi ju'unakteim juni'i,
tee ka tu'ik ame tana tetteuwaa. 10 Senuk,
tu'ik senuku bichaa a' teuwaanee'u aet
aayuk, intok kia ka tu'ik a' teuwaanee'u
juni'i. Krijtopo nemak werim, ini'i kaachin
inientune. 11 Kaachini wepul senne'ekapo,
tu'i ba'am intok chibukai, kaibu ama yeu
weene. 12 Krijtopo nemak werim, ju'u chuna
ouwoo juni'i, kaachin jume' aseitunam
takane. Intok kia ju'u pa'asi ouwoo juni'i,
kaachin chunam takane. Junuen san,
kaachin wepul senne'ekapo, cho'okoka
intok kakaka ama yeu weene.

Ju'u tua lutu'uriapo suawa

13 Emo nasuk, seenu, koba suawaka,
tu'isi jitat ju'uneiya'ateko, tu'isi jiapsaka au
ju'uneiyaa tebone, a' suawa betchi'bo ka

au che'ewareka a' jiapsa'ue. [14] Taa eme'e,
jita ka nat tu'ureka, ka emo bibitpea'ateko,
intok emo betchi'bo jiba tu'ik waataka,
jita joa'ateko, junak eme'e kaachin enchim
suawae emo uttiane. Bwe'ituk junuen aa
noki'ichiatu ean. Intok ka lutu'uriatune.
[15] Bwe'ituk ini'i suawa ka juna'a, ju'u, Lio-
jta betana weyeme. Taa ala inim bwiapo
yeu simla, watem betana intok ju'u be-
beje'eri a' ya'ari. [16] Bwe'ituk, jum jita ka
nat tu'uriawa'po, intok emo betchi'bo jiba
tu'ik waatiawa'po, junama'a, ka nanan-
cha weyeme ama aayuk, intok si'ime ju'u
ka tu'uwa. [17] Taa jume'e, Liojta betana
lutu'uriat ju'uneame, che'a bat naatakai,
ka jak wa'am juni'i jiapsa. Chukula intok
ket, ka nanassua'aram. Tu'ik jiba yete
tana waata. Yeteu tu'ik jiapsek. A yee
nak jiokole. Intok inime'e tu'uwata am
jooa. Intok ket, wepulsi jita teteuwaa.
Intok kaita e'esso. [18] Jume' intok, nau ee-
wamta waatame, nau eewamta bo'o joori-
aka jiapsa. Junuen si'imeku amma'ali jiapsi
betchi'bo.

4

Ju'u, inim bwiapo emo ae alleetuawamta, tu'uriwame

[1] Ka tu'ik jiba enchim bo'o joopeaka,
enchim a' utte'a jooria' betchi'bo, ju'u
ka enchim emo bibitpea'u, intok enchim
nau nassua'u emo nasuk aayuk. [2] Eme'e
jita waatakai, taa intok ka a' jipuekai,
junak eme'e emo sussu'a. Jita ka enchim
atteata eiyaa. Intok junaka'a, eme'e
ka a' mabetakai, junak eme'e aet nau
nassuane. Enchim waata'uta eme'e ka
a' mabbeta, Liojtau bicha ka enchim a'
a'awa' betchi'bo. [3] Intok eme'e, Liojtau
bicha junaka'a a'awakai juni'i, kate'em
a' mabbetak. Bwe'ituk eme'e ka junama
wa'am a' a'awa. Bwe'ituk junaka'a eme'e,
kia ae emo alleetuabaekai a' a'awa. [4] Eme'e
yoemra Liojta bai ta'aabaeme, ju'unea'em,
inim ka tu'isi jiapsiwamta, Liojta beje'eka,
ka a' tu'ireaka'po. Junuen san, jabe juni'i,
inim ka tu'isi jiapsame benasi junuen
jiapsibaeme, Liojta beje'eka jiapsine. [5] Inia
betchi'bo san inen ji'ojtei: "Ju'u Liojta
tu'u jiapsi, aapo'ik itot autuari, itom
nakeka, Liojta jiba itom nak i'a." Inika'a,
a' lutu'uriatuka' betchi'bo a' teuwaa. [6] Taa
ju'u Lios, itom che'a juni'i nak jiokoleka
itom ania. Bwe'ituk jum Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ju'u Lios, jume'
jikat emo eiyaame, am beje'e. Taa jume'
kaita'po emo che'ewareme, ju'u Lios am
nak jiokoleka a am ania." [7] Junuen san
eme'e, Liojta mampo emo su'u tojine,
bebeje'erita intok beje'eka, ka aamak eene.
Ini'i intok, ka intok emou suaka, simne.
[8] Eme'e Liojtau bicha waatine. Aapo intok
ket emou waatine. Ka tu'ik bo'o jooriame,
enchim joa'uta, ka intok a' joone. Eme'e
intoko, Liojtat nak yo'oreka, taa intok ket
inim aniapo aukamta tu'ureme, enchim
jiapsim wepulsi Liojtau su'u tojine. [9] Ka
eme'e alleebaane, intok siokne. Enchim
alle'ea'u bwanwametune. [10] Achai Liojta
bichapo eme'e ka emo che'ewarine. Aapo
intok, chukula, enchim eiyaatebone.

Krijtopo aamak werikut ka tu'isi nokame

[11] Krijtopo nemak werim, eme'e ka naas
nat nokne. Ju'u Krijtopo aamak werikut
ka tu'isi nokame, oo ka tu'isi a' tatawaame,
juna'a, Liojta nesaurit ka tu'isi nokaka intok
ka tu'isi a' tawaamta benasi aane. In-
tok junuen, empo, Liojta nesaurit ka tu'isi
a' tataawakai, au emo yo'o joone. Ju-
naka'a nesaurita a' chupa'a'eaka su. [12] Taa
wepu'ulai jiba, ju'u lutu'uria nesaurita, yee
aet saweme. Intok ket aapo lutu'uriak,
yee a' ya'uraa bittuane'po. Intok ket jiba
aapo juna'a, ju'u yee jinne'ume oo yee
lu'utaneeme. Taa empo, senuk ka tu'isi a'
tawaane'po, ka eu lutu'uria.

Yoko yeu weenemta ka ju'uneiyaame

[13] I'an intoko, eme'e, inika'a em jikkaja:
"I'ani, oo yooko te aman senu bwe'u
jo'arau katne, intok tee junaman wasuk-
tiapo aneka, tekipanoane, intok tee yu'in
tomita yo'one", ti jiame, [14] intok eme'e
ka ju'uneakai, yoko jachin emou a' ma-
chine'po. Bwe'ituk ju'u itom jiapsa'u, ka
itepola a' jiapsa. Bajewata, chubala yeu
machiaka intok sep a' lu'uteka'a benasi
maachi. [15] Ala eme'e inen jiu ean: "Achai
Liojta junen eao, itepo jiapsine, intok ika'a,
oo waka'a te a' ya'ane." [16] Taa i'an intok,
eme'e, jiba jikat emo eiyaaka, emo etejokai.
Intok si'ime ini'i, emo jikat eiyaaka emo
etejowame ka tu'i. [17] Ju'u, tu'ik joo ta'aaka,
intok ka a' joame, Liojta bichapo junuen,
junaet, ka tu'ik ya'alatune.

5

Jume' totomekame tejwaawa'u

1 Eme'e, yu'in totomekame, inika'a em
jikkaja, bwanaka intok te'ine'em, jiokot,
kaitamak enchim tawanee'u waatekai.
2 Ju'u enchim attea moila. Ju'u intok
enchim bu'uu tajo'ori tu'ikai, yoeria
bwa'ari. 3 Ju'u enchim sawai tomi intok
ju'u enchim tosai tomi poposiula. Intok
ini'i, enchim a' ju'uneiyaatua, ka amma'ali
enchim auka'po. Intok ini'i, tajita benasi
enchim takaam lu'utane. Eme'e, inime'e
taewaim lu'utisemmet, enchim yu'in
tominee'uta eme'e jaiwa. 4 Ju'u tomi,
jume' echimuta, emomak toboktakame,
ka enchim am makaka'u, enchim beje'eka
enchim na'atejo. Ju'u intok, teekau
jiapsammeu, achai yo'owe, juname'e, jume'
emomak tekipanoakame, au bichaa am
noka'uta, a' jikkajak. 5 Inim bwiapo eme'e
ujyoisi jiapsa. Intok emo alleetuakai,
wakasim benasi a'awikai. Ju'u intok taewai,
wakasim aet su'anaa'u abe yuuma. 6 Eme'e,
jume' kaita ka tu'ik ya'arim, ka tu'isi am
tawaala. Intok am su'ala. Bempo'im ka
emo aniao juni'i.

Ju'u a bo'o bitwame, intok Liojtau bwanwame

7 Junuen san, Krijtopo nemak werim,
eme'e, yo'owe Jesukrijtota notte'u tajtia, ka
jain eaka a bo'o bitne. Maa su, ju'u wajpo
etbaeka, a' tekipanoame, utte'a, yukuta bat
yepsamta, ka jain eaka a' bo'o bitnee'u.
Intok chukula ket, yukuta lu'utemta simne.
Junaka'a, juka' beje'ewakamta echimuta
kee a' toboktao. 8 Eme'e juni'i ket junaen, ka
jain eaka a enchim bo'o bitnee'u emot aune.
Intok ka ko'om emo eetuane. Bwe'ituk ju'u
taewai, yo'owe Jesukrijtota aet nottinee'u,
abe yuuma. 9 Krijtopo nemak werim, eme'e
ka naas jitat emo nana'atejobaane, junuen,
ka enchim ya'uraa bittuana' betchi'bo.
Bwe'ituk ju'u Lios, lutu'uriapo yee ya'uraa
bittuaneeme, jaibu a'abo weye. 10 Krijtopo
nemak werim, eme'e, jume' bat naataka,
chukula yeu weenemta Liojta betana yeteu
noktuawakame, ju'u jiokot bem jiapsaka'ut
intok bem a binwa bo'o bichaka'utchi mammatene. 11 Bwe'ituk itepote, jume'e, bem
jiokot emo bicha' nasuk, ka jain eaka a'
ine'ame, ama butti bem alleenee'uta am
jipu'umachile. Eme'e, juka' Jop teamta
betana a' jikkajila, aapo'ik ka jain eaka,
binwa a bo'o bichaka'u betana. Intok eme'e
a' ju'uneiyaa, che'a chukula, achai Liojta
aamak tuka'po. Bwe'ituk ju'u achai Lios
ama butti yee jiokoleka, yee nake.

12 Taa, Krijtopo nemak werim che'a
bat naataka, inika'a ka ya'ane. Enchim
lutu'uriatee'u: “Tua a Lios”, ti ka jiaka a'
lutu'uriatene. Intok kia teekata juni'i, intok
kia bwiata juni'i, eme'e ka a' teuwaaka, jita
lutu'uriatene. Eme'e, wepulsi: “Lutu'uria”,
ti jia'ateko, junuen jiba tune. Intok: “Ka
lutu'uria”, ti jia'atek juni'i, junuen jiba
tune. Junuen ju'u Lios ka junae betchi'bo,
ka tu'isi enchim tawaane.

13 Emo nasuk seenu, jiokot au bicha'ateko,
Liojtau bicha au nokriane. Senu intok allea'ateko, Liojta alleetua' betchi'bo bwikne.
14 Senu intok, ko'okoe'eteko, te'opopo, Krijtota sualemmeu yo'owemmeu chaaine,
ae betchi'bo Liojtau bicha a' nokriane'
betchi'bo. Intok juname'e, yo'owe Jesukrijtota betana aniawaka, oliibo aseiteta aet
ya'ane. 15 Juname'e intok, Liojtat eaka
a' sualeka, a' nokriako, ju'u ko'okoeme
au ine'etene. Intok ju'u yo'owe Jesukrijto, utte'ata aet autuane. Intok juna'a,
ka tu'ik ya'arialatuko, junaet jiokoitune.
16 Junuen san beja, eme'e, we'epulaka, juka'
ka tu'ik enchim nau ya'arit yeu bwijne.
Intok junuen eme'e, naas Liojtau bicha
emo nokriane, enchim emo ine'etene'
betchi'bo. Senuk, tu'isi jiapsamta, Liojtat
eaka yee a' nokria'u, juna'a, yee a' nokria'u,
ama butti tu'ik yee jooria. 17 Ju'u Eliajtuka'u, Liojta betana ju'uneiyaatuawaka
yeteu nok tuawakame, ito benasi inim
yoemtukan. Ini'i intoko, Liojtau bicha
nokaka, ka yukne'eti jiakai, intok inim,
ka intok yukuk, baji wasuktia aman busan
metpo. 18 Chukula intok juchi wee'po, Liojtau bicha nokako, juchi yuk taitek. Jum
bwiapo ju'u juya siwek. Intok taakak.

19 Krijtopo nemak werim, emo betana
seenuk, Liojta betana lutu'uriata omola
a' tawaako, junaka'a intok senu, juchi
Liojta mak au a' tu'ute betchi'bo au nokaka
a' aniako, 20 inen eme'e a' ju'uneiyaane,
jabe juni'i, juka' ka tu'isi jiapsamta, au
a' temaeka intok juchi tu'isi a' jiapsine'
betchi'bo a' aniakame, junaka'a, ka
tu'isi jiapsamta a' jiapsi ta'abwisi eamta,

kokkowamta betana a' jiapsi jinne'une.
Intok junaka'a, yu'in ka tu'ik a' ya'arit a'
jiokoitunee'uta a' ya'alatune.

1 Peeo

Ju'u Peeo, Krijtota sualeka, na'ikimtulammeu ji'ojte

1 Inepo, Peeo' teame, yo'owe Jesukrij-
tota betana nee yeu pu'aritaka, yeteu bit-
tuari. Jume' omot, ka bem bwiaarau
jiapsammeu, jume' ijra'eliitam teammeu,
nee inika'a ji'osiata ji'ojte. Bwiaaram
inen teaka'po, Ponto' tea'po intok Kalaasia'
tea'po intok Kaparoosia' tea'po intok Aasia'
tea'po intok Bitiinia' tea'po jo'aakammeu.
2 Jume'e, achai Liojta, che'a bat naataka,
aapo'ik junuen a' tu'ureka' betchi'bo yeu
a' pu'aka'ummewi. Aapo a' tu'u jiapsie,
enchim wepulsi ae betchi'bo jiba enchim
jiapsitua. Junuen enchim a' nok jikka-
jine' betchi'bo. Intok ket junuen, Jesukrij-
tota, me'ewaka, ojbota a' wo'otaka'ue, Lio-
jta bichapo, kaita ka tu'ik ya'arime benasi
enchim machine' betchi'bo. Liojta betana,
ama butti emou tu'ik intok enchim yanti
elnee'uta, emot aune.

Chukula, itou tu'ikut eaka jiapsiwame

3 Liojta, intok yo'owe Jesukrijtota
yo'owata, itepo a' yo'oreka, a' Lioj
bwaniane. Aapo'ik ama butti yee a' nak
jiokole' betchi'bo, itom aniala. Jesukrijtota,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuaka, junaen,
bemelasi intok ta'abwisi itom jiapsituakai.
Ini'i intok, chukula tu'ik itom bitnee'ut
eaka itom jiapsinee'ut, itom ania. 4 Intok
aapo, aapo'ik Liojta, teekau, chukula itom
bitnee'uta itoas a' jipue'uta, enchim a'
bittuane. Juka' ka lu'u lu'utineemta, intok
juka' kaita'po nasontuneemta intok kaibu
ta'abwisi ayuka moinemta. 5 Intok Liojtat
enchim ea' betchi'bo, aapo, a jita a' joa'ue,
enchim jinne'ula intok enchim ania sime,
si'imeta chupi'iseo, juka' a' bit tebonee'uta,
aman teekau enchim a' jajame'u tajtia.

6 Inia betchi'bo san, eme'e, enchim
allea'u emot aayuk. Junuen, ji'obilaawakai,
inim chuubaa enchim bettesi intok jiokot
emo bicha' nasuk juni'i, watem emou am
sua' betchi'bo. 7 Ju'u, Liojta enchim suale'u,
sawai tomitau a tamachiatu. Bwe'ituk ju'u
sawai tomi, a moyeka juni'i, inim tu'isi
beje'ewaek. Intok tua a' juna'atuka'po
ju'uneiya' betchi'bo, tajie bwasa'anaa.
Ju'u, Liojtat eaka a' sualeme, jiba ka
tu'ikue a' ji'obilaawaa'uta, kaachin eaka
a' inne'akame, sawai tomi, lu'u lu'utemta
bepa, che'a juni'i eiyaawatchi. Junuen
san beja, Jesukrijtota junuen enchim
sualeka jiapsa'uta, junuen ji'obilaawaka,
eme'e tu'isi ama yeu sajakai, Jesukrijtota
notteo, eme'e, alleewamta intok enchim
yo'orinaa'uta eme'e bitne.

8 Eme'e, juka' Jesukrijtota ka a' bitlam-
taka juni'i, a' nake. Intok junuen eme'e ka
a' bichaka juni'i, i'an aet eakai, enchim al-
lea'u ama butti emot aayuk. Junaka'a allee-
wamta kaachin intok a' teuwaa machikai.
9 Enchim jinne'uimtuka'uta jajamlamtakai,
ini'i juna'a, ju'u, Jesukrijtota enchim suale'
betchi'bo weyeme.

10 Che'a bat naataka, jume' Liojta be-
tana ju'uneetuawaka, chukula yeu ween-
emta teteuwaame, inia weemtat jiapseka,
emo aet temaek a' ju'uneiyaabaekai, i'an,
juka' yee jinne'uwamta betana. Intok ju-
name'e a' teuwaak, Liojta ama butti yee
a' nake' betchi'bo, juka' emot a' autu-
abae'uta. 11 Ju'u Krijtota tu'u jiapsi, amet
aneka, juname'e Liojta betana nokame,
junak am ju'uneetuak, aapo'ik Jesukrij-
tota jiokot au a' bitnee'u betana, intok
chukula, juka' a' yo'ori eiyaanaa'u be-
tana. Juname'e intok junae tu'u jiap-
sie ju'uneetuawaka, emo utte'a joorian,
jabetat a' noka'ut, intok jak weyeo a'
chupne'po ju'uneiyaabaekai. 12 Taa ju'u
Lios, juka' bem aet jiapseka, machisi bem
ju'uneiyaabae'uta, ka bempo'im betchi'bo,
taa junaka'a ito betchi'bo weyeka a' chup-
nee'ut, iniat am ju'uneetuak. Junuen san
i'ani ini'i jiba juna'a ju'u Krijtota betana
bemela nok lutu'uria enchim majtakame
betana emou teuwaari. Juname'e, Liojta
tu'u jiapsie, teeka betana weyeka aniawaka,
emou a' majtak. Inika'a inien weyemta
san, jiba jume' ankelesim aet ju'unea'ateko
juni'i, tua alle ean.

Ju'u Lios, tu'ik ausu'lik joaka, itom jiapsi i'a

13 Junuen san, enchim joobae'ut, aet
suaka a' joone. Intok eme'e ka jak wa'am,
taa suasi jiapsine. Liojta ama butti yee
a' nake' betchi'bo, Jesukrijtota juchi
notteo, enchim a' bittuanee'ut si'imeku
junau waateka jiapsine. 14 Eme'e Liojta
yoemiamtaka, a' nok jikkajakai. Ka intok,

bat naataka, kee Liojta ta'aaka, ka tu'isi
enchim jiapsa'a benasi enchim tu'ure'uta
joaka jiapsibaane. [15] Taa ala eme'e, si'imeku,
wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsine.
Bwe'ituk ju'u Lios, ju'u enchim yoemia
betchi'bo enchim yeu pu'akame, tu'ik,
tu'uwata wepulsi ausu'lika aet aayuk.
[16] Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo a'
ji'ojtei: "Eme'e, tu'ik tu'uwata ausu'lika net
ayuka'a benasia, eme'e junuen ket emot a'
aune' betchi'bo, aet jiapsine", ti jiia ju'u
achai Lios.

[17] Eme'e intok, juka' Liojta, we'epulaim,
si'imem ju'u bem jiapsaka'u betana am
ya'uraa bittuanemta, intok kaabeta che'a
eiyaakamta, junaka'a yo'owa rokakai,
inim bwiapo enchim jiapsa'po tajtia
a' ee majjaune. [18] Bwe'ituk ju'u Lios,
enchim yo'owasuka'um, kaita'po tu'ikut
bem jiapsaka'u betana, enchim ket junau
joiwala'u betana, enchim jinne'ula. Eme'e
intok jaibu tu'isi ju'unea, inika'a enchim
jinne'uka'uta beje'ewa'u, ka inim jitae,
sawai tomie oo tosai tomie, a lu'utinemtae
a' beje'etuawaka'u, [19] ala, ju'u a' beje'ewa,
eiyaawatchisi machika ojbo, Jesukrijtota,
me'ewaka a' wo'otaka'ue. Aapo ju'u Je-
sukrijto, bwalata wasuktemta, yeu pu'arik
intok kaachin maachik benasia junuen
jiokot ya'atuk. [20] Ju'u Jesukrijto, kee aniata
ju'unaktewao naateka, inia betchi'bo
yeu pu'atuk. Taa aapo, inime'e chukula
taewaimmetchi, enchim jinne'ubaeka yeu
machiak. [21] Jiba aapo'ik Krijtota betchi'bo
eme'e Liojta suale. Aapo'ik juka'a,
kokkoarim nasuk a' jiabijtetuakamta.
Intok juka'a, aapo'ik yo'ori tebomta.
Junuen san eme'e, juka' Liojtat ea intok
chukula enchim bitnee'uta, aet mabet bo'o
bichakai.

[22] Eme'e i'an, Liojta tu'u jiapsie aniawaka,
Krijtota nok lutu'uriata a' jia'apo aman,
a' bo'o jooriakai, Liojta bichapo kaita ka
tu'ik ya'ari benasi bitwaka, junuen eme'e,
Krijtopo emomak werim, tua junen jiaka
a am nake' betchi'bo. Junuen san eme'e,
tua junuen jiaka, naas emo nakne, intok ka
jispsita bepa jiba. [23] Bwe'ituk eme'e, i'an
bemelasi yeu yoemtulame benasi maachi,
ka inim enchim achaim benam yo'owakai,
kokkoneeme. Taa ala, ju'u Liojta nok
lutu'uriae, ju'u jiapsamtae, intok jiba yuu
tawanemtae. [24] Bwe'ituk jum Liojta nok
lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Si'ime ju'u inim yoemra, juyata benasi
maachi.
Ju'u intok bem ujyoria'u, juya sewata be-
nasi maachi.
Ju'u juya mukne, ju'u sewa intok wakne.

[25] Taa ju'u Liojta nok lutu'uria, jiba betchi'bo
tatawa.
Ini'i intok, ju'u Krijtota betana nok
lutu'uria emou teuwaawakame juna'a.

2

[1] Junuen san eme'e, si'ime ka tu'uwata
betana, si'imeku yee bai ta'aawamta, woik
bo'o jooriawamta intok jita nau emo
nakwamta, intok si'imeku ka lutu'uriata
yetet nokwamta koptane. [2] Ili usita, ju'ubwa
yeu tomte'e benasia, eme'e, juka' Liojta nok
lutu'uriata, kawam benasi tua a' eiyaaka
aet jiapsine, junae, eme'e che'a tu'isi,
Krijtota betana weyemtat suatune. Intok
junuen enchim jinne'uimtune' betchi'bo.
[3] Bwe'ituk eme'e, achai Liojta yee a'
nake'po, lutu'uriapo a' ju'uneiyaa.

Krijto, ju'u teta jiapsa' teame

[4] Junuen san eme'e, tetata tu'ika
eiyaawatchisi a' machiaka'a benasi, junuen,
Jesukrijtotau bicha, ju'u yee jiapsituamtau
bicha, aet emo temaine. Inim ju'u yoemra,
yeu a' tawaak juka' Krijtota. Taa Liojta
betana, ini'i yeu pu'atuk, intok si'imek bepa
eiyaawatchisi machikai. [5] Eme'e ketchia,
tetam jiapsame bebenakai, Liojtau emo
su'u tojine, aapo'ik enchim sawaabae'po
aman, enchim a' sawane' betchi'bo, karita,
Liojta ama yo'orinaa'u benasi enchim
machine' betchi'bo. Intok ket jum te'opopo
che'a yo'otaka tekilta joame wepulsi
na'ikiatakai eme'e, Jesukrijtota betana
aniawaka, aapo'ik yo'ori betchi'bo, juka'
tu'ik au bicha enchim joa'uta, junuen Liojta
alleaka a' mabetne. [6] Junuen san ketchia,
Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Yuu, inepone, bwe'u jo'araa Jerusalen
tea'u, senuk, yeu pu'arita intok
eiyaawatchisi maachik, ne aman
bittuane.
Ini'i, tetata, karita ae naatewa'a benasi a
teuwaatu.
Ju'u intok, a' sualeme, ka bai ta'aatune.

[7] Enchim, a' sualeme betchi'bo ala, juna'a,
tua eiyaawatchi. Taa jume'e, ka a' sualeme

betchi'bo, Liojta nok lutu'uriapo ama a'
ji'ojtei'i benasi ameu yeu weama:
Jume' kaateme, juka' tetata bem omola
tawaaka'uta.
Chukula utte'atuk, junaka'a tetata, tua bat
a' sawana'po.
8 Intok ketchia ju'u inen ji'ojtei yeu
yuma'ala:
Teta, watem aet te'itinaa'u, intok yee
tabeme.
Bempo aet jiji'obe, Krijtota nok lutu'uriata,
ka bem a' jikkaja' betchi'bo. Bempo ket,
junuen ji'op betchi'bo yeu pu'atukan.

Jume'e, Liojta betchi'bo jiapsame

9 Taa eme'e, yoemra, Liojta betana em
yeu pu'ari. Liojta betana eme'e tek-
ilta jooa, ju'u si'imem bepa yo'ota betana
lutu'uriakai. Intok ket eme'e wepulsi Lio-
jta betchi'bo, aapo'ik ea'po amani, eme'e
jiapsa. Intok naa buustia, Liojta be-
tana eme'e yoemratakai, tu'isi eiyaawa.
Ini'i intok inien weye, achai Liojta, juka'
tu'ik, kaitau a tamachiatuka a' yaaka'uta,
enchim a' teuwaane' betchi'bo. Ju'u
ka tu'uwa betana enchim jinne'ukamta
betana intok aapo'ik lutu'uriata enchim
ju'uneiyaatuakamta betana. 10 Eme'e che'a
bat naatakai, kia jeela juni'i ka senu yoem-
rata benasi eiyaawan. Taa i'ani eme'e,
Liojta betana yoemra. Bat naataka kaabe
enchim nak jiokolisuk. Taa i'ani ju'u achai
Lios enchim nak jiokole.

Si'imeku eme'e Liojta betchi'bo jiapsinee

11 Krijtopo nemak werim, in nake'um,
tu'isi ne emou ujbwana, ka inim jomem-
taka benasi intok ta'abwi bwiaraau bichaa
enchim kate'e benasia emo eiyaaka, juka'
tu'i'eerita beje'eka weyemta, juka' inim
ka tu'ik weyemta joowamta, ka enchim a'
joone' betchi'bo. 12 Eme'e, tu'ik bo'o joo-
riaka jiapsine, jume' inim, ka Liojta sual
ta'aame nasuk anekai. Intok junuen, i'an
bempo, enchim ka tu'i yoememtuka'a be-
nasia, enchim beje'eka nokakai juni'i, jiba,
juka' tu'ik enchim ya'arita a' bitne. Intok
junuen, bempo Liojta, aapo'ik yee ya'uraa
bittuaneeo taewaita yumako, aapo'ik Liojta
lutu'uriaka'po a' ta'aaka, a' yo'orine.
13 Achai Liojta enchim a' yo'ore betchi'bo,
inim yo'o ya'uraata eme'e jikkajaka jiap-
sine. Kia juka' che'a si'imem bepa yo'otaka
nesawemta juni'i, a' tekiawa betchi'bo.
14 Intok kia jume' wate yo'o ya'arim emou a'
bittua'um juni'i. Bwe'ituk inime'e, jume' ka
tu'isi jiapsame, ya'uraau am totoja. Jume'
intok tu'isi jiapsame, alleaka, tu'isi am
bicha. 15 Bwe'ituk ju'u Lios, tu'ik enchim
bo'o jooria i'a. Junuen eme'e, jume'e, ka
lutu'uriata ta'aame intok jume' kaita mam-
mateme, ka intok am noktua' betchi'bo.
16 Eme'e inim juka' nesauri ji'ojteita
betana ka emou a' utte'atuka'po inien
ju'uneaka jiapsine. Taa ka junaet eme'e
jia'awiteka ka tu'ik joobaane. Ala eme'e,
aapo'ik alleetuane, Liojta aapo'ik tekokame
benasi jiapsakai. 17 Kaabem yeu be'aaka,
eme'e, ameu a' lutu'uriatuka'po aman,
si'imem am yo'orine. Intok jume' Krijtopo
emomak werim am nakne. Liojta eme'e ee
majjaune. Intok juka'a, inim che'a si'imem
bepa yo'otaka nesawemta a' yo'orine.

Krijtota jiokot au bichaka'u, itom bit'ea'u

18 Tekoka tekipanoame, enchim tekom
am yo'oreka am nok jikkajine. Ka
jume' tu'u jiapsekame jiba intok emomak
tuttu'im jiba, taa ket jume' ka emomak
tuttu'im juni'i. 19 Bwe'ituk juna'a tu'ine,
seenuk, tu'ik joaka juni'i, ka tu'ik bichakai,
Liojta bichapo tu'isi a' tawabae' betchi'bo.
20 Bwe'ituk eme'e ka tu'ik enchim joa'u
betchi'bo, intok junae betchi'bo ko'okosi
joowa'ateko, jitasa eme'e aet koba'anee
junuen, ka monteka, a' ine'akai. Taa eme'e,
tu'ik joaka junuen jiokot emo bichako,
intok eme'e ka jain eaka a' ine'a'ateko,
ini'i, Liojta bichapo tua tu'ine. 21 Jiba
inia betchi'bo ju'u achai Lios enchim yeu
pu'ak. Bwe'ituk aapo ju'u Jesukrijto, emo
betchi'bo, jiokot au bichak. Junuen enchim
a' mammateka, aapo'ik benasi enchim
jiapsine' betchi'bo. 22 Aapo, tua kaita ka
tu'ik, jakwoo juni'i a' yaak. Intok kia
jakwoo juni'i kaabeta bai ta'aak. 23 Ka
tu'isi a' jiawaawao, ka junaen am yoopnak.
Ko'okosi joowakai, Lios emo betchi'bo
ju'unea, ti ka ameu jiiak. Ala, Liojta mampo,
ju'u si'imem, ameu a' lutu'uriatuka'po
aman, yee ya'uraa bittuanemtau au su'u
tottojan. 24 Ju'u Jesukrijto, aapo juna'a,
ju'u kuuset popontaka, itom ka tu'uwa
ya'arim a' takaawapo am mabetaka, ito
betchi'bo mukukame. Junuen itom ka tu'ik
joowamta betana, kokkolam benasi itom
ito eiyaaka, si'imeku tu'isi itom jiapsine'

betchi'bo. Aapo junuen, jiokot ya'atuk,
junuen jiba betchi'bo tu'ik emou aune'
betchi'bo. 25 Bwe'ituk eme'e, bat naataka,
bwalam chiktulatuka'a benasi jiapsan. Taa
i'ani eme'e, Jesukrijtotau emo su'u tojiri,
ju'u kapyeota benasi, enchim suuaka intok
enchim jinne'ukamtawi.

3

Jume' jujubekame, jaisa bem jiapsi'ea'u

1 Junuen san ketchia eme'e, kukunakame,
enchim kukunam nakeka am nok jikkajine.
Junuen juname'e betana, watem Krijtota
nok lutu'uriata ka am sualeo juni'i, jiba
enchim, jume' bem jubim junuen tu'isi
emo uju'u'uuta bichakai, juname'e, Krij-
tota sualbaane, ka ameu montiwao juni'i.
2 Juname'e, enchim tua amma'ali intok sua
maisia jiapsa'uta bichakai. 3 Intok inime'e,
ju'u bem tua tutu'uli jaamuchim tunee'u,
ka ama butti maisi bem emo a'anaarinee'u
juna'atune. Ka unnaa maisi emo chon chi
chikrikai. Intok ka sawai tomie ya'arik
sawakai. 4 Ala ini'i tua ujyoisi am joame,
ju'u ka lu'utineeme ini'i juna'atune. Tua
tu'ulisi bem mamiachinee'u, intok yee
nakeka yanti maisi bem mamachinee'u
juna'a, bem jiapsimpo amet yeu machikai.
Bwe'ituk ini'i inien machikai juna'a ju'u
Liojta tua eiyaaka a' bicha'u. 5 Bwe'ituk
che'a bat naataka taewaimmet inen ket
bebenaekan wame'e jaamuchim, wepulsi
Liojta betchi'bo jiapsisukame. Ju'u ae bem
tutu'ulisi mamachiaka'u, ini'i juna'atukan,
bempo, Liojtat ean intok bem kukunam
yo'oreka, am nok jikkajan. 6 Inien jiap-
sisuk ju'u Saratuka'u, juka' a' kunawata,
Apra'amtuka'uta nok jikkajakai, a' japchi
rokak. Eme'e intok, aapo'ik jiapsisuka'a
benasi maisi machine, tu'ik joa'ateko, intok
kaita majjaika jiapsa'ateko.

7 Eme'e juni'i ketchia kukunawaim,
enchim jujubimmak tuttu'inee naksi am
eiyaakai. Bem jaamuchimtuka'po amani
am bichaka, am yo'orine. Taa ka juka'
jamutta, che'a ka a' utte'aka' betchi'bo jiba,
taa ketchia, bempo'im jiba emo benasia
Liojta yee a' nak jiokole' betchi'bo, jiba
yuu jiapsiwamta nanancha emot autuari.
Junuen eme'e jiapsine, Liojtau bicha
enchim teuwaa'uta jikkajitune' betchi'bo.

Jume'e, tu'ik bem joa' betchi'bo, jiokot emo bichame

8 Chukula intok ket, si'ime eme'e nau
eaka jiapsine. Intok nanancha naas emo
jiokoleka jiapsine. Krijtopo enchim nau we-
riaka'po amani emo nakne. Si'imeku yeteu
tu'ik jiapsine. Intok ka emo che'ewarine.
9 Taa jita ka tu'ik emou ya'awako juni'i,
eme'e ka junaen ameu a' nottabaene. Intok
jaana jiawaawaka juni'i, eme'e ka junaen
ameu jiubaane. Ala eme'e, Liojta betana,
tu'ik am a'auriane. Bwe'ituk ju'u Lios
enchim yeu pu'ari jiba yuu betchi'bo tu'ik
enchim aamak bitne' betchi'bo. 10 Bwe'ituk:
Ju'u, alleaka intok binwa inim jiapsibaeme,
ka tu'ik a' teuwaanee'u betana au
suuane.
Intok kia ka aa noki'ichiata teuwaanee
juni'i.
11 Juna'a, juka' ka tu'ik, a' koptane.
Intok juka' tu'ik jiba joone.
Yanti elaka a' jiapsinee'ut au temaine.
12 Bwe'ituk ju'u achai Lios, jume' tu'isi jiap-
same, am suua.
Intok aapo'iku bicha bem noka'uta, a'
jikkaja.
Taa wame'e ka tu'ik joame, am beje'eka
aane.
13 Kaabe, ka tu'ik enchim jooriane,
tu'ik ausu'lik jiba enchim bo'o jooriao.
14 Taa eme'e intok junuen, Liojta bichapo
tu'isi enchim jiapsa' betchi'bo, jiokot emo
bichakai juni'i, ama butti eme'e alleene.
Kaabeta eme'e majjaune, intok kate'em
emo wom womta. 15 Ala eme'e, yo'owe
Jesukrijtota enchim a' yo'owaka'po aman,
eme'e, tua junen jiaka, a' yo'orine. Intok
jume'e, chukula enchim bitnee'u betana
ju'uneebaeka, emou nattemaeme, jiba
eme'e a' ju'uneiyaanee junaet enchim
am tejwaane' betchi'bo. Taa ka emo
che'ewarekai, intok am yo'ori ta'aakai.
16 Intok tu'isi eme'e emo uju'une, junuen,
achai Liojta bichapo tu'isi enchim jiapsa'po
ju'unee betchi'bo. Junuen, jume'e,
Jesukrijtota enchim suale' betchi'bo, ju'u
tu'isi enchim jiapsa'ut, ka tu'isi nokame,
bem teuwaa'u betana, tiusi bem tawane'
betchi'bo. 17 Bwe'ituk che'a juni'i tu'i, itepo,
tu'ik itom joa' betchi'bo, jiokot ito bichakai,
achai Liojta junuen a' waatao, intok kaa,
ju'u ka tu'ik itom joa' betchi'bo jiokot ito
bichakai.

18 Bwe'ituk jiba aapo ju'u Jesukrijto,
itom ka tu'uwa ya'arim betchi'bo, sejtul
jiba, si'imem betchi'bo, me'etuk. Aapo
tu'i yoemtukan, taa, itom jume' ka tu'i
yoemem betchi'bo, jiokot au bichak.
Junuen, Liojtamak ito tu'uteka, intok au
bicha itom lutu'uriaka' betchi'bo. Inim a'
yoemtuka'po aman, muukuk. Taa Liojta
betana jiapsita aet ayuka'ue, jiabijtek.
19 Intok junuen jiapsakai, ket, jume' bat
naataka kokkolam jiapsim jipu'uwaa'u
sikaa, ameu nookak. 20 Inime'e junen, che'a
bat naataka taewaimmet, Noe' teamta
jiapsao, ka Liojta nok jikkajakan. Ket juka'
bwe'u kuta kanoata joowao, achai Liojta
intok ket, ka seej chukti eaka, binwa amet
a' bo'o bichao. Junama'asan, woj naikika
jiba, ama ba'apo jinne'urimtaka yeu sajak.
21 Juna'a ba'a, jiba i'an yee bato'owaawamta
iniae i'an itom jinne'urimtuka'uta
teuwaaka joowamta, teuwaa. Ju'u yee
bato'owaawame, ka u'ubawame, ala ini'i,
Liojta bichapo tu'isi jiapsipeewamta au
bicha a' a'awamta teuwaa. Intok ini'i,
Jesukrijtota kokkoarim nasuk a' jiabijteka'
betchi'bo itom jinne'ukai. 22 Aapo, teekau
jikau a' sikaari, Liojta mak a' batatana
katek. Aapo'iku intok, jume' ankelesim
intok si'ime teekau, intok inim bwiapo
ya'uraa au su'u tojirim.

4

Liojta itom maki, itom au yumaka a joa'ue, yee aniame

1 Junuen san, Jesukrijtota jiokot au a'
bichaka'a benasia, eme'e juni ket junaen
jiokot emo bit betchi'bo, ka jain eene.
Bwe'ituk ju'u, inim jiapsaka, jiokot au
bichakame, juka' ka tu'uwata, ka intok
a' joopeene. 2 Junuen, inim a' jiapsa'u
tajtia, Liojta ea'po aman jiapsibaekai, ka
intok, inim ju'u ka tu'ikue emo alleet-
uawamta a' joobaekai. 3 Ka iliiki ju'u
enchim ya'ari, bat naatakai, jume' ka Li-
ojta sual ta'ammak, bem tu'ure'uta, ka
tu'ik enchim amemak ya'ari. Junakri-
apo eme'e, ka tu'ik joopeakai, enchim
naakonee'uta, jaiti jiuwaka pajkoowamta,
intok unnaa jita je'eekai. Intok jume'
ka lutu'uriapo liosim, jume' ka yo'ori
i'awame, yo'orekai. 4 Juname'e enchim
suum'eiyaaka, emou waate, enchim ka in-
tok bempo'im ka tu'isi jiapsa'po ka amemak
enchim aneo. Intok junuen san, bempo,
ka tu'isi emot nooka. 5 Taa juname'e, bem
ya'ari, aet au emo yeu bwijne, ju'u, lauti,
jume' kokkoarim intok kia jiapsame juni'i,
ya'uraa bittuanemtawi. 6 Bwe'ituk jume'
kokkoarimmeu ket teuwaari ju'u Krijtota
nok lutu'uria. Junuen, bem a' ju'uneiyaaka,
juname'e kokkokame jiapsim, Liojta am ji-
apsi i'a'po aman bem jiapsine' betchi'bo.
Inim si'imem jiapsame benasi ya'uraa bit-
tuanaaka juni'i.

7 Abe yuuma ju'u taewai, si'imeta aet
lu'utinee'u. Junuen san eme'e suasi jiap-
sine. Intok ket eme'e, tua junen jiaka, Li-
ojtau bicha enchim emo nokrianee'ut jiap-
sine. 8 Taa jita bepa juni'i, enchim tu'isi emo
naknee'u emo nasuk aune. Bwe'ituk ju'u
tua yee nakeme, juebenakut a yee jiokoe.
9 Kaachin jiaka, eme'e, enchim jo'arampo
tu'isi emo mabbetne. 10 Si'ime, we'epulaka,
watem am aniane, Liojta betana a' joaka a'
jipue'ue. Liojta betana ka nanau machika
tu'ik enchim mabetla'uta a enchim a'
weetua'a benasia. 11 Senu nokbae'eteko,
Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojteituka'po
aman etejone. Senu intok jita'po juni'i
yee ania'ateko, Liojta betana a' aniawa'po
aman a' joone. Si'ime ju'u enchim joa'u,
achai Liojta yo'orina' betchi'bo weene, Je-
sukrijtota, enchim a' ya'ariaka'u betchi'bo.
Aapo'iku intok lutu'uria a' yo'orinaa'u, in-
tok yo'otaka a' nesaunee'u jiba yuu wasuk-
tiammeu tajtia. Tua junuentune.

Krijtota sualeka, jiokot emo bichakai

12 Krijtopo nemak werim, tu'isi in
nake'um, ka eme'e suum'eene, juka'
ama butti bettesi machika emou a'
yuma'ataiteko, jita ka enchim ta'aa'uta
enchim ine'a'a benasia. 13 Ala eme'e
alleene, junuen Jesukrijtota jiokot au
bichaka'a benasia, aamak jiokot emo
bichakai. Junuen ket eme'e, ama butti
allee betchi'bo, Jesukrijtota, si'ime utte'ata
aet ayuka, ujyoisi juchi a'abo a' notteo.
14 Jesukrijtota betchi'bo eme'e jaana
jiawaawa'ateko, ama butti eme'e alleene.
Bwe'ituk ju'u, ama butti eiyaawatchika,
Liojta tu'u jiapsiwa emot jiapsa. Bempo,
jume' ka Krijtota sualeme, ka tu'isi aet
nooka. Taa eme'e, junaka'a a' eiyaaka
a' yo'ore. 15 Emo betana senu jiokot au
bicha'ateko, ka a' jisu'alatuka' betchi'bo

oo jita a' e'etbwa' betchi'bo oo ka a' ka
tu'i yoemtuka' betchi'bo. Intok kia, kaita
a' tuttu'ute'po a' kikkibakke' betchi'bo,
junuen junae betchi'bo jiokot au bitne.
16 Taa emo betana seenu, Krijtota a'
sualeka, aamak a' ea' betchi'bo, jiokot
au bicha'ateko, ka junae betchi'bo tiune.
Ala Liojta yo'oreka a' alleetuane, junuen
Jesukrijtota a' suale' betchi'bo junuen
ta'eewakai.
17 Bwe'ituk yuma'asuk ju'u taewai,
Liojta betana jume' aapo'ik yoemiam,
tu'isi bem jiapsine' betchi'bo jiokot maisi
ameu a' weene'po. Ini'i intok Liojta
betana junuen itou a' weye'eteko, jume'
ka Liojta nok lutu'uriata jikkajibaeme,
unnaa ka tu'isi ameu chupne. 18 Intok
junuen: Jume' tu'isi jiapsame, bwee'anpo
jiba jinne'uimtuneekai, jiba tua, unnaa
ka tu'isi ameu chupne, jume' ka tu'i
yoememmewi intok jume'e, Liojta bichapo
ka tu'ik bo'o jooriammewi. 19 Junuen
san jume'e, Liojta junen ea' betchi'bo
jiokot emo bichame, junuen tu'ik jiba bo'o
jooriaka jiapsine. Intok Liojta, juka' am
ju'unaktekamta, mampo emo su'u tojine,
jiba am suuaneemta.

5

Jume' Krijtota sualeme nok tejwaawa'u

1 I'an ne, jume' Krijtota sualemmeu
yo'owemmeu ne ujbwana. Enchim nau
yaaja'po be'ekatana, nejpo su ket emo
benasi junaka'a tekiak. Intok Jesukrij-
tota jiokot au bichaka'a benasia ket a'
ju'uneiyaakai. Intok ketchia, jiba emo be-
nasia ne ket ne a' bitnee juka' chukula,
jiba betchi'bo itom aamak aneka, itom
yo'orinaa'uta. 2 Junuen ne emou ujbwana,
eme'e, jume' Krijtota sualemmeu, enchim
ameu yo'otaka ja'abweka'po aman, bwalam
benasi am suuane. Intok aet jiapseka,
eme'e a' joone. Achai Liojta junen a'
tu'ure'po amani. Intok ka utte'apo be-
nampo, intok kia ka ama butti tomibaekai
juni'i a' joone. Taa enchim tekil, eme'e aet
jiapseka a' joone. 3 Eme'e, jume' enchim
ameu ja'abweka'ummeu, eme'e ka enchim
ameu yo'o yaa'uchimtuka'a benasi eene.
Ala eme'e ame bichapo tu'ik joobaanee
junuen enchim am mammatene' betchi'bo.
4 Junuen, juka' yo'owe Jesukrijtota, si'imem
bepa che'a yo'otaka itom suuamta, junaka'a
juchi a'abo a' notteo, junak eme'e, juka'
chukula, jiba yuu betchi'bo eiyaawatchika,
emou tu'ik, eme'e a' bitne. Intok ka inim,
juya koonata, lauti wakneemta benak.
5 Ket jiba junaensu ju'ubwa yo'otume,
eme'e, jume' Krijtota sualemmeu yo'owem,
bem nesaupo aman jiapsine. Si'ime nanan-
cha eme'e ka emo che'ewareka, emo jikka-
jine. Bwe'ituk:

Ju'u Lios, jume' emo che'ewareme, ka am
eiyaa.
Taa jume' ka emo jabeleme, naksi am
eiyaaka am ania.

6 Junuen san eme'e, Lios, si'ime utte'ata
jipuemtau emo su'u tojinee ka emo
jabelekai. Junuen, taewaita aapo'ik
yeu pu'arita a' yumako, aapo enchim
eiyaa tebone. 7 Si'imeta juka' betteka
emou ayukamta, aapo'ik Liojtau bicha a'
teuwaane. Bwe'ituk aapo, emot jiapseka,
emot au temae.
8 Ket eme'e, ka jachin juni'i jiapsine. Taa
jiba emo suuaka jiapsine, intok suasi eme'e
emo uju'une. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri,
enchim beje'eka aneme, emou suua,
ouseita, a' tebaureka, jita a' bwijbae'e
benasi anekai. 9 Junau eme'e ka au emo
su'u tojine. Ka ta'abwisi eaka, Krijtota
jiba eme'e sualekai. A' utte'atuka'po
ju'uneakai, si'ime jume' Krijtopo emomak
werim, si'imekut aniat jiapsame, emo
benasi jiba junaet jiokot emo am bicha'po.
10 Taa eme'e, junaen chuubaa inim jiokot
emo bitchukai, chukula, aapo ju'u Lios,
Jesukrijtota tu'isi jiapsisuka'a benasia,
enchim jiapsine' betchi'bo enchim aniane,
ka omot bicha ta'abwisi eakai, intok ket
enchim aet suatuka, a' jajame'u tajtia. Jiba
aapo juna'a ju'u Lios, ju'u si'ime juka' tu'ik
itot autuame. Intok ket itom yeu pu'ari,
yo'owe Jesukrijtotamak nau jiapsaka,
jiba betchi'bo tu'ik itom aamak bitne'
betchi'bo. 11 Aapo'iku lutu'uria, eiyaawaka
a' yo'orinaa'u intok si'ime ya'uraata bepa
a' nesawe'u, jiba yuu betchi'bo. Tua
junuentune.

Ji'ojtesuka, ju'u Peeo am tebotua

12 Silbaano' teame, ju'u, Jesukrijtota, ka
a' koptaka, tua a' suale'po in ju'uneiyaa'u,
inika'a iliikik in emou ji'ojte'uta, nee a'
ya'ariaka nee a' ji'ojteriak, enchim sua

tejwaakai intok a' lutu'uriatekai, juka' Liojta betana tu'ik enchim bit'iiaa'uta, tua Liojta yee a' nake' betchi'bo enchim a' bitlatuka'po. Inika'a eme'e, ka a' koptaka, a' sualne.

13 Jume'e, bwe'u jo'ara Babiloonia' tea'po, Krijtota sualeme, ket emo benasi jume' Liojta yeu pu'arim, emou tebote. Intok ket ju'u Maekoj teame, Krijtota a' suale' betchi'bo, in yoemia, aapo emou tebote. 14 Eme'e juni'i ket, tua Krijtopo enchim nau weriaka'po, enchim emo nake'uta nau teuwaaka, naas emo tebotuane.

Si'ime eme'e, jume'e, Jesukrijtota mak eaka a' sualeme, jiapsi yanti elwamta eme'e bitne. Tua junuentune.

2 Peeo

Ju'u Peeo, jume' Krijtota sualemmeu ji'ojte

1 Inepo, Simo Peeo' teame, Jesukrijtota
betana nee sawaa. Intok ae betana nee
yeteu bittuari. Inika'a ji'osia ji'ojteita ne
emou bittua, jume'e, jiba ito benasi juka'
tua eiyaawatchik, Jesukrijtota ket a' su-
allammeu. Bwe'ituk ju'u itom Lios, in-
tok Jesukrijto, ju'u yee jijinne'ume, tu'ik
lutu'uriakamta jiba yee jooria. 2 Ama butti
eme'e a' bitnee juka' emou tu'ik intok
yanti elaka jiapsiwamta. Itom yo'owe Je-
sukrijtota intok itom achai Liojta betana
weyemta enchim ju'uneiyaa'utchi.

Jume' Krijtota sualeme, au yumaka, a bem joa'u

3 Aapo ju'u Lios, a jita a' joa' betchi'bo,
si'imeta juka' inim jiapsi betchi'bo itou
be'eemta, intok ka a' koptaka itom a' nak
yo'orine' betchi'bo, itot a' autuari. Juka'
ama butti, kaitau a tamachiatuka, tu'ik a'
yaaka'ue intok aapo au bit teboka, itom
a' ta'aatuaka itom ju'uneiyaa'u betchi'bo.
Aapo intok, itom yoemiabaeka itom nunuk.
4 Inia weyemtae san, aapo, ama butti tu'ika
intok tua eiyaawachik, chukula itom bit-
nee'uta, itou a' na'ikiak. Junuen beja, inia
tu'ika itom bitnee'ue aman, eme'e, Liojta
betana, a' tu'u jiapsie, aapo'ik ea'po aman,
enchim a' jiapsi i'a'uta a' ta'aane. Intok,
inim jiapsiwaka, si'ime ka tu'ik joowaka,
yee nanasontemta betana enchim ama
yo'ene' betchi'bo. 5 Intok jiba inia betchi'bo
san, eme'e, emo utte'a jooriane, Jesukri-
jtota enchim sualekai, tu'isi enchim emo
uju'unee'ut a' ta'a' betchi'bo. Intok iniat
cha'aka ket, Liojta betana weyemta tu'isi
enchim a' ta'aanee'ut. 6 Intok inia, Liojta
betana lutu'uriata betana enchim ta'aa'ut
cha'aka intok ket, enchim emo yu'iinee'ut.
Iniat cha'aka intok ket, ka seej chukti eaka,
enchim a bo'o bitnee'ut. Iniat cha'aka intok
ket, achai Liojta jiba enchim yo'orinee'ut.
7 Iniat cha'aka intok ket, Krijtota sualeme
enchim eiyaanee'ut. Iniat cha'aka intok
ket, tua enchim yee nak ta'aanee'ut.

8 Bwe'ituk eme'e, inile benak ta'aaka,
intok tu'isi a' bo'o jooria'ateko, ka kia
beja tua, eme'e jiapsine. Intok junuen,
ka kia emo betchi'bo jiba tu'ine, yo'owe
Jesukrijtota betana ju'u enchim sual
ta'aa'u. 9 Taa ju'u, inile benak ka joo
ta'aame, juna'a ka bichame benasi maachi.
Krijtota nok lutu'uriata koptalataka inim
ayukamta jiba bichakai. Intok che'a
bat naataka ka tu'uwa ya'ari betana a'
jiokoiwaka'u beaj koptila. 10 Junuen san,
Krijtopo nemak werim, junuen ju'uneakai,
che'a juni san eme'e, achai Liojta enchim
nunuka intok enchim yeu a' pu'aka'u,
tua junuen a' lutu'uriatuka'po ju'unee
betchi'bo, tu'isi enchim jiapsinee'ut emo
temaine. Bwe'ituk eme'e inika'a joo
ta'a'ateko, jakwoo juni'i eme'e ka aet
ji'opne. 11 Junuen, kaita emoaj ayukai,
eme'e tu'isi aman mabettune, itom yo'owe
Jesukrijtota, juka' itom jinne'ukamta,
jiba betchi'bo si'imem bepa che'a yo'o
nesaweka a' kateka'u.

12 Inia betchi'bo san, inepo, inia weemta
betana, nee jiba enchim au waatituane.
Iniat jaibu enchim ju'uneao juni'i. Intok
Krijtota betana nok lutu'uriata, i'an enchim
ju'uneiyaa'uta, ka ta'abwisi intok enchim
a' sualbaao juni'i. 13 Bwe'ituk ineponee a'
utte'atu machia, ket inim jiapsaka, inile
benakue jiba enchim in sua tejwaane'po.
14 Bwe'ituk itom yo'owe Jesukrijtota betana
nee a' ju'uneiyaatuala, inim in jiapsaka,
lauti in lu'utinee'uta. 15 Taa junuen taka
juni'i, si'imeta in a joonee'uta ne a' ya'ane,
junuen nee muksuko, chukula, inia weem-
tau jiba enchim waatine' betchi'bo.

Jume'e, Jesukrijtota tua eiyaawatchisi machik yaaka'u bichakame

16 Bwe'ituk ju'u lutu'uria, itom yo'owe
Jesukrijtota juchi a'abo a' nottinee'u be-
tana intok si'ime utte'ata aet ayuka'u be-
tana, itom enchim majtaka'u, ka inim ja-
beta betana yeu simlataka weye. Bwe'ituk
itom pusimmea itepo a' bichak, kaitau a
tamachiatu machik a' yaaka'uta. 17 Bwe'ituk
itepo a' bichak, achai Liojta, ito bichapo,
eiyaawatchisia intok yo'orisi maisia a' bit
teboko. Achai Liojta betana intok, ji-
awai, tua ujyoisi: “Ini'i juna'a, ju'u in
yoemia, in nake'u. Aapo'ik betana ju'u
tua in allea'u”, ti jiakai. 18 Jiba itepo tee
a' jikkajak junaka'a jiawaita, teeka betana
au nokakamta. Bwe'ituk itepo, Jesukrijtota

mak junama'a kaupo, aapo'ik yeu puaka'po,
tee aamak aanen.
19 Senu weemta ket, itepo, che'a
juni'i a eiyaatumta te jipue, juka' che'a
bat naataka, jume' Liojta betana a'
ju'uneiyaatuawakame ji'ojteka'uta. Eme'e
intok, tua tu'isi anne, junaka'a Liojta
betana nok lutu'uriata a' mammate'eteko.
Tachiriata, ka machiku a' beete'e benasi
machikai. Jesukrijtota a'abo notte'u
tajtia emou alleewametunee'uta, intok
chokita, matchuu yeu weamamta benasi
machika, emou tu'ik emou a' yuma'apo
tajtia. 20 Taa inika'a bat eme'e ju'uneiyaane,
jum Liojta nok lutu'uriapo, juka' ji'ojteita,
kaabeta, aapo a' ea'po aman, ju'u a'
teuwaa'ut ju'uneene. 21 Bwe'ituk juname'e,
bat naataka, chukula yeu weenemta
teuwaakame, juka' bem teuwaa'uta, jakwoo
juni'i, ka bempo bem suawapo oo bem
junen ea' betchi'bo, bem ea'po aman
a' teuwaak. Ala bempo, wepulsi Liojta
betchi'bo jiapsakai, Liojta betana weyemta
teuwaak, junuen Liojta betana, a' tu'u
jiapsie aet ju'uneetuawakai.

2

Jume'e, ka lutu'uriata yee majtame

1 Taa junakriapo ket, Ijra'el yoemrata na-
suk aanen, ka lutu'uriapo, jume'e, Liojta
betana emo yeteu noktuawa'ati jia'um. In-
tok jiba junuen ketchia, emo nasuk annee,
ka lutu'uriapo, jume'e, Liojta betana yee
majtaneeme. Juname'e, etbwa, bem ea'po
aman, yee nanasontemta yee majtane. In-
tok junuen, yo'owe Jesukrijtota, juka' am
jinne'ukamta, ka a' sual tebokai. Ini'i in-
toko, seej chukti bem lu'utinee'uta ameu
ya'ane. 2 Juebenaka intok, inime mak eene.
Ame benasi si'imeku ka tu'isi jiapsakai.
Intok juname' betchi'bo, juka' Liojta nok
lutu'uriata, ae yee jinne'uwamta, ka sual-
waka, jaana jiawaanaa. 3 Inime'e, tomit bem
kopte' betchi'bo, aa noki'ichiata enchim
majtaka, enchim attea enchim u'aane. Taa
juname'e, bempo'im, jiba betchi'bo bem
kokkonee'u, ameu yuma'ane. Bwe'ituk in-
ime'e binwatuk naateka, ka tu'isi tawalam-
taka, bem kokkonee'uta ameu chupia.
4 Bwe'ituk ju'u Lios, jume' ankelesim, ka
tu'isi aukame, ka am jiokoek. Ala, jiba
betchi'bo taji beeteu, bem jiokot emo bit-
nee'po am su'u tojak. Intok junama'a ka
mamachiku, e'eta'im benam am tawaak,
Liojta yee ya'uraa bittuanee'uta taewaita
yuma'u tajtia. 5 Intok ket, kia juka' che'a
bat naataka yoemrata jiapsisuka'um juni'i
ka jiokoek ju'u Lios. Ala, ba'ata ameu
bittuak, junae ka tu'i yoemratawi. Taa juka'
Noe tuka'uta jiba a' jinne'uk. Juka' Liojta
betana tu'ik yee majtakame. Junaemak
intok ketchia, jume' woo busanim aamak
jo'aakame. 6 Ket ju'u Lios, jume' bwere
jo'aram, Sorooma' teamta intok Komoora'
teamta, bem lu'utinee'uta ameu chupak
am nappojtu'u tajtia am tayakai. Ju-
naka'a junuen, chukula yoemrata, ka tu'ika
jiapsinemta, a' bichaka a' mammatene'
betchi'bo. 7 Taa juka' Loot tuka'uta ju-
nama'a a' jinne'uk. Juna'a, Liojta bichapo
tu'i yoemtukan. Intok aapo, juka' yoem-
rata ka tu'ik bo'o jooriamta bichaka, tua
ka allean. 8 Bwe'ituk chikti ta'apo juna'a
tu'i yoeme, junae yoemratamak jiapsakai,
ama butti ka allean, junama'a, juname'e ka
tu'ik joame bichaka, intok ka tu'ik nokame
jikkajakai. 9 Junuen, ju'u achai Lios, jume'
wepulsi aapo'ik betchi'bo jiba jiapsibaeme,
si'ime ka tu'ik betana am jinne'u betchi'bo
ama yuma'ane. Jume' intok, ka tu'i yoe-
mem, taewata, aapo'ik yee aet a' ya'uraa
bittuanee'uta yumak, jiokot emo am bittua
betchi'bo utte'apo am suma'alaa.
10 Ju'u achai Lios intok, che'a juni'i
jiokot emo am bittuane, wame'e si'imeta
ka tu'ik bem eiyaa'uta bo'o jooriaka ji-
apsame. Intok Jesukrijtota a' nesaurita
ka yo'oreme. Jume' ka a yuutume intok
kaita jain eiyaame. Katim majjae, si'ime
yo'o ya'uraata jaana bem jiaawaane'po.
11 Jume' ankelesim, si'imeku yumaka in-
tok nesaweka juni'i, ka inime'e benasia ju-
naka'a ya'uraata jaana jiaawaka achai Liojta
bichapo ka tu'isi am tawaa.
12 Taa inime'e o'owim, jume' naikim
wokekame, kia beja jiapsaka intok ka
suawakame benasi mamachi. Jume'
junuen, bwijwaka intok su'a betchi'bo jiba
yeu tomtilame. Ka bem aet ju'unea'ut
juni'i, ka tu'isi nooka. Taa juname'e, jiba
jume' juyapo jiapsame benasi kokkone,
13 watem bem jiokot emo bittuaka'a benasia,
jiokot emo bichakai. Inime'e, kia lautipo
ka tu'ikue emo alleetuaka, tua emo allea'a
benasi'ea. Inime'e tua tiusi mamachi.
Intok enchim alleaka nau ane'epo bempo

emomak aneka, ka amma'ali aneka, enchim nasonte. Junuen bempo ka tu'ik joaka, junae alleewamtae emo alleetuakai.

[14] Jabe jamutta juni'i bichaka, sep a' waatane. Ka tu'ik bem joonee'uta, inime'e ka aawaj kop kopte. Jume' kee tu'isi Krijtota betana lutu'uriat ju'uneame, am bai ta'aaka, ka tu'ik am jootua. Bempo, jain juni'i jita waatiawamta eiyaaka a' joo ta'aa. Ka tu'u yoemrataka, ka tu'isi ameu chupia. [15] Juname'e ka tu'isi jiapsa. Juka' lutu'uriata, Liojta betana weyemta su'u tojakai, chiktukame benasi maachi. Bat naataka, senuk, Liojta betana yeteu noktuawakamta, Balaam teamta, Beor teamta u'usi ayuka'a benasi anekai. Juna'a, ka tu'ik bo'o jooriaka, yu'in tomibaen. [16] Intok juna'a junuen ka tu'ik a' joa'u betana sua tejwaatuk. Buuru, ka a nokaka juni'i, yoem jiawaipo au noktuawakai, ka suasi a' ane'uta a' u'aakai.

[17] Inime'e o'owim, posom, ka ba'aka benasi maachi. Intok jume' naamum, ka ba'akame, jekae weiyaawame bebena. Inime'e, ameu chupia, jum che'a ka mamachikun, jiba betchi'bo bem aman tawaanee'uta. [18] Bwe'ituk bempo, kia beja tua nokaka, tu'isi ujyoisi emo etejo. Intok bempo, ka tu'ik bem joa'ue intok si'imeku ka tu'isi bem jiapsa'ue am bai ta'aaka am utte'a jooria, jume' lutu'uriapo ju'ubwa jeela ka lutu'uriata sualeme betana jinne'urimtuka'um. [19] Ka tu'ika intok bettesi machik betana, ka bem a' bitnee'uta am majtaka juni'i, taa bempo su juname'em, jume' ka tu'ik bem joa'u emo su'u tojilam. Bwe'ituk jabetaka juni'i jitau au su'u tojilataka jiapsame, junae betana yuu'iritune. [20] Bwe'ituk jume'e, yo'owe Jesukrijtota, juka' itom jinne'ukamta a' suallame, intok junuen, inim si'ime ka tu'ik betana yeu saka'alamtakai, intok chukula juchi junaka'a tu'ureka intok au emo su'u tojako, juname'e, che'a bat bepa, ka tu'isi tawalamtune. [21] Bwe'ituk juname' betchi'bo, che'a juni'i tu'i ean, juka' tu'ik ausu'lika lutu'uriata, yee jinne'umta, ka bem a' ta'aako. Intok ka junuen a' ta'aaka intok chukula juka' Liojta betana nok lutu'uriata, yo'orisi machik aapo'ik betana bem majtawaka'uta, juchi a' koptaneekai. [22] Inimmeu tua yeu chupia wa'a lutu'uria inen jiame: "Ju'u chu'u, yeu a' tojaka'uta juchi bwa'aka." Intok: "Ju'u koowi jamut, ju'ubwa uubaawaka juni'i, techoapo bo'otek", ti jiame.

3

Jesukrijtota jaisa a' nottinee'u

[1] Krijtopo nemak werim, in nake'um, iniamak wooi jume' ji'osiam in emou bittuala'um. Jum wooi ji'osia ji'ojteimpo, tua junen jiaka, ne enchim a' mammate i'a, tu'ikut enchim nok tetejwaakai. [2] Bat naataka, jume'e, Liojta betana yeu pu'awaka, yeteu noktuawame teuwaaka'ubeu waatine. Intok yo'owe Jesukrijto, itom jinne'ukamta betana nesaurita, jume' aapo'ik betana yeteu bittuarim, enchim majtaka'uwi waatine.

[3] Inika'a eme'e bat mammatene. Chukula taewaim lu'utiseo, jume' Liojta betana weyemta ka yo'oreka, jaana jiawaaneeme annee'po. Inime'e, bempo, ka tu'ik bem joopea'po aman junuen jiapsakai. [4] Intok inen nattemainee: "Jaisa yeu siika, bat naataka ju'u Jesukrijtota a' nottine'po teuwaawaka'u. Bwe'ituk bat naataka itom yo'owasuka'um kokkok naatekai, si'ime inim a' ju'unaktewaka'a benasi maachi", ti jiunee juname'e. [5] Bempo ka a' ju'uneiyaabaeka, ka ju'unea, che'a bat naataka naatekai, juka' teekapo ayukamta jaibu a' ju'unakteituka'po. Intok juka' bwiata, Liojta junuen a' nesaweka' betchi'bo, ba'apo yeu machiakamta. Intok juna'a bwia, ba'ae jiapsa. [6] Taa intok, ju'u bat naataka inim jiapsa'u, ba'ae subimnek, intok lu'utek. [7] Taa intok, ju'u teekapo ayukame intok ini'i bwia, i'an ayukame, tajiae lu'utine. Jiba achai Liojta junen a' nesaweka' betchi'bo. Juna'a taji am taya'ane, taewai yumak, Liojta yee ya'uraa bittuao, jume' ka tu'i yoemem jiba betchi'bo, ka tu'isi tawarimtaka, am su'atuneeo.

[8] Intok ketchia, Krijtopo nemak werim, tu'isi in nake'um, ka eme'e a' koptane, achai Liojta, juka' senu taewaita, senu miil wasuktiam benasi a' bicha'po. Intok kia jume' senu miil wasuktiam, wepul taewaita benasi a' bicha'po. [9] Kaachin lutu'uriapo ju'u achai Lios, juka' a' teuwaarita yeu a' machia betchi'bo, binwatu o'oben, watem junuen a' bichao juni'i. Ala binwa a itot bo'o

bicha. Bwe'ituk, kaabem, jiba betchi'bo
kokko i'a. Ala si'imem, aapo'iku bicha emo
am jiapsi kuakta i'a, bem jinne'uimtune'
betchi'bo.
10 Taa ju'u taewai, yo'owe Jesukrijtota aet
a'abo nottinee'u, ka tua a' bo'o bitwao su
yuma'ane. Senuk jita etbwabaeka, ka bo'o
bitwaka a' weye'e benasia. Junak san ju'u
teekapo ayukame, unnaa majjaiwatchisi ji-
aka lu'utine. Jume' chokim intok junam-
mea ya'arimtuka'um tajiae tokti lu'utine.
Ju'u intok bwia, si'ime ju'u aet ayuka'umak
taya'atune.
11 Junuen si'imeta lu'utineeo san
ju'uneiyaakai, che'a juni'i san eme'e,
eaka, Liojta bichapo tu'isi jiapsaka intok
jiba enchim a' yo'orinee'uta ka koptaka
jiapsine. 12 Junaka'a taewaita, achai Liojta
junuen yeu pu'arita yuma'anemta, eme'e
a' bo'o bitne. Intok lauti a' yuma'ane'
betchi'bo, enchim a joa'ut jiapsekai. Intok
Liojtau bicha jiba nokne. Junae taewaitchi,
jume' chokim tajiae lu'utine. Intok
juname'e, ae ya'arituka'uta, taji beete'po
kajjo'otine. 13 Taa itepo ala, itom ama
jiapsinee'uta, teekata bemelak, ta'abwik
tee bit bo'o bicha. Intok juka' bwiata,
bemelak, aapo'ik Liojta itou na'ikiaka'uta.
Junamani, si'ime tu'ika tu'uwa ausu'litune.
14 Junuen san, Krijtopo nemak werim, tua
in nake'um, inika'a ket bo'o bichakai, tua
eme'e emo utte'a jooriane, Liojta junuen,
yanti elaka, intok jita ka tu'ik juni'i,
kaita ya'arika, emou a' yebijne' betchi'bo.
15 Inika'a, eme'e ka a' koptane, achai Liojta
a itot a' bo'o bicha'uta, itom jinne'ubaeka
a' weye'po. Ket jiba junaen emou ji'ojtela
ju'u Krijtopo itomak weri, tua itom nake'u,
Paplo' teame, Liojta, suawata aet autu-
aka'po amani. 16 Intok si'imekut, a' ji'osia
ji'ojteimpo inika'a weyemta teuwaa. Junae
betana, waate aet ju'unee betchi'bo obi-
achi o'oben. Jume' intok, kaita ta'aame,
intok jume'e, ka wepulsi Krijtota sualeme,
ta'abwisi a' ta'aaka, yee a' majtaka a' sual
tebo. Jum Liojta nok lutu'uriapo, watek, ka
junama wa'am a' ta'aaka, junaen bem yee
a' majta'a benasia. Junuen, juname'e, jiba
betchi'bo aet kokkoneekai.
17 Junuen san, Krijtopo nemak werim
in nake'um, eme'e, inia betana jaibu
ju'uneakai, emo suuane. Junuen, jume'
tua ka tu'ik bo'o jooriame, bem ae yee bai
tatta'a'ue, ka enchim junae bai ta'aatune'
betchi'bo. Intok ka junuen eme'e Liojta
yuma'isi a' sualeka intok chukula ji'obeka,
ka tua Liojtamak eaka jiapsine.
18 Taa itom yo'owe Jesukrijtota, juka' itom
jinne'ukamta betana weyemta, eme'e tu'isi
aet ju'uneaka a' ta'aane. Intok aapo'ik
tua yee a' nake'e benasia, junuen a' ta'a'
betchi'bo, aet jiapsine. Aapo'iku, naksi
eiyaawaka a' yo'orinaa'u, i'an, intok jiba
betchi'bo, au lutu'uriatune. Tua junuen-
tune.

1 Joan

Ju'u yee jinne'umta betana nok lutu'uria, yee majtawame

1 Che'a bat naataka, kee jita ayuo, ju'u
jaibu jiapsamta betana te emou ji'ojte.
Juka' itom jikkajaka'uta, intok tua itom
pusimmea itom bichaka'uta. Bwe'ituk
itepo a' bichak, intok itom maammea te
aet mammasuk. Ini'i weyeme, Krijtota be-
tana intok a' nok lutu'uria, yee jiapsituamta
betana weye. 2 Aapo ito nasuk jiapsak.
Ite intoko a' ta'aak. Intok aapo'ik betana
weyemta tee a' teuwaa. Intok emou bicha
tee a' teuwaa, inika'a jiba yuu jiapsiwamta
betana. Ini'i san, achai Liojtamak jiapsan.
I'an intok itou au yeu machiala. 3 Junuen
san, juka' itom bichaka'uta, intok itom
jikkajaka'uta, itepo emou bichaa a' teuwaa,
junuen, enchim junae betana itomak eene'
betchi'bo. Itom junuen lutu'uriapo, achai
Liojta mak, intok a' u'usimak, Jesukrijto-
tamake itom ea'a benasia. 4 Junuen san
inika'a itepo emou ji'ojte, junuen, si'imeku
enchim alleene' betchi'bo.

Ju'u achai Lios, lutu'uria ausu'li

5 Ini'i intok juna'a, ju'u lutu'uria, Je-
sukrijtota betana, aapo'ik itom majtaka'u.
Intok ket ju'u itom emou teuwaa'u, achai
Liojtat, si'imeku tu'ik lutu'uriata aet
ayuka'po. Intok aapo'ikut, ka tu'uwata,
kaita aet ayuka'po, machiku anemta
benasi machikai. 6 Itepo intoko, aapo'ik
sualeka aamak ito ea'ati jiakai, intok
junuen ket, itepo ka tu'isi jiapsa'ateko,
itom teuwaa'u, intok itom joa'u, ka
lutu'uriatune. 7 Taa itepo, aapo'ik ea'po
aman, tu'isi jiapsa'ateko, aapo'ik Liojta,
tu'ik bo'o jooria'a benasia, junak itepo,
si'ime nanancha nau eaka jiapsine. Intok
junuen, a' u'usiwata, Jesukrijtota, kuuset
a' mukuka'ue, itepo, si'ime itom ka tu'uwa
ya'arim betana te jiokoiri.

8 Itepo intoko, juka' ka tu'ik, kaita itot
aayuk ti jiakai, itepote ito bai tatta'aane,
intok kaita lutu'uria itot aayuk. 9 Taa
itepo, itom ka tu'uwa ya'arim aapo'ikuu
bicha nokaka yeu am bwisekai, aapo
ju'u Lios, a' teuwaa'uta chupa' betchi'bo
a yoem'eiyaatu intok Krijtota itom
ya'ariaka'u betchi'bo, aapo'iku lutu'uria
junuen juka' ka tu'ik itom ya'ari a'
jiokoi betchi'bo, intok juka' ka tu'ika itot
ayukamta, itom a' koptane' betchi'bota
itom au yuma'atuane. 10 Taa itepo, ka tu'ik,
ka ito ya'ari'iti jia'ateko, aapo'ik Liojta,
ka lutu'uriata a' teuwa'a benasi a' joone.
Intok aapo'ik betana juka' nok lutu'uriata,
ka lutu'uriapo itot aayuk.

2

Krijto, ju'u Liojtau itom nokriame

1 In nake'um, inika'a ne emou ji'ojte,
ka tu'ik, ka enchim a' joone' betchi'bo.
Taa seenu, ka tu'isi aulatuko, achai Liojta
bichapo itom nokrianemta itepo a' jipue,
Jesukrijtota. Aapo intoko a' tu'ure'po aman
tu'ik yee jooria. 2 Aapo ju'u Jesukrijto,
itom ka tu'uwa ya'arim betchi'bo jiokot
ya'atuka, a' beje'ewai tuk. Taa intok ka ito
betchi'bo jiba, taa ket si'ime inim jiapsame
ka tu'uwa ya'arim betchi'bo ketchia.

3 Itepo intoko, Jesukrijtota nesaurita a'
sualeka a' bo'o jooria'ateko, junak san ket,
itepo ju'uneene, aapo'ik itom a' ta'aaka
itom a' suale'po. 4 Taa seenu, jaibu au a'
ta'a'ati jiakai, taa intok ket aapo'ik betana
nesauri ji'ojteita, ka a' nok jikkaja'ateko,
juna'a kia aa noki'ichi, intok kaita lutu'uria
aet aayuk. 5 Taa ala, ju'u, aapo'ik betana
nesauta joame, juna'a, achai Liojta tua
lutu'uriapo, yuma'isi a' nak ta'aala. Inien
san, itepo a ju'unea, aamak eaka itom a'
suale'po. 6 Ju'u junuen, achai Liojta mak
eaka au jiapsa'a ti jiame, juna'a Jesukrijtota
jiapsisuka'a benasia jiapsine.

Ju'u bemela nesauri

7 Krijtopo nemak werim, in nake'um,
kannee jita bemela nesauta emou ji'ojte.
Jiba ju'u nesauri, che'a bat naataka naateka
enchim jipu'usuka'u. Ini'i nesauri, bat
naataka weeria juna'a, ju'u jaibu enchim
jikkajisuka'u. 8 Taa junuentaka juni'i, ju'u
in emou ji'ojtee'u, jiba a' bemela ne-
saurituka'a benasi yeu weama. Inika'a,
Jesukrijto, lutu'uriapo a' chupa'i. Intok kia
eme'e juni'i ket a' ya'arikai. Bwe'ituk, bat
naataka ju'u aapo'ik betana, ka machisi, ka
ju'unakkiachiaka'u, i'an lu'uti sime. In-
tok i'an ju'u tua lutu'uriapo, Liojta betana
weyeme yeu maachi.

9 Taa seenu, Liojta betana lutu'uriata
au a' ta'a'ati jiame, taa Krijtopo aamak

werik omtakai, juna'a junuen, ketuni
ka lutu'uriapo Liojta betana weyemtat
ju'unea. [10] Ju'u, Krijtopo aamak werik a'
nakeme, Liojta betana a' nok lutu'uriata
ta'aaka jiapsa, machiku anemta benasi
machikai. Intok kaita tunee ju'u ka tu'ik
a' ya'atuaneeme. [11] Taa ju'u, Krijtopo
aamak werik omtame, juna'a, Liojta betana
lutu'uriata ka ta'aaka, ka tu'iku jiapsa.
Intok ka ju'unea jakun bicha a' weye'po.
Bwe'ituk ju'u ka tu'uwa, ka mamachi
benaka, ka a' bittua.

[12] In yoemiam benasi in eiyaa'um, inien
ne emou ji'ojte. Bwe'ituk Jesukrijtota
enchim suale' betchi'bo, ju'u Lios enchim
ka tu'uwa ya'arimmet enchim jiokoiri.
[13] Eme'e u'usekame, emou ne ji'ojte
bwe'ituk eme'e a' ta'aalam, waka'a, kee jita
ayuo, Liojta mak jaibu jiapsa'uta. Eme'e,
ju'ubwa yo'otume, emou ne ket ji'ojte
bwe'ituk eme'e, juka' bebeje'erita a' koba'i.

Intok eme'e, ili uusim, emou ne ji'ojtela
bwe'ituk achai Liojta eme'e a' ta'aalam.
[14] Eme'e u'usekame, emou ne ji'ojtela
bwe'ituk eme'e a' ta'aalam, waka'a, kee
jita ayuo Liojta mak jaibu jiapsa'uta.
Eme'e, ju'ubwa yo'otume, emou ne ji'ojtela,
bwe'ituk eme'e u'utte'aka'em intok eme'e
Liojta betana nok lutu'uriata a' sualla.
Intok juka' bebeje'erita a' koba'i.

[15] Eme'e, inim ayukamta intok ka tu'ik
bo'o jooriawamta ka a' eiyaane. Senu
intoko, junuen, inim ka tu'ik eiyaaka a'
bo'o jooria'ateko, achai Liojta tua ka a'
nak ta'aane. [16] Bwe'ituk kaita wa'a ka
tu'ika inim weyeme, achai Liojta betana
weye. Ala jiba inim yeu simlaa. Senuk,
ka tu'ik a' tu'ureka a' joopea'uta, senuk a'
tu'ureka a' bicha'uta, a' waatiawame intok
inim ayukamtae a' eiyaanaa'uta jariuwame,
si'ime ini'i weyeme, inim bwiapo ka tu'ika
weye. [17] Intok ju'u inim ayuka jiapsame,
lu'uti sime. Si'ime ju'u tua ka tu'ika bo'o
jooriapeewamta mak nau. Taa ju'u, Liojta
ea'po aman jiapsame, jiba yuu betchi'bo
jiapsine.

Ju'u lutu'uria, intok ju'u ka lutu'uria

[18] Eme'e, tu'isi in nake'um, yuma'asuk
ju'u taewai. Eme'e jaibu a' ju'uneiyaa,
senuk, Jesukrijtota beje'eka a' yebi-
jne'po. I'an intoko, juname'e Krijtota
beje'eka aneme juebena o'oben. Jiba inia
betchi'bo san itepo ju'unea, taewaita a'
yuma'asuka'po. [19] Juname'e, ito nasuk yeu
saka'alam. Taa lutu'uriapo ka itomak ean.
Bwe'ituk inime'e, lutu'uriapo ito benasi
ea'ateko, itomak tawa ean. Taa junuen yeu
siika, junuen, ka si'imem ito benasi ea'po a'
ju'uneiyaana' betchi'bo.

[20] Taa eme'e, Jesukrijtota betana tu'u jiap-
siwata emot jiapsituari. Intok si'ime eme'e
lutu'uriapo Liojta nok lutu'uriat ju'unea.
[21] Junuen ne emou ji'ojte, bwe'ituk ne
ju'unea, lutu'uriata enchim a' ta'aa'po. In-
tok ka emou a' be'e' betchi'bo. Intok eme'e
ju'unea, jita aa noki'ichiata juni'i, Liojta
betana lutu'uriata mak, ka a' weye'po.

[22] Inika'a em ju'uneiyaa'em, ju'u ka
lutu'uriata teuwaame, ini'i san juna'a, jiba
ju'u Jesuj teamta, ka a' Krijto'o ti jiame.
Ini'i ket juna'a, ju'u, Jesukrijtota beje'eka
aneme. Bwe'ituk ini'i, achai Liojta, intok
kia juka' a' u'usiwata juni'i, ka teuwaaka, ka
am sual tebo. [23] Ju'u, jabetaka juni'i, Liojta
u'usita, ka a' sualeka, ka a' juna'a ti jiame,
juna'a, achai Liojta juni'i ka a' ta'aane. Taa
ju'u, Liojta u'usiwata, au suale'eti jiaka,
watem bichapo a' teuwaame, juna'a ket,
achai Liojta a' sual ta'aa.

[24] Junuen san beja, juka' Liojta nok
lutu'uriata, che'a bat naataka enchim jikka-
jaka'uta, ka a' koptaka a' ju'uneiyaane.
Intok junuen eme'e, enchim jikkajaka'u
waate'eteko, ket eme'e, jiba betchi'bo Lio-
jta u'usi mak intok achai Liojta mak eaka
tawane. [25] Intok aapo ju'u Jesukrijto, juka'
jiba yuu jiapsiwamta itom bitne'eti jiaka,
itou a' na'ikiala.

[26] Inika'a ne emou ji'ojtei, jume' enchim
bai tatta'aame betana emou nokakai. [27] Taa
eme'e, Jesukrijtota betana, juka' Liojta tu'u
jiapsita emot jiapsatuari. Intok junuen
ka utte'a, senuk enchim a' majtane'po.
Bwe'ituk jiba aapo, ju'u Liojta tu'u jiapsi-
wata, si'imeta enchim majta. Inika'a intok,
ju'u enchim majta'u, tua lutu'uria. Intok
ka aa noki'ichia. Junuen san eme'e, jiba
Jesukrijtotamak eaka jiapsine, Liojta tu'u
jiapsita junuen enchim a' majta'apo amani.

[28] I'an intoko in nake'um, Jesukrijtota
ka koptaka aamak eaka jiapsine. Junuen,
kaachin itepo tiweka a' majjaune, aapo'ik
inim itou a' yepsako. [29] Eme'e su intok
jaibu ju'uneakai, Jesukrijtota, si'imeku

lutu'uriakamta a' joa'apo, ket eme'e
ju'uneene, si'imem wame'e tu'ik bo'o joo-
riame, Liojta betana am yoemiamtuka'po.

3

Jume' Liojta yoemiam

1 Eme'e a' ju'uneiyaane, achai Liojta, tua
itom a' nake'po. Junuen san, itepo te
Liojta yoemiam benasi ta'eewa. Intok tua
junuen lutu'uria. Inia betchi'bo san, jume'
inim ka tu'isi jiapsame, ka junuen itom
ta'aa, bwe'ituk inime'e, aapo'ik Liojta juni'i
ka a' ta'aa. 2 Krijtopo nemak werim, in
nake'um, i'an itepo Liojta yoemiam. In-
tok itepo kee a' ju'uneiyaatuawa, chukula
ju'u itom bittunee'ut, taa itepo ju'unea,
Jesukrijtota a'abo a' notteo, aapo'ik benasi
itom bittune'po. Bwe'ituk junak itepo,
aapo'ik tua a' machiaka'a benasi te a' bitne.
3 Intok jabetaka juni'i, inien aapo'ik bit bo'o
bichame, Liojta bichapo si'imeku tu'isi jiap-
sine, Jesukrijtota, ka tu'ik, kaita aet ayuka'a
benasia.

4 Taa jabetaka juni'i, ka tu'ik yaakame, Li-
ojta nesauri beje'eka aune. Bwe'ituk ju'u ka
tu'ik joowame, Liojta nesauri beje'ewame
juna'a. 5 Eme'e jaibu em ju'unea, Jesukri-
jtota, itom ka tu'uwa ya'arimmet itom
jiokoibaeka, inim yeu a' machiaka'po. In-
tok aapo'ik, kaita ka tu'ik a' ya'ariaka'po.
6 Junuen san, jabetaka juni'i, Jesukrijtota
mak eaka jiapsame, ka tu'ik ka a' joone. Taa
jabetaka juni'i, ka tu'ik bo'o joaka jiapsame,
juna'a, ka a' sual ta'aa, intok kia ae betana
weyemtat juni'i, ka ju'unea. 7 Tu'isi in
nake'um, ka eme'e emo bai tatta'aa tebone.
Ju'u tu'ik bo'o jooriaka jiapsame, tu'i yoem-
tune. Aapo'ik Jesukrijtota tu'ik a' joa'a be-
nasia. 8 Taa ju'u ka tu'ik joame, bebeje'erita
mak ea. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri juna'a,
ju'u che'a bat ka tu'ik yaaka, i'an tajtia a'
joame. Junae betchi'bo ju'u Liojta u'usi, jiba
inika'a bebeje'erita ya'ari, a' lu'utabaeka
a'abo yepsak.

9 Kaabe, Liojta betana yoemiataka, ka
tu'ik joo sisimne. Bwe'ituk junuen, achai
Liojta betana ta'abwi jiapsita, bemelak
aet jiapsatuari, intok junuen kaachin
jiba ka tu'ik joaka a jiapsine. Bwe'ituk
junuen Liojta yoemiatakai. 10 Ju'unakkiachi
jabem Liojta yoemiamtuka'po, intok jabem
bebeje'erita betana yoemiamtuka'po.
Bwe'ituk jabetaka juni'i, ka tu'ik bo'o
jooriame oo aamak werik ka a' nakeme,
juna'a ka Liojta betana weye.

Si'ime te naas ito nakpo yuma'i

11 Bwe'ituk ju'u, Liojta betana nok
lutu'uria, che'a bat naataka enchim
jikkajisuka'u, ini'i juna'a: Ju'u naas itom
ito naknee'u. 12 Ka itepo, ju'u Kain tuka'uta
benasi mamachine. Juna'a, bebeje'erita
betana weyen. Intok a' sailawata me'aak.
Juna'a intok, jaisa betchi'bo a' me'aak.
Bwe'ituk ju'u Kain tuka'u ka tu'ik jooan.
Ju'u intok a' sailawata joa'u, tu'ireakan.

13 Krijtopo nemak werim, kaachin eme'e
eene, jume' inim ka tu'isi jiapsame betana
omtawakai. 14 Itepo ka nappat, ka tu'isi
tawarimtaka, Liojta bichapo kokkolame be-
naka i'an te jiapsa. Intok bemelak itom jiap-
situawa'po te ito ju'uneiyaa. Inika'a intok
te ju'uneiyaa, Krijtopo itomak werim itom
am nake' betchi'bo. Ju'u, aamak werik ka
nakeme, ketuni Liojta bichapo ka jiapsamta
benasi maachi. 15 Jabetaka juni'i, aamak
werik omtame, Liojta bichapo yee su'ari be-
nasi machine. Eme'e intok ju'unea, jabeta
juni'i yee su'arik, jiba yuu a' jiapsinee'u,
kaita aet ayuka'po. 16 Jiba ju'u Jesukrijtota
ito betchi'bo a' mukuka'ue, itepo a' ta'aa,
juka' tua yee nakwamta. Intok junuen san
itepo ketchia, Krijtopo itomak werim ania
betchi'bo itepo su'atuneeka juni'i te ito
nenkine. 17 Bwe'ituk seenu, kaita'po jiokot
eaka jiapsakai, intok juka'a, Krijtopo aa-
mak werik, tua jiokot eamta ju'uneiyaaka,
intok ka ae tana jiokot'ea'ateko, junuen,
tua kaachin Liojta yee nake'e benasi a
yee nakne. 18 In nake'um, ju'u itom
yee naknee'uta, ka ju'u senuk teuwaa'ue
lutu'uriatune. Ala, lutu'uriapo itom yee
naknee'u, itom joa'ue ju'uneiyaanaa.

Achai Liojta bichapo, ka ee majjaeka itom annee'u

19 Inien san itepo a ju'uneene, Lio-
jta betana lutu'uriata itom suale'u a'
lutu'uriatuka'po. Intok junuen itepo, Liojta
mak nau tu'utelamtaka, aapo'ik bichapo
ka ae tana jain'eene. 20 Bwe'ituk ito nasuk
seenu, Liojta bichapo ka tu'isi a' ane'uta
au ju'uneiya'ateko, aapo ju'u Lios junuen
itom ito ju'uneiya'abepa che'a itot ju'unea.
Intok aapo si'imeta ju'uneiyaakai. 21 Junuen
san tu'isi in nake'um, itepo, Liojta bichapo

tu'isi itom jiapsa'uta ito ju'uneiya'ateko,
junak ae bichapo itepo ka jain eaka te au
bicha nokne. 22 Aapo intoko, si'imeta juka'
itom au bichaa a'awa'uta, itou a' autua
simne. Bwe'ituk itepo, aapo'ik betana
juka' nesauta te a' bo'o jooria. Intok itepo,
itom joa'ue aapo'ik te alleetua. 23 Ju'u
intok, aapo'ik nesauri, juka' a' yoemiawata,
Jesukrijtota itom sualnee'u, juna'a. Intok
ket, naas itom ito naknee'u, aapo'ik
itom aet saweka'po amani. 24 Jume'e,
aapo'ik betana nesauta bo'o jooriame,
inime'e, aapo'iku mak eaka jiapsa. Itepo
te ju'unea, aapo'ik itomaktuka'po, aapo'ik
tu'u jiapsiwata itot a' autuari betchi'bo.

4

Liojta betana ju'u tu'u jiapsi, intok ju'u jiapsi, Krijtota beje'eme

1 Tu'isi in nake'um, ka eme'e si'imem
jume' Liojta betana emo ju'uneetuawa'ati
jiame sualbaane. Ala eme'e, amet
ju'uneebaane, juname'e, Liojta tu'u jiapsi
amet ane'epo oo ka a' juna'atuka'po.
Bwe'ituk jume' ka lutu'uriata teuwaame
inim juebena, Liojta betana emo nok-
tuawa'ati jiame. 2 Taa inen eme'e a'
ju'uneiyaanee juka' Liojta betana tu'u
jiapsita aet anemta. Ju'u, Jesukrijtota
lutu'uriapo ito benasi inim yoemtaka
yeu a' machiaka'po a' teuwaame, ini'i,
Liojta betana tu'u jiapsi aet jiapsa. 3 Taa
ju'u, Jesukrijtota, ka inien a' sualeka a'
teuwaame, Liojta tu'u jiapsi ka aet jiapsa.
Ala ini'i, Jesukrijtota beje'eka jiapsi aet
aane. Eme'e a' ju'uneiyaa, junaka'a Krijtota
beje'eka, ka tu'ik jiapsekamta a' yebijne'po.
I'an intoko jaibu inim aane.

4 Tu'isi in nake'um, eme'e, achai Lio-
jta yoemiampo ta'eewa. Intok eme'e, ju-
name'e ka lutu'uriata teuwaame, am koba'i.
Bwe'ituk ju'u Liojta betana weyeka, enchim
aniame, che'a juni'i utte'ak, ju'u bebeje'eri,
jume' inim ka tu'isi jiapsame aniamta
bepa. 5 Juname'e, inim ka tu'ikut eaka
jiapsa. Intok junuen san, inim weyemta
betana jiba yee majta. Jume' wate in-
toko inim weyemtat jiapsekame, juka' bem
teuwaa'uta jikkaja. 6 Taa itepo, achai Li-
ojta yoemiam te. Ju'u intok, achai Liojta
sual ta'aame, itom jikkajine. Taa ju'u, ka
achai Liojta sual ta'aame, ka itom jikkajine.
Inien san itepo a amet ju'uneene, jabeta
Liojta betana tu'u jiapsita lutu'uriata yee
ju'uneetuamta aet anne'po. Intok jabeta,
bebeje'erita betana ka tu'ik jiapsita aet
anne'po.

Lios aapo juna'a yee nakeme

7 Tu'isi in nake'um, a itepo ito naas
nakne. Bwe'ituk ju'u yee nakwame, Lio-
jta betana weye. Jabetaka juni'i, yee nak
ta'aame, juna'a, Liojta betana yoemiari, in-
tok Liojta sual ta'aa. 8 Jabetaka juni'i, ju'u
ka yee nakeme, achai Liojta kee a' sual
ta'aa. Bwe'ituk aapo ju'u Lios juna'a, yee
nakeme. 9 Ju'u Lios, itom a' nak ta'aa'u inim
a' ju'uneiyaa tebok junuen, jiba aapo'ik be-
tana juka' a' wepul yoemiata a'abo inim a'
bittuakai. Junuen jiba aapo'ik betana juka'
jiba yuu jiapsiwamta itom bitne' betchi'bo.
10 Inen weyeka juna'a, ju'u yee nakwame.
Ka itepo bat aapo'ik Liojta nakekai. Ala
aapo junuen bat itom nakekai. Intok
aapo, a' yoemiawata itou bittuak, itom ka
tu'uwa ya'arim betchi'bo, jiokot au a' bitne'
betchi'bo.

11 Tu'isi in nake'um, achai Liojta junuen
tu'isi itom a' nakeka'po ju'uneakai, itepo
juni'i ket te a ito naas nakne. 12 Aapo'ik
Liojta, jakwoo juni'i, kee jabe a' bicha. Taa
itepo naas ito nakekai, aapo'ik Liojta, itepo
a' mabetlatune. Intok ju'u, aapo'ik tua yee
nake'uta, itepo che'a yuma'isi a' ta'aa saka-
nee. 13 Iniae te a ju'unea, Liojta mabetlam-
takai itom jiapsa'po intok aapo'ik betana
itom mabetrimtuka'po, aapo a' tu'u jiapsi-
wata itot a' jiapsituarikai. 14 Intok jiba itepo
tee a' bitlaa, intok tee a' lutu'uriatuka'po
a' teuwaa, achai Liojta a' u'usiwata a'abo a'
bittuaka'po, inim yoemrata jinne'ubaekai.
15 Jabetaka juni'i, Jesukrijtota, Liojta betana
a' yoemiatuka'po au a' suale'e ti jiame, Li-
ojta betana yoemiaritune, intok Liojta mak
eaka jiapsine.

16 Inien itepo a' ju'uneiyaala intok ket,
achai Liojta itom nake'po itepo a' suale.
Aapo ju'u Lios juna'a, ju'u yee nakeme.
Ju'u intok yee nak ta'aaka jiapsame, Li-
ojta betana yoemiaritaka, Liojtamak eaka
jiapsine. 17 Junuen itepo, tua lutu'uriapo
itom yee naknee'uta ta'aane. Intok junuen,
taewaita yumako, achai Liojta yee ya'uraa
bittuao, Liojta bichapo te ka ae tana jain
eene. Bwe'ituk itepo inim jiapsakai, Je-
sukrijtota benasi Liojta betana te eiyaawa.

[18] Ju'u, Liojta nak ta'aame, majjawamta ka
ta'aane. Taa ala, ju'u, tua yuma'isi Liojta
nak ta'aawame, juka' majjaiwamta kokoba.
Bwe'ituk ju'u majjawame, ka tu'ik yee bit-
tua. Junuen san, ju'u majjaime kee yuma'isi
tua Liojta nak ta'aa.
[19] Itepote achai Liojta nak ta'aa, aapo'ik
che'a bat itom a' nakeka' betchi'bo. [20] Taa
seenu: "Liojta ne a' nak ta'aa", ti ji-
akai, intok junuen ket Krijtopo aamak
werik omta'ateko, ka lutu'uriata teuwaane.
Bwe'ituk seenu, Krijtopo aamak werik, inim
a' bicha'uta, ka a' nake'eteko, junuen,
kaachin, Liojta a' nak ta'aane, juka' ka a'
bicha'uta. [21] Aapo ju'u Jesukrijto, inen itom
nesawek: "Ju'u, Liojta nak ta'aame, ket,
Krijtopo aamak werik a' nakne", ti jiaka.

5

Inim bwiapo, juka' ka tu'ik itom a' kokoba'u

[1] Inim jabetaka juni'i, wa'a, juka' Jesujta,
lutu'uriapo a' Krijto tuka'po a' sualeme,
ini'i Liojta betana yoemiari. Ju'u in-
toko, juka' achaiwaita nakeme, ini'i ketchia,
jiba jume' junae yoemiam nakeme tune.
[2] Achai Liojta, itepo te a' nak ta'aakai intok
aapo'ik nesauri a' joakai, junak ju'uneenee
itepo, ket jume' Liojta yoemiam, itom am
nake'epo. [3] Bwe'ituk achai Liojta a' nak
ta'aawame, aapo'ik betana nesauta a' bo'o
jooriawame juna'a. Ju'u Liojta nesauri in-
tok, ka bettesi maisi maachi. [4] Bwe'ituk
jabetaka juni'i, Liojta betana yoemiatakai,
inim ka tu'ik kokoba. Intok inim, juka'
Jesukrijtota itepo a' sualekai, junaen tee ka
a' joaka a' kokoba, juka' inim ka tu'ik. [5] Ju'u,
Jesukrijtota, Liojta a' u'useka'po a' sualeme,
juna'a jiba, inim juka' ka tu'ik weyemta, ka
a' joaka a' koba'ine.

Jesukrijtota betana, ju'u lutu'uria teuwaawame

[6] Jesukrijtota inim yeu machiaka'uta,
ba'ae intok ojboe ju'uneiyaatuk. Ka ba'ae
jiba, taa ala ba'ae intok ojboe. Ba'apo
bato'owaawaka, intok kuuset popontaka,
a' ojbowata wo'otekai. Intok jiba ju'u
Liojta tu'u jiapsi juna'a, ju'u iniet itom
ju'uneetuame. [7] Inika'a lutu'uriateme,
teekau aane, bajikai. Ju'u achai Lios in-
tok ju'u Jesukrijto, ju'u nokipo ta'eewame,
intok ketchia ju'u Liojta tu'u jiapsiwa.
Inime'e bajika intok, wepu'ulai o'oben.
[8] Inika'a lutu'uriateme inim bwiapo ket
aane, bajikai. Ju'u Liojta tu'u jiapsi in-
tok jume' ba'am, intok ju'u a' ojbowa.
Intok inime'e bajikai, wepu'ulaik teuwaa
o'oben. [9] Inim watem tu'ik teuwaame,
itepo junaet tu'isi am yoem'eaka am ji-
jikkaja. Taa ju'u achai Liojta itou teuwaa'u,
che'a eiyaawatchi. Bwe'ituk ju'u Lio-
jta lutu'uria ya'atei, aapo'ik yoemia be-
tana lutu'uria juna'a. [10] Wa'a, juka' Liojta
yoemiata a' sual ta'aame, juna'a, inika'a
aapo'ik betana lutu'uriataka teuwaarita a'
suale'uta a' lutu'uriatuka'po, Liojta betana
aet ju'uneetuanaa. Ju'u intok, ka Liojta
sualeme, ka lutu'uriata a' teuwa'a benasi
a' joone. Bwe'ituk junuen, achai Liojta,
a' yoemia betana a' lutu'uriateka'uta, ka
a' sualekai. [11] Ini'i, Liojta betana teuwaari
intok, achai Liojta, jiba yuu jiapsiwamta
itot a' autuaka'uta juna'a. Intok inika'a
jiba yuu jiapsiwamta, a' yoemiawa betana
a' weye'po. [12] Ju'u, Liojta yoemiata sual
ta'aaka a' mabetlame, juna'a ket, jiba yuu
jiapsine. Taa ju'u, Liojta yoemiata, ka a' sual
ta'aame, ini'i, juka' jiba yuu jiapsiwamta ka
a' bitne.

Ji'ojtesuka intok am sua tejwaa

[13] Inika'a ne emou ji'ojte, eme'e, Lio-
jta yoemiata a' sualemmeu, jiba yuu ji-
apsiwamta emot a' ayuka'po enchim a'
ju'uneiyaane' betchi'bo.
[14] Iniat itepo Liojtat ea, jita juni'i, juka'
aapo'ik junen a' tu'ure'po aman au bicha
itom a'awa'uta, aapo'ik itom a' bittua-
nee'uta ju'uneakai. [15] Intok junuen itepo,
aapo'iku bicha itom a'awa'ut, itom aet a'
jikkaja'po ju'uneakai, ket te ju'unea, juka'
au bicha itom a'awaka'uta, jaibu itom a'
bicha'po.
[16] Seenu, juka' aamak werik, ka tu'ik, ka
aet a' muk machik joamta a' bicha'ateko,
Liojtau bicha a' nokriane. Intok junuen,
ju'u Lios, junaka'a, jiba yuu jiapsiwamta
aet autuane. Taa junaka'a ka tu'ik joa'uta,
ka ae a' muk machiako. Ka tu'ika joowame
aet kokkowaka aayuk. Junale benak joamta
betchi'bo ne kaabem a' nokria nesae.
[17] Si'ime ju'u ka tu'isi weyeme, Liojta
bichapo ka tu'i o'oben, taa ka si'ime ka
tu'uwa aet kokkowa. [18] Ju'uneate waka'a
Liojta, achai yo'owakamta, ka tu'ik ka a'
joone'po. Bwe'ituk ju'u Liojta yoemia,

aamaktuka a' aniane, ju'u bebeje'eri intok,
kaachin a' ya'ane.
[19] Ju'uneate, achai Liojta betana itom
yoemiam tuka'po. Taa juka' intok, inim
si'ime yoemrata, ka tu'ik joopeamta, be-
beje'erita betana a' koba'ituka'po.
[20] Intok ketchia, itepo ju'unea, juka' Li-
ojta u'usita, a'abo a' yepsaka'po. Intok
junaka'a, koba suawata itot a' autuaka'po,
junuen, tua juka' lutu'uriapo, achai Liojta
itom a' ta'aane' betchi'bo. Aapo'ik yoemi-
ata, Jesukrijtota sualeka, lutu'uriapo Lio-
jtamak eaka te jiapsa. Ini'i juna'a, ju'u
tua lutu'uriapo Lios, intok ju'u jiba yuu
jiapsiwamta yetet autuame. [21] Tu'isi in
nake'um, jume' ka lutu'uriapo liosimtaka
yo'oriwame, eme'e ka am yo'oribaane. In-
tok tua junuentune.

2 Joan

Ju'u lutu'uria intok ju'u yee nakwame

1 Inepo Joan teame, yo'otakai, ika'a
ji'ojteita, Krijtopo nemak weri mala
yo'otau, Liojta betana yeu pu'aritau nee
a' ji'ojte. Intok jume' a' yoemiammewi.
Inimmeu, tua lutu'uriapo in nake'um.
Intok ka inepo jiba ne junuen am nake,
taa ketchia, si'ime wame'e Liojta betana
lutu'uriata ta'aalame ket am nake. 2 Enchim
ne nake, juka' Liojta betana lutu'uriata
itom nau a' ju'uneiyaaka, a' suale'
betchi'bo. Intok inika'a lutu'uriata, jiba
betchi'bo itot tawane. 3 Ju'u achai Lios
intok ju'u Jesukrijto, Liojta yoemia, tu'ikue
enchim alleetuane, intok enchim nak
jiokoline, intok yanti elaka enchim jiapsine'
betchi'bo enchim aniane. Liojta betana
lutu'uriata enchim ta'aaka intok enchim a'
nak ta'a' betchi'bo.
4 Watem, jume' em yoemiam, Liojta be-
tana lutu'uriata weye'po aman jiapsame
ju'uneiyaaka, ne ama butti alleak. Juka'
achai Liojta junuen itom aet tejwaaka'po
amani. 5 I'an intoko Krijtopo nemak weri,
maala, eu ne ujbwana, itom si'imem ito
naas naknee'u betana. Ini'i intok, in
eu ji'ojte'u, ka bemela nesauri, ala jiba
juna'a, wa'a che'a bat naataka naateka itom
ju'uneiyaa'u. 6 Ju'u yee nakwame, Liojta be-
tana nesaurita weye'po aman, jiapsiwame
juna'a. Ju'u intoko nesauri, bat naataka
jaibu enchim a' jikkajila'a benasia, enchim
yee nakeka jiapsinee'u juna'a.

Jume' yee bai tatta'aame

7 Bwe'ituk juebenaka aniat rejte, jume'e,
aa noki'ichiata teuwaame: “Jesukrijtota, ka
ito benasi yoemtaka inim yeu a' machiak”,
ti jiame. Ini'i intoko, jiba ju'u bebeje'erita
betana aniawame o'oben, intok ju'u, Je-
sukrijtota beje'eka aneme. 8 Tu'isi eme'e aet
suuane, ju'u tekil enchim ya'ari betchi'bo,
junuen juka' enchim bit'ea'uta, ka enchim
a' ta'arune' betchi'bo. Ala, eme'e, yuma'isi
juka' tu'ik enchim mabetnee'uta, a' ma-
betne' betchi'bo.
9 Jabetaka juni'i, che'a bepa eame, intok
ka ju'u, Jesukrijtota yee majtaka'uta jiba
a' sualeka, yee a' majtame, juna'a, Liojta
ka sual ta'aa. Taa ala, ju'u, Krijtota yee
majtaka'uta jiba, a' sualeka, yee a' maj-
tame, juna'a, achai Liojta betana tu'u ji-
apsi aapo'ikut jiapsa, intok a' u'usiwata
betana ketchia. 10 Jabeta juni'i emou yep-
sako, taa intok juna'a, ka inile benak yee
majtawamta a' weiyaao, junaka'a eme'e, ka
enchim te'opopo a' mabetne. Intok kia:
“Tu'isi e'e yebijlaa”, juni'i, ti ka au jiune.
11 Bwe'ituk, ju'u junaka'a junuen tebotu-
akame, junae, ka tu'ik a' bo'o jooria'po,
aamak eamta benasi anne.

Ju'u, ji'ojtesuka a' teuwaa'u

12 Ketun ne juebenak in emou
teuwaabae'ut ju'unea. Taa ne ka inim
ji'osiapo emou a' ji'ojtebae. Bwe'ituk emou
ne noitibaeka'ea, intok junuen emomak
aneka, emou a' teuwaa betchi'bo. Intok
junuen che'a juni'i yuma'isia itepo alleene.
13 Ju'u ketchia, Liojta yeu pu'arik, Krijtopo
emak werik, a' yoemiawam ket eu tebote.

3 Joan

Kaayo' teamta betana, tu'ika ae tana teuwaawa

1 Inepo, Joan teame, yo'otakai, ika'a
ji'ojteita, ju'u Krijtopo nemak werik, ju'u
tua lutu'uriapo in nake'u, Kaayo' teamtau
ne a' ji'ojte.

2 Krijtopo nemak weri, tu'isi in nake'um,
Liojtau bicha ne enchi nokria, i'an, tu'isi
Krijtota sualeka, tu'ik em bicha'a bena-
sia, ket junuen, si'imekut tu'ik em bitne'
betchi'bo, intok ka em ko'okoine' betchi'bo.
3 Tua ne alleak, waatem, Krijtopo itomak
werim, a'abo noiteka, intok ee betana tu'isi
Krijtota em suale'ut neu am etejoko. Empo
junuen, Liojta betana lutu'uriata a' bo'o
jooriakai. 4 Kaita intoko, che'a nee allee-
tua, jume' Krijtota nok lutu'uriata in maj-
taka'um, junuen lutu'uriata bem bo'o joo-
ria'po in ju'uneiyaa'u bepa.

5 Krijtopo nemak weri, tu'isi in nake'u,
jume' Krijtopo itomak werim, empo tu'isi
em am ania'uta, empo ka a' kopta. In-
tok che'a juni'i, jume'e, omot, mekka
jo'aakame, tu'ikue am aniakai. 6 Te'opopo,
Krijtota nau sualeme, nau ane'epo, be-
mpo tua em am ania'po a' teuwaa. Eu
ne ujbwana, juname'e, bichau bicha bem
katne' betchi'bo, ameu a' be'ee'po amani,
am aniane. Junuen, Liojta a' tu'uri'ea'po
amani. 7 Bwe'ituk bempo, Jesukrijtota be-
tana tekilta a' joo betchi'bo yeu saka'alam.
Intok jume' ka Liojta sual ta'aame betana,
kaita'po am ania tebo. 8 Junuen san beja,
itepo, juname'e ania betchi'bo, ito a' tekil
makne. Junuen, Liojta nok lutu'uriata bem
yee majta'ut, am ania betchi'bo.

Riootrepej teamta, ka amma'ali a' ane'u

9 Jume'e, ama Krijtota nau sualemmeu,
inepo, ji'osiata bittuak. Taa ju'u Riootrepej
teame, itom amet nesaweka'uta, ka a' nok
jikkajibaek. Bwe'ituk aapo, junama'a ame
nasuk yo'otubae. 10 Junuen san, inepo
aman ane'eteko, junaka'a, itom beje'eka, aa
noki'ichiata intok ka lutu'uriata, ka tu'ik
ito tana a' teuwaa'u betchi'bo, junaet ne
si'imem bichapo a' nok tejwaane. Intok
aapo ka jatteakai, jume' Krijtopo itomak
werim ka am mabbeta. Intok jume' am ani-
abaeme, ka junuen am an i'a, intok Krijtota
sualemmak ka intok am tu'urekai.

11 Krijtopo nemak weri, in nake'u, ka
empo, ka tu'ik joowamta a' joobaane. Ala
juka' tu'ik a' joone. Ju'u tu'ik bo'o jooriame,
Lios a' yoemiak. Taa ju'u, ka tu'ik bo'o
jooriame, achai Liojta betana weyemta ka
a' ta'aa.

Lemeetrio' teamta, ju'u tu'isi a' jiapsa'u

12 Si'ime, ju'u Lemeetrio' teamta betana,
tu'isi tu'uwata jiba ae tana teuwaa. Intok
kia ju'u lutu'uria, Liojta betana a' bo'o joo-
ria'u a' lutu'uriate. Itepo juni'i, inika'a a'
lutu'uriatuka'po a' ju'uneiyaa. Intok eme'e
ju'unea, lutu'uriata itom teuwaa'po.

Ju'u, ji'ojtesuka a' teuwaa'u

13 Juebenak ne eu teuwaabaen, taa nee ka
inim ji'osiapo eu a' ji'ojtebae. 14 Bwe'ituk
lauti ne enchi bitbaeka'ea, intok junuen
itepo ito bichaka, nau etejone.

15 Yanti elaka em jiapsinee'uta, ne e tana
waata. Jume' em ta'aa'um inim jo'aakame,
eu tebote. Nee betana, jume' aman itom
ta'aa'um, ameu noiteka, ne am tebotuari-
ane.

Juuras

Juuras, jume' Liojta yeu pu'arimmeu ji'ojte

1 Inepo, Juuraj teame, Jesukrijtota betana
tekilta joame. Intok inepo, Jakoobo'
teamtamak tua weri. Inika'a ji'ojteita
ne ameu bittua, jume'e, achai Liojta yeu
pu'arimmeu, intok wepulsi ae betchi'bo
jiba jiapsine' betchi'bo aniawammeu.
Jume'e, Jesukrijtotamak bem ea' betchi'bo
suuawame. 2 Liojta betana enchim nak
jiokolinaa'uta intok enchim yanti elnaa'uta
intok enchim naknaa'uta jiba ne emo tana
waata.

Jume'e, ka lutu'uriata yee majtame

3 Krijtopo nemak werim, tu'isi in
nake'um, ju'u itom jinne'urituka'u betana
ne tua ama butti emou ji'ojtepeaka, ju'u
itom ju'uneiyaaka itom nau bicha'u betana
juni'i, taa i'ani in emou ji'ojtene'po, tua
neu utte'a, junuen, Jesukrijtota tu'isi
enchim suale'uta, enchim a' nokriane'
betchi'bo, enchim tejwaabaekai. Ju'u
sejtul jiba, jiba betchi'bo, jume' Liojtamak
eame, bem junuen a' majtawaka'uta.
4 Bwe'ituk waate, ka lutu'uriae enchim bai
ta'aalamtaka emomak aane. Jume'e, jum
Liojta nok lutu'uriapo, binwatuk naateka
ju'uneiyaawame. Juname'e junuen, ka
tu'isi tawaka, bem kokkonee'ut nokakai.
Liojta bichapo ka tu'i yoemem. Intok
Liojta ama butti yee a' nake'uta, a'
sualemcha aneka juni'i, ka tu'isi jiapsa.
Intok achai Liojta ka teuwaaka, ka a'
sual tebo, juka' aapolaika, si'imemmeu
che'a yo'otaka nesaweme, intok juka' itom
yo'owe Jesukrijtota ketchia.

5 Enchim, inika'a jaibu enchim a'
ju'uneiyaao juni'i, juchi ne emou a'
teuwaabae, juka' achai Liojta, Ijra'el
yoemrata, bwiaraa Ejiipto' tea'a betana am
jinne'uka juni'i, chukula, jume' juname'
nasuk ka a' sualekame, bem lu'utinee'uta
ameu chupak. 6 Jume' intok ankelesim,
Liojta sawe'um, ka jum bem tekiaka'po
tawakame, ala teekau bem jiapsa'po yeu
sajakame, ju'u Lios, jiba betchi'bo ka
tu'isi am tawaaka, jum ka mamachiku
am jipue, yee aet ya'uraa bittuanee'uta
taewaita yuma'apo tajtia. 7 Jume' bwere
jo'arampo Sorooma intok Komoora' tea'po
jo'aakame ketchia, intok jume' ameu jeela,
wate jo'arampo, jo'aakame, ket, ama butti
ka tu'ik joaka jiapsan. Ka joowamta,
tiusi maachik jooan. Junuen, si'ime
yoemrata a' ju'uneiyaaka intok a' majjaeka
a' mammatene' betchi'bo, juname'e, Liojta
betana, jiba betchi'bo tajiae im jiokot emo
bichak.

8 Taa junuentaka juni'i, inime'e o'owim,
ju'u bem jiapsa'ut, tenkume benasi, ka
lutu'uriata suale. Ka tu'ik joaka, tiusi
machikue bem takaam nanasonte. Jesukri-
jtota nok nesauri ka a' mabbeta. Inim jita
yo'o ya'uraata juni'i, ka yo'oreka, jaana am
jiaawa. 9 Jiba ju'u ankel, Liojta sawe'u, Mikel
teame, ya'uttakai juni'i, bebeje'eritamak
nassuakai, Moiseejtuka'uta takaawa betana
weyemtatchi, junaka'a, bebeje'erita, kaita
au teuwaak ka tu'isi a' tawaa betchi'bo,
ka junuen a' tu'urekai. Inen jiba au jiiak
ala: “Aapo achai Lios, enchi nok tejwaane”,
ti au jiiak ju'u ankel. 10 Taa inime'e
o'owim, ka bem ta'aa'ut juni'i, ka tu'isi
nonoka. Ju'u intok bem ta'aa'u betana,
jume' naikim wokekame, ka suawakame be-
nasi, jiba betchi'bo aet kokkoneeka a' jooa.

11 Tua jiokot maisia ameu chupne.
Bwe'ituk juname'e, Kaintuka'uta ayuka'a
benasi aane. Intok tomita yu'in waatakai,
Balaamtuka'uta ayuka'a benasia emo
ta'aruk. Intok kokkone, Kore'etuka'uta,
yo'ooraata beje'eka ayuka, a' mukuka'a
benasia. 12 Intok enchim, Krijtota sualeme,
alleaka ji'ibwa betchi'bo enchim nau
ane'epo, inime'e tiusi enchim tatawa.
Junama'a bempo alleaka intok ka weela'po
ji'ibwaka intok jita je'eeka, kaita yo'orekai.
Intok bempo jiba emo suuakai. Kaita'po
enchim ania. Naamum, ka ba'akame,
jekae weiyawame bebena. Juyam, taka'eao,
ka tatakame bebena. Tokti wawaki-
amtaka intok nawamak poponrim bebena.
13 Bawepo, jantiachisi, jume' biaktiam
benasi mamachi. Jaiti somo'ochiata benasi
machika, juka' ka tu'ik tiusi machik jooa.
Chokim, ka bem kat'ea'u bicha kateme
bebena. Juname'e, jiba betchi'bo ka tu'isi
tawalamtaka, jum che'a ka mamachiku bem
tawanee'uta ameu yeu pu'ari.

14 Ket ju'u Enooktuka'u, Adamtuka'utat
chukula, woo busanisi yoemrata nat
cha'aka kate'u weyeme, juna'a, Liojta
betana ju'uneetuawaka, inime'e betana

inen jiiak: “Achai Liojta, juebena miilim, jume' a' ankelesimmak, a'abo weyemta ne bichak. [15] Junuen si'imem ya'uraa bittua betchi'bo intok si'imem jume' ka tu'i yoemem, ka tu'isi am tawaa betchi'bo. Si'ime ju'u ka tu'ik ka tu'isi jiapsaka bem yaaka'u betchi'bo. Intok si'imeta juka'a, juname'e ka tu'ik bo'o jooriame, aapo'ik beje'eka, intok ka a' yo'oreka, bem teuwaaka'u betchi'bo”, ti jiakai. [16] Inime'e junen, si'imeta beje'eka, kaita tu'ute. Intok ka amma'ali yetet nonoka. Bempo, ka tu'ik bem joopea'uta joaka jiapsa. Inime'e, ujyoisi emo e'etejo. Intok watem betana tu'ik tetteuwaa, taa kia, tu'ik bem jipue'uta ameu waatakai.

Ju'u, jume' Krijtota sualeme, tu'ikut nok tejwaawa'u

[17] Taa eme'e, Krijtopo nemak werim, tu'isi in nake'um, au eme'e waatine, che'a bat naatekai, jume' yo'owe Jesukrijtota majtim yeu pu'arim, jaibu emou a' teuwa'ariaka'po. [18] Jume' taewaim chukula a'abo weyemmetchi, wate anne, Liojta betana weyemta jaana a' jiaawaaneeme. Intok ka tu'ik bem joopea'uta joaka jiapsineeme, Liojta ka tu'ure'uta joakai. [19] Inime'e juname'em, jume'e, nattepola emo eiyaawamta joame. Inim weyemta jiba tu'ureka jiapsa. Intok inime'e, Liojta betana tu'u jiapsita, ka amet jiapsa.

[20] Taa eme'e, in nake'um, Krijtopo nemak werim, enchim sualeka, Liojta betana enchim majtawa'uta, che'a juni'i aet jiapseka a' sualne. Liojta tu'u jiapsie aniawaka, jiba Liojtau bicha emo nokriane. [21] Achai Liojta jiba enchim a' nak ta'aanee'uta, eme'e ka a' koptane, aapo'ik tu'isi enchim jiapsi i'a'po aman, jiapsakai. Intok eme'e a' bo'o bitne, juka' taewaita, itom yo'owe Jesukrijtota, tua yee a' nak jiokole' betchi'bo, jiba yuu jiapsiwamta aet itom a' bittuanee'uta.

[22] Jume'e, kee tu'isi Krijtota sualeme, am jiokoleka, junaet am aniane. [23] Watem, bem jinne'uitune' betchi'bo, ameu nokaka am aniane. Tajiu wo'otabaawame jinne'ukame benasia. Jume' watem intoko, eme'e nak jiokoline. Taa tu'isi aet emo suuane, juka' ka tu'isi jiapsaka, ka tu'ik bem joa'uta, ka enchim a' joone' betchi'bo.

Ji'ojtesuka, achai Liojta a' yo'ore'u teuwaa

[24-25] Aapolaika Lios intok, si'ime suawakame, ju'u itom jinne'ukame, si'ime utte'ak, ka tu'ikut ka enchim ji'opnee'ut enchim ania' betchi'bo. Intok junuen, chukula, kaita ka tu'ik ya'arika, intok alleaka enchim mabet teboneekai. A' yo'orinaa'u intok che'a a' eiyaanaa'u, intok si'ime ya'uraata bepa yo'otaka utte'ata a' jipu'unee'u, itom yo'owe Jesukrijtota yaaka'u betchi'bo au lutu'uriatune, che'a bat naatakai, i'ani, intok jiba yuu betchi'bo. Tua junuentune.

Apokalipsis

Yo'owe Jesukrijtota, ju'u aapo'ik ju'uneiyaa teboka'u

1 Ini'i juna'a, ju'u, Liojta, Jesukrijtota
ju'uneiyaatuaka'u. Junuen, aapo'ik, jume'
nesauta joammeu, aet am tejwaane'
betchi'bo. Juka' chukula, baa yeu
weenemta. Aapo Jesukrijto intok,
inika'a bitnaamta a' ju'uneiyaa tebok,
ankelejta a' nesaureowata, Joan teamtau
a' bittuakai. 2 Aapo ju'u Joan teame intoko,
si'imeta a' bichaka'u betana, lutu'uriata
teuwaala. Intok aapo, achai Liojta betana
nok lutu'uriata a' ju'uneiyaa, juka'a,
Jesukrijtota betana lutu'uriateita.
3 Tua alleenee ju'u a' nokame, intok tua
alleenee ketchia, wame'e, Liojta betana
weyeka, inim ji'ojteita nokamta a' jikka-
jame. Intok inim ji'ojteita a' teuwaa'po
aman jiapsame. Bwe'ituk ju'u taewai
yuma'aseka weye.

Ju'u Joan, woo busan te'opommet, Krijtota sualemmeu ji'ojte

4 Inepo, Joan teame, bwiaraa Aasia'
tea'po, woo busanika jume' te'opommet,
Krijtota sualemmeu ne ji'ojte. Achai
Liojta betana, yanti elaka jiapsiwamta
intok tu'ikue enchim alleenee'uta emot
aune. Ju'u i'an jiapsamta betana, intok
che'a bat naatekai, intok ket chukula, jiba
betchi'bo tuneemta betana. Intok woo
busanika, jume' ama yo'o nesaweka a'
kateka'abichapo, jiapsaka ama aneka, a'
tu'u jiapsiwata, yuma'isi aet a' ayuka'uta
a' teuwaame betana. 5 Intok ketchia,
Jesukrijtota betana, ju'u, Liojta betana
si'imeta juka' lutu'uriata yeu a' machiaka a'
teuwaame. Intok che'a bat, ju'u, mukuka,
juchi jiabijtekame. Intok aapo, inim si'ime
yo'o nesaweme bepa yo'o nesawe.

Jesukrijto, aapo itom nake, intok itom
ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoeka, ame
betana itom jinne'uk, kuuset mukuka,
a' ojbowata wo'otakai. 6 Intok aapo,
aapo'ik benasi, si'imemmeu itom yo'o
ya'ari, intok yoemrata, aapo'iku bicha a'
nokria betchi'bo, itom yo'o ya'ari. Junuen,
aapo'ik, achai Liojta betana a' tekilta
joone' betchi'bo. Aapo'ik eiyaawaka a'
yo'orinaa'u, intok si'ime ya'uraata bepa
a' nesaunee'u, jiba yuu betchi'bo au
lutu'uriatune. Tua junuentune.
7 Ake'em a' mammate, ju'u Krijto,
namupo a'abo ko'om weene. Kaabe yeu
be'eeka a' bitne. Kia jume'e, jiokot a' ya'a
tebokame juni'i. Intok si'ime ju'u inim,
ka nanau machi yoemra, junak a' bichaka,
bwanne. Jeewi. Tua junuentune.
8 "Inepo nee juna'a, che'a bat, kee jita
ayuo, jiba jiapsame. Intok ju'u, si'imekut
chukula, jiba yuu jiapsineeme. Jume' lee-
tam, Alpa intok Omeka teame benasia",
ti jiia ju'u achai Lios, ju'u si'imeku yu-
maka utte'akame. Ju'u i'an jiapsame, intok
che'a bat naataka intok ket chukula jibapo
betchi'bo tuneeme.

Krijtota teekau, yo'orisi katekamta, a' bichaka'u

9 Inepo Joan teame, Krijtopo ne emo mak
weri. Intok emo benasia ne ae betchi'bo
jiokot ino bicha. Intok, yo'otaka itom an-
nee'uta ne a' bitbae. Intok Jesukrijtota be-
tana aniawaka, a itom bo'o bicha'po. Inepo,
bawepo ili bwiata yeu kateka'po, Patmoj
tea'po nee tojiritukan, achai Liojta betana
nok lutu'uriata, juka' Jesukrijtota betana
lutu'uriateita, yeteu in a' teuwa' betchi'bo.
10 Junama'a intok, senu lominko taewait
inen yeu siika. Liojta tu'u jiapsie aniawaka
ne ama aanen. Junak intok, in amapo,
jiawaita utte'akamta ne jikkajak, sisi'iwook
kusiata jiawaita benak, 11 inen neu jiamta:
—Ineponee juna'a, ju'u che'a bat, kee jita
ayuuo, jiba jiapsame. Intok ju'u, si'imekut
chukula, jiba yuu jiapsineeme. Jume'
leetam Alpa intok Omeka teame benasia.
Lipropo a' ji'ojte, juka' em bittuawa'uta.
Junaka'a intok, jume'e, bwiaraa Aasia' tea'u
woo busani, jume' te'opom be'eka tana
a' bittuane. Jume' bwere jo'aram, Eep-
eso' tea'u, intok Ejmiirna' tea'u, intok
Perkamo' tea'u, intok Tiatiira' tea'u, intok
Saartij tea'u, intok Pilareelpia' tea'u, intok
Laorisea' tea'u jokammewi.
12 Ne intok, au bicha kuaktek,
ju'uneebaekai, jabeta junuen jiaka neu a'
noka'apo. Junak intoko, amau kuakteka,
woo busanika jume' kanteelam ama
jaja'abwawaa'um, sawai tomie ya'arim ne
bichak. 13 Juname'e woo busan kanteelam
ama jaja'abwawa'um nasuku intok, senuk,
inim yoemta benak ne bichak. Wokimmeu

ko'om tajtia, tebem supekamta, intok tawiu
jikat, wikosa, sawai tomie ya'arikue au
suma'ik ne bichak. [14] Jume' tettebe a'
choniwam, tosali, bwala boata benaekan.
Tosai sapam benasia. Jume' intoko, a'
pusiwam, tajim mamachiaka'abenaekan.
[15] Aapo'ik jume' a' wokim, kopreta, tajipo
tu'u ya'arita benasi mekka bebeojkoekan.
Ju'u intok, nokaka a' jiawai, bawe ba'a
biaktiam mayoau yumaka, kusisi am jia'a
benasi jiian. [16] Batatana a' mampo, woo
busanim chokekan. A' tenpo betana intoko,
teebe kuchi'im, nau bicha bwawiaka yeu
weyen. Ju'u a' pujbawa intoko, ta'ata,
unnaa a' utte'aka'a benasi machiakan.
[17] Inepo a' bichakai, a' wokiwammeu,
mukiata benasi ne wechek. Taa aapo, a'
batatana a' mamammea net mamteka intok
inen neu jiiak:
—Kat majjae. Ineponee juna'a ju'u che'a
bat, kee jita ayuuo, jiba jiapsame, intok
ju'u, si'imekut chukula, jiba yuu jiapsi-
neeme —ti neu jiiak—. [18] Inepone juna'a,
ju'u jiapsame. Mukukan ne. Taa i'ani,
jiba betchi'bo ne jiapsa. Inepo utte'ak,
intok neu lutu'uria, jume' kokkoneeme
in am jinne'une' betchi'bo. Intok jume'
kokkosukame, jiabijtetua' betchi'bo. [19] A'
ji'ojtenee juka' em bichaka'uta, juka' i'an
ayukamta, intok ket, juka' che'a chukula
auneemta. [20] Ini'i juna'a ju'u ka em aet
ju'unea'u, jume' woo busanika chokim
in batatana mampo, em bichaka'um in-
tok jume' woo busanik kanteelam ama
jaja'abwawa'um, sawai tomie ya'arim be-
tana. Jume' woo busan chokim, woo
busanika te'opom be'ekatana, Liojta nok
lutu'uriata weiyaaneeme teuwaa. Jume'
woo busan kanteelam ama jaja'abwawame
intok, jume' woo busan te'opom teuwaa.

2

Liojta betana nooki, woo busan te'opommeu weyeme: Ju'u Eepeso' teamtau weyeme

[1] 'Bwe'u jo'ara Eepeso' tea'po, Krijtota
sualemmeu weyekamtau ji'ojtene. Junuen
jiia, ju'u, batatana mampo jume' woo
busani chokim jipueme, intok woo busan
kanteelam ama jaja'abwawa'um sawai
tomie ya'arim ja'abweka' nasuk naj
weyeme. [2] Si'imeta juka' em bo'o jooria'uta
nee a' ju'uneiyaa. Intok juka' bettesi
machika tekilta em joa'uta. Intok ka jain
eaka a em bo'o bicha'uta. Intok ne ju'unea,
jume' ka tu'ik bo'o jooriame, tua ka em
am bibitpea'po. Ju'uneane, jume' Krijtota
betana emo yeteu bittuarim ti jiame,
intok em am ju'uneiyaabaeka'po. Taa ka
lutu'uriapo juname'em. Intok empo am
ju'uneiyaala, ka lutu'uriata bem teuwaa'po.
[3] Ka seej chukti eaka, empo binwa a bo'o
bichak. Intok jiokot empo emo bitlaa. Intok
ka a' rojiktakai, empo tekilta yu'in ya'ala
em nemak eaka, nee betchi'bo a' joakai.
[4] Taa senu weyemta ne e tana ju'uneiyaa ka
tu'ik. I'an ka bat naataka em nee nake'u
benasi em nee nake'uta. [5] Junuen san
empo, bat naataka ju'u tua em nee nak
ta'aaka jiapsisuka intok i'an ka junuen em
nee nake'u waateka, iniat emo temaine,
intok bat naataka benasia juka' em bo'o
jooria'uta a' joonee nee nakekai. Bwe'ituk
ka inien tuko, ineponee lauti enchi beje'eka
eu sikaa, jume' Liojta yoemiam nasuk juka'
tu'ika et ayuka em a joa'uta, ka intok et a'
bittuane. Ala ini'i ka inien tune, ka tu'ik
betana ta'abwisi enchi eao. [6] Junuentaka
juni'i, ika'a ne tu'ik ne e tana ju'uneiyaa.
Juka'a, jume' nikolaitam ti teuwaawame
joa'uta, ka em bibitpea'u. Ket juka' in ka
tu'ure'uta. [7] Ju'u a' mammatebaeme a'
jikkajine, Liojta tu'u jiapsi betana, Krijtota
sualemmeu teuwaawamta. Jume'e, ka tu'ik
koba'ika, tu'isi yeu sajakame, juya, jiba
yuu jiapsiwamta yetet autuame, jume'
a' takawam, jum ujyoika, achai Liojta
jiapsa'po ayukame, ne am bwa'atuane.

Ju'u nooki, Ejmiirna' teamtau weyeme

[8] 'Bwe'u jo'ara Ejmiirna' tea'po, jume'
Krijtota sualemmeu weyekamtau ket
ji'ojtene. Junuen jiia ju'u, che'a bat
kee jita ayuuo jiba jiapsame, intok ju'u,
si'imekut chukula, jiba yuu jiapsineeme,
ju'u, mukuka intok juchi jiabijtekame.
[9] Si'imeta juka' em bo'o jooria'uta ne
a' ju'uneiyaa. Intok ju'u em jiokot
emo bitla'uta juni'i, intok tua em kaita
atteasuka'uta. Taa lutula wee'po empo,
ne tana weyemtat, kaita'po jiokot eakai.
Intok jume' emo juriom ti jiame, juka'
ka tu'isi bem et noka'uta ne ju'uneiyaa.
Taa juname'e, bebeje'erita mak eaka jiba
nau emo totoja. [10] Em ae jiokot emo
bitnee'u betana, ka majjaune. Bwe'ituk
ju'u bebeje'eri, emo betana watem jiokot

emo bittuanee am eta'ateboka, junuen
enchim si'imem ju'uneiyaana' betchi'bo.
Intok eme'e, ili juebena ta'apo jiokot eene.
Taa empo, nee betchi'bo me'enaaka juni'i,
inim em jiapsa'po tajtia net eaka jiapsine.
Inepo intoko, jiba yuu jiapsiwamta ne
enchi bittuane, jita ujyoik em yo'onee'u
benasia. 11 Ju'u, a' mammatebaeme a'
jikkajine, Liojta tu'u jiapsiwa betana,
Krijtota sualemmeu teuwaawamta. Jume'e,
ka tu'ik kaita ya'arika, tu'isi yeu sajakame,
jiabijtetuawaka, intok inia mak woisi, juka'
jiba betchi'bo kokkowamta, kaachin a'
bitne.

Nooki, Perkamo' teamtau weyeme

12 'Bwe'u jo'ara Perkamo' tea'po jume'e,
Krijtota sualemmeu weyekamtau ket
ji'ojtene. Junuen jiia ju'u, tebem, nau bicha
bwawim kuche'ekame. 13 Si'imeta juka'
em bo'o jooria'uta ne a' ju'uneiyaa. Intok
ne ju'unea, bebeje'erita, yo'otaka ane'epo
em jo'aaka'po. Intok junuentaka juni'i,
empo, nee betana weyemta ka koptaka a'
bo'o jooria. Kia juka' Antipaj teamta a'
jiapsao, juka'a, ka a' koptaka, nee betana
weyemta teuwaamta, jum emo nasuk jum
bebeje'erita a' ane'epo, nee betchi'bo a'
me'ewako juni'i. 14 Taa ne ili jaikik weyemta
ne ka tu'ik e tana ju'uneiyaa. Junama'a
bwe'u jo'ara Perkamo' tea'po, waatem
jume'e, Balaam tuka'uta yee majtaka'uta
ka su'u tojibaeme em ama am jipue'uta.
Juna'a, ju'u seenuk, Balak tuka'uta a' nok
tejwaak juka' Ijra'eel yoemrata juka' ka
tu'ik ya'atua' betchi'bo. Juname'e, wakajta,
jume' ka tua liosimtaka yo'oriwame
betchi'bo su'arita, am bwa'atua' betchi'bo.
Intok juname'e, ka am jubeka juni'i,
jaamuchimmak emo am tu'urituakai.
15 Ketchia, empo, junama'a waatem jume'
Nikolaitam teame bem yee majta'uta ka a'
su'u tojibaeme ama am jipue. Ket juka' tua
ka in tu'ure'uta. 16 Junuen san empo emo
temaine. Bwe'ituk ka junuentuko, lauti
ne eu sikaa, intok juname'e ne beje'eka
nassuane, jume' tebe kuchi'im in tenpo
yeu weyemmea. 17 Ju'u a' mammatebaeme
a' jikkajine, Liojta tu'u jiapsiwa betana,
Krijtota sualemmeu teuwaawamta. Juka'a,
ka tu'ik koba'ika, tu'isi yeu sikamta,
Liojta betana mana' teaka, bwa'amta
ka ju'uneiyaawamta ne a' bwa'atuane.
Intok junaka'a, ili tossaalai tetata ne a'
makne. Junama'a tetapo, bemelaka team
weene. Kaabe am ta'aane. Ju'u, juname'e
mabetakame, aapo jiba am ta'aane.

Ju'u nok lutu'uria, Tiatiira' teamtau weyeme

18 'Bwe'u jo'ara Tiatiira' tea'po, jume'
Krijtota sualemmeu weyekamtau ket
ji'ojtene. Junuen jiia ju'u Liojta yoemia,
ju'u, tajim benam pusekame. Intok
kopreta, tajipo tu'u ya'arituka'abenam
wokekame. 19 Si'imeta juka' em bo'o
jooria'uta ne a' ju'uneiyaa, em nee nak
ta'aa'uta. Intok tu'isi em nee sual ta'aa'uta.
Intok nee betana tekilta em joa'apo. Intok
ka jain eaka a em bo'o bicha'uta. Intok
ket ne a' ju'uneiyaa, bat naataka bepa
nee betana weyemta, i'an, che'a juni'i
em a' joa'apo. 20 Taa ne senu weyemta e
tana ju'uneiyaa ka tu'ik. Juka' jamutta,
Jesabel teamta em ama a' tu'ure'uta.
Juka' Liojta betana ju'uneetuawaka, aapo
yeteu au noka'ati jiamta. Taa juna'a,
yee a' majta'ue, jume' nee betana tekilta
joame, am bai tatta'aa. Junuen, jume'
ka lutu'uriapo liosimtakai yo'oriwame
betchi'bo ayukamta, am bwa'atuakai intok
jaamuchimmak emo am tu'uritua. 21 Inepo,
junae jamuttat binwa ne aet bo'o bichak,
junuen au a' temaine' betchi'bo. Taa aapo
ka junuen aubae. Intok ka a' su'u tojila
juka' tua ka tu'ik a' joa'uta. 22 I'an intoko
inepo ne junaka'a jamutta, ne a' ko'okoi
tatapne. Intok jume' junuen aamak ka
tu'isi aneme, jiokot ne emo am bittuane,
ka emo am temaeko. Intok i'an junaka'a
joa'uta, ka am su'u tojako. 23 Intok jume'e,
junae jamutta yeu pu'arim ne am su'ane.
Intok junuen si'ime jume' Krijtota sualeme
a' ju'uneiyaane, eerita yuma'isia in a'
ju'uneiyaa'po, intok juka' jiapsita juni'i.
Enchim intoko we'epulaim ne, emou a'
lutu'uriatuka'po aman, a' na'ikiane. 24 Taa
emo betana jume' waatem, bwe'u jo'ara
Tiatiira' tea'po jo'aakammeu, wame'e, ka
junaka'a yee majtawamta a' jikkajibaeme
intok kia juka'a, juname'e, bebeje'erita
betana weyeka, obiachika, kaabeta aet
ju'unea'ati bem a' teuwaa'uta, ka a'
ju'uneiyaame, kaita intok ne juka' bettesi
maisi machik ne enchim bittuane. 25 Taa
eme'e, juka' enchim ju'uneiyaaka enchim
ta'aa'uta, ka aawas kopteka, aet jiapsine,

in aman notte'u tajtia. [26] Jume'e, ka tu'ik
koba'ika, tu'isi yeu sajakame, intok bem
jiapsa'u tajtia, bichau bicha juka' in am joo
i'a'uta a' joame, juname'e ne utte'ata amet
autuane, inim yoemratau bem yo'otune'
betchi'bo. [27] Junuen, juka'a, in achai Liojta
in yo'otune' betchi'bo, utte'ata net a'
autua'a benasia. Intok juname'e, inim
si'ime juka' ka nanau machika yoemratau
yo'otaka nesaune. Sisi'iwook barata
jipueme benakai. Juname' nasuk jume'
ka tu'isi jiapsame, am babu soto'im tuka'a
benasia, am jamtane. [28] Intok ketchia, inepo
ne, ketwoo juka' chokita yeu weamamta ne
am makne. [29] Ju'u a' mammatebaeme, a'
jikkajine, juka' Liojta tu'u jiapsiwa betana,
Krijtota sualemmeu teuwaawamta.

3

Ju'u nok lutu'uria, Sartij teamtau weyeme

[1] 'Bwe'u jo'ara Sartij tea'po jume' Krij-
tota sualemmeu weyekamtau ket ji'ojtene.
Junuen jiia ju'u, Liojta betana tu'isi jiapsita,
yuma'isi yetet a' autuame. Intok jume' woo
busan chokim jipueme. Si'imeta juka' em
bo'o jooria'uta, ne a' ju'uneiyaa. Intok ka
wepulsi nee betchi'bo jiapsaka, ka tua ne-
mak eaka, mukiata benasi em machiaka'po
ne ju'unea. Watem betana nee betchi'bo
jiba em jiapsa'po ju'uneiyaawaka juni'i.
[2] Aet emo suuane, intok juka' watek emo
nasuku, lu'utiseka weye'uta, a' jinne'une.
Bwe'ituk juka' em bo'o jooria'uta, in achai
Liojta bichapo ka junama wa'am em a'
joa'apo nee a' ju'uneiyaala. [3] Junuen san
au waatine, juka' em majtawaka em mabe-
triu. Ka a' koptanee intok aet emo temaine.
Bwe'ituk ka junuen enchi aet emo suuao,
senuk, jita etbwaabaeka a' weye'e bena-
sia ne eu yebijne, empo ka ju'uneenee jak
weyeo junuen in aune'po. [4] Junuentaka
juni'i, empo, junama'a bwe'u jo'ara Sar-
tij tea'po, waatem, ka jaikika ama jipue,
tu'isi jiapsaka, ka tu'ik ka joame. Juname'e
intok, tossassaalai tajo'oreka nemak rej-
tine. Bwe'ituk junuen junammeu lutu'uria.
[5] Jume'e, ka tu'ik koba'ika, tu'isi yeu sa-
jakame, tossassaalaik tajo'ota atteatuanaa.
Intok inime'e team, jume' jiba yuu jiapsi-
neeme ji'ojteipo, ne ka am tucha'ariane.
Ala, inepo, achai Liojta bichapo intok jume'
aapo'ik ankelesim bichapo, nemak bem
ea'po ne ama a' teuwaane. [6] Ju'u a' mam-
matebaeme a' jikkajine, Liojta tu'u jiapsiwa
betana Krijtota sualemmeu teuwaawamta.

Liojta betana nooki, Pilareelpia' tea'u weyeme

[7] 'Bwe'u jo'ara Pilareelpia' tea'po, jume'
Krijtota sualemmeu weyekamtau ket
ji'ojtene. Junuen jiia ju'u a aet yoem'eetuka
tu'ik joame, Lios. Ju'u, Labiituka'uta benasi
yo'o nesaweme. Juka' aapo'ik ya'abae'uta,
kaabe a' wiutane. Intok juka' aapo'ik ka
yaa i'a'uta, kaabe a' ya'ane. [8] Si'imeta
juka' em bo'o jooria'uta ne a' ju'uneiyaa.
Junuen san, senu lutu'uriata enchim a'
maki, junaka'a kaabe a enchim a' u'aane.
Empo ka jaikik utte'awakai juni'i, nee
betana juka' nok lutu'uriata, empo a' nok
jikkaja. Intok em nee suale'uta, a' teuwaa.
[9] Junuen san, inepo, jume' bebeje'eritamak
eaka nau yaajame, jume' ka lutu'uriata
teuwaame, jume' emo juriom ti jiame, taa
ka lutu'uriapo juname'em. Intok inepo,
bempo'im, em kateka'u ne am tojine, bem
eu bwanne' betchi'bo, junuen in enchi
nak ta'aa'po, bem ju'uneene' betchi'bo.
[10] Nee betana, empo juka' nesaurita a'
ya'ari, ka seej chukti eaka a bo'o bichakai.
Intok inia betchi'bo san inepo, si'ime inim
yoemrata, jiokot au a' bitneeo taewaita a'
yumako, junae, si'ime jume' inim jiapsame
ji'obilaaka am ju'uneiyaakai, junak ne
enchi anianee tu'isi em ama yeu weene'
betchi'bo. [11] Lauti ne a'abo weene. Juka'
em mabetrika em ju'uneiyaa'uta, ka a'
koptaka, aet jiapsine. Junuen juka' tu'ika
nee betana em mabetnee'uta, kaabeta,
em joo'ea'uta joaka, enchi kobaka, a'
mabetne' betchi'bo. [12] Ju'u, juka' ka tu'ik
koba'ika, tu'isi yeu weyeme, achai Liojta
jiapsa'po, ne che'a a' eiyaa tebone. Intok
junama'a jiba betchi'bo, ama tawane. Intok
inepo, juname'e, Liojta betana jume' team
ne a' teatuane. Intok ketchia, jume' in
bemela team, intok achai Liojta bwe'u
jo'ara Jerusalen teamta, teekapo, Liojta
kateka'a betana a'abo ko'om weyemta,
juname'e team ne a' teatuane. [13] Ju'u
a' mammatebaeme a' jikkajine, Liojta
tu'u jiapsiwa betana, Krijtota sualemmeu
teuwaawamta.

Liojta betana nooki, Laorisea' tea'u weyeme

[14] 'Bwe'u jo'ara Laorisea' tea'po jume'
Krijtota sualemmeu weyekamtau ket
ji'ojtene. Junuen jiia ju'u lutu'uriapo a aet
yoem'eetume, ju'u, yuma'isi, Liojta betana
lutu'uriata teuwaame. Ju'u, lutu'uriata
jiba a' nokame. Ju'u, si'imeta juka' Liojta
ju'unakteka'uta aet yeu sika'u. [15] Si'imeta
juka' em bo'o jooria'uta nee a' ju'uneiyaa.
Ju'uneane, nee betana weyemta, ka tokti
em a' su'u tojilatuka'po, intok kia ka tokti
si'imeku em aet jiapseka'po. Che'a tu'i ean,
wepulsi jiba empo aet jiapseko, oo kia tokti
em a' koptako. [16] Taa empo, ba'am sukaeka'a
benasi maachi. Intok junuen, ka unnaa
sebekai, intok kia ka unnaa tatakai juni'i,
tenpo ne enchi yeu to'one. [17] Bwe'ituk
empo, yu'in emo tomek ti jiia. Si'imeta
tu'isi eu weye'eti jiia. Intok kaita'po emo
jiokot ea'ati jiakai. Taa empo tua kaita'po
alleewamta et ayu'upo ka ju'unea. Jiokot
maisi'ee maachi. Intok empo, nee bichapo,
tua kaitae emo ania machika intok kaitae
emo a'anaa maachi. Intok ket ka bichamta
bena si'ee maachi. [18] Junuen san ne enchi
tejwaa, sawai tomita, tajipo tu'uteita em
neu jinune' betchi'bo. Junuen lutula
wee'po, nee betana weyemtat ka jiokot em
eene' betchi'bo. Intok ket, tosai tajo'ota
neu em jinune' betchi'bo, em a' tajo'otene'
betchi'bo, intok ka ausu'lika em jiapsine'
betchi'bo. Intok juka' puj jittoata neu a'
jinune, pujpo em et a' yaaka, juchi em
bitne' betchi'bo. [19] Inepo si'imem jume'
in nake'um, am nok tejwaa. Intok tu'isi
bem jiapsine' betchi'bo, ne jiokot emo am
bittua. Junuen san beja, empo nee betana
weyemtat jiapsine. Intok ka tu'ik betana
emo temaine. [20] Ake'em a' mammate.
Inepo, karita bichapo weyeka, a' ponamta
benasi ne maachi. Senuk intoko, nee
jikkajaka, intok nee kibachako, junama'a
ne tawane. Intok junama'a, itepo nau
ji'ibwane. [21] Jume'e, ka tu'ik koba'ika, tu'isi
yeu sajakame, yo'otaka in annee'po, nemak
bem joonee'uta, ne ameu a' na'ikiane.
Inepo'ik, ka tu'ik kobaka, intok achai
Liojtamak, yo'otaka a' kateka'po in aamak
yejteka'a benasia. [22] Ju'u a' mammatebaeme
a' jikkajine, Liojta tu'u jiapsiwa betana,
Krijtota sualemmeu teuwaawamta.

4

Teekau, Liojta a' yo'oriwa'u

[1] Iniet chukula intok, teekata au etapo-
laata benak ne bichak. Ju'u intoko jiawai,
sisi'iwooki kusiata benakai, che'a bat ket
neu nokaka'u, inen neu jiiak:

—A'abo ja'amu, intok iniat chukula,
juka' yeu weenemta ne enchi a'
ju'uneiyaatuane.

[2] Sep su, Liojta tu'u jiapsi betana ani-
awaka, ne ama aanen. Junaman teekau
jikat intok, si'imem bepa yo'o nesawemta
ama aet yeyesa'uta ne bichak, junama'a
intok senu ama katekan. [3] Ju'u intoko
junama'a yo'oweta yeyesa'po katekame,
tetata jajpe' teamta, ujyoisi a' machiaka'a
benasi ket senu teta, kornaliina' teame,
ujyoisi a' machiaka'a benasi machiakan.
Intok aapo'ik kateka'po bepa, ko'oi, siari
teta ejmeraalla' teamta benaka weyekan.
[4] Junae ama yeyesa'u konila, juchi watem,
senu taka ama naikim, yo'owem ama jo-
joye'um ne bichak. Junama'a yo'owem jo-
joye'po, senu taka ama naikika ama jookan,
tossassaalaik atteakai. Intok sawai tomie
ya'arim, kobat amet jo'arikai. [5] Junae
yo'o ya'arita kateka'a betana, be'oktiam
benaka yeu rejten. Jiawaim intok, yukuta
jimma'a benasia. Intok junae bichapo, woo
busani tachiriam beeten. Inime'e, Lio-
jta, juka' aapo'ik tu'u jiapsiwata, yuma'isi
aet ayuka'uta a' teuwaa. [6] Ketchia, junae
yo'ota kateka'abichapo, baweta benaka, in-
tok bikriota benak naj mamachik ne bichak.

Junae kateka' nasuku intok ae konila,
ju'unakteim naikika ama jiapsaka, jak
chukti pupusekai ama aanen. [7] Seenu,
inime'e aman jiapsame betana, ouseita
benaekan. Ju'u intok iniat cha'aka weyeme,
iniamak wooi, beseota benaekan. Ju'u intok
iniat cha'aka weyeme, iniamak baji, inim
yoem pujbakamta benaekan. Ju'u intoko,
iniat cha'aka weyeme, iniamak naikikai,
bwe'u juchajita ne'e'ebenaekan. [8] Juname'e
naikika ama jiapsame, we'epulaka,
bubusanim masakan. Intok jak chukti
pupusekai. Juname'e intok, tukaariat
naa buusti ka yaateka: "Yo'orisi maachi,
yo'orisi maachi, yo'orisi maachi, Lios, ju'u
si'ime utte'akame. Ju'u che'a bat naataka
weyeme, i'ani, intok chukula jiba yuu
jiapsineeme", ti jiakai.

[9] Intok jume' junama'a jiapsame, junuen
Liojta junama'a yo'otaka katekamta, juka'
jiba yuu jiapsamta yo'orisi a' eiyaaka intok

a' bai sae'ebeleki, [10] jume' senu taka ama
naikika yo'owe, ae bichapo tonommea ja-
japte. Intok juka' jiba yuu jiapsamta, a'
yo'ore. Intok sawai tomie ya'arim, kobat
bem jo'arim, yo'o katekamta bichapo jojoa
inen jiakai:

[11] Achai, intok itom Lios, empo tua au
lutu'uriak, em yo'oriwaka em
eiyaanaa'u.

Intok ju'u em yo'o nesawee'u.

Bwe'ituk empo si'imeta ju'unaktek.

Intok em junen ea' betchi'bo ju'unakteitaka
aayuk.

5

Jume' ji'osia ji'ojteim intok ju'u Bwala

[1] Junak intoko, junama'a yo'oweta
yeyesa'po katekamta, batatana a' mampo,
ji'osia ji'ojteim, nat biijtim ne bichak.
Juna'a, nau bicha amet ji'ojteitukan.
Juname'e ji'osiam intok, woo busanisi
suma'itukan. [2] Intok senu ankelejta, ama
butti utte'akamta ne bichak, kusisi nokaka
inen nattemaemta:

—Jabesa tua au cha'aka, jume' ji'osia
ji'ojteim etapo betchi'bo, intok ammea am
suma'im buttaa betchi'bo —ti jiakai.

[3] Taa kia teekapo intok inim bwiapo intok
kia betuk juni'i, kaabe juname'e liprom am
etaponeeme aanen. Intok kia am bitneeme
juni'i, kaabe ama yuuman. [4] Ne intok, tu'isi
ne bwaanan. Bwe'ituk tua kaabe aanen,
juname'e ji'ojteim etaponeeme. Kia ju-
name'e am nokneeme intok am bitneeme
juni'i, kaabe. [5] Junak san, jume' junama'a
yo'otaka jokame betana, senu inen neu ji-
iak:

—Kat intoko bwaana. Bwe'ituk ju'u Ju-
raa' teamtat yeu saka'ariam betana, seenu,
ouseipo ta'eewame, ket, juka' che'a yo'o
ya'ari, Labiituka'utat yeu simria, juna'a,
juname'e ji'osiam a am etapo betchi'bo,
intok jume' woo busanisi ammea suma'im,
chukta betchi'bo, yo'olataka yeu simlaa
—ti neu jiiak.

[6] Junak intok san, jum, yo'ota yeyesa'po,
intok jume' naikika ama jiapsame intok
jume' junae konila, yo'otaka jokame
nasuku, Bwalata ama weyekamta ne a'
bichak. Juna'a, sejtul me'erita benaka
juni'i. Woo busanim awakan. Intok woo
busanim pusekai. Jume' intok, puusim,
achai Liojta, juka' aapo'ik tu'u jiapsiwata
yuma'isi aet ayuka, aniat yeu tajtia
si'imekut naas a' bittualaa'uta, a' teuwaa.
[7] Juna'a Bwala, jum jojoowaa'po, yo'otaka
katekamtau sikaa, batatana mampo jume'
liprom a' jipue'um nu'uka. [8] Junaka'a,
jume' liprom a' nu'uko, jume' naikika jume'
junama'a aneka jiapsame, intok jume' senu
taka ama naikika yo'otaka ama joka'um,
Bwalata bichapo tonommea japtek.
Juname'e yo'owe, we'epulaka, aapam
jipuen intok kopaalim ama toto'owa'um,
sawai tomie ya'arim, tapunim weiyaan.
Inime'e intok, Liojta yoemiam, au bicha
bem emo nokria'uta teuwaan. [9] Inime'e,
bemela bwiikim bwiikan:

Empo au lutu'uriak, jume' liprom em
am nu'uka intok jume' nat bepa,
ammea am suma'im, am chukta
betchi'bo.

Bwe'ituk empo jiokot ya'atuk, intok empo
junuen me'etuka ojbota wo'otakai.

Junae, achai Liojta itom yoemiane'
betchi'bo itom a' tu'u ya'ariak.

Si'ime yoemrata nasuku, ka nanau maisi
machik nokame, aniat yeu tajtia ji-
apsame betana itom jinne'ula'e.

[10] Intok empo, achai Liojta betana, tekilta
itom a' ya'ane' betchi'bo,

Itom yo'o ya'ari, intok yoemrata itom
nokriane' betchi'bo.

Intok itepo, Jesukrijtotamak inim yoem-
ratau yo'otune.

[11] Sep, junama'a ne naas bitchukai,
juebena ankelesim ne bichak intok bem
jiawaita ne a' jikkajak. Junama'a yo'ota
katekamta konila intok jume'e, naikika
jiapsaka, jume' ama aneme intok jume'
senu taka ama naiki yo'owem konila
jokame, nape konila. Juname'e ankelesim
ka a na'ikiatu maisi juebenaekan. [12] Intok
juname'e, unnaa kusisi inen jiian:

Ju'u Bwala, me'etukame, si'imek bepa
eiyaawatchisi maachik,

Intok a' nesaunee'u, suawa intok ju'u
si'imeku a' yuma'anee'u,

Intok ju'u, si'imem betana a' eiyaanaa'u,

Intok yo'oriwaka a' eiyaanaa'u, aapo'iku
lutu'uria,

ti jiian.

[13] Intok ketchia, si'imeta jiapsaka, Liojta
ju'unaktei ne jikkajak, teekapo jiapsame,

inim bwiapo intok inia bwiata betuk jiap-
same, intok jume' bawepo intok junama'a
si'imeta anemta, inen jiame ne jikkajak:
Ju'u bem bwikrianaa'u, intok eiyaawaka
bem yo'orinaa'u, intok ju'u bem ne-
saunee'u,
Ju'u che'a yo'otaka katekamtau intok ju'u
Bwalatau, jiba yuu betchi'bo ameu
lutu'uriatune,
ti jiakai.
14 Jume' naikika ama jiapsame:
—Junuentune —tim jiian.
Jume' intoko, senu taka ama naikikai
yo'otaka ama jokame tonommea japtek, in-
tok juka' jiba yuu betchi'bo jiapsamta, a'
yo'orek.

6

Jume' woo busanika, ji'osiam, ammea suma'im

1 Junak intoko, juka' Bwalata ne bichak,
ji'osia ji'ojteim woo busanikai ammea am
suma'im, juka' wepu'ulaik bat a' chuktako.
Intok jume'e, naikika ama jiapsame betana,
senuk kusisi, yukuta ru'uti jia'a benasi:
—A'abo weye —ti jiamta ne jikkajak.
2 Junak intok, kaba'ita, tossaalaik ne
bichak. Ju'u intok aet yes simeme, mampo,
kuta wiko'ita benak weiyaan. Kobat in-
tok, sawai tomie ya'aritaka aet yecha'awak.
Juna'a intok, junuen yo'olataka yeu si-
ika. Intok junuen naa buusti, juchi wateku
yo'obaekai.
3 Juka' Bwalata, inia mak woika, juchi
juka' senuk, ammea am suma'im a' chuk-
tako, juchi juka' seenuk junama jiapsamta,
inen jiamta ne jikkajak:
—A'abo weye —ti jiamta.
4 Junak intok, juchi senu kaba'i sikiika
ama yeu siika. Ju'u intoko aet yes simeme,
inim yanti eewaka jiapsinaamta, a' lu'uta
betchi'bo, lutu'uriatuawak. Intok inim ji-
apsame yoemrata, emo am su'aa tuane'
betchi'bo. Intok tebe kuchi'im intok mak-
wak.
5 Juka' Bwalata, iniamak bajika, juchi
juka' senuk, ammea am suma'im a' chuk-
tako, juchi juka' seenuk, junama jiapsame
betana inen jiamta ne jikkajak:
—A'abo weye —ti jiamta.
Junak intok, juchi senu kaba'ita, chukuik
ne a' bichak, ama yeu sikamta. Ju'u intoko
aet yes simeme, sisi'iwookta, betteawata ae
ju'uneiyaawa'uta, mampo weiyaan. 6 Intok
jume'e, junama'a jiapsaka, aneme nasukun
luula, senu jiawaita inen jiamta ne jikkajak:
—Wepul kiilo tiikota, woj mamni tosai
tomim, intok sebaarata, baji kiilom, woj
mamin tosai tomim beje'ewaine. Taa juka'
ochokok, intok kia juka' pa'asi ba'awata
juni'i, tu'isi a' suuane —ti jiian.
7 Juka' Bwalata, juchi juka' senuk, inia
mak naikika, ammea am suma'im a' chuk-
tako, juchi juka' seenuk junama junuen
jiapsaka anemta, inen jiamta ne jikkajak:
—A'abo weye —ti jiamta.
8 Junak intok, kaba'ita sia sawaik ne
a' bichak. Ju'u intok aet yes simeme,
Kokkowamta joame, ti teakan. Junaet
cha'aka intok, kokkoarim ane'u a'
teuwaame, weyen. Inime'e, si'ime jume'
inim jiapsame, naikisia na'ikimteitaka,
juname'e betana wepu'ulaik lu'uta
betchi'bo, utte'ata mabetak. Junuen
nassuawakai, intok tebaae intok ko'okoae,
intok jume' inim juyapo juju'enaka, naikim
wokekammea yee su'a betchi'bo.
9 Juka' Bwalata, iniamak mamnika,
juchi juka' senuk, ammea am suma'im,
a' chuktako, Liojta yo'ori betchi'bo, mesa
katekamta betukun, jume'e, Liojta betana
nok lutu'uriata bem lutu'uriateka bem a'
teuwaaka' betchi'bo su'awakame ne ama
bichak. 10 Intok inime'e, kusisi nokaka inen
jiiak:
—Achai Lios, yo'o nesaweme, tu'ik
ausu'lik tu'ureka intok a' joame. Intok em
teuwaaka'uta, a' chuchupame, jakwoosa
beja empo am ya'uraa bittuanee intok itom
ameu jujutne, jume' bwiau itom su'akame
—ti jiian.
11 Junak intok, juname'e, tajo'ota
tossaalaik atteatuawak. Intok juname'e,
juchi chuubaa bem yum jo'ene' betchi'bo
tejwaawakan. Jume' amemak werim,
Krijtota betana tekilta joame, am yuma'u
tajtia. Jume' ket bempo'im benasi
su'anaame.
12 Juka' Bwalata, iniamak busanika,
juchi juka' senuk, ammea am suma'im
a' chuktako, bwe'uusi bwiata au yoamta
ne bichak. Ju'u ta'a, tajo'ota, chukuik
benasi taawak. Ju'u intoko meecha,
si'ime, ojbota beansi taawak. 13 Jume'
intok teekau chokim, bwiau ko'om yojtek.
Chuna ouwota, jekae utte'akamtae, siarim

a' taka yojteka'a benasia. 14 Ju'u teeka,
bwe'u ji'osiata, au nat biijteka'a benasi,
kaitatuk. Jume' intoko, kawim si'ime
intok jum bawepo, ili bwiam yeu jokame,
omot jootek. 15 Jume' intoko, inim bwiapo
che'a yo'otaka, jume' reim teame, kau
tesompo eusek. Intok junama'a kaupo
bwere tetam nasuku. Jume'e, si'imekut
yoemratau yo'o ja'abwaimmak, intok
jume' totomekamemake, intok jume'
watemmeu yo'o ya'arim, jume' jitat
ju'uneaka utte'akame. Intok si'ime jume'
tekokame, intok jume' ka tekokammak
juni'i, junama eusek. 16 Juname'e intok,
kawimmeu intok jume' bwere tetammeu
inen jiian:

—Itot ko'om watteka, intok itom essone,
juka' che'a yo'otaka katekamta, ka itom a'
bitne' betchi'bo, intok juka' Bwalata, ama
butti jiokot yee a' tawaanee'uta, ka itou a'
yuma'ane' betchi'bo.

17 Bwe'ituk tua suum watchisi machika
ju'u taewai yuma'asuk. Liojta aet yee jiokot
a' tawaanee'u. Junama'a intok kaabe, Liojta
beje'eka a' yo'olataka ama yeu weene.

7

Ijra'el yoemratat yeu katriam betana, jume' machilaakame

1 Iniat chukula intok, naiki ankelesim ne
bichak, inim bwiapo, jume' naiki jeekam
tenne'e betana ja'abwekame. Juname'e,
naiki jume' jeeka junuen, bwiat intok kia
bawet juni'i, intok kia jita juyat juni'i,
ka am tennine' betchi'bo. 2 Ket juchi
senuk ankelejta ne a' bichak, ta'ata yeu
we'e betana jikau weyemta. Intok juna'a,
ju'u Lios, jiba yuu jiapsamta betana,
yee ju'uneiyaana' betchi'bo, machilaata
weiyaan. Ini'i ankeles intok, tu'isi utte'aka
amet chaaek, naikika jume' ankelesim,
bwiapo jiapsame intok bawepo jiapsame
su'a betchi'bo utte'ata mabetlammeu, inen
jiakai:

3 —Ka ameu suuane, jume' bwiapo ji-
apsammewi intok kia jume' bawepo jiap-
sammeu juni'i, intok kia jume' juyammeu
juni'i. Jume'e, achai Liojta betana tekilta
joame, machilaata bem ta'aanaa'uta, koba
meje'eku kee itom amet a' yaako.

4 Ne intok, junuen jume' bem koba
meje'eku machilaatuawakame, bem jaiki-
aka'uta ne a' jikkajak. Woo busan taka
miilim ama naiki miil. Inime'e junuen, woj
mamni ama woika, jume' Ijra'eltuka'uta
yoemiam betana yeu katriam, we'epulaim
be'ekatana, bem koba meje'eku machilaat-
uawakame. 5 Ju'u Juraa tuka'utat yeu ka-
triam betana, woj mamni ama wooi miil,
jume' koba meje'eku machilaatuawakame.
Ju'u Ruben tuka'utat yeu katriam betana
intok woj mamni ama wooi miil. Ju'u
Gat tuka'utat yeu katriam betana intok woj
mamni ama wooi miil. 6 Ju'u Aser tuka'utat
yeu katriam betana intok woj mamni ama
wooi miil. Ju'u Naptali tuka'utat yeu ka-
triam betana intok woj mamni ama wooi
miil. Ju'u Manasej tuka'utat yeu katriam
betana intok, woj mamni ama wooi miil.
7 Ju'u Simeon tuka'utat yeu katriam betana
intok, woj mamni ama wooi miil. Ju'u Lebii
tuka'utat yeu katriam betana intok, woj
mamni ama wooi miil. Ju'u Isakar tuka'utat
yeu katriam betana intok, woj mamni ama
wooi miil. 8 Ju'u Sabulon tuka'utat yeu
katriam betana intok, woj mamni ama wooi
miil. Ju'u Jose tuka'utat yeu katriam betana
intok, woj mamni ama wooi miil. Ju'u Ben-
jamin tuka'utat yeu katriam betana intok,
woj mamni ama wooi miil.

Ju'u bu'uura, tosaik ausu'lik atteakame

9 Iniat chukula ne, unnaa juebena yoem-
rata ne bichak. Si'ime ka nanau machika
yoemrata intok ka nanau maisi machik
nokame. Juname'e, ju'u che'a si'imem
bepa yo'ota kateka'po, intok ju'u Bwalata
bichapo ja'abwekame. Unnaa juebenaka,
kaabe a am na'ikian. Intok juname'e ket,
tojsassaalaik atteakan tako sawata intok ket
nuk ja'abwekai. 10 Si'ime kusisi inen jiian:

Ju'u yee jinne'uwame, itom achai Lios,
Che'a yo'otaka katekamta betana,
Intok ju'u Bwalata betana weye,
ti jiakai.

11 Jume' ankelesim intok, si'ime, ju'u
che'a yo'ota kateka'akonila ja'abwekan.
Intok ket, yo'otaka ama jokame konila,
intok ket, naikika, jume' ama jiapsaka
aneme konila. Inime'e intok, ju'u
che'a yo'ota yeyesa'abichapo, tonommea
ja'abweka, bwiau tajti ko'om cha'aka, Liojta
yo'oren, 12 inen jiakai:

Inientune.
A' yo'oriwaka a' bwikrianaa'u, suawata a'
jipue'u,

Intok itom a' bai sae'u alleaka au bicha teuwaanaa'u,
Intok a' eiyaanaa'u, che'a a' yo'o nesaweka utte'ata aet ayuka'u,
Juna'a, itom achai Liojtau lutu'uriatune, jiba yuu betchi'bo.
Tua inientune.
13 Junak intok, yo'otaka jume' ama jokame betana, senu neu nattemaek:
—Jabemsa inime'e, tojsassaalaik tajo'orekame, intok jaku'ubosa yajilam —ti jiakai.
14 Ne intok inen au jiiak:
—Achai, inimmet empo ju'unea, nee tejwaane.
Aapo intok, inen neu jiiak:
—Inime'e juname'em, wame'e, unnaa jiokot yee bittuawaka'po yeu sajakame. Jume'e, Jesukrijtota, Bwalapo ta'eewamta, ame betchi'bo kuuset a' ojbowata wo'otekamta, a' sualeka junae Liojtamak emo tu'uteka intok ka tu'ik kaita ya'ari benasi bem mabetrimtunee'uta a' jajamekame. 15 Junae betchi'bo, achai Liojta yo'otaka a' kateka'abichapo aane. Tukaariat naa buustia junama'a te'opopo bem joo i'awa'uta joakai. Ju'u intok, yo'otaka ama katekame, aapo, si'imeku amemaktuka amet jekkaneeme tu benane. 16 Kaibu intok tebae intok kia ba'ae juni'i, jiokot emo bitne. Intok ju'u ta'a ka jiokot am joone. Intok kia tatariata juni'i, ka a' ine'ene. 17 Bwe'ituk ju'u Bwala, junama'a che'a yo'otaka katekamta mak aneme, aapo, bwalam suuamta benasi amemak annee. Intok jiba yuu jiapsi betchi'bo, ba'am am ji'ituane. Ju'u intok achai Lios, jakwoo juni'i ka intok bem jiokot eene' betchi'bo amemaktune.

8

Woo busanika ju'u machilaa, intok ju'u sawai tomie ya'ari kopaalim a' tattaawaa'um

1 Juka' bwalata juchi juka' senuk, iniamak woo busanik, ammea am suma'im, a' chuktako, junaman teekau, chuubaa, kopala taawak. 2 Junama lautipo jume' woo busan ankelesim, jiba Liojta bichapo ja'abwekame ne bichak. Juname'e, woo busan sisi'iwok kusiam makwak. 3 Chukula intok ket, juchi senu ankeles ama yepsak, sawai tomie ya'arita, kopaalim ama tattaawa'uta weiyaakai. Intok Liojta ama yo'ori betchi'bo, mesata bichapo kiktek. Juna'a intok, kopaalim benam juebenam makwak. Junuen si'ime jume' Liojta yoemiam, aapo'iku bicha bem teuwaa'u mak nau am kuuta' betchi'bo. Intok junama'a, che'a yo'ota yeyesa'abichapo, mesaa, sawai tomie ya'arita, Liojta ama yo'oriwa'po am joak. 4 Ju'u intok, kopaal bwichia, junae ankelejta mam betana, achai Liojta kateka'u jikau yuumak. Jume' Liojta yoemiam, aapo'iku bicha bem yee nokria'u mak weyekai. 5 Junak intok ju'u ankeles, juka'a, kopaalim ama tattaawa'uta nu'uka, junama'a mesapo, oubammea a' tapuniak. Intok junama'a, bwiapo ko'om a' jimmaak. Junak intok unnaa kusisi jiiak. Intok yukuta ru'uti jia'a benasia, intok yuku beoktia. Ju'u intoko bwia au yoyoak.

Jume' sisi'iwook kusiam

6 Junak intok, jume' ankelesim, woo busanika, woo busanim sisi'iwook kusiam, am jiutua betchi'bo ama yeu japtek.

7 Senuk, bat juname'e ankelesim betana, a' kusiawata jiutuak. Junak intok tejam bwiau yojtek. Intok ketchia ju'u taji, ojbo kuraika bwiau ko'om yojtituawak. Ka tua, taa batte nasuk aman, jum bwiapo ju'u ayukame beetek. Junae beekika ju'u juya intok ju'u basso siarika beetek ketchia.

8 Iniamak woika, juchi ju'u senu ankeles, a' kusiawata jiutuak. Junak intok, senu bwe'u kauta benakai, beeteka baweu ko'om jimmaatuk. Ju'u baawe intok, ka tua, taa batte nasuk aman, ojbota benasi taawak. 9 Intok ka tua, batte nasuk aman, si'ime ju'u bawepo jiapsame kokkok. Jume' intok ama bwere kari bebenam kanoam, ket jiba junae beekika ama mojaktek.

10 Iniamak bajika, juchi ju'u senu ankeles a' kusiawata jiutuak. Junak intok, choki, unnaa bwe'uuka, teeka betana ko'om wechek. Tachiriata beete'e benasia. Ka tua, taa batte nasuk aman batwem intok jume' senne'ekam amet ko'om wecheka. 11 Juna'a choki intok, Ajenjo' tean a' chibueka' betchi'bo. Ka tua, taa batte nasuk aman, jume' ba'am ju'u chokita betchi'bo chibusi aayuk. Juebenaka intok juname'e ba'ammea kokkok. Bwe'ituk juname'e chibusi ayukai.

12 Iniamak naikika, juchi ju'u senu ankeles a' kusiawata jiutuak. Junak intok, ka tua

taa batte nasuk aman, ju'u ta'a, ju'u meecha
intok jume' chokim nasontuk. Junuen san,
juname'e si'ime, ka machisi taawak. Intok
junuen, ka tua taa batte nasuk aman, ju-
name'e taewaimmet intok tukaariammet,
kaita tachiriatuk.
13 Intok ket sepia, bwe'u juchajita benaka,
senu ankelejta ne a' bichak intok a' jikka-
jak, mekka betana, teekapo nasuk luula
ne'eeka. Intok tu'isi kusisi chaaemta:
—Tua jiokot ameu yeu weene, jume'
bwiau jiapsammewi. Juchi wate jume'
baji ankelesim, kusiam bem jiutuanee'um
betchi'bo —ti jiakai.

9

1 Iniamak mamnika, juchi ju'u senu anke-
les a' kusiawata jiutuak. Ne intok, teeka
betana, chokita bwiau ko'om wechiata ne
a' bichak. Juna'a choki intok, ankelej-
takai, mekka ko'om wojo'oriata a' etapo
betchi'bo, lutu'uriakai. 2 Juna'a sep su, ju-
naka'a ko'om wojo'oriata, a' etapok. Bwe'u
bwichia intok junama yeu kiktek. Unnaa
bwe'uuka, tajipo jitaa tattaawa'abenaku.
Ju'u bwichia intok, junama'a wojo'oriapo
yeu sikame, ta'ata ka machisi tawaak. In-
tok juka' jekata juni'i. 3 Junama'a bwichi-
apo intok, bwere waka wo'ochim benaka
ama yeu sajak. Inim bwiapo si'imekut
ne'ekai. Jume' waka wo'ochim intok ket,
utte'akan, inim, jume' machilim benasia.
4 Juname'e, bwiapo juyata oo basota siu-
lata intok kia jitaa ouwota juni'i, intok
kia jume' bwere juyam, ka bem nason-
tene' betchi'bo tejwaatuk. Alla juka' yoem-
rata, koba meje'eku, achai Liojta betana
machilaata ka a' jipueme jiba tejwaawak.
5 Taa juname'e, juka' yoemrata ka bem a'
su'ane' betchi'bo au bittuawak. Ala, mamni
mechammeu tajtia, ko'okosi bem am joone'
betchi'bo jiba. Juname'e intok, yee juj-
jako, machilta senuk a' jujjaka'a benasia
ko'okoekan. 6 Juname'e taewaimmetchi,
ju'u yoemra kokopeene. Taa ka kokkone.
Intok junuen kokopeaka juni'i, kokkowame
kaita tune.
7 Juname'e wo'ochim, kaba'im nas-
suawa'u bicha kateme bebenaekan. Bem
kobammet, sawai tomie ya'arita bebenam
amet jo'ariakan. Intok yoem pujbakame
benaekan. 8 Jamutta tettebem a' choneka'a
benasia, chonekan. Intok jume'e,
bem tamim, ousei tamim bebenaekan.
9 Juname'e, si'ime bem takaa, sisi'iwookie
bem emo ania benasia machiakan. Ju'u
intok, juname'e masam jiawai, juebena
kaba'i kaarom, nassuawa'u bicha tenne'e
benasi jiian. 10 Jume' bem bwasiam, machil
bwasia benaekan. Junaen wichakai. Intok
juname'e, mamni mechammeu tajtia
yoemrata bem ko'okosi joone' betchi'bo,
bem bwasiampo utte'akan. 11 Juname'e
wo'ochim, ameu yo'ota jipuen, bwiapo
ko'om wojo'oriapo ankeles. Ini'i ankeles,
ebreo nokpo Abbaron tean. Rieeko nokpo
intok, Apolyon tea, ju'u jita lu'u lu'utame,
ti teuwaa.
12 Wepulaka jaibu simsuk ju'u ama butti
jiokot emo bitwame. Taa ketuni juchi woika
be'ee.
13 Iniamak busanika, juchi ju'u senu anke-
les, a' kusiawata jiutuak. Junak intok ji-
awaita ne jikkajak, achai Liojta bichapo,
mesa sawai tomie ya'arita betana yeu
weyemta. 14 Juna'a jiawai intok, juchi
inia mak busanika, ju'u ankelejtau, ju'u
sisi'iwook kusiata jipuemtawi inen jiiak:
—Naikika, jume' ankelesim su'u tojine,
jume'e, bwe'u batwee Eupraatej tea'anaapo
suma'im —ti jiiak.
15 Junuen jume' naiki ankelesim su'u to-
jituk, ka tua, taa batte nasuk aman, yoem-
rata a' su'a betchi'bo. Bwe'ituk inime'e,
jiba junama lauti betchi'bo intok junae
taewaita intok junae mechata intok junae
wasuktiata betchi'bo yeu pu'arimtukan.
16 Juname'e betana jume' sontaom kak-
aba'ekame, bem jaikiaka'uta ne a' jikkajak.
Juname'e intok, wooi sien miiyon tukan.
17 Junuen san ne, juname'e kaba'im am
bittuawak tenkupo benasia. Jume' intok
amet kateme, tawit, sisi'iwookie emo
pattalamtukan, sikiisia, teweesia intok
sawaisi yoka'immea. Jume' intoko bem
kaba'im, ouseim benam kokobakan. Intok
inime'e, bem tenpo, taji, bwichia intok
asupreta beete'e benasi yeu weaman. 18 Ka
tua, taa batte nasuk aman, ju'u yoemra
iniae baji weemtae kokkok. Kaba'im
betana tenpo yeu weyemtae. Tajie,
bwichiae, intok asupretae. 19 Bwe'ituk
juname'e kaba'im, tenpo intok bwasiapo
junuen utte'akan. Bwe'ituk juname'e,
bem bwasiam, bakotchim bebenaekan,
kokobakai. Intok junammea yee ko'okosi
jooan.

[20] Taa ju'u wate yoemra, tawakame, jume' inime'e bajika jiokot yee joammea ka kokokame, ka tu'ik bem bo'o jooria'u betana, ka a' su'u tojak. Intok kia jume' ka tu'i jiapsim juni'i, jiba am yo'orekai. Intok kia jume' ka lutu'uriapo liosim yo'oriwame, sawai tomie oo tosai tomie oo sisi'iwookie, intok tetae intok kia kutae ya'arim, ka bichame intok ka jikkajame intok kia ka rejteme juni'i, jiba am yo'orekai. [21] Intok kia bem yee su'anee'u betana juni'i, ka emo temaek. Intok kia yee sibowamta betana, intok jaamuchim, ka am jujubeka, bem amemak emo tu'uree'uta, intok kia juka' bem jita e'etbwa'u betana juni'i, ka a' su'u tojak.

10

Ju'u ankel, jume' ili liprom jipueme

[1] Junak intoko, juchi senu ankelejta, tu'isi utte'akamta, teeka betana, namupo ko'om weyemta ne bichak. Intok a' kobawa bepa, teweika, sawaika intok sikiika, ko'oi, ae bepa jipuen. A' pujbawa intok, ta'ata benasi tachiriakan. Jume' intok, a' wokiwam, taji buaktiam ja'abweka'a benaekan. [2] A' mampo, ili ji'osiam etapoim jipuen. Intok batatana a' wokimmea, bawepo weyekan. Miko'otana intok bwiapo wokekan. [3] Junak intok, utte'aka chaaek, ouseita a' jijia'a benasia. Junaka'a intoko junuen a' jijiako, woo busanika yuku jimaarim benaka, bem teuwaari jikkajituk. [4] Woo busanika juname'e jiusuko, junaka'a bem teuwaa'uta ne a' ji'ojtebaen, taa teeka betana jiawaita inen neu jiamta ne a' jikkajak:

—Juname'e woo busanika junuen kusisi jiakame teuwaaka'uta, empola a' ju'uneiyaane. Intok ka a' ji'ojtene —ti jiiak.

[5] Chukula ket ju'u ankeles, baweta bepa intok bwiata bepa weyeka, in bichaka'u, batatana teekau jikau mamtek. [6] Intok juka' jiba yuu jiapsamta, juka' teekata, bwiata intok juka' baweta, intok si'imeta waka'a junama'a ayukamta ju'unaktemta, a' teuwaaka a' lutu'uriatekai:

—Kaita intoko bo'o bitwame tune —ti jiakai—. [7] Bwe'ituk juka' taewaita yumako, junak iniamak woo busanika, juka' ankelejta sisi'iwook kusiata a' jiutua taiteko, junak juka' achai Liojta, aapo'ik jiba ju'uneiyaaka yeu weenemta, jaibu a' yuma'asuka'uta ju'uneiyaanaa. Aapo'ik jiba inia betana jaibu jume' aapo'ik yeu pu'arim chukula yeu weenemta teteuwaame, bempo'im a' ju'uneiyaatuariaka'a benasia.

[8] Ju'u jiawai, che'a bat in jikkajaka'u, ju'u teeka betana weyeme, juchi wee'po neu nokaka, intok inen neu jiiak:

—Noolia, ju'u ankeles, baweta bepa, intok bwiapo weyekamtau sikaa, intok jume' ili ji'osiam etapoim, mampo a' jipue'um, am nu'une —ti neu jiakai.

[9] Nejpo intoko junae ankelejtau ne siika, jume' ili ji'osia ji'ojteim intok ne au a'awak. Junak intok aapo inen neu jiiak:

—Jiba, am nu'ee, am bwa'ane —ti neu jiaka—, em tenpo mumu ba'awam benasi kakane, taa am bwa'asuko, chukula chibusi aune —ti jiiak.

[10] Junak intoko, jume' ji'osiam, ju'u ankelejta mampo ne am nu'uka. Juname'e intok ne am bwa'aka. Intok in tenpo kakaekan. Taa chukula nee am bwa'asuko, chibusi aayuk. [11] Sep ket inen neu jiuwak:

—Utte'a, juchi em a' teuwaane'po juka' achai Liojta si'ime, ka nanau machi yoemrata betana intok ka nanau maisi machik nokame betana intok jume' che'a yo'o ya'arim betana, juka' a' teuwaa'uta.

11

Jume'e, woika, Liojta betana bittuarim

[1] Junak intok, bakata benak nee makwak, jitaa ae tammachiawa'u benak. Intok inen neu jiuwaak:

—Kikteka, sikaa, intok achai Liojta te'opota a' jai beetchiaka'uta intok juka'a, Liojta ama yo'oriwa'uta, mesata, jai beetchiaka'uta a' ju'uneiyaane. Intok jume' junama'a aneka, Liojta yo'oreme am na'ikiane. [2] Taa junama'a te'opopo pa'aria tana tebata mayoata, ka a' tamachiane. Bwe'ituk juna'a, jume' ka inim jomemmeu su'u tojiri. Juname'esan, woi taka intok ama wooi mechammeu tajtia, Liojta bwe'u jo'ara' tea'po, bempo, bem ea'uta joaka ama anne. [3] Inepo intoko —ti jiia ju'u achai Lios—, wooim jume' nee betana nokneeme, ne aman bittuane. Juname'e intok, miil intok ama wooi siento, intok ama baji taka taewaimmeu tajtia ama annee, chuchukuik atteakai.

[4] Inime'e woika Liojta betana yeteu nokneeme, juname'em, wame'e wooi oliibo ouwom teuwaa'u, intok jume' woika

kanteelam ama jaja'abwawa'um, achai
Lios, bwiata ju'unaktekamta bichapo
ja'abwaim. 5 Senuk, inimmeu a' suabaao,
bempo, tenpo tajita yeu rejtitua. Jume'
am beje'eka aneme, tokti am tattaa.
Intok junuen mukne, jabetaka juni'i, am
beje'eka aneme. 6 Inime'e, Liojta betana
kateme, junuen utte'ak, juka' teekata,
bem a' cha'atutuaka, junuen ka yukne'
betchi'bo, jume' taewaimmet, achai Liojta
betana bem yeteu noksu'utajtia. Intok
ket utte'ak, jume' ba'am, ojbota benasi
bem am ya'ane' betchi'bo. Intok jume'
inim bwiapo jiapsame, jiokot bem emo am
bittuane' betchi'bo, jitae juni'i ko'okoata
bem joa'ue, jaikisi bem aubae'ebeekisia.
7 Taa juname'e, juka' bem tekilta am
chupa'asuko, ju'u bwia wojo'oku, mekka
ko'om betana, majjaiwatchika jita ama
yeu weeneeme, amemak nassuane, am
kobaka intok am su'ane. 8 Juname'e,
jume' bem takaam, jum bwe'u jo'arapo
naj katwa'apo su'u tojinaa. Juka'a, itom
achai, kuuset a' poponwaka'po. Ini'i inika'a
teuwaabaawa'po, bwe'u jo'ara Sorooma,
intok ket bwiaraa Ejipto' tea. 9 Intok baji
taewaim intok ama nasuk taewaita yuma'u
tajtia, si'imekut betana, ju'u ka nanau
machi yoemra, intok ta'abwik nokame,
juname'e su'awakame, bem takaam ama
bitne. Intok juname'e, kaabem am ma'aa
i'ane. 10 Inim bwiapo jume' jiapsame,
alleene, juname'e kokkoka' betchi'bo.
Intok junuen, tua alleakai, bempo naas jita
emo mimikne. Bwe'ituk juname'e wooi
o'owim, achai Liojta betana yeteu noka'um,
ame betchi'bo jiokot emo bitwame tukan.
11 Taa chukula, jume' baji taewaim intok
ama nasuk taewaita simsuko, ju'u Lios juchi
am jiapsituak. Juname'e intok juchi jootek.
Intok si'ime jume' am bichakame, tu'isi
womtek. 12 Sep ketchia, juname'e woika,
Liojta betana yeteu nokame, teeka betana
jiawaita utte'akamta jikkajak:

—A'abo em jikau ja'amu —ti ameu ji-
amta.

Juname'e intok, namupo teekau sajak.
Jume' intok am beje'eka aneme am bichak.
13 Junama'a lautipo, bwia tu'isi au yoyoak.
Intok rebbeika, juna'a bwe'u jo'araa, ko'om
wechek. Intok woo busan miiltaka, ju-
naka'a au yoyoa'po kokkok. Intoko ju'u
wate yoemra, ka kokokame, ama butti maj-
jaekai, Liojta, teekau katekamta yo'orek.

14 Jaibu woika, jume' amet tua jiokot emo
bitwame saka'asuk. Taa ket, inia mak ba-
jika, jiokot emo bitnaame lauti yuma'ane.

Woo busanika ju'u sisi'iwook kusia

15 Iniamak woo busanika, juchi ju'u senu
ankeles, a' kusiawata jiutuak. Junak intok,
teekau jiawaim, tua utte'aka jikkajituk:

Inim bwiapo, si'ime jume' ya'uraam, itom
achai Liojtau intok ju'u Krijto, a'
yoemiabeu emo su'u tojila.

Aapo intok, jiba yuu wasuktiammeu tajtia
nesaune,

ti jiame.

16 Junak intoko, jume' senu taka ama
naikika, yo'otaka, achai Liojta bichapo ket
jum yo'owem jojoye'po jokame, tonommea
ja'abweka, bwiau tajtia ko'om pujbaka
intok junuen Liojta yo'orekai, 17 inen jiakai:

Enchi te bai sae, achai Lios, si'ime
utte'akame.

Empo i'an jiapsame, bat naatakai juni'i.

Bwe'ituk empo a' mabetla, si'imem bepa
em yo'otunee'uta.

Intok empo jaibu nesawe,

ti jiakai.

18 Jume' ka nanau machika yoemram, ka
alleaka, omtemme.

Taa yuma'asuk ju'u taewai, em aet yee
jiokot emo bittuanee'u.

Intok ketchia ju'u taewai, jume' kokkoarim
em am ya'uraa bittuanee'u.

Intok empo, jume' ee betana yeu pu'arim,
yeteu noktuawame, intok jume'
wepulsi eu emo su'u tojilame,

Intok jume'e, enchi yo'ori ta'aaka jiapsame,
empo, juka' ameu tu'ik am bittuane.

Kia jume' che'a eiyaawame oo kia jume' ka
eiyaawame juni'i.

Intok ket, inim bwiapo, jume' si'imeta
lu'utame, em am lu'utanee'u.

19 Junak intok, teekau, ju'u achai Liojta
te'opo etapowak. Junama'a wajiwa intok,
aapo'ik bemela lutu'uria a' ya'ariwa, ju'u
kaaja, sawai tomie ya'ari a' teuwaame, ama
bittuk. Yuku be'oktiam intok yeu machiak.
Intok jiawaim, kusisi yuku ru'uti jia'a be-
nasi jiakai. Bwia intok tu'isi au yooan.
Intok tua utte'aka tejam yukuk.

12

Ju'u jamut intok ju'u woo busanim kobakame

1 Junak intok, teekau, machilaa yeu
machiak. Senu jamut, ta'ata benasi beojkok
tajo'orekai. Ju'u intok meecha, a' wokim
betuk katekan. Intok woj mamni ama wooi
chokekamta sawai tomie ya'arita, kobat aet
yecha'ikai. 2 Ini'i jamut abe yeu kikten. In-
tok wantiriammea tu'isi chaaen. Bwe'ituk
ba'asoabaekai, jiokot au bichan. 3 Junama'a
lauti, juchi senu machilaa, teekapo yeu
machiak. Jitaa jiapsaka, unnaa bwe'uuka,
sikiika, woo busanim kobakai. Intok woj
mamnim awakai. Intok we'epul a' kobam-
met, jitae ya'arim aet jo'ariakan. 4 Ini'i,
a' bwasiae, jume' chokim teekapo aukame,
ka tua, taa batte nasuk aman am biak-
taka, bwiau ko'om am beebak. Junak intok
ini'i, woo busanim kobakame, ju'u jamut,
yeu kiktebaemta bichapo kiktek, junae
uusi, yeu a' tomteko, sep a' bwa'abaekai.
5 Ju'u jamut intok, o'outa asoak. Ini'i san,
sisi'iwook baarata jipueka, che'a bepa yo'o
ya'uraataka, si'ime ka nanau machi yoem-
ratau yo'otuneekai. Sep intok juna'a, juka'
a' asoawata u'aawak. Intok ini'i, achai
Liojta aapo'ik che'a yo'otaka a' kateka'u
tojituk. 6 Ju'u jamut intok, bamseka, bweka
pa'ariau bicha yeu siika, jumun, achai Liojta
jaibu a' yebij i'a'awi. Junuen junama'a a'
ji'ibwatuana' betchi'bo, senu miil ama woi
siento intok ama baji taka taewaimmeu
tajtia.

7 Chukula intok ket, teekapo nassuawame
ama yeu siika. Junama'a ju'u ankeles-
immeu yo'owe, Mikel teame, intok jume'
aamak eame ankelesim, juka' sikiika woo
busanim kobakamta beje'eka nassuak. Ju'u
intok, woo busanim kobakame intok jume'
aamak eame ankelesim, ket nassuak. 8 Taa
inime'e ka yo'oka yeu sajak. Teekau in-
tok, kaita intok lutu'uria ame betchi'bo
aukan. 9 Junuen san beja, juna'a sikiika,
woo busanim kobakame, junama'a yeu bep-
wak. Tua che'a bat naatakai wa'a au bakot
yaakame, ju'u yee bai tatta'aame, intok be-
beje'eri, ju'u ka tu'ikut yee nana'atejome.
Ini'i intok jume' aamak eame ket bwiau
ko'om wo'otawak.

10 Junak intok, teekau, jiawaita utte'aka
inen jiamta ne jikkajak:

—Ju'u taewai aet yee jinne'unaa'u jaibu
yuma'asuk, aapo'ik betana utte'awa intok
juka' itom Lios, yo'otaka a' nesauneo.
Intok a' yoemiawata, Krijtota, che'a a'
nesauneo. Bwe'ituk ju'u, jume' Krijtopo
itomak werim, ka tu'ikut am nana'atejome
yeu beepri. Ju'u, taewait intok tukaariat
naa buustia itom achai Liojtau am
nana'atejoo'u. 11 Jume'e, Krijtopo ito mak
werim a' koba'i, Bwalata me'ewakamta
bem sualeka' betchi'bo. Intok achai Liojta
betana juka' nok lutu'riata bem a' lutu'uria
ya'ari betchi'bo. Bwe'ituk su'anaaka juni'i,
ka emo beutiak. 12 Junuen san eme'e teekau
jiapsame, tua alleene. Taa tua jiokot
machine, jume' inim bwiapo intok jume'
bawepo jiapsame betchi'bo. Bwe'ituk ju'u
bebeje'eri, tu'isi o'omtilatakai emou ko'om
yebijlaa. Bwe'ituk ju'unea a' bwijnaa'uta,
abe a' yuma'apo.

13 Ju'u, sikiika woo busanim kobakame
intok, ju'uneakai, bwiau ko'om a' jim-
maatuka'po, ju'u jamut, o'outa asoakam-
tau sua taitek. 14 Taa juna'a jamut,
bwe'u juchaji masam benam makwak,
junuen, a' yebijnee'u, bweka pa'ariau
bicha a' ni'ine' betchi'bo. Mekkaa, ka
junae bebeje'erita be'emu. Jumun a'
ji'ibwatuana'awi, baji wasuktiam intok
ama nasuk wasuktiammeu tajtia. 15 Ju'u,
che'a bat naataka au bakot yaakame,
a' tenpo, ba'am yeu simtuak, junuen
batweta ya'abaekai, junaka'a jamutta a'
nuk simne' betchi'bo. 16 Taa ju'u bwia,
juka' jamutta aniak. Bwe'ituk juna'a
bwia, juka' bebeje'erita, tenpo ba'ata yeu
simtuaka'uta, a' nu'uka. 17 Iniamak san
ju'u sikiika woo busanim kobakame, tu'isi
o'omtek junaka'a jamutta beje'ekai. Junak
intok sikaa, junae jamuttat yeu katriam
tawalammak nassuabaekai. Jume' achai
Liojta betana nesaurim nok jikkajame.
Intok jume'e, juka' lutu'uriata ka koptame,
Jesukrijtota betana lutu'uriateita.

13

Wooika, jume' jita naikim wokekame

1 Bawe mayoat kikteka, ne intok junama'a
bawepo ba'apo betana jitaa, jikau weyemta
ne bichak. Woo busanim kobaka, intok
woj mamnim awakamta. Intok we'epul
a' awammet, jita, sawai tomie ya'arim aet
jo'ariakan. A' kobawammet intok, Liojta

beje'eka jaana nokame aet ji'ojteitukan.
[2] Ini'i jita, naikim wokekamta in bichaka'u,
ju'u yookota benaekan. Jooso' teamta be-
nam intok wokekan. Intok ouseita be-
nak tenekai. Ju'u intok, sikiika, woo bu-
sanim kobakame, junaka'a, aapo'ik betana
utte'ata intok si'imem bepa yo'otaka a' ne-
saunee'uta aet autuak. [3] Junae jita, naikim
wokekamta, wepul a' koba, muk maisi
ko'okosi ya'atukan. Taa jum, muk maisi
ko'okosi a' aula'po, tu'ireak. Intok si'ime
aniat, ju'u yoemra a' suum'eiyaaka intok ju-
nau emo su'u tojak a' yoem'eiyaakai. [4] Intok
juka' sikiika, woo busanim kobakamta, in-
ime'e a' yo'orek. Bwe'ituk, aapo'ik juka'
naikim wokekamta, utte'ata aet autuaka'
betchi'bo. Intok juka' naikim wokekamta,
ket bempo a' yo'orek, inen jiakai:

—Kaabe ale benaka machika aane. Intok
kaabe a' beje'eka nassuane —ti jiakai.

[5] Ketchia, ini'i naikim wokekame,
suawakamta a' teuwaa betchi'bo, ujyoik
intok Liojta beje'eka, jaana a' nokne'
betchi'bo suawata aet autuak. Intok
woi taka intok ama wooi mechammeu
tajtia a' yo'otaka a' nesaune' betchi'bo
lutu'uriakan. [6] Intok tua junuen aayuk,
Liojta beje'eka, jaana nookak. Intok
ka a' yo'otuka'a benasia, ka a' yo'orek.
Liojta te'opowata intok kia jume' teekau
jiapsame juni'i, ka yo'orek. [7] Intok ketchia,
jume' achai Liojta yoemiam beje'eka a'
nassuatuawak, juname'e a' koba'u tajtia.
Intok si'ime aniat ka nanau machi yoemra,
ka nanau machik nokammeu, ameu a'
yo'otune' betchi'bo au lutu'uriatuawak.
[8] Junaka'a naikim wokekamta, si'ime jume'
inim bwiapo jiapsame, a' yo'orek. Jume'e,
bem team, Bwalata ji'osiam, jiba yuu
betchi'bo jiapsineeme ji'ojteimpo, ka ama
ji'ojteim. Ju'u kee aniata ju'unaktewao
naateka, a' me'etune'e betchi'bo yeu
pu'awakame.

[9] Ju'u a' mammatebaeme a' jikkajine.

[10] Jume'e, watem eta' betchi'bo, am bwiseka
am utte'a jooriame,
Ket bempo jiba junaen ya'anaa.
Intok wame'e, tebe kuchi'immea yee
su'arime,
Ket bempo jiba junaen ya'anaa.

Inia betchi'bo san, jume' Liojta yoemiam,
utte'a, yo'owe Jesukrijtotat eaka, a bem
bo'o bitne'po.

[11] Chukula ket ne juchi seenuk, naikim
wokekamta bichak, bwiapo yeeu, jikau
weyemta. Ini'i, bwalata benam wooim
awakan. Taa ini'i, ju'u sikiika, woo busanim
kobakamta benasi nookan. [12] Intok ini'i,
che'a bat naikim wokekamta, bawepo yeu
sikamta benasi, yo'o nesaweka, junae mak
aane, intok aamak eakai. Ini'i intok, inim
bwiapo, si'ime jiapsame, juka' ba'apo, che'a
bat yeu sikamta am yo'orituan, juka' kobat
muk maisi ko'okosi aulataka tu'ireakamta.
[13] Ketchia, ini'i, machilaata, ka a jootu
maisi machik jooan. Tajita juni'i, teeka
betana ko'om weamtuakai, ju'u yoemrata
bichapo. [14] Intok ini'i, machilaae, junae
che'a bat yeu sikamta mak aneka, a' jootu-
awa'ue, junuen jume' inim jiapsame am bai
ta'aak. Intok junamet nesawek, ju'u muk
maisi ko'okosi ya'aritaka, ka mukukamta
benak, jitae bem a' ya'ane' betchi'bo.
[15] Ju'u intok, naikim wokeka, chukula yeu
sikame, utte'atuawak, juka' bat yeu sikamta
benak, ya'arita, jiapsiwamta aet autua'
betchi'bo. Junuen, junaka'a ya'arita a'
nokne' betchi'bo. Intok si'ime jume' ka a'
yo'oreme, am su'a tebo betchi'bo. [16] Intok
ketchia, si'imem, jume' eiyaawame intok
jume' ka eiyaawame juni'i, totomekame
intok kaita jipueme juni'i, intok jume'
tekokame, intok kia jume' ka tekokame
juni'i, batatana mampo oo koba meje'eku,
bem ae ju'uneiyaatunee'uta, machilaata
amet a' ya'a tebok. [17] Intok kaabe a jita
jinunee oo a jita nenkinee juni'i, ju'u
naikim wokekamta betana machilaata ka
aet ya'aritakai, oo junae naikim wokekamta
team oo junae team jume' nuumerom.
[18] Iniat ju'unee betchi'bo koba suawata
waata. Ju'u intoko suawaka ju'uneame,
juka' naikim wokekamta a' team ju'uneiyaa
betchi'bo tu'isi a' bichaka, numerompo am
jariune. Bwe'ituk juna'a nuumero, jiba
inim bwiapo jiapsamta teuwaa. Ju'u nu-
umero intok, busan siento ama baji taka
ama busani juna'a.

14

Jume' woo busan taka miil intok ama naiki miil taka, bwikame

[1] Chukula intok ket, juka' Bwalata, kawi
Sion tea'po jikat weyekamta ne bichak.
Inia mak intok, woo busan taka miil in-
tok ama naiki miil taka, waate aamak

ja'abwekan. Inime'e, Bwalata intok a'
achai Liojta team, koba meje'eku amet
ji'ojteim tukan. 2 Junama'a lautipo, sep, ji-
awaita teeka betana weyemta ne a' jikkajak.
Juna'a, jiawai, bawe ba'a biaktiam mayoau
yumaka, kusisi am jia'a benasi jiian. In-
tok yukuta, utte'aka, binwa kusisi a' jia'a
benasia. Watem juebenam, bem aapam
jiutua'a benasia. 3 Juname'e intok, bemela
bwiikim bwiikan. Liojta che'a yo'otaka a'
kateka'abichapo. Intok naikika, jume' ama
jiapsame bichapo. Intok jume' yo'otaka
ama jokame bichapo. Juname'e bwiikim,
kaabe a am suawa'un. Ala jume' woo busan
taka miil intok ama naiki miiltaka, jume'
inim jiapsame betana jinne'uwakame jiba.
4 Inime'e juname'e, jume' ka jaamuchim-
mak emo tu'urisukame. Bwe'ituk bempo
Liojta betchi'bo jiba jiapsa. Intok juka'
Bwalata, ka a' koptaka, jakun a' aneo juni'i,
aamak rejte. Inime'e, achai Liojta intok ju'u
Bwalata betchi'bo, inim yoemrata betana
jinne'urimtuk, jume'e, che'a bat kateka a'
mikwaka'um benasia. 5 Aa noki'ichia tua
kaita amet teuwak. Bwe'ituk inime'e, Liojta
yo'otaka a' kateka'abichapo, ka tu'uwata
kaita ya'arika aane.

Baji, jume' ankelesim teuwaaka'u

6 Junak intok, juchi senuk ankelejta,
teekapo nasuk luula ne'emta ne bichak.
Ini'i, Jesukrijtota betana nok lutu'uriata
intok weiyaan, tu'ik intok jiba betchi'bo
tunemta. Junuen jume' bwiapo jiapsam-
meu, si'ime ju'u ka nanau machi yoem-
ratau, intok ka nanau maisi nokammeu a'
teuwaa betchi'bo. 7 Intok unnaa kusisi inen
jiian:

—Achai Liojta eme'e ee majjaune, in-
tok au bicha enchim a' yo'oree'uta, a'
teuwaane. Bwe'ituk yuma'asuk ju'u tae-
wai, aapo'ik yee aet ya'uraa bittuanee'u.
Eme'e juka' teekata intok juka' bwiata intok
baweta intok jume' senne'ekam yaakamta
a' yo'orine.

8 Iniet cha'akai intok, inia mak woika,
juchi senu ankeles yepsak inen jiakai:

—Jaibu wetchuk, jaibu wetchuk ju'u
bwe'u jo'ara Babiloonia, inim tu'isi
eiyaawame. Bwe'ituk junama'a si'imeta
juka' ka nanau machi yoemrata, tiusi ama
butti ka tu'ikue a' nayyotek.

9 Sep ket, junaet cha'aka iniamak bajika,
juchi senu ankelej yepsak, intok unnaa ku-
sisi nokaka inen jiakai:

—Jabetaka juni'i, juka' naikim
wokekamta intok kia juka' ale benasi
ya'arita juni'i, a' yo'oreko, intok inia
betana koba meje'eku oo a' mampo juka'
machilaata aet ya'a teboko, 10 ini'i ket,
achai Liojta betana, tua ka tu'ika jiokot
maachik bitne, aapo'ik Liojta betana juka'
tua ka a' allea'uta. Intok junuen, ka
jiokoliwaka taji'asupreka'po, jiokot au
bitne, Liojta ankelesim intok ju'u Bwalata
bichapo. 11 Ju'u bwichia, juname'e, jiokot
emo bicha'po, jiba yuu betchi'bo ama jikau
weene. Intok taewait intok kia tukaariat
juni'i, kaita yum jo'eriatune, jume'e, juka'
naikim wokekamta intok kia juka' ale
benasi ya'arita juni'i, a' yo'oreme, oo kia
junae betana juka' machilaata mabetakame
betchi'bo. 12 Inia betchi'bo san jume'
Liojta yoemiam intok jume' Liojta betana
nesaurim bo'o jooriaka jiapsame, intok
Jesukrijtota, ka koptaka a' sualeme, utte'a,
bettek ameu yuma' nasuk, jiba a bem bo'o
bitne'po.

13 Junak intoko, teeka betana jiawaita
weyeka intok inen neu jiamta nee jikkajak:

—Inika'a ji'ojtenee ti neu jiiak: "Inim
bichau bicha, tua alleenee jume'e, yo'owe
Jesukrijtota sualeka kokoneeme." Jeewi ti
jiia ju'u Liojta tu'u jiapsiwa, bwe'ituk ju'u
bem tekilta betana yum jo'ene. Ju'u intok
tu'ika bem ya'ari, junaman ameu tu'ineeka
amet ju'uneiyaanaa.

Inim bwiapo ju'u jichupawakame

14 Junak intok tossaalaik namuta ne
bichak. Junae namuta bepa intok, Liojta
usita benak ama katekamta. Ini'i kobat,
sawai tomie ya'arita aet yecha'ikai. Bwaawi
oosam intok mampo jipuen. 15 Te'opopo
yeeu intok, juchi senu ankeles yeu siika.
Ju'u namuta bepa katekamtat inen utte'aka
aet chaekai:

—Em osam nu'uka, juka' echita a' toboktane. Bwe'ituk jaibu yuma'asuk ju'u taewai. Ju'u intok bwiapo eechi, tu'isuk.

16 Sep su ju'u namupo bepa katekame,
jume' a' osawammea echimuta chuktak. In-
tok juka' echita yeu sikamta a' toboktak.

17 Junak intoko juchi senu ankeles, teekau
te'opota kateka'po yeu siika. Juna'a juni'i

ketchia, osam bwaawim weiyaakai. [18] Intok
mesaa, Liojta ama yo'oriwa'po betana,
juchi senu ankeles ama yeu siika, tajita ya'a
betchi'bo, lutu'uriakai. Intok ju'u bwawim
osakamtau kusisi chaaek:
—Jume' em bwawi osam nu'uka, bwiau,
jume' pa'asi takam am toboktane. Bwe'ituk
jaibu tu'i —ti au jiiak.
[19] Ju'u ankeles intok sep su, jume' a' os-
awammea, echimuta chuktak. Intok jume'
pa'asim yeu sikame toboktak. Juna'a intok,
am ba'awa'u betchi'bo jita'po bwe'uuku
am to'aak. Ini'i san juka' Liojta, tua yee
jiokot a' bittuanee'uta, a' teuwaa. [20] Jume'
pa'asim, jum bwe'u jo'araapo mayoau,
pa'akun bicha ba'awa'uwak. Intok jum bem
to'aawaka'po, ojbo ama yeu siikan. Kaba'im
tenimmeu jikau yumakai. Intok baji sien
kiloometrommeu tajtia buitekai.

15

Woo busan jume' ankelesim, woo busan ko'okoata weiyaa'u

[1] Jum teekau, juchi senu machilaata
bwe'uuka intok majjaiwatchik ne bichak.
Woo busan ankelesim, woo busanika, juka'
lu'utineeka, yee jiokot emo bittuawamta
weiyaakai. Junaemak lu'utineekai ju'u
achai Liojta, tua ka a' allea'u.
[2] Ketchia baweta, bikriota benasi naj
mamachika intok taji mak kurai benak
ne bichak. Intok wame'e, juka' naikim
wokekamta intok juka' ale benasi juka'
ya'arita intok kia junae betana juka' machi-
laata koba'ika yeu sajakame, inime'e, ju-
nae baweta benaka naj mamachik naapo
ja'abwekan. Aapam intok achai Liojta be-
tana bem makrim, nuk ja'abwekai. [3] Inime'e
intoko, ju'u, Liojta betana tekilta joame,
Moiseej tuka'uta betana weyeme, jume'
bwikim bwiikan. Intok ju'u Bwalata betana
weyeme, inen jiame:

Si'imek bepa eiyaawatchi intok kaitau a
tamachiatu, si'ime ju'u em ya'ari,
achai Lios, si'ime utte'akame.
Wepulsi lutu'uria intok kaita ka tu'ik aet
aayuk em bo'o jooria'ut.
Si'ime ka nanau machi yoemratau
eiyaawatchika, si'imem bepa che'a
yo'owe.
[4] Achai Lios, eu lutu'uria, si'imem enchi ee
majjaune'po.
Intok si'imem enchim am yo'orine'po.
Bwe'ituk empo jiba juna'a, ju'u, kaita ka
tu'ik ya'arime.
Si'ime ju'u ka nanau machi yoemra, enchi
bichaka enchi yo'orine.
Bwe'ituk ju'u em ya'ari, wepulsi lutu'uriata
ausu'lika ju'uneiyaawa.

[5] Iniat chukula intok, teekapo, te'opopo,
jum lutu'uriapo Liojta ama ane'a benasi
eiyaawa'po au etapomta ne bichak,
Liojta nesaurim, teta beraimmet ji'ojteim
e'eriaripo. [6] Jum te'opopo yeeu betana,
wame'e woo busan ankelesim yeu sajak,
juka' woo busanika jiokot yee emo bit-
tuawamta a' weiyaakai. Juname'e tajo'ori,
beojkoka, lino' teamta atteakan. Intok
wikosam sawai tomie ya'arimmea tawiu
jikat emo suma'ireakan. [7] Junak intok,
naikika jume' junaman jiapsame betana,
seenu, jume' woo busani ankelesim,
we'epulaim, bweja'im benam, sawai tomie
ya'arim am makak. Inime'e, sawai tomie
ya'arim achai Lios, jiba yuu jiapsamta
betana, ama butti ka a' allea'u betchi'bo,
yee jiokot a' bittuanee'utae tappuni
benakai. [8] Ju'u teekapota te'opo intok,
bwichiae tapunak. Achai Liojta betana a'
eiyaawatchiaka'uta intok si'ime utte'ata
aet ayuka'uta a' teuwaakai. Junama'a
te'opou intok, kaabe a aman kibaken, jume'
woo busan yee jiokot emo bittuawame, woo
busanika jume' ankelesim weiyaa'um, kee
am lu'uteo.

16

Jume' bweja'im benaka ka tu'ik teuwaame

[1] Junak intok jiawaita te'opo betana yeu
jiamta ne jikkajak. Jume' woo busan anke-
lesimmeu kusisi inen jiamta:
—Aman eme'e sajaka, jume' woo bu-
san bweja'im benam, sawai tomie ya'arim,
achai Liojta betana ama butti ka a' al-
lea'ue tappunim, bwiapo jiapsammet am
wo'otane —ti jiakai.
[2] Ju'u bat senu ankeles, aman siika intok
juna'a, bweja'ipo a' jipue'uta, bwiau jiap-
sammet ko'om a' wo'otak. Intok si'ime
jume'e, ju'u woo busan kobakamta betana
machilaata jipuemmetchi intok juka' ju-
nale benasi ya'arita a' yo'oremmetchi, ju-
nammet sa'awam, ka tu'ika intok ko'okosi
machika amet yeu sajak.
[3] Iniamak woika, ju'u ankeles, juka'
bweja'ita a' weiyaa'uta bawepo bepa a'

wo'otak. Ju'u intok baawe ba'a, mukia
ojbota benasia taawak. Ju'u intok bawepo
si'ime jiapsame, kokok.
4 Iniamak bajika ju'u ankeles ket, juka'
bweja'ita a' weiyaa'uta, batwem intok
jume' senne'ekampo bepa a' wo'otak.
Juname'e ba'am intok ojbota benasi aayuk.
5 Sep ket ne juka' ankelejta, ba'ammeu
bittuawakamta ne jikkajak inen jiamta:
—Empo juna'a wepulsi lutu'uriata
jiba joame, yoemrata junuen au a'
lutu'uriatuka'po aman jiokot au a' bit-
tuakai, achai Lios, kaita ka tu'ik ya'arime.
Empo i'ani intok che'a bat naatakai juni'i
ju'u jiapsame. 6 Bwe'ituk bempo, jume' em
yoemiam, ee betchi'bo jiba jiapsame, intok
jume' ee betana yeteu noktuawakame,
tebe kuchi'immea am su'ak. I'an intok,
empo inime'e, ba'am ojbota benasi ya'ata
am ji'ituaka am sussu'a. Junuen ameu
lutu'uria.
7 Ketchia senuk, Liojta ama yo'ori
betchi'bo, mesata kateka'a betana inen
jiamta ne jikkajak:
—Jeewi achai Lios, si'imeku in-
tok si'imemmeu utte'akame. Empo,
lutu'uriaka intok junuen tua a'
lutu'uriatuka'po aman empo yee ya'uraa
bittuala.
8 Iniamak naikika ju'u senu ankeles ket
juka' bweja'ita a' weiyaa'uta ta'ata bepa
a' wo'otak. Ju'u ta'a intok utte'atuawak
a' tajie juka' yoemrata a' taya' betchi'bo.
9 Si'ime ju'u yoemra intok, ka jiokoliwaka
taya'atuk. Taa inime'e, ka emo temaek.
Intok kia Liojta juni'i ka yo'orek. Ala bempo
aapo'ik beje'eka ka tu'ik teuwaak, juka'
wantiriata, ankelesim weiyaa'uta, lu'uta
betchi'bo utte'akamta beje'eka nokakai.
10 Iniamak mamnika, ju'u ankeles ket
juka' bweja'ita a' weiyaa'uta, ju'u naikim
wokekamta, yo'otaka a' kateka'u bepa a'
to'aak. Ju'u intok, junaka'a yo'otaka a' ne-
sawee'u, amau taawak. Ju'u intok yoemra
ko'okoleka, ninit emo kekken. 11 Taa kia
junuentaka juni'i, juka' ka tu'ik bem joa'uta
ka a' su'u tojak. Ala bempo, Lios, teekau ji-
apsamta beje'eka ka tu'ik teuwaak, ko'okok
bem ine'aa'uta intok jume' bem ko'okoata
betchi'bo.
12 Iniamak busanika ju'u ankeles ket juka'
bweja'ita a' weiyaa'uta, bwe'u batwee Eu-
praatej teamta bepa a' to'aak. Ju'u intoko
junama'a ba'a, waakek. Junuen jume'e,
ta'ata yeu we'e betana kateme, jume'
si'imem bepa che'a yo'otaka nesaweme,
ama yeu katne' betchi'bo.
13 Junak intok ju'u sikiika woo busanim
kobakamta tenpo betana intok ju'u naikim
wokekamta tenpo betana, intok ju'u
ka lutu'uriapo Liojta betana weyemta
teuwaamta tenpo yeeu betana, bajika, ka
tu'i jiapsim batachim benasi emo ya'arim,
yeu kateme ne bichak. 14 Inime'e intok, ju'u
bebeje'erita betana ka tu'i jiapsimtukan.
Inime'e, machilaata ka a jootu machik
jooan. Intok juname'e aniat, jume' si'imem
bepa che'a yo'owem nau toji betchi'bo,
yeu sajak. Junuen juname'e, achai Liojta,
si'ime utte'akamta, taewaita a' teuwaari
yuma'aneeo, am nassuane' betchi'bo.
15 Ake'em a' mammate. Inepone, ka in bo'o
bitwao su yebijne, senuk, jita etbwabaeka
a' weye'e benasia. Taa tua alleenee wa'a,
Liojtat eaka intok ini'i, ka tu'ik betana
au suuaka nee bo'o bichaka jiapsame.
Bwe'ituk ka junuentuko, ju'u ka tu'ik joaka
jiapsame, nee seej chukti nee yepsao, tiusi
aet machine, senuk ausu'lika a' bitwa'a
benasia. 16 Jume' intok, si'imem bepa
che'a yo'o ya'arim, ebreo nokpo, bwiaraa
Armajeroon tea'po nau tojiwak.
17 Iniamak woo busanika, ju'u ankeles
ket, juka' bweja'ita a' weiyaa'uta, jekapo a'
wo'otak. Intok jum teekau, te'opo betana,
jum Liojta yo'otaka kateka'po, jiawai yeu
siika, kusisia:
—Jaibu si'ime chupia —ti jiakai.
18 Junak intoko yuku be'oktiam bittuk,
jiawaim intok yuku ru'uti jiame. Intok
ju'u bwia che'a juni'i utte'aka au yoyoak.
Yoemrata inim jiapsi taiteka'po naateka ka
ayukai. 19 Ju'u bwe'u jo'ara, bajisi na'ikim
wechek. Intok aniat yeu tajtia, jume'
bwere jo'aram wattek. Ju'u Lios intok
ket, bwe'u jo'araa Babiloonia' teamta ka
a' koptak, junuen, jume' ama jiapsame, ka
jiokoliwaka, juka' aapo'ik betana weyeka
ama butti jiokot aapo'ik am ya'anee'uta am
bittua betchi'bo. 20 Si'ime jume' bawepo
bwiam yeu jokame, intok jume' kawim ama
kaitatuk. 21 Ketchia, teeka betana, teejam
bwereka, yoemratat ko'om wattek. Ju-
name'e woi taka kiilom betteakai. Jume' in-
tok inim jiapsame, Liojta beje'eka, ka tu'ik

teuwaak, jume' teejam betchi'bo. Bwe'ituk
bempo'im betchi'bo tua jiokot emo bit-
wame tuk.

17

*Ka tu'i jamutta, ju'u ka tu'isi a'
tawaawaka'u*

1 Junak intoko jume' woo busan anke-
lesim, woo busanika jume' bweja'im benam
jipueme betana, senu neu sika intok inen
neu jiiak:

—A'abo weye intok inepo juka' ka
tu'i jamutta, juebena bawe ba'am bepa
katekamta benasi machik, juka' ka tu'isi au
a' chupnee'uta, ne enchi ju'uneiyaatuane.
2 Jume' inim si'ime yoemrata betana
si'imem bepa yo'o ya'arim, junaemak ka
tu'isi jiapsak. Intok jume' inim jiapsame,
aamak juka' Liojta beje'eka ka tu'ik a'
joa'uta, a' joosuk.

3 Ket, Liojta tu'u jiapsie in bittuawa'po,
ju'u ankeles, bwe'u bweka pa'ariau bicha
nee nuk siika. Junama'a intok, jamutta,
sikiikai naikim wokekamtat katekamta
ne bichak. Ini'i, aet a' kateka'u ket
si'imekut, achai Liojta beje'eka nokame aet
ji'ojteitukan. Intok woo busanim kobakan,
woj mamnim intok awakai. 4 Ini'i jamut,
kutkoka intok sikiik tajo'orekan. Intok
sawai tomie intok ujyooi tetammea intok
bawepo tojsaalaim tetam pejla' teame
ujyoisi au ya'ariakan. Mampo intok sawai
tomie ya'arita, bweja'ita benak, ka bibit
machikue tapunik jipuen. Intok ju'u,
aapo'ik tua ka tu'ik a' joa'uta teuwaamtae.
5 A' koba meje'eku intok, team weiyaan,
kaabeta amet ju'unea'um: "Bwe'u jo'araa
Babiloonia' teame. Si'ime jume' ka tu'i
jaamuchimmeu, intok inim si'imeta juka'
ka tu'ika, ka bibit mamachik joowammeu
malawai", ti jiamta weiyaan. 6 Sep ne
aet ju'une'eak, junaka'a jamutta, jume'
Liojta yoemiam intok Jesukrijtota betana
nok tuawaka su'awakame, bem ojboe a'
naamukiata benaeka'po. Inepo intok, tua
ne aet suum eak, junaka'a bichakai. 7 Junak
intok ju'u ankeles inen neu jiiak:

—Ka aet suum eene. Inepo ne enchi a'
ju'uneiyaatuanee junae jamutta betana,
juka' ka ju'unakkiachik, kaabeta aet
ju'unea'uta. Intok ju'u naikim wokekame
a' weiyaamta betana, intok juka' woo
busanim kobaka intok woj mamnim
awakai. 8 Ju'u naikim wokekame em
bichaka'u, ini'i juna'a ju'u, che'a bat
naataka jiapsisuka'u. Taa i'an jaibu ka
jiapsa. Junuentaka juni'i, ini'i, bwiapo
che'a mekka ko'om wojo'oku jikau yeu
weene, kee, jiba betchi'bo mukekai. Jume'
inim bwiapo jiapsame intok ka jum
liprom, jiba yuu jiapsineeme ji'ojteimpo,
si'imeta naatek naateka ayuka'po, ka ama
ji'ojteim, inime'e junuen tua suum eenee
junaka'a naikim wokekamta, bat naataka
jiapsaka intok i'an ka jiapsamta, taa juchi
jiabijtenemta a' bichakai.

9 'Iniat jume' jitat ju'uneame a aet
ju'uneene. Jume' woo busan kobam, woo
busan kawim, juka' jamutta amet jikat
kateka'um teuwaa. 10 Intok ketchia, jiba
juname'e woo busan kobam, ket jume' woo
busan che'a yo'o ya'arim teuwaa. Mamnika
juname betana, jaibu emo nenkila. Juname
betana wepulaka i'an nesawe. Ju'u intok,
juchi seenu, ketun kee yepsa. Ju'u intok,
juname betana che'a chukula yebijneeme,
ka binwa jiapsine. 11 Ju'u intok, naikim
wokekame, ju'u che'a bat naataka jiapsa'u
intok i'an ka jiapsame, iniamak woj naiki
jume' nesaweme. Ini'i, wate jume' woo
busanimmak weyeka juni'i, chukula jiba
betchi'bo lu'utine.

12 'Jume' intok woj mamni aawam,
em bichaka'um, woj mamnim, che'a
yo'o ya'arim, ketun kee nesau japteme
teuwaa. Taa inime'e, chuuba, ju'u naikim
wokekamta betana aniawaka yo'o nesaune.
13 Inime'e, woj mamnika yo'o ya'arim, nau
ea. Intok bempo, bem utte'awata intok bem
nesawee'uta, ju'u naikim wokekamtau a'
su'u tojine. 14 Si'ime inime'e, juka' Bwalata
beje'eka nassuane. Taa juna'a Bwala am
koba'ane. Bwe'ituk aapo juna'a, ju'u
si'imem bepa che'a yo'owe. Intok si'imem
bepa yo'o nesaweme. Jume' intok, aamak
eaka aamak aneme, achai Liojta betana
yeu pu'arim intok nunurim, intok inime'e,
Liojta ka kopta.

15 Ju'u ankeles ket inen neu jiiak:

—Jume' baawem, juka' ka tu'i jamutta
ame bepa kateka em bichaka'um, juka'
yoemrata, si'ime ka nanau maisi machika
nokamta teuwaa. 16 Jume' intok woj mamni
aawam, intok juka' naikim wokekamta em
bichaka'um, inime'e, juka' ka tu'i jamutta a'
omtane. Intok a' to'o saka'ane. Intok kaita

aet be'aakai, ausu'lik, juka' beje'ewakamta
a' jipue'uta, a' u'uraaka, a' taya'ane. 17 Ju'u
Lios, inime'e ju'uneetuak juka' aapo'ik am
ya'a i'a'uta, bem a' joone' betchi'bo. Bempo
junuen nau eaka intok bem yo'otuka'po
amani, bem nesawee'uta, juka' naikim
wokekamtau a' su'u tojakai, juka' Liojta a'
teuwaari a' chupsu'utajtia. 18 Juka' jamutta
em bichaka'uta, wa'a be'u jo'araa, aniat,
si'ime yoemratau yo'o ya'arim, kokobame
o'oben.

18

Bwe'u jo'araa, Babiloonia' teamta jiokot a' tawaawaka'u

1 Iniet chukula intok juchi senu ankele-
jta, tu'isi yo'o nesawekai, teeka betana
ko'om weyemta ne bichak. Intok ju'u, inim
bwiapo ayukame, junae tachiriae, machiku
taawak. 2 Juna'a intok ankeles, tu'isi kusisi
jiaka, chaaen:

—Jaibu wetchuk, jaibu wetchuk ju'u un-
naa bwe'u jo'araa Babiloonia' teame. Intok
i'an, jume' bebeje'erim ama jiapsa. In-
tok jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim ama
e'euse. Intok wikitchim, wiirum, tekoem,
jaiti machik tu'ureme ama jo'aak, jume'
jaitawame. 3 Bwe'ituk si'ime ju'u ka nanau
machi yoemra, juka' tua ka tu'ik a' joa'uta,
au a' ta'aaka, aamak a' tu'urisuk. Jume'
intok, aniat si'ime yoemratau yo'o ya'arim,
ka tu'ik, tiusi machik, aamak eaka a'
joosuk. Jume' intok aniat yeu tajtia, jita
nenkireom yu'in totomituk, juka' ujyooik
bem nenkaka'uta, aapo'ik ama butti a'
tu'ure' betchi'bo.

4 Junak intok, juchi senu jiawaita, teeka
betana weyemta ne jikkajak, intok inen
jiamta:

—Junum bwe'u jo'araa betana eme'e
yeu kaate, in yoemiam. Junuen, juka'
ka tu'ik bem joa'uta, ka amemak enchim
a' ya'arine' betchi'bo. Intok kia juka'
ko'okoata juni'i, bem inne'enee'uta ka
enchim amemak a' inne'ene' betchi'bo.
5 Bwe'ituk ju'u ka tu'ik bem ya'ari, teekau
nukisi yeu yuma'ala. Ju'u achai Lios in-
tok, unnaa ka tu'ika aet ayukamta ka kop-
taika, jaibu ae betchi'bo jun'unea. 6 Junuen
aapo'ik watem a' bittuaka'uta, junaen a'
bittuanaa. Intok aapo'ik ya'ari, woosa au
a' nottane. Aapo'ik waatem ka tu'ik am
ya'ariaka'uta, junaen woosa ae bepa che'a
ka tu'isi au a' nottane. 7 Aapo'ik ka tu'ikue,
binwaa jiokot au a' bitnee'uta intok a'
bwannee'uta, junaen au a' nottane. Aapo'ik
au che'ewareka, ujyoikue a' alleesuka'a be-
nasia. Bwe'ituk aapo: "Si'imem bepa jamut
yo'o ya'aritaka ne im katek. Kannee jokop-
tui. Intok kia ne ka jiokot ino bitnee juni'i",
ti jiia. 8 Inia betchi'bo san, chubalapo, se-
jtul wechiapo si'ime ko'okoa ka tu'ika eu
weene. Kokkowame, intok tebaa, ka allee-
wame, intok taya'atune. Bwe'ituk si'ime
utte'ak ju'u achai Lios, ju'u, ka tu'isi enchi
tawaakame.

9 Jume' inim si'ime yoemratau che'a
yo'o ya'arim, jume' junaemak juka' tua
ka tu'ik a' joosuka'uta, intok ju'u ujyoik
a' tu'urisuka'uta, aamak a' tu'urisukame,
inime'e ka alleaka bwanneemme aapo'ik
beetemta bichakai. 10 Mekka tawane, tua
jiokot a' ya'anaa'uta a' majjaekai. Inen
intok jiunee:

—Tua jiokot eu maachi. Unnaa bwe'u
jo'araa Babiloonia' teame, ju'u ka a
koba'atu'u. Bwe'ituk chubalaposu eu
yuumak ju'u jiokot em emo bitnee'u.

11 Aniat, si'ime jume' jita nenkireom ket
bwanne. Intok ka alleene, junae bwe'u
jo'arata betchi'bo. Bwe'ituk kaabe intoko
juka' bem nunnu'ubwaa'uta ameu jinu
machine. 12 Sawai tomie intok tosai tomie
ya'arita, tetam ujyoyoim beje'ewaekame,
bawepo tetam pejlam teame, tajo'ori
beje'ewaeka, lino' teamtae ya'ari, seera'
teamtae ya'arik beje'ewaeka, kutkoka intok
sikiik. Ketchia si'ime ka nanau machi
kutata win jubak. Intok otae tu'ikue
ya'arik, intok ujyoi kutae, yeu pu'aritae
ya'arita, kopreae intok sisi'iwookie intok
ujyoi tetae ya'arita bem weiyaa'uta.
13 Kaneelata intok bwa'amtamak weyemta
ka nanau machik win jubak, intok kopaalim
benak tattaawamta. Intok ochokoka win
jubak. Pa'asi ba'awata, oliibommea aseite
ya'arik. Jume' che'a tu'im ainam. Intok ket
tiikom. Intok ketchia jume' naikim wokeka,
jume' pu'a pu'akteme, bwaaram, kaba'im
kaarom. Intok kia che'a, jume' ito benasi
yoemem, nenki betchi'bo bem weiyaa'uta.
14 Inime'e, junae bwe'u jo'arat nokaka, inen
jiunee:

—Jaibu kaita, jume' taakam, ki-
awaekame, empo jipue. Jume'
em tu'ure'um intok si'imeta waka'a

beje'ewaekamta em a' tu'u bwa'asuka'uta,
jiba betchi'bo a' ta'arula. Intok juka'
ujyooik em jipu'usuka'uta kaibu intok ama
bittune.
15 Jume'e, inika'a tekilta joame, intok
junae bwe'u jo'arata betchi'bo jita ama
nenkakai, totomitukame, mekka au
tawane, jiokot a' ya'anaa'uta bichaka a'
majjaekai intok tua ka alleaka bwanne.
16 Intok inen im jiunee:
—Tua jiokot au machine, ju'u bwe'u
jo'araatawi. Tajo'ori lino' teamtae
ya'aritae, beje'emtae intok kutkooka intok
sikiikue, intok sawai tomie intok ujyoi
tetammea, intok bawepo tetammea ujyoisi
emo ya'aritakai, jamutta au a'anaariaka'a
benasia. 17 Intok senu chubalapo su
lu'utisuk ju'u tua eiyaawatchiaka'u.
Intok si'ime jume' bawe barkompo
yo'otaka nesaweme, bawepo naj katem-
make, jume' barkompo tekipanoammake,
intok si'ime jume' bawepo tekipanoaka
emo aniame, inime'e mekka taawak.
18 Intok inime'e, juka' bwe'u jo'arata
beetemta, junama'a bwe'u bwichiata
bichaka inen chaaen:
—Kaita, inia bwe'u jo'araata benaka
eiyaawatchikai intok ayukan.
19 Inime'e, kobat emo bwiatuak,
bwanakai, intok tua siokakai. Intok inen
chaaen:
—Tua jiokot au maachi, ju'u bwe'u
jo'araatawi. Ka iili wame'e bawepo, jume'
barkom jipueme, inia jipue'ue totomi-
tukan. Bwe'ituk chubalapo su, kaita'po
taawak.
20 Taa junae bwe'u jo'araatau yeu sikamta
betchi'bo tua alleenee eme'e, teekapo ji-
apsame, intok eme'e Jesukrijtota betana
yeu pu'awakame intok eme'e jume' achai
Liojta betana yeteu noktuawakame. Intok
si'ime wame'e aapo'iik yoemiam. Bwe'ituk
aapo ju'u Lios, junuen jiokot a' yaakai, aapo
enchim jujutriala.
21 Junak intok senu ankeles, tua utte'akai,
bwe'u teta muina tetata benak a' toboktaka
intok baweu ko'om a' jimaak inen jiakai:
—Ket jiba inien su, ka jiokoliwaka,
ousi wetnee ju'u bwe'u jo'araa Babiloonia'
teame. Intok jakwoo juni'i ka intok bit-
tune —ti jiakai—. 22 Jakwoo juni'i ka intok
aapa jiawai ama jikkajinaa. Intok kusiam
intok kia sisi'iwook kusiam juni'i. Intok kia
jita tekilta joame juni'i, kaabetune. Intok
ju'u muina' teame ka intok ama jikkajinaa.
23 Intok kia jita tachiria juni'i, ka intok ama
bitnaa. Intok jume' jujubeme pajko, ju'u
jiawai ka intok ama jikkajinaa. Jume' ama
jita nenkireeom, bat naatakai, aniat yeu
tajtia eiyaawaka ta'eewan o'oben. Intok
aniat, ka nanau machi yoemrata, ju'u ama
yee sisibo'ue, a jita em joa'ue am bai ta'aak.
24 Bwe'ituk junama'a bwe'u jo'arapo
jume'e, achai Liojta betana yeteu noktu-
awakame, intok jume' aapo'ik yoemiawam
juni'i, ama su'atuk. Intok si'imem jume'
inim bwiapo kokokame, ama su'awakame
benakai.

19

1 Iniat chukula, teekau, juebenam nau
jiame benasi ne jikkajak inen jiame:
Aleluuya. Ju'u yee jinne'uwame intok ju'u
aapo'ik eiyaawaka yo'oriwa'u, intok
ju'u a' nesawee'u, si'ime itom achai
Liojtau lutu'uria.
2 Bwe'ituk aapo junaen a' lutu'uriatuka'po
aman, intok lutu'uriakai, jiokot yee
emo bittua.
Bwe'ituk aapo, juka' ka tu'i jamutta, ka
tu'isi jiokot a' tawaala.
Juka'a, jume' inim jiapsame, ju'u tua ka
tu'ik a' joa'ue, am nasontekamta.
Aapo, jume' a' nesauri joame, ama
su'awakame junuen am jujutriala.
3 Ket juchi inen jiiak:
—Aleluuya. Bwe'ituk ju'u, junaka'a
beete'u, jiba betchi'bo tune.
4 Jume' intok senu taka ama naikika
yo'otaka ama jokame, intok jume' naikika
ama jiapsame, tonommea ja'abweka, bwiau
ko'om cha'aka intok achai Liojta yo'orek.
Juka'a, jum che'a si'imem bepa yo'ota
yeyesa'po katekamta. Intok inen jiian:
—Tua junuentune. Aleluuya.
5 Junak intok, aapo'ik yo'otaka a' kateka'a
betana yeeu jiawai jikkajituk inen jiakai:
Itom achai Liojta, a' yo'orine, si'ime eme'e,
a' nesaurita joame.
Intok a' yo'ori ta'aame, kia jume' ka
eiyaawame intok jume' eiyaawame
juni'i.

*Juka' Bwalata a' jupne' betchi'bo a' pajkori-
awa'u*

6 Ketchia, jiawaita, watem juebenam nau
jia'a benasi, intok ket nokaka a' jiawai,

bawe ba'a biaktiam mayoau yumaka, kusisi
am jia'a benasi jiian, intok kusisi yuku ji-
maarim benasi ne jikkajak, inen jiakai:
Aleluuya. Bwe'ituk ju'u itom achai Lios,
si'ime utte'akame, i'an jaibu im
bwiapo a' nesawee'uta a' teuwaa.
7 Tua itom allea'u nat bepaasi itot aune.
Intok itom a' yo'oreka a' baisae'uta tee a'
teuwaane.
Bwe'ituk yuma'asuk ju'u taewai, juka'
Bwalata a' jupnee'u.
Ju'u intok a' jubinee'u, jaibu tu'ulisi au
ya'ari.
8 Aapo, ini'i tajo'ori lino' teamtae,
tosaalaika intok beje'ewaekamtae
ya'arita atteatuawak.
Bwe'ituk ju'u lino' teame, jume' Liojta
yoemiam, aapo'ik bichapo tu'isi am
jiapsa'uta a' teuwaa.
9 Junak intok ju'u ankeles inen neu jiiak:
—A' ji'ojtenee: "Tua alleenee wame'e,
juka' Bwalata a' jupne' betchi'bo a' pajko-
riawa'u nunuwakame."
Intok ket inen neu jiiak:
—Ini'i teuwaawame, tua lutu'uriapo,
achai Liojta betana teuwaawaka weye.
10 Inepo, ju'u ankelejtau ne tonommea
kiktek a' yo'oribaekai. Taa aapo inen neu
jiiak:
—Kat junuen aane. Bwe'ituk inepo,
jiba ele benasi ne achai Liojta betana tek-
ilta jooa. Intok wate, jume' Krijtopo
emak werim, jume' Jesukrijtota betana nok
lutu'uriata, ka a' koptame benasia. Achai
Liojta ala yo'orine.
Bwe'ituk ju'u lutu'uria, Jesukrijtota be-
tana teuwaawakame juna'a, jume'e, achai
Liojta betana lutu'uriata yeteu nokame,
ju'u am aniame.

Ju'u tosaik kaba'i sime'u

11 Junak intok, teekata au etapolaata ne
bichak. Kaba'i intok, tossaalaika ama yeu
machiak. Ju'u intoko aet yej simeme, a
aet eetume intok Ka yee bai tatta'aame ti
teakan. Aapo'ik, a' yo'o nesawe' betchi'bo
intok lutu'uriaka nassuawamta a' joa'
betchi'bo junen teakan. 12 Junae pusiwam
tajim benasi tachiriakan. A' kobawat
intoko, jitae ya'arim bu'uum aet jo'ariakan.
Team intok aet ji'ojteitukan. Aapo jiba
amet ju'unean. 13 Ju'u a' tajo'oriwa, sik
saala, ojbopo yoka'ita benaekan. Intok
iniae, jume' team, ju'u Liojta betana nooki,
ti teakan. 14 Iniat cha'aka, jum teekau jume'
sontaom kaaten, lino' teamta beje'emta, to-
jsassaalaik tajo'orekai. Tojsassaalaim intok
kakkaba'ekai. 15 Inia tenpo, tebe kuchi'im,
bwawika yeu weyen. Junuen inimmea
si'ime ka nanau machi yoemrata jiokot
ya'a betchi'bo. Intok junammeu, sisi'iwook
baarata jipuemta benasi machika, junae
am saweka ameu yo'otune. Intok achai
Lios, si'ime utte'akamta betana, aapo'ik
amemak tua ka allea'u betchi'bo, ae betana
weyemta, jiokot bem annee'u am bittuane.
Senuk, pa'asim ba'awa'ubaeka amet a' chep
chepte'e benasia. 16 Intok ini'i, a' tajo'oriwat
intok a' wokimmet, ime'e team weiyaan:
"Si'ime che'a yo'o ya'arim bepa intok si'ime
yo'o yaa'uchim bepa yo'otaka nesaweme",
ti jiame.
17 Ankelejta intok ket, ta'at weyekamta
ne bichak. Juna'a, si'ime aniat naj kateme,
wikitchimmeu kusisi amet chaaek:
—A'abo em kaate intok achai Liojta,
jum ji'ibwa i'a'po nau yajine —ti jiiak—.
18 Junuen jume' che'a yo'o ya'arim, jume'
sontao yo'o yaa'uchim intok jume' kaabeta
majjaeme, kaba'im intok jume' amet
joo sasakame, wakajta enchim bwa'ane'
betchi'bo. Intok kia si'imem, jume'
tetekokame oo jume' ka tetekokame juni'i,
jume' eiyaawame oo jume' ka eiyaawame
juni'i bwa' betchi'bo.
19 Junak intoko, juka' naikim wokekamta
intok, aniat si'ime jume' che'a yo'o ya'arim,
bem sontaommake, nau emo tojilame ne
bichak. Junuen juka' kaba'ekamta, in-
tok si'ime jume' aamak kateme beje'eka
nassua betchi'bo nau emo tojilamtakai.
20 Ju'u intok naikim wokekame bwijwak.
Ju'u ka lutu'uriapo Liojta betana weyemta
teuwaamta make. Ju'u, aamak aneka, ae
bichapo machilaata, ka a jootu machik
yaakame. Junae machilaatae a' yaaka'ue,
ju'u ka lutu'uriapo Liojta betana weyemta
teuwaame, jume'e, ju'u naikim wokekamta
betana machilaata mabetakame intok juka'
ale benasi ya'arita a' yo'orekame, am
bai ta'aalatukan. Intok juna'a naikim
wokekame intok kia ju'u ka lutu'uriapo
Liojta betana weyemta teuwaame juni'i,
jiapsaka, tajiu, asupreka beete'u ko'om
wo'otawak. 21 Ju'u intoko wate yoemra,
ju'u kaba'it yej simemta tenpo, jume'
kuchi'immea yeu sikammea, su'atuk. Intok

si'ime jume' wikitchim, juname'e bwa'aka, joboak.

20

Jume' senu miil wasuktiam teame

1 Iniat chukula intok, ket senu ankelejta, teeka betana ko'om weyemta ne bichak. Unnaa mekka ko'om wojo'oriata, juka' bwe'uuk ae a' pattita, a' etapo betchi'bo, lutu'uriakamta. Intok bwe'u sisi'iwook wikiam mampo weiyaamta. 2 Ini'i ankeles ket, juka' sikiika woo busanim kobakamta bwisek. Waka'a che'a bat naataka bakottuka'uta, juka' bebeje'erita intok yee bai tatta'aamta. Intok junaka'a a' sumak, senu miil wasuktiam am simsu'upo tajtia. 3 Inika'a, jum bwia wojo'oku ko'om a' jimaak, junama'a a' pattakai. Intok ju'u ae a' pattaka'ut, machilaata yaak, junuen ka a' etapotune' betchi'bo. Junuen, si'ime aniat juka' yoemrata, ka intok a' bai tatta'aane' betchi'bo, senu miil wasuktiam simsu'utajtia. Intok juname'e wasuktiam simsuko, utte'a, juchi chuubaa a' su'u tojine'po.

4 Sep ket, yo'owem ama jojoye'um ne bichak. Intok junammet, jume' yee ya'uraa bittua betchi'bo lutu'uriatuawakame ama jookan. Ketchia ne am bichak, wame'e, achai Liojta nok lutu'uriata, juka' Jesukrijtota betana lutu'uriata bem teuwaa betchi'bo, koba chuktawakame. Inime'e, juka' naikim wokekamta intok kia juka' ale benasi ya'arita juni'i, ka a' yo'orek. Intok kia mampo oo koba meje'eku juni'i junae betana machilaata ka a' mabetakame. Inime'e jiabijtekame ne bichak. Intok Jesukrijtotamak, senu miil wasuktiammeu tajtia, nesawekame. 5 Ini'i juna'a, che'a bat ju'u yee jiabijtetuawakame. Taa waate, jume' kokkoarim, ka jiabijtek. Chukula, juname'e senu miil wasuktiam simsuk ala, jiabijtekai. 6 Tua alleenee intok wepulsi, tua achai Liojta betana yoemiarimtune, wame'e che'a bat, yee jiabijtetuawaka'po jiabijteneeme. Junammeu, chukula jiba betchi'bo bem kokkonee'u kaachin ameu yuma'ane. Ala bempo, Jesukrijto intok achai Liojta betana, tekiaka, yee nokriane. Intok senu miil wasuktiam sime'u tajti aamak nesaune.

7 Jume' senu miil wasuktiam simsuko, ju'u bebeje'eri, a' eta'ipo yeeu su'u tojinaa. 8 Intok juna'a, aniat, si'ime yoemrata, a' bai ta'a' betchi'bo yeu weene. Makook teamta intok juka' Kook teamta am bai ta'aabaekai. Intok juname betana jume' sontaom am nassuane' betchi'bo. Bawepo ju'u se'eta benasi, ka a na'ikiatu maisi juebenam. 9 Junuen san juname'e si'ime aniat betana aman jikau nau yajak. Intok juka'a, Liojta yoemiam ama jiapsa'uta, intok ket juka' bwe'u jo'arata, aapo'ik Liojta nake'uta nau kontak. Taa ju'u achai Lios, teeka betana, tajita ko'om simtuak intok junaen, jume' a' beje'eme tokti si'imem tayakai. 10 Ju'u intok bebeje'eri, juname'e bai ta'aakame, tajiu, asupreka jiba beete'u ko'om jimmaatuk. Juka' naikim wokekamta intok juka'a, ka lutu'uriapo Liojta betana weyemta nokakamta mak nau bem ko'om wo'otawaka'po. Junama'a jiokot ya'atune, tukaariat intok taewait naa buustia jiba betchi'bo.

Tosaika, che'a yo'ota kateka'abichapo, yee ya'uraa bittuawame

11 Junak intoko, bwe'uuka, juka' che'a yo'ota ama yeyesa'uta, tossaalaik ne bichak. Junama'a intok, juka' ama katekamta ne bichak. Jum junae ane'ebichapo, ju'u bwia intok ju'u teeka, sejtul wechiapo ama kaitatuk. Intok juname'e ka jak intok ju'uneiyaatuk. 12 Jume' kokkoarim intok ne bichak, jume' eiyaawame intok kia jume' ka eiyaawame juni'i jiabijtelamtakai. Intok achai Liojta bichapo ja'abwakame. Jume' liprom, ammea bem ya'uraa bittuane' betchi'bo, etapowak. Intok ketchia juchi senu lipro, jume' jiba yuu jiapsame ama ji'ojteim ket etapowak. Juname'e kokkoarim, ya'uraa bittuawak, jita bem ya'ariaka'po amani, junama'a liprompo ame tana a' ji'ojteituka'a benasia. 13 Jume' kokkoarim, jum bawepo ane'um ama yeu sajak. Intok jume' bwiapo ma'arimtuka'um, ama yeu sajak. Intok si'ime ya'uraa bittuawak, we'epulaka, jita bem ya'ariaka'po amani. 14 Sep, jume' ka tu'isi tawaka kokokame, intok jume' bwiapo mekka ko'om jipu'uwa'um, jum tajita, jiba beete'u ko'om wo'otawak. Ini'i tajita jiba beete'u juna'a, woisi ju'u jiba betchi'bo kokkowame. 15 Junama'a intok ket ko'om wo'otawak si'ime jume'e, jum

ji'osiam jiba yuu jiapsineeme ji'ojteimpo,
ka ama teuwakame.

21

Bemela teeka intok bemela bwia

1 Chukula ket, teekata intok bwiata
bemelak ne bichak. Bwe'ituk ju'u teeka
intok ju'u bwiia, bat naataka ju'unakteim,
jaibu kaita tukan. Intok kia ju'u bawe
juni'i kaita tukan. 2 Inepo, Joan teame,
juka' Liojta betana atteari, bwe'u jo'arata
aapo'ik eiyaa'uta, juka' bemela Jerusalen
teamta ne bichak. Inika'a Liojta kateka'po
betana, teeka betana ko'om weyemta.
Ini'i, si'imeku yuma'isi tu'uteitakai, senu
bemeta, kunabaeka, ju'u a' kunabae'u
betchi'bo tutu'ulisi au a' a'aanaalaatuka'a
benasia machikai. 3 Teeka betana intok
jiawaita utte'akamta ne jikkajak, inen
jiamta:

—A' ju'uneiyaane, ju'u Lios, jume'
bwiapo jomemmak jiapsa. Juname'e intok
aapo'ik betana yoemratune. Intok jiba Lios,
aapo amemak anne. Junuen junammeu
Liojtu betchi'bo. 4 Ju'u achai Lios, juname'e,
ka intok am bwanne' betchi'bo am aniane.
Intok ju'u kokkowame kaita intoko tune.
Intok kia opoam wo'otawame juni'i, jita
betchi'bo ka yantelwame intok kia jita
ko'okosi maachikai juni'i kaita intoko tune.
Bwe'ituk si'ime ju'u bat naataka ayuka'u,
jaibu simsuk.

5 Junak intok ju'u, jum yo'o ya'arita
yeyesa'po katekame inen jiiak:

—A' ju'uneiyaa'e, inepo ne si'imeta be-
melasi a' jooa.

Intok ket inen jiiak:

—A' ji'ojtene, bwe'ituk ini'i
teuwaawame, tua lutu'uria, intok a aet
eetuwa —ti jiiak.

6 Chukula ket inen neu jiiak:

—Jaibu chupsuk. Inepone juna'a, ju'u
che'a si'imeta naatek naateka intok che'a
chukula juni'i, ju'u jiapsineeme. Jume'
leetam Alpa intok ju'u Omeka teame be-
nasia. Juka' nee betana tu'ik waatamta,
jiba betchi'bo au tu'uwatunemta inepo ne
a' bittuane, kaita au waatakai. 7 Ju'u,
juka' ka tu'ik koba'ika yeu sikame, si'imeta
inika'a au a' na'ikiatuka'a benasi a' ma-
betne. Inepo intoko, ae betchi'bo Liojtune,
aapo intoko in yoemiatune —ti jiiak—.
8 Taa jume' nanawiam, jume' Liojta ka sual
ta'aame, jume' ka tu'ik tiusi machik joame,
jume' yee sussu'ame, jume' tatta'abwi jaa-
muchimmak emo tu'ureme, jume' yee si-
boka yee jittowamta weetuame, jume' ka
lutu'uriapo liosim yo'oreme, intok si'ime
jume' ka lutu'uriata teuwaame, inimmeu
tajita, asupreka jiba yuu beete'u bem yaji-
nee'uta ameu chupne. Iniamak woisi jiba
betchi'bo kokkoneekai.

Ju'u bemela bwe'u jo'araa, Jerusalen teame

9 Junak intoko, woo busanika jume' anke-
lesim, lu'utineeka, chukula juka' ko'okoata
woo busan bweja'im benampo tapunika a'
weiyaame betana, senu neu siika intok inen
neu jiiak:

—A'abo weye —ti neu jiiak—, ineponee
intok, juka' kunabaemta ne enchi bittuane,
juka' Bwala' teamta jubinee'uta.

10 Liojta tu'u jiapsi betana in bit-
tuawaka'po intok, ju'u ankeles, senu kawiu,
mekka jikau nee nuk siika. Intok bwe'u
jo'araa, Liojta betana Jerusalen teakai,
teekau, Liojta betana ko'om weyemta
nee a' bittuak. 11 Juna'a bwe'u jo'araa,
achai Liojta tachiriae mamachiakan.
Ju'u intoko a' beojkoeka'u, tetata tu'isi
ujyoik benaekan, teta jaspe' teamta, naj
mamachiaka'abenakai. 12 Junae bwe'u
jo'araata konila, bwe'u teta korata, mekka
jikatchika weyekan. Woj mamni ama
wooim, intok, aman yeu rejtiwa'um jipuen.
Intok jum, ama yeu rejtiwa'abe'ekatana,
ankelesim we'epulaka ja'abwekan. Intok
junama'a, Ijra'el tuka'uta yoemrata betana,
woj mamni ama wooi a' yoemiam, jume'
bem team ji'ojteimtukan. 13 Ta'ata yeu
we'e betana bajireakan jume' ama yeu
rejtiwame. Intok norte betana intok baji.
Ta'ata ama weche'u betana intok baji.
Sur betana intok bajikai. 14 Juna'a bwe'u
jo'araata teta kora, woj mamni ama wooi,
tetam nawakan. Bwala' teamta betana,
jume' woj mamni ama wooi yeu pu'arim,
yeteu bittuarim, bem team junammet
ji'ojteim.

15 Ju'u ankeles, neu noka'u, bakata be-
nak, sawai tomie ya'arita jipuen. Junuen
juka' bwe'u jo'araata, jume' ama yeu re-
jtiwame intok ae konila juka' teta korata
ae am tamachia betchi'bo. 16 Ju'u bwe'u
jo'araa konila, naarekesi naikim tebeakan.
Ju'u a' tebea, jiba a' bweka beepaniakan.

Ju'u ankeles, junaka'a bwe'u jo'araata ju'u
bakata benakue a' tamachiak. Juna'a in-
toko, wooi miil intok ama naiki siento
kilometrom jipuek. A' tebea, jikau bicha
intok kia a' bwekawa juni'i, naarepani-
akan. 17 Chukula ket juka' teta korata, jikau
bicha a' tamachiak. Juna'a intoko baji taka
intok ama naiki metrokan ju'u tamachi-
awamta, juka' ankelejta sawa'uta, inim jaisa
a' sawaawa'a benasi weyekai.

18 Junae, ju'u bwe'u teta kora ujyoi teta
jajpe' teamtae benakue ya'aritukan. Ju'u
bwe'u jo'araa intok, sawai tomi ausu'liaka
bikriota benasi naj mamachikai. 19 Jume'
tetam junae bwe'u teta korata amet
nawaka'um, si'ime ka nanau machika
tutu'uli tetammea, ujyoisi ya'aritukan.
Che'a bat ju'u senu teta, jajpe' teamtae.
Intoko iniamak woika, ju'u teta, sappiiro'
teamtae. Intoko, iniamak bajika teta
aakata' teamtae. Intok iniamak naikika,
teta ejmeralla' teamtae. 20 Intok iniamak
mamnika, teta onise' teamtae. Intok
iniamak busanika, kornaliina' teamtae.
Intok iniamak woo busanika, krisoolito'
teamtae. Intok iniamak woj naikika,
beriilo' teamtae. Intok iniamak batanika,
topaasio' teamtae. Intok iniamak woj
mamnika, krisopraasa' teamtae. Intok
iniamak woj mamni ama wepu'ulaika,
jasinto' teamtae. Intok iniamak woj
mamni ama woika, amatiijta' teamtae.
21 Woj mamni ama woika jume' ama yeu
rejtiwame, woj mamni ama woi, bawepo
koyo tetamtukan. We'epulaka juname'e
ama yeu rejtiwame, seej chukti, wepul
koyo tetae ya'atukan. Ju'u intoko bwe'u
jo'araapo che'a bwe'uuk bo'o, aet aman
kikkimuwame, sawai tomi ausu'likue
ya'atukan, bikriota benasi naj mamachikai.

22 Junama bwe'u jo'araapo, kaita te'opota
ne bichak. Bwe'ituk ju'u achai Lios,
si'ime utte'akame, te'opota yej'ea'po ama
katekan. Intok ket ju'u Bwala. 23 Juna'a
bwe'u jo'araa, ta'ata betana intok kia mala
mechaata betana juni'i, tachiriata ka a'
waata. Bwe'ituk jiba aapo'ik achai Liojta
betana ju'u tachiria aet mamachi, intok ju'u
Bwala ket junaen tachiriatukan. 24 Ka nanau
machika ju'u yoemra jinne'uwakame, ju-
nama'a bwe'u jo'araapo a' tachiria machiku
naj katne. Intok jume'e, inim che'a yo'o
ya'arim junae che'a yo'otau emo su'u to-
jinee a' yo'orekai. 25 Junae, jume' ama
yeu rejtiwame taewapo ka e'etanaa. Intok
junama'a kaita tukaariatune. 26 Junama'a
si'ime ka nanau machi yoemrata betana,
eiyaawaka, bem yo'ori'eewa'uta, junama'a
yo'otau emo su'u tojak, a' yo'orekai. 27 Taa
jita juni'i, ka tu'ika ka aman yuma'ane.
Intok kia jabetaka juni'i, ka tu'ika, ka bibit
machik joame, oo ka lutu'uriakamta bo'o
jooriame ka aman kibaktuanaa. Ala jume'e,
liprom, Bwalata jipue'po jume' jiba yuu
jiapsineeme ji'ojteim jiba aman yajine.

22

1 Junak intoko, ju'u ankeles, batweta kala-
jkok nee bittuak, jiba yuu jiapsi betchi'bo,
ba'akamta. Juna'a, bikriota benasi naj ma-
machiakan. Intok ju'u, achai Liojta intok
ju'u Bwalata, yo'otaka a' kateka'a betana
yeu bo'okan. 2 Junama'a, bwe'u jo'araapo,
bwe'u bo'ot, aet aman kikkimuwa'ut na-
suku intok jum batwepo, nau bicha a'
mayoammetchi, jume' juyam jiba yuu jiap-
siwamta yee makame ama yo'otun. Wa-
suktiapo, woj mamni ama woisi tatakakai.
Chikti metpo tatakan. Jume' intoko, junae
juya sawam, inim ka nanau machi yoem-
rata, emo inne'etetua betchi'bo, jittoa.
3 Junama'a, kaita intok aunee ju'u ka tu'iku
chupiatuneeme. Achai Lios intok ju'u
Bwala, bempo junama'a bwe'u jo'araapo,
che'a yo'otaka ama joone. Intoko, jume'
aapo'ik yeu pu'arim, a' tekilwata joaka
a' nak yo'orine. 4 Juname'e, tua aamak
aneka a' bitnee juka' Lios achaita. Intok
junae team, bem koba meje'eku a' jipu'une.
5 Junama'a kaita intok tukaariatune. Jume'
intoko, junama'a jiapsame, tajita amet
tachirianemta ka waatane. Intok kia ta'ata
juni'i, bwe'ituk ju'u achai Lios amet tachiri-
ane. Intok juname'e jiba yuu betchi'bo ama
nesaune.

Ka bu'uuka be'ee, Jesukrijtota a' nottinee'u

6 Chukula ket ju'u ankeles inen neu jiiak:

—Ini'i teuwaawame, tua lutu'uria intok
a aet eetuwa. Ju'u intoko achai Lios, jiba
aapo, jume' aapo'ik betana ju'uneetuawaka
yeteu noktuawame ju'u amemaktuka am
aniame, aapo, juka' ankelejta yeu bit-
tuala, junuen juka' lauti yeu weenemta,
jume' aapo'ik betana yeteu noktuawame, a'
ju'uneiyaatua' betchi'bo.

7 —Lauti ne a'abo weene.
Tua alleenee wa'a, Liojta betana nok
lutu'uriata nok jikkajame. Juka' inim
lipropo ji'ojteita.
8 Inepo Joan teame inika'a weemta ne
jikkajak intok ne a' bichak. Chukula intoko
inika'a jikkajisuka intok a' bitchukai, ju-
nae ju'u ankelejta junaka'a nee tejwaakam-
tau ne au tonommea kiktek junuen a'
yo'oribaekai. 9 Taa juna'a:
—Kat junuen aane —ti neu jiiak—.
Bwe'ituk inepo, achai Liojta betana ne tek-
ilta jooa, jiba ele benasia intok jume' Krij-
topo emak werim, jume' achai Liojta betana
yeteu noktuawame, intok si'ime jume'e,
inim lipropo juka' ji'ojteita a' nok jikkajame
benasia. Achai Liojta ala yo'orine.
10 Inen ket neu jiiak:
—Ka empola a' ju'uneiyaanee juka'
Liojta nok lutu'uriata inim lipropo
ji'ojteita. Bwe'ituk jaibu yuma'aseka weye
ju'u taewai, inika'a si'imeta aet chupnee'u.
11 Junuen san, juka' ka tu'ik joamta, ka tu'ik
a' joa'u betana ka au suuane. Ju'u intoko,
tiusi machik ka tu'ik joame, junaka'a ka
a' koptane. Taa ju'u intoko, tu'ik bo'o
jooriame, junaka'a a' joone. Ju'u intoko,
wepulsi, achai Liojta betchi'bo jiapsame,
junaka'a ka koptane.
12 —Jeewi. Lauti ne a'abo weene. In-
tok inepo, ne a' weiyaa, we'epulaimmeu
am mik betchi'bo, jita bem ya'ariaka'po
aman. 13 Ineponee juna'a, si'imeta naatek
naateka intok ju'u che'a chukula juni'i, jiba
jiapsineeme. Jume' leetam Alpa intok ju'u
Omeka teame benasia.
14 Tua alleenee jume'e, Liojta mak emo
tu'uteka, ka tu'ika kaita joaka jiapsame.
Junuen, ju'u juya, jiba yuu jiapsiwamta
yetet autuamtau lutu'uria betchi'bo. Intok
ket, bwe'u jo'araau, aman kikkimuwa'po
luula a aman bem kimune' betchi'bo. 15 Taa
pa'akun tawane, si'ime jume' ka tu'ika ka
bibit machik joame, intok jume' yee si-
bowamta bo'o jooriame. Intok jume'e,
tatta'abwi jaamuchimmak emo tu'ureme.
Intok jume' yee sussu'ame. Intok jume'e, ka
lutu'uriapo liosim yo'oreme. Intok si'ime
jume'e, juka' aa noki'ichiata eiyaaka intok
a' bo'o jooriame.
16 —Inepo Jesuj teame, ne betana in
sawe'uta, ankelejta aman bittuari. Junuen
inika'a si'imeta, jume' nee sualeka nau emo
totojame am ju'uneiyaatuane' betchi'bo.
Inepo ne juna'a, ju'u che'a bat naataka yo'o
ya'arita, Labiituka'utat yeu simria. Intok
inepone juna'a ju'u choki, mekka machika,
ketwoo yeu weamamta benasi maachime.
17 Ju'u, Liojta betana tu'u jiapsi intok
jume' a' sualeka juka' Bwalata a' kunakame
benakai:
—A'abo weye —tim jiia.
Intok ju'u a' jikkajame:
—A'abo weye —ti ket jiune.
Ju'u intoko ji'ipeame, intok am waatame,
a'abo sikaa, ba'am, jiba yuu jiapsiwamta
yee makame, kia beja am ji'ine.
18 Si'imem jume'e, juka' Liojta nok
lutu'uriata, inim lipropo ji'ojteita a'
jikkajame, inika'a ne am ju'uneiyaa i'a.
Jabetaka juni'i, inia weyemtamak watek
aamak a' kuutako, ju'u achai Lios, juka'
tua ka tu'ika, ko'okoata inim lipropo
ji'ojteita, che'a juni'i naa buusti a' bittuane.
19 Intok kia jabetaka juni'i, Liojta betana
nok lutu'uria, inim lipropo juka' ji'ojteita,
jita juni'i yeu tawaako, ju'u achai Lios,
inika'a inen anemta, jume' liprom, jum jiba
yuu jiapsineeme ji'ojteimpo, intok kia jum
bwe'u jo'ara, Liojta yeu pu'aripo juni'i, yeu
a' tawaane. Inime'e, inim ji'ojteipo ju'u au
na'ikia'ea'u betana.
20 Ju'u, inika weyemta a' ju'uneiyaa
tebome, inen jiia:
—Jeewi, lauti ne a'abo weene —ti jiia.
Inepo intok inen jiia:
—Tua junuentune. Lauti a'abo weenee,
yo'owe Jesukrijto.
21 Ju'u itom yo'owe Jesukrijto, ju'u aapo'ik
betana tu'ikue enchim si'imem alleetuane.
Tua junuentune.